

55

REI RVSTICAE

SCRIPTORES

20

SCRIPTORES REI RVSTICAE

EX RECENSIONE

IO. GOTTLOB SCHNEIDER

CVM NOTIS

TOMVS QVINTVS

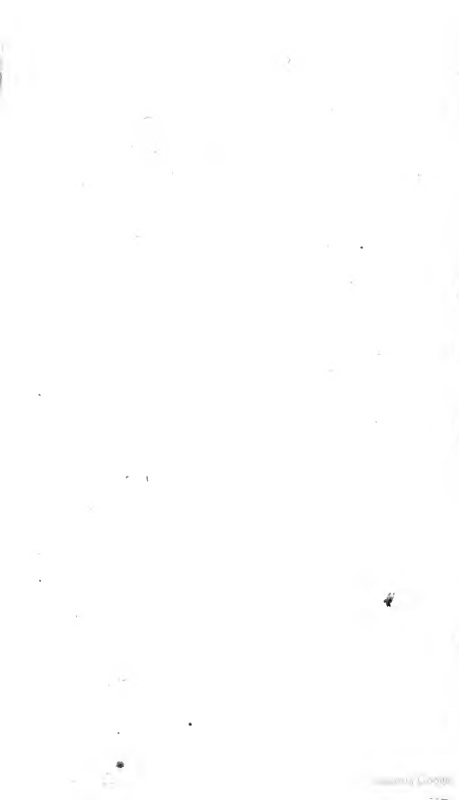

AVGVSTAE TAVRINORVM

EX TYPIS IOSEPHI POMBA

ANNO MDCCCXXX.

PRAEFATIO

AD VEGETIVM DE MVLOMEDICINA.

Vegetium Renatum comitem et socium Scriptoribus rei rusticae primus adiunxit, variisque in locis emendavit I. M. Gesnerus addita lectionis primae Editionis Basileensis auctore Io. Fabro 1528. varietate ex editione Io. Sambuci Basileensi 1574. et ex Codice Corbeiensi ducta, adiutus etiam ab eruditissimo medico Lipsiensi Io. Zach. Platnero, quem in rebus anatomicis et medicis consuluerat Gesnerus. Codicis Corbeiensis collationem, Gesnero a Io. Alb. Fabricio transmissam, his verbis indicavit eius auctor ignotus, nisi forte ipse Gudius is fuit, ex cuius librorum auctione liber ad Io. A. Fabricium pervenerat: *Contuli cum exemplari descripto ex MS. Codice Corbeiensis monasterii, tunc temporis Coloniae apud S. Pantaleonis deposito. Codex Corbeiensis optimaē notāe admodum antiquus literis uncialibus exaratus, lacerus tamen et hinc inde lacunis deformatus. Eiusdem Codicis apographum a Petro Scriverio factum inter libros Vossianos servat publica Academiae Lugduno-Batavae Bibliotheca, unde descripta tria parva capita, quae annotaverat etiam, sed omiserat collationis Gudianae auctor, behevole mecum communicavit egregius Ruhnkenius. Ea posita reperies in varietate lectionis ad libri III. cap. 4. finem. Suspiciari licebit ex hoc apographo, ductam esse varietatem Gudianam, quippe quam cum apographo Scriveriano ubique con-*

sentire confirmavit mihi doctissimus L. Santenius, qui a Dav. Ruhnkenio rogatus librum ipsum inspexit.

Sed dicendum est antea de prima Vegetii Editione, ducta ex Codice pervetusto quidem, sed infinita depravatione foedato, quem ex Hungaria, ut videtur, transvexerat Heremannus Inclytus a Nevenare Comes, et Io. Fabro edendum tradiderat. Hic vero ipse ita de opera Vegetio impensa tradit in Praefatione: *Habeant itaque — Vegetium hunc nostro labore a vitiis propemodum infinitis expurgatum; quanquam sunt pleraque, quae absque autographo restitui posse non crederem; quae, ubi visum fuerat, vel obelo, vel asterisco vel alia quadam notula consignavimus. Nonnulla, licet immutatis vel verbis vel verborum ordine, sententias tamen plenas et intellectu faciles insinuare comperimus, quae lectoris iudicio immutanda vel corrigenda relinquimus.* Deinde constantem exemplariorum consensum memorans haud scio an improprie fuerit locutus. Vnum enim ab initio Codicem et exemplar nominaverat. Pergit postea: *Quaedam etiam cum vel variarent exemplaria, vel abundare viderentur, aut etiam vel parum vel nihil ad sententiam facerent, parenthesi interdum cinximus.* Commemoratur denique Faber Antonii Codri de Vegetio iudicium, quod ubi positum, quamque Vegetii editionem an Codicem potius scriptum respiciat, ignoro.

Ioannes Sambucus quibus sit Codicibus scriptis usus, unde emendatum a se plurimis in locis Vegetium non immerito gloriatur in libri Dedicatione data Viennae Austriacae, ipse non dixit; suspicari tamen licet, eum libros scriptos bibliothecae Caesareae consuluisse, ubi inter libros Philosophicos et Philologicos n. LXXXI. annotavit Codicem Vegetii

membranaceum Seb. Tengenagel, monente I. A. Fabricio. In ipso tamen Editionis titulo est: *Ex tribus vetustissimis Codicibus varietate adiecta: unde infiniti loci addi et expurgari a quovis poterunt.*

Post Sambucum Vegetio animum adiecit operamque suam addixit Ioa. Rhodius, sed Editionem non perfecit. Nescio quo auctore I. A. Fabricius tradit, Casp. Bartholinum, Thomae filium, iam typographis dedisse Rhodii suasque ipsius observationes, eiusque operis iam primum folium speciminis causa excusum fuisse. Equidem in Th. Bartholini Epist. Medicin. Centur. IV. p. 154. haec de Rhodio verba reperio: *Possideo et eiusdem Rhodii Varias Lectiones notas et Lexicon in Vegetium Mulomedicum. Forsan manum his admovebo.* Codicis Vaticani et Medicei lectiones ipse Rhodius memoravit ad Scribonium p. 239. eademque de re laudavit Gesnerus Epistolas eius ad Heinsium scriptas atque editas in Sylloge Burmanniana T. V. p. 447. 449. 456.

Compagem huius libri Vegetiani multis in locis hiare male firmam iam admonuit Gesnerus. Primum enim libri tertii caput, alterum, tertium et quartum bis numerari; deinde libri quarti cap. 4. sect. 3 et seq. esse quasi introductionem totius operis, certe distributionem, quae vel principiis ipsis vel certe libri tertii initiis ex auctoris consilio conveniat; postea quae I. 19 et 20, habentur ea recurrere IV. 12. Denique titulum Corbeiensis Codicis nullam Vegetii facere mentionem, sed ibi esse simpliciter: *Digestorum artis mulomedicinae libri III.* Vnde arguebat Gesner, illum, qui operi huic indicem praeposuit, non sola Vegetii nobis dedisse videri, sed aliunde etiam, inprimis quae Columella de hoc

argumento habet, in unum corpus digessisse. Addit, ex ipsa etiam lectionis varietate apparere, minime religiose tractatum fuisse hoc opus, sed diversa exempla a suis dominis ita habita, ut non eius, quod a Vegetio scriptum esset, rationem haberent, sed quod ipsi convenientissimum iudicarent. Hinc Vegetianis medicamenta substituta esse, quae vel commodiora viderentur vel parabiliora.

Equidem primum operae pretium esse ducebam lectoribus ob oculos ponere seriem capitum in Codice Corbeiensi positorum et omissorum; simulque annotare numerum. Libri igitur primi caput 20, cuius argumentum copiosius repetitum exstat IV. 7. plane omisit cum sequente 21. in cuius extremis verbis *cum sanguinis* seriem repetit. Deinde in capitis 25. sect. 3. in verbis *caetera vitia* subito desinit atque sequentia capita omittit usque ad libri II. cap. 23. A libri II. capitis 6. sect. 1. verbis *papyrum iniicies* tertia est lacuna Corb. Codicis usque ad cap. 28. sect. 1. Quarta a capitis 30. sect. 1. *verrucis invenitur* usque ad cap. 37. Quinta esse videtur in cap. 4. sect. 2. usque ad cap. 43. ubi errore calami vel memoriae Sambuci marginem pro Codice Corb. nominare videtur Gesner. Sexta esse videtur a cap. 45. sect. 4. usque ad caput 63. Certe ab eo capite usque ad finem Corb. Codicis varietatem annotavit Gesner; a capite vero 45. sect. 4. omisit, nulla tamen lacunae nota apposita: *Libri tertii Praefatio cum quatuor sequentibus capitibus, quae de bobus agunt, constituunt librum IV Digestorum mulomedicinae in Codice Corbeiensi; in quo tamen et Praefatio et tria capita cum parte quarti desunt. Sed id, quod dixi, et ex iis, quae supersunt, et ex catalogo capitum, qui libro*

praemittitur, colligimus. Notandum autem est, quae hic in quatuor capita, in codice illo Corbeiensi in quadraginta quatuor capitula dividi. Haec sunt verba viri docti, qui Corbeiensem Codicem cum exemplo Gudiano comparaverat. Scilicet idem verbis Cap. I. sect. 11. Nam primo ferro occisus adscripserat: Hic librum de cura boum incipit Codex Corbeiensis; Nihil tamen inde deinceps varietatis laudatum reperi usque ad finem capitis 4, ubi iterum vir doctus ad marginem libri Gudiani: Hic in MS. Corbeiensi sequuntur tria parva capita, et postea ex corpore Gargilii Martialis De curis boum alia novemdecim capita, quae omnia huc pertinent. Haec tria parva capita, a Fabricio vel potius Gudiani exempli possessore excerptore omissa, ex Leidensi exemplo, olim ex Codice Corbeiensi pariter derivato, exscripta sub numeris capitis 45, 46, 47. posui in varietate extremi capitis de Cura boum. Gargilii Martialis novemdecim capita de Curis boum, a Perizonio olim descripta ex hoc ipso Codice, publicavit et Vegetio subiecit Gesnerus. Verum de ipso ordine, quo haec capita in Codice scripta legebantur, tacet Schoettgenii, qui a Perizonio acceperat, Praefatio; nec apparent capita ista novemdecim, sed fragmentum est in sectiones 23. dispersitum ab ipso, ni fallor, Schoettgenio, qui, de numero capitum ex Codicis elogio admonefactus, nec eum silentio praetermisisset, nec adeo in publicando Fragmento neglexisset. Maior et difficilior est quaestio de Capitulis istis 44, in quae dispersita dicuntur in Codice Corbeiensi capita quatuor prima libri tertii Vegetiani ex vulgari distinctione. Verum de hac re postea videbimus, ubi de Sambuci Codicibus dicetur.

Annotatum est etiam a Io. Fabro et Sambuco quae

ab initio quarti libri usque ad finem capitis 4. leguntur vulgo, non exstare in vetustiore Codice, adeoque pro uno sumi capite; itaque subsequens caput reputari caput secundum. Haec sunt ipsa Sambuci verba in margine libri, similia Fabrianis, quibus in exemplo Franziano manus docta adscripserat: *et sic quoque MS. Gothanus*. Ceterum a libri III. capitis 24. sect. 42. lacuna est in Codice Corb. usque ad cap. 25. s. 3. Libri quarti Praefationem ex Gudiano libro post Fabricium in Bibliothecae latinae Lib. III. c. 12. publicavit Gesner; nec in toto eo libro lacuna ulla annotata est ex exemplo Gudiano, quanquam a capite 28. usque ad finem nulla apparet Corbeiensis Codicis varietas. Atque omnino recte animadvertit Gesner, ab aliena manu accessisse quae cap. 28. usque ad finem leguntur. Vegetius enim, seu quisquis est libri auctor, eum his verbis sect. 8. capitis 27. concluderat: *Verum ne longior liber confusionem magis legentibus quam instructionem videretur afferre, modum plenum credimus faciendum*. Gothanus Codex desinit in libri IV. cap. 28. sect. 29. verbis: *quod satis est*. atque in fine adscriptum habet: *Explicit liber Vegetii de Marstalica*. Non omittam, quod Index capitum ex principe Editione repetitus libri quarti Capita 27. tantum numerat; reliqua his verbis indicavit: *Sequuntur medicamentorum genera quaedam ad finem quarti libri adiecta*.

Nunc de tribus Sambuci Codicibus videamus. In libro quidem primo pauca omissa annotavit Sambucus, nulla tamen Codicis nota separatim posita. Ita omittuntur l. c. 17. s. 14. verba *eryngion* — *penetrare dicuntur*. cap. 19. sect. 3. *et separatim* — *perfundi*. cap. 22. s. 4. *consequenter* — *acutatam*. cap. 25. s. 4.

quibus — minuendus est. c. 33. quia — privatur. c. 45. sect. 5. Ad matricis — ad bibendum, quae omisit etiam Gothanus. De Sambuci libris monere omisit ibi Gesner. cap. 54. s. 2. Succum — infundes. cap. 56. sect. 37. In altero et tertio libro sunt multae magnaeque lacunae, quas ex uno alterove Codicum annotavit Sambucus, quas lector in varietate nostra facile ipse animadvertet. Quod si Sambucus Codicum suorum actatem atque auctoritatem separatim aestimasset, et quid in quoque omissum repererat indicasset, melius et certius nunc constaret de genuina Vegetiani libri forma.

Sunt tamen in ipsis Vegetii libris indicia quaedam satis certa, et quibus veram voluminis formam librorumque et capitum descriptionem et ordinem agnoscere licet. Quanquam Gesnerus haec talia neglexit, quae curam eius magis utiliter quam medicamentorum et morborum interpretationes occupare potuissent, in quibus medicinae imperitiam non opus erat comparatione Hippiatricorum, quorum tamen Editione unica carebat vir doctus, celare, quod fere mihi in successione eiusdem provinciae evenit.

Primus igitur liber clarissime his verbis cap. IX. s. 6. definitur: *Nunc signis omnibus generaliter singulariterque digestis, singulorum morborum speciales propriasque curas oportet adiungere. Post haec de generali minutione singulorum et adustione docens concludam librum primum.* Postrema, in Codice aliquo Sambuci omissa, significant, Vegetium, ubi generalia praecepta de sanguinis minutione et urendi ratione et tempore tradidisset, concludere voluisse librum primum. Atqui factum hoc videmus usque ad cap. 28. in quo desinit liber primus, ibique sepa-

ravi primus verba et capita reliqua ad librum secundum relata. Cuius secundi libri initium satis ipse Vegetius signavit his cap. I. (ex vulgari ratione I. c. 29.) sect. 1. verbis: *Quaecunque passiones plus iumentis periculi inferre consueverunt et difficilioribus obscurioribusque indigent curis, has primo amplectimur libro, ut et facilius reperiantur quae in exordiis ipsis occurrent, et legentibus fastidium non possint adferre.* Vides, morbos illos septem, quos libro primo tractaverat Vegetius, scilicet morbum seu maleum humidum, aridum, subtercutaneum, articulare, farcinosum, subrenalem et elephantiosin ad minus periculosos et difficiles referri; usque nunc difficiliores in altero libro subiungi. Vbi quamvis Codex Sambuci uno complectimur libro habeat, manet tamen in exordiis ipsis manifestum indicium novi libri. Accedit cap. 28. ex vulgari vero ratione cap. 56. libri I. locus hic: *Obscuras difficilesque curas prima fronte digessimus, consequenter ad caetera pergentes: sed necessarium credimus ostendere rationes, ex quibus incolumitas iumentorum incorrupta servetur. Melius enim est diligenti studio custodire sanitatem, quam aegritudinibus praestare remedia.* Haec igitur exordia haec prima frons nullo modo convenit loco illi, quem in vulgaribus Editionibus caput primum libri secundi occupavit Editorum negligentia. Denique etiam secundi libri finem designavit ipse Vegetius his verbis capitis ultimi seu 36. (ex vulgari ratione 64.) s. 2. *Si liber, inquit, cui iam ponendus est finis, legentium non offendit auditum, sequenti volumine inchoantes a vertice usque ad ungulas ex diversis auctoribus enucleatas animalium publicabimus curas, ut ordo, qui a natura datus est, in medendi disposi-*

tionē servetur, ne indigesta ac membrorum consequentiae repugnans pagina quaerentem confundat aut tardet. Habes descriptionem et consilium libri tertii, quem vulgares Editiones numero secundum habent. Prologum hic liber habet, et ex ordine partes singulas corporis tractat usque ad caput 46. ubi post scapularum et armorum laesorum curam subito ad genu, coxas, crura, articulos, gambas transit; deinde cap. 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65. hoc est ad finem usque libri redit ad curam dorsi. Libro demum tertio (ex vulgari numerandi ratione) post curam boum, prioribus capitibus quatuor traditam, revertitur Vegetius ad dorsi, lumborum, renum, testium, genitalium, ani, vesicae curam usque ad cap. 17. Postea subito cap. 18. repetit de coxis et gambis. Cap. 23. de morbo alineato, malei specie, cap. 24. de roborosa passione, seu opisthotono, c. 25. de hydropicis, c. 26. de sarcosi, c. 27. de tympanite, c. 28. de lienosis, c. 29. de implecticis, c. 30. de phrigmaticis, c. 31. de hydrophobis, c. 32. de Spasmo, c. 33. de Epilepsia, c. 34. de aquam removentibus, c. 35. 36. de sideratis, c. 37. de cruditate, c. 38. de bulimo, c. 39. de anhelitu, c. 40. de aestu, c. 41. de paralisi, c. 42. de ruptis, c. 43. de insania, c. 44. de plethora, c. 45. de pulmonum vitiis, c. 46. de orthopnoea, c. 47. de opisthotono, c. 48. de lethargo, c. 49. de morbo regio, c. 50 et 51. de cholera, c. 52. de colica passione, c. 53. de vomica, c. 54. de coriagine, c. 55. de syntexi, c. 56. de ictero, c. 57. de stropho, c. 58. de dolore iecinoris, c. 59. de ventris inflatione, c. 60. de colivexatione, c. 61. usque ad c. 70. de vario tussis genere, c. 71. de scabie, c. 72 et 73. de vitiis a malo foeno et hordeo, c. 74. de fascino, c. 75. adversus

omnes morbos cavet, c. 76. cautio in dandis potionibus, c. 77 — 83. de morsu et ictu animalium venenatorum, c. 84. de morsu canis rabidi, c. 85. de noxa a stercore gallinaceo comesto. Ordinem igitur praeceptorum, in tertio libro inceptum, non solum in ipsa eorum serie eiusdem libri turbatum vides, sed adeo magno universi libri intervallo abruptum. Ne vero statim lectores inclament librariorum flagitiosam socordiam, intercedere quibusdam videbitur ipse Vegetius initio libri de Boum cura, ubi operis suscepti continuationem a civium et amicorum, morbos mortesque boum deflentium, querelis, dum mulomedicinae commentarios ordinaret, suspensam testatur. Verum etsi sic abrupta librorum est praeceptorum de cura et medicina equorum series potest satis commode defendi; haec tamen excusatio eam vim non habet, ut Disciplinae de cura boum sine ullo discrimine libri vel tituli liceat subiungere continuationem de cura equorum. Igitur primus praecepta de cura boum separata contuli in singularem librum, reliqua de cura equorum quinto loco numeravi. Ipsius libri quarti de cura boum capita separavi et numeris ex praescripto Codicum Sambuci notavi. Quamvis autem Corbeiensis Codex hanc de cura boum disciplinam in capita 44. descriptam habuisse dicatur, ex annotationibus tamen Sambuci maiorem quam 25. capitum numerum equidem colligere non potui. Postremum quidem capitulum Sambucus notavit ad initium capituli 18. reliquorum numeros ipse iis locis apposui, quibus diversarum curationum tractatio incipit. Potest autem fieri, ut in Codice Corbeiensi plura Columellae verba a Vegetio excerpta et in capitula diversa digesta olim exstarent, quae in reliquis exemplis incuria libra-

riorum deminutionem aliquam passa sunt. Cuius rei indicium non dubium exstare adeo in Gothano Codice annotatum reperies ad Cap. V. extrema verba.

Quemadmodum autem antea novae librorum primi, secundi et tertii, descriptionis auctorem ipsum Vegetium adhibui, ita nunc de quarti auctoritate licebit antestari Codicem Corbeiensem, in quo Praefationem libri tertii (ex vulgari ratione) cum subsequentibus capitibus quatuor constituere librum IV. Digestorum mulomedicinae iam supra fuit annotatum.

Extremo capiti 25. huius libri quarti Sambucus addidit, inclusa tamen uncis, quae ex Codice ducta credere oportet: *Rabiosis equis et canibus da bibere rasuram de iliermia et sanantur.* Vnde arguere licet, plura olim in quibusdam Vegetii Codicibus scriptis attexta fuisse iis, quae hodieque sub Vegetii nomine edita legimus. Testis etiam est liber Corbeiensis, ex quo tria brevia capitula descripta publicavi, eiusdem fere argumenti et pretii cum appendicula in fine cap. 25. prodita a Sambuco. Illis subiungit liber Corbeiensis farraginem medicamentorum ex Catone aliisque scriptoribus collectam, sed ineptiis multis et nugis superstitiosis inquinatam; cui homo male feriat Gargilii Martialis nomen praeposuit, de quo fando forte inaudiverat. Verum Gargilium hortensiorum disciplinam praeceptis explicavisse novimus; de cura boum ab auctore fide digno scriptum eius proditum non legimus. Gestiat tamen et placeat sibi homo ineptus in sterquilinio suo. Nos capitula istaec, ut in Codicem sequebantur Vegetiana praecepta, statim libro Vegetiano de cura boum subiecimus, ne similia argumenta contra fidem Codicis a lectore in locis diversis essent conquirenda et cum antiquiori-

bus scriptoribus comparanda. Adhuc breviter de oeconomia huius libri quarti dicendum est. Cap. I. providet sanitati boum, cap. 2. de morbis boum agit. Primum quidem maleum, quem in bobus *achanum* vocari ait, describit, eiusque initia observare et cavere docet; deinde sect. 12. noxas a concitatione et stercore suillo ut gallinaceo docet ad sect. 15. ubi subito sect. 15. ad mallei pestilentiam describendam transit, sed tam perplexa oratione, ut nescias de noxa sola stercoris suilli comesti cum foeno, an de solius mallei pestilentia loquatur. Cap. III. plures pestilentiae species enumerat, humidum morbum, siccum, articulare, subrenalem, farcinosum, subcutaneum, elephantiosin et maniam seu insaniam, earumque medelas docet. Vides, eosdem septem morbos seu mali species tractari in bobus, quos in equis libro primo descripserat. Additur tamen octavus seu mania, quem sub alio nomine in equis descriptum reperi V. cap. 22. ubi *alienatus* vocatur, *maleus* et *orabus*, vel ut est in Corb. *arabus*, in Sambuci Cord. *aridus*. Sed redeo ad cap. 2. sect. 15. ubi mentio pestilentiae cum mali et noxae a comestione suilli stercoris ortae commemoratione connexa legitur. De pestilentia sola loqui voluisse Vegetium, atrocia signa docere videntur. Itque locum vitiosum et lacunosum esse merito suspiceris. Accedit locus Vegetii ex libro I. c. 17. initio, quem ex solo Gothano multo auctiorem dedi, cum antea de solo maleo traderentur, quae nunc ex lectione Goth. ad pestilentiam pertinent, et plane consentiunt cum iis, quae IV. sect. 15. perplexe ad noxam suilli stercoris referuntur. Pergo in serie capitum libri IV. de cura boum. Igitur cap. 4. cum sequentibus tractat morbos, qui singulis

animalibus accidunt, nec in alia transeunt; primum quidem cruditatem; c. 5. ranulas, c. 6. febrem, c. 7. veterem tussim, c. 8. apostema, c. 9. sanguinem ad pedes demissum, c. 10. claudicationem, c. 11. scabiem, c. 12. coriaginem, c. 13. phthisin, c. 14. palati tumorem, c. 15. cervicem motam, c. 16. laesionem tali et ungulac, c. 17. subtritos pedes, c. 18. artus luxatos, c. 19. cornua fracta, c. 20. ulcera vermiculantia, c. 21. ictus animalium venenatorum, c. 22. oculorum vitia, c. 23. epiphoram, c. 24. hirudinem pellit, c. 25. machinam ad continendam iumenta describit.

Praefatio libri VI. (ex vulgari ratione IV.) post inceptum satis exordium tradit singulorum membrorum et partium corporis equini notitiam: *necessarium*, inquit, *mulomedicis de ossibus, de nervis ac venis iumentorum universa perdiscere; neque enim curare rationabiliter potest, qui qualitatem rei, quam curat, ignorat*. Recte profecto et sapienter. At qui factum, ut nunc demum sapires, Vegeti, post scripta quinque mulomedicinae volumina? Haec quidem fundamenta omnis disciplinae iacere oportebat, iisque medicinam superstruere. Sed videamus quid quoque ordine praestiterit Vegetius. Igitur c. 1. ossa enumerat; c. 2. numerum mensuramque membrorum, c. 3. nervorum, c. 4. venarum numerum edit, c. 5. aetatis indicia docet, c. 6. cavet fraudem in equis permutandis vel emendis, ita, ut notas equorum pergentes doceat. Cap. 7. pars dimidia pertinet ad praecedens caput, inde male divulsa. Novi enim capituli initium satis manifesto signavit auctor his verbis sect. 3. *Studiosis equorum quae cura stabuli, qui alimentorum cultus, quae observationis sollicitudo*

*praestanda sit, primus ac secundus indicat liber. Nunc decursis omnibus his, quae huius artis doctrina poscebat, ad compositiones necessariorum potionum medicamentorumque descendimus, in quibus et explorata congegimus, et ea, quae non tam ad utilitatem curandi, quam ob caritatem emendi mulomedicorum cupiditas inflaverat, submovimus. Vides, ex libro primo et secundo laudari, quae hodie in primo reperiuntur solo, vel ideo in duos distinguendo, si scilicet Vegetius, vel quisquis est auctor libri VI, libros eos, quos hodieque habemus, tanquam a se scriptos respicit. Etiam in libri III. Prologo reperisse mihi videor indicium, quo idem auctor eiusdem et libri VI. comprobetur. Libri enim VI. cap. 7. initio legitur: *Frequens opinio est Barbaricis nulla adhibenda medicamina quod usque adeo naturae beneficio convalescant, ut eis nocitura sit cura. De eadem re queritur libri tertii Praefatio: Nuper vero exemplo Hunnorum sive gentium aliarum artis ipsius etiam usus intercudit; dum homines refugientes expensas barbarorum consuetudinem imitari velle se simulant, et incurata animalia hibernis pascuis et negligentibus calonibus dedunt. — Primo quod Barbaricorum animalium alia natura etc. Ad conditionem vitae auctoris pertinet, quod est in capite 6. libri VI. nos, qui per tam diversas et longinquas peregrinationes equorum genera universa cognovimus, et in nostris stabulis saepe nutritivimus. Quae deinceps a cap. 8. libri VI. usque ad cap. 27. traduntur, partim ex anterioribus libris repetita sunt; multa etiam capita Codices Sambuci aut Corbeiensis omittunt. In capite hoc 27. ipse auctor libro finem statuit his verbis: *Verum ne longior liber confusionem magis legentibus quam instructionem vi-***

deretur afferre, modum plenum credimus faciendum. Itaque nec Corbeiensis Codicis ulla varietas ab eo inde loco annotata legitur, quia, uti par est credere, reliqua in Codice deerant. Denique in Editione principe postremis libri VI. verbis adscriptum legitur: *Sed haec vide lib. I. c. 57.* Vidit igitur ipse Faber, plura ex libris duobus prioribus in postremum hunc male collata fuisse a librariis vel studiosis lectoribus. Castior etiam hoc in loco conspicitur Codex Gothanus qui desinit in cap. 28. sect. 29. reliquas duas omittit, utpote aliunde repetitas.

Hic locus admonet me, ut de medicinae veterinae scriptoribus pauca praeponam, antequam ad Hippiatricorum, quae hodie exstant, quorumque usus est praecipuus in emendando atque illustrando Vegetio, mentionem accedam. Nomina hippiatrorum et cteniatrorum illustrium pleraque omnia inseruit Catalogo scriptorum in Hippiatricis nominatorum I. A. Fabricius Biblioth. Graec. Vol. VI. p. 494 seqq. Graecorum antiquissimus Simon Atheniensis *περί ἵππων* scripsit, quem initio libri sui de equitatu laudavit Xenophon, ubi Zeunius locum Hieroclis ex Hippiatricis posuit a Xenophonte translatus, alterumque Plinii 34. c. 19. ubi Simon de equitatu primus scripsisse dicitur. Vocabula aliquot ex libro Simonis annotavit Pollux in Onomastico, ubi II. sect. 69. refert Simonem taxasse Miconis pictoris ignorantiam, qui equi palpebrae inferiori pilos addidisset. Eiusdem *ἱππίατρον* laudat Suidas sub voce *σφιλλη*, ex quo loco patet, venarum etiam equi descriptionem posuisse Simonem. Haud scio, an eiusdem sit liber, quem sine auctoris nomine *περί ἵπποτροφίας* laudat Hesychius in vocabulis *παρώπαλα* et *σφυρήματα*. Hoc mihi persua-

sum habeo, multa rei equestris vocabula in Hesychio, ex hoc fonte manasse, veluti *κινούρας, τοὺς κακουργοὺς ἵππους*. quam glossam refero ad equum, qui in cursu caudam agitat, quod imbellis equi debiliūque lumborum signum annotavit etiam Alexander Aphrodis. et agnoscunt equisones nostri.

Epicharmi Syracusani de medicina pecudum libros laudat Columella VII. 3. 6. qui in eodem argumento aliquoties Magonem et Celsum nominavit. Celsum quidem medicinas veterinorum attigisse in libris rerum rusticarum existimo cum Bapt. Morgagnio, eundemque esse puta, quem laudant aliquoties Hippiatrica. Magonis sub nomine exstant hodieque remedia quaedam in Hippiatricis; alia ibidem leguntur, quae ex Magone duxisse se profitetur Columella. Ad eundem Magonem refero, quae pecorum magistris de medicina praecepit Varro. Qui Magonis libros in Epitomen redegerat Diophanes Bithynius, a Varrone nominatus, idem esse mihi videtur, quem nominant inter medicamentorum auctores Hippiatrica.

Apsyrtus Prusaensis, aequalis Constantino M. auctore Suida scripsit *ἵππιατρικὸν βιβλίον, φυσικὸν περὶ τῶν αὐτῶν ἀλόγων καὶ ἑτερα.* quae Eudocia p. 65. ita tradit: *ἔγραψεν ἵππιατρικὸν βιβλίον, καὶ φυσικὸν περὶ τῶν αὐτῶν ἀλόγων ἐν βιβλίοις τέσσαρσιν.* ut iam olim admonuit Can-
gius in Indice Auctorum Glossarii Graeci p. 44.

Apsyrtum Hierocles laudat, igitur iunior eo, qui libros duos de cura equorum Basso inscripserat, ut ipse testatur Hippiatr. II. cap. 60.

Apsyрто aequalis fuit Hippocrates veterinarius, ad quem exstat Apsyrti Epistola in Hippiatr. p. 70.

Pamphilum, quem inter hippiatros nominant Hippiatrica, esse puto philosophum, quem de re rustica libros tres scripsisse refert Suidas.

Pelagonii aetas incerta est. Theomnestum aliquem medicum in Indice libri XXXIII. de metallis nominavit Plinius, qui num sit idem, quem inter medicos veterinarios referunt Hippiatrica, dubitari potest.

De graeca multorum locorum Vegetii auctoritate suspicatus iam erat Gesnerus, sed Hippiatrica latina tantum Ruellii comparare potuit, nec adeo ubique exemplaris graeci auctoritatem et sententiam in vitiosissima Vegetii interpretatione agnovit. Quare non debebat mirari P. Wesseling in Dissertatione inserta Actis Societ. Ienensis latinae Vol. III. p. 53. Hippiatrica non fuisse rite a Gesnero cum Vegetio comparata. Iniqui etiam esset interpretis viro anatomiae veterinariae omnisque medicae eruditionis plane ignaro imputare squalorem et sordes, quibus obsitus Vegetius hucusque iacuit. Feccrat vir industrius, quod saepius vellem fecisset, ut in dubitatione sua aliquid consuleret virum literaturae et medicinae peritissimum Io. Zach. Platnerum. Ipse tamen mihi tantum scientiae medicae et chirurgicae non tribuo, ut vitia omnia lectionum plane esse a me sublata putem. Zootomiae non plane ignarus viam stravi, qua propius viri docti meque peritiores medicinae inprimis veterinariae ad veram Vegetii disciplinam accedere possint. Hippiatrica igitur graeca diligenter comparavi, ubi plurima Vegetii capita integra, alia truncata, multa locis suis avulsa et discerpta, diversis etiam morborum nominibus inscriptis multa cum lectionis, ponderum et mensurarum varietate leguntur, quam vel omisi vel tantum indicavi obiter, nisi ad vitiosam Vegetii lectionem corrigendam facere mihi videbatur. Utinam vir aliquis doctus Hippiatrica cum scriptis libris comparare atque inde vel corrigere vel

redintegrare suscipiat! Codicem suum Is. Vossius laudavit ad Hesychii *Ἑρμηνεία*. Vide notam ad Vegetium II. 55. sect. 5. Hippiatricorum graecorum versionem latinam a scriptoribus mediæ ævi medicis laudari puto, ubi *Herodii de cura equorum librum* laudant, veluti Mathaeus Sylvaticus in Pandectis Medicis sub voce *Marmora* et *Syrasis*. Quae traduntur ibi de morborum vocabulis, plane eadem graecæ leguntur in Hippiatricis sub nomine Hieroclis, quod ab Arabibus in Herodium fuisse mutatum non levis est Conr. Gesneri suspicio in Bibliotheca p. 238. *Gero-dium* nominat Simon Ianuensis in Codice Parisino apud Gallum Charpentier in Supplemento Glossarii Cangiani sub vocabulo *porus*, *ranulae* atque alibi. Librum manuscriptum *Erodei de medicina equorum* exstare in bibliotheca Monasterii Tusci, testatur Itinerarium Tozzetti T. I. p. 133. versionis germanicae.

Partem eam operis Vegetiani, quae vel ab ipso vel ab aliena manu repetita fuit ex Columellae libris, egregie ante Gesnerum tractaverat vir eruditissimus Bapt. Morgagni, cuius auctoritatem, a libris scriptis saepissime confirmatam, sequi quam verba plane obscura in oratione Vegetii relinquere et velut aenigmata lectoribus proponere malui. Aliquantum auxilii mihi attulit comparatio Codicis Saxo-Gothani, quam primæ Editionis margini adscriptam moriens mihi benevolo animo legaverat *Franzius*, Medicinae Professor Lipsiensis, ubi inter multos calami errores latent interdum verioris et novae lectionis vestigia. Accidit tamen nescio quo fato, ut primi libri folia aliquot exciderent et perirent cum ipsa lectionis varietate ibi annotata, anteaquam liber in manus meas perveniret. Itaque operam dedi, ut ipsum librum

inspectum compararem cum locis illis, ubi me Franzianus liber destituerat. Nec defuerunt precibus meis viri doctissimi, Geislerus, Bibliothecae Ducali Gothanae praefectus, et F. Jacobs, cui curatiorem Anthologiae Editionem mox debebimus, sed statim ad me Codicem perquam humane transmiserunt tractandum, unde reliquam varietatem excerpsti, in qua magnum bonarum lectionum numerum cum insignibus aliquot lacunarum supplementis reperi. Codex est chartaceus, quem Catalogus Bibliothecae nominat p. 160. scriptus satis diligenter, ita, ut varietas lectionis saepiuscule in margine annotaretur; nec omisit admonere lectorem librarius, si quis locus in reliquis exemplaribus comparatis non exstabat. Prima pagina inscriptum habet: *Vegetius de Renacio*, nullo operis argumento addito. Ad latus rubrica adscriptus legitur *Vegetius*. Altera pagina Prologum exhibet sine titulo vel rubrica scriptum, quem sequuntur *Capitula* primi libri seu argumenta, separatim cum numero Capitum scripta, quae eadem ante singula capita repetuntur. Idem in reliquis tribus libris factum est. Extremo libro secundo rubrica adscripta leguntur haec: *Explicit liber secundus 1488. 25 Iulii*. Extremo libro quarto haec adiecit scriptor. *Explicit liber Vegetii de Mastalcia. deinde sequuntur interpretationes ponderum, quibus in fine additum est: Finitum anno domini 1488. 4 Augusti. Laus Deo.* Postea leguntur Glossae ex Vegetio excerptae cum hoc elogio: *Sinonimus istius libri secundum alfabetum*, in quibus fere meras hominis ineruditi nugas reperi, de quibus iudicium erit lectorum ex particulis illis quas hic illic excerptas apposui in Commentariis. Concludebant volumen *Nomina erbarum et gradus virtutum*.

earum secundum alphabetum, quae non ultra literam S pertinebant, ineptiarum plena, nisi si quis forte nomina plantarum germanica animadversione digna existimaverit.

Posteaquam Hippiatrica et varias Codicum lectiones diligenter iam cum Vegetio comparaveram, humaniter mihi submitit ex Bibliotheca Guelferbytana amicissimus Langerus exemplum primae Editionis manu Matthiae Sladi, medici olim Amstelodamensis, passim notatum, ubi virum doctum multas Codicum lectiones divinando assecutum esse, et loca Vegetii plura coniecturis non ineptis tentasse vidi, quarum ex numero perpaucas tantum retuli in iis locis, quae scriptorum librorum ope nondum emaculari potuerunt.

In Crescentio nihil esse auxilii ad Vegetium aut Hippiatrica illustranda, recte admonuit Gesnerus, addens, melius Crescentio convenire cum Laurentio Rusio. Quin is Iordanum Rufum excrispsit, ut iam olim a Cangio monitum. De Iordano Rufo collecta posui, quae mihi nota tum erant, in Praefatione ad Friderici II. Librorum Reliqua de Arte venandi cum Avibus p. xv. quibus addo, quae postea comperi.

In Bibliotheca Taurinensi liber Iordani latinus MS. est, teste Brugnone p. 225. de Cura equitii, versionis germanicae, cuius describendi in usus meos spem fecerat mihi vir doctus, sed promisso non stetit. In hoc latino Iordano primum ferrei equorum calcei vestigium se reperisse testatur Brugnone. Versionem Italicam fecit Pater Gabriel Bruno dialecto Veneta dedicavitque Comiti Brandolino anno 1492. Editionem anni 1561. Bononiae factam forma quarta habet Catalogus Bibl. Colbertinae hoc titulo, *Delle Mascal-*

cie del Cavallo da Giordano Ruffo. Eandem Editionem nominavit Henze Verzeichniss veterinarischer Bucher p. 72. Bononiensem Editionem eandem nemo- rat Camerarius in Opusc. de re rustica p. 54. sub nomine *Iordanis Rusti*.^{*} Alius Editionishunc titulum posuit Brugnone p. 225. *Libro dell' arte de' Marascalchi per conoscere la natura de li cavalli et medicarli nelle loro infirmità et l' arte domarli composto per lo dignissimo Cavalier Giordan Ruffo Calabrese, nuovamente stampato in Vinezia per Francesco de Leno* 1563. 8vo. In Catalogo Biblioth. Thuancae repetito Hamburgi 1704. Tom. II. p. 443. lego hunc titulum: *Iordani Ruffi Calabri militis Liber de Cura equorum tempore Friderici II. Liber MSus in 4.to.*

Ipse Editionem Venetam anni 1563. tractavi beneficio Heynii mei. Laurentii Rusii Editionem latinam Paris. 1531. in folio laudavit Gesnerus, ipse Italicam Venetiis proditam 1559. forma octava comparavi. Rusius Iordanum exscripsit, quem tamen aliquoties laudat cum Maestro Mauro, aliunde mihi ignoto, c. 141. p. 83. c. 144. p. 89. c. 151. p. 94. Rusium contra Albertus Magnus in Equo exscripsisse videtur; nam habet quaedam, veluti de Lampisto morbo, quae Iordanus non habet; sed Rusius capite 66. *Lampasco* *ò la fava* vocat eundem.

In Crescentii Editionibus plerisque omnibus nomina morborum mire vitiosa obiter multis in locis correxi. Sed hoc non agebam in annotationibus ad Vegetium, ut Iordanum aut Crescentium interpreta- rer; sed multo magis optabam investigare fontes, unde Vegetius sua praecepta derivaverat. In qua

^{*} Typothetarum errore procul dubio, nexuum literarum similitudine de- cepti. T.

opera felicius forte evenissem, si mihi copia fuisset inspiciendorum Hippiatricorum Vossianorum manuscriptorum, quae multo integriora vulgatis esse licet ex multis locis suspicari. Latent etiam in pluribus Bibliothecis Códices Hippiatricorum scripti, quos qui olim cum Editis comparare omnes voluerit, nae is multis in locis Vegetium rectius et corrigeret et interpretabitur, quam a me fieri potuit.

Cogitaveram etiam de copiis Io. Rhodii et Bartholini ex ipsorum patria expiscandis et in regia Hauriensi Bibliotheca indagandis; verum nullibi earum vestigium apparere responsum mihi est. Denique recentiorum Veterinariorum inprimis Gallorum scripta comparare omnia si voluissem, et me in povam et difficilem disciplinam demittere cognoscendam et cum Vegetio contendendam ausus essem, copia tamen librorum deerat, nec otium suppetebat, animus etiam quodammodo ab arte mulomedica mihi abhorrebat properanti ad alia, quae rectius et melius intelligere mihi videbar. Scribebam Francofurti ad Viadrum mense Augusto 1795.

VEGETII RENATI
ARTIS VETERINARIAE
SIVE
MVLOMEDICINAE
LIBRI SEX. (VVLGO QVATVOR.)

PRAEFATIO

Mulomedicinae apud Graecos Latinosque auctores non fuit cura postrema. Sicut enim animalia post hominem, ita ars veterinaria * post medicinam secunda est. In equis enim ac mulis et adiumenta belli et pacis ornamenta consistunt. Sed quoniam ^b minus ² dignitatis videbatur habere professio, quae pecudum promittebat medelam; ideo ^c minus splendidis exercitata, ^d minusque ^e eloquentibus collata docetur in libros. ^f Licet proxima aetate et Pelagonio non defuerit, et Columellae abundaverit dicendi facultas. verum alter ^g eorum cum rusticae praecepta conscriberet, curas animalium levi admonitione perstrinxit:

VARIETAS LECTIONIS ET NOTULAE.

(a) Ita pro veterina C. m. S. (b) quod in S. quo C. (c) (a) ins. S. (d) exercitat C. (e) Ita pro minus C. (f) libro scilicet C. (g) alius C.

Latinos) Medicum equarium Herophilum nominat Valerius Maximus IX. 45. 4. qui in nomen Marii invasit, post Caesaris mortem occisus. Eundem *Amotium* Appianus, Civilbellor. III. 2. C. *Amatium* Livii Epitom. 446. vocat; fugitivum Cicero Philipp. I. 2. Ergo servus fuerat.

Proxima aetate et Pelagonio) De Vegetii aetate si velimus hinc arguere, statim sequens Columellae mentio ad eandem proximam aetatem relati conatum impedit. Igitur aliunde et ex reliquorum scriptorum mentione tentabimus investigare Vegetii

tempora. Quod autem de Pelagonii scripto addit, omisis signis causisque morborum eum tam magnae rei fundamenta neglexisse, argumento esse potest, plura capita, quae in Hippiatricis nomen Pelagonii inscriptum habent, alii scriptori esse assignanda, veluti pag. 426. de signis et causis Ictani: p. 436. de signis hydropis: p. 476. de signis bulium, atoniae, febrium, opisthotoni etc. In loco p. 445. initium habet Πελαγώνιος Ἀρσένιος χρίσταιν. p. 276. Αουζίου χρίσταιν de colicis. ubi Celsus veterinarius laudatur.

alter omissis signis causisque morborum tam magnae rei fundamenta neglexit. Chiron vero et Absyrthus^b

(b) *Assurius* al. *Apsyrtus* C. Vulgo *Abnirtus*. (i) de ina. C.

Chiron) Eiusdem infra I. 47. 46. plures compositiones memorat, ubi vulgo addita verba vero *Centaurus* recte *Sambuci* Codex omittit; quamquam etiam *Suidas* *Centaurus* tribuere videtur librum veterinarium. Ita enim ille; *Χείρων κένταυρος, ὃς πρῶτος εὗρεν ἱατρικὴν διὰ βοτάνων, ὑποδήκας δὲ ἑπὶ οὖν, ὃς ποιεῖται πρὸς Ἀχιλλέα, καὶ ἱππιατρικὸν διὸ καὶ κένταυρος ὠνομάσθη. Quae eadem Eudocia in *Violario* sic tradit p. 437. Χείρων ὁ κένταυρος τοῖς ἱατροῖς συναριθμεῖται, ὃς πρῶτος εὗρεν ἱατρικὴν διὰ βοτάνων. Ἐγραψεν ὑποδήκας δὲ ἑπὶ οὖν, ὃς ποιεῖται πρὸς Ἀχιλλέα, καὶ ἱππιατρικὸν, διὸ, ὡς φασὶ τινες, καὶ κένταυρος ὠνομάσθη. In *Hippiatrica* unum reperi locum p. 7. qui inscribitur *Εὐμήλου ἦτοι Χείρωνος*.*

Apsyrtus) De eo *Suidas*: Ἀψυρτος Προυσαίης Νικομηθεύς στρατιώτης στρατευσάμενος ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως ἐν Σκυδίᾳ παρὰ τὸν Ἰστρον, ἱππιατρικὸν βιβλίον οὗτος ἔγραψεν καὶ φυσικὸν περὶ τῶν αὐτῶν ἀλόγων καὶ ἑτέρων. Kusteri suspicionem inter nomina duo urbium distinctionem h̄ interserentis non confirmat *Eudocia*, quae in *Violario* eadem tradit p. 65. Ἀψυρτος Πρ. Νικ. ἱατρός καὶ στρατιώτης, στρατευσάμενος ἐ. Κ. — Ἰστρον ἔγραψεν ἱπ. β. καὶ φυσικὸν περὶ τῶν ἀ. ἀλόγων ἐν βιβλίῳ τέσσαρσιν. Difficile est de hac scripturae diversitate iudicare; sed in his *Apsyrti* capitibus, quae reliqua habemus in *Hippiatrica*, exstant vestigia quaedam, unde coniecturam ducere licet. Initio in ipso *Hippiatricorum* ita insit *Apsyrtus*: στρατευσάμενος ἐν

τοῖς τάγμασι τοῖς ἐπὶ τοῦ Ἰστροῦ — προσφωνῶ σοι, φίλτατε Ἀσκληπιάδη, τοῦτο τὸ βιβλίον ὄντι πολίτῃ καὶ ἱατρῷ μεγίστῳ, ἐν ᾧ μὴ ἐπιζητήσης λογιστὰ ἀλλὰ τὴν ἐκ τῆς πείρας φυσικὴν ἱμπειρίαν ἐπέγνωθι. Ipse igitur testatur, se in legionibus ad Istrum positus militasse, et *Asclepiadi* civi et amico excusat eruditionis defectum; contra physicam peritiam usu collectam profitetur. Itaque in *Eudociae* loco scripturam ἔγραψεν ἱππιατρικὸν βιβλίον καὶ φυσικὸν π. τ. α. ἀλ. ita probō, ut de uno eodemque scripto interpreter, quamvis satis inepte addatur ἐν βιβλίῳ τέσσαρσιν post illa: ἱππιατρικὸν καὶ φυσικὸν βιβλίον. Forte fuit olim γράμμα scriptum ab *Eudocia*, ut commentarii *Hippiatrici* *Apsyrti* per quatuor libros digesti fuerint. Quem *Constantinum* intelligi voluerit notitiae auctor, ignoramus. Quo facilius autem ii, qui maiorem eorum temporum et accuratorem cognitionem habent, aetatem *Apsyrti* constituere possint, nomina eorum, quos alloquitur *Apsyrtus* in diversis *Hippiatricorum* capitibus, collecta inde huc apponam. *Asclepiadem* igitur aliquem ἱπποτροφόντα iterum alloquitur p. 133. *Sabinum* p. 40. *Διονύσιον τομῆα* p. 29. *Ammonium Alexandrinum* p. 33. *Ammonium hippiatrum* p. 429. ubi *Auxanon hippiatr* obiter memoratur ab *Apsyrtō*; porro *Turanium Varonem* p. 37. *Achaicum Nicaeensem*, ubi *Eumelum hippiatrum* obiter nominat p. 38. *Sextum Numenium*, simul *Eumelum* nominans, p. 39. *Demetrium Pappum hippiatrum* p.

diligentius cuncta rimati, eloquentiae inopia ac sermonis ipsius vilitate sordescunt. Praeterea indigesta et confusa sunt omnia, ut partem aliquam curationis quaerenti necesse sit errare per titulos, cum de¹ eisdem passionibus alia remedia in capite, alia invenian-

40. Aspionem Alexandrinum p. 41. Hippocratem hippiatrum p. 50. Phlamaruntium p. 53. Caristanum Frontonem ibidem; Frontonem Valerium p. 483. Frontonem Ephesium hippiatrum p. 497. Iulium Frontonem centurionem p. 200. Verum Marcellum p. 57. Degmum Plasticum p. 60. Damnatum τοπέξ p. 64. Historicum hippiatrum, ibidem; Damam Laodicensem hippiatrum p. 65. eundem Damam Laodicensem ἰταῖρον modo vocat p. 240. Arcadiitem p. 70. Secundum hippiatrum p. 71. iterum p. 90. Orionem Alesandrinum p. 80. ubi in cervice emota improbat ipsum illud remedium, quo utitur Vegetius 4. 44. — Orionem Marcellum p. 234. Apellam Laodicensem hippiatrum p. 84. Epiphanium hippiatrum p. 88. Agathoclem hippiatrum p. 98. Aelianum p. 410. Numenium Callipoliten, Hephaestionis filium, p. 419. Sestum Numenium supra p. 39. Numenium Alexandrinum p. 453. Posidonium p. 434. Chaeream Alesandrinum p. 438. Himerium hippiatrum p. 440. Stalium Stephanum medicum p. 443. Hippiatrum simpliciter alloquitur p. 446. ubi nomen escidisse videtur. Aruntium Corinthiump. 447. Quintum Lollium Marullium p. 450. Antipatrum hippiatrum p. 452. Memnonem hippiatrum p. 454. Dium πολιτὸν hippiatrum p. 456. Sennam centurionem ibidem. Apolloniadem hippiatrum p. 458. Iulium Faustum decu-

rionem p. 463. Artemam τοπέξ p. 464. Marcum Aemilium decurionem p. 475. Heracleonem chiliarchum p. 482. Hegesagoram medicum p. 486. Pohlum Cocceium Iustum centurionem p. 494. Herodionem Alexandrinum hippiatrum p. 241. Iulium Saturninum decurionem p. 245. Behium decurionem p. 222. Menecratem Clazomenium p. 226. Rufum Octavium p. 228. Papiam hippiatrum Antiochensem p. 237. Eudoxum τοπέξ p. 238. Caium hippiatrum Alesandrinum p. 243. Apollophanem anicum p. 246. Pasicratem Alexandrinum hippiatrum p. 247. Marcum Narium decurionem p. 253. Gallum p. 252. Tiberium Claudium Heraclidem Clazomenium p. 258. Postumium equitem Dacam p. 259. Marcum p. 260. Gaetulicum Severum p. 263. Celerem p. 270. Iudicium Vegetii de oratione sordida et eloquentiae inopia in Chirone et Apsyrtonec improbare nec confirmare quis hodie facile ausit, quoniam verba ipsa Apsyrti credere licet immutata et in compendium fuisse acta ab eo, qui coucinnavit Hippiatrica, qualia hodie legimus, in quae quadrant, quaecunque Vegetius de Chironis et Apsyrti libris praedicavit: indigesta et confusa omnia, ut partem aliquam curationis quaerenti necesse sit errare per titulos, cum de ibidem passionibus alia remedia in capite, alia inveniantur in fine.

85

5 tur in fine. Additur^a etiam quod studio lucri quaedam ita sunt compositae potiones, ut pretium enorme contineant, et curae taxatio animalis aestimationem prope videatur aequare: ut¹ plerumque aut parci^m homines aut certe prudentes animalia sua casibusⁿ 6 dedant, aut^o damnosam curationem dissimulent. His et talibus rationibus invitatus,^p cum ab initio aetatis alendorum equorum studio flagrare, hanc operam non invitatus arripui, ut conductis in unum Latinis dumtaxat auctoribus universis, adhibitis etiam mulomedicis, et medicis non omissis (nam mulomedicinae doctrina ab arte medicinae non adeo^q multis discrepat, sed in^r plerisque consentit) in quantum mediocritas ingenii patitur, plene ac breviter omnia epitomae digererem, et signa morborum omnium declararem.^s Nam si laus prima medicorum est genus aegritudinis in homine reperire, qui passionem suam et

(a) Additur C. (l) ac C. (m) pauci C. (n) Ita pro canibus C. (o) Vulgo aut a damnosa curatione Corb. et annosa. m. S. aut damnosam curationem. (p) inrit. C. (q) Vulgo additum in om. C. (r) sic pro in multis plurimisque C. (s) Ita C. nisi quod digerere—declarare habet. Vulgo epitoma congere-

Conductis in unum latinis dumtaxat auctoribus universis — plene ac breviter omnia epitomae digererem) Haec mihi vitii suspicionem non levem attulerunt. Quid enim audio? Latinos dumtaxat auctores excerptis Vegetius, qui Pelagonium, Cluironem et Apsyrtum iuxta Columellam nominavit? Pelagonium et Apsyrtum graece scripisse, ex iis saltem capitibus, quae in Hippiatricis servata leguntur, affirmare ausim, nisi is, qui farraginem istam postremis romani imperii aut Constantinopolitani concinnavit, latina transtulit in graecum sermonem additis interdum vocabulis

morborum latinis ex primo exemplo. At saepius graeca vocabula adhibuit Vegetius; ut credere liceat eum graecos fontes non neglexisse. In Hippiatricis plures nominantur hippiatrī latini, quos patrio sermone libros conscripsisse licet credere. Hos omnes aut ignorasse aut aetate antecessisse debet Vegetius. Celsus enim ipsum Columellam anteivit tempore. Equidem his me difficultatibus non expeditio; poterit id forsean efficere, cui in Bibliothecis latitantes Hippiatricorum Codices integriores comparare contigerit!

manu potest et voce signare : * quanto magis in mulomedicina necessarium credetur * genus aegritudinis nosse, cum mutum * animal proprium non possit indicare languorem et ab imperitis ad opus aliquod laboremque cogatur, geminumque * subeat ex morbo et fatigatione discrimen, aut certe neglectum inveterata aegritudine nequeat sero * curari. Sic Mantuanus, poëta divino ore testatur, *Morborum * quoque te causas et signa docebo*. Absque dubio autem omnis cura nutabit, ^b si * genus passionis ignoretur. ^d Ex inani, persuasione illud generatur incommodum, ut honestissimus quisque erubescendum ac vile credat iumentorum nosse medicinam. Primum nullius rei scientia vilis est. Nam cum in * humanae vitae conversatione aliud fugiendum ^f aliud verbò sequendum sit ; ^g non est perfecta sapientia, ^h nisi quae ⁱ utraque cognoverit. Deinde, quis aestimet erubescendum talem peritiam, ¹⁰ quae damna submoveat ? Nam sicut incolumitas iumentorum habet lucrum, ita eorum interitus asferre videtur incommodum. praesertim cum mancipia, quorum plebeia curatio non putatur, saepe vilioribus pretiis quam equi vendantur aut mōli. Postremo ¹¹ sive ad vehendos locupletes aptos, sive in circi contentione victores, sive in proeliis (ut ita dixerim) probatissimos bellatores, acerrimum studium amoremque constat habere ¹ dominorum. Nec immerito voluptati natum animal aut ^m saloti gratiam meretur ab homine.

rem omissis reliquis. (1) significare S. (v) Ita pro creditur C. (x) Ita pro sit animal et non possit proprium Corb. (y) Sic geminum sub, F. (z) sero om. C. (a) Morborumque et F. ut nos ex Corb. ita org. Virg. Ge. 3, 440. (b) Ita pro vacabit C. qui tamen nutavit. (c) se Cr. (d) ignori C. forte fuit ignores. G. (e) (in) ins. S. et C. (f) sit ins. C. (g) sit ins. S. (h) Ita pro peritia C. (i) qui utrumque C. qui ab hac voce deficit usque ad l, 12, 4. utroque cognito S. (z) (circa equos) ins. S. (l) esse S. (m) Ita F. In margine ex MS. animol (solutus) F. S. (u) licet ab

- ¹² Quis autem nosse curas iumentorum erubescendum putet, cum optima iumenta habere gloriosum sit? Quis vituperationi det id posse curare, quod laudi
- ¹³ ducitur possidere? Forsan ipsa opera mulomedicorum videtur abiectior, notitia autem curationis non solum honestissimis, sed etiam disertissimis convenit, ut provisione et ordinatione sollerti curatis animalibus, et damnis careant, et voluptatibus perfruantur.
- ¹⁴ Sed alii morbi sunt, qui ea tantum animalia, quae occupaverunt, vexant: alii etiam * ab uno vel paucioribus, quae pereunt, in plura, quae pariter stabulantur vel aluntur, (et)^o in totos saepius greges saevissima contagione transmigrant, ut quamvis sanum animal intra breve tempus, alienae aegritudinis afflante vicinia, repente depereat. Rectius est ergo eorum prius morborum et signa et causas praedicere, curasque monstrare, qui quodam transitu pluribus nocent. nam adversus maiora dispendia, maiorem
- ¹⁵ sollicitudinem oportet impendi. Prima igitur iumentorum utilitas est domini, vel procuratoris, vel pastoris ipsius amor atque diligentia. Comes enim semper est affectionis industria: et incolumia^p cupimus quaecunque diligimus. Domita animalia aut praese-pibus aluntur, aut pastu: indomita latioribus nutriuntur in saltibus. Quotidie ergo vel frequentissime speculari convenit habitum iumentorum. nam diligentibus morbus ipse se prodit.

uno S. et in margine, licet ab uno coeperit, in plures, qui pariter in eodem stabulo aluntur et. (o) Copula vulgo deerrat. (p) (semper) ins. S.

ELENCHVS

TITVLORVM CAPITVM

*Ex Editione principe repetitus, cum iis titulis,
quos singulis Capitibus apposuit Sambucus.*

LIBRI PRIMI.

1. Quibus signis aegritudo animalium cognoscatur.
2. Quot sint genera morborum.
3. Signa morbi humidi.
4. Signa morbi aridi.
5. Signa morbi subtercutanei.
6. Signa morbi articularis.
7. Signa morbi farciminosi.
8. Signa morbi subrenalis.
9. Signa morbi elephantisias.
10. Cura morbi (malici S. M.) humidi.
11. Cura morbi aridi.
12. Cura morbi subtercutanei.
13. Cura morbi articularis.
14. Cura morbi farciminosi.
15. Cura morbi subrenalis.
16. Cura morbi elephantisias. (elephantiosis S.)
17. Causae et curae generales morbi malei. (malici S.)
18. Potio anniversaria Physica.
19. Compositio suffimentorum contra morbum malleum. (contra malleum S.)
20. Alia compositio suffimentorum vehementior, ad lustranda animalia, quae ad fascium tollit.
21. De ratione flebotomii.
22. Quae diligentia adhibeatur (adhibenda S. M.) in sanguinis detractioe.
23. Castrata animalia non deplenda.
24. Admissum facientes non deplendos.
25. In quibus passionibus et ex quibus locis sanguis sit auferendus.
26. De his quibus sanguis in ungulam tollitur. (Alias. Qui ungulam cogunt, vel eiecerint) (deiecerint S. M.) quomodo sanguis tollatur.
27. De epistomicis, vulsis, collicis, strophosis, et qui morbo subrenali tenentur, unde sanguis tollendus sit. (est S. De Epistomicis, vulsis, strophis subrenalibus, unde etc. S. M.)
28. De ratione foci atque cauterii.
29. De passione et curis februm.
30. De lassitudine, quae videtur febribus similis.
31. De febribus internis.
32. Si in autumnio febrierit.

33. Si (in S.) aestate febriat.
34. Si hieme febriat.
35. Si ab indigestione febriat vel pletura.
36. Si ex vulnere oris aut faucium febriat.
37. De coactionibus, (coactione S.) i. e. de nimia lassitudine.
38. Quae genera aegritudinum ex coactione nascentur.
39. De diversis passionibus ventris.
40. De aqualiculo, i. e. stomacho.
41. De colo et coli dolore.
42. Cura longanonis et ilei.
43. Causae et curae strophii. (De strophii causa et cura S. M.)
44. De lumbricis, cossis, tinea et pediculis.
45. De clysteriis ad curam lumbricorum (lumbricorum S.) et tinearum.
46. De calculosis inmentis.
47. De emphragma.
48. De ileo.
49. De dolore ventris.
50. De dolore coli.
51. De dolore vesicae
52. Cossi et lumbrici qua cura tollantur ad manum (S. M. non habet *ad manum*)
53. De syncopatis et confixis.
54. De his qui sanguinem per nares emittunt.
55. De infestatione sanguinis.
56. Quae adhibenda est (est omit. S.) diligentia, ut animalia sana perdurent.
57. Potio aestiva. P. (aestivo tempore danda S.)
58. Potio hiemalis.
59. Potio in autumnio et vere praebenda.
60. Potio omni tempore necessaria.
61. De difficultate urinae.
62. De Stropho.
63. De dorso curando.
63. De potione probatissima Diapente.

LIBRI II.

1. De valetudinibus capitis.
2. De Appioso. (Opioso S. M.)
3. De Frenetico.
4. De Cardiacis. (cardiaca S. M.)
5. De Rabioso.
6. Qua observatione curentur cyclo ((a)cyclo S.) animalia. (at unum exemplariorum habebat, cibo.)
7. De cerebro commoto.
8. De capitis dolore.
9. De Distensionibus. (distentionibus S. distentione capitis S. m.)
10. De Appioso. (Oppioso S.)
11. De Rabioso.
12. De Insania capitis (om. capitis S.)
13. De Chirurgia.
14. De anribus. (tumore aurium S. M.)
15. De pilis qui nascuntur in oculis.
16. De suffusione oculorum.

17. De paracenthesi oculi. (in oculis S.)
18. De Lunatico oculo.
19. De Staphylomate oculi.
20. Ad album de oculo tollendum.
21. De suffusione curanda per nares.
22. De diversis passionibus oculorum.
23. De strumis iumentorum.
24. De glandulis.
25. De pullaribus.
26. De fistula maxillae, vel de conficiendo collyrio fistulari.
27. De expositione fistulae. (fistulari S.)
28. De tumore faucium vel capitis.
29. Si ex pletura (plethora S.) sanguinis fauces tument.
30. De intomatibus, i. e. tuberibus. (De intomatibus om. S. M.)
31. De lingua incisa.
32. De gingivis et dentibus.
33. De osse fracto.
34. De cartilagine narium si sanguis fluat.
35. De palato si vena se non clauserit. (incisa claudi non possit S. M.)
36. De genere et qualitate mucorum qui per nares fluunt.
37. De caferino, (cyferino S. M.) i. e. cum post cursum sanguis de naribus fluit.
38. De polyposo. (polypo S.)
39. De siderato.
40. De observatione flebotomi. (et cervicum curatione S.)
41. De cervicibus.
42. De malandria, (Malandra S. M.) i. e. de vulueribus cervicis.
43. De distillatione cervicis.
44. De distillatione scapularum. (dissolutione S.)
45. De armis laesis.
46. De genu commoto vel basi. (emoto S.)
47. De fractura articuli, vel cruris, vel cuxae.
48. De flegmone, (phleg. S.) marmore, sive mallunibus. (De tumore superioris genu et tubere et phlegmone et marmoreo S. M.)
49. De aquatilibus et ozoenis. (De aquatilio S. M.)
50. De pedibus reumaticis, sive (et S. M. ventosis.
51. De impetiginibus.
52. De uligine. (id est dulcedine S.)
53. De podagra iumentorum.
54. De orthocolis (articulosus S. M.) sive stilosis.
55. De pedibus et ungulis.
56. Si pulmunculum ad aperturam fecerit.
57. Si exungulaverit iumentum, (et si suffusionem pedum patiatnr. haec omittit S. M.)
58. De pedibus attritis sive mollibus.
59. De dorso confirmando.
60. De dorso curando iam laeso.

61. Si pulmuuculus nascitur in dorso animalis.
62. Si vuluus fecerit.
63. Vt pili renascantur.
64. De deuigraudis pilis albis.
65. Vt pili nigri albescant.

LIBRI III.

1. De observanda boum sanitate, Rubricæ c. 1, (ut longævi et sani sint boves. S.)
2. De morbis boum, et primo de maleo. (malleo S.) Rub. c. 2.
3. De cruditate Rub. c. 3. (De passionibus boum non contagiosis S. M.)
4. De febre. Rub. c. 4. (Sambucis titulum *Ad rabiem* iuserit.)
2. Si vermes animal fecerit. Lib. 3.
3. De cura lumborum.
4. Quibus signis dolor renum iudicetur.
5. De internis musculis (renum omittit S.)
6. Si talus exeat animali.
7. De dolore renum.
8. De tumore testium.
9. Si natura revocari non possit.
10. Si iumentum sanguinem minxerit.
11. De dysenteria.
12. Si otiosum animal sanguinem mingat.
13. Si animal sanguinem evomat. (vomat S.)
14. Si percossa vena claudi non possit.
15. De indignatione vesicæ.
16. De fluxu ventris.
17. De verrucis.
18. De vitiiis (viis S.) coxarum.
19. De laccis gambarum.
20. De gamboso.
21. De his quæ læduntur a rotis.
22. De syrmatico id est quod coxam subito trahit.
23. De morbo alienato. (ex quo infecta (arefacta S. M.) animalia moriuntur, addit S.)
24. Deroborosis. (robosis S. M.)
25. De hydropicis.
26. De sarcostis.
27. De tympaniticis.
28. De lieuosis.
29. De implectico. (implectici S.)
30. De phragmatico. (emphragmatico S. M.)
31. De eo qui aquam timet.
32. De spasmo. (Spasmoso S.)
33. De epilepsia.
34. De eo qui aquam (aqua S.) revomit.
35. De sideratitio.
36. De percusso a sole.
37. De cruditate.
38. De bulimo.
39. De anhelitu.
40. De aestu.
41. De paralytico.
42. De intrinsecus rupto.
43. De insaniis.
44. De pletura ex bordeo.

45. De passione pulmonis.
46. De cieronica, vel orthotonico, vel ortholistophica, (De orthopnoico, id est, plagis rigido S.)
47. De opisthotonico, et empisthotonico, (De Epistotono S. Opistonico S. M.)
48. De lethargico.
49. De morbo regio.
50. De bili id est coleribus. (colera S. M.)
51. De bili arida.
52. De celi passione.
53. De vomica.
54. De coriagine. (cardiaca S. M.)
55. De stomachico. (sinthesi S. M.)
56. De icterico. (buginoso S. M.)
57. De atropho. (i. e. Tortionibus S.)
58. De dolore iecoris.
59. De inflatione ventris.
60. De intestini vexatione.
61. De tussi.
62. De tussi quae venit si quid faucibus haeserit.
63. De tussi ex perfrictione.
64. De tussi a colibus. (spiritalibus S. M.)
65. De tussi ab interioribus.
66. De vulsia.
67. De tussi quae ex humorum (humoris S.) acerbitate generatur.
68. (Potio addit S. M.) ad tussim siccam, vel (ad omittit S.) suspurium, (et arteriam exasperatam. omittit S.)
69. Ad vomicas (vomicam S.) et tussim. (Potio ad vomitum et t. S. M.)
70. De diversis potionibus (Diversae potiones S.) vulsorum et tussientium.
71. De scabie.
72. Si animal foeno malo laedatur.
73. Si hordeo malo laedatur.
74. Ad fascium. (De fascinato animali S. M.)
75. Remedium contra omnes morbos.
76. Si animal laedatur dum (cum S.) accipit potum. (potionem S.)
77. Si animal a venenatis bestiolis mordeatur.
78. Si bustreperu (buprestem S. M.) comederit animal in foeno.
79. Si vipera percusserit animal.
80. Si araneum (arenum S.) comederit.
81. Si sphalangius (phalangius S. M.) percusserit animal.
82. De mure araneo. (morsu muris aranei S.)
83. Ad ictum scorpionis.
84. De canis rabidi morsu.
85. Si animal comederit ster-
cus gallinarum. (gallinae S.)

LIBRI IV.

1. De numero et positione ossium.

2. De numero et qualitate membrorum. (De mensuris et numero membrorum S. M.)
3. De numero et qualitate nervorum.
4. De (numero et S.) qualitate venarum.
5. De indiciis et aetate (aetatis S. M.) equorum.
6. De signis quibus agnoscitur (cognoscitur S.) patria.
(De permutandis et distrahendis equis et signis patriae S. M.)
7. De temporibus vitae.
8. Potio (Chironis S.) ad reficiendum iumenta, (reficienda animalia. reliquis omissis S.)
9. Ad tussim et vulsos.
10. Ad cossos, vermes, vel tineas.
11. Adversum omnia genera morborum.
12. Confectio suffimentorum salutaris.
13. Confectio pulveris quadrigarii.
14. Compositio caustici.
15. Compositio malagmae.
16. Compositio collyrii fistularis.
17. Compositio malagmae crudae.
18. Compositio syncrismae.
19. Compositio traumatici. (sagmantici S. M.)
20. Compositio malagmae basilicae.
21. Alia compositio malagmae.
22. Compositio prima anacolicimatis.
23. Compositio (alia omittit S.) malagmae crudae.
24. Compositio malagmae ad uligines.
25. Compositio malagmae ad nervos.
26. Compositio traumatici. (tragmantici S. M.)
27. Compositio collyriorum.

*Sequuntur Medicamentorum genera quaedam,
ad finem quarti libri adiecta.*

(Alia quaedam medicamentorum genera. S.)
Cephalicum (emplastrum ad claudenda vulnera omittit S.)
Medicamentum consuetum.
Chlora medicamentum ad vulnera limpida.
De tetrapharmaco, ad vulnera claudenda.
Glicium, ad vulnera sordida et caecrosa.
De ossocleri, ad omnia ossicula.
De styptico, ad vulnera humecta.
Medicamentum ad omnia vulnera claudenda.
Implectoricum, ad cava supplenda.
Ad oculorum rupturas, et glaucomata.

De syncrisma, aliud.

De lippariis.

Traumatici compositiones variae, ad varia.

Caustici compositiones aliae ad diversa.

De malagmatis quibusdam.

Emplastrum quoddam.

De ceroto.

Fomentum ad tumores, vel quamlibet duritiem.

Potio biemalis.

Potio aestivalis.

VEGETII RENATI
ARTIS VETERINARIAE
SIVE
MVLOMEDICINAE

LIBER PRIMVS.

CAP. I.

Continuo animal, quod valetudo tentaverit, tristius^a invenitur aut pigrius, nec consueto utitur somno, nec solito se more transvolvit, nec requiem ut assumat^b accumbit, nec deputatum cibum assumit ex integro, et^c potum aut intemperantius accipit, aut^d omnino fastidit, stupentibus oculis, auribus flaccidis, erecto utitur^e pilo: exhausta^f sunt ilia, fit spina rigidior, anhelitus crebrior aut gravior,^f os asperum et solito ferventius, tussis aliquando lenis, aut gravior, incessus ipse, quo maxime notatur, segnis ac nutans. Cum huiusmodi signa in iumento unum vel plura conspexeris, statim illud separabis a caeteris, ut contagionem non inferat proximis, et facilius in

VARIETAS LECTIONIS ET NOTAE.

CAP. I. (a) *moestius ingreditur S. continuo enim* — *moestius Goth.* (b) *summat Go.* (c) *potum autem nut intemp. appetit S. accipit* — *fastidit omittit Go.* (d) *Ita pro visu, turpi Go. visitur pilo S.* (e) *fonte sunt ilia* — *rigidior, locus aliquis calidior* — *crebri Go.* (f) *os asperum* — *gravior om.*

4 solo^a iam causa morbi possit agnosci. Si diligenter habitum post unam secundam vel tertiam diem ab illa moestitia^b fuerit absolutum, nihilque resederit in corpore ipsius, quod putetur ambiguum, scito ex levioribusⁱ causis illam venisse tristitiam, et animal
5 consuetudini pristinae^a esse reddendum. Nec explorandi omittatur intentio. nam¹ frequentius inspicim^m debet et cautius, quod semel coepit esse suspectum.ⁿ

II. Morborum quidem diversae sunt species,^{*} sed uno generali vocabulo continentur, quod^b ab antiquis malleus nominatum est, ipsa appellatione vim
2 cladis periculumque testantes. Sunt autem species mallei numero septem: humidus, aridus, subtercu-

F. (g) solitario ab aliis Go. margo. (h) peste Go. (i) plenioribus Go. sed margo levioribus. (2) omittit Go. (l) quae Go. margo. (m) inspicendum videtur Go. (n) spectandum S. M.

II. (a) Ita pro passionibus S. ab occultis capitibus addit Go. (b) qui —

CAP. II. septem) Ad hunc locum pertinet iudicium Galli Paulet ex libro *sur les Maladies épidémiques* Paris 1775, P. I. p. 71. On peut reprocher à cet Auteur, de n'avoir pas distingué les chroniques des aiguës dans sa division, de n'avoir pas parlé de la fièvre dont la nature caractérise sur tout les espèces de pestes. Malgré ces défauts, on y reconnoît la fièvre pestilentielle des animaux, une gale maligne, le soupir, la goutte; le farcin, la morve, la lepre des animaux; une paraplégie, une maladie comateuse ou le subeth des Arabes.

Malleus) Hippiatrica p. 10. ὅτι πολλοὶ πολλὰ, τινὲς κατὰ μέρος, ῥωμαῖοι δὲ σουμπέριον. Ibid. p. 16. a colore subalbo muci effluentis, malin dictum affirmant. Aristoteles H. A. VIII. 25. asinorum morbum

esse ait μῆλις, melidem; vitium hoc in capite oriri, et per nares fluere pituitam rufam at crassam. Quod si ad pulmonem descenderit, occidere animal; sin vero in capite consistat, morte non inferre. Suidas in voce μῆλισμός asini morbum esse ait similiter, seu defluxionem per nares, et strophum. Neutrum morbum asinum effugere. Meminit etiam Hesychius in voce μῆλη et μῆλις. A colore rufo dictum pulo. Infra II. 36. ex pulmone per nares effluere dicuntur mucres crassi spumosi et pallidi, cf. II. 10. (vulgo I. 38.) 3. contra rubentem (πυρρόχρουςαι μύξαι Hippiatr. p. 298.) tenuem et frigidum provenire ex veteri perfrictione.

Septem) Quatuor ponit Apsyrus p. 12. ὕγρα, ξηρά, ἀρδρῆτις, ὑποδρματῆτις.

taneus, articularis, elephantiasis,* subrenalis, farcinosus. Signa^a omnium dicamus.

III. Humidus morbus est, cui de naribus pro mucis humor defluit male olens, et spissus, colore pallido. Huius* gravatur caput, oculi lachrymantur, et stridet pectus^b, fit gracilis, horrentibus pilis, tristi aspectu: quem profluvium atticum^b veteres vocaverunt. Quandocunque* autem sanguinolentus humor vel croco similis per nares fluere coeperit, iam insanabilis est et vicinus morti.

IV. Aridus autem morbus his agnoscitur signis. Nullus ei per nares supra solitum humor emanat; suspirat tamen graviter, et nares habet extensas. ilia curvabit* intrinsecus, et contractionem spinæ duri-

nominatus Go. (c) elephantiosus — fercim. Go. (d) signa om. dic. om. S. M.

III. (a) Habet gravatum S. M. His Go. (b) atrum S. Superfluum vaticum Go. (c) cuiusque S. M.

IV. (a) cavabit S. Go. (b) hoc facile curabitur S. M. (c) Ita pro cubet

Cap. III. *profluvium atticum*) La morve Gallis dictum morbum intelligi censet cum Schrebero Brugnone. Hippiastris p. 42. ὑγρὸν λεπτὸν ὁμοῖον ὑδατι. sed p. 46. ἰχθυὶ φλεγματώδης εἰς τὸ λευκὸν χροῖμα μεταβεβλημένος — ἄνοσμος μὲν ὢν, εὐκόλως θεραπεύεται, δύσσομος δὲ, δυσκόλως. Ab initio igitur asserunt, humorem aquosum et nullo odore effluere, eumque morbum facile curari, difficile autem, si humor odorem gravem contraxit ex ulceribus. Sed ibidem p. 20. est: ἀναφέρει ἐκ τῶν μυκτῆρων δυσώδη, βήσως καὶ ἀνασπακῶς τὰς λαγόνας ἀσπιδῆ. Atticium profluvium dici puto, quod malis hoc genus in asinis fuit primum observatum ab Atticis scriptoribus, ut paulo antea docui. Sed Sambucus *profluvium atrum* nominat,

aliter Gothanus liber; et in duobus reliquis locis, ubi nominatur, I. 47. s. 48. et II. 40. s. 4. dubia est librorum scriptura.

Cap. IV. *Ilia cavabit*) Apsyrus: διὰ μυκτῆρων φέρεται οὐδὲν, τρωγὸν δὲ καὶ πίνον ἀπισχναίνεται τὸ ζῶον καὶ πέψιν οὐ λαμβάνει, αἱ τε ρίνες αὐτοῦ ἀνεργαῖναι εἰσὶν, καὶ ψυγῇ βαρύνει ἐλκόμενόν τε οὐκ εὐχερῶς, ἀλλὰ ἔλκον συστρέφεται, αἱ τε λαγόνες περιτεταμέναι εἰς τυμπανουεῖς, μετώροι, καὶ ἡ βύρσα σκληρύνεται. Ait igitur, ilia tumescere, nares patere, coriumque indurari. Hierodes p. 45. addit: τὴν κεφαλὴν παρέχει, i. e. caput obliquum habet. Reliquis Vegetii signa a testiculis usque ibi desunt. Ibidem p. 47. est τὰς λαγόνας ἀναστῆλαι.

tiamque patietur. testiculi eius ita substringuntur, ut apparere vix possint. cibi parcior, bibendi appetentior ultra morem. propter quod pulmone siccato, internum patitur ardorem. tensis oculis in obliquum respicit, nec^b facile cubat.^c Hunc^d suspirium vocant, [et] insanabilem, nisi ab initio festina curatione subveneris.

V. Subtercutaneus morbus autem his proditur signis. Ulcera^a in corpore eius scabiei similia nascuntur, ex quibus humor effluit liquidus et viridis, qui pruriginem movet, ut scalpere parietibus vel columinis animalia saepe fricare compellat, quo^b ulcera corticem ducent.^c Huic nec humor per nares emanat, nec anhelat, nec cibum recusat, nec respuit potum. propter quod diu vivit.^d Et ideo si cura non desit,

Go. cacabit F. et S. margo. quod probabat Gesner, quin ad eam rem opus nixu pulmonum. cubat G. cacabit margo Fabr. (d) *Habens suspirium notat insanabile.* Goth. *suspirium insanabilem vocant.*

V. (a) Ita pro *vulnera* S. M. (b) *quae* S. (c) *durant* S. M. (d) Ita S. *vivet* Go. *Anlea bibet.* Goth. *etiam cibum respuit et potum.* Idem verba quod *similia* — *tardius* omittit, deinde habet *sanare quis novem nec gregi infert nec facile periculum patiatur a pestifera,*

Pulmone siccato) Apysyllus adeo et Hierocles cum Eumelo pulmonem in destro latere rumpi aiunt et fieri equum pleuriticum, p. 42. et 45. Quare lectionem *cubat* nolui mutare cum libris in *cacabit*. Vulgo male legebatur *cubet*. Gesneri rationem vide in varietate positam.

Suspirium) Elippiatrica loco supra laudato generationem omnem malin aiunt appellari Romanis *συμπύριον*. Diversus morsus iuncturarum est, quem Albertus p. 219, h. appellat *superos*, quasi dicas *Veberbein*. Ceterum post *suspirium* vocant interpositi et copulam inclusi. Ceterum Gallus *Paolet* sur les *M'adies épizootiques*

P. II. p. 476. ita: *Les Maladies épizootiques chroniques seches ou arides, qui sont vraisemblablement celles que Végèce comprenoit sous le nom générique de suspirium, sont des états directement opposés à ceux des maladies humorales ou plethoriques, à nimia seri copia. Nous ne connoissons que deux maladies de ce genre qui sont celles qu'on appelle la maladie de feu ou brûlure, et qui est peut être la même que le Soupir des anciens, décrite p. 68. de la Première Partie, et la consommation des iumens ou rage d'amour, p. 429. de la IIe Partie.*

CAP. V. *scabiei similia*) Hierocles p. 43. *ἰς τὴν συμπίπτει ψωρίστις.*

ex hoc plurima iumenta liberantur. Quidam vero scabiem subtercutaneum morbum dicere tentaverunt, quod similia supradictis signis videatur ostendere, et contagionem transferre per proximos, et tardius sanari. Sed quia nec necem nec gregi infert facile periculum, a pestiferi illius mallei societate discretus est, et seorsum ab illa dicetur.

VI. Articularis autem morbus, quem ἀρθρίαν^a Graeci vocant, per haec monstratur indicia. Interdum paucis, interdum plurimis diebus ab articulis claudicabit, ut aut ictu calcis animalis alterius percussus, aut negligentia impactus, aut saxo vel fuste videatur elisus. Sed haec solet esse distantia, ut^b illa quaelibet laesio loco figatur: haec autem passio, quia erratica est, subito ad pedem alterum migrat. Praeterea ossibus astringitur cutis, et ad^c tactum tractanti dura resistit. Rigescit^d spina, corpusque contrahitur, pilus^e erectus et horridus, (ac) deformis aspectus, macie cito corpus affectum. et quamvis non recuset alimenta, nec curat, si desint: in dies tamen deterior fit et tristior, difficulterque^f curatur.

VII. Farciminosum vocabulum ex genere passionis

VI. (a) ἀρθρίαν F. *Articen* supra sc. *artiae* Goth. In marg. al. *disiunctum*. Idem deinde *claudicat*. (b) quod illa passio subito ad pedem alterum migrat. S. M. quod — passio grata erratica G. (c) *oductum* S. G. *od tractum* F. (d) (*in*) ina. S. (e) *pilis erectis et horridis* S. M. Deinde ac omitt. G. et cito post macie inserit. Postea curet si desinit in dies sanatur. (f) *laboriosaque* S. M.

CAP. VI. sect. 2. in dies tamen) Pato legendum: nec curat tamen, si desint. in dies deterior fit etc.

CAP. VII. sect. 2. *farcimino*) Legendum *pulo farcimine*. Albertus XII. p. 218. b. *farcinam* appellat: quam quidam, inquit, vermem voca-

verunt, eo quod superflus humor in carne et cute foramina facit quasi foramina vermium. Deinde curam subiungit. Lot. Rasio cap. 146. et verme chiamato *farsino* cum eadem cura habet. Hodieque nostri hippiatri eodem nomine appellant den *Wurm*,

evenit. Huiusmodi deprehenditur argumento. In lateribus et in coxis et in verendis^a quoque partibus et praecipue in iuncturis membrorum vel in toto corpore collectiones^b inflantur: rursumque his velut sedatis aliae renascuntur: cibum potumque ex more recipiunt, macrescunt tamen, quia digestio eis plena² non provenit. hilares aspectu sanisque similes creduntur ab indoctis artis mulomedicinae, quia exterius agitur causa: quibus imperitia artificum sanguinem festinat auferre. Sed contraria ista curatio est. nam affectis farcimino, quidquid superest virium, tollit. In initio tamen, ne morbus increseat, vel in fine, cum iam vires redire coeperint, emissio sanguinis iuvat.

VIII. Subrenalis morbus non minus nomine, quam ipsa passione monstratur. Nam animal, velut^a renibus laesis, a posteriori parte deficiens, prodit mortiferae necessitatis indicium. tussiet graviter, horrebit aspectu: cutis duritia ex spinae rigore proditur: parcius potum, parcius adpetit cibum. Huic, quia tota vis morbi possidet lumbos, a femoribus incipit prima^b curatio.

VII. (a) Goth. *margo testiculis*. (b) omittit Goth. Idem rursusque venit *his* *supra*. *veniunt*. *al. rufumque noluit*. Deinde nascuntur — *marcescunt*. (c) *extimat* Go. Idem *quicquid est virium* — *morbis marcescat*. In S. est tollitur.

VIII. (a) *in renibus laesus* Go. (b) *quietis curatio* Go.

Galli *farcin* antiquo nomine, cuius tria genera distinxit Gallus *Hurel*. Causas et curam accuratius tradidit *Herrenquist*, *scrophulam farcimen* appellans, in *Aetis Academ. Holmiens.* Vol. 30. p. 347. vers. germ. *Vermem* vocavit *Crescentius* IX. 14. Sed ecce *Hippiatr.* p. 229. ubi *Apsyrus*: *π-*

*ρεττώματα δὲ λέγεται ὁ ῥωμαῖστὶ καλοῦσι φαλκίηννα. εἰσὶ δὲ ἐκβολαὶ ἐν τῷ σώματι ὅμοιαι δοθίζει καὶ μάλζονες καὶ πυσθύνται, καὶ ἐκρηξεν λαμβάνουσιν αὐτόματα. Cf. infra c. 14. et Galli *Parlet sur les Maladies épi-zootiques* P. II, p. 319.*

IX. Elephantiasis autem dicitur ex similitudine elephantis, cuius naturaliter pellis dura et aspera morbo nomen et in hominibus et in animalibus dedit. Cuius signa haec sunt. In toto corpore uredo* nascitur, praecipue in dorso squamas similes corticibus facit.^b In naribus, in pedibus etiam et in capite papularum fervor emergit, vel ozoenae asperiores frequenter oriuntur.^c Priusquam haec ostendantur,^d indicia, ventre soluto erit, et marcescet,^e et aspere tussiet. Cuius os totum cum lingua asperum et simile creditur esse combusto: quae passio pullis a matre depulsis plerumque perniciem consuevit inferre. Hunc diligenter curare cupientes, non^f ante deforis aliquo medicamento fovere contendunt, nisi prius potionibus datis pestis^g elevetur interior. Nam extrinsecus capta^h medicamenta morbum non eximunt,ⁱ sed ad interiora compellunt, et hac ratione periculum generant. In animalibus cuiusmodi morbo laborantibus generalia ista sunt vitia: tussis aspera^a et crebra suspiria, spina contracta et rigida, macies semper increscens, cum studium et alimenta non desint,¹ demissior cervix, stupeutes oculi, tardior incessus. Nunc signis omnibus generaliter singulariterque digestis, singulorum morborum speciales pro-

IX. (a) nigredo Go. (b) facit in pedibus et in capite papularum f. emigrat velut otenas Go. margo: ostenae. (c) oriundis Go. (d) Vulgo marcescit. Go. marcescat. (e) combustum Go. (f) non deforis ante Go. margo: alii non curare deforas. (g) pue evellatur interior S. M. evellatur mentior Go. (h) Ita pro cepta coniec. Gess. (i) admittunt sed interior — generant in animalibus — morbo eodem Go. (a) asperior S. M. ista — suspiria

CAP. IX. Elephantiasis) Goth. elephantiones dicuntur — aspera, unde morbi nomen in hominibus.

Vredo) Hippiafrica p. 24. ῥῆξιν δὲ τοῦ σώματος πανταχοῦ ποιεῖται,

ὥστε ἐλκεῖσθαι μέλιστα τὰ ἄκρα ῥίνας, χεῖλη, ὦτα — ἣ τε γλῶσσα συνδέσθεται, ἐν καὶ προβάλλει ἐκλεγκον καὶ παρὰ φύσιν ἄμωρον.

Script. R. R. Tom. V

D

priasque curas oportet adiungere. Post^m haec de generali minutione singulorum, et adustione docens, concludam librum primum.

X. Malleus^a morbus si humidus fuerit, ita ut per utramque narem virides defluant muci, inter^b exordia caput eius adhibita curatione purgandum est ita;^c Olei optimi uncias 3, liquaminis floris unciam 1, vini veteris cyathos 3, sereno tranquilloque die pariter commisces,^d et cum tepesceris, infundes in naribus.
² caput religabis ad pedes, sensimque iumentum impeditum compelles^e incedere, ut omnis humor emanet. (ad siphonem^f autem paulatim infundes,^g non semel
³ a^h cornu). Quod si sanguis postmodum coeperit fluere, nihil timendum, sed potius sciendum est, animal legitime fuisse purgatum. Post quod^h sebum caprinum resolutum oleo miscebis; sic infusisⁱ naribus exulcerationis illius mitigatur asperitas. Radicem^j quoque laseris tunsam, et per fistulam vento naribus insitam, ut sternutum provocet, adhibere commodum est.
⁵ Caput etiam extrinsecus auriculasque oleo calente^k diligenter perunges, et lana cerebro indita, ab omni
⁶ perfrictionis necessitate munies.^m Nasturtii quoque

om. Go. (l) Ita pro *desinant* S. M. (m) Hinc ad finem omittit S. M.

X. (n) *Malleus* Go. (b) *intra* Go. deinde *capitis eius*. (c) om. Goth. (d) *commiscebis* S. (e) *compelletur* Go. (f) *siphonem* S. M. (g) *infundens* S. M. *infundas* Go. (h) *ad* S. M. (i) *infusum* S. M. *exulceratione* Go. (2) Item, *accipe febrifugam et asari radicem, et fac pulverem, quem naribus per fistulam insuffla, ut sternutet. multum prodest* S. M. ex V. C. Go. omittit post *vulgatam tonsam copulam et*. (l) *calido* Go. (m) *frictionis n. munies murabis* Go. Vulgo *munis*. (n) *seminis ad bibendum*

CAP. X. sect. 4. *naribus insitam*) Ex margine Samb. lege *insuffutam*. Sic infra V. 32. (vulgo III. 33.) 4. *et per fistulam naribus insufflabis* de eodem remedio est.

Auriculasque) Infra V. 32. (vulgo

III. 33.) *cerebrum quoque eius et auriculas pice liquida — largius perunges*. Sed III. (vulgo II.) 11. *ex hoc ei cerebrum et auriculas confricabis*. ubi Sambuci Codex inserit *inter auriculas*.

semen* bibendum dabis ex aqua. Praeterea potionem dabis, quae* diapente vocatur, et hac ratione conficitur: Myrrhae troglodytis* gentianae, aristolochiae* longae, baccarum* lauri, rasuras eboris bene tritas et cribratas aequis miscebis ponderibus servabisque. Exinde prima die* unum coclearium* cumulatam cum 7 sextario vini veteris, secunda die unum et semis, tertia autem die duo coclearia* tepefacto mero aspersa et diligenti agitatione permista dabis ad cornu. Postea ex cervice de* matricali vena sanguinem detrahes, permixtumque acerrimo aceto, omne* equi corpus perunges, et contra pilum diligenter fricabis, ut* ad similitudinem glutinis adhaereat. iumentum

cum aqua immisces. Go. (o) Ita pro qui Go. deinceps vulgo *diapenton*. (p) Vulgo *Murrae* solum legitur S. M. *myrrhae troglitae*. (q) Vulgo *aristologiae*. (r) *bacca* S. vulgo *baeis*. Necum Go. qui deinde *eque miscebis servabisque*. (s) *qua dederis* add. Go. (t) *iam iam* add. Go. deinde *asperso al. aspersa*. (v) *vel* Go. deinde *permixtum*. (x) *in omni parte corporis equi infundes* Go. *perfundes* S. M. (y) *ubi — inhereat* Go.

Quae diapente) Dedi quod volebat Gesner, et quod ipse Cap. 12. 4. semel ex libris posuit pro *diapenton*, altero vero loco male *diapenten*, reliquit. Formula eadem repetitur infra II. 36. (vulgo I. cap. 64.) et bis VI. (vulgo IV.) 8. sect. 6. et 8. Quod est in S. M. *troglytae*, reperiri etiam in Aetii libris *μύρρινον τρογύλιτον*, ex Salmasio ad Solinum p. 894. admonuit Gesner; et sic saepe Hippiatrica.

Baccis lauri) Rectius infra: *baccarum lauri, rasurae eboris paria pondera diligenter trita atque permixta*. In Hippiatr. p. 23. vocatur ἡ δὲ πέντε ἀντιδότης, rasura eboris est *πέντε ἀντιδότης*.

Servabis) Scilicet *ἐκρίβην* inde factum, ut apparet ex Hippiatr.

Mero aspersa) Hippiatrica p. 278. eandem formulam ponunt, sed sumere iubent ita: ἀποζέσας εἰς οἶνον βίζας ὀξυσχοίνου καὶ πρασίου διηθήσας τὸν οἶνον ἐπιβάλῃς τοῦ προσηρημένου ξηρίου κοχλίου μιστὸν καὶ προσότις ἐπὶ ἡμέραις τρισί.

De matricali vena) Haec vitiosa esse, patet ex istis, quae dicuntur infra ad VI. (vulgo IV.) 12. 2. ubi doceo, de matrice sanguinem demere, Hippiatricis esse de ventre, ἐκ γαστρός. etsi Gesner *venas matricis* IV. 4. cervicibus assignari voluit. Quid? quod paulo post c. 13. 2. sequitur *de cervice hoc est de matricali vena*. Ego tamen malim utroque in loco legere vel *de matricali vena*.

quoque in loco calido constitues. Si cibum fastidit, aestate^a dumtaxat farinae hordeaceae sextarium unum quinque sextariis aquae permixtum equo dabis in potu. Triticeam quoque farinam simili mensura et ratione offeres ad bibendum. Si autem fastidit, non ideo^a aliud dabis, quousque^b hoc ex ista necessitate sanitatem percipiat. De palato quoque postea^c sanguinem detrahes, ut omni^d ex parte, si qua morbus praegravare coeperit, relevetur. Scito, nisi diligenter occurras, hunc esse periculosissimum morbum. Nam cito in suspirium, hoc est, anhelitum transit, et spem omnem salutis excludit.

XI. Aridus vero morbus, qui et suspiriosus praecipue dicitur: et hic negatur a quibusdam posse curari, propterea, quod phthisi, quae hominibus mortifera est, similis invenitur. Quotidie enim macie² crescente exilior redditur, penitusque^a siccatur. In omni autem ratione medicinae facilius est, quae, abundaverint diminuere,^b quam quae videntur decesse supplere. Salus tamen iumentis etiam in hac passione³ praestatur, si inter^a principia possit occurri. Sanguinem siccis detrahare contrarium est. Sed vino et oleo sufficienter admixto et tepefacto perungendum toto corpore animal est, ita ut caput et maxillae et^d extrinsecus fauces eidem largius infundantur, et con-

(x) Ita F. et S. uterque in margine annotaverat statim receptum a Gesn. Mecum Go. qui forinom ordinationem sex. et quinque sex. (a) ideo om. Go.

(b) quam hoc ex necessitate sitis S. M. quousque post extimas necessitate percipere Go. (c) postmodum Go. (d) omnem quam morbo Go.

XI. (a) pastusque S. M. penitus Go. (b) adimere S. M. de materie Go. (c) in principio p. occurri veloxes Go. voluit velociter addere. (d) et om.

Aestate dumtaxat) Restitui aestate pro statim, propter locum infra III. (vulgo II.) 7. ubi de cerebri morbis est: Si hieme curaveris, farinam tri-

triceam, si aestate, hordeaceam aquae frigidae ad invicem amuli permixtam in potione praebebis.

tra pilum usque ad sudorem diutissime confricentur. Intrinsicus autem a prima die potione^a curandum est. Succum ptisanæ, adipem suillum remissum, et amy-⁴ lum^f ex melle passoque decoctum per cornu in po-
tione dabis,^g ut canalis gutturis eidem maxillarumque compago laxetur, quam siccitas astrinxerat^h morbi. Quo facto, in loco calido stabit. Infusum hordeum⁵ herbamque viridem, si inventa fuerit, debetⁱ accipere, ut omni ex parte periculosa ariditas temperetur. Con-
sequenter talis eidem^a potio praeparetur. Passi opti-⁶ mi sextarium unum, iridis Illyricæ unciam unam, piperis nigri semiunciam, croci scrupulum, myrrhae troglodytis¹ semiunciam, pollinis thuris unciam unam, ova cruda quinque pariter mixta prima die dabis ex integro, ita ut per triduum ipsam misceas semper et offeras, ut tam gravis morbi asperitas potionis dul-
cedine mitigetur. Post hæc^m melle, butyro, axun-⁷ gia, salibus et picula,ⁿ offis pro aequa omnium por-
tione confectis, succo ptisanæ ac passo involutis ad-
tinctum animal replebis, [et] die prima quinque pilulas, sequenti septem, tertia die novem daturus ex more. Expensis autem his, nec ungere cum vino⁸ et oleo tepefacto desit industria. nam amarissimus morbus cum sit,^a aliter non potest nisi amaris potio-
nibus solvi. Contraria enim non nisi^p contrariis me-
dicinæ curantur. Potionem diapente,^q sicut superius⁹ monstratum est, non solum per triduum cum vino sed per dies plurimos dabis,^r ut tantum discrimen

Go. (e) ratione Go. (f) Vulgo amilum. anten suilli margo: alii porci.
Go. (g) damus Goes. (h) astrinxit omissio morbi Go. (i) debeat Go.
(2) ei Go. (l) dragontj S. M. Troglodytidis coniec. Geso. vulgo mirrhæ
trigonitis. (m) hoc Go. (n) Ita ex coiect. Gesoer. paul. canphis F. cum
nota meodi, et Go. piculam salem S. M. margo Go. alii panicula ospero.
(o) est Go. (p) non nisi om. Go. (q) Vulgo diapenten. Go. dyapenton.

- ¹⁰ possit evinci. Quod si gravior tussis et strangulans urgebit, accipe fabae fractae sextarium unum, sevi caprini uncias tres, allii^a capita maiora tria permixta decoques, et cum passo vel succo ptisanæ hordeaceae tepidum dabis ad cornu. Quod si tardius profecerit ista curatio, ficus siccae pondera^a duo diligentissime tundis^r in pila, ^a foenigraeci sextarium decoques, quousque aqua ad medietatem veniat, post colabis, et foenumgraecum in mortario cum ficu^r conteres. allii quoque uncias tres contundes similiter in mortario, et tam rutae quam apii fasciculos ternos: quibus omnibus pariter mixtis, diligenter tritis, addis ¹² dracontii^a uncias duas. Aqua in qua foenumgraecum coctum fuerit, superfundis, potionemque facias, quae per cornu possit effluere: quam etiam tussientibus vel vulsis aut^a ruptis animalibus per triduum dabis.
- ¹³ Sequens remedium ad^b aridum morbum: Inter^c nares iumenta scalpello^d secabis, et aquam frigidam per^e fistulam latam eius ori suppones, naresque ipsius^f assidue diebus plurimis merges, ut suspirium distabescat in aqua. Potionem quoque ei quotidie dabis
- ¹⁴ huiusmodi. Succum ptisanæ cum sevo^g caprino decoctum, sextarium unum, sulphur^h vivum, thus quoque masculum aequis ponderibus deteris atque commisces: ex eo coclearea singula diebus singulis cum ptisana permixta defundis ad cornu. Cum autem

(r) dabis om. Goth. . (s) scorodan S. M. allia Goth. (t) duas partes S. (v) tundis F. tunde S. (x) in mortarium. deinde addas alli gallici (anagallici corr. Gesa.) uncias III et tam rutae quam apii fasciculos ternos, quibus pariter in mortario missis et diligenter contritis addas draganti uncias II et aquam in qua foenum graecum coctum fuerit, superfundens S. M. Vulgo est foenugraeci ut paulo post faenugraecum. (y) fico Go. (z) draganti S. M. et Go. (a) aut om. Go. (b) in S. (c) intus S. M. iumenti Go. (d) sagittella S. N. (e) fistula latiori S. M. deinde ei ori Go. (f) ipsas S. M. (g) sero S. M. (h) sulphur, vinum F. vinum, et infundis per cornu S. M.

coeperit esse validior, de cervice sanguinem detrahes, additoque aceto animal perfricabis.

XII. Subcutaneus morbus, cum * humor pestifer inter^b corium et viscera com meat,^c hac ratione curandus est. Fistulam^d ei facies vel cauterium, inter armos eius et ventrem loco consueto ad^e mensuram incisa cute, die sereno, et si^f spatium est, luna minuyente, Indis^g ut mos est, per quam omnis e^h visceribus humor educitur,ⁱ coloris aurei vel crocei, languoris^j tabe corruptus. Quae si minus^k traxerit, radicem herbae tithymali in^m eodemⁿ vulnere inseres septem diebus, quae residuum virus^o educat. Est

XII. (a) cui S. M. est, cui Go. (b) Ita pro intra S. M. et Go. qui: inter cutem et carnem vel viscera. (c) meat S. M. (d) fac incisionem S. M. (e) et mensura in ante S. M. (f) et sit lunaris incisio S. M. (g) fiat ad octo Go. margo: al. in dig. (h) de S. M. et Go. (i) deducitur Go. A. verbis coloris pergit MS. Corb. (j) longiori S. M. (k) non bene laboraret S. M. (m) tythimali F. tythimolli in C. in etiam Go. addit. tithymalli Gesn. Vulgo in decrat. (n) impone S. M. (o) venenum Go. (p) unam helle-

CAP. XL. 4. fistulam) Sagitta cutem cum peritoneo perforant Hippiatrica et noster infra II. 45 et III. (vulgo II.) 25 et 46. plagae deinde inseritur fistula centimalis in latere pertusa, per quam humor educitur. Cauterio locus hic nullus est. Ergo cum Samb. margine lego: Fac incisionem inter armos eius. vel facies inc. Hippiatrica tamen p. 438. in tympanitico equo ultimo loco cauterium etiam adhibent; et p. 436.

Inter armos) Infra in hydropis cura V. (vulgo III.) 25, quatuor digitis ab umbilico ad veretrum versus. Et sic Hippiatrica p. 434.

Ad mensuram) Quid sit vide infra II. 45. (vulgo I. 43.) sect 3. Verba deinceps posita incisa cute omitto, quoniam Sambuci marginalis lectio fuit antea probata.

Indis ut mos est) Prior editio Gesneri habet litera minore scriptum indis. Mentio Indorum sane inepta est in cura pervulgata; contra fistulae centimolis mentio desideratur hoc loco. Igitur malim indey fistulam, per quam etc. Nam antea fistulae et cauterii mentio nimis matura adeoque aliena erat. Igitur totum locum ita lego: curandus est. Inter armos — minuyente, indis fistulam, ut mos est.

Languoris) Malim cum Samb. margine longiori. Infra in cura tympanitis equi cap. II. 45. limpido lotio similem humorem vocat.

Tithymali) Cuius radicem tusam cum hydropemelite hydropicorum aquas deducere potam ait Dioscorides 4. 465 et Plinius 26. s. 73.

et aliud remedium. Radiculam, quam^r quidam consiliginem vocant, quidam pulmonaceam,^s qua mulomedici frequenter et^r bubulci utuntur, in pectore animalis hac aegritudine laborantis eatenus^r pones, ut acuto cuprino^t circines locum. Postmodum^r perforato corio radiculam interseris.^r quae ibidem^r sponte tamdiu permanebit, quousque cutis, quatenus cuprino^r fuerit signata, decidat in putredinem versa, et a toto corpore ad illum locum humor trahatur,^r et^r per vulnus emittatur. Hinc^b potionem^e diapente superius designatam cum vino veteri optimo per triduum, vel si necesse fuerit,^a per dies plurimos dabis. Apium quoque viride et baccas lauri, vel^r istae

bori nigri perforato corio inseres, quae ibidem sponte sua permanebit, quousque cutis signata decidat in putredinem versa, ex toto enim corpore ad illum locum humor attrahitur et per vulnus emittitur S. M. (q) *pulmoniciam* C. (r) et *bub.* om. C. (s) *margo* Go. *al. ea tenera.* (t) *cuprino* G. (v) *Ita pro Postea C. et Go. (x) inseras C. inseras et insuas Go. (y) nota add. Go. voluit sua. (z) Ita pro cuprino signata in putred. sit versa. Corb. nisi quod cypro habet. cipro fuit signata. Go. (a) attrahitur C. post emittitur. (b) Huic S. M. (c) sup. design. quae vocatur diapente S. M. et C. Vulgo diapenten. (d) Ita pro necessitas erit C. erit om. Go. (e) folia inserit*

Consiliginem) Lectio marginis Sambuci helleborum nigrum interpretatur. Recte. Plinius 25. a. 22. hydropicorum ventri imponitur cum farina hordeneas et vino. Ceterum vide ad Columellam VI. 5. 4. Helleborum album in pectore arthritici equi imponunt Hippiatrica p. 44. Ad oculorum albuginem Hippiatrica p. 43. narrant quosdam *τρυνήσαντας πειρόννη τό οὗς ἑλλίβορον ἐντιθέναι*, ἢ τό ὑπὸ τό μῆλον δέρμα *τρυνήσαντας τό αὐτό ἐντιθέναι*· εἴη δ' ἂν ἑλλίβορον τό ἰδιωτικῶς καρπὸν καλούμενον. Eadem p. 96. Pelagonii curationem orthopnoeae habent: *διὰ καρποῦ βίζαν τοῦ μέλαρος εἰς τό στήθος ἐπιτί-*

θει ἢ καὶ εἰς τὰς τῶν ὠτων ἀρχάς ἢ καὶ εἰς τὰς τῶν μυκτήρων, δι' ὧν πᾶσα ἡ νόσος ἐκβληθήσεται· unde satis cognoscitur, helleborum nigrum et album in his curis adhibitum fuisse. Gesnerum, posteriore in loco *διαπύρου* corrigentem, in Equo p. 498. non sequor; mihi enim *magia καρπὸν* placet.

Signata, decidat) Lectionem Corb. posui, postulante re ipsa, ut ducebit locus Columellae, et nostri IV. (vulgo III.) 2. 24.

Apium) Plinius hippomarathri radicem, cum vino coctam, hydropicis dat 20. s. 96.

res si non invenirentur,^f lauri et cucumeris silvatici^g folia per partes minutissimas concides, hordeoque miscebis, ut^h animal languidum,ⁱ sicut et potione diapentē, ita ex cibo sentiat medicinam. Huic^j tamen^k aquam tepidam cum farina hordeacea vel triticea dare te convenit, et in^l loco tepido stabulare. Nam frigus humoris^m augmentum est, etⁿ rheumatis. Cibum quoque magis siccum quam viridem in hac passione debet accipere, et^o exerceri vehementer, ut^p sudore siccetur humor infestus.

XIII. Articularis morbus his declaratur signis.^a Claudicabit alternis^b pedibus, modo prioribus modo posterioribus, et quasi tumor eidem in articulis circa coronas vel certe in genibus apparebit. propterea quod pestilentia morbi corruptus sanguis nervos et venas implet et^c laedit atque debilitat. Huic sanguini^d primo de cervice, hoc est, de matricali vena, detrahes: quem aceto acerrimo permixtum per^e totum animalis corpus induces, ita, ut illa^f loca, quae vexata sunt, diligentius ungas.^g quia creditur sanguis emissus e corpore et corpori rursus cum aceto inpositus^h vitia morbosa siccare.ⁱ Quod si vel^j in genibus^k vel articulis se morbus ostenderit, de eisdem locis

S. vel si ista inveniuntur folio et cucumerem silvaticum per partes C. (f) baccae add. S. (g) angustei Go. deinde pro folio S. M. radicem. (h) et animoli languido pro cibo dabis, sicut potionem diapentem pro potu. Huic tamen S. M. (i) languidum ex C. addidi. deinceps ex potione C. diapentem F. Go. (j) Hinc Go. (l) in om. C. (m) humorem auget S. M. (n) et rheum om. C. (o) et om. Go. (p) in addit Go.

XIII. (a) indicis C. (b) pedibus diversis C. ped. diversius S. M. de ped. prioribus diverso modo et quasi Go. (c) et laedit om. C. (d) totum animal corpus per totum Go. (e) illa om. C. (f) unguis C. (g) inpositus C. et Go. (h) habere addit Go. (i) vel om. C. (j) id est oleam cimoliam,

Cucumeris) Elaterium ipsum bibi (vulgo III. 25.) in curatione hydroiubet Plinius 20. s. 3. Iusra V. 24. pis radicem et folia dat Vegetius.

sanguinem detrahes, cui adijcies cretam * cimoliam, id est, albam, urticae¹ libram, tres sextarios aceti, cimini triti libram, resinae frixae libram, picis liquidae libram, salis communis pugillum, ster²cus³ bubulinum recens, quantum creditur posse sufficere. ex hoc ubicunque tumor apparuerit, diligenter saepius illinies.⁴ De palato specialiter sanguinem detrahes, ne contagio caput occupet. Ab armis quoque deplendum⁵ est, si in⁶ prioribus pedibus claudicatio⁷ apparuerit. Vel certe de coxis auferendus est sanguis, si a posterioribus coeperit claudicare. Dabis quoque ei⁸ potionem adversus omnes morbos probatissimam.⁹ Centauream, absinthium, peucedanum,¹⁰ serpillum,¹¹ sagapinum, betonicam, saxifragam, aristolochiam rotundam. haec omnia aequis¹² ponderibus tundes¹³ diligenter et cernes:¹⁴ si febrit¹⁵ animal, cum aqua; si vero¹⁶ non febrit,¹⁷ cum vino optimo dabis;¹⁸ ut singulis diebus per sextarium vini vel aquae tepidae cocti praedicti¹⁹ medicaminis singula²⁰ maiora colearia plena et cummulata commisceas, et per fauces degeras;²¹ ut amaritudinem morbi herbarum amaritudo compugnans possit expellere.

XIV. Farciminosus autem morbus a²² similitudine farciminis appellatus est: quia velut per²³ fistulas quas-

aceto sext. III. usti aeris lib. I. cyminum tritum lib. i. resinae C. cimoliam, aceti sextarii III, item lib. unam cimini triti, vel lib. unam resinae vel picis liquidae lib. I. salis etc. S. M. ubi verba usti aeris pro urticae probabat Gesner. (l) p. lib. III. sext. aceti extinctam, cimini Go. (m) ster. bub. om. C. (n) interlines Cr. lines S. M. (o) deplendus C. sanguis detrahendus S. M. (p) de C. (q) clodinem C. (r) eidem C. (s) Herbam addit C. (t) peucedanum C. (v) serp. sag. om. C. et deesse in MS. notat S. M. contra Goes. interserit: parvae ydamuris. (x) tondes, tonde S. (y) cribra S. M. (z) februant animalia Cr. (a) vero om. C. (b) februant in vino optimo, ita ut Cr. (c) ita Go. (d) praedicti om. C. cocti om. Go. (e) uauum cochlearium minus miscens S. M. (f) Ita cum C. Gesn. digeras F. S. immittat S. N.

XIV. (a) ad similitudinem C. (b) fistulis quibusdam C. deinceps corr-

dam inter cutem et carnem corruptus humor emanat, et per totum corpus collectiones plurimas facit, et aliis velut minuentibus aliae rursum nascuntur. Haec² passio licet contagiosa sit, facilius tamen inter⁴ principia curabitur, quia interna⁵ eorum adhuc sana sunt, sed corruptus humor ex morbo inter cutem⁶ et carnem versatur. Huic tamen⁶ in initio tantummodo, antequam incipiat marcescere, aut in fine, cum iam^h bene fuerit reparatum, detrahendus est sanguis. Nam¹ in media passione si flebotomia¹ uti volueris, aegrotum animal nequaquam⁸ curabis. Sed collectiones quascunque fecerit, inuri rectis cauteriis convenit; et ut efficacius prosint,¹ cuprinis cauteriis est utendum. quae vulnera pice liquida, admixto oleo et melle, curantur. Potiones catharticas vel nimis⁴ amaras debet^m accipere, id est, diapenteⁿ cum vino, sicut superius dictum est, quae^o ad omnia genera morborum animalium efficaciter prodesse consuevit.

ptus om. Go. (c) Ita pro Sed C. et S. M. (d) in principio curatur Go. curatu^o etiam C. (e) interiora S. M. (f) carnem cutemque C. (g) etiam initio antequam S. M. in om. Go. (h) iam om. C. deinceps temperatum Go. (i) flebotomum uti circa eum si volueris, aegrotum animal evirabis. Sed si coll. C. (s) pro his Go. peiorabis. An peiorabis? (l) prosit cypr. caut. studendum C. In Go. corrigitur urendum. (m) oportet C. (u) Ita pro diapenten F. S. dedit ex Corb. Gesner. Verba cum vino om. Go. (o) quod C.

CAP. XIV. *Velut minuentibus*) Supra c. 7. his velut solatis.

Marcescere) Supra c. 7. in signis morbis est; macrescunt tamen, et in causa flebotomiae: ne morbus increascent.

Nequaquam curabis) Quod in Corb. est: aegrotum animal evirabis, explicabis ex cap. 7. ubi est: quicquid super est virium, tollit.

Convenit) Contra Aparytus Hippiae.

p. 229. καὶ ταῦτα οὐ δεῖ καίειν. ἔσται γὰρ ἀνάχνησι μάστιγι τῆς ἀρθρίτιδος, ἣν δεῖ προκαλεῖσθαι ἔξω. περικαιομένων δὲ αὐτῶν ἀναγκαῖον στέγνωσιν γίνεσθαι τῶν ἐξιδῶν. συμβαίνει γὰρ μεταχωρῆσαι εἰς ἕτερον τόπον τοῦ σώματος καὶ μάλιστα ἐπὶ τὰ ἄρθρα καὶ αἰθεῖν καὶ χυλεῖν ἐργάζεσθαι. διακεντρίον δὲ αὐτὰ ὕδατι θερμῷ καταντλήοντα καὶ λιπαρῇ καταχρίοντα.

⁵ Praeterea radices^p ebuli lib. 1. infundis^q per triduum sextariis^r tribus vini optimi. Post^s semiunciam optimae aloës, centaureae unciam 1, opopanax^t unciam 1, diligentissime teres, et de illo vino, in quo ebuli radices infusae fuerint, sextarium 1 mittes, et tepidum^u per cornu dabis. Quam mensuram triduo custodire te convenit, ut etiam per ventrem huiusmodi catharticis potionibus digeratur humor infestus. Quem exerceri^v in cursu usque ad plenum sudorem convenit: et curatum observatione praedicta in pascua mitti,^w ut diu^x noctue aestivo tempore sub divo^y et libero aëre pascatur, quatinus^z et varietate herbarum oblectatus,^a et solis calore siccatus,^b rursusque noctis aura et^c rore contactus facilius digerat morbum.

XV. Subrenalis morbus ut periculis^d plenus est, ita ad intelligendum apertissimus invenitur.^e Nam renes iumentis^f occupat atque dissolvit. propter quod animal in primis partibus alacre^g posteriora^h trahere consuevit. Huic hac ratione succurratur.ⁱ De utroque latere^j vel de femore incisus competent^k loco venis copiosus sanguis emittatur,^l qui acri aceto permixtus^m per omne corpus, et praecipue superⁿ renes animalis inducitur. Potionem notissimam dia-

(p) radices C. eboli Go. (q) infundis C. omitt. Go. (r) libris S. M. in tribus sext. Go. (s) Post sem. opt. aloes om. C. cum sem. optimi Go. Vulgo etiam optimi erat. (t) radialis panaceis C. ad panacis S. M. (v) exerceri in cursu quoque usque C. exerceri — usque ad pl. sud. convenit Go. veniat omittit Corb. Vulgo erat: exercere in cursu, quousque — sudorem veniat, saepius convenit. Sed verba: saep. convenit omittit Go. (x) mitti C. Vulgo mittes. (y) ut om. Go. die C. et Go. (z) diu C. (a) quatenus var. Go. (b) oblectetur C. (c) siccetur C. deinde usumque noctis Go. (d) a rore C. XV. (e) periculi C. (f) Ita pro invenitur Go. (g) iumento C. (h) a latere Go. (i) vix addit S. (f) succurratur C. (g) latere vel de om. C. et Codex Samb. (h) emittetur C. (i) mixtus C. (j) per Go. deinceps

pente ad cornu per os debet frequenter accipere. Sed et per anum calidissimis speciebus clysteris, iniectione¹ curandum est. Aloës unciam 1,^m pyretri unciam 1, euphorbii unciam semis, pulegii bene triti unciam 1, baccarum lauri unciam 1, castorii semiunciam, seminisⁿ sinapis uncias 3,^o salis triti heminam :^p haec omnia diligenter contusa^q in tres divides partes, et diebus singulis cum aqua, in qua furfures tritici decocti fuerint, tepida, sicut curae exigat^r ratio, quasi^s singulos semisextarios,^t clystere per^v intestinum animalis infundis, ut calefactis intrinsecus renibus, resolutus humor possit per ventrem cum stercore emitti. Praeterea lumbi ipsius oleo laurino vino⁴ calido permixto confricandi sunt vehementer et saepe, ut deforis,⁵ et intrinsecus acerbissima⁷ passio possit evinci.⁸ Cauteria quoque renibus imponuntur, ut vis morbi ignis ardore siccetur. Danda quoque est potio octo⁹ specierum decocta, cuius in articulari morbo fecimus mentionem, quia^b in omnibus efficaciter prodest.^c

XVI. Elephantiasis^a morbi discretio^b superius est indicata, cui talis est adhibenda medicina, ut non extrinsecus uredinem^e vel vulnuscula ipsius curare tentemus. Nam morbus refugiet^d intus, et penetrabit viscera, ac periculum gignet. Sed primum^e de 2

vulgo *diapenten*. (l) Ita pro *clysterii ingestione* S. M. Corb. Go. *curandus* C. (m) *unciam* 1. his omittit Go. (n) *semen* C. (o) *n fontiri coll.* C. (p) *Emen* C. (q) *tonsa* Go. (r) *exiget* C. (s) *quasi om.* C. (t) *(per)* *inaserit* S. Hinc lacuna in C. ad 16, 4. (v) *per deers* in Samb. Codice. (x) *et foris* S. M. (y) *acerrima* S. M. (z) *averti* S. M. (a) *de octo speciebus* S. M. (b) *quae* S. M. (c) *Iterum quiete perfuerunt* Go. *supra-*
scripto alias vocat.

XVI. (a) *Elephantiosi* Goes. (b) Ita pro *causa* S. M. Vide. I, 9, 1. (c) *ur.* vel *omissis vulnuscula viridia ipsius* Go. *deioceps temptemus* Go. (d) *refugiens intrinsecus penetr.* (in) *vise.* S. M. (e) *primo* Go. (f) *cor-*

matrice tollendus est sanguis, et acri aceto commiscendus, ac toto inducendus est corpori.^f Postea de palato et, si vires permiserint,^g de caeteris locis, quae^h morbus infestat, pro modo acⁱ tempore minuendus³ est sanguis, et cum aceto rursum imponendus.³ Pulli autem a matre depulsi et ad stabula^l religati praecipue solent hunc^m morbum incurrere. quiaⁿ digestio cibi, qua^o in pascuis utebantur, (et) primae exercitationis^p aufertur modus^q et nondum ad residendum⁴ robusti ad praesepia stare coguntur. Elephantiasis^r morbo et^s omnibus mallei passionibus non solum diapente, cuius experimentis^t indubitata^u sunt vires, et^v sine qua mulomedicus mutilus^w est, sed haec⁵ quoque potio^x praeparanda atque servanda: Myrrae troglodytis^y libram 1, thuris masculi libr. 1, corii^b mali Punici selibram, piperis unciam 1, croci uncias^c 6, acaciae rufae selibram, absinthii^d Pontici selibram, serpilli libram 1, betonicae libram 1, centaureae

pore. Post Go. (g) patiuntur S. M. (h) quae om. Go. (i) et Go. ac tempore om. vetus Codex S. (z) est addit Go. (l) stabulum Go. (m) hos morbos Go. (n) quia — utebantur om. vetus Cod. S. (o) quam suprascr. quo Go. (p) exercitationis S. M. ante primae add. et. (q) modus ex S. add. (r) Elephantiosi Gesn. Elephantioso Go. (s) in om. mallei Go. (t) experimenti S. M. (v) Pergil Corb. (x) et — est om. S. M. et Corb. (y) inutilis Go. (z) Ita pro portio Go. (a) Vulgo trigonitis. S. M. troglitae. unde nostrum eruit Morgagni. (b) corium C. (c) = C. Go. (d) abs. sel.

CAP. XVI. 3. aufertur modus) Ex Samb. addidi modus, praeterea ante primae inserui copulam et. Cum exercitatione prima iuvenili amittitur etiam digestio. Forte fuit olim motus. Ceterum Hippiatrica p. 44. pullis ex grege depulsis hieme accidere aiunt arthritin, atque inde perire.

Elephantiasis) Male utraque Gesneriana habet Elephantiosi — sine quo — portio praeparanda.

Troglodytis) Ita scribi voluit etiam Morgagni IV. 5. Eandem myrrham laudat Diosc. I. 77. Infra III. (vulgo II.) 68. vulgo erat trigloditis. Ceterum eadem formula integrior exstat infra IV. 44. monente Morgagni, nude vulgatum sagapini correxi.

Pulli) Hanc clausulam infra non reperies repetitam, nec habent libri scripti.

libram 1, sagapeni^a uncias 3, saxifragae uncias^f 6, peucedani^g uncias 6: haec omnia tusa^h et bene cribrata cumⁱ melle optimo decoques, et in^j vase vitreo vel stanneo^l recondita^m servabis. nam perⁿ vetustatem magis valet. Ex quo medicamento singula cochlearia cumulata singulis animalibus morbidis cum^o sextario aquae calidae et tribus unciis olei optimi permixta^p per triduum dabis. Vbi proficere coeperit,^q cum^r vino optimo et oleo dabis, sicut dictum iam^s est, cochlearia singula continuis diebus. Ex qua potione,^t non minus quam ex^v diapente, quolibet morbo correpta^x animalia liberantur. Pulli^y tamen beneficio aetatis evadunt facilius: saepe incurati moriuntur.

XVII. Ea quae ad^a morbi mallei execrabilis curationem pertinebant, abundanter constat^b exposita. Nunc^c de pestilentia videndum rapacissima, quae praedictorum morborum signa, saepe nulla praefert,^d et tamen catervatim quandoque obeunt subito quasi^e dysenteria vel praedictis moribus. Sed tanta vis ipsius morbi est,^f ut nihil expediat omitti. nam gregum in pascuis funestus interitus animalium quoque in^g stabulis mortes innumerae,^h ex ipsius contagione proveniunt,ⁱ et ab imperitis vel negligentibus curam

am. Corb. (c) *Volga sagapini. S. M. seropini. C. sagap.* (f) *selib. C. (g) peucedani selibr. C. peucedoni S. M. teusieloni F.* (h) *tonsa Gotb. (i) ex C. (j) in am. C. (l) Ita pro stagna S. M. et C. stangnata Go. (m) condita C. (n) vetustate amplius val. C. (o) in C. (p) mixtim S. M. (q) coeperint S. (r) ex S. M. et C. (s) iam am. C. (t) portione Go. (v) ex addidi ex C. (x) correcta Go. (y) Pulli — liberantur am. vetus Cod. Samb. et C.*

XVII. (a) *curam add. C. et deinceps curationem omittit. (b) habundanter constant Ga. (c) Haec: Nunc — moribus. ex Gotb. addidi, ubi superscriptum erat: Alias vaent. (d) Codex praefert. (e) In Codice quoque sed dubia scriptura. (f) est am. Ga. (g) in om. C. (h) imminere Go. (i) provenire superscr. in Go. (j) Ita coniec. Gean. pro imputatur.*

2 aut divinae iracundiae imputantur^a aut fato.¹ Denique sicut supra^m declaratum est, ab uno animali incipit ipsa perniciēs, et festinanter ad caeterorum³ transit exitium. Propterea semperⁿ sunt separanda, in quibus suspicio tantae pestis coeperit apparere, usque eo, ut etiam corpora mortuorum animalium, quae ab^o illo morbo interemta fuerint, exportanda sint ad ea loca, per quae aliorum^p animalium transitus non sit, et profunde^q obruenda sub^r terra. Nam et vivorum, quae corrupta fuerint,^s [et] mortuorum foetidissimo odore sana primo^t iumenta cor-
4 rumpuntur^v et pereunt.^x Cuius morbi causas plurimi milomedicinae auctores reddere tentaverunt, asserentes ex nimia lassitudine cursus, vel^y saltus violenter extorti,^a aut^b ex calore aestatis, vel frigiditate hiemis, aut si volentes emitte-
re lotium non sinantur, vel si hordeum sudantes acceperint, et^b si post cursum calidi biberint,^c et^d si plena vesica, vel post potum cogantur ad cursum, aut foenum comederint hordeumque corruptum:^e ex his vel huiusmodi necessi-

(l) meritis S. M. (m) superius C. (n) equi separandi sunt C. Et propter hoc semper repellenda sunt ob aliis illa S. M. (o) a morbo eodem C. (p) otius animalibus C. (q) altitudine S. M. obtusissimo C. profundo Go. (r) subter pono ne et viv. C. (s) fuerunt mortuorum Go. unde copulam inclosi, et comma post fuerint delevi. (t) prius C. (v) compleantur C. (x) pereant C. (y) vel saltus om. C. S. M. (z) extorti S. (a) aut hiemis om. C. (b) out C. (c) vel hordeum corruptum acceperint addit S. (d) et — vesica om. C. et V. C. teste S. M. igitur incluserat Gesner. (e) scal-

CAP. XVII. 3. Sub terro. Nam) Lectionem Corb. subter pono ne et vivorum — sanas prius iumenta impleantur et pereant. ea vulgari vitiatam esse Gesnero affirmanti vix concesserim, praeterquam fortasse prima verba subter pana. Nam sequentia ne — impleantur et perant ordinem

verborum et scripturam multo meliorem mihi quidem approbant.

Hordeumque corruptum) In S. M. est. scalmatum. Gesnerus in Indice interpretatur, quem equus scalmatum attigerit et foedaverit. De equo scalmato laudat L. Rusium et Cangium in scalmatum. Equidem in L. Rusio

tatibus ¹ malleum ² morbum solere generari. Vitanda ³ quidem ista ⁴ sunt omnia; nam ex his periculosae aegritudines iumentis saepe proveniunt. Malleus autem morbus ex aëris corruptione praecipue ⁵ descendit. Nam Austro et ⁶ Africo vento flantibus, interpositis annorum ⁷ spatiis, recursu,^m ut asserunt, catastematis,ⁿ sicut certo tempore homines pestilentia corrumpuntur,^o sic animalia ille aër ² corrumpit et perimit. Vnde probatissimae et plures necessariae ⁶ sunt potiones, quae adversus ⁸ tantam vim praestare valeant salutis auxilium. Quarum partem superiori ⁷ iam pagina comprehendimus; partem ex omnibus auctoribus collectas ⁹ consequenter adiunximus. Re-; medium proficiens ¹ ad omnes generales morbos. Semen cucurbitae Aegyptiacae,⁹ [i. coloquintidem]

matum S. M. (f) sic cum C. Gesn. pro sauis. Consentit Go. (g) Sic cum C. Gesn. antea: malleus morbus consuevit generari. Ita etiam G. nisi quod matus, ut initio capitis malei. (h) ista om. Go. deinceps nam om. (i) principis om. C. (z) vel C. (l) anni Go. (m) etiam addit C. et Go. (n) catistegmatis: si deorum deorum sicut in isto termino homines Go. et supra verba si — deorum adscriptum habet: alias vacat. S. M. habet aër corrumpitur. (o) corr. om. C. (p) aër om. C. (q) adversum Go. (r) superior iam p. comprehendit C. (s) Ita pro collectas consequenter Go. omisso tamen auctoribus. C. et S. M. collecta competenter. — qua scriptura fuerit in Gothano libro, nunc recordari non possum; nec ea in libro meo fuit annotata; sed statim eas in novum exemplum typis exscribendum transferre volui, sed omisi. (t) perfic. S. quod vitium correxit Rhodius Lex. Scrib. p. 428. Ceterum novum caput XVIII. hic orditur C. cuius lemma: Remedium ad omnes morbos. (v) Aegyptiae C. qui deinceps inclusa a

Italico cap. 141. morbum equi scal-
matura, equum ipsum scalmato voca-
tum reperio; quem Crescentius IX.
22. scalanatum, Iordanus Rufus cap.
43. scalmato appellant; qui morbus
interiora desiccet et stercus equinum
valde putidum reddit. Quersus est
scalmatum Crescentii IX. 32. ubi loco
suo motum caput coxae, de quo Ior-
danus cap. 27. schalmato cavallo, sed

index Capitulum p. 9. scalmato
habet; contra L. Rufo cap. 93. cavallo
scalmanato o del mal de l'auca habet.
Posterior haec scriptura verior vide-
tur, quoniam Itali hodieque scarma-
nata et scalmanata appellant eo morbo
affectum a scarmana vel scalmana.
Cangii Glossarium his vocabulis caret.
Cf. ad III. 18 et 22.

Aegyptiacae) Hippiatrica p. 142.

Script. R. R. Tom. V

E

quantum acetabulum capit,* friges, et conteris, ad-
dita vini optimi⁷ hemina una, quod⁸ diligenti agita-
tione permixtum linteolo colabis, et per dextram
iumenti narem⁹ infundes, ut pervenire^h possit ad
viscera. Quae compositio ad dysenteriam plurimum⁸
prodest. Alia⁴ quoque vilior⁸ sed non minus apta
curatio est. Radices¹ cucumeris silvatici virides con-
tundes, et in aqua nocte una macerabis, deinde
sublatas contundes et colabis, ex quo succo tria⁸
cochlearia cum nitro trito permixta in^h vino, si ani-
mal sine febre fuerit, tepefacto, quotidie faucibus
ingeres,* ita ut septem diebus continuis curare non
desinas. Nitrum quoque bene¹ tritum et cucumeris^m
silvatici radices minutatim concisas, addita hemina
vini tepidi, in hordenum bene purgatum animali lan-
guenti adⁿ pabulum infundas,* ut non solum potio,^p
verum⁸ etiam pabulum medicamento^q temperatum
proficiat^r ad salutem. Item aliud.* Radicem ebuli
et radicem^t urticae aequis ponderibus minutim^v in-
cisas et⁸ infusas in liquamine optimo macerabis, co-
labisque per linteum⁷ ex quo mensuram⁸ unius ovi

Gesnero verba omittit. l. eoloquintide Go. (x) Ita pro capiet, frangis C. (y) olbi triptici optimi — f. triptici C. (z) si add. Go. (a) nare suffundes C. effundes Go. (b) ei add. C. (c) plur. om. C. et Go. (d) Tertia S. M. C. et Go. (e) quemvis vilior sit, non minus C. (f) radicem c. anginiui viridis contundes Go. (g) terno Go. (h) remixto in vino C. in vino etiam Go. Vulgo cum. (i) est C. (z) degeres C. digeres Go. (l) bene om. C. (m) cucumerem silvaticum C. (n) ad pab. om. C. (o) infundes C. (p) potio cum C. Gesn. potum F. S. Go. (q) medicamento S. M. de medicamento C. medicamentum F. S. Go. (r) Ita pro faciet S. M. C. et Go. (s) remedium add. C. (t) radices urticae C. (v) minutatim C. et Go. deinde concisas C. (x) et om. C. (y) linteolum C. et Go. (z) Ita pro mensura —

κολοκυντίδος αἰγυπτίας σπέρμα ὅσον
ὄξυβλάτου μέτρον ἡρώδας καὶ κόβας
καὶ οἶνον λευκοῦ εὐώδους κοτύλας
δυσὶ μίξας. Ceterum verba quae comp
— prodest spuria censebat M. Sladus,

nilul enim minus dysenteriae con-
venire.

Cum vino — fuerit) Haec omittunt
Hippiatrica l. c. quae contra pondus
singulorum addunt.

tepesactam per nares animalis triduo degeres,^a consequenter ita^b factururus, ut iumentum, quod morbum¹¹ patitur, hordeum cum^c apio et^d cucumere silvatico minutatim inciso^e semper accipiat, contusumque ipsum agrestem cucumerem et aquae^f sufficienter admixtum bibere cogatur. Laudatur^g etiam haec po-¹² tio. Herbae Sabinae^h libram 1, trixaginisⁱ uncias tres, centaureae uncias 2, aristolochiae^j uncias 4, baccarum lauri uncias 4, murrae^k uncias 4, omnia contupdes et cernes, et in pulverem minutissimum rediges, et cum necesse^m fuerit, cochlearium magnumⁿ plenum cum sextario 1 vini tepesacto^o faucibus taediantis^p infundes. Haec quoque adversus¹³ omnes morbos medicina succurret, quod^q quatenus vires patiuntur,^r interpositis diebus [cum^s praescriptis minutionis observantiis], primo de cervice, post de palato et in quibuscunque locis se morbus^t ostenderit,^u ut si in facie,^v de capite: si in primis partibus, de armis; si in posterioribus, de coxis sanguis est auferendus, et cum aceto miscendus, ex quo animal perfricetur. Cui haec^w per triduum potio dabitur:¹⁴

tepesacta C. (a) digeres F. S. Go. immittes S. M. (b) etiam ista C. etiam haec S. M. (c) cum radice apii et cu. min. S. M. (d) et cuc. sil. om. C. (e) conciso C. deioceps contusumque Go. (f) cum aqua S. M. et aqua C. et Go. (g) Laud. potio C. (h) savinas F. S. Go. (i) tr. v. tres desunt Codici teste S. M. taxag. C. traz. Go. (2) sic cum C. Gesn. pro aristolochiae. (l) mirtae Go. (m) necessitas C. (o) grande C. (o) tepisfacti Go. superscr. tepisfactum. (p) tediantis S. M. Go. tedeantis F. S. (q) Ita cum C. Gesn. pro succurrit si quatinus coeuviente Go. (r) Nihil auctor enim ille naturae rex tegatio artifex absque remedio nocere permittit. Dolus quoque armenius pestilentiae maxime dissinteriae occurrat egregie, sed vires eas ex vino, si autem febriliter, aqua temperata detur. a cornu bibendum sapientius addit Go. superscr. alias vocat. (s) inclusa om. C. et Codex S. M. (t) Ita cum C. et Go. Gesn. et margo F. et S. pro humor. (v) Ita pro ostendit S. M. et C. ostenditur Go. (x) in capite, de facie Go. (y) hoc —

Herbae Sabinae) Plinius 16. sect. 33. arboribus annumerat, *quoniam* herba dicatur.

Panacis* radicum uncias 3, eryngii* radices^b ponderis tanti (Eryngion* autem herba melior* est, quae in litore vicina^d marinis fluctibus nascitur, carduo silvestri pene similis, flore galbino,* cuius eruendae sunt radices, nam longius penetrare dicuntur) feniculi quoque seminis^f uncias 3, aloës uncia^e una semis contusa et cribrata in tres particulas dividuntur, et cum fracti et moliti tritici farinae^b sextario calentiⁱ aqua misceatur, et ad cornu per fauces triduo animalⁱ infundatur.¹ Pelagonius adversus omnes morbos efficacissimum pulverem credit esse,^m si pullum ciconiae nondum adhuc stantem, sed iam plumas habentem, vivum in cacabumⁿ mittas, et* gipses, perustumque vapore furni^p in pulverem redigas, et tritum vitreo^q vase custodias:^r exinde grande cumulat^uque cochlearium cum vini sextario animalis fauci-

post dabitur Go. (z) Ita pro panaces Go. pannaces F. S. (a) yringii F. S. Go. erengi al. eryngii C. (b) Ita pro radices cum C. Gesn. radicem Go. voluit radicem. (c) inclusa om. S. M. verba melior est quae om. C. (d) Ita pro vicino cum C. et Go. Gesn. (e) calvino al. galbino C. (f) semen Cr. (g) una om. S. M. Go. uncia una semis om. C. (h) albissimae addit S. (i) Ita pro candenti C. cand. — misc. om. S. M. deiaceps miscetur C. (z) da animali S. M. (l) Ita pro infundantur Go. datur C. (m) esse si om. C. tradidit si Go. recte! (n) fictilem ex C. addidi. fictile vas S. M. in cacabo fictili vinum mittas Go. (o) egyptis C. et cum argilla obturatum in furnum mitte et in pulverem redige, et tritum in vase vitreo custodi. Grande S. M. (p) foci C. (q) vitrio F. (r) exinde add. C. (s) infusus C. infu-

Panacis) Eadem formula paulum diversa legitur infra III. 2. 23. quem locum comparabis.

Eryngion) *Carthamum silvestrem* interpretatur *Sambucus* ap. *Saracenum* in *Diosc.* p. 134. annotante M. Slado.

Pelagonius tradit) In *Hippiatricis* p. 24. legitur *Επρίου Πιλαγωνίου* πρὸς λοιμὸν his verbis traditum: Πιλαργοῦ νοσούντων μαδίπτω πτεῖναι θανά-

μνον, ἔχοντα δὲ πτεῖλα, ζῶντα ἱμβαλεῖς εἰς χύτραν ὀστρακίνην καὶ ταύτην γύψῳ περιχέουσας βάλλει εἰς φοῦρνον, καὶ μετὰ τὸ ὀπτηθῆναι καλῶς ἐν ὀλίμῳ κόψας ξηρίον ποιεῖ καὶ ἀπόθεν εἰς βηκίον ὕδανον, καὶ οὕτως χρυσία γίνονται, κολλήεσσιν πεπληρωμένον μετὰ οἶνου τῇ φάρμακῇ ἐπιτίχει ἕως ἀνὸς ὕγιάνης. Vini mensuram ex *Vegelio* restituit Graeco auctori.

bus infundas,* donec recipiat sanitatem. Chiron¹ ¹⁶
 [vero Centaurus] praeter alias compositiones, quae
 iam relatae sunt, asserit^r catulum lactentem^a vivum
 in aqua^r ferventi missum ac depilatum, ita decoqui,
 ut ossa separentur^a a carne: quibus diligenter abla-
 tis, eius^a caro cum aqua in qua decocta fuerit^b liqua-
 mine optimo, vino^a veteri et oleo,^d et pipere cum
 melle condita, usque^a ad sextarium debere servari,
 ac singulis animalibus binas cotylas^r tepefactas, donec
 ad sanitatem perveniant, diebus singulis dari debere^r
 per fauces. Caput quoque haedinum, omnesque ¹⁷
 pedes depilatos ad^b caldarium eadem ratione, qua
 catulum, excoqui,ⁱ ablatisque ossibus condiri, et
 binis^a cotylis per¹ diem in potione^m per cornu sae-
 pius datis, animal morbidum liberari. De gallo quo-
 que gallinaceoⁿ albo eadem quae de catulo obser-
 vanda,^a demonstrat. Radicem quoque herbae tithy- ¹⁸
 mali decoctam cum vino dulci dare morbidis anima-
 libus^r suadet. Ei quoque animali, quod profluvio^a ¹⁹
 Attico coeperit laborare, ita ut viridis ei^r vel pallidus

aus Go. (1) vero Cent. om. Codex teste S. M. Chiron *P. C. Praeter C.*
 Cirum Go. (v) asserit C. et superscriptum in Go. (x) Ita pro lactentem
 corr. Morgagni III. 42. (y) aquam ferventem S. M. (z) separentur Go.
 (a) viscera C. (b) fuerint C. (c) vino om. Go. (d) vino superscr. Go.
 (e) usque om. C. ad sex sextarios S. M. (f) cotulas S. M. et C. (g) de-
 bere om. C. debeat Go. (h) in aqua calida ea rat. S. M. ad calidam ean-
 demque rationem C. ad calidam ea rat. Go. (i) excoquat Go. diximus addit
 C. (j) vinis C. (l) ad S. M. C. et Go. (m) potionem C. Go. (n) galli-
 nacio C. Go. (o) obs. dem. om. S. M. (p) anim. om. Go. (q) profluo ad
 te quo C. atro S. M. (r) ei om. Go. (s) per nares om. C. (t) veteri vel

Profluvio Attico) Attici cognomen
 Gesnerus referebat ad similitudinem
 signorum, in peste Attica commem-
 moratorum a Thucydide II. 49. ubi
 lamen nullius profluvii similis mentio
 fit nominatim. Sed nimis haec ratio

longe pelita est; et Codicum scrip-
 tura facil, ut de profluvii huius
 cognomine dubitem. Accedit alterius
 loci II. 10. (vulgo I. 38.) s. 4. similis
 vel adeo maior diversitas in Codicum
 lectione. Ibi primum a pulmone per

per^a nares humor erumpat, ex lotio humano vel^a arietino duas cotylas cum vino^r et cyatho olei rosacii putat esse miscendas, et^a per nares, quae humorem funestum egerunt, digerendas.^r quam^a curationem et pulmoni sanitatem et naribus siccitatem praestare confirmat.

XVIII. Pro physico^a autem et anniversario remedio tradidit ulpicum bene tritum^b vel allium^a maius, quod quidam Gallicum vocant, capitella^d singula, cum singulis semiunciis sagapeni,^e et singulis cyathis olei optimi diligenter^f trita, singulis aquae heminis oportere misceri, et heminas singulas per caput animalium dari octavo^g Kalendas Iulias, (hoc est^h initio canicularium dierum) septimo,ⁱ et sexto: quo facto trinis^a potionibus stagnata,^j ut dicuntur^m animalia

C. si veteri omissis vel ariet. S. M. humano veteri ei duas Go. (r) uno cyatha olei rosei C. vini cy. et oleo roseo misce S. M. vina et ciata una alei Go. (x) naribus siccitatem prestare addit Golh. anprascriptio vacat. (y) infundendus S. M. (z) quae curatio et pulmonibus salubritatem — confirmatur C. qua curatione — praestari S. M. Quamque cur. Goth.

XVIII. (a) fescico C. (b) Ita pro beticum C. S. M. Ga. (c) aliud C. alium Go. (d) capitula C. (e) serapini S. M. sapeni C. Vulgo sapagini. (f) diligentissime C. (g) VIII Kl. Iul. et deinceps VI. Corb. Iulii Go. (h) vulgo additum in om. C. dierum om. Go. (i) sep. et om. C. septimum et sextum S. M. septima et sexta Go. (j) ternis C. ter ac. potia, saginata (ut dicitur) S. M. factum Go. (l) stagnata Go. (m) dicerentur C. (u) amentitia C.

nares fluere dicitur humor crassus sanguinolentus (spumosis II, 36.) ei male olens colore pallido. deinde subditur: a morbo autem malleo venit humor multus et crassus et pallidus. Ex qua re fit — profluvius atticus. Sed vide notam ad I. c. 3. ubi malleus humidus dicitur.

CAP. XVIII. Gallicum) Hippiatr. p. 279. in potionem habent ἐκρόδοι γαλλικοῦ. Plinius 19. s. 32 caepam Gallicam capitulam nominat cum aliis generibus. Hippiatr. p. 31. ἐκρόδα

γαλλικὰ iterum habet. Credo, unionem intelligi. oignon gallice dictam, seu capitulam caepam.

Stagnata) S. M. hic in saginata alibi in praeservare mulavil stagnare. Gesnerus in Thesauro apposuit locum Iustini 37. 2. 6. Mithridates se adversus insidias exquisitoribus remediis stagnavit. ubi miror, Gronovium et Graevium stanavit maluisse legi, cum in libris scriptis stagnum et stannum fere semper permutata legantur. Quid? quod stannum, κασιτά-

armentiva,* vel domita integro anno a* morbo intacta servari.

XIX. Adversus* morbum malleum,^b cuius diversae^c sunt species,^d quae in potionibus, tam per os quam nares degerendis,* vel clystere, quaeque^e in cauteriis vel flebotomo facienda sunt,^f declaratum est; sed restat^h alia non minus necessaria efficaciorque curatio, quae suffimentorumⁱ genere et odore praestatur. Nam cum ipsa tabes ex corrupti aëris foetore nascatur, et^g usque in pulmonem et viscera penetrando descendat, non minus austeritate odoris,

vulgo armentiaa. (v) a morbo om. S. M.

XIX. (a) adversum C. (b) malleum C. malei Goth. (c) multae S. M. (d) quae in unctionibus ius. C. (e) degerendis F. S. Co. om. S. M. nobiscum C. (f) quae C. S. M. Co. (g) sint C. om. Goth. (h) restant S. M. (i) funugiorum nidore praestatur S. M. (2) et pulmones usque pen. C. et

ρος, quo ad ferruminationem et ad iocrustationem (γάνωσιν) aeneorum vasorum, forte etiam figlinorum utebantur, atque ita vasa firmiter ad usum et lutiora ad sanitalem reddebant, rectius, si quidem graecam originem spectes, stagnum vocatur, de quo paulo post. Coquere in stagno ad ignem ex Aurelio Victor. Valer. I. 34. laudavit Gesnerus. Solidatio omnis plumbi et aeris fiebat stanno; hinc stanno et stagnare est solidare, metaphorice corroborare, confirmare, praeservare. De usu in solidatione dixi in Analectis ad historiam rei metallicae veterum p. 48. quibus addo locum Plutarchi de fraterno amore p. 491. ὡς γὰρ ὁ κασσίτερος βαλόντα τὸν χαλκὸν συναρμόττει καὶ συγκεράννυσσι τῷ φαιένῳ ἐκαστέρου πλάματος, αἰκίως ὁμοιοπαθὲς γινόμενος. Stasoui nomen ipsum recentius est; veteres romani scriptores plumbum

caudidum κασσίτερον appellabant. Postea a Graecis receperunt stagnum ex στῆγνός, στῆγνός deformatum, quod oblutare et costringere foramina et poros significat. Hinc συστῆγνός, quo verbo saepe ulitur Hero mechanicus, Spirit. I. p. 463. in descriptione prochytae, cui insertus est siphon: τὸ δ' ἔστιρον αὐτοῦ στόμιον τὸ ὃ συνεστῆγνός τῷ πύχῳ τοῦ προχύτου ὑπὸ τὸ ὥτιον (ansam) ὃ συνεστῆγνός τῷ ὥτιον κοίλον ὑπάρχον. ubi rectius interpretes coagmentetur vertit, quam alibi ardetur. Diserte idem p. 457. καὶ συνεστῆγνός τῷ τοῖς τρυπήμασι κασσίτερον. Est ferruminatione coniungere cum aliqua parte. Omissum vulgo verbum in Lexicis, ut ipsa haec verbi στῆγνός notio! Ceterum stagnare locum dixit pro malleare auctor Compendii Architecturae Vitruvii c. 30. p. 243. edit. Poleni. Vide ad Palladium I. 44. 4.

3 quam potionum amaritudine consuevit expelli. Pro numero itaque animalium eliges locum humilem, ex¹ omni parte clausum, in quem^m induces animalia^a iam aegrotantia, quae curare desideras, vel adhuc sana, [et^o separatim] quae non vis morbi contagione perfundi. Origanum, allium,^p mentam, asphaltum, peucedanum,^q castoreum,^r et opopanacem^s aequis ponderibus permisceas,^t et exinde quantum tribus digitis levare^u poteris^v in carbones vivos mittas, animaliumque os et caput super fumum tenebis, ut austeritas odoris per os et nares intrinsecus ingressa omnia compleat; et ad pulmonem usque penetrando^w perveniat, et praestet animalibus^x medicinam.

XX. Est et alia compositio suffimentorum^a ad morbos prohibendos, sumtuosior^b quidem, sed putatur utilior. Sulphuris vivi libram 1,^c bituminis iudaici lib. 1, opopanacis uncias 6, achanti uncias sex, galbani et castorei, aeris^d crudi ana^e uncias 6, salis^f armoniaci uncias 2, salis cappadocis^g uncias 3, cornu cervini, lapidis gagatis masculi, lapidis gagatis foe-

in pulmonem usque S. M. (l) et ex universis partibus C. (m) Ita pro quo S. M. (n) vel ins. C. (o) et — perfundit om. S. M. (p) asium F. S. allium S. M. alium C. alium, mentam Goth. suprascr. alias vocat. (q) peucid. C. (r) cast. om. S. M. (s) apop. C. (t) permiscens exinde C. (v) sic C. elevare F. S. Go. (x) potueris C. qui omittit c. 20 et 21. (y) penetrando om. S. M. (z) animali S. M.

XX. (a) fomentorum Goth. (b) austerior S. M. (c) lib. 1. S. M. Vulgo libras 2. (d) Vulgo yreos. Go. atris. (e) an F. (f) salis uncias 2. om. Go. (g) capadoces F. cappadocias Go. (h) galaticis lapidis add. Go. Vulgo

Origanum, allium) Ita ex libris scribi voluit etiam Morgagni comparato loco plane gemino infra III. 2. 30. ubi tamen species quaedam omittuntur.

Carbones) Goth. carbonibus vivis, paulo antea opopanacum, deinceps

compleat usque ad pulmones perveniat et praestet.

Cap. XX. *Achanti*) In eadem formula infra VI. (vulgo IV.) 12. nihil huic respondet. Gesner malebat achantis, ego vero malim chalcanthi.

minae, ana^a uncias 3, lapidis^b haematitis, lapidis² sideritis, lapidis argyritis¹ ana^a unciam 1, equuleos, id est caballiones marinos numero septem, candas marinas, ungues marinos ana numero septem, uvae marinae uncias tres, medullae cervinae,^c cedrei, picis liquidae ana pondera tria, ossa¹ sepiae numero vii, auri semiunciam, ballucae siliquam: haec^m universa³ commixta atque succensa, odore suo morbis tam hominum quam animalium resistunt, et daemones fugant, grandines prohibere, et aërem defecare dicuntur. Sed si memoratos lapides autⁿ invenire nequiveris, aut enormitate pretii ab emtione cessaveris, reliqua efficaciter^o prosunt.

XXI. Medicina omnis^a animalium, vel, si verum quaerimus,^b etiam hominum, nisi^c rationem curationis ante cognoverit atque praedixerit, languentis^d periculo errabit^e frequenter. Exposita enim curandi ratio, et^f cum genere congruens passionis, indubi-

ematitis, post quod vocabulum Go. addit: *ana unc. II.* (i) Ita pro *argyritis* scripsi. *archiatitis* Go. (2) *cervinae tectae pini*, *pis* Go. (I) *ossis* Go. (m) et add. Go. (n) aut om. Go. (o) *sufficienter* Go.

XXI. (a) *communis* S. M. (b) *quaeramus* S. M. (c) *si* S. M. om. Go. (d) Ita pro *languentibus* S. M. *periculum vulgatum* ex Go. correxi, et post *praedixerit* comma posui. Gesner malebat: *languentibus periculum creabit fr.* (e) *errabit* om. S. M. (f) *omisso et Goth. cum genera cognoverit.*

Cedrei) Infra *cedrae*. Plinius XVI. 44. *primus tectae in furnis ferventis sudor aquae modo fluit in canali hoc in Syria cedrium vocatur*. Vitruvius etiam II. 9. ex cedro oleum, quod *cedreum* vocatur habet, monente Morgagni.

Ballucae) Infra hanc cum auro omisit. Hispani anfriferae veone ex puteis extractae minuta saxa *baluces* vocabant, teste Plinio XXXIII. 4. et Martiali XII. epigr. 37. Vide Analecta mea ad Histor. rei metallicae

Veterum, Traiecti ad Viadrum 1788. edita, p. 40. De siliqua audi Priscianum seu Rhemnium Fannium de Ponderibus v. 40. *semina sex alii siliquis latitantia curvis attribuant scripto*. Isidorus XVI. 24. *Siliqua XXII^a pars solidi est, ab arboris acmine vocabulum tenens*. Hinc *siliquaticum* vectigal derivat Gesneri Th. L. L. qui Vegetii locum omisit. Vide omnino Cangii Glossarium Latinum in *Siliqua*.

tanter^g praestat auxilium. Ideoque pluribus membris ac morbis generale remedium diligenter^h oportet exponi, quod praecipue in sanguinis detractone consistit, si rationabiliter pro tempore et viribus animalium et pro aetateⁱ perfecti mulomedici adhibeatur
 2 industria. Qui^j si ignarus fuerit huius rationis, non solum per detractorem sanguinis non^k curabit, verum etiam periculum iumentis frequentissime generabit. Nam cum vita virtusque animantium consistat^m in sanguine, rursus tempestive detractus sanguis corporiⁿ praestare adsolet sanitatem. Cuius rei talis redditur ratio. Sanguis enim ciborum humorumque^o indigestione corruptus per membra discurrit, et languorem doloremque aut universo corpori, aut certis quibusdam partibus consuevit inferre. Nam per constrictionem nervorum,^p venarumque tensionem, inflatio, indigestioque^q generatur: quae tensura (ut ita dixerim) corporis aliter laxari, nisi per detractorem sanguinis non potest. Vnicum enim compendium atque remedium est,^r corruptionem illam quae nocet, et quasi infesta^s tabe aegritudinem vel periculum gignit, cum^t sanguinis ipsius vitiosa^u parte detrudere.*

XXII. Hinc^v plerique veris tempore quotannis^w de cervice iumentis sanguinem^x demere, et sic in herbam mittere necessarium putant, ne veteri corruptoque^y sanguis novus admixtus natura^z calescens

(g) *indubitatum* S. M. (h) *diligentius* S. M. (i) Ita pro *aegritate* ex S. M. et Go. Gesner. (j) *Quod* Go. (k) *non cur.* om. Go. ut sequens *frequentissime*. (m) *consistit* Go. (n) *a corpore pr. solet* Go. (o) *humorumque* om. S. M. (p) *suavumque venarum tens.* Goth. (q) *indignationisque* generantur Go. (r) *ad inserit* S. (s) *via quae morbum* S. M. (t) *Pergit* Corb. (u) *vitiosam partem* C. (v) *desinere* Go.

XXII. (w) *Placuit plerisque* S. M. (x) *quod* om. Go. (y) *sang.* om. C. *deinceps trahere* Go. (z) *corrupto* S. M. (v) *nat. eal.* om. C. *natura* om.

debilitatem valetudinis vel^f periculum faciat. Veteres autem prudentioresque^g auctores absque necessitate depleri animalia vetuerunt,^h neⁱ consuetudo minuendi^j si tempore aliquo facta non fuerit, statim intra corpus morbum^k ac valetudinem generet. Rectius^l ergo^m est minoris aetatis animalibusⁿ et bene valentibus ex nulla parte corporis sanguinem detrahi absque palato: de quo assidue tam^o minoribus quam maturis detrahendus est humor, ut caput oculi cerebrumque releventur.^p Maturis vero animalibus non incommodum est pulsare venam,^q cum mittuntur in pascua. Illa tamen in omnibus qui^r deplendi sunt,^s consuetudo servanda est,^t ut pridie quam vena pulsetur, sustententur levioribus et parcioribus^u cibis, ut per diastema^v composito corpore sint, non turbato per indigestionem. In solo^x autem aequali statues iumentum, cervicemque illius loro cinges,^y quod strictius super scapulas teneatur^z ab aliquo, ut vena possit clarius eminere. Tunc spongia^a cum aqua ve-

etiam S. M. (f) vel S. M. valetudinis illis Goes. Vulgo valetudinisque, (g) que om. Go. (h) vetaverunt C. (i) si add. C. (z) deplendi C. S. M. (l) morbos ita ac C. (m) igitur S. M. (n) animalia — valentia Goth. (o) tum maioribus quam minoribus S. M. (p) releventur Go. (q) venas S. M. matricalem inserit C. (r) quae deplenda S. M. (s) Ita pro conservanda est consuetudo C. struenda S. M. (t) paucioribus S. M. C. (v) ieiunium quieto S. M. (x) loco S. M. (y) stringes quod eminere S. M. Vulgo erat quo. (z) districtius C. (a) Ita S. M. C. Go. Vulgo tangatur, ut vena possit ab. al. cl. intueri. Go. tamen scapulis — emanare. (b) axungia S. M.

CAP. XXII. 2. Absque palato) i. e. nisi, ut recte monuit Osm. Gesner.

Solo) Infra III. (vulgo II.) 40. est in eadem re aequali loco constitutus. ubi Corh. loco soli.

Cinges, quod) Infra III. (vulgo II.) 40. tunc locum supra cervicem alius teneat et adstringat ad normam ut vena facilius appareat. ubi vulgo est

locum. Forte etiam laqueum ibi legendum est.

Tenentur) Hippiatr. p. 41. αἰχινίζειν χρῆ, τὸν δὲ τέπον περιβάλλειν αἰχινιστῆρι καὶ προσκατείναν. ὥς ἂν προσκατεώσων αἱ φλέβες.

Spongia) Samb. axungia, quod ex sphungia ortum putabat Gesner.

nam ipsam lavabis^e et saepe deterges,^d ut altius emineat.^a Pollicem quoque sinistrae^f manus interius deprimes, ut non eludat,^g et tumidior atque inflatior vena reddatur.^h Consequenterⁱ iuxta praeceptum artis vel animalis ipsius positionem, sagittam^j duri chalybis^k exiges^l cotibus bene acutatam. Observabis^m quoque ne altius imprimas manumⁿ et gulam atque gurgulionem rumpas, et^o arteriam praecidas. hoc enim factum^p vitae consuevit inferre periculum.^q Percussa quoque^r vena foenum vel farraginem^s ad edendum^t appones animali, quatenus^u agitatione maxillarum^v melius^w erumpat^x sanguinis impetus. Cum autem niger vel corruptus humor egressus est, et^y coeperit manare rubicundior vel^z purior, statim iumentum tolles a cibo, et imposita fibula^b venae plagam adstringes. Plagae^c vero pittacium^d impones, ut dili-

(e) lavabis et om. C. (d) terges C. (c) Ad ins. C. (f) dextrae Goth. (g) sic ex C. Gesn. cedat, et S. M. ludat, sed ut ne claudat Go. (h) revidatur Go. (i) Cons. — acutatam om. S. M. (j) sagittar ex binis cutibus adcuratam obs. C. Vulgo erat dari calibis, quod corrigi iussit Gesn. (l) exues Go. (m) stude S. M. (n) manus S. M. C. manu Go. (o) et om. C. atque S. M. (p) factum addidi ex S. Go. facto Corb. (q) nocumentum Goth. (r) quoque addidi ex S. (s) viridem addant S. C. (t) ad ed. om. Go. deinceps adpones C. vulgo apponas. (v) quatinus F. S. (x) per venam melius Go. (y) adcotidiet id est er. C. quod acontizet recte interpretatur Gesn. (z) Ita pro egeretur, vel S. M. cessatus est, et C. egestus est vel purior c. m. statim Go. (a) rubicundior vel addidi ex S. M. C. rub. emanare vel pur., stantem ium. Corb. (b) Ita pro fistula ex Cor. Gesn. plagam om. Go. vulnus Corb. (c) Vulgo la plagam. Corb. Plaga pitt. pones. (d) Ita

Pollicem) Infra III. (vulgo II.) 40. supra laqueum de sinistrae manus pollice venam deprimes ne ludat. Vnde h. l. probanda est lectio Corb. ad pollicem, id est, pollice.

Duri chalybis) Ita vulgatum duri calibis emendari etiam Gesner voluit (et ante eum Contr. Gesner in Equo p. 495.) exiges interpretatus adiges in venam.

Observabis) Hippiastr. p. 41. μή μόντοι καθύναι τὸ φλεβοτόμου κατὰ βλάβος — εἰς διαμπίρς τὴν ἀρτηρίαν διῶλς.

Fibula) Male vulgo fistula. Idem error infra III. (vulgo II.) 22. 6. De usu fibulae laudat Gesner Rhodium de Acia Celsi.

gentius claudat, licet quidam utantur et creta.* Dein-
 de in tenebroso^f loco et calido statues iumentum et
 farraginem, si tempus est, vel foenum mollissimum^g
 dabis septem diebus ac noctibus. aquam etiam offe-
 res, ut si voluerit bibat. Sed triticea^h farrago hor-
 deaceae praefertur; quaeⁱ si defuerit,^a hordeaceam
 dabis. Memento etiam quod ea melior est atque uti-
 lior,^l quae vicinior marinis^m fluctibus fuerit, pro-
 pterea quod ventrem facilius solvit, humoresqueⁿ
 deducit. Pulsata etiam^o quocunque loco vena, om-
 nem^p sanguinem diligenter excipies,^q et aceto oleo-
 que permistum vel aliis medicaminibus^r quae ratio
 deposcit, animalis ipsius corpus perunges, praecipue-
 que illum locum, ex quo detractus est sanguis, et
 qui esse putatur in causa. Constat enim naturali qua-
 dam ratione atque^s beneficio, ut quidam aiunt, ipsum
 sanguinem, cum superfusus est^t languentibus mem-
 bris, praestare medicinam, vitiumque siccare. Quam
 curationis sollertiam^u non oportet omitti. Praeterea^v
 interpositis diebus post flebotomum animalia produ-
 cuntur^y ad solem, et sanguis detrahitur^z eis de pa-

cum C. Gesa. pitac. anlea. Deinceps pones C. ponas Go. Vulgo imponas.
 (e) cretam C. (f) tenebricoso C. omisso in. (g) nobil. Go. (h) triticia F.
 (i) quod Go. (z) triticia et illam meliorem addit Go. (l) Ita C. pro ea
 melior sit, quae. (m) maritimis S. M. deinceps vulgo fuerit. Propter quod.
 Corb. Propterea quod. G. propter quae. S. M. quia. (n) Ita pro humorem
 S. M. deinceps educit S. M. deducit C. (o) ex S. M. C. (p) totum S. M.
 (q) accipiens S. M. accipies Go. (r) medicamentis C. (s) non S. M. atque
 — aiunt omi. C. et Go. (t) fuerit languentibus C. (v) solennitatem S.
 M. C. Go. (x) Interea S. M. (y) perit. S. M. producentur C. (z) detra-
 hetur etiam C. etiam addit et Go. (a) Disprimentur etiam Go. iargo: alias

Propterea quod) Hippiastr. p. 234.
 εἰν ἢ παρὰ θαλάσσης ἰσπαρμένη. ite-
 rum p. 236.

Pulsata etiam) Hippiastr. p. 235.

καὶ τὸ αἷμα ἐκβαλὼν μίξον νέτρον
 καὶ ὄξει καὶ ἐλαίῳ καὶ ὡσίς καὶ οὕτως
 περιχρίσων τὸ ζῶον, καὶ στάσας ἐν
 κλίνῃ, ὡς τὸ χρίσμα ἄπην ξερὰν θήνας
 χρῶ τῇ γράσσει.

lato. Despumantur^a autem tertio gradu^b a^c dentibus caninis.^e Equos oportet suspendi altius propter sanguinis fluxum, ita ut eo^d die mollissimis^e cibariis utantur et furfure. Sequentibus autem diebus non ex integro hordeum consequantur, sed a libris^f incipiant, et ad consuetudinem per^g singulorum dierum augmenta perveniant. Consequenter tepido die du-
 12 cantur ad mare vel fluvium diligenterque loti^h tergantur. Vino quoque et oleo in sole perungendiⁱ sunt diligenter et confricandi, ut corpora eorum calefacta aut repellant aut perferant perfrictionis^a iniuriam. Quibus perfectis equiⁱ nobiles tum demum ad laborem cursus itinerisque revocentur.

XXIII. Sciendum est^a praeterea, castrata animalia nunquam^b oportere depleri. causa haec^c est, quia iam partem virium cum testibus amiserunt,^d et si

despumantur: deinceps vulgatum etiam ex C. correxit Gesn. (b) *absentibus caninis* C. Voluit *abs dentibus*. (c) Vulgo a G. erat *caninus*, quos. Gesn. dederat *caninis*. Quas. (d) *ea* Go. (e) *mollibus* C. (f) Ita pro *a vilibus* Corb. *ab illis* Go. *duas libras accip.* S. M. *incipient* Go. (g) *singulis diebus augendo* S. M. (h) *loca* S. M. (i) *per unguendi illi. et confr.* C. (2) Ita ex C. et S. M. *perfrictionis* F. Go. (l) *Qui* S. M. (m) Ita pro *labores cursusque itineris* C. a *laboris cursu itinerisque* Go.

XXIII. (s) *est om.* S. M. C. (b) *non* C. (c) *herbas, quoe* F. Go. *herboe* est qua S. M. *haec causa, quia* C. cum Gesnero Samb. (d) Ita pro *ami-*

Despumantur autem) Hippiatr. p. 37. δεαχόντιαι δαί τὸν ἐν τῇ ὑπερώῳ τρίτην ἢ τετάρτην φλεβώδη ἔξοχόν. αἱ δὲ παρὰ τὸν κυνόδοντα κεντῶσαι δύσστατοι εἰσιν ἐν τῇ στάσει τοῦ αἵματος. Infra c. 32. gradu tertio de palato. Duodecim gradus numeral VI. (vulgo IV.) 2.

Equos oportet) Sensus loci difficultior est. Capite enim sublato sarguis in gulam descendit. Vitiosum esse locum suspicor.

A libris) Hanc Corb. lectionem probavit etiam Gesner. Forte nume-

rus additus vitium peperit, et legendum *a II. libris*. Hippiatr. p. 234. τῇ παρούσῃ γράσσει χρῆσόμεθα μετὰ κριθῶν, καὶ ἐκάστην ἡμέραν προστιθέντες ἡμιχοίνικον· ὅταν δ' ἴδωμεν εἰς τὸ τεταγμένον, μενοῦμεν διδόντας τὴν εἰδικμένην ταγὴν.

Loti) Eadem docent Hippiatrica p. 234. et 235. paulo accuratius.

CAP. XXIII et XXIV. Argumentum iterum tractat infra VI. (vulgo IV.) 7. sect. 2. De eunuclis consentiunt Hippiatrica p. 40.

depleta fuerint, vehementius enervantur. Ilinc est^o quod asinis non^f detrahendus est sanguis, quia naturaliter minus habent sanguinis, gracilioresque sortiti sunt venas.

XXIV. Admissarios etiam equos flebotomare non est opus: partem enim virium et sanguinis in coitu natura^a digerit.^b Si tamen^a ab admissura cessaverint, nisi annis omnibus herbarum tempore depleantur, incidunt in^d caecitatem: quia id quod coitu^a digere consueverant, redundat^f in oculos.^g

XXV. Nunc, ne quid relinquatur ambiguum, in quibus passionibus, et ex quibus locis, sanguis emitti debeat, indicabimus. Morbis et quibuscunque totum corpus in causa est, sicut febrientibus, [unde,^a infra dicendum] de matrice detrahendus^b est sanguis. Cephalargicis autem, apiosis,^a insanis, cardiacis, caducis, phreneticis,^d distentis,^a sideraticis, rabiosis^f quoquo modo praecipitur de venis auricularum^a sanguinem demere. Verumtamen^b melius est ut de tem-

serint cum S. M. C. Go. Gesu. (e) enim add. F. S. omitt. eum C. Goth. Gesn. (f) de matrice nunquam C.

XXIV. (a) natura om. S. M. C. (b) digerunt C. amittunt S. M. (e) autem C. (d) in om. C. G. (e) per coitum C. Go. deinceps egerere consueverant C. (f) Ita pro declinat S. M. C. declinant in oculos Go. (g) eorum addit S. M.

XXV. (a) unde i. d. om. S. M. C. igitur inclusi. (b) tollendus S. M. (c) apiosis F. S. eum uota mendii. et opiosis S. M. Cum Gesnero C. et Go. (d) Ita pro freneticis C. (e) Vulgo bistraticis, siccardicis legitur. Dysentericis, sideratis S. M. distentis, sideraticis C. bistenticis, sitardicis Goth. (f) babaticis praeci. de C. (g) Ita pro auriculis S. M. C. (b) Verum me-

CAP. XXV. *Apiosis*) Ex lectione opiosis somniculosos intelligi suspicabatur Platnerus apud Gesnerum. Glossa Cod. Goth. *apiosi* id est vertiginosi alias vertiginosi vel sottomatici. Ibidem sub littera C exstat glossa, quae Caduceos ineptissime ex h. l. interpretatur partem posteriorem Cru-

cis. Sequitur: *Cretiacum* est animal habens *dislocato* inferioris virtute inferioris pedis alias dicunt *Circus*. Ibidem post duas glossas exstat: *Cretiatum* est animal cui est *distota* (vulgo *dislocata*) *clavatura* pedis. Alibi: *Sideratici* id est paratici (*paratici* voluit).

poribus, quae in dextra et sinistra sunt parte, detrahatur; id est, sub cavatura temporum, tribus digitis ab oculo interpositis, inferius vena perquiri-
 3 tur,ⁱ et ex utraque emittitur^a sanguis. Eis vero, quibus suffusio contingit^m oculorum, vel cetera vitia, quae oculis nocent, ^a inferiores venae^a sub oculis positaе, quae descendunt sub^p angulis oculorum inferioribus, quatuor digitis inferius quam oculi sunt, inciduntur.^a Quibus quidem^r fastidium inhaeret,^r vel arteriarum vel faucium tumor, vel praegravatio capitis,
 4 de palato auferendus est sanguis. Quibus^t autem pulmo est in causa vel iecur, vel^r caetera, quae his vicina sunt membris, de pectore minuendus est, ex venis quae positaе sunt in dextra ac sinistra, ubi brachiolis coniunguntur, et flexura fit, cum armus^x pli-
 5 catur. Quibus vero^y armus est in causa,^a et creticis de brachiolis sanguis minuatur;^a quae venae positaе sunt interius, ubi centuriae,^b id est, musculi brachiolares^c sunt, sex^d digitis superius quam^a genu, tribus vel duobus digitis inferius quam centuriae. Hae venae sagitta percutiantur, sed caute modeste-
 6 que^f tangantur, propter debilitatem animalis. quia^e hae commixtae sunt nervis. Quibus autem^h articuli in

lius est ut temp. quae dextra — sunt detrah. C. unde ut addidi. (i) perquiratur C. (2) emittetur C. (m) contigit C. (u) In S. M. lacuna usque ad H. 23. sed videtur hic Curb. librum dicere voluisse Geaer. (a) venas positas S. M. (p) ab S. M. (q) phlebotomo incidito S. M. (r) vero S. M. (s) inerit Go. (t) Quibus — minuendus est um. S. M. (v) et Go. (x) armis S. (y) vero armi in causa sunt S. M. vero etiam Go. Vulgo quidem. (z) Verba et creticis addidi ex S. M. ubi est: e creticis. (a) auferatur S. M. (b) centuriae S. M. hic et p. p. centuriae Go. (c) brach. om. S. M. (d) Sed S. (e) a genibus S. M. (f) ne mediae S. M. (g) quae venae S. M.

Centuriae) Leclionem centriae
 recte praeferebat Geaerius cum Pla-
 tnero, qui referebat huc *χευρπίς*
 locum, ubi equi pugnunt. De pede

eum anteriore sermonem esse, do-
 ceat *αρμίσ* Hippiae. p.
 134. post umbilicum versus caudam
 sita est.

causa erunt, vel si articulus insertus¹ vel intortus fuerit, vel² aquatilia habuerit, vel quidvis³ simile in articulis contigerit, desub cirro^m sanguis detrahiⁿ debet: quae venae positae sunt inferius quam articuli tribus digitis superⁿ coronam. quae venae cum summa cautela^p tangendae sunt, quia articularum coniunctae sunt nervis. Cretico autem,^q vel si basim moverit,^r de coronis rectius^s tollitur sanguis.

XXVI. Quibus autem iumentis vel suffusionis vitio vel per voluntatem excruciat^a ungula fuerit, quae^b vulgo ungulam cogere dicuntur, vel quibus remorata^c basis longo^d tempore claudiginem fecerit, eius-

(h) etiam Go. (i) *exemtus vel tortus* S. M. (2) aut ins. F. aut pro vel Go. (l) *quidvis* Go. (m) *de subito* S. M. (n) Ita pro *subtrahi* M. S. et Goth. (o) Ita pro *sub* S. M. ubi est: *sub circa tribus digitis super coronam*. (p) *sollicitudine* S. M. (d) Ita pro *Cretico* vel *si* S. M. Cretico Goth. (r) *praecisio* monuerit S. M. (s) Ita pro *rectis* S. M.

XXVI. (a) *extrusicia* S. M. *extrisia* suprascr. *extrusia* addit Go. (b) *quae* — dicuntur ex S. additi. In Go. tantum est: *quae vulgo dicuntur*. (c) *rememorata* Goth. (d) Ita pro *longi temporis* S. idem *claudicedinem*.

Sect. 6. *Insertus*) Ex S. M. *exemtus* malim *exsertus*. Vide ἔξερξιν infra III. (vulgo II.) 47. 4.

Aquatilia) Vide infra ad III. (vulgo II.) 49. 4.

Cretico) Paulo antea sect. 5. S. M. habebat: *e creticis de brachiolis sanguis aufertur*. ubi Gesner ignorantiam fassus est. De *χρηστικῶν* et *χρηστικῶν* cogitare non sinit locus vitii, in artubus indicatus. Vide ad initium capitis notam.

CAP. XXVI. *Suffusionis*) Pedum suffusionem iterum memorat c. 38. s. 8. *pedes suffusos* L. 53. s. 4. Convenit Iordanus cap. 55. *delle spontature delle ungie — la infusion per negligetia non curata descende alli piedi — con la rosetta la estremità*

Script. R. R. Tom. V

de l'ongia davanti sia in tanto cavata fina che la vena maestra del piede, la quale termena in quel luogo sia rotta e cavato el sangue. Quae repetiit Cresc. IX. 52. de infusione descendente ad ungulas — descendit ad pedes sub ungulis — rosetta parva caventur funditus. L. Rusius c. 129. apumature de l'ungie et instrumentum rosetta nominat.

Voluntatem) Vocabulum viz sanum est. Deinceps *extrusicia* Samb. M. Glossarium Gothani Vegetii: *Extrusicia ungula id est corrupta. Vulgatum excruciatum vitiosum esse aspicor.*

Remorata) Emendo: *emota basis*. Ita cap. 25. 6. *si basin moverit.*

F

² modi curatione sanantur. Compones pedem ad gubiam et omnem ungulam ad vivum allides, tumentemque hinc^e suffraginem illius alligatam lino vehementer stringes, totumque simul ungulae solum^t in circuitu scalpello circumscribes,^s ut a corona ungulae^h sublevetur ex parte, tunc circumcisorium ipseres^t inter unguem^o et solum, et cum bene elimpidaveris, suffraginem^t solvis, et invenies de calcaneo venas fluere, et cum sufficienter effluerit^m cruor, sale perfricabis,

(e) Vulgo *Componis omnem ungulam quasi ad vivum adlidesque virantum*. Samb. M. *componito pedem ad gubiam et omnem ungulam ad vivum allides fumentumque suffraginem illas alligatam lino v. adstringes totumque solum ungulas in circ. scalpello circumscribes*. Go. *circumponis* (supra scr. *circumponitis*) *ad gubiam et om. un. ad vivum adlidesque virantum. hanc suffr.* (e) huius S. (f) *solum — circumque om. S.* (g) vulgo *scalpelletur et circumgyrabis*. (h) Ita pro *ungula* S. (i) Ita pro *inferes* S. Go. (j) *ungulans* S. Gu. (l) *suffragine* S. deinceps *soli* S. M. *sequens et om. Go.* (m) *emana-verit* S. M. Go. (n) Ita pro *postea* S. M. Goth. (o) et cum seq. *munies*

Tumentemque) Vulgatum *virantum* ex lectione S. M. Gesner emendavit ita, ut vitiosum *fumentumque* mutaret in *tumentemque*. Praeterea *compones* scripsi, quia futura plura sequuntur. Deinde lectionem S. M. probavi *componito pedem ad gubiam et om. v. ad vivum allides*, quanquam etiam sect. 4. est: *compones ungulam eius ad vivum*, ubi similiter legendum puto, ut b. l. S. M. exhibet. Pro *allidere* paulo post est *elidere*; quod praefero. Gesner ex b. l. *gubiam* instrumentum fossorium interpretatus est. Hinc Gesner suspicabatur, *gubiam* h. l. esse ferramentum componendae ungulae, monens, *ad gubiam* dici posse pro *gubia*, ut *ad cornu*. Ipsam viri docti interpretationem probō, sed de *gubia* (quam una cum *gubia* omisit Gesneri Thes. L. L.) unicui mihi occurrit Isidori locus XIX. c. 49. *Scrofina dicta quod hucendo sco-*

fem facit. Canterium, Gallio, Gubia, ubi Interpres Hispanus monet, hodieque *Gubia* dici ab Hispanis *runcinam*. A *runcinae* igitur usu potuit etiam ferramentum dici, quo solum ungulae ad vivum eliditur. In Isidoro Codex *Gusfo* habet scriptum. In Codice Gothano post Vegetii textum leguntur Glossae per litterarum ordinem descriptae, ubi reperi: *Gubia ferrum incisurum plicatum dnam acierum di glaucum*. Deinde *Glaucum id est gubia*. Scilicet infra V. 47. (vulgo III. 48.) 2. pro *glante ferro* Goth. habet *glauco ferro*. Verum ibi adiuncta verba *sparteae calciabis* diversum docent glaucum a *gubia* esse. Sed eadem glossae: *Sparcia de plata ineilia sparta Instrumentum incidenti ungulas*.

Circumcisorium) Infra II. 38. 34. (vulgo I. 56. 34.) est *incisurum*.

postmodum* aceto et oleo inunges, et* linteolis nunes diligenter. Spartea* calciare curabis, ut post egestionem humorum* ungula reparetur. Huiusmodi autem curam nunquam nisi singulis pedibus adhibere debebis,* ut in tanto dolore animal duret ac* stet. Si autem in alio pede similis est causa, cum in illo qui prius curatus est, firmiter animal stare coeperit, tunc eum* elides, et ut* dictum est, simili observatione curabis. Si vero in his causis animal cremare* 4 volueris, semissabis illud* hoc modo. Compones ungulam eius ad vivum, et contra venam addita* sagitta pertundis, ut possit sanguis acontizare* per solum quod^b sagitta pertuderit. Simili autem modo sale fricabis,* oleoque et aceto, linteolisque^d munibis, dumtaxat singulos pedes, ita* ut portare se possit. Hoc^f modo plane qui semissantur non laeduntur.*

om. Go. (p) Vulgo *Sparelam*. S. M. *spatio*. Go. *spacia*. (q) *humoris* S. M. (r) *debes* Go. (s) *et* Go. (t) *bene* Go. (v) *sicut* S. M. Go. (x) *stigmare* S. M. *sternare* Go. (y) om. Goth. (z) *omisso hoc sagittam* Go. (a) *exire* S. M. (b) *quae* Go. *pertunderit* Go. (c) *confricabis oleoque aceto* Go. (d) *lintheoque* Go. *deinceps curabis* S. M. Go. (e) om. Go. (f) *Ita pro hi* S. M. (g) *Ita pro eliduntur* S. M. Go.

Sparteā) Ita correxit vulgatum *sparteam* Morgagni; Sanib. margo *spatio* — *humoris*.

Cremare) Semissare dixit etiam infra H. 10. 9. (vulgo I. 38. 9.) Cauterii semissam habet III. 11. 4. (vulgo II. 11. 4.) et V. 40. (vulgo III. 41.) 3. Vide mox ad cap. 28. Sed h. l. praeferenda videtur lectio *stigmare*, nam de sanguinis missione sola sermo est in utroque loco, ubi *semissare* usurpatur. Quamquam ad cauterium etiam semissem et graece ἡμισυς transferri novi et docebo ad cap. 28. Itali etiam *sommesso* vel *munesso* ita dicunt, ut docui ad V. 17. 3. (vulgo

III. c. 18. s. 3.) Glossa Cod. Gothani in fine scripta inter alias: *Semistabis alias semisabis, hoc est de sub solo pedis fleubothomizare ut floare*. Alia glossa ibidem refertur ad lectionem *sternare*, quam h. l. pro *cremare* habet Goth. In S. M. *stigmare*. Ita igitur habet: *Stemare, id est sanguinem corruptum a pede corrupti unguis evacuare hoc sternare*.

Hoc modo plane) Ita scripsi ex S. M. Vulgo *hi plane* — *non eliduntur*. quam acscripturam defendens Gesner interpretabatur: qui semissantur equi, non opus est, ut curandi causa deiiciantur. Verum nec in praecedente

XXVII. Opisthotonicis,* vel qui morbo subrenali laeduntur,^b vulsis etiam, colicis,^c et quibus venter frequenter dolet, de cauda sanguis emittitur, licet melius putetur propter huiusmodi^d causas^e ortas de visceribus debere sanguinem tolli. Quod si de cauda tollere^f volueris, sic facies: Erige et resupina caudam ad lumbos, quatuor digitis ab ano, ubi pilos non habet, caede caudam cum^g tabula aliqua non ponderosa, quousque se vena demonstret, et^h in caudae mediaⁱ divisura quatuor digitis ab ano sagitta percuties venam, ut^j acontizet sanguis; post decursionem fasciola^k colligabis. Cum autem de visceribus emittere volueris,^l sub inguibus^m de dextra sinistraqueⁿ in singulis femoribus eminentes venas medias sagitta percuties, sed^o caute, propter vicinam mixturam nervorum; post decursionem sanguinis cretam^p impones. Si laccae in gambis fuerint, aut aliquis dolor coxae vel gambae, sanguis detrahatur^q gambis: sunt enim venae a visceribus descendentes per gambas interius, quas medias propter vicinam mixturam nervorum caute^r transverse^s flebotomo percuties, et post decursionem fasciola^t ligabis.

XXVII. (a) Ita pro *Epistomicis* scripsi. *Epistomicis* S. *Opisthotonicis* Go. (b) *tenentur* S. M. (c) *et colicis quibus* S. (d) *eiusdem* S. M. (e) *causas* om. S. M. (f) *extrahere* S. M. *etrahare* Goth. *facies* Goth. (g) *de* S. M. (h) *in cauda* S. M. (i) *dimidietatem* Go. (j) *si non egrediatur sanguis* S. M. (k) *fasciolam* Go. (l) *velis* S. M. (m) (*inguinibus*) ins. S. *inguibus* habet Go. (n) *et sinistra* S. M. vulgo *sinistrave*. (p) *Seil* — *nervorum* huc retraxi monente Morgagni IV. 10. Vulgo *post impones* inserta leguntur. Vulgatum *misturam* ex Go. correxi. (q) *cetera imponas* Go. (r) *sub* addit S. M. (s) *caudae* S. M. (t) *transverso* vulgatum ex S. M. correxi. *transversus* Go. (v) *fasciolam* Go. deinceps *colligabis* S. M.

cura equi allidi et deiici dicuntur in terrain, sed elidere et allidere ad vivum iubet auctor ungulam. Nec apud nos equi deiiciuntur, quibus solum ungulae eliditur.

CAP. XXVII. *Causas ortas*) Tollen- dum aut uncis includendum erat vocabulum *ortas*, quod sensum turbat.

Sed caute — nervorum) Haec vulgo posita post verba *cretam impones* in

XXVIII. In animalium curis ac^a medicinis duplex remedium auctores esse voluerunt,^b minutionem sanguinis, per quam constricta laxantur, et^c ustionem cauterii, per quam^d laxata firman-
t^r. Sed cum flebotomi ratio evidenter videatur exposita, cauterii quoque, licet novissima cura sit, aperienda^e videtur utilitas. Nam adustio^f laxata constringit, inflata attenuat, humectata^g desiccatur, coagulata solvit, carcinomata^h praecidit, veteres dolores emendat, alienatasⁱ corporis partes ex qualibet causa ad statum suum revocat, super naturam excrescentia subtrahit,^j et adusta crescere non patitur.^k Nam cum candente^m,
ferro ruperis cutem, vitium omne concoquitur atque maturatur, et beneficio ignis dissolutum per foramina, quae facta sunt, effluit cum humore. atque ita sanatur passio et tollitur dolor. Post quaeⁿ cicatricibus clausis constrictior et robustior redditur locus, ac^o prope insolubilis cutis. Sciendum vero^p cuprina cauteria plus effectus ad curandum habere quam ferrea. Praeterea si in capite morbus est, inuritur cervix: si subrenalis est, lumbis ignis adhibetur. Interdum autem puncta infiguntur,^q interdum ad similitudinem lineae^r candens deducitur ferrum,^s aliquando

XXVIII. (a) curis ac om. Goth. deinceps rem esse vol. auctores Goth. (b) scilicet addit S. M. nihil Go. minutione Go. (c) etiam addit S. M. nihil add. Go. deinde ustione Go. (d) Ita pro quod S. M. laxa S. M. (e) vis tamen eius S. M. (f) ustio S. M. (g) humecta siccatur S. M. (h) Ita pro farcin. F. S. Go. ex M. S. dedi; Gesa. (i) alienas Go. (j) Ita pro subtrahit, et S. M. (k) sinit. nam beneficio cauterii rumpentis cutem caro concoquitur et maturatur, ei beneficio ignis dissoluta per foramina, quae facta fuerunt S. M. sinit etiam Go. (m) candenti ferro vero rup. Go. (n) quam S. quod S. M. (o) hoc propria ins. Go. (p) quoque S. M. Goth. (q) adhibentur vel S. M. impinguntur suprascr. in Go. (r) lineae candente ducitur

suum locum retracta posui suadente etiam Morgagni.

CAP. XXVIII. Lineae) Infra V. 40. 3. (vulgo III. 41. 3.) de cau-

velut palmulae^a fiunt. In hoc enim mulomedici cum^a arte laudatur ingenium, si ita animal cauterio cura-
⁵ verit ne deformet. Pro^a locis autem, in quibus est passio, et pro pellis aestimatione^a cauteria vehementius imprimuntur^a aut levius. Memoria autem retinendum est, quassaturas,^a enota vel extorta aut eie-
 cta de locis suis uri^b penitus non debere. nam per-
⁶petua debilitas consequitur. sed melius est^a cum locis suis reposita^d fuerint, et ligaturis diligentius^a com-
 munita, atque ita naturae industriaeque beneficio corroborata,^f chalasticis^e unctionibus et malagmis^b
 postremum causticisⁱ eadem percurare^a ad spem per-
⁷petuae sanitatis. Quod specialiter admonendum est, ne mulomedici festinantes, dum¹ foco curare cu-

verum. Go. (x) veru S. M. (l) palmate fit S. M. (v) mulomedicinae cum arte laudatur ingenium Goth. unde vulgatum: laudatur mul. ing. anxī et corresi. (x) In S. M. (y) extenuatione S. M. Go. (z) infinguntur S. M. (s) fracturas P. M. et S. cum margine Go. qui exorta habet. (b) moveri S. M. (c) ut addit S. Go. (d) imposita fuerit Go. (e) diligentibus composita S. M. communita Go. (f) corroborata Go. roborata S. M. deinceps ut inserit Go. (g) calastics S. M. colaeasticis Go. Vulgo. colasticis. (h) malacmis S. deinceps ad ias. S. M. et Go. (i) calasticis S. M. casticis eola eadem Go. Voluit colaeasticis. (z) procurari S. M. procurare Go. (l) cum

tere palmas accipiunt ab armo usque ad cervicem, et in tempore uritur ad mensuram semissis; in alia parte temporum fit quasi stella parva cauterio, in parte rehum usque ad medium spinam virgulae dantur. Hinc *semissare* pedes equorum l. 26. 4. ll. 10. 9. (vulgo l. 38. 9.) Vide supra ad l. 26. 4. Hippistr. p. 228. habent: βάρβρους μακράς καίειν, γόμφους βάρβομαδῆς ἐν ἀλλήλῃ καίειν, τοὺς ἡμέτειν τριστοιχίαν ποιοῦμένον καίειν, μνηδακηδὸν ἱξενιπολῆς καίειν. Ibid. p. 159. reperies καυτάρια ὀρδᾶ, πλατίκα, et καύειν μνηδακηδόν. Ceterum

de cauteriis eorumque forma et usu apud veteres medicos exstat liber Th. Fieni Lovanii 1598. ubi tamen latina Vegetii vocabula, nec adeo ipsa graeca satis explicata non reperi. In Hippocrate de Morbis p. 465. ed. Foesii est: καῖσον τὴν κεφαλὴν ἰσχάρας ὀκτὼ — τοῖς δὲ σιδηρέσι σπινύτοις ποιησάμενος διακαίειν πλάγας τὰς φλέβας. ubi σπινύτοις videntur esse palmae Vegetii, ἰσχάρας καίειν puto esse craticulatim urere apud Vegetium V. 2. 5. (vulgo III. 3. b. sect. 3.

piunt, animalia debilitent^m aut^a deformat, cum
flebotomis, potionibus, unguentis, syringis^a medica-
minibusque diversis ante^r sit temptanda curatio; et
si nihil profecerint, ad extremum^r ignis adhibetur.

ferro Go. (m) *potius vexant* addit Go. *suprascripto: alias vasat.* (n) *atque*
deformant Go. (o) *om. S.M.* (p) *at sit temptata* Go. (q) *ultimum* Go.

VEGETII RENATI
ARTIS VETERINARIAE

SIVE

MVLOMEDICINAE

LIBER SECVNDVS.

(VVLGO I. CAP. XXIX.)

CAP. I.

Quaecunque passiones plus iumentis periculi * inferre consueverunt, et difficilioribus obscurioribusque ^b indigent curis, has primo * amplectimur libro, ut et facilius reperiantur, ^d quae in exordiis ipsis * occurrent, et legentibus fastidium non possint adferre.^f Febrientibus itaque animalibus quam ^g primum convenit subvenire. nam ^h non amplius quam triduo

VARIETAS LECTIONIS ET NOTAE.

CAP. I. (a) periculum Go. deinceps adferre S. M. (b) et durioribus S. M. (c) uno amplectimur S. M. (d) intellegantur Ga. (e) Vulgatum ipsius ex coniectura Gesneri correxi. (f) possent offerre Go. Deinceps vulgo addita leguntur: De curis quae prima sunt. quae verba recte incluserat Gesner, cum Sambucus monuerit, ea in MS. amitti, ibique duo capita distincta adesse, quarum alterum inscriptum sit: de curis febrium: alterum de lassitudine, quae videtur febribus similis: et incipit: Febrientibus anim. Omittit etiam verba haec Go. qui Quae febrientibus habet. (g) quam ex S. addidi. (h) quae S. M. vult quia. (i) inde Goth. (z) quos Goth.

CAP. I. Triduo) Hippiatr. p. 5. eadem totius operis pariter ab hac ipsa tradunt, sed minus integra, initio febrium cura sumit.

caloris vim^l sustinere posse creduntur. intra quod^a si curata non fuerint, moriuntur. Oportet igitur prius passionis^l huius signa causasque praedicere, et^m mox medicinas exponere. Febriens iumentum³ deiectum caput e^a terra allevare vix poterit, erit oculis apertis, labiis demissis, tristitia turpis^o et gravitas totius corporis insequitur, testiculi tumidiores laxius^p pendent, membra caloribus fervent, venae vehementi pulsu saliunt, anhelitusque creber et calidus, tussis assidua, incessus nutans, fastidium cibi, bibendi cupiditas, vigiliae iuges. Causa autem huius⁴ passionis ex magno labore et fatigatione est, si negligentia consequatur.^q Interdum aestu nimio, aut perfrictione^r vehementi, vel ex cruditate ciborum, aut sudoris subita infrigidatione, vel ex fervore hordei novelli evenire^s consuevit. Curatio autem ista⁵ solennis^t est. Continuo^v sanguinem eis de facie vel de temporibus aut palato oportet emitti, ab omni esca prima die penitus abstineri,^x tunc foeni optimi aut^y herbae viridis subinde^z pusillum offerri oportebit, et quiescere etiam ab omnibus rebus, et etiam sequestratum temperato tempore, et inambulationi-

(l) huiusmodi s. c. praedici Goth. (m) postea medicinam ponere S. M. (a) a terra levare non Go. (o) turpi S. (p) laxius^o Go. sic. (q) consequitur Go. (r) Ita pro perstrict. scripsi. perfrictione S. M. (s) accidere S. M. (t) sollemnis Go. ubique. (v) autem addidi Go. (x) abstinere S. M. abstinere Go. deinceps tunc add. Go. (y) vel S. M. (z) subinde p-

Oculis apertis) Hippitrica p. 5. ὀφθαλμοὺς ἀνεκτάς καὶ θαρσύνειν — τὰ χεῖλη καὶ χεῖλασμένα.

Hordei novelli) Hipp. ὑπάρχει καὶ ἀρτιδιεστούς κριθάς, αἱ δύστροποι εἰσι καὶ δυσδιόλητοι. Infra V. 43. t. (vulgo III. 44. t.) hordeum novum vehementius calet.

Tunc foeni — temperato tempore) Haec omnia omittit S. M. nec ea sunt in Hippitricis, quae sic: ἀλλὰ μόνον τὸ ποτὸν κατὰ μικρὸν δίδου καὶ περιπατεῖν ἐλέγα καὶ πρῶτος ποιεῖν ἐσθλασμένον. unde h. l. malim legi: abstinere, tantum pusillum potum offerri oportebit, et sequestratum (ἐστ-

bus levibus animal commoveri : * calidis quoque locis^b
⁶ coopertum stabulari. Cum coeperit melius esse, her-
 bam minutatim concisam* porrigito. quae si defuerit,
 hordeum maceratum, ablatisque suis folliculis tustum^d
 in modum ptisanæ, paulatim offeratur et frequenter
 exiguum.

II. (I. 30). Plerumque autem equi ultra vires ad
 cursum coacti aut ponderibus praegravati aut* sudore
 defecti similia febrientibus^b signa demonstrant. Quod^c
 sic intelliges: Oculi sublachrymantes erunt et tan-
 quam subfusi sanguine, praeterea spiritum crebrius
 agitat, foenumque fastidit et de posterioribus pedibus
 melius se sustentabit. nam priores^d quasi subtritos
 tardius ponit.

III. (I. 31). Quod si febris interna fuerit, non*
 facile animal dormiet, et quotidie deterior^b fiet, in-
 terdum furunculos^c in dorso vel in lateribus habebit:
 et tunc^d scias eum* a morbo, de^e quo supra disputa-
 tum est, malleo detineri.^f Cui lotium aliquot diebus^b
 tam hominum quamⁱ arietum per nares infundes. Et
 sic potiones, quae de isto morbo supra scriptae sunt
 dabis.

dare Go. subinde oportebit ambulationibus animal commoveri omissis reli-
 quis S. M. (a) *comm.* om. Go. (b) *parum* add. Go. (c) *incisam* S. M.
 (d) *tustum* Go.

II. (a) Ita pro *ac* S. M. (b) Ita pro *febrientibus* S. M. (c) Ita pro
Quos S. M. (d) Ita pro *primos* S. M.

III. (a) *non* — *dormiet* om. S. M. (b) Ita pro *deterius* Go. (c) *furunculos*
 S. (d) *et tunc* addidi ex S. M. (e) *eum* om. S. M. (f) Verba *de quo* —
est ex S. M. addidi. Vulgo qui *superius disputatus est malleus*. Sed S. M.
malleo. (g) *teneri* Go. (h) Ita pro *dierum* S. (i) *q. ar.* om. Go.

πασινοι, nam *segestre* graecum est
 επίγαστρον) inambulationibus levibus
 animal commoveri.

Folliculis tustum) Hippiatr. καὶ ἐν
 καλῶς περιεπνεύμεναι, σύμμετρα.

IV. (I. 32). Si autem autumnus^a tempore coeperit febrile iumentum, statim de cervice sanguinem detrahes, vel gradu tertio de palato; post herbas trixaginis sextarium, traganti, rosarum^b ana unciam 1 in pila lignea pistabis, cernesque^c subtiliter, ex aqua^d cum mulsa et oleo potionabis, atque ita restitues sanitatem.

V. (I. 33). Si autem aestate febrile coeperit, totum sudabit, sataget^a salientibus venis, naturam^b mincturo similis demittet ad terram, transverse ambulabit. De coxa media quatuor digitis ab ano venam inquiris^c et ex ea sanguinem detrahes. Si autem non inveneris, de cervice tollendus est. Cui hanc potionem pro^d tempore dabis: Herbae^e portulacae plenam manum tundis, succumque eius cum draganto^f et thure et^g succo rosae campanae mulsa addita offeres, potionem non satis grandem, ne plus quam oportet infrigides: quia^h cum quasi splene careat simul et defectione sanguinis calore privatur.

VI. (I. 34). Hieme vero si febrerit, supra dictas^a

IV. (a) *autumno* — *febrile* Goth. (b) *ros. om.* S. M. *deinceps an F.* (c) *tenesque* S. M. *continisque* Go. *Au conterisquis?* (d) *ex qua* S. M. et Go. *probante Gesnero. deinceps commulsa* Go.

V. (a) *sataget* Go. (b) Ita pro *mincturam et naturam simul dimittere* S. M. in Go. est *in mincturam*. Vulgo etiam ante *ad terram* interpungebatur. (c) *maris* Go. (d) *parabis* S. M. (e) Ita pro *Herbam portulacae* Go. nisi quod *portulacae* tenet. (f) Vulgo *dragante*. (g) *vel rosae cum pane* S. M. *cum thure vel succo rosae cum panis* Go. (h) Hinc ad finem cap. om. S. M. *quia tum* Go.

VI. (a) *scriptas* S. M. Go. (b) *cum digito* Go. (c) *sanitatem* S. M.

CAP. IV. *Cum mulsa*) Tollendum est aut includendum inutile vocabulum *eum*.

CAP. V. *De coxa*) Intelligit de feminibus ex libri 6. cap. 4.

Portulacae plenam manum) Expresit graecum *δράνα*.

Campanae) Plinius 21. s. 10. praecocem Campanam rosam ait esse. Postrema capitis verba inclusi, quae S. M. etiam omittit, ab argumento aliena. Pro *splene* M. Sladus malebat *felle*; notum enim, equos fellis vesicula carere.

species aridas contundito,^b diligenterque misceto, et per sinistram narem dato, sanitas^c consequitur. Febrientibus autem haec potio utilis traditur: Mannae, thuris uncias 2 semis, iridis illyricae^d uncias 6, piperis unciam 1, baccarum lauri, seminis apii ana unciam^e 1, cum^f passo potionabis. Item post detractionem sanguinis de matrice aut de palato sic^g potionabis febrientem: Hyssopi libram unam, abrotani uncias 6, lactis caprini sextarium, amyli^h cyathum, olei optimiⁱ uncias 3, herbae urceolaris^j succi cyathum unum, misce cum caeteris, et per cornu^k faucibus infunde,^l erit salutare remedium. Item alia potio. Lactis libram unam,^m olei cyathos 2, croci scrupulum 1,ⁿ myrrhae^o 2, apii seminis cochlearium^p plenum, miscebis pariter, et dabis ad cornu. Hieme farinam triticeam cum aqua tepida, aestate autem farinam hordeaceam cum aqua frigida^q dabis in potu. Si febrienti tensura^r non desit iliorum, loca cauterio^s inurenda sunt, et usta curanda. Item alia potio.

(d) Vulgo *yris illyricae*. (e) *compasso* Go. (f) *pot. sic. febr.* Go. *febriens iumentum* S. M. (g) *am. cy. om.* S. M. Vulgo *amili*. (h) *quieti* S. M. (i) *urceol.* F. S. Goth. (j) *cornum* Goib. (l) Ita pro *sextarium* S. M. (m) *scrupulum* 1. om. Go. *drachmam unam* S. M. deinceps vulgo *mirrae* — *apii*. (n) *cochleare* S. M. *coctearium* Go. (o) *frigida* om. S. M. deinceps vulgatum *potum* ex Go. correxi. (p) Ita vulgatum *febrient mensuram* non des, *iliorum autem loca* correxi ex S. M. et Go. nisi quod hic dedit

CAP. VI. *Mannae thuris*) Hippiatr. p. 8. μάννης γόβ. λιβάνου ούγγιαις σσ. et reliqua, ubi mensura interdum dissert. Interim post *mannae* incisionem posui.

Urceolaris) Hanc potionis formulam vix integram pulo esse. In simili Hippiatr. p. 9. εστ. βοτάνης περιχιάδης ἐν Ρωμαίοις οὐρχιόλαρ καλοῦσι. Noster iterum nominat infra V, II. 2. (vulgo III. 42. 2.) Plinius graece

parthenium et perdicium nominari refert 22. s. 20.

Lactis libram unam) Ita recte Samb. margo. Ita enim Hippiatr. p. 8.

Cum aqua tepida) Hipp. μετὰ ὕδατος χοχλιαρίου ἐνός. inepte. Lega *κοχλιασμένον*.

Tensura) Ita recte S. M. Hippiatr. εἰ δὲ ἔχει τὰς λαγόναις τεταμέναις καὶ μὴ παύεται ὁ πυρετός.

Lactis caprini heminam, amyli^a cyathum, ova 4, olei cyathum,^a succum^a herbae urceolaris quotidie potum^a dabis usque ad sanitatem. Item unctio^a qua perfri-
candi sunt febrientes.^a Rosae libram, olei veteris libram 1, aceti heminas 3, olei cyprini^a libram semis^a portulacae seminis et nucis amarae ana uncias 6, menthae vel rutae quantum sufficit.^a tenses et commiscues, et tepefacto utere, ita ut diutissime confrices contra pilum, et in loco tepido unctum animal coopertumque statues. Item^a potio alia si hieme febrerit. Gentianae unciam unam, aristolochiae, hyssopi, absinthii, abrotani,^b singulorum unciam unam, caricarum uncias 6, seminis^c apii uncias tres, rutae fasciculum^d 1, omnia in cacabo cum aqua decoques usque^e ad tertiam, et cum nigrescere videris, coctum est. Exinde unam^f heminam misceto sicut^g supra scriptum est, et^h per cornu faucibus infundito.^h

habet. illorum S. (q) quantum Go. (r) succi — ureiol. Go. ureiol. etiam F. S. (s) potionabis S. M. (t) unguentum quoniam S. M. (v) Go. inserit Recipe per notam scriptum. deinceps rosarum libram uncias sex Go. libram semis S. M. (x) Ita pro lactis caprini S. M. nisi quod cyprini habet. (y) unam S. M. deinceps portulacae unc. nucis amarae S. M. Vulgo portulatae erat. (z) Ita S. M. Vulgo erat expedit s. teres. ubi litteram s. ex nota verbi sufficit ortum esse aspiebatur Gesner. Deinceps vinctum pro unctum Go. suprascr. habet. (a) Item potio alia om. Go. et post febrerit inserit Recipe. (b) unam unam omisso singulorum Goth. (c) sem. om. S. M. (d) Ita pro fasciculum S. pro numero bonum habet S. M. (e) usque ex S. addidi. (f) Ita pro vini S. M. (g) cum suprascriptione S. M. si cum Go. (h) infundas Go.

Caprini heminam) Hippiatr. p. 9.

λίτρας τὸ ἥμισυ, ἀμύλου τὸ ἀρκούν etc.

Aceti heminas 3) Hipp. aceti libram et semissem habenti.

Olei cyprini) Ita ex S. M. dedi pro lactis caprini, confirmante loco Hippiatr.

Portulacae) In Hipp. seminis nulla

fit mentio, sed ἀνδράχνης καὶ παρῶν παλαιῶν λίτρας τὸ ἥμισυ.

Abrotani) Omittunt Hipp. p. 9. et singulorum herbarum et reliquarum rerum mensuram variant.

Fasciculum) δίσκον μέγαν Hipp.

Vnam heminam) Ita recte S. M. pro vini firmantibus Hippiatricia.

VII. (I. 35). Si quod iumentum ab indigestione vel pletura febricitaverit, naribus spiritum ducet,^a et ilia frequenter agitabit, anhelitusque^b erit fervens et aridus, spinam facilius flectet,^c nam qui ex perfri-
ctione^d febrit, rigidus est; quia calor membra dissolvit, frigus astringit. Ex pletura igitur febrienti copiosus sanguis emittitur de cervice, nares aceto per-
fricantur, ut sternutet saepius. Venter quoque febrientis si durior fuerit, per anum iniecta manu ster-
cus extrahatur,^e a cibo abstineat, paucissimum^f potum per intervalla suscipiat, et unctum^g supra scripto medicamine, diuque fricatum,^h loco stabit calido horis tribus aut quatuor coopertum, postea ad ambulandumⁱ producet^r nihilominus involutum.

VIII. (I. 36). Si quando ex vulnere aliquo^a vel suppuratione oris aut faucium nascitur febris, de temporibus nec non etiam de palato detrahendus est sanguis. De maxillis quoque sive de cervice, et ad postremum quicumque locus febrienti doluerit, ex^b eodem cum^c mensura sanguinem oportet auferri. Quod si cibum penitus respuerit, farinam aquae mixtam ad cibi^d instar faucibus eius infundes. Olfas^e quoque de passo facies iustae magnitudinis, et septenas^f cum oleo digeres, ut possit habere substantiam. Ita^g denique febrienti utilis est, ex^h quacunque parte detractio sanguinis fiat, si consideratis viribus animalis

VII. (a) ducit Go. (b) anhelitus erit frequens et olidus Go. (c) flectit Go. deinceps nam et qui Go. (d) perforatione S. M. Vulgo perfrictione. (e) egeritur S. M. (f) pauc. — et om. S. M. parviss. Go. (g) unto Go. (h) fricato Go. (i) deamb. S. (z) ducitur Go.

VIII. (a) vulnere vel aliqua supp. Go. (b) idem fricandus est et sanguis S. M. (c) omni Go. (d) clivi instantiam S. M. ad instar cibi — infundes Go. ad olivae instar coniciebat Gesner. (e) Offeras Go. (f) ptisanas Go. (g) ac demum febr. Go. (h) Ita pro rationabiliter Go. humor eddit etiam S. (i) in enormiter Go. (z) oendit S. M. curat Go.

mensura servetur. Nam ut emissus ratione humor^b relevat, ita enormiterⁱ ablatus evirat^a vel turbat.

IX. (I. 37). Coactio in animalibus passionis est nomen, ex qua aegritudinum^a diversa genera nascuntur, ideo sic appellata,^b quod ab iniuria vel labore vel^c ex coactione contigat. Quoties enim lassum animal fatigue itineris vel nimietate cursus vel magnitudine ponderum non studiose refovetur, vel aestate sitire vel hieme algere^d compellitur, vel certe penuriam^e sustinet cibi,^f aut hordeo novo aut^g foeno pessimo laeditur, et per^h dies aliquot circa curam eius nulla adhibetur industria;ⁱ sic totius corporis compago et interiorum viscerum depositio per iniuriam et fatigueationem vitiatur.

X. (I. 38). Ex qua coactione haec passionum genera^a nascuntur. Ex perfrictione^b enim sunt opisthotonici,^c podagrici, phthisici. Ex aestu autem evenit gravedo, febris, insania, capitis dolor. Ex sudore^d oritur tumor in cruribus, suffusio in pedibus, febris, spasmus, et tussis. Ex humore quoque, qui de naribus profluit, passio apertissima declaratur. A cerebro enim^e vel a capite venit multa pituita,^f crebra et spissa. A perfrictione^g erit humor tenuis, aquati-

IX. (a) aegret. Go. (b) est addit Go. (c) et S. M. contingit deinceps Go. et quotiens postea laxum. (d) frigore in Go. suprascr. voluit frigere. (e) iniuriam Go. (f) convictus S. M. (g) vel Go. deinceps vulgo distinguitur: laeditur. et per. (h) per aliquot dies Go. (i) et inserit F. S. Go. omittit S. M.

X. (a) signa S. M. deinceps nascantur Go. (b) praefractione S. M. Vulgo perfrictione. (c) Vulgo epistomici. S. M. opisthotonici. Go. epistomachi. (d) vero S. M. (e) pravitas S. M. et Go. margo. habet apureicitus.

CAP. X. Ex humore) Comparatione natum rubentem tenuem et frigidum. unde apparet, hic quaedam esse vitiosa.

fluere crassus et candidus, ex perfri-

cus et frigidus : ex qua re fiunt coriaginosi ^a et epatici ^b et phthisici. A tolibus ^c et glandulis et arteriis humor erit candidus ^a et viscosus, ex quo ^c evenit fastidium et faucium praefocatio et synanche. ^m A pulmone autem humor crassius, sanguinolentus et male olens ^a emanat, colore pallido. ⁿ Ex qua causa fiunt peripneumonici, ^p vomicosi, ^q orthopnoici ^r et phthisici. ^a A morbo autem malleo ^r venit humor multus et crassus, et pallidus. ^s Ex ^a qua re fit orthopnoicus ^r profluvius Atticus, ^s et suspirium articulare. A iecore ^a humor erit lividus, [yricus ^b] et viridis, et tabidus,

(f) Vulgo perstrictione S. M. praefocatione humorum erit. (g) corrigi-nosi Go. (h) tenatici et tussici et a talis S. M. eptetici et tussiculatores et glandulosi. Ex glandulis et arteriis Go. (i) Vulgo colibus. (z) calidus Go. (l) hoc S. M. (m) Synanches F. Sinancoes Go. margo Schirineas. (n) Ita pro odoratus S. M. malus odor Go. (o) palico Go. (p) Ita pro peripleu. Go. (q) ramycosi S. M. (r) ortonoci S. M. orthomici Goth. Vulgo ortonici. (s) ptisici Go. (t) malleo Go. (v) palidus omissio et Go. (x) a qua Go. Cataeroitis profluvius et viridis non valde crassus, neque albidus S. M. (y) orthomicus Go. Vulgo ortonicus. (z) arteficus Goth. (a) alias icinore Go. (b) yricus om. Go. (c) grossus Go. (d) Synthe-

A tolibus) Vulgo est colibus. Verae lectionis vestigia habet S. M. hic et infra V. 63. 4. (vulgo III. 64.) recte monente Gesnero in Ther. I. L. Festus: toles, tumor in faucibus, quae per diminutionem tonsillae dicuntur. Graeci $\pi\alpha\rho\iota\varsigma$ vocant. Vgutio apud Cangium in turella sic habet: Toles, tolitis, sunt membrorum tumores circa uiam stantes. Has vulgo per diminutionem tuicas vel turellas vocant. Haec in faucibus solent tumescere. Iohannes de lanua habet tuillas. Isidorus II. 4. toles gallica lingua dicitur quas vulgo per diminutionem tuillas vocant, quae in faucibus turgescere solent. In Sammonico vers. 294. iam olim viri docti colles mularum in toles. Habet etiam Plinius Val. II. 42.

Synanche) Cf. ad III. (vulgo II.) c. 28.

A morbo autem malleo) Haec aliena sunt a coactionis causis, signis et effectibus, eademque iam antea posita sunt: a pulmone autem humor crassus — colore pallido. Taceo ineptum suspirium articulare. Quare haec omnia a librario inepto adserta censent. Vitium arguit etiam S. M. ubi profluvium Atticum ex parte non compareret, et reliqua plane adversa apponuntur. De Attico profluvio vide ad I. 47. 49.

Suspirium) Supra ad I. 3. ex Hippiatricis monui, malleum humidum a Romanis suspirium vocatum fuisse; sed articulare additur inepte.

non valde crassus,^c neque olidus. Ex qua re fiunt syntectici,^d hydropici, febricosi. Ideo autem signa^e passionum^e causasque divisimus, ne ignoratus^f error noceret,^g et facilius evidens doctrina curaret. Absyr-tus^h huiusmodi de coactionibus prodidit medicinas: si equus, inquit, coactus de via venerit, oculi eiusⁱ intro abibunt vel versabuntur, spirat calidum frequenter atque suspirat, et^k auriculæ huius ac reliquum corpus extensum erit. Cuius talis^l est curatio, ut parum hordei accipiat, foenumque non multum. Potio autem huiusmodi praeparabitur,^m hyssopi,ⁿ abrotani ana unciam 1, sampsuchi^o uncias 6, foenu-græci libram unam, lini seminis pondo^p duo: hæc omnia tusa et cribrata in cacabo novo cum sex aquae sextariis infundis; addisque novem duplices^q ficus, quæ cum ad partem dimidiam decocta fuerint, uni-versa conteres atque liquabis,^r præterea vini veteris^s optimi sextarios tres, mellis heminam, piperis triti drachmam^t adicies supra scriptis, rursumque fer-vere facies omnia, ex qua^u calidam potionem plurimis diebus dabis, quæ mirifice iuvare consuevit. Si de labore itineris suffusio pedum forte provenierit, cave ne sanguinem calido^v detrahas, sed requietum [pau-satumque^w] flebotomabis, huiusmodi^x beneficio po-tionis usus: Turis masculi drachmas^y 2, foliorum^z caprifici libram, grana piperis 25, fermenti uncias 3, croci drachmam:^a Omnia bene trita in tres partes^b

tici S. M. Sintetici Go. Vulgo sciatoci, deinceps ytropici Go. (c) passionis obmissaque Go. (f) Ita pro ingratus coniec. Morgagni et Gesner. (g) no-cere S. (h) Absyrus S. M. (i) eius om. Goth. et post abibunt addit. (z) et deinceps huius om. S. M. (l) ista S. M. (m) Receptio addit Goth. (n) sansuci S. M. Vulgo sampsuci. (o) libras duas S. M. pondera Goth. deinceps tona. (p) XVIII S. M. (q) item addit S. M. (r) unciam unam S. M. (s) quo S. M. (t) calidum Go. (v) omittit S. M. et Go. hinc inclusi. (x) huius S. M. (y) usus Go. (z) uncias duas S. M. (b) folia

Script. R. R. Tom. V

G .

divides, et expausatum^a iumentum triduo cum oleo potionabis et vino: si hiems fuerit, tepida os ablues, aestate^e frigida: si tardius, aut^f non recte ambulat, sulphurem^g et resinam calentem ungulis imponis, non semel tantum, sed aliquoties donec rectus^h incedat. Si vero ista non profuerint, semissabisⁱ eum, ut de ungulis sagitta contactis compctenter profluat sanguis, et vulnera traumatico^k curabis pharmaco.^l De lassiss^m haec signa erunt:ⁿ toto corpore gravabitur, et posteriora crura quasi inligata^o habebit. posca itaque et pulegio nares eius et totam faciem fovebis, panem et^p merum dabis^q ut manducet, offeresque ei lactucas vel gramen diligenter lotum atque concisum, consequenter daturus huiusmodi potionem: Succum^r ptisanæ, passum, ova, oleum rosatum, quæ omnia pariter^s mista per triduum dabis, ita ut hordeum primo decortica- tum siccaturumque manducet. Praemonendum autem est, ne^t iumento ex coactionis iniuria laboranti pulses venas calentes. continuo enim ner-

Go. (c) *quantam partem drachmæ S. M. Goth.* (d) *expausatum S. M.* (e) *Si aestas S. M.* (f) *rectum S. M. rectus ambulat suprascr. recte Go.* pro his verhis: aut non recte. (g) *furfurem F. M. Go. et S. M. deioceps impones.* (h) *recte Ga.* (i) *semissabis ipsum S. M. deinceps sagittis Go.* (z) *tragmatica S. M. trainatica Go.* (l) *autem addit Go.* (m) *Vulgo lassiss.* Ante hæc duo verba S. M. inserit: *Febris ex lassitudine hæc signa habet.* cum lemmate novi capituli: *De febre et lassitudine.* (n) *manstrabis Goth.* (a) *longa S. M. crura inligata quasi habebit. posca Go.* (p) *etiam S. M.* (q) *dabis am. Go.* (r) *par. mista am. S. M. mista am. Go.* (s) *pro modo totum S. M. promadulatum Goth.* (t) *ne iumentum ex evacuationibus in iniuriam laborum impules, venas enim calentes habens, continua nervorum*

Sulphurem et resinam calentem) Codicum scripturam *furfurem* fere probaveris comparatis locis similibus 3, 7, 2. 3, 23, 4 et 3, 56, 2.

Venas calentes) Eo Apsyrti verba in Hipp. p. 39. *ἐὰν ᾗ ἐξ ὀδοντορίας ὁ*

ἵππος καὶ ὀνότοπος, μὴ δεῖν αἶμα ἀφαίρειν ἐξ αὐτοῦ. οὐ γὰρ τὰς φλέβας κοπιᾷ, ἀλλὰ τὰ νεῦρα. ἐὰν οὖν αὐτὰς νύξῃς, τὰ νεῦρα ἀποξηραίνεται. αἱ γὰρ φλέβαις ἑμυροὶ οὖσαι (venae calentes Vegetii) ἀπαλὰ τὰ νεῦρα παρέχουσι.

vorum^v contractio et debilitas consequitur. Oportet¹² autem artus eorum et genua vino calido et oleo tepido^a suffundere, totumque^r corpus multorum manibus diutissime confricare, et loco statuere tepido, mollia^a de siccato stercore vel de paleis^a strata praebere. Posterio^rem^b partem flebotomo lassis^c non oportet contingi, ne penitus evirentur.^d Quod si venae in cruribus tument, et^a plenae sunt humore,^f de coronis sanguis auferatur.

XI. (I. 39). Non minus multae et obscurae valetudines^a in internis^b animalium quam hominum existere consueverunt. imo si verum quaerimus, prope pares atque^c consimiles sumus. Nam^d animalibus, quia^e rationales sumus, sola mente praestamus: corporis vero natura communis est, maxime in doloribus. Dolorem^f ventris in iumentis Veterinariorum^g imperitia putat facile^h posse curari, quodⁱ grave, nescit: et^a ex ventositate vel constipatione vitium, torsiones vocant et interiorum incisiones, quibus aut praecantationes¹ anicularum more, aut aliquod quasi^m physicum remedium adferre conantur. Cum quid,

S. M. calentes etiam Go. Vulgo calenti. (v) nervo Go. deinde contracto, (x) tepido om. S. M. (y) et totum Goth. (z) et supponere ei mollia, ut paleam S. M. (s) palis Go. (b) autem addit S. (c) Vulgo laxis. (d) evirentur S. M. (e) hac pl. nnt Go. (f) humores decoctiones — auferatur Go.

XI. (a) valetud. Go. (b) iumentis Go. (c) atque om. Go. (d) Nam — sumus om. S. M. (e) quae corrigitur qua Goth. (f) Dolor enim Goth. (g) Vulgo Veterinorum. Go. Veterinorum. Mecum S. M. (h) ex facili Go. (i) quod — vitium om. S. M. (z) et om. S. (l) verborum rationes S. M.

Genua — suffundere) Apsyrus: διὰ οὗ ἀναρροῦν εἶναι καὶ εὐαίω τοὺς ὤμους καὶ τὰ στήθη.

Multorum manibus) Apsyrus: χιποτριβεῖν μαλ' αὖτις ταῖς χερσὶ.

Stercore) Apsyrus: ὅπου κόπρια ὑπάρχει ἢ ἄλλα ὑποβλήματα ἀπαλὰ. Igitur non opus est stramine Morgagni IV. 42.

enim intrinsecus iumentis dolere inceperit, statim se allidunt et volutant, et solius ventris creditur esse causa, cum plures et difficiles et diversae^m sint passionēs, ex quibus dolor et volutatio illa contingit. et nisi singulis pro causarum genere competens medicina subvenerit, sanitas redire non poterit. Efficaciter autem curare potestⁿ nemo, nisi qui internarum aegritudinum signa rationesque cognoverit.

XII. (I. 40). Primum venter^a ipse, qui aqualiculus nominatur, totius corporis obtinet dominatum, in cuius capacitate cibus potioque miscetur, ac per digestionem naturali calore decoctus, separatis humoribus, partem ad substantiam membrorum convertit in sanguinem,^b partem in urinas resolvit, partemque^c secernit^e in stercora. Quod si loca illa perfrictio^d longi temporis vitiaverit, intestinorum dolor, et^e corruptio digestionis necessario sequitur.^f Nam pars humoris coagulatur ex frigore, et fit conglutinosa in praecordiis, atque in intestinorum partibus,^g quae ducuntur^h ab aqualiculo usque ad colum,ⁱ quod appellatur Graece^j typhlon enteron, latine^k iejunum dicitur, retinetur et haeret, per quod in colum^l humor pessimus transit, et interclusione sua cibum non patitur ad interiores partes more solito descendere.^m

(m) *conphysicum* S. M. (n) *et diversae* ex S. addidi. (o) *non poterit* S. M. *nemo potest* Go. *deinceps aegret.* Go.

XII. (a) *Plurimum ipse* Goth. (b) *Vulgo additum et om.* S. M. *urina deinceps* Go. (c) *Ita pro secum trahit* S. M. *stercore* Goth. (d) *Vulgo praestrictio.* Goth. *perstrictio.* (e) *et cor. dig.* om. S. M. (f) *consequitur* S. M. (g) *partes* Go. (h) *ducunt* S. M. (i) *collum* F. et Go. sed correctum. (j) *Vulgo deest typhlon.* Go. *typhon interon.* S. M. *cyphon, interim.* De meo Graece addidi. (k) *Vulgo post retinetur et haeret legebatur: quod Latine iejunum dicitur.* Go. *iejunium.* (l) *Ita pro pervenire* Go. (n) *etiam*

CAP. XII. *Aqualiculus*) Isidorus 90. *aqualiculus* proprie est porci, apud Vincentium Specul. nat. 28. c. hinc ad ventrem hominis translatio.

Hinc [etiam^a tortura et] extensio ventris dolorque^a cum magno periculo generatur: quae passio Graece emphragma, Latine praeoccupatio dicitur.

XIII. (I. 41). Exoritur et alia causa doloris asperior,^a quae Graece chordapsos^b appellatur, cum praeclusa intestina viscerum vento [fumove^c se] urgente colligant,^d usque adeo,^e ut et^f aquam et cibum et stercus animalia etiam interdum revomere cogantur. Praeterea ad similitudinem hominum propter^g inflationis iniuriam coli quoque^h dolore vexantur; propter quam necessitatem animalia diu seⁱ vehementerque^a volvendo rumpuntur, quod curari¹ iam non potest, et ideo moriuntur.

XIV. (I. 42). Ileⁱ quoque vitia ex perfrictione^b huiusmodi humoris nascuntur: qui cum intestina maiora et praecluserit, et in eorum^c sinibus stercora coeperit detinere: prohibet^d illa ad cataclytum lon-

— et om. S. M. autem Goth. (o) q. p. Gr. om. S. M.

XIII. (a) a superiori S. M. (b) cardaphos S. M. (c) fumove om. S. M. ae om. Go. hinc utrumque inclusi. (d) colligunt S. M. (e) Ita pro eo S. M. (f) et ex S. addidi. (g) per instructionis iniuriam colicumque dolorem S. M. frictionis Go. (h) quoque om. Go. (i) Ita pro diverse S. M. (2) vehementer — rumpunt S. M. (1) curare non Go.

XIV. (a) Aliqua S. M. Alia Go. (b) praeforacione istius S. M. perfrictione Go. (c) renibus eorum S. M. in renibus eorum Go. (d) illam Go. deinceps volgo cataclytum. S. M. catochidem. Go. cataclietum. Idem lon-

Emphragma) Iterum nominat infra II. 49. (vulgo I. c. 47.) Describunt Hippiatrica p. 446.

CAP. XIII. *Chordapsos*) tenuiorum intestinorum est, ileus pleniorum, auctore Celso 4. c. 43. Cf. Foesii *Oeconomia* h. v.

CAP. XIV. *Ilei*) Eius in equo meminist etiam Aristoteles Hist. A. VIII. 24. eiusque signa ponit haec: τὰ ἐπὶ τῇ σπλῆνι ὑπερλκονσαι ὑπὸ τῇ

ἐμπρόσθια καὶ ὑποέρουσαι, ὥστε ὀλίγον συγχροταίν. ἐὰν δὲ ἀσπτήσας τὰς ἐμπροσθεν ἡμίρας, αἷτα μανῇ αἷμα ἀγασροῦντες καὶ ἐκτρίβοντες θοῖ- θούσι. ubi Thomae versio habet pro μανῇ rarefiat. Legit igitur scriptum μανωθῇ. Verba καὶ ἐκτρίβοντες omisit Gaza et versio Scoti apud Vincentium.

Cataclytum) Genus *cataclismus* malchal, i. e. sphincterem, probante

ganonis decurrere. (Longanon autem intestinum vocatur, per quod stercus egeritur). tunc ventus^a crassus vel praeclusione ipsa intra^f viscera increscit ac saevit, et^g dolores morsusque excitat vehementes, ² ex quo iumenta se proiciunt ac volutant, extensisque pedibus calcitrant.^h sed per impatientiam se saepeⁱ iactando ventus increscit, et mixtus stercorei usque ad^j intestina descendit, nec^k iam, ut supra, rumpitur. Quod^l vitium Ileos vocatur ab eo, quod intestina locis suis exclusa, quasi obices faciunt. quae valetudo ³ periculosa est, nisi cum celeritate subveneris. Huiusmodi autem sunt adhibenda remedia: Aqua calida renes animalis diutissime fomentabis, foenumque cum calida, ut vapor magis penetret, frequenter apponis, post ciliciis^m diligenter absterges, itemⁿ oleum vetus et picem liquidam, et olcum laurinum misces,^o calefacies, et diutissime perfricabis, ita ut^p testiculos eius perungas, et in auriculas calidum medicamen infundas.^q Tam diu autem fricabitur,^r ut sudare incipiat

gaonis — Longana. (e) Ita pro venter S. M. crosus Go. (f) intrinseca — crescit Go. (g) Ita pro sibimet S. M. Go. deiiceps proiciunt Go. (h) iam om. S. M. Go. vulgo additum. (i) in S. M. (2) quod vitium Ileam vocatur, ab eo quod intestina suis locis exclusa quasi obices faciunt, quae valet S. M. Vulgo rumpitur, sed iumento quod in vitium qui Ileos vocatur (ex eo — exclusa, animal quasi elices facere faciunt) incidit, ea valet. et In Goth. est: sed in vitium, quod yleon — ab eo — faciunt: quae valetudo. In Samb. est Ileos. (l) stramine S. M. (m) item ex S. additum. (n) et ins. S. (o) ut S. M. et Go. Vulgo et — perunges — infundes. Sed. Goth. perunges (sic) — infundas. (p) fricabis S. M. (q) satis M. S. saccis Go.

Platneri, qui huc trahebat ex Phavorino κατὰ κλίτος τελευταία. Longanem Glusae καλὴν τερὸν interpretantur. Vitur vocabulo Apicius IV. 2. Apud Caelium est longanone cum sphinctere et podice, sed alibi legitur longanone. Varro L. L. IV. p. 29. tertium furtum est longabo, quod lon-

gius quam duo lila. Arnobius VII. p. 229. iuter Iarcinimum genera habet longavos. Sed ibi Salmasii editio longavi habet, cum alii libri longano, quidam longavo praeferant.

Et supra, rumpitur) i. e. ut in eboardaso c. 41.

et ventum emittere, ex quo spes ostenditur sanitatis. Quod loco calido statues, ac sagis^r cooperies diligenter, hanc daturus quotidie potionem. Piperis grana quinquaginta, petroselinum quantum quatuor digiti comprehendunt, cumini^r Alexandrini tantundem, cumini quoque Africani tantundem, semen apii, myrram,^r nepetam, trissaginem, aequis ponderibus, quibus ad dimidiam omnium partem nitrum admiscere te convenit. Quae omnia bene trita ex vino calido et oleo aequis ponderibus et melle quantum satis fuerit dabis. Haec [autem^r] potio et calefacit, et s^r ventrem^r resolvit. Quod remedium si tardius subvenierit, saccellos^r cum furfure calentes super^r totum dorsum et renes animalis imponis. Clysterizabis^r etiam ex aqua calida et oleo, quod cum sale et melle et afronitro^a miscebis ovoque, et ita ventre laxato et stercora emittuntur et ventus. Quod si clyster de^o fuerit, sal bene tritum et mel coques,^b pastillosque longos et duros facies, et in anum iumenti^c [interius] immittes. Quae res omnem spurcitiem humoris intus obstantem^d abstrahit, et ad sanitatem perducit; nec est aliud quod magis valeat subvenire.

XV. (I. 45). Sunt animalia quibus assidue ventris

(r) Vulgo cimini bis. (s) Vulgo murrā, nepetam, trissaginem. Go. seminis — mirram — traxaginem. (t) autem om. S. M. et om. Go. (v) ventum Go. (x) saccellationes ex fur. calidissimo plenas S. M. saccellatores calidissimae ex furf. per Go. (y) Ita pro per S. M. semper S. (z) Ita pro clysterizabis S. M. Go. (a) Ita pro melle Afro et nitro ovoque miscebis et Ita Go. ovo S. M. (b) et miscebis ins. S. paulo antea olistere Go. (c) iumentis immittis Go. (d) Ita pro stantem S. M.

Per totum dorsum) S. M. super. recte! et sic est infra II. 24. (vulgo I. cap. 52.) s. 4.

Afronitro) Recte Morgagni conie-

cit Afronitro, quod in simili clystere est II. 24. (vulgo I. c. 52.) s. 4. mel Africum nemo veterum memoravit.

intervenit^a dolor, qui^b strophus appellatur, et hac ratione concipitur. Interdum sudor animalium vel nimio cursu vel labore^c profluens in internis residet intra^d ventris intestinorumque compaginem, qui punctiones doloresque praestat interius. et^e cum totum a labore cessaverit ac refrixerit corpus animalis, cessat et dolor: sed cum^f a labore calefieri coeperit,^g rursus exoritur, et ideo strophus^h vocatur. nam frequenter volutatur, et cum surrexerit, terram pedibus tundit,ⁱ et interdum [terram^j] quasi manducare conatur, et iacens videtur quasi pusillum requiescere, et surgens citius ambulare se cogit. Sed^k ex hac iniuria frequenter volutando ventum sibi nutrit^m intrinsecus, et fit tympanites, ex quo et omentumⁿ rumpitur, et praesens^o vitae periculum consequitur. Quod vitium si in perpetuum auferre volueris, paracentesim^p facies sic: quatuor digitis sub umbilico ad^q veretrum versus medio^r climate ventris sagittam iniicies,^s ut non solum cutem, verum etiam peritonaeum^t ipsum aperias. Peritonaeum enim^v dicitur membrana quae intestina omnia continet. Ad mensuram autem cum magna cautela peritonaeum^u aperies, ne intestina laedas, et praesens discrimen inferas. Post^x exemta sagitta subiicies fistulam centimalem,

XV. (*) Ita pro *inpendit* S. M. Go. (b) *stropholus* S. M. (c) *dolore* S. M. (d) *inter* S. M. (e) *et cum* — *et dolor* om. Go. (f) *totum* addit Go. (g) *incipit* *sopraser.* *alias ceperit* Go. *deinceps rursusque.* (h) *strophos* Go. (i) *tondit* Go. (j) *terram* om. S. M. (k) *Si* Go. (l) *alios* *immittit* Go. *margo.* (m) Ita pro *iumentum* S. M. (n) *praesentis* Go. (p) *paracenth.* a Gesa. (q) *ad ex* S. et Go. addidi. (r) *medium* Go. (s) *inicies* Goth. *ita* addit S. (t) *periconium* S. M. et Fab. *peritonium* Go. qui sequentia ipsum *op. Perit.* omittit. (v) *quod* Go. (x) *membranam* *quod* Go. *supraser.* *vulgata membrana.* (y) Omisso *Post* Go. *exempto* — *subiicies* — *centimalem*

CAP. XV. *Tympanites*) Signa cum cura habes infra V. 26. (vulgo III. 27.) ubi vide.

Centimalem) Infra V. 24. (vulgo III. 25.) Corb. liber *centralem* vocat. A *κέντρον* et *κέντρον* recte derivat

quam mulomedici portare consueverunt, minutis foraminibus multisque pertusam, per quam^z foras humor emanat, quem suscipies in vase, et^a invenies limpido^b lotio similem, tolles vero non minus sextario. Haec cura etiam illa animalia sanabit, quae vel^s stupida vel macra sunt ex coactione longi temporis, quibus nitrum diligenter cribratum^c in hordeum debes aspergere, quod omnes asperrimos^d humores et spurcicias corporis purgat. Sed strophosis dabis potionem superius declaratam plurimis diebus. Etiam acopo thermantico^e renes eorum totumque corpus perunges, et diebus aliquot a pluribus^f facies confricari. Ad ultimum renibus eorum causticum induces, et sic revoces^g ad laborem.

XVI. (I. 44). Intolerabilem dolorem intestinis inferunt lumbrici,^a vermes, et tineolae,^b quas alii pediculos appellant. Nam^c coagulare et aqualiculum

sed margo centinalem. S. M. exentam sagittam — centinalem. (z) perquam om. Go. fistulam addit S. (a) et om. Go. (b) lymphidum lota S. M. limpidum etiam Go. deinde tolle. (c) eribellatum in hordio Go. hordeo S. M. (d) accerrimos Go. (e) Vulgo thermantico. Go. tinantico. (f) plurimis S. M. (g) revocas Go.

XVI. (a) et add. S. Go. (b) tineae minutae S. M. (c) Ita pro coagula Go. nisi quod quagulare habet. Namque gulam et aliquantulum interius eli-

Gesner. In familia Claudia fuit C. Cento, alius Tiberius Centumalus apud Ciceronem Offic. III. 16. et Valerium Maximum VIII. 2. 4. ubi libri scripti plurimi Centimalum habent; idque nomen satis defendit alterum ab eodem fonte ductum, Cento.

Cop. XVI. Lumbrici) De morbis veterinorum ex lumbricis et vermium quocunque genere optime disseruit Gallus Chabert, cuius librum de morbis vermicularibus ex gallico

sermone convertit Meyer, Goettingae 1789.

Coagula) Sambuci Codex namque gulam et aqualiculum. Sed si de bobus etiam intelligi voluit Vegetius, tum coagulare est ἡνυστερεν, in quo lac coagulatur, ventriculi conclave quartum. Nam cap. 17. recte Sambuci Codex coagulare habet pro coagula. Platnerus a Gesnero consultus putabat, eas coagulare vel ipsum colon, vel eius principium, caecum intestinum, quoniam ultra has partes cly-

intus erodunt, et vulnera faciunt. ex qua necessitate animalia macrescunt, et coriaginos^a ⁴ fiunt, et sine febre non sunt^e et celeriter moriuntur. Huiusmodi passionis signum est, cum invenitur humor in ano fabae coctae similis: est^f namque sanies ex illis^g vulneribus,^h quae bestiolae intrinsecus fecerunt. Ieiuna animalia ex hac necessitateⁱ vehementius torquentur. Nam cum his deest cibus, magis vitalia consumuntur a vermibus. Haec animalia^j non sunt inflata, et tamen per^k dolorem se volutant, et in spinam se proiciunt, et caput sibi intra^m. pedes mittunt, et ostendunt dolorisⁿ sui locum, dentibus ilia sibi quasi scalpunt, et rodunt nonnunquam lumbos, et caudam^o parietibus confricant.^p Cum ista signa ostendere coeperint, et crebro clamare, hoc est, vehementer^q hinnire, scias eos iam morti esse vicinos. Quibus^r adhibetur ista curatio. Olei viridis et^s amari sextarios², fasciculum absinthii Pontici concoques: ^t praeterea nasturtii seminis, santonici, coriandri seminis, radicum seminis, sinopidis^t Pontici uncias^u singulas, mirtis^v et foenigraeci selibram: haec infusa et decocta in oleo illo facies permanere, ex quo oleo^w hemi-

dunt S. M. *aquaticulum* Go. (d) *gibbosa* S. M. *coriatiniosa* Go. qui sequens et omittit. (e) Ita S. M. pro *erunt*. (f) *cum autem sanies exit a vuln.* S. M. *est autem san.* Go. (g) *illis* om. S. (h) *et* add. Go. omisso deinceps fecerunt. (i) *passinne* S. M. (j) Ita S. M. pro *Hi non sunt inflati*. (l) *propter* S. M. (m) *inter* S. M. in Go. (n) *dolorem cum* S. M. (o) *caudas* Go. (p) *fricant* S. M. Goth. (q) *suprascr. frequenter* Go. (r) *et* om. Go. (s) *decoques* Go. (t) *Sinapis* S. M. *sinopiden ponticum* Go. (v) *aquis ponderibus misce unciam unam et foenugraeci libram semis* S. M. *foenugraeci* Go. (x) *murti malebal* Gesn. (y) Ita S. M. pro *ex quo heminam*

amata non adscendunt. Libro VI. 40.
3. (vulgo IV. 40. 3.) pro *coagulare*
Sambuci liber habet *longanone*.

Non sunt inflata) Vide infra ad II.
24. (vulgo I. 52.).

Confricant) Vide ad II. 24. (vulgo
I. 52.)

nam et aquae tepidae heminam^a dimidiam per cornu dabis. quae virtus medicamentorum et lenitas olei^d animalia ipsa intus occidit, et foras eiicit.^e Ex qua potione si per multos dies acceperit, permixto nitro tunso^b et castoreo, omnes lumbricos et tineolas^c vel cossos,^e et vermes excludit^d a corpore, et cum stercore eiicit,^e et restituit sanitatem. Alia potio ad⁵ lumbricos, tineolas, et^e cossos: Santonici, absinthii^f Pontici pulveris, lupini crudi, seminis nasturtii, scobis^g cornu cervini, seminis^h radicum uncias ternas, sinopidis Pontici pastillos tres,ⁱ pollinis^j ervi uncias 3, vini austeri sextarios tres,^k olei Hispani^m sextariumⁿ unum, opopanax unciam i, seminis coriandri heminam: haec omnia diligenter trita decoques, et quotidie ieiunis heminas singulas dabis.

XVII. (I. 45). Sed quia pestes ipsae saepius^a ad coagulare^b se conferunt, et potio, quae per os data, ad loca ubi morantur rarius pervenit,^c ideo etiam per anum adhibenda sunt clysteria: aceti acerrimi sextarium unum semis,^d olei viridis tantundem, opopanax unciam^e i, centaureae uncias 2,^f absinthii Pontici uncias 3,^g santonici uncias 3, farinae lupini crudi uncias 3, farinae orobi^h uncias 3, seminis rafani, semi-

olei et. (x) aquae reperit S. M. (a) eiicit Go. (b) tunso Go. (c) vel cossos addidi cum S. et Barthio 58, 18. (d) Ita pro discludit S. M. deducit Go. (e) vel S. M. (f) absintium Ponticum pulverem Go. pollinem S. M. pro pulveris. (g) scoben — cervinum Go. (h) semen Go. idem suprascr. radiceis. (i) quatuor S. M. (j) pollinis om. S. deinceps orobi S. M. pollis herbi Go. (l) quatuor S. M. (m) Spani legit Rhodius Lexic. Scribon. p. 443. (n) sextarios S. M.

XVII. (a) alias peius Go. (b) Ita pro coagula S. M. quagulare Golth. (c) pervenitur, ideoque Go. idem elisteria. (d) semis om. S. M. (e) uncias quatuor S. M. semis addit Go. (f) tres S. M. (g) quatuor Go. (h) Ita

Alia potio) Eadem formula exstat ervi. Sed infra VI. 10. (vulgo IV. inf. VI. 10. (vulgo IV. 10.) ubi v. nol. ubi eadem medicamenta repertuntur, est pollinis ervi.

Car. XVII. Farinae orobi) Vulgo

nis coriandri unciasⁱ ternas, nitri triti uncias 3. radicis capparitis tunsae^a uncias 3, haec omnia decoques cum oleo et aceto, et per triduum singulosⁱ sextarios bene calentes per anum de^m clystere infundis^a animalis. Memento autem^a quoties per os potionem das,^p animal contra clivum teneri debere, ut facilius quod acceperit ad interiora descendat. quoties autem clysterizabis,^a caput animalis in valle statues, et clunes ad altiora convertes, ut quod per clysterem defundis^a ad interiora perveniat. Diutissime autem post potionem in talibus locis animal retinetur, ut^a facilius necentur vel eiiciantur^a pestes internae. Ad cossos etⁱ lumbricos specialis potio. Herbae^a chamaeleontis radicem ex aqua ad tertiam decoques, et cum opopanacis duabus unciis misces^a ac vini heminam, et ad cornu per sinistram narem infundis.^a Item alia^a ad lumbricos. Seminis^a coriandri quantum una manus ceperit friges, nasturtii quoque seminis tantundem diligenter teres, quae utraque cum aqua tepida per triduum faucibus infundes. Ad^b matricis dolorem medicamen. Aloen^a epaticam, masticchem,

pro ervi S. M. 4. herbi Go. (i) ana uncias III Go. (2) tonsae Goth. (l) singula — calentia Go. (m) ad S. M. Go. voluerunt clysterem. (n) Ita pro diffundis S. M. (o) omissa autem Go. quotiens. (p) potiones anim. Go. (q) Ita pro clysterizabis S. M. et Go. (r) Ita pro diffun. malebat Gesn. convertis — clystere Go. (s) eiiciantur Go. (t) et om. S. M. et lumbr. om. Go. (v) Herbae om. Go. deinceps vulgo chamaeleontis. (x) misceas Go. (y) Ita pro diffundis S. M. Go. (z) Item alia om. Go. (a) Semen — frigis Go. (b) Hinc ad finem om. Go. (c) Ita vulgat. aloë epaticum,

Contra clivum) Infra VI. 10. 2. (vulgo IV. 10. 2.) est in clivo aut in declivi.

Quoties autem) Infra legitur: postero die idem animal primum constituitur in clivo et per clysterem, et reliqua, quae sunt paulo diversa.

Chamaeleontis) Eumelus Hippiatr. p. 142. Χαμαιλέοντος ρίζαν εἰς ὕδωρ ἀποτριψάσας καὶ μίξας ὀποπάνακος γὰρ β. καὶ οἶνου ξέστου τὸ ἥμισυ διὰ τοῦ ἀριστοτελοῦ μυστηρίου ἔμβαλε.

Ad matricis dolorem) Haec alieno loco posita esse, manifestum est.

castoreum, lauri baccas, ammoniacum cum^a vino et melle mittis in ollam, et bullita atteres, dabisque ad bibendum.

XVIII. (I. 46). Si quod iumentum calculosum fuerit, haec signa monstrabunt: ^a torquetur, gemit,^b extendit se ad conatum migendi, stillat veretrum eius guttas,^c et urinam modicam mittit, ex pleno mingere non potest; quod quotidie patitur. Sed huiusmodi vitium teneris aetatibus plerumque contingit; quod sic invenies: Manum^d ad interiorē partem mittes,² et a cervice vesicae sub ipso ano ad^e hypotaarium versus palpabis digitis, et calculum ibi invenies. Quod vitium difficile curatur. Nam interdum nimio conamine prope ipsum anum vesica dirumpitur, et lotium per anum emittit, et quasi aquae^f adsimilatur. Ideoque missis digitis per foramen quod fecerit longanoni^g et ipsius vesicae, aculeo^h calculum eximis, et curabis clysteriis colleticis,ⁱ [id est, quae glutinent], ut foramina illa sanentur. Potionabis autem illos diuretica^a potione. Difficilis autem huiusmodi cura

masticem correxi cum Gesnero. (d) *cum* addici cum Gesnero.

XVIII. (a) *monstrabit* Go. (b) *gemet et extendet* F. S. Go. (c) Ita S. M. pro *guttis materiam modicam m. et plene*. Go. *etiam modicam*. (d) *Digito ab interiori parte mittas* Go. (e) *versus hipp.* S. M. *ipocentaurum* Go. Vulgo *hippocentaurum*. Verba ad *hipp. versus* omitt. Cod. Medicens et Vatic. teste Rhodio ad Scrib. p. 238. (f) *aquam omisso adsim.* S. M. et Go. (g) *longanoni* S. M. Go. (h) *reticuleo* Go. margo *tituleo*. (i) Vulgo *collecticiis*. S. M. *collecticiis*. (a) Vulgo *duritica*. S. M. *diuretica*. Go. *divertica*.

CAP. XVIII. *Hippocentaurum*) Ex loco II. 23. (vulgo I. 51.) comparato Gesnerus putabat festive ita elici penem equi. Mihi contra legendum videtur *hippotaarium*. quae vox in Hippiatr. p. 453. significat regionem inter anum et scrotum. Hinc λίστευ-

πος quasi λισιότυπος. Quinclil. Instil. 8. c. 2. s. 43. *taurus animal sit, an mons, an signum in coelo, an nomen hominis, an radix arboris*, ubi vitium sensit Gesner, sed emendatio *radix arrhinei*, i. e. membri virilis, ineptissima est.

est, quia vim patientes ex corruptione vesicae tortione moriuntur.

XIX. (I. 47). Quodcunque iumentum ex qualibet causa se^a inveneris volutare, statim^b oleo manum perunges, et ipsun anum oleo satiabis: ^c post quod manum in interiorem partem longanonis^d protendis, et si inveneris ipsum longanonem cliban^b subtili^c patere, scias^f eum strophum pati; et continuo stercora eiicies^g paulatim ad manum; ^h quibus egestis cito noveris animal percurandum. Si vero manu iniecta longanonis praeclusionem inveneris, etⁱ stercoris modicum, hoc est, duas aut tres pilulas, [squibala^j] et^k praefocatum longanonem, qua^m manus vix introëat; scias eum emphragmaⁿ pati, et periclitari; et ideo curandi sunt renes medicaminibus supra scriptis, et clystere utendum, quod indignationem^o intestini resolvat et curet.

XX. (I. 48.) Si manum inieceris, et totum ventrem tympano similem pertractando senseris, scias eum ileum^a pati, et cito periclitari. Et^b ideo unctionibus calidis fricandus^c est vehementer et diu.^d Si ventum coeperit emittere, tunc in illo spes incipit esse vendi.

XIX. (a) se addit S. (b) statim ex S. addidi. (c) sanabis ponesque S. M. (d) longeonis Go. qualer. (e) similem S. M. (f) et scias ipsum Go. (g) eiicies Go. (h) anum S. M. (i) et — modicum om. Go. (j) selas S. M. paulo antea vulgatum pilulas a. Gesn. pustulas alias pilulas Goth. (k) et om. Go. (m) quod Go. (n) emphragma Go. (o) indignum in intestinis — curat Go.

XX. (a) ileon S. M. ylion Go. (b) Et om. Go. (c) perfricandum S. M. (d) dimissi Go.

CAP. XIX. Squibala) Hoc glossema delendum puto.

I. 40. 3.) et Hippiatr. p. 446. ubi cura traditur.

Vtendum, quod) quasi clysterio praecesserit.

Emphragma) Cf. II. 12. 2. (vulgo

XXI. (I. 49.) Item si manum miseris, et inveneris valde patere^a longanone, et stercora non multa habere, nec esse vehementer inflatum, scias ipsum ventrem dolere, id est aqualiculum.^b Cito requiescere solet, si celeriter supra dictas [et^c] calidas acceperit potiones, diligenterque ex calido unguento fuerit perfricatum. Si moram^d curationis non abstuleris, difficile evadet. nam ex hac passione chordapsus^e fieri consuevit.

XXII. (I. 50.) Si^a manum miseris, et similiter longanone patere^b sine ulla inflatione repereris, et non frequenter volutantem se,^c sed proiicientem se^d subinde^e in dexteram^f partem, et quasi extendentem se^g interdum ad conamen^h minctionis,ⁱ invenies duritiem in intestino^j ingentem cucurbitae similem; scias animal coli dolore vexari: et^k quanto durius intestinum inveneris,^l tanto pluribus diebus dolore cruciatur. Ex qua causa raro periclitantur,^m et dolent biduo vel triduo vel, si nimium, quinque diebus. Sed quanto inveneris molliorem ipsumⁿ locum; tanto velocius mitigabitur^o dolor. nam quaedam stercora in longanone^p reperies. et erit salubris curationis, si post clysterem^q vel potionem multum stercoris adsellatus^r ediderit. quo facto, statim intestinum,

XXI. (a) pati F. S. Go. longanone Go. (b) aqualiculum G. deinceps scito Go. (c) et om. Go. et deinceps verba ex calido unguento. (d) autem cur. attuleris Go. attuleris etiam S. M. pro non abst. (e) eorum dapsus Go.

XXII. (a) Si — similiter om. S. M. (b) longanone pati Go. pati etiam F. S. reperieris postea Go. (c) se om. Go. (d) se ex S. inserui. proiicientem Go. (e) subinde — extensionem om. Go. (f) dextera parte S. M. (g) Ita S. M. pro extensionem. (h) conatum S. M. (i) et addit Go. (j) intestino, omisso ingentem Goth. Vulgo intestinis. (l) non quando S. M. (m) inv. tanto om. S. M. invenies pluribus Go. (n) eum Go. (o) refrigerabitur S. M. (p) longanone Go. (q) clistere Go. (r) invenies — quo Go. reddiderit S. M. (s) de col. praedur. S. M. de etiam Go.

quod a colo induratum fuerat, et tumebat, non apparebit, reddita sanitate.

XXIII. (I. 51.) Si [vesica^a] currendo fuerit inversa, similis dolor sine inflatione ex cursus^b iniuria et nimietate frequenter emergit.^c Huic manum^d subiicies in anum, et deprimes usque ad veretrum versus, ubi invenies^e vesicam eius lotio plenam, quam a dextra^f et sinistra parte leniter adducis sursum ad^g anum versus^h [cum^a oleo], et minctionem provocas, tam diuⁱ donec urinam faciat: liberabitur^j periculo, de quo animalia difficile evadunt.

XXIII. (a) vesica addidit Gesn. Si passio fuerit in vesica et facilis dolor sine inflatione et urinam de iniuria nimia S. M. Si curanda fuerint universa simul dolor in infl. Go. (b) cursu S. (c) irrumpit Go. (d) Hinc inseri volebat Gesner. cum oleo. (e) inveneris Go. (f) ad dexteram partem leviter adduces sursum aliquid adversus anum et opprimas cum oleo Gollh. (g) ad om. S. M. (h) et deprimes addit S. (i) tantum Go. (j) de peric. a quo S. M.

CAP XXIII, *Inversa*) Aristoteles H. A. VIII. 24. ἀνίατα δὲ καὶ τὰδε, καὶ ἴαν ἢ κύστις παρακινήσῃ. σημεῖον δὲ καὶ τοῦτο τὸ μὴ δύνασθαι οὐρεῖν καὶ τὰς ὀπλὰς καὶ τὰ ἰσχυρὰ ἐφίλκειν. ubi Codex Medicus, Canis. μεταστῇ versio Thomae transciderit. Plinius VIII. c. 42. praeterque vesicae conversio. Hippiatrica p. 116. δεῖ γὰρ μὲν πείθεσθαι Αριστοτέλει, ὅς φησιν ἔκγονον μόνον περιπέπτειν τῷ τῆς δυσουρίας πάλαι. quae sententia in vulgatis hodie libris non exstat. De re ipsa ita Apsyrus in Hippiatricis p. 111. ubi de dysuria agit: οὐκ ἀληθεύουσι δὲ τινες ἐν τοῖς τοιοῦτοις λέγοντες διορθῶσαι δεῖν τὴν κύστιν, καὶ καθίσαι τὴν χεῖρα διὰ τῆς ἰδρας καὶ τοῦ ἀπευθυσμένου ἐντέρου, καὶ τῆς κύστεως μὲν ἀφασθαι οὐ δύνασθαι τὴν χεῖρα ἔχοντες ἐν τῷ ἐντέρῳ, καὶ αὐτὴ δὲ πέρτεται τῷ ἱερῷ ὁστέῳ λεγομένῳ

ἐν τῇ τάξει ἐξῆς. οὐδέποτε παρακινεῖ· κνησμόν δὲ παρέχεται ἡ χεῖρ ἐμβεβλημένη τῷ οὐρητικῷ πύρῳ, καὶ ἐστὶ ὅτε ἀποῦρησεν. καὶ μέχρι μὲν τῆς ἰδρας ἀπτόμενοι, κακὸν οὐδὲν δύνασθαι ποιῆσαι, ἐνδοτέρῳ δὲ διωδούμενοι ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν ποιοῦσι, κακὸν δὲ μέγα, διὰ γὰρ τὴν χειροτριβὴν τοῦ ἐντέρου φλεγμονὴ μεγάλη γίνεται, καὶ οὐχ ὑπομένει τὸν πόνον, διαφθαίνει δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ ζῶον παρὰ χροῖμα ἢ μετ' ὀλίγον. quae breviter repetuntur p. 115. Ibidem p. 112. leguntur haec: καὶ τοῦτο δὲ γίνωσκε ὅτι καὶ ἡμίονος ἴαν φάγῃ βροδοάνας, πλείονα βῆξιν λαμβάνει ἢ κύστις, διὰ τὸ παραλύεσθαι καὶ ψύχεσθαι τὰς ἐντὸς ἀρτηρίας τὰς λεγομένας ἐπικαχίτιδας, αἷς πρόσκειται ἡ φύσα, καὶ διὰ τοῦτο βῆγνυται, καὶ διαφθαίνει. Ἰππῳ δὲ οὐ δύναται τοῦτο συμβῆναι διὰ τὸ θερμότερον ἔχειν τὴν σύστασιν

XXIV. (I. 52.) Sunt alii qui qui assidue dolorem ventris patiuntur sine ulla inflatione; nec vehementer se volutant, et quasi in cursu provocant, aliquando se proiciunt,^a et ilia sibi corrodunt, et^b quasi scalpunt. In huiusmodi dolore manum immittis^c in longanone, per circuitum [et^d] interiore parte per^e plurima loca diligenter tentabis, et invenies vermes collectos exisse^f in^g singulis locis, et intestinum pertundere, ex qua necessitate nascitur dolor periculosus.^h Digitis evelle eos, qui quidem vixⁱ evelluntur, et ipsa^j tibi in manu^k cohaerent, ut difficile eos proicias. ex qua ratione^m multa iumenta caudam frequenter parietibus fricant, propter morsumⁿ verminum, quos purgare de longanone^o studiosse debebis, et potionem^p dare per plurimos^q dies eam, ^r quae ad lumbricos faciat.^s ita omnes vermes, quos cossos^t appellamus et tineolas, purgabis. Similiter etiam^v qui lumbricos³ habent in ventre, sic eis^x convenit mederi. Pice li-

XXIV. (a) proiciunt Go. deinceps se pro sibi. (b) et om. Go. (c) mittis — longanone Go. (d) et om. S. M. in Go. (e) in S. M. omittit Go. qui postea temptabis. (f) hessisse Go. (g) et in sing. locis intest. S. M. postea pertundere Go. (h) et inser. S. (i) vix om. Go. (j) hora ins. S. (k) manum S. M. deinceps ita inserit S. post cohaerent. postea proicias Goth. (m) occasione S. M. (n) morsus S. M. (o) longanone Go. (p) post Go. potes S. M. (q) singulos S. M. (r) ea S. M. et Go. (s) faciunt S. M. et Go. (t) cossos Go. (v) etiam om. G. (x) Ita pro eos S. M. (y) calido

τοῦ ὁλμοῦ καὶ ταχὺ καταπίπτειν τὰ αἰτίαι. De vesicae μετακινήσει, aut ut in verbis textus est, ἵαν κύστις μετακίνησιν ἀπὸ τῆς ἰδίας, exstat caput in Hippiatricis p. 267. sed vitiosum ul videtur.

CAP. XXIV. Neo vehementer se volutant Supra II. 46. (vulgo I. 44.) Haec animalia non sunt inflata et tamen per dolorem se volutant — et

caudam parietibus confricant. Vnde patet, h. l. legi debere: et vehementer. Hippiatr. p. 442. περιδόνων signa ponunt προστρέβειν τὴν οὐράν καὶ τὴν ἰδραν πρὸς τὴν φάτιν καὶ τοὺς τοίχους.

Et quasi in cursu An huc pertinent verba Hippiatr. p. 443. ἐξαιπίνης ἀναστὰς τρέχει, ἢ κάθηται, ἢ ἀνακλινθεὶς κίχνη?

Script. R. R. Tom. V

H

quida et oleo calido⁷renes et totam spinam cum dorso
perfricari oportet tam diu, donec calefactionem^a pa-
tiantur ex manibus. et auriculas eorum et anum ex
oleo complebis. ventrem quoque et testiculos perun-
⁴ges. sal tritum et^a cum melle decocto^b mixtum in
anum subiicies, animal^c crebris ambulationibus po-
tionatum exercebis. Si ex hac ratione non mitigave-
rit,^d clysterizabis^e eum calida et afronitro et sale.
Praeterea super renes et^f dorsum saccellos calidos ex
furfure plenos imponis, et tam diu innovabis calefa-
ctionem,^g donec ventum reddat. Potionabis cumⁱ
potionibus supra dictis et clysteribus,^h ut a discrimi-
mine liberetur.

XXV. (I. 53.) Si quod iumentum syncopaverit,^a
his agnoscitur signis: pigrius ambulabit, tanquam
suffusione^b constrictum. Inter suffusos autem et syn-
copatos haec distantia est, quod^c suffusi licet tardius
a terra levant pedes, tamen^d flectentes crura incedere
²solent: Syncopati autem universo corpore constricti
et rigidi sunt, etiam cum se proiciunt, non sine ge-
mitu et^e toto corpore decidunt.^f Hi vero non sine

Go. (x) calefactionem ex manibus omisso patitur Go. patientur: mani-
bus auriculas eorum, et anum oleo perfricabis ventrem quoque et testiculos
S. M. (a) et ex S. addidi. (b) Ita pro decoctum S. M. deinceps subiicies.
(c) Vulgo intersertum potionibus am. S. M. et Go. (d) refrigeraverit S. M.
(e) Ita pro clysterizabis S. M. et Go. (f) eius saccellationes calidas — ple-
nas S. M. et saccell. calidas — plenas Go. (g) calefactas S. M. (h) verum
Ga. (i) autem S. M. cum om. Go. (x) Ita pro clysteriis Go.

XXV. (a) syncop. his fig. agn. Goth. (b) tang. suffusionem constrictam
patitur S. M. (c) Ita pro ut S. M. et Goth. deinceps licet a terra tardius
elevent pedes Goth. (d) tamen ex S. addidi. (e) ac non sine febre relinq.
omissis S. M. paula autem corpore universa Goth. (f) decidunt Gollano.

CAP. XXV. Syncopaverit) Galeno
Meth. Medic. XII. p. 167. συγκοπῇ
est κατάρσις ὅλης τῆς δυνάμεως
virium omnium collapsus. Hinc εἴρη-

κοπον γινέσθαι ap. Diodar. 3. c. 57.

Inter suffusos) De quibus l. 26 et
38 s. 9.

febre erunt, cibum et potum fastidiunt, magis iacere cupientes. qui^s cum se levare voluerint, impetu conantur exurgere, sed propter dolorem omnium membrorum tardius exurgunt. Quod contingit ex magno labore et cursu nimio, vel ex oneribus^h nimis, cum plurimus sudor fatigatis nervis membra conquasset, undeⁱ syncope, id est defectio nascitur: cuius ista^j curatio est. Calida cum flore foeni cum fomentabis a spina armis et renibus tepefactumque^k diligenter tergendo siccabis, tunc vino et oleo calido^m totum perunges, diutissimeque confricabis: ⁿ coopertum deinde locis^o calidis statues, molliaque^p substernes ut dormiat. Quod cum per triduum feceris, hac potione refovebis. Myrrhae^q uncias 2, draganti uncias 4, croci drachmas 4, meliloti^r unciam unam, anagallici^s libram, thuris masculi pondus^t unum. quae^u omnia cribrata in pulverem rediges, ex quo duo cochlearia cum aquae calidae hemina et mellis cochlearibus duobus et^v olei rosei cyathis duobus portionem dabis plurimis diebus, donec sanum fiat. Etiam^w vulsis haec potio et tensione laborantibus prodest.

(g) quod Goth. (h) Ita pro humoribus S. M. deinceps plurimum — conquasset Goth. (i) unde et syncope et defectio S. M. unde sui corporis defectio Goth. (j) e. cura ista est Goth. haec est cura. Aqua calida ipsum cum flore fomentabis S. M. (k) tepif. Goth. (m) calido perfricabis S. M. (n) fricabis Goth. (o) locum calidum Goth. (p) mollissima quoque S. M. Goth. deinceps substernis Goth. (q) Vulgo Mirrae. (r) mellis loti S. M. (s) Symphici S. M. Voluit Symphyti. cf. H. 28. (I. 56.) 19. deinceps unc. semis Goth. (t) unciam unam S. M. (u) quae &w. S. M. (x) et — duobus om. S. M. cum Goth. qui autem cochlearia duo portionem etc. habet. (y) Evulsis S. M. Voluit Et vulsis ul Goth.

Vulsis) Etiam in Hippiatricis Boethius legitur; Crescentius IX. 20. mortuum pulcrit sive multis vocat, Ior-

danus c. XI. pulso cavallo, Rusius c. 442. pulso o bolso.

XXVI. (I. 54.) Saepe ex cursu nimio iumenta sanguis infestat, et per nares emanat, qui difficile, veluti^a ruptis venis labore et calore, substringitur,^b et velocissimam^c postulat medicinam. Succum^d itaque viridis coriandri, vel si defuerit, porri sectivi^e succum in naribus periclitantis infundes. pollinis triticeae drachmam,^f thuris pulverizati drachmam 1, anagallici^g unciam 1, amyli^h semiunciam, commixta, et in tres partes divisa, cumⁱ vino nigro suffundes naribus, sanguinemque praecludes.

XXVII. (I. 55). Animal sanguine laborare haec signa declarant: Oculi tumbunt,^a frigidum erit corpus et cervix,^b tristitia fastidiumque iungetur,^c difficileque curabitur.^d Hac ratione sanandum.^e A cibo potuque temperabitur, somnique^f indulgebatur copia mollibus stratis; tum^g de matrice quantum ratio postulaverit sanguis auferatur, nec potionum^h cura cessabit. Succum itaque viridis coriandri, vel si defuerit, porri sectivi, trixaginisⁱ quoque et centauraeae violaceae et nitri aequi^j ponderis mixtura iungitur.^k Ex quibus tunsis^m atque cribratis diurnumⁿ cochleare ex hemina aquae tepidae infundatur fauci-

XXVI. (a) *veluti* om. Go. *disruptis* S. M. (b) *stringitur* Goth. recte *pato*. (c) *additum vulgo etiam* om. S. M. *omisi. deinceps postulant* Goth. (d) *succum — infundes* om. S. M. et pro *his* habet: *Quibus sio subvenias*: Goth. *Itaque coriandri lib. II, si defuerit, porri sectivi succus. naribus* Goth. (e) *Ita pro sativi* Goth. et Morgago. IV. 14. (f) *unciam unum* S. M. Goth. (g) *consolidi maioris* S. M. vide II. 25. Cap. (I. 53.) lit. a. (h) *cornioli senti. in tres dividis partes omnia commixta, ex vino etc.* Goth. (i) *Ita pro ex* S. M. *deinceps suffundis — procludis* Goth.

XXVII. (a) *tument* S. M. (b) *ex cervice iungitur* om. reliquis Goth. (c) *odest* S. M. (d) *difficile curabitur* Goth. *curabit* S. M. (e) *Ita pro curandum* S. M. (f) *somnoque indulget copiose* S. M. *somnoque — copiam* Goth. (g) *et tunc* S. M. (h) *Ita pro potionis* S. M. (i) *traxaginis itaque* Goth. (j) *aequis ponderibus impetura iungitur* Goth. (k) *iungatur* S. M. Post *sectivi* deesse verbum, est manifestum. (m) *tunsis* Goth. (n) *diurnum* S. M. Goth. (o) *humorem* S. M. (p) *minuens vulgo im-*

bus. Quae potio humores^a et sanguinem minuens, imminentes^b alios morbos purgat, prohibet^c et sanat.

XXVIII. (I. 56). Obscuras^a difficilesque curas prima fronte digessimus, consequenter ad caetera pergentes. Sed necessarium credimus ostendere rationes, ex quibus incolumitas iumentorum incorrupta servetur. Melius enim est diligenti studio custodire sanitatem, quam aegritudinibus^b praestare remedia. Diligens itaque dominus stabulum frequenter intrabit,² et primum dabit operam ut statum^c pontilibus emineat, ipsumque sit non ex mollibus lignis, sicut frequenter^d per imperitiam vel negligentiam evenit, sed roboris vivacis^e duritia et soliditate compactum. Nam hoc genus ligni equorum^f ungulas ad saxorum instar obdurat. Fossa^g praeterea quae lotium recipiat,³ deductorium debet habere cuniculum, ne pedes iumentorum redundans urina^h contingat. Patena,⁴ quae appellatur, hoc est, alveus ad hordeum ministrandum, sit munda semper, ne sordes aliquae^a cibariis admisceantur et noceant. Loculisⁱ praeterea⁴

minentesque subilnit S. M. equidem prius addidi, alterum correxi. (q) prohibet et om. S. M. purgat atque sanat Goth.

XXVIII. (a) et add. G. omissio deinceps que. (b) aegrotantibus S. M. (c) cum stratum pontile S. M. stratum etiam Go. unde vulgatum stratus pontilis correxi. (d) plerumque S. M. (e) vivaci et deinceps: sampno leni suprascr. summo. margo: alias: et soliditate: Go. (f) eq. un. ad om. S. M. (g) tum pr. fossa S. M. (h) ur. om. Go. (i) illa quae app. pat. S. M. (2) aliqua — admisceatur — noceat Go. (l) Ita pro Loculi — facti — di-

CAP. XXVIII. *Stratum pontilibus*) Infra sect. 22. *in strato pontili*; sed ibi Codex Sambuci habet *in loco tepido*. Hoc vero in loco ex eodem libro Gesnerus malebat legi *constratum pontile*. Infra III. 58. (vulgo II. 58. 4) si roboreis pontilibus consternantur stabula. Roboreos axes dixit Columella VI. 30. 2. planas

Palladius I. 24. 2. Gesner malebat *constratum pontile*. Deinceps etiam malim *fossae* — *canaliculum*.

Patena) Ex graeco *πάτην* recte derivat Contr. Gesner in Equo p. 524. Scilicet seniores Graeci dicebant etiam *πάτην* pro *πάτην*. Vide Niclas ad Geoponica XV. c. 4.

Loculis) Ita ex S. M. scripsi, quia

vel marmore vel lapide vel ligno factis distinguenda est, ut singula iumenta hordeum suum ex integro ^m nullo praeicipiente ⁿ consumant. Nam sunt animalia ad edendum avidissima, quae cum celeriter propriam^o devoraverunt, partem consortis invadunt. Alia vero naturali fastidio tardius comedunt, et nisi separatim ^p acceperint, vicinis rapientibus ^q macrescunt.

⁵ Cratis, quae iacca^r vocatur a vulgo, pro equorum statura nec nimis alta sit, ne^s cum iniuria guttur extendatur, nec nimis humilis, ne^t oculos contingat^u

⁶ aut caput. Luminis plurimum stabulo infundi oportet, ne tenebris assueta, cum producuntur ad solem vel caligent, vel aciem visus imminuant.^v Aestate in apertis^w locis tam noctibus quam diebus iumentis libera aura praestanda est. hieme^x vero tepere debent

⁷ stabula potius^y quam calere. nam nimius^z calor licet ad custodiendam^a pinguedinem proficere^b videatur, tamen indigestionem facit, et vehementius nocet naturae. Nam^c praeter ea, quod diversa genera morbo-

stinguendi sunt S. M. et Go. (m) exigendo Go. (n) impediēte S. M. (o) propriam de. part., cons. partem inv. S. M. et Go. qui tamen alterum partem omittit. Vulgo propria. (p) separatim Go. (q) petentibus S. M. emacrescunt Go. (r) cocca S. M. zaca Go. (s) nec Go. (t) inedia aguntur extendant S. M. (v) conterat oculos caput Go. (x) contingant caput S. conterant et caput S. M. (y) minuant S. M. Go. (z) coopertis Go. (a) hiemis vero tempore tep. S. M. Go. qui tamen om. tepere. (b) esse temperata add. Go. (c) vel nimis Go. (d) Ita pro custodiat S. M. (e) Ita pro et reficere S. M. (f) Ita pro naturae. Propter quod S. M. (g) insol. om. S.

in vulgata facti et distinguendi sunt inepte dicitur.

Iacca) Videtur legendum occa. Vide ad Columellam II. 48. 4. Pollux Onom. I. sect. 142. κράστις, ὡς οὐ καὶ τὸ ἀγγεῖον ὃ ἐπὶ τῆς φάτνης πηλὸν ἐπὶ τῷ χόρτῳ προστέθειν ὠνόμαζον.

Proficere) Ita ex S. M. scripsi.

Vulgatum custodiat ping. et reficere videatur sensum vix habere commodum in posteriori commate. Si additum esset corpus, tollerari possit, etsi falsa esset sententia. De caloris vi ad pinguedinem augendam optime nuper disputavit Rigby.

Propterea) Vulgo Propter quod.

rum ex vapore ipso animalibus generantur, si produ-
cuntur ad frigus insolitum,* statim aegritudinem
ex frigoris novitate percipiunt. Curandum est prae-
cipue, ut sive foenum sive paleas vel manipulos viciae
pro regionum usu vel copia animalibus praebeas,⁸ in-
corrupta¹ ac bene olentia et munda mittantur. De
hordeo quoque non erit sollicitudo dissimilis, ne aut
pulverulentum sit, aut lapidosum, aut mucidum, aut
vetustate corruptum, aut certe recens de areis sum-
tum, et ipsa novitate praeservidum.² Aqua etiam⁹
limpida ac⁴ frigida, et^m perennis ac profluens mini-
stranda est. Nam quicquid importuniusⁿ fluit, virus
non admittit. Bis in die multorum manibus animalia¹⁰
sunt toto corpore confricanda.^o quae cura et man-
suetudinem docet, et laxata cute pinguedinis^p praestat
augmentum. Hordeum quoque non semel nec bis,
sed pluribus portionibus praeberi conveniet. quid-
quid enim paulatim acceperint, legitima digestionem
conficiunt: quod vero semel et enormiter sumserint,
cum fimo indigestum integrumque transmittunt.
Vicinium vero stabulo^q convenit esse locum arido¹¹
stercore^r vel paleis mollibus^s adopertum in quo ante

M. (h) praeberi Go. (i) non corrupta des, sed bene olentia. De S. M. ac.
munda Goth. (s) pro Ita praeferendum F. S. dedit Gesn. ex S. M. Goth.
(l) et Go. om. S. M. (m) Ita pro etiam S. M. deinceps Goth. perhemnis.
(n) in potum noxium est virus veneni comitatur S. M. Go. nisi quod hic:
veneni virus immitatur. (o) perfricanda S. M. quod Go. correxit in confr.
(p) pinguedini S. G. (q) Ita pro stabulum — loco S. M. Go. (r) stramine
malebat Morgagni IV. 12. (s) lenibus opertum S. M. (t) Ita pro vitium S.

Importunius fluit) Legerim *fluit*,
importunus virus.

Arido stercore) Ita etiam II. 40.
(vulgo I. 38.) siccatum stercus et pa-
leas iungit, item III. 9. 4. (vulgo II.
9. 4.) et c. (2. 7. ubi tamen Morgagni

IV. 42. malebat stramen reponi. Sed
stramen inepte diceretur aridum;
semper enim est aridum; recte igitur
vulgatam tuetur Gesner. Graeci lo-
cum eiusmodi ἀλυσθῆσθαι vocabant
quinque ipsam ἐξάλισσα. Cf. interpr.

potum animalia volutentur. Quod exercitium et sanitati proficit, et aegritudinis initium ^a commonstrat. nam quoties animal aut non solito more se transvolvit, aut omnino detrectat ^a accumbere, scias illud ex taedio laborare, et ideo ^a separari debere, atque curari. Ad ^a quod opus quoque plurimum iuvat, ^a si saepius et cum moderatione animalia sedeantur. ^a Nam imperitia rectoris et ^b incessus eorum debilitat ^a et mores, praecipue servorum impatientia, ^d qui absentibus dominis ad cursum equos vehementer stimulant, et non solum flagellis sed etiam calcaribus ^a caedunt, dum aut inter suos velocitatem cupiunt experiri, aut cum alienis vehementi obstinatione contendunt, nec ^f revocant aliquando currentes, nec temperant. neque enim de damno ^g domini cogitant, ^h quod eidem ^h contingere gratulantur. Quam ⁱ rem diligens paterfamilias summa severitate prohibebit, et iumenta sua idoneis et ^a moderatis hominibus, scientibusque tractare permittet. ¹ Post sudorem quoque si aestus sit, posca ^m os ablui ⁿ convenit: si hiems, muria. ^o Vinum quoque et oleum faucibus infundi oportebit ad ^p cornu, aestate frigidum, hieme tepidum, ita ut hieme meri ^q sextario, ^q olei unciae tres,

M. Sequens commonstrat om. Go. (v) desinit S. M. detractat Go. (x) exinde separari Go. (y) Ad quod om. S. M. (z) etiam si cum moderatione anserventur Go. (n) equitentur S. M. Con. Gesner corr. exerceantur. (b) et om. Go. (c) debilitant Go. (d) impotentia malebat Gesner. (e) calcibus S. M. (f) neque se vocant Go. (g) dampno Go. ut semper sumptus, et sompnus. (h) dum contingit gratulantur S. M. enim Go. (i) ob addit Go. (z) et mod. om. Go. (l) Ita pro committet S. M. permittat Go. (l) Vulgo pusea. (u) lavari S. M. (o) Myrrham. Vinum et oleum S. M. hyens miria. Vinum oleumque faucibus Go. (p) cum S. M. (q) remedium Go.

ad Aristoph. Nubes vers. 32. in Hip-
pistricis legitur τὸν ἵππον ἄγειν ἐπὶ
τὸ κύλισμα. Ita enim vulgatum κλύ-

μα recte correxit Contr. Gesner in
Equo p. 489.

aestate autem duae tantummodo misceantur.^a Nec¹³ convenientium^a potionum debet cura cessare. nam languor, macies et tussis, et internorum^a dolor facile submovetur,^a si sulphuris vivi⁷ semiunciam^a [1 -) 12.] myrrhae -) 4. redactos in pulverem, ovoque^a crudo¹⁶ immixtos cum hemina vini optimi per os dederis.^b Est et^a alia sumtuosior quidem^a sed accommodatior potio,^a quae et celeriter reficit, et cum intrinsecus purgaverit, curat omnes morbos, tussim veterem, phthisicos, vulsos, et quaecunque vexata sunt in opertis.^f Ptisanæ sextarium 1, seminis lini heminam,¹⁷ foenigraeci⁶ heminam, croci unciam 1, acronem salsum porci pinguis, vel longanone^h, vel si porcina defuerint, caput haedinum depilatum, cum pedibus suis, et cordulis intestinorum mundis,ⁱ hyssopi fasces duos, cochleas germanas xv, bulbos¹ xv, ficus duplices xx, rutae fasciculum 1, baccarum lauri cum^m 13 virent sextarium, dactylos xx, allii capita tria, sevi caprini uncias 6, pulegii sicci fasciculum. haec omnia purgata leniterque contusa^a decoques in aqua cisternina, donec acron^a ille, vel certe caput haedi^p lique scat et dissolvatur ab ossibus. propter quod saepe^q aquam infundis ne aduratur,^r sed fervendo pinguis^a

(r) et addit Go. (s) admisceantur S. M. (l) ob hoc pot. S. M. (v) interiorum Go. (x) summov. Go. (y) vini om. Go. (z) unciam S. sed verba inclusa, quae Go. omittit, semiunciae acriptula seu scrupulos XII arguere recte monet Gesner. (a) ovoque cruda S. M. immixto Go. (b) frequenter infundes S. M. Go. (c) et ex S. addidi. (d) quidem ex S. M. addidi. (e) Verba vulgo addita ad omnes morbos omisi cum S. M. (f) locis addit S. Cf. IV. 8. 1. (g) foenugr. Go. (h) longanone Go. ubique. (i) mundissimi Go. (j) fasciculos duos Go. Vulgo duas. (l) bulbos XV. om. S. M. (m) dum Go. (n) tansa Go. deinceps cisternae Go. (o) acron — certe om. S. M. acro ille vel caput Go. (p) illud S. M. (q) Ita pro assidue aq. refundis S. M. (r) adur. S. M. cumburantur Go. Vulgo comburatur.

Allii capita tria) Eadem minus integra leguntur infra V. 51. 1. (vulgo III. c. 58. s. 1.).

- ¹⁹ succus appareat. Post haec ¹ diligentissime colabis ad colum,² tum traganti ³ unciam 1 in tres divides partes, ita ut⁴ exinde in unam potionem missurus⁵ pridie infundas⁶ in calidam ut inturgescat. tunc addis passi sextarios 3, et⁷ tribus diebus singulos⁸ sextarios dabis, ova numero sex,⁹ (in die¹⁰ secundo olei rosati ova plena numero 2) butyri¹¹ uncias 3, (in die tertio) anagallici¹² uncias 3, amyli uncias 3, pulveris quadrigarii selibram, lomenti¹³ fabae selibram. Quae omnia misces,¹⁴ ut dictum est, aequis ponderibus per triduum divides, et ieiunum animal¹⁵ potionabis, et horis aliquot¹⁶ deambulare facies, usque ad septimam, a cibo
- ²¹ abstineatur¹ et potu. Animalia vero macie attenuata non absque studio diligenti revocantur ad corporum firmitatem.^m Nam oleo veteri vinoque permixtis et tepefactis in sole per totum corpus unguntur, et contra pilum multorum manibus perfricantur, ut et² nervi mollescant, et cutis laxetur, et sudor erumpat. Quo facto cooperta³ in pontili⁴ strato collocentur.
- ²² et si hiems fuerit, conditum⁵ cum semiuncia apii seminis⁶ triti et olei tribus unciis calefacto⁷ per os ipsius oportet infundi. Si aestat fuerit, absinthiatum⁸ vel rosatum cum $\frac{1}{4}$ scrupulis croci et duabus unciis

(s) Ita pro pinguescat, vel succus ipse pinguior efficiatur S. M. pinguedo sua appareat Go. (t) hoc Go. (v) colatarium cum draganti uncias tres divides in partes S. M. (x) Vulgo drag. (y) Ita pro quod S. M. (z) Vulgo additum es omisi cum S. M. (a) infundis in cal. ita ut Go. (b) et om. Go. (c) singuli sextarius singulos dabis Go. Voluit singulis sextarios singulos d. (d) id est add. Go. (e) hoc est in quolibet die duo olei rosei, ova plena numero 17, butyri unc. III, pulveris origani unc. III. Quae omnia S. M. (f) ros. ova plena numero II butyro Go. (g) allium gallicum Ga. (h) lomenti Go. (i) et addit Ga. (z) aliquibus Go. (l) abstinentur et potione Go. (m) sanitatem S. M. (u) et om. Go. idem molestant cutique. (u) coopertus Go. (p) loca tepida S. M. pontili tepida Go. (q) Ita pro caudua Go. intelligitur vinum conditum. (r) seminis om. S. M. (s) calefacta Go. (t) Ita vulgatum absinthium correxit Morgagni II. 20.

olei frigidum per os similiter debet accipere. Quorum si non suppetit copia, vinum^r simpliciter convenit praeberi^r cum caeteris. praeterea eiusmodi^r 23 species tempore hiemis cum hordei modis 4 misces,^r fabae sextarios 8, tritici^h sextarios 4, ciceris sextarios 8, foenigraeci sextarios 4, ervi^c sextarium 1, et, si meritum equi vel facultas domini suppetit, uvae pas-sae et nuclei sextarios singulos. quae omnia sollerter^d 24 commista cum fuerint, unum modium in aqua mundissima pridie debes infundere, et paululum mane siccare, ex quo equo semimodium^e ante prandium, et semimodium ad vesperam^f dabis per^g plurimos dies in loco optimo. viginti^h uno die ita stabuletur utⁱ intrinsecus bibat. Quod si ultra modum sagina^j 25 provenerit, ne pletura noceat, auferendus est sanguis de^k matrice. Praeterea graminis^m radices, quas aratrum frequenter evertitⁿ studiose collige, quantum potueris,^o et lotas^p minutatim concide, hordeoque commisce, et quotidie praebere non dubites. Aestate 26 vèro, excepto ervo,^q species illae^r quas diximus, pro aestimatione mensurae farraginis^s ad invicem praebeantur, hoc est, hordei viridis plures maioresque fasciculi,^t tritici et ciceris vel foenigraeci minores et pauci. Quae omnia confusa^v oportet apponi. Pro- 27

(v) tribus S. M. (x) vini Go. unum S. M. (y) praebere S. M. (z) cuiusmodi S. M. (a) misceantur Go. (b) tritici + cic. sext. 8. om. Go. (c) ervi se. 1. om. Go. (d) solenniter admista S. M. solenter admixta Go. (e) semimodium S. M. Verba ante pr. et semim. om. Go. (f) vespertini Go. (g) per pl. d. om. S. M. (h) uno et viginti diebus S. M. vicesima prima die Go. Margo ad vicesima annotavit: alias in stabulo. (i) et Go. (j) sagus Go. margo alias: impinguetur. (k) Ita pro a S. M. (l) Ita pro graminis Go. (m) Ita pro evellit S. M. (n) Ita pro et quanti Go. colliges quantas poteris S. M. et postea: minutatim cotidie cum hordeo commisce et praebeas. (p) Ita pro longas S. M. Go. (q) herbo Go. (r) illas Go. (s) Ita pro farragines corrigebat Gesner. ferrugines F. Go. adinvicem cum farragine S. M. (t) Ita pro fasciculis tritici vel S. M. et ciceris Go. deinceps foenigraeci Go.

- curandum autem * in longa via iumentis ne urinae r
 copia denegetur, quae res non sine periculo plerum-
 que differtur. Pedes quoque eorum post viam eluen-
 di * sunt diligenter, ne quid luti vel sordium in artic-
 28 culis basibusque * permaneat. Unguento etiam con-
 fricandi sunt, b quo ungulae nutriantur, ut c medica-
 minis beneficio subcreseat d quod itineris attriverat
 29 iniuria. e Allii capita tria, rutae viridis f fasciculum,
 aluminis tunsii g et cribrati uncias 6, axungiae veteris
 pondo h 2, stercoris asinini recentis manum plenam,
 quibus commixtis atque decoctis domi, ut volueris
 in itinere uteris ad vesperam. Praeterea aliud quod
 30 ungulas nutrit et firmat. Picis liquidae libras 3, ab-
 sinthii libram 1, allii capita 9, axungiae libram 1, i
 olei veteris libram semis, aceti acrioris * sextarium
 unum, universa contundes l et misces, et m decoques,
 et ex eo coronas vel ungues animalium confricabis.
 31 De palato n singulis mensibus minuenta luna sanguis
 detrahetur. quo facto o si qua fuerit r capitis passio
 relevatur, et ciborum fastidium tollitur. Oportet
 autem ferramento concisorio q animalium soleas ran-
 32 lasque r purgari, quod evaporat atque s refrigerat,
 et fortiores ungulas reddit. Si animal domi forisve
 perfrixerit, calidioribus unguentis, quae multa sunt,
 lumbi eidem r confricentur, et cerebrum, potionesque r

(v) Ita pro *contusa* Go. *commixta* S. M. (x) Ita pro: *Præcavendum tamen ut in longiore vestatione vel itineribus iumentis urinae copia non negetur* S. M. (y) *itineris, iumentis vestere copia*. Go. (z) Ita pro *ervendi* corrig. Gesn. *abluendi* S. M. Go. (a) *basibusque* S. M. Vulgo *basique*. (b) sunt om. Go. deinde *nutriuntur*. (c) Ita pro et S. M. Go. (d) *subcreseat* quos *superscripto* quod Go. (e) *Quod est* addit S. M. deinde *Allii* Gō. (f) Ita pro *veteris* S. M. (g) Ita pro *scissi* S. M. (h) *pondera* Go. (i) *libras tres* S. M. (2) *acerrimi* S. M. (l) *contondis* Go. (m) et om. S. (n) Ita pro *palatis* S. M. Go. (o) et add. S. Go. (p) *fuerit* S. M. (q) *ocissorum* S. M. *lotiosorum* solo *ramulaeque* Go. (r) Ita pro *ramulasque* recte Cour. Gesner. *ungulasque* S. M. (s) *ad quod* Go. (t) Ita pro *forisque* scripsi :

ex pigmentis et herbis, quarum ferventior est vis, per^r os continuo oportet infundi, ut perfrictionis^a incommodum evincatur atque pellatur. Nam si in visceribus permanserit algoris iniuria,^a diversos periculososque procreat morbos. Si vero dierum canicularium tempore aestu^b animal fatigabitur, vel aquis³³ frigidis est perfundendum, vel in mare flumenve^c mittendum,^d frigidis etiam potionibus recreandum, ut necessitati^e laboris aut temporis aptior medicina succurrat. Sed in equis non solum utilitas, verum etiam decoris ratio servanda est. Nunquam itaque^f nisi necessitas passionis exegerit, de articulis resecandi sunt cirri. Naturale enim^g ornamentum pedum natura ipsa^h in illis constituit. Cervicem etiam ipsam³⁴ diligensⁱ debet ornare tonsura. Multi enim sicut curulibus,^j ita et sellaribus iumentis pressius^k colla radunt. Quae res licet praestare credatur^m augmentum, tamen sub honesto sessoreⁿ deformis est. Alii^o ita tondent, ut arcum videantur imitari. Nonnulli^p³⁵ Armeniorum more crines^q aliquos in tonsura ipsa

vel foris friguerit S. M. (v) eiusdem Go. (x) Ita pro potionibusque et pigmentis S. M. Go. nisi quod hic expergmentis. (y) pedes Go. margo alias: os. (z) frigiditas S. M. voluit frigiditatis. Go. perfrictionis. (a) iniuriam et Go. (b) aestu om. S. M. aestatis Go. (c) flumineque Go. (d) et add. Go. (e) necessitate laboribus et temporis altior Go. et temporis etiam S. M. (f) ita Go. (g) autem S. M. sed Go. anpraescripto enim. (h) ipsa ex S. addidi. (i) diligenter S. M. omitt. Go. (j) elitellaribus S. M. curulibus a. Gesn. eruribus iumentis colla pressius radunt Go. (k) studiosius S. M. (l) studiosius S. M. (m) Vulgo creditur. deinceps argumentum Go. (n) sexure Go. (o) Alii — imitari om. Go. (p) Non. Ar. more om. S. M. (q) cirros S.

Pressius) Gesner comparavit *pressius* putare vitem ex Palladio Nov. 9. Detonsos mēnos amicae suae laudal Propertius IV. 4. 18.

Arcum) Hanc formam Berenger

monet hodie vocari *Hog's mane*, i. e. iubam porci.

Crines) Praefero cirros ex libro Sambuci. Berenger vertit *notches*, like the battlements of a tower. De Medis equis vide Aelianum 3. 2.

per ordinem derelinquunt; sed gratiora sunt quae translata de Persis posterior^r usus invexit.^r Nam media iuba ad omnem accurationem ex sinistra parte
 36 tondetur, a dextra vero omnino insecta servatur. Et nescio quo pacto^r plurimum^r deceat, quia illud quod naturaliter laudat^r Vergilius imitantur: Densa^r iuba, et dextro iactata recumbit in armo. Quod si bicomis fuerit, ut^r vulgus appellat, mediae cervicis setas aequaliter oportet attondi,^a ita^b ut tam dextri quam sinistri limitis continuata^c serie iubae relinquantur
 37 intactae.^{eo} Quod nihilominus inventum constat a Parthis,^d quibus consuetudo est equorum gressus ad delicias dominorum hac^e arte mollire. non enim circulis atque ponderibus praegravant crura, ut tolutim^f ambulare condiscant, sed ipsos equos, quo vulgo Trepidarios,^g militari verbo Tottonarios^h vocant, ita

M. (r) prior Go. Voluitne prior? (s) introduxit. Nam a sinistra parte medietatem cirrorum tondere iubent: a dextera vero omnes intactos servant S. M. (t) pactu Go. (v) plurima Go. (x) laudatur Virg. imitatur F. S. laudatur Virga emittatur Go. Cum Gesneto S. M. (y) diversa Go. (z) quod Go. (a) tonderi S. M. (b) quod tam dextra quam sinistra S. M. ita om. Go. (c) continua series iuba relinquantur Go. relinquantur etiam S. M. (cc) intacta Go. Sectionem 37. omittit S. M. et statim haec subiicit: Parthi cum primo equitant pullos, vadunt cum eis in sicum aequalemque locum, cuius longitudo sit 50. passum, latitudo 5, ubi sit creta ad modum spatii. (d) patribus Go. (e) de hac Go. (f) Vulgo salut. omisso crura. Go. crura ut attollantini condiscant. (g) Ita pro Trepidarios Go. (h) Tret-

Bicomis) Double-maned recte vertit Berenger. Ita porca biseta dicitur apud Pestum, a cuius cervice setae bifariam dividuntur, cum iam esse coepit maior sex mensium.

Parthis) Equos Parthicos Oppianus Cynege. I. 277. βαδυνλακάμους prolixis iulis appellat.

Circulis) Berenger vertit: rollers, chains or weights. Equum appensis pedibus ponderibus domandum ad

incessum exhibet eius Tabula 2. Voluminis II. Medio aevo equus tolutim incedere cogebant^r uti trayuellis, unde britannicum *trammels* derivat Berenger T. I. p. 470.

Trepidarios) Graece etiam in Hippiatricis est: ὄρμας τῷ διὰ καλπας γυμνάζει ἥτοι τῷ λογομένῳ τροπήδῳ. Latini *trepidantem equum* dixerunt, veluti Cato apud Servium ad Aeneid. 424. Sedere non potest in equo trepi-

edomant ad levitatem, et quaedam¹ blandimenta vecturae, ut Asturconibus² similes videantur. In sicco³³ itaque¹ aequalique solo quinquaginta passus^m in longum, et quinque in latum plenis coplinisⁿ digeritur per ordines creta, ad similitudinem stadii, quod aulacibus^o asperius sit, tum difficultatem coronam velo-

tonarius Goth. (i) quidam Go. omisso vecturae. (2) atturhonibus praestent Go. (l) itaque om. Go. (m) passuum in l. et p. X. in latum Go. (n) confinis Go. (o) a ducibus asperatum difficultatem Go. Vulgo aulicibus — difficultate. Glossarium Goth. aulices id est littas vel steccati.

dante. Cf. Salmasius ad Capitol. Maximinus c. 3.

Asturconibus) Glossae apud Cangiū interpretantur *Dextrarium et ambulatorem*. Martialis 14. 199. *Ille brevis ad numerum rapidos, qui colligit ungues venit ab auriferis gentibus astur equus*. Plinius 8. s. 67. *In eadem Hispania Gallaica gens est et Asturica: equini generis (hi sunt, quos Thieldones vocamus, minori forma appellatos asturcones) gignunt, quibus non vulgaris in cursu gradus, sed mollis alterno erarum explicatu glomeratio. unde equus totum carpere incursus traditur arte. ubi voces hi sunt ex Codd. adiecit Harduinus, Pintiani auctoritatem praefatus. Sed is ex Codice Toletano ita legebat: Asturica. Equini generis hic sunt quos Thieldones vocamus. Minori fama appellatos asturcones gignunt. Alii in Plinio maluerunt legi Thellones vel Thellones aut Tollutones, propter locum Senecae Epist. 87. ubi Catonis cantherium opponit delicatorem mannis obesis, et asturconibus et tolutariis. Macedonicum Asturconem habet Petronius c. 87. Asturcones cum iis quae hodie Gemets vocant, comparat Berenger p. 74. iisque gradu similes*

tolutarios dictos fuisse moneta romanis. Asturconum incessum pingit Silius III. 335. His parvus sonipes nec marti notus, at idem aut inconcussus glomerat vestigia dorso, aut molli pacata celer rapit esseda collo. Ceterum Guttonarios hic et VI. 6. 7. (vulgo IV. 6. 7.) Tottonarii substitui eum Salmasio ad Capitol. Maxim. p. 43. ed. Hack. voluit Du Cange in Glossar. sub voc. trepidier. Gesnero in mentem venerat suspicari de Gallico trotter, quo plana ducit lectio Goth. Trettonarius, si mutetur in Trottonarius. Sed vide notam VI. 6. 6. (vulgo IV. 6. 7.)

Aulicibus) Contr. Gesnerus emendabat *silicibus*, sed rectius I. M. Gesner dictum ait pro *aulacibus*, i. e. sulcis Graece est ἀλλὰξ, atque hanc lectionem expressit Berenger. Confirmat Iordanus Rufus cap. 3. *fare trottare el cavallo per luoghi arati per li monticelli e valicoli chi son nelli campi arati, acio chel cavallo imparare levare i piedi e le gambe comodamente e competentemente, e simile ragione anchora in luoghi arenosi, acio chel cavallo imparare andare bene e non se usa scampuzare. Inde etiam L. Rusio cap. 34. per li campi arati è per le*

citatis optantibus ingerit, in quo spatio^r cum equus frequentissime exerceri coeperit, in illos aulaces^s necessario [offendit^r], et priores et posteriores ungulas impingit, et aliquando vel cadit, vel sic^a offendit, ut cadere videatur, post quod admonitus^t iniuria, tollit altius crura, et^r inflexione geniculorum atque^r 39 gambaruū molliter vehit. Praeterea minutos gressus^r imitatur, ut^a inter aulaces^s ungulas ponat.^b nam si extendere voluerit, offendit^a in cumulum. Minutum^d autem equus ambulans commodius vehit, et pulchrius videtur incedere. Potiones etiam hiemales aestivasque conscripsimus, quibus aut^a conservetur^c sanitas perpetua, aut vehemens^e aegritudo^b pellatur.^f

XXIX. (I. 57). Dum aestas fervescit,^a haec potio animalibus commoda^b est, quia humectat et refrigerat: Croci unciam^a unam infundes in vino veteri, traganti^a uncias tres infundes in aqua calida, his adiunges fasciculum viridis porri 1, item^a fasciculum

(p) loco cum pullus S. M. (q) Vulgo aulices. (r) offendit om. S. M. Go. unde inclusi. (s) ita offenditur S. M. (t) monitus in initia S. M. quos monitus iniuriam Go. (v) ut om. Go. deinceps vulgo inflexione. (x) ut starum moll. vehit Go. (y) ingressus S. (z) et erura applicat, cum in terram S. M. (a) Vulgo aulices. Go. orilices. (b) ponatur Go. (c) offenditur, in quo magis minutatim equus ambulat S. M. (d) Minutum Go. (e) ut Go. (f) servetur S. M. (g) veniens S. M. (h) validudo Go. (i) appellatur S. M.

XXIX. (a) aestas fervescit S. M. Vulgo aestus incanduit. (b) utilis S. M. (c) uncias tres S. M. (d) Vulgo draganti. (e) item om. Go. (f) apii

maesi e luochi erti — perche per lo andare sù e qui che si fa per li solchi s'assuefa del continuo di mover et alzare i piedi e le gambe con più attetza avertentia e acurtà, onde poi nel caminar non cadere ò inciampare di leggiero. De Graecorum ἀμυδρόμοις vide ad Xenoph. Memor. III. 3. 6. Μίμνως Berenger p. 17. monet

intelligi simul debere altius sublati pedibus. Infra VI. 6. 6. (vulgo IV. 6. 6.) de eadem re est ingressus minutus et creber.

CAP. XXIX. Fervescit) Ita notat προπότισμα διπλόν Hippistr. p. 279.

Fasciculum — porri) Graece est πρᾶσον παραλόν. ergo capitulum porri, deinceps σίλιον χλωρόν.

viridis ^f apii, herbae portulacae ^e succi heminam, lactis caprini sextarios tres, ova septem, olei rosei ^b libram, mellis uncias 3, ¹ passi sextarium 1, vini veteris quod sufficiat. ² ex quibus omnibus diligenter commistis atque contritis ad cornu per triduum sextarios singulos animalibus dabis. Alia quoque ¹ refrigeratoria potio: Vini veteris sextarium, olei libram semis, ova tria, succi coriandri cyathum 1, lactucae succi ^m cyathum 1, solerter commisces, ² et in tres divides partes, daturus per triduum iumentis aestuantibus salutare remedium, tamen ^e eo momento quo ² potionem defusus es, per singula animalia singulas heminas aquae frigidae et recens ⁴ sumtae potioni debes adiungere.

XXX. (l. 58). Hieme quoque potio ista praebetur: Vini veteris sextarios 3, ^e olei selibram, piperis unciam 1, rudae viridis uncias 6, cerefolii ^b viridis vel ^e seminis ipsius uncias 3, traganti ^d uncias 3, seminis feniculi uncias 3, ^e baccarum lauri unciam 1, mellis uncias 6, ^f ova quot volueris, et passi quantum usus exegerit.

XXXI. (l. 59.) Vere ^e vero et autumnno haec detur

virginis S. M. Go. (g) portulacae succum Go. (h) rasicii Go. (i) *IP*. Go. (2) sufficit Go. (l) vero Go. (m) Ita pro lactucarum S. M. Deinceps vulgatum solerter ex Go. correxi. (o) Ita pro admisce S. M. (o) addendo hora, qua datur potio, heminam aquae frigidae S. M. (p) quod fusus et singulas hem. Go. (q) recenter sumptae Goth.

XXX. (a) 6 Go. (b) caepullae S. M. carfolii Go. (c) lib. 5. Go. (d) Vulgo draganti. Go. tracanti omissis uncias 3. (e) amborum tantundem addit Go. (f) duas S. M.

XXXI. (a) Vere — potio om. F. Go. et Codex alter Samboci. (b) he-

Portulacae) Graece est *θρίδακος* *χυλοῦ ὀλίγον*. Ergo lactucae succi exiguum fuit.

Ova septem) Hipp. omittunt ova.

CAP. XXX. Cerefolii) S. M. caepullae. Sed cerefolium, feniculum et baccas lauri omittunt Hippocrate. p. 279. Pontedera etiam variant.

Script. R. R. Tom. V

I

potio. Costi semiunciam, cassiae fistulae unciam,^b Celticae^a semiunciam, petroselini semiunciam, betonicae semiunciam, glycyrrhizae^d semiunciam, sagapini semiunciam, spicae Indicae semiunciam, saxifragae, eupatorii, meliloti, iris Illyricae,^e ana semiunciam, centaureae, gentianae, aristolochiae^f longae, ana unciam 1,^g amomi, aristolochiae^f rotundae ana semiunciam, schoenanthos^h semiunciam,ⁱ asari, aloës^a ana semiunciam, murræ unciam, opopanax,^j radice draconteae,^m ana semiunciam, croci unciam, tragantiⁿ uncias 6, castorei unciam, absinthii Pontici fasciculos 2, haec omnia in pulverem redacta ad xii animalia^o per triduum sufficere creduntur, ita ut cum vino optimo digerantur.^p

XXXII. (I. 60.) (Alia^a potio, quae omni tempore exhibetur). Costi, meliloti,^b hyssopi, iris Illyricae, aristolochiae,^c sampsuci,^d draconteae, asari, traganti,

miunciam S. M. (c) *sansuci spicae Indicae, saxifragae semiunciam, scinoanthos* etc. S. M. *seminis* Go. deinceps verba *betonicae* — *sagapini semiunciam* omittit. (d) Vulgo *glycerizae*. (e) *iris illyr.* om. Go. (f) Vulgo *aristolochiae*. (g) *iris illirioisem* inserit Go. (h) *squinanti* Go. Vulgo *seinoanthos*. (i) (*Draguntene semiunciam*) addit S. *semiunciam* om. ut paulo antes *ana semiunciam* Go. (j) Vulgo *aloe*. (l) *opop. radice semiunc.* *opopantis unc. 1. dragantidis unc. septem, cast. semiuncias* S. M. (m) *tragontae* Go. (n) Ita pro *drag.* Go. (o) *coclearia* S. M. *per trid.* om. Go. (p) *miscantur* S. M.

XXXII. (a) *Alia* — *exhibetur* om. F. Go. (b) *mellis* — *loti* S. M. (c) Vulgo *aristologiae*. (d) *sansuci dragotidis asari dragontae* Go. *samps. draguntae asari dragotidis* S. M. Vulgo *dracontii as. draganti*. (e) *vinci-*

CAP. XXXI. Costi) Alio ordine hoc velut χειμερινόν προπότισμα ponunt Hippiatrici p. 281.

Celticae sent.) S. M. sansuci, spicae Indicae, saxifragae sem. scinoanthos. Hippiatr. omittunt celticam spicam.

Glycyrrizae) Vulgo glycericae, et in Hipp. γλυκυρίζου. Pro sagapeno habent σκμύζου.

Saxifragae) Graeca σαρκοράγου omisso eupatorio.

Amomi) Graeca Hipp. omittunt, et pro eo ἀμμωνιακὸν habent.

Asari) Hipp. omittunt ασarium, deinceps ὀπὸπένανθος, δρακοντίτις, ἀψινθίου παντικὸν δισπνῆμα τρία habent.

CAP. XXXII. Sampsuci) In eadem

centaureae minoris,* marrubii, gentianae, spicae Celticae folia, aequis ponderibus misces,* redactaque in pulverem cernes. Sed si aestivam dare volueris potionem, commisces croci,* mellis et traganti quod sufficiat. Si^b autem potionem facies hiemalem, addis¹ seminis piperis, apii seminis, et seminis sinapis. Vtroque autem tempore cum* boni vini sextario plenum cochleare miscetur, faucibusque¹ animalium diffunditur.

XXXIII. (I. 61.) De urinae difficultatibus ordine suo multa dicenda sunt, sed viatorum* istud, et physicum, et semper paratum^b te scire convenit. Lutum* ex cuiuscunque equi lotio factum vino permisce^s, colatumque per nares infundes, et confestim provocat urinam. Item allium conteres et in anum^d iniicies, et veretrum mox egerit lotium.

dae Go. an violaceae? ut cap. 55. Nam glossarium violaceam interpretatur minorem. (f) *miscens pulveriza, et et aestate dare* S. M. *redactasque omisso cernes* Go. (g) *zucari quantum sufficit et mellis* Go. *omissis et dr. q. suff.* (h) *Etsi in hieme* S. M. (i) *addis pip. sem. apii, semen sinapis* Go. Vulgo *apii*. (2) *potum* S. M. (l) *que om.* Go.

XXXIII. (a) *in adiutorium istis physicum remedium semper* S. M. (b) *partum* Go. (c) *Potum* S. M. (d) *naribus* S. M. in quo *natibus* latere polabat Gesner. *manu mittes in feretrum qui minturus (minutus?) est*

formula Hippiatr. p. 278. omittunt sampsuchum, asarum, dragantum, centaureum, marrubium et gentianam, sed addunt σμύρνης τρωγλῆτι-
ος, et hyssopum deliniunt siccum.

Dracontae) Ex lectione S. M. *Dracontae* correxi vulgatum *dracontii*. Graece est δρᾶκοντίας. Praeterea vulgatum *draganti* bis, et aristologiae correxi.

Cernae) σήσας πείκσον ξήριον Hipp. *Semini piperis*) In Hipp. est solum *πιπέραις ἀλλιωμένου γο. γ.*

CAP. XXXIII. *Lutum*) Infr. V. 14. 22. (vulgo III. 15. 22.) est *lutum de vis.*

Allium conteres) Infra est: *cepas acerrimas et leviter contusas tres aut quinque ponunt in anum, et sic deambulare faciunt.*

Et veretrum) Post *veretrum* interpunxi, quia sententia alioquin inepta exigat. Sic et infra ano inditur cepa contusa. Sed Plinius 20. a. 23. iumenta urinam reddere ait, atque non torqueri, si alio trito natura tangatur.

Item, pulverem quoque thuris cum ovo vinoque permixtum, addito succo apii et caulium, si in potione dederis, provocabit urinam. Item,^f betas ac malvas ad tertiam decoques, ex quibus aquam calentem ad medium sextarium cum melle commisces, et per os digeres,^g proderit minctioni. Item,^h cimicem quoque vivumⁱ in aurem equi mitte, et alterum^{*} supra naturam in ipso foramine quo mingit confrica, facillimum certumque remedium est.

XXXIV. (I. 62.) Itinerum casibus subvenire cupientes, de pluribus^a pauca, sed manifesta libabimus.^b Nam animalia sub sessore^c vel onere dolor ventris frequenter affligit ita,^d ut volutentur et procumbant. Semen itaque rutae silvestris vel hortensis, si illa defuerit, diligenter tritum cum vino calido per fauces oportet infundi.^e Praeterea aquam in qua usque ad tertiam betae^f decoctae sunt, succumque earum nitro trito solerter^g admisces, oleique addes^h heminam, tepefactaque in intestinum per clysterem diffundes,ⁱ cum prius pronum^{*} animal statueris, ut iniectio ad interiora^l perveniat.^m quae si forte defuerint,ⁿ mel

2

inseres Go. Vulgo erat *iniicies et veretrum*, mox. (e) Vulgo *potionem*. Gesner in addendum censebat. Deinceps *provocabis* Go. (f) Item om. Go. deinceps *blatas* Go. (g) *dirigis* Go. ad cornu dabis, statim confert. S. M. (h) om. Go. (i) *vivum* om. S. deinceps eius pro equi Go. (z) in *foramen virgae*. Certum remedium est. S. M. *facillimum* Go.

XXXIV. (a) *plurimis* S. M. Go. (b) *dicamus* S. M. *libamus* Go. (c) *sessione* S. M. deinceps *ventris dolor* Go. (d) ita addidit S. (e) *diffundi* Go. (f) *blitas* Go. (g) Vulgo *sollerter*. Mecum S. Go. *solenniter* S. M. (h) *addas* Go. (i) *diff.* om. Go. (z) *stat veris pronum an. ut iniecto* Go. Vulgo *iniectum*. (l) *intestinum* Go. (m) *decurrat* S. M. (n) Ita pro de-

Pulverem) Infra: *pulveremque thuris ovumque caulium cum vino dulci permixta* etc. Succum apii et caulium omittit infra eum Columella VI. 30.

Medium sext.) Infra est *unum sextarium*.

Vivum) Infra: *cimices tritos in nares animalis mittunt et allium super naturam, qua mingit, confricant*. ubi S. M. *ternos viros in aures* habet.

coctum cum tertia parte salis triti cogis* in pilulas, ita ut collyria ad ovi magnitudinem facias, similiterque prono animali in intestinum vel quinque vel septem aut⁷ novem collyria inserere curabis. post quod⁸ solvitur venter et mitigatur⁹ dolor. Item* physicum traditur, os limacis neque manu immunda neque terra¹⁰ neque dente contactum alligare umbilico dolentis,¹¹ curare continuo.

XXXV. (I. 63.) Plerumque dorsum animalibus aut sagma¹² laedit, aut sella, propter sternentis¹³ negligentiam vel oneris iniuriam. quod in itineribus interdum necesse est evenire; sed recens tumor hac ratione curatur: ¹⁴mallonem¹⁵ ceparum vel ipsas cepas in ferventi aqua decoques, et calentes quantum corium valet sustinere, tumori superimpones,¹⁶ et fascia ligabis. una nocte omnis aufertur inflatio. Praeterea sal tritum cum aceto miscebis, additoque vitello ovi,¹⁷ loca quae tumere coeperint perfricabis, recens indignatio astricta¹⁸ siccabitur.

fuertis S. M. (o) coges Go. reducis S. M. (p) vel — coliria mittere cur. Go. (q) quod addit S. quae et resolvitur Go. (r) mitigabitur Go. (s) Item om. S. M. Physicum traditur ossum velos Go. (t) et addit Go.

XXXV. (a) Vulgo sarcina. S. M. *figma*. (b) Ita pro stramenti S. M. (c) pellatur S. M. compellatur Go. (d) malonem Go. (e) super expone

CAP. XXXIV. (*Os limacis*) Plinius 29. s. 36. capitis doloribus opponit cochlearum nudarum ablata capita, ex his exemptam duritiam lapideam: est autem calculi latitudine — *Limacis inter duas orbitas inventae ossiculum per aurem traiectionem*. ubi Harduinus posuit locum Marcelli Empirici p. 34. *Limaci calculum, quem in capite habet tolle: quod non facile facies, nisi ei dum in via repit, caput subito abscideris*. Dentitioni prodesset ait Plinius 30. s. 47. *limacis lapillum sive*

ossiculum, quod invenitur in dorso Reperies ossiculum in limacum parte prona seu superiori, ubi capitis et dorsi fines colliquescunt, calcareae naturae, in cochleis nulla adest eius calculi similitudo, nec ea opus, cum testa tegantur.

Curare continuo) Constructio claudicans quomodo corrigi debeat, ignoro.

CAP. XXXV. Infra III. 60. maxima horum pars verbis mutatis legitur. ubi vide.

XXXVI. (I. 64.) Cui^a curae est animalium salus, potionem superius declaratam, quam specierum numerus diapente^b Graeco vocabulo nuncupavit. Gentianae, aristolochiae, murrae, baccarum lauri, rasurae eboris paria pondera diligenter trita atque permixta domi, sive in itineribus prius condita,^c habere oportet in promptu; ut quoties^d moestum aut horridum videris animal, aut morbi alicuius labe^e tentatum, statim plenum cochleare ex pulvere memorato cum sextario vini optimi per fauces diffundas, et per triduum, etiam^f equo in labore constituto, digeras, ut adversus virus internum subveniat. probata^g curatio.

² Tussienti autem cum passi hemina^h dabis, et statim sentiet curam. Si liber, cui iam ponendus est finis, legentium non offendit auditum, sequenti volumine inchoantes a vertice usque ad ungulas ex diversisⁱ auctoribus enucleatas animalium publicabimus curas, ut ordo, qui a^a natura datus est, in medendiⁱ dispositione servetur, ne indigesta ac membrorum consequentiae^m repugnans pagina quaerentem confundat aut tardet.

Go. (f) et addit Go. (g) Ita pro *destricta* S. M. *sicc. destr.* Go.

XXXVI. (a) *Potio diapenton* nominata superius in capitulo morbi tumidi praeterea haec est S. M. (b) Vulgo numero *diapenten* — nuncupant. Me-cum Go. (c) *dicta* S. M. (d) aut addit S. vel *horridum videris* aut *morbi* Go. (e) *labore temporatum* Go. (f) *in lab. const. equo dabis* S. M. equo om. et deinceps *constitutum* habet Go. (g) *opprob.* Go. (h) Ita pro *hemina* Go. (i) *universis* — *enucliatius* Go. (2) antea S. M. (l) *praesenti expositione* Go. (m) *consequenti* — *quaerenti* Go.

CAP. XXXVI. *Specierum*) Formula exstat supra c. X. ubi *aristolochia* longa detinuitur.

Per triduum) Modum ac mensuram

supra accuratius definitum reperies.

Passi hemina) Species supra dictas. Vulgo erat *hemina*.

VEGETII RENATI
ARTIS VETERINARIAE

SIVE

MVLOMEDICINAE

LIBER TERTIVS.

(VVLGO 'SECVNDVS.)

PROLOGVS

Mulomedicinae ars iamdudum * vitio cupiditatís et exiguitate mercedis, nullo studiosius^b discente, collapsa est. Nuper * vero exemplo Hunnorum sive gentium aliarum artis ipsius etiam usus intercidit,^d dum homines refugientes expensas barbarorum consuetudinem imitari velle se simulant, et, incurata animalia hibernis pascuis et negligentibus calonibus^e dedunt. Quae res nulli compendium,^f plurimis attulit^g damnum. Primo quod Barbaricorum^h animalium

VARIETAS LECTIÖNIS ET NOTAE.

Libri III. ProL. (a) *non dubium* Go. (b) *studio finis* S. M. *studiosus* Go. *deinde collapsa*. (c) Ita pro *Numquid* S. M. (d) Ita pro *intercidet* S. M. et Go. (e) Ita pro *negligentiae casibus* S. M. *ex negligentia* *soprascr.* *negligentiae* Go. (f) *sed* addit S. *deinde dampnum* Go. et *Primum* postea. (g) Ita pro *barbarorum* S. M. et Go. (h) Ita pro *aliae naturae* *eadem*

Nuper — Hunnorum — Barbaricorum) Cf. infra libro VI. c. 7. sect. 1. (vulgo IV. 7. 1.)

alia^h natura, et ad omnem iniuriam durius corpus est. Deinde quod sic instituuntur a parvulis, ut nec potionem medicinalem requirant,ⁱ et hibernis pascuis vigeant,^j ac sine perniciē frigora pruinasque^k sustineant.^l Nostra vero iumenta et mollioris^m generis sunt, et tectis frequentioribus assueta, calidissimisⁿ etiam stabulis imbuta, cum^o indignationem ex aliqua necessitate contraxerint,^p continuo^q in aliquod genus incidunt morbi. Diligens itaque^r paterfamilias, (si^s) cum mortibus animalium suorum et cum medicinae expensis atque mercedibus^t faciat rationem, intelliget, unius vilissimi iumenti^u pretium ad multorum, quae sine dubio peritura sunt,^x si curata non fuerint, salutem^y posse sufficere.

I. In universo animantium genere caput obtinet principatum, quod eminentius caeteris, dominatum quendam circa loci^a ipsius conditionem sortitur. In eo est odor, gustus, auditus, ac visus: quod quantum habet potestatis, tantum sustinet ex labore discrimi-² nis. Causas itaque, ex quibus aegritudines generentur, et signa, per quae qualitas earundem possit agnoscī, curas etiam, quarum medela sanitas revo-³ cetur, per ordinem indicare tentabimus.^b Plerumque autem in corporibus iumentorum indigestionis vītio^c sanguis^d corrumpitur: quod evenit cum [ex^e] aestu vel frigore debilitata sunt membra, et noxii^f sangui-

libri. (i) *inquirant* S. M. (2) *degant* S. M. (l) *nivesque* S. M. *sustinent* Go. (m) *melioris* Go. (n) *calidusque* Go. recte, pulo. (o) *ubi si* Go. (p) *sustinuerint* S. M. (q) om. S. M. *pergit* Goth. *materiali quod genus incurrunt morbi sive incidunt.* (r) *igitur* Go. (s) *si* ex conl. Gesneri addidi. (t) *excidibus* Go. (v) *animalis* Go. (x) *essent* S. M. (y) *non addit* Go. in quo sequuntur Lemmata huius libri.

CAP. I. (a) *subiecta loci ips. conditione* S. M. (b) *temptavimus* *Plurimum* Go. (c) *vitilis* Go. (d) Ita pro et in capite *frixus sanguis vertitur in virus* S. M. verba *sanguis — frigus sanguis* om. Go. (e) *ex* om. S. M. (f) Ita S. M. pro et in capite *frixus sanguis vertitur in virus*. Go. *convertitur* habet.

nis virus in caput se rapit. tunc enim repletis venis cerebri membrana distenditur, et somni salubritas^a frequenter excluditur. Ex quo necessario dolor capitis, moestitia et imbecillitas subit.^b Quae valetudo et prima videtur et levior, si velox medicina subvenierit.

II. Caeterum cum noxius sanguis membranam cerebri^a ex una parte pertuderit, et eandem^b dolore nimio coeperit praegravare,^c efficitur animal apiosum:^d cuius et^e mens hebetatur et visus. Nam cerebri incolumitas et oculos pascit et sensus. In qua passione quia^f una pars capitis praegravatur, tanquam ad molam^g vadit in gyrum.

III. Cum vero medium cerebrum corrupti sanguinis virus infecerit,^a animal freneticum redditur, ut repente saliat, et velut^b effugere velit,^c parietibus^d se tanquam irregibilis impingat,^e nec possit ratione aliqua contineri.

IV. Cardiacus^a is est, cui cor dolet. Cardiacus^b autem fit, quoties sanguinis illa corruptio stomachi

(g) Ita pro salubritatem fr. excludit S. M. somni Go. deinceps idem imbecillitas. (b) subsequitur S. M. Go. deinde valetudo Go.

II. (a) Vulgo additum et omisi cum S. M. cerebri eximam partem Go. et pertunderit. (b) eadem S. M. (c) praegravat S. M. (d) opiosum S. M. (e) et om. Go. (f) quia suppositis punctis delet Go. (g) uti equum aut molam rapit S. M. ita equi (superscripto aequi) mulo addit nigrum Go.

III. (a) infestaverit S. M. (b) velut om. S. M. ut velit eff. Go. (c) velit — contineri om. Go. sed habet post Cap. IV. contra S. M. omittit se tanquam — contineri et in fine Cap. IV. repetit. (d) quoque addit Go. (e) impingunt nec possunt rationabiliter cont. Go.

IV. (a) Cardiacus F. om. S. M. Card. — dolet om. Go. (b) Cardiacus S.

CAP. II. Comparandum est cum Cap. X. ubi fere eadem verba, et plura signa eduntur.

CAP. IV. Cardiacus Aristoteles II. A. VIII. 24. incurabilem morbum

equi οἱ τὰν καρδίαν ἀλγίστη. σπασίον δὲ λαπαρός ὢν ἀγχι. ubi Goss: ut latera subsidant et illa praestringuntur. Thomae versio gracile existens omissio ἀλγῆ. Sed de difficultate ista alibi dicitur.

vel^c thoracis impleverit venas, cerebrumque^d percusserit, cor etiam pestiferi humoris labe constrinxerit.^e Quae valetudo^f mentis alienatione et corporis sudore monstratur, ex qua^g difficillime liberatur.

V. Quod si appiosum^a simul passio thoracis invenerit, facit^b continuo rabiosum. Ex ardore enim nimio iecinoris^c et sanguinis venae cordis nervique praefocantur, ex qua constrictione fit dolor ipsius² loci usque adeo, ut mordendo se comedat. Ex quibus valetudinibus^d si animal fuerit liberatum, et post curationem aliqua pars cerebri fuerit imminuta^e vel tumor subcreverit, ineptum iumentum, pigrumque^f redditur. et in^g illa parte capitis, ubi vitium remansit, difficile se gyrahit, et ex eo^h latere se parietibusⁱ iungit, et tarde incedens, non sentiens plagam, ambulaturae¹ gratiam perdit, et^k erit submisso capite, et cum stare coeperit cum tarditate se movet, minus etiam videbit, nec cibum nec potum recusat. Quem si curare volueris, cyclo^l curabis. In omnibus autem^m

M. (e) et S. M. Go. (d) cerebrum concusserit S. M. conclusi dederit Go. (e) perstr. S. M. (f) Vulgo induit — alienationem: sed S. M. om. inducit, et Go. plane metum facit, nisi quod alien. mentis habet. (g) Ita pro quo S. M. Go.

V. (a) opiosum S. M. rabiosum Go. deiiceps similis. (b) cont. rab. efficitur S. M. facit om. Go. (c) iocina. Go. (d) valetudinibus animal liberatum Go. (e) minuta deinde ineptus Go. (f) pigrum Go. (g) et illa pars S. M. (h) ipso Go. (i) ambulans graviter pergit S. M. ambulaturam Go. (j) et om. S. M. Go. (l) ex cyclo et helleboro aur. S. M. (m) au-

CAP. V. Cyclo) S. M. ex cyclo et helleboro. Gesner censebat esse hic et capite sequenti cyclum genus cauterii rotundum, quod ille putabat praesertim ex sect. 44. cap. 6. apparere. Equidem cyclo curare puto esse, quod Hippiatrica p. 445. dicunt equum περιδοῦναι; et video nunc demum, mecum sentire H. Mercurialem V.

L. IV. c. 44. p. 427. ubi Vegetium etiam comparavit. Caelius Aurelianus circulis fieri solitam curationem dixit Pass. Tard. l. c. 4. et Synesius in Calvitii encomio: οὐτὶ μὲν εἰς οἱ ταῦτα δυστυχίς οἱ τοὺς καλούμενους κύκλους ὑπὸ τῶν ἱατρῶν ὑπομένειν ἀνυπαρκτοί. Methodici cyclum ἀναληπτικὸν alterum μετασυνχρητικὸν

supra scriptis valetudinibus primum^a de temporibus minuendus est sanguis, sed et de matrice aliquando tollendus. Cura autem pene omnium similis^{*} est, cuius ordinem sequentia declarabunt.

VI. Memineris autem^{*} omnes valetudines capitis, praecipue veteres, periculosas,^{*} cyclo oportere curari. Cui haec observantia et ordo est adhibendus: Triduo ab hordeo abstinebitur^b animal, temperabitur etiam mollibus cibis, post diem tertiam de dextra ac^{*} sinistra, prout aetas aut^d vires vel valetudo permiserint, de matrice sanguis auferetur. Quo facto, per² triduum viridi^{*} cauliculorum ac lactucarum sustentabitur cibo. et post⁴ primo uno die a cibo eum^e sustinebis et aqua. nono^h autem die offas caulium cum liquamine et oleo optimoⁱ temperatas non minus viginti digeras, cui nihilominus lactucam dabis in cibo ter^{*} in die. post potionem bibere semper incipiat.¹ Si vero venter vehementer solvi^m inceperit, caulium³ offas^{*} dare desistes:^{*} et dabis paleas et furfures, ita ut sequente die^p penitus nihil manducet, sed solam aquam percipiat ad bibendum, ac postero^q die inducatur in cellam balnei calidam, et sudet. Opus est⁴ autem diligentia ut reducatur^r celeriter de calore,

tem ex S. M. addidi. (o) prius S. M. Go. (o) eadem S. M.

VI. (a) periculoso cibo Go. (b) abstinere S. M. (c) aut S. M. (d) aut om. Go. (e) iure S. M. Go. (f) ha pro cibo. Primo uno S. M. ac a cibo post diem unam eum abstine. Go. (g) et aqua abstinent. novo iam die S. M. (h) Vulgo novo. Go. novo iam die offeras. (i) opt. om. Go. (j) ita ut secunda die S. M. Go. (l) incipere Go. (m) solvere Go. vehementius S. M. (n) offeres Go. (o) desistas Go. deinceps sed om. S. et S. M. Vulgo seil. postea paleas Go. aut furf. S. M. (p) die om. Go. (q) postremo

appellabant. Eral quidam rerum ad victus rationem aliamque curationem pertinentium stato dierum, tridui potissimum, ordine constitutus usus,

ut docuit Mercurialis l. c. Hinc vocabuli *circulus* usum adde Gesneri Thes. L. L.

ne intercluso spiritu pereat: tunc extergetur * diligenter, vinoque et oleo largiter perfricatus accipiet cum * nitri pulvere folia rafani conspersa, quantum commodum est. Postmodum cum radicibus cucumeris asinini viridis minutatim concisis oleum optimum misces, et * in vase novo ita * decoques ut tertiam perdat. ex quo singulas heminas per capita animalium per triduum dabis, ut potio ventrem resolvat. ⁶ Sed si ultra modum fluere coeperit, lenticulam et hordeum pari * mensura friges, et de * his singulas bilibres per dies singulos cum furfure et paleis dabis. ⁷ Quinque itaque diebus operam refectioni * eius impendes, et leviter exercebis, ut * intelligas * quantum vires corporis sanitasque profecerit. Post haec ⁴ eum pro arbitrio despumabis. Sequenti die caput eius * purgabis exorica, ¹ vel radice Dianaria, quam Artemisiam * dicimus: si haec non fuerint, ex liquamine optimo cum oleo mixto. cuius ^h caput pedesque connectis. Cum bene purgatum agnoveris, solvito, ⁱ butyrum ex oleo roseo solutum infundes in nares, ut *

S. M. (r) educatur celerius S. M. Go. (s) tergetur S. M. (l) hanc potionem ex pulveris nitri folia raphani, radices cucumeris silvestris contere et adde oleum, coque in vase novo ad tertiam S. M. (v) et om. Go. (x) ita om. Go. (y) pariter S. M. (z) de om. S. M. Go. deinceps paliis Go. (a) refectionis F. Go. deinceps eius om. Go. impendis Go. (b) ut om. S. intelligas Go. (c) in addit S. M. Go. (d) hoc ipsum S. M. cum pro eum Go. (e) Sequenti — ei purg. Go. (f) exoriza S. M. (g) Artemisiam S. M. (h) quid? si eius legas. (i) butyro et oleo roseo simul mixtis inf. S. M. butyro roseo et oleo permixtum Go. (2) ac illa Go. (l) Hinc ad finem

Exorica) Ex lectione S. M. exoriza. Gesner coniciebat conyza quam in simili re laudari ait a Caelio Aurel. Acul. II. 9. 40. Artemisiam iterum nominat V. 32. 4. (vulgo III. 33. 4.) noster. Ad eandem pertinere videtur locus Marcelli Empir. p. 249. ed.

Corn. remedium quod Artemisius Dianio ostendit.

Pedesque connectis) ut despumare possis; qua de causa alias delicii, deponi, elidi equum iubet; monente Gesnero.

illo purgationis mitigetur asperitas, ita ut singulae cotylae singulis naribus infundantur. Si¹ supra dictae^m potiones non solverint ventrem, mellis, hellebori albi pondus unius denarii cum heminaⁿ dulcis vini bene tritum in potione recipiat, vel certe scammoniae pondus^o duorum denariorum diligenter tritae cum dulcis vini hemina simili ratione diffundes in fauces. Quod si venter ultra modum dissolutus discrimen importat, anagallicum^p succo ptisanæ ad restrictionem ipsius dabis, lenticulamque et hordeum frixum, singulas bilibres^q in die cum paleis et furfure praebebis in cibo. Ad ultimum, partes quae in causa^r sunt, sinapizabis^r diligenter, sinapizatum^s cauterere ferro, vel quod utilius creditur cuprino combures,^t usta curaturus ex more. Potionem^v quoque ex antidoto polychresto^x per dies plurimos dabis, et^y exercebis leviter, et ad cibaria ipsius aliquid per partes semper adiunges, donec ad pristinam consuetudinem revocetur. Insanabiles valetudines cyclo^z affirmantur posse curari, id est, insani corroborari. Caduci cyclo curati uruntur in capite: morbidi vero, dysenterici, coriaginosi, orthopnoici, strophosi, cyclo curentur in renibus.

cap. om. S. M. (m) scriptae Go. (n) se lib. Go. (o) pondus om. Go. (p) agallium suocum Go. (q) bi. lib. in die cum Go. unde in die addidi. Idem paliis. (r) sinapem dabis Go. (s) sinapevita Go. suprasec. si non valeret. (t) cumbures Go. (v) eisdem addit Go. (x) Vulgo polygreto. (y) et om. Go. (z) cibo Go. deinceps Go. curari insaniam id est insani. Caduci cibo curati uruntur — disinterici cor. hortonicii str. cibo curentur in renibus.

Cyclo affirmantur) Gesner caulem interpretatus decipi se passus est vulgari lectione sequentium verborum: cyclo curentur in renibus, ubi

corrigo: cyclo curati uruntur in renibus. ut paulo antea fuit cyclo curati uruntur in capite. De cyclo vide ad cap. 5.

VII. Cerebrum plerumque diversis passionibus commovetur, quod his^a deprehenditur signis: Ambulabit pravus,^b et frequenter offendet, et toto se corpore commovet. Cuius ista^c curatio est: Baccas lauri numero xx, nitri selibram, rutae manipulum: quae omnia diligenter trita, cum aceto non acri^d et oleo optimo rosaceo commixta,^e hieme calefacies, perunctoque oleo capite eius et cerebro, vel auriculis, cerebellare^f de lanata^g pelle convolvīs. Quae si forte defuerint, farinam hordeaceam^h resinamque miscebis, ex quo cataplasma confectumⁱ cerebro oportet imponi.^a Praeterea^l ceram oleo cyprino coniungis, et³ linteolo inter auriculas ad ceroti^m instar imponis. Sed et reliquumⁿ corpus potionibus refovendum est. Tres fluviatiles cancos conteres diligenter, et cum duabus^o unciiis succi caulium, addito lactis sextario, olei duobus cyathis, permiscebis, et colatum per os diffundes ad cornu. Quorum si inopia est, mellis cyathos duos,

VII. (a) *his* Go. (b) *improvidus* S. M. *deinceps offendit* Go. (c) *ista* om. Go. (d) *acro* F. Go. (e) *mixta* S. M. Go. (f) *Vulgo cerebellum*. Cf. ad Cap. XII. (g) *lavata* F. S. recte cum S. M. Gesn. (h) *hordeaciam* Go. (i) *confectum* S. M. (l) *poni* Go. (m) *Hinc ad finem cap. om. S. M.* (n) *ceronum* Go. (o) *reliqua* Go. (o) *duobus ciatis* Go. *margo pice cau-*

CAP. VII. *Corpore commovet*) Pro his Hippiatrica p. 251. καὶ τὰ σημεῖα αὐτοῦ συνη. Pro parvus ibi est πλάγιος obliquus.

Non acri) μετὰ ὄξους καὶ ἐλαίου θαρνύνου Hippiatrica.

Vel auriculis) Hipp. ἀπάλαψε τὴν κεφαλὴν μετὰ τῶν ὠτῶν. Vnde forte legendum *capite eius inter auriculas*.

Cerebellare) καὶ δέρματι ἔχοντι ἰσάκην ἐμβιβαστέον τούτῳ τῷ βόη-θῆματι τὴν κεφαλὴν περιέβυσον. Vulgatum *cerebellum* correcti. Vide infra ad cap. 44. s. 3.

Tres — cancos) Hippiatr. septem ponunt.

Succi caudium) hunc omittunt Hipp. et in mensura variant liquorum.

Mellis) ὕδρομελιτος καὶ ζαύθους τρεῖς, alii piperis obolum, croci scrupulos duos contrita cum vino infundunt ori Hippiatrica; ubi nescio an idem remedium intelligi debeat; firmare tamen suspicionem videtur supplementum libri Golliani. Mirabatur Gesner pastillos ex aqua et melle una coctis factos.

aquae calidae sextarium 1, coquito,^r ex quibus pastillos facies, et in aqua frigida dilues, et dabis in potum.^a Praeterea si hieme curaveris,^r farinam triticeam, si aestate, hordeaceam aquae frigidae adinvicem amuli^r permixtam, in potione praebebis.^a

VIII. De capitis dolore multi auctores^a multa dixerunt. cuius haec sunt signa. Tumor circa oculos apparebit, pabulum recusabit, lingua eius et palatum labiaque tumbunt, quanto vehementius increverit morbus, tanto exoritur^b amplius tumor: ambulantes toto corpore vacillant, umbramque^c suam velut odorantes expavescunt. Cuius passionis ex corruptione^d sanguinis nascitur causa, cum indigestione^e ciborum naturali meatu intercluso vel certe derelicto, in eas venas, quae circa tempora sunt, defluit,^f membranamque^g cerebri vitiat. Cui sanguinem^h de temporibus oportet minui, et continuo oleo acetoque permixto^b caput largiter perungi.ⁱ Quod si hiems fuerit,^j hordeum pridie^k infundes in aquam et decoques, calidumque^l in saccellos immittes, iumentorumque ca-

lium. Scilicet verba duobus — olei omittit. (p) Ante hoc verbum Go. addit: croci ciotum 1. adipis lib. 1. coquito. (q) potu Go. (r) curabis Go. (s) amilis Go. Est pro amyli. (t) dabis Go.

VIII. (a) veteres S. M. (b) crescit amplius S. M. (c) umbramque — expavescunt om. S. M. (d) Ita pro indigestio S. M. (e) transire non possit. cuius haec est cura. Primum sang. S. M. (f) membrana cerebrique vitio Go. (g) sanguis Go. (h) permixtis S. M. (i) perungere Go. (j) prius infundis et decoquis in aquam Go. (l) Ita pro didamque consuevit Gesner. deinceps immittis Go. (m) Vulgo additum iumentando omisi cum S. M.

CAP. VIII. Indigestione) Simile aliquid Hippiatrica p. 249. ὁπνίκα μὴ τῷ ἀρμόζοντι καιρῷ τὴν τροφήν πέψη το ζῶον.

(Neo acetoque) Hippiatr. ἀπὸ τῶν προτάφων αἷμα ἀφαιρεῖν — καθαροῦ δὲ αἵματος ῥίοντος, τάχιστα ποιεῖν δα

ἀναστολὴν καὶ πυρεθρὸν τρέφει τοῖς πόδε. ἄχρον λεπτότατον εἰς ὄξος θάμνι καθεύδσας καὶ ἔλαιον, εἰάν θέρος ᾖ, εἰ δὲ χειμῶν, εἰς οἶνον καὶ ἔλαιον ἀρεψήσας τούτων τῷ ἀρεψήματι χρῶν. quae nescio an voluerit exprimere Vegetius.

4 put^m duntius vaporabis. Alii auctores^a tolli de palato sanguinem iubent. Tunc cimoliam cretam ex aceto infusam, et merdamⁿ bubulam recentem cum nitro trito miscent, et in cacabo super^{*} carbones decoquunt, calidumque^r cerebro languentis imponunt, aceto rigantes ne creta astringatur^q ad pilos usque,^s
5 cum prius calida fomentaverunt^{*} caput. Dolorem capitis prope^{*} ad insaniam ista signa demonstrant: quoties^v grave est, et^{*} in praesepio se deponit, lacrymae frequenter oriuntur, auriculae stabunt, oculi graviores erunt, anhelitus^y creber, aridus^{*} pilus, tremores frequentes, tristis aspectus. Quem in primis ab aqua abstinebis, ne nimium bibat; de utraque parte colli sanguinem detrahes; caput sicut scriptum est curabis.

IX. Distentionis quoque valitudo ad capitis praecipue causam refertur. Cuius haec erunt signa. Impediente caligine obscurabitur visus, tremor et sudor
2 totius corporis insequitur. quod^a vitium contingit ex aqua, si sudans^b iumentum biberit: vel ex indigestione cibi, si^c non dormiat, vel^d substrictus manserit. Huic capitis membrana distenditur.^e quae passio caeterarum valetudinum^f et fons probatur^g et mater.
3 nisi enim inter initia curaveris caput, ut animal dormiat competenter, fiunt appiosi,^h insani, rabiosi, frenetici, cardiaci. Igitur cum animal distentionis aegritudoⁱ comprehenderit,^a de cervice eidem san-

deinceps durius Go. (n) finum Go. (o) supra e. decoquent Go. (p) calidum Go. (q) in pilis S. M. (r) usque om. Go. (s) Ita pro fum. Go. qui fomentariit habet. (t) ac prope ins. S. M. ea prope insaniam et ista Go. (v) Quotiens Go. (x) et om. Go. (y) anhelitus — aspectus om. S. M. (z) horridus Go. bene, ut puto.

IX. (a) hoc S. M. (b) sudat ium. et bib. S. M. (c) si — competenter om. S. M. (d) si addit Go. (e) distenduntur Go. (f) valitud. Go. (g) esse infra adscriptum inserit Go. (h) opiosi S. M. apiosi Go. (i) aegretud.

guinem tolle prò magnitudine corporis et ¹ aetatis. Et ^m si aestas erit, oleo et aceto caput totumque corpus perunges, et diutissime confricabis, loco refrigerato et opaco inclusum continebis, substernes etiam stercora sicca vel paleas, ut provocet ipsa mollities ad cubandum. locum calidum declinabis, nam ⁿ impedit somnum. furfure vel ^o paleis vel foliis lactucarum reficies. praeterea potum praebebis exiguum. ⁵ cum convalescere ^r coeperit, modicis ambulationibus exercebis. ubi idoneum ^q visum fuerit, ad cibaria largiora infusum ^r hordeum ad pristinam consuetudinem paulatim per incrementa revocabitur. Si die septimo non profecerit, sanguinem iterum ^r de temporibus emittes, et caput sine intermissione curabis. Potionem ^t dabis qua sanantur appiosi: ^r Nasturtii seminis, ⁶ apii seminis, seminis ^r lactucae, anagallici, ^r petroselinii, aneti, papaveris silvatici seminis uncias singulas, piperis scrupulos ^r 3, croci drachmam unam. Quae omnia bene cribrata ^r atque commixta ex aqua temperabis, et ^b trochiscos ^r facies, ut habeant non minus quam singulas drachmas. ⁴ In dieta unum trochiscum ⁷ in aqua dissolutum per os digerens. quod quotidie oportet fieri donec sanitas redeat. Si non appetit cibum, singulos trochiscos solutos cum succo ptisanæ quotidie praebebis. Vinum nunquam dabis. ^r Capitis enim valetudo sumto mero deterior efficitur.

Go. (a) appreh. S. M. (l) vel S. M. (m) Hinc ad finem sect. 5. om. S. M. (n) cum impendit sompnum Go. (o) et Go. (p) cum valesc. Go. (q) idoneus visus Go. (r) infuso ordeo coniiciebat Gesner. (s) iterum ei — emittis Go. (t) Potio etiam datur S. M. Postea dabis ea Go. (v) opiosi S. M. apii Go. (x) seminis — seminis om. Go. (y) anagallici Go. punctis suppositis literis prioribus tribus. Margo anagallici. (z) unciam — unam quae S. M. (a) trita S. M. (b) (c) inserit S. (d) vulgo trochiscos Go. trochiscos. et sic deinceps iterum. (d) in die inserit S. deinceps reliqua usque ad finem capitis om. S. M. Videtur verum esse: In die unum etc.

Script. R. R. Tom. V

K

X^a Si quod iumentum appiosum^a fuerit, in prae-
sepio^b incumbit, oculos tensos habebit, micabit^c
auriculis, visus caliginem patietur, et gyrat in circulo
tanquam ad molas.^d

XI. Quod si etiam fuerit conversus in rabiem, sic
intelliges:^e Subito hinniet tanquam sanus, parem
suum appetit morsu, vel hominem, praesepia aut ilia
sibi mordicans rodit: quem sicut appiosum curabis.
Prorsus abstinence^b ab hordeo, et^c mollibus cibariis
sustentabis.^d Praecipue tamen^e apium viridem^f quan-
tum voluerit praebebis. Sanguinem de temporibus
aut de cervice emittes,^g loco tenebroso statues, ca-
put eidem huiusmodi acopi^h confectione curabis:
Opopanacis libramⁱ 1, resinae, terbentinae ana un-
cias 2,^k galbani^l unciam 1, resinae frixae uncias 3,
masticis tritae uncias 2, olei veteris libram 1. ex hoc
ei cerebrum inter^m auriculas confricabis; oleum ta-
men solum ac liquidum in aures eiusⁿ suffundes.
cuius^a tamen prius quam acopo utaris, saccellatio-
nibus caput cerebrumque vaporare^o te convenit, et
caput appposito cerebellari^q communire. Potiones

(c) *dederis* — *validitudinis sumpto mero in deteriora vertuntur* Go. Vult
igitur *validitudines*.

X. (a) *opiosum* S. M. *apiosum* Go. (b) *praesepium* S. M. (c) *nutabit*
S. M. (d) In S. M. conneclitur cum capite sequente.

XI. (a) *intelligas* Go. *deinceps subito* F. *invenies tanquam sanum* S. M.
(b) *abstinebit* S. M. (c) et ex S. inserui. (d) *fomentabis* S. M. (e) *autem*
S. (f) pro *viride*. Palladius etiam *apios* dixit. (g) *educes* S. M. (h) *api*
S. M. (i) *unciam* S. M. (j) *tres* S. M. An iunctim legd. *resinae terebin-
thinae*? (l) *galbani* — *uncias 2.* om. S. M. *deinceps resina fricta* Go.
(m) Vulgo et *auriculas*. S. et *inter aur.* Go. *cerebrum ei et inter aur.* (n)
ipsius Go. (o) Hinc ad finem cap. om. S. M. (p) *evaporare* Go. (q) Vul-

CAP. XI. *Apium viride*) Ab hordeo
abstineri iubent. Etiam Hippiaetria;
sed locum tepelricosum ei silentem
improbat solus Apsyrus p. 213.

Inter auriculas) Vide supra I. 10.
b. et infra V. 32. 2. (vulgo III. 33. 2.)
Cerebellari) Ita ex capitis seq.
sect. 6. correxi vulgatum *cerebello*.

quoque* ex trochisco superius memorato quotidie praebebis; collyrio* acri inungis assidue, ut caligo ex oculis possit auferri. Quae cura si non profecerit, caput et tempora sub ipso procomio* semisse inuris cauterio, quod et super venas* temporales facies. Plerique tamen, facies* ne deformet* iumentum, solo tabulare palati usto* sani fieri possent.* Fervor enim foci debilitatem capitis tollit, et membranam mentis* pristinae sanitati restituit.

XII. Alii auctores insanientis iumentu ardentis et sanguineos* oculos et humore suffusos vel^b stantes* dicunt, aurículas micantes, ut ad instar indomito-

go cerebello. Go. *relare minnere*. (r) quoque om. Go. *deinceps* vulgo trochisco. Go. trochisco. (s) collocri adscripto: al. colirii forti. (t) Vulgo procomio. (v) *venas* om. Go. (x) *facies* om. Go. (y) *deformetur* Go. (z) Ita pro confecto F. M. S. N. et Go. Gesnerus confixo praeferebat comparato II, 14, 4. II, 22, 3. II,* 27, 3. (a) *possunt* Go. (b) Gesneri coniecturam *mentis pristinae sanitati rest. pro menti pristinae, sanitatique* firmat aliquatenus Gothani *mentis*.

XII. (u) *sanguinolentos* S. M. (b) *vel* inserit S. (c) Vulgo *stantes auri-*

Hippiatrica p. 245. ἀνάλεψε τὴν κεφαλὴν καὶ δέματι προβατίῳ κατὰ-σσεπε. et post: τὴν κεφαλὴν δέματι ἔχοντι ἱρίαν καὶ ἐλαμμένῳ ἰλρίῳ κάλυπτε. Supra c. 7. i. cerebellum de lanata pelle vulgo similiter erat.

Collyrio acri) Hippiatr. p. 245. ἔγχυσθαι δὲ καὶ τοὺς ὀφθαλμούς καλυπρίῳ.

Procomio) Ita scripsi pro protoeomio. Hippiatr. p. 244. καὶ τοὺς κροτάφους κεντῆρασι πολλοῖς καυτῆρος ἔγχυσθαι.

Confecto) Ita vulgatum confecto corrigi voluit Gesner. In margine: Fabr. et Samb. est usto ex glossa. Tabulare palati vocat gradus seu rugas palati equorum.

Membranam) Causas morbi ponit

noster c. seq. sect. 8. duas, sed plures Apsyrus p. 243. καύματος ὑπερβολὴν, προσπορὰν ὀφθῶν πλειόνων, ὑπερπορὰν αἵματος τῇ μὲννεγι, χολῆς παρῆκτων εἰς τὰς γλῆβας τὰς αἰμαγωγὰς, φαυλότατα υδάτων. Hinc recte Gesner vulgatam *menti pristinae sanitatique* corrige voluit. Meninga a Cael. Avel. Acut. II, 9. 41. *mentem* appellari idem monuit. Locus est: *dehinc odore penetrando membranas invuit et tanquam acre collyrium oculis sic mentes inflamat.*

Cap. XII. *Vel stantes*) Ita suadente auctoritate S. M. et Hippiatricorum postea laudandorum correxi vulgatum: *suffusos, stantes aurículas dicunt vel micantes.*

rum^d nec capi possit,* et captum, parietibus se illi-
dens conetur^f effugere. terram pedibus fodiet,^g et
² multum flegmatis^h ex ore profundet. quod hacⁱ ra-
tione curatur, ut^k auferatur ei sanguis de iugulari-
bus^l venis, de palato, et post de cruribus. a cibo^m
³ eadem die abstinence et potu. Alia autemⁿ die aquam
frigidam dabis ei bibere. Auferantur stercora quae
in ano eius^o sunt per quadriduum continuato cly-
stere; curabitur^p venter,^q ungetur cerebrum, secreto^r
collocabitur^s loco, accipiet in^t substantiam^u porros,
et^v herbam mollissimam,^y aut mollissimum foenum.
⁴ His potionibus percurandum. pulveris turis^z dra-
chmam 1, aceti albi sextarium 1, radice panacis un-
ciam 1, herbae saxifragae uncias 3,^a ex aqua mulsa
per os dabis. Lactis^b caprini sextarium unum de-
fundis in fauces. quod si defuerit, cuminam^c rusti-
cum pondo duo^d in pulverem rediges, additoque^e
olei optimi uno^f ebulo, ex aqua mulsa diffundis^g ad
⁵ cornu. Sed caeteris potio haec aptior creditur: apii
unciam 1, iusquiami unciam 1, seminis apii unciam 1,

culas dicunt vel micantes, ut, S. M. nutantes habet. (d) indomiti Go. (v) possunt et caput par. se allidens Go. et capite par. S. M. (f) nisi teneatur effugiet S. M. (g) fodit Go (h) flatus S. M. (i) hac om. Go. (z) ut om. S. (l) Ita pro angular. S. M. (m) autem addit S. (n) vero S. M. (o) ipsius S. M. (p) purgetur S. M. Go. (q) et cerebrum et obscuro colloc. S. M. (r) obscuro inserit Go. (s) conloc. F. (t) ad S. M. Go. (v) intuba addit S. intubam Go. (x) in herba et moll. S. M. (y) moll. om. Go. deinceps idem ac. (z) thuris S. deinceps libram S. M. pro drachmam. (a) duas S. M. (b) Lactis — cornu om. S. M. Item addit Go. (c) Vulgo alminum. (d) pondera Go. (e) addito Go. (f) obulo uno Go. acetabulo capniiciebat Gesner. (g) defundis Go. (h) succum pisanæ dabis S. M. (i) et om.

Et captum) Ex lectione S. M. malim et captum nisi teneatur effugiat; parietibus se illidet etc. Hippiatr. p. 244. τὰ ὦτα συνιχῶς κινῶ, ἐφ' ὅλ-
μους ἐστῶτας ἔχει καὶ λήποντας.

πίπτει δὲ καὶ ἀπρόν. p. 245. οἱ ὀφθαλμοὶ προσιπτονται ὕδατι.

Iusquiami) i. e. hyoscyami. Sed in Hippiatr. p. 245. ἐστὶ θράσχος σπέρματος, μήκωνος σπέρματος ἐξίσου

seminis lactucae uncias 2, papaveris silvestris unciam. quae omnia in pulverem redacta commisces, et unum cochlearium magnum ex aqua dabis, vel si cibum non accipit, ex^h succo ptisanæ. obscuro et frigido⁶ et^l laxiore loco statues, silentiumque praebebis ut dormiat. prius tamen oleo ac pice liquida caput perunges, auresque complebis: tempora etiam munies cerebellari^l vel fasciis; myrtam^m quoque aridam, conteres, et aceto oleoque miscebis, corpusque eiusⁿ totum diutissime confricabis.^o Solent constringi^p et obrui stercore, ut sudent et dormiant.^q Quibus si somnus^r venerit, asseret sanitatem. Rabiosum vero iumentum eadem omnia et maiora ostendit^s quam insanum. Nam et alia animalia comedit, et facit^t ipsa^u contagione rabiosa. Plerumque^v etiam^x moribus intestina sua extrahunt et hinniunt^y fortiter. Quae valetudo ex nimia sanguinis abundantia et ardore contingit. Curatur autem observatione et potione^z superius declaratis.

XIII. Chirurgia^a appellatur quodcumque^b secatur ferro, vel cauteriis uritur. quae^c cum omnibus membris animalium, tum praecipue capiti necessaria est medicina. Quodcumque igitur iumentum in qua² libet parte fregerit caput vel nudaverit casu, solli-

Go. et lax. om. S. M. (2) et addit Go. deinceps minus Go. (l) Vulgo cerebellare. S. M. om. cereb. vel. Go. cervellare. (m) Vulgo myrtam. S. M. myrrham. (n) corpusque totum ipsius Go. (o) perfricabis Go. (p) diligenter addit S. (q) obdorm. S. M. (r) opus Go. (s) ostendit om. Go. (t) ipso contactu S. M. bene! (v) Plurimumque Go. (x) enim S. M. (y) ineunt F. S. recit S. M. ineunt Go. (z) potionibus Go.

XIII. (a) quoque addit Go. (b) Sic Goth. Vulgo quodcumque. (c) quod cum omnibus — medicinis Go. Quae omnia membris an. tum praec. cap. S. M.

μῖξαι τὸν ὑπόρριμνι. et pro reliquis
πονηοιὺ ἀλτὶςσπέρμαν, νὰρδοστὰ-
χρος: πηροσιλὲνον μακιδωνικοῦ.

Confricabis) Unctione et frictione
utilitur etiam Apsyrus p. 243. sed
unguentum differt.

cite curandum, ne indignatio vulneris in nervos cere-
³brumque penetrando periculum generet.⁴ nec in
 primo medicamentis uti acrioribus convenit, sed
 magis melle^e curare. cum ad maturitatem venerint^f
 illa quae fracta fuerant,^g tenta solerter,^h et mobili
 manu vel forficibusⁱ eximito. Reliqua fragmenta
 ossis, quae asperata sunt, ferramentis caedito com-
 petentibus,^j atque perradito, ut carnem facilius in-
 ducant. nunquam enim clauditur vulnus si non rase-
⁴ris, donec sanguis per os ipsius respondeat. In quo
 maior est adhibenda cautela, quia^k solet in locis os-
 suosis^m et commissuralibus fistula fieri. quaeⁿ cum
 evenerit, parvum et incurabile^o efficit vulnus, per^p
 quod non sanies, sed humor liquidus emanat, nec
 unquam ducta cicatrice solidatur. Quod si evenerit,
⁵hac ratione curabis. Papyrus^q per ipsam fistulam
 traicies,^r ita ut capita papyri, quae^s extra fistulam
 eminent,^t ex utraque parte alliges^v lino ne cadat,
 et diebus v vel pluribus, donec callositas fistulae
 papyri^z distentione turgescat, et maius vulneris fo-
⁶ramen fiat. Tunc^z ad mensuram vulneris ex fistulari
 medicamento collyrium facies, et^a exempto papyro

Vulgo cum sit omnibus — praecipue tamen capitis. (d) generetur Go. (e) molliter S. M. (f) venerit Go. (g) Vulga addita assa laxantur omisi cum S. M. et Go. (h) tempta et sal. Go. solerter S. solenniter S. M. Vulgo sal-terter. (i) forficibus S. M. (j) comp. ex S. M. addidi. (l) quam Go. (m) saxons S. M. (n) quod S. M. (a) Ita pro parumper iniuria afficit vulnus S. M. parvum sed incurabile efficit vul. Go. (p) quod non saniem sed humorem liquidum emittit S. M. (q) Ita pro deducta S. M. (r) inducis S. M. radicem Go. (s) extra orificia ex utraque parte alliges, ne cadat, et tribus S. M. (t) debent eminere. (v) Vulgo alligas. (x) tergere papyrum faciat et nullum vulnus S. M. papyrus maris distentione tur. et nullum Go. (y) autem addit S. (z) facies exempto Go. facies et ex. S. M. Vulgo fa-

Cap. XIII. Fistulari) quod reperies infra c. 26. Pro monies infra est fa-
 sciabis.

intra* fistulam iniicies, ut impleatur ex integro, et ne excidat,* munies diligenter. Post dies quatuor vel quinque solvis^d si fistula* ceciderit, traumatico curabis, quod vulnere semper immittes,^e donec spissa sanies et non multa in eo loco reperiatur. Cum autem iam limpidum videris, collyrium* fac. pollinem ervi,^h et thus masculum tritum aequis ponderibus cum melle decoquito, et plagae ipsi impositoⁱ per dies plurimos, quotidie curato ita, ut deprimas ipsas partes vulnere, quatinus* iunctae citius cohaerescant.¹ Si graviter offenderit caput, ut cerebrum vexet intrinsecus, continuo de temporibus sanguinem eidem oportet auferri, et spongiam aqua,^m si aestas fuerit, oleo roseo,ⁿ et aceto aequa parte commixto capiti eius imponi,* fasciaeque connecti, et cibos virides praebere.^p si nec ipsos appetit, quia omnem cibum recusat, fabam moles^q et convertes in pollinem,^r

ciens, exento. (a) intra om. S. M. (b) et S. M. Vulgo plane. (c) excedat ne imminues Go. (d) ita quod caro infecta cadat S. M. (e) fistulis — traumatico Go. (f) immittis Go. (g) Vulgo collyrium, fac pollinem. Go. facito pullinem. (h) Ita pro herbi S. M. (i) imposito Go. (z) et quatinus Go. (l) crescant sed si S. M. (m) aqua — fuerit om. S. M. a frigida Go. voluit aqua frigida. (o) rosaceo Go. (o) imponis fasciaeque Go. (p) praebete Go. (q) solem convertas in pulverem Go. (r) pulverem etiam

Diebus V.) Recte Samh. M. diebus tribus. Ita eoi'm est infra c. 26. qui locus hinc nostro locum mutuatur et invicem accipit hinc.

Fistula ceciderit) Callositatem fistulae intelligi, patet ex cap. 27. sect. 4. duritiam carni vivae apponit 4. 46. ἐσχάρω graece Hippiatr. p. 270. Carnem infertam dicere videtur Samh. libri margo.

Collyrium fac. pollinem) Ita ex altero loco, ubi thus omittitur, corrigenda erat vulgata: videris collyrium, fac pollinem etc.

Deprimas) Vix sanum est verbum. Infra anapleroticum medicamentum adhibet.

Spongiam aqua, si aestas fuerit — fasciaeque connecti) i. e. alligari. Alio sensu est caput pedesque connectis 3. c. 6. sect. 7. Ceterum ex Gothano frigida addenda videtur; deinceps oleum et acetum permixta imponi capiti videntur hieme vel si hiems fuerit. Haec vel similis distinctio excidisse videtur.

Quia omnem) An fuit quin omnem?

farinam quoque triticeam pariter admisces, et cum mulsa per cornu ad substantiam animali* tam diu faucibus eius infundes, donec cibos virides appetat, quos aqua marina vel salsa oportet aspergi.

XIV. Aurium* ut vicinitate proxima,^a ita periculi non discrepans cura est. quae si casu^c aliquo fuerit^a a radice contusa, et collectionem fecerit, eam,^d cum maturaverit, scalpello secato, et pus sinito fluere. tum linis^e aceto acerrimo et oleo per triduum, quarta^f die traumatico curato, donec sanetur. Etiam si cartilaginem vexaverit, eiusdem medicinae observatione^g proficiet. Si vero a radice auriculae, vel commissura capitis tumor^h magnus cum duritia exstabit, ex foenigraeci et lini semine et tritici pollineⁱ cataplasma imposito, maturatam^j collectionem scalpello secato, ita ut inferius plaga spectet,^k quatenus humor per^l prona decurrat. Vino,¹ oleo, et sale mixto infusos^m lemniscos inducis, et vulnus per quadriduum fovebis, post traumatico uteris. sedⁿ difficilis cura est, quia fistulae in talibus locis frequenter oriuntur. quae si evenerint, supra scripta curatione^o curantur. Si tamen aegritudo^p [vulneris] ulterius^q etiam^r

S. M. (s) animalis Go.

XIV. (a) Prima sect. om. S. M. ut in vie. Go. (b) cerebri addit superser. Go. idem periculo. (c) causa aliqua Go. (d) cum eam Go. (e) cum addit Go. (f) quarto — traumatico Go. (g) tumor c. dur. magnus exstabit, ex foenu graeco Go. (h) poline Go. (i) maturatam — spectet om. S. M. (j) spectetur quatenus Go. Vulgo quatinus. (k) et addit Go. (l) infunde et vulnus S. M. infusus linis eos Go. (m) non tamen fistulae S. M. curae Go. (n) ratione Go. (o) aegritudo Go. (p) ulterius suprascripto

CAP. XIV. Ita periculi) Malim periculo.

Si cartilaginem) Partem auris superiore cartilagineam tolam.

Commissuram) Brevisiter Hippia. p.

60 et 61. συμβαίνει τῷ ἱππῶ οἰδημα γενέσθαι κατὰ τὸν σύνδεσμον τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ τραχήλου παρὰ τὰ οὖς σκληρώμα ἔχον. λέγεται δὲ παρωτίς— οὐ δὲ δὲ τοὺς δάκτυλον ἐντείνεσθαι. εὐχρώς γὰρ συρριγγούται ὁ τόπος.

post medicamenta procedat,^a vicinae urendae sunt partes, et cauterio^b in ipsis collectionibus insignenda sunt puncta^c vehementius, ut et cutis et causa per-rumpatur^d interior. post sollemniter^e usta curanda sunt.^f Non enim aurium^g est negligenda curatio, ne ex dolore nimio generetur insania. Primum pur-ganda est auris diligenter intrinsecus,^h ut auferatur quod doloremⁱ movet, aut laedit. Si^j nihil inveni-tur,^k spongiam^l nitro et aqua molliter infundes et dilues,^m unamque noctem intra auriculam infusam spongiam manere patieris. Die tertioⁿ nitro et aqua^o calida fovere incipies frequenter et diu, donec dolor recedat. Quod si aqua fuerit ingressa, oleum vetus et acetum aequis ponderibus adiecto nitro in aurem

vulneris Go. igitur vulneris inclusi. (r) etiam om. Go. et post medica-menta traspouit. (s) procedit urendae Go. (t) cauteria S. M. (v) bene cutis et caro rumpatur int. S. M. (x) pror. Go. (y) interior. p. solemni-ter Go. Vulgo solexter. S. M. solemniter. (z) non est, aurium neglecta curatione, ne S. M. (a) dubium in negligentia curationis aurium, ex dolore Go. (b) interior Go. (c) Sed Go. inveneris deinceps S. M. (d) at si addit Go. (e) elevas Go. sic infusam una nocte intra aurem manere patieris S. M. unaque nocte Go. (f) tertia suprascr. Go. (g) superimponas Go.

Ne ex dolore) Hippiatrica p. 63.

τόν πόνον τοῦ ὠτίου θεραπεύσαι δεῖ μέπως εἰς μανίαν ἐμπέσει τὸ ζῶον καὶ πρὸ πάντων τὰ τοῦτου ὅτα καθάραι μῆτι ἐνθὺν ἐγκαθίσταν βλάβην ἢ πό-νον πάρεξῃ, καὶ καθάραντα διὰ σπογγίου ἀπαλοῦ μέλι καὶ νέκτρον καὶ ὕδωρ διυλεῖσθιν εἰς τὸ οὗς ἐμβαλε πρότερον τοῦτο ἀπομάζας. ἔασον δὲ τὸ σπογγά-ριον εἰς τὸ οὗς ἐμμεῖναι μὲν νυκτὶ, τῇ δὲ ἄλλῃ κατάντησι ὑδατι θερμῷ καὶ νέκτρῳ ἕως οὗ ὑγμάνῃ. Ex quibus aper- tum est; h. l. mellis mentionem ex- cidisse; et praestare lectionem libri Sambuci sic correctam: nitro et aqua melleque infundat et sic infusam una

nocte intra aurem manere patieris.

Quod si aqua fuerit ingressa) Ari- stoteles Problem. 32. quaeest. 10. Διὰ τί, ἐὰν εἰς τὸ οὗς ὕδωρ ἐγχεύῃ, θάσιον προσεγγιζόνται, οὐ δύναμιν τοῦ ἐντός ὕγρου ἐξελθεῖν δι' ἄλλου ὕγρου; sed rursus huc pertinet locus Hippiatricarum p. 63. quem iam olim Contr. Gesner in Equo p. 512. comparare iussit: θάσιον παλαίον καὶ νέκτρον ἐξ ἰσοῦ βλαίων εἰς τὸ οὗς ἐπι- χρεῖ καὶ ἐπίδεσ ἐρίως. Τοῦτο δὲ τῷ τρόπῳ καὶ εἰς τραύματα ἔγχει, ἐκ- θέσσονται. quae locum vitiosum et lacunosum esse, nunc demum Vege- lii compo ratio docet.

mittito, et succidam lanam superimponito.^a Si vulnera fuerint, liparam^b auribus inseres et curabis.ⁱ

XV. Quodcumque iumentum in oculis trichiasin^a patietur, id est, ut pili aliam^b palpebram urentes^a lacrymas moveant, visumque conturbent, hac ratione curatur. Non longe a pilis ab interiori parte scalpello plagam dabis^d in cute palpebrae, post forficibus^e per longum ad mensuram oculi fasciolam praecides, et impositis fibulis consuēs palpebram foris versus, ut oculus sine deformitate recipiat visum² et gratiam naturalem. Tunc vero optimo oleo, nec non etiam muria^f infusam spougiam superpones, et oculum fasciabis. Post diem^g quintum solvis, tunc intrinsecus oculum collyrio curabis: deforis vero tetrapharmacum inpones, non prius fibulas ablaturus, quam duxerit^h cicatricem. Nihilominus et cadentibus fibulis, collyrii cura non deerit, ne caro rursus superflua excrescat. Sed plerique adhibent cum deformitate compendium, ut partemⁱ quae prominet ad mensuram naturae forficibus amputent, poscaque^a frigida (sunt) propter fluxum sanguinis foveant, (et) oculum collyrio intrinsecus curent, ne indignationis⁴ necessitate laedatur. Adversus¹ infestantes pilos tertia cura est, ut leni tenuique cauterio genae quae procreverint^m inurantur, quo facto, ducta cicatrice contrahiturⁿ pellis, et palpebra altius^o elevata a pupillae cursu pilorum arcet iniuriam.

(h) *lipparia* S. M. Vulgo *lyparem*. (i) Ita pro *curasti* S. M.

XV. (a) Ita pro *tritiacom* Morgagni. *tyriacem* S. M. (b) *alieni* malebat Gesn. (c) *vertentes* S. M. (d) *facies in palpebra* S. M. (e) Ita pro *forficibus* S. M. *furibus* Go. (f) *aqua marina* S. M. (g) Ita pro *die quinto* S. M. (h) *induxerit* S. M. (i) *pars* S. M. (x) Vulgo *pussa*, quae frigida sunt — foveant, oculum. S. M. et *pussa frigida quae sunt*, Go. *posca quae facta*. (l) Hanc sectionem ex cap. sequentis sect. 3. huc retraxi admonente etiam Io. A. Fabricio et Morgagni. (m) *procreverit*, *inuratur* S.

XVI. Suffusio sicut hominum, ita iumentorum impedit visum, cuius tria genera ab auctoribus indicantur, stenocoriasis,^a platycoriasis, hypocoriasis; Graece (enim core) pupula nominatur. Stenocoriasis dicitur, cum constringitur visus et vires amittit. Quae hac ratione curanda est, ut^b sanguis de temporibus auferatur: radicem quoque foeniculi et herbam cichlidoniam^c vel rutam decoques ad tertias, et cotidie ex ipsa aqua quantum manus patitur calida^d oculus foveatur. Inunges etiam collyrio opobalsamato,^e quod suffusionibus prodesse consuevit.^f Platycoriasis^g autem est, cum se ultra naturalem modum pupilla diffundit et cripit visum, nec curari ullatenus potest. Nam sicut ovi vitellus casu aliquo disruptus^h in priorem formam coireⁱ non potest, ita semel pu-

(n) coneritur F. S. (o) Ita pro alterius S. M. Gesn. (p) Ita pro pupilla urui ex S. M. dare voluit Gesn. sed operae steretrarunt.

XVI. (a) Ita recte Gesn. pro stenochor. plotochor. hypoch. deinceps ex eiusdem admonitione verba enim core addidi uucis ineloss. (b) Verbis ut sanguis S. M. subtiliori haec: si visus caligat. (c) cichlidoniam F. S. (d) calida ex S. addidi. (e) Ita pro opobalsamo S. M. (f) Quae vulgo hic sequebantur, retuli ad cap. antecedentis fluxum. (g) Ita Gesn. pro plutoch. (h) disiectus S. M. (i) redire S. M. (z) visum. Quod S. M.

CAP. XVI. *Platycoriasis*) Aretaeus Capp. Diuturn. morbor. I 7. a Gesnero laudatus: καὶ ἡ ἐν τοῖσι ὀφθαλμοῖσι παρθέως (κόρη) καὶ γὰρ ἐκχέται πολλὰ ἐς μέγεθος, εὐτε πλατυκορίην ὀνομάζομεν ἀτὰρ ἡδὲ συνάγεται ἐς μικρὸν ἢ κόρη, εὐτε φθίσκει ἐν ἡδὲ μυστρίσιν ἐγὼ χιλιέσκω. ubi nisi plura exciderunt, ab usu loquendi plane recessit Aretaeus. Reliqui enim medici velut Paulus III. 22. et Celsus 6. c. 6. mydriasis vocant, quam Aretaeus πλατυκορίην, quam nominat et explicat Philoponus ad Aristotel. de Anima Littera K. 7. Plinius 23. s. 31.

succum foliorum oleae ad procidentem pupillam commendat. Ibi enim non pupillae, sed papulae habet Codex Pintiani.

Hypocoriasis) Mihi eadem esse videbatur cum ea, quam sequens capit ὑπόχυσιν, hypochysin, i. e. suffusionem appellat. Crescensius IX. 26. eundem morbum tractans, *anticeas* vocat in titulo capituli, sed editio princeps et Lovan. *De morbo oculorum et cura eius* rectius inscribit capitulum. Nomen nullum habet Iordanus c. 6. ex quo sua duxit Crescensius, nec Rusius c. 53.

4 pillula diffusa recipere non potest usum * videndi. Quod
 evenit¹ equorum sudore, dum membranula, quae
 continet lumen, indignatione^m caloris disrumpitur:
 vel certe sollicitudo longi itineris ad indignationem
 iumenta compellit, aut laesum oculum dominus cu-
 5 rare neglexerit.ⁿ Quod cum accidit, oculus videtur
 incolumis, nullis^o lacrymis, nullo sanguine, nulla
 indignatione prodit iniuriam, sed uno tamen^p decla-
 ratur indicio, quod in pupilla ipsius imaginem tuam
 6 tanquam in speculo^q videre non potes. Hypocoriasi
 autem a capitis humore descendit, et in uno oculo
 sese primo ostendit, postea etiam ad alterum transit.
 Intelligitur^r autem humore vel lacrymis. Continuo
 sanguinem ei de supercilio vel de ipsa parte tempo-
 rum detrahes, fomentabis ex tepida aqua, in qua
 radices foeniculi decoctae fuerint cum ruta. Praete-
 rea inunges collyrio opopanacato^s et opobalsamato.
 Quod si institeris medicinae, per lacrymarum cursum
 consuevit saepius caligo sanari. Temporales quoque
 venae cauteriis inuruntur, ut^t meatum humoris
 excludant.

XVII. Quod si vis passionis intulerit hypochysin,^a
 diligenter attende quo colore sit membrana, quae
 opposita^b pupillae impedit^c visum: si auroso^d colore

(l) in equorum furore S. M. quae verior mihi lectio videbatur. (m) indi-
 gnationis calore S. M. (n) neglexit lector expectabat. (o) nullius S.
 (p) uno S. M. uno tamen Go. vulgo visus tantum. (q) speculum S. M. Ita
 et pupillam Go. (r) intelliguntur F. (s) opponacato S. M. vulgo opopa-
 nato. (t) Ita pro et m. h. excludunt S. M.

XVII. (a) Ita pro cicatricem margo libri Io. A. Fabr. caecitatem S. M.
 (b) Ita pro appos. S. M. (c) operit S. M. (d) aurei S. M. (e) Ita pro candida

Per lacrimarum cursum) Hoc ἀπο-
 δακρύσει Graeci, delacrimare Latini
 dixerunt; hinc delacrimatio, et col-
 lyria delacrimatoria dicuntur.

CAP. XVII. Hypochysin) Ita liber

Fabricii, caecitatem Samb. Vulgo ei-
 catricem. Deinceps recepi ex Samb.
 libro opposita pro apposita. Idem
 operit — aurei. Voluit aureo. Postea
 candido ex Goth. dedi pro candida.

fuerit, insanabilem scias: si candido* nimium, etiam noveris non posse curare ipsam. Si vero spissa fuerit, colore oleagineo,† muco similis, per paracentesin⁶ ad hominum similitudinem, cum fuerit maturata curatur. Iumentum igitur pridie temperabis^h a cibo,² vel potu maxime prohibebis, in loco molli elides,¹ caputque eius et cervicem apte collocabis. ita patentem oculum facies, ut claudere non possit. deinde ab ipsa fronte paracenterium inter tunicas oculares subiicito, ne pupillam tangas, aut aliquid laedas interius, sed ipsum album de superiori parte ubi hypochysis⁴ posita est, capitello¹ paracenterii deorsum deprimis ad palpebram inferiorem subtiliter. Quod³ si depositum fuerit, non prius paracenterium eximas, nisi clausum oculum penicello calido diutissime vaporaveris. solet enim resilire. Quod si ita evenierit, reprimito, donec ita componatur,^m ut resilire non possit. Cum itaque intellexeris claritatem pupillae sine ullo obstaculo hypochysis,ⁿ tunc eximes ferrum, et invenies animal videre. Curabis sic. Ex oleo⁴ roseo et ovi albo anacollima facies, lanae^o infundes, et super oculum curatum^p impones, ac desuper fa-

Go. (f) Ita pro *oleagino* S. M. (g) Ita pro *paracentesim* ubique Gesner. (h) *separabis* S. M. (i) *deiciatis* S. M. *sternes ut iaceat* Go. (2) Ita pro *hypochysis* Gesner. *hypocisma* S. M. et Go. Voluerunt *hypochyma*, quod sequens depositum respicit. (1) *caput* S. M. (m) *vel comprimatur* margo Go. (n) *hypocima tunc eximes ferro* Go. Voluit *hypochyma*. (o) Ita pro *lanam* voluit Gesn. (p) *omitt.* S. M. *eius imponis* Go. (q) *infundis* S. *infundes*

Oleagineo) Plinius 25. s. 92. anagallidis utriusque succus cum melle oculorum caliginem discutit, et ex iclu cruorem et argema rubens, — pupillas dilatat, et ideo hoc inunguntur ante quibus paracentesis fit.

Lanae) Huc pertinet locus Hippiatr.

p. 50. ἔριον μετὰ θαλάσσιου βοδίνου καὶ οὐοῦ ἐντός τῶν ὀφθαλμῶν ἐμβαλεῖ, τῇ δὲ ἄλλῃ τῆλεως ἀρετὴν μένει· χυλὸν χλαπρὸν ἐπὶ πάντεσι, καὶ πληρώσας σπόγγον ἐπίδεξις καὶ δέξον, καὶ πάλιν ἔριον etc.

sciabis. Caveto ne ipsa die manducet, et moveat oculum agitatione maxillae; sed tamen si voluerit, bibat. Altera die solvis et calida fomentabis diutissime, deinde foenigraeci succum in oculo subfundes,^a et rursus anacollima supra dictum similiter impones, fasciabisque. Quod cum per triduum aut quadriduum feceris, oculum solvis,^c et foenigraeci succo fomentabis, et^e ex melle optimo Attico^f unges, donec cicatrix se confirmet et oculus.

XVIII. Est et^a aliud vitium eiusmodi, ut interdum oculo album inducat,^b interdum limpidet: ex qua passione lunaticum oculum veteres nominavere. Cuius ista curatio est, ut de ipsa parte temporum^c detrahatur sanguis. interpositis diebus, sub oculo nihilominus sanguinem oportet minui. Cotidie quoque^d calido fomento oculum curabis deforis; intrinsecus autem inunges collyrio thermantico^e et acerrimo per plures dies, donec recipiat sanitatem. Si nihil ex hac ratione profecerit, venas superiores in temporibus supra ipsum locum qui sustinet passionem, diligenter perquires et ibi^f inures, ut humor noxius possit arceri.

XIX. Quodcumque iumentum in oculo habuerit staphyloma, incurabile est: talis tamen curatio con-

Goth. Vulgo *subfundis* — *imponis*. (a) pro *ocul. solv.* Go. *solveris*. (s) et ex S. addidi. (t) *antiquo* S. M.

XVIII. (a) et ex S. addidi. (b) *ducit ita, quod impedit visum, quem morbum lunaticum* S. M. *oculum album ducat, vel impediat* Go. (c) *temporis* S. M. (d) *vero* S. M. (e) *thermantico* S. M. (f) et *ibi* *aliquis* S. M. vulgo *ibi* *decurat*.

CAP. XIX. *Staphyloma*) Ipse postea *tunicas ruptas* memorat, ut infra VI. (vulgo IV.) 28. 40. ad oculorum rupturas et tuniculas servandas. Scilicet cornea aut rupta cornea cum

uniformis tunica precipit et malum est adhuc parvum, *μικροίραρον* vocatur, cum vero angatur, ab acini varum similitudine *στρεψόλωμα*, cum vero ultra palpebras precipit, malum

suevit adhiberi: De sub oculo sanguinem ei detrahes, et fomentabis calida cum radicibus foeniculi et rutae decocta; inunges etiam collyrio non valde acri, si vulnus feceris et deplanaveris,* ex succo foenigraeci fomentabis,^b et inunges collyrio leni, quod facit ad tunicas ruptas, donec se cicatrix cum planitie claudat, et^c tunc uteris acriori collyrio^d per dies plurimos, donec quaecunque partes^e aequari possint ad naturalem similitudinem compleantur, ut^f non deformetur obtutus.

XX. Si casu* aliquo animal oculum impegerit aut confricaverit vel ex percussura laeserit, et album induxerit, etiam si totus oculus praeclusus sit, tamen experimentis hac ratione probatum est cito posse curari. Hederam colliges terrestrem, et in pila mundissima diutissime* contundes, succum exprimes, ex hoc animal inunges: potestate^b medicaminis quamvis desperata consumitur albugo. Sed si terrestrem hederam non inveneris, sive baccas^c hederæ sive folia contundes, et^d succum exprimes, et ex eo succo* inunges. Si hoc quoque difficile videbitur aut morosum, paululum aquae frigidae cum foliis hederæ

XIX. (a) Vulgo fecerit et deplanaverit. (b) fomentis S. (c) et ex S. addidi. (d) Vulgo additum et cum S. omisi. (e) Ita pro pars — possit — naturae compleaturque S. M. pars vel aequare — naturalem compleatur, ut. Go. (f) et S. M.

XX. (a) omitt. S. (b) circa oculos oculis iniiciendo. nam eius virtute consumetur albugo S. M. (c) lucas Go. (d) et — exprimes om. Goth.

seu *μύλον*: cum denique in callum abiit, clavus dicitur seu *ῥόδον*, tradente Paulo Aegineta.

Deplanaverit) Gesner monet, *deplanaveris* legendum sibi videri. Al sic etiam *feceris* legendum est; nec enim ipse oculus vulnus facit, quod

putabat vir doctus, sed medicus, qui exidentem uveam resecat et partes deplanat. In omni vero staphylomate vulnus corneae adest. Sic est cap. 22. cordis ut deplanat.

Acriori collyrio) an medicamento calastalico de quo cap. 22. sect. 2?

diutissime contundes, succum exprimes. et per ^f siphonem ei in oculum defundis. Quod cum per dies plurimos tam mane quam ad vesperam feceris, album omne tolletur. Sed si vinum misceris optimum pro aqua, ^g efficacius est.

XXI. Aliqui auctores dixerunt, si dexter oculus suffusionem susceperit, vel album incurrerit, dexteram partem naris, si sinister, sinistram diligenter inspiciet: et ^a in ipsa callositate narium ^b foramina subtilissima inveniet, quibus tenuis inserenda est fistula; per quam ille, qui curare debet, os plenum vino insufflet, ut mcrum per foramen illud penetret. Quo facto oculus incipiet lacrymare. Velocius autem proficiet, quia per interiores venas meri virtus ad oculum penetrat.

XXII. Iumentum in oculo ^a in osse percutsum, si tumorem ^b fecerit durum, callosum, et ossilagini similem, hac ratione est curandum: Deiecto ^c animali contra terram, ipsam cutem aperito, et ossis osorio gingivulam ^d vel cartilaginem vel os quod excrescere coeperit, caedito, ut deplanes ad similitudinem partis ^e alterius. Si apte deplanaveris, aceto et oleo linteolis

(e) oleo oculos S. M. (f) per siph. om. S. M. (g) Ita pro et recens eff. curata sanat S. M. non efficacius sanat Go.

XXI. (a) et ex S. addidi. (b) varia S. M.

XXII. (a) oculi ossi S. M. (b) si in ipso oculo creverit os, cartilago vel simile, sic curato S. M. ossilagini Go. (c) Eiecto an. in terram contrahe palpebram et cum ferro congruo inaide superfluitatem illam, quod similiter sano. S. M. Vulgo contra causam ipsam. Goth. margo ut terram. (d) gil-

CAP. XXI. Et in ipsa) De ductu lacrimali locum antiquissimum Galeni laudavit Morgagni Advers. anatomi. I. p. 27. Idem VI. p. 85. monet, Th. Bartholinum h. l. maluisse legi *cavitate pro callositate*. Hippocratica p. 49. καὶ ἀντὶ τοῦ ὑπερχύου διὰ τοῦ

στενοῦ πόρου τοῦ προεκτεταμένου τοῖς μυκτῆρεσσι. οὗτος γὰρ ὁ πόρος διέρχεται μέχρι τοῦ ὑπερχύου.

CAP. XXII. Ossilagini) M. Sladus comparabat graecum ὀστώσει. Ossilaginem infra VI. (vulgo IV.) 14. 3. ossulagiem dicere videtur.

vel licinio * addito, locum ipsum comples, et fasciabis. tertia die solves, et similiter curabis per dies 5, donec fervor desinat. post traumatico^f uteris. Catastaltico quoque medicamento libraturam cutis consumis, quam^g diu limpidum vulnus curetur^h et adaequetur. Quodⁱ si ipsum os concarnari non potuerit, diu^j cotidie eradito^k donec sanguinet atque^l concarnet, ita ut medicamenta congruentia vulnere imponas. Quod si post sanitatem causa^m eadem excrescereⁿ coeperit, punctim^o cauterio subtiliter urito. Oculorum epiphoram^p infra oculum detractus^q sanguis emendat, si usque ad sanitatem melle optimo inungatur assidue. Praeterea prodest eidem passioni: 4 myrrhae pondus denarii unius, crocodili stercoris semiunciam, salis armoniaci^r semiunciam, sepie ossium semiunciam: mellis Attici^s cyathos 2: ex quibus omnibus tunsis atque permixtis oculum perunges. Magnae lippitudini adhibetur tale remedium: 5 Myrrhae troglodytis unciam 1, thuris masculi, croci Siculi, limpidis^t Cypriae, aeris usti, ana uncias 2, teres^u simul, consparges et cernes, aquae coelestis

bulam Go. (e) Vulgo additum ex se delevi, quod exercere alias excrescere Go. (ce) lianeo Go. et imple locum de pulvillis infusus in oleo et aceto, non solvendo nisi tertia die et sic fac usque ad diem quintum, donec fervor recedat S. M. (f) postea utere tragmancio corrosivo, aut medicamento labia cutis consumis, quam diu limpidum vulnus aequetur S. M. (g) Vulgo catastaltico. Go. catastaltico. (h) curetur et om. Go. (i) Quo S. (2) Ita pro eradicato S. M. (l) incarnari coeperit S. M. (m) i. e. locus in quo vitium erat. (u) Ita pro crescere S. M. post cum sanitate — exserere alias crescere. Go. vide lit. e varietatem. (o) Ita pro punctis S. M. perunctis Go. (p) Ita pro epiphora Go. (q) intro oculum detracti sanguinis Go. Voluit detractio. (r) albi S. M. (s) omitt. S. M. (t) lapidis calcis S. M. lapidis cypriae conic. Sladus. Sive dubio fuit lapidis cyprii i. e. chalcitis. (v) tere et in-

Libraturam cutis apte S. M. labia calcis, forte chalcitis. Sladus coniculis interpretatur. ciebat lapidis cypriae.

Lapis cypriae Samh. M. *lapidis*

Script. R. R. Tom. V

I.

et Falerni vini, mellis Attici adicies quantum sufficit, in vase vitreo condes, et cum necesse fuerit uteris.
 6 Si casu cilium ruperit, fibulam^a dabis, et mannam thuris cum ovo impones. Discutit cicatricem oculorum eiusmodi compositio: Spicae⁷ nardi unciam semis, salis ammoniaci^a uncias 3, cadmiae^a unciam semis, croci unciam 1, piperis semiunciam, in pulverem
 7 convertes et uteris. Albi vitia^b deterget ista curatio: Sepiae marinae ossis rasi -) decem, croci -) duos, salis armoniaci scrupulos 2, myrrhae, crocodili ster-
 8 coris scrupulos duos. Item, album sive glaucomata emendat, vini Aminei^c veteris sextarii tres, gari floris^d sextarius, mellis unciae tres, quibus omnibus
 9 decoctis uteris. Album tollit, si ex humore vel percussura evenerit: Sandaracae^e unciae 2, ossis sepiae combusti unciae 4, piperis albi semiuncia, salis ar-
 10 moniaci unciae 2, cum melle^f permixtis. Cicatricibus oculorum medetur ieiuna saliva, si cum sale manda-
 11 tur^g in ore, et expuatur in oculum. Sal quoque tritum cum osse sepiae et sinapis^h agrestis semine.

carpora cum aqua pluviali, vino, sale, nitro et melle Attico in vase S. M. (x) fistulis farinam thuris S. M. fistulas Go. Vulgo fistulam. (y) Croci, salis Ammoniaci ana unc. II, myrrhas 3III, Catiniac unc. V, stercoreis crocodili 3II. Item album sive glaucomata emendat, vini Aminei sextarii III. Cariophyllorum ana, semis, Mellis unc. III, quibus simul decoctis utere S. M. (x) Vulgo armon. (y) Ita pro catiniac cum Gesuero caniecerat Sladus. (b) Albuntium Goth. (c) amenii F. S. eimini amenii Goth. (d) Ita pro gariofili scripsi ex Gothano guriofloris. (e) Ita pro Sandaracae Go. et autem Albuginem — venerat. (f) ouellis unc. II. S. M. (g) datur

Aminei) Ecce Hippiatrica p. 41. οἷου ἀμιναιῶν ξίστας τρεῖς, γάρου ἄνωξη ξίστην ἓνα μύτρος γο τρεῖς, πάντα συνψέσας χεῖρ. Vnde vulgatum gariofili cortex. Noster infra VI. (vulgo IV.) 28. 10. idem remedium habet, sed vini sextarius 4. gario floris sextarium unum, mellis

uncias 4. ponit. ubi recte Gesner emendavit gari floris, γάρου πρωταίων interpretatus. Huius tamen loci non meminerat tum!

Mandatur) Fere eadem habet Columella VI. 33. et Hippiatr. p. 47.

Sinapis agrestis) Columella pastinacae agrestis, quod ex Vegetio cor-

Collyrium nardinum : opopanacis scrupulos 2, violae 12
 uncias 2, spicae nardi, cassiae, marrubii^{aa} ana semi-
 unciam, croci Siculi unciam semis,¹ oleo semiunciam,
 et scrupulos 4, piperis albi uncias² sex, gummi scrupulos 5. Item alia confectio collyrii: Aeruginem 13
 aeris et salem optimum aequis ponderibus et aceti
 quantum sufficit misces. Necessaria compositio: rutae 14
 scrupulos 4, thuris masculi, stercoris columbini, mur-
 rium, olei, croci, mellis, cadmiae,¹ olei rosati ana
 scrupulos 4, diligenter trita miscebis et uteris. Si^m 15
 vero oculus ictu vulneris insanabilis redditur, et, ut
 mulomedici dicunt, canchremata fecerit,^o ne pericu-
 lum mortis incurrat, ervi pollinem cum oleo roseo
 et ovo simul immittito.^o Cum purgatum vulnus fue-
 rit, cum melle Attico inungito. Sunt et alia multa 16
 collyria, quae quia eandem vim, easdemque species
 continent, enumerare superfluum duximus.

XXIII. Plerumque strumae vel parotides aut scro-

Goth. (b) sem. napi S. M. (hh) myrrhae infra 6, 27, 4. est, pro gummi
 est cymini. Goth. mirrubi. (i) 3/III. inserit S. (2) scrupulos S. M. Pro
 verbis piperis — gummi scr. 5. est simpliciter: croci scrupulos 5. (l) Ita pro
 catimiae scripsi. accanis Goth. (m) Illic ad finem cap. omitt. S. M. Si
 oculus insanabilis redditur Go. (u) fecerint F. (o) ovo semper immitt-
 titur Go.

rigi malebat Pontedera. Sed ibi do-
 cui, Vegetium esse corrigendum ex
 Columella. At nunc denum video,
 in Hipp. p. 47. esse ἀγριοσταφυλίδου
 σπέρμα κικονιάδου καὶ ἀρωγιάδου
 χυμοῖς μίσται ἀπὸ τοῦ μέλιτος χρῆσθαι.

Marrubii infra VI. (vulgo. IV.)
 27. 4. rectius *myrrhinae*, sed male pro
 gummi est cymini, ex Aetio Terrab.
 II. Scim. 4. c. 113. Celso VI. 6. sect.
 3. et Scribonio Comp. 36. monente
 Morgagni IV. 16.

Cap. XXIII. Strumae vel parotides)

Quae deinceps sequuntur passiones
 usque ad cap. 28. synanchem, ab una
 fere eademque causa in glandulis sita
 pendent, de quibus post notata ad
 Columellam VII. cap. 10. s. 3. nunc
 accuratius dicendum erit. Primo
 graeca videamus. Apsyrtus igitur in
 Hippiatr. p. 60. parotidem esse ait:
 αἰθήρ κατὰ τοῦ σύνδεσμον τῆς κε-
 φαλῆς καὶ τοῦ τραχήλου παρὰ τὸ οὗς
 σκληρῶς ἔχον. Contra περίτμηξ
 dici, cum talis tumor occupat τρα-
 γήν, βρόγχον et ἐνθρόν, ita, ut

phulae * iumentorum guttur infestant, et faucium tumore^b produntur. Nam [et^c] subrecto^d sunt capite, et tanquam ab strangulatione * praefocantur.

XXIII; (a) *scrofiae* Corb. *parotidae* — *scrofiae* Go. (b) Ita pro *tumorem productum* Corb. et Go. *tumore producuntur* S. M. (c) et omitt. C. (d) *subiecto* S/M. (e) Ita pro *stranguria* Sladus *cortexit*. *stranguilia* Corb. *astran-*

equus nec manducare nec bibere possit, lingua intumescat propendens et livida, et saliva profluat. Quae cum cura vitii repetit Illicrocles p. 64 et 63. nam male separata leguntur, quae auctor exemplo Apsyrti coniunxerat. Eumelus ibidem p. 64. coniungit *παρωτίδας ἢ χοιράδας, ἀπὲρ τινὲς ἰδιώτερον γλάνδεύλας προσεχορεύουσι*. Apsyrtus igitur unum idemque vitium pro loci diversitate *παρωτίδα* et *παρὶσθμια* vocat, eandemque ei curam adhibet, quam hoc in capite tradit Vegetius. Contra Apsyrtus *χοιράδας* distinguit nomine et medendi ratione, quas cum Eumelo Vegetius confundere videtur. Parotidum morbum Britanni *Ives*, germanicus Gibson T. I. p. 344. *Kehlsucht* vocat.

Strangulatione) Ita cum Slado malui, quam quod editur aperte vitiosum *stranguria*. Corb. liber *stranguilia*, Goth. *stranguliam* et *strangulionem* habet; quae sunt nomina recentiora eiusdem marbi. Iordanus cap. 4. *del strangejane*: *Sono alcune altre glandole che nascono tra el colo et el capo sotto tutte do le mascelle — la qual infirmità in vulgare se chiama le vidole*. Quibus fere similia Crescentius IX. 16. *de curatione strangulionis*: *Sunt et aliae aliquot glandulae circa caput equi, quarum aliquae sub gutture*. In reliquis paulum diversus abit, nec glandulas *vidole* nominat. Scilicet in Italico Iordano *escidit* Inlium capitis de *vivolis*,

quod Index p. 9. post morbum *stranguillonis* collocat, quodque exscripsit verbotenus Crescentius IX. cap. 17. *de morbo uularum*, ubi est: *Sunt et aliae glandulae, quae nascuntur inter caput et collum sub utraque parte maxillarum — et haec aegritudo vocatur uulvae*. L. Rursus cap. 63. *de lo stranguiglione*: *Nascono circa la gola certe glandule che pareno tanti pezzetti di carne; e alcuni le chiamano branche di cavalli, alcuni stranguiglioni: questi abbraccano in modo la gola etc*. Is igitur gulae glandulas a parotidibus distinguit. De his cap. 62. *de le virole*: *Nascono certe glandule tra il collo e la testa — et è questo morbo chiamato i morbilli o le vivale*. Albertus M. p. 218. *stranguiliam* et sine capitis *stranguiliam* vocat, nulla glandularum mentione facta. Sed ibidem est: *in hac equus laborans infirmitate frequenter intra XII dies evadit, vel in morvellam transibit, et tunc periclitabitur*. Totum caput aliunde translaturum videtur. Ex Iordano *stranguillonem* Gallice *Estranguillon* vocat Cangius. Videamus etiam obiter de *vivolis* glandulis. Iordanus igitur c. 16. de frigiditate capitis sic ait: *quelle glandole che si chiamano vidole sia fogate finalmente infra el colo et el capo sotto le mascelle*. ubi Crescentius IX. 25. *glandulae quae naiae vocantur, existentes inter collum et caput sub maxillis*. Sed L. Rursus cap. 70. in

Hos^f primum fomentis^a calidis, et cataplasmate ex polline hordeaceo et resinae uncii^b tribus mero valido coctis curari expedit: et cum collectio fuerit^c, maturata, scalpello secari^d opus est, et quidquid collectum fuerit, emittere, et^e aceto et^f sale et oleo infusos^g lemniscos subiicere. caeteris quoque diebus traumatico^h et medicamentis aptis solerter curare, utⁱ vulnus pateat, dum sanetur. Nam in his locis ex praeclosure cito solet fistula fieri: quae si evenerit, ut supra^j demonstratum est, papyro et collyrio poterit persanari.

XXIV. Glandulae quoque animalibus, et praecipue pullis,^a usque ad periculum interdum molestae

gulum producantur Go. superscripto: strangilium. (f) Hoc S. (g) fum. Corb. (h) aeronali cocta Corb. aeronali resina cocta curari reliquis omittis Go. (i) secare pus vel Corb. (j) et om. Corb. (l) et om. C. (m) infuso lemnis quos C. lavare S. M. (n) fragmantico S. M. (o) Ita pro si S. M. C. (p) superius S. cf. 3, 13, 4. papyro potest sanari Go.

XXIV. (a) pollis C. (b) et om. C. (c) morbo C. (d) aliquandoque

eodem vitio vivole nominat. mule vero vel ferraccie in erurium vitio appellat cap. 115. et cum eo mulas Albertus M. p. 220. a. Columna t. Galli vivolas vocant avives, atque hinc nostrum *Feifel*, quo nomine ipse morbus venit.

Ex praeclosure) Nescio an haec vitiosa sint. Certe Apsyrus aliter; cavet enim, ne digitus immittatur: *ὀχρίως γὰρ συριγγούται ὁ τόπος*.

* CAP. XXIV. Glandulae) Ita *χοιράδας* vulgari nomine vocari, monui ante ex Eumelo. Peculiariter Αψύρτος περὶ *χοιράδων θλίψεως* in Hippiatr. p. 65. ubi solam excisionem probat. Situm ex his indagare licebit: *ἐκλαμβάνειν αὐτὸν τοῦ σκαπούλου, καθεύδοντα ἐν τῷ κρηβύτει μέρονος τοῦ κατὰ*

γίνυν — μέχρι τοῦ διαβράχχου παρ' *ἐκάτρινα*. Theomnestus vero p. 69. *εἰ ἐν τῷ ἱσθμῷ εἴη τῆς σφαγῆς ὑπὸ τὸν βράχχον ἢ χοιράς* negat, chirurgiam seu exsectionem adhibendam esse. Is etiam in capitis inscriptione περὶ *χοιράδων καὶ παρισθμίων* habet coniunctim. Britanni hunc morbum *Strangles*, Gibson germanicus *Stränge* vocat, T. 1. p. 331.

Pullis) Hippiatrica etiam testantur, pullis hunc morbum familiarem esse; quod constat etiam in humano genere, glandularum morbis hominum aetalem juvenilem et puerilem ad annos pubertatis esse obnoxiam. Corb. lectio *pollis* potuit ex *tollis*, i. e. tonsillae, nasci. Supra II. 40. (vulgo I. 38.) *A totilis et glandulis et arteriis humor erit candidus et viscosus, ex*

sunt, et^b in morbum^c transeunt aliquando;^d quae inter maxillas inferioresque fauces nascuntur, et ad similitudinem pilularum maiores, aliae^e vero minores connexae ex carne obdurescunt, et tumorem^f sine doloribus faciunt. Quae inter initia perunctae oleo, et^g picula perfricari solent, vehementiusque manibus^h corrumpi, et ita velut vanescendo sanari.ⁱ Quod si excreverint amplius, deiecto animali, ita ut per medium secentur scalpello subtiliter, cum radicibus eximuntur, ne^j aliqua vena tangatur. Quo facto aceto et oleo cum sale medicamentisque^k superius declaratis sananda sunt vulnera. Plerique urendas^l dixerunt.

inter axill. C. et aliquando S.M. (e) oltae C. (f) hum. C. (g) et ex S. addidi, picula et oleo confricari Corb. (h) sanatur C. (i) nec et in oli. C. (j) que om. S. (l) Plerumque Go. Vulgo etiam urenda. Necnon Morgagoi.

quo evenit fistidium et faucium praefocatio et synauche.

In morbum transeunt) Infra III. (vulgo II.) 36.2. *fabusculi narium mucus a glandulis serpit, quae celeriter aut eximendae sunt, aut ferro curandae, ne convertantur in morbum.* Morbum hunc Albertus *morvellam*, L. Rhusius *morbilli* vocare videntur.

Inter maxillas) Praeter parotides et scrophulas seu glandulas video in morborum causis et praefocatione memorari etiam plures glandulas, quae nescio an sint eadem intelligendae. Ita post vivolas et strangulionem Rhusius cap. 64. tractat *del male in bocca*, ubi est: *avviene olle volte che nascono in bocca al cavallo certi tumori o glandule lunghe e grosse quanto armandule e li stringono etc.* Iordanus e. 48. *mal de bocca* vocat, addens: *infirmitta de infiasion a modo giandole lunghe o modo mandole ento da tutte due le masselle.*

quod Caput omisit Crescentinus, qui IX. e. 42. *superfluitates carniarum*, quae nascuntur inter costium et carnes, dici ait vulgariter glandulas sive testudines sive scrophulas, quae dueta sunt verbotenus ex Iordano e. 64. eademque, sed aetiora habet Rhusius cap. 439. qui generari ait ex vitiosa aliquo materia, in locum aliquem congesta. Vere igitur glandularum nomen non merentur.

Picula) Morgagni *pice liquida* malebat. Sed *picula* est γλοιός.

Corrumpi) tractando emollicari, subigi, elidi interpretatur Gesner.

Ne^h aliqua vena) Cavei etiam Apsyrus: φυλάττειν δὲ τὰς φλέβας καὶ διακρίνειν.

Aceto et oleo) Apsyrus: τὸ ματὰ ῥάκους ἰσίου διάβροχα ὄζει καὶ ἀλατι ἐντιθέναι εἰς τὴν ἐκτομὴν—ἐάν δὲ μὴ αἰμορροήσῃ, ἔλαιον μιν γύναι τὸ ὄζει, τὸ δὲ ἄλας οὐ γί.

Sed si parvae^m sint, prodest; ceterum maiores exsecandae sunt ferro. Plerique^r etiam cum ferro exemptae fuerint glandulae, propter sanguinis fluxum loca uri debere praecipiunt, post sale et oleo octo diebus utuntur. nono die^o ex nitro et aqua calida diluunt. Si nitri inopia est, lotio calido aut lixivio utuntur. Deinde vinum et oleum et farina de ervo imponunt per triduum, consequenter de^r vino ac oleo, et farina hordeacea, et melle percurant. Addentes^r quaecunque plaga fuerit, aut strumae vel parotidis, glandulae quae tolluntur Lycio^r medicamento, vulnera^r percurari ita, ut de malis^t granatis siccis pulvis aspersus celeriter^r afferat sanitatem.

XXV. Cum^a caput pullorum calefecerit prima dentitio, inter^b gingivas atque maxillas tumor collectioque generatur, quae pullaria vocatur. Cuius^e passionis tanta tensura est, ut manducare vix possint.

esse hic inserit Corb. (m) Vulgo parva Go. ne parvae. Corb. parvi sunt — exsecandi. (n) Haec sectio vulgo capitis sequentis sect. alteram efficiebat. (o) nono die ex C. Vulgo nec non ex. (p) ac denuo farinam de vino ac farina C. (q) attendentes cum quaeque plaga facta fuerit strumi vel parotidae glandulae quae tolluntur Lycio S. M. (r) lotii S. M. licio F. S. (s) vel natura S. M. (t) mali granati siccis F. S. (v) celeritatem adf. sanitatis C. et Go.

XXV. (a) Cum C. Vulgo Dum. (b) in gingiva atque maxilla Corb. (c)

Parvae sunt) Ita recte h. l. correxit Morgagni IV. 7. qui praecelare vidit ad hoc caput pertinere, quae vulgo in sectionem 2. capitis sequentis reiecta et divulsa a suo loco legabantur. Idem iam monuerat vir doctus in margine libri Fabriciani. Itaque in suum locum sectionem hanc tertiam reduxi.

Lycia) Plinius 24. s. 77. Lycio sanari ait etiam tonsillas.

Cap. XXV. *Pullaria*) Hippiastrica p. 304. πρὸς τοὺς ἀπὸ παρουλίδων κάμνοντας αἷμα — λάμβανει, καὶ τὰ οὖλα κεντρίσθαι εἰς αὐτὴν, οὕτω τὴν ἀλατὴν ἀπὸ τριβῆς. Celsus VI. 13. solent etiam interdum iuxta dentes in gingivis tubercula quaedam oboriri dolentia, παρουλίδας Graeci vocant. ἐπουλίδας significant supercrecentem gingivarum ex inflammatione carnem, docente Cornario ad Galenum de Compos. Medic. p. 434 et 437.

Sed cataplasmatibus studiosissime maturanda sunt, deinde^d scalpello aperienda, post sale et^e aceto et oleo curanda.

XXVI. Si ex aliqua huiusmodi^a curatione iumentum^b fistulam in ore fecerit, hac ratione curabitur: papyrus iniicies^c in fistulam, ut pars eius in ore exstet, quam lino diligenter ligabis, ne possit elabi: pars vero foris exeat, quae nihilominus constringenda est lino ne cadat. triduo^d permaneat, quarta^e die papyrus eximes, collyriumque ad longitudinem et cavaturam vulneris ad arctum^f fistulae subiicies, et ne forte labatur, fasciabis locum, ita ut ad manducandum possit maxillas agitare: tertio die solves. Si fistula ceciderit, diebus septem unguento traumatico^g curabis. deinde collyrium ex melle et ervi polline decoctum subiicies ad plenitudinem foraminis diebus plurimis. Ad ultimum anapleroticum^h ipsi vulnerei medicamen imponis, donec omnis plaga, ducta cicatrice, solidetur. Fistulae autem collyrium hac ratione

Huius C. (d) dehinc C. (e) aceto oleoque Corb.

XXVI. De conficiendo collyrio fistulari addidit incluss Gesner. Sed Samb. De fistula maxillae vel de conf. a. f. habet. (a) eiusm. C. (b) tuscentum C. (c) Locuna in C. usque ad 28, 1. (d) trid. perm. om. S. M. (e) alia S. M. quarta alia G. (f) radicem fist. iniicies S. M. fasceolis locum ita ad manducandum ut — agitare, ligabis Go. (g) tragmantino S. M. (h) apo-

Cap. XXVI. De collyrio fistulari cf. infra VI. (vulgo IV.) 16. inprimis vero supra c. 13. ubi eadem mox integriora, modo manca leguntur.

Fasciabis) Huic curae fistularum similis est quam primo loco posuit Hippocrates p. 864. ed. Foessii, ubi primum illi caulem *αροπιδου φύστυλ* fistulae indere, deinde pessarium delibutum in aeris flore et succo thymali, filo traducere et extracto

cauli sublicere in fistulam iubet. In altera ratione funiculus simpliciter traducitur et utrinque alligatur; quam solam fere rationem in humano corpore probavit Camper. Ligaturae rationem non satis accurate docuit Vegetius. Pessarum Hippocratis ad hunc usum habent Hippiatr. p. 270. factum ex aeris flore cum aceto, sul ex cucumeris agrestis et thymali succo. Catonis rationem simplicissimam habes cap. 157. s. 14.

conficies: misy¹ unciam 1, feculae^{*} unciam 1, aeruginis aeris unciam 1, battiturae, chalcitidis unciam 1, cimini seminis unciam 1, teres cum aceto acerrimo, et secundum qualitatem vulnerum, cum usus exegerit, collyria formabis.

XXVII. Fistulae nascuntur, quoties nervus aut cartilago aut os negligentia vel imperitia curantis et plagae alicuius tabido humore vitatur. Tunc enim quae^{*} commeaverit ad instar cuniculi, carnem indurat et incallat, et fit fistula, quae nulla ratione sanari potest, nec aliquando coire, nec solidari, nisi penitus eximatur. Huius a diversis auctoribus tradita est diversa curatio. Alii enim scalpello resecari et₂ aperiri iubent, et syringotomio^b decarnari, medica-

stolicum S. M. (i) Anisi unc. trita cum forti aceto misce et fac collyria pro qualitate vulnerum cum usus exegerit S. M. anisi vulgo. (a) feculae vulgo.

XXVII. (n) Ita pro quas ex C. dare voluit Gesn. perquam S. M. (b) Ita

Misy) Comparato loco gemino ioseph VI. (vulgo IV.) 46. hanc compositionem egregie emendavit Morgagni IV. 48. *Feculae* deinceps vulgatum iam olim emendari iussit, ut fecimus, approbante Morgagni, Rhodius ad Scribonii Comp. 84. Postea Morgagni scribi vult *aeruginis unciam I. aeris battiturae unciam I. chalcitis unciam I. cimini semineunciam*. Sed vocabulum *battiturae* censet non esse a Vegetio. Pro *cimini* malebat etiam *gummi*. Vulgatum *calactis* correxit ex Goth. qui *calentidis* habet. Recte! Chalcitis eodem lapis urendo liquatur. Plinius 35. s. 52. Idem 34. s. 29. *Chalcitis friat se statim, molli natura, ut videatur lanugo concreta*. Chalcitem hunc esse concrementum vitriolicum, unde veteres metallurgi alumen scissile, nostratis Atlas-Alaun, extrahebant, docuit Beckmann in

Hist. Aluminis p. 100. vers. germ. Quam eius opioisacem confirmat locus Aelii Promoti in Specimine *Δυναμικού* edito a Iohanne a Bona de Scorbuto, Veronae 1764. p. 216. *τὸν χαλκίτιν θίξῃς ἐν ἀνδράκων, ῥίπτει. καὶ ὅταν λακτίσῃ καὶ ἀσχηται ἐνυδραίνεσθαι μετὰ τὸ προΐσθαι μελὶ τῶδεις τὸ ὑγρὸν, ἀνελόμενος μίξον τῇ καθυμῆτι* etc. Hinc chalcitis cocta distinguitur a cruda seu ὠμῇ. In margine Fabric. exempli vir doctus coniecerat *chalybis*. Ceterum Morgagni comparare iubet Celsum V. 28. s. 12. item c. 6 et 7. Camper in Dissert. infra laudanda p. 140. callositatem fistularum negat medicamentis acerrimis tollendam esse; eam enim ipsam, postquam saniei via adfluentis obstructa fuerit, abire et fistulam persanari sola ligatura.

Cap. XXVII. Syringotomio) Primus

mentisque acerrimis consumi, et sic postmodum vulnus ad cicatricem coire. Quod cum laboris ac discriminis habeat plurimum, minus tamen prodest. 3 Alii vero cauterio omnem fistulam inurendam, vicinasque partes eius punctis ferventibus perrumpendas^o esse duxerunt, quatinus per ignem callositate submota, stalticis⁴ medicamentis vulnera percurentur. Sed melius est fistulam, sicut superius declaratum est, papyri iniectione curare. quia neque nervus⁴ neque vena neque commissura vexatur. Nam scalpello vel cauterio saepe fit causa deterior, et periculum creat.⁵ Collyrium vero omnem callositatem fistulae de alto a radice eius eximit. Quod si os fuerit vexatum, quod oporteat radi, patens vulnus post⁶ medicamenti curam non potest impediri. Si vero in alto tabes aliqua vel nervus aut cartilago remanserit, ex eodem collyrio pulverem facies, et frequenter iniicies. Omnia enim vulnera elimpidat atque persanat.

XXVIII. Interdum ad similitudinem synanches animalibus fauces et caput interius intumescunt, adeo

pro *stringotomio* Edd. *stringerio* Goth. cum *rasorio* S. M. Morgagni, Platner, Io. A. Fabr. et Gesner. (c) Ita Goth. pro *prae*. (d) Ita pro *stalticis* Go. *causticis* S. M. (e) Ita pro *creant* Goth. *creatur* malebat Gesner. (f) Ita pro *per* Go. deinde *impedire*. Vulgo legebatur: *vexatum quod — radi patens vulnus, per sine distinctione*.

νομιοσνί Galenus Melib. med. 6. 4 et h. l. restituit cum Io. A. Fabricio Gesner et Morgagni IV. 49. Idem tamen videtur modiolus Celsi VIII. 3. Pauli *χρυσίσις* VI. 90.

Punctis — perrumpendas) Ita scripsi pro *prae*rumpendas. Intelligitur, quae in Hippiatricis p. 270. *xxviii* *ἐπὶ τῇ* dicuntur. Sed pauca de fistulis ibi traduntur, et cauteria sola adhibentur.

Sed melius est) Hanc eandem rationem in humano corpore reliquis praefert egregius Camper in Historia huius curatiois Oper. Minor. Vol. II. p. 444 aeq. ubi virum doctissimum laetit hic Vegetii locus.

Cap. XXVIII. Fauces et caput) Lege *caput et fauces interius*. Hippiatrica p. 64 et 65. haec eadem de cynaocha tradunt, sed polionis mensuram non addunt. Supra II. 40. (vulgo I. 38.)

ut bibere aut manducare non possint. Cuius totum caput* et os et lingua aqua calida fomentatur, et taurino felle perlinitur. Potio ~~mutem~~ datur huius-² modi ad cornu. Olei veteris libras 2, vini sextarium 1^b commisces, novem* quoque Caricas cum novem capitibus porrorum decoques, et diligentissime conteres, et in aqua ipsa nitrum Alexandrinum tritum quantum^d sufficit miscebis,* et ex his omnibus portionem mane et ad vesprium heminas singulas dabis, ut tumoris^f ipsius relaxetur et mitigetur asperitas. Manducet autem herbam viridem, aut quod melius³ est pascatur. Quae^e si defuerint, farinam de hordeo facies, cui nitrum admiscebis, et sic appones.^h Foenum quoque mollissimum eliges; quod nihilominus nitro et aqua consperges. Sanguinem non de-⁴ trahas, nisi forte de palato despumes. Cum coeperit convalescere, nitrum tunsum et cribratum pulveriⁱ de radicibus cucumeris [asinini^j] silvatici commisces; in^l vini sextarium 1 cochleare pulveris ipsius iunge,^m

XXVIII. (a) caput ex Go. addidi. (b) Pergit hinc Corb. et commiscebis habet. (c) octo S. M. (d) quod C. G. (e) Ita pro misces C. (f) tumores — relaxentur C. (g) quae om. C. (h) Ita pro adponis C. (i) Ita pro pulveris C. (j) asinini om. C. et Golb. (l) Ita pro et vini sextarium cochlearia Corb. (m) iunges, ut haec portione C. iunge et haec portione reso-

3. a talibus et glandulis et arteriis humor exit candidus et viscosus, ex quo evenit fastidium et faucium praefocatio et synanche. Nescio an sit hoc mal de bocca Iordani cap. 48. et Rusii cap. 64. de quo supra admonui. Originem mali Aparytus cum Vegetio nimis ieiune, aut plane non tradit.

Caricas) Hippiatrica: καὶ οὕτω ἔχειν καὶ τῷ ἄλλῳ μετὰ τοῦ ἀπὸ γά-

ματος ἑγχυματίζειν. Capita porrorum omittuntur.

Farinam de hordeo) Hippiatrica: καὶ τὰς κρεῖδας ὡσαύτως παραβάλλειν sc. nitro mistas. Hierocles ibidem: καὶ τὰς κρεῖδας ὁμοίως καταπάσσειν ἀλγύρῳ πυρήνῳ καὶ ποτίζειν.

Asinini) Inclusi, quia libri scripti omittunt. Hippiatrica simpliciter σίκων appellanti.

In vini) Mensurae ratio cum reliquis deest in Hippiatrica.

- ⁵ ut huius potionis vi resolutio ventre purgetur. Alii^a auctores tumorem capitis ac linguae vel faucium, etiamsi obduraveritⁿ, ita festinantes propter periculum curare nituntur: lapides molares plures igne succendunt; cum candere coeperint, caput equi cooperiunt, et vas plenum lotio sub ore et naribus adponunt,^o et per vices singulos candentes lapides in lotium^p immittunt, ut ille vapor ac fumus, a^q calore lapidum concitatus, os equi et nars impleat.
- ⁶ Nam^r et fustem transversum, ut apertum os habeat, debet accipere. Quod cum diutissime feceris, aquam marinam calefacito, vel certe salem in aqua^r dulci miscebis, fervendoque^s dissolves; addito aceto acerrimo, caput eius et^t os et gingivas diutissime confricabis. Postea fimum bubulinum^x cum acri aceto miscebis, et tepefacies, ex quo caput totum^y frontemque et labia perunges, tunc farinam hordeaceam cum aqua tepida sufficienter pro cibo dabis et potu.

XXIX. Quod si ex^a pletura sanguinis tumor ille indignationis evenierit, ita intelliges, si venis tensis obturabitur^b auditus,^c et oculi sanguinei apparebunt. cui de temporibus, si non tumbunt, aut certe de palato, si ibi indignatio non erit, sanguinem oportet auferri. Cretam^d Cimoliam duabus partibus, et ter-

luto G. (n) Hinc ad fin. cap. om. S. M. (o) Ita pro supponunt Corb. (p) lotio mittunt C. (q) a om. C. (r) Ita pro impleat, et fuste ex Corb. Gesn. nam si steteris vitum apertum Goth. (s) aquam dulcem Corb. salinam quam dulci Go. (t) Ita pro fervendoque dissolvit ex C. Gesn. fomento Goth. (v) et om. C. (x) bubulum C. (y) et frontem et labra perungues. Cui Corb.

XXIX. (a) Ita pro ex sanguine Corb. (b) venis fessis Go. praecolituratur C. praecol. S. M. Go. (c) Ita pro halitus F. M. et Go. auditus vel audi-

Alii auctores) Haec usque ad finem capitis omisit S. M. nec horum simile aliquid in Hippiatricis legitur. Simili

fere ratione Albertus p. 218. strangulinam ex frigiditate capitis vel lusi sicca ortam curat suffumigatione.

tiam partem cretae nigrae ex vino austero temperabis, et dum calet,* illinis caput.

XXX. Sciendum est autem tubera in corporibus frequenter excrescere, quae Graeci oncomata^a vocant. Horum variae qualitates et^b diversa sunt nomina. Steatoma^c est tuber, quod in se adipem vel^d pinguedinem continet. Meliceris^e est tuber, in quo caro inspissata,^f quomodo in verrucis, invenitur. Aneurysma^g est tuber, in quo sanguis conspiratus^h uberis venae similis invenitur. Atheromaⁱ est tuber, in quo farinosa^j congeries reperitur. Ganglion est tuber, quod^k fit ex duplicatione nervi, similis tuberi^l cum dolore immobili. Horum omnium una est curatio. Iumentum colligatum deponitur, et^m contraⁿ locum causae sagitta aut scalpello in longum dextra^o ac sinistra^p pro mensura tumoris aperitur, ita ut media fasciola cutis, quae supra tuber est, intacta permaneat. Post^q egestis vel eversis omnibus, quae tumorem moverant, medicamentis competentibus, et^r quae supra declarata sunt, perducitur^s ad cicatricem.

XXXI. Si iumento lingua fuerit incisa, statim eam,

tus S. M. (d) Hioc ad fiem capitis om. S. M. (e) cadet C. forte candet cooiciente Geso.

XXX. (a) intomata F. S. antomata S. M. oncomata C. (b) sed C. (c) stechatoma F. S. stephiloma S. M. stetatomaa C. (d) velut S. M. C. (e) Melicaceps S. M. (f) conspissata C. (g) aneurysma F. S. aneurisma G. aneveisma S. M. (h) conspiscitur urbaris bene C. ut varis venae G. (i) atheroma F. S. adtheromata C. Hinc. lacuna io C. ad c. XXXVII. (ii) fariminosa S. M. (z) quod om. S. Glatina Goth. (l) Vulgo tubera^l et pasten tuberum. (m) et om. S. deioceps circa locum aut S. M. (n) Hioc ad finem omitt. S. M. egestis vel crassus omnibus — moverunt, medicamentis omnibus, et quae — perducitur Go. (o) Ita pro ea Go. (p) Ita Go. pro produca.

* CAP. XXXI. Lingua — incisa) In rum remedia exstant. Hippocrates
Hippiatricis p. 304. duorum aucto- gallam cum vino nigro decoquit, et

fibulis consueto, deinde vino lavato, post gallam tundito et pulverem cernito: ex eo imponis, donec sanetur. cui dabis foenum mollissimum concisum, et pro hordeo furfures. Alii,^b postquam fibulas acceperit,^c linguaue vino fuerit elota, mel imponendum esse duxerunt, ut plagam purget et curet. Ad ultimum ex malo granato pulverem iniecerunt.

XXXII. Si iumento loculamenta^a dentium (id^b est gingivae) vel dentes doluerint, his^c agnoscitur signis: hordeum solidum glutiet, macescit, salivarum plurimum effundit, gingivae intumescunt. Cretam Cimoliam cum aceto acerrimo macerato, et calentem extrinsecus maxillis inducito ne minus quinque diebus: gingivas autem interius cum pulvere corticis^d mali granati et melle tertia die diutissime confricato, donec egesta sanie convalescat. Quod^e evenit, cum humor acrior ex capite in maxillarum defluerit venas.

XXXIII. Quod si animal iuxta collum vel^a molares vel alio oris loco os fregerit, ut morsum claudere non possit, et apertis dentibus horreat propendentibus labris, continuo calida fomentabis, et labrum et quae sunt disrupta componis, fasciola tenuissima aceto et oleo madefacta^b diligenter unam partem, deinde alteram compingis ad locum, et similiter fasciato, ne iterum dissipetur: Cui et curcumam^c con-

XXXI. (a) Vulgo cum. (b) hinc omitt. S. M. (c) Vulgo acceperint.

XXXII. (a) loca S. M. (b) inclusi ut glossum. (c) his F. (d) corticis om. Go. (e) Haec retrahenda erant et aule Cretam ponenda.

XXXIII. (a) vel om. Go. (b) et inserit S. (c) Vulgo corbem F. M.

centaurio luso pro granati pulvere utitur; Pelagonius irin cum melle laevigatam linguae vino elotae imponit. Aliiter Iordanus Rufus cap. 19.

pag. 19. et Lor. Ruvius cap. 78. pag. 23.

Cap. XXXII. Loculamenta) Graece parvix dicuntur.

strictam oportet imponi, ne depravet dentes et labia.² Cum solveris ad curandum, manu quae ante composueris contineto, furfurem et farinam hordei mixta in cophino ad manducandum dabis, ita ut quamdiu manducat, manus tua a loco, quem continet, non recedat. Cum iam manducare noluerit, offerito ei aquam, ut bibat. Cum biberit, curato similiter, ut supra scriptum est. cui et succum ptisanæ* convenit dari, si minus fortasse manducaverit. Quem tali observatione per dies quadraginta curatum restitues sanitati.

XXXIV. Iumento narium cartilago si corrupta sit, et sanguis reprimi non possit, spongiam Afram^a et thuris masculi pollinem commixtum impone ad locum qui laesus est, et si vulnus factum fuerit in cartilagine, hac ratione curato. Interdum animal^b despumatum remissus semel de palato sanguis non potest reprimi, propter quam necessitatem, sicut supra scriptum est, in loco, in quo sagitta ruptum est^c palatum, spongiam imponis, caputque eius sursum constringe, et aqua frigida renes cerebrumque testiculosque perfundis. Quae res si tardius subvenit,³ acaciam^d nigram et thuris pollinem aquis ponderi-

arumenam, crumenam vel eircumam S. M. eircumam Go. (d) Et inserit S. M. (e) per nares addit S.

XXXIV. (a) *ustam S. M. (b) An Graecismus est? Debebat certe animal despumato Go. (c) tactum S. M. (d) aciam S. M. vulgo acatium, in fine Goth. sanguinet ipsa confriatione.*

Cap. XXXIV. *Corrupta sit*) Hippiatrica p. 304. ὅταν τὸ τραχὺν τῶν ῥινῶν σχισθῇ etc. unde fortasse h. l. legendum *rupta aut perrupta fuerit.*

Spongiam) σπογγίον μετὰ ὄξους καὶ ἀλκυόου λιβανωτοῦ ἐπιτεταίς θήσαν ἰω; οὗ τραῦμα γίνεται. De Afrā spon-

gia confer Addenda infra ad libri 5. c. 45. sect. 3.

Interdum) Haec usque ad finem cum capite sequenti pertinent ad unum idemque argumentum, de sanguine ex vena nimio fluente restinguendo; igitur compingenda erant in unum Caput.

bus ex aceto acerrimo temperabis, totumque caput illinies, donec sanguis ipsa constrictione claudatur.

XXXV. Mature periculum creat, cum incisa vena claudi non potest in palato; sed continuo* sanguinis profluvium inhibetur, si aut candenti cauterio fuerit meatus ille combustus, et suspensum altius caput. Cum per nares sanguis defluit, nec potest aliter retineri, coriandrum viridem sufficienter tundes, succumque eius expressum, substricto equo, naribus infundes, frigore naturali venas protinus claudit. chartam etiam et lanam combures, ipsumque pulverem per fistulam insufflabis naribus.

XXXVI. Mucorum etiam qualitates, qui per nares effluunt, convenit nosse; ex quibus genus passionis ostenditur, et causa cognita facilius curari potest. Mucus limpidus cotidianus est, et nisi nimius* fuerit, non debet esse suspectus. Crassus autem et

XXXV. (a) *cont. profluit sanguis, prohibetur autem, si S. M. Accepit* Interpolator τὴν continuo, pro perpetuo, ut solent barbari Gesn.

XXXVI. (a) ita recte S. M. minus al. a. G. (b) *perstrict. S. M. rubius*

CAP. XXXVI. *Cotidianus*) Pelagionius in Hippiatricis p. 298. εἰ τοίνυν αἱ μύξαι διαχυαῖς ἔσονται καὶ θημερινῆς ἐστὶ σπυγδαίης καὶ οὐδὲν ἔξουσι φραγδόν. εἰ δὲ παχύτεραι ἔσονται καὶ λευκότεραι — πυρρῶνται δὲ καὶ λεπταὶ ἀπὸ ψύξεως παλαιᾶς καὶ διὰ τοῦτο πυρροὶ προσημαίνονται λεπνότεραι δὲ καὶ ἀρρώθεις ἐκ τοῦ πνεύματος ἀναπέμπονται πυκνότεραι δὲ ἐκ τῶν γλάνδουλῶν κατέρχονται. Vnde suspicor, verba *Coarctatus* — *adhibenda curatio est* esse ineptum additamentum, quod male antecedentia repetit. Igitur inclusi; nisi velis verba *inducit febrem* ita iungere superioribus *prodit iniuriam* et *inducit febrem*. Recte Gesner viderat, vitioso verbo

leptiperisis esse substituendum *leptopyretos* ex graeco λεπτύπρετος i. e. febrifuga. Ceterum compara II. 10. 2. (vulga I. 38. 2.)

Nimius) Hunc Crescentius IX. 24. *Cimonam*. Gallicus eius interpres vetus *cimorra* habet, interpretatus *morve*. Iordanus Rufus c. 15. *cymoito*, L. Rusius c. 71. *ciamorro* vocant. Cangius monet, Italis *Cimorro* esse quod Gallis *gourme*. In Lexico Italico Antonini reperio Scriptum *Cimorro*. In Crescentio IX. c. 14. legitur *haemoagram* in Basil. editione *hemoygram* in antiqua mea, ubi Iordanus *cymoyra* habet rectius. De morbo *Gourme* vide *Paulat* sur les Maladies épizootic. P. II. p. 315.

candidus a cerebro defluit, et admonet ad modelam capitis festinandum. Rubens, tenuis, frigidus, veteris perfrictionis^b prodit iniuriam. Propter quod thermanticis^c potionibus calefieri animal oportet. Coeruleus, id est, fuscus, levis^d ab interioribus venit, qui indicat febrem: et ideo conveniens lexy-pyretos^e adhibenda curatio est. Crassus autem, spumoso² et pallidus a pulmonibus nascitur, qui suspiciosos^f ostendit: quibus difficile, nisi festinatum fuerit, subvenitur. Fabaceus vero a glandulis serpit, quae celeriter aut eximendae sunt, aut ferro curandae, ne convertantur in morbum.

XXXVII. Saepe ictu vulneris animalibus per nares sanguis fuit, quod vitium cuserion^a vocant, quod praecipue contingit, si equus ultra vires agatur ad cursum. omni^b corpore oleo et aceto perungendum est animal, ac loco tepido statuendum, cooperiendum etiam diligenter, dandaque^c opera, ut molliter cubet, nec ad deambulandum cogatur, sed cibo diligentius reparetur.^d tunc erucae^e unciam 1 cum lacte conteres, et per cornu naribus infundes. Quod si eruca^e defuerit, aristolochiae unciam^f 1, croci se-

— perfrictionis Go. (c) thermanticis S. M. (d) lenis S. M. (e) leptomeris S. M. leptixoros adhibenda Go. Vulgo: leptiperenis id est, piretron. (f) suspiciosus ostenditur S. M. suspiciosus orditur G. qui et supra orditur pro ostenditur. Idem deinde fauleus vero omisso ferro.

XXXVII. (a) cyferion S. tyferion G. qui in titulo habet eufarmo. Idem deinde cogatur pro agatur. (b) unde oleo S. M. (c) danda quoque G. (d) temperetur S. M. (e) rutae G. et S. M. (f) unciam mediam S. M.

Fabaceus) Supra II. 40. 2. (vulgo I. 38. 2.) a colibus et glandulis et arteriis humor exit candidus et viscosus.

In morbum) Supra III. (vulgo II.) 24. in morbum transeunt aliquando glandular.

CAP. XXVII. Cuserion) Sambucus in titulo habet De cyferino, id est, cum post cursum sanguis de naribus fluit. In margine cuseriao. Vnde, ut ex ipso argumento, apparet, verba ictu vulneris esse vitiosa.

Script. R. R. Tom. V

M

miunciam^a cum vino dulci conterito, et deicito^b per nares. Similiter coriandri viridis succum exprimes,ⁱ et naribus infundes.

XXXVIII. Si polypus oritur in naribus, praeccluso spiramine strangulabitur, stertet, humidi profluent muci. periculosa^a passio, nisi haec medicina subvenerit. Si prope polypus^b fuerit, acutissimo excabitur ferramento, curandus^c his rebus, quibus circumcisa sanantur. Si vero altius fuerit, cauterium plumbeum quadratum facies, ex quo calefacto polypum frequenter inures, et sic polypum sanas.

XXXIX. Iumentum si fuerit sideratum, his agnoscitur^a signis. Labia eius et maxillae nec non etiam nares [eius^b] depravantur in parte,^c ita ut vix cibaria dentibus inlidat.^d Quae etiam humoribus plena reperies, et cum voluerit bibere, os usque ad nares demerget in aquam; quia infirma sunt labia, quibus

(a) *undam unam* S. M. (b) *om. C. initio S. M. coniecto G.* (i) *exprimeos nar. C.*

XXXVIII. (a) *periculosa passio, nisi haec med. subvenerit C. peric. passio est, si haec medicina non subvenit S. M. Vulgo pericula passionis plurima haec — subvenit.* (b) *polypus C.* (c) *curandus G. et cura his diebus S. M. Vulgo ferramento. Curandum.*

XXXIX. (a) *agnoscitur C. cognoscitur G.* (b) *eius om. C.* (c) *partem C. G.* (d) *conlidat G. colligat C. S. M.* (e) *angustus spiritus S. M.* (f)

Coriandri) Idem remedium posuit Colum. VI. 33.

CAP. XXXVIII. *Plumbeum quadratum*) Hippiatrica p. 70. λέγεται δὲ ὑπὸ τῶν καὶ πολύβδον παρατρέβειν αὐτόν.

CAP. XXXIX. *Sideratum*) Compara sideratitia animalia infra V. 34. 35. (vulgo III. 35. 36.) ibique notata.

Vsq. ad nares) Ita semper equum bibere, asinum contra labris modo demissis attrahere aquam, statuebat Buffon Histoire naturelle Tom. VII.

P. II. qui inde equorum pitillam derivabat. Sed recte monuit etiam Brugnone de Cura equitii p. 489. virum illustrem a vero aberrasse, et equum pariter ut asinum et mulum labris demissis modo attrahere aquam. Plinius 8. s. 66. quo quis acrior equus, in bibendo profundius nares mergit. unde Solinus cap. 45. quod non bene convenit cum dictis Vegetio; etsi Plinii opinionem sequuntur etiam Britannii hodieque, teste Berenger.

haustus^a attrahitur.^f Aceto et sale lingua eius et labia diutissime perfricantur, donec sanguis emanet.^g Tertia die causticum crudum in illa parte labii imponis,^h quae sentitⁱ iniuriam, cum cautela, ut prius alliges linguam, ne medicamenti violentia noceat. Cum medicamento labia perusta^a videris,^j aqua lavabis, deinde aceto et oleo fovebis, sicut alia vulnera, et^m hac ratione curabitur.ⁿ Si vero maxillam sideratam habuerit et tortam, haec^o est cura. De temporibus partis ipsius sanguinem detrahes,^p fimum bubulum^q acerrimo aceto permiscebis,^r et diutissime decoques, et^s parti temporum, ex qua sanguinem extraxeris, calidum induces^t saepius, ut exsiccet^v et curet, hac^w usus^x potione. Trixaginem,^y hyssopum silvaticum, origanum, serpillum, aristolochiam, mannam croci^a pro aequis ponderibus^b contundito atque cribrato, ex quo pulvere plenum cochleare cum aqua mulsa, oleo et vino per narem sinistram ad unam heminam^c quotidie oportet infundi,

XL. Convenit de cervicis curatione dicturo observationem indicare flebotomi: quia circa ea^a loca frequenter operatur. Detracturus sanguinem animal a cibo abstinebis et potu, aequali loco^b constitues. tunc^c eorum supra cervicem alius teneat, et^d adstrin-

(unde) ins. S. (g) Ita pro emanat C. (h) impones C. (i) sensit C. (j) deusta C. S. M. (l) pervidebis C. pervideris G. perungeris S. M. (m) et om. C. (n) sanabitur C. (o) haec est cura om. C. et tortam omitt. Go. (p) detrahes F. S. (q) bubulum C. bubulinum G. (r) miscebis C. (s) partem ex aqua sanguinem detrahet. C. (t) inducis F. S. (v) et siccat C. exsiccat S. M. Vulgo exsiccat. (x) Hinc om. S. M. (y) usus C. G. (z) Traxagine yssopum C. traxaginem G. (a) crocum C. mannam omitt. Go. (b) partibus C. cribrato — cum aqua et vino per narem G. (c) emnam hic et al. C.

XL. (a) ea om. S. (b) solum ins. S. soli Corb. (c) Hinc omittit S. M.

CAP. XL. Tunc eorum) Vulgo erat locum, quod correxi ex loco gemino

gat ad normam, ut vena facilius appareat. Deinde supra laqueum* de sinistrae manus pollice venam ²deprimes^f ne ludat;^g cum^h sagitta tangas.ⁱ Duae autem venae a capite summo descendunt, et conveniunt se sub maxillis usque ad gulam; inde a geminis venis inferius quatuor digitis ferramentum deprimis,^k ne in gulam mittas, et bifurcum tangas, et iumentum occidas statim.^l Sagittam duobus digitis tenebis, nec plus ferri imprimas,^m quam extra digitos ³eminebat. Nihilominus etiam mediano digito manum tuam moderando suspende, ut sit levior; ne vehementius imprimas quam oportet. quia non plus debet quam mucro descendere. Si parum apte proflnat sanguis, iumento foenum dabis, aut aliquid quod manducet. Agitatione maxillarum plus sanguinis vena profluet.

XLI. Si iumentum cervicem eiecerit aut laxaverit,

deinceps vulgo locum. (d) atque constr. C. stringat ut appareat norma facilius Go. (e) locum C. (f) Ita pro deprimas C. (g) eludet malebat Gesn. (h) Ita pro tum C. Go. (i) tangitur C. (2) deponito Go. (l) Vulgo occidas. Statim sagittam. (m) imprimat Go.

supra I. 22. 3. Possis etiam laqueum. Ita enim paulo post pro laqueum Corb. habet locum.

Bifurcum) Supra I. c. 22. ne gulam gurgulioneque rumpas et arteriam praecidas; hoc enim vitae periculum inferre consuevit. Gesner bifurcum interpretatur venarum coniunctionem. Male! Vocabulum sanum h. l. non puto. Ceterum de duabus his veis maxillarum nihil traditum reperi libro 6. cap. 4.

Cap. XLI. *Eiecerit*) Male dici vitium hoc cervicis ἐκβολήν, rectius ἐκπύσην aut παραγωγήν, recte monet Apsyrus in Hippiatricis p. 81.

ubi vulgarem a Vegetio descriptam methodum improbat his verbis: τινὲς ἐνὸς ἑσθῆτος χροῖσμενοι διὰ τῶν πλαστῆγγων καὶ κυρτῶν (i. e. regulas et fascias, οὕτως ἀγαθὸν ποιοῦσιν. Deinde suum inventum prodit, ubi statim equi cervix constringitur sibilis myricinis et laqueo lupo dicto obligatur. Apsyrtum sequuntur Hierocles et Theonnestas. Vegetii rationem Hippiatrica omittunt plane. Ceterum vitiosum Vegetii locum esse, viderat etiam Gesnerus, sed graeca Hippiatrica, uode auxilia peti posse putabat, non inspererat. Posui in oratione Vegetii, quae liber Gottha-

aut certe vertibula* eiecerit vel extorserit, hac ratione curabitur. Deponito iumentum,^b atque constringito, et cervicem eius extendito supra fossam, donec omnia vertibula laxentur. Post oleum vetus et axungiam^c veterem tunsam colatamque permisces, et cum calefacto eodem unguento cervicem diligenter infundis, in^e locum reponis, et fasciam tenuem et amplam ex oleo tepido et vino madefactam alligabis ad corpus. Lanās^d quoque succidas ex oleo et vino infusas supra^e connectes,^e post regulis^f oleagineis non minus quatuor digitis, ita ut tantum spatii sit inter regulas alligatas et connexas, et lino constringes. Et si aestas fuerit, quater in die suffundis; si hiems, bis. Cum modum^g fecerit, regulas solves. hoc die quinquagesimo et primo; post unctionibus uteris,^h donec ad

XLI. (a) Vulgo vertibulas. (b) in terram addit S. M. (c) et superpone stupam infusam oleo tepido et vino ligando optime S. M. (d) vel etiam lanam succidam, quae melior est, et superpone ascillas quatuor digitis latis lino obvolutas, et liga decenter, et si aestas fuerit, quater in die suffundes S. M. (e) Ita pro convertes Go. (f) Ita pro regula oleagineis Go. nisi quod solliaginis habet. (g) nodum malebat Geau. i. e. cum coierit firmiter. (h) veteribus Go. (i) confirmabitur, uris reticulatim, et solenniter v. e.

nus obtulit meliora, reliqua sequenti observatione persequar. De regulis his, quas Graeci πλαστιγγας appellant, vide infra ad cap. 47.

Connectes) Ita recte Goth. pro convertes. In simili cura cap. 47. insuper lanarum munimenta coniunges et regulas circumduces.

Non minus) Ex totius loci sententia, rei uatura et lectione libri Sam-buci locum ita constituo: regulas oleagineas non minus quatuor digitis latus, lana obvolutas alligabis et connexas lino constringes. aut si vulgo interserta verba servare velis digitis latus alligabis, ita ut tantum spatii

tui sit inter regulas alligatas et lanas connexas, et lino constringes.

Suffundis) Etiam in altera methodo Apsyrus iubet καταβρέχειν τε ὄζει καὶ ἑλαίῳ δις τῆς ἡμέρας τὸν τόπον, ἄχρις ἂν ἀποπέσωσι (οἱ πόρπακις), καταντλήν τε ὕδατι θέρμῳ καὶ θέρμῳ τὰ ἔλκη τῆς λαπαρῆς. Theophrastus autem ter in die iubet ἀποβρέχειν ὄζει καὶ ἑλαίῳ. Similiter suffundere posuit infra cap. 47:

Modum fecerit) Gesneri interpretationem suae emendationis nodum vides in varietate lectionis positam. In simili cura infra cap. 47. est: donec corpus inducat.

sanitatem perducas. Si tardius confirmabitur,¹ ures reticulatim et solenniter usta curabis.

XLII. Si iumento malandria de cervice auferre volueris, ita facies. Candentia prius cauteria prae-
parabis; deinde ferramento decarnabis sic, ne nervos tangas; et venulas quascunque videris emittere san-
guinem, aduris, ut possit cruoris fluxus inhiberi. Cave² autem, ne cauteriis plus aduras, et indignatione
nervorum periculum facias. Post axungia veteri
cervicem perfricabis, ut fascia munies. Sequenti
quoque die cataplasma imponere incipies, ablataque³
ferunta lotio calido fovebis, deinde aceto et oleo di-
lues, et medicamentis aptis curabis. Si iam videris
cicatricem pilbs renovare, pulverem ex canino capite
combusto et adipem suillum recentem permisces, et

Go. Vulgo confirmabit vires, regulatim et sol.

XLII. (a) cave — facias om. S. M. cauteriis uras et ex indignat S. (b) ablato fervore S. M. ablata a loco — fovebis et deinde Go. Pro ferunta, cui corruptionis notam apposerat Faber, omissam a Sumbuco, aut legerim ferutam h. e. plagam, a cauterio factam: aut fervuram h. e. vulnus ex unctione. Cerle ablata ad cataplasma refero, quo verbo etiam feminino genera utuntur Semibarbari: ferutam vero, vel fervuram quarto caso ad fovebis adiungo. GESS. (c) comburito — reddibit Go.

Vres) Ita recte Goth., ut sequentia demonstrant, etsi non intelligo, quam ob rem unctione opus sit in hac metho-
do. Contra in altera oculis perforatur, ibique poterit ustio locum habere, ut vulnus coëlat. Forte quaedam exciderunt. Simili tamen in cura cap. 47. malignante aut unctione utitur. Vstio vero siccata et siccata astringit.

CAP. XLII. *Malandria*) Gallia *Malandre*. Marcello Empirico cap. 49. hinc malandriosis, i. e. leprosi. Vide Cangii Glossar. lat. sub h. v. An eadem *μελανδρία*, i. e. *δεδειγν* in Cangii Gloss. graeco h. v.? Vegetii

locum omisit Gesneri Thesaurus. Sed idem vocabulum ex Codd. eegii et editione principe Parmensi in Plinio 26. c. 14. restitue ubi Vettonica ad *melanias veteres* laudatur. Ibi enim libri dicti *malandrias* nominant, teste Gallo Bentier. Eundem inorbum descripsit Iordanus Rufus cap. 25. *del prurito over rognia*. Ad collum et caudae principium transtulit Lor. Rusio cap. 72. *De la scabie è rognia e prurito che even nel collo e nella coda del cavallo*. In collo Gallia *Roux* vires dicitur. Cf. Viter Médecine vétérinaire T. II. p. 372.

inducis: ex quo medicamento et sanitas consequitur, et pilorum redit^e ornatus.

XLIII. Si cervice destillationem patiat, tumidior videbitur quam oportet: foetorem habebit canceraticum cum humore nigro et liquido. cuius foramina scrutaberis diligenter, ne ulterius inter nervos aut armos,^a sinum destillatione fecerit. Quod si accidit, pauca hinc difficulter evadunt. nam his signis discrimen^b ostenditur; stridet de^c pectore, et per nares humorem liquidum proiicit. hac ratione curabis. Foramina desuper^d marrubio et sale pariter contuso implebis atque calcabis; subter^e autem cataplasmate appposito laxabis. Et si loci conditio patietur, diaeresin^f dabis, ut foras per plagam^g humor emanet.^h Tertio quoque die calida urina lavabis, deindeⁱ traumatico et pannis lineis limpida et depurata^j vulnera sanare incipies, cuius compositio talis est: ervi^k pollinis sextarium, iris Illyricae uncias 2, thuris masculi uncias 2, miscebis, et facies cephalicum^m medicamentum, quo uteris ad consummationem medelae.

XLIV. Quod si iumento scapulae fuerint dissolutae, diligenter inspicias; ^a ne quas inter nervos et com-

XLIII. (a) armos sit S. M. amorsimum Go. Vulgo armorsimum destillationem. (b) discr. om. C. (c) in S. M. (d) de supra C. proiciet atque hac ratione Go. (e) subter C. (f) dieresim F. S. diaresum S. M. (g) Ita C. et S. plagas al. a. G. (h) sic C. et S. emanat al. a. G. (i) deinde om. S. M. dein C. (j) depurgata vul. C. curare G. Vulgo purata iam. (k) herbi pollinem sext. C. herbi polline G. (m) falsicum medicamentum, quod uteris usque ad consummationem C. Vulgo erat consumtionem.

XLIV. (a) inspicias si ne quas C. (b) accipiunt S. M. (c) Ita pro atque

CAP. XLIII. Sinum) Gesner efficiebat ex lectione S. M. armos sinum destillatio fecerit vel destillatione. Fistulam armorum intelligi paret, quam pinxit Gibson tab. VIII.

Diaeresin) Plagam per dissectas

partes factam recte interpretatur Gesner.

CAP. XLIV. Inspicias) Pendigines statuarum cava interstitia dixit Arnobius contra Gentes 6. p. 201. movente Gesner. Noster pro collectione

missuras pendigines faciat; quod si inveneris, quacunque parte plagas accipere^b poterit, cataplasmatibus mollire, et scalpello vel cauterio aperire curabis, ut sanies illa collectionis^c egeratur. Foraminibus^d autem² traumaticum et linteola sicca calcabis.* Si quod inter nervos foramen factum fuerit, cautissime curato, ne ulterius aut ferrum aut cauterium^f procedat, neque putorem^g neque putredinem lavis, sed magis siccis omnibus curare^h festina. Namⁱ omnis humor distillationi praestat augmentum. Quum incisa vel usta duxerint cicatricem, pro^j confirmatione in ultimo causticum imponitur.

XLV. Si armos laeserit,* in medio crure utroque^b solventur venae, et pulvere^c thuris cum eo qui profluit sanguis^d copiose^e immisto armi liniantur.^f Quod si plus profluat, quam necesse sit,^g stercus ipsius iumenti fluentibus imponitur^h venis, et fasciis alligatur.ⁱ
² Postero quoque die quasi epaphaeresis^j fit, et ex eisdem locis sanguis detrahitur,^k atque similis^l in

collectio defluat S. M. C. (d) in foraminibus autem traumaticum linteolo sicco calcabis S. M. (e) Ita pro dubis etiam Corb. Ita c. 43. (f) cautere procedat C. (g) tumorem S. M. et C. (h) curabis C. (i) Omissio Nam S. M. et C. Quis humor distillationem praestat ad augmentum. (2) in confirmationem in ultimum imponetur causticum C.

XLV. (a) Ita S. M. pro armus laesus erit. Etiam C. laeserit habet. (b) Ita ex Col. dedi pro utraque. Corb. omittit. utriusque S. M. (c) Ita C. pulverem F. S. (d) Ita pro sanguine C. (e) Ita pro copiosissime C. et Go. (f) lineantur F. S. linuntur C. (g) est C. (h) imponetur C. (i) alligatus C. alligabitur C. qui paulo ante profluit. (2) Ita C. epaphaeresis F. S. (k) detrahatur C. (l) similes in omni maniera procedit C. (u) absti-

vitiosa et purulenta posuit etiam III. (vulgo II) 55. 4. ubi graece est τὸ κρημνίζον.

CAP. XLVIII. Medio crure) Pelagonius in Hipp. p. 89. εἰ βλαβῇ ἵππος ὤμον/άτην ἐκ τῶν φλεβῶν τῶς οὐρῶς ἐν μέτρῳ τῶν ἀντικνημίων — καὶ λιβῶ-

νον ἀλεύρου — ἐπεὶ δὲ μὴ ἔξαιμον γένηται τὸ ζῶον ἐκ τοῦ ἀποδεδυμένου.

Epaphaeresis) Pelagonius: τῇ δ' ἐπιούσῃ πάλιν ἐκ τῶν αὐτῶν τόπων ἀπόλυσεν τὸ αἷμα. Iterum utitur vocabulo infra V. 24. (vulgo III. 25.) 5.

omnibus cura procedit. Ab hordeo abstinebitur,^a foeno sustentabitur^b exiguu per triduum. deinde porri succi^c tres cyathos, et^d olei heminam miscebis, et per cornu faucibus infundes.^e Post sextum diem^f lente ingredi cogatur, et cum ambulaverit, mittatur in piscinam vel flumen aut mare, uti natet, cum sparte^g et pannis^h vincto pede. posteaⁱ firmioribus cibis ad saginam pristinam revocandus est.^k Si leviter^l dolebit, vino et oleo tepefacto perfricetur in sole: si validius dolebit, ventum^m in armum mittito sicqueⁿ pertundito a summa iuba infra digitos octo, ne cartilaginem tangas. Et cum inflaveris, ferula vel virga molli armum^o caedito, sale et oleo perfricato ipso die, postero tracta^p uteris: cuius haec erit compositio: similae sextarios duos, si defuerit,^q pollinis triti.^r

nebus eum Goth. (a) sustentato exiguum Goth. (p) succi addidi ex S. succum C. (q) et additum ex C. (r) infundis Goth. (s) Ita cum Morgagni Geso. sparcia F. S. spartia C. In Goth. est ut flumen (i. e. aut flumen) — cui et parora — munito pede, et post. (t) pones vinctum pede C. (v) post C. (x) est addit Corb. (y) unctum farmium superscripto varinum Goth. (z) Ita Goth. Vulgo atque. Goth. pertundito. (a) ausim Goth. (b) Ita ex coniectura Gesneri dedi pro stracta. (c) Ita Goth. pro defue-

Triduum) μετὰ τρίτην ἡμέραν ὥς ἑκτὴς πρῶτου χυλὸν ὅσον πρὶς κυάθους μετὰ ὀκταίου λίτρας ἡμισίαις διὰ χέρατος —

Mittatur in piscinam) Brevius Pelagouius: ὅταν ἀναπατήσῃ κολυμβήσῃ καὶ οὕτως ὁδῶ προβαινὼν στερόμενός τερας τροφῆς προσπερομένης ὕδατι.

Cartilaginem) Pelagouius: διάτρησον τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς χαίτης μεταξὺ τοῦ δέρματος καὶ τοῦ τραγανῶς ἀπὸ θακτύλων ὀκτώ, ὥστε αὐτοῦ μὴ ἀρραδῆναι, καὶ ἐμφυσήσας ἀνεμὸν ἱμβάει, καὶ λεπτῇ βλάβῃ ἀπαλῶς πλῆττε τὰς ὠμοπλάτας, καὶ ὠλεὶ καὶ ἐλαφρῶ ἀπότρεξι αὐτῇ τῇ

ἡμέρᾳ. τῇ δ' ἐπιούσῃ τρίκτωμα ποίει. Vnde apparet, τραγανὸν esse cartilaginem. Deinde legeodum in Vegetio: molliter armum caedito. Postea distinctio vulgaris: perfricato, ipso die postero. mutanda erant; quod feci. Denique recte coniecerat Gesnerus, vulgare vocabulum stractam esse mutandum in tractam. Similem coxae curam infra adhibet Veget. V. (vulgo III.) 22. s. 3. ubi inflationem vocat.

Similae) Pelagouius: συμμάλεις ἡ αἰνύρον σιτίνου ἢ κριθίνου ξίστας δύο, ὡς δύο τὸ λευκὸν μένον, λιθάου γο. ας. ὅξει φοράσας τῇ χειρὶ, μετ' αὐτοῦ τὰς ὠμοπλάτας.

cei sextarios duos, cum aceto acri et ^d cum tribus ovis miscebis: sed ovorum solum album mittes. adijcies etiam pulveris thuris unciam semis. quae omnia manu subigis,* et in armos inducis, et per dies multos armum aqua calida cum flore foeni fovebis diligenter, ut mollescat, tractam^f quotidie imponito, et prius quam ungatur, quotidie^g de vino puro armum ^h lavato, deinde^h additurus unguentum: baccas lauri selibram, olei sextarium, viniⁱ boni sextarium, nitri uncias 3, sed nitrum et baccas lauri in pulverem ^j rediges, et cribrabis. Ex quo in sole, cum calida armus fomentatus fuerit, inungatur ex tepido, et diutissime confricetur. Post synchrisma^k ad curandos armos inducitur, et cum melius habuerit natatum mittito. Quod si eiecerit, iuxta consuetudinem ad rotam^l armum reponito, et supra scriptis medicamenti curato. ^m Si non senserit, ultimum est ut uratur. Armi doloris haec sunt signa: pedem priorem tentumⁿ quasi rigidum aforis extrahit. sed convenit inspicere diligenter utrum ex percussura vel casu coeperit causa; ^o et ^p si

rint. (d) et om. G. (e) subiges Goth. (f) Vulgo tractam. (g) Ita S. M. Vulgo est mollescat tractam quotidie imponito, de vino puro. Nisi quod et ante priusquam addidi. (h) deinde addidi ex S. M. (i) vini b. sext. om. S. M. (j) Vulgo synchrisma. (l) ad totum G. (m) Ita S. M. alias tantum.

Flore foeni) Hunc omisit Pelagonius, qui reliqua sic: ἵνα καὶ θυρανοῦται, καὶ ἀπ' ἑκάστης ἐκ τοῦ τραχυῦματος ἐκτίθει, προσηπλύνων οἶνον τὸν τόπον. Vnde patet, lectionem libri Sambuci esse integriorem.

Olei sextarium) Oleum omisit Pelagonius p. 90. qui deinceps: οἶνον παλαιῶν λίτρων μέλαν, νέτρον τὸ ἀρκαῶν.

Ad rotam) Pelagonius: εἰς ἀγῶνα αὐτὸν τῇ αὐτῇ διαρραπείᾳ χρῆται, ἥτις

εἰ μὴ προχωροῖ, καὶ τῶν προσόψεως. Vnde patet, h. l. legendum εἰ non proceperit.

Tentum) Apsyrus p. 84. περιπατῶν ἐπισύρει τὸν θυγχα ἢ ἀνωθεν παρεγμένον ἐκνέει τὸ ἄρθρον βαδίζοντες. Hippocrates ibid. p. 85. οὐ προφέρει εἰς τὰ ἔμπροσθεν, οὐδὲ συνάγει τὸν βραχίονα, ἀλλὰ ἐπισύρει τὸ σκέλος, ἐν δὲ τῇ καταστάσει καταφέρειται λίαν.

ex percussura^a fuerit, prius^a locis suis reponenda sunt membra, et sic reliqua facienda. Quod si ex humore vel sanguine armi gravabuntur, sanguinem emittis a pectore, vel^a unctionibus uteris.

XLVI. Genu^a vel basim si emoverit,^b ad tormentum rotæ vel machinæ^a locis suis eiecta restitues,^d lanam succidam ex oleo et aceto infusam imponis, et alligabis ex more, tertio die solves fomentabisque; post resinam induces et piculam,^e ad ultimum malagmate^f uteris aut caustico.

XLVII. Impulso axium vel rotarum in circo vel in aliis locis varietate casuum animalibus crura franguntur aut coxæ vel articuli, in qua necessitate si extra cutem fractura^a ossis eruperit, hoc est, si exerxin^b fecerit, difficilem noveris et prope insanabilem curam. Similis desperatio est, si coxam fregerit aut acroteria,^c aut supra gambam; insanabilis et casus, quia

(u) Ita S. M. eam alias. (o) quodsi S. M. (p) Ita S. M. (q) prius om. Go. (r) vel om. Goth.

XLVI. (a) Si basin exierit, ad torcular mitti et sic locis S. M. (b) Vulgo semoverit. (c) macineu G. (d) et addit S. (e) picem liquidam malebat Morgagni. (f) malagma F.

XLVII. (a) fractum os S. M. (b) Ita Gesneri coniecit legendum esse pro exbercen, Goth. exbercen. Comparat Hippocraticum σὺντρεξιν l. e. σὺγχλίστιν. (c) acroceria F. et S. margo F. S. acrocolia, Goth. acrocolli. Caelio Acut. l. 11, 94. Crura porcina, quæ Græci acrocolia vocant, Caelio 2, 23 sunt trun-

CAP. XLVI. Genu) Malis sub rotam mitte, ut infra cap. 48. sect. 2. Tormentum rotæ peperit torcular, h. l. ineptum. Rotam in tormento Græcorum, seu τροχὸς novimus, sed alienam ab hoc usu veterinario. Forte intelligitur machina, quam Celsus habet de femore lussato 8. c. 20. etiamnum valentius intenditur membrum super seammum, cui ab utraque parte axes sunt, ut quon habebimus illæ

deligantur, qui ut in torcularibus eorum rumpere quoque si quis perseveraverit, non colum extendere nervos et musculos possunt. Etiam Palladius l. 20. in instrumento torculariæ cellæ rotulas nominat. Rotam veterinariorum omisit Gesneri Thes. L. L. Rotula infra V. 47. (vulgo III. 48.) 2. nominata est plane diversa ab hac machina.

CAP. XLVII. Supra gambam) Hip-

² non recipit ligaturam. Si vero fractura sit sine vulnere in his locis, quae constringi possunt, hac ratione curabis. Primo fracturam recompones, et fasciis^d mundis scissilibus infusis ex vino et oleo conligabis: insuper lanarum munimenta coniunges, et regulas circumduces; iumentum autem in canterio^e vel in scalis vel in suspenso loco, ne^f fractura flebiliter commoveat, cui quotidie mane et ad vesperam suffundes, ^g tertio

culi, monente Gesnero. (d) Ita recte Gesner pro fasciis, mundis auctore Morgagni. (e) canterio S. M. eauterio alii a. Geso. (f) ut fractura velut leviter F. et S. sed margo utrobique eum Gesnero. aut fracturam velut leviter commoveat Goth. unde mulim ne fracturam vel leviter commoveat. (g) et vespere suffundis G. (h) fascias G. (i) urticae S. M. et filicis radicis

piatrica p. 197. ὅσα τῶν θραυσμάτων συμβαίνει ὑποκάτω τοῦ γόνατος ἐν τοῖς ὀπισθίοις, καὶ ἐμπροσθίοις, θεραπεύεται οὕτως· δεῖ κατατάσσειν εἰς τάξιν τὸ κάταγμα καὶ οὕτω δεσμεῖν, προσυποτιθέντα ἑῷ ῥυπαρὰ τέλαμυνος λινοῖς διαβρόχοις δεῖαι καὶ ἰαλεῖν, ὅσοι ἱκανοὶ εἰσιν, ἵσσις, μὴ διαρρόμβοις, ἡραυμένους καὶ ἀροστηκόνσι. (Pro his Hierocles brevius ἴσσις σχοιβῶς καὶ συνημμένοις) καὶ ὡσπύτως ἐπιβόηπτειν τὰ ἑῷα βεβρεγμένα καὶ καταλαμβάνειν, καὶ πλάσσειν γὰρ (regulas) προστιθέναι τρεῖς καὶ δεσμεῖν ἐξ ἑκατέρου μέρους — καὶ τηρεῖν ὁρῶν τισσαράκοντα ἡμέρας, ὧν ἐν ταῖς εἴκοσι λύειν δεῖ τρεῖς καὶ πάλιν δεσμεῖν. et reliqua quae paulo sunt diversa et minus integra. Ceterum verba *Similis* — *ligaturam* paulum diversa leguotur infra V. 20. (vulgo III. 24.) s. 1.

Fasciis mundis) Ita recte Goth. pro *fasciis*, quod de Morgagni coniectura correxerat etiam Gesner. Sed ex loco graeco apparet, vitium gravius adhuc haerere huic loco, quem redintegrabo inde, coniunctis scilicet

quae hinc divulsa leguntur iofra V. 20. (vulgo III. 24.) ita fere: *Primo fracturam recompones et in recenti lanam succidam fasciis mundis scissilibus infusis ex aceto et oleo colligabis per triduum, insuper lanarum munimenta coniunges, et regulas circumduces. Ceterum scissiles fascias videtur dicere quas Graecus τέλαμυνος λινοῦς vel ἄμματα, igitur lineas.*

Canterio) Ita pro *eauterio* ex S. M. scripsit Gesner. Goth. *canterio* — *scalis* aut *in susp.* Ceterum malebat Gesner: *cantherio* vel *in scalis velut suspensum loco*. Satis bene; sequitur enim: *non ante permittes stare.* Et Hippiatr. p. 199. de fracto crure: *κρημάσας τὸ πτῆνος.* De *cantherio* satis dictum fuit ad Columellam. Vide Indicem. Scalos videtur eandem dicere Celsus VIII. 45. de humero luxato: *sic brachium deligatum super scalae gallinariae gradum traiecitur ita altae, ut consistere homo ipse non possit: et reliqua, quae lector ipse comparabit.* Scalam gallinariam descripsit Columella VIII. 3. 6.

die solves, et expleta curatione ligabis. Quinto quoque VII aut IX die eadem facies,^b donec corpus inducat. Post haec adiciēs muscum de vitice,^c aut saliciis, radicem, et ova cruda quinque, verum non regulis, ut prius, sed circumductis ferulis alligabis. die tertio solves et fomentabis, de resina et axungia perunges: ubi^a cura profecerit, malagma^d vel causticum inducis, non ante tamen permittis stare iumentum, quam dies quadraginta praetereant. hoc autem tempus est, quo divulsa vel fracta solidantur.

XLVIII. Plerumque in genibus, vel articulis aut phlegmone^a oritur, aut marmora,^b aut mallones.^c

G. (2) nisi G. (1) Pro reliquis huius capitis S. M. hoc facies per dies quadraginta, et sic solidatur.

XLVIII. (a) Vulgo phlegmon. (b) marmoreum S. (c) mallon S. M.

CAP. XLVIII Phlegmon) Gesner emendabat phlegmone. Sed infra V. 48. (vulgo ill. 49.) de eadem re est: sicut flegma in genibus diximus oportere curari. ubi Codex Corb. flagmina habet scriptum. Equidem scripturam utramque corruptam esse censeo ex vocabulo flemina. Festus: flemina dicuntur cum ex labore vias sanguis defluit circa talos. Caper de orthogr. flemina est, ubi abundant crura sanguine. Plemina, cum in manibus vel in pedibus callosi aut ulci. Plautus Epid. V. 2. 5. ita dum te sequor, lassitudine invaserunt misero in genua flemina. Rursus in Pseudolo IV. 7. 94. et Poenul. III. 4. 67. Idem vitium hoc dici videtur Festo: hoc, inquit, crurum tumor vias labore collectus appellatur. Glossarium vetus βόα ὁ τοῦς πόδες φλεγμίνων. Plinius 23. s. 47. de vite nigra seu bryonia: eadem in iumentis hominibusque flemina aut sanguinem, qui se ad talos deie-

cerit, circumligata sanant. Sic enim ex libris scriptis dedit Harduinus, ubi vulgo erat flegma, plane ut in Vegetio. Ceterum non dubito ex graeco φλεγμὸν latinam vocem flemmen, flemina esse detortum. Quare phlegmonem h. l. et infra restitui. Male cum aliis Gesner in Thes. flemmen a graeco φλέγμα derivat Disputationem meam confirmat locus Hippocr. p. 456. βέρυματα εἰς τὰ γόνατα ἐμπόκτοντα αἷμα βρωμαστὶ λέγεται φλεγμίνια. Ibid. p. 464. est formula πρὸς νεαράν φλεγμίναν, nisi est pro φλεγμίνην positum vitiose. Ecce etiam Isidorus Different. Verborum I. 405. inter flemma et plemma hoc interest, quod flemma sit cum crura abundant sanguine, plemma cum in manibus vel pedibus callosi ulci nascuntur. Placidus in Glossis: Flemminum vestem in qua sanguis ambulando in pedes defluit. Festus: tama dicitur cum labore vias sanguis in crura

Quae vitia ex malo humore generantur. et passionem cum deformitate tumoris ostendunt: sed ista distantia est, quod phlegmone^a tuber^d est molle, marmor durtiam ostendit ex nomine, mallo inflatus tuber est sine dolore. quibus recentibus potest facilius subveniri. Primo^e lanam succidam ex oleo et aceto induces, contra aquam frigidam et currentem animal constitues. post sine ferro hac ratione curabis. Sinapis et salis Alexandrini -) 4, aceti cyathos 2, axungiae veteris selibram, simul conteres et induces, post diem tertium solvis. Si aperturam fecerit, spongiam cum aceto et lasere^f imponis, vulnera styptico curabis. Praeterea locum, quem curare volueris, inducto psilothro,^g decalvas. Radicem filicis et ervum et ficus Afras^h contundes in pila et induces in panno, per triduum ligatum patieris manere. Aliiⁱ radicem filicis et ervum^a cum axungia veteri et aceto acerrimo pu-

malones Goth. et deinceps *malon*. (d) *tumor est mollis*, *marmor ostendit mallon inflatum* S. M. (e) *sect. 2, 3. omittit S. M.* (f) *assa foetida margo* Goth. (g) *Ita Goth. pro psilothro. Margo silitro. Correxerat iam antea Gesnerus.* (h) *Ita pro aphros Gesa.* (i) *Tolle S. M.* (a) *herbam* S. M.

descendit, et tumorem facit. Lucilius: *inguen ne erisat, papulae, tama, ne loea noxat.* Io. Frid. Gronovii annotatio ad locum Plauti Epidie. V. 2. 5. admodum inepta est, ubi *femina* male in *flemina* mutata fuisse censet a Grammaticis, et *femina* servari vult etiam in Poenulo, quoniam libri scripti omnes eam lectionem exhibeant. Rectius ad locum Plauti egregius Camerarius noster Apsyrta *φλαμίνια* et Hippocratis *φλόμια* comparavit. Cf. etiam ad Colum. VI. 12. 1. *Plominia* gens in libris saepe vitiosa fuit in *Flemianum*. Vide Drakenborch ad Silium XVII. 459.

Contra aquam) Hippiatr. p. 163.

contra *φλεγμονήν* genus et articulum: *ψυχρῇ ὕδατι κατανελεῖν τὰ φλεγμαίνοντα μέση*, ἢ εἰς ποταμὸν ἢ εἰς ῥεῖθρον εἰσάγειν καὶ ἀναπαύειν ἐκείσιν ποσίν.

Sinapis et salis) Post haec addunt Hippiatr. 162. *καρδάμον γο. ᾧ.*

Spongiam eum aceto) Hippiatr. p. 163. *σπόγγην μετὰ λατάρου καὶ ὄξους καὶ ἰξοῦ καὶ οἶνου ἀραιωμένου καὶ ἀξουγγίου προσθήσειν.*

Afras) Vulgo *Aphros*. In eadem sed diversa formula Hipp. p. 161. *ισχιδόν ἄφρων.*

Filicis) In Hippiatr. p. 161. est *βλάχου ῥίζαν*, quod nomen etiam filicem notat.

tant oportere misceri. [Item¹] cineris quoque de foco uncias 3, calcis vivae uncias 6, vino subigito ad crassitudinem oxymellis, et antequam obdurescant, tubercula obline. Quod si assidue in recenti feceris⁵ passionis molestia, siccabuntur;^m si vetustiora sint, punctis subtiliter inurantur, ne nerviⁿ igne vitentur. Talis quoque compositio spargere phlegmonen^o asseritur. Rhododaphnes^p uncias 3, bituminis, nitri ana uncias 3, axungiae veteris colatae uncias 3. Plerique⁶ dixerunt cauterio cuprino candenti duobus punctis debere perrumpi,^r et phlegmonen effundi, licinio^r quoque intorto cum axungia et aceto et oleo loca, de quibus mucus^s eiectus fuerit, satiare: ^t per fora-

(1) Item — vitentur om. S. M. Item om. Goth. hinc inclavi. (m) Ita Goth. pro feceris, passionis — siccabitur. (n) Vulgo ne vi et igne. Goth. nervi et igne. inargo: alii veni. (o) Vulgo phlegmon. (p) sic S. M. Rhododaphnes F. et S. Rhododaphnes Goth. (q) Ita pro perrumpi Gesner. (r) licinio a. G. paulo antea phlegmon vulgo. (s) Ita pro mucus Gesner ex coniect. Morgagni musco Goth. (t) sanari S. M. satiare Goth. deinde lenissimum tritici

Cineris de foco) Hipp. p. 157. τέφραν ἐκ χαλκίου τὴν ἀναπεπταμένην ἐπὶ τὴν κάμινον. Sed ipsa formula exstat p. 161. Δερμοσποδίας γρ. α. ἄσβεστον ζώσης γρ. α. μετ' οἴνου φράσας καὶ μέλιτος παραφυλάττωσιν πρὶν ἢ ξηρανθῆναι οὕτω τῷ τραύματι ἐπιχρεῖται. unde vitium in utroque loco intelligitur. In nostro lego mellis pro oxymellis, in graeco εἰς παχύτητα μέλιτος vel simili modo.

Siccabuntur) Gothani libri lectionem confirmant Hippiatr. p. 161. ἐπιμινον δὲ, αὐτῷ θεραπεύων, εἰ νεκρὰ τὰ κορδύλωματα ἢ εἰ δὲ παλαιά, οὕτως ναυτεριάσας θεραπεύει. Sequentia ex eodem libro emendavi.

Phlegmonen) Hic et ubique vulgatum phlegmon correxi. Hippiatr. p. 158. πῶς ἂν φλεγμοναὶ αἱ ἐν τοῖς

γόνασι διαλυθῶσιν. formula medicamentorum ibidem p. 161. exstat inleptior, ubi bituminia pondus unciarum 3. adiicitur.

Rhododaphnes) Eadem formula est in Hippiatr. p. 161. πρὸς φλεγμονάς καὶ ὕδατιδας.

Mucus eiectus) Quod Morgagni coniectando assecutus est dedi pro muscus. Graece enim in Hipp. p. 160. καλλύριον ὅπερ τὸ μυζώδες ἐκβάλλει. Ceterum ad phlegmonem Vegetii, *flemina* aliis, pertinere videntur vitia, quae Iordanus in genibus vocal *spanenum*. Crescentius IX. 36. circa *garectum intrinsecus ex latere garecti paulo inferius inflationem inducentem circa venam magnam quae dicitur fontanella* etc. ubi ex Gallico vetere interprete, qui *Espa-*

mina etiam ustionis lemniscum trahi debere, ut quid-
⁷ quid humoris est, egeratur. Post haec cataplasma
 ex^{*} foenugraeco et vino^{*} confectum inducis, cum^{*}
 usta ceciderint et tumor resederit, lemniscum^{*} exi-
 mis, traumatico curabis, ad ultimum causticum in-
 ducis. Alii sagitta pertuso corio phlegmonen^{*} effun-
 dunt, et lanam madidam cum aceto et lasere^b plagis
 inserunt; sic spongiam cum pusca acri et lasere^b su-
 pra vulnus imponunt: tertia^c die solvunt, lanam exi-
 munt, et tetrapharmaco curant quinque diebus vel
⁹ septem. Si vero marmor habuerit,^d ex quo validius

aut quicquid Goth. (v) Vulgo et. (x) lino S. M. (y) combustio donec
 ceciderit S. M. induci cum ustam ceciderit Goth. (x) lenies cum removes
 reliquis omisis S. M. (a) Vulgo phlegmon. (h) Vulgo lasare. recte Goth.
 qui verba plagis — lasare omittit. (c) tertio Goth. (d) om. S. habuerunt

vain habet, *spaveni* legi iussit Can-
 gius, qui hodiernum nomen *Esparvin*
 apposuit. Sed *Spavano* nominat Ior-
 danus cap. 31. et L. Rusius cap.
 403. apud Radium tomen iuxta *Scav-
 vano* appositum legitur veluti varie-
 tas lectionis. In Lexicis reperio etiam
Spavenio. Hoc vitium nostri *Blutspot*
 dicunt, cuius situm cum vena fonta-
 nella pinsit Gibson T. II. tab. I. in
 eadem regione tumor durior natus
Kuochenpat dicitur, quem ibidem
 pictum videbis. Mallon forte idem est
 cum morbo, quem in genibus natum
 Crescentius IX. 55. *zarde*, Iordanus
 cap. 30. *la gerda*, Rusius cap. 404.
Jerda vocant. Gallicus Crescentii
 interpret *Zardre* vertit. Est vitium
 quod Solleysel *Jardon* vocat, et
 descripsit Gibson II. p. 249. Sed ma-
 gis convenit nostratum *Windgalle*.
 Quam idem Crescentius cap. 37. sub
 capite genuum in posteriore parte
 natum vocat *tubam*, Gallicus eius
 vetus interpret *courve* ou *la courbe*

cum Iordano c. 35. et Rusio cap.
 405. appellat. Sub nomine *die Kuirbe*
 descripsit Gibson germanice versus
 T. II. p. 246. pinsit in tab. II. fig. 2.

Marmor) Apsyrtus p. 463. *πρὶ
 μαρμάρου* vocat *κονδυλώματα σκληρὰ
 καὶ πυρρῶμενα οἰθήσιν ἔχοντα μάρ-
 μαρα*; nasci ait in pedum praecipue
 anteriorum corona solis mulis, raro
 asinis; equum nunquam fieri *μαρμα-
 ρωσσόν*, sed podagricum. Ita et Hic-
 rocles p. 464. Idem tamen Apsyrtus
 p. 259. in equo memorat *σκληρώματα
 μέγала ἃ καλοῦνται πῶροι*, quae prae-
 cipue in cutonae pedum anteriorum
 latere interiore nascentur, raro in
 posterioribus; maxime omnium equia
 accidere ait vitium gregalibus. Vide-
 tur esse vitium, quod Crescentius
 IX. 49. *furmam*, id est, *furmellos*,
 Gallicus interpret vetus *Furine*, Ior-
 danus cap. 42. *furma*, Rusius cap.
 406. *furina* vocant. Puto idem esse
 vitium *formam*, quod nostri *die
 Schale* vocant, pictum a Gibsono in

claudicet, et vix flectat articulos, inurendus est levi-
ter.* Cui post feruntam malagmam,^f quae cupressina
appellatur, oportet imponi. ex qua curatione sanitas
redditur, et^g deformitas permanet. Si autem mallon^h ¹⁰
in genibus vel articulis excreverit, continuo curam
adhiberi oportet, ne neglecta passione deformitatem
tumor augeat, vel obduratione diuturna convertatur
in marmor. Aperies in pedibus sive genibus, dextra ¹¹
ac sinistra vel ferro vel cauterio cuprino, sicut supe-
rius declaratum est.ⁱ lemniscum traicies cum aceto
et sale et oleo, etⁱ supra cataplasma imponis, donec
fervor desinat, et saniem faciat. Post purgatis vitiis,
lemniscos eximis, et traumaticum imponis, et ternis
diebus interpositis solves, et medicamentum renova-
bis, donec sanetur.

XLIX. Si aquatilia in articulis vel in gambis fue-
rint, frigido ferro omnino non sunt tangenda; ne
abundantia humoris iumento discrimen importet.
Sed utendum est scarificatione subtili, et detractio-
ne sanguinis; post quae lanis * calidissimis, tam cum

Goth. (e) *linitur* Goth. (f) Ita vulg. *malagma* corrigebat Gesn. (g) *at*
molebat Gesn. (h) *malon* Goth. (i) Vulgo *ut*.

XLIX. (a) Ita pro *lavis valid.* habet S. M. *clarissimis* G. (b) reliqua cap.

Tab. II. Corticis idem apud nos
nomen est, quod ad ungulas equi
olim nostri transtulerunt.

Cum aceto) Infra III. (vulgo II.)
18. s. 3. *pannos vel lemniscos ex aceto*
et oleo sub cute per foramina traies
per triduum.

Et supra cataplasma) Ita sum-
ausus corrigere vulgatum ut *supra*
cataplasma imponis. Scilicet etiam
supra s. 7. traiectionis lemniscis imponit
cataplasma; sed non erat necesse, ul-
terum Vegetius lectorem illuc able-

garet; praecessit enim: *sicut superius*
declaratum est.

Cap. XLIX. *Aquatilia*) Supra I.
25. 6. nominavit. Gesnerus *ὄξυτις*
dici graece suspicabatur. Ozaenas
ipse in fine huius capituli vocat, et
Hippiatrica. Nescio an sint eadem,
quas Crescentius IX. 43. gallas dixit,
et Iordanus Rufus libro I. cap. ultimo
apud Cangium Gloss. Latin. II. v. et
Iordanus Italice versus cum L. Rusio.
Nostrates videntur easdem *Wan-*
gallen vocare.

Script. R. R. Tom. V

N

2 aceto quam cum optimo sale tunso et oleo vel axungia per dies quinque conliganda sunt loca. Si tardius haec cura profecerit, utendum est ferventissimo caustico, ut faciat ustiones. Alia^b quoque ratione sanantur, si sletam^c qua tinctorum utuntur, et salem pro dimidia parte commisceas, lanamque succidam ex aceto alliges, post diem tertium soluturus. Si aperturam fecerit, farinam hordeaceam ex melle coctam cum lini semine et foenugraeco inducis; ad ultimum
3 malagma crudum impones. Praeterea atramentum sutorium,^d gallulas minutas, et alumen aequis ponderibus tunsum cum axungia miscebis, addito pulvere mali granati, nitro et aceto; quae in commune decocta vitium, si adiungatur,^e emendat. Ficus siccae cum sinapi contusae mixto aceto imponuntur. Post diem tertium soluto medicamento, si tardius profecerit, eadem cura renovatur. Cum melius habere
4 coeperit, alecem^f impone articulis. Alii opopanaceum

om. S. M. (c) quae silfeta, qui trictores? nec invenio, neque comminiscor. GESS. Sed recte Goth. tinctorum, deinde foenugraeco pro foenigraeco. (d) scriptorium in hac re commendat Eumilus Hipp. 2. p. 113. a. Ruell. GESS. (e) debebat adiungantur, emendant. In Goth. est vitium supponat. deinde mixto cum aceto. (f) allicem S. Vulgo allicem. Deinde opopana-

Sletam) Videtur esse vel lixivium, stacte, vel alumen. Marcellus Emp. c. 42. alumen quo infectores utuntur nominat. Tinctorum quos e Goth. restitui, assecutus erat Sladus, qui praeterea faeculam vel herbam corrigebat. Nunc demum video feliciter coniecisse Sladum. Ecce enim Marcellus p. 429. ubi menlagrae seu impelagini remedia dat: si fecula vini, qua tinctorum utuntur, cum aqua permixta locum peruxeris — et continuo destringas, nam si diutius fuerit, altius vis eius insidet et ulcus grande faciet.

Atramentum sutorium) Hippocratica p. 294. μέλαν καλλυγραρπικόν, κακίδας, στυπτηρίαν ἐξ ἴσου κόψας μετὰ ἀξονγγίου μέζον καὶ μέλου φλοιῷ καὶ ὄξους καὶ ἀλός καὶ νίτρου τό ἀρκούν καὶ ἐπιτίθει.

Ficus siccae) Hipp. p. 295. σῦκα καὶ σίγητι κόψας ὄξος τε μετὰ στυπτηρίας ὑγρὰς προσβάλῃς ἐπιτίθει. unde videtur h. l. excidisse alumen liquidum.

Opopanaceum) Hipp. ὀποπάνακα μετὰ κριθίνου ἀλάρου συνειψάς ὥστε ἐπιλάττειν ὅσα γινώσκου.

cum farina hordeacea coctum in modum cataplasmatibus imponunt. Nonnulli fabam fractam in aqua decoquunt, et mixto melle deterunt, et in panno inducentes curant. Ad ultimum malagma cupressinum imponunt. Plures calcem vivam et cineres ex melle et vino commisceant, et ozaenis frequenter imponunt. Ad ultimum caustico utuntur. Quae genera curarum, et posterioribus pedibus adhibenda veterum censet auctoritas. Vsus invenit, addito sale et aceto ciliciis^a ozaenas defricare, donec cruor aut tumor emanet. Quae observatio etiamsi non persanaverit, sequentes tamen adiuvat curas.

L. Interdum reumatici iumentorum interdum ventosi sunt pedes: quae vitia nunquam tangenda sunt ferro, sed exsiccanda per malagma vel causticum, et aliquando urenda leviter per venas, et cauteriis^a meatus, qui humorem suscipiunt, angustentur, et constringantur, ut^b pro tempore afferant medicinam: quia in^c totum, etiamsi intercisiae et adustae sunt venae, non poterit talis causa sanari.

LI. Impetigines quoque in articulis vel genibus inter nervos commissuralibus locis aliquando nascuntur, et sit vulnus simile rha'gadio, et non facile sanatur, nisi stalticis vel stypticis rebus, non sine alligatura, vel interdum adustione curetur. Malagmas quoque convenientes oportet imponi.

LII. Vrigines^a etiam in pedibus, cruribus ungui-

cum — coctam Go. (g) cibus ozim Go.

L. (a) cauterii F. S. nobiscum S. M. supernas pro per venas G. idem malagma dedit pro malagmas. (b) (meatus) ins. S. (c) si in totum et intensae et adversae S. M.

LII. (a) Vulgo V'ligines. (b) acritudo humorum consuevit generare, et

CAP. LII. V'rigines) Ita recte vulgatum uligines correxit Meursius Critic. Arnob. p. 175. monente Celsus. Simile est vocabulum ustigo

busque vel sub armis aliquando generantur, quas quidam dulcedines vocant; habent similitudinem scabiei. Quae cum se diffuderint, pedes exulcerant ad similitudinem leprae, et urgente prurigine animalia sibi partes illas corrodunt, vel alternis pedibus confricando vulnerant. Quod vitium a^b crudo vel putrido humore consuevit generari, et idem curatur detractione sanguinis, unctionibus et purgationibus ventris. si radix cucumeris silvatici cum nitri pulvere misceatur infusa per fauces, humores pessimos purgat.

LIII. Podagra vero nonnunquam solet occupare iumenta, cum hominum vitium transit in pecudes: cuius passionis haec sunt signa. nec stare potest, nec ambulare, sed si cogatur, claudicat, et saepe se proiiciet, sicut indigesta ex hordeo animalia faciunt, quae^a propter dolorem non coquunt cibum. et ideo fit hor-

ideo curantur S. M.

vel ostigo, quam eandem mentiginem vocat in ovibus Columella. At infra VI. (vulgo IV.) 24. est *malagma ad uligines* sine varietate scripturae. Quidsi *urigines* verae hoc in loco sint, infra etiam easdem reponi malim. Quid si *ustilaginem* vel ut paulo post est in Editis *omulaginem* IV. 44. 4 et 3. cum *ustagine* Columellae comparaverim, atque utramque cum *uredine* et *urigine* ab urendo deduxerim, quasi *ustaginem* et *ustilaginem* dictam?

Dulcedines) Cicero Legg. I. 17. quia *dulcedine* huc et *scabie* carint. Infra Vegetius V. 44. (vulgo III. 45.) 4. *dulcedinem* iterum dixit ubi *Hippiatrica ipridiopsis* habent. Gratius Cyneg. 413. *At si deformis laecerum*

dulcedine corpus persequitur *scabies*. Sed video, iisdem locis iam usum esse Gesnerum in Thea. L. I.

CAP. LIII. *Indigesta ex hordeo*) Apsyrtus Hippiatric. p. 164. κατωκλίνεταί τῶν κεραιῶν.

Quae propter) Gesner malebat: quia — coquit. Hippiatrica post superiora: καὶ ἐστὶν ἀνέρις πρὸς πᾶν τὸ προσφθιρόμενον καὶ τὸ στόμα διεσπῶν ἔχει καὶ κατὰ ἔκτρον, τὴν τε ὑπερώων μετέωρον. οἷτα ὄρχις αὐτοῦ ἐνέλλονται ἐναλλὰξ καὶ ἓνα, καὶ ὁ καυλὸς προτίπτει καὶ ἐπαίεται καὶ οἱ πόδες ἐν τῇ στάσει προσλαμβάνονται τὰ κέρπια διὰ τὴν πύρωσιν ὥς καὶ ἐν τῇ ὑποτρίβῃ. Quae mihi revocant in mentem locum Aristotelis II. A. VIII. c. 24. ubi inter equorum

ridum, et corpus eius calebit, venae etiam exstabunt, natura submissa erit, in pedibus stercus haerebit propter nimium eorum calorem, sicut subtritis solet evenire. Cui proderit, si non sinatur accumbere, sed³ minutim deambulet loco sicco, donec sudet; multorum manibus confricandum est, ut vehementius sudet. sanguinem ei detrahes a capite a superioribus venis, sed non multum. sequenti die de posterioribus locis detrahes supra talos. tertio de gambis vel de sub ipsis dolorum locis. Memineris semper parum oportere⁴ detrahare. Aquam calidam dabis in potu, in qua adicies pulverem nitri, et triticeam farinam, pollinem⁵ quoque thuris acetabulum plenum in vino maceratum infundis, et triduo per nares singulas cotylas. betas⁶ etiam excoques, et aquam earum ad tres⁵ cyathos suffundes, et exercebis eum singulis diebus. ventrem quoque eidem expurgabis ut auferatur humor pessimus, qui descendit in venas. Hoc genus⁶

LIII. (a) *Poste leg. quia* — *exquit* Gesn. (b) *reliqua cap. om.* S. M. (c) *bleetas* G.

gregalium morbos primo loco memoral podagram, eiusque signum ponit: ὁ γὰρ θρυγὶς ἀλλεται ὁ δεξιός. ἢ κατὰ μέσον ὀλέγον κάτωθεν τῶν μυκτῆρων ἐγκοιλόν τι γίνεται καὶ ῥυτιδῶδες. Ita enim cum Gaza Codex Mediceus postrema recte scribit, quamquam fateor ne sic quidem signum intelligere.

Deambulet loco) Ita recte Goth. pro *deambulare et loco*. Hippiatrica: ἐλαυνόμενος κατ' ὀλέγον ἐν στέπῃ μέχρι τοῦ ἰσθμοῦ.

Superioribus venis) ἐκ τῆς ὑπερώας μὴ πολὺ Hippiatrica.

Supra talos) ὑποκάτω τῶν ἀγκυλῶν παρὰ τοὺς ἀτραγάλους ὡσαύτως

μὴ πολλὴ τῇ ῥύτῃ, ἔκ τε τῶν ἐμπροσθεν. ποτίζεν δὲ αὐτὸν etc.

Pollinem thuris) Hippiatrica. ἐστὶ δὲ καὶ τοῦτο. ἱερανθίμου ῥίζης θράκα καὶ μάκνης ἐξὺ βλαστοῦ διέντα ἐν οἶνῳ ἐγχυματίζειν διὰ τῶν ῥινῶν, καὶ ἡμέραν κατ' ὅλην μέχρις ἡμερῶν τριῶν, καὶ πτελέας φλοῖον κόπτοντα ἐν ὀλίμῳ καὶ οἶνῳ πλύοντα ἐγχυματίζειν ὁμοίως. Est ergo μάκνη h. l. quae alias μάκνη λιβάνου dicitur.

Ad tres cyathos) Plenius Hippiatrica: καὶ τῇ ἀρετῇ μακρὰ ἐκπισσέοντε μίξαντα ἐλαίου κυάθους τρεῖς κατ' ὅλην τρεῖς ὡσαύτως ἐγχυματίζειν καὶ γυμνάζειν αὐτόν.

purgationis adhibebis: thymi acetabulum plenum in vino veteri dulci macerabis, et singulas cotylas per nares eidem infundis, foenum viride adponis: quod si defuerit, siccum nitro aspersum dabis: si nihil profecerit, castretur, et vitio carebit. nam podagra raro vexat eunuchos.

LIV. Orthocola^a etiam iumenta vel stillosa dicuntur, quae contractionem nervorum patiuntur in pedibus, et de capitibus ungularum calcant, et sunt rigidi^b articulis, ut planas ungulas in terram ponere non possint.^c Quod vitium nascitur ex enormitate onerum et labore confragosarum viarum. sed hac ratione curantur: sanguinem ei de sub cirro vel de coronis detrahes, ungulas bene compones, pollinem ex hordeo et resina cum axungia decoques, et ter^d in die perunges. tepida quoque aqua^e in qua verbenae decoctae fuerint, confovebis, et tota eius crura acopo^f perfricabis. Post^g dies quinque cataplasmas cum ex polline hordei et lini semine et foenigraeci^h aequis partibus ex vino decoctis: cataplasma imponis in

LIV. (a) *Articulosa* S. M. In titulo de *Articulis*, in textu *arthienta* Goth. (b) Ita S. M. pro *rigidi articuli plenas* nisi quod et habet. (c) Vulgo *possunt*. (d) *lautum die* S. M. (e) Vulgo *aqua dresl. quoque aqua verbeuae decocta cum fuerint* G. Vulgo *vervena decocta fuerit*. (f) Reliqua om. S. M. (g) Vulgo *foenigraeco*. Goth. *foenugraeci*. (h) *decocta cataplasmas* Goth.

Thymi acetabulum) Hippiatr. ἱππιατρ. ἱερν-
θίμου ὀξύβαρον οἶνω δύντα γλυκὶ
καὶ εὐώδει ὅσον εἰς κατὰλην ἐγγχεῖν
εἰς τοὺς μυκτῆρας.

Eunuchos) Celsus IV. 24. quae in
podagricis chiragricisve esse con-
munt, ea raro vel castratos vel pueros
ante foeminae coitum, vel mulieres —
tentant.

Cap. LIV. Orthocola) Graeco

ὀρθόκωλος vel ὀρθόκωλλος in contra-
ctione nervorum dicitur contraria
ratione τῇ ἀγκύλῃ et ἀγκυλώσει, de
qua Celsus V. 48. Locum Galeni de
ὀρθόκωλῳ habet Foerius in Decon.
Hipp. sub ἀγκύλῃ. In Hippiatricis p.
262. est: οἱ τὰ γόνατα ὑγρὰ ἔχοντες
— καὶ ἀκρωτίον δι' αἰσιν ἐν τοῖς
ἔργοις τῶν σκληρὰ ἔχοντων, καὶ ὁμοί-
αυ τοῖς ὀρθόκωλοις ἢ περὶ σπλάγ-
μινους. ubi corrige ὀρθόκωλους.

omnibus cruribus ante acopo perunctis ab articulis¹ usque ad genua: quae loca lanis succidis munies et fasciabis, et ter in die paulatim incedere facies. Si hoc non profecerit, malagmam hanc articulis¹ eius imponis. Ammoniacy, galbani, opopanax, medullae cervinae lib. 2, resinae terbenlinae uncias 2, apochymatis¹ libram, resinae frixae libram S. oleum vetus quod sufficiat, lento igne decoques et colabis, impones in aluta^m per dies plurimos omnibus pedibus, donec sani sunt. Sed necessaria festinatio est, quia sic solent remanere si tardius cura praestetur.² Alii³ vero urendos censent paulatim in articulis, sed raro etiam prodest ista medicina.⁴

LV. Animalium ungulae asperitate ac longitudine iterum deteruntur et impediunt incesum. Ex tor-

(i) Ita correxit cum Morg. Gesner vulgatum *articulis*. (2) Vulgo *Armeniacy*, Goth. *Armoniaci*. Recte margo Io. A. Fabricii. (I) Ita margo L. A. F. vulgo. *apocimatis*. (m) Ita corr. Gesn. vulgatum *alutam* Goth. *ablutam*. (u) Vulgo *praestitur* corr. Gesn. *profertur* Goth.

Apochymatis) Ita ex margine libri I. A. Fabricii correxit Gesner vulgatum *apocimatis*. Eadem varietas librorum est infra V. 27. 4. (vulgo III. 28. 4) et VI. 11. 4. (vulgo IV. 14. 4.) Recte monuit Gesner ex Dioscor. I. 982 xopissam ab aliis ἀπόχυμα dici, οὗτος διαχρυσεν, διὰ τὸ ἐν θαλάσῃ βρέχεται. Sed vulgatam putabat Gesner ex eodem loco defendi. Scilicet Plinius 24. s. 26. xopissam eradi navibus diximus cera marino sale macerato. Optima haec a tirocinio navium. Additur autem in malagmata ad discentiulas collectiones. Idem 16. s. 23. xopissam interpretatur derasam navibus maritimis piceam cum cera. Hinc putabat Gesner

recte eandem ἀπόχυμα quasi rasuram navis dici. Sed in Hippiatricis saepius etiam ἀπόχυμα scriptum legitur. Gesneri Thes. L. L. plane has formas verborum adeoque ipsam veram omisit.

CAP. LV. *Deteruntur*) Subterere Cato et Columella dixerunt; subtriginem dicere licebit vitium, ut intertriginem. L. Rusio c. 528. *subcattura* ἡ *subattitura*, Iordanus Rufus c. 54. *subatuto sotto la suola del piede* vocavit. In Hippiatr. p. 254. est ἐνι ὑποτριψῇ ζώνῃ, ubi collectiones soli ὑποθλάσματος dicuntur. Vnde apparel, quae p. 240 seqq. leguntur περὶ θλάματος; ad eundem morbum pertinere.

tura* quoque, si in aspero vel lapidoso itinere instrumenta coguntur ad cursum, indignationes oriuntur. Postremo etiam si nulla causa praecesserit, otiosa in stabulis ex collectione humorum incipiunt claudicare.

- ² Oportet^b autem solum ungulae celeriter aperiri, ut per inferiores partes apostemata digerantur,^c ne eruptionem super coronulas faciant, et difficile ac tardius^d cura procedat. Cuius haec sunt signa: Pedem priorem planum (non^e) ponet; quod si suspendere videris gressum, ut diligentius intelligas causam, ungulam subradis, et locum quem videris nigriorem, digito pulsabis, si cesserit in dolore, et maturum^f fuerit, aperies, et saniem^g emittis. pendiginem circumcides ad vivum. ex oleo roseo et aceto et sale cum

LV. (a) *contusione* S. M. *volatiles contorsione* ? Est graece *στρέμματα, χιλασμα*. (b) *oportet* — *procedat* omittit S. M. (c) Ita Goth. pro *apostemata digerantur*. (d) *tardior* Goth. sequens *cura* om. S. (e) *non* addidi. (f) *cal-*

Super coronulas) Apsyrus p. 241. *εἰ δὲ συμβαίνει τὸ θλάσμα ἀναβήξει εἰς τὸ ἄνω, τουτίστι παρὰ τὴν ἐκφυσιν τῆς ὀπλῆς, ὃ μέλισσα συμβαίνει τοῖς σκληρόποσι τῶν ζώων.* Fistulani hanc coronarum vocavit et pinxit Gibson II. tab. IX. *Hippiatrica* p. 254. *ὃ δὲ στερεόπους ἂν ὑποτρέφῃ. φλεβοτομείσθω ἐκ τῶν μεσοκυνίων, ἵνα μὴ φλεγμαινόμενον ἐν τῇ στερεάνῃ περιβήσιν λάβῃ. ἄδειται δὲ εἰς ἐν αὐτῇ κινεῖται, αἰτεῖται γὰρ τὴν ὀπλὴν.*

Planum non ponet) Negationem Gesnerus ex III. (vulgo II.) 54. t. addendam esse recte monuit; idem priorem pedem interpretatur partem pedis priorem seu anteriorem. Quod mihi non placet. Nam equus, cum vilio pedis non laborat, totum planum ponit. Igitur quaedam verba evridise suspicor. Apsyrus *Hippiatrica* p. 240. *θλάσμα* pedum posteriorum his ipsis

signis, anteriorum difficilior et serius agnoscitur ait: *ἄκρω τῷ ὀνυχὶ ἐπιβάνει.* Sic et *Hierocles* p. 241. ubi signum adducit *θέρμην τὴν ὀπλὴν*, i. e. ungulam calentem; quae h. l. excidisse cum verbis aliquot videtur. Una voce *θέρμην* eundem pedis morbum significavit Apsyrus p. 253. cf. idem p. 463. Vnde *Hesychius*: *θέρμην ἵππου νόσημα περὶ τοῦς πόδας.* ubi Is Vossius ex *Hippiatrica* MSS. laudavit *Caput περὶ θέρμην* p. 400 et 401. Ceterum *plenum* malebat Gesner; male. Sic est *ungulas planas ponere* Cap. 54. t. Deinceps. Goth. omittit si ante *suspendere*.

Pendiginem) Similis est locus *Hippiatrica* p. 264. de pede lorto: *τὸν ὀνυχά κατωθεν τῇ σμύλῃ ὑπότμεις — εἰ δὲ καὶ πλεον εἴη τὸ κραινόμενον, τμεις μέχρι τῆς ζώσης σαρκὸς* etc.

stercore ipsius linteola imponis, animal calceabis,^c tertio die solvis. si caro excrescit, gramen decoques cum oleo et impones. Si videris carnem ipsam nigrescere, inspicias ne aliquam fracturam habeat, neque^d clavum aut lapidem acutum, aut spinam. propter quod fomentis et resina utaris, ut possit educi. Cum purum videris vulnus, traumaticum imponc. Post quod adiecis fuliginem siccam. Cum^e autem compleveris curam, resinam remissam^h et sulphur imposito. Quodⁱ si adhuc in alto apostema fuerit, hordeum vel fabam in aqua decoques, et exinde fomentabis, ut exinde ad maturitatem possit adduci. Subtritos pedes fomentabis aqua calida, axungiaque^j veteri perunges. deinde testa candenti decoquis, oleo post et sulphure pariter contrito lamina^k candente leviter ures^l per triduum. Si vero contuderit, sanguinem de corona emittes, et calida fomentabis, axungia veteri perunges, ovinum quoque stercus cum

ciabis F. S. canciabis S. M. calcabis Goth. (g) aut S. M. (h) tenuissimam S. M. (i) quod — fuerit om. S. M. (z) Ita pro lana Gesner ex III, 4, 38. III, 4, 8. (l) inures Goth.

Stercore) Si nimius sanguis effluat, Hippiatr. iubent eadem facere et τὰς ἀρρυσίας σὺν τῷ ὄνυχι μετὰ ὀξέως καταδυσμῶν.

Excrescit) Hipp. εἰ δὲ ὑπερῶν-
χως γένεται. Iluc pertinet locus Laur. Rusii cap. 427. *Suole venire sotto la ungia del piè nel mezzo de la mola una offensione fatta da qualche ferro ò osso ò pietra ò legno ò altra cosa simile che gli entri in sino al tuello — vi viene nascere una certa carne soverchia — a guisa di un fico secco — chiamato volgarmente la fico.* Ita plane etiam Iordanus Rufus cap. 53. ex Iordano Crescentius IX. c. 56.

de morbo qui dicitur ficus. Gibson II. p. 438. hoc vitium descripsit sub nomine cancri pedum et germanico Feigwarzen, pinxit in tabula X. Pulmunculum nunc dicit Vegetius cap. 56. ποικίλως Hippiatrica.

Testa candenti decoquis) In Hippiatricis p. 254. est: καὶ ἐν ὀστράκῳ ζέοντι ἀπολίσσεται μέχρις οὗ πρὸς ἀνίχνυ. λοιπὸν δὲ μετὰ ταῦτα σαρρόν καὶ λεῖον λευκαίνους χρῶνι πικρῶν συνέχῃ ζέοντι ἐπὶ ἡμέραις τρεῖσι. Vide legendum h. 1. alio pro oleo. Vide mos ad Cap. 58. sect. 2.

Contuderit) Forte hoc proprie Graecis θάλαμιν dicitur.

aceto permiscebis, et imponis, quamvis alii caprinum efficacius credant.

LVI. Si iumentum ad aperturam pulmunculum fecerit, scias totum solum, hoc^a est assem, hac ratione tollendum. ungulam subradis, deinde inter commissuram calcis et assis in circuitum incidis, sublevabis a parte priore, et solum calcis retroversus expelles; ubicunque pulmunculus fuerit, radis ad vinum, et adicies linamentum^b ex oleo et aceto et sale et stercore ipsius [imponas] et calceas, tertia^c die solvis et tollis. post hoc fomentabis: e^d farinam hor-

LVI. (a) hoc eam hac S. M. in aperturam — totum hoc osse a se hoc Goth. (b) Vulgo lanam. S. M. linimentum. Goth. lavamentum. (c) ferruginabis

1 CAP. LVI. *Palmunculum*) Infra c. 64. de dorso est *palmunculus*. In ungula φοίνικς habent Hippiatrica p. 241. quod idem vitium esse docent, quae de θλάσματι pedum praecedunt, et quae sequuntur: τὰ δὲ θλάσματα μέλιστα τοῖς ὑποὺργίοις καὶ πωταγωγοῖς συμβαίνει ἤτοι ἡμιόνους καὶ ὄνοις, ἐξ ὧν θλάσμάτων οἱ φοίνικες ἐν ταῖς ὀπλάϊς μᾶλλον ῥηδίως γίνονται. Forte a palma fuit *palmunculus*. Idem vitium supra cap. 55. s. 4. carnem exescentem dixerat, ubi sicut a Iordano, Crescentio et Rusio vocari admonui.

Sublevabis a parte) Similis est locus I. 26. s. 2. de sanguine e solo pedis mittendo: totum ungulae solum in circuito scalpello circumscribes, ut a corona ungula (ungulae S. M.) sublevetur ex parte, tunc circumcisiarium inseres inter unguem et solum, et cum bene elimpidaveris etc. quae quidem non magis intelligo quam hunc locum nostrum. Tandem reperi, quod lucem mihi aliquam afferret. Crescentius enim IX. c. 53 de dissolutiva ungularum sic tradit: Si vero

humores decursi ad pedes actione infusionis iam dietae inter ungulas ex incongrua cura fuerint antiquati, oportet pedes claudicantes penitus desolari — incidatur ergo subtus ungula circa extremitatem ungulae roseata, (vide ad I. 26. s. 2. notam) deinde violenter extremitates ungulae extirpentur extrinsecus. Quae duxit ex Iordano cap. 56. delle dissolature: similiter Rusius cap. 430. delle dissolature de l'ungie — taglia con una rozmeta la sola del piè sotto la unghia di ogni banda circa la estremità del giro; poi rivolta la suola del piè la estirperai à forza da la parte di fuori. unde facile sensum verborum Vegetii intelliges.

Linamentum) Ita vulgo legitur, correxi cum Morgagno Epist. III. sect. 44. hic et postea sect. 2. ubi erat linimento. Sic cap. 55. sect. 4. ex oleo roseo et aceto et sale cum stercore ipsius luteola imponis. Vnde apparet, sequens imponas, a Gesnero recte inclusum, a varietate in margine posita ortum esse.

deaccam, resinam et acetum decoques, per triduum impones; hoc enim medicamento etiam fracturam curabis, si frequenter apponas. post etiam traumaticum cum linamento^d impone, et cum corpus fecerit, corium mali granati et bitumen Indaicum ex aceto decoques, et impones triduo, et cum solveris, iterum impone, donec obdurescat in cornu.*

LVII. Si exungulaverit inmentum, cura difficilis, sed profutura, si non egebit industria: papyrum candellarum purgatam subtiliter carpis, intingis in ovi crudi albimento, circa nudatum pedem in circuitum pones, panno et fasciolo superligabis, post diem tertium solvis, fomentabis farina frumentacca, resina, aceto et melle pariter decoctis, interdum lomentum pro farina mittis. Si vulnus non crit purum, vino² tepido lavabis, linamenta^b cum melle impone: cum purgaveris,^c traumatico uteris. Cum autem duxerit cicatricem, corium fabae^d cum pelle cervina combures, ex melle temperabis, addito pulvere bituminis Iudaici et mali granati cum aceto: alternis diebus medicamentum renovabis, donec cornu ungulam faciat. Ad ultimum sparteam^e veterem contundes, ex aceto in olla nova decoques, ex quo ungulam obdurescentem obvolves, et ad plenam revocas sanitatem. Si suffusiones pedes patiantur, ficus siccas cum sale pro aequa parte contunde,^f et ungulis impone.

S. M. (d) Vulgo linimento. (e) corium S. M. Paulo ante solvit G.

LVII. (a) Lumentum F. stercus S. M. quod recte reliquit Rhodius Lex. Scribo. h. v. (b) Vulgo linimenta. (c) Vulgo purgaverit. Cf. cap. 60. lit. e. (d) fove cum melle quod vino coniungis, et S. M. fove cum melle cum vino G. (e) sparteam edili a. G. (f) edili a. G. contonde.

CAP. LVII. Si exungulaverit) Hoc accidere gregalibus equis in podagra, narrat Aristoteles II. A. VIII. 24. ὅταν δὲ ἀποβῇ ἀλλοσι, πάλιν πόνουσιν

εὐθὺς, γίνεται γὰρ ἅμα τῆς ἐτίσης ὑποφυσμένης ἢ τῆς ἐτίσης ἀπλῆς ἀποβῇ.

LVIII. Animalibus exiguae^a ungulae crescunt, vel attritae reparantur, si alii capita 7, rutae^b manipulos 3, aluminis tumsi et cribrati uncias 7, axungiae veteris pondera 2, stercoris asinini plenam manum cominisceas ac decoques et utaris. Prudentius consilium est, pedum tueri sanitatem, quam passionem curare. Corroborantur autem ungulae, si iumenta mundissime et sine^c stercore vel humore stabulentur, et roboreis pontilibus^d (stabula) consternantur. Articuli quoque vel suffragines post iter calido^e foveantur vino. Naturaliter autem molles ungulae solidantur, si hederæ seminis duas partes et aluminis rotundi unam partem pariter contundas, et calceatis^f pedibus per multos dies inducas. Item subtritis pedibus prodest, picis liquidæ selibram, aceti heminam, salis libram, hederæ foliis quantum sufficit pariter contundis, et laboranti quotidie pedes perunges. Mollissimæ ungulae hoc uno medicamine, quo potentius nihil est, assolent indurari. lacertum

LVIII. (a) *exungulae* Goth. (b) *ruti F. ruti manip.* 4. Goth. (c) *et ex Go.* addidi; *sine om.* S. (d) Ita pro *pontibus* Goth. et conieceral Gesner. *stabula de meo inserui.* (e) *calida fov.* et *vino* S. M. (f) *calceatis a. Gesn.*

Cap. LVIII. *Decoques*) Regula et temporum consecutio postulat, *decoques* scribi.

Plenam manum) Hippiatrica p. 255. σκορδόων κεφαλὰς τρεῖς, πηγάνου δαμῆν, στυπηθείας κεκομμένης γο εἰς, ἀξονγγίου παλαιοῦ λίτρας β. νόπρον ὀνείας θράκκα etc. Est ergo ὀρᾶξ plena manus. Cf. II. 28. vulgo L. 50. s. 29.

Stabula) addidi de meo. Columella VI. 30. de eadem re: *si aut stabula roboreis axibus constrata* etc.

Calceatis pedibus) Hippiatrica p. 255. κισσοῦ σπέρματος μέρη δύο στυ-

πηθείας στρογγύλης ἐν λειώσας τοῖς ὄνυξι πρόσκαλι ἄχρις οὗ ἀνάσχηται· καὶ μετὰ τοῦτο σκόρδοον καὶ ἄσπιδον ἅμα λειώσας ἐν πλατεῖ σιδήρῳ ἀποδίμενος ζέοντι πρόσκαις ἐπὶ ἡμέρας τρισί. Pedes scilicet postea calceantur, ut in alio medicamine Hippiatricorum ibidem.

Lacertum) Hippiatrica pag. 296. ἑλίου ξί. γ. σάρας τὰς χλωρὰς καθεῖς εἰς τὸ ἔλαιον δύο πον ἢ καὶ τρεῖς καὶ πωμάσας τὴν χύτραν καθήλυσον ὡς κατακαυθῆναι τὰς σάρας εἰς τὸ ἔλαιον, καὶ ἐξελών τὰ ὅστα αὐτῶν ἐπιβάλλε ἀσπίδου λείας γο. στ. πίο-

vivum viridem in ollam novam mittis, adicies olei veteris libram 1, aluminis scissi (bituminis)^g Iudaici selibram, cerae libram, absinthii tunsii selibram, et decoques cum lacerto. Cum fuerit resolutum, calentia universa colabis, abiectisque ossibus et purgamentis liquatum medicamen in ollam remittes, et cum unguis indurare volueris, ungulam subradis, et factum unguentum in cannam viridem mittes, adhibitis carbonibus, prope servens per cannam instillas unguis: provisurus ne coronam tangas aut ranulas,^h sedⁱ his exceptis, in solo et in circuitu solidaturus ungulam confricabis. Memineris autem ungulas excrescendo renovari, et ideo interpositis⁵ diebus^a vel singulis mensibus talis cura non deerit, per quam naturae emendatur infirmitas.

LIX. Animalium dorsa ut laboris plurimum sentiunt, ita diligentius sunt curanda.^a Exceptis enim his, qui deputati sunt circo, reliquum mulorum, equorum asinorumque genus sub scillis aut sagmis solo tergo praestat officium. Vnde laudabilior industria est, quae incolumitatem tuetur, quam quae cupit laesa curare.^b Nam diligentia defendit a vitio,² si centones vel saga primum sufficientia deinde mollia imponantur, et lota^c atque ad tempus diligenter excussa, ne aliquid sordium^d aut asperitatis inhaereat, quod sub pondere inulceret^e pellem. tunc^f

(g) *scissi* ex Goth. addidi; deinceps *bituminis* de meo et Gesneri coniect. inserui. (h) *ramulas*, quae excrescendo renovantur S. M. (i) Ita pro *si* Goth. et coniec. Gesner. (2) an deest numerus? Gesa.

LIX. (a) *serutanda* S. M. (b) *curare* S. M. cepit Goth. Vulgo *curari*. (c) *lota* S. M. (d) Ita pro *sordidum* emend. Gesu. (e) *exulceret* S. M.

σῆς ὕγρας ξι. στ'. στέατος χοιμαίου
παλαιού λίτρας β. καὶ πάντα συνεβή.
σα; ἱκανῶς χρόνῳ ἀλείφω τὴν ἐπλάν.

quae sunt minus integra, etsi iterum p. 212. sic leguntur.

sagmarum vel sellarum mensura conveniens et apta, qualitas debet adhiberi. Si enim ista minora fuerint vel maiora, angustiora, vel ultra modum lata, vel quae non congruunt, graviter nocent. Hinc enim collisiones, suppurationes apostemataque nascuntur, cum nimis locus inaequali premitur pondere, vel discentes^a tracturam mercurius aut spina deteritur. Ipsorum^b quoque ponderum, etiamsi in stratis nulla sit culpa, enormitas nocet, et ideo temperanda est mensura, ne inferat vulnus.

LX. Quod si dorsum sedentis iniuria tumere iam coeperit, in recenti statim mallonem ceparum, id est calamos^a siccos, unde fascies dependent,^b in aquam^c ferventissimam mittis, et aliquamdiu maceratum, calidum super tumorem impones, fascia constringes, vel cordiscum superimpones, una quoque

(f) forte *hinc* G. (a) vel *discinens fractus incurrit* S. M. In Goth. est: *locus inaequalis premitur vel distendentes tractaturam*. Vulgo *locis inaequalibus*. (b) Ita Go. pro *pondere*.

LX. (a) *calurnos* S. M. *mallonem* — *calurnos* G. (b) *rependent* S. M.

CAP. LIX. *discentes*) Lectionem Codd. Sambuci vel *discinens fractus incurrit* Gesner interpretatur coniunctendo *distendens fractura inuritur*, quasi farctura sint eentones vel sagittellus vel sellae substernenda. Melius Contr. Gesner in Equo p. 560. emendabat vel *inde cute stratura*. Mercurium iterum nominat VI. (vulgo VI.) 2. Sequens stratorum culpa confirmat Gesneri correctionem.

CAP. LX. *Mallonem*) Hippocratica p. 93. πρὸς τραύμα νότον κατὰ ἀπὸ πλάγιν τοῦ καλεῖσθαι γινόμενον τὸν ἀποσπασμὸν τῶν προσμύων, ἐξ οὗ ταῦτα ἔρτησαν ἐνύγχανιν. τοῦτοισι τὰ ἐρτηνόμενα εὐλὰν εἰς διερῶν ἐμψαλιν καὶ ζέσας ἐπίθει; ἔνω τῇ; γλι-

γμονῆς τοῦ ἔρτου εἰς διερῶν εἴη καὶ ἐπίθῃσιν μετὰ φασκίας, ἢ εἰ βούλει καὶ αὐτὴν τὴν σέλλαν τῷ ἔμπω ἐπίθῃς, ὥστε μὴν ἡμίραν καὶ νότα οὕτω μᾶναι. Vides, cordiscum esse sellam. Ceterum eadem supra II. 35. (vulgo I. 63.) verbis variatis legitur, ubi est: *mallonem ceparum sive ipsas cepas — una nocte omnis auferatur inflatio*. Unde apparet, vitiosum esse h. l. *palpabitur*. Mallo est conia. Vide Gangium h. v.

Cordiscum) Crescent. *folia cantium cum axungia porci trita superponantur, et sella vel panethum supponatur, ut premitur medicina super ipsum eorum cantium — ad idem valet cum suppositus cum oleo agitatus*. Gesner

nocte manere patieris. absque suppuratione palpabitur tumor. Quod si clavum fecerit, farinam hordeaceam cum foliis caulium contundis pariter, et tepidam impones. Cinerem quoque cum oleo miscebis, et inducis, quam diu clavus cadat: cum ceciderit, lipara^d utere cum minutissimis pannis, vel mel cum linteolis: cum ulcus purgaveris, * Lycio^f percurabis.

LXI. Si pulmunculus natus fuerit in dorso, difficile est eum medicamentorum appositione^a siccari: sed si parvulus fuerit, caute et praecipue cuprino aperiendus est, ut sanies quam collegerat,^b egeratur: tunc curandus est, sicut mbris est usta curari. sed commodius est, pulmunculum decussatim^c ferro secare et eximere, ita ut pellem admodum praecidas, ne cum cicatricem duxerit, inveniatur epidermis:^d oleum, acetum et salem continuo addis in plagam, 2

(c) quam S. sph. (d) lyppara F. lippara G. lyppa S. M. (e) Ita pro purgaverit S. M. curaberis Go. pro eo habet. (f) licio edd.

LXI. (a) curare vel) ins. S. (b) colligerat edd. a. G. quam collecturam fecerit G. (c) densatum S. M. (d) epidarmus F. epideriderinus S. M.

in Indice interpretatur fascia constringere, cordiscum imponere, et derivat a chorda. Sed Glossae veteres ἐπίπυον interpretantur scordiscus. Vide de scordisco Turnebi Advers. XXIV. 3. et Cangii Glossar. Latin. h. v. L. Rusio in cura huius vitii posuit: poi li poni a sella o pannello e cegnalo stretto, in modo che venghi a premersi verso il corno;

Clavum fecerit) Vitium hoc cornu vocat Albertus XXII. p. 218. b. quod eorum in carne dorsi vel sola caro antea laesa videantur sicut cornu indurata. Crescentius IX. 27. similiter et L. Rusio cap. 80. p. 42.

Minutissimis pannis) L. Rusio: empi la piaga di stoppa ben minut.

zata e avolta tutta in polve di culce viva e mule.

CAP. LXI. Pulmunculum) Hippa- trica p. 93. εἰ δὲ πνεύμων πρήσῃ τοῦτον σιδήρῳ ἀπότρεψε καὶ ἐπιτίθει ἀπόθεμα ἵππου μετὰ ἐλαίου καὶ ὄξους καὶ ὀλίγου ρονατοῦ. Albertus Magnus p. 218. a. radunculum vocal. Crescentius IX. 28. hic morbus dicitur laesio pulmonis vulgo. Cura a utroque diversa adhibetur. Iordanus Rufus cap. 22. pulmone della schena, Laar. Rusio c. 81. pulmone o polmoncello vocal.

Epidermis) Puto esse, quam Graeci medici vocant ἐπιδερμα: id est obductam crustam, ut Celsus vocavit.

et ne nimius sanguis erumpat, stercus ipsius vulnere superponis, et colligabis; die tertio,* folia caulium tunsae cum oleo et aceto imponuntur per dies quinque. Cum iam ducere cicatricem coeperit, Lycio^c curabitur.

LXII. Si vero fecerit vulnus, indulgebis otium, ut diligentius* curetur, et recepta sanitas confirmetur induciis, nec imponendus est labor, qui rescindat adhuc teneras cicatrices. Sanatur autem^b ulcus, si gallas Syriacas combustas cum melle superimponas. Pulveres quoque corticum pini et florem^c calcis vivae aequo pondere miscebis, et vulneribus inspergis. 2 Pilulas quoque cypressi tunsas et cribratas, et cortices quercus tritos et in pulverem redactos mittis. Praeterea ossa sepiarum et testas etiam ostrearum in pulverem rediges, et aerei quoque vasis fuliginem pariter miscebis, quae bene tunsae si frequenter asperseris, siccatum vulnus ducet celerius cicatricem.

LXIII. Quod si pili tardius crescunt, vivam testudinem supra sarmenta combures, et cineres eius in novum cacabum mittes, additis unciis 3 aluminis crudi, medullae* cervinae quod sufficit, et^b vino infuso decoques, et diebus plurimis imponis. revo-

(c) postero S. M. (f) *Licio* edd. ante Gesa. hic et cap. antec. *lotio* Goth.

LXII. (a) et ins. S. (b) *omae* S. M. (c) *Vulgo flos*. Deinde pro *ostrearum* Goth. *bestiarum*.

LXIII. (a) *etiam* ius. C. (b) ex C. (c) *fulva combusta* C. (d) *ficuum*

CAP. LXII. *Gallas*) Hippiastr. p. 93. εἰ τραῦμα ἐν αὐτῷ σχῆ. κηκίδας συριακάς τρέφας καὶ μέλιτι ἀναθεύσας τῷ τραύματι ἐπιτίθει.

CAP. LXIII. *Vivam*) Goth. *vivas testudines feminas combures*. Hippiastrica p. 168. χελώνην ἐπάνω κληματίδων καύσας ἀγκυίδεν ξηρόν

ποιήσας ἐν χύτρᾳ καινῇ ἐμβαλλε. πρόσμιξον δ' αὐτῇ καὶ στουπτηρίαις ὡμῆς γο. γ*, οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ μυελοῦ ἐλαφίου τὸ ἀρκοῦν μετὰ οἴνου λευώσας τῇ χύτρᾳ ἐπιβάλλε καὶ ἐπιχρίσον ἐξ αὐτοῦ ἐπὶ ἡμέραις πολλαῖς, καὶ οὕτω ποιήσεις αὐτὰ αυξήσονται.

Revocare pilos) Goth. *renovare crediat*, omisso *pilos*.

care pilos creditur. Pulvis de fabis* combustis vel de lupinis crudis vel de foliis fici^d combustis, sevo* commixtus superponitur^f assidue. Quod si nulla praecedente causa decidunt* pili, spicam^b nardi et uvas passas pariter tundes, et ex¹ aceto decoques, calidumque medicamentum glabro* corpori impones.

LXIV. Si album pilum nigrescere cupias, atramenti sutorii^a scrupulos 7, rhododaphnes^b succi* scrupulos 4, sevi^d caprini quodd sufficit, pariter temperabis et uteris.

LXV. Si e diverso albos* pilos facere volueris, cucumeris silvestris radicum^b libram unam, nitri scrupulos* 12, in pulverem^d coges,* heminam^f mel-
lis adiciēs, quibus permixtis* uteris.

C. Go. (e) vino F. M. si vino C. si vino remixto Go. (f) superponatur C. (g) decidant C. Paulo antea Go. vel si nulla praecedente cum decidunt. (h) spicanardi, uvas F. S. nobiscum C. (i) ex om. C. (2) clavorum C.

LXIV. (a) Ita pro sutorii C. veteris drachmam i S. M. atramenti veteris scrupulos 6 Goth. (b) odolaphinis F. S. rhododaphnis S. M. rhododaphnis C. (c) Vulgo succum. succi drachmas III S. M. (d) sept caprini F. sept caprini Goth. deinde reparabis et utaris idem. sept S. sibi C. Vulgo sebi.

LXV. (a) album pilum C. (b) radicem C. (c) scrip. C. recte. (d) Ita pro pulveres C. (e) Ita pro cogis C. (f) emin. C. (g) mixtis C.

Fabis) Hippiatrica ibid. από θέρ-
μων καυθέντων ξηρίων ποιήσας ἢ
φάβατος ὡσαύτως θρυγνέντος ἐπίπασσε
τῷ τόπῳ.

Spicam nardi) Hippiatrica l. e.
καρδότηχυν μετ' ἀσταφίδων συγκό-
ψας ὅξει ζίσουν καὶ οὕτω θερμῷ ὄντος
τοῦ βονθάρματος τὸ σῶμα τὸ φαλακρὸν
ἀπότριβε.

Cap. LXV. *Sutorii*) Hippiat. p.
469. μέλιτος καλλιγραφικοῦ γρά. α
ροδοδάφνης ξύλον γρά. δ'. στίχτος

ἀγέλου τὸ ἀρκούν συμμίζας καὶ λειώ-
σας ἐρίχρισον. Iam olim, h. l. cum
græcis comparaverat C. Gesner Hist.
Quadrup. p. 492.

Cap. LXV. *Albos*) Hippiatrica l.
e. radicis cucumeris silvestris dena-
rum t. nitri den. 2. mellis heminam,
aequam olei partem miscent. Hordei
tosti pulverem in cicatricibus equo-
rum adpersum pilos concolores, non
albos, inducere, monet Alexander
Aphrodis. Problem l.

VEGETII RENATI
ARTIS VETERINARIAE

SIVE

MVLOMEDICINAE

LIBER QVARTVS.

(VVLGO TERTIVS.)

PROLOGVS

Mulomedicinae me^b commentarios ordinante,* ci-
vium atque amicorum frequens querela accepti^d
operis continuationem suspendit, dellentium aegritu-
dines mortisque clamosissimas* boum, cum magno-
pere peterent publicandum, si quid pro salute tam
commodorum animalium scriptum reperiretur in li-
bris. Cedens itaque familiarium honestissimae vo-
luntati ex diversis auctoribus enucleata collegi, pe-

VARIETAS LECTIONIS ET NOTAE.

(a) Haec praefatio cum quatuor sequentibus capitibus, quae de bobus agunt, constituunt librum IV. Digestorum mulomedicinae in MS. Codice Corbeiensi, in quo tamen et praefatio, et tria capita cum parte quarti desunt. Sed id quod dixi et ex his quae supersunt, et ex catalogo capitum, qui libro praemittitur, collegimus. Notandum autem est, quae hic in quatuor capita, in codice illo Corbeiensi in quadraginta quatuor capitula dividi. Haec adscripta exemplo I. A. Fabricii. (b) me om. S. M. (c) ordinanti S. M. commendatoris ordinatione Goth. Idem deinde continuatione. (d) forte incepti aut cepti adeo. Gesn. (e) damnosissimas boum pro magnopere supplicantium S. M. suspicatur Gesn. calamitosiss. Goth. magno opere. Idem post

destrique sermone in libellum contuli; cuius erit praecipua felicitas, si eum nec scholasticus fastidiat, et bubulcus intelligat. Maximò^f autem incitamento^g mihi fuit ipsorum boum utilitas et gratia, sine quibus nec terra excoli, nec humanum genus sustentari ullatenus poterunt. Cuncta igitur legumina sive frumenta bobus merito aratrisque debentur: vinearum ipsarum usus periret, nisi eorum adminiculis subvehendis carpenta sudarent. Quid de diversorum onerum^h comparationeⁱ referamus? dum inter mobilia et quidquid gravius est absque vehiculis pene reddatur immobile. Reliqua quoque animalia ipsaeque cohortales aves ex^k eorum capiunt labore substantiam. Vnde enim equis hordeum, unde cibum canibus, unde porcis pabulum dominorum solertia ministraret, ni pararentur boum labore frumenta? Et ne^l longum faciam, bobus debent alimenta, quidquid ali potest.ⁱ Apud alios genus mulorum, apud alios camelorum, apud paucos elephantorum licet exiguus usus est: nulla potest natio esse sine bobus. Postremo, ut ad providentissimorum virorum scripta redeamus, quorum firmatur auctoritate,^m Iustitiam iumentorum caede violatamⁿ derelictis terris ad siderum remeasse consortium.^o Quid potest laudabilius reperiri, quam ut numen^p aequissimum boum fugaretur interitu? quod, dum homicidia fierent, permanebat in terris. Duplicem igitur sollicitudinem^q oportet impendi, ut sanitas incorrupta maneat, et

Libellum addit parvissimum. (f) om. hinc ad s. 6 S. M. (g) *comportatione* Morg. IV, 24. (h) et F. (i) *potest aptius. Alias* Goth. (2) Ita vulgatum *auctoritas* correxit Morgagni qui praeteres horum malebat. (l) Ita correxit Gesner vulgatum *violenta*. In Goth. est *iustitia* — *violentam* — *laudabile*. (m) Ita vulgatum *consortem* correxit Morgagni. (n) Ita cum Morgagni scripsi pro *nomen*.

aegritudo, quae ex casu vel negligentia sive labore contracta est, competentis medicinae curetur ratione.

I. Vt longaevi et sani sint boves, bubulcum convenit providere^a vel dominum, quatenus frigoribus calidissimo^b cubili muniantur, et si fieri potest, semper² per foco vicini sint boves. Quodam^c enim beneficio naturali eiusmodi animalibus semper ignis commodum^d est, sive quod inutilis et pestifer humor exudat, sive conceptum ex pastu vel opere frigus expellitur, sive et^e flammaram halitu interna^f curantur. Praeseptum oportet exstructum esse diligenter, ne quid pabuli inter pedes animalium pereat. Bovile autem loco sicco^g statuendum est, assidueque mundandum est, ita ut^h quotidie pabulum ad edendum inutile substernatur, ut boves siccius et mollius cubent⁴. Parⁱ quoque studium est, cum boves revocantur ex opere, ut colla eorum ex vino tepido perfundantur, et diutissime perfricentur.⁵ Cum vero de via vel pastu redeunt lutulenti,¹ adhibita, priusquam deducantur^m ad bovine, aqua diluendi pedes, ne inhaerentes corpori sordes ulcera generent, vel ungulas faciant molliores, vel certe molestiam manducantibus, vel inquietudinem afferant dormituris. Sedⁿ hieme omni solertia frigus est prohibendum, velut^o aestivis mensibus pura aura quaerenda. Per

CAP. I. (a) praevidere S. M. pervidere — quatenus G. in Febr. et S. est quatinus, deinde Goth. in pastu — extrusum diligenter. (b) calidissimum cubile muniantur S. M. (c) Quod S. (d) accommodatus atque utilis est, ut pestifer humor recedat, et frigus excellatur S. M. (e) et S. M. vulgo in additur. (f) interiora curentur S. M. (g) calido S. M. (h) ut S. M. et Goth. pro vulgato quod. (i) Parum quoque fastidium F. S. nobiscum S. M. (2) fricentur S. M. ac — confricentur Goth. (l) lutulentia F. S. nobiscum S. M. (m) induc in ovile S. M. in ovile Goth. (n) sicut S. M. (o) ita S.

CAP. I. Lutulenti) In Samb. margine est: lutulenti priusquam inducantur in ovile adhibita, aliter atque inde laudavit Gesner.

diem igitur sub^r umbra, per noctem sub divo boves stare convenit. Non enim pauciores, si aestuaverint,⁷ quam si alserint, colligunt morbos. Praeterea unum ovum crudum cum hemina salis et sextarium vini per singula capita septimo (die)^q diffundi percommodum est. Iuvat etiam si^r allium tunsum hircino⁸ misceas sevo,^s herbam quoque verbenam additam deteras, rutam herbam, etiam^t pollinem inungas,^r et cum vino per os digeras. Cavendum praecipue⁹ est, ne aut cursu nimio aut longo itinere fatigentur, vel^u (ullis) gravioribus certe oneribus affligantur. nimiam enim lassitudinem sequitur aegritudo, et omne animal est^v debile, si rumpitur. Aquam quidem istius generis animal non requirit nitidissimam, nec usque adeo laeditur, si sordidam biberit. Sed^w tamen bubulci diligentis^x est procurare,^y ut mundam semper et optimam bibant. Maxime autem studendum est, ut competentibus redundantibusque cibariis^z saturi semper habeantur et pingues. Omnis enim aegritudo exordium sumit ex macie. Exhaustum^a animal celerius labor frangit, aestus vexat, frigus penetrat. Non solum enim aestivis mensibus^b pascuum sufficit, nisi^c frondes diversi generis addantur, et^d minuatur varietas ipsa fastidium. Hieme autem^e non tantum paleis, sed foeno quoque et hordeo et saepius ervo saginandi sunt boves. Nullus autem^f uberiores ciborum repudiabit expensas, qui consi-

M. mensibus auram quaerendum Goth. (p) in S. M. (q) (die) ins. S. (r) si om. S. (s) sepo hic et al. F. (t) erui S. M. (v) teras S. M. Deinde dirigas Goth. (x) vel gravioribus fat. S. M. G. omisso ullis. (y) incipit S. M. (z) est S. M. Paulo antea laeserit mutavi ex Goth. (a) Ita scripsi ex conj. Morgagni. Vulgo diligentius. TYP. T. diligentissime S. M. (b) praecurare S. (c) cibariis saturatos semper habeant S. M. etiam Goth. cibariis inserit. (d) Pascuum igitur S. M. Paulo antea Goth. a macie. (e) Ita pro ubi S. M. (f) et — fastidium om. S. M. (g) (autem) ins. S. G. (h) Vulgo sunt.

derare voluerit, boum per inopiam percuntium quam cariora sint^b pretia.

II. Adversum^a boum morbos non minor adhibenda est diligentia quam equorum. nam equinum genus morbus qui appellatur malleus, diverso genere passionum migrando^b per plures contagiones consumit; boves quoque idem morbus interficit,^c sed a diversis diverso nomine vocatur, quem plerumque vulgus achænum appellat.^d Hic morbus bovem si quando tentaverit, istis agnoscitur signis; erit pilo horridus, et tristis stupentibus oculis, cervice deiecta, salivis assidue per os fluentibus, incessus pigrior, spina rigidior, fastidium maximum, pauca^e ruminatio. Cui si inter initia subvenire tentaveris, discrimen evadet: si per negligentiam adhibeatur tardior cura, vetustioris morbi non potest superari pernicies roborata.^f

4 Inter exordia igitur taedianti bovi adversus omnes morbos potio ista succurrerit: tres semis^g uncias squillae minutatim concisas, praeterea radices tenerae populi^h effossas. et diligenter lotas contundesⁱ in pila, et tria ex iis pondera, addito sextario salis, in vini septem sextarios mittes, et per septem dies per
5 os bobus singulos sextarios digeres. Quod si toto anno adversus omnes aegritudines desperatas boves

II. (a) Hic incipere Caput alterum in Codice movit Samb. igitur vulgarem distinctionem mutavi. (b) Ita pro *emigrans* S. M. *migrantem* Go. deinceps *contagione* Gesnerianae ex Samb. correxi. (c) *consuevit interficere* S. M. (d) (*achænum*) addit Samb. (e) *parva* S. M. (f) (*Potio contra omnes morbos boum*) addit Samb. quod fuisse lemma arguit Gesner. (g) *semitis* om. S. M. (h) Ita pro *popinum* S. M. *popine* Go. (i) Ante Gesn. *contondes*. deinceps ex *hīs* Fab. S. *his* Go. idem pro *vini* habet *mundi*.

CAP. II. *Vulgus*) Post hoc vocabulum editio Fabri apponit signum lachryae, quam explevimus ex Codice. *Populi*) Vide infra ad V. 74.

(vulgo III. 75.) notam. Sladus coniebat *poporum*.

Pondera) Contr. Gesner corrigebat *pondo*. Idem deinceps pro *stagnare*

stagnare^a volueris, incipiente vere, id est ab idibus Februarii, quindecim diebus continuis hanc potionem dabis omnibus diebus, quae usque adeo salutaris est, ut approbatum sit integro anno boves sic curatos nullius morbi contagione tentari. Talis etiam^e compositio et morbis resistit, et vires animalium firmat: folii capparis,¹ folii mirti silvestris,^m folii^a cypressi ana uncias tres^o diligentissime deteres, infundes in congiū aquae, et una nocte sub divo manere patieris, et inde ieiuno^p bovi tepefactum per triduum singulos sextarios dabis, quae potio ad stagnanda animalia quater in anno facienda est ultimis temporibus veris, aestatis, autumnī et hiemis. Mor-⁷ bos aegritudinesque depellit. tres uncias baccarum lauri, gentianae, aristolochiae longae, myrrhae,^r betonicae diligentissime detere, et misce cum mero; ex quo trinas heminas triduo iugiter iumento per os dabis. Spicae quoque allii tritae cum vino quoque^s per nares infusae purgant capita iumentorum. Ova cruda cum melle iumentorum faucibus inseruntur, atque ita^t fastidium ac nausea^a discutitur. Expedit tamen salem pabulis misceri; marrubium quoque tritum mane cum oleo vinoque diffundere. Thuris, pulverem cum mero sive per nares inieceris, sive per os dederis, prodest. Nec minores medicinae

(2) praeservare S. M. (l) līa pro caprinis S. M. et Go. (m) ana uncias III addit S. (n) foliis S. (o) uncias sex S. M. (p) līa pro unoquoque bove tepefacto S. M. (q) (enulae) addit S. (r) ita — discutitur om. S. (s) nauseaque Go. (t) līa pro horum S. M. hora pro horum copia Goth.

malebat servare vel salivare. Infra V. 74. (vulgo III. 75.) est in eadem doctrina: si desperatas valetudines preoccupare volueris.

Talis etiam) Haec minus integra habet Columella VI. 4. t.

Capparis) līa libri habent, vulgatum caprinis Contr. Gesner mutabat in lupini, Sladus in caprini.

bobus horti^a copia subministrantur. Nam porros, rutam, apium, et herbam sabinae^a si quis large dederat et misceat vino, ternasque heminas praebeat¹⁰ ad potandum, aegrotantibus subvenit. Plurimique caulem vitis albae concisam atque serpillum et squillae partem in aqua macerant, ternasque heminas per triduum digerunt; quae potio ventrem purgat,¹¹ vires quoque^a confirmat. Ad interna autem curanda praecipue amurca creditur salutaris, si tantundem aquae misceas, et animal bibere consuescat. Sed quia licet sitiatur, potum fastidit^a ignotum, primo cibi asperguntur; deinde aqua exigua portione medicatur, ad ultimum pari mensura miscetur, et usque ad¹² saturitatem sitientibus datur. Quocumque autem tempore, sed maxime aestate, si boves concitentur ad cursum, aut alvus eorum ad perniciem solvitur, aut febriculae commoventur. Natura enim pigrum et labori potius quam velocitati accommodum,^a vehementer laeditur, si ad opus cogatur insuetum. Periculosum quoque est, si ad praeseptia suae aut gallinae pervenerint. Nam bos cum gallinae fimum inter pabula sumserit, statim nimio ventris dolore torquetur, inflatusque^a moritur: cui^b hac ratione succurri convenit: Apii seminis uncias 3, cimini^c sextarium^d

(v) Ita pro *sabinae* Gesn. (x) *viresque* Go. (y) Ita pro *fastidiat* — *potio medic.* — pro *mensura* scripsi cum Morgagni III. 40. (z) *animal* inseri vult Gesn. (a) (*ipsa hora*) addit S. (b) *si statim hac ratione non succurris* S. M. (c) *Aminei* malebat Gesner. (d) *sextarios sex* S. M. *sextarium semi-*

Horti copia) Ita S. M. Vulgatum horum copia Contr. Gesner mulabat in per illorum inopiam.

Cimini) Infra. V. 84. 2. (vulgo III. 85. 2.) est vini veteris sextarius, et quidem rectius, ut ex Hippiatricis

p. 223. docebimus infra. Mellis etiam hemina ibi rectius ponitur. Ciminum hinc tolli et vinum substitui volebat etiam Morgagni, et Gesnerus *Aminei* legendum suspicabatur. Vterque tamen Hippiatricorum locum ignorabat, ubi morbus vocatur *apnēia*.

semis, et duas lib. mellis commisceas, et tepidum per os infundes, et tam diu ambulare compellis et confricias manibus plurimorum, donec ventrem potio moveat. Gisi quoque cum vino deterere, et per os dare creditur salutare remedium. Lixivium quoque ex arbore ulmi vel cuiuscumque generis ligni cinerem, dummodo bene cretum,* cum oleo miscere,^f et liquidum ac tepidum diffundere per fauces, adversus stercus pullinum* prodest. Si autem porcinum¹⁵ stercus bos devoraverit, statim pestilentiam contagionis solius^h mallei sustinet morbi. Qui cum semel in gregem vel armentorum vel domitorum incesserit iumentorum, statim omnia animalia, quae levem suspicionemⁱ habuerunt, de possessione^a tollenda sunt, et distribuenda illis locis, ubi nullum pecus pascitur; ut nec sibi invicem nec aliis noceant. nam pascendo herbas inficiunt, bibendo fontes, stabula^l praecepia: et quamvis sani boves, odore morbidorum afflante

nis Go. *supra*scr. *semis*. Idem postea *diffundes*. (e) *cribratum* sit S. M. Vulgo *octum*. In Go. *decoctum* sed ex correctione *octum*. (f) Ita Go. pro *misceris*. (g) Ita pro *plurimum* S. M. (h) *illius* S. M. (i) (*langueoris*) addit S. (a) *pascuo* S. M. (l) Ita pro *stabulo* Go. *stabula* et S. *sequens* et om. S.

Gisi) Infra *tres pilulas gipsi*. Noster VI. (vulgo IV.) 8. *gisi* resoluti pastillum unum habet. Morgagni Epist. IV. 28. recte damnavit gipsum, qui homini et animalibus intus sumtus vitae periculum affert. Coniicit igitur legendum *githi* vel *githui*, et intelligi melanthii capitula cum seminibus. Vulgo autem auctore Sosipatro Insit, Grammat. I. dictum fuisse *gicti* annotat. Infra cap. 8. libri VI. (vulgo IV.) Codex habet pro *gisi* scriptum *gyfru*. Contr. Gesner *folia fici* vel *apricifci* intelligi suspicaba-

tur ex Apsyrto. Glossa Codicia Gothani: *Giami*, id est *cimolea*.

Bene cretum) Infra *bene cretum*, ubi Codex *tritum* habet. Cretum seu cribratum h. l. praefert Morgagni, quia et infra cap. 46. est *lixivium* quoque cineris diligentissime cretum cum oleo.

Solius mallei) Haec vitiosa et lacunosa esse, suspicatus sum in Praefatione ad Vegetium.

Stabula) Cf. infra V. 22. 5. (vulgo III. 23. 5.)

depereunt. Vsque eo etiam mortua cadavera ultra fines villae proicienda sunt, et altissime obruenda sunt sub terris, ne forte ipsorum corporum interna sanorum contingantur et pereant.

¹ III. (vulgo II. sect. 16). Vno ^a quidem vocabulo ¹⁶ pestilentia appellatur, sed habet plurimas species (et diversas), ^b quas enumerare non ^c piget, ut facilius ² ipsa principia a diligentibus intelligi possint. Est ¹⁷ itaque humidus (morbus), ^d quoties ^e per os et nares humbr effluit bobus, et fastidium aegritudoque consequitur. Est siccus, quoties ^f nullus humor apparet, sed animal quotidie macescit, et fit deterius, nec iuxta consuetudinem appetit cibos. Est articularis, quoties interdum de prioribus interdum de posterioribus pedibus claudicant boves, cum habeant ungulas sanas. Est et subrenal, quoties ^g a posterioribus debilitas ³ incipit, et quasi ^h lumbi dolere creduntur. Est far- ¹⁸ cimosus, quoties ⁱ per totum corpus bobus tubercula exeunt, aperiunt se, et quasi sanantur, et iterum ⁴ in aliis locis exeunt. Est et subtercutaneus, quoties ¹⁹ humor pessimus in diversis partibus corporis ^j bobus erumpit et decurrit. Est elephantiosis, ^k quoties velut scabies minutae pustulae circa nares vel collum exeunt ^m ad similitudinem lenticulae. Est et insania, ⁿ

XXIII. (a) Novum Caput cum Codd. Sambuci exordior, quod ibi inscribitur: *De speciebus pestilentiae bovm.* (d) (*diversas*) add. S. equidem adiunxi et. (e) Ita pro vulgato non licet (*vel riget*): *facilius scripsi ex coniect. Gesneri.* (d) Ita pro humor scripsi ex coniect. Gesneri. Lemma Corb. *signa morbi humidi.* (e) *quotiens — deffluit* Go. (f) *quotiens* Go. (g) *quotiens* S. (h) Ita pro *apparet et quia* S. M. (i) *quotiens* S. (2) (*per corium*) addit S. (l) *elephantioses* S. M. *elephantiosus* Go. (m) Ita S. M. pro *vicatrics exeunt extra corium et ad.* (u) Ita S. M. pro *Est mania.*

CAP. III. *Est et insania* Eandem infra V. 22 (vulgo III. 23.) alienatum, maleum, orabum vel arabum

aut aridum in equis vocal et iisdem notis designat.

quae reffectis bobus eripit sensum, ut nec audiant more solito, nec videant: ex qua passione celerrime moriuntur, quamvis hilares pinguesque videantur. Ili omnes morbi contagione sunt pleni; et si unum⁵ animal apprehenderint, celeriter ad omnia * trans-²⁰ eunt; et sic interdum aut integris armentis aut omnibus domitis afferunt interitus. Vnde omni studio quae semel tentata fuerunt segreganda sunt animalia, et ad ea loca mittenda, ubi nullum animal pascatur; ne contagione sua omnibus periculum inferant,* et negligentia domini (sicut solet a stultis) divinae imputetur offensae. Evincendi tamen sunt, et exquisitis⁶ remediis expellendi acerbissimi morbi.²¹ Panacem* a²¹ seplasiariis* comparas. Eryngion autem herba dici-²² tur, quae in littore nascitur prope undam maris: florem habet quasi aureum vel galbineum; folia eius sunt quasi folia cardui silvestris, inter arenas littorum largissime spargit radices:² has effodies, et in umbra siccatas servabis. adversus morbum tam equorum quam hominum plurimum prosunt. Ex quibus potio⁸ componitur ista: Radicis panacis, itemque radicis²¹ herbae eryngii ternas uncias, seminis quoque foeniculi * uncias 3 pariter deteris * diligenter, addisque farinae triticeae sextarium, ita ut prius frumentum frangas et molas: quae omnia de calida fervente conspergis, et cum melle vel sapa novenas offas inde

(o) plura S. M. (p) Vulgo generat. S. M. inferat. (q) expellendi. Quamvis acerb. m. (variis expensis curantur.) Sumb. (r) Hinc ad liorem sect. 7. omitt. S. M. (s) Ita pro supplantariis Gesn. scribi volebat. (t) Spargi pro spargitur dedit Goth. radices addi volebat Gesner. (v) Ita pro foeni S. M. (x) Vulgo deteres. (y) Ita S. M. pro offas ungulus diebus digeret.

Panacem a sept.) Ita vulgatum supplantariis corrigi voluit Morgagni.

Spargit radices) Compāra locum supra. 17. 14. plane geminum, ubi

iam species variantur.

Frangas) Columella: fricti ac moliti tritici farinu. In Goth. est. frangas et sic molas.

⁹ dabis⁷ singulis bobus. Praeterea sanguinem marinae
²¹ testudinis colliges, et cum vino per os dabis. quam
 quia invenire difficile est, vulgarium testudinum pro-
 desse aestimant. quod utrum bene opinentur,^a usus
 viderit. nam auctores de terrestri testudine iacuerunt.^a
¹⁰ Pulverem myrrhae^b et cassiae fistulae, necnon etiam
²⁵ thuris pro aequa parte admisces; ex eo unam semis
 unciam cum sextario vini veteris in die per nares
 bovis infundis. Quod medicamentum per triduum
⁴¹ facies. Morbi quoque quos superius nominavimus
²⁶ amari sunt, et non nisi amaris potionibus superantur.^c
 Nam contraria contrariis potionibus curantur ratione
 medicinae. Ideoque pulverem herbae absinthii et
 crudorum lupinorum, herbae quoque centaureae vel
 peucedani aequis ponderibus diligenter misces, et in
 sextario vini veteris trina cochlearia singulis diebus,
⁴² additis unciis 3 olei,^d per os dabis. Praesens quoque
²⁷ remedium experimenta docuerunt.^e radiculam herbae
 consiliginis^f (quam alii pulmonariam vocant, alii
 tantum^g radiculam) sinistra manu ante ortum solis
 collige; quia sic maiorem vim habere creditur: tunc^h
 ad acum [vel acutum] cuprinum pars auriculae,
 quae lata est, quasi in circulo signatur, adprematqueⁱ
⁴³ ut rupta cute leviter sanguis exeat. Quod cum ex
²⁸ utraque parte feceris, medium orbiculum perforas
 ad acum, et in eodem foramine inseres (radiculam),^a
 quod [ubi exierit,¹] omnis pestilentiae virus per

(a) Ita volebat Gesn. pro opinantur. (a) Ita pro tractaverunt S. M. paulo
 antea: testudine prodesse posse Go. (b) myrrhae addidi ex S. et Go. po-
 stea nares bovi Go. (c) curantur S. M. (d) (singulis bobus) addit S.
 (e) Ita S. M. pro experimentaverunt. Huc pertinet lemma Corb. de bubus
 radicandis. (f) cum silig. Goth. (g) Ita voluit Gesner pro tantundem.
 coincidentem Go. (h) verba vel acutum varietatem puto, ideo inclusi. ad
 acum est pro acu. (i) Vulgatum adprematque Gesner mutabat in adpre-
 miturque. Go. designatur acciprum itaque ut rupta. unde malim quasi cir-
 culo designatur utque premitur. (2) (radiculam) addidi. (l) ubi exierit

ipsum defluit vulnus, donec ille solus locus, qui designatus est, putrescat et decidat, atque ita animal liberetur. Visci^m folia cum vino trita defunduntur⁴⁴ in nares,ⁿ atque ita singulis bobus sive universis gre-²⁹ gibus, cum morbum incurrerint, subvenitur. Suffi-⁴⁵ menta quoque plurimum iuvant, sulphur, bitumen,³⁰ allium, origanum, semen coriandri aequaliter^a misce, et vivis carbonibus insperge, et cooperta capita^p boum supra vas, in quo suffimenta incenderis, diutissime continebis, ut fumus os eorum^q ac nares impleat, atque ita ad cerebrum et interna salutare^r remedium penetret. Sed et totum suffimentare percommodum⁴⁶ est, ut ab eodem morbi^r pernicies expellatur, et cae-³⁹ tera pestilentiae contagio^t non coinquinet. Generalia igitur remedia adversus morbos generales contagio-
sosque retulimus; nunc adversus valetudines, quae singulis animalibus accidunt, nec in alia transeunt, remedia subiungemus.*

IV. (vulgo III). Cruditas plurimum nocet; cuius haec sunt signa: crebri ructus, cibi fastidium, sonitus ventris, intensiones^a nervorum, oculi hebetes: propter quae nec bos ruminat, neque lingua se^b deter-

inclusi, ut sensum turbantia verba. (m) Vulgo *visci* n. G. (n) (*et sic animal liberatur*) inserit S. (o) *aequal. m. et vivis* ex S. addidi. (p) *capita* voluit addi Gesn. (q) Vulgo *capiat* additur. *caput* S. M. *capit* Go. (r) Ita pro *salutari remedio* S. (s) Ita pro morbo Morg. et Gesn. (t) *contagione* Go. (v) *conscribamus* S. M. *subcumbimus* Go.

IV. Hoc capite et sequentibus continetur Columellae 6. c. 6. it. 7 et 8. quorum segmenta ut facilius conferri possint, in margine interiori notanda curaverat Gesner. (a) *contractiones* S. M. (b) Ita pro *linguam det.* Morg.

Cooperta capita) Vulgo deerat *capita* et deinceps legebatur *fumus. os eorum capiat ac nares impleat.* ubi S. M. pro *capiat* habet *caput*, Goth. *cupit*. Scilicet ex *capita* ortum est

capiat, et ipsum vocabulum suo loco demotum in alienum migravit. Si comparaveris locum plane geminum l. 49. 3. veram emendationem esse agnosces.

git ut solet. Proderit^c aquae calidae duos congios ut^d bibi possit digerere per fauces. post quos statim brassicae^e triginta caules modice^f decoques, et ex aceto dabis, suspensumque animæ ab alio cibo penitus abstinebis. Alii cruditate laborantes clausos in bovili detinent, nec cibos praebent. quibus^g lentisci et oleastri cacuminum pondera 4 deterunt, et cum lib. mellis atque aquae^h congio miscent, quae una nocte sub divo mittunt, atque ita faucibus digerunt. Deinde interposita hora, macerati infusiqueⁱ ervi 4 lib. obiciunt, ab alio quoque cibo vel potione prohibent.^j Nam si neglecta fuerit cruditas, ventris inflatio intestinorumque subsequitur, exprimit gemitus, cibosque capere non sinit, nec in loco^k consistere, decumbere et volutari^l cogit, caudamque frequenter commovet. De experimento medicina est, caudam iuxta clunes resticula vel lino vehementer astringi, vinique sextarium cum hemina olei tepidum dare^m per fauces, atque ita per mille quingentos passus bovem currentem trahere: si dolor permanserit, ungulas eius secare, et uncta manu per anum fimum extrahere, et rursus agere currentem. Si tardius proficit, tres partes lauri diu conteruntur, et cum duplici aquae calidae dantur. Siⁿ ista non valent, myrtæ^o silvestris foliorum duae lib. tunduntur in pila, et duo sextarii^p ex calida aqua miscentur, ac per vas ligneum faucibus infunduntur. atque ita sub cauda quatuor digitis ab ano percussa vena sanguis emitti-

(c) Ita pro *Prodest itaque ut* Morgagni. *Prodest calidae* S. M. (d) Ita S. M. pro *ubi*. (e) *brassica* F. (f) Ita pro *modicas* Morgagni. (g) Ita pro *praeterea* S. M. (h) *aquae* om. S. (i) Ita pro *macerata infusaque* malebat Gesn. nisi forte alterum vocabulum alterius est interpretatio. (j) Ita pro *prohibeatur* malebat Gesn. (k) *loca* S. (l) Ita pro *volutare* Goth. qui *volutari*. deinceps *commovere* malebat Morgagni. (m) *dari* — *trahi* malebat Gesn. (n) *Si laurus non adest* S. M. (p) *Colum. myrti*. (q) Ita

tur.* Qui cum satis effluxerit, papyro ligata cauda restringitur,* post concitatus bos agitur usque dum anhelet. Ante detractorem tamen sanguinis adhibentur ista remedia: tribus heminis vini quatuor unciae contriti allii* permiscuntur, post quam* portionem cogitur currere: duae quoque unciae salis cum decem uncis ceparum atteruntur: mel quoque decoctum admiscetur; ex quo facta collyria longiora non parum valida immittunt in anum, ut ventrem resolvant: atque ita bos currere cogitur. Ventris quoque et intestinorum dolor sedatur, si anseres natantes et maxime anates animal aspexerit. Nam anas mulos, etiam equinum genus conspectu sui celeriter sanat. Sed interdum nulla⁷ medicina convenit,⁷ sequiturque torminum* vitium, quorum signum est, si cruentum* mucosumque ventrem ediderit. singulare remedium est cupressi baccae^b quindecim,* quindecim gallae diligentissime tritae, et^d quantum utraeque ponderantur tanti ponderis vetustissimus caeseus,

pro duae S. M. (r) Vulgo emittatur. (s) Malim restringitur. (t) ista om. S. (v) Ita pro olei ex S. M. Gesn. tritici olei Go. (x) Ita pro post quae — cogitur scripsi. (y) Ita pro in illa ex S. M. Gesn. (z) Ita pro omnium ex S. M. Gesn. (a) Ita pro excrementum mutorumque cum Morg. Gesn. mucosumque Go. (b) Ita pro cupressinae scripsi. S. M. cupressi baccae et Gaubrae ana XP. bene tritas et tantundem vetustissimi casei. (c) Vulgo additur: verbenae. (d) et addidi cum Morgagn. est utraque ponderantur pen-

CAP. IV. Decem uncis) Columella decem cepis, quod praefendum esse, rationibus physicis et medicis demonstravit Morgagni. Vult enim acritudine salis et ceparum pruritum alvum; cui consilio non sufficere videtur ceporum destans; nec satis longa et crassa inde fieri collyria posse censet vir doctissimus, cui assentior.

Mulos) Malim mulos etiam et equinum.

Cupressi baccae) Sequitur S. M. cum Colum. concinentem. Vulgatam cupressinae quindecim, verbenae quindecim gallae, Morgagni defendebat ex loco Celsi II. 33.

Et quantum) Cum Morg. et addidi. Goth. utraque ponderantur pen. tanti. Voluitne pendunt? Certe ponderant similim.

quibus pariter détritīs admiscētur vini austeri sextarii 4, et in potu dantur, ita ut lentisci * mixtaque ole-
 stri cacumina praebeantur. Si venter coeperit fluere,^f
 corpus et vires carpit operique^g inutilem reddit, quia
 ex cibariis ad medullam^h bovis nil pervenit, etⁱ sic
 viride per ventrem proicit quale^j manducaverit.
 Quae cum acciderint, prima die a cibo et potu absti-
 nendum est, ita ut^k nec secunda die bibere permit-
 tatur; cacumina tamen oleastri et cannae silvestris,
 itemque baccae lentisci et myrti dandae sunt; nec
 post triduum etiam potestas bibendi nisi perparum
 concedenda est. Sunt qui ex foliis lauri teneris
 libram 1, abrotanum hortense pari portione deterunt
 cum aquae calidae 2 sextariis, atque ita faucibus in-
 fundunt, et^m pabula quae superiusⁿ praebeant. Aliqui
 vero 2 lib. ex vinaceis^o ad focum torrent et conterunt,
 et cum^p sextario vini austeri^q ad bibendum dant, et
 commemorata^r saepius^s cacumina obiciunt. Quod
 si neque proluviēs ventris erit, neque intestinorum
 dolor, recusat tamen cibos, et praegravato capite
 erit:^t lacrymae quoque oculis et pituita naribus cur-
 rit, usque ad ossa frons media uratur, auresque

tanti Go. (e) Vulgo lentisco. (f) Vulgo sequitur: et videris egere. S. M. et viride quale manducant, prima die etc. (g) Vulgo capite plerumque. (h) Vulgo medellam. (i) Vulgo quod sic videris. Go. sic vide. (j) Vulgo quam quod. S. inquam dedit. (k) Ita Go. pro quod. (l) Vulgo pabulaque omisso et. (m) saepius S. M. (n) binaceis S. M. Paulo antea aliquanti Go. (p) II sextariis ex Colum. malebat Morgagn. (q) austeris a. G. (r) cummerata a. G. recte Goth. (s) superius malebat Gesn. (t) est ma-

Viride) Morgagni corrigebat: et viridis, et quale manducant, egerere. Sed dedi lectionem S. M. ubi vulgo erat: fluere et videris egere corpus et vires capite plerumque inutilem reddit — medellam — pervenit, quod sic videris per ventrem proicit, quam

quod manducaverit. Scilicet h. l. rese- cui verba et videris egere; deinde ex vulgato capite plerumque effeci carpit operique. Ex vulgato medellam Gesner recte effeci medullam. Gesner ita legebat: si v. e. fluere et viridia egerere, vires carpit operique imut.

ferro discindantur, sed usturae igne^v factae ut sanescant, veteri urina bovis ipsius confricandae sunt. aures vero scissae picula^a oleoque curantur.

V. (vulgo IV. sect. 12). Periculosum fastidium, bobus ranulae faciunt, quae aperiendae sunt, et allio cum sale pariter trito ipsa vulnera confricanda, ut omnis humor exeat provocatus.^a Melius creditur, si ad acutam cannam exseces ranulam. post vino os lavatur. interposito unius horae spatio virides herbae vel frondes dantur. Tam diu autem sustentantur mollibus cibis, donec facta vulnera cicatrices ducant. Si neque ranula fuerit, et non appetent^b cibum, alium tritum cum oleo naribus infundes.^c

VI. (vulgo IV.) Bos si febrile coeperit, quod ex venarum inquietudine, et calore totius corporis vel oris intelliges, una die a cibo est penitus abstinendus, ita ut postero ieiuno eidem sub cauda exiguum sanguinem detrahas; atque interposita hora triginta^a parvos^b coliculos^c decoques, et ex oleo ac liquamine per os digeres, eamque escam per dies quinque ieiuno dabis. Praeterea cacumina lentisci^d vel olivarum, vel tenerrimam^e quamque frondem, ac pampinos, si eodem tempore sunt, praebebis in cibo. Labra quoque eius deterges ad^f spongiam, et aquam frigidam ter in die offeres ad bibendum, ita ut intra^g tectum

lebat Morgagn. (v) Ita pro igneae cum Morgagn. Gesner. (x) pice Colum.

V. Novum hic caput exordior cum Samb. Codd. ubi inscribitur: *de ranulis oris*. quod monere omiserat Gesner. (a) provoc. om. Go. (b) appeterent Go. (c) et salis et herbae lentis: nullum similiter naribus digeres. ubi latent vestigia huius loci Columellae: *vel sale et cinila defricare fauces vel eandem partem allio turo et haeccula linire*.

VI. Eadem suot io Columella 6, 9.

(a) Ita pro trigesimae cum Morgagn. Gesn. (b) strigum ex oleo et liquam. coquis et per os. Go. coculeos diriges. (c) Ita pro aculeos Morgagni. (d) lentium F. lentis S. lentisci S. M. Gesn. (e) Ita pro tenerrimum quemque Morgagni. (f) spongia S. M. (g) Ita S. M. pro infra. (h) pastu F.

Script. R. R. Tom. V

P

bos febriens teneatur, nec antequam sanatus est dimittatur in pastum.^b Febrientis autem ista sunt signa: lacrymae profluunt, gravatur caput, oculi semiclausii sunt, labra salivis madida, longior et cum quodam impedimento tractus spiritus, frequenter et gemitus.

VII. (vulgo IV. sect. 4). Tussis^a boum non minus⁴ diligenter sananda est quam equorum: quae^b si recens fuerit, sextarius farinae hordeaceae cum uno ovo crudo et hemina passi per os datur ieiuno: gramen quoque concisum tunsumque admixta farina fabae fresae^c et pollinis lentis sine^d cortice sextariis duobus aquae calidae miscetur, agitataque diligenter per os diffunditur. Veterem^e tussim sanant duae librae² hyssopi maceratae ex aquae sextariis tribus; quod infusum teritur, et cum duabus partibus farinae lentis^f miscetur, et per os datur; super quod aqua hyssopi, in qua^f [decoctum] infusum decoctumque³ etiam est^g propinatur ad cornu. Porri etiam succus⁶ expressus cum oleo, et ipsa fibra^h cum hordeacea farina remedium praestant. Radices quoque eius

VII. Novum caput exordior, quoniam Codd. Sambuci a sectione demum 2. novum caput ordiuntur eum titulo: *Ad veterem tussim*. (a) Columella 6, 10. (b) quae addidi ex S. (c) Vulgo *frixae*. (d) *sine cortice sext. duobus* addidi ex S. M. Vulgo *lentis sextario*. (e) *lentis* addidi ex S. M. et Go. (f) Ita pro aqua S. M. et Gesu. (g) ex S. M. addidi *est*. (h) Ita

CAP. VII. *Fresae*) Vulgo *frixae*. Columella *fresae*, et Plinius 22. cap. 25. *fresam* laudat ad tussim; quoniam tamen Columella ipse deinde ad tussim laudavit hordeum torrefactum molitum, et Vegetius cap. 65. farinam fabae *frixae*, capite autem 69. lentem et semen lini et foeniculacei frigere iubet, ideoque vulgatam movere volebat Morgagni. Verum torrefactum hordeum Columellae est potius ptisana, ut deinceps

videbimus. Deinde in loco Vegetii V. 64. (vulgo III. 65.) Codices meliores habent *frixae seu fresae*, in posteriore V. 68. (vulgo III. 69.) Codices meliores habent *terere non frigere*. Igitur non dubitavi *fresae* scribere.

Decoctum) Morgagni substituit *videlicet*. Reliquas eius emendationes, ex Columella ductas, verbo significavit Gesner in varietate lectionis.

diligenter lotae, et cum farre triticeo contusae, ieiunoque datae, discutiunt vetustissimam tussim. Idem praestat ervum sine valvulis¹ cum ptisana hordei molitum,² et cum aqua tepida vel mulsa in fauces salivati more¹ dimissum.

VIII. (vulgo IV. sect. 7.) Suppuratio, quam apostema dicunt, melius ferro aperitur quam medicamento;³ post, cum expressum pus aut sanies fuerit, sinus ipse, qui eam continebat, urina bubulina calida lavatur, ac linamentis ac stuppis sive linteolis pice liquida et oleo infusis curatur. Quod si colligari⁴ ea pars, ubi est ulcus, non potest, lamina⁵ candente sebum caprinum aut bubulinum stillatur. Aliquantum⁶ cum vitiosam partem inusserint,⁷ tunc urina veteri humana lavant, atque ita aequis ponderibus picem⁸ liquidam cum veteri axungia incoquant et liniunt.

IX. (vulgo IV. sect. 9.) Sanguis cum ex aliqua necessitate ad pedes venerit boum, claudicationem affert. Quod cum accidit, inspicito ungulam, invenies eam ultra solitum calere, et vitiatam partem premi vehementer bos non patitur. Sed si sanguis adhuc super ungulas in cruribus est, ad triduum triti salis perfricatione discutitur. Quod si tantum⁹ in ungues¹⁰

pro ipsi febrī Morgagni. (i) Ita pro si in pabulis Morgagni. (2) Ita pro molitum Geso. (1) Ita pro salivanti ore Morgagni. salivat in ore Go.

VIII. Novum caput mecum exordiantur Codd. Samb. cum titulo de Apostemate. Cf. Columella 6, 11. (n) quam med. ex S. addidi. (b) collui malebat Morgagni. (c) Vulgo lana, Go. ad lanam candentem. deinceps vulgo sebum. (d) Quidam vero S. M. (e) Ita pro inusserint Morgagni. (f) Ita pro pice liquida Morgagni.

IX. Novum caput mecum exordiantur Codd. Samb. De sanguine qui

CAP. IX. Ad pedes venerit) Columella VI. 42. demissum.

Ad triduum) Colum. assidua.

Quod si tantum) Ex Colum. quod si iam malebat Morg. Forte fuit quod si tamen.

descenderit, cultello leniter^b inter duos^a ungues aperies, et mundabis deintus^c, et postea stuppam sale atque aceto infusam applicabis, ac^d solea sparteae pes calceatur, maximeque^e datur opera, bos ut in aquam³ ne mittat pedem, sed ut sicce stabulet. Qui sanguis⁴¹ nisi emissus fuerit, famicem^f creabit, qui suppuratus tarde curabitur. Nam^g primo ferro circumcisis expurgatur ad vivum. Deinde pannis aceto et oleo et sale madefactis impletur, mox axungia veteri et sevo^h hircino pari pondere ferro candenti stillantibusⁱ curatur, et perducitur ad sanitatem. Si sanguis in⁴²teriori parte ungulae est, nec aperturam facit, et tamen^j claudicat animal, extrema ipsius ungulae ad vivum resecantur, et ita emittitur,^k ac stuppae vel linteolis cum sale et oleo et^m aceto infusis pes involutus sparteaeⁿ munitur. Mediam vero ungulam ab inferiori parte non expedit aperire,^o nisi eo loco in quo suppuratio facta est.

X. (vulgo IV. sect. 13.) Si claudicat ex dolore¹ nervorum, oleo et sale genua poplitesque et crura confricanda sunt.... calido aceto, et lini semen aut milium detritum infusumque aqua mulsa imponendum est, et spongia quoque ferventi aqua infusa et expressa conspersaque postmodum melle genibus

pedes laedit. Cf. Columella 6, 12. (a) iam malebat Morgagni. (b) leviter idem malebat. (c) Vulgo duas. (d) Ita pro ad solum; sparteae opere Morgagni. aperte aperiri Go. (e) Ita pro maxime quae datur operantibus, et in aquam non — ubi siccum est ambulet Morgagni. Goth. sed ut fissa. (f) Ita pro saniem creabit. Quo suppuratio etiam curab. S. M. famicem — suppuratio tarde cur. S. M. famicem — Quod suppuratus tarde Go. (g) Hic libram da cura bosm incipit Cod. Corb. (h) Vulgo sevo. (i) stillantibusque Goth. (j) Ita pro tantum Go. postea resecatur. (k) Ita pro remitt. Go. (m) et addidi. (n) paria Edd. a. G. (o) Ita pro aperiri Go.

CAP. X. Confricanda) Lacunam, pl. bin; donec sanetur. Si genua intus cuius notam posui ex Colum. super muerint fovenda sunt etc.

circumdatur, ac fasciis alligatur. Quod si humor² est cum tumore, fermentum vel farina hordeacea¹⁴ ex passo aut aqua mulsa incocta imponitur, et cum maturaverit suppuratio, scinditur ferro, emissaque sanie, ut supra docuimus, percuratur. Potest etiam³ radix lilii vel scilla^a cum sale, vel herba sanguinalis,¹⁵ quam polygonon^b Graeci appellant, vel marrubium ferro aperta sanare. Omnis autem corporis dolor, si sine vulnere est, recens fomentis melius^c discutitur: vetus autem uritur, et supra vulnus vel butyrum vel caprina instillatur axungia.

XI. (vulgo IV. sect. 16.) Scabies^a sanatur trito alio defricata: eodemque remedio rabiosi canis sanatur¹⁶ morsus,^b vel lupini vulnus illatum. Vetus quoque salsamentum utramque perhibetur plagam curare. Ad scabiem quoque praesentior medicina ista est: si cunila^a bubula sulphurque conteritur, admixtaque myrrha cum oleo atque aceto decoquitur, et cum tepescere coeperit, alumen scissum tritum inspergitur:^d quod medicamentum candente^e sole illinitum prodest. Ulceribus gallarum tritarum pulvis inspergitur. Succus quoque marrubii impositus cum fuligine sanat.

XII. (vulgo IV. sect. 17.) Infesta^a pestis est bu-¹⁷

X. Novum caput mecum exordiantur Codd. Samb. *Ad claudicationem.* (a) Vulgo *squilla*. (b) *paluganon* a. G. *pelaganon* Gollh. (c) Ita pro *mel-linis* S. M. et Go.

XI. Novum caput mecum exordiantur Samb. Codices *Ad scabiem boum.* Conf. Colum. 6, 13, 1, ex quo Gesner. (a) *Vulgatam scabies anatis trita oleo defr.* correxit Gesner. *scabie sanata* Go. *scabies scabiosa trita* cum S. M. (b) Ita pro *morsus* Gesner et Go. (c) *cumulam bubulam* a. G. (d) *quo ungatur ad solem fortiter addit* S. (e) Ita pro *candentis olei* Gesn.

XII. Novum caput mecum exordiantur Codd. Samb. *De peste adhaerente.*

CAP. XI. *Lupini*) Morgagni male-
bat: *lupi* vel *lupinum vulnus*.

Myrrha) Apud Columellam est
amurea.

- bulo^b pecori, quam coriaginem^c rustici vocant, cum pellis ita dorso haeret, ut apprehensa manibus deduci non possit a costis: quae res non aliter accidit quam si bos ex languore aliquo ad maciem deductus est, aut sudans in opere^d faciendo refrixit,^e aut si lassus^f sub onere vehementer est infusus in pluvia.
- ² quae quoniam^g perniciose sunt, custodire debemus,
¹⁸ ut, cum ab opere redierint boves adhuc aestuantes anhelantesque, vino aspergantur, et offula panis infusa faucibus eorum inseratur.^h Quod si praedictum vitium inhaeserit, expedit decoquere laurum, et cum calida et oleo et vino spinam dorsumque animalis confricare contra pilum, ac per omnes partes apprehendere pellem, et velut a costis separare. quod
¹⁹ aut in loco calidissimo faciendum est, aut sub divo sole fervente. Aliquantumⁱ feces^j vini et axungiae commiscent, eoque medicamento tepido post fomentum praedictum utuntur.
- ⁴ XIII. (vulgo IV. sect. 20.) Est^k etiam gravis perniciēs, cum^l pulmones exulcerantur; unde tussis et

(a) *Pessima* S. M. (b) *bubulum* F. *bubulum* S. Vulgo *bubulino*. Mecum Go. (c) *maginium* a. G. signum vitii apposerat F. *maginum* Goth. (d) Ita pro corpore faciente ex S. M. Gesa. faciendo Ga. (e) Vulgo *refriguit*. (f) Vulgo *lapsus*. (g) Ita pro quandoque S. M. (h) Ita pro inferatur Morgagni. (i) *aliqui* utuntur om. S. M. (j) *fraces* vino malebat Morg.

XIII. Novam caput hinc exorditur S. M. (a) Ita pro Et cum ex S. M.

CAP. XII. *Infusus in pluvia*) Hinc ortum nomen eiusdem morbi apud Rurium Cap. 152. *Del cavallo infustico*. Sed is exscripsit Iordanum Rurium, mulomedicum Friderici secundi, qui cap. XII. p. 45. b. edil. Venetae 1563. *cavallo infustito* habet; indidem sua duxit Crescentius IX. 21. ubi pessime editum legitur: *infestatus*, quae cognoscitur, quia equus videtur habere collum parum exten-

sus, ita quod digitis vix potest capi vel astringi. Lege eorum. Ita enim Iordanus Rufus: *chel se arta la pelle che apena tu la puoi con li deti ne strenger*. Remedia vi ipsa etsi non specie conveniunt cum Vegetianis. Gallicus Crescentii interpres *Infesture* posuit.

Offula panis) In Columella est *adipis*.

macies, ad ultimum vero phtisis invadit, quae ne mortem^b afferant, radix consiliginis (perforatae^c auriculae inseritur, et) succi^d porri hemina pari mensurae olei miscetur, et bibendi sunt cum vini sextario per dies plurimos.

XIV. (vulgo IV. sect. 21.) Nonnunquam et tumor^e palati ciborum fastidium facit crebrumque suspirium.²¹ Prodest palatum ferro aperire ut profluat sanguis, cui ervum sine corio maceratum ad manducandum dabis, viridemque frondem vel quodlibet aliud molle pabulum dum sanctur. Si in opere bos^a contuderit² collum, praestantissimum remedium est, sanguis ab²² aure emissus. At si id totum^b in tempore, quae vocatur avia cum sale trita et imposita.

XV. (vulgo IV. sect. 23.) Si cervix mota et eiecta^a, est, considerabimus in quam partem^b declinet, et²³ ex diversa parte sanguinem detrahimus^c ex ea vena, quae in aure videtur amplissima, quae sarmento^d prius verberanda est, et cum intumuerit, ferro aperiatur, effusoque sanguine postero die ex eo loco emittitur cruor, et biduo vacatio operis datur. Tertio² vero die levis iniungitur labor, et paulatim ad operis²⁴ consuetudinem revocatur. Quod si cervix in neutram partem eiecta^a est, mediaque intumuit, ex utraque auricula sanguis emittitur. Qui si intra^e triduum, quod bos vitium ceperit,^f emissus non est, intume-

Geau. *Etiam gravis perniciēs et. unde posui est pro ut ante ne.* (q) cum ex Col. addidi et punctum positum post offerant delevi. (c) *perf. aur. inseritur et ex Col. addidi. Cui ante radix addit Sambucus.* (d) Vulgo *succus porri omnium hemina per mensuram.* Go. *omnium omittit.*

XIV. (a) Ita correxit Morgagni. *vulgatum operibus.* (b) Ex Col. legit Morg. *aut si id factum non erit, herba quae vocatur.* In Goth. est *vocatur aviatricum sale tritum.* Vulgo *amati amaticum sale tantum et imposito.*

XV. (a) Ita cum Geau. scripsi *pro deiecta* ex II. 41. 1. (b) *partem* ex Col. addidi cum Morgagni. (c) *detrahemus* ex Col Morg. (d) Ita S. M. *sarcocata* vulgo. Goth. *sarcocuto.* (e) Ita Goth. *pro inter.* (f) Vulgo *coe-*

scit collum, nervique tenduntur,^a et ita nata durities
³ iugum non patitur. Tali vitio comperimus aptum
²⁵ esse medicamentum:^b ex pice liquida et bubula medulla, hircino sevo,^c (et axungia veteri,) oleo quoque veteri aequis ponderibus compositio^d incoquitur, qua^e utendum est cum bos ab opere disiungitur.^e in piscina in qua bibit,^f tumor cervicis^g lavatur, confricaturque diligenter praedicto medicamento, deter-
⁴ saque diluitur.^h Si ex toto propter tumorem cervi-
²⁶ cis iugum recusat, paucis diebus requies ab opere danda est, et cervix cum aqua frigida lavanda, et spuina argenti linienda est. Celsus quidem tumentisⁱ cervici herbam quae vocatur avia,^j ut supra dixi, contundi et imponi iubet. Clavorum^k qui cervicem infestant minor est cura. Nam facile sanantur per
⁵ ardentem lucernam oleo instillato. Melius tamen
²⁷ est custodire ne nascantur, neve^l etiam colla calvescant; quae non aliter glabra fiunt, nisi cum sudore aut pluvia cervix madefacta est in opere. Quod si acciderit, pulvere lateritio trito priusquam disiungatur,^m bovis colla conspergi oportet. Et cum exsiccati fuerint, exinde oleo (iterum) infundi.

perit. (g) tentantur Goth. sed punctis suppositis damnat. (h) quod addebat Morgagni. (i) Vulgo sepo. (j) Ita Goth. Vulgo impositum concoquitur. (l) Vulgo quo. Goth. quod. (m) Vulgo et in. quod correxi ex Goth. (n) Ita S. M. Vulgo quolibet. Goth. in ea piscina qualibus. (o) Ita ex Col. correx. Morg. vulgatum tumore cervix. (p) Colum. deficiatur et illinitur. (q) Ita S. M. pro iumentis. (r) ama F. S. avena S. M. Correxii Morg. et sic Goth. habet. (s) Clavorum addidi ex Colum. cum Morg. et vulgatum quae correxi. S. M. quae — infundi plaus omittit. (t) Ita ex Col. Morg. pro venae. Etiam — calvescant. (v) Vulgo disiungatur. Morgag. malebat disiungantur boves. Idem deinceps malebat siccati fu. subinde.

CAP. XV. Exsiccati) Codex Florent. a Morgagni III. 25. laudatus: cum siccati fuerint, vino et oleo in-

fundit. Huncigitur sequutus Morgagni recte delet iterum, quod inclusi.

XVI. (vulgo IV. sect. 28.) Si talum vel ungulam vomer laeserit, picem duram et axungiam cum sulphure et lana succida involvito,* et candente ferro supra vulnus imponito, et ure:b quod remedium optimum^c facit, si clavum calcaverit, aut acuta testa vel lapide ungula pertunditur: quae tamen si altius vulnerata est, latius ferro circumciditur, et^d ita inuritur ut supra praecepi. Deinde sparteae^e calceata per triduum aceto suffuso curatur. Quod si vomer crus vulneraverit,^f lactuca marina, quam Graeci ti-thymalum^g vocant, admixto sale imponitur.

XVII. (vulgo IV. sect. 29.) Subtriti etiam pedes eluuntur calefacta bubulina urina. deinde favillam^a sarmentorum ferventem calcare compellitur, et pice liquida cum oleo vel axungia cornua eius unguntur. Minus tamen claudicant, si ab opere disiunctis frigida pedes laventur, et suffragines coronaeque ac scissura ipsius ungulae veteri axungia defricentur.

XVIII. (vulgo IV. sect. 30.) Frequenter etiam vel, ab asperitate itineris, vel in proscindendo duritiae^a soli, aut obviis radicibus obluctatus convellit armos.

XVI. Cf. Colum. 6, 25. (a) involuta — imposito Goth. (b) Ita S. M. pro ungito. (c) Col. optime — surculum calc. (d) et ins. Morg. (e) Ita ex Col. Morg. pro ex parte. (f) Ita S. M. pro intraverit. (g) Vulgo cyniolam. Goth. cimelam.

XVII. (a) Ante Gesn. faulla fervente.

XVIII. Cf. Colum. 6, 26. (a) Vulgo duritiam — obvolutatus. Goth.

CAP. XVIII. *Armos*) Multo saepius cosendices, si credimus Hippocrati de Articulis p. 784. τοῖσι γὰρ βουσί τότε ἐκπίπτουσι μάλιστα οἱ μηροὶ ἐκ τῆς κοτύλης ἥνικ' ἂν αὐτοὶ σφῶν αὐτῶν λεπτότατοι εἴησι· γίνονται δὲ καὶ βόες λεπτότατοι τοῦ χειμῶνος τελευτῶντος. τότε οὖν καὶ ἐξαρθροῦσι μάλιστα ὅτι πάντων τῶν προβάτων

βόες ὅτι μάλιστα πονέουσι ταύτην τὴν ἔργον, καὶ βοῶν ἀρόται, ὅτι κατὰ τὸν χειμῶνα ἐργάζονται· τοῦτοις τοῦτον ἐκπίπτει μάλιστα. οὗτοι γὰρ μάλιστα λεπτόνονται· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα βοσκήματα δύναται βραχείαν τὴν πόνον βόσκειν, βοῦς δὲ οὐ μέγα, πρὶν βαθεῖα γένηται. τοῖσι μὲν γὰρ ἄλλοις ἰστί λεπτή ἢ προβολὴ τοῦ

quod cum acciderit, ex prioribus cruribus sanguis emittitur, si dextrum^b ex sinistro. Et si vehementius utrumque vitiaverit, etiam in anterioribus^c cruribus venae solvuntur.

⁴ XIX. (vulgo IV. sect. 31.) Perfractis^a vero cornibus, linteola sale atque aceto et oleo imbuta ponuntur, superligatisque per triduum eadem infunduntur. Quarta die tantum^b axungia cum pice arida^c et cortice pini pari pondere imponitur, et ad ultimum cum iam cicatricem producant, subito^d infricatur.

XX. (vulgo IV. sect. 31.) Solent autem neglecta ulcera vermes creare, qui^a si mane ex aqua frigida perfundantur, rigore eius contracti^b decidunt; vel si haec ratio nihil profecerit, marrubium aut porrum conteritur, admixto sale imponitur; vel calcis vivae pulvis inspergitur, aut cucurbitae viridis succus cum² aceto mittitur. Ideoque universis ulceribus picem² liquidam, oleum vetus et axungiam oportet adhiberi, et extra vulnera etiam eodem medicamento circumliniri, ne infestentur a muscis, vel vermes creent cum vulncribus insederint.^c

duritia. (b) Ita pro *dextram* — *utramque* Goth. (c) *posterioribus* malebat Gesoer.

XIX. (a) *prae fractis* Col. (b) *tandem* malebat Geso. (c) *liquida* Colum. (d) *fuligo* Columella.

XX. (a) Vulgo *quae*. (b) *contracti* Go. (c) Ita pro *insiderint* Goth.

χειλους. λεπτή δὲ ἡ αὖτο γνώθος, βουσι δὲ παχέα μὲν ἢ προβολή τοῦ χειλους, παχέα δὲ καὶ ἀμβλύα ἡ αὖτο γνώθος. διὰ ταῦτα ὑποβάλλειν ὑπὸ τὰς βραχεῖς πόας οὐ δύναται. τὰ δὲ αὐτῶ μώνυχα τῶν ζώων ὅτι ἀμφόδοντα ὄντα δύναται μὲν σπαράζειν, δύναται δὲ ὑπὸ τῶν βραχεῶν πόων ὑποβάλλειν τοὺς ὀδόντας. καὶ ἡδεται τῇ οὕτως ἔχουσιν πύρ μᾶλλον ἢ τῇ

βραδείᾳ. καὶ γὰρ τὸ ἐπίπαιον ἀμύνων καὶ στεραιώτιση ἡ βραχεῖα πόη πῆς βραδείας, ὅτι καὶ πρὶν ἐκκαρπεῖν τὴν βραδείαν ἀτὰρ καὶ ἄλλως ὁ βοῦς χαλαρὸν ῥύσει τὸ ἀρθρον τοῦτο ἔχει μᾶλλον τῶν ἄλλων. διὰ τοῦτο καὶ εὐλίπευν ἐστὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ζώων, καὶ μάλιστα ὅταν λεπτὸν καὶ γηραλέον ἦ. διὰ ταῦτα πάντα καὶ ἐκπίπτει βολ μάλιστα.

XXI. (vulgo IV. sect. 33.) Serpentis quoque ictus¹ mortiferus est bobus; sed et minorum animalium³³ noxium virus. Nam vipera et caecilia,^a cum in pascuis bos improvide supercumbit, stimulatae^b morsus imprimunt.^c Araneus quoque, quem Graeci mygalen^d appellant, parvi quidem corporis, non parvam solet inferre perniciem. Verum viperæ venenum depellit, supra tumorem, qui inflatur ex ictu, scarificatio ferro facta, ita ut herba, quam personatam^e vocant, imponatur trita cum sale. Creditur^f radix² si contusa ponatur,^g vel siler montanum reperiatur,³⁴ et trifolium Symonianum,^h quod confragosis locis efficacissimum nascitur, odoris gravis, bitumini similis, propter quod a Graecis asphaltionⁱ appellatur, nostri autem propter figuram acutum trifolium vocant. nam longis et hirsutis^j foliis viret, caulemque robustiorem facit quam pratense. huius herbae succus cum vino faucibus infundatur, atque ipsa folia³⁵ cum sale trita imponantur in plagam. Quod si viridem minime reperiunt, semina eius collecta et trita dantur ad potandum cum vino. Radices quoque eius cum suo^k caule tritae, addita hordeacea farina et sale, cum aqua mulsa scarificationi superponuntur. Est etiam praesens remedium, si fraxini cacumina⁴

36

XXI. Cf. Columella 6, 17. (a) *celicia* F. S. *cicilia* Goth. (b) Hoc pro vulgato *stimulo* effeci ex Gothano *stimulare*. (c) *Mus* addit Morgagni. (d) Ita pro *migalten* Gesner. (e) Ita pro *personatam* cum Morgagni. Gesner. (f) cuius efficacior creditur radix, si contusa ponatur vel siler montanum reperiatur trifolium confragosis locis etc. ex Codice manuscripto nescio quo laudat H. Iunius Epist. apud Crenium Animadv. P. 10. p. 40. Hoc ille argumento usus etiam in Columella *Simonianum trifolium* tollere conatus est. (g) Ita pro *conatur* Gesner. et Goth. (h) *Symonianum* dedit Gesner. *silonianum* cum *fragosis* Go. ex quo vulgatum *quod fragosis* correxi. (i) Ita pro *asphaltion* Margo Fabri et Gesner. (j) *iratosi* Goth. (l) Ita pro *succo caulis* Morgagni. (m) vel *totidem* addit Goth. (n) *ipius* Gothano.

tenera conteras^m cum sextariis vini quatuor vel olei, expressumque succum faucibus infundis: itemque cacuinina eiusdemⁿ arboris cum sale trita laesis partibus^o superponas. Caeciliae^p enim morsus tumorem suppuratumque generat. idemque facit muris aranei. Sed caeciliae morsus sanatur, si acu aerea locum laesum compungas, et creta cimolia^q ex aceto oblinis:^r

⁵ Muris vero pernicies, si animal ipsum oleo mersum
³⁷ neces, et plagam dentium ex eodem confrices. quod si non fuerit, contritum ciminum cum picula^s et axungia, ut similitudinem malagmae habeat, impositum plagae perniciem submovet. Quod si antequam
³⁸ tumor discutiatur, suppuratio fuerit generata, optimum est ignea lamina vel cauterio collectionem aperire, quidquid vitiosum est inurere, atque ita cum liquida pice et oleo inlinere. Quidam vivum murem araneum creta figulari circumdant, et collo^t boum suspendunt, morsusque ipsius bestiae submovent.

⁴ XXII. (vulgo IV. sect. 39.) Oculorum vitia plurima
³⁹ melle^a sanantur. Nam sive intumuerunt, aqua mulsa triticea farina conspergitur et imponitur; sive album in oculo est, salis fossilis Hispani vel Ammoniaci,^b vel...cum^c melle permixti viuum extenuant. Idem praestat trita^d sepieae testa et per fistulam oculo

(o) Ita pro *naribus* Morgagni. (p) *Celiciae* a. G. (q) *cimolea* a. G. (r) *oblinas* malebat Gesuer. (s) *pice liquida* malebat Morg. (t) Ita pro *colla* Goth. et Gesn.

XXII. (a) Vulgo *in illis*. (b) Vulgo *Armeniaci*. Goth. *Armoniaci* hic habet. (c) Vulgo sine lacunae nota *vel cum*. (d) Ita pro *tritae* cum Mor-

CAP. XXI. *Conteras*) Quod Goth. interserit abhinc: *vel totidem*, lacunam arguit, ex Columella supplem.

CAP. XXII. *Melle*) Ita pro vulgato *in illis* scripsi, iubente Morgagni.

Vel...cum) Signum lacunae cum Morgagni ponui, plura enim deesse, patet ex Columella. Gesuer malebat: *sales fossiles*. In vulgata supplere li- cebit *vel Cappadocis micae cum melle permixtae et tritae*.

ter in die insufflata.* Prodest etiam radix, quam² Graeci silphion^f vocant, nostri autem laserpitium;⁴⁰ huiusmodi quantum volueris ponderis cum decima parte salis Ammoniaci tritum^g fistula oculo insufflas.^h quae radix tunsa et cum oleo lentisci mixta vitium expurgat.

XXIII. (vulgo IV. sect. 40.) Si genae humorem profundunt, lacrymisque visus confunditur, quam epiphoram vocant, polenta (ex hordeo^a) inulsa^b aqua conspersa super genas superciliaque imposita reprimat humorem. Pastinaca quoque agrestis...,^c quam² armoraciam^d vocant, cum melle trita oculorum sedat⁴¹ dolorem. Memineris vero quoties mel aliosve succos remedio adhibes, ut prius pice liquida cum oleo circumlinias oculos, ne a muscis apibusve vel vespis infestentur, quas dulcedo mellis invitat.*

XXIV. (vulgo IV. sect. 42.) Plurimum quoque^e hirudo, id est, sanguisuga, cum foris iuxta fauces⁴² haeret, sanguinem trahit; eam a iumento^b digitis oportet auferri: sed si interius sit, ut manu detrahi non possit, cannam vel fistulam perforatam inserio faucibus, ac per eam calidum oleum infundes. Nam eo² contactu bestiolae importunitas recedit. Odor quoque⁴³ cinicis^e super carbones impositi ubi sanguisugam afflaverit, evellet a vulnere. Quod si stomachum vel intestinum tenuerit, calido aceto per cornu infuso necatur.

gaz, Gesn. (e) insufflari Go. (f) sulfon Go. Vulgo a. G. silphion. (g) Vulgo Armeniaci et cum. correxit Gesner. (h) influas S.

XXIII. (a) Haec duo vocabula ut glossam inclusi. (b) Ita pro mulsa aquae Morgagni. conspergoque Goth. (c) sigonum lacunae poci voluit Morgagni. (d) Vulgo Armonaeceam. Go. armoraciam. (e) inuscat Go. voluit unviscat.

XXIV. Conf. Colum. 6, 18. (a) Ita pro Plurimumque voluit Gesner scribi. (b) incremento Go. (c) Ita pro cimini Morgagni.

- ⁴ XXV. (vulgo IV. sect. 44.) Machinae* quoque de-
⁴⁴ scribenda est fabrica, qua conclusa cuiusvis generis
 iumenta bovesque curantur, ut et tutus ad pecudem
 medendum^b accessus sit, nec luctando quadrupes
 aut membra convexet,^c ac sic remedia respuat.^d Ro-
 boreis* assibus compingis solum quod in longitudi-
 nem^e novem pedes debet habere, in latitudinem^f
 pars prior^g duos, semipedem: pars vero quae ad
 posteriora^h animalium pertinet quatuor pedes: ⁱ....
² ⁴⁵ texuntur ita ut velutⁱ in caveam ductum non possit
 exire. Sed a parte posteriori paululum latiore,^m
 a priore strictiorem machinam compingiⁿ oportet.
³ Cui transversum tigillum* ad modum iugi confirman-
⁴⁶ dum est, ad quod equorum capita, vel boum cornua
 religantur. Nam reliquum corpus ad temones socios
 vel funibus alligetur, ut iuvamentum^p praestetur ad
 medentis arbitrium. Machina omnium maiorum ani-
 malium medela solet esse communis*).

XXV. Confer Colum. 6, 19. (*) Ita pro *Machina* Goth. (b) *medenti* malebat Gesner. ut et dedi pro ut ei. (c) Vulgo *convexet*. Goth. *connexet*. (d) Vulgo *despuet*. (e) Vulgo *Roboreas asses constringis, solum*. (f) Ita Go. pro *longitudinem*. (g) Vulgo *altitudinem*. (h) Vulgo *posterior*. (i) Vulgo *priora*. (j) lacunae signum apposui. (l) Ita pro *velut in caudam* Morgagni. (m) *altiore* malebat Morgagni. (n) *compungi* Goth. (o) Ita pro *trigillum* Gesner. (p) pro *iumentum* dictum putabat Gesner. (q) Ita Goth. pro *Quae machina ad omnium m. o. medelam*. Ibidem vocabulum *sane* interseritur et ab Excerptore Codicis nota apposita refertur ad *orbitrium*. Forte fuit *Sane machina*.

*) Hic addit Sambuc. (*Robosis equis et canibus da bibere mensuram de iliermia et sanantur*.) Deinde est alia observatio, a Febro iam proposita et paulum immutatis verbis a Sambuco ita concepta: *Quae ab initio huius libri usque ad hunc locum habentur, non reperiuntur in vetustiore Codice: adeoque pro uno sumuntur capite: itaque subsequens reputabitur caput secundum*. Ad istam libri Fabricii clausulam excerptor Codicis Gothici apposuit: et sic quoque MS. In margine autem libri Fabriciani ista reperit

Velut in caveam) Ita cum Morgagni vulgatum *velut in caudam* ex Col. correxi, et ante *texuntur* notavi

lacunae posui. Gesner legi volebat: *nisi in caudam*.

scripta Gesnerus: *Ille in MSto Corbeiensi sequuntur tria capita parva, et postea ex corpore Gargilii Martialis de curis boum alia novemdecim capita, quae omnia huc pertinent. Martialis quidem fragmenta a Perizonio excerpta ex apographo Biblioth. Lugduno-Batavae Vegetio subiecta publicavit Gesner; tria vero ista parva capita ex eodem Lugd. Bibl. apographo ex Codice Corbeiensi anno 1537. facto excerpta per doctissimum Laur. Ssutenium humanissime mecum communicavit egregius Dav. Ruhkenius. Ea tibi ea: Contra Sanguinis fluxum c. 45. Iumentis ad fluxum sanguinis, si de naribus effluat, scribis in charta pura et lino collo suspendis. Focus alget, aqua silit, cibaria esurit, mula parit Tasca masca venas omnes. Ad luxaturam c. 46. Item aliud remedium ad luxaturam incantabis sic: Betas, relia, acum, sinapi, non sapit nec frictim. (huius vocabuli dubia scriptura est.) Ad lumbricos, coscos (cossos) et lineas, semen coriandi emm, sicale sext. excoques et aquam ipsam fundis, coriandrum teris diligenter et ambas speciem (species) misces, et aceti acri emm. Haec omnia rursum agitas et ita animalibus ad cornum per triduum dabis. c. 48. Quarum ineptiarum, tertii capituli obscuram scripturam si exceperis, originem exquirere apud alios scriptores operae pretium mihi non videbatur esse.*

CVRAE BOVM

EX CORPORE

GARGILII MARTIALIS.

Ad boum morbum. Salem tritum per cornu cum

Ad Gargilium de Curis Boam. Omnia haec ita descripta, cum vitulis etiam apertis, prout in Codice Lugdunoensi leguntur, exhibuit cum Schoettgenio Gesner, ut eruditi, quae ab illis tolli non potuissent corruptelae, ex antiquae lectionis vestigiis emendarent. Caeterum haec quoque exstare

Cura boum ex corpore Gargilii Martialis) Hoc cum titulo positum exstat fragmentum, quod ex Codice Vegetii Bibliothecae Lugduno-Batavae a Jac. Perizonio descriptum in usum Chr. Schoettgenii primus edidit I. M. Gesner Vegetioque subiecit. Exemplum Lugdunense manu recentiori anno 1537. nona Octobris ex exemplari monasterii Corbeiensis, quod tunc temporis Coloniae apud S. Pantaleonis depositum erat, ex subscriptione libro extremo addita retulit ad Schoettgenium Perizonius; quod mihi confirmarunt litterae humanissimae egregii Dav. Rubnkenii, addentis: Apographum primum fuisse P. Scriverii, postea Is. Vossii, cuius inter libros asservat Bibliotheca Lugdunensis. Huius fragmenti edendi spem iam olim fecerat Ioh. Rhodius in Lexico Scribon. p. 367. Ad eundem Gargilium referebat Schoettgenius hunc ex Praefatione Victorii locum, ubi de vetustissimo Codice S. R. R. in divi Marci bibliotheca, qui Catonem et Varronem refert: *Nec tamen cuncti, qui in eo continebantur auctores, ad*

nos pervenerunt: nam duo toti vetustate collapsi sunt et M. Varronis extrema etiam pars defecit. Quomodo autem ex vetere inscriptione, quae in fronte libri est, cognovimus, Iulii Moderati Columellae XII. libri illic etiam erant, et unus ante illos Claudii Martialis: litterae tamen et antiquitate et frequenti attritu in prima parte libri ita deletae sunt, ut rubricam superinducere opus fuerit (rubrica enim notatae huiusmodi inscriptiones in eo sunt), quare macula aliqua in his nominibus esse potest: Martialis tamen aperte legitur. Martialem autem veterem fuisse rei rusticae scriptorem, testimonio etiam Palladii didicimus. Servius quoque, Virgilii interpres, eum locum illum e IV. 448. Georgicorum declararet: atque aliis post commemoranda relinquo: Gargilium, inquit, Martialem significat. Sitne idem Palladii et Servii Martialis, studiosae quaerere nunc minime oportet. Eundem esse Martialem Palladii et Servii, assermare non dubitavit Schoettgen; in quo non habeo, cur coniecturam eius improbem. Magis mihi

vino in potionem dabis. Boves morbos ne noceat, dato sumptas salis, terna lauri folia, et totidem porri sectivi, et ulpici alii ternas spicas, turis grandis grana terna, herbae sabinæ erbas ternas, rutæ cauliculos ternos, sambuci carbones ternos. Haec omnia sub 2 dio coeli per triduum ex eadem potionem dato: adiecto scilicet vino. Quod ita partieris, ut aequas

sed aliis verbis ap. Columellam 6, 4. monuit Schoettg. (a) Colum. 6,

licet dubitare, an idem sit Gargilius quem Lampridius in Alexandro Severo c. 37. eius temporis scriptorem vocat. Vopiscus autem in Probo cap. 2. inter Suetonium Tranquillum, Fabium Marcellinum et Iulium Capitolinum collocat; unde seculi tertii a nato Christo scriptorem pronuntiavit Schoettgen. De historia imperatorum romanorum scripta a Gargilio Martiali nisi ex Lampridii et Vopisei locis non constat. De scriptis rem rusticam tradentibus Palladium antestatur Schoettgen. Verum si quis diligenter singula loca, ubi Martialis a Palladio laudatur, inspenderit, facile in eam potius suspicionem adducetur, ut putet, non tam omnem rusticam rem, quam hortensiorum arbustorumque culturam a Martiali fuisse tractatam. Quam opinionem videtur etiam Servii testimonium confirmare. Caeterum plurima argumenta, quæ ex Martialis libris excerpta posuit Palladius, in Plinii etiam historia naturali iisdem fere verbis relata reperi; adeoque suspicari coepi, Martialem ipsum sua non ex suo duxisse ingenio, sed ex antiquiore scriptore excerpta hortensis rei praecepta posteritati prodidisse, famæ eius atque auctoritati favente Palladii fide et diligentia.

Manifestissimus est locus Cassiodori c. 28. Divinarum Lectionum: Quod

si huius studii requirantur auctores, de hortis scripsit pulcherrime Gargilius Martialis, qui et nutrimenta olerum et virtutes eorum diligenter exposuit, ut ex illius commentarii lectione, praestante domino, unusquisque et saturari valeat et sanari. Unde constat, hortensiorum culturam ita fuisse a Gargilio tractatam, ut fructuum singulorum usum medicum adiunctum exponeret, quod ut olim a M. Catone, ita deinde in Geoponicis factum esse scimus. Barthii suspicionem Gargilio huic ascribentis librum de Arboribus Colum. recte iam reiecit et Palladii testimonio comparato infirmavit Schoettgenius, cuius ex Dissertatione brevi de Gargilio Martiali haec excerpti.

Pontedera in Epist. LIII. p. 466. Fragmentum hoc de curis hominum barbarum et spurium pronuntiavit. Recte! usum tamen non contemnendum habere ad Catonem reliquosque huius collectionis scriptores emendandos, satis docuisse mihi videor in notis ad Catonem; monuit etiam ipse Pontedera, ex Catone multa inesse, sed vitiose exscripta. Reliqua posui in Praefatione ad Vegetium.

Morbos ne noceat) Gesner malebat *morbos — alii, — turiones ternos*. Sed vide ad Catonis cap. 70. unde haec ducta sunt, quod ille non animadvertat.

Script. R. R. Tom. V

Q

potiones per triduum accipiat. Sane is, qui dabit, sublime stet, et vaso ligneo infundat in os, deiciat³ in gutture. Boves^a si aegrotare coeperint, dato continuo ovum gallinacium, quod crude integrum^b facito ut devorent: Postero die caput ulpici allii.^c Bos si aegrotat, quotidie ei dato unam eminam^d vini, et exercere bene vivere medium. si aegrotat, herbam centauream contrita^e ex vino infunde per cornum.⁴ Bos si aegrotat, muriam salsamenti optimam, et malum terrae aquae sext. aceti sil. ruta conterito et labris perfricato. Vel radicem herbae personaciae^f conterito, et primo die dato unc. 1, vinique sext. 1, et aquae. Bos si aegrotat, iunci radicem decoques⁵ et per cornum dabis. Bos si tussiet, aut si suspiravit, terrae malum, ovum crude et adipem suillum, et vinum vetus, adipem tamen prius liquefacito et⁶ dato, iuvat; vel marrubium cum vino datur. Si bos collum subtorserit, ebulo contrito perungitur, saepe^g vel medullam taurina, prius tamen axungiam perfricato. Si in collum nervi laboraverint, sumito corticem novam de subero, comburito ut carbones fiant, et terito ex vino veteri et axungia inter se commixto⁷ et perfricato. Si^h collo pili saepius defluunt, ulmi vernaculi radicem ex vino decoquitoⁱ ad tertias, et eum, cum opus non faciet, saepius perunguito, vel adipem ursinam vel medullam taurinam, prius tamen⁸ axungia perfricato. Si bovi intestina dolebunt, su-

4, 2. Gesn. (b) Ita pro *integrum* — *devoret* Schoettg. malebat. (c) Ita pro *allii* malebat Gesn. (d) *hemina* G. (e) *contrita* G. (f) *personata* vocat Colum. 6, 17, 1. Sch. (g) *sepius* mal. G. (h) Ita pro *perfricato*, *ei collo* — *defluunt*. *Ulm* Sch. (i) Ita pro *decoquitur* maleb. Schoettg.

Integrum) *integre vel integrum*, et Sed vide ad Calon. 72. unde haec deinceps *devorent* malebat Schoettgen. sunt translata.

mito vini sext. III, et olei emin. et permixtum per cornum et curat remediabitur. Item aliud. Salis pugnum et cepae capita X, pariter conterito, et in ossae modum reficito, eam in anum bobis inicito, et fac eum arare continuo folli et sanus erit. Scabies⁹ bobis neves, et herbam si satrum tundes, et ex eo pecus lavabis. Et ex aqua, in qua lupini decocti fuerint, nihilominus lavabis. Bobus et caeteris pecoribus scabiem ut discutias, intibum silvaticum conteris et perunguis. Bos aut asinum si eodem morbos¹⁰ inciderint, sumito scilla aut rumnisa radicem, id est, spinam albam quam tenerrimam, et in aquam infundito. Ex qua per dies quatuordecim bibat. Vnde expurgabuntur et sanitas consequitur. Irudinem¹¹ si bos devoraverit, cimicem conteres, et ad nares eius admovebis, statim eicies. Bos si non rumingat, salicis folia aut corticem eius viridissimam contundito, et in eo sext. vini addito, et olei partem quartam in se bene misceto, et per cornum bovi infundito. Intestinum enim movit ut pedere non cesset enovit sanabitur. Iumenta sic^{*} potionabis. Stercus¹² leporinum et ceppam siccam cum vino conterito, et per cornu dato. Iumentum ruscones si habebit,

(2) Ita pro si Sch.

Item olii) Contra tormina habent idem Geopon. XVII. 49. et Colum. VI. 6. 5. qui salis sextantem cum cepis decem et melle conterit; mel omitunt Geoponica, quorum locum annotaverat Schoettgen.

Arare) Currere debebat esse; folli quid substituam melius non habeo.

Bobis) Forte fuit *ovis* vel *ovis ne vestet herbam cicutam tundes*. Ciculae succum, et lupini decocti, vel hellebori albi adhibet ad scabiem ovium

Colum. VII. 5. 8.

Rumnisa) *Rhamni* esse debere, recte coniecit Schoettgen. Vide ad Vegetii V. 74. (vulgo III. 75.)

Conteres) Columella VI. 48. urit cimicem.

Rumingat) Schoettgen ex Colum. VI. 6. 4. corrigit *ruminat*. Sed in Columella alia formula exstat, vide ibi notam.

Enovit sanabitur) Suspicio fuisse *ovum movit, sanabitur*.

- alium¹ cum axungia conteris et dabis: aegri des remedium foeniculi cum cepa conteris et potionabis iumenta.^m si crocinabuntur iumenta, marrubium et
 44 axungia conteris et in vino dabis. Ad glandulas iumentorum. Luna xiv. mane, antequam manus laves, iumento omnia impedimenta tollis, et manus sinistra digito medicinali de glandulam apprehendis, et haec dicis: Senti precante nec lapis lanam feri: Nec lumbricos oculos habet, nec mula parit. Vtriculum cossia herpitosum arbor fuit manu humana haec ipsa concisa est, corbo factus est et si tuber, si panus evala subula
 45 neceris nec radices agas. Hoc semel dices. Si iumentum stercus gallinacium comederit, brassicam agrestem terito cum oleo et aceto, bibat per cornum.
 46 Ad abundantiam sanguinis genestam viridem conterito, et eam in vino sive in aquam permixtam dato
 47 per cornum. Iumentum si male habuerit, cineris lixiviiⁿ cyatos viii, olei cyatos vi, consubige et in se^o et dat.^p bibat per cornum, et currat ne minus horam aut seniores.^q Vt bene valeant. Ypopomaces^r unc.
 48 1. conteris ex vino dabis potionem. Ad scabiem iumentorum. Arabis bituminis p. iii, sulfuris p. ii,

(l) *allium*? (m) punctum pnsui. (n) Ita pro cineres, *lixivia* Sch. (n) misce corr. G. (p) et dato bibat corr. Sch. (q) aut semis. Seniores ut bene corr. Sch. (r) *opoponacis* Gcm. (s) *infriato*, quae trita evant,

Manus sinistra) Schoeltgen corrigit *manu sinistra* vel *manus sinistrae*. Ceterum carmen hoc senariis versibus cunstare, idem affirmat, de sententia dubius. Simile carmen nugosum contra glandulas habet Marcellus Empiricus p. 111. ed. Cora. unde lege: *sinistrae manus digito medicinali et pollice glandulam etc.*

Lumbricos) Forte fuit *lumbricus* et

paulo antea *Senti precantem: nec lapis lanam ferit.*

Si panus) Si in nugis his divinare licet interpretandis, corrigerem: *si tuber, si panicula subest, neceris etc.* Sic in carmine apud Marcellum: *ne nocens, nec paniculas facias, sed liqueas.*

Gallinucium) Alia remedia habet Vegetius V. 84. (vulg. III. 85.)

picis liquidae p. vi, picem, mentam, oleum, mitte in ollam integram, sine quiescat. Dein super infri-
cato,* qui et trita erunt, et quae soleta, adice. bi-
tumen, sulfur nigro et ita infunde, sed diligenter
coques, ne fervcat, sed leni^a igni vel carbonibus ca-
lefacito, et removes^v ab igne, et colas, ac resolutum
prius aceto admiscebis. Hoc medicamento perunguis
iumenta alternis diebus plus bis aut quater. Ad pi-
tuitas, aniscis^x unc. iii, benetoris^y dabis cum vino
permixtos cyatos vi ad cornum. Ex quo medica-
mento etiam per sinistram narem duas dragmas in-
fundis. Item aliud. Stercoris scrofini^z pulverem
contritum diligenterque cribratum studiose servabis,
ut si quando iumento pituita molesta erit, ex con-
fecto pulvere cum vino veteri, quantum videtur posse
sufficere, per cornum deicias, et sanabitur statim.
Si quod iumentum cuiuslibet generis stranguriam²⁰
patitur, de sinistra manica tunicae pediculus eximis,
eumque in aurem equi sinistram conicies, continuo
sanabis. Sed cum hoc facies, pediculus omnino non
nomines. Si quod iumentum mus coecus^a morderit,²¹
acetum acrum bene cum orbita infundito, et cum
subigis^b et sic tollis, et inde acu ferrea morsum bene
compungito, et supra dicta terra confricato. Hoc

et quae solida, adice Sch. (t) Vulgo *lene*. (v) Vulgo *removes*. (x) *anisi*
Gess. (y) *bene teris* Sch. (z) Ita pro *scrofini* Sch. (a) Vulgo *coecum*.

Mus coecus) Ex Columella VI. 47.
mus vel caecilia corrigebat Schoellgen;
ei deinde *cum oreta* pro *orbita*. Sed
scribi debebat: *mus caecus*, i. e. μυ-
γαλῆ, deinde *cum terra ex orbita*.
Hippiatr. p. 220. βονθιῖται κατακιν-
τούμενος ὁ τόπος καὶ καταχρίόμενος

— τῇ ἐκ τῆς ἀματροχιάς γῆ ὅστις φυ-
ραθίστη. Aelianus H. A. II. 37. ἐκ τῆς
τῶν τροχῶν διαδρομῆς ἡ ψάμμος
ἀρθῶσα ἐπισπάσθῃ τῷ ὄνυχῳ. Cf.
Plinius 29. secl. 27. ei nota ad Ae-
lianum.

per triduum facito; et cornu cervino suffumigato. Ad vermes necandos scyllae sucum instillato et pice liquida tangito. Boves si pedes adriverint, priusquam in viam mittas, pice liquida cornua perungito. Famicem^c si boves habuerint, sale et aceto diligenter eluito,^d posa aeris flos contritum commixtum cum axungia vel alumine solo, vel galla cum allumine.

(b) *consuebigis* ? ut sect. 17. (c) *Tumorem* maleb. Sch. (d) *post eluito comma posui; deinceps enim postea — florem — alumine.*

Adriverint) Ex Catone c. 72. ubi vide.

VEGETII RENATI
ARTIS VETERINARIAE
SIVE
MVLOMEDICINAE

LIBER QVINTVS.

(VVLGO TERTII CAP. II. III. IV.—LXXXV.)

CAP. I. (VVLGO II.)

Si vulnus in dorso aut ^a quacunque parte corporis coeperit habere vermes, et timetur, ne putredo ulceris ^b transeat in cancrum, nepetam^c et cedrinam^d sive ciminum vel cicutam conteres ex aceto et impones.^e Calcem quoque vivam ex aceto acerrimo temperatam necare vermes experimenta docuerunt. Si vermiculus^f in dorso putredinem fecerit, utilissimum

VARIETAS LECTIONIS ET NOTAE.

CAP. I. Hic in MS. incipit liber secundus et sequitur statim post ultimum caput libri super Gesner. (a) *vel in C.* (b) *ulceris migret Corb. vulgo vulneris.* (c) *Vulgo nepitam.* (d) *cediam C. cedrias Goth. Cedraeos Feb. cedrinam cum Samb. Gesner. ciminum Samb. cymium Gesn.* (e) *Ita pro imponis ex C. Gesn.* (f) *mercurius F. C. S. margo. Ex C. in addidi.*

CAP. I. *Cedrinam*) a Sambuco in-
vectam reliqui inter herbas, mihi
aliunde ignotam. Nisi esset per hanc

viciniam herbarum, *cedriam* facile
coniceres.

est cauterizare^a subtiliter, post^b ebiscum cum melle et vino conterere et imponere. Pannos quoque minutos cum oleo et aceto vulnera purgare manifestum est. Quo facto si necessitas suaserit,ⁱ ustio rursus adhibetur. Ad ultimum cornu caprinum combustum et^a contritum ulceribus superinspergitur, utⁱ recuperetur, et sanitas ei detur.

II. (vulgo III.^b) Lumborum quoque cura vicina est. Nam animalia aut [cum^a] nimio pondere, aut cum transcendere fossam^b conantur, si posteriores resederint^c pedes, aut nimio frigore^d dolorem renum contrahunt. Ideoque^e aqua calida cum flore foeni diutissime confovendi sunt lumbi. Vnctionibus^f etiam calidissimis perfricandi, et ad ultimum afronitri^g diluti inducto caustico corroborandi.^h Quod si dolor vehementior fuerit, de unguibusⁱ solvendae sunt

(a) cauteriare C. in Go. est validissimum. (b) post ebiscum C. Vulgo postea viscum. deinceps conterere et imponere Go. (i) Ita pro fuerit C. (2) et om. C. post contritum vulgo additum valet omisi cum C. (l) et ad redintegrationem sufficit sanitatis Corb.

II. (a) cum ut inutilia inclusi. (b) fossas C. (c) resident Go. (d) frigoris dolore renum contrahuntur F. S. frigore dolore renes Go. cōm Gesnero S. M. et C. oisi quod dolorem renes habent. (e) ideoque om. C. (f) Ita pro Inunct. C. (g) afronitro a. G. (h) roborandi C. et roborandi Go. (i) Ita pro inguibus Go. (2) tunc sale oleo et ax. C. illiuntur Go.

CAP. II. *Lumborum*) Malum ipsum Lor. Rusio c. 79. p. 41. *mal ferratura*, equum *mal ferrato*, ò *mal ferrato*, Iordanus Rufus c. 26. *cavallo mal ferrato*, Cresceotius IX. 33. *morbum male ferrati*, Gallicus eius ioterpres vetus *Manferu* vocant.

Resederint) Hippiatr. p. 402. ὅταν πολλῷ βάρει ἐπιφορτισθῇ ἢ λίανον ὑπερπηδῆσῃ καὶ συμβῇ αὐτῷ τοὺς ὀπισθίους πόδας ὑποκαταστῆναι γίνονται δὲ καὶ ὑπὸ πολλοῦ κρύους.

Flore foeni) Hunc omittunt Hipp. ubi et reliqua huius sectionis pars imperfecta legitur; lumbi ibi sunt ψύαι.

Afronitri) In Hipp. simpliciter est: καὶ μετὰ ταῦτα καυστικῷ πεγχευμένως. Alius auctor ibi: χρῶ δὲ καὶ ἐμβροχῇ οἰνέλαιῳ καὶ ἀφρονίτροις.

De unguibus) Ita recte Goth. Vulgatum *inguibus* Gesner pro *inguinibus* dictum putabat. Hipp. p. 403. λύσον τὰς τῶν ὀνύχων φέβας.

venae, et¹ oleum cum axungia sanguini, qui profluit, immixta¹ renibus inlinuntur. Et si necessitas fuerit, cataplasmis utendum est.^m Potio quoque renibus³ subvenit, si pilulas cypressi viridesⁿ [exuras^o undecim supra carbones], nitri quoque uncias tres addas,^p et utraque in pulverem redigas cum unciis tribus mellis et vini veteris sextariis tribus et olei boni tribus unciis, quod^q per quatrimum aqua parte faucibus digeras.^r Vitio lumborum medetur hemina seminis brassicae cum sextario polentae attusa^s ex aqua frigida subacta atque imposita^t dolentibus locis. Sissymbrium^u quoque^v cum polentae sextario et aqua subactum medetur. Efficacius tamen est si cypressi folia ad modum heminae diligentissime contundas,^x et polentae sextarium adinisceas,^y acrique aceto subactum^z dolenti imponas.^b Practerea resinae durae^c uncias duas^d decoques^d ut liquescat, cui ferventi su-

Volgaram tuetur Hippialrica. (l) mixta C. (m) est om. C. (n) viridis XI. super C. undecim etiam Go. Vulgo incidis duodecim. (o) exuras ex C. addidi. (p) Vulgo tres assis ex S. tressasi F. uncias III. acia C. tres assis vero in pulverem Go. (q) quod om. et post quatrimum inserit. quo Corb. triduum Goth. Idem verba: et vini veteris — tribus unciis omittit. (r) degerat C. (s) tunsae C. attonsae Go. (t) compos. infunde naribus S. M. et Go. (u) sisemb. F. S. sisembrius quoque polentan sextar. Go. sisimb. C. (x) quoque cum om. (y) contondas ex polentae sextario Go. (z) misceas Corb. (a) Ita pro subactis ex C. Geso. (b) imponis Go. (c) Ita pro sex S. M. septem C. Go. (d) decoques C. (e) frequenter superasperges C. Vulgo

Cataplasmis) Hipp. μαλάγματι habent.

Potio) Graece προπότισμα est. Hipp. p. 102. καὶ τὴν κυπαρίσσον γλυκὺς καὶ ὡς καὶ λεῖωσας ἀριζην ἐνδεκα.

Tres addas) Hipp. νέτρου περρυμένον καὶ λελειωμένον γο γ. In margine Samh. reperio: tres assis ἢ, quae annotatum.

Mellis) Hippialrica mel omittunt, et vini sextarios quatuor ponunt.

Seminis brassicae) Brevius Hipp. κράμβην λεῖωσας καὶ βάλαν οἶνου μέλαν ἡμέραν σὺν ὕδατι ψυχρῷ ἐπιθεῖς.

Sextarium admisceas) Gesner vulgatum subactis correxit. Goth. imponis. Hippialr. ἀλγέτων λίτρων μέλαν ὄξει τι σφράσας τῷ ποιοῦντι πρόσταται.

Uncias duas) Ita S. M. et Hipp. p. 103. Vulgo sex.

Ferventi) Corb. frequenter. Sed Hipp. sœvum caprinum addunt, στίχας

perasperges* hordeaceam farinam, quam diu spissetur^d ad similitudinem pultis,* quod diu subactum,*^b et calidum ita,¹ ut manus pati possit, superillines* renibus. Quod si¹ frequenter renovaveris,^m et dolori* subvenit et tumori. Si vero tanta indignatio fuerit, ut eiusmodi non sentiat curas, aut* cauterio cuprino locis opportunis urendo deprimes puncta, ne deformetur animal, aut si vilius est, et^p necessitati aptius quam decori, craticulatim, sicut moris est, ures.

III. (vulgo IV.^b) Rerum autem dolor his agnoscitur signis: Posteriores* ungulas trahit, lumbi vacillabunt, cauda deiecta erit, faeculentum^b minget, ilia dura atque contracta. Interdum tales* sunt renes, ut sanguinem mingant, et si nimium^d effuderit, incurabilis est passio. Si parum* cruoris abundaverit,¹ scito posse curari. Cui post detractum^e sanguinem

superaspergis. (f) Ita pro *inspissetur* C. (g) Ita pro *pulmenti*, et diu C. (h) Ita pro *subactis* ex C. Geso. (i) Ita om. C. (2) *superillinas* C. *super-vulnus* Go. Vulgo *superillinis*. (l) si om. Go. (m) *renovabis* Go. (n) *dolores subvenies* C. (o) aut om. C. (p) aut *necessitati aptum*, quos *decori gratia lares*, sicut moris est, uteris F. S. aut *simile*, et est *necessitati aptius* etc. S. M. cum Gesnero C. *deprimis puta* — animal aut *suillae*, et est aut *necessitati aptum*, quos *graticularis sicut decori moris est*, uteris Go.

III. (a) *Posteriore sunt cui abstrahit* C. (b) et *foetulentur mingit* F. S. *voeulenter* Goth. *foetulentus insurgit* margo Sambuci. (c) Ita *luesi* C. (d) *vivum* C. G. (e) *rarum* C. (f) *habuerit* C. (g) *detractiorem sanguinem*

αἷσιν, quod latere videtur in *fer-venti* aut *frequenter*. Sed eadem formula ibidem repetitur p. 305. ubi resina cum aqua et serto coquitur, addita polenta ὥστε σῦστασιν ἔχειν καταπλάσματος; nec sevi caprini ibi fit mentio.

Spissetur) Graece est ἔχρης εὐ πυκνὸν ποιήσας.

Locis opportunis) Hippiatr. p. 104. κατὰ τὸν σύνδεσμον τῶν ἰσχίων καὶ τῆς χύστως καύσαντες, γόμφους ὀρ-

θίσας μὴ πλεον τῶν καθ' ἑκάτερον τῆς ῥάχιδος τοὺς ἡμέσεις τριτοεσχίων ποιοῦμενοι ἀπέχοντες ἀπ' ἀλλήλων πᾶχος δακτύλων τριῶν. Alius auctor p. 103. ὀρθοὺς καυτηρίους ἀρθεύμενος ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος ὥς τῶν γονάτων ἐξ ἑκατέρου μέρους καύσον. et p. 104. καύσον αὐτὸν στρογγύλους ἐν ἑκατέρῳ ἰσχίῳ γρήτον.

Craticulatim) Forte est graecum ἰσχύρας καίειν de quo ad l. 28. s. 4.

vel de matrice vel de femoribus hanc potionem^b dabis, videlicet, porri sectivi succum ex aqua.

IV. (vulgo V.) Saepe musculi, qui in^a renibus sunt, vexantur ex casu, et exteriores^b facilius curantur, si^c iustae medelae afferunt^d tarditatem. Optimum est, quoties ceciderit iumentum, loco non moveri, et^e aqua frigida perfundi, et postmodum unguentis uti.^f Quae passio ista^g consuevit ferre indicia: renes obdurescunt, contrahuntur^h testes, coxamque trahit, et colligere se non poterit. Quaeⁱ valitudo nascitur^j ex itineris longi fatigatione, aut ab infractu^k clivorum viarum. Incitatio quoque cursus et saltus extensio hanc adferunt causam. Sanguinem igitur ex^l visceribus oportet emitti, prout qualitas corporis patietur. Utendum^m est potionibus etiam ad valetudinem necessariis, molli dormitione animal collocandum.

V. (vulgo VI.) Ex^a perfrictione nonnunquam animalibus foras exit extalis.^b qui hac ratione curatur. Scalpello scarificabis,^c praecipue loca quae vi-

nis de C. (h) porriges potionem, porri septivi succum ex aqua dabis C.

IV. (a) sub C. (b) de exterioribus al. exteriores C. G. F. quid si exterius? Gesu. (c) sinistrae C. sinistri G. (d) forte ferunt h. e. patiuntur Gesu. (e) sed C. G. (f) utendum C. (g) haec consu. praeferre ind. C. In Goth. indicia et renes. (h) et contrahuntur, vultus erit tristis, coxam trahet, colligare C. In Goth. et contrahuntur, vultus erit testis. (i) Valida nascitur aut longi it. fat. C. (j) anfractu C. S. M. In Goth. est dubia scriptura: enfractu. (l) a C. (m) utendumque pot. ad causam nec. C. Deinde Goth. dormitioni.

V. (a) Ex perfr. om. C. (b) talus F. S. procedat histalis C. Est eadem vox quae diserte infra 3, 11. scribitur extalis, quamque satis idoneis auctoribus probatam dedit Dufrenius. Nihil frequentius mutatione syllabae ex in is vel his, vel s adea. Extalem etiam Laur. Rusius Hipp. c. 96. sale conspergi iubet. Ex perfrictione longanoni, (qui idem est extalis s. intestinum rectum) vitia in equis apud Veg. 1, 42, 1. Gesu. (c) clarificabis

CAR. IV. Musculi — in renibus) Intelligi φύας, quas alii νιγρομήτρας dicere, de quibus Hippocratica p. 103.

ubi tamen nihil simile Vegetianis legitur.

CAR. V. Scarificabis) Leonidas

dentur eminentiora, similiaque vesiculis,^d quae post scarificationem digitis exprimentur, et decarnantur, pulvere etiam salis confricantur, donec cum sanguine totus^e humor exsicceatur. Post calida et sale fovebis, et deprimendo^f intus remittes, et continuo revertetur ad locum, unde^g exierat. Si non profecerit altero die intus missis digitis curabis inlita lipara vel meli-²loto, donec sanetur. Quod vitium si ferro tangere dubitas, hoc medicamento curabis quotidie: Castorei uncias tres, salis triti^h pondera duo, salis Ammoniacyⁱ lib. unam, sinopidis^k Ponticae sescunciam. haec omnia tunsam et cribrata pariter decoques, impones^l extali, et alligabis;^m quotidie autem lixiviumⁿ calida fovebis et medela continua usque ad sanitatem. Potionibus³ autem thermanticis^o calefacies^p aegrotum. Alii in hac passione cum axungia admanum^q extalem fulciri et reponi oportere dixerunt, postea spongiam^r apponi caudam supra alligando.^s Si tamen diebus aliquot^t fuerit cura neglecta, prius foveri^u adserunt ex lixivio

C. (d) sicolis, quae post scarificationem (leg. scarificationem) digitis exprimentur et decarnantur, pulvere etiam salis confricantur C. In Goth. quae vesiculis scarificationem digitis exprimeret. Vulgo est: vesiculis scarificatio digitis exprimitur, et decarnatur, pulvere salis perfricatur. (e) Ita pro actus C. (f) deprimis intusque remittes C. vulgo remittis. (g) Ita pro unde exierat. Altera intus dig. mis. in lita lypparia C. (h) nostratis C. (i) Ita pro Aros. Gesn. ex Amon. C. (k) Ita pro sinapis pontici uncias 6. ex C. Gesn. (l) in stalem pones C. impones talo F. S. (m) Ita cum C. Gesn. pro alligabis quotidie, aut F. S. (n) Ita pro lixivio calido C. (o) thermnt. S. fragmant S. M. (p) Ita pro calefiet C. (q) manus talos F. S. manum stale C. Vulgo exstale. (r) Ita pro spongia Gesn. (s) adpone — adligabis C. (t) aliquantis C. (u) adserunt et lixivio vel sale maura calenti C.

enim in cura eiusdem vitii apud Aetium adeo urit, addens: τὸ ἔξω πέρας τοῦ ἀπενδισμένου οὐκ ἔστι κύριον, ἀλλὰ καίμενον καὶ τιμνόμενον οὐδένα ἔμποσι κινδύνον, ὥς αὐτὴ μαρτυρεῖ ἡ πείρα.

Ad nianum) Marcellus Empiricus c. 34. extalem prominentem vino lavari prius, deinde cedro ungi et pollice propelli inrorsum oportet.

Caudam) Cuiusnam animalis, non divini.

vel sale, et urina calenti, et sic reliqua curationis^a impleri.

VI. (vulgo VII.) Testium dolor^a animalibus saepe contingit, qui^b his proditur^c signis: nec incedere poterit, nec cubare; ilia eius inflantur et obdurescunt. quorum ista curatio est. Sanguis de utrisque^d femoribus emittitur;^e postea lotium vetus^f et putridum in vase supponitur, et lapides molares ferventes illic^g mittuntur, animal sagis diligentissime usque ad ungulas operiatur,^h utⁱ vapore lotii venae testium sudent; post aqua calida confoventur;^j nitrum et alumen scissum^k pariter conteres diligenter, et admixto^l oleo testes perunges^m fricando. Si molaresⁿ [lapides^o defuerunt, qualescunque calefacies, et mittes in lotium. Alia quoque] huius^p rei proditur medicina. Lentis heminam^q unam decoquis,^r admixto vino in^s mortario teres, cipressi folia -) 4^t molissime pariter trita commisces,^t tantundem etiam suillae adipis adiunges, vinumque vetus desuper^u sparges, panno inlinitum testibus apponas,^v donec sanitas procuretur. Si tardabitur^w sanitas, testes subter stilatis^x cauteriis urito, vel leviter scarificato.

Vulgo ad sex ex lizivio. (x) curationes C. Vulgo est curationibus.

VI. (a) Ita pro Dolor renum C. (b) qui ius. C. (c) prodetur C. (d) emittetur — supponetur etc. C. (e) eius putr. C. (f) illic ins. C. (g) cooperiatur C. (h) ut um. S. (i) confoventur C. (j) spissum C. marg. (l) admisce oleum C. (m) perunges C. (o) ioclosa supplevit Gesn. ex C. Conf. 3, 28, 5. (p) huiusmodi rei proditur ma. F. S. (q) eminam C. (r) decoques C. (s) in ins. C. (t) scrip. IV. C. (u) commisce F. S. (v) rursus asperges C. (x) impones C. (y) Ita pro tardius dabitur C. (z) stillatim cauteriis C. Vulgo stillatis. superscintillatis margo Sambuci.

CAP. VI. Testium dolor) Ipsa medendi ratio docere poterat Gesnerum, de scriptura Corb. non esse dubitandum; ad renum enim dolorem nihil ea pertinet.

Stilatis) Sic vulgatum stillatis corrigi voluit Gesner; possis etiam stillatim ex Corb. Forte huc pertinet locus V. 40. 3. (vulgo III. 44.) quasi stellam parvam cauterio facies. ubi

VII. (vulgo VIII.) [Quod^a si testes tumeant],
 hordeum comburito, pulveremque^b ex eo trito suil-
 lae adipi misceto, ex quo medicamento mane et ve-
 spere testes illinito. Physicum autem creditur, testes
 animalium ablutos canino felle sanari. Alii auctores
 aqua calida testes cum dolent fovendos esse duxe-
 runt,^c suffumigandos^d etiam viridibus foliis cypressi,^e
 quae arbor specialiter mederi testibus creditur. Sed
 si defuerit, testas^f ardentes nihilominus in aqua calida
 mitti, et inde^g suffumigari; post cretam^h Cimoliam
 cum stercore bubulo ex aceto acerrimo calentem
 induci, et quotidie renovari, quousque sanitas sub-
 sequatur.

VIII. (vulgo IX.) Si natura iumento exciderit,^a

VII. (a) Verba *Quod — tumeant* addidit Gesner ex Corb. (b) *pulve-
 remque ex eo trito suilli rem permisceto* C. Vulgo *puberes*. (c) *dixerunt*
 C. (d) *suffumigando* C. (e) Ita C. *cypressique arboris* F. S. (f) Ita C.
testes F. S. (g) *insuffumigari* C. (h) Vulgo *cretas Cimolias — bubulino —*
calentes — revocari. Corb. *cretam Cimoliam a. st. bubulo et a. a. calente*
renovari.

VIII. (a) Ita Corb. pro *excidit*, et *exciderit*, ut C. (b) et *cum subtrin-*

Corb. *stillam parvulam*. unde h. l.
 possis *stellatim* legere.

CAP. VII. *Quod si testes tumeant*
 Haec verba ex Corb. revocavit Ge-
 sner, a lemmae putans extrusum
 capitis initium. Quod si vero ani-
 mal advertisset, de eodem argumento
 esse antecedens caput, propius aberat
 a conjectura, quaedam escidisse ver-
 ba, quibus medendi ratio continua-
 retur; nec esse hoc caput ab altero
 separandum.

Hordeum Hippiatr. p. 455. *κρητά-
 ριον μετὰ κόπρου βοτάνου καὶ κομίνου*
καὶ ὀξυράτου λιούσης χροῖε μέχρι
ἁπαλότητος, ubi legendum videtur *τρι-*
τάκτων Iordanus Rufus adhibet. *σώα*

scorzata et ben cotta con senza non
a de porcho.

Folius cypressi Plinius 23. s. 80.
 et 24. s. 40. folia et pilulas ad tumo-
 res et varia testium vitia adhibet.
 Deinceps *testas candentes* malebat
 Morgagni. Hippiatr. p. 453. molares
 ardentes urinae pueri imponunt,
 atque inde suffumigant animal.

Cimoliam Cum cypro et cera ad
 testium tumores adhibet Plinius 35.
 s. 57. *κιμολίαν* vel *παραμικάν* cum
 aceto tritam imponunt Hippiatrica p.
 455. Sola creta cum aceto et sale
 mista utitur Iordanus Rufus esp. IX.

CAP. VIII. *Natura* Genitale. Aliam
 medicinam adhibet Hippiatrica p.
 453.

ut revocari non possit, in aqua frigidissima constituendum est, et ibi fovendum, et^b sublitam manum in anum eius iniicies, et contra vesicam fricabis, post diligenter cooperies, ne perfrigescat. Potiones^c dabis, stercus suillum^d quotidie^e ex vino, aut in aqua dulci, donec liberetur.

IX. (vulgo X.) Si iumentum sanguinem minxerit vel adsellatum fuerit, hac ratione curabitur. De superiore vena sanguis auferatur, asphodeli^a quoque herbae radix teritur,^b et cum vini albi dulcis duabus cotylis^c per os infunditur,^d quae glutinosa videatur.^e Prodest etiam farinam triticeam cum adipe suilla^f et² pulvere corticis mali granati decoquere, et non crassam^g potionem, sed liquidam per os defundere; et^b non solum a cursibus, sed etiam ab ambulatione abstinendus^h est, ut glutinetⁱ venam quae interius rupta est. Contingit enim ex¹ cursu vel saltu, ut intrinse-

xerit, in manum ei iniic. C. (c) potionem C. (d) ovillum conj. Morgagn. IV, 30. (e) ex vino. Quotidie autem in aquam duces, donec C.

IX. (a) aphodilli F. S. asphodillae C. affodilli ei paulo antea assellatus G. (b) teretur C. (c) cotulis C. (d) infundetur, ut glut. C. (e) albo prodest ins. C. In G, additor aut. (f) suillo C. (g) Ita Corb. pro crassas potiones — liquidas — fundere. (h) et omittit Cor. (i) Ita Corb. pro abstinendum. (2) Ita Corb. pro glutinetur vena quae interrupta est. (l) ex

Suillum) Morgagni ovillum malebat, quia Columella VI. 5. suillum bobus perniciosum esse dixerit, et cum eo noster supra cap. II. s. 14. De ovillo vide infra c. 15. (16.) Attamen ita etiam Hipp. l. c. κόπρον χοιρίων παρά ὄξους μέλιτος καὶ δινδύου. Contra pituitam idem dat Gargilius sect. 19.

CAP. IX. Adsellatum) i. e. ano eiecerit.

Superiore vena) de palato, ἐκ τῆς ὑπέρωξης Hipp. p. 143.

Asphodeli) Minus integra exstant

haec in Hippiatr. p. 145. ibi enim adeps suilla omittitur, et pro cortice mali granati ponitur rhus Syriacus, eiusdem fere virtutis. Sed Hierocles p. 144. plane eadem et eodem ordine habet.

Glutinosa) Hierocles: ἵνα δὲ ὑγρὸν ᾖ τὸ ἔγχυμα. Inde patet, h. l. legendum et non glutinosa potio datur. Postea rectius crassam potionem dixit.

Abstinendus) περιπατεῖν δὲ σύντονον χρόν παραλαμβάνειν vitiosae pro χρόν μὴ παραλ.

cae^m venae rumpantur; quapropter rebus stypticis, et his, quae consolidationem^a faciunt, curandus [est et defendendus a frigore: cui et super renes hoc anacollima oportet imponi: bulbos rufos L cochleas^a vivas contusas, allia quinque, anagallici libram; quae omnia pariter bene trita commiscet,^r et renibus eius³ imponis. quod prodest etiam illis, quibus evulsi^q vel emoti sunt renes. His autem quibus per nares effluit sanguis, pusca frigidissima caput eius^r fovebis, modicum salis adicies. post anacollima superscriptum^r in capite et in^t temporibus oblinis, et vehementer^r medicamento constrictis venis fluxum sanguinis reprimis.^a

X. (vulgo XL.) Si dysenteria iumentum apprehenderit, reversatur eius extalis,^a qui ut curetur circumsecandus est cautissime, ne intestinum, quod praepositum est extali,^b tangatur. quod si fuerit laesum,

ios. C. (m) *intrinsecus vena rumpatur* C. (o) Vulgo: *euretur*. Super legitur. *deinceps bulbos tascodeas vivas etc. colligefaciunt, curandus est, et findendus* (f. *defendendus*) *est a frigore. cui et super renes hoc anacollima (anacollima) oportet imponi: bulbos rufos L. ova P. anagallicus lib. I. quae omnia* C. (o) Io Goth. est *tascodeas* et paulo aotia faciunt et curas super. (p) *commiscet* — et *impones* C. Vulgo *commiscis*. (q) *evulserint* Goth. Voluit *evulsi* erunt. (r) *eorum* C. (s) *anacollima superscriptum* C. unde *superscriptum* addidi. (t) *et tempore oblinies* C. (v) Ita pro in Corb. (x) *reprimis* C. quod errore dedit etiam Grsortiaon.

X. (s) *stalis qui incuratur* C. *deinceps quae* — *secunda* F. S. *extale, qui* — *secundus* Go. (b) Vulgam: *extali frangatur. Procidit intestinum*

Bulbos) In simili anacollema infra c. 47. (48.) est *bulbos rufos triginta, cochleas vivas triginta*, atque in alio VI. (vulgo IV.) 22. etiam in potione bulbae et cochleas iungit II. 28. (vulgo I. 56.) VI. (IV.) 8. Ex his igitur locis colligebat Morgagni, h. l. legendum esse *bulbos triginta, 5 cochleas vivas*, et in corrupti vocabuli *tascodeas* vel ut est in Goth. *tascodeas* initio numeri bulborum vestigia la-

tere. Corbeiensis liber ad *bulbos rufos* ducere videtur, sed is plura etiam mutat. Bulbos *ἰπποπόρος* cogitabat Gesner.

Pusca) Hippiair. p. 444. *ψυχρὰ* ὥσπερ his habet.

CAP. X. *Extalis*) Goth. *extale, qui* — *secundus*. Corb. *stalis, qui incuratur*, F. S. *quae secunda*.

Tangatur) Lectionem Corb. confirmat locus Hippiair. p. 4. 8. *δυσεν-*

iam non redibit et sic remanebit et patulus erit extalis et facile prociidet intestinum. Statim vitae periculum facit.

XI. (vulgo XII.) Animalium otiosis et pinguibus^a contingit ex^b pletura sanguinem mingere, cum hoc,^c quod abundat, erumpendi per urinam^d invenit viam: attenuati etiam^e et exhausti animalis interdum est urina^f sanguinea. Quod accidit aut ex^g nimio ascensu, aut labore ponderis,^h aut nimietate cursus. sedⁱ illis,^j qui ex deliciis aut abundantia contraxerint passionem,^k de matrice auferunt^l sanguinem; attenuatis venas^m laxare contrarium est.ⁿ Vtrisque tamen sa-

a contactu: vitae periculum facit, si tangatur; quod semel non redit et sic remanebit, et paululum exit extalis supra correxi. Corb. sic habet: talitan generatur. Quod si fuerit laesum, iam non redet, sic remanebit et patulus erit extalis, et facile prociidet intestinum, statim vitae etc. In S. margine est: prociidet intestinum ab extale, et Voluit: procedit intestinum ab extali, et vitae etc. Golb. post extali pergit: possit facere. procedit — contactis — facit, tangatur — semel laesum non redit.

XI. (a) Ita C. S. M. pro pigris. (b) expletura F. S. (c) eo quo C. (d) urinas C. Goth. (e) etiam addidi ex Cor. (f) in terra sanguinea F. S. urinam sanguinem C. (g) ex om. C. (h) ponderum C. et Golb. (i) Ita C. Sed ille qui S. M. Sadulis. Qui — contraxerit F. S. sed animal Goth. (j) Ita C. pro passiones. (k) auferendus est sanguis C. (l) venam C. (m) est addit ex C. (n) illa: Caprinum cum amuli tribus avelanis et horti

τεριδόντος ἔκρου ἐκτροπή γίνεται καὶ πρόπτωσης τοῦ πρὸς τὴν ἑδραν ἐντέρον, ἢν οἱ θεραπεύειν περιτέμνοντα καὶ προσέχοντα μὴ τοῦ σπληνός περικύπτειν τι οὐκ ἐστὶ γὰρ δύναται εἰς τὸ ἐντὸς ἐπιστρέφειν, ἀλλὰ μόνον ἀνιηγμένο· καὶ προπίπτει τὸ ἐντερον τὸ προσκειμένον τῇ ἑδρᾷ, οὗ συμβεβηκός ἐστιν οὗ δύναται. Vnde polet, intestinum, quod praepositum extali, male conversum esse ex graeco sphincteris vocabulo.

CAP. XI. *Pinguibus*) Haec peno verbotenus exstant in Hippia r. p. 115.

Script. R. R. Tom. V

Attenuati) Graece: πολλῶν δὲ καὶ ταλαιπωροτέρου ἔκρου τὸ οὖρον αἷμα εὐρίσκεται, ἀλλὰ τοῦτο τοῖς ἀσθενέστεροις ἢ καὶ ἐκ μακρῆς οἰκῆς ἢ ἐκ πολλοῦ βάρους ἢ ἐκ πολλῆς πίμας ἐπιγίνεται.

De matrice) αἷμα ἐκ τῆς γαστρὸς λαμβάνει. Graece. Hoc igitur est Vegetio dematricare. Vide ad l. 10. 7.

Deliciis) τοῦτο δὲ ἐπὶ τῶν ἄγαν λιπαρῶν Hipp.

Attenuatis) τοῖς δὲ λεπτοῖς δόξα τῆς ἀραιμάκτους περιόδου Hipp.

R

lutaris est potio, si^a lac caprinum cum amuli tribus obolis et urceolaris herbae succo [pastillos facias, ex quibus unum] per os frequenter infundas. Certissima quoque ad ipsorum salutem potio praedicatur, si traganti unciam semis, opii -) storacis^p -) tres, nucleos purgatos ducentos decem infundis in vino optimo,^r ac diutissime conteres,^s post ad magnitudinem nucis avellanae cum apibus attritos et vini optimi^a sextario resolves et ad cornu faucibus digeras per

olaris herbae succum frequenter infundes C. Vulgo erat: cum a matricibus obolis et vitio laris herbae. (p) storacis F. S. Drachm. III. S. M. (q) optimo om. C. (r) conteres ex C. addidit Gesner. (s) optimi addidi ex Corb.

Amyli) Ita recte Gesner vulgatum a matricibus emendavit ex Corb. qui habet a muli tribus avellanis. Sed obolis retinui. Amylum cum ovo iis, qui sanguinem reiiciunt, et in vesicae dolore cum ovo et passo dat Plinius 22. s. 67. De urceolari herba vide supra ad II. 6. (vulgo I. 34.) 2. Sed ecce Hippocratica p. 144. in eadem formula γάλακτος αἰγείου ποτὶ λην μέλαν καὶ ἀμύλου ὅσον ὡῶν τριῶν πλῆθος ἐλαίου γο. γ'. μίξας διὰ κέρματος ἐγχυματισσον. Inde igitur legendum erit amyli tribus ovalia. Nihil tamen illa de herba urceolari, vel pastillis. Hos quidem dominavit etiam Gesner et ad sequentia pertinere censuit. Sed eadem Hipp. p. 145. habent in eadem formula καὶ ἀμύλου καὶ τρισὶν ὡῶς καὶ χυλῷ βοτάνης περὶ δελίου. Iude igitur sit manifestum, h. l. legendum esse amylo, tribus ovis et urceolaris herbae succo per os frequenter infundas.

Traganti) Vulgo draganti. Hipp. p. 145. τραγακάνθης οἶνω ἀποξηρῆται γμῆνης γο τὸ ἥμισυ.

Opii) In Corb. est draganti semen

et apii scr. 1. storacis scr. tres pinenas purgatas. In S. M. est pro vulgato mespili scr. scriptum metropoli drachma 1. In Goth. mesupoli. Equidem ex vestigiis lectionis Corb. veram lectionem restitui eiceto mespilo. Et sic Hippiatr. ὀπίου γρ. θ'. i. e. opii scr. quatuor, et tantundem styracis ponunt.

Nucleos pinenas) Plinius 22. s. 74. nuces pinenas, quae resinanti habent contusas leviter cum aqua decocta dat sanguinem excreantibus. Vulgo h. l. erat pini, hoc purgatas. Graece est: στροβίλμα ἀριδμοῦν 15'. Igitur h. l. lege vicinos dicenti vel viginti decem.

Apibus attritos) In G. est apibus a tribus. Fuitne raphanis tribus? quas coctos sanguinem excreantibus dat Plinius 20. s. 13. Sed nihil tale in Hipp. quorum locum nunc denum investigavi. Quare cum Gesnero malim cum superioribus vel prioribus.

Resolves) Ita Corb. Vulgo resolutos dabis ad cornu et faucibus digeras. Eadem Goth. resolves omisso et habet.

dies continuos septem; quod etiam hominibus prodest ad fabae magnitudinem cum ovo dedisse.

XII. (vulgo XIII.) Si vero sanguinem animal reicit,* oportet genestae succum dari^b cum vino, aut porri succum lixivio oleoque permixta faucibus infundere. Aliquando animalia sanguinem vomunt, quibus hac potione succurritur:° absinthium Ponticum et spicam nardi aequis ponderibus in cacabo novo cum aqua decoques^d et dabis in potu.*

XIII. (vulgo XIV.) Si* sanguis interdum nimis^b per venam, cum percussa fuerit, et^c claudi non potuerit, erumpit, remedium est, stercus ipsius^d animalis superponere* fluentibus venis: aut si perseveraverit, urere^f cauterio subtiliter, ne nervi laedantur. Floccum etiam competenti^e oleo tinctum venae^h admoveo. etiamⁱ assem ligneum* in vena, qua sanguis profluit,^l ponis, et ligas; praesens est remedium.

XII. (a) animal reicit C. pro vulgato sanguinem vomat. (b) Ita C. pro succum, cum vino atque porri succo. Idem lixivio habet. (c) succurreretur C. (d) coques C. (e) potum C.

XIII. (a) si om. C. (b) nimium C. (c) Ita Corb. pro ut claudi non possit, erumpat. (d) ipsius om. S. (e) super C. (f) uri C. (g) tamenti C. (h) bene C. (i) etiam om. C. (l) luncum F.S. nobiscum C. (l) effluit C.

Hominibus) Vulgo *omnibus*. Corb. *homini*, unde *homini* malebat Gesner. Hipp. τοῦτο δὲ καὶ ἀνθρώποις ἐστὶν ἐπωφελὲς εἶγε κυάμου μέγεθος εἰς ὧν δώσει. Recte igitur C. et G. *ad fabae m.* pro vulgato ante Gesnerum cum *fabae magnitudine*. Deinceps male S. M. *cum vino*. Corb. omittit verba *cum ovo*.

CAP. XII. *Porri*) Etsi sectivum etiam huc facit, capitali tamen efficacioris succum vel solum vel cum thuris aut gallae farina, aut acacia commendat Plinius 20. §. 22. In Hippiatr. p. 445. est πράσσου χυλόν

μετὰ οἰνομύλου καὶ αἰοῦ εἰς τὸν λαιμόν ἔμβαλλε προσμίσγων καὶ στακτὴν εὐλίγην. quae valde sunt diversa. Gesner malebat *oleoque lixivio* legi. Equidem Corb. lectionem restitui, quoniam etiam Gargilius sect. 46. genistae succum cum vino separatim propinat contra sanguinis abundantiam.

Cacabo novo) Hipp. p. 446. ἐν χαλκίῳ καινῷ ἀρεψήσας.

CAP. XIII. *Assem ligneum*) Male Gesner asserculum interpretatur; intelligitur enim nummis. Hippiatr. p. 42. ἀρόδευμα αὐτοῦ τοῦ ἵππου

XIV. (vulgo XV.) Vesicae indignatio generatur ex plurimis causis, et^a propter urinae difficultatem celerrimum,^b immo praesens discrimen importat. De qua valitudine diligentius^c tractare^d convenit, ut passioni^e competens medela succurrat; quae his agnoscitur signis. mingere non poterit, omnia crura² flectentur, demittitur^f venter ad terram. Et si difficulter mingit,^g dysuria appellatur: si^h quando guttas per veretrum mittitⁱ cum labore, stranguria dicitur: quum^a in totum non potest mingere, ischuria¹ appellatur, et vicinus est morti. Propter quod extensiones et tubercula nascuntur in dorso, et praefocatio³ circa fauces ex dolore ventris. Cui hac ratione succurris:^m deⁿ pectore venas pungis, et sanguinem quantum sufficit, detrahis, et sic accipietⁿ laxamentum. Praeterea manum tepido^p cum oleo

XIV. (a) Ita C. pro quae. F. S. qua. (b) Ita C. celerr. deeral ante Gesu. (c) Vulgo diligenter. Corb. diligentibus. (d) Ita pro tractari C. et Gôlb. (e) passionis C. G. (f) Vulgo dimittit. Corb. ventrem demittit. (g) mingat Corb. (h) Ita C. pro Sed. (i) mittit om. C. (2) Quia totus Golb. Qui vicinus est morti propter quam extensionem reliquis omissis Corb. (l) Ita pro dysuria Morgagni et Gesner. (m) succurres C. (n) depectorabis et sanguinem quantum sufficit detrahes C. Vulgo quantum videbitur. (o) Ita C. pro accipitur. F. S. lavamentum. Morgagni coniecit. levam. (p) Ita C. pro tepidam. Golb. manus cum oleo tepido. (q) mittes C. (r) Ita pro inve-

ταῖς ρεούσαις φλεβῶν ἐπέτιδες. εἰ δὲ ἐπιμένει τὸ αἷμα φερόμενον εὐφυνῶς ἐρίας μάλλιν βρέξας εἰς ἑλκισιν τῇ φλεβί προσένεγκαι, ἢ νοῦμον ξύλινον ποιήσας ἐπὶ τῇ αἰμορροῦντῃ φλεβί ἐπιτίθει καὶ χρωῶ ὡς καλλίστῳ καὶ προχείρῳ βοηθήματι. Vides, canterii usum ibi omitti.

CAP. XIV. De pectore venas) Hippocratica p. 411. τῷ δὲ τὴν γαστέρα ὀδυνομένῳ χρὴ βοηθεῖν οὕτως. διακόπτεις τὰς ἐν τῇ στήθει φλέβας καὶ ἰξμακτιζεις τὸ ἄρσεν. οὗ δὲ καὶ

τὴν χεῖρα λιπάνοντα καθίστηναι εἰς τὴν ἰῶραν καὶ τὰ παρακείμενα ἐμψρόγματα ἐκκορίσασθαι, καὶ ἄλλος λιπτὸς ὅπου ὠξυρόχρον καὶ μάλιστα εἶναι. ἐρεθισμένον γὰρ παρέχεται τοῦ διατελλῆσαι, καὶ οὕτως ἀνοδυνος ἔσται. Vnde apparet dulcedinem h. l. esse ἐρεθισμὸν. Sed pro oleo Graecus adhibet mel. Legendum etiam descendat. ululando enim etc. Atque ita edidi. Ceterum Corb. depectorabis habet, quod dictum, ut denutricare, sanguinem ex matrice detrahere.

in anum mittis,^a et si qua stercora intus^r impedimento sunt, attrahis.^s Post cum libra olei salis triti^t plenum acetabulum misces, et calefactum iniicies in anum, iumento in locis prunis posito, ut facilius ad interiora^u descendat; dulcedo enim^v sequitur ac solutio ventris, et dolor mitigatur. Quae remedia si^w tarde^x subvenerint, manum et brachium perungito, et^y cum magno sensu atque cautela in^z anum iniicito^a in partem dextram, et reversato^b in sinistram: vesicam^c manu plena leviter premito, ut incipiat^d urina procedere,^e et sic liberabitur. Valde premere^f est^g contrarium. Ex his autem^h causis passio ista^h descendit: si iumentum in opere aut cursu magna parte dieiⁱ cogatur, et urinae faciendae^s spatium denegetur, tunc^l a vesicae^m meatu usque ad verctrum nascitur tumor, et cum dolore egestionis foramen angustatur; E diverso si iumentum exerceri solitum diebusⁿ plurimis steterit, indigestione^o nascuntur spurcitiae,

neris intus, quia impedimentum praestant Corb. (x) *abstrahes* C. *extrahis* Morg. (t) *interna* C. (v) *Vulgo etiam.* (x) *tardus* C. *deinceps vulgo manus et brachia.* Necum C. *qui perungito.* (y) *tum magno* C. (z) *Ita pro manus* ex Corb. Gesn. (a) *et ins.* Edd. a. G. (b) *Ita cum* C. Gesn. *Vulgo in partem.* Golh. *dextram et cum saro in partem.* Ceterum ubi ab Editis discessit Gesner, Corb. seculus est. (c) *et sic manum plenam* edd. a. G. (d) *incipis in hac proc.* edd. a. G. (e) *producere, sicque liberantur* C. (f) *spinae* F. S. *premere* S. M. cl C. (g) *autem* om. edd. a. G. (h) *ita* edd. a. G. (i) *duci* edd. a. G. (s) *facili* edd. ex urinae G. (l) *et* edd. a. G. (m) *uti* ins. C. (n) *ex humore efferunt* C. *spurcitia ex humore effu-*

Valde premere est contrarium) Totam hanc rationem improbat Apsyrus Hippiatr. p. 111. cuius verba posui supra ad II. 23. (vulgo I. 54.)

Spatium denegetur Hippiatrica p. 112. *ὅταν ὁδοπορῶν ἢ προχέζων δι' ὅλης ἡμέρας μὴ οὐρήσῃ διὰ τῆς ὁδοῦ, διό θ' αὖ ἀναγκάζειν ἐκινεῖσθαι καὶ ἐκκλίσθαι πρὸς τοῦ οὐρεῖν. τὸν γὰρ*

*ἀπὸ τῆς φύσεως πύρου ἐπὶ τὸν οὐρη-
τῆρα συμβαίνει φλεγμάνειν καὶ μετὰ
βίης προεῖναι τὸ οὐρον, δι' ἣν αἰτίαν
ἀκρεῖ καὶ οὐρῶται. Sed rectius ibi
Hieracles p. 115. habet οὐρήθραν
pro οὐρητῆρα; et loc loco in Veger-
lio malim urethram quamquam vere-
trum d. fendi potest; per illud enim
excurrit urethra.*

et^a humores efferuntur usque ad vesicam, compunctiones etiam et morsus urinali fistulae praestant; ex⁸ quo stranguria^a plerumque contingit. Ex perfri-
 ctionis^a indignatione dysuria solet^a venire, cum nimio rigore meatus intumuerit: et ideo calefactionibus diversis a^a frigoris solvenda est celeriter iniuria.
⁹ Interdum ex^a indigestione hordei, vel^a cum aquam frigidam avidissime biberint, dolorem^a ventris animalia patiuntur, et propter vicinitatem commota vesica stranguriam sustinent. Aliquando et stercus pullinum, vel^a alia noxia in cibo sumta, cum inflationem^a
¹⁰ fecerint, impediunt minctionem. Bestiolae^a etiam, quae appellantur buprestes,^a araneae similes, si cum

runtur. G. deinde praestat. (o) stranguria C. (p) perfriktione et edd. a. G. (q) adsolet evenire C. assolet Golb. (r) Ita pro a frigore s. est ini. cel. Corb. (s) Ita pro et C. (t) Ita pro et Corb. (v) Ita pro dolores Corb. (x) Ita pro et C. (y) Bestiolus etiam, qui appellatur buprestis araneae similis, si cum foeno devoratus fuerit, animal praefocabit C. bestiolas etiam Golb. Verba si et foeno, Vulgo desunt. (z) vulpestres F.S. bulbrestrae S.

Compunctiones) Hippiafrica p. 112. ἐστὶ δὲ καὶ διὰ τὸ ἰσχύει καὶ μὴ γυμνάζεσθαι, γεννᾷ χυμούς δριμυτάτους, οἵτινες φερόμενοι ἐπὶ τὴν κύστιν, δηγμὸν παρέχουσι τῇ διόδῳ τῆς οὐρήσεως, καὶ διὰ τοῦτο στραγγουρία. quae vitiose repeluntur p. 115.

Perfrictionis) Hippiafrica p. 112. πολλὰκις δὲ καὶ χειμῶνος δὲ ὑπερβολὴν ψύχους γίνεται, διὸ δὲ τῷ τοιοῦτῳ πῦρ παρακαίει καὶ οὐρήσει.

Indigestione) Hippiafrica p. 112. τὴν δὲ γαστέρα συμβαίνει πονεῖν δι' αἰσθητικὰς αἰσθητικὰς ὅταν μὴ καταπέψωνται τὰς κριὰς ὅλας ἀποδύη ἢ καὶ τούτων ἐμμένωσι πλείονες· ἐμπλησθῆς γὰρ τοῦ ποτοῦ, τὴν γαστέρα οὐκ αἰσθάνεται καὶ στρεφούται. ἢ ὅπου ἐν τῇ προσηραμένῳ χόρτῳ ἐμπίση ἐσθίουσι στρουθίου πιτρον καὶ τοῦτο γὰρ πλε-

μονὴν παρέχει καὶ στρόφον. Vides, pro stercore pullino plumam memorari. Priora accuratius tradit Theomnestus p. 106.

Buprestes) Hippiafrica p. 113. γίνε-
 νεται δὲ καὶ ὁ καλοῦσι βούπρηστιν, ὁμοίον φαλαγγίῳ, ὃ ἐγγενῆται ἐν τῷ χόρτῳ, ὃ ἐὰν προσλάβῃ τῶν ὠκυτῶν ἐμπρησθήσεται καὶ κινδυνεύσει. De eadem re Theomnestus p. 106. ἐστὶ δὲ ὁμοίος φαλαγγίῳ σκόλεξ, ἢ ὅταν ἀράχνιον, ἢ τὸν λεγόμενον λύκον φαλαγγίον, ὅπερ πολλὰκις ἐν τῷ χόρτῳ γινώσκει. Hierocles ibidem p. 105. εἰ ἐμπροσθὸν εἰς τὸν χόρτον φάγῃ ἀράχνιον μικρὸν ὁμοίον φαλαγγίῳ ὃ καλοῦσι βούπρηστιν. ἐμπρησται γὰρ ἐπὶ τούτῳ, ὡς καὶ βέπτειν ἐκ-
 τὸν εἰς τὴν γῆν ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνης. De buprestis iterum nosse infra c.

foeno devoratae fuerint, animal praefocant. Aqua^a quoque coeno vel limo^b turbida si bibatur, meatus impedit minctionis. Vermes^c quoque vel lumbrici¹¹ si intestinum exulceraverint, vesicam^d laedunt, et dupliciter animalibus discrimen important. Quod his deprehenditur signis,^e animal quod tardius mingit, latera sibi scalpit,^f vel terram mordet, scias illud^g vermibus^h vel lumbricis torqueri. Cui hac ratione¹² succurris:ⁱ brassicae folia subtilissime^k contundis, et commisces boni vini cotylas quatuor, et per sinistram narem^l infundis. Sulphur.^m etiam vivum in pulverem rediges, et cum oleo totum ventrem animalis et veretrum perfricabis. Absinthium etiam largiter cum vino decoques, et per sinistram narem defundes. laser quoque Syriacum et nitri pulverem cum vino decoquis,ⁿ et per os digeris. Inambulationi-¹³ bus et leni^o cursu exercebis^p in loco molli vel her-

M. (a) aquam — turbidam si bibat, meatum C. (b) luto S. M. (c) Vermes q. v. lumbricam si intestinum exulceraverint C. unde vulgatum: in intestinis cum ex ulcere venerunt correxi. (d) sic C. vesicas edd. a. G. (e) si ins. C. (f) scalpet — mordeat C. (g) Vulgo eum. (h) ver torqueri C. unde vulgatum extorqueri correxi. (i) succurres C. (k) subtilissima contundens commisces vini boni cotulas C. commisces etiam Goth. Vulgo commiscis. (l) partem suffundes C. (m) Sulphur — defundes ex C. supplevit Gesner. (n) decoquis per os digeris C. (o) leni C. (p) Tunc in

77. (78.) tradit. Vide notas ad Nicandri Alexiph. vers. 335. et ad Aeliani H. A. 6. 35. Ad meloearum Linnaei genus pertinere videtur.

Aqua quoque Theophrastus p. 106. συμβάλειν δὲ καὶ διὰ φρυγίτην ὕδατων καὶ ξενισμῶν. Sic et Apsyrtus p. 113.

Terram mordet Hippocratica p. 143. ἐν ἐπιγνώσῃ ἐν τῷ συμβάλειν βλέπειν ἐκυτόν καὶ θάπτειν τὴν γῆν διὰ τοῦ πόνου. Deinde subiungit eadem medicamenta, nisi quod post vini cotyl-

las quatuor addit καὶ εὐλαίου μίαν ἐγχυματίζειν διὰ τῆς ἀριστερᾶς ῥινός. Eadem repetantur p. 106. Alia mensura adhibetur et per dextram narem medicamentum infunditur p. 116.

Sulphur Hippocratica p. 113. καὶ Διόν τρέφοντες μετ' εὐλαίου ἐπαλείφειν τὴν κοιλίαν, καὶ ἀφ' ἑνθού δὲ ἀρμόζοι τοῦτο, ἐφ' ὅμεινον ἐν οἴνῳ.

Laser Syriacum Hippocratica p. 113. ἐπὶ τὸν Συριακὸν ὅσον μέγεθος κυάμου καὶ νίτρου ὅπου οὐδὲν μίαν δίδνται ἐν οἴνῳ ἐγχυματίζειν.

bido: vel ad aquam leniter labentem ad urinam invitabis. Facilius^q autem provocabitur, si, ubi aliud^r
 14 animal minxerit, teneatur. Quae^r praemittuntur,^s
 ut veniatur ad curas;^v aqua enim calida diutissime
 lumbi fovebuntur^a et renes, tunc avenam agrestem
 et^r vini dulcissimi duas cotylas decoques, et per si-
 nistram narem infundis colatum humorem:^a sicut
 praeterea optimas decoques in aqua cotylis quatuor,
 15 mixtoque nitri pulvere similiter defundes. Allium^b
 quoque cum vino decoctum, et per sinistram narem
 infusum^c producit urinam.^d Memineris autem ex eo
 momento^e cum in hanc inciderit passionem, hordeum
 ei^f subtrahendum penitus, et potum,^g herbam viri-
 16 dem vel farraginem ad substantiam dandas. Sarma-
 tarum autem, (quorum) equitatus^h veteres plurimum
 valuerunt, usque invenit, ut animalia a collo usque
 ad pedes involvantur de sagis, suppositisque carbo-
 nibus vivis addito castoreo suffumigentur, ut totum

*locum mollem vel herbidum, vel aquam leviter habentem ad urinam invi-
 tabis C. unde vulgatum leniter abeuntem correxi, ubi abeuntem omittit S.
 (q) Facilius a. prov. addidi ex Corb. (r) Vulgo aliquod aliud. sed Corb.
 mecum. Post teneatur vulgo sequitur: facilius provocatur. (s) Quaedam S.
 M. (t) praemittenda sunt C. (v) curam C. (x) Ita C. pro fovebuntur.
 (y) Ita C. pro ex vino dulcissimo duabus cotylis decoquis. nisi quod cotulas
 C. (z) Ita C. pro colatos humores. (a) Ita C. diff. a. G. (b) Folium C.
 et Goth. Trifolium S. M. (c) fusum C. (d) Ita pro urinas C. (e) Ita
 C. pro statim, cum in passione occiderit. (f) Ita pro eis Goth. eis subtr.
 om. Corb. (g) Ita C. pro potus herbas virides vel farragines ad sustentan-
 dum. (h) Ita cum Gesnero Goth. pro aequit. Corb. aequitatum apud
 veteres. Gesner quorum iusseret suavit. (i) vitrum C. quod utrum inter-*

Aliud animal) Hippiastris p. 113.
 προκαλούμενον δι' αὐτὸν ἄγειν ἐπὶ
 ἀπούρησιν ὅπου ἑτέρω πλῆν ἐκ τῆς
 οὐρήσεως φύσημα παύεται, ἐφ' ἣν
 ἰὼν εὐθὺς ὡς τάχιστα οὐρήσεται.

Lumbi — et renes) Hipp. p. 112.
 τοῦ σώτος καὶ τῶν ἰσχυρῶν.

Avenam agr.) Hipp. σπύλον ἀγε-
 ψήματι,

Allium) Vitium arguit lectio fo-
 lium et trifolium. In Hipp. est πο-
 λυφύλλον.

Sarmatarum autem equitatus) Nar-
 rationem habet Hippiastr. p. 113.

ventrem¹ testiculosque eorum castorei fumus vaporet;² et confestim detractis carbonibus cooperti deambulant et mingunt. Alumen scissum³ et sales^m fricato,¹⁷ admixtoque oleo et melle collyrium longum et tenue facito, et in scapiⁿ ipsius foramen inserto, continuo provocabitur. In aheni opopanacis quanta^o digiti¹³ minoris extremitas cum^p vino decoques et per nares dextras dabis. Alii cepas acerrimas purgant,^q et leviter contusas tres aut quinque ponunt in anum, et sic deambulare faciunt. Ad urinas inventus est¹⁹ qui affirmaret priores ungulas^r equi ipsius radi, et teri cum vini sextario, et per nares infundi: ad celeritatem^o minctionis^r physica ratione prodesse. Betas quoque^r et mallas decoques, et aquam earum calentem cum melle ad unum sextarium naribus infundes. Si tempus virides denegat cibos, foenum²¹

pretatur Gesn. (2) Ita pro *evaporet* C. omisa lamen copula et. (l) *salsum* F. S. *excisum* C. *scissum* S. M. (m) *sale* F. S. *salis* C. (n) Ita pro *veretri ipsi foramine* Corb. (o) *Vulgo erat ano panacis quantum*. In Codice *Inde apoppanacem*. In altero *opopanacem*. In Goth. *panācem*. Meeum S. M. ubi lamen est *quanti*. (p) *cum* — *dextras* addidi ex C. et S. M. nisi quod S. M. *decoqui*, et Corb. *decoques*, per *nares dextram*. (q) *purgant* addidi ex S. C. (r) Ita Corb. *Vulgo affirmat et ungulam*. (s) Ita pro *celerem minctionem*. *Si non tali ratione prodesset* Corb. (t) *minctionem* S. *minzionem* F. *celerem minctionis* Goth. (v) *quoque* ex Corb. addidi. *betas* —

Opopanacis Hipp. l. c. ὀποπάνακος ὅσον κεράλην^r θακτῶλου τοῦ μικροῦ τρέψοντα ἐν οἴνῳ κατύλη. sed p. 115. est: ὀποπάνακος κεράλην ὅσον θακτῶλου μέγθος. *Opopanacem* ex vino contra stranguriam dat etiam Diosc. III. 15. *Vulgo* hic locus vitiosissimus erat.

Cepas Supra II. 33. (vulgo I. 61.) est *allium*, et verba *et sic* — *faciunt* omittuntur. Ceterum emendationem nostram firmanit Hippiatr. pag. 111. ἀρόμμη τὰ μακρὰ ἀτινά ἐστὶ δριμύ-

τερὰ ἀποκαθάρματα καὶ βλάσαντα etc.

Affirmaret) Ita scripsi ex Corb. Hipp. p. 113. ex Magonis Georgicis: τοὺς ἐμπροσθίους πόδας κάτωθεν ἀποξίσαντα ἐκ τοῦ κατ' ὄνου χα μέρους — ἐν οἴνῳ ὅσον κατύλη. Ceterum S. M. *physicali ratione prodesse* habet, adeoque Corb. scripturam firmat.

Decoques) Supra est ad *tertium decoques* — *ad medium sextarium*. Hipp. p. 116. σούτλου καὶ μαλάχης ἀρίστημα διὰ γλυκίως ἐγγυμπτίζεν.

melicrato* adpersum praebebis : vel succum ptisanac⁷ hordeaceae cum melicrato similiter dabis. Aliquanti* rosmarinum* decoquunt, et ex ea calida testes^b foveant. Cimicem^c etiam vivum in aures animalis mittunt, alium^d super naturam, qua mingit,^e confricant; certissimum dicitur.^f Porros decoques,^g et succum eorum exprimes ad sextarium 1, et cum vini veteris^h hemina olei acetabulum permisces, etⁱ per narem dextram dabis, deambulando^j ducis. Vulgare et^k verum est remedium :^m lutum de via ex lotio

que Goth. (x) mellicr. edd. a. G. (y) tesanae C. (z) nlii S. M. (a) Ita Corb. Vulgo rosmarinot. (b) testes ex Samb. addidit Gesuer. tenent addit Goth. (c) Ita Corb. Vulgo Alii cimices tritos in nares. S. M. ternos vivos in aures. Goth. tertios habet. (d) Vulgo et alium. F. S. aliam. (e) mingunt F. S. (f) dicitur om. C. (g) decoquens succum C. (h) et ins. F. S. (i) et om. C. nares dextras G. (j) deambulatum ducis C. (l) Sed C. In Goth. est bulgar exsiccant verum est lutum. (m) rem om. C. (n) cum

. Succum ptisanac) Hipp. p. 114. καὶ τὰς κριθὰς ποιοῦντα πιστάην καταρ. τ. μιλιχράτω.

Rosmarinum) Hipp. p. 117. θράζον τὴν βοτάνην κατεβλήσας καὶ ἐξ αὐτοῦ διρμυῦτὰ αἰδοῖα τοῦ ἵππου ἀπαντλήσου. Brathys latine sabina dicitur.

Cimicem — vivum) Ex Corb. dedit lectionem veram, quae etiam exstat supra II. 33. (vulgo L. 61.) In Hipp. p. 117. ἐστὶ χόρην ζῶντα — ἐπιτρέψον.

Veteris hemina) Hemina omittunt Hipp. p. 117. ubi est etiam καὶ δεκκινεῖν παρασκευάζει.

Vulgare) Exstat Hippicis. p. 117. Vulgare — lutum — ex lotio) Huc pertinet Aristotelis locus Problem. VII. 3. διὰ τί ἐπιπύει πρὸς τὸ πῦρ στάμεν, οὐρητιώμεν, καὶ ἔαν πρὸς τὸ ὕδωρ, οἷον ἔαν, πρὸς τὸν ποταμόν, οὐροῦσαν; ἢ ὅτι τὸ πᾶν ὕδωρ ὑπόμνησιν εἰδῶσι τῆς ἐν τῷ σώματι ὑγρότητος καὶ ἐκκαλεῖται τὸ προσέον αὐτὸ

δὲ τὸ πῦρ διαχλῆ τὸ πεπεγὸς ἐν τῷ σώματι, ὥσπερ ὁ ἥλιος τὴν γῆνα. Item probl. 6. διὰ τί χασμυσμένους ἀντιχασμῶνται, καὶ ὅταν οὐροῦντα ἴδωσιν, οὐροῦσι, καὶ μάλιστα τὰ ὑποζυγία; ἢ διὰ τὴν μνήμην; ὅταν γὰρ μνησθῇ, κινεῖται τοῦτο τὸ μένος τοῖς μὲν οὖν ἀνθρώποις διὰ τὸ εὐαισθητοτέροις εἶναι, ἰδοῦσιν εὐθὺς συμβαίνει καὶ κινεῖσθαι καὶ ἀναμνησθῆναι, τοῖς δὲ ὑποζυγίοις οὐκ αὐταρκεῖ τὸ ἰδεῖν, ἀλλὰ προσδίδονται καὶ ἄλλης αἰσθήσεως· διὸ καὶ ὀφθαλμοδίνετα, ὅτι εὐκυνητοτέρα αὐτὰ ἢ αἰσθητικὴς τοῖς ἄνθρωποις λόγου· καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ἀπαντα οὐρεῖ, οὐ ἂν τὸ πρῶτον οὐρήσῃ. τότε γὰρ μάλιστα κινεῖνται, ὅταν ὀφθαλμοδίνωσι ὀφθαλμῶνται δὲ, ὅταν πλησιάζωσιν. Quae quidem posteriora ad asinorum gregem nimis anguste reulit Alexander Aphrodis. Probl. I. c. 34. Modum excedit etiam, quod lutum ex urina

cuiuscunque equi factum vinoque permixtum et colatum naribus infundas. Apii radices cum vino^a dulci²¹ aut melicrato decoctas praebebis,^a pulveremque thuris ovumque crudum cum vino dulci permixta per os convenit dari. oleo cum vino permixto et calefacto supra renes et ilia inungens^r confovebis. Ex melle quoque decocto et sale collyria^q longa et tenuia foramini immittuntur,^r quo emanat urina. Musca^a viva et^a loco ipsi immittitur,^r vel mica thuris apponitur, et de bitumine collyrium^r inseritur, ut provoetur urina.

XV. (vulgo XVI.) Quibus modis constrictus^a venter solvi debeat,^b saepius dictum est. Nunc exponendum est, quemadmodum^c solutus possit adstringi. Res enim haec animalibus periculosa nimis est, nisi velox medicina subvenerit; cuius necessitatis^d de experimento principale^e remedium est. balaustii^f

vino ins. C. S. M. (addidi dulci ex Hipp., suadente Schoeidero. Typ.) (o) praebere C. (p) spongiis C. inungis Goth. (q) collyrium etc. C. (r) inditur quo manat C. (s) etiam ios. C. (t) et om. C. minuitur pro immittitur Goth. (v) immittetur, vel micturis apponetur, vel devitum in collyrio inseritur, ut provocet urinam C. (x) Volgo collo inseritur.

XV. (a) Ita pro strictus C. (b) Ita pro debet, saepe praed. Corb. dictum etiam Go. (c) Ita pro si solutus, postea restringitur. Etenim hoc animal — periculosum Corb. possit adstringi etiam S. M. (d) Ita pro necessitas ex C. Gesn. (e) Ita pro principali tenendum est S. M. Corb. principale etiam Go. (f) Hoc ex S. M. scriptura: Falaustae seminis effecit Gesn. Clistere unciam F. S. appposito signo corruptae lectionis *Vite SMNC*. Equidem

factum non olfaciendum datur equo laboranti, sed vino permixtum colatumque naribus infunditur a Vegetio.

Oleo cum vino) Haec usque ad finem capitis excerptis ex Columella VI. 30. 4. uode confirmatur emendatio Gesneri, in fine vulgatam: collo inseritur emendantis ita, ut edidi. Ceterum male Gesneriana haec distina-

xerat permixta, per os convenit dari oleo cum vino etc. Supra succum apii et caulium addit, omissum a Columella. Verba per os — permixto omisa in editione principis male incluserat Gesner.

Radices cum vino) Ex C. S. M. addidi cum vino. sed ex Hipp. p. 117. praeterea dulci addi debet.

seminis unciam ex vino austero * dabis, caryotas tundi^b et gallas Syriacas, et exinde datur potio salutaris. Talis quoque subvenit compositio: ceræ¹ uncias 2, lardi libram unam, piperis unciam¹ semis, piculae^m semiunciam diligentissimeⁿ tundes, casiae unciam semis, trita pariter consperges,^o offas facies, solito minores,^p intinges^q in ceram remissam et sic digeres. Stercoris quoque ovilli denarios III. et acetum^r mulsi sextarium^s per cornu dabis. herba rubea trita^t restringit,^u si detur in vino. spongiam Afram^v intinges in pice liquida, post combures, farinamque eius vino austero defundes. farinae triticeae heminam;^x sevi caprini unciam unam, lactis heminas tres pariter commisces et da. Nitrum^y quoque, si^z potest fieri, virgineum^a diligentissime tritum et in pulverem re-

balaustii semineum malim, quia balaustii semen nullum est. (g) vel aceto per os defundere (diffundit S. M.) Hordeum combustum (ordeum quoque S. M.) ex vino austero dabis ins. C. et S. M. (h) tundes in gallum Syriacam C. (i) cense S. (z) sordes ins. S. C. (l) smac. h. e. semiunciam C. (m) lenticulae coniec. Murg. IV, 33. (n) casei smac, dil. tundes et C. cassiae F. S. nobiscum S. M. (o) conspergis F. (p) Ita pro mure S. M. C. (q) intinges C. (r) Ita pro cera, cum remissa est. Sic quoque digereis stercoris ovis libram, et in aceti et mulsae sextarii dedi ex Carb. nisi quod quoque retinui ex vulgata et cupulam ante acetum addidi. stercoris denarios tres S. M. facit — cera remissa est — ovis denar. III. aceti Ga. (s) trita ins. S. et C. (t) Ita pro restringes, si dedigeris C. (v) offam ex Edd. offert Gesner, qui Afram ex C. posuit. Sed Sambucus in vino spongiam. Offam intinges et in margine vino veteri. Spongiam habet. Vilinse autem varietas ista notatur in margine. (x) heminam, sevi caprini unciam unam lactis heminas tres pariter commisces et da S. M. Vulgo erat: heminas quatuor commisces et digeres. (y) Nitrum C. (z) Nitrum — fieri om. S. M. (a) vir-

CAP. XV. *Ceram remissam*) In eodem marbo puliculae ex alica tota cum aqua coctae ceram remissam addit Marcellus Empir. c. 27. p. 193.

Spongiam Afram) Plinius 31. sect. 47. omnium spongiarum cinis cum pice crematarum sanguinem sinit vulnerum: aliqui raras tantum ad

hoc cum pice urunt. Dioscor. V. c. 138. σὺν πίσσῃ κατέτερος σπόγγος πρὸς αἱμορρογίαν αἱμορροῦσαι. Supra 3, 34, 1. si sanguis reprimi non possit, spongiam Afram et turis masculi pollinem commixtum impone: ubi S. Margo ustam pro Afram habet; sed id vocabulum addendum erat.

dactum cum hemina^b aceti semiunciam dabis. Pulvis ex pumice datus^c cum vino in potu mox medetur.

XVI. (vulgo XVII.) In folliculo vel in ano aliisque partibus corporis nascuntur aliquando verrucae, et vitium deformitatis^b important, hac ratione curandae: lino^d subtili constringentur^e ipsae verrucae. Dein^f causticum crudum imponitur,^g et sponte decidunt. Ferro etiam praeciduntur, et [de^h] cauterio leviter adusta sanantur.

XVII. (vulgo XVIII.) Interdum^a iumentis misera fit coxa; cui de venis femoris^b sanguis emittitur, et in vase diligenter excipitur. admiscetur etiam pulvis sulphuris, nitri, baccarum lauri, seclae tritae,^c et contra pilos diutissime perfricatur, et per triduum sic permanere^d permittitur. Aqua^e etiam,^g in qua² verbenae^f coctae sunt, tepida ter^e in die fomentabis: pedem^h quem sanum habet glanteⁱ ferreo, vel si de-

ginem C. (b) Ita cum C. Gesn. cum aceti semiuncia diligentissime tritum dabis ex F. S. laudat Gesoer, sed in Samb. est c. ac. sem. dabis heminam. in margine: unciam unam cum aceti hemina media dabis. (c) cum vino potui datus C.

XVI. (a) Ita pro aliis quoque partibus S. M. et Corb. (b) Ita pro difform. C. Go. (c) sunt add. C. (d) filo S. M. (e) constringetur ipsa verruca Corb. (f) Ita pro in ex Corb. Gesn. (g) imponetur — decidet — praecidentur — sanatur Corb. (h) de om. Corb.

XVII. (a) Int. ius. omitt. princeps. (b) femorum C. (c) et seclae tritae S. M. et seclae tritae C. et seclae tritae Go. Vulgo simul tritae. (d) manere patietur C. (e) etiam om. C. (f) verbenae C. (g) Ita ex C. et S. M. Gesn. datur in die Samb. et princeps. tepide dantur Go. (h) Ita pro pedes quos sanos C. In Codice Samb. erat: fomentabis per dies septem. pedem quem sanum habet calcabis. (i) glante — spartia Go. clauco C. (z) Ita C. pro

Cap. XVII. *Seclae tritae*) Ita pro simul tritis ex Codd. scripsi: rationem edam ad cap. 21. (22.) sect. 3. ubi manna thuris, sal et cochleae mariorae adduntur.

Ter in die) Cap. 21. male est interposito triduum.

Glante ferreo) Soleae simile aliquid intelligi, monet Gesoer. Sed ferreas ostras soleas intelligere oon patitur additum verbum *calcabis* — colligabis. Clavis enim ferreae soleae ferreis configuntur. Soleas autem sparteas iaduliles camelorum memoravit iam

fuert, spartea calceabis, cui rotulam ligneam^a sub-
iicies, et addita fasciola diligentissime colligabis, ut^b
suppositura illa faciente partis illius, quae misera
est,^m planam ungulam possit ponere. Synchrisma^a
etiam perungues in sole, et non minus quam^a unam
horam contra pilum diligentissime confricabis. Si
eiusmodi cura tardaverit, contra coxae commissuram
quatuor foraminibus cauterere^p pertunde,^q et pannos
vel lemniscos^r ex aceto et^a oleo sub cute per fora-
mina traice per triduum, post traumatico illinitos
pannos diebus novem per eadem foramina traicies,^t
vel calida verbenacea utaris, et sic lemniscos subii-

lemniscos. lac cimis subiis Go. (l) Ita pro et suppositiciam facies parti illi
Corb. (m) Ita pro ut planas ungulas Corb. nisi quod plenam. (n) Ita ex
Corb. Si *incriisma* vulgatum *Incriisma* correxit cum Morgagu. Gesner. (o)
hora contra ineisuras quatuor for. vulgo a. G. (p) *cute* Corb. quod addi
volebat Gesner. (q) *pertundito* C. (r) *liniscos* his Go. (s) et oleo. a G.
decarant. (t) *traicies* S. *Interdum curabis ut calida* Corb. (r) Ita pro unde-

olium Aristoteles. Ceterum usum hu-
ius soleae apud Vegetium similem
esse ei, quem mulomedici hodie prae-
stant soleae, quas Galli *fers à patin*
appellat, ut coquo equum pedem
claudum ioterra ponere eique insistere,
egregie moxet Brugnone de cura equo-
rum p. 230. Vide ad I. 26, 2. notam
de gubia.

Rotulam ligneam) Ita Corb. male
vulgo *lemniscos*. Supra III. (vulgo
II.) 45. 7. *ad rotam armum reposito*
est. Sed rota haec a superiore est
diversa.

Cautere pertunde) Corb. *cute* per-
tundito. Io simili armorum cura Hippo-
crat. p. 86. *κατακνέτειν τὰς βύρσας*
τῶ σχαστηρίῳ — τερπύοντα ἀνιψύοντα
τὰ κεντήματα μέχρις ἂν μὴ χυλεύη.
igitur Corb. lectionem praefero. In
eodem cura Crescentius IX. 32. *po-*
natur asta lata conviens per unum

semissem sub laeso capite anohae. ubi
Iordanus c. 27. *segli mette la stellata*
convenientemente per uno somesso. et
Rusius cap. 90. — *ponigli una stel-*
letta conveniente per un somesso. Cre-
scentius cap. 26. *astoliti sub oculis*
imponantur. ubi Iordanus c. 47. *sian*
poste le stellette. Semissem ad san-
guinis etiam missionem pertuere,
docui supra ad I. 26. 4. Cangii Gloz-
sarium semissem hunc omisit. Vide
ad I. 28.

Pannos) Hipp. p. 87. In simili cura
ἐπιούρους σκινίους lana involutos
oleoque et viuo tinctos nomioat.

Traicies, vel calida) Corb. *Inter-*
dum curabis ut calida. Vnde malim:
traicies. Interdum curabis ut. Sed
plura vitata esse, videbis comparato
loco III. (vulgo II.) 48. 6. ubi est:
per foramina ustionis lemniscum trahi
debere, ut, quicquid humoris est, ege-

cias. Vndecimo^{*} quoque die lemniscos educes, et, in cretas locum, ut cutis ad pulpas adhaereat.^{*} Cum cicatrices se clauserint, causticum impones.^{*} Hac ratione emota vel eiecta^{*} coxa sanabitur. Sed^{*} si coxam eiecerit emoveritque, quod a mulomedicis dicitur filum^b laesisse, certior et facilius curatio inventa dicitur^c a barbaris. Nam dum^d claudum animal in sole constituunt,^e vino et oleo calefacto colesium^f ipsum, hoc est, iuncturam coxae diutissime confricant, donec sudet; Tunc de loro^g longiore vel funiculo crasso pravam coxam alligant, unus animal capistro trahit, et sensim currit, alius lorum vel funem^h tenens laxum sequitur, et subito dum animal currit, recta ad se coxamⁱ ipse^{*} cum impetu retrahit. si sonuerit, scias loco suo redisse, et paulisper¹

cim quoque lemniscos inducis Corb. Gesn. et Go. (x) *inhaerent* Go. (y) *Ita pro imponunt* C. (z) *Ita pro laesa* C. (s) *Ita pro vel si coxa se laeserit vel a mulom.* Corb. et Gesner. (b) *Ita pro filius* C. *filii* Go. (c) *Ita pro docetur, et probata* C. nisi quod rei post curatio addit. *docetur a barbaris* Go. (d) *Ita pro claudum* C. (e) *Ita C. pra ponunt.* (f) *Ita C. pro calefaciunt — iuncturas.* (g) *Tunc de loco longiore vel funiculo grosso pravam alligant, unus — trahit — currit* Corb. Vulgo. *Tunc animal capistro trahunt — currunt.* (h) *Ita pro funes tenet lassas* Corb. (i) *Ita pro coxas* ex C. Gesn. (2) *imperetur et trahit* Corb. Vulgo etiam *trahit*, Go. *impe-*

ratum, — cum уста ceciderint et tumor resederit, lemniscum eximes, traumatico curabis. Sic ibid. s. 11. ubi lemniscos sale, oleo et aceto imbuunt et triduo interposito traumaticum impositum renovat. Itaque h. l. sic corrigo: *post traumatica illines. Paucos diebus novem per eadem foramina troicities. Interdum curabis, ut calida verbenacea sc. aqua etc. per triduum forte est tertio quoque die; alioquin superest vitium in vulgata.*

Incretas) Credo esse cretam cimoliam ex aceto inducere, veluti V. 7. (vulgo III. 8.) sect. 2.

Filum laesisse) Dedi lectionem Corb. Est propria mulomedicorum dictio; qua re non mirum alibi non reperiri.

Colesium) Ita Corb. pro *calefaciunt — iuncturas.* Infra VI. (vulgo IV.) 1. 2. *Ab acrosolefio usque ad gambam.*

Tunc de loro) Ita scripsi ex Corb. nisi quod is habet loco — *grosso pravosam.* In Goth. est *ut sensus curant.*

Laxum) Ita Corb. Goth. *laxus*, deinceps *acta* pro *recta*.

Et paulisper) Ita Corb. Goth. *paulunique — sensum.*

cessabis; post sensim deambulando tentabis. Si ad
⁶ locum suum redierit, et si rectum^m pedem ponat;
 et non claudicet, ulterius animal non convexabis,ⁿ
 sed triduum fomentabis deⁿ calida verbenacea, post
 causticum induces. Quod si prima die iunctura re-
 poni^r non potuerit, secunda die vel tertia^a simili
 ratione coxam^r saepius trahes,^s donec revertatur ad
 locum. Quidquid autem vexatum vel emotum^t fue-
⁷ rit, vel ictu rotæ aut quocunque alio casu in prio-
 ribus vel^r posterioribus partibus vel gambis^r vel ar-
 ticulis, vel genibus, hoc anacollima constringit et
 solidat.^t Bulbos rufos triginta, cochleas^r vivas tri-
 ginta, anagallici libram 1, plantaginis viridis manum
 plenam diligentissime contundis et misces, additis
 tribus ovis, cum stupa imponis, et colligas; laxata
 constringet et tumefacta sedabit.

XVIII. (vulgo XIX.) Si iumento laccæ enatæ fue-
 rint in gambis, his agnoseitur signis. Dextra ac si-
 nistra ad similitudinem vesicæ inflabitur cutis. Cu-
 randumⁿ est autem hac ratione, qua flegma in genibus

tuere. (l) Ita C. pro paululumque. (m) Ita C. pro retractus pedes ponit et
 minus claudicat. (n) convexabis C. omnino convexabis Go. unde malim ani-
 mal non vexabis. (o) de addidi ex C. qui veruatio deinceps. (p) Ita C.
 pro componi non potest. (q) vel tertia add. C. (r) Ita pro coxas C. Gesu.
 (s) Ita pro trahis C. (t) Ita C. pro remotum. (v) vel post. om. C.
 (x) vel gambos addit C. l. eraribus addit Go. (y) Ita pro consol. C. (z)
 cochl. viv. tr. omitt. Corb. cochlearia vini triginta Samh. margo.

Convexabis) Corb. *convexabis*. Goth.
animal convexabis. Eadem varietas su-
 pra c. IV. 25. (vulgo III. 4. 44.) infra
 V. 64. (vulgo III. 65.) 3. convexata illa
 sunt, sed Corb. cum vexata habet.
 Ex Gellio convexari posuit Gesneri
 Thea. L. L. pro simplici vexare.

Vel posterioribus) Goth. *partibus*
 interpretatur *cruribus*.

Anacollima) Goth. *lana collima*
 constringet.

Bulbos rufos) In simili cura Hipp.
 p. 85. nominant *βουλβοῦς ὀρεῖς* et
ροχλίας μικροῦς ὕ. Corb. *cochl. vin.*
 tres omisit; S. M. *cochlearin vini trig.*
 habet. Deinceps Corb. *herbæ plant.*
 — *contundes*. Postea Corb. *humecta*
siccabit. Goth. etiam *siccabit* habet,
 et paulo ante *manus plena*.

CAP. XVIII. *Flegma*) Vide supra
 ad III. (vulgo II.) 28. notam. In
 fine capituli malum *cimelicum* aut *rubi-*

diximus oportere curari. Est et alia medicina. Lentes,^b quae supra aquam natant, colligis et contundis, additaque veteri axungia colligabis. Vitium exsiccare perhibetur.^c Si gamba vel armus aut aliquis^d locus ex ictu tumere coeperit, cretam cimoliam et rubricam^e cum^f aceto acerrimo miscebis^g et oblinis.

XIX. (vulgo XX.) Si gambosum factum fuerit animal,^a et recens passio est, de tibia sanguinem emittito,^b lanam succidam circumligato. Caye ne fomentis aut cauterio tangas; utrumque enim in tali curatione contrarium est. Malagma cruda uteris; tertio die semper solvis et curas. Cum videris animal profecisse, causticum inducis. Si^c quod iumentum coxam fregerit aut supra gambam,^d scias non posse curari, quia partes istae ligaturas^e tenere non possunt.

XX. (vulgo XXI.) Si iumentum aut^a rotae, aut axis ictu fuerit elisum, in recenti lanam succidam ex aceto et oleo colligabis^b per triduum, post ficus^c duplices et^d nitrum pariter tritum^e imposito, die tertio solvito ac renovato. Si nihil profecerit, ma-

XVIII. (a) Curabuntur autem ratione, quo flagmina C. (b) lentem quae super aquam natat colliges etc. C. (c) sic C. et S. M. prob. al. a. G. (d) aut aliquis locus ex ictu tumere C. S. M. Interius aut aliquod latus excitatum ire ceperit Go. Vulgo armus aliquo loco ex ictu aliquo tum. (e) sic C. et S. M. lubricam al. (f) Ite pro ex S. M. (g) macerabis C. S. M. aceta cimolia et lubrica in aceto acrimonia curabis et oblines Go.

XIX. (a) animal om. C. Go. sed gambosus factus Go. (b) et addit S. lana succida circumligata Go. succidam circa eam ligata Corb. (c) reliqua aio. S. M. (d) gambas C. Go. (e) ligaturam C.

XX. (a) aut om. C. (b) continito C. (c) ficum duplicem C. (d) in vitro pariter tritas S. M. pistrum p. terito et imposito Gath. (e) terito et imp.

com. Vtraque enim bona ad hanc medicinam seorsim.

CAP. XIX. Si quod iumentum) Supra II. (vulgo II.) 47. 2. haec eadem leguntur, ubi vide notas.

CAP. XX. Elisum) Recte, puto, Gath. illium — Idem colligato. Supra III (vulgo II.) 47. impulsu axium vel rotarum — animalibus crura franguntur, ubi vide, quae de .h. l. monui inde integrand.

Script. R. R. Tom. V

S

Iagma tetrapharmaci^f imposito per triduum. Si et ipsa tardaverit, imposito malagmam, quae dicitur meliacinus, usque^g dum sanetur.

XXI. (vulgo XXII.) Syrmaticum iumentum his agnoscitur^a signis. Prodiens de equili vel de loco, ubi^b steterit, coxam trahit, et transversam ungulam inflexis^c coronis terrae superponit, unde et syrmaticum a^d tragoedorum palliis, quae trahuntur, dicitur. Sed quamvis alienata horum vel emota^e coxa videatur, si super ipsum^f pedem cessim repellantur, continue emendabitur gressus, et sine claudicatione rectius^g incedet. Ex^h hac autem ratione contingit: si inⁱ commissuram vertibuli ex corruptione corporis vel ex^k perfrictione natus humor intraverit, tunc se^l defundit ad nervos,^m et eos reddit immobiles et velut alienatos; quiⁿ hac ratione curantur: Sanguis ei de subgamba detrahitur^o copiosus, in quo admiscetur sal, sulphur, marinas cochleas, mannam thuris, fe-

C. (f) *tetraph.* — *malagmam* om. C. *tetrapharmaco imposito* — *malagmam* quae dicuntur *meliacinus* Goth. (g) *quae dum sanat* C.

XXI. (a) ostenditur C. (b) in quo C. (c) *inflexam coronam terrae superponit*, unde et C. *superponit unde et syrmaticus* Goth. Vulgo est: *superimponens ostendit et Syrmaticum*. (d) *et tragoedorum paleis* F. S. *tragoedorum pileis* dicitur S. M. a *tragoedorum palleis* dicitur, quae trahuntur S. M. (e) *mota* C. (f) (*temperaveris pedes cessis*) compellantur F. S. et in marg. *si super ipsam cessis*. (g) *rectus* om. C. (h) Ita pro et F. C. (i) *in* ius. C. (j) *ex* insit. C. (l) *se* om. C. *intravit* — *tunc descendat* Goth. (m) *versus* C. (n) Ita pro quae C. G. (o) *subtrahetur* C. (p) *quae* S.

CAP. XXI. *Syrmaticum*) Eadem fere hoc capite traduntur, quae cap. 17. (18) nomine tantum novo et proprio apposito. Itali veluti *Rushu* sequum eiusmodi *searmanato* vel *scalmanato* vocant, ut ad l. c. 17. sect. 4. docui.

Repellantur) Hoc pro vulgato *compellantur* reposuit Gesner et habet Goth. Verum puto *repellatur*, scil.

cosa, et modum intelligo eum, qui c. 18. s. 5. traditur. *Cessim* est retrocedendo.

De sub gamba) Cap. 18. est de venis femoris sanguis emittitur et in vase diligenter escipitur.

Sal, sulphur) Cap. 18. admiscetur etiam pulvis sulphuris, nitri, baccarum lauri simul tritis, ubi pro *simul*

clam, nitrum, baccas lauri, aequis ponderibus, contusa omnia atque cribrata, vino quoque veteri et oleo miscebis cum sanguine ipsius: quâ unctione praeparata post inflationem illinis. coxas calida, in qua verbenae decoctae sunt, interposito triduo diutissime confovebis, post unctionem renovabis. Si ex hoc plenam non receperit sanitatem, vulnus uris cauterio in ipso vertibulo, similiter ut sciaticis fieri consuevit. Quaecunque aut de ozoenis caeterisque vitiis articularum, vel de ungulis primorum pedum nunc dicta sunt, eadem scias etiam in posterioribus debere servari.

unde licet suspicari, quae unctioni etc. (q) illines C. (r) coxam calidam in qua verbinæ C. illius coxas S. illinis aqua S. M. (s) coxam triduo S. M. (t) Mittis ei sudis et post sanitatem vulnorum vires cauterio in C. (v) ut in sciatico C. reperit sanitatem — ut sciaticis G. Vulgo ut deest. (z) aut item de oz. caet. vit. om. C. (y) nunc om. C. (x) eadem insit. C. G.

tritæ, S. M. et æpiæ tritæ, contra recte Corb. et feglae tritæ, Goth. et fredo trita. unde feglam Vegetio ibi restitui, quam faecaliam recte interpretatur Gesner. Hoc in loco Corb. feglam S. M. betam exhibet. Præterea Corb. marinas omittit et satis atarce sulphur posuit, Goth. sal adicias sulphur. Altero in loco Vegetius omisit ipse aslem, mannæ thuris et eoculeas. Io simili armi eura III. (vulgo II.) 45. est: et pulvere thuris cum eo qui profluit sanguis copiosissime immisto armi liniantur. Vides igitur, mannæ thuris esse pulverem.

Vino quoque) Grammatica regula postulat miscebis sanguinem. In simili unguento III. (vulgo II.) 45. olei boioque viçi sextarium miscel sanguini cum lauri baccarum selihra et nitri tribus uncia, reliqua medicameata omittit.

Inflationem) Gesner insolationem

legi volebat ex c. 18. sed ita dicere debebat Vegetius cum insolatione, h. e. in sole illinis. Quin tu insolationem intellige, qualem arnio laeso adhibet Vegetius III. (vulgo II.) 44. a. 4. ubi vide notam.

Illines) Corb. ita pro illinis; et deinceps coxam calidam in qua verbinæ. Samb. illius coxas. Samb. nargo illinis aqua collida — aut coxam triduo diutissime. ubi veras lectionis vestigia latent. Lego igitur ex cap. 18. illines coxam. aqua etiam calida, in qua verbenae decoctae sunt, coxam ter in die diutissime confovebis. Sic eom cap. 18. aqua etiam in qua verbenae decoctae sunt tepida ter in die fomentabis.

Vertibulo) Cap. 18. est contra coxae commissuram, et ratio urendi docetur. Varietas lectionis h. l. inepta est. Schiatici sunt ischiatici.

XXII. (vulgo XXIII.) Alienatum morbum auctores vocaverunt, quoties haec signa procedunt.^a Patientes oculos animal habet,^b nec sentit hominis adventum; quibus et labra et ipsa orificia intumescunt, quasi ab aliqua bestiola contacta.^c Quem morbum alii auctores orabum^d nuncupaverunt. Est autem nequissima passio. primo quod pestifero transitu contagionem spargit in plurimos: deinde quod imperitos decipit specie sanitatis. Nam resecta^e et bene curata animalia ex hac passione subito inflata^f moriuntur. Alienatus autem et maleus vocatur, alienatus, quod eripit animalibus sensum; maleus, quod^g pestilentia internecivum^h contagium facit. Plerumqueⁱⁱ autem viscera interius^b vermibus consumit. Quorum morsu pertuso aqualiculo animalia suffocata subito moriuntur; sed si velocior medicina succurrat, hac ratione salvantur:ⁱ de cervice sanguinem detrahis; potionem componis huiusmodi:^j Anagallici lib. unam, hysopi libram 1, abrotani^k libram^m semis,

XXII. (a) *praecedunt* C. (b) *habebit, nec sentiet* C. (c) *contracti sint* C. *contactis* Goth. (d) *arabum* C. *aridum* S. M. (e) *resecta* S. M. (f) *pro adflata*: et forte ita leg. Gesn. (g) sic C. *internecivum* F. S. *internae causa cibi* S. M. *interne cibum* Goll. (gg) *plurimum* pro *plerumque* Go. (h) *interna* C. (i) *sanatur* C. *sanantur* G. (a) Ita S. M. pro *Gallici*. (l) *croci unc. III, absinthii et strigui (f. strychni) uncia IIII. quas omnia* S. M. (m) *alib.* C. forte *selib.* Gesn. (n) *rot. om.* C. (o) *manu*

Cap. XXII. *Quibus et labra*) Subito ad numerum pluralem transit a singulari.

Orabum) Equidem *aridum* prae-tulerim; quamvis enim morbus aridus ex genere malei proprie dietus aliquantum diversus sit, potuit tamen fieri, ut ab aliis hic morbus noto vocabulo appellaretur. Est autem idem, quem supra IV. c. 3. sect. 4. (vulgo III. 2. 9.) in bobus ma-

niam vel insaniam vocavit et similiter ad malei genus vel ad morbos contagiosos retulit, ut in Praefatione ad Vegetium monui.

Maleus vocatur) Ita ex Corb. scripti. Vulgo autem vocatur quod. In Goth. est: *alienatus autem maleus vocatur, alienatum quod animi*. Deinceps editiones novum comma adiungunt sic: *Maleus, quod etc.*

aristolochiae rotundae^a lib.^m semis, mannae^a succari uncias 3, trixaginis^r uncias 3. quae omnia contundito^a et cernito, ex aqua mulsa copiose decoques, et animal^a aegrotum diebus plurimis potionabis. Sed^s quia plerumque huius aegritudinis pestilentia transit in proximos, totum gregem si inciderit^a ut^t singulas heminas singulis degeras,^r potionare^a te convenit, frequentissimis^r etiam suffumigationibus stagnare pariter et curare, sicut in malleo superius constat expositum. ^a Quibus usque adeo mutanda sunt pascua, ut, si fieri potest, in alias^a transmittenda sint regiones. Nam qua transeunt labris et ipso anhelitu inficiunt universa. Velocius autem curabuntur, si separata^a fuerint atque translata.

XXIII. (vulgo XXIV.) Roborosa passio dicitur, quae animal rigidum facit ad similitudinem ligni: cuius haec sunt signa. Totum corpus adstrictum, extensae sunt nares, et aures rigidae,^a immobilis cervix, os constrictum, caput^b extensum, colligati armī vel

Graec, unc. III. C. Voluitne croci ut alibi? (p) absinthii erratici unc. III. C. trixaginis Goth. (q) contundes et cernes C. (r) sic C. dieb. pl. pot. aeg. al. a. G. (s) incenderit C. totus grex Goth. (t) aut ina. edd. a. G. (v) sic C. dig. al. a. G. (x) potionari C. (y) frequentissime C. Deinceps compositum Goth. (z) alias transmittendi sint regionem C. (zz) separati — translata C.

XXIII. Pensa huius capitis habet S. M. (a) sic C. G. et S. M. frigidae al. (b) caput — flectatur om. S. M. (c) voluerit, ter in girum S. M.

Transmittenda) Goth. aliam transmutandi sunt regionem. omissio si post ut.

Labris et ipso) Ita scripsi ex Goth. Vulgo erat in lanis et in ipso Corb. et ipso anhelitu. Margo Fabr. alias labore, et sic liber Samb. In labris citat ex h. l. Savaro ad Sidonii Epist. V. 3. monente Gesnero.

Cap. XXIII. Rigidae) Hippiastrica p. 419. opisthotonici equi signa haec ponunt: τράχηλον ἀποτεταμένον, νεφάλην ὠσαύτως, ὅτε ἐρδὰ κάμπησθαι μὴ δυνάμενα, ὀφθαλμοὺς ὑποβυθιστάς — τὰ χεῖλη κατεβυθισμένα καὶ τὸ στόμα χαίνειν οὐ δύναται — ἔστι δὲ τὰ οὐραῖον ἀνισταλμύρον καὶ ἡ ῥάχιν σκληρά, ἐπιστρέφισθαι τε οὐ δύναται.

crura, pedes etiam constricti, ut nulla commissura flectatur: cuius caput si erigere volueris,^c non poteris: oculi praeccluduntur, spina praerigida,^d et ideo distendit^e et erigit caudam cum eam flectere aut movere non possit, dura ilia, adstricti^f sunt renes: cubare penitus non potest. Contingit autem haec passio ex nimia perfrictione, vel spasmo nervorum, vel^g tremore, unde et^h tetanici dicti sunt. Plerumque in hanc valetudinem incidunt, qui, cum ab igne castratiⁱ fuerint, negliguntur, et inambulantes frigore^j laeduntur. Quorum nervi recenti dolore et frigore compellente^k et spasmus patiuntur, et obdurescunt in robur.^l E diverso etiam altius, quam expedit, in pedibus usta iumenta vel quocunque alio loco, contractis^m nervisⁿ patiuntur spasmus, et robur incurrunt. Ex nivibus^o quoque et pruinis, vel si in nimio frigore^p sudabunt, vel e calidis stabulis producuntur^q in frigus,^r fieri adsolent roborosi. Sed si a posteriore parte fuerint comprehensi,^s ut morbus descendat^t in lumbos, opisthotonici^u fiunt; calefactionibus tamen unguen-

(d) rigida S. M. (e) sic S. M. C. et G. difficile al. a. G. deinceps vulgatum ut eam flectere atque movere ex Go. correxi. (f) adstricti C. (g) et C. (h) sic C. tetanici edd. a. G. unde tetanici Goth. (i) castigati C. forte cauteriati. (j) sic C. compelluntur al. (k) robore diverso. Etiam C. et Goth. (l) Ita pro contractis C. (m) Ita Go. pro nimia quoque pruina Corb. nivibus quoque vel pruinis, aut si nimio. (n) rigore C. (o) producuntur edd. a. G. (p) ii ad. f. rob. C. producere frigus adsolent rabiosi Go. (q) depreh. C. (r) Ita pro desinat Go. desidat Corb. (s) opisthotoni

Cum eam flectere) Ita Goth. Vulgo ut eam flectere atque movere.

Nervorum) Hipp. τῶν ἐν τῷ σώτι νεύρων ἀνοστήσασκων. Nervi antiquis scriptoribus sunt ligamenta ossium et musculorum sponneurosae; recentioribus medicis graecis et latinis nervi etiam dicuntur sensuum mini-

stri. Hos videtur etiam Vegetius dicere, etai tetanum et opisthotonum ex musculorum vitio aliquo, non nervorum, pendere Jocuit Mosely On topical diseases. London 1789.

Vnde et tetanici) Ita ex Corb. scripsit Gesner. Vulgatum contetanici forte est mutandum in opisthotonici-

tisque curantur. Si quos^a vero robur a priore parte^s comprehenderit, ita ut os aperire non possint, desperandi^a sunt, quia constrictis dentibus fame perire coguntur. Qui⁷ autem ex toto corpore aequaliter^s periclitantur,^a ita ut ex aliqua parte os^a valeant aperire, tam diu unctionibus calidissimis perfricandi^b sunt, donec sudent, opertique^c sagis copiosissime^d loco calido^a statuuntur, ignisque iuxta eos^f fieri consuevit sine fuino, ut amplius sudent. Surculos^e quoque laureos validiores in os eorum inter malas^h mitto, ut rodendo eos exagitentⁱ maxillas et calefiant.^a Fabas¹ quoque solidas cum baccis^m lauri mixtaⁿ ieiuno dabis. Aquam quoque calidam offeres ad potandum. Ventrem^o ipsis cum mulsa calida, admixto castoreo, clystere purgabis: oleum quoque^p optimum cum succo ptisanæ mixtum per narem sinistram defundis; hordeum emoliturum cum furfuribus admixtum dabis ad substantiam, donec sanetur. Aliquantum dixerunt^s oportere eos aëre candenti in arena fluviali vel maritima colligatos obrui, ita ut caput eorum exstet ex

F. S. opistonici C. (v) quod edd. v. G. (x) Vulgo desperanda. (y) Ita pro Quae C. (z)prehenduntur C. (a) non ius. C. (b) Ita pro perfricanda C. (c) Ita pro coopertique C. (d) cop. om. C. (e) calidissimo statuuntur C. (f) Ita pro ea C. (g) surculis laureis C. (h) malas C. (i) agitent C. (z) calefacient C. (l) fabam q. solidum C. (m) baccis C. hic et alias. (u) mixtum C. (o) ventremque ipsius C. (p) quoque om. C. (q) sic C.

Desperandi) Hippistr. p. 426. si οὖν φθάσει τὸ στόμα συγκλείσει, ἀπολείται ἀπὸ λιμοῦ.

Ignisque) Goth. ignis vero. Hippistrica p. 423. de stabulo: εὖν δὲ Σιρμὴν βούλῃ ποιῆσαι, ἐνθρακας καλῶς προσηκαυμένους εἰσπόμεσον· ἐν γὰρ καπνὸς γίνηται, προσεπιπίβας τὸ ζῶον καὶ διασθίβει.

Fabas q. solidas) Non fressas. Com-

ira Hippistr. p. 420. καὶ μὲν μὴ βιάλειν. ἀπαυθὰ γὰρ ἀφάμενος αὐτῶν.

Defundis; hordeum) Goth. defundas. encum.

Colligatos) Goth. colligandos — exeat et nares — teneri — Sed si opera stulta cura aeterno pulveres constantes. Quod si — profecerit. Hippistrica p. 420. τινὲς δὲ γυρὸν ἐρύξαντες ἐν νο- πρίῳ καταχωννύουσι — ἢ εἰς ἄμμου

nares, et tam diu detineri donec sudent. Sed ex supra
 9 scripta cura saepe plures constat esse sanatos. Quod
 si ex hac re non profecerint, ures eis^a cervicem de-
 xtera sinistraque decussatim, saccellationem^r ex furfu-
 ribus supra totum tergum calidum^a imponis per tri-
 duum. et hac^t unctione quotidie uteris in sole, si
 10 caluerit, vel in calidissimo loco: Cerae libram, afro-
 niti libram, resinae terebintinae^r selibram,^a galbani
 libram,^r castorei selibram, opopanacis^r libram,^a pipe-
 ris unciam, medullae cervinae uncias^b duas, olei ve-
 teris uncias^c duas et semis, vini veteris optimi, quan-
 11 tum opus fuerit, admisces et uteris. Praesens tamen
 experimento^d remedium est, si picem liquidam cum
 oleo et vino veteri decoquis,^e calentique medicamine
 iumentum perungis.^f Ex qua unctione et auriculas
 cum oleo tepefacto^g oportet infundi, ut sanitas ma-
 12 tura proveniat. Sed ut venae eorum calefiant^h in-
 trinsecus, et conceptum frigus exsudent,ⁱ necessaria
 potio est, quae roborosos tetanicos et opisthotonicos¹
 salubriter curat: clabi^a seminis uncias 2, cimini Ale-
 xandriini uncias duas, anagallici,¹ castorei, abrotani
 uncias singulas, trixaginis uncias duas, mannae crōci
 13 unciam unam, succari unciam, hyssopi unciam unam,
 piperis albi semiunciam, quae omnia diligenter tunsā

eius al. a. G. (r) saccellionem C. (s) cal. om. C. (l) hanc unctionem C.
 (v) terbentinae edd. a. G. (x) silib. C. (y) selib. C. (z) ypop. C. (a) se-
 libram C. (b) unc. 1. C. (c) quod sufficit C. S. M. (d) experimentum atque
 C. experimentumque Goth. (e) decoquas — perunguas C. (f) liquefacto C.
 (g) calefaciantur C. (h) Ita pro exudet C. (i) opistotonos edd. a. G. opi-
 stotonicos C. Coeterum hinc locosa in C. usque ad 25, 3. (2) dauoi F. et
 S. M. In G. ente cimini inseritur petroselinī 3j. (l) Ita Goth. pro agallici

ζεστόν. p. 127. τινὲς δὲ καὶ ἐνί το-
 πρίαις χωνύουσι τὸ κάμνον ζῶον ἢ
 εἰς θερμὴν ἄμυν.

Decussatim) Aliiter Hippiatrica p.
 126.

Uctione quotidie) Goth. unet.
 continuo.

atque cribrata redigantur in pulverem, ex quo bina cochlearia lassis et periculose se habentibus cum succo ptisanæ tepidæ propinantur: fortioribus vero cum vini veteris calida hemina defunduntur in os, nunquam tamen sine oleo, propter leniendam potionis austeritatem et canalem faucium mitigandum. Alii auctores eiusmodi passionem hac dicunt ratione ¹⁴ curandam. De temporibus sanguinem detrahes, excipiesque diligenter, adiecto nitri pulvere, sale atque castoreo, animalia perfricari, et loco calido statui oportere, ^m atque hanc offerri potionem: lac caprinum, rutam, baccas lauri, piper album, oleum et fabas solutas: hordeumque etiam datur, ut agitet edendo maxillas. die tertio de cauda sanguinem tollunt, et renes calidis unctionibus ⁿ foveant. Interdum ¹⁵ etiam in balnea intromittunt animalia, ut diligentius concalescant. ^o dant etiam quotidie potiones. fustes quoque vel de salice vel de robore in os mittunt, ne maxillarum usus indormiat. Si melius habere ^p coeperit, post duodecim dies coopertum exercebis ut sudet. Si ista non valuerint, uteris superius declaratis. ¹⁶ Plerique asseverant, ficulneas frondes roboreis oportere praeberi, quæ naturaliter calent. Potionem quoque per os dandam: opopanax uncias 2, storacis uncias 3, gentianæ uncias 3, mannae succari

(m) *ofscure* Goth. Idem antea *perfricant*, loco. (n) *injectionibus* Goth. (o) Ita emend. Gesner vulgatum *convalescant*. (p) *valere* Goth. (q) Vulgo

Statui oportere) Reclé, pulo, Golh. *statui obscure*. Obscuritatem commendat etiam Hippiatr. p. 126. Paulo antea *adiecto* ex Golh. dedi pro *iniecto*.

Concalescant) Ita recte emendavit Gesner vulgatum *convalescant*. Hippiatr. p. 128. ἐντοι — εἰσαγα-

γόντις εἰς βλαναῖον καὶ ποιήσαντες ἰδρῶσαι καταμάσσουσιν ἐνθον ξηροῖς σπράντοις.

Ficulneas) Hippiatr. p. 129. καὶ ἀντὶ τρυφῆς φύλλα συκῆς ἡμέρου παρὰ βάλανι μετὰ κρεῖδων καὶ σίτου ἐν ὕδατι ἀποξηρῆναι.

uncias 3, myrrhae scrupulum 1, piperis longi scrupulos 2, cum vino veteri tepido, atque ad cornu digerere. Hac etiam unctione ad curandum robur vel expellendum frigus utuntur: Cerae libram, resinae terebintinae^a uncias 8, opopanax uncias duas, medullae cervinae uncias duas, storacis uncias quatuor, baccarum lauri selibram, olei irini^a prout opus fuerit: quae omnia in unum adiecta in aqua decoquant, et perfricantes inungunt.

XXIV. (vulgo XXV.) Hydrops non levius animalia quam homines frequenter infestat. Vitalibus^a namque vitiatis, cum digestio ciborum plena non provenit, humor noxius perniciem corporis tumoremque consuevit inferre. Quam valetudinem haec^a 2 signa demonstrant. Turget venter et crura, testiculi,^b scapulae, latera^a et tergus inflantur, usque eo, ut nec in capite eius appareant venae. Cui cum sub

terbentinae. (r) Ita S. M. Vulgo *pinī*.

XXIV. (a) Sic S. M. *In talibus namque vitiis* al. a. G. (b) *test.* om. S. M. (c) *cum pedibus lumbi* S. M. *lumbi et tergum* — usque adeo et omittit

unctione) Hippiatrica p. 296. Apsyr. σύγχρισμα πρὸς νεύρου ψύξιν vocant; sed cerae unciam, resinae uncias 4. ponunt, deinde στυρακίνου ἐλαίου uncias 3. ἐλαίου κυπρίνου unciam 4. sed bacca lauri omittunt.

CAP. XXIV. *Scapulae*) Hippiatrica p. 435. τῶν ἐμπροσθέν τοὺς ἀγκῶνας ἢ γόνατα λεγόμενα, ξηρὰν ῥάχιν ἰσχία καὶ λαγόνας ὡσαύτως, αἱ τε κινεῖσθαι παρ' ἐκάτερα τοῦ σώματος ὥστε φανούσι. quod Hierocles sic interpretatur: τὰ δὲ γόνατα τῶν ἐμπροσθέν ποδῶν ξηρὰ καὶ τοὺς ἀγκῶνας ῥάχιν τε καὶ ἰσχίον ὡσαύτως, τάς δὲ τῶν πλευρῶν φαίνονται. Quae igitur partes exsiccantur, eas cum reliquis

temere et inflari dixit Vegetius; in quo est forte maxima librariorum culpa. Cum Hippiatrica convenit etiam Aretaeus IV. 4. p. 49. unde intelligitur, hydropem ascitem nunc describi.

Cui cum sub lingua) Etiam haec vitiosa sunt. Hippiatr. τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ γλίσσας ἀσθῆλους ἔχει καὶ τὸ προσώπῳ, ὡσαύτως καὶ τὰς ὑπὸ τῇ γλώσσῃ. ἀφαμίνῃ δὲ τοῦ οἰδήματος τῇ χειρὶ, εἴκει καὶ ἐντοπούται. Sic et Hierocles: εἴκει τὸ σῶμα καὶ ὑπόχουσαι τοῖς δακτύλοις. Vnde patti, hanc fere in sententiam scripsisse Vegetium: *apparent venae, nec sub lingua. Cum tetigeris tumorem, cedūt.*

linguam tetigeris, subtussiet. Hunc ambulationibus³ brevibus opertum gravioribus sagis, donec sudet, exercebis in sole, et adversum⁴ pilos per totum corpus postmodum confricabis, cibum daturus radices cum foliis suis; quia et purgationem faciunt, et vitio medentur. foenumque conspersum aqua nitroque praebebis, die ac nocte maceratos lupinos in aqua rursumque siccatos praebebis in⁵ cibo. Radicem quoque cucumeris silvatici vel folia, quae ventrem moveant,⁶ eidem dabis, ut purges. Quae curatio si⁷ tardaverit⁸ sanitatem, evocandus est humor. Quatuor itaque digitis ab umbilico ad veretrum versus⁹ sagitta pungis, ut¹ peritoneum ipsum rumpas; sed cave ne intestinum² tangas, et animalia¹ perimas. subiicis¹⁰ fistulam centinalem,¹¹ et patieris humorem currere quantum aestimaveris necessarium, quem in

eius post capite G. (d) adversum — medentur om. S. M. (e) cibos C. (f) commovent C. Sed G. commoveant. e) paulo aoten radices. (g) morabitur C. (h) adversus veretrum Codex Medic. et Valic. teste Rhodio ad Scrib. p. 239. (i) sic C. nisi quod peritonium et periconium ipsi pungas F. et S. Io Goth. est ne possit cave — animal centinalem — curae sequantur et si existimaveris — necessitas. Idem bis fistulas habet. (2) sic C. intestina F. S. (l) animal perimatur C. (m) subiicies. Fere semper futuris in praecipiendo utitur C. (o) centinalem C. (o)₁₀ et super implastellum impo-

Graviores sagis σισύρακις ἐξ ἑρίου αἱ ἰδρώτα πινοῦσι Apsyrus. παχει περιβολαίῳ Hierocles.

Adversum pilos κατὰ τρίχα Hierocles.

Radices ῥαφανίδας καὶ τὰ φύλλα αὐτῶν Aps.

Lupinos ἐρεβίνθους τοὺς βεβρηγμένους ἐν ὕδατι ὑδατα καὶ ἡμέραν καὶ ἰσπραγγισμένους παραβάλλειν Aps. ἰσπραγγισμένον τοῦ ὑδατος Hierocles.

Quatuor digitis Apsyrus: κατακέντειν τε ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ ἢ τῆς κεντρίτης; λεγομένης ἀπὸ δακτύλων

τριῶν τοῦ πρὸς τὴν χώραν μέρους, καὶ ἐντίθεναι καλαμίσκον. Hierocles: παρακέντει αὐτὸν παρὰ τὸν ὀμφαλὸν ἀπὸ δακτύλων τεσσάρων τῇ πρὸς τὴν οὐρὰν μέρει καὶ ἐντίθει καλαμίσκον τρήσεις ἐκ πλαγίου ἔχοντα χαλκοῦν. Vierque ioprimis cavere iubet, ne omentum per foramen exeat nimis latum. sed p. 136. est: μήποτε ἐντίρου ᾤρη.

Centinalem) Corb. centinalem. Supra I. 43. Sambuci margo centinalem habet.

vase excipies. Cum fistulam abstuleris, duo vel tria grana salis in plagam inseris, ne claudatur. Insuper^a emplastrum imponis. Alia vel tertia die epaphaeresin^r quasi facturus, denuo fistulam appones, humorem eiicies, donec per partes^r totum exsicces. tunc vulnus curandum^r solenniter, potionesque catharticas per os dabis^r frequenter. Interdiu^t usque dum^v sudet exercebis. Quanto fortius^r esse coepit, tanto diligentius est curandum, et semper abstinendum a potu; ut tepidum et modicum ad sustentationem^r bibat tantum.

XXV. (vulgo XXVI.) Sarcosis^a quoque talis est passio: Iumentum cum biberit inflatur^b et sufflat. hac eum^c ratione curabis: cineris^d vel lixivii^e sextarium unum, seminis plantaginis uncias 5 conteres et cum vino dabis et oleo celeriter, usque quo resideat

nes C. emplastrum S. M. Vulgo et pastillos. (p) apofaresim F. S. apopharesim S. M. apoferesim C. (q) Ita pro donec partes totas exsiccet C. et S. M. (r) curabis C. (s) frequenter digeres C. (t) inter dies C. Interim G. idem audat — corperit. (v) ad sudorem C. (x) fortior — curandus — abstinendus C. (y) substantiam bibat. om. tantum C.

XXV. (a) sic S. M. sarcoosis F. S. fartosti C. (b) inflabitur C. (c) id C. forte eam Gesu. (d) ita S. et G. cineris F. (e) lixiviae C. deinde ressi-

Ne claudatur) Hoc Apsyrtus et Hierocles dicunt ἀρτηριαζέσθω καὶ θορυβήσθω τὸ τραύμα. ubi verbum ἀρτηριαζέω ex loco isto solo relatum in Lexica delendum et in ἀγκυριαζέσθω mutandum est. Ἀγκυρία est fibula.

Emplastrum) Puto ne grana excidant salis neve aer plagam adest.

A potu) Apsyrtus: ἐμποδίζουσιν δὲ αὐτὸν πίνοντα ἀμπλείων, ἵνα μὴ οἱ χυμῶντες πληρωθῶσιν. sed recte Hierocles addit: ἵνα μὴ ἀδρόν οἱ χυμῶντες πληρωθῶσιν.

Cap. XXV. Sarcosis) In Hippia-

trici initium capitis usque ad verba alii auctores non reperiō; sed reliqua ibi traduntur de tympanite. Sarcosis unde dicatur hic morbus, nescio, nisi quod Pelagonius ait p. 436. multos specie corpora deceptos carniū abundantiam aut ventorum inflationem esse putare, cum tamen hydrops morbus sit. Forte quaedam ab initio capitis exciderunt. Videtur enim hydrops ἀνὰ σάρκα intelligi, de quo Aretaeus IV, 4. p. 49. Quin iam olim Conr. Gesner in Equo p. 576. pro hydropse *Hyposarca* inepte *Sarcosis* scribi monuit.

inflatio. Alii auctores asserunt ab umbilico duobus digitis contra pectus plagam fieri debere, et fistulam poni, et deduci humorem vel aquam noxiam usque ad sextarios quatuor vel amplius, si maior est tumor.^f Sed ^g cautius est per partes saepe tollere, ne repentina exsiccatio periculum faciat. Potionibus utendum: esse^h dicunt, quae urinasⁱ moveant; frequenter etiam confricandum esse, ut sudet; pro foeno gramen accipiet, et pro hordeo cicer^j infusum. Prodesse etiam dicunt, si inter pigmentarios frequentissime deambulet animal: quia diversi odores latentes pulmonibus prosupt. Potionem etiam huiusmodi dant: Petrose-³ linum et mala^l granata contundunt, et cum vino veteri per os digerunt. Apium quoque quantum appetere^m voluerit, offeres ad edendum. Asparagi silvestris radicis uncias 2 cum vini veteris sextario deco-

dat G. (f) humor C. In G. est: deduci — aquas noxias — sextarios 4. Vulgo erat educi — sextarios tres. (g) sed — prosunt om. S. M. pro parte saepe eius tollere — frequenter autem fricandum — foeno granum ciceris infusum Goth. (h) esse om. C. (i) urinam C. (j) ciceris infundi edd. a. G. noluisseum C. (l) malum granatum C. (m) apponere F. et S. M. (o) sic S. volueris F. offerunt G. (o) decoquunt ad tertius ut redeat ad heminam, et per os degerunt C.

Contra pectus) Pelagonius p. 137. ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ ὡς ἐπὶ τὸ στῆθος ἀπὸ θακτύλων δύο κατευθύνει ἐπὶ τὸ πλευρὸν παρακίνητησιν καὶ αὐλίσκων ἔμβασε — ὡς ὀλκὴν ξυστῶν τισσάρων. εἰ δ' ἔτι οἰδαίνει, πλείον λαμβάνει. Igitur ex libro Goth. posui sextarios quatuor. Vulgo tres erant.

Sed cautius — faciat) Haec non sunt in Hippiatricis, quae pro gramine deinceps χλωρὸν χόρτον et ἰσχυρὸν ἀποβιβασμὸν habent.

Inter pigmentarios) Hippiatrica p. 137. λέγουσι δὲ τινες συμβάλλεσθαι τοῖς τοιούτοις τὸ συνεχίστερον περὶ τὰ

μυρεφία ἀναπατεῖν, διὰ τὸ τὴν τῶν ὀστέων διαφορὰν ἀνεπαίσθητος τῷ πνεύμονι συμβάλλεσθαι. Vides, quid sit latentes, ἀνεπαίσθητος, latenter. *Appetere*) ὅσον δύναται, τρωγέτω Pelagonius l. c.

Asparagi) Pelagonius ad lympanitem: ἀσπαράγου ἀγρίου ῥίζης γο. β' μετὰ οἴνου παλαίου ξι. ας'. καθεψήσας ἕως ἀποτριτωθῇ διὰ κίρατος οἶδον. Hydropicis contrarium esse, quamvis urinam moveat, silvestrem asparagum, monet Chrysippus apud Plinium 20. a. 43.

quis,* ut ad tertiam redeat, et ad heminam per os digeres.

XXVI. (vulgo XXVII.) Tympanites* quoque hydropi^b similis est, sed aliis agnoscitur signis. venter quidem eius* crescit ut hydropici, et cervix fit rigidior; sed nec testiculi, nec crura intumescunt. Convenit itaque tympanitico^d calidum cinerem cum liquamine optimo in panno vel linteolo umbilico vel ventri supponere,* et fasciis colligare; sed a pluribus^f animal tenendum est, ne luctando* moveat ligaturas.
 3 Radicem panacis et^b sil Gallicum pariter conteres, et cum oleo vinoque tepefacto per cornu faucibus digeres.¹ Praeterea* thymum silvestrem et etargium¹ in viuo decoques, et singulas heminas per triduum dabis.
 4 Tympaniticum etiam^m haec signa demonstrant: ciborum bibendique fastidium, exiguus somnus aut nullus. si per nares mucos* coeperit* emitte, desperandum

XXVI. (a) Ita pro Tympaniticus C. tympanitis S. M. (b) Ita pro hydropion S. M. hydropis C. (c) ei cr. ut hydropico C. (d) tympanico C. (e) superponere C. (f) plurimis S. M. G. (g) colluctando demoveat ligaturum C. (h) et ius. S. silagis G. (i) infundis C. et oleo — tepefactas G. (z) hinc om. S. M. (l) urgium C. G. forte nigrum. (m) etiam ins. C. G. (u) mucos C. (o) coeperit mittere, desperabis C. Vulgo coeperint — ha-

Cap. XXVI. Tympanites) Hoc ex libris praeluli, quia eadem forma adfuit supra II. 15. (vulgo I. 43.) 2.

Cervix rigidior) Accuratus distinxit Pelagonius p. 137.

Calidum cinerem) Hippiatrica: ἀρμύνη τῶ τυμπανικῷ θέρμην σποδαὴν μετὰ ἀξουγγίου εἰς βῆκος ἢ ὀδόντιον ἐπιπλασθεύσαν κατὰ τῆς γαστρὸς ἦτοι τοῦ ἔμφρατος προσαναχθῆναι — μήποτε ἀντιμαχόμενος ἐκυτῶ σκυλῶν ὑπορίστη. Liquamen igitur h. l. est pro αἰμαγία.

Panacis) πανακίαις ῥίζαι μετὰ σι-
 εῶδες γαλλισαῶ Hipp.

Etargium) Videntur multa in hac potione excidisse, quam integram ponunt Hippiatrica pag. 138. ibi nominatur thymus agrestis, semen cumini, mel, lasarum, et acetum. Quid ex his rebus lateat in corrupto vocabulo, videbunt alii. Scladus conliciebat eryngium. Infra c. 58. (59.) s. 2. semen agrui Codex Corb. et Goth. mutant in argii, quod idem cum hoc etargio esse videtur in potione thermautica.

Haec signa) Haec usque ad finem non sunt in Hippiatricis.

est; siundas nares^p habuerit,^q hac ratione curabis:^r cremorem ptisanæ et defruti^s binos cyathos per triduum dabis tepidos.^t Præterea hyssopi uncias quatuor, allii^v viridis manum plenam, palmas numero viginti, foenigraeci cyathos sex, aquam cisterninam et vinum odoratum vetus pariter misces,^x diligentissime decoques, et^y potionem per triduum dabis.

XXVII. (vulgo XXVIII.) Lienosi^a ut manifestum est periculum, ita manifesta sunt signa. Nam oculi invertuntur^b et^c suffusi sunt sanguine, tardius ambulant, collum habent^d extensum, et^e fit deterius et rigidius. Quæ passio principium indicat roborosi, quorum^f latera intumescunt,^g sive cervicis media^h spina ad similitudinem alvei sit concava, adstringuntur aliquando maxillæ, quod vitium consuevit inferri ex nimia perfrictione, cum animalisⁱ dorsum aut frigore aut pluvia aut grandine caeditur aut nivibus.^j Cuius ista curatio est. De cauda parum sanguinis demis. nam si amplius abstuleris,^k infrigescet, et rigori additur rigor; admisce in eum^l merum et oleum, et^m calefacies; [etⁿ] statim [hacⁿ] dorsum et cervicem perunges, saccellum^o quoque ex surfure cali-

buerint. (p) nares om. C. (q) habuerit C. (r) curatur C. (s) defricti C. (t) tepidos om. C. (v) aleum viridem C. alio F. S. nobiscum Morg. IV, 37. oleum viride, manus plenas G. (x) admisce C. (y) Vulgo additum in om. C. aquam de cisterna — vinum vetus — post triduum G.

XXVII. (a) Lienosi om. a. G. (b) deliciuntur S. M. (c) et om. C. (d) habebit C. (e) qui deterior est rigidus C. deterior et rigidus G. Deinde rabiosi. (f) quorum — nivibus om. S. M. (g) inmiscet finem ceruæ med. C. Deinde adhesit concavus Goth. (h) animalium dorsa — caeduntur aut nivibus C. (i) nubibus edd. a. G. (j) Vulgatum tuleris om. C. (l) eo C. G. cum eo S. M. (m) et, et, hac om. C. (o) Hinc lacuna S. M. Saccellus

Alli viridis) Vide ad cap. 57. p. 140. 141. Et videntur hic capita duo confusa esse in uoum a librariis. (58) s. 1.

Car XXVII. Lienosi) Signa accuratius et rectius tradunt Hippiatrica Invertuntur) An introrsum vertuntur? ut c. 29. (30.)

dum^o impones, ut totam spinam tenere possit et lum-
 4 bos. altera die extergebis diligenter, et unctione eadem
 perfricabis; supra quam similiter cum furfure calen-
 tem^r saccellum imponis, hoc usurus unguento: me-
 dullae cervinae libram unam, mannae thuris uncias
 quatuor, depli^s uncias tres, castorei uncias tres,
 opopanacis^r uncias tres, resinae frixae uncias tres,
 apochymatis^r uncias tres, resinae terebintinae^r uncias
 duas,^r cerae libram semis,^s olei laurini uncias octo,^r
 olei^r cyprini libram, olei gleucini^r sextarium unum.
 5 Ex his sicca quae fuerint tundis^b et cribras,^b caetera
 super^r carbones solvis,^b quibus cretam admisce^s et
 leviter decoquis^b in vase novo, uncturus cum neces-
 6 sitas postulaverit, reponis^d ac servas. Hac quoque
 potione intrinsecus curabis. absinthii unciam unam,
 aristolochiae uncias tres, betonicae uncias duas, pe-
 troselini unciam^r unam et semis, trixaginis unciam^r
 unam, thuris masculi uncias tres, castorei uncias
 7 duas, mannae succari^r uncias^s duas, contundis^r pari-
 ter, et cernis, et ex aqua mulsa et oleo diffunde^b per
 fauces: absque dubitatione curabis. Alii auctores

— *calidus imponitur ut tota spina tenere non possit* — *exterges* G. (o) *ca-
 lido* C. (p) *calente sac. pones* C. (q) *dipli* C. G. *bdellii* coniec. vere, upi-
 uos, Morg. IV, 38. ex Veg. 4, 15, 1. Gesu. (r) *duo incisa* um. C. (s) *sic*
pro apocymae ex Corb. scripsi. *apoximae* F. S. Vide ad II, 54, 45. (t) *sic*
C. terrent. edd. n. G. (v) *resinae frixae unc. tres* ins. C. (x) *unam* C.
 (y) S. C. (z) *sepi caprini* S. F. *unibiscum* C. il. F. M. et S. M. (a) Ita
 pro *glauini* legendum coniecerat Gesu. Deinceps G. et cum *exsiccata* fue-
 rint. (b) *tundes, cribrabis, solves, decoques*: videtur igitur etiam admi-
 sces futuri intellectu posuisse: ita et s. 3. Gesu. (c) *supra* C. (d) *repones*
has herbas C. (e) *semunciam* i. C. *traxaginis* G. (f) *crucis* C. Voluit
 croci quem et alibi succaro substituit. (g) *contundes, cernes* C. (h) *de-*

Depli) *Sladus coniciicbal pepli.*

Alii auctores) Hippiatrica p. 141.
 ἀπὸ τῶν ὁμῶν ἀραιμαστέτω, κρι-

ῶν ἀπαιέτω, ὥστε αὐτῷ λεπτότε-
 ρον τὸ σῶμα γίνεσθαι. πολὺ δὲ καὶ
 προπότισμα τοιοῦτον. σφόδρον, νι-
 τρον, πράσιον etc.

asserunt, sanguinem de brachiolis auferendum,¹ et animal abstinendum ab hordeo; allium,² nitrum, marrubium,³ aequis ponderibus tritum cum absinthio Pontico et vino austero per os mandandum. et^m cum biberit, deambulet, et spongiis calidis foveatur, et pressa manu diutiusⁿ perfricetur. Si ventris permanserit^o tumor, pectus cauteriis inurendum est. Post^s quinque^p dies ternos digitos sub istis^q hac atque illac inurendum^r est iterum; Observabis autem ne venas^s forte comburas.

XXVIII. (vulgo XXIX.) Implecticus^a autem quia similem sustinet passionem, perfricandus est unctione superius memorata,^b et, si necessitas postulaverit, inurendus.

XXIX. (vulgo XXX.) Si phragmaticum^a erit iumentum, his agnoscitur signis: febricitabit, oculos

funde C. (i) *detrahendum C.* (2) sic *C. oleum al. Alii G.* (l) Vulgo *inter-*
sertis verba: sanguinem de brachiolis recte omitt. C. et Goth. (m) et om.
C. (n) *diutissima C.* (o) *permiserit C. potius cauteriis G.* (p) *quintum*
diem C. (q) *Vulgatum subiectis om. Gen.* (r) *inurendus C.* (s) *venam*
fortem C.

XXVIII. (a) *implecticus C.* (b) *nominata C.*

XXIX. (a) *fragma incidere C.* (b) *introvertus C.* (c) *detrahes C.*

Spongiis) Hipp. τὸ πρῶτὸ δὲ σπύγ-
γοις μετὰ χλιαροῦ ὕδατος θαλάσθου
καὶ πεπιλεμένης χειρὸς ἀνατριβέσθω.

Inurendum est) καυτηριάζειν προ-
σῆκε μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐκατέρωθεν
ἀνὰ τρεῖς δακτύλους ἐπιμετροῦντα καὶ
παρὰφυλαττόμενον ἐπιμολῶς τοῦ μὴ
φλίσθαι καῦσαι. Hipp. Bene Gesoer.
emendabat ternos digitos sub istis ac
cauteriis. Vulgo erat digitos subiectis.
Graecus tertio die iterum inurere
iubet. Locum accuratius tradit alius
auctor in Hippiatricis his verbis:
λαβὼν καυτήριον διάπυρον παλαιστὴν
ἀποστήσας ἀπὸ τῆς σφαλῆρας καῦσον

ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν. ἐστὶ δὲ
ὁ τόπος ὃ περιτριβόμεν. alterum cau-
terium iubet facere ἀποστήσας τοῦ
προτέρου ὡς τρεῖς δακτύλους. Tertius
auctor ita: τὸ ἀριστερόν πλευρόν πλη-
σίον τῆς τελευταίας σπάσσης μήκος
ὡς τεσσάρων δακτύλων ἔγκαι μὴ
πλεόν δακτύλου τὸ βάθος. In libro
Goth. est potius pro pectus. recte
puto!

CAP. XXIX. *Si phragmaticum*) Ne-
scio an emphragma voluerit intelligi,
de quo supra II. 42 et 49. (vulgo I.
40 et 47.) Certe Hippiatricorum cura
p. 146. non plane eadem est.

Script. R. R. Tom. V

T

introrsum^b reducet, aures tensas habebit et rigidas, terram pedibus tundet. quod hac ratione curabis: Sanguinem detrahas^c de matrice, adiunctoque oleo et vino tepefacies, totumque iumentum contra pilos^d diligentissime confricabis, loco tepido statues, et curasti.

XXX. (vulgo XXXI.) Aliquando iumenta aquas^e timent, quae dicuntur hydrophoba.^b Signa huius haec sunt. venas omnes habebit extensas, sudabit suffusis oculis, tremorem^c frendoremque patietur, illidet se parietibus: ex qua passione converti consuevit in rabiem. Cui hac ratione succurris: sanguinem ei de femoribus^d detrahes, a cibariis abstinabis, in loco sic^e clauso, ut lumen videre^f non possit constitues, magno silentio aquam in situla^g vel alveo ita apponis,^h ut non audiat sonitum; manipulum rutae deterito,ⁱ et baccas lauri^j xv, olei rosati^k libram, aceti unciam unam commisceto, caput et nares^l diligentissime perunges,^m et sanabitur.

XXXI. (vulgo XXXII.) Sphacelismumⁿ certum est

(d) pilum C.

XXX. (a) aquam C. (b) hydrophorba C. sudat fusis oculis, tremet frendoque patienter G. (c) uredinem frigoremque C. frigoremque etiam S. M. (d) inferioribus C. (e) sic om. C. (f) videri C. (g) fistula S. M. (h) appones ne aud. C. (i) conter. C. G. (j) num. ins. C. (k) rosei selib. (l) aures C. (m) perungues. sanabitur C.

XXXI. (a) Ita correxi vulg. Spasium. C. spasmos. (b) Ita G. pro concii-

CAP. XXXI. Sphacelismum) Apysyr-
tus p. 258. Hippiatricorum sphace-
lismi seu siderationis haec signa
posuit: πίνει εξαίφνης καὶ τῶν ἔρ-
σρων ἂ μὲν ἀνίσταται ἂ δὲ συντείνεται
καὶ πάλιν ὅλον τοῦ σώματος, ἔσθ' ὅτι
δὲ καὶ ἀφρός περὶ τὸ στόμα γίγνεται
ἔσθ' ὅτι τοῦτο ἀνθρώποις ἐπιλη-
ψία λεγόμενον. τοῦτο ἡμῶς προσή-
ροισι τῶν τροφῶν βρέχοντες τῷ νήτρῳ

καὶ ποτίζοντες ἀρμόζει δὲ τοῦτο καὶ
ἡ κάθαρσις ἢ διὰ τοῦ σκυῶνος καὶ τοῦ
νέτρου, ἐν ἐπτά ἡμέραις, καὶ οὐ συμ-
βήσεται συνεχῶς αὐτῷ. λέγεται δὲ
χειλῶνς θαλασσίας αἵματος ἡμικοτύ-
λιον καὶ ὄξους τὸ αὐτὸ καὶ οἶνου τὸ
ἴσον ὅπου κυρηναϊκοῦ ὀλκῆν μίαν
μῖξαντας ἐγχεῖν εἰς μυκτῆρας. ὠφελι-
μον δὲ συγχρῖσθαι αὐτὸν τῷ νήτρῳ
καὶ εἰλαῖν μετὰ ὄξους ἐντρίφει ἱκανῶς.

animalia sustinere. quae necessitas his declaratur indiciiis: Subito concidunt,^b et articuli eorum extensi sunt, et toto corpore palpitant; aliquando etiam de ore spumam emittunt.^c Quibus^d escam dabis posca^e nitroque^f conspersam, cucumeris quoque silvatici pulverem, et nitrum tritum per septem dies in portione dabis ut purget. Sanguinis^g quoque marinae^h 2 testudinis dimidium cotylam, aceti tantundem, tantundem vini,ⁱ laseris aliquantulum^j pariter misces, et suffundis^k in nares. Vtile dicitur terga^m eorum oleo et aceto et nitro frequentissime confricari.

XXXII. (vulgo XXXIII.) Quadam ratione lunatica^a animalia sicut homines repente^b corruunt, et intermoriuntur. Quorum ista sunt signa: iacentia contremiscunt, salivae per os defluunt,^c desperata pro morituris^d repente^e consurgunt, et pabula^f appetunt. Cartilaginem^g narium eorum digito tentabis, quanto frigidiores inveneris, tanto plus^h casurum scias. Siⁱ minus frigida fuerit, rarius cadet.^j Cuius^k ista curatio est. De cervice eius^l copiosum sanguinem tolles,^m post quintum diem de temporibus, loco calido tenebrosoque constitues, totum corpus ther-

dent. (c) mittunt C. (d) Cui istam porrigis C. (e) Vulgo posca. (f) nitroque C. (g) sanguinem C. (h) maximae S. M. (i) tantundem vini ius. S. et G. (j) aliquantum par. admisce C. (k) suffundes C. (m) si oleo, aceto, nitro terga eorum freq. confricantur C.

XXXII. (a) Ita C. pro lunari. Goth. quibusdam rationibus. (b) Ita pro frequenter C. G. (c) effluunt C. (d) mortuis C. (e) ita in marg. F. Goth. et S. (frequenter) in cool. F. et S. frequenter repente C. (f) pabulum C. (g) Ita pro narium C. (h) periculo propinquius est S. M. (i) Si — communes om. S. M. (j) si calida fuerit, non cadet ius. C. (k) ei C. (m) de-

Vides ergo, non apertum esse, de quo loquitur Vegetius, sed sphaerulium. Poscae non meminerant Hippocrati. Deinde vulgatum concidunt coarctari.

Tantundem vini) Haec ex Samb. et Corb. addidi, ita iubente loco Hippiatricorum. Laseris mensuram eadem ponunt ἰσὺν μέτρα.

manticis confricabis unguentis; cerebrum quoque eius et aurículas pice liquida cum oleo laurino mixta^a ³ [largius] perunges, et mittes intrinsecus; caput etiam aluta^a vel cerebellari^b communies; potionem autem cathartica^c dabis eiusmodi: sileris^d radices uncias duas, panacis radices^e unciam unam, diagridii unciam unam, cum^f cucumeris silvestris uncia. quae omnia bene trita commisces, cum mellis sextario uno decoques, ex quo cochleare plenum in aquae calidae sextarium, et olei drachmas^g tres mittis,^h et per os ⁴ defundis. Caput quoque eius saepius curabis. Radicem Dianariam,ⁱ id est herbae Artemisiae, in pulverem rediges, et per fistulam naribus insufflabis. Radicem quoque laseris tunsam si naribus defuderis, eadem ratione proderit. Si autem passio perduraverit, caput eius ures, ut apioso^j fieri consuevit.

XXXIII. (vulgo XXXIV.) Animalia saepe^k aquam revoment^l quam biberant. quae passio e^m nimia perfrictioneⁿ descendit, cum stomachus paralyisin ex frigore sustinet.^o Sed hac ratione curantur. Sanguis

trahes C. (n) mixta perunges omissio largius C. Vulgo admixto. (o) Ita C. pro aluta et F.S. (p) cera vel lare C. cerebellare G. (q) cathartica om. C. potionesque — as G. (r) sileris om. F. silei radiceom C. radiceom G. (s) radicem C. (t) cum om. C. (v) unciam unam misce C. (x) mittas — defundes C. (y) dianariam C. male. (z) apioso C.

XXXIII. (n) saepe aquam om. C. (h) revomunt, quae biberint C. (c) de C. (d) praefocatione S.M. (e) sustinuit edd. a. G. (f) tragmanticae S.M.

CAP. XXXII. aurículas) Vide supra I. 40. 5. et III. (vulgo II.) 44. 2.

Et mittes intrinsecus) Haec, uti leguntur nunc posita, sensu carent. Puto, olim fuisse h. l. extrinsecus, vel quaedam excidisse. Au pendet huius loci emendatio ex loco III. (vulgo II.) 44. oleum tamen solum et liquidum in aures eius suffundes?

Diagridii) Succum Scammoneae

in malo cotoneo decoctum interpretatur Gesner, nescio quo auctore. Simpliciter Scamoneam interpretatur Vincentius Spec. natur. XI. 449. Ex graeco *δρακιδιον* corruptum esse vocabulum censebat Casp. Hoffmann Officin. I. c. 34. p. 67.

Laseris — defuderis) Supra I. 40. per fistulam naribus insufflat eandem.

de cervice detrahitur, potiones thermanticae^f propinantur, unctionibus calidissimis armi pectusque confricantur,^g purgatur per nares caput, et si necessitas postulaverit, etiam^h sinapizantur.ⁱ

XXXIV. (vulgo XXXV.) Sideratitia iumenta dicuntur, cum venas vacuas percusserit frigus aut aestus, aut impleverit cruditas aut ieiunia^a bolimum^b fecerint. Redditur enim stupidum animal, et titubans ambulat.^c Quod mollibus cibariis lenibusque^d potionibus curari oportebit ita. laseris unciam unam et heminam mulsae succumque ptisanæ^e miscebis. Et si ex frigore causa est, cum vino et oleo tepido^f dabis; si^g ex aestu, cum rosato praebebis; si ex cruditate, abstinebis a cibo; si de bulimo, ciceres offeres largiores.

XXXV. (vulgo XXXVI.) Sol quoque canicularis ardentior^a animalia percutit in cerebro, quibus de temporibus sanguis emittitur,^b et simili ratione curantur.^c His autem ostenditur signis, quia deiectum^d caput portare coguntur.

XXXVI. (vulgo XXXVII.) Cruditas iumentis generat aegritudinem, quae hac ratione dignoscitur:^a modo in unam partem modo in aliam^b ambulantes

(g) confricentur, purgantur cum naribus caput C. (h) etiam om. C. (i) sinapizentur. C.

XXXIV. (a) ieiuna edd. v. G. (b) ab alimentis fiunt S. M. vulnas G. Deinde idem pro bulimo habet bolismo. (c) cum ambulaverit S. M. ambulabit C. (d) lenissimisq. C. (e) heminom ius. S. aliam eminom ius. C. succumque ptisiam eminom G. (f) tepidum C. (g) Hinc om. S. M.

XXXV. (a) ardentium animalium percutit cerebrum C. (b) emittetur C. (c) curatur C. (d) eiectum C.

XXXVI. (a) noscitur C. dinosc. F. (b) alteram ambulans et inclinans

CAP. XXXV. Pertinere ad praecedens caput de sideratitiis, quae hic traduntur, recte vidit Gesner. Iam antea generaliter ab aestu fieri side-

ratitia dixerat. Haec proprie *anpizog* esse et dici videtur. Quam lato sensu animal dicatur sideratum, vide III. (vulgo II.) 39.

inclinant. Quorum ista est medicina: Sanguis eis de cervice detrahitur, a potu et cibariis abinentur. Si aestas est, refrigeratorias accipient^e potiones, non parum etiam^d natura compellente.*

XXXVII. (vulgo XXXVIII.) Bulimum animalia sustinent frequenter ex fame, aliquando^e ex lassitudine. Cuius ista sunt signa. Oculi^b interius fugiunt, incertus est visus,^e corpus^e tremit. Qui^d hac ratione curandus est, ut primo omnium defricetur ex vino oleoque tepefacto, tunc^e panis mundi mollem partem vino infundes,^f et cum eodem confricabis. si chylon^e feceris, per cornu digeres,^h et reparabitur. Quod si permanserit bulimus, similia¹ heminas cum sextario vini infundes,^h et per cornu digeres. Quod si¹

se. Equorum C. (c) Ita pro accipiat C. (d) etiam ina. C. (e) Ita pro compellere F. et S. M. non parvas etiam nate compellitur G.

XXXVII. (a) Ita C. G. pro frequenter. (b) Ita C. S. M. Vulgo ante Geso. Anferius omissio oculi. (c) Ita S. M. et C. nisi quod C. habet tremavit. Vulgo ante Geso. effusus tremabit. (d) quae — curanda sunt in F. G. (v) Ita C. et micam panis pulverisatum vino ias. S. M. Cum mundis mollem F. S. et ex vino — cum pannis mundis Goth. (f) et — confr. om. S. M. et inclusit Gesner. (g) si illon F. S. Sic liquidum faucibus infundis et curabitur S. M. Si cydon feceris — degeres Corb. Gesner edidit cydon et comparavit III, 66, 4. (h) degeres, repar. C. (i) siteris S. M. (1) fundes, et per cornum deg. C. ultimum incisum om. S. M. (l) sic C. nisi quod pro iter excerptum est ita, quod iter agerit inciderit bulimus F. et S. nisi quod hic egerit. Quod si iter agenti inciderit, vel si iter egerit et inciderit buli-

CAP. XXXVII. Panis) Hippocratica p. 185. καθάρου ἄρτου μέρος (τὸ ἀπὸ λὸν alii addunt auctores iidem) εἰς οἶνον ἐμβρέξας καὶ ἐν αὐτῷ τῷ οἶνῳ λειώσας ὥστε χυλὸν ἐκ τούτου ποιῆσαι, καὶ μετὰ κέρατος ὀγκυματίζοντας βοηθήσεις. ἀλλὰ τοῦτο ἢ ἐν ἀρχῇ τοῦ λιμοῦ ἢ ἐν ὁδῷ ποιήσου, οἷον οὐκ ὥστε τὰ χειμῶδη εὐρεῖν. εἰ δὲ παραμείνῃ ἢ τοιαύτη νόσος συμδύλων κυάθους τρεῖς μετὰ οἶνον, μέξας διὰ κέρατος δίδου. εἰ λιμὸν τὸ ζῶον ὑπογ

μείνῃ καὶ τὰ ἀρμυζοντα τῇ διατροφῇ ἐλλείπει, γῆν ἐν οἶνῳ φεράσας, ἐμβαλε τῇ αὐτοῦ φάρμακῳ, ἢ σπυρίδα ποήσας εἰς αὐτὴς διὰ στόματος δίδου. Similago dicitur h. l. simila, nisi vilius inest vocabulo. Sambucus heminam edidit, quod praeferebat Morgagni; in Graeco sunt tres cyathi. Micam panis, quam S. M. offert, non contemno equidem. Hinc enim Gallorum miche et mie descendit.

iter agens inciderit bulimum, ubi necessaria desunt, terram^m faucibus infundes, aut ossas facies, et per os degeres.

XXXVIII. (vulgo XXXIX.) Quodsi ex anhelitu inflationes^a contigerint, cuius causae rationes^b reddi non possunt, puscam calidam cum spongia^c cerebro eius apponis^d et pectori,^e in aures eius oleum laurinum mittes, frigidissimo loco eum constitues, nares quoque titillabis ut frequentius sternutet. quo facto, statim exhilaratur.^f

XXXIX. (vulgo XL.) Si aestuaverit animal, et defectionem patietur, brassicae folia cum apio contundes, et cum vini sextario permiscebis, et per narem sinistram infundis. Si vero fortius aestuaverit, petroselini semen,^a dauci,^b silis^c Gallici, abrotani,^d schoinuanthi^e aequis ponderibus tunduntur,^f et cum aqua mulsa data aestum relevant. Quod si his ita² membra defecerint ut concidant; quibusdam placet abstineri eos a potu, et sitientes in aqua frigida una

mus coniec. Morg. IV, 39. (m) terram om. C.

XXXVIII. (a) inflatio contigerit C. (b) ratio — potest C. G. (c) spongiis C. (d) appones C. (e) et in aures oleum C. pectori induces oleum — frigidissimum constitues G. (f) curabitur S. M. exhilarabitur C.

XXXIX. (a) semen addidi ex S. qui tamen post daucii illud inserit sementa scriptum. Armeni inserit C. petrosilli, armeni daucii, similis gallici, abrotani, sinaantosa Go. (b) Vulgo daucii. (c) silis S. sileris S. M. similis F. M. Go. (d) Vulgo addita verba spicae nardi omisi cum Corb. et Go. omittunt cliom Hippiatr. (e) Vulgo schinanthus. F. S. sinaantis. C. alisci noanthus. quam lectionem ali. seinoanthus i. e. alias interpretatur recte Gcsner. sinaantosa Go. (f) tundunt — datum Go. (g) reparantur C.

CAP. XXXIX. Si aestuaverit Graece haec leguntur p. 478. sub titulo : περί τῶν ἀπὸ ὀσέω κεκαυμένων vel potius κεκαυσμένων.

Silis) Graece est : σισίλως γαλλικό ἄβροτόνιον καὶ σχοίνου. Morga-

gni III. 34. ex libro II. 31. (vulgo I. 59.) malebat schoemianthi.

Vt concidant) Graece haec p. 477. ita leguntur ; πρὸς ἰκτίνα ζῶα, ὧν τὰ μέλη ἐξαπνοῦσι, θερμαίνε.

Quibusdam placet) Celso, quem nominant Hippiatrica.

hora stare, et continuo reparari.^a Alii dixerunt hordeaceam farinam cum vino per cornu^b faucibus infundi. Plerique experti sunt triticeam farinam cum aqua frigida datam continuo profuisse. Vel certe tria ova cruda cum pulegio¹ et pusca, oleoque permixto, faucibus infundunt.^a

XL. (vulgo XLI) Paralysis ad similitudinem hominum iumenta patiuntur, quae his ostenditur signis: Ambulabit praeus^a in latere ad similitudinem cancri, cervicem incurvabit, ut solent habere quibus fractae sunt, rectos pedes mittere^b non potest.^a si^d coëgeris, parietibus se illidunt, cibum et potum non recusant. Hordeum autem ipsius udum^a semper apparet. Hac² ratione¹ curabitur. Sanguis ei de temporibus^a parte contraria, non qua contractus^b est, tollitur. unctio- nibus thermauticis¹ perfricatur, cervicesque^a eius constringuntur usque eo, ut cratellis¹ ex ligno^m ap- positis constrictaⁿ cervice pravitas dirigatur. Loco autem calido stabulatur sicut roborosus. cui ipsae^a

Go. (h) cornum C. (i) puleio C. (2) infuderunt Go.

XL. (a) (praeus) F. et S. praeus F. M. praeus vel curvum S. M. (b) mittere om. F. (nisi) S. (c) ponent edd. a. G. potest C. mittere non potest. si cogis G. (d) sic C. et S. M. sic aegris al. a. G. (e) sudum C. solidum S. M. nudum G. (f) observatione sanabitur C. (g) temperis C. (h) patitur S. M. (i) thermaticis C. tragmenticis S. M. (2) cervicisque eius assidue corrigitur C. (l) cratellis F. erit. C. cervices eis assidue coguntur — crescellis ex ligno apici positus Goth. (m) lignis impositis F. S. ligno appposito S. M. nobiscum C. (n) contracta cervicis pravitas corrigatur C. S. M. pravitas G. (o) caedem S. M. (p) reliqua om. S. M. Si perusto mede-

Attil) Florus, ut testantur Hippia-
tr. ubi ingenti discrimine ulmi
folia πτερίδας φύλλα pro farina ordea-
cea nominantur.

Plerique) ἡμῶς δὲ ἐπιστάμεθα —
διδόναι nescio quis in Hippia-
tr. ubi nomen Pelagonii adscriptum legitur
titulo praecedenti.

CAP. XL. Paralysis) Alia signa
Hippiatrica p. 307. habent.

Cratellis) Pro clitellis etiam cre-
tellas dici, cum Cangio monuit Ge-
sner. Regulae esse videntur ad simi-
litudinem clitellarum factae. Sladus
circellis coniciebat.

* potiones dantur. Si^r parum in^s totum ista medela-³ rum adiumenta profecerint, cervices eorum^r uruntur, non qua contractus est, sed ex parte contraria de cauterio accipit^t palmas ab armo usque ad cervicem^r auriculæ, et in tempore uritur ad mensuram semissis. In alia autem parte temporis quasi stellam^s parvam cauterio facies, et in parte renum usque ad mediam spinam virgulas^r dabis solemniter, et curasti.

XLI. (vulgo XLII.) Iumenta nimio saltu vel cursu aut ruina cum aliquid intrinsecus^s ruperint, vulsant. quorum ista sunt signa: Stranguriam patientur, exscreabunt etiam purulentum, et quoties volutata fuerint, non revolvuntur, nec se excutunt. Si recens rupturâ fuerit, sanguinem magis exscreabunt,^b quam pus. Quae curantur glutinosis et lenibus^s cibis. Talem etiam accipiunt frequentissime potionem. Thuris, masculi unciam unam, opii unciam unam, heliotropii unciam, quod intybum^d agrestem vocamus, rutæ unciam unam, quae omnia diligenter trita cum vino austero^r quatuor mensuras adiicies,^f et^s per dies singulos^b dabis ad cornu,ⁱ donec quae intus rupta sunt glutinentur.

XLII. (vulgo XLIII.) Sed^s animal nonnunquam invadit insania, ut praesepium frangat, seseque morsu

larum G. (q) tot medullarum S. M. (r) eius aurantur C. (s) accipe palmam C. quia palmarum vocantur Veg. 1, 28, 4. ut lineae. Cognata, credo, est vestis palmata Gesn. (t) verticem C. Sed oervix auriculæ videtur, ubi ea adnata est capiti. Gesn. (v) stellam parvulam C. (x) virgulam C.

XLI. Cf. Veg. 3, 65, 3. (a) Inserit intrinsecus C. G. (b) Ita pro exscreabit C. (c) lenibus F. (d) intubum C. (e) austeri C. (f) Atticas S. M. (g) et om. C. (h) et ins. C. (i) cornum C.

XLII. (a) Sed om. C. (b) impetum C. (c) facit ut fera C. (ut fera)

Stellam) Vide ad cap. 7, s. 3. De palmis, virgulis et semisse cauteriorum alibi dicitur.

Cap. XLII. *Frangat*) Eumelus Hippistr. p. 244. κλῆ τὴν φάτνην δάγμασι — ὁφθαλμοὺς ἐστώτας ἔχει καὶ λαμπόντας.

laceret, impetus^b etiam in homines facit ut fera,^c auribus micat, oculis erit^d attentis et splendidis, et^e ex ore egerit spumam, quem caute, ne medentem laedat, diligenterque constringito. Sanguinem ei de cervice et de cruribus detrahito,^f rursumque in te-
 2 nebris contineto, donec appetat cibum. Cum coe-
 perit ad patientiam revocari, succum cicutae uno^g acetabulo et aquae unam heminam admisces, et per os defundis.^h Post rutam conterito, et supra cere-
 brum ponito, caputque lanata pelle constringito etⁱ curato, et cum profecerit, calide stabuletur. Talis quoque potio equis subvenit rabiosis. Baccas lauri novem et alii^j purgati grana^k viginti et unum, dili-
 3 genter^m conteres, et cum vino veteri candido per narem sinistram iniicies.

XLIII. (vulgo XLIV.) Si animalia dum sudant hor-
 deum comederint,ⁿ vel ipsum hordeum novum fuerit quia vehementius calet, vel copiosius quam oportet otiosa pascuntur, absque dubio indigestio et plethora^b comitabitur. Quae passio his agnoscitur signis. Su-
 4 dabit, ligati^c erunt armī, ambulabit incertum.^d San-

etiam in a. S. Vulgo *faciat*. (d) *erit* om. F. habet etiam C. *oculi erunt at-*
tenti et splendidi Goth. (e) et om. C. (f) Ita pro *trahito* Go. (g) *unum*
acetabulum C. (h) *defundes* C. (i) *curaturos* (f. *curaturus*) ut *calide sta-*
bulis C. Postea *roboreus* — *olei* — *viginti in unum dil.* Goth. (2) *alci* edd.
 a. G. (l) *grana* om. C. (m) *diligentissime* C. G.

XLIII. (a) *comederint* — *horde.* om. C. (b) pro *plethora*. (c) *inligati*
 sunt C. in loco ubi sunt S. M. (d) *incertus* C. G. (e) *sanguis* — *detrahatur*

Detrahito) De cervice graece dici-
 tur τοῦ προσώτου. Post haec quae-
 dam excidisse videntur, quae in Hip.
 leguntur.

Allii purgati) In Hipp. p. 246.
 est ὀσπρης κόκκους πιναθραμύρους
 λίσσας ἐν ἐλαίῳ καὶ ἐπιβαλὼν εἶναι
 θραμῶν διὰ τῶν μυκτηρῶν ἔγχει.
 Vnde videtur h. l. legendum: *baccas*

lauri novem et viginti purgatis gra-
nis in oleo diligenter conteres (in
 unum) et cum vino etc.

CAP. XLIII. *Quia vehementius calet*)
 Malebat Gesnerus *calent*, obliitus loci
 II. 4. (vulgo I. c. 29.) s. 4. *ferro-*
rem hordei novelli esse etiam in causa
morbi.

guinem, ei de cervice detrahes, aceto oleoque permixtis^f totum corpus diligentissime confricabis,^g levibus^h ambulationibus exercendumⁱ est, et ab hordeo penitus abstinendum. Cui eiusmodi subvenit^j potio: brassicae folia contundis, succumque exprimis, et^k myrrhae pulverem, et^l parum liquaminis; et vinum vetus optimum misces, quod per triduum per^m os defundes; ita digestio et sanitas consequetur. Aliquantumⁿ praecantatione^o tentant afferre remedia; quae vanitas ab aniculis solis diligenda^p est, cum animalia sicut homines non inanibus verbis, sed certa medendi arte curentur.

XLIV. (vulgo XLV.) Pulmones^a ut integri praestant substantiam^b vitae, ita vitati periculum afferunt mortis; quorum dolor manifestis declaratur indicibus. stertet, tussiet graviter, et exscreabit purulentum. Si aegritudo longior fuerit, de prioribus^c claudicat^d pedibus, gravem foetorem naribus expellit, difficile se collocat, et^e febriens praeseptio incumbit. corruptum assellabit.^f Aliquando in corpore^g ipsius^h similia furunculis tubercula nascuntur. Quaeⁱ aegritudo difficilis est,^j sed hac potione^k curanda: l^l thuris masculi uncias tres,^m hyssopiⁿ uncias duas, folii^o unciam unam, mannae croci unciam unam,

C. (f) permixto C. (g) confricatur C. perfrietur G. (h) levibus — abstin. om. S. M. (i) exercendus — abstinendus C. (j) et om. C. (l) per os om. C. (m) Hinc om. S. M. (n) praecantationem — mediam C. forte praecantationum — remedia G. (o) dinoscitur esse — certa diligentia medendi G.

XLIV. (a) Ita G. pro Pulmone, Idem sicut sunt. (b) suffragia S. M. (c) posterioribus S. M. (d) claudicabit C. (e) sed — nascuntur om. S. M. Vulgo est sed. (f) adsellabitur C. (g) ipsius om. C. (h) Quae aegritudo difficilis haec et curatur S. M. Vulgo Quorum. (i) est om. C. (j) ratione C. (l) est ius. C. (m) duas S. M. una, r. C. (n) hyssopi v. 1 folii v. 1. om. C. (o) trifolii magni (f. mannae) croci ana unciam unam S. M.

CAP. XLIV. De prioribus) S. M. posterioribus. Sed Hippocratica p. 29. καὶ τὰ ὑπερβολὰ σελὴν χρῶσθαι.

myrrhae uncias duas diligenter tundis et cribras, ex quo pulvere unum cochlear^p cum tribus ovis et aqua^q temperabis, et defundis^r per os. Si cibum non appetit, pro^s aqua lac caprinum miscebis, et addito mellis cochleario propinabis. Succum quoque ptisanæ cum oleo rosaceo, et pulverem^t superius comprehensum cum ovis per os dabis ad cornu.^v Offas quoque ex duobus sextariis farinae triticeae et uno sextario ervi pollinis facies, quibus admiscebis ex supra scripto pulvere quinque cochlearia.^x Sed septenas offulas^y diebus singulis digeras, quas quotidie ad substantiam dabis, donec cibos tentet appetere.

⁴ Cui omnem escam propter fastidium viridem oportet offerri, et contrario lenticulam vel^z triticum vel hordeum torrefactum cum palea dabis, ut quidquid ex diversitate ciborum voluerit^a eligat. Lac tamen recens cotidie ei convenit dare.^b Deambulet primum; ubi coeperit convalescere, ad exercitium revocandum^c est. Lac si defuerit, aquam, in qua ervum prius lotum die ac nocte permanserit, dabis in^d potu.

⁵ In causa^e pulmonum de cervice vel de palato his sanguis aufertur, quibus nec fastidium evenit, et^f fortiora sunt corpora. Cineres quoque ulmi loti et infusi^g aqua cum vino veteri optimo odorato heminas singulas miscebis^h et dabis. Quodsi vehementius ve-

(p) cochlear C. (q) aquam C. (r) Ita pro *defundis* C. (s) Hinc om. S. M. (t) pulvere — comprehenso, vel C. vel eius Goth. (v) cornum C. (x) Ex lacte etiam cuiuscunque pecoris eam consperges, salutare est, si sept. C. Ex lacte tere et cuiuscunque pectoris conspergis salutare est, si septenas dieb. Goth. (y) offus C. (z) vel triticum, vel hordeum torref. C. lenticulam vel tritum cum h. torrefactum G. Vulgo cum tritico vel hordeo torrefacto. (a) voluerit om. C. (b) dari C. (c) revocandus C. (d) ei bibere C. (e) cuius a C. (f) Ita pro *sed* C. G. (g) in ios. C. (h) Ita pro *misce* C.

Sed septenas) Supplementum Cod. bñur forte, si comparaveris cap. 54. Corb. et Goth. non spernendum vide- (55) sect. 9.

xaverit¹ aegritudo, et transierit in morbum: radicis² lentisci drachmam, thuris uncias duas, myrrhae drachmam, succari semiunciam contere diligenter, et cum vino diffunde.¹ Sunt et ista remedia. Vva alba⁶ in os^m equi frequenter exprimitur, semen radicis datur in vino, amygdalae frixae cum aqua offeruntur. Sed est alia efficacior potio: Cardamomi^{*} uncias duas, cassiae^{*} unciam, storacis unciam unam, quae omnia,³ si validior et sine febre fuerit,⁴ cum vino, si febriciens, cum succo ptisanæ per os dabis.

XLV. (vulgo XLVI.) Orthopnoicum^{*} iumentum his agnoscitur signis:⁵ etiam si trahatur, ambulare detractat, anhelat graviter, frequenter suspirat, ronchos^{*} ducit, ilia suspendit, dum manducat tussit. Ex⁴ quo vitio difficile liberabitur,^{*} licet in longum² protrahat vitam. Pulmo enim eorum contrahendo se comburit,⁶ unde et macies cum morte insequi consuevit. In recenti tamen hanc curam festinanter³ adhibebis. Sanguinem de pectore detrahes, et mero oleoque permixtum atque calefactum perunges. Lixivium^{*} quoque cineris diligentissime cretum, cum

(i) Ita pro vexatum aegritudine, transiit dedi. Corb. vexabitur aegritudo et transierit. Goth. vexaverit aegritudo transiit. (2) radicem C. (l) Ita pro suffunde Go. (m) ore C. Go. deinceps exprimitur vulgatum ex Goth. correcti. (u) (costi, iringii (pro eryngii) radicis cassiae ana) ins. S. cost. unc. 2, cinnamomi unc. 1, eryngii radicis unc. 2, storacis semen (f. seme. l. e. semine.) C. (o) cinnamomi S. M. (p) tussa, si frequenter suspirat C. (q) fuerit C. Vulgo erit.

XLV. (a) Orthopnoicum F. Orthopnoicum C. nobisc. S. (b) ut — detractet C. ut inserit etiam Goth. (c) ronchos edd. s. G. truncos ducit, al. truncos duc. C. quancos Goth. (d) Ex — consuevit om. S. M. Ex quo hystro Goth. (e) liberatur C. deinceps omisso vitam. Goth. pulmo etiam eorum contrahendum et se comburit. (f) convoret C. Deinceps festinanter Go. sed margo adhaerere habet. (g) Lixivium quoq. dil. tritum, et C. ol. opti.

CAP. XLV. Titulus vulgaris de Lixivium.) Vide cap. 68. s. 7. c. orthopnoico. I. plagio rigido. sed 85. s. 5. et IV. 9. 2. Goth. De coccomico. Idem plagis.

oleo optimo temperabis, et per nares diebus quinque continuis eidem digeres.^b Potionem quoque dabis postmodum: Sinapis Alexandrini frixi, etⁱ sulphuris vivi etⁱ myrrhae, cardamomi species aequis ponderibus contundis² et cernis, et cum melle optimo³ decoquis. Ex quo medicamento ad magnitudinem⁴ uncis cum^m vino nigro calido dilues, et quotidie per os potionabis. Alii⁵ vero myrrhae uncias duas, sulphuris⁶ unciam unam, nitri semiunciam, picis liquidæ pusillum, deterunt, additoque melle et vino vetere odorato, candido, per nares saepius infundunt. Curabis autem ne algeat, temperabis exercitationibus ut sudet: et non solum in potione, sed etiam in foeno nitrum cum melicrato^p aspersum^q semper accipiat.

XLVI. (vulgo XLVII.) Opisthotonici^a quoque similis passio declaratur.^b Orthotonicus est,^c qui totus est rigidus, opisthotonicus,^a cui in posterioribus partibus morbus insederit. Cuius ista sunt signa. Aures^d rigidas^e habebit, collum extensum, oculos minores, tensa pellis in facie, labia gravia, ut oscitare et os^f aperire vix possit, cibum potumque fastidiet, cauda rigida, gressus incertus, membra

temperatum per nares etc. C. (b) inimites S. M. (i) et om. C. frixae — vivi et cum cardamomo specie Goth. (2) contundes — cernes — decoques C. (l) Attico F. M. S. M. (m) in C. (n) Hinc om. S. M. (o) sulferis vini (pro vivi) C. (p) sic C. mellier. edd. a. G. (q) sum C.

XLVI. (a) Epistotoni F. (b) indicatur C. (c) est ins. C. (d) renes rigidos C. dures rigidos Goth. (e) frigidus F. M. S. M. (f) (os) ins. S.

Myrrhae) Hippiatrica p. 94. in eadem formula λιβανου του ελκας ούα habent, et pro picis liquida νέσσης εἶσρον deinde nitrum coctum.

Et sudet) Graece est: μηδὲ γυμνασίου χρησθῶν. unde legendum erit h. l. ne sudet.

Cum melicrato) Haec verba omittunt Hippiatrica.

CAP. XLVI. Titulus in Goth. De Prepitatono. Idem posteriori rigido. Initio capituli Idem Epistoni — passio videatur.

distensa,^a difficile progreditur, et frequenter in posteriore partem concidit,^b unde opisthotonicus^c nominatur. Quod genus passionis hieme curare difficile^d est, aestate autem si diligentior fueris,^e obtinebis. Quae passio per aestatem his nascitur causis, si iumentum ~~ardentissimo~~ fuerit sole percutsum, vel si in itinere,^f priore claudicans pede, coactum fuerit ambulare vel currere, et vehementius sudaverit; vel^g ex dolore, si armum laeserit, vel supra ipsum iacuerit, ut armus indormiat. Hieme autem, cum de itinere^h vel de exercitatione venerit, et cum sudore steterit sub divoⁱ in frigore, aut in loco (recenti^j) vel humecto aut in^k marmorato, aut^l tessellato, vel si frigore maxillae obdormierint, tunc ista aegritudo contrahitur. Cui hac ratione tentabis succurrere. Adipis porcinae veteris libras duas, resinae terbentinae^m semilibram, piperis triti drachmam, cerae libram, olei veteris sextariosⁿ duos pariter decoques, et calidissime totum animal perunges. Multi ervum^o decoquant, calentemque aquam capiti ipsius languen-

aut os ina. C. Vulgo os deest. (g) distenta C. (h) recidit C. (i) episthotonicus edid. a. G. (2) Ita pro fueris C. (l) ex ins. C. (m) et ex ardore vel armum edd. ex dolore vel si armum ex libris edidit Geauer. (n) duo C. (o) recenti vel om. C. recenti inclusum habet Fabr. (p) in ioa. C. G. (q) vel in C. (r) pro terebinth. (s) lib. 2. C. (t) infundunt C. (v) aegro-

Nascitur emus) Hippiastr. p. 123. Brevius όταν όδοιπορών προσπτάτση τῷ έμπροσθίῳ ποδί καί χυλεύων ελαύνεται καί ιδρώσῃ· ἡ όταν εἰς όδοιπορίας ιδρωκώς εν κρυμῷ στή ὑπαιθρος εν λιδοστρώτῳ, ἡ εάν εἰς όδοιπορίας ιδρωκώς αἰσιτος στή τήν νύκτα εκίενεν, ως μη έχεν εν κινήσει τὰ χιλιώνια, ἡ εάν ποτε τρωδῇ εἰς οἰασθ. πατουῦν αἰτίαις τούς βουβῶνας, όπισθόττος γίνεται. Sed propius Vegetium accedunt verba Pelagonii p. 128.

Vel ex dolore) Vulgo erat ex dolore, vel si — laeserit, vel supra. Pelagonius p. 128. καί τι άρμόν παδών μετά τήν τούτου θεραπείαν επ' αὐτόν καθενδῆσαι, τούτῳ τῷ πάθει περιπεσῖται. Praeterea Iolium hoc comma commodius, ut in graeco, colloca-bitur post verbum tessellato.

Hac ratione) Eadem omnia Pelagonius p. 127. quaedam brevius, alia copiosius et integrus.

6 tis imponunt.* Alii in stercore ipsorum calido obruunt
 7 aegrotantes,* ut languorem* exsudet. Plerique col-
 ligata* iumenta commodum credunt arenis sole fer-
 8 ventibus operire. Haec quoque potio traditur salu-
 taris. Piperis triti grana decem,* cedriae* pondus
 denarii,* nitri unciam* unam, mixturae⁴ inseris Cy-
 renaici* globulum ad magnitudinem fabae, trita⁷
 atque permixta, addita liquaminis⁶ floris hemina et
 vini veteris [sumini^h] sextario,¹ bis in die per os di-
 9 geres.* Expertum dicitur, sanguinem bubulinum
 calidum et fumantem; sed moderate per cornu^v fau-
 cibus infundere.^m Quod* si forte defuerit, thuris
 cribrati et salis triti ternas* uncias cum vino optimo
 10 prodesse dixerunt. Calidis medicamentis animal ex-
 pedit dum sanetur perungi.^p Adipis quoque porci-
 nae recentis coctae¹ quantum existimaveris, cum
 oleo optimo, et vino summo et melle commisces, et
 ad carbones [semper⁷] decoques, ac per nares in-
 fundes. Malagma quoque de calidis speciebus in

tantem C. (x) Ita pro *languor* C. G. (y) Ita ex C. Gesn. pro *colligatis iumentis* — *venes sole ferventi bene cooperiri*. Goth. *colligata iumenta com. credunt asseres sene solem tuentibus aperire*. (z) Ita pro *viginti* S. M. Corb. (a) Ita pro *cedri* C. (b) *scrip. III. C.* (c) *cotulam unam* S. M. *olcen unam* C. h. e. *ὀλχὴν*, quam drachmae etiam synonymum esse, ex Galeno probat Gorraneus h. v. Gesn. (d) *mixta laxaris* C. (e) sic S. M. *quod praetoli*, cum *tyrrhenici*, quod habent alii, nullam praeterer mentionem inveniam. Gesn. (f) *tritam atq. mixtam* C. (g) *olei flori sem.* C. h. e. *floris emina* ut etiam Goth. (h) *summi odo* S. M. et potest esse glossa *floris*. sed *vinum summarum* etiam est s. sq. Gesn. (i) sic S. *sextarium F. sext. 1. C.* (z) *digerunt* C. (l) *cornuum* C. (m) Ita pro *infundis* C. G. (n) Hinc ad s. 12. om. S. M. (o) *ter sulcis scrip. VIII. C.* *oltes 31X.* Goth. qui firmare videtur Gesneri coniecturam, in *sulcis latere holces* *ὀλχῆς* putantis. (p) *ungueri* C. (q) *colatae* C. *collatae* G. (r) *semper* om. C.

Grana decem) Tantulumdem Pelagionius. Igitur recte Codices pro vulgari viginti.

Cedriae) Hanc omisit Pelagionius,

qui deinceps ἀπαῦ-χυρηναικού καύμου μέγιστος.

Liquaminis floris) Pelagionius: ἐλπίου καὶ οἴνου πρωτεύου ξίστας δύο καὶ δισκῶσταιν ἡμέραν προπένεζε.

carbonibus cum oleo cyprino vel communi, sed veteri, solvitur,* et perungitur. Post curam operitur¹¹ sagis, et in sole calido exercetur a sessore trepidans,* dum sudet. Post sabanis validioribus abstergetur, et* denuo unctum operitur, pice quoque liquida admixto* oleo perungendum, non tamen nimia pix sit, ne corium laedat. Nonnulli iam* validioribus de¹² cervice sanguinem detrahunt. Plerique in balneum ducunt: calidissimis potionibus curant, id est, lasare* et* cymino, aniso, oleo, baccis lauri, ex quibus quotidie aliquid cum vino ministrant. Vnctionibus¹³ quoque istis utuntur. Cerae libram, resinae uncias quatuor, opopanax^b uncias duas, medullae cervinae uncias tres, olei storacini uncias tres, olei laurini uncias quatuor, quae omnia decoquunt, et in sole aut in loco calido perungunt. Alia quoque unguenti compositio talis est: Baccarum* lauri sextarium¹⁴ unum, cymini sextarios^d duos, sulphuris vivi uncias tres, resinae unciam unam, galbani uncias tres, olei sextarios duos, quae omnia decoques et uteris.

(s) obtuitur edd. a. G. oblinitur Go. (t) et repedens n. G. et ripodons aique Golb. (v) et — operitur om. C. (x) admixta pentiolio perunguetur et exercetur. Non C. (y) dicunt sic curari S. M. (z) lasare C. (a) et om. C. (b) Hinc ad olei laur. om. M. (c) baccas lauri C. (d) Hinc ad galbani om. C.

Cyrenaici globulum) Ita ex margine Samb. correxit Gesn. vulgatum *tyrrhenici*. Golb. *tyrtenicis lasaris*.

Expertum) Haec usque ad *Adipis* quoque non sunt in Graecis.

Adipis porcinae) Pelag. p. 128. στίχτος χοιρείου τὸ ἀρκούν μετὰ ἑλαίου κραινὸν καὶ μελιτος ἀναζήσαντες καὶ μίξαντες ἐν ταυτῷ κεχρημένα συγχῶς. ubi corrige ex nostro καὶ εἶνον.

Trepidans) ὁρῶν διὰ κάλπη

Script. R. R. Tom. V

γύμναζε ἤτοι τῷ λεγομένῳ τριπήδῳ, ἄχρις οὗ ἰδρώσῃ. Hippiatrica.

Liquida) Deinceps Corb. *admixta pentiolio perunguetur et exercetur*. Naib. In G. est *admixta repente oleo perungitur et exercetur, ut tamen ne nimia*. Postrema Go. placent.

Plerique) Golb. *plurimi* — *potionibus cum idem lasaris*.

Talis est) Legitur eadem graece in Hippiatricis p. 296.

V

XLVII. (vulgo XLVIII.) Lethargici quoque iu-
menti ista sunt signa. Iacebit semper et dormiet,
neque cibum appetit^a neque potum; cum excitatum^b
fuerit continuo aggravatur,^c et se proiicit, et mace-
scit,^d et quamcunque ei dederis potionem tanquam
dormitans^e vix suscipit. quod^f hac ratione curabis.
² Substernito in stabulo ubi stratum cubet.^g cui caput
fomentabis ex calida cum^h pulegio decocta, postmo-
dum perunges oleo cumⁱ adarce^j trito, ita ut caput
eius et aures infundas, ea^k ususur potionem: camomil-
lam^l Illyricam, item nostratem,^m et herbam Artemi-
siam in aqua decoquis, ex qua quotidie ei binas co-
tylas propinabis. Cui et pedes priores frequenter
fomentabis calida: solet enim haec passio adstrictiusⁿ
ad rectum pedem contingere. Est quidem periculosa
passio^o atque curatio. cuius ista sunt signa. Oculi
eius lacrymabunt^p quasi lippiant, in praesepio^q dor-
mitans incumbit, a posterioribus ambulans nutat, et
⁴ totum^r gravatur. Cui sanguinem detrahes de pede
priori dextro, et de femore sinistro, ex quo eum

XLVII. (a) appetet etc. C. (b) exercitotum C. (c) gravatur C. (d) in-
horrescit S. M. (e) Ita pro dormiens C. Go. exercitotus Go. (f) quem F.
(g) Ita S. M. Vulgo stat ut bibat ibi. Corb. omittit etiam ibi. (h) cum
iuserui ex C. S. puleio C. (i) cum graitrto C. adarte F. odorte terito Go.
(j) hanc us. potionem C. (l) camomillon Illyricum C. gamomilloe illyri-
con Go. (m) Vulgo idem nos trace uncis inclusa legatur, quis omittit
Corb. Go. (n) strictura pedum C. adstr. ad pedem constringere Go. Malim
strictura pedes eos. (o) passio atque om. Corb. (p) lacrymobuntur C.
(q) praesepe incumbit, dormit Corb. (r) totus C. (s) Vulgo contundes.

CAP. XLVII. Dormitans) Goth.
cui dormitat inversa o p.

¶ *Ita stratum cubet*) Ita recte liber
Sambuci. Hippiatr. p. 277. πρώτον
μὲν ἐν μαλακῇ ἱκποσάσει ἰστιάσθαι
ἀχρὺρον ἢ χόρτων ἀπαλὴν ὑπερβαίνο-
μένων κατὰ τὸ ἴδιον.

Camomillam) Deinde verba idem
nos trace omisa a Corb. et Goth.
corresi ex coniectura Morgagni IV.
40. qui monet, iridem Illyricam
huic morbo non convenire; alias pro-
num esset, iridem illyricam, notam
satis, substituere chamomillae illy-
ricae, aliunde ignotae.

perunges. Herbam Artemisiam contusam* et cribratam* dabis cum lixivii sextario, et olei cyathis duobus, per triduum; quarta die intermittes. Quod si cibaria non appetit, ervum* mollitum ex aqua tepida [comedat,* et aquam] bibat. Si minus profecerit,^s lini semen cum aqua in olla decoques, et heminas singulas per dies singulos dabis ad ^r cornu, addito melle quantum* sufficiat: quae potio etiam febricitantibus prodest. Lethargicum animal frequenti excitatione* prohibendum constat a somno. Assidua quoque iniungenda est deambulatio,^b si ante omnes pedes eius miseris, in fomentum. Nam surfures sale et aceto permisces, et calentes ungulis imponis.* farinam quoque triticeam cum tritis salibus et puscae sextario uno fancibus infundes; herbam Artemisiam, tunsam cum oleo et modico lixivio dabis ad cornu;^d abstinebis ab hordeo, fabae solidae sextarium porri-

Post contusam. (t) i. e. semine. inserit C. (v) Ita F. M. S. M. et C. nisi quid molitum habent. F. S. (bolum ex melle). (v) inclusa om. C. recte, auctore Gesnero. (y) ad cornu om. C. (x) quod sufficiat Goth. (a) Ita pro exercitatione C. (h) ambulatio, si ante omnes pedes miseris iumentum C. vulgo si anteriores pedes. (c) adpones C. (d) cornum C. (e) et addit C.

Excitatione) καὶ συνεχέστερον διὰ χειρὸν νυστέθω, ὥστε μὴ ἀποκαθεύδειν, ubi lege νυστέθω.

(Nam surfures — infundes) Haec etiam exstant in Hipp. p. 277. καὶ τοὺς τέσσαρας πόδας ὅξει καὶ πτύρροις θερμοῖς ἀποτρέβισθαι· προποτιζέσθω δὲ καὶ πόμα δειχόμενον πέτυρα στίνα καὶ ἄλλας μετὰ ὀξύρατον ζε. β'.

Artemisiam) Hippiatrica p. 277. floreni artemisiae ponunt, Deinceps ungulus apponit Goth.

Et puscae) Goth. ἀπιδε.

Abstinebis ab hordeo) Hippiatrica

p. 277. πρεδῶν ἀπέχισθαι, τρωγέτωσαν δὲ θάβρατος ξηροῦ ξί. δ. οὕτω τε ἀπὸ τῶν σπονδύλων αἷμα ἀραιώσασθαι· καὶ μετὰ ταῦτα τοιαύτη ἐγγυματιζέσθωσαν θεραπεία· βίου ποικυτοῦ γο. γ'. καλὰ μόνον ἀρωματικοῦ γο. ε'. καπάρως βίξης γο. ε'. κόψας καὶ σήσας μετὰ ὕδατος ξί. εὐδὲ ὅσον τρία καρχιάρια ἐγγυμάτιζε. τὸ δὲ πόμα αὐτῶν ἴστω ὀλίγον καὶ αὐτὸ χλιπρόν etc. unde adiuvantibus libris scripsi Vegetium emendavi, Spicarnardi omittunt Hippiatrica. Postea ex libris inserui et ponam post tepidam. Ita enim Hippiatrica.

gis ut vigilet, donec duriores^f edomet cibos. De
 cervice quoque^g sanguinem ei^h detrahēs. Depletumⁱ
 hac potione^j curabis: Rhei Pontici^k uncias tres, ca-
 lami aromatici^m uncias duas, spicae nardi uncias
 duas, radices capparis uncias duas, tunsa et cribrata
 permiscēs,ⁿ et terna cochlearia in^o sextario aquae
 tepidae dabis in potu.^p Nunquam frigidam, nec ni-
 mium calidam,^q sed tepidam et parum^r ad bibendum
 semper accipiat. Assidue flagello excitandum^s aut
 voce, ut vitium timore deponat.

XLVIII. (vulgo XLIX.) Si quod iumentum mor-
 bum regium^a habuerit, his agnoscitur^b signis. utri-
 que oculi virides sunt;^c et^d cervicem inclinātam
 habebit in^e dextra parte, et^f pede [dextro^g etiam]
 sinistro videbitur claudicare. Cuius curatio est ista.
 Loco tenebroso,^h ubi lumen videre non possit, clau-
 ditur,ⁱ et operitur sagis ita, ne^j oculi eius aperiantur
 in die, oleo et vino tepido ungetur^k atque fricabitur.
^l Lapides^m molares non minus pondera quinque in

(f) duriori edonatur cibo Corb. (g) quoque addidi ex C. (h) ei om. C.
 (i) repl. S. M. (j) Ita pro ratione C. (k) Vulgo *Afronitri*. C. *Acori*
Pontici. S. M. *Triti Pontici unc. 4*. Goth. *Pontici uncias tres*. (m) Vulgo
gallae Syriaticae. Samboc. *gallae Syriacae*. S. M. *calami Syriaci*. Corb.
cal. Syriatici unc. III. ut Goth. (n) miscebis C. (o) cum C. (p) potum
 C. (q) calidum sed tepidum C. (r) parum ex C. addidi, et puram. S. M.
cochlearia inferunt aquae frigidae tepide dabis — nunquam frigida — calida
sed tepida ad bib. (s) excitandus C. flagellum ad excit. Go.

XLVIII. (a) i. e. auriginem in lemmae inserit C. id est aurigines Goth.
 (b) agnosceatur C. (c) fiunt C. (d) et om. C. (e) in om. F. *dextram*
partem malebat Geso. (f) de C. (g) inclusa om. C. S. M. de *cervicē* et
pede etiam sinistro v. cl. Go. reliqua. omissis Verba: *etiam sinistro om.*
princeps Editio. (h) tenebricoso C. (i) claudetur et operietur C. (j) ut
 nec oculi eius appareant C. (k) unguito atq. defricabitur C. (m) lapidis

CAP. XLVII. *Lapides molares*
 Eosdem in simili remedio nominal
 supra III. (vulgo II.) 28. 5. Aelius
 contra aconiti venenum in potu sum-

lum propinat vinum, in quo lapis
 molaris ignitus fuerit extinctus. Vide
 ad Nicandri Alexiph. versum 50.
 Lapidem molarem igne liquefactum

ignem imponuntur, animalis caput copulatur ad pedes; cum bene canduerint, sub eius naribus apponuntur^a perfusi oleo; suffumigatur^b os, nares et oculi, ut morbi virus exsudet.^c quod per septem dies continue est faciendum. Tali etiam ratione succurrimus.^d sanguine caprino et lacte ovillo, anagallico,^e costo, oleoque pariter admixto potio conficitur,^f quae per dies duodecim datur.

XLIX. (vulgo L.) Sed interdum bilis,^g quae cholera^h appellatur vulgo, solet iumenta vexare. quae passio his declaratur indiciis: commovetur ac voluntatur ut strophosus.ⁱ Sanguinem ei^a de cervice emititis, daturus eiusmodi continuo potionem: herbae trixaginis^b nigrae unciam^c semis, mannae succari^d un-

molaris non minus pondus C. Lapides — faciendum om. S. M. (n) et ius. C. (o) suffumigant — oculos C. suffumigant etiam Goth. (p) exsudent C. (q) succurritur C. (r) sil Gallicum C. (s) conficietur — dabitur C.

XLIX. (a) bilis quae cholera appellatur C. de bili, quae colera app. S. M. Vulgo biles — cholerae — appellantur — solent. (b) colerae F. S. (c) stropho. cui S. M. (d) ei ius. C. (e) trazag. C. idem om. nigrae unc. semis.

facile fluere ideoque metallis excoquendis addi, monet Theophrastus de Lapid. c. 49. ubi simul pyramachum nominat eiusdem naturae. Ita et Aristoteles Meteorol. IV. 6. qui ita genus utrumque distinguit, ut pyramachi materiam liquefactum iterum in durum lapidem refrigerescere atque indurari, molaris vero lapidis flumen, postquam concrevit, nigro colore similique calci ustae (τῆταψ) substantia esse dicat. Iode Plinius 36. n. 53. *calx utilior e molari lapide, quia est quaedam pinguior natura eius.* Iddorus Orig. 49. 40. molaris in parietibus utilis, quia est quaedam natura eius pinguior, duraque et aspera, ex quo etiam molae fiunt, unde et nomen traxit. Huius qua-

tuor genera, albas, niger, permixtus ac fistulosus. Quae repetit Vincent. Sp. nat. 8. 2. Molarem etiam pyritem dici, monuit Plinius 36. s. 30. Reliqua loca vide in Analectis ad Histor. rei metall. Veter. p. 26. Genus lavae (fritam antiquo nomine apud auctorem Aetnae vera. 527. appellare licet) porosum esse molarem veterum lapidem asserit et cum molari Rhenano comparat C. Vlyss. v. *Salis* Beyträge zur natürlichen Kenntniss des Koenigr. Sicilien T. II.

Car. XLIX. *Manna succari* Corb. *manne eroef*, i. e. crocomagnatis. Ceterum bilem Columella VI. 30. 4. 8. nominat choleram aridam. ubi sive notam.

ciam unam, nitri uncias duas, altei^b uncias duas, vini optimi sextarium unum, conteres, ex aqua mulsa heminam unam per sinistram narem infundes.^c

L. (vulgo LI.) Quod si aridam bilem habuerit, myrtum agrestem cum vino contritam per narem dextram defundes, pro hordeo far triticeum dabis. Potionem ipsam temperabis ex aqua.

LI. (vulgo LII.) Coli passio gravissimos cruciatus iumentis consuevit inferre, ita ut cardiaci aut strophosi esse credantur; sed his agnoscitur signis. Cum stat^a repente concidit,^b ut arreptum^c putes, si satis^d suspensum fuerit, dolor subsequitur, et iacet nonnunquam: cum frigidam aquam acceperit^e tremit, sudat, anhelat. Cui hac ratione succurritur. Anisi^f Pontici unciam unam, petroselini unciam unam, foeniculi seminis unciam, piperis nigri uncias duas, marubii unciam unam, abrotani unciam unam, anethi,

(f) uncias sex. S. M. (g) croci C. (h) alt. unc. 2. om. C. (i) et ex ea aqua C. (z) defundes C.

LI. (a) statim C. (h) ita addit C. concitat ut Golh. (c) ἐπιληπτον interpretatur Gesn. (d) cadens S. M. (e) acceperint tremunt etc. C. et Go. Quibus deiuceps Go. (f) Anisi C. (g) scrip. 3. C. uncia semis S. M.

Altei) Gesner corrigebat *altheae*, Morgagni *allii*.

CAP. L. Aridam) Eadem generatim contra choleram tradunt Hippia- trica p. 202. Deinceps *diffundis* Golh.

Narem dextram) Hippia- tr. εἰς ἀμφοτέρους τοὺς μυκτῆρας. Pro farre triticeo eadem contra humidam cho- leram dant πυροὺς παρυγμένους καὶ ἄλευρα πύρινα.

CAP. LI. Concidit) Hippia- trica p. 276. τούτῳ δὲ μόνῳ διαφέρει τῷ συνεχίς καὶ μείζους πόνους ἔχειν ἢ περ τοὺς καρδιακοὺς καὶ στροφου- μένους — πρῶτον μὲν ἐστὶς ἔξαι-

ρως καταπίπτει, ὡς ἐπιληψία τοῦτον νομίζεσθαι ἔχουσιν. ἔπειτα ὀλίγον διαλείποντι πόνος αὐτῷ εὐθὺς ἐπακο- λουθεῖ, καὶ βόρως ἐκυτόν ἀνάκειται; unde palat, verba si satis suspensum fuerit villosa esse; nec melior lectio S. M. Celso medicinam tribuunt Hippia- tr.

Acceperit) Corb. acceperint, tre- munt. Golh. tremant, sudant. — Qui- bus.

Anisi pontici) Hippia- tr. βίου που- τινοῦ. Eadem piperis οἰγρι uociam unam ponunt, et anethi scripulum unum.

uncias^a tres, Levistici^b -) 4, centaureae^c minoris et maioris uncias duas, chamaedrys^a semiunciam, eupatorii^d -) quatuor, gingiberis unciam semis, pulegii^e semiunciam, rutae^a unciam, apii seminis unciam, pariter contundes et cernes. tunc mellis optimi pondera duo cocta et despumata cum omnibus mices, ex quo medicamento ad magnitudinem nucis avellanae cum aquae tepidae sextario dilues, et per os infundes. certissima medicina est. Quod si dolor perseveraverit, foeniculi seminis cochlearia quinque bene trita cum vino sincero sed cibario, sext. 1° dabis. Praeterea piperis^f aliquantulum^g et pelliculam^h de ventre pulli siccata in furno et tritam cum vino dabis.

LII. (vulgo LIII.) Vomicae plerumque animalibus nascuntur intrinsecus. Cuius passionis signa sunt ista. cum accubuerit, difficile surgit,^a os ei graviter olebit, incumbet in eo loco, a quo vexabitur,^b tussiet, et purulentum exscreabit interdum. Cui haec da.^a

(h) Ita cum Gesn. Go. *Levistici* C. *libist.* F. S. (i) *Centaureae sem. caneturi semuc. silporeum sepum* IIII. *pulegii Campani unc. 1. gingiber semunc. pariter contundes* C. (2) *camedrii* S. M. Vulgo *cametris*. (l) *silvii uncias quatuor* S. M. pro *silphii*. Vulgo *eupatoris*. (m) *pul. caprini unciam* S. M. (n) *rutae, apii seminis ana unciam unam* S. M. unde vulgatum *apii unciam semis* correxi. (o) sic C. *sextarium* F. S. (p) sic F. M. S. M. et C. *panis* al. a. G. (q) *aliquantum* C. (r) *pellicula* etc. edd. a. G.

LII. (a) *surgit* C. (b) *vexatur* C. (c) (*cui haec da*) *ias* S. (d) *drae*.

Levistici) Hipp. λιβυστικῶ γο. ἀ. *Chamaedrys*) Verba *cametris sem.* inclusa habet editio princeps. Deinceps S. M. *silvii uncias quatuor.* unde Gesn. legendum coniciebat *silphii*. In G. est *silpotorium* — *gingioperis*. Postea *pul. caprini unciam* S. M. *pulei caprini eum paniuna et muxia, rutae unciam* Gotb. In Corb. est *Centaureae semm. caneturi semuc. silporeum* IIII. *pulegii campani unc. 1. gingiber*

semunc. pariter contundes. In Hipp. est κενταυρίου σπέρματος γο. α'. χαμαίπεντος γο. στ'. εὐπατορίου γραμ. δ'. γλήχωνος καθαρῶ γο. ἀ. πηγᾶν α'.

Apii) Sic Hipp. σιλίον σπέρματος γο. α'.

Pondera) μίλιτος πρωτίσιον λίτρας δύο — λατοχαρίου Hippiatrica, ubi tamen quaedam sunt minus integra verbis.

Turis uncias^d duas, aristolochiae uncias^e duas in unum contundes,^f cum vino tepefacto per nares degeres. Item sulphuris vivi uncias^d duas, aristolochiae unciam semis similiter dabis. Cibo autem maxime sustentandum^h est, ut habeat corporisⁱ nutrimentum. [Et^a] cum ruperit vomica, cauteriis circa pectus aduris,ⁱ ut facilius provocatus humor emanet.

LIII. (vulgo LIV.) Passio, quam Graeci echedermiam^a vocant, Latini coriaginem appellant, cuius ista sunt signa. Macescet, et sine febre non erit, corium illius adhaerebit^b costis, spina fit durior, in dorso eius nonnunquam furunculi exire consueverunt: magis etiam quam adsueverat^c appetit cibos. Cuius ista² curatio est. Thymum^d et sale cum vino rubro conteris, et tubera, si qua in eius^e sunt corpore, confricas. Parabis etiam aliam unctionem: picem, ceram, resinam cavealem,^f et thuris pollinem ex oleo veteri temperabis ac decoques, totumque^g animal confricatum diutissime perunges. Sed parum est unctione^h corio mederi, nisi potionibus et intrinseca curentur. Piperis albi triginta grana, myrrhae semiunciam,ⁱ vini

C. (e) unciam semis pulverisa, cibo maxime sustentata, ut nutriatur. Et cum ruperit S. M. (f) Ita Corb. Vulgo uno cum vino. (g) drag. Corb. (h) sustentandus C. (i) corpori C. (2) Et om. C. (l) adures C.

LIII. (a) Vulgo echedermiam Corb. epidermiam dicunt. S. M. cardiacam. (b) haerebit ad costas C. (c) solebat C. (d) Temum cum vino salisco rubro conteres C. (e) Ita pro in eo sunt C. (f) Ita C. pro cabialem S. M. tiulam. Voluitne piculam? cabulem Go. (g) Ita pro totum — confricando C. idem perunguebis. (h) unctionem C. (i) sextantiae i. e. drag. XII. C.

CAP. LJII. Echedermiam) Vulgatum echedermiam recte ita corrigendum esse, vidit Gesner. Hippitrica p. 88. *ixēdapiuā* nominant quidem, sed plane diversam a Vegetiana.

Cavealem) Ita ex Corb. scripsit Gesn. Cabulem Goth. sed Glossarium Goth. Resina caballialis id est termen-

tina, voluit terbentina. In loco Caelii Aurel. Tard. Pass. 2. 7. s. 108. Tum resinae cadialis id est dicaminis illinimentum vel dropacis. Gesner in Thes. L. L. corrigebat: *emialis* id est picaninis. Margo liquaminis praefert.

Myrrhae semiunciam) Hippitrica

odorati veteris cotylam, olei viridis cyathum unum adiniscabis et per os digeres. Item ¹ fasciculum ¹ rutae ³ viridis atque purgatae et ^m opopanacis unciam ⁿ unam in cotylam vini et olei viridis cyathum decoques, ^{*} et dabis in potu. ⁷ Quod vitium ex perfrictionis iniuria, aut ex coactionis ⁴ alicuius necessitate descendit. Aliquanti suis non vetulae sed novellae sanguinem vino permixto ^{*} ad cornu ^{*} faucibus degerunt, ignorantes, si plus sanguinis fuerit, continuo animal interire. ^{*} Cautius est hac magis potione curare: cepas germa- ⁴ nas et semen rutae pariter admisceas, et deteres; ex quo uncias tres cum vini cotyla per dies singulos dabis, usus curationibus, quae conveniunt roborosis.

LIV. (vulgo LV.) Syntexin ^a animalia patiuntur ut ^b homines. quae liquido ^{*} his declaratur indiciiis.

(a) hinc omitt. S. M. (l) Ita pro fasciculos C. (m) et om. F. S. (n) pro unciis unam in F. S. solum et habent. (o) Ita pro admisceas C. (p) potum C. (q) Ita pro coactione — necessitatis C. (r) mixto C. (s) cornum C. (t) solet addit C.

LIV. (a) Ita Gesn. Syntaxin F. S. Synthesin S. M. syntexin C. est σύντηξιν. (b) Ita pro et C. (c) Ita pro valitudo C. deinceps pro indiciiis Go.

p. 184. χρῆσθαι δὲ ἐγχυματισμῷ τοῦ δὲ οἴνου καὶ ἑλίου καὶ σμύρνης ὀλέη τριβόλου ἢ πεπέρως λευκοῦ κόκκου· κ' τρίψαντα, ἢ πῆγανον ἐν οἴνῳ ζέοντι ἐγχυματίζειν. ἔστω δὲ πανταχοῦ οἴνον εὐώδους κοτύλη καὶ ἑλίου κβάθος.

Fasciculum) Hippiatrica opopanaxem omittunt.

Quod vitium) Hippiatrica p. 183. περὶ τῶν ἰσχυνομένων ἐξ ἀσθῆλου αἰτίας. ubi Apsyrus ait, malum nasci κατὰ φύσιν, addens: ὁ δὲ τοιοῦτος, ὅταν ἢ μὴ τρώγων καὶ τῷ σώματι πεφορικῶς καὶ ὀρεῖας ἔχων τὰς τρίχας ἐγχυματίζεται ὑὸς αἵματι μὴ παλαιᾷ μετὰ οἴνου, ἔστω ἑκάτερον διὰ τοῦ στόματος. λέγεται δὲ ὑπὸ τινῶν πρόμα

καὶ εὐζώμου τὸν κορπὸν ἀνέντας ἐν οἴνῳ ἐγχυματίζειν διὰ τοῦ στόματος. Fere eadem repetuntur sub alio titulo p. 257.

Coactionis — necessitate) Ita ex Corb. correxi vulgatum coactione — necessitatis. Hippiatr. p. 184. causam malī alteram ponunt ἀπὸ κέπου συνεχοῦς, eique aliam medelam adiungunt p. 188. ἀπὸ κρυπτῶν πολλοῦ dicitur.

Semen rutae) Ex Hipp. puto legendum esse erucacae εὐζώμου.

Cap. LIV. Titulus habet vulgo De stomachico. Sed Goth. De stomacho. deinceps addit: Sillate (literae a et e litera t superposita) inter.

cotidie attenuantur^d in maciem, ossa eminent,^e multum manducantia^f esuriunt semper; quidquid inveni-
nerint, tentant fame cogente corrodere; durum ster-
cus emittunt; trahunt longam ac miserabilem^g vitam,
² ut nec surgere valeant: sed iacentia,^h fatigata, mul-
tumque manducantia fame moriuntur. Omnis enim
esca quam sumserint, ad stercus, et omnis potus
convertitur in urinam: nullus ex his succus, nullum
³ alimentum pervenit ad medullas:ⁱ propterea quod
stomachus eorum nimio rigore constrictus^k nec co-
quere potest,^l nec epati aliquid propinare, in quo
tota virtus ad nutriendum corpus per dispensationem
⁴ ciborum et^m sanguinisⁿ praeparatur. Tabescit sem-
per, iecurque eius minuitur ad similitudinem arboris,
quae radicibus ex maiori parte praecisis,^o cum a par-
vulis aliquamdiu sustentata portaverit frondes, cele-
⁵ riter exaescit. Quorum manifesto periculo hac ra-
tione tentabis occurrere.^p Inter principia facies
unctionem: cerae libras^q duas, resinae^r terbentinae
libram, medullae cervinae libram, axungiae veteris
sine sale libram, propoleos^s selibram, irisillyricae
libram,^t samsuci libram, olei^v laurini quantum satis
fuerit, decoques carbonibus lentis,^x et ad ceroti^y

signis. (d) Ita pro tenuantur, et macie C. in macie Go. (e) os eminet C.
(f) manducans esurit Corb. (g) mirabilens Go. (h) iacentes, fatigati,
multumque fame C. Go. (i) medullam Corb. (j) Ita pro perstr. C. Go.
(l) Ita pro poterit C. (m) et addidit Gesn. ex C. (n) Ita pro sanguis C.
Go. (o) praecis cum parulis C. (p) Ita pro tentatur occurrere C. constans
succurri Go. sed punctis suppositis. (q) libr. 1. C. (r) res. ter. lib. om. C.
(s) sic C. propulegii ul. populei lib. 1. sem. malvae lib. sem. samsuci libram
semis S. M. Illud propoleos confirmat noster 4, 13, 1. et Dioscor. 2, 106.
Gesn. (t) selib. C. (v) oleum laurinum, quantum fuerit C. (x) lenti
sed C. (y) aeruti C. (z) perlocabis F. S. praelocabis S. M. colabis Corb.

Tabescit semper) Corb. verba sem-
per — minuitur omisit. Goth. verba
tabescit semper rectius omittit, et

deinde habet iecurque eius minuitur
semper.

mollitiem percolabis,* cui adhuc tepenti* misces pulverem irisillyricae^b et cretae Cimoliae,* donec refrigerat agitabis. Ex quo medicamento totum iumen-⁶ tum^d perunges, et multorum manibus confricabis. donec calefiat et sudet. Quod interposito triduo con-⁷ venit fieri, ita ut coopertum animal stet,* et cotidie paulatim exerceatur, ut digerat. Cui haec praeparabitur potio: abrotani uncias quatuor, santonici uncias quatuor, trixaginis^f uncias quatuor, chamaepityos^g uncias quatuor, gentianae uncias duas, murrhae^h uncias duas, opopanacis uncias duas, eiusdem radicis, succari semiunciam, rutae aliquantulum, omnia bene tundisⁱ et cribras. ex quibus duo cochlea-⁸ ria in vino veteri decocta cum succo ptisanæ, in quo^j acro decoctus est, admiscebis. adiunges etiam ervi^k pollinis cochlearia duo, quae cum per novem dies continuos dederis, intermittis^m aliquamdiu, ut vires colligat et resumat, et per singulas periodosⁿ alternis curabis,* nec cessabis, donec sanitas redeat. Diebus, autem vacuis offas ex farina triticea et^o lacte conspersas ad substantiam degeris. furfures quoque triticeos et paleas dabis;^p hordeum non dederis nisi fortassis infusum; denegabis etiam herbam viridem, donec reparare^q coeperit corpus.

(a) reuponticon Go. (b) tres illyricae s. tris. illyrici Corb. (c) pariter addit C. deinceps ex C. vulgatum infrigescent correni. (d) corpus pervingues C. (e) Ita pro sit Corb. (f) trax. C. anethi uncias $\frac{1}{2}$, gentiane unciam unam, opopanacis radicis uncias duas, croci semiunciam, rutae etc. Gesn. (g) Ita Gesn. campiteos F. S. campitis C. (h) croci semunc. rutae semunc. omnia bene C. Etiam S. M. rutae unciam semis. Crocum succarno subliquit Corb. ut fere ubique. (i) contundes et cribrabis C. (j) qua. (atro) decoctum est et in margine: al. acro F. et S. acro C. et Go. Correnit Morgag. IV, 41. (k) ervi poll. om. C. (m) intermittes C. (n) hebdomadas F. et S. margines. (o) curabis. Nec cessabis om. C. nec etiam Go. (p) Ita pro in lacte conspersa Corb. (q) ministrabis C. (r) saturavi S. M.

LV. (vulgo LVI.) Ictericus* ista sunt signa. Oculi virides, de quibus profluet^b lippitudo, ad similitudinem fabae;^c indurescit^d corium, fit horridus* pilus, insequitur fatigatio, ambulans genibus claudicat.
² Illis sanabitur^e medelis: Panacis, radicis^f et apii seminis singulas libras contundito atque cribrato, et cum mellis Attici libra^h misceto, tuncⁱ aquae, in qua lupini crudi fuerint decocti, sextario,^g ex medicamento superius¹ descripto quatuor cochlearia miscebis, et in potione^m dabis perⁿ dies quinque. Si tardius adiuuat,^o vini sextarios tres in pultario novo, et^p canini stercoris albi uncias tres admisceto, et ponito sub divo, ex qua¹ potione quinque diebus per os degeres. Praeterea aquam,^r in qua cicer decoctum fuerit, et stercus caninum simili ratione praebebis.

LVI. (vulgo LVII.) Strophus* diversae causae et diversae sunt curae. cuius ista sunt signa. Volutatur,^b patitur torsiones,^c ilia sibi respicit, stercus durum assellat,^d terram pedibus tundit dolore cogente, intermissis* horis refrigerationem sentit et requiem.

LV. (a) *buginosus* vocatur in lemmale S. M. quod truncatum est ex *albuginosus* C. (b) *profluit* C. (c) *Ad simil.* om. Goth. *lippitudo* est gr. λήμη. (d) *dura ut corium* S. M. *durescit* cor. C. G. (e) Ita pro *horridum pilis* C. deinceps vulgatum *claudicabit* ex Go. correxi. (f) *sanatur* C. (g) *radioem* C. *radicis* S. M. Vulgo *Syrviatici*. (h) *selibra* C. (i) *cum aqua* C. (z) *et ius.* C. (l) *supra scriptum* C. (m) *potionem* C. (n) *diem unciam unam* S. M. (o) *ambulat* S. M. *ambulat*, *adiuvat* C. *tardaveris* G. (p) *et ius.* C. (q) *qua* om. C. (r) *aqua si cicer decoctum fuerit* C. Vulgo *viceres decocti fuerint*.

LVI. (a) *Torsiones* interpretatur lemma C. Samb. G. Sed *strophos* legi C. (b) *volutabitur* etc. C. (c) *torsiones* C. (d) *adsellatur* C. (e) *emissores*

CAP. LVI. *Volutatur*) Hippiatrica p. 148. σκάλλων τῷ ποδὶ καταπίπτει καὶ κλύεται, καὶ ἐστηκώς στρεφίστηται,

τὴν τε κεφαλὴν στρέφει πρὸς ἐκπέτρας τὰς λαγόννας.

Intermissis horis) Ex lectione Corb. *emissores refr. efflicio remisso vero refr.*

Hac potione^f curandum est. Acori, anisi, opopanax singulas libras pariter contundis^g et cernis, ex quo pulvere duo cochlearia in vini veteris sextario et olei pondo^h semis admisces, et tepidum per os dabis triduo. Si strophus [fortior^j] fuerit, et non² facit ventrem, caudam intra³ coxas mittet, et ad ventrem suum conversus attendet.¹ cui pulverem de semine rutae silvaticae cum vino per os dabis. Praeterea cepas decem deteris,^m ficus siccae scrip.ⁿ octo, nitri scripulos^o quinque, stercoris columbini scripulos quatuor, ex quibus addita amurca^p collyria facies, et bina vel terna in^q anum immittes.^r Si vero fortius venter induruerit,^s convenit adhibere clysterem,^t sed prius ventrem aqua calida perfovebis. Tunc succum^v Cantabricum in quo fuerint betae^x malvaeque

refrig. C. (f) ratinne curandus C. (g) contundes etc. C. (h) lib. admisces C. pondere — admiscis G. (i) Vulgo strophosus. Corb. strophus. (z) Ita pro inter coxas suas Corb. idem mittit. (l) attendit C. Go. (m) Ita pro veteres. C. Go. tere S. M. (n) Ita C. pro 3 uncias quatuor S. M. (o) Ita C. pro seropulos. unde sequens etiam color correxi. (p) Ita pro arinn S. M. murise C. (q) manu per posteriora S. M. (r) mittes C. et vino vel ternas manus mittit Go. (s) Vulgo induruit. C. induraverit. Gotth. induravit. (t) Vulgatum clysterium correxi. (v) cantarum aquae decoctionis betae et malvae cum S. M. succum Cantabr. in aqua fuerint vite albaeque decoctae C. succum (cantabricum) Fab. qua pro in quo Go. (x) betae F. (y) palumb.

Si strophus fortior) Hippialrica ei επικρατικής γίνεται ὁ στρόφος καὶ μὴ προχωρή ἡ κοιλία.

Intra coxas) Graece est; ὅταν τὴν οὐράν μεταξύ τῶν σκελῶν ἐμβάλλῃ καὶ ἐπικλίνεται ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ κοιλίαν.

Cum vino) Hemiviam vini ponunt Hippialrica.

Deteris) Hippialr. πρόμμνα λιύσας εἰ, ἡ σύκων ξυρῶν γράμματα δ'. νίτρον γράμμα ἐν.

Terna in anum) Graece est: πολ-

λόβια δύο ἢ τρεῖς εἰς τὴν εἶδραν ἐμβαλε.

Succum Cantabricum) Herbae cantabricae ex genere Vettonicae; quam describit Plinius 25, 8. s. 47. succum intelligi putabat Gesner; sed in eo vix decoqui recte dicuntur betae mulvaeque; sed in aqua. Igitur ex S. M. malim: Tunc iumentum primum constituit, et cantarum aquae, in qua fuerint — decoctae — scripulis per anum iniicies; ita, ut etc. Cantarus est cantharus, pro certa mensurae genere.

decoctae, cum nitro et hemina olei, et columbini^a stercoris quatuor scripulis, pronum constitues, et per anum iniicies iumento, ita ut post clysterem inambulet^a aliquantulum. Alii finum^a leporis cum novem cochlearibus mellis et quindecim^b granis piperis addito caulium succo per os salubriter defundunt.^c

LVII. (vulgo LVIII.) Iecoris dolor solet infestare iumenta, cuius ista deprehenduntur indicia:^a cibi fastidium, potus^b appetentia, ventris inflatio, macies. Cui primo cremoris ptisanæ sextarium unum^c cum olei rosacei tribus cyathis per os degeres. Si passio permanet, alia potione curabitur. Apii seminis uncias tres, hyssopi uncias tres, abrotani unciam unam, allii^d viridis quantum^e sufficit, vel sicci^f paulo minus,^g si viridein abnegat tempus, ex vino optimo ad tertias^h decoques. per aliquot dies potionem dabis. ² Similis quoque huius passionis est ratio. Sine febre

C. Go. (x) deamb. C. (a) *finis* C. G. (b) *quind.* om. C. (c) *defuderunt* C. *diffundunt* Goth.

LVII. (a) *signa* C. (b) *potum* C. *sitis valida, latus sibi inspicit* S. M. (c) *2 cum oleo rosæ* C. (d) *sic* C. et S. M. *olei al.* (e) *quod satis est* C. (f) *succi* edd. *uobiscum ratio et* C. (g) *interpunctum hic sustulimus.* (h) *tertiam* C. (i) *ei ius.* C. *conficit, testiculum dextrum cum evilet iadu-*

Finum leporinum) Formula eadem contra ventris dolorem exstat in Hip. p. 707.

Cap. LVII. *Allii viridis*) Hæc dedit Gesner pro olei, cui profectio sequens sicci non convenit. At quid sequens veterem si abnegat tempus? De sexu non adeo laboro; sed allium quo tempore sicum dici potest? et viride? num recens? Mihi potius ali, i. e. symphyti vel alius herbae nomen latere videtur. Tamen supra

cap. 26. (28.) 5. est *allii viridis maximum plenam.*

Similis — ratio) Vel ipsa hæc verba arguunt lacunam. Nihil enim præcessit, eum quo similitudo aliqua fingi vel dici possit in morbo iecinoris. Novus igitur morbus videtur indicari. Dextri igitur testiculæ cum iecinore consensus in peritoneo, quo et iecur et testiculorum cellulosa tunica saltem comprehenditur, tunc operose et anxie cum Platenco non quaesiverim.

enim animal non erit, nec facile cibum conficiet, testiculus¹ dexter tumebit et² indurescet. Cui ista subvenit medicina. Foenigraeci cyathos quatuor¹ mittis in aquae fontanae sextarios quatuor¹ [i.^m grana triginta] et decoques ad tertiam partem. ita² per os data potione curabis. Nonnulli turis³ drachmas⁴ duas. tritas cum vino quantum sufficit miscent, et inde⁵ totum corpus multorum perfricant⁶ manibus, sagis⁷ cooperiunt ut sudet.

LVIII. (vulgo LIX.) Inflatio ventris interdum iumenta non⁸ sine dolore conturbat. Cuius passionis⁹ ista sunt signa. Testes eorum¹⁰ sudabunt, alternis pedibus terram tundunt,¹¹ subinde¹² in alteram partem se¹³ convertunt, caput ad ilia sua ponunt,¹⁴ tanquam qui locum doloris ostendant,¹⁵ gemitus interdum et tremor totius corporis insequitur. Hunc paulatim deambulare facies, manum unctam¹ in anum mittes, et stercus extrahes.² deinde sal et¹ mel misces et in anum infundes, ut assellandi^m augeat voluntatem. Si hiems fuerit, oleo et pice liquida lumbos et auri-² culas illius saturabis, hanc daturus potionem: laurum viridem vel baccas ipsius, piper et² cuminum, petroselini³ et² foeniculi semen, semen⁴ agrii⁵ et nitri,

rescet Goth. (2) et om. C. (1) *III*. C. et S. M. (m) inclusa a Fabr. om. C. (o) ita C. et S. M. Vulgo *hemina*. (o) *turis* om. C. (p) *drach.* 1. *tritum* C. *scrupulum tritii* S. M. (q) *inde* om. C. (r) Ita pro *perfricatur* C. (s) Ita pro *saccis* C. et *autis* S. M.

LVIII. (a) non om. F. sine dolore om. Goth. (b) *passionis* om. Goth. (c) *eis* C. Goth. (d) *tundet* C. (e) Ita pro *subito inde altera parte* Corb. *subito in alt.* — *convertit* — *ponit* Goth. (f) *vertet* omisso *se* Corb. (g) *ponet* C. (h) *ostendit* C. G. (i) *huic* S. M. (2) *exhauries* C. (1) Ita pro *sale et melle mistis* in Corb. *misces* et Goth. (w) *adsellare augeat facultatem* C. (v) et om. C. (o) *petroselinum* C. (p) *semen* — *nitri* om. S. M. et *posui* et *rutam*. (q) *agrii* et *nitrium* C. *agrii* Goth. (r) *cribrabis* C.

* Cap. LVIII. *Agrii* De peucedano suspicabatur Gesner; rationem conjecturae ignoro. Vide ad c. 26. (27.) 3.

quae pariter admixta tunsa et^r cribrata cum vino et oleo tepido et calidae aquae parvula portione^r potionabis, et deambulare compellis moderate, donec dolor cesset.

LIX. (vulgo LX.) Intestini quoque vexatio,^r quod colon^b vocatur, et inflationes^c et dolores consuevit^d inferre. quae his agnoscitur signis. Cum ambulare coeperit, prioribus pedibus transvaricat et dolore^e subglutit,^f et^g crebras deambulationes et calores stabuli, si^h diligenter etiam operiatur, diligereⁱ consuevit. Cui per nares suffundes laser Cyreniacum^r in vino tepido solutum.^l

LX. (vulgo LXI.) Frequens^r et deforme vitium, quod maximae animalium parti accidit, tussis est, quae interdum sponte^b desinit, interdum medicamentorum ratione curatur, interdum insanibilis penitus invenitur. Difficultas autem curationis emergit, quia causae, ex quibus tussis evenerit, a medentibus nec discernuntur, nec intelliguntur^c interdum. Quam passionem universis auctoribus evolutis, quanto crebrius accidit, tanto studiosius credimus^d exponendam.

(a) *potione* C. *aqua calida parvulas portiones* Goth. (i) *desinet* dolor C. *cessat* Goth.

LIX. (a) *versatio* C. (b) *colon* C. *Colus* Goth. (c) *inflationem et dolorem* C. (d) *consu* — *ambulare* om. C. (e) *sic* C. *dolores* a. G. (f) *subglutit* C. *varicat* — *subglutit* Goth. (g) *crebris ambulationibus et calore stabuli* C. G. *deamb.* — *in stabulo* S. M. (h) *si* om. C. (i) *digerere* S. M. *dirigere* C. (l) *Ita* C. et *cyriacum* edd. *Siriacum* S. M. *cirmaicus* Goth. (l) *refectus* Goth. *resolutum* C.

LX. (a) *Vulgo* *Frequenter* *omni genere deforme vitium eo quod legitur. Frequens et deforme vitium quod et maxime pati animalibus accidit, tussis quae* Corb. (b) *sponte* — *interd.* om. C. (c) *intelliguntur* C. *antique* ! (d) *credidimus exponendum* C.

CAP. LIX. *Subglutit*) Gesner interpretabatur pro *singultu*; equidem de singultu vehementer dubito; potius

claudicationem latere suspicor; sed totum caput est lacinosum.

LXI. (vulgo LXII.) Exasperatio,* aut iniuria faucium gravissimam commovet tussim, quoties aut pilus aut arista aut os aut surculus aut lapillus aut aliquid inhaeserit gutturi. Quae res adeo^b periculosa est, ut nisi celeriter subveniatur, animalibus per impatientiam doloris insaniam^c generet. In sole igitur diligenter inspicio, et si^d quid haeserit, evellito. Ex tepida etiam, addito nitri pulvere, infusa spongia^e tergito. Deinde^f oleo rosaceo tepido cum lana obturato^g locum, qui indignationem sustinet. Post diem tertium lanam eiicies, eadem^h ex aqua calida fovebis, et tale medicamentum imponis. succariⁱ -) quatuor, aluminis colati^j -) 1 ex tepido vino infundes, et sic exasperata sanabis.

LXII. (vulgo LXIII.) Ex perfrictione* quoque nascitur tussis. cuius ista sunt signa. cum tussierit, caput deorsum mittit usque ad terram, et cum biberit, aqua^k ei per nares currit.^l Quam hac ratione curabis. Machinam ori inseres, manum planam^m iniicies, compericsⁿ in parte superiore quasi vesiculam, quam unguibus rumpis. Deinde tres pilulas bene contusa^o axungia mollissimas facies, quas^p in subtilis-

LXI. (a) *expiratio* C. (b) *ideo* C. (c) *mammam* C. forte *manion*. Gesn. (d) *et si quid erit, vellito* C. unde addidi *et*. (e) *spongiam perterg.* Corb. *spongia pertergito* Goth. (f) *Deinde* om. C. (g) *atq. ius.* C. (h) *eodem* om. C. (i) *croci scrip.* 4. C. *croci droc.* 1. S. M. Socchari dedissem, nisi fere ubique Codd. eiicerent *succarum* et *crocum* substituerent. (j) *colati* C. an *colatum* est *ὕψα* Dioscoridis s. *liquido* Plinii? an *comotum* legendum quae *τρίχτης* Dioscoridi, 5, 123. Gesner.

LXII. (a) *praeefocatione* S. M. *perfrictione* Goth. (b) *aquam* C. scilicet ad praecedens comma retulit. (c) *curret. Quem* C. G. (d) *planam* Corb. (e) *reperies* C. (f) an *contusam* vocat quae in rota diu haesit, et circuitu illius subacta est. (g) *quos* edd. *quae* Goth. *easque* C. (h) *Post triduo* da

CAP. LXI. Exasperatio) Goth. Si deinceps vulgatum *pulvis* mutavi in *quid faucibus haeserit ex potionibus pilis*, autem iniuriam faucibus. Ex eodem

Script. R. R. Tom. V

X

simo lomento, hoc est farina fabacea, convolves, et per os digeres. Deinde^h per triduum venaculoⁱ et sale perfricabis,^g et pastillosⁱ cum speciebus calidis et^m vino in potionibus dabis.

LXIII. (vulgo LXIV.) Tussis a tolibus^a si fuerit, his signis agnoscitur. toles^b iniuriæ pleni sunt ac tumbunt, dum bibunt,^c continuo ruminant. Ovum^d in acetum acerrimum mittes, resolutaque testa, ita^e ut integra membrana permaneat,^f pice liquida perunges, et faucibus degeres. Post alumen, axungiam, salem, in vino^g conteres, offas facies, et ex melle deicies, ita ut aqua^h calida,ⁱ et si facultas suppetit, cum hibisco^j decocta, assidue fomentare^k non desinas. Hanc quoque potionem adicies: Myrrhæ uncias duas, piperis albi semiunciam,^m nucleiⁿ pini purgati sextarium semis, uvæ passæ sextarium semis, mellis uncias tres, pastinacæ unciam^o unam, cariotæ viri-

abinaculo C. (i) uno avino vel brutillo F. M. de vernaculo, aut uno a. v. b. S. M. cum sale Goth. (2) fricabis C. (1) pastillum C. (m) cum vino in potionem præbebis C.

LXIII. (a) spiritulibus S. M. In lemmate, vitalibus S. M. context. otolibus C. volibus Goth. quod corruptum ex a colibus vulgato. (b) folles S. M. fofi C. Vulgo coles. (c) bibit — rumigat C. (d) Vulgo aceto — acerrimo est. ova in acetum acerrimum mittes. unde vulgatum mittis correxi. (e) ita ut om. C. (f) permaneant G. C. (g) unum C. G. (h) aquæ etc. C. G. (i) (fomentetur) ins. S. (2) eius decocto S. M. ex lectione Corb. ebisco vulgatum visco correxi. enisco decoctæ Goth. (1) fomentandæ sint C. (m) unom S. M. (u) nucleos etc. C. (o) uncias tres, caricarum sel.

CAP. LXII. *Perfricabis*) Palatum puto; verum quid herbae vel metalli lateat in scriptura vernaculo, avenaculo, avina et brutillo, divinare non potui.

CAP. LXIII. *Tolibus*) De his vide supra ad II. 40. (vulgo I. 38.) 3.

Ovum) Hippistrica p. 74. contra tussim ἐξ ἰκκῶντος καὶ καυοπροῦ sic habent: ὡς πέντε εἰς ὄξος ὀρεμῶ

etc. Vnde suspicor, Corb. Codicem voluisse dare Ova V.

Pice liquida) Nimis inepte, Hipp. καὶ ἐν ἰκκῶντος εὐλίσσων ἀπὸ πινυ.

Cariotæ) *Caryotæ* Gesnero facile fuit conicere, nisi *pastinaca* nos dubios merito in reliquo apparatu faceret, cui glossam potuit grammaticus adscribere *cariotæ*. Nam recentiora *pastinacom* hortensiem interpretati

dis selibram, decoques pariter^p ex aqua, et addito vino tepido quinque vel sex diebus potionare non desinas.

LXIV. (vulgo LXV.) Ab^a interioribus gravior et pene insanabilis tussis est; quae hac ratione dinoscitur. nares iumentu praeccludet,^b ut spiritum reddere non possit; tunc ilia ei^c inspicies: quae si spissis pulsibus duxerit, scito esse tussim ex causa iecinoris, pulmonis vel praecordiorum, sed^d recentem. Si lentis² pulsibus ilia duxerit, veterem^e indicat tussim de interioribus, hoc est, de his locis, in^f quibus intestina iumentorum ligantur, quorum tensione et iniuria compellitur^g tussire. Nam^h cursu nimio vel latiore³ saltu cum vexataⁱ ilia fuerint, haec nascitur causa.^j Ex nimio quoque aestu vel intolerabili frigore interiora vitiantur, et^k faciunt tussicos. [Vnde^m vulsi appellantur]. Sive igitur ex supra scriptis sive ex⁴ aliis causis interioribus nataⁿ fuerint vulnera, etiamsi post sanitatem duxerint cicatrices,^o strictius tamen contrahendo se et asperitatem faciunt, et assidua titillatione perpetuam excitant tussim. Quae causae lenissimis⁵ medicamentis adiuvari vel suspendi aliquatenus

S. M. id est te virides lib. 1. decoq. C. (p) pariter, qua, addita C.

LXIV. (a) Si gravior C. quae si vera esse debet lectio, legendum etiam, ea hac etc. Gesn. (b) sic S. M. praeclude C. praeccludit al. n. G. (c) speciesque si C. (d) sic C. et S. M. vel (recentem) F. (e) veterem indicat S. M. C. G. vulgo et ventrem, indicat. (f) de quibus intesti. gignuntur, quarum C. locis quibus — iunguntur Go. (g) compellitur C. G. vulgo compellantur. (h) vulgo additum si om. C. Go. (i) quum vexata C. labore alia conv. G. Vulgo convexata. (2) unde vulsi appellantur. hic inserendum puto. Vid 3, 42, 1. Gesner. (l) et si quos faciunt C. Pra tussicos forte legendum phthisicos: aut pro et si quos haeticos Gesner. (m) vid. not. k. (n) vitiatu fuerint, vulnera etiam cum sumta sanitate dux. S. M. (o) cicatricem, stricturam tamen contrahendus et aspr. C. (p) poterunt C. quae

sunt carottam. Sed curicarum iuvenlio in Samb. margine inclinant animum lectoris ad euryotme.

possunt, persanari omnino non possunt.² Hinc est quod in herba viridi vel pascuis vulsorum vitia celantur. Sed omni tempore haec compositio est salutaris: ⁶ foenigraeci heminam, seminis lini heminam, tragacanti unciam unam, turis masculi ⁴ unciam unam, myrrhae unciam unam, sacchari, ⁷ ervi pollinis ana ⁴ unciam unam, tunsae et cribrata in calida infusa permaneant; altera die ex aqua tepida singulas cotilas dabis ad cornu, cyatho ⁴ olei rosati permixto, per plurimos dies. Ex ⁷ qua compositione recens causa sanabitur; vetus ⁷ sentiet levamentum. Ad quae vitia nunquam dederis austeriorem potionem, ne exasperet et decidat: sed lenem ⁷ et simplicem et refrigeratorem. Cavendum etiam est, ⁸ ne in tali passione unquam sanguinem detrahas. Plerique ⁸ tragacantum ex oleo ⁸ dedere per biduum, tertio die decoctos raphanos atque contusos propinarunt ⁸ cum vino, refrigeratorem pastillum addentes in aestate. Ad ⁹ tussim diversae sunt ⁹ potiones, quas prope ⁹ omnes ⁹ inserere necessarium duximus, ut pro qualitate ⁹ passionum medentis arbitrio remedia commodentur.⁹ Farinae ⁹ fabae fresae sextarios duos infundis in passi sextariis tribus, et in mortario diutissime conteres.⁹ piperis triti grana triginta, sevi hircini libras tres pariter admisces, et omnia tusa ⁹ et cribrata per os ad cornu per ⁹ triduum ⁹ dabis. Nonnulli vero ⁹ duobus sextariis conditi fabae

causa — colloquatenus possit Goth. deinceps et ideo haec com. omni temp. Goth. (q) mastichis ana S. M. (r) eroci semine, C. S. M. Vulgo erat succari, vide infra ad cap. 63, sect. 2. nol. (s) ana om. C. (t) cyathum olei rosei h. e. drag. X. C. (v) ex aqua dabis C. male. (x) vel tussenti et iuvamento, atque C. (y) levans edd. a. G. (z) est om. C. (a) sic C. Plurimi dracanton G. vulgo etiam tracanton legitur. Plerumque — debere dari edd. a. G. (b) propinare edd. a. G. propinaverint C. (c) hinc ad s. 11. om. S. M. (d) Ita pro proprie C. (e) omnes om. C. (f) qualitatibus C. (g) forte accommodentur Gesner. (h) farinam f. frisiae C. vulgo frizae deinde sepi. (i) teres C. (z) rursus attrita C. (l) triduo C. Post os G.

fresae heminam ante triduum infundunt,* post dete-
runt* diligenter, et aequatis partibus per triduum
degerunt. Aliis placet farinae fabaceae^p sextarium
unum tribus sextariis vini veteris infundere, addita-
que^q olei optimi libra pariter deterere, ac dare per
cornu. Si tussis, ex ruptura vel vulsione provenerit, ¹¹
anagallicum^r primo tundes, post herbam^r parietaria-
riam^t teneram admisces,* adiunctaque axungia veteri
conteres diligenter, et^s pastillos facies, quos impari
numero et⁷ imparibus diebus cum resoluto butyro
ac melle diffundes. Ad levem tussim viatoria^u sunt ¹²
expeditaque remedia: porros decoquere, et cum herba
parietaria^v bene tunsa^b miscere, factisque pastillis
in ovo resoluto et oleo roseo nec non et passo et
melle convolvere, et^s per triduum delicere, succum
ipsius^d iuris in quo decocti sunt porri, insuper dare
per cornu. Item laser [id^s est opium Cyrenaicum^f]

addit digeres. (m) in C. G. (n) infund. C. Vulgo fundunt et frixae.
(o) terunt C. (p) facies C. fabaticae Goth. (q) addita C. (r) simphitum
S. M. (s) paritariam om. s. G. (t) Verba volgo addita pro duobus par-
tibus om. C. (v) misces adiuncta C. (x) et om. C. (y) et om. C. impari
et paribus S. M. in partibus Goth. (z) viatoria sunt experimenta: remedia
C. iuvatoria sunt expertaque rem S. M. experta etiam F. M. iuvatoria Goth.
(a) parietaria edd. s. G. oobiscum C. (b) sic iohel Morg. IV, 4. tunsa al.
s. G. Pro ovo res. Goth. olere soluto. (c) sic C. et om. al. s. G. (d) et
aquam in qua a. et aqua in qua G. (e) inclusa om. C. (f) Syrenicum

CAP. LXIV. *Anagallicum*) Hipp.
p. 76. πρὸς βήχα καὶ βούλους. σκό-
ροδον γαλκῶν καὶ σιδηρίτιν καὶ βοτάνην
ἣν Ῥωμαῖοι καλοῦσι παρδίκιον.
Impari) τοὺτους εἰς μέλι καὶ βού-
τυρον ἐμβάψας δίδου — ἐπὶ τρισὶν
ἡμέραις.

Viatoria) Hippiatr. p. 75. Πελ-
γωνίον πρὸς βήχα κατὰ μενίσιν. Sed
ibidem est alia formula: πρὸς βήχα
οδοιπορινῆν. ubi lege οδοιπορινόν.
Eam ipsam posuit deinceps Vegetius.

Parietaria) Graece σιδηρίτιδος uel.
In ovo resoluto) ποίησον παστιλους
ὥστε ὡά. Vnde lego ad onorum instar.
Convolvere) ἐμβάψας Graece.

Succum) Aote hoc vocabulum pun-
ctum posui pro cummate. Graece
καὶ τῷ χυλῷ τῆς αὐτῆς βοτάνης μετὰ
τοῦ ἀπρίμματος τῶν λοιπῶν εἰδῶν
ἐγχυματίζειν.

Laser) Hipp. l. c. λασάρον πόνκον
ὥστε λεπτοκίρυν μικρόν εἰς αἶνον
λύσον καὶ τοῦτον ἐν μετ' ἑνὶ ἡμέρᾳ

ad magnitudinem fabae cum vino veteri deteres, et per cornu dabis. Tussi et gravedini capitis medebitur oleum roseum, vel certe simplex sed^a viride cum aqua calida per narem dextram per triduum diffusum.^b

LXV. (vulgo LXVI.) Vulsos^a glutinare creditur, si tragacanti^b uncias duas pridie infundas in calida, foeni quoque graeci heminam, lini seminis^c heminam separatim infundas, die postero^d in cacabo decoquas, et pariter teras, post medullae cervinae uncias duas, sevi^e hircini libram, radice dracontiae^f unciam unam, gentianae unam, centaureae unciam unam, sevi^g taurini unciam unam contundas^h et illis, quae prius parata sunt, addas: quae omnia in mortarium mittes, et diutissime conteres. Ad ultimum passi sextarios tres et aquam, in qua foenum graecum vel semen lini fuerat infusum, adicies et decoques, ac per triduum ad cornu dabis. Graviterⁱ tussientes et vulsi^j hac potione recreantur. De masculo pinguis porcinus acro decoquitur, donec omnis caro solvatur: abiectisque ossibus universis cum iure, in^k quo deferbuerant, et tribus sextariis passi^l et sextario ptisanae rursus in cacabum mittis.^m glutis taurinaeⁿ semiuncia,^o aceti acerrimi hemina dimidia coniunguntur^p

omu. cirinnicum Goth. (g) sic C. et al. a. G. (h) defunde C. defusum Go.

LXV. (a) Pulsus C. vulgo Pulsis. (b) tragacanti C. tragonti Go. Vulgo dragonti. (c) semen C. haec omitt. Go. (d) tertio Go. (e) Vulgatum sepi — sepi om. C. (f) tragenteae S. M. tracontiae aliae. tragouteae Goth. (g) sibi al. sebi C. (h) Ita pro contundes C. (i) Hinc ad sect. 5. omittit S. M. (j) in ex C. addidi. (l) sic C. (passi) succidi: Deinde rursus F. et S. qui notant, in margine pro passi alias esse ptisanas. Pinum succidum est etiam 3, 67, 4. (m) mittetur C. (n) Ita C. et Go. taurini al. a. G. (o) unc. s. S. Corb. i. e. sesquiuoc. Vulgo semiunciam. (p) Ita pro coniungitur et fervet C. (q) Vulgo ut quilon fiat. Corb. dedit faciant. Deinde

διὰ χιράτος διδόν. ubi lege λασάρου
ένον. Vnde apparet, h. l. esse legen-
dum λασίς Cyrenaiot opon.

CAP. LXV. Glutis taurinae Vide
infra ad VI. (vulgo IV.) 14. 4. notam.

et fervent, ut chylum faciant.^a tragacanti unciae tres. lini seminis et foeni graeci unciae^r singulae decoquantur extrinsecus^s et teruntur: adiunges etiam medullae cervinae et sevi^t hircini uncias tres. quae ad ultimum cum omnia pariter calefacta^r fuerint et colata, facies potionem, ex qua^s per^r cornu dabis animalibus diebus septem aut novem, curaturus, ut^s tepesfactam degeras: quae^s ne spissentur, adiectio passi et aquae illius copia, in qua cocta sunt semina, praestat liquamentum. Aliquanti caput agninum tam^s diu decoquunt, donec omnis compago solvatur, abiectionisque ossibus terunt, adiectoque^b ad ius ipsius melle, diebus septem ad cornu digerunt. Quod si tussis ex^s faucibus veniat, myrrhae uncias tres, cardamomi unciam unam, nuclei pinei sextarium, uvae passae sextarium, deteres diligenter, additoque melle agitando lentis carbonibus^r decoques. cum intepuerit, pastillos ad nucis magnitudinem facies, quos ternos cum butyro diebus quinque vel septem degeres. Item^d si ex faucibus causa est, occisum pullum pal-

patracanthi Goth. vulgo *traganti* ut fere ubique. (r) *singulas partes emin.* (i. e. heminae) *decoq.* Corb. *singulae partes* omisso *unciae* Go. (s) i. e. extra reliquis partes, separatim Gesn. (t) *sibi* al. s. G. *sebi* Gu. *sepi* vulgo. (v) *fuerint decocta fac.* Corb. *omnia pervenerint cocta* Go. (x) *ngua* C. (y) *per* om. F. (z) *Ita* C. aut al. s. G. *ut tepesfacias digerisque* Go. (a) *ut inspissentur, adiecto passio — semina. Praeterea aliquanti* F. et S. *Quae nec spes sentura deiectionis passi — semina praestat liquamentum. Aliq.* C. Ex his lectionem, quam damus, exsculpimus. *Acro, glus taurina, tragacantha, semina, species reliquae facile coeunt in chylum, vel duriorum etiam massam et glutinosi similem. Hoc ne fiat, ne spissentur, liquamentum praestat passi adiectio etc.* Gesn. (b) *adiunctoque* C. (c) *carnibus* C. *lentisque* Goth. (d) *Ita* C. (e) *utile* C. *vile* S. M. *hoc utile* Goth.

Nuclei pinei) Inserui ex Goth. *pinei*. Ibi tamen est *pini*. et verba *uvae p. sext.* amittuntur. Hippiatrica p. 77. *στροβίλου* habent: lini semen frictum addunt; et mensuram va-

riant. Scilicet est eadem formula ibi, quam noster paulo post sect. 9. ponit. Utrouque *cardamomi* est, ubi in Graecis *καρδάμου*.

Pullum) Hippiatrica p. 76. *ὄρνις*

pitantem aperies, et tollis eius ventriculum, quem cum suo stercore calentem et integrum in melle convolves, et per canalem degeres. certissimum ac verum⁶ remedium est. Si exasperatio gutturis⁷ moverit tussim, murrhæ uncias duas, piperis uncias duas, seminis lini frixi⁸ et contusi sextarium, cardamomi⁹ semiunciam, uvæ passæ sextarium, nuclei sextarium, mellis pondo duo, diligenter trita commisces ac decoquis;¹⁰ pastillos ad nucis magnitudinem facies, ternos in¹¹ die degeres.

LXVI. (vulgo LXVII.) Tussi, quæ¹² ex acerbitate humorum provenit, tali ratione succurritur. In primis purgandum est corpus tussientis. Cucumerem itaque silvaticum vel¹³ radices eius cum nitro Alexandrino conteres, adiunctoque vino vetere per os dabis² ad cornu. Quæ potio cum laxaverit ventrem, post diem tertium scyllæ¹⁴ validioris¹⁵)⁴ quatuor contundes, et optimi laseris, quantum fabæ patitur magnitudo, commisces, vinique odorati sextarium et olei veteris libram addis, et cum diligenter omnia cribra-³ veris triduo per os defundes ad cornu.* Istis quoque

(f) gutteris F. antique! (g) frioti contusi Corb. (h) cardamomi — nuclei sext. omittit Goth. nuclei sext. om. Corb. Græce est cardami et nuclei pinei. (i) decoques F. S. quod errore dedit etiam Gesner. (2) ad diem Corb. Goth.

LXVI. (a) quam humorum acerbitas exorbitat Corb. (b) et Corb. (c) Ita pro squillæ Corb. reillæ Goth. (d) script. C. uncias S. M. (e) item alia

σφάξας καὶ εὐθείας ῥαχίσας λάβει αὐ-
τὴς τὴν κοιλίαν, ὥς ἴσται μιστὴ τῆς
πότρου καὶ εὐθείας αὐτὴν ἐν μέλει
θεῖτον τῷ ζῳῷ ἐπὶ θερμὴν οὖσαν διὰ
τῆς φάρυγγος.

Si — uasiim) Eadem est formula,
quam sect. 4. posuerat ad tussim ex
faucibus, contra quam exstat etiam
græce p. 76. sed ibi piperis uncias
duas non adduntur.

Semiunciam) Græce est καρδάμου
γρ. στ'. — στροβίλων ξι. α'.

CAP. LXVI. Scyllæ validioris) In
Hippiatr. p. 72. est παχυτέρας φλοιούς
τίσσαρας τρέψαντα, sed p. 76. sunt
plane ipsa Vegetii verba: ἀγριοσι-
κῶφ μετὰ νίτρου ἀλεξανδρείου λαι-
σθέντος — παχυτέρας μέρη τίσσαρα
κόψας.

Vinique odorati) albi Hipp.

suffimentis^f non minus quam potionibus adiuuabis. Sandarachae^g uncias tres, asphalti^h uncias tres, allii et ceparum uncias tres. quae cumⁱ pariter triveris, in tres partes aequaliter divides, et per triduum cooperto ori^k vel capiti subiectis carbonibus suffumiges,^l ut odor impleat nares. cuius tamen oculos prius ligabis, ne medicamenti acerbitate laedantur. Herbae^m quoque marrubii fasciculum quam magnum volueris deteres, et cum ovo et vino succidoⁿ admisces, addita adipe cervina, vel si defuerit, vervecina,^o cum cera resolvis, et cum tepefactum fuerit,^p ad cornu degeris. Gravissimae subvenit^q tussi, si pilulas^r cypressi

inser. Edd. a. G. omitt. reliqua S. M. (f) *suffimentis* C. (g) Vulgo *Sandaracis*. Goth. *Sandaracae*. Corb. *Sandaricis*. Verum viderat Morgagni. (h) *asphaltii* Corb. (i) *cum pinu suppositis* punctis Goth. (k) *olei tantundem capite* Goth. *tantundem* ex Corb. laudat etiam sine nota Gesner et deinceps ibi verba: *ori vel capiti* omitti. (l) *suffies* Corb. (m) *sucido* Corb. *passum succidum* III, 66, 33. comparavit Gesner. (n) Ita pro *vervecina* ex Corb. *vervecina* scripsit Gesner. *verberina* Goth. (o) Vulgo *cum tepida* ad cornu. Corb. *quam dum tepefactum fuerit* ad. Ita etiam Go. nisi quod *quas dum* habet. (p) *subvenitur* Corb. (q) *pilulam* Corb.

Sandarachae) Hipp. σκορόδων κυπρίων καὶ προμύων τὸ ἴσον, καὶ σανδάραχης τρέψαντα ὅμοῦ καὶ λείαναντα διελκύν εἰς τρία μέρη.

Ligabis) ὑποθυμᾶν, τὴν κεφαλὴν καλύψαντα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς περιδήσαντα. Dioscor. V. 422. melius ita cavet: καὶ ὑποθυμᾶται σὺν ῥητίνῃ καὶ πρὸς παλαιὸν βέλχε διὰ σέγιως ἱλομένου τοῦ ἀτμοῦ τῷ στόματι.

Marrubii) Diverso ordine Hipp. μετὰ δὲ τὴν ὑποθυμᾶσιν οἶνω γλυκὺ σίτερον ἐλάφιον ἢ προβάτιον καὶ κηρὸν τήξαντα ἐγχυματίζειν, ἢ πράσιον τρέψαντα μετὰ εἰλαίου καὶ ἀλῶν οἶνω διανύοντα ἐγχυματίζειν ὁμοίως. Vnde videtur b. l. legendum *cum oleo et vino et salibus admiscea*. Eodem ordi-

ne, sed minus integra leguntur haec in Hipp. p. 87.

Pilulas) Hippocratica p. 77. σφαίρα κυπαρίσσου ἐψέσας καλῶς κόψον ἐν ὀλμῳ καὶ ἐπιβαλὼν φύλλα βοτάνης σιδηρίτιδος, ἣν Ῥωμαῖοι παριταρέην καλεῦσι, καὶ σκόρεθα γαλικά καὶ ἀζούγγιον, ποίησον παστίλους οὗς ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ἐμβαλὼν εἰς εἰλαίον καὶ οἶνον καὶ προσμίξας εὔσημα καὶ ὡς δίδου. εἰ δὲ μὴ βούληθῃς τὰ σφαίρα, ἐψέσαι φύλλα τῆς κυπαρίσσου κόψας καὶ ποίησας ξηρίον μετὰ τῶν προγεγραμμένων χρῶ. Vnde patet, h. l. legendum *oleo et vino et passo*. Ex verbis potes *liquidiores* fuisse *potionem* manifestum fit vitium verbi graeci ξηρίον. Denique anagal-

decoquas et purges diligenter, addita axungia et anagallico^r et foliis tenerioribus herbae parietariae,^r contundas^t in pila et pastillos ad^r nucis magnitudinem facias, quos quotidie impares cum melle et oleo et⁶ vino passo ovis intinctos deiicies. Si placet pro pilulis etiam folia cypressi contusa miscere cum omnibus supra scriptis, potes^r liquidiores facere potionem, et dare per cornu. Ad omnes tusses talem dedere plerique potionem. traganti,^r myrrhae, spicae nardi anaunciam unam detrivere^r sollerter, et cum duobus sextariis passi per triduum diffudere.^r

LXVII. (vulgo LXVIII.) Ad arteriam exasperatam et ad spasmus. hyssopi libram,^r foeni graeci selibram,^b seminis^c lini, tragacanti, anagallici,^d rutae viridis singulas^e selibras, salis heminam dimidiam conteres, et^f usque ad tertiam^g decoques cum passo, tussienti^h per triduum vulso per novem dies dabis.
² Alii petroselini Macedonici unciam unam semis, dauci unciam unam, myrrhae,ⁱ spicae nardi, costi, tragacanti singulas uncias, prius in mulsa tepida diffusas,^j

(r) Ita pro argallio ex S. M. et Corb. Gesner. armo gallico Goth. et deinceps appi tenerioribus. (s) paritarius s. Gesn. (t) contundens in pilo — facies, quos impones in mel, oleo, vino passo, et sic tinctos deiicies Corb. (v) adiungit nucis Goth. voluitne ad iuglandis nucis? (x) Ita pro poteris piscis liquidae ex Corb. Gesn. poteris liquidoremo Goth. (y) Vulgo dragantiⁱ Corb. Traganti unc. s. piperis unc. s. horminas seminis lib. s. cimini unc. s. spicae nardi unc. s. murræ unc. s. detriu. (z) detarivis poterunt Goth. (zz) defundes Corb.

LXVII. (a) semis ins. C. (b) lib. s. C. sc Go. (c) sem. li. trac. om. S. (d) selib. ins. C. (e) selib. C. Go. (f) st om. C. (g) tertias C. (h) tussienti — vulso om. C. (i) unc. ins. C. (z) infundes C. diffundis C. malim infusas. (l) succari — unam om. C. saccari S. Vulgo succari quod et cap.

licum vides esse αἰόπαδα γαλικά, allium gallicum! Vide ad VI. (vulgo IV.) 8. 4.

Cap. LXVII. Costi) Hipp. p. 77: pro costo habent ερεων, quem S.

M. etiam postea recte inserit.

Traganti) Vulgo tracanti. Hipp. τήν δὲ τραγάκανθαν πρὸ μιᾶς ἐν ὑδρομυλντι ἀπόβρχει. unde malim b. l. infusas legere.

acori, piperis, sacchari¹ ana unciam unam, guttae Ammoniacae^m uncias duas, cassiae unciam unam, pariter deterunt, pastillos ex mulsa faciunt, post cum passo deiciunt taedianti. Ad tussim veterem, et ad³ suspirium vel anhelitum et ad synanchenⁿ mox dederis storacis rubeae uncias tres, myrrhae troglodytis^o uncias duas, opopanacis^p uncias duas, irisillyricae^q uncias duas, galbani uncias duas, resinae terabentinae uncias tres, herbae symphoniacae^r unciam unam, pariter commisce et deteres, pastillos facies cum melle. Praeterea axungiae libram semis,^s caricae^t quindecim, pineam^u combustam, et in pulverem reductam, liquaminis^v optimi heminam, mellis libram^w cum cauliculis excoctis, offas faciunt, et cum passo degerunt. Aliquant^y hederæ folia, item populi albi^z folia aequo pondere deterunt, et cum vino albo^a per

69. s. 5. eliminat Corb. croci, cassiae S. M. (m) Armeniacae edd. amoniaci C. ut scripsit Gesner, scribi voluit Scribonianus Lexico Rhodius p. 349. Armeniaci Goth. Idem deinceps deterere — fas. — (n) synanchem mos dederis C. quem seculi, si, quod post synanchen habent edd. omisimus. Gem. (o) troglodytis C. G. (p) opopanacis hic et saepe C. (q) iris illyrici C. Verum est iridis Illyricae. (r) sic C. simponiacae ul. sponiacae G. (s) s. S. h. e. unam semis C. libram S. M. (t) raveam F. M. S. M. G. (v) liq. opt. hem. om. C. (x) selib. C. (y) Reliqua om. S. M. (z) candida C.

Sacchari) Recte C. et S. M. omit-
tit succarum, et S. M. crocum addit.

Guttae) Hipp. στόμαχος ἀμμο-
νιάου. Celsus thymiamam ammonicum
vocare solet; ad quem vide Krause
p. 657.

Synanchen) Hippiatr. p. 77. πρὸς
βέλχα παλαιὰ καὶ συνάγγχην στόμα-
χος πυρόου — ὑποκινώμου συμφωνια-
κῆς γο. α'. ὀπίου γο. σ'. συγχρόφας
καὶ οὖν μίξας ἐγγυμᾶτιζι. ubi sym-
phoniacam videntur interpretari hypo-

scyamum. Opī mentio deest in Ve-
getio. Dioscoridis I. 79. στόμακα
ξανθὸν probat πρὸς βέλχας κατὰ
βίους, κορύζας, βράγχους.

Caricæ) Hippiatr. p. 77. caricæ
42. στόμβιον κακαυμένο ὀλόκληρον;
κράμβης ἐψημένης χυλόν.

Liquaminis) Hipp. καὶ ἐπιβελών
ἡμύναν γάρου καλοῦ. sed passi men-
tionem omittunt.

Populi) Hippiatr. I. c. eadem
habent.

nares defundunt. Alii* rutae folia molliora^b deterrunt, et cum vino optimo per nares defundunt. Alia Cucumeris silvatici folia foeno miscent, radicemque ipsius contundunt, et cum lini semine et hordeo commixta^c offerunt. Experimento probatum est tussim suspiriumque sanare,^d si sulphur vivum et rosmarinum cum melle et vino veteri per sinistram narem degeras.* Aliquanti panacis radicem detritam cum vini optimi^e hemina et tribus cyathis olei per cavernam^f naris sinistrae infundunt. Praeterea rosmarini^h quatuor, myrrhae scrupulos duosⁱ cum vini veteris sextario, olei hemina, per nares triduo defundunt, ita ut in^j die detur hemina. Anethi acetabulum, irisillyricae^k acetabulum, rutae scrupulum unum, olei heminam dimidiam mane^m per os digerunt.ⁿ Suspirium quoque ac tussim relevat, si radices mori scrupulum unum, herbae heliotropii uncias tres diligenter conteras, et cum hemina vini candidi per os defundas. Recens quoque^o tussis experimento^p curationis sedatur. Lentis sextarium^q semis emolis,

(a) aliquanti C. (b) Ita Corb. pro cum melle. In Goth. est conterunt mollia. (c) commixto off. Et C. (d) sanari C. Post sanare interpunguol, et Alia ponunt edd. a. G. (e) digeris edd. a. G. (f) vino optimo G. ita et hemina — oleo G. (g) Ita pro cavernas Corb. (h) rosmarinum scrip. 4. C. (i) eroci scrip. 2. ins. C. (j) in om. C. (k) ir. oc. om. C. (m) mane ias C. G. (n) vero C. (o) expedit hac cum ratione sed C. (p) i. S. hoc est

Molliora) Hipp. πηγάνον φύλλα τὰ ἀπαλὰ τρίβον καὶ μετ' οἶνον παλαιῷ etc. Recte igitur liber Corb. *molliora* pro *cum melle*.

Alia Cucumeris) Lego *Alii cucumeris*. Hipp. καὶ τὸν χόρτον χυλῶ ἀγριοσικύνου ράντις. βέλτιον δ' αὐτοῦ ἀγριοσικύνου τὸ σπέρμα καὶ τὰς ῥίζας ξηρὰς συμμίζει μετὰ κριθῶν.

Rosmarinum) Hippiatr. p. 78. Δεῖον ἄπυρον καὶ βράθυος τὸ ἀρκοῦν μέλιτι καὶ οἶνῳ μίξας διὰ τῆς ἀριστερᾶς μῖνός ἐγχυμάσας, ἢ πάντας ῥίζαν κόψας καὶ ἐπιβαλὼν οἶνον ἡμίαντος μίαν καὶ εἰλαῖον πυλῶνους τρεῖς, τὸ αὐτὸ ποίει.

Mori) Hippiatr. p. 78. unde vini calidi legendum pro candidi. οἶνον σιρμῶ.

farinamque mollissimam^a facies, ex qua singulas heminas cum singulis heminis aquae per os per^r triduum degeres. Vetus autem tussis aboleri creditur,^a si cyathos tres ex succo porri cum hemina olei pluribus diebus per fauces defundis.^a Tussientes ac vulsi hac potione curantur: panacis radices uncias duas, sulphuris vivi unciam unam, thuris masculi uncias duas, myrrhae troglodytis^r unciam unam commixta in pulverem rediges, ex quo duo cochlearia cum duobus ovis, addita vini veteris hemina, diebus quinque vel^a septem per os dabis: Expertum dicitur: ulmi, cinerem levissimum^r (id est favillam) aqua tepenti permiscere, et olei boni aequam mensuram addere, iunctisque tribus ovis, diebus quot volueris dare per fauces.

LXVIII. (vulgo LXIX.) Validissima contra tussim et vomicas compositio talis est. succi^a marrubii expressi^b heminam,^c caricae siccas xxv, mellis Attici vel^d Siculi sextarium semis,^e in olla nova ad medium decoques, post myrrhae troglodytis^f uncias duas,

unum semis C. (q) mundissimam C. G. Deiveeps coque et per os G. (r) in C. (s) ita ius. C. (t) infundas C. (v) trigloditis edd. a. G. troclitis C. (x) Haec omitt. Goth. aut sex C. (y) lentissimum S.

LXVIII. (a) succum C. G. talis ius. Goth. (b) expressi om. C. expressum G. (c) lib. 1. S. M. (d) Vulgo vel cymini. (e) unum S. M. (f) troglitis C. troditis G. dauai, cassiae, fistulae ana S. M. (g) dauai — semis

Succo porri) Hipp. πρώτου χυλού κνάβους τρεῖς μῖξας etc.

Emolis) Hipp. φρακὴν ἐκλεπισθεύσαν καὶ εἰς λεπτά ἀλισθεύσαν etc.

Ulm) Hippiatr. p. 78. πτελέας ξύλου μέρος καύσας τὴν πόσιν λαβὼν καὶ διηθήσας εἰς ὕδωρ καὶ μετὰ ἴσου μέτρον ἑλαίου συμφύξας καὶ τριῶν ὠνών δίδου. Hinc apparet, verba id est favillam esse spuria. Igitur inclusi. Ulmi cineres mundissimos contra

tussim laudat infra VI. (vulgo IV.) 9. 2.

Cap. LXVIII. Marrubii) Hipp. p. 78. χυλὸν πρασίον σταθμὸν θυμαρίον ἑνός, σῦκα κβ', (i. e. 22.) μέλιτος ἀττικοῦ ἢ σικελοῦ λίτραν ας'. unde vulgatam Attici vel cymini correxi, ubi vocabulum aliquod, mel peregrinum indicans, latere suspicatus erat Gesnerus. Communis ingeniose coniecerat Sladus.

dauci^e unciam unam, cassiae fistulae unciam semis, cinnami^h semiunciam, thuris masculi unciam,ⁱ aristolochiae uncias duas, opopanax unciam, irisillyricae^a unciam semis, radice panacis unciam, universa conterito atque cribrato, et supra medicamentum,^l in² quo mel et^m ficus coxeris, mittito, et studiose agitans fervere facito paulatim carbonibus lentis, post in pixidem plumbeam vel ligneam condito, ex qua bina cochlearia cum hemina vini per os quotidie degeres.
³ Vulsis vel tussientibus prodest singulos sextarios lentis, foeni graeci, etⁿ lini seminis frigere^o separatim, et pulverem facere, et de singulis speciebus singula cochlearia cum succo anagallici^p et succo plantaginis, quantum volueris addito vino, per os dare.^q

LXIX. (vulgo LXX.) Vt diversae causae sunt, ita et^a difficiles curae. Quapropter^b studiose, quae experimentis nostris vel aliorum probata cognovimus, intimamus. Ad unum^e itaque animal talis potio praeparatur: fabae frixae^d sextarium sine sale cum^a aqua decoques, quemadmodum hominibus consuevit apponi. Praeterea foeni graeci sextarium separatim mittis in cacabum, et cum fervere coeperit, primam aquam effundes,^f post addis aquae sextarios quinque, ²caricas viginti, glycyrrhizae^g uncias duas;^h tantum

om. C. (h) cinnamomi C. (i) uno. 1. sem. C. (2) vid. 3, 68, 3. not. r. (l) medicamento edd. (m) vel C. (u) et om. C. (o) terere S. M. frigide G. (p) anigallici C. simphiti S. M. h. e. Symphyti. (q) dabis C.

LXIX. (a) sunt C. (b) qualiter C. (c) ad unumquodque S. M. (d) frictae C. sextarium semis cum aqua Goth. (e) cum aqua om. C. (f) Ita Corb. pro fundes. (g) Vulgo liquiritiae. C. Lyciriae. Goth. gliseris in die.

Dauci—cinnami semiunciam) Haec omittunt Hippiatr.

Masculi) Unciam unam Hippiatr. deinde opopanax radice unciam, omiassa iride.

CAP. LXIX. *Fruxae*) Hippiatr. p. 89. φάβας πεπρυμένον ἐλ. ἀ—ἐκχυσ ζῆμα. Eadem formula existat infra VI. (vulgo IV.) 9. 6.

ferveat, donec quatuor sextarii remaneant; tunc fabam istam coctam et foenum graecum¹ cum caricis et² glycyrrhiza,³ in mortario diligenter deteris, addis insuper butyri,⁴ sevi hircini ana uncias duas ad calorem diligenter⁵ resolutas. quae cum omnia miscueris, addito iure,⁶ in quo foenum graecum decoxeris, tepefacta per cornu plus quam singulas heminas diebus singulis faucibus⁷ digeris. Quod⁸ si spissiores videris potionem, tantum passi addis, ut possit per cornu exire. Barbarorum usus adversus tussim invenit salutare remedium. Radicem herbae, cui nomen est inula,⁹ quam Campanam plerique appellant, colliges, et¹⁰ in umbra siccabis; postea deteres, in pulverem rediges, ex quo terna maiora cochlearia in singulos sextarios vini veteris pridie infundis, et cum bene agitaveris claudes, ne odor herbae salutaris exhalet; per os triduo vel quot volueris diebus degeres. Item aliud.¹¹ Lentis alexandrinae, foeni graeci,¹² lini seminis heminas singulas decoquis,¹³ addisque ei tragacanti unciam¹⁴ semis, pridie in tepida infundis, et anagallici uncias tres diligentissime resolutas; quae cum omnia in mortario triveris,¹⁵ in cacabo novo cum

(h) et addit C. (i) Vulgo *foenigracum*. C. G. *foenugr.* (2) *Vulgatum vel* correxi ex loco gemello IV, 9, 6. (l) Vulgo *liquiritia*. Corb. *glycerisii*. (m) unc. 3. sibi al. *sevi hirc.* unc. 2. Corb. Vulgo *sepi*. (n) *diligentissime* resolves C. *resoluta* Goth. (o) *tepidio* addit S. (p) *dabis* C. (q) reliqua om. S. M. (r) *enula* edd. a. G. (s) et ins. C. (ss) Ita pro *alia* Go. paulo post *vulgatum* *traganti* correxi his. (t) *decoques*, *addes* etc. C. (v) *i. s.* C. (x) *cribraberis* C. h. e. *cribraveris*, quod *inserendum* potius quam cum

Quatuor — remaneant) Hippistrica aulea non quinque sextarios, sed quatuor aquae addebant. igitur h. h. ὄσον ἀπὸ τεσσάρων ξίστων τρεῖς ἑναπομένους. Sed vide ad VI. (vulgo

IV.) ὁ. S. ubi integrus ponitur idem medicamen.

Per cornu exire) Hipp. διὰ κόρατος προχωρεῖσας.

tribus aquae sextariis decoquis,⁷ exinde tertiam partem cum sextario passi tepidum per os dabis triduo continuo. sanare^a creditur vulsos.^a Si iumentum ex vulneribus faucium^b tussis urgebit, irisillyricae^c unciam unam, piperis nigri semiunciam, succari^d -) unam, myrrhae troglitis semiunciam, thuris pollinis semiunciam, tragacanti prius infusi et triti unciam unam, ova quinque cum passi sextario commisces, et triduo per fauces degeres ad cornu.^e Post mel, butyrum, axungiam, salem^f et piculam commisces, 6 offas facies, et in passo intinctas degeres.^g Si ab internis tussierit,^h succi ptisanæ heminam, defrutiⁱ cyathum misces, et per triduum dabis. Si gravius tussierit animal, fabae frixae^k et coctae sextarium, sevi^l hircini uncias tres, allii capita tria pariter decoques,^m et in mortario conteres,ⁿ et cum passo dabis.⁷ Curat autem vulsos et ruptos:^o foeni graeci sextarium unum, cum viginti caricis,^p fasciculo apii, et fasciculo rutae in aqua^q ad medium decoquis, ita ut postmodum tragacanti resoluti^r unciae tres et anagalli contusi tres aliae^s addantur, et omnia conte-

triveris permutandum. Gesn. (y) et ins. C. (x) stagnare C. G. (a) vulsum animal C. (b) faucibus C. (c) pro iridis illyr. (d) croci scrip. 1. C. troglitis est pro troglodyticae. (e) cornum, ut solet, C. (f) sales C. (g) degeres Gesn. Aliae digeres. (h) Vulgulum intussierit correxi. (i) defructi C. (k) frixae C. (l) sibi C. sepi Goth. (m) Ita C. pro decoquis. (n) Ita C. pro deteris. (o) intellige hoc remedium vel simile quid cum Gesnero. (p) ex fasciculum C. (q) qua C. (r) soluti C. Deinceps uncias Edd. ante Gesn. hic et p. p. (s) Ita C. Vulgo contusi unc. tres, et allii tres.

Coctae) Infra VI. (vulgo IV.) 9.
4. additur sine sale coctae — et deinceps butyri unciae 3.

Allii) Infra addit purgati) Et cum succo ptisanæ propinat.

Viginti caricis) Infra ficus siccae pondera duo — anagalli (symplicis) S. M.) unciam, rutae viridis fascicu-

lum, apii fasciculos tres, pariter in aqua diutissime decoques.

Tragacanti) Infra: tragacanti unciam pridie in calida infusam.

Trcs aliae) Ineptum est de alliis uncias tres ponere. Quare cum Corb. libro vulgatum contusi unc. tres et allii tres adduntur correxi. Et aute

rantur, offulaeque ^t ad nucis magnitudinem factae ternae, quinae, septenae per triduum degerantur.^r

LXX. (vulgo LXXI.) Scabies iumentis deformitatem et passionem, et interdum periculum generat. Contagiosa namque est, et transit in plures.^a Cui nascenti medicamentis non oportet occurrere,^b ne praeclusa cutē in visceribus residens convertatur in morbum. Sed cum^c eruperit foras, primo purgatio ventris adhibetur, si pulverem ex radice cucumeris^d silvatici cum vino faucibus animalis infuderis,^e vel certe si radicem minutatim^f concisam copiose cum hordeo subministres.^g Quod cum ex ratione processerit, interposito triduo aliquantulum^h sanguinis, si caput et collum scabies infestat, de cervice detrahes. Si vero scapulaeⁱ vel armi aut pectus in causa est, de brachiolis sanguis emittitur. Cum^k spinam vel lumbos aut coxas papulis^l aestuans prurigo^m pervaserit, de femorum venis sanguis emittitur.ⁿ Asphaltum, sulphur vivum, picem liquidam in butyrum aequis ponderibus pariter deteris, et in sole diutissime confricans totum iumentum corpus perungis.^o aceti acris sextarium, piculae uncias quatuor, cedriae un-

(t) Vulgo *offis*que — *factis*. (v) *digerantur* Edd. ante Gesn.

LXX. (a) *pulverem* C. (b) *occurri* C. (c) Ita pro ut S. M. C. et Go.

(d) Ita Edd. a Gesn. qui dedit cum Corb. et Goth. ex *cucumere silvatico*.

(e) Ita pro *infundis* C. (f) *minutatim* ex C. addidi. (g) *subministres* Edd.

a. G. *sibi ministras* omissis cum hordeo Goth. (h) *aliquantum* C. (i) *scapuli*

Edd. a. G. (z) *Et post* S. M. (l) *aestuans* Goth. unde malim *exaestuans*.

(m) Ita pro *contagio* C. *purgatio* Goth. (n) *auferatur* C. (o) *Item*

alii ex libro scripto addiderat Gesner. Allium etiam infra omittitur, ubi est: et *faucibus per triduum defundes*, vel *labis*, ut est in Corb.

Offulaeque — factae Ita correxi vulgatum *offulisque — factis*.

CAP. LXX. Deformitatem et pas-

Script. R. R. Tom. V

sionem) Ita recte Goth. pro *deformem passionem*.

Picem liquidam) Hippocratica p. 487. addunt γλοιόν παρδίκον.

Piculae) Morgagni Epist. III. 34. picis liquidae emendabat. Hippocratica pro picula habent γλοιόν παρδίκον.

Y

cias quatuor pariter decoquis,^r scabiosum animal ex lotio humano et calida permixta diligentissime perfri-
caturus, tunc penicillo^q in fuste ligato medicamentum
inducis in sole. Asphaltum^r et sulphur aequaliter
conteris, addita adipe porcina, et olei veteris tantun-
^ddem, quae cum decoxeris, perunges in sole. Adipis
libram, sulphuris vivi uncias duas, bituminis unciam
unam, olei selibram, picis liquidae cyathos duos,
omnia conteris^r et decoquis, et perungis sicut supra
scriptum est. Lotii veteris humani, faecis -)^t quatuor,
stercoris ovilli selibram, olei heminam, sulphuris
vivi^r uncias tres, picis liquidae cyathos tres, omnia
contere et decoque, et in sole calido animal semel in
die perunge. Bituminis pondo duo, sulphuris vivi
selibram, cerae libram, mannae thuris selibram
commisces in oleo, in quo prius fasciculus anchusae^u.
^s decoctus est, et perungis in sole. Alia^v si minus

addit S. deinde vulgatum cedrinae ex Goth. correxi. cedri Corb. (p) et
scab. — perfriabis C. confricas Go. (q) penicello C. Go. Hinc omittit S. M.
(r) Asphaltum hic et alibi C. (s) conteres C. contere et decoque Gothano,
(t) scrip. 3. stercus ovillum selib. faecis olei C. faeis — stercus ovillum Goth.
(v) vivi om. C. (x) Vulgo a. G. ariusae Corb. Go. ancusae. (y) Alias si

i. e. strigmenta puerilia, seu sordes,
quae a corpore puerorum, oleo un-
ctorum in balneis aut palaestra,
deraduntur. De vocabulo γλοιός prae-
clare disputat Cornarius ad Galenum
de Compos. Medic. secund. loca p.
374. sed piculum esse γλοιόν. nemo
hucusque animadverterat.

Decoquis) Hipp. καὶ κεδρίαν ἀνα-
ζήσας ἐν ταυτῷ ξυλοσπύγγιον ποιήσας
διρμῶς κατὰ γρη. εἰς δὲ μὴ ἢ κεδρία
πίσση χρίε μὴ πολλῇ, προαπόσμηχε
δὲ οὖρον παλαιῶν μίσγαν ὕδωρ διρμῶν
καὶ ὅσα δὲ στυπτικὰ ἀρμόζει. ἐπεργεῖ
δὲ καὶ τοῦτο. Διόν καὶ ἀσφάλτον. Εἰ

quibus clarum est, verborum ordi-
nem h. l. esse turbatum. Interim
post verba in sole interpunxi. Dein-
ceps enim diversa ratio sequitur.

Stercoris ovilli) Hippiatr. p. 191.
κάπρον χοιρίτις—τρυνός ἐλαίου. Vnde
legendum stercoris ovilli — faecis olei
heminam. Sed tamen ovillum stercus
cum amurca omisso tamen lotio
adhibet Eumelus p. 189.

Anchusae) Ita emendaverat Mor-
gagni Epist. III. §. 17. qui locum
Dioscoridis IV. 23. et Plinii XXII.
cap. 20. annotavit, ubi herba ad
lepra et ulcera commendatur.

habeat integras vires, ranas in aqua decoquis, unctumque^a earum colligis, et cum polline lenticulae, adipe et oleo permisces,^a tepefacto perungis. Item alia.^b Cucumeris silvatici radices lavas et tundis, et^c in cacabo novo cum oleo, quantum sufficit, decoquis et uteris. Sulphur quoque cum vino^d decoctum similiter iuvat. Si vetustate scabies occalluit,^e prius abradenda^f ferro vel testis ad vivum est, insuper humano lotio cum aqua marina vel salsa mixto confricanda^g est. post sulphuris, bituminis, picis liquidae, axungiae veteris, sepi caprini, cerae, aluminis scissi^h singulas libras contundis,ⁱ misces, et decoquis, et sic animal perungis in sole. Folia rhododafnes^a cum, oleo vetere decoques, addita pice liquida, et aceto, et cera. certum est de experimento remedium. Memineris tamen, in omni unctione contra pilum iumentum in sole diutissime confricandum.

LXXI (vulgo LXXII.) Vitiatum aliquo^a casu vel mucidum foenum ad similitudinem veneni animalibus

non Corb. (a) unctamque Edd. a. G. mictumque Go. (a) et addit Corb. qui etiam hic futura possit. (b) aliud C. alium Go. (c) et ex C. addidi. In Goth. et pro in adesi. (d) candido ius. C. (e) obcalluerit C. (f) Ita pro obrad. G. erad. C. (g) perfricanda C. fricanda G. Vulgo confricandum. (h) Vulgalum spissi omitt. C. emendavit Morg. (i) contundes etc. C. (a) sic C. G. de rododafnes edd. Deinde et per acetum et ceram liquidum G.

LXXI. (a) sic C. aliquoties vel modicum edd. (b) et om. C. (c) ipsos

Ranas) Hipp. p. 189. φρένον σγά-
ξας μετὰ οἴνου καὶ ὕδατος ἐν χαλ-
κίῳ ἐθήσου καὶ τῷ ἀποζέματι αὐτοῦ
ἤτοι τῷ ἔγχυρι ἐνάλειψι. Ibid. p. 191.
βατράχους λιμναίους καὶ ὅσους θριμύ-
τατον καὶ ἔλατον, ἀφρόνιτρον, ταῦτα
μύξας κατὰ συμμετρίαν καὶ ἀναζέσαντες
κατάχουσι. Plinius 32. s. 51. equorum
scabiem ranae decoctae in aqua exte-
nuant, donec illiniri possit. Aliunt
ita curatos non recepti postea, ubi Vin-

centius recte possint illiniri. Iungenda
haec scilicet verbo decoctae.

Abrodenda) Hipp. p. 189. πρότε-
ρον τὸ δέριμα ψήπτειν ἢ στερῆσαι ἀνα-
δεύρας καὶ ἐκτραχύναι. Eadem p. 191.
492.

Rhododafnes) Hanc nullibi Hippia-
trica nominant in hac medicina sca-
biei.

Contra pilum) Hipp. ἀνὰ τρίχην.

nocet, quorum ista sunt signa: Oculos habebunt vagos et^b semper micantes, ipse^c gradus eorum erit incertus. His de matrice auferendus est sanguis, de^d brachiolis flebotomandi sunt, et potionandi ita: Caricis in vino odorato decoctis, rursum detritis: abstinendi ab hordeo (et^e foeno): dandae^f etiam diureticae^g potiones.

LXXII. (vulgo LXXIII.) Simili observatione curantur, quae^a nimio hordeo aut^b malo laeduntur. Sed haec^c etiam in aqua frigida adversus torrentem diutissime detinentur. Vtrisque^d remedium est, pelliculam^e de ventre pulli siccatam fumo deterere, additisque^f octo scripulis^g piperis, et quatuor cochlearibus mellis, et uncia^b pollinis ex thure, cum sextario vini veteris tepefacto per os dare.^h

LXXIII. (vulgo LXXIV.) Fascinatum animal triste est, gravatur^a incessu, macescit, et nisi subvenieris, incidet in morbum. Bituminis igitur et sulphuris parum cum granis lauri ex aqua defundis per nares. Praeterea coriandrum vel semen ipsius cum sulphure et teda carbonibusque^b circumferes,^c ex^d aqua fer-

C. (d) *debrachilandi sunt etiam et pot.* C. an *debrachiolare* dixerunt? ut *dematricare* nosler saepe. GESS. (e) *et foeno* om. C. G. (f) *sunt ins.* C. *addendae sunt diureticae* G. (g) sic C. et S. M. *duriticiae* F. *dureticiae* S.

LXXII. (a) *qui* C. *curetur* qui — *hi* Goth. (b) *analogue* C. (c) *hi* C. G. (d) *Ita pro utrique* C. (e) *pellicula* — *siccata* C. (f) *additaq. unc. una* S. M. (g) sic C. *scrip. ul. a. G.* (h) *uncia* om. C. *uncias* male Gesner Editio. (i) *dabis* C. G.

LXXIII. (a) *grav. et mac.* C. *Si asininum* — *est et gravatur* G. (b) *carbonesq.* C. *unde* *que* addidi. (c) *nola* *verbum* *lustricum* ut ille *Aeneas* *ter* *pura* *socios* *circumtulit* *unda.* GESS. (d) *ex aqua ferv.* om. C. Pro his G.

CAP. LXXI. Oculos vagos) Hipp. p. 272. ἀστατον ἔχει τὸ πνεῦμα καὶ διὰ παντὸς παλλόμενον, σαθρὸν τὸ βῆμα. τοῦτον ἐκ γαστρὸς ἢ καὶ ὤμων ἀφαίρῃσσι καὶ προπότισμα

οἶνον ἀρεψκόμενον δίδου. κριθῶν δὲ ἀπιδόσω. χέχρησθαι δὲ καὶ διουρητικοῖς βοηθήμασιν. Matrix igitur est venter, brachioli, humeri.

venti animal consperges, suffumigabis. Vniuersis quadrupedibus remedium praestat ista suffumigatio,* curat, atque morbis resistit.

LXXIV. (vulgo LXXV.) Adversus universas infirmitates et morbos equorum vel boum, ubi primum coeperint aegrotare, potio ista succurrit: Radices* scillae,^b radices populi, quae* graece appellatur rhamnos (nam est fuscior et nubellula^d) et salis* communis quantum sufficit mittes in aquam, eamque animalibus usque ad sanitatem dabis in potu.^f Quod si desperatas valetudines praeoccupare volueris, ne unquam accidant animalibus tuis, incipiente vere hanc illis* temperabis potionem, et omnibus animalibus^b per quatuordecim dies continuos dabis in potu.ⁱ

aqua solum habet. (c) *suffectique resistit etiam morbi C.* Forte *suffitio* quae res. et. morbis Gesoer.

LXXIV. (a) Ita pro radice C. (b) *scyllae* Edd. a. G. *rhamni, radices squillae* S. M. *sillae* Goth. (c) *quae appellatur albus, nam est fuscior et novellula C. quae appellatur rampnus* Goth. *populus alba* malebat Gesner. (d) *rubella* conit. Morgagni IV, 26. (e) Ita pro *sales communes* Corb. (f) *potum* C. (g) Ita pro *praeparabis* C. (h) *omn. anim. ex C.* addidi. (i) *potum* Corb.

CAP. LXXIV. *Adversus*) Haec eadem distinctius tradita fuerunt IV. (vulgo III.) 2. 4.

Populi) Supra fuit: *tenerae populi*, ubi vulgo *popinum*.

Rhamnos) De vitio monuit etiam Gesnerus, cuius tamen emendationem nos probamus. In lectione libri Goth. *rampnus* latet vero *rumpotinus*, quem in arbusto gallico explicavi ad Colum. V. 7. ubi populi georgi esse vidimus. Vulgaris alba vineae causa aerebatur; nigra in arbusto gallico adhibebatur. De origioe graeca, quam et Pootedera statuebat, dubitatur. Quid io *nubellula* lateat vocabuli, non possum assequi. Certe *novellula* non magis convenit, quam *rubella*

Morgagni. Sed ecce Geoponica XVII. 14. Δημόκριτος δὲ συμβουλεύει ἔσρος ἀρχομένου τις τὸ ποτὸν τῶν βοῶν ἐπὶ τίσσαρας καὶ δέκα ἡμέρας ἐμβάλλειν σκίλλης καὶ ῥάμνου βίβης. Rhamni radicem tritam aquaeque mistam in potu sues a morbis defendere, ait Galenus Paraphr. III. 401. Ecce denique Gargilium Martialem: *Bos aut animus si eosdem morbos inciderint, sumito scilla aut rumpota radicem, id est spinam albam quam tenerissimam et in aquam infundito. Ex qua per dies quatuordecim bibat; unde expurgabuntur et sanitas consequitur.*

Vere hanc) Deinceps omissam; sed supra IV. (vulgo III.) 2. 6. positam.

LXXV. (vulgo LXXVI.) Ostendendum autem est, potiones ipsas oportere cum^a ratione defundi. Siquidem frequenter evenit, ut, dum animalia potionantur, tussiant, sudent^b graviter, et tremorem musculorum^c omnium patiantur, follicent^d etiam et submisso capite se sustinere vix possint.^e Quod accidit,^f si quando per imperitiam ante^g dantis potio in arterias, et spirituales^h partes pulmonis resilierit. Vnde² fit et periculum praesens. Quare observandum est, ne tussienti iumento et pendentiⁱ adicias potionem, sed statim eum^j solvas, paululumque^k deambulet, et^m magis ei alia potione subvenias: aquae tepidae oleumⁿ rosatum commisces et agitas, et per os saepius. Pusca^o quoque pulciata nares eius fovebis, et^p emendabitur culpa. Observandum quoque est, ut subtracto hordeo et^q negato potu digerat^r animal potiones.

LXXVI. (vulgo LXXVII.) Plerumque a nocivis^a animalibus, id est colubris, scorpiis, phalangiis,^b et

LXXV. (a) Ita pro curatione C. in Goth. est: Cum accipit potionem, ostendendum est potiones. (b) salent F. M. S. M. sed sudent inclusum habet Fabr. (c) mos. a. G. (d) Ita G. ex Corb. pro follicentes et. (e) possunt a. G. (f) evenit C. (g) Ita pro artis Goth. omittit Corb. (h) in spirituales C. quod praeferebat Gesn. (i) pendenti sc. arteriam malebat Gesn. (j) eum om. C. Go. (k) paulatimque C. (m) sed magis alia C. aliam potionem subicias Goth. (n) oleo commisc. Corb. (o) Post quoque pulsa acto Goth. est posca pulciata. (p) et om. C. (q) et ne potum degestum animal potiones C. Voluitne: ne post potum degestum animal potiones? (r) digerit C.

LXXVI. (a) noxiis C. (b) sphaolangiis a. Gesn. spalangiis Corb. (c) ab.

CAP. LXXV. Follicent) Ex Apuleio Metam. IX. follicentes nares languidas assiduo pulsu tussedis huius posuit Gesner, et Tertulliani locum de chamaeleone: follicens ruminat. ubi Salmatius p. 199. comparavit locum Eusebii ad Eustochium: si pes laxa pelle non follet. ubi editur folleat. Eiusdem Hieronymi sunt caligae fol-

licantes, Isidori folleti calcei, quos vulgaris foliatis substituit Salmasius, est a folis, follex: et graecum ποσάγ reddit follicare, imprimis cum de folibus fabrorum usurpat.

Pusca pulciata) Infra VI. (vulgo IV.) 8. 7. puscam cum pulegio trino misces naresque et faciem confovebis.

auribus caecis^a animalia feriuntur, et in periculum veniunt. Quorum^d ista sunt signa: fastidiunt^e cibum,² pedes trahunt,^f et cum producantur,^g succumbunt ad singulos gressus,^h per nares defluit sanies, gravedo nascitur capitis, ita ut deiiciatur ad terram, ad surgendum vel incedendum deficient corporis vires. Generaliter curatio ista succurrit: Locusⁱ qui percussus est ante omnia fumigandus est succensis testis ovorum gallinae, quae prius infundes^j in aceto, addito etiam cornu cervino vel galbano. Post suffimentum^k loca ipsa scarificabis,^m et sanguinem ex his emit- tis, vel certe candentiⁿ ferro comburis loca, quae venenata pestis attigit. Observare autem debes, ne aut⁴ supra articulos^o aut nervosis in locis in quacunque passione unquam cauterium imponas.^p Adustis enim nervis vel articulis, perpetua debilitas consequetur. Sed diligenter considera, ut^q aut superius aut inferius pusillum quam nervi aut articuli sunt, cum necessitas fuerit, apponas cauteria. Animal autem quod⁵ venenata bestiola^r tetigerit expedit ut sudet, et calidis^s coopertoriis involutum deambulet, et farinam hordeaceam in cibo sumat, additis frondibus fraxineis et vitibus albis.^t In plaga autem mel Atticum vel cyminum in^u vino veteri mixtum calefactum oportet imponi. Nonnulli stercus suillum recens et mel^v At-

auris id est nraeis vid. c. 79. in margine Fabriciani exempli adscriptum.
 (d) Ita pro cuius Corb. (e) Ita C. pro fastidium ciborum. Goth. cuius, pedes. (f) Ita pro trahuntur Corb. (g) producantur Goth. (h) ingressus Goth. (i) locum — suffumigabis Corb. (j) infunderes Corb. unde infuderis malebat Gesner. ova gallinae prius Goth. (k) Ita pro fomentum Gesn. suffimento Corb. (m) scarificabis Corb. (n) cauterio inures Corb. (o) articulum aut in nervosis locis Corb. (p) ponas Corb. (q) et — appones Corb. (r) bestia Corb. vestigia Goth. (s) sagis addit Corb. (t) (credo) iusserit F. ab iis credo albis Goth. (u) cum Corb. (v) melantem Corb. unde melanthium coniiciebat Gesner.

ticum cum vino miscent et calefactum quasi cataplasma inducunt addentes urinam humanam.

LXXVII. (vulgo LXXVIII.) Equus^a si buprestem comederit in foeno vel in pabulo, haec^b erunt signa. Statim ei venter inflatur, a cibis^c resilit, et^d stercora minutatim et frequenter reddit, qui statim sternendus est, et cogendus ad^e cursum. Post ei vena tangenda est de palato leviter, ut sanguinem suum defluentem transglutiat, assidue deambulet, triticum cum^f passo infusum, et porros^g offeres^h ad cibandum. Vinum autem tepefactum cum uva passa diligenter contritum^b ad cornu dabis eidem in potu.

LXXVIII. (vulgo LXXIX.) Vipera si momorderit^a iumentum, ex morsu eius pus^b consuevit exire. Nam si praegnans^c erit, totum rumpitur corpus. Ad morsum tamen viperae vel phalangii^d aut muris aranei commune remedium est, terram formicarum cum vino miscere et dare per fauces, vel certe de ipsa

LXXVII. (a) *Buprestem si com.* C. *bustrepem* edd. nisi quod *buprestem* S. M. (b) *haec erunt signa.* Statim ei venter C. Vulgo erat: *haec signa statim sequuntur. Venter ei inflatur.* (c) *cibo* C. (d) *et om.* C. (e) *ad om.* C. (f) *cum passo om.* C. (g) *Ita pro adferes* C. (h) *detritum ad cornum dabis in potum* C.

LXXVIII. (a) *mordebit* C. (b) *aest* C, *ei post* G. (c) *tum scilicet effractor* putatur. Vid. *Act.* 4, 1, 90. et *noster* 3, 82, 3. (d) *sphalangii* edd.

CAP. LXXVII. *Cogendus ad cursum*) Haec vitiosa esse, demonstrat sententia et Hippiatr. p. 219. *διεμαίνων ἀνάκλα τὴν κεφαλὴν καὶ δὴλε τὰς γλῆδας τὰς ἐπάνω τῶν μυκήρων ἵνα τὸ αἷμα εἴω βέσι διὰ τοῦ στόματος.*

CAP. LXXVIII. *Pus consuevit*) Hierocles Hipp. p. 219. *ἐκ τοῦ δάγκματος πύον ἐξέρχεται μέλαν ἢ ἐπιτρέχει.*

Praegnans) Nihil de hac re Hippiatrica; gravidæ quidem viperae iram maiorem et venenum atrocius innuunt etiam Nicander cum Actio;

sed ipsius vulneris naturam mutatam non referunt. Quare puto, haec verba referenda esse ad murem araneum, de quo eadem traduntur infra cap. 82. sect. 3. nisi forte in verbis, quae statim sequuntur in Hipp. καὶ εἰς τὴν Σελὺ τὸ κτήνος, *τεράπειν* οὕτως, vitium et lacuna est, quod suspicor.

Terram formicarum) γῆν ἀπὸ μυρμηκιᾶς Hippiatr. Ita intellige etiam terram talparum, id est ex cumulis a talpa egestis.

terra frequentissime vulnera* confricare. Ad quas causas etiam terra talparum creditur posse prodesse. Quod si in itinere aut in locis, ubi desit copia fomentorum,^f necessitas ista contingit,^g piperis^h grana triginta cum sextario vini veteris tepefactoⁱ faucibus degeres. et^a herbam thymum tritam cum vino si de-deris, prodesse creditur. Morsus viperae [vel cuius-
cunque serpentis] ostenditur, si humor putidus de-
plaga incipit currere. Praesens remedium est, si³
haedum vel gallum vel agnum in recenti occideris;
et calentes pulmones eius cum sanguine vel corde vel
iecore vulneri apposueris, diligenterque coustrinxe-
ris, ut omne virus educat: daturus continuo potio-
nem: acori Pontici semiunciam tritam cum vini vete-
ris sextario,¹ salis triti heminam pariter mices, et
tepefacta^m faucibus degeris. Si perseveraveritⁿ tu-
mor, vitem albam silvestrem copiose comburito,^o et
ex cineribus eius lixivium^p facito, et in potionem
triduo^q ad unum sextarium dato. Cinerem quoque
ipsum cum^r aceto in modum cataplasmatitis vulneri
imponito. Si nihil profecerit, cauteriis^a urito, usta
solenniter curato. Farinam quoque hordeaceam

a. G. *spalangionis* C. G. (e) sic S. M. C. G. *vulvam* edd. a. G. (f) *fumen-*
torum edd. a. G. *pigmentorum* C. *pigrorum* G. (g) *contigerit* C. *ista pro*
ipsa dedit Goth. (h) *triti* ins. C. (i) *tepiſ.* F. (2) *Herbam quoque typum*
C (l) r. S. ins. C. *macoris Pontici* — *tertiam vini veteris* Goth. (m) Ita
pro *tepefactum* C. (n) Ita pro *perseverat* C. (o) In Cod. Corbeiano ali-
quis acripserat cum *burito*: deinde adiecit *scriv. h. e. scribendum, butiro*.
Verum haud paullo sapientius subiecit manus Fabricii (quamquam ad hoc
facinus ne opus quidem hac manu erat) *Male, retineo vulgatum. Gess.*
copiose cum butyro et cinerem Goth. (p) *lixivam* C. (q) *per diem* C.

Fomentorum) Quod est in Corb.
pigmentorum coniecerat Sladus.

Piperis) albi addunt Hipp.

Vel cuiuscunque serpentis) Haec

recte omittit Goth. liber; igitur
inclusi. Quae deinceps sequuntur
aliunde transtulit Vegetius, nec ex-
stant in Hippiatricis.

cum^a vino et sale, oleoque decoctam in cicatricem oportet imponi.*

LXXIX. (vulgo LXXX.) Iumentum si in pabulo araneum^a comederit, haec erunt signa: totum corpus tumebit, sed circa^b auriculas et oculos et nares inflatio cum indignatione maior apparet. cui hac ratione subvenis.^c De palato sanguinem tolles,^d cumque exceptum cum sextario aceti et hemina salis miscebis, et circa plagam vel loca tumentia perunges, diligenterque operies ut sudet. hac ratione sanabitur.

LXXX. (vulgo LXXXI. Si phalangius^a iumentum percusserit, his apparebit^b indiciis. Stat^c ei veretrum prae dolore, et videtur velle mingere. cui ista ratione subvenis. piperis unciam unam, pyrethri^d unciam, uvae silvaticae unciam terito, et cum vino veteri per fauces dato.

LXXXI. (vulgo LXXXII.) Mus araneus pestis est^a venenata, et tam equis quam bobus noxia. atque ideo cum^b captus fuerit, mersus necatur^c in oleo, ibique in putredinem vertitur, ex quo medicamento, cum animal mordetur,^d plaga linitur, et curatur animal.*

(v) cum aceto om. C. (s) cauteribus C. (t) ex sale et vino C. (v) apponi C. (usque dum sanus sit) addit S.

LXXIX. (a) arenum S. (b) circum C. (c) subvenis — sanguinem om. C. (d) tollas edd. a. G.

LXXX. (a) sic C. et S. M. *sphalangius* al. a. G. et io marg. Fabric. *corpiosis arguilar spalangius*. (b) *agnoscetur signis* C. (c) *Statim ver. pro dolore videtur velle* C. *mode vulgatum videbis* correcti. (d) *piretri* om. a. G.

LXXXI. (a) est ios. C. (b) dum C. (c) Ita pro *necabitur* C. (d) mo-

CAP. LXXIX. *Sed circa auriculas*) Haec signa nemo de morsu araneorum aut phalangiorum tradidit. At de *staphylis* Hippocratica p. 266. εἰσοδεῖ δὲ συνόλως οἰδήματα παμμεγέθη — μὴ καταπληγῆς δὲ, ἐὰν τὰ χεῖλε μέλιστα καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ οἰδῶσι. Quare

suspicio, pro *araneum* legi debere *staphylinum*. Cura ipsa etiam convenit, etsi singula paululum differunt verba.

CAP. LXXX. *Uvae silvaticae*) *σταφυλῆς ἀγρίας* Hippocratica pag. 218.

Vel si inventus^f non fuerit, cyminum tritum cum pice liquida axungiaque miscetur, ad spissitudinem malagmatis coquitur, impositumque^g a periculo liberat et sanat. Quod si in suppurationem fuerit plaga con-² versa, lamina ferrea candenti aperienda est, et quidquid vitiosum est inurendum, atque ita^b pice liquida vel oleo curandum.¹ Ne autem mus araneus animal mordeat, ipsum animal³ vivum de creta¹ circumdabitur, quae cum induraverit, suspenditur in^m collum, et non contingetur a morsu. certissimum est. Adversus morsumⁿ comprobatur allium tritum cum nitro, et si nitrum defuerit, cum sale et cymino^o permiscere, atque ex eo pulvere loca, quae morsu contacta sunt, confricare. Quod si^p eruperint vulnera venenata,³ hordeum combustum in pulverem rediges, et diluto^q aceto vulnere insperges, et hac ratione sola curabis. daturus potionem, pollinem tritici, hordeum,^r cedriam, et vini sextarium per fauces degeres. Quod si praegnans mus araneus fuerit qui percusserit, his agno-

morderit, linetur C. (e) animal om. C. (f) deventum C. (g) impositumq. C. (h) ita om. C. (i) percurandum C. (2) animal om. C. (l) creta C. (m) ad C. suspenditur collo G. (n) morsus eiusmodi C. (o) cum vino C. ex cymino. (p) ei ins. C. (q) diluti aceto vulnere asperges C. aspergis G. (r) cum hordeo, cedri C. G. (s) pustellae C. (t) est om. C.

CAP. LXXXI. *In suppurationem*) Hippiatrica p. 224. ubi caput totum existat, πρὸς δὲ τὸ τὴν φλεγμονὴν διαλύσθαι ἢ γε πυστρορῆσαι — εἰ τὴν ἐπιδερματικὰ περιόλους σμιλῶ καὶ πᾶν τὸ πεπονηθὲς ἐπικαύσεις, οὕτω τε πύσσαν ὕργαν μετὰ εὐλαίου ἐπιβάλλεις. unde legendum h. l. atque pice liquida et oleo.

Vulnera venenata) Hipp. p. 222. ἡνίκα δὲ τὰ τῆς φλεγμονῆς ἀπορῥαγόντα εἰς τραύμα μεταβληθῇ. Ibid.

p. 224. ἐὰν δὲ ὁ ὠδηκὴς τόπος ἐπὶ πλὴν ἔλκεσιν σχῇ.

Diluto aceto) Hipp. τότε ἀποπλύνας καὶ θάριον τὸ τραύμα καύσον κριθὰς καὶ τούτων τὴν σποδιὰν ἐπίπασσε καὶ μηδὲν ἄλλο ποιήσης. sed alius auctor p. 224. κριθὰς κατακαύσας καὶ λεωτριβήσας ἐπίπασσε προχρίων στέατι παλαιῷ.

Hordeum, cedriam) Hipp. ἀνθήθου, ἀλεύρου σιτίου, καὶ κισθῆας. Anethum igitur suum pro hordeo.

scitur signis. Pustulae^a per totum corpus exeunt; sed simili, ut supra scriptum est,^b ratione curabitur.

LXXXII. (vulgo LXXXIII.) Scorpius si iumentum percusserit, his agnoscitur^a signis: Genua contrahuntur, claudicat, non manducat, de^b naribus fluent pituitae virides; ut accumbit,^c vix resurget. Simili ratione curatur sicut serpentis ac viperae morsus: stercus tamen asininum velocius^d in plagam oportet imponi.

LXXXIII. (vulgo LXXXIV.) Canis rabiosi^a morsus et iumentis et hominibus exitium inferre consuevit, usque eo ut^b ipsos qui contacti fuerint hydrophobos^c faciat et convertat in rabiem: qui hac ratione curantur.^d Locum qui morsus est, ferreis, vel quod utilius est, cuprinis cauteriis urito, in loco tenebroso eum constituito. Sic eum adaquabis^e in tenebris, ne aquam^f videat. Quod si canem ipsum occidere poteris,^g iecur eius coctum^h dabis ad manducandum,

LXXXII. (a) agnoscetur etc. C. (b) fluent ei de naribus pit. C. (c) accumbet, et vix surget C. ut vix G. (d) vel latium in ipsa pl. C.

LXXXIII. (a) rabidi C. (b) eos ipsos C. ut ipsi edd. (c) hydrophobos C. hydrophobos S. M. (d) curatur Edd. Deinceps Locus Gesneriana. (e) Ita Cor. Vulgo Sic etiam eum adligabis. In S. M. est et sic ipsum pota ut aquam non videat. (f) Vulgo quidquam. Corb. etiam aquam. (g) Ita

Pustulae) Hipp. p. 221. οὗκ ἔσται δὲ ἔλκος ἐὰν μὴ ἔγκως οὖσα δάκη. alius auctor pag. 222. φαίνεται δὲ ἡ διαφορά τοῦ δῆγματος ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν φύσιν μὲν μεγέθους.

CAP. LXXXII. Genua) Hippiatrica p. 217. σκελῶν συρμός καὶ χλωρίξ καὶ μὴ τρώγειν, σύρριψις τε ἐκ τῶν μυκτῆρων ἰχθύων χλωρίων καὶ μύγας ἀναπίνται καὶ διεγείρονται ὡσαύτως.

Asininum velocius) Corb. liber vel lotium. Anatolius in Hipp. λέπειν χειρίῃ κατὰ πλάσσει. stercus caninum

vulneri muris aranei imponunt Hippiatrica p. 220.

CAP. LXXXIII. Vrito) Plinius 34. s. 44. quaedam ustione sanantur, privatim vero canis rabidi morsus; quippe etiam praevalente morbo expanscentesque potam usta plaga illico liberantur.

Adaqubus) Hunc locum ex libris scriptis constitui. Compara supra V. 30. (vulgo III. 34.) In Goth. est Si etiam eum adaquabis — aquam videat, Iecur) Ita etiam Aelianus II. A. XIV. 20.

vel tritum¹ faucibus degeres. Foeni quoque flores² combures, et cum axungia veteri deteres,³ et ad morsum appones. salutare remedium est. Sed specialiter prodest, si radicem cynorhodon,⁴ id est, herbae quae appellatur^m rosa canina, effoderis, et lotam prius atque contusam diligenter, sive homini sive animali, quod rabiosus canis momorderit, in plaga apposueris, contritamqueⁿ cum vino veteri propinaveris^o quotidie ad bibendum. Hac enim sola ratione nec hydrophobus^r fiet, et imminens discrimen^q evadet. Canis³ rabidi morsibus subvenit, si^r tres -) nitri, Iudaici bituminis^s scrupulum unum tritum cum hemina vini veteris^t tepentis triduo per os degeras. Sambuci^v quoque grana vel succum de foliis aut de cortice exprimes, et cum vino veteri dabis in potu.^x Sed tunc^y efficax est haec potio, si de ea sambuco dederis, quae non in terra sed in alia arbore fuerit innata.

LXXXIV. (vulgo LXXXV.) Si fimum gallinacium^a animal in hordeo comederit, vel foeno sumserit, quasi a venenatis bestiis percussus cruciatur continuo, internorum dolor et inflatio subsequitur, ad similitu-

C. pro poteris. (h) Ita C. pro decoctum. (i) Ita C. pro detritum. (s) deteres et om. C. (l) cynorrhodae C. (m) vocatur C. (n) constrictamque C. (o) propinabis ad C. (p) hydrophobos Edd. (q) Ita C. pro crimen, ut coniecerat Morgagni IV, 44. (r) Serp. Iudaici C. nitri omitt. et deticeps bituminis triti cum hemina habet. (s) bituminis trito C. (t) menī addit Goth. (v) Ita C. et Morgagni pro sambuci, pro cortice Goth. radice. (x) potum C. post veteri Goth. tepidum addit. (y) tamen S. M. Deinceps vulgatam a. G. restitui. Ille dedit quod — innatum. Goth. quos — non innatum.

LXXXIV. (a) Ita pro gallinarum C. (b) Ita C. pro quoque strophis et

Cynorhodon) Plinius 8. sect. 63. a morsum vero ianum remedium oraculo quodam muper repertum, radix silvestris rosae, quae cynorrhodos appellatur. Idem 25. sect. 6. narrat, quomodo militi in somnio fuerit remedium hoc indicatum in Hispania. Nuper id factum ait. Plinii locum

ex nostro licebit supplere, quod omisit monere Harduinus. Goth. habet cyronodam eiusdem — esconderis — lota — continua.

Ea sambuco) Ita correxit vulgatum eo Morgagni, qui de sambuco comparavit Plinium 24. c. 8. et Diosc. IV. 468.

dinem strophii sudor quoque^b et volutatio ac tussis
 2 asperrima. Adversus quam necessitatem apii seminis^c
 deteris uncias duas, et cum vini veteris sextario et
 hemina mellis temperas,^d et per os defundes, et tam
 diu deambulare compelles, donec potio ventrem mo-
 3 veat. Quod si nimio^e dolore etiam obroboratio fuerit
 subsecuta, baccarum^f lauri libram, nitri selibram,^g
 aceti sextarios duos, olei sextarium, diligenter trita
 permisces, et ad focum calefacies, et in loco calido
 animal^h per triduum unges,ⁱ et contra pilum diligen-
 4 ter fricabis, certissimum daturus^j ex sudore reme-
 dium. Adversus huiusmodi casum^k physicum reme-
 dium experimenta docuerunt: Pullum vel gallinam
 occidere,^m ventremque eius crudum et adhuc calen-
 tem cum stercore suo equo vel mulo involutumⁿ melle
 5 digerere per fauces, optimum creditur. Tres pilulas^o
 gypsi cum vino veteri deterere, et tepidum per os
 dare, eadem optime^p sanare firmatur. Lixivium^q
 quoque de^r arbore ulmi vel^s cuiuscunque generis
 ligni cinerem,^t dummodo bene cretum,^u cum oleo
 miscere,^v ac liquidum et tepidum defundere per
 fauces,^w physicum et salutare laudatur.

volat. In Goth. omissis verbis et volutatio — necessitatem sequitur item apii.
 (c) semen deteres uncias 2. Corb. (d) contemperas C. heminaque illis
 temperabis Goth. (e) Ita pro nimius dolor C. (f) bacas lauri selib. C.
 libram semis S. M. (g) unciam unam S. M. (h) animal ex S. addidi.
 (i) perungues C. (j) haec Corb. (k) casus C. (m) Ita Corb. vulgo pullum
 si occideris vel gallinam. (n) involuto melle Corb. (o) pullos eufium C.
 (p) hora sanari C. (q) Lixivium C. (r) ex C. (s) ex addit C. (t) cinere
 Corb. (v) tritum C. (x) oleo permisces liquidum et hoc tepidum Goth.
 (y) tanquam addit C.

CAP. LXXXIV. *Apii seminis*) Hip-
 piatrica p. 223. seminis cyathos qui-
 que ponunt. Supra IV. (vulgo III.)
 2. 43. uncias 3. posuit.

Obroboratio) Hippitrica l. c. si
 δὲ ποικὴ τις καὶ ὀρθοπραγία γίνηται
 διαφρονέων τὸ ἀρχαῖον καὶ νέρον
 μέτρας τὸ ἅμεινον etc. Quae h. l. se-
 quuntur a sectione 4. non exstant in

Hippitricis. Forte igitur h. l. fuit
 obroboratio.

Gypsi) Supra gissi. ubi gith. seu
 melanthii malebat Morgagni; equidem
 expressi.

Certum) Supra cap. 2. bene coctum,
 ubi lanen ex libro Sambuci eribratum
 praefert Morgagni.

VEGETH RENATI
ARTIS VETERINARIAE

SIVE

MVLOMEDICINAE

LIBER SEXTVS

(VVLGO QVARTVS.)

PRAEFATIO.

Solennis excusatio negligentium est, dispendia ex dissimulatione venientia Deo imputare vel casibus. Minus namque peccare se credit ignavia, si id, quod ipsius culpa accidit, ad potestatem incipiat deferre fortunae. Sic de aegrotantibus dicitur morituros,^a et² si medicina cesset, evadit. Cui disputationi, quia non solum iners, sed etiam impia est, non libenter assenserim. Malo enim nihil expertum relinqui, quam si³ quid calamitatis e venerit, avaritiae vel dissimulationibus imputari. Sed fortasse aliquando vera [illa^b]

VARIETAS LECTIONIS.

Hanc praefationem ex Gudianò libro Fabricius ante Gesnerum iam ediderat Bibliothecae Latinae Tom. III. L. III. c. 12. p. 135. sq. (a) Adnotatum etiam legi morituris. Cacterum hoc sibi velle videtur, quosdam aegrotantes ita male ab medicis haberi, ut morituri videantur; evadere, cum ab his relinquuntur: si mortui fuissent non medicinae sed fato imputaturos fuisse

videantur in homine, qui divina providentia ac dispositione factorum^e creditur regi. Animalia vero cum quibus divinitas nihil dignatur habere commune, nisi hominum studio impensisque curentur, absque ambiguitate depereunt. Quid enim iumentis spei superest, quae divinitas fovere respuit, si hominum medela cessaverit? Saepe accidit, ut neglectis animalibus, quae prima compararent morbum,^d contactu crescens pestilentia greges integros perimat, quum^e polluta a languidis pascua infectique fontes ita nocent,^f quasi in venena vertantur. Postremo aegroti odor cum sanorum impleverit nares, ipso foetore visceribus inseret morbos. Sic ad pullos mors a matribus corrupto lacte transmigrat. Sic in numerosis stabulis quamvis vile iumentum, si contagiosam semel susceperit passionem, veloci transitu pretiosa quoque iumenta consumet. Sed adversum omnia diligentia, studium, herbarum potestas, curandi scientia, prodesse consuevit. Sicuti medicorum prima doctrina est humani corporis partes organorumque^g cognoscere, ita necessarium Mulomedicis, de ossibus, de nervis ac venis iumentorum universa perdiscere. Neque enim curare rationabiliter potest, qui qualitatem rei, quam curat, ignorat.

I. Iumentum igitur habet in capite ossa duo, a

mortem homines G. (b) illa om. F. (c) Ita cum Fabr. Gesd. pro factorum. (d) primo cum perirent morbo cum Fabricio Gesner. quae prima cum perirent (al. perirent) morbum Cod. Posui Gesneri coniecturam. Ipse malebam prima susceperant morbum. (e) Ita Fabr. Gesu. pro Quam. (f) Ita pro nocet Fabr. Gesu. (g) Ita pro organum cum Fabr. Gesner, qui illam tamen lectionem non contemnebat.

CAP. I. De ossibus compagis equinae eorumque numero tam inepta et fabula traduntur, ut ea vix putem a Vegetio profecta esse. Hodie enim

vel puer ex proiectis passim cadaveribus equorum haec corrigere possit. Verbis igitur adhærebo, cum rem ipsam tangere tædeat.

fronte usque ad nares alia duo, maxillaria inferiora duo, dentes quadraginta, id est, molares quatuor et viginti, caninos quatuor, rapaces duodecim. In ceruice autem sunt spondyli^a septem,^b a spatula ad renes sunt octo. a renibus usque^c ad anum septem, muscarium habet commissuras duodecim. In armis prioribus sunt regulae^d duae. ab armis usque ad brachiola duo. A brachiolis usque ad genna duo. In genibus^e parastaticae duae. tibiae^f usque ad articulos duo. Bases quae appellantur numero^g duae. Vsque^h ad pumices ungulae ossa minuta sedecim, in pectore unum: costae tumⁱ in interioribus triginta sex. Item in^b posterioribus a cumulariⁱ usque ad molaria^a duo; a molaribusⁱ usque ad vertebrae duo, costales duo. Ab acrocolesio usque ad gambam duo; a gamba usque^m

CAP. I. (a) spondyli Edd. a. G. spondyli C. (b) sex, spatulae et renum sunt octo Corb. unde Gesner malebat a spatula ad renes. Vulgo septem, spatulae renum. Cou. Gesner. corrigebat: spondyli ad renes. Spatula est ἀπρόμυον. (c) ad dimidium sex musculos habet: commissuras S. M. a renibus ad anum septem C. (d) Ita pro regulae S. M. (e) Ita pro a tibia C. tibiae duae Goth. (f) punicae duae S. M. usque ad pumicem C. ad pumices Goth. (g) Vulgatum tamen correxi ex Corb. tum interiores. (h) Ita pro a S. M. (i) columellari F. M. S. M. Cf. Cap. 2, 2. (a) mala XIII. C (l) malaribus C. (m) usque — minuta om. C. gammas — cyros Goth

Vsque ad anum) Quod in libris est ad anum vel ad dimidium ortum videtur ex simili lectione cap. 2. sect. 2. usque ad anum muscarium commissurae sunt duodecim.

Regulae) Ossa recta et longa dicere videtur. Verum ex Cap. 2. sect. 2. ubi Sagulae legebatur, ut h. l. regulae, apparet, omoplatam intelligi.

Pumices) Ungulae solum dicit.

Molaria) Respondent brachiolis, ut vertebrae tibiis, et costales parastaticis in genu anteriore.

Acrocolesio) Alibi ἀπρόμυον no-

minant, sed in infimo porci pede, contra hic summa pedis pars intelligitur. Videtur igitur a πώληψ suffrago vocabulum derivatum significare ἀπρόμυον, partem pedis a suffragine summa. Supra V. 47. (vulgo III. 48.) 5. colesium ipsum, hoc est iuncturam coxae. Petronius e. 70. Volueris, de vulva faciet cocus pisces, de lardo palumbum, de perna torturem, de colapio gallinam. ubi recte monuit Salmasius, esse a graeco πώληψ. Glossae Isidori pulpidium, colophia. Plautus Persa I. 3. 12. cum

Script. R. R. Tom. V

Z

ad cirros tibiales duo, minuta usque ad ungulas sedecim. Et^a sunt ossa omnia centum septuaginta.

II. Nunc mensuras numerumque membrorum oportet exponi. In palato gradus^a sunt duodecim. Longitudo linguae habet pedem semis. labrum superius habet uncias sex, inferius uncias quinque, maxillae^b singulae uncias denas: a^c cirro frontis ad nares habet pedem. auriculae singulae^d continent uncias senas. In oculis autem^e singulis^f unciae quaternae. a cirro, ubi desinit cervix^g, usque ad Mercurium^h continenturⁱ calculi^j octo. Spina continet subter^k spatulas triginta duas. a commissura renum (quod cuculare^l dicitur) usque ad imum muscarium^m commissurae sunt duodecim. Regulae longitudoⁿ uncias^o duodecim; ab armis usque ad brachiolum uncias sex, a brachiolis usque ad genua longitudo continet pedem; ab arti-

(u) *Fiunt o. o. CLXXX. C.*

II. (u) *grado C.* (b) *maxillae — denas om. C. maxillare singulare G.* (c) *a cirro — a cirro om. S. M. (d) ungulae om. C. (e) autem om. C. (f) sunt ins. C. G. (g) musculum S. M. u cirro ibidem sunt — mercurium continent tali clauto G. (h) subius arteriae duae S. M. (i) ac supra ius. C. G. (j) vid. 4, 1, 2. uol. i. in G. commissuras ternas. (l) muscolona S. M. (m) Vulgo Sugulae longica. C. regulae longitu XII. S. M. regulae longitudo. (u) uncias — uncias om. S. M. (o) longitudine vel prolixi-*

Martiali VII. Epigr. 67. et Iuvenali II. 53 *coliphia* nominant inter cibos athletarum. Glossae apud Salmasium ad Tertullianum p. 262. *Colophium*, καλόφιν. Suidas καλόφιν interpretatur τὸ ἐπίσω τοῦ γονατίου μέρος, ἢ κόφιν. Petronii lectio dubia est; Vegetii locum priorem nemo hucusque adhibuit, veram enim lectionem Corb. liber demum exhibuit. Scholiastes Iuvenalis *pulmentum* interpretatur sicut membrum virile. Sed ibi editi libri sive pro sicut habent; Codex Bezae ad Petronium laudatus sicut

dedit. Videntur carnes et pulpamenta esse ex coxendicibus decerptae, quae veteres *strobilus* vocarunt. Ecce Phrynichus de vocibus Atticis p. 26. καλόφιν μὴ λέγεται, καλόφιν δὲ. ubi corrige ex Vegetio καλόφιν. Hinc discimus, istius aevi vocabulum esse.

CAP. II. *Spatulas*) Costas Graeci etiam σπάδες dicunt, a latitudine pectinis textorii.

Imum muscarium commissurae) Goth. *imum muscarium mensuras*. Sed mensuras punctis suppositis deleri voluit deinde librarius.

culis usque ad ungulas uncias quatuor; in longitudinem^a vel prolixitatem pedes sex. Haec eumetria^r equi convenit staturae honestae ac mediae. Caeterum^a non dubitatur in buricis minora ista, et in primae formae equis esse maiora.

III. Nervorum quoque numerus, qualitas, ac mensura pandenda est. A mediis naribus per caput, cervicem, ac mediam spinam, usque ad imum muscarium^a descendit^b filum duplex, quod continet pedes duodecim. duo^c nervi in cervice palmarii^d continent pedes quatuor. ab^e armis usque ad geniculum^f nervi duo. a geniculo usque ad basin nervi quatuor. In prioribus sunt nervi decem, in posterioribus decem. a renibus usque ad testes nervi quatuor. fiunt in se omnes nervi triginta^g quatuor.

IV. Consequenter venarum quoque indicandus est numerus. In palato venae sunt^a duae,^b suboculares

tudine C. (p) geometria S. M. Aereum entria Goth. (q) Caeterorum Non C. Caeterum enim non dubitatur, alicui esse minora, et alicui maiora S. M. Caeterum vero G.

III. (a) ancarum S. M. (b) descende pilum C. (c) Platonena in C. A. cervice usque in armos vadit aliud, quod est pedes IIII. S. M. (d) palmari continet C. (e) Ab armis om. C. (f) genuculos C. genua S. M. (g) XXX. C. triginta tres G.

IV. (a) sunt om. C. (b) temporales II. ins. S. et C. (c) in naribus II,

Buricis) Sunt qui Graecis *hinni* et *ginni*, Romanis *manni* dicuntur, ut ad Varronem de mulis monui.

CAP. III. *Filum duplex*) Hinc V. 47. (vulgo III. 18.) 4. *filum laesisse* dicitur equus, cum coxam eiecit vel cinovit. Ceterum nervorum nomine intelligi ligamenta potius osium, quam medullae cerebri vel spinalis ramos, in propatulo est.

CAP. IV. *In palato*) Nolu it Vegetius venas omnes anatomicorum more persequi, sed eas tantum dixit, quas

hippini percutere solent in sanguinis missione. De venis palati sanguinem demere Vegetius proprio vocabulo dixit *despumare*. Vide III. (vulgo II.) 34. 2. Sic *debrachiolare* est sanguinem de brachioli demere V. 71. (vulgo III. 72.) in libro Corbeiensi. Ceterum h. l. liber Corb. et Sambuci iuserunt: *temporales II* et deinceps *in naribus duae*. De venis, quas hodie secant mulomedici, cf. Vitei médecine vétérinaire Vol. II. p. 41

duae, * in⁴ pectore duae, de brachiolis duae, de * sub cirris quatuor, de⁵ talis duae, de * coronis quatuor, de⁶ feminibus quatuor, de femoribus vero¹ duae, de sub gambis duae, de * muscario una, venae¹ matricis in cervicibus duae. fiunt pariter venae undetriginta.

V. Aetatem iumentorum ex dentibus aliisque signis

in cervicibus II. ins. C. (d) *in naribus duae, in cervice duae* S. M. (e) *de om. C. de sub cruris* S. M. (f) *in S. M. de talis duae* om. C. (g) *in S. M. (h) in femoribus duae* S. M. *de sinuibus* C. Sed distinguuntur hic haud dubie *femina* pars interior summi pedis, et *femora*, exterior. (i) *vero* om. C. (2) *(in cristario)* ios. S. (I) *et sunt omnes XXXII.* S. M.

Matricis) Male dici putavit Gesner. quasi *matrices* et *cervi* tribuit. Sunt venae ventris. Vide ad V. 11. (vulgo III. 12.) 2. Venarum numerum et situm quamquam difficile est constituere ex verbis Vegetii vitiosis, annotabo tamen, quae alibi Vegetius obiter annotavit, cum de sanguine mittendo loqueretur. Libri igitur I. cap. 25. de *matrice* detrahit sanguinem; aliis de *venis auricularum*; ex quo loco cognoscitur supplementum, quod offert Sambuci margo, temere a me apertum: *in naribus duae, in cervice duae*: cum in Corb. sit: *in naribus II. in cervicibus II.* ita esse corrigendum in *auribus duae*: Pergit Vegetius I. c. 25. detrabere de temporum venis sub cavatura temporum tribus digitis ab oculo interpositis; unde iterum constat, recte Sambucum cum libro Corb. addere post palati venas: *temporales II.* Sequuntur io Vegetii loco laudato: *inferiores venae sub oculis positae, quae descendunt sub angulis oculorum inferioribus quatuor digitis inferius quam oculi sunt.* Hae sunt suboculares quae dicuntur in hoc altero loco. Quarto loco nominantur venae in pectore, quae positae sunt in dextro, ac sini-

stra, ubi brachiola coniunguntur et flexura fit cum armis plicatur. eisdem in pectore sitas commemorat alter locus, et similiter a brachiolaribus distinguit, de quibus I. c. 25. *quae venae positae sunt interior, ubi centuriae, id est musculi brachiolares sunt, sex digitis superius quam genu, tribus vel duobus digitis inferius quam centuriae.* Est etiam tertius locus II. cap. 5. ubi obiter de vena coxae est: *de coxa media quatuor digitis ab ano venam inquiris et ex ea sanguinem detrahes.* ubi intelligit, quae hoc nostro in loco de *feminiis* quatuor appellantur, nescio quam vere. Ceterum male operae nostrae dederunt *matrices* pro *matricis*, id est ventris. Locum igitur sic distingue: *venae matricis, in cervicibus duae.* Vide supra ad I. c. 40. p. 28. et ad 5. c. 71. p. 102.

Vnde triginta) S. M. et omnes sunt XXXII. At vero additis duabus narium, et temporalibus duabus efficiuntur XXXIII.

CAP. V. Conferre iussit Morgagni Epist. III. 42, Aristotelem VI. 22. Varroem II. 7. Plinium XI. c. 37. Columellam VI. 29. et Palladium IV. 13. Ipse de varietate lectionis iudi-

oportet agnoscī, ne vel^a ementes imperitiae^b subeamus incommodum, vel curantes aegrotantis animalis^c ignoramus aetatem. Quia sicut hominibus, ita et equis, aliud^d convenit, cum^e iuventa sunt fervida, aliud cum senectute iam frigida. Manifestum est autem notas^f corporis^g cum aetate mutari. Pullis enim binis et sex mensium medii dentes superiores cadunt, quos lactantes^h vocant. cum autem quartum annum agere coeperint, decidentibus his,ⁱ qui canini appellantur, alios supponent. Deinde intra sextum annum molares^j cadunt. Sexto anno quos primo mutaverunt,^k exaequant. Septimo omnes explent^l aequaliter, et ex eo cavatos habere incipiunt dentes, nec^m postea quot annorum sint sciri ad fidem potest, nisi signis aliis, quae usus edocuit. Decimo namque anno tempora cavariⁿ incipiunt, et supercilia nonnunquam canescere. Duodecimo anno nigredo in medietate dentium apparet. Plerique adserunt, domitis et freno^o, assuetis animalibus rugas, quae in labris sunt superioribus computandas, ita ut ab angulo ubi incipit^p morsus, incipientes, usque ad extremum labrum perveniamus. quia annorum numerum rugarum nume-

V. (a) Sic S. M. et C. *velamentis* al. (b) *per imperitiam* S. M. (c) *aegrotis animalibus* C. rectum ex Goth. inserui. (d) *cum sunt fervidi* C. *cum vividi et ferventes sunt* S. M. et p. p. *frigidi* iid. Vulgo est *iuventa*. (e) *aetatis cum corpore* coniec. Morg. III, 42. (f) *lactentes* idem emend. (g) *his* om. C. (h) Ita pro vulgato *mutavit*, *exaequat* em. Morg. (i) Vulgo *explentur* est. *Explet aequaliter*. *Ex eo cavos habere incipit*. C. (j) sic C. *Postea vero — scire — nullus* S. M. *Nec postea — scire — nullus* al. In Go. est *sit scire — non potest usus docuit*. (l) *cadere* C. (m) *coeperit* edd.

dicium permisi illis, qui haec aetatis indicia melius callerent.

Iuventa) Egregiam Gesneri coniecturam posui pro vulgato *iuventa*.

Rugas — labris superioribus) Male

dicunt labra pro maxillis seu palato. Puto enim, intelligi palati duodecim gradus, quos ipse Vegetius VI. (vulgo IV.) 2. 4. dixit, et qui in senescentibus evanescere dicuntur. De his vide ad Vegetii I. 22. 11.

rus* ostendit. Postremo rugarum multitudine, tristitia frontis, deiectione cervicis, pigritia totius corporis, stupore oculorum, palpebrarumque calvicie* senectus ipsa se prodit.

VI. In permutandis equis vel distrahendis* maximam fraudem patriae solet asferre mendacium. Volentes enim carius vendere, generosissimos fingunt. Quae res nos compulit, qui per^b tam diversas et longinquas peregrinationes equorum genera universa cognovimus,^c et in nostris stabulis saepe nutritivimus, uniuersiusque nationis explicare signa vel merita.
² Nam ut viliora ministeria taceamus, equos^d tribus usibus vel maxime necessarios constat, praeliis, circo,^e sellis.^f Ad bellum Hunniscorum^g longe primo docetur utilitas patientiae, laboris, frigoris, famis.^h Toringos deindeⁱ et Burgundiones^j iniuriæ tolerant.

(n) numerus om. F. (o) canicie S. M. cautione C. Voluit quod est in Gothano: palpebrae telorumque (i. e. temporum) cavatione senectus ipsa prodit.

VI. (n) detrahendis F. (b) propter C. per (occasionem) — peregrinationes (adivimus) S. (c) Ita pro cognovimus S. M. C. (d) sic S. M. C. Gesn. equestribus al. (e) sic C. circeis al. a. G. (f) vel ad bellum edd. a. G. sellis al. sellis C. ellis G. (g) Polscorum S. M. Hunnescorum C. Hunniscorum retineri vult Barthius Adv. II, 32. ratione non alia prolata, quam nolos eo tempore fuisse Hunnos. Gesn. (h) Hoc loco inter exemplaria primæ editionis diversitas observatur: cum in altero ita interpunctum sit, ut anpra posuimus; in altero autem ita, frigoris, famis toringos. Deinde, (i) dehinc C. tornic. de habere Go. (j) Burgundios S. M. (l) Phry-

Calvicie) Ex Goth., malim palpebrarum calvitie temporumque cavatione.

Cap. VI. Distrahendis) Ita ante Sambucum vulgatum detraheudis correxerat etiam Conr. Gesner in Equo p. 459.

Sellis) Sellarum usum ex Vegetio de re militari l. 18. et Lipsio de R. Milit. Rom. III. 7. annotaverat Gesner; quin ἐξίρμιος Xenophontis aliorumque addidit, quibus strata

equorum, a nostris tamen sellis diversissima signantur.

Hunniscorum longe primo) Eliam Conr. Gesnerus in Equo p. 460. corrigebat prima Hunnicos interpretatus quos hodie Fungaros appellamus. Idem ex Hieronymo ad Oceanum posuit Hunnorum examina pernicibus equis hac illucque volitantia.

Primo docetur) An prima?

Tertio loco Frigiscos.¹ non minus velocitate quam³ continuatione cursus invictos. Postea Epirotas, Samaricos,^m ac Dalmatas, licet contumaces ad frena, habilesⁿ armis [ac bellis] asseverant. Curribus^o 4 Cappadocum gloriosa nobilitas: Hispanorum^p par vel proxima in circo creditur palma. Nec inferiores prope Sicilia exhibet circo, quamvis Africa Hispani sanguinis velocissimos praestare consueverit.^q Ad usum sellae Persis provinciis omnibus meliores praestat equos, patrimoniorum censibus aestimatos, tam^r ad vehendum molles, et^s ipsius incessus nobilitate pretiosos. sequuntur Armeni atque Saphareni,^t in qua parte^v nec Epirotas Siculosque despexeris, si mores ac pulchritudo non deserat. Hunniscis^x grande 5

giorne an Frisios intelligimus, an neutros? Phrygiis laudat Claudian. 29, 192. GESN. (m) Zelomeros S. M. Zelomeros C. an Sarmaticos? GESNER. (n) ac viles, armis edd. a. G. armis habiles adseverant C. (tamen habiles sunt curribus) post armis ins. S. Puto τὴν habiles dupliciter corruptam in ac viles, et in ac bellis. GESNER. (o) sic C. curribus. Cappad. edd. a. G. (p) Spanorum C. (q) sic C. consuevit ad usum edd. a. G. nisi quod S. M. ad usum sellae Persia prov. omn. meliores. Praestat equos etc. (r) tam om. C. tamen S. M. (s) Ita pro pios incessibus scripsi. S. M. et incessus ipsius nob. pret. consequuntur Arm. Corb. impigros incessu. Go. ingropis incessus. (t) Suffumeni S. M. Saphareni C. (v) parte ins. C. G. (x) Hunniscis F. Hutriscis (f. Hetr.) S. Buruscis S. M. Vniscis scr. Hunniscis C.

Licet contumaces ad frena ac viles armis, at bellis et cel. ex primae Ed. lectione corripbat Con. Gesner in Equo p. 459.

Ipsius incessus) Praetuli hanc lectionem, quoniam in vulgata et Corb. lectione verba nobilitate pretiosos inepte repetunt sensum verborum censibus aestimatos.

(Saphareni) Cum Medis Herodotus I. 110. IV. 40. Σάπειρας, Σάπειρας memorat, qui fortasse iidem sunt; Gesnerius Saphieni divinabat legendum.

Si mores pulchritudo non deserat corripbat Con. Gesner l. c.

Hunniscis) Quomodo ex Herodoto de Sigynnarum equis narratione V. 9. Zosimum IV. 20. Hunnos effluisse praeclare vidit Wesselingius, ita in iisdem equos agnovi Hunniscos Vegetii. En tibi anavissimi historici verba: τοὺς δὲ ἱπποὺς αὐτῶν εἶναι λατύνει ἅπαν τὸ σῆμα, ἐπὶ πάντε θαντῶν τοὺς βίβος τῶν τραχύν. μικροὺς δὲ καὶ σιμῶς καὶ ἀδυνάτους ἰσθῶς ἴσθαι. ζευγνυμένων δὲ ὑπ' ἄρματα εἶναι ὠκυτάτους.

et aduncum caput, extantes oculi, angustae nares, latae maxillae, robusta cervix et rigida, iubae ultra genua pendentes, maiores costae, incurva spina, cauda silvosa,⁷ validissimae tibiae, parvae bases, plenae ac diffusae ungulae, ilia cavata, totumque corpus angulosum, nulla in clunibus^{*} arvina, nulli in musculi tori, in longitudine magis quam in altitudine statura propensior, venter exhaustus, ossa^{*} grandia, macies grata, et quibus pulchritudine praestet ipsa deformitas: animus moderatus et prudens, et vuln-
⁶rum patiens. Persis^b et statura et positione^c a caeteris equorum generibus non plurimum differt,^d sed solius^{*} ambulatorae^f quadam gratia discernuntur a^g caeteris. gradus est minutus et^h creber, et qui sedentem delectet etⁱ erigat, nec arte doceatur, sed
⁷naturae veluti iure praestetur. Inter^{*} colatorios¹ enim et eos, quos totonarios vulgus appellat, ambu-

(y) spinosa, validis. coxae, tibiae parvae, bases plenae S. M. (z) clunibus C. (a) os agruilia C. (b) Persus S. M. Per staturam C. (c) positionem C. positio dedit Gesner. (d) differunt C. (e) sola ambulatione C. (f) genere. nam. ius. C. (g) Cris C. (h) celer C. (i) et om. C. Deinde Goth. representetur. Forte voluit repraesentetur. (z) Nescio quid sibi velit S. M. Pro

ἀρρακτιλατίων πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους.

Positione) Gesner correxerat positio. aliam etiam rationem emendandi proposuit: Persici et statura — differunt. Equidem lectionem antiquam mutare dubitavi propter locum Ciceronis Divin. II. 46. quod inter Indos et Persas — differunt corporibus animis.

Erigat) Berenger vertit relieve the rider. Sed vocem vitiosam suspicor esse.

Colatorios) Con. Gesner p. 162. mutabat in colutaries, quam coniecturam firmare videtur Corb. lectio.

Totonarios) Supra II. 28. (vulgus

I. 56.) 57. est tottonarios; ubi vide notam. Vtroque in loco cum Salmasio ad Capitol. Maxim. p. 43. Cangius in Glossario sub voce Trepidur legi malebat guttonarios. Gesner comparabat Gallorum trotter. Sed ipse male inspexit locum Cangii. Is enim trottonarios vel trotarios legi malebat, et comparabat locum Leonis in Tacticis c. 7. ubi τρεπόδω et κἀμπω de eodem motu ponuntur. Α κἀμπω Gallorum galop derivat. Sed recte h. l. Berenger: their pace was something between a gallop and amamble, a vile and broken pace, answering to what the French call aubin. Idem p.

latura eorum media est; et cum neutris^m sint similes,ⁿ habere aliquid creduntur ab utrisque commune. His^b sicut probatum est, in brevi amplius^r gratiae,^s in prolixo itinere seuior^a patientia, animus superbus, et nisi labore subiugetur^r assiduo, adversum equitem contumax. mens tamen^a prudens, et quod mirum est,^t in tanto fervore cautissime^v decoris est observantior, incurvata in arcum cervix,^z ut mentum^y recumbere videatur in pectore.

verbia enim inter colatorios ponit, his sicut probatum est, in brevi etc.

(l) totularios C. Intotularios Go. (m) sic C. neutri al. (n) similis — creditur C. (o) sic C. Go. (p) amplior gratia C. (q) minor S. M. potentia Go. (r) subiugatus, assidue Edd. a. G. subiugatur Go. (s) sic C. S. M. Go. mens, tumens, edd. a. G. (t) est om. C. (v) caute se decurrit curvata C. observantior et syllabam in om. etiam S. M. observ. omittit etiam Goth (x) et rutamentum C. (y) sic C. et S. M. mentum om. al. a. G.

80. docet, Romanos incessum sibi inivsum, quem hodie Trot Galli dicunt, succussionem equumque succussatorem disisse. Gallicum Trot ab Italico travatto, tratto derivat. Guttunarios et colatorios, graece σακχαριστικός (α σακχαρίαν, ὑπεσακχαρίαν) ita interpretatur which dealt their steps in time and measure and had a certain spring and lightness in their motions. Cuni latino trepidare comparat Gallicum Piaffer. Salmasius ad Capitol. Macrin. c. 3. graecum σαλπηνα a gutturnio dici etiam monet. Sed hoc loco manifesto diversi sunt colatorii a totonariis; atque ipse Berenger antea tolonarios ex h. l. ita vertit, ut eos esse vellet, qui galoper dicuntur gallice. Igitur Salmasii emendationem h. l. probare non possum.

Seuior patientia) Gesner malebat levior vel brevior patientia. quam lectionem expressit Berenger. Propertius IV. 3. quot sine aqua Par-

thus millia currat equus. De Parthis etiam malim Vegetii locum interpretari; de Persis enim iam antea dixerat. Persas equos animosos, sed mollium ungularum esse, ait Gratinus vers. 512. Nec ipsa ingressus differentia a Parthicorum ingressu supra II. 28. (vulgo I. 56.) 38. descripta iam manifesta est, ut Parthos a Persis h. l. distinguere liceat. Ceterum gressum illum equi, quem hodie Amble vocant Galli et Britanni, plurimi hodieque orientis populi cum veteribus Graecis, Romanis et Asiaticis, atque ipsi Poloni, Tartari et Rutheni masinie probant, annotante Berenger T. I. p. 446. qui deinde p. 470. docet, medio aevo eundem gressum in bellicis equis etiam praecipue fuisse spectatum.

Cervix) Malim cervice. Hoc equi schema cum Galli significare volunt, equum armer, et eucapuchoner, Britanni similiter arming dicunt.

VII. Aetas longaeva Persis, Hunniscis,* Epirotis, ac Siculis: brevior Hispanis^b ac Numidis. Frequens opinio est, Barbaricis nulla* adhibenda medicamina, quod usque adeo naturae beneficio [aegroti^d] convalescant, ut eis nocitura sit cura. Sed falsa erat ista persuasio. Nam quanto fortiora membra sunt, tanto diutius vivunt, si ex arte* veniens medela non² desit. Spadonibus tamen inter auctores constat sanguinem de matrice nunquam nisi forte ex nimia et extrema necessitate tollendum: propterea quod calor³is maximam partem cum testibus amiserunt. De palato tamen, si non impediatur negligentia,⁴ omnibus prope mensibus tam spadonibus quam testiculatis minuendus est sanguis. Admissarii^b vero, si cohibeantur a venere, nisi¹ dematriculati² fuerint, caecari saepe dicuntur: quamvis eo anno quo admissum faciunt, non sit eis vena laxanda, ne generationi intentum corpus cura¹ geminae necessitatis exhauriat. Studiosis equorum quae cura stabuli, qui alimentorum cultus, quae observationis^m sollicitudo praestanda sit, primus ac secundus indicat liber. Nunc decursis omnibus [his,ⁿ] quae huius artis doctrina poscebat,^o ad compositiones necessariorum potionum medicamen-

VII. (a) Hunniscis edd. Immistis G. Persis C. (b) Spanis C. (c) nullarum potionum adhibendam medicinam C. (d) aegroti om. C. (e) sic C. ex aëre venientibus edd. a. G. ex arte vehemens S. M. veniens medulla G. (f) Ita pro constitit S. M. (g) neglig. C. (h) emissarii S. M. (i) sic C. S. M. ubi al. pro lectione, quam recepinus pugnat Veg. 1, 24. Gesu. (2) de matrice minuti S. M. (l) ex minutione deficiat S. M. necessitas G. (m) observatione C. (n) his om. C. (o) Ita praeter reliquos libros etiam Gollh.

CAP. VII. Barbaricis) Cf. supra III. Prologi sect. 1.

Spadonibus) Vide supra I. 23.

Admissum) De re ipsa supra vide

I. 24. ubi est: si ab admittura cessaverint.

Dematriculati) De matrice minuti S. M. Dicit venirem. Vide supra ad V. 41. (vulgo III. 42.) 2.

torumque descendemus,^r ex quibus explorata conges-
simus,^q et ea, quae non tam ad utilitatem curandi
quam ob^r caritatem emendi mulomedicorum cupiditas
inflaverat, submovimus. Constat namque, non tam
multis neque^r pretiosis speciebus, sed paucis, et ad
causam, de qua agitur, accommodis posse sanari.
Primum igitur ut pingua sint iumenta, tam^r in curu-
libus^r quam in sellaribus decet; deinde ut sana per-
maneant; post ut aegrota curentur,^r confectiones ut
dictum est, medicaminum proferemus electas ex au-
ctoribus multis, et^r experimentis manifestissimis ap-
probatas.

VIII. Traditur Chiron^a ad reficienda iumenta vel
curanda hanc edidisse potionem, quae^b internos^a ex-
tergeat morbos, quae^b tussim reprimat, vulsos ac^a
plithisicos curet. Ptisanæ sextarium, lini seminis^r
hemina, croci unciam unam, intestinum porcinum
recens, quod longanonem vocant, prius diligenter
elotum,^f vel acronem: quae si in praesentia forte
non suppetunt, haedinum caput cum pedibus suis^g
et intestinis ac ventre,^h diligenter quasi ad hominum
usus curatum in cacabum novumⁱ mittis. addes supe-^a
rioribus hyssopi fascēs duos, cochleas germanas pur-

possidet edd. a. G. (p) Ita pro *descendimus*, in quibus et *explorata* C. (q) *concessimus* C. (r) ad C. ad utilitatem G. (s) neq. om. C. (l) quia in curulibus et sellaribus licet C. (v) curvilibus edd. a. G. cursibus quam in saltibus S. M. (x) Videtur legendum: *curentur*. Confectiones igitur. (y) Ita pro de Corb.

VIII. (a) Cyro C. (b) Ita pro qua his cum C. Gesu. (c) interna C. extergat Go. (d) Ita pro tussicos corr. Gesu. lactesycos C. (e) sem. i. C. (f) Ita pro lotum C. longanonis vocatur — ut lacronem Go. (g) suis ex C. addidi. (h) Vulgo additum et cum C. omisi. (i) novum ex C. addidi.

CAP. VIII. In praesentia) Supra I, 56. (vulgo II. 28.) 17. vel si porcina defuerint, caput hocedini depilation

cum pedibus suis et cordulis intesti-
norum mundis — fascēs duas — boeca-
rum lauri cum virent sextarium —

gatas quindecim, bulbos quindecim, ficus duplices viginti, rutae fasciculum unum, baccarum lauri sextarium unum tritum,³ dactylos viginti, allii purgati capita tria, sevi¹ caprini uncias sex, pulegii sicci fasciculum. Quae^m omnia trita decoquis in aqua cisternina vel coelesti, donec liquefacta carne defluant ossa. sed aquam saepius adicies neⁿ medicamentum⁴ ustura constringat. Sed cum succum^o spissum videris, colabis, abiectisque excrementis et ossibus addes^p tragacanti uncias tres pridie in^q calida infusas; ut inturgescat et solvi possit; adicies passi sextarios tres, ova cruda sex, olei rosacii ova plena sex, butyri resoluti^r uncias tres, anagallici^s uncias tres, anyli

(3) supra I, 56, 17. cum virent. (l) Vulgo sepi. (m) Quae om. G. (n) nec ad med. usturam consumat. cum G. ustura coarscunt spissum Go. (o) succum ex Go. addidi. (p) odides ex C. ioserui et vulg. tracanti correxi. (q) in ex C. addidi. in calenda C. calida ei Go. infusa Go. (r) soluti C. (s) symphyti triti S. M. (t) morbo reficit C. G. (v) grandem coelestium

Ustura) Supra: ne comburatur, sed fervendo pinguescat, vel succus ipse pinguior efficiatur. Post haec diligentissime colabis ad colum, tunc draganti tuream I. in tres divides partes, ita quod exinde in unam potionem missurus es, pridie infundas in calidam ut inturgescat, tunc oddis passi etc.

Rosarii) Supra variatur lectio in his verbis, ubi vide notam.

Anagallici) Sambuci Codex symphyti triti. Ecce Marcellus Emipiricus p. 424. ed. Cornarii: symphyti radix, quam quidam inulam rusticam, quidam aliam gallicum vocant. Ita etiam supra II, 25. (vulgo I. 53.) 4. liber Sambuci pro anagallici habebat symphyti. Sed V. 48. (vulgo III. 49) 2. pro anagallicum habet idem sil gallicum. Marcelli locus descriptus est ex Scribonio Compos.

83. ubi vide Rhodium. In Caelio Aureliano Chronic. II. 42. et V. 2. male argallici legi monuerunt viri docti. Sil gallicum supra V. 26. (vulgo III.) 27. Hippiatrica interpretantur σέσαλη γαλλικόν. Plinius 26. sect. 26. *Halus autem quam Galli sic vocant Veneti codoncam* — similis est emittae bubulae cacuminibus thymo, dulcis et sitim ardens, radicis alibi albae alibi nigrae. Quae postrema sunt ex Dioscoride IV. 9. de symphyto petraeo. Herbae cydoniae cum melissophyllo meminit Galenus Medic. secundum loca libro 5. c. 5. Diversa est ola, quo nomine inulam rustici vocabant. Vide ad Palladium III. 24. In Plinio legendum esse suspicio: *Halus quam Galli sil vocant* De site priorem Vegetii locum posui supra. Alter est IV. 28. 31. *sil gallici*. Tertius III. 40. ubi *silis gallici* legitur.

uncias tres, pulveris quadrigarii uncias tres, lomenti fabae [id est, farinae] sextarium. Haec omnia ita temperabis, ut per cornu defluant, et sextarios singulos ieiunis animalibus per triduum dabis. et si volueris, septem diebus interpositis repetis, et das a capite potionem. Iumenta a morbis¹ vindicat et custodit: Gentianae, aristolochiae rotundae, myrrhae troglodytis, rasurae eboris et baccarum lauri aequis ponderibus pulvis immixtus, ex quo grande² cochleare plenum sumis. Addes hyssopi triti scripulos quatuor, mellis vel passi uncias tres, vini sextarium, gisni³ resoluti pastillum unum, post⁴ cursum sive post laborem conditi bene piperati⁵ heminam adicies, aestate rosati vel absinthiati⁶ tantundem, et per os dabis ad

C. (x) *gyfru* C. *Fac pastillos pensatos quemlibet unc. 1. ex quibus unum* S. M. (y) *ciel cursi observatio lavorem conditum bene piperati* C. (x) *prae-*
parati F. M. S. M. (a) *Vulgo roris vel absinthii. C. rosae sive. S. M. olei*

Inter¹ aromalicas herbas sil nominal Scribonius Compos. 126. et Celsus V. 23. et c. 25. *semen silis* habet Plinius 24. c. 19. et *vinum sili conditum* Festus. *Sil frictum, et sil montanum* habet Apicius I. 34. III. 5. IV. 8. Sed iterum de symphyto petraeo Plinius 27. s. 24. *Alum nos vocamus, Graeci symphyton petracum.* Medici graeci *πάλυξνον*, Macedones osteocollam, alii talantium vocabant, ut affirmant Hippiatrica p. 181. ubi planta accurate describitur, et in usu frequenti Hispanorum esse dicitur contra equorum morbos. ubi in *ταλάντιον* forte laet *γαλάνον* *άλον*. Quae adduntur: *συνεφομένην διακυμασμένους χρίσαιν ἐνὸν αὐτά*: eadem Plinius 25. s. 30. de centauro chironio: *obdurescere etiam carnes tradunt, si coquantur simul.*

Id est farinae) Haec supra desunt.

igitur recte inclusit Gesner.

Haec omnia ita) Haec usque ad finem sectionis variavit supra Vegetius vel librarius, ubi vide.

Gentianae) Est haec polio diapente, quam repetit sect. 8. et posuit supra l. 10. 6. ubi aristolochia longa legitur. Ceterum Gesner hic aristolochiae reliquerat, postea vero rectum posuerat.

Gisni) Goth. *gisin*, sed ita ut facile *gyfru* lector non satis attentus inde exsculpere possit. Vide ad IV. (vulgo III.) 2. 14.

Rosati vel absinthiati) Ita cum Morgagni II. 21. scripsi ex libri II. 28. (vulgo I. 56.) 22. Forte etiam *olei et rosati* legendum est ex scriptura S. M. Vulgatum olim *roris* Conr. Gesner in Equo p. 491. corregebat *roris murini*.

7 cornu. Si aestu animal fatigatur, puscā^b cum pulgilio trito misces, naresque et faciem confovebis: ova quoque trita cum hemina vini veteris, optimi faucibus infundes, ut per^c ovi refrigerium vini^d virtus accrescat. Maciem languoremque depellit, si semiunciam sulphuris cum myrrhae scripulis quatuor in pulverem resolutis ovum crudum et vini veteris sextarius addatur, frequenterque per fauces detur: Diapente^e est, ut^f supra retulimus, necessarium pluribus^g causis ac morbis, et semper diligenti confectione servandum. Gentianae, aristolochiae rotundae, myrrhae, rasurae eboris, et baccarum lauri, de recentibus speciebus in unum redactis minutissimis pulvis, ex hoc febrientibus plenum cochleare cum tribus unciiis mellis, et aquae tepidae sextario, in qua radices iunci et apium sufficiens decoctum fuerit, per os dabis; ita ut triduo^h similiterⁱ cura procedat. Idem pulvis si ultra cochlearium cum sextario vini veteris et olei viridis hemina detur, animal a quibuslibet venenis, vel serpentum aut bestiarum morsibus liberat. Cui si piperis atque pulegii nec non etiam cymini pulveris aliud cochleare addideris, et cum vini veteris sextario dederis, omne frigus expellit.

IX. Tussim quoque insaniabilem cura^a cum hemina passi et tribus unciiis olei et ovo crudo, si^b per triduum defundis^c faucibus, addito fabae polline et foeni graeci binis cochlearibus. Praeterea valde tus-

rosus. (b) pro puscā. Deinceps G. faciem confricabis. (c) ovu lene ref. C. ut ovis bene — virtutem G. (d) vino vetus adscr. C. (e) sic C. diapente al. a. G. (f) quod C. S. M. G. (g) plurimis C. G. (h) similis C.

IX. (a) sic S. curat al. (b) si om. C. (c) defundas C. (d) sic C. foe-

Puscā) Haec est pusca puleiata cui lene refrigerium vino virtus adcre-

IV. (III) 76. 2.

Diapente) Cf. ad I. 10. 6. et II.

Cui refrigerium) Ex Cod. lego: 36. (vulgo I. 61.) 4.

sientibus prodest fabae frixae sextarius sine sale coctae,* sevi caprini unciae tres, butyri^f unc. 3, allii purgati capita tria decocta et^g cum succo ptisanæ data per triduum. Quo medicamento validius credi-² tur: ficus siccae pondera duo, foeni graeci sextarium, tragacanti unciam, pridie in calida infusam;^h anagalliciⁱ unciam, rutae viridis fasciculum, apii fasciculos tres, pariter in aqua diutissime decoques, et faucibus per triduum defundes.^j Curare etiã vulsos credi-³ tur, si septem uncias cineris mundissimi ex ulmo^k colligas, addasque^m olei uncias tres, bulbos tritos septem, anagallici unciam, butyriⁿ unciam, sevi caprini unciam, mellis uncias tres, plantaginis viridis tritae uncias tres, passi heminam, ptisanæ vel^o lini seminis heminam: quae ita temperata ut per cornu defluant, per triduum, vel, ut^p necessitas cogit, per plures dies ieiunis^q singulos sextarios dabis. Despe-⁴ ratam tussim saepe curavit potio vilis ac facilis: pulveris ex faba uncias sex, pulveris ex foeno^r graeco uncias sex, enulae^s tunsae [siccae^t] pulveris uncias sex, pulveris anagallici^u tunsii uncias tres, butyri uncias sex: quae omnia cum tribus boni vini sextariis additoque^v passi sextario uno semis^x pariter agitabis,

anagrallo al. a G. (c) Ita C. vulgo coctus, sept. lu C. sivi. (f) but. v. 3. om. F. (g) et addidi ex C. (h) Vulgatum infusa cortesi. (i) Symphyti S. M. (z) dabis C. (l) (ex ulmo) ins. S. ex ulmo praeposuit C. (m) ex ins. C. (u) butyri hic et al. C. (v) et C. (p) si C. (q) ieiunis om. C. (r) foenig. edd. a. G. (s) siccae om. S. (l) siccati et ins. C. (v) addidit. C. (x) semis om. S. M. (y) defundes C. (z) bebant C. (e) Potionem

Cap. IX. *Sine sale coctae*) Supra V. 69. (vulgo III. 70.) 6. salis nulla sit mentio, et butyrum omittitur.

Decocta, et) Ex Corb. addidi et,

et omnia post *ptisanæ* delevi. Supra dat cum passo.

Infusam) Vulgatum *infusa cortesi* ipse, ut et paulo antea *tracanti*. Supra haec verba variata leges.

et uni equo ieiuno ante lucem hina cornua per os
 5 dabis,⁷ donec omnem ebeat⁸ potionem.⁹ Curam quo-
 que non parum profuisse experimenta docuerunt hac
 ratione compositam. Fabae frixae sextarium sine sale
 decoques, addesque eo¹⁰ sevi hircini resoluti uncias
 tres, butyri uncias quinque: in mortario deteres uni-
 6 versa. Praeterea foeni graeci sextarium bene purga-
 tum fervere facies, primamque aquam inter initia
 fervoris¹¹ effundēs, addesque aquae sextarios quinque,
 pinguiissimas caricās viginti, et glycyrrhizae¹² uncias
 quatuor,¹³ pariter decoquas, donec aqua ad quatuor¹⁴
 7 sextarios redigatur. tunc¹⁵ in mortario deteris foenum
 graecum, glycyrrhizam¹⁶ et caricās, miscesque cum
 faba, superfundis etiam calidam,¹⁷ in qua caricae cum
 caeteris coctae sunt: temperatisque¹⁸ omnibus, si
 liquor spissior fuerit, tantum passi addes, ut per
 cornu facile possit exire. diebus plurimis ex eo per
 os singulos sextarios tussientibus dabis.

X. Cossos,¹⁹ vermes, vel tineas caeteraque anima-
 lia ventris extinguit, si heminam cineris ex olivae²⁰
 ligno viridi collecti cum hemina olei viridis per tri-
 2 duum dederis²¹ ad cornu. Alia quoque confectio,

ad sequentem periodum refert S. (b) eo ins. C. (c) *fervores* edd. n. G. (d) *lyricigia* C. Vulgo *liquiritiae*. (e) 3. C. X. S. (f) Ita pro tres S. M. et C. (g) sic C. tunc om. al. (h) cum *Caricis* et *lyricigia* C. cum *caricis* et *requilitia* missisque Golh. (i) *caldam* C. (2) sic C. *comparatisq.* al.

X. (a) *Ad Cossos* C. (b) *solibe ligno viride collecto* C. (c) *dederis ad*

Bina cornua) Mensurae nomen esse, suspicabatur Gesner; sed medicamenta omnia per cornu infunduntur animalibus a Vegetio et Columella. Quamquam etiam cornu mensuram dedit, teste Galeno, *unciarum*. Ita enim ille libro primo *πρὸ γένε: οὐγγίαις, ἀς ὡς τὸ πάλυ τοῖς*

*ἀράται μετροῦσιν ἐκτεταμένους ἔξω-
 του γραμμαῖς τῶν κυκλοτερέων*. quem locum posuit Cornarius ad Galenum Compos. Medic. sec. loca p. 438.

Fabae frixae) Eadem variata paululum leguntur supra V. 69. (vulgo III. 70.) 4. ubi vide, et in Hipp. p. 79.

sed^a quae saepe mortiferam liberat passionem. pulveris^{*} santonici, itemque^f absinthii Pontici, nec non lupini crudi, et herbae centaureae, et ervi pollinis, et seminis raphani binas uncias mittis, addisque cornu cervini unciam,^g sinopidis Pontici^h pastillos tres, opopanax semiunciam, vini tenetaniⁱ vel alterius austeri sextarios duos, olei viridis sextarium, quae tepesfacta ita animali defundis, ut per os cornu accipiat, in clivo^j constitutum, quatenus succus facilius ad interiora perveniat. Postero die idem animal primum^k constituatur in clivo, et per clysterem intestino^l illius tepidae potionis sextarius ingeratur,^m quatenus alternis diebus ex utraque parte iniecta potio coagulare,ⁿ quod appellatur, possit infundere, in quo illae noxiae bestiolae congregantur,^o et pertuso ventriculo excruciatia doloribus animalia perimunt.^p Est et tertia^q confectio non minus valida: Radices capparis Siculi, vel baccas lauri^r cum foliis ad unam libram deteris,

cornum C. (d) sed aquae S. eadem quia C. quae eadem S. M. (e) pulverem C. (f) it. abs. Pont. om. C. (g) opii sem. ius. C. (apii seminis unciam) ius. S. (h) pro Ponticae. (i) tenetani C. territani Goth. (j) declivi S. M. (l) intestino ius. S. (m) inrigetur C. ut per clystere — inrigetur Goth. (n) longanone S. M. quam gulare Goth. (o) congregatur C. et S. M. Vulgo coguntur. (p) sic C. et S. M. pereunt al. a. G. (q) lauri ius. C.

CAP. X. Pulveris santonici) Supra II. 46. (vulgo I. 44.) 5. Santonici, absinthii p. pulveris. ubi S. M. pollinem.

Centaureae) Supra pro ea posuit seminis nasturtii, et addit seminis coriandri heminam.

Raphani) Supra seminis radicum — scobis cornu cervini.

Sinopidis Pontici) Sic et supra. Ponticae malebat Morgagni. Deinceps pro opopanax supra est pollinis ervi uncias 3. velut S. M. cervi; sed

alio loco habet ibi opopanax unciam unam.

Tenetani) Supra vini austeri sextarios tres, vel ut S. M. quatuor. Vini cognomina varia coniecit Morgagni, verum ex varietate scripturae non facile est assequi coniectura.

Olei viridis) Supra olei Hispani sext. unum.

In clivo) Supra II. 47. (vulgo I. 45.) contra clivum, et in clysteris mentione, caput animalis in valle statues et clivus ad altiora convertes.

Script. R. R. Tom. V

A a

pariterque * commisce, addisque * aceti sextarios duos. Quod medicamentum interdum per os (sicut superius^c dictum est) interdum per intestinum iniicis animali, ut internos hostes potionis austeritate consumas.

XI. Adversum omnia genera morborum salutaris confectio praeparanda est, ut inter ipsa initia ex conditis possit occurri. Cassa^a est enim medicina quae sera est. Myrrhae troglodytis^b libram, turis masculi libram, mali Punici corii^c tunsi selibram, piperis uncias tres,^d croci uncias tres, acaciae rufae selibram, Cadmiae^e botryodis selibram, resinae^f ustae selibram, absinthii Pontici^g selibram, pulveris serpylli selibram, betonicae^h selibram, centaureae selibram, sagapeni selibram, saxifragae selibram, peucedani selibram.

(r) *par. comm.* om. C. (s) *eo sext. turis, cappar. emin.* [h. e. heminam] quoque seminis coriandri, et emin, turcii et emin. seminis eruae deferat pariterque ins. C. (sextarium vini, cappar. heminam, et seminis eruae, tere simul, misce addens aceti H—S.) ina. S. cum foliis ad unam libram datis addisque iuris cappar. heminam, seminis coriandri, eminam nasturtii et eminam seminis eruae, deteris pariterque commistis addis aceti etc. Go. (i) *superius* om. C.

XI. (a) Sic S. M. *Cassa* enim medicinae quaerenda est aliae. Margo tamen Fabr. habet *cassa*. Corb. *Cassa* est enim med. quae servanda est. Go. *Cassa* quum nec materia neque sera. (b) Vulgo *deest. trogloditis* inserit Corb. (c) Vulgo *libram*. Corb. *corium tunsum selibram*. (d) *sex* C. (e) *cothimiae butrotis* F. S. et in *naerg. Casmiae. Cosimiae botriti C. brutotis* Goth. (f) *res. ustae* om. S. M. *aes ustum* C. *perustum* Goth. (g) *Pontici* om. C.

Cap. XL *Ex conditis*) in usum reconditis medicamentis interpretatur Gesner. Equidem mallet verbis transpositis legi *confectio ex conditis praeparanda*.

Tunsi selibram) Corb. Lectionem firmat comparatio loci supra I. 46. 5. ubi eadem formula est, momento etiam Morgagni. Ibi sunt piperis un-

ciae 3. (in Corb. *sex*) et croci unciae tres.

Cadmiae botryodis) Ita scribi voluit Morgagni IV. 48. cui obsecutus est Gesner. Verba *resinae ustae* omittit S. M. eis substituit Corb. *aes ustum*, quam glossam esse Cadmiae suspicabatur Gesner. Supra I. 46. 5. *cadmia* cum resina omittitur, et mensura in pluribus variatur.

quae omnia bene tussa et cribrata [in^a] mellis optimi a tribus sextariis misces, et ad carbones leniter^a paululum coquis, post in vase stanneo vel vitreo condita^a servas, ex qua confectione morbidis etiam,^m si feбриunt, ad^a diem singula cochlearia maiora^a cumulata cum hemina aquae tepidae et olei floris tribus unciis dabis. Quod si absque febre sunt morbidī, vel convalescere iam^a coeperint, cum vino et oleo plurimis diebus dabis, donec animal liberetur. Quam validissimam et approbatam^a noveris potionem.

XII. Suffimentorum compositio fascinum pellit, lustrat animal, fugat daemones, submovet morbos. Odor^a namque fumi ac spiritus per os ac nares ingrediens penetrat ad viscerum^b omnes recessus, ac curat saepius loca, quae potiones non potuerunt curare.^c Sic^d tussis etiam in hominibus suffimentorum vapore praecipue sanatur. Denique^e desperatos et periculosissimos morbos auctores^f mulomedicinae adserunt non ex pabulo^g aut aquarum vitio sed aëris corruptione descendere.^h Et ideo facilius languorem, quem pestilens morbusⁱ ingessit, suffimenti^a salubri

(h) *Pettonicas* C. (i) *in om.* C. (j) *leniter* edd. a. G. (l) *recondita* C. (m) *animalibus si etiam* C. etiam ins. ex S. (n) *diebus singulis* S. M. (o) *minora* C. (p) *sic* C. etiam al. (q) *probatam* C.

XII. (a) *odoris n. fumus* C. (b) *sic et* S. M. *ulcerum* al. a. G. (c) *nos tangere* ins. S. M. *potio potuit* Goth. (d) *Sic tussis etiam in omnibus suffimentorum praecipue vapore sanantur* C. *sicut etiam in hominibus suff. vapore pr. sanantur* S. M. Vulgo erat: *Etiam in hominibus suffimentorum vapore praecipue sequitur.* (e) *de quibus* C. (f) *aut sicut multo medici* edd. a. G. nobiscum C. (g) *stabuli* C. (h) *descendentes* edd. a. G. (i) *ventus ingesserit* C. (j) *suffimentorum salubri curatur adfatu. Cuius talis est compositio.* Sulph. C. *suffimentorum* Goth. Vulgo erat: *suffimenti huius curat*

Stanneo) Vulgo *stagneo* hic et supra; sed altero loco verum offerunt libri scripti.

Olei floris) Supra *olei optimi*.

CAP. XII. Multa et enormia huius capitis vitia ex libris scriptis correxi, et ex loco gemino I. 20. Lacunae etiam ex libris supplervi.

curatur afflatu. Cuius talis est compositio: Sulphuris
³ vivi libram, bituminis Iudaici libram, opopanax¹
 unciam, ^m galbani selibram, castorei selibram, aerisⁿ
 crudi selibram, albitis selibram, salis Ammoniaci
 uncias tres, rasurae cornu cervini uncias tres, sino-
 pidis^o uncias tres, gagatis foeminae uncias tres, lapi-
 dis gagatis masculi uncias tres, lapidis haematitis^p
 unciam unam, lapidis sideritis unciam unam, lapidis
 argyritis unciam unam, caballiones marinos septem,
 stellas^q marinas quatuor, pilas^r marinas septem, cau-
 das^s marinas septem, ungues marinos septem, uvae
 marinae uncias tres, medullae^t tedae pineae pondera^v
 tria, cedriae pondera^v tria, picis liquidae pondera^v
 tria, ossa sepiae septem. haec siccata pariter deterun-
⁴ tur atque miscentur. ex quibus unum cochleare, cum^a
 opus fuerit, vivis carbonibus aspergis, et cooperto^y
 capite, ut fumum per os naresque suscipiat, animal
 suffis. Quod suffimentum praeter curam iumentorum,
 sanat incurrentes^z hominum passiones, grandinemque
 depellit, daemones abigit^z et larvas.

afflatus. At talis compositio suffimentorum. (l) *apap.* C. (m) *unciam om.* C. (n) *Vulgatum ciceris crudi — albitis selibram om.* C. *aëris crudi sel.* sulphuris unam, *therbintinae sel.* salis S. M. *Margo Fabr. aëris usti.* (o) *lapidis gagatis foeminae et maris ana uno. tres* S. M. *lapidis dagatis masculi uno.* 3. *lapidis galactis unc.* *lapidis ematitis uno.* 3. C. *nude masculi inserui.* (p) *Vulgo ematitis.* (q) *scillas C. stineos, caballos marinos ana uno.* VII. S. M. (r) *sic C. pallas al. a. G.* (s) *caud. mar.* VII. *om.* C. (t) *medullam C. modullae edd. pinzae, cedriae ana pond. 3.* S. M. (v) *lib.* C. (z) *si C.* (y) *operto C.* (z) *et incursitantes C.* (zz) *abicit et umbras fugat C. daem. alligat Goth.*

Aeris crudi) Ita M. Fabr. et S. M. Vulgo *ciceris*. Supra I. 20. in eadem formula vulgo erat *yroos crudi ana uncias 6*. Ibidem pro *albitis selibram* et *salis cappadocis uncias tres*; *sino-* pidis plane omittitur.

Stellas) Supra omisit *stellas* et

pilas. In Corb. est *scillas*, in S. M. *scineos* pro *stellas*.

Medullae) Supra *medullae cervinae, cedrei, picis liquidae ana pondera tria*.

Et larvas) Supra est *et aretem defecare dicuntur*.

XIII. Quadrigarium pulverem vocant, qui ex diverso pigmentorum genere mixtus et per se adiuvat animalia, et aliis potionibus pro modo vel curae ratione* miscetur. Huius Chiron^b talem compositionem² saluberrimam credit.^o Tracanti pondera tria, aloës^d uncias sex,* myrrhae uncias sex et -)^f 1, costi unciam unam et -)^f 1, amomi^e unciam unam et^f -) 1, cassiae^b unciam unam et^f -), gentianaeⁱ libram unam, aristolochiae libram, centaureae libram, betonicae libram,* saxifragae libram,¹ samsuci libram, opii^m libram, abrotani libram, eupatorii uncias sex, cardamomi uncias sex, folii uncias tres, spicae nardi uncias tres, spicae Celticae uncias sex, asari libram, dauci uncias tres, castorii uncias sex, opopanax uncias sex, galbani uncias sex, struthiiⁿ uncias sex, panacis radice uncias sex, liquiritiae^o uncias sex, aristolochiae longae unc. m. absinthii^p fascies tres, succi herbae peristereonis cyathos duos, radices vel surculos ipsius herbae peristereonis siccas et cribratas drachmas 6, haec omnia pariter conteres, et diligenter^q in vase vitreo vel stagneo servabis. Pela-³

XIII. (a) Ita pro curatione C. (b) Cyro C. (c) dedit C. S. M. (d) aloë S. (e) septem S. M. (f) et -) 1. om. C. (g) Armoniaci edd. nobisc. C. Amomi, myrrhae, costi, cassiae ana unc. VII. S. M. (h) cassiae S. M. (i) gentianae, aristolochiae, meliloti, cent. beton. saxifr. cynaritos, sinapis succi, hyssopi, abrot. ana lib. 1. Eupatorii, cardamomi ana unc. VI. folii, spicanardae, ana unc. III, spicae Celticae unc. VI, asari lib. 1. dauci unc. III, Castorei opopanax, Galbani, struthii, radice panacis ana unc. VI, liquiritiae aristolochiae longae ana unc. III, absinthii fasciculos III, succi peristereon cyathos duos, radicem peristereon vel foliorum pulveris unc. VI. Haec etc. S. M. (2) meliloti lib. 1. ins. C. meliloti pro aristolochiae Goth. (l) seyoanthus lib. 1. C. h. e. schoenanthus. Goth. iuserit yrinantes libr. (m) yssopi C. h. e. hyssopi. (n) Vulgo struthii. (o) lian-giae C. glycyrrhizae verum. requilae Goth. (p) aristolochiae longae unc. XII, absinthii fasc. III, succum herbae peristeriae cyathos duos, radices vel surculos ipsius herbae peristereonis siccas et cribratas drachmas 6. Haec omnia C. Aristolochiae unc. 3. iuserit etiam Goth. Vnde addidi. Deinceps vulgo erat: peristerae siccas et cribratas uncias quinque, haec omnia etc. (q) di-

gonius vero^r quadrigarii pulveris eiusmodi composuit confectionem: Cinnamomi, spicae Syriacae, spicae Indicae, croci Siculi, myrrhae Troglodytis, schoenanthi,^r piperis nigri, piperis longi, mannae^r croci, betonicae, cassiae nigrae, trissaginis,^r follii, nardi, lentisci,^r cepae Indicae (nardi,^r storacis) acori Pontici,^r turis masculi, irisillyricae, thymi Cretici, piperis albi, calami aromatici,^r asari Pontici, petroselini, mannae croci, mali terreni, gentianae, rosae aridae, cassiae fistulae, enulae: omnia aequis ponderibus pro modo animalium misces, conteris, cribras, in pyxide^r vel vitreo dolio condis, et cum opus fuerit singula cochlearia vel amplius, si vires animalium^r patiuntur, iumentis singulis dabis, addito vino et oleo. Interdum aliis potionibus misces, si ratio artis, vel cura mandaverit. Absyrtus quadrigarium pulve-

ligenter servabis C. (r) quoque C. Hinc reliqua om. S. M. (s) Vulgo *scieni*. Corb. *seinoatos*. Goth. *soeni*. (t) *Xylcinnamomi cassiae, betonicae, cassiae nigrae* Corb. Vulgo ante Gesu. erat *cassiae*. (v) *trissaginis* Go. (z) Ita pro *lentici* C. Goth. (y) *nardi stbr.* om. C. paulo aules vulgo *cepe Indici*. (x) *meum* addit C. (a) *Syriaci* C. (b) *pyxidem vel vitreum doliolum condas* C. (c) *animalium* addidi ex C. (d) ante Gesu. erat *nidasantis* qui

CAP. XIII. *Troglodytis*) Hippiatr. p. 305. τρωγλήτιδος σχοινάνθης, unde vulgatum *scieni* correxi.

Mannae croci) Bis in eadem formula nominatur, ab Hipp. omitta. Est προκόμμα. Betonicam omittunt etiam Hipp.

Cassiae nigrae) Graece est κασίς μαλίνης. Morgagni acutiae malebat, sed locum Hippiatr. ignorabat.

Trissaginis) In Hipp. desunt haec follii, nardi, lentisci. Pro trissagine Hippiatrica nominant chamaedrya.

Cepae Indicae) Vulgo *cepe Indici*. Graece est: προμίων ἰδικῶν pro προμίων ἰνδικῶν. An fuit ἰστικῶν. Ἰσι-

ταε^r quod genus ex Theophrasti II. P. VII. 4. laudat Plinius 19. sect. 32.

Nardi storacis) Haec duo vocabula, in Corb. omitta, ut etiam in Hipp. inclusi.

Acori) Hipp. ἀγρίου ποντικῶ male; deinceps ἱερῆς λευκῆς. omisso thymo, pipere albo, calamo. Postea pro *asari pontici* in Hipp. est λατάρων ποντικῶ.

Petrosilini) Hippiatr. πετροσιλίνου ξηροῦ κασίς σύριγγος. omittis malo terreno et enula. Itaque ibi ex h. l. lege πετροσιλίνου, ῥόδου ξηροῦ, κασίς etc.

rem hac ratione composuit: Folium, spica nardi, crocus, piper album, piper longum, piper nigrum, opopanacis radix, cassia dafnitis,^d cassia marmalitae,^e cassia^f nardina, irisillyrica, apii semen, malum terrae, peucedanum, sabina,^g gentiana, herba^h rosina, thymum, myrrha, trixago,ⁱ costum, tus masculum, gesse mantium,^j malum Punicum, calamum aromaticum, rosa sicca, ruta agrestis, petroselinum, aristolochia longa, amomum, calamum Syriacum, herba Artemisia. haec omnia pro numero animalium praeparas, aequis ponderibus misces^k et tundis, cribrasque^m servabis ad diversas passiones.

XIV. Causticum humectata siccatur, laxata constringit, luxata^a reparatur, laesa confirmatur. Huius Chiron^b talem compositionem demonstrat.^c Bituminis Iudaici pondera duo, bituminis Apollonii pondera duo, mannae^d turis uncias sex, bdellii^e Arabici uncias duas,

ex Corb. dedit dafnitis. Vulgo etiam bis cassiae erat. (e) asmalitae C. masmalitem Go. (f) cassiam nardinam, yrisillyricam Corb. (g) radicem herbae Sabinae C. (h) herbam clerusumam, pernam C. herba rosina Go (i) traxaginem C. (j) gessemante cumcum iunceanicum punicum C. (l) Ita C. pro intermisces. (m) Ita C. pro cribrasque et servabis, adversus passiones usus.

XIV. (1) Ita pro parat C. et Goth. in quibus tamen est laxa. reparat etiam coniecerat Cl. Morg. IV, 50. (b) Cyron C. (c) demonstravit. Sulfur Iud. C. (d) Smyrnae et turis ana unc. VI, Bdellii unc. II, Cerae propoleos unc. II, opponacis unc. II, castorei, galbani, styracis ana unc. II, me-

Dafnitis) Vulgatum nidadantis ex Corb. in dafnitis mutaverat Gesner, equidem ex Gothani libri daphnitis verum dedi, et bis positum cassiae correxi. Deinceps asmalitae Corb. mas maliem Goth. Recte Gesner ex Dioscor. I. 12. censebat vulgatum corrigendum; in ipso lamen Dioscoride lectio variatur inter μουσλίτις; μουσλιτικός et μουσλιτικός. Idem I. c. 12. cinnamomum μουσλον (Al-

dino μουσλον) simile esse ait cassiae, μουσλίτις dictae, ubi Aldina μουσλίτιν habet. In Galeni libro de Ther. ad Pisonem cinnamomum est μουσλλον. Cassiam δαφνίτιν Dioscoridae Plinius daphnoïdem appellat. Nardina alibi non reperi nominatur.

Calamum Syriacum) qui aestigustur ab aromatico, disputat Bodaeus ad Theophr. p. 4005. b. unde dicatur Syriacus, vide in Indico.

medullae¹ cervinae pondera duo, propoleos² uncias duas, galbani uncias duas, guttae storacis uncias duas, cerae communis pondera duo, resinae cavealis³ libram unam, visci Italici uncias tres, apochymatis⁴ uncias duas, succi hyssopi uncias duas, guttae Ammoniacae⁵ uncias duas, picis Brutiae¹ libram. [liquefacienda^m liquefac, pulverem aliorum addens agita et coque, ut sit una substantia; quo uteris adversus vesicas et suffusiones, quae nascuntur in genibus et tibiis et nodis et articulis: et glandulas et ossilaginem curare creditur]. Pelagonius causticum, quod suffusiones vesicasque siccaret in genibus vel articulis, hac ratione composuit: Cerae Punicae⁶ libram, resinae pondera duo et semis, galbani uncias tres, asphalti Iudaici pondera duo, myrrhae secundariae pondera duo,⁷ bituminis libram, Ammoniaci⁸ uncias³ sex, costi uncias sex. Verum caetera decoquis in cacabo fictili novo, quae⁹ cum refrixerint, addis

dullae cervinae pondo 11, axungiae pondo 11, resinae pond. 11, terebinthinae lib. 1, resinae abietis lib. 1, visci unc. III. S.M. (e) videllae Arabicae C. conf. 3, 28, 4. (f) cerae propolis unc. 2, apopanacis unc. 2, castorei unc. 2, galbani unc. guttae storacis unc. 2, medullae cervinae p 2, cerae communis p 2, axungiae p 2, resinae fraxae p 2, resinas terebinthinae lib. 1, resinae vecuminae lib. 1, resinas abiales lib. 1. (g) propulei vdd. propolei Goth. (h) cabialis edd. a.G. (i) apozima edd. a.G. apocuma C.M. nobiscum ipse C. (2) Armon. edd. a.G. (l) brittiae C. brutiae al. nos sequimur rationem et Morg. IV, 64. Gesa. (m) inclusa ins. S.M. (n) Ponticae C. (o) visci Campani p 2. ins. C. (p) Amon. C. armon. al. Vnde

CAP. XIV. *Guttae storacis*) Convenire videtur gutta ammoniaci mox posita. Plinius 12. s. 32. de ture: quod ex eo rotunditate guttae pendit, masculum vocamus—G. acci stagniam et atomum tali modo appellant—etiamnum tamen inveniuntur guttae, quae tertiam partem minas hoc est 28 denariorum pondus aequant. Storacem in Creta novii Plinius, circa Haliar-

tum in Boeotia Plutarchus Lysand. c. 28. Est styrax officinale Linn. Cf. Dioscor. I. 79. Du Hamel Traité des Arbres T. 2. p. 288.

Ossilaginem) Vulgatum *ossulaginem* ex seci. 4. correxi, auctore illi Sambuci libro. Videri mihi *utilaginem* eandem cum uredine et origine, dixi supra ad III. (vulgo II.) 52.

asphaltum et Ammoniacum et costum pro mensura, qua scriptum est, tritum ad modum farinae, et agitabis, et iterum coques, ut sit una substantia; quo uteris adversum [venas^r et] vesicas et suffusiones, quae nascuntur in genibus aut in tibiis aut internodiis^a aut in^t articulis, usque eo ut etiam^r ossilaginein curare credatur.^a Malagma quoque causticum hac⁴ voluit ratione componi. Picis pondera duo, ceræ pondera duo, galbani uncias tres, resinae libram, adipis taurinae pondera duo, bdellii^r uncias septem, thuris^a pollinis uncias tres, resinae terebinthinae uncias sex, visci pondera duo, glutis^a uncias tres. Absyrtus huiusmodi causticum ad^b curam glandularum:^c resinae frixae uncias tres,^d picis duræ uncias tres, bituminis Iudaici uncias tres, evisci^e uncias tres, galbani uncias tres, bituminis Graeci uncias tres. haec omnia in vino^f decoquis, bitumen vero contundis, et superimmittis.^g

nisi sumus *Armeniacum* hic et aliis aliquot locis reponere, quod illud pigmenti genus ad Malagmas in primis commendetur. Gesn. Deinceps Go. verum etiam. (q) quæ c. refrixerint C. (r) venas et om. C. (s) internodiis C. h. e. internodiis. (t) in om. C. (v) etiam ins. C. (x) sic C. credantur al. (y) videllae unc. 3. C. bidellae Goth. (z) thur. p. v. 3. om. C. (a) guttae C. (b) Ita C. pro hac ratione composuit. (c) Ita pro glandularis C. (d) resinae asturosa (quid si Etruscae de qua Diosc. 1, 92.) unc. 3, resinae terebinthinae unc. 3, ceræ unc. 3, picis duræ unc. 3, bituminis Iudaici unc. 1, dauci unc. 3, bituminis Graeci unc. 3, galbani unc. 3. (e) visci coniect. Morg. IV, 42. (f) unum C. (g) superimittes C.

Glutis) Corb. guttae habet. *Glutinis* corrigebant Rhodius et Morgagni. Gesner vulgatum defendit, et supra V. 63. (vulgo III. 66.) vulgatum *glutis taurini* ex Corbo (et Goth.) mutavit in *glutis taurinae*. Idem vulgatae patrocinium quaesivit ab Ausonio Idyll. XII. 8. Certe in Sospatri loco. Haec *glus glutis*, alii *gluten* dixerunt. parum praesidium est;

nam editiones principes, Neapolitana, Basileensis et Ilanoviana ibi habent *glus glutinis*, monente Morgagni. Nominativum *glus* et ablativum *glute* auctoritate Ausonii et Paulini firmavit Gesneri Thes. L. I. In Marcello Empirico p. 194. *glus taurina* contra ventris inflationem imponitur.

XV. Compositio malagmae ad tumores* nervorum. Galbani uncias duas, resinae libram, Ammoniacy selibram,^b picis Brutiae* selibram, cerae libram^d olei quod temperare possit. Item malagma ad tumores duros et veteres. Galbani libras duas, Ammoniacy selibram, resinae terebinthinae selibram, opopanax libram, storacis libram, cerae rufae libram, bdellii* libram, piperis albi unciam unam, baccae lauri libram, piperis longi unciam unam, picis Brutiae* selibram, olei irini quantum^f sufficit.

XVI. Collyrium fistulare, quod conficitur, ut^a immittatur in fistulas vulnerum, quae ab initio curata fuerint negligenter. Formatur autem ad^b mensuram ipsius fistulae, ut, cum immissum fuerit, eandem possit implere, ut celerius [iam^c] consumpta duritie, caro viva ducat solidam cicatricem. Misy libram, feculae libram, aeruginis libram, chalcitis libram, cymini uncias sex, teres cum aceto et collyria facies.
 2 Item aliter componitur collyrium fistulare: Misy, aeruginis, chalcitis libras singulas, mellis uncias sex, lonchitis^d pondera duo, coquas* ex vino veteri pastillosque inde^f facies fistulis inserendos.

XV. (a) tumorem nervorum. Galb. C. pro duros etiam nervorum S. M. Vulgo duros et veteres. (b) lib. i. C. (c) sic S. M. brittiae C. britiae al. piers buiric Goth.^f (d) selib. C. (e) videllae C. (f) quod satis est C. olei immittis Goth.

XVI. (a) immittatur, om. ut C. (b) in C. (c) iam om. C. (d) lactis F. M. S. M. longitae C. In Goth. gongitis. Vulgo zungitis. (e) coques cum C. (f) inde om. C. Deinceps Goth. in fovendos.

CAP. XVI. De argumento vide supra ad V. 25. (vulgo III. 26.) 2.

Duritia) Callositatem supra dixit; graece est *σκληρότης* Hippocr. p. 270 ubi collyria diversa ab his posita reperies.

Aceto, et collyria) Vulgo vel collyria. quod sententia postulante correxi.

Lonchitis) Quod ex librorum scriptura coniecerat Gesner, posui pro zungitis. De lonchitide vide Dioscor. 3. 164. Plinium 20. sect. 88. et Galenum Fac. S. M. libro 7. cuius radicem leni, semen hydropicis pedesse referi Plinius.

XVII. Compositio malagmae crudae. Calcis vivae libras duas, sinapis^a Alexandrini libram, ficus^b siccae uncias sex, axungiae quantum^c sufficit, immisces,^d contundis, et uteris.

XVIII. Compositio synchrismae. Cerae rufae^a pondera duo, resinae frixae pondera duo, olei laurini libram, sepi taurini libram, axungiae libram, medullae cervinae libram, olei^b Cyprini, aeruginis, hyssopi, axungiae veteris libras singulas: haec omnia^c pariter ad carbones decoquis^d et uteris.

XIX. Traumaticum medicamentum curationi vulnerum valde convenit. Nam absumta^a putredine vivam carnem ad sanitatem reducit.^b Huius est talis compositio. Misy libram, chalcitis pondera duo, aeruginis libram, pariter colabis, et supra tegulam^c in igne^d pones, et coques ut rubeum fiat. Post in mortario teres, et ad similitudinem farinae pulverem facies. Deinde duos sextarios mellis in olla nova coquis cum^e vino, et cum fervere^f coeperit, adicies^g pulverem supra scriptum, agitabis, et pariter decoques: refrigeratoque ad cancrumata et^h plagas velⁱ famices ad cicatricem reducendas uteris. Traumaticum quoque hac ratione componitur: Misy, cadmiae,^a aloës,ⁱ acori libras singulas, aeruginis libras duas, chalcitis libram,

XVII. In hoc et proximo capite, quae lemmatis locum occupant ad contextum ipsorum redire, h. e. in locum suum, iussu. Gesu. (a) sic C. qui firmat adeo coniecturam Cl. Morgagni IV, 51. Autem Gesu. erat sinopidis (b) picis C. (c) quod C. (d) et unum contundes C. in unum Goth.

XVIII. (a) Afrae C. (b) olei Cypr. lib. 5, aeruginis lib. 1, axungias vet. lib. unam S. M. Hyssopi mentio mihi displicet. (c) omnia om. Corb. (d) coques C.

XIX. (a) consumpta S. M. (b) adducit C. (c) tegulas C. (d) Ita pro ignem C. (e) cum vino om. Corb. (f) bene C. forte fuit *ferbere*. Gesu. (g) adicies ins. C. (h) cancrumata, plagas C. cancrumatiā et pl. Goth. Vulgo *cancrumatas plagas, ad famicem et cicatrices*. (i) et famices vel ad cicatricem C. famices Golbano. (2) Vulgo *cathimiae* legitur. *Catiniae* C. (1) aloës omnes lib. 1, aerug. etc. reliquis om. C. alios rursus Goth.

mellis libras duas in olla nova decoques, refrigeratoque uteris.

XX. Malagmae quoque istiusmodi^a compositio approbata^b est. Mellis libram, galbani, storacis,^c bdellii,^d piperis albi singulas libras, Ammoniacy pondera duo, medullae cervinae, baccarum lauri ana libram, thuris pollinis uncias duas, sepi caprini uncias quinque.

XXI. Malagmae quoque medicamentum hac ratione componitur: Ammoniacy uncias tres, cerae libram, nitri floris uncias duas, resinae terebinthinae pondera duo, storacis uncias tres, baccarum lauri uncias sex, olei Cyprini uncias tres,^a olei laurini uncias tres, medullae^b cervinae uncias sex, olei rosati uncias tres, adipis aserinae^c uncias sex, hyssopi uncias quatuor, adipis^d cervinae uncias sex, opopanax uncias sex, piperis albi uncias duas, galbani uncias tres, axungiae veteris libram, aceti acerrimi heminam, thuris masculi uncias quatuor.

XXII. Absyrtus compositionem^a anacollimatis eiusmodi composuit et prodidit: Floris nitri sextarium, opopanax uncias tres, croci Siculi uncias duas, piperis albi unciam,^b pollinis turis uncias tres, cochleas contusas decem, bulbos viginti, avellanas viginti, quae omnia contusa et permixta si aceto temperaris,^c divulsa coniungis. Efficacius tamen est, si de locis^d dolentibus emissum sanguinem ipsius animalis addi-

XX. (a) basilicae add. in lemma. (b) probata C. (c) storacis om. C. propoleos substitit. S.M. (d) videllae C.

XXI. (a) Hoc et tria proxima capita om. S.M. (b) olei ydrini unc. 3, olei rosei unc. 3. ius. C. olei irini unc. 3. aperte Goth. (b) medullae — uncias 3. om. C. (c) asarinos C. Voluitae anserinae Vegetius? (d) medullae C. vid. not. e.

XXII. (a) compositiones anacolematitis C. (b) semunc. C. (c) temperes, divulsa coniunges C. (d) Ita pro si locis dolorosis C. (e) sic C. syncru-

deris. Compositio synchronismae.* Storacis uncias quatuor, Ammoniacy uncias tres, medullae cervinae uncias duas,¹ olei gleucini² uncias sex, olei Cyprini uncias tres, sevi taurini uncias tres, resinae terebinthinae uncias quatuor, adipis ursinae uncias tres, adipis leoninae uncias quatuor, propoleos³ uncias tres, olei veteris uncias sex, axungiae veteris libram, olei Sabinensis⁴ libram, opopanacis, galbani uncias tres. haec ad carbonem lentis vaporibus decoquantur, et unctionem saluberrimam praestant.

XXIII. Compositio malagmae crudae talis est. cerae Punicae selibram, Ammoniacy selibram, bdellii⁵ uncias tres, storacis uncias duas, sagapeni⁶ uncias quatuor, thuris pollinis uncias sex, olei veteris uncias quatuor, propoleos⁷ uncias duas, medullae cervinae uncias sex, sepi taurini uncias duas, resinae frixae uncias duas, adipis ursinae,⁸ uncias duas, adipis leonis uncias duas, opopanacis, baccarum lauri, ana uncias duas, olei Cyprini uncias quatuor, gentianae uncias tres, resinae Colophoninae uncias sex, galbani uncias sex.* Item alia compositio malagmae: Cerae,⁹ Ammoniacy ana libram, storacis uncias sex, sagapeni¹⁰ uncias tres, thuris pollinis uncias tres, medullae cervinae uncias quatuor, opii¹¹ Hispani uncias duas, propoleos¹² uncias quatuor, sepi caprini uncias sex, galbani uncias sex, picis Brutiae¹³ uncias quatuor, resinae

mae al. n. G. (f) turis pollinis unc. 3, oleum laurinum unc. 2. ips. C. (g) Vulgo glaucini. (h) propulei F. propolini C. propolei Go. (i) sic C. et Morg. IV, 52. Savirensis al. n. G.

XXIII. (a) videllae C. (b) sic C. sagapini al. (c) propulei F. populei S. propolis C. propolei Golh. nobiscum Morg. IV, 52. (d) ursini — leonini C. (e) resinae terebinthinae unc. 6. C. (f) Castillae sacrae lib. Corb. (g) opium Spanum C. Videtur olei verum esse. (h) adipis ursini unc. 3, opopanacis (ita solet pro opop.) unc. 2, olei cyprini unc. 3, galbani ius. C. (i) brutiae edd. britinae C. Brutiae S. M. vid. Morg. IV, 64.

terebinthinae uncias tres, resinae frixae uncias quatuor, aceti acerrimi uncias quatuor, olei lentiscini uncias sex, olei irini uncias quatuor.

XXIV. Compositio malagmae ad uligines. Salis Afri libram unam, bulbi libram, nitrum,* sulphuris libram unam, mysi libras duas, olei libram. his coctis diligenter uteris.

XXV. Compositio malagmae ad nervos. Sulphuris vivi, aluminis, resinae, picis Brutiae ana libram unam, cerae pondera duo, medullae cervinae libram unam. haec omnia pariter diu agitas aut verberas.

XXVI. Compositio traumatici.* Gallae uncias quatuor, aeris usti uncias tres, corticis mali Punici^b uncias tres, misy uncias quatuor, vini unciam unam, aceti uncias tres, in olla nova excoquis et uteris.

XXVII. Collyriorum quoque confectiones^a Absyrti, Pelagonii, Chironisque^b subieciimus. Ad album enim de oculis tollendum^c et abstergendum Absyrtus tradidit^d nuces avellanas^e purgatas comburi debere donec redigantur in cineres, in mortario deteri, addique eo mannae thuris idem pondus, quae diutissime trita et creta^f melle optimo^g adiecto comprehenduntur, et sic inungitur animal. Idem Absyrtus eiusmodi collyrium laudat. Piperis albi grana octo, mellis Attici

*XXIV. Hoc et duo eapp. proxima om. C. (a) nitrum om. E.

XXVI. (a) traumatici S. M. (b) misy ana drachmas tres, vini, aceti ana uncias tres S. M.

XXVII. (a) Ita pro Compositiones collyriorum dedi ex Corb. (b) Cyronis C. (c) tollendum et om. C. (d) tradit C. (e) avell. purgatas comburi debere — deteri, addique eo C. Habet etiam in marg. Fabricianus liber, nitrum, il. al. misceri: sed non indicatur, quo sint referenda. Vulgo erat: avellanas combustas donec — deteres addeique. (f) creta ins. C. (g) ops, aeoloque mysi libr. t. comprehenditur, et sic inungitur animal C. Vulgo est:

uncias duas, croci uncias duas, sepiae marinae testae^a diligentissime tritae uncias duas, balsami unciam unam. Pelagonius tale collyrium monstrat. Pariter¹ oleum, sal,² resinam, cerussam, opobalsamum, addito melle³ deteris atque componis,⁴ alternis diebus inducis usque ad sanitatem. Nardinum quoque collyrium hac ratione composuit. Viola⁵ uncia una, spicae nardi uncia semis, cassiae,⁶ myrrhae unciae tres, croci unciae tres, olei Cyprini unciae sex, piperis albi unciae duae, cymini⁷ unciae tres. Item alia collyria⁸ composuit. opobalsami, croci, myrrhae, salis Hispani,⁹ lepididis, ossis sepiae, singulas uncias, cadmia¹⁰ uncias duas, afronitri unciam unam, mellis Attici libram. Chiron etiam vetera glaucomata hac¹¹ collyrii indicat¹² confectione purgari. Cornu bubulum¹³ extremum, ubi solidum est, combures, ac¹⁴ thuris masculi pulverem, stercoris quoque humani combusti et salis Ammoniaci pari mensura pulverem facies,¹⁵ piper longum, ossa sepiae, flos aeruginis, vetus vinum, crocum,¹⁶ rutam, pariter detrita commisces, addito optimo melle quod sufficit et inungis. Aliud quoque collyrium simile¹⁷ composuit. Ossa¹⁸

comprehendantur — inungatur. (h) sic C. marinae (diligenter stratisim.) et rutae unc. edd. a. G. Ego vulgatum ab eo testa — trita correxi. (i) Ita Goth. Vulgo propter. Sed Codex Corb. post melle inserit pariter. Graner male propter omisit nec tamen alterum substituit. (2) butyrum ius. C. Go. (l) pariter ius. C. (m) componi et a. d. induci C. (n) Ampalimum unc. 1. [quid si ampelinum?] lipidum [an lepidium] unc. 1, propolympon [propolis et yrinon s. irinum forte hic latent] panicum unc. 1, spicae nardi semunc. C. In Goth. pro violae est antalini et omittuntur verba croci unc. 3. (o) semunc. ius. C. (p) gummi coniec. Morgagni IV, 15. ex Veg. 3, 22, 12. (q) compositio collyrii C. (r) Spani C. (s) vid. Morg. IV, 48. cathimias edd. a. G. casimias C. (t) eiusmodi C. (v) indicat om. C. (x) sic C. bubulinum G. bubulini edd. a. G. (y) (et terabis) ius. S. ad deteras. Turia quoque masculi pulverem iunges. Stercoris quoque combusti C. ac dens masculique Goth. (z) myrrham ius. C. (a) crocus, ruta add. Sed ne sic quidem cohaeret oratio. Gesu. (b) semel C. (c) crocum, myrrham trigonitem,

sepiae marinae, crocus,^c myrrha troglodytis: item sal, ac stercus crocodili, haec omnia pariter ac^d diutissime deteruntur,^e et bene trita cernuntur, additoque optimo melle unctionis^f utilitatem animalibus^g praestat.^h Licetⁱ parva et prope nulla de his, quae diversi auctores retulerunt, praeterisse^j doceam, tamen quaecunque videbantur^k probata conscripsimus. Verum ne longior liber confusionem magis legentibus, quam instructionem videretur afferre, modum plenum credimus faciendum, illud^l iterum iterumque commonentes, ut diligenti cura passionum^m occurratur exordiis. Nam etiam incurabiles aegritudines,ⁿ si praeventae^o fuerint,^p medentis^q arte vincuntur. Inveteratas^r causas etiam faciles curari saepe non posse legi.

XXVIII. Cephalicum, quod facit ad omnia vulnera difficilia claudenda et supplenda: Herbae panacis radices, thus masculum, myrrham, pollinem ervi, rosae folia arida bene trita cribrata. hic pulvis confectus difficilia vulnera claudit ac curat. Nunc^s etiam si melle decocto et huic medicamento mixto collyrium facias, et altis sub vulneribus fistulae subiicias, citius^t supplere et sanare cogit. Medicamentum consuetum, in uso quotidiano necessarium, propter compendium et moras ita facies: aeruginem, chalcitem, aeris flo-

salis Ammoniac. stercus C. (d) ac om. C. (e) teruntur C. (f) et in unctionibus utit. C. (g) In huius libri fine monemus ins. C. (h) aut parva aut C. (i) sic C. (praeterissent) doceamus al. a. G. (j) videntur proba C. (k) aliud iterum verumque edd. Sed elegantius C. ex Aesculap. III. 435. quod vidit etiam Morg. IV, 52. Gesn. (m) in passionibus C. (n) valetudines Corb. (o) sic C. praesentes edd. a. G. recentes coniect. Morg. IV, 53. (p) vi ins. edd. a. G. (q) medendi C. (r) Inveteratae causae, quae etiam facile curari solent, saepe non possunt C. et Goth.

XXVIII. Quae sequuntur, non videntur Vegetii, qui opus suum conclusit modo: sed a studioso uno pluribusve adiecta. Gesn. (a) forte *Illic*. G. conmixto — factum altis — fistulis subiectis — complere in Goth. (b) vox

rem, aes ustum, haec bene trita et cribrata aequo pondere catastaticum faciunt, quod carnem supercrescentem comedendo effovet.^b Hoc idem cum aceto et melle decoctum ad mellis crassitudinem, facies medicamentum, quod facit ad omnia vulnera et can- cros elympidanda et ossa scabrosa. Chlora medica-³ mentum, quod facit ad omnia vulnera complete lym- pidanda vel sine difficultate claudenda. ceram^c puni- cam, resinam terebinthinam, medullam cervinam, aeruginem, oleum, ita conficies quantum sufficit. Tetrapharmacum, quod facit ad omnia vulnera elym-⁴ pidanda et velocius curanda.^d Adipem taurinam, ceram, picem, oleum. Igitur medicamentum, quod supra dixi, catoloticum est. Lycium,^e quod facit ad⁵ omnia vulnera sordida et cancrosa: Amurcam, salem, acetum: his mixtis quantum volueris ad crassitudinem mellis uteris. Ossiculare^f medicamentum, quod facit⁶ ad omnia ossicula, et clavus^g quo loco factus si dei- ciendum volueris:^h Picem liquidam, axungiam veterem, aeruginem bene tritam et admixtam, colas bene co- ctum, post decoctionem supra scripta purgat vulnera diligenter. Stypticum, quod facit ad omnia vulnera, humecta et fungosⁱ exsiccandos. Alumen scissum, gallas minores, cortices mali granati, subcorticem de ipsa arbore. haec omnia trita, pulvis ipsius vulneri-

mihi suspecta, sed quae commodiorem non comminiscor. GESNER. (c) Ita editio princeps. Male Gesn. omisit ceram quod tamen vocabulum deesse suspicabatur. (d) Editiones ante Gesn. inserunt: *Valde per hoc medica- mentum catoloticum*, quae omisit Gesner. Editio princeps asteriscum appo- suit, in Goth. hic et paula post est *catoloticum*. Correxerit Gesn. (e) Vulgo *Glicium*. (f) Ita Gesner pro *ossiculare*. (g) Vulgo *darscus q. l. factum* Goth. *clariscus*. (h) Goth. inserit: *nodicancilva*. (i) Ita pro *fungos* Gesn.

Cap. XXVIII. *Clavus*) Dedi, quod potest intelligi ex libri III. (vulgo II.) c. 60. s. 2.

Script. R. R. Tom. V

B b

- 8 bus exsiccandis valde prodest. Medicamentum quod facit ad omnia vulnera claudenda: Absinthium, sinopidem, lepidam,⁹ haec tria bene commixta faciunt medicamentum siccum, quod ad omnia vulnera prodest. Anapleroticum¹ medicamentum, quod facit ad omnia cava supplenda: Pollinem thuris, pollinem ervi,² lepidam.³ haec bene trita medicamentum faciunt ad supplenda vel elympidanda vulnera. Ad oculorum rupturas et tuniculas servandas prodest, si fel caprinum lacti caprino misceatur, et sic penna
10 nigra oculi inungantur. Ad oculorum album sive glaucomata sic facies: vini sextarios 4, gari floris sextarium unum, mellis uncias 4, pariter decoquis et uteris. Ad recentem⁴ oculorum⁵ percussum: Croci, myrrhae, thuris masculi, gummi, medullae vervecinae, anagallici succi, mellis, cardami, binas uncias.
11 Synchrisma. Cerae rufae pondera 2, axungiae pondera 4, opopanax uncias 2, olei veteris pond. 2, galbani unc. 3, myrrhae pond. 4, Armeniae⁶ pond. 3, olei Cyprini pond. 4, medullae cervinae pond. 2, hyssopi pond. 2, storacis pond. 4, olei lentiscini pondera 4. Synchrisma⁷ ad alia genera. Galbani pondera 2, opopanax pond. 1, cerae pond. 4, medullae

ei Goth. (1) Gesner malebat *lepidam*. (l) Vulgo *Implectoricum*. Gothano *anaplectoricum*. (m) Vulgo *herbi*. (n) Aute Gesn. *recentem*. Deinceps vulgo *ocularem*. (o) *anacardini* Goth. (p) Ante Gesn. *Armoniae*, Goth. *Aromonia*. (q) *Synchrisma* om. S. (r) Vulgo *mellini*. Videtur a cydoneis

Tuniculas) Plinius 28. sect. 47. contra ruptas tuniculas fel caprinum cum lacte muliebri habet, ruptas oculorum partes dixit 29. s. 38. ubi Harduinus monet, ab isto vitio λυγρό-βλαβον graece dici apud Celsum 7. cap 7.

Nigra oculi) Sladus interpretatur

κόρη, pupula oculi.

Gari floris) Ita recte Gesner pro *goriofloris*. In Goth. est *vini hemina sextarius — decoquis et succotina uteris*. Voluit *vini aminae sextarius — decoquis et sic decoctis uteris*. Vide supra ad III. (II.) 22. 8, ubi eadem exstant verba.

cervinae pond. 3, thuris masculi pond. 2, piperis albi pondus 1, resinae terebinthinae pond. 3, storacis pond. 1, adipis anserinae pond. semis, euphorbii uncias 5, adipis leoninae, mellis, castorei, libras singulas, olei myrrhae lib. 2, olei lentiscini pond. 2, olei Syriaci lib. 2, olei veteris lib. 2, olei melini* pondera 2, olei storacis pond. 2, opii pond. 3. Liparia*¹³ sic facies. Spumae argenti pondus 1, cerussae uncias 2, vini sextarios 3, olei pondus 1, et semis. omnia conficies, et sic uteris. Liparia* alio genere sic facies.¹⁴ Spumam argenti, cerussam, thus masculum, acetum album oleum. haec omnia in unum conteres, et cum vino melicrato admiscees, et sic uteris. Traumaticum¹⁵ sic facies: Chaleitidis pond. 1, misy pond. 1 semis, aeruginis unciam 1, stereoris columbini pond. 1, adarcis uncias 3 et scrupulos 3, decoquis una, et sic uteris. Item alio genere ad phlegmonas* tollendas: Sinapis Alexandrini une. 6, fici Afrae une. 3, axungiae veteris uncias 6, aceti scrup. 3. Item Trauma-¹⁶ ticum* alio genere ad verrucas tollendas: Floris chalcitis uncias 2, nitri uncias 2, lasari* uncias 3, aceti heminam. Item alio genere ad suffraginosos: Aeruginis, aluminis ana pond. 5, herbae sideritis, [ferrariae] pond. 1, aceti acris⁷ sextarium unum. Ad¹⁷ phlegmonas* discutiendas: Radicis,* ervi, axungiae, aceti acris, linis in linteo, et sic uteris. Causticum¹⁸ ad nervos crassos, vel quaecunque in notitia sunt:

dici, et similia composita vocabula $\mu\lambda\delta\mu\epsilon\lambda\iota$ etc. (s) Vulgo *Lipparia*. (t) Vulgo *flegm*. (v) *traumat*. om. S. (x) an *asuri*? Diosc. 1, 9. $\mu\acute{\epsilon}\lambda\epsilon\upsilon\upsilon\upsilon\tau\alpha\iota$ καὶ $\mu\acute{\upsilon}\rho\sigma\iota\varsigma$. G. (y) Vulgo *acri*. (z) Vulgo *flegmonas*. (a) *radicis ervi*

Melini) Sladus interpretatur melini, i. e. cydoniorum ex Dioscoride
Vino melicrato) Goth. et partem nutta in unum melanicum.

Ferrariae) Ex glossa sideritidis ortam cum Gesnero aspicatur Sladus Goth. *ferrariae*.

Galbani, opopanacis, medullae cervinae, resinae terebinthinae, Armeniaci, propoleos,^b violae, thuris pollinis, bina pondera, resinae frixae pondera 5, bituminis p. 3, picis durae pond. 5, resinae pituinae pond. 5, cerae pond. 5, olei cerini pond. 3, incomii^c pond. 2, storacis pond. 2, visci pond. 2. Causticum ad nervorum dolores. Galbani, storacis, violae, propoleos, resinae singula pond. Colophoniae uncias sex, resinae terebinthinae pond. 6, opopanacis pond. 1, thuris pollinis, hyssopi, Armeniaci, baccae lauri, singula pond. picis Brutiae^e pond. 1 et semis, vini Aminei^d pond. 1 semis, resinae pituinae^e pond. 1, haec omnia in uno cacabo coques, in linteolo induces calida. Malagmam cocticam^f sic facies. Cerae albae, galbani uncias singulas, resinae terebinthinae pond. 2, adipis taurinae pond. 3, hyssopi pond. 2, bdellii pondus 1 semis, irisillyricae pond. 2, adipis anserinae pond. 1, haec omnia decoquis et uteris. Malagma^f ad nervorum dolorem. Cerae unc. 6, adipis cervinae unc. 3, galbani, piperis, Armeniaci, resinae terebinthinae uncias ternas, tracanti uncias 5, singula contundis, permisces et uteris. Malagma^f ad nervos vexatos. Menthae, galbani, rubricae, storacis, violae ana pond. 6, similaginis pond. 4, haec omnia cum similagine et vino decoques in cacabo, et liquida facies,

iungere malebat Gesner. (b) Ita pro *terbentinae Armeniaci, propulei* Gesn. *propolei* Goth. hic et paulo post. (c) Ita pro *Brutiae* cum Morgagnio Gesner. (d) Ita pro *inei* cum Morgagnio Gesner. (e) Ita pro *bituminis* ex Gothani libri *intuinae* scripsi. (f) *Malagma* om. S. (g) Gesner dedit *myrrhini*.

Olei cerini) An *cyprini*? aut *irini*?
Cocticam) Morgagni Epist. III. §. 34. *coctam* emendat, et putat opponi *erulis*, quae habet cap. 12 et 23. *Hippiatrica* p. 288. hoc ipsum *μάλαγμα κοπτόν* appellant et plenius ha-

bent. Ibi pro hyssopo est *οἰσύρου γο. β. i. e. lanae succidae*. Male igitur Gesner *cocticam* censebat esse vocem hybridam, a *coquo* ductam, cum casu graeco. *Sladus πικτικόν μάλαγμα* esse suspicabatur.

deinde similaginem et vinum in unum permiscebis, inlinis in lintcolo, et alligabis ferventia. Malagma²³ ad tumores sic facies. Cerae uncias 6, adipis cervinae uncias 3, galbani uncias 3, violae, piperis albi uncias ternas, Armeniaci unciam, resinae terebinthinac unc. 3, storacis unc. 3, gentianae unc. 1, singula contundis, postea permisces in vino, et sic uteris. Emplastrum: Cerae viridis pond. 1 et semis, olei Cyprini unc. 9,²⁴ olei myrtini^h unc. 2, adipis anserinae uncias 2, thuris pollinis unc. 2. haec omnia in cacabum mittis, coquis, et linteolis inlinis. Cerotum ad ulcera. (strumenta^h)²⁵ pond. 2, cerae rufae pond. x, olei myrtini^h pond. 6, olei veteris pondera 8, aluminis pond. 9, olei Cyprini pond. decem, calcis pond. quinque. Fomentum ad²⁶ tumores sive ad duritiam quamlibet sic facies. eviscumⁱ ex vino decoctum conteris cum axungia, et sic uteris. Si minus, herbam sabinam conteris, et ex rosaceo concoquis, et sic uteris usque² ad sanitatem. Compositio ad colicos.¹ Asari Pontici, petroselini, foeniculi uncias singulas, piperis nigri uncias 2, marrubii mas. unc. 1, abrotani unciam semis, mellis optimi pond. 2, coques et despumabis, et haec omnia contundes et cernes, et sic in melle commiscebis, inde figuram facies nucis avellanae, et^m ex aqua dabis, et aquae congiuntum 1, in potum. Item diebus quibus eo morbo tenetur, foeniculi seminis cum vino cochlearia tria aut quatuor fricabis in mortario, adicies vini cibarii sextarium 1, mittes in ampullam aut cornu, et dabis ut bibat, et cum sagis bene munies. Malagina²⁸ ad nervos claudos. Sepi hircini libram, molybdaenaeⁿ

anlea erat myrthini. (h) ulcervinum strumenta Goth. (i) viscum malebat Gesner. sed est pro hibiscum. (2) usque ex Goth. addidi. (1) Ita pro colicoes Gesn. (m) sed ex aqua dabis congiuntum I. bibere Goth. (n) Ita pro molybdaenae cum Morgagni Gesner ex Dioscor. V, 100. eadem fuerat Sladi

- 29 selibram, resinae libram, aeruginis selibram. Compositio ad genua.^o Aceti hemina, salis pusillum, aeris
 30 usti selibram, sinopidis quod satis est.^a Potio hiemalis.⁷ Croci, costi, petroselini Macedonici, mur-
 rhae, thuris masculi, tracanti, cymini Alexandrini, crocomaginae, piperis uncias singulas, vini et olei
 quod sufficit (ova), haec omnia permisces, et dabis
 cum succo ptisanæ cui immittis palmas xxv, bulbos
 xxv, hyssopi fascem, caprinos adipēs, catulum bre-
 vem vivum mittis, quem cum madefactum videris,
 tunc omnia exsiccabis, et adicies olei quod sufficit:
 34 tunc illa omnia permisces et potionabis. Potio aesti-
 valis. Traganti, croci, abrotani, cardamomi, glaulii,
 petroselini Macedonici binas uncias, gingiberis unc. 1.
 haec temperas, et cum dare coeperis, mittis quotidie
 heminas singulas singulis iumentis. Adde porri se-
 ctivi, porrea^a sil Gallici, thus, apium, olei Afri hemi-
 nam, temperabis quod sufficit et uteris.^a

conjectura. molli pidinissae et paulo aquae colati sepi hircini Go. (o) ge-
 nua vitiosum videbatur Gesnero. (q) In Goth. post satis est, additur paul-
 lum. Sed id pertinere puto ad pusillum et legi debere pugillum. (r) Haec
 usque ad finem omisit Goth. qui habet in fine: explicit liber Vegetii de
 Maritalica. (s) portulacae, silis malebat Gesu. cum Morgagni ex H. c. 29.
 (t) Sed haec vide lib. I. c. 57. addunt Fab. et S.

Potio hiemalis) In Hippiatricis p.
 279. eadem potio descripta habet
 σμύρνης — τραγχάνθης, χαμπίθρους,
 βεντονικῆς, πυμίνου ἀλεξανδρίνου,
 μάννης.

Palmas) Hippiatr. palmulas vi-
 ginti, deinceps fient 25. adipem ca-
 prinam, reliquis omissis. Postea:
 σκύλακα μακρόν εἰς ὕδωρ ἀποζιγνύεται.

I N D I C E S

INDEX AVCTORVM

IN HIS RVSTICAE REI SCRIPTORIBVS

LAVDATORVM.

ADDITIS ALIVNDE NOMINIBVS SCRIPTORVM REI RVSTICAE,
SI GEOPONICORVM VVLGO EXSTANTIVM
AVCTORES EXCEPERIS.

*Quorum nomina literis italicis excudenda curavimus,
eos dedita opera argumentum rusticum tractasse
indicare volumus.*

A

Abyrtus veterinarius Veg. pr. 4.
not. 2, 10, 5. eius pulvis quadriga-
rius 6, 13, 4. anacollima 6, 22, 1.
collyrium 6, 27, 1. et 2.

Accius poeta C. 1 pr. 30.

L. Aelius Stilo V. 3, 12, 6.

Aeschrius V. 1, 1, 9. Col. 1, 1, 10.

Aeschylides Ceus, rei rusticae
scriptor ap. Athenaeum 14. p. 650.
et Aelianum N. A. 16, 32.

Agathocles Chius V. 1, 1, 8. C. 1,
1, 9.

L. Albucius V. 3, 2, 17. 3, 6, 6.

M. Ambivius C. 12, 4, 2.

Amphilochus Atheniensis V. 1, 4, 8.
C. 1, 4, 8.

Anaxagoras V. 1, 40, 1.

Anaxipolis Thasius V. 1, 1, 8. C.
1, 1, 9. ubi Edd. pr. habent *Tarsius*
et *Tharsius*.

Androion V. 1, 1, 9. not. C. 1,
1, 10.

Antigonus Cymaeus V. 1, 4, 8. C.
1, 1, 9.

Antiphan ἐν τῷ περὶ Γεωργικῶν
sp. Athenaeum 14. p. 650.

Apollodorus Lemnius V. 1, 1, 8.

Apollonius Pergamenus V. 1, 1,
8. C. 1, 1, 9.

Apuleius p. 1, 36, 9.

Archelaus V. 2, 3, 5. *vid.* not. V.
3, 11, 4. et 3. 12. 4. in epigrammate
V. 3, 16, 4. Bugoniae auctor V. 2,
5, 5.

Archias in Edd. pr. ubi reliquae
Archytam nominant.

Archytas Tarentinus V. 1, 1, 8. C.
1, 1, 7. Diog. Laert. 8, 82, diversum
a philosopho et tertium facit, τὸν
περὶ γεωργικῆς γερραγῶτα.

Aristaeus Thessalus agricola C. 9,
2, 4. eius prudentia in molitione soli
C. 1. pr. 32.

Aristandros Athen. V. 1, 1, 8. C.
1, 1, 8.

Aristomachus apud Hyginum C. 9,
13, 8.

Aristomenes V. 1, 1, 9. C. 1, 1, 10.

Aristophanes Mallotes V. 1, 1, 8.

Aristoteles Peripateticus V. 1, 1, 8.

C. 4, 7. *Stagerites* V. 2, 4, 3, 2, 5, 13. *vir callidissimus rerum naturae* C. 7, 3, 12. P. Iul 4, 4. *Peripateticæ sectæ conditor in iis libris, quos de animalibus conscripsit* C. 9, 3, 4.

Athenagoras V. 4, 4, 9. C. 4, 4, 10.

Attalus Philometor V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 8. *quem hortorum curae et plantarum cognitionis studium fuisse docet Iustinus* 36, 4. cf. *Valesius et Wesseling ad Diodor. Sicul. T. II. p. 604.*

Atticus, Iulius ubi vid.

B

Bachus Milesius V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 9.

Bias de septem unus C. 4, 4, 9.

Bion Soleus V. 4, 4, 8.

Bolus Mendesium Aegyptiæ gentis Columellæ restitutus 7, 5, 17 et 11, 3, 53 *pro Dolo. vi. no.*

C

Caecilius (Stattius, comicus poëta) Hypobolimaëo C. 2, 11, 11.

Caelius orator C. 4, pr. 30.

Caesar Vopiscus V. 4, 7, 10.

Caesonianum praeceptum C. 4, 4, 4.

Calvus orator Col. 4, praef. 30. not.

Cassius Dionysius Vticensis Magonis libros de re rustica e Punico in Graecum sermonem. convertit V. 4, 4, 10. C. 4, 4, 10, laudatur V. 4, 17, 3, 4, 38, 1 et 2, 2, 4, 27, 3, 2, 13. C. 6, 37, 3.

M. Cato Censorius de agricultura Latine scripsit prius C. 4, 4, 12. laudatur V. 4, 7, 4, 4, 18, 4, 4, 22, 3, 4, 23, 7, 4, 24, 3, 4, 58, 4, 60, 2, 4, 11. C. 4, 2, 2, 4, 3, 4, 4, 5 et 7, 4, 4, 4 et 8, 4, 8, 7, 2, 11, 6, 2, 17, 2, 2, 22, 5, 3, 3, 2, 3, 2, 31, 3,

9, 3, 4, 11, 4, 12, 50, 18 et 20. *Examinatur sententia Catonis* V. 4, 18, 3 et 19. 4, add. 4, 2, 28. in *originum libro* V. 4, 2, 7, 2, 3, 3. *Catonis dictum et oraculum* C. 11, 4, 4 et 26. *responsum* C. 6 pr. 4. *Cato prisci moris exemplum* C. 11, 4, 4. C. 6 pr. 5.

Catulus orator C. 4 pr. 30. *antea in Edd.*

Celsus Cornelius et Iulius vid. his locis.

Chereas Atheniensis V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 8.

Chæræsteus Atheniensis V. 4, 4, 8. not.

Chiron C. 4 pr. 32, 10, 348. *Chiron hippiatrus*. *Veget. Praef. 3. cum Absyrto nominat: Chironis compositiones plures ponit* 4, 17, 16. *Vide utrobique annotationem.*

Chrestus vid. Chæræsteus.

Chrysippus aliquis incertae aetatis et patriae apud Diogenem Laertium libro VII. in *vita Chrysippi philosophi extrema.*

Cicero Xenophontis Oeconomicum Latinae consuetudini tradidit C. 11, C. 11, 4, 5, 12 pr. 7, 12, 2, 6. *laudatur* C. 4 pr. 29, 3, 8, 2, 12 pr. 4.

Cleobulus C. 4, 4, 11, *videtur idem qui* V. 4, 4, 9. *Eubolus, in Edd. pr. Creobolus vocatur.*

Clidemus, Κλιδήμους de plantis saepe laudatur a Theophrasto in *Libris de Plantarum historia et ebasis.*

M. Columella, patrus nostri laudatur C. 2, 16, 4, 5, 5, 15, 7, 2, 4, 12, 21, 4, 12, 40, 2, 12, 43, 5.

L. Iunius Moderatus Columella, noster, Gaditanius fuit C. 8, 2, 4, 10, 185. de *sarculorum generibus* C. 2, 11, 4. *adversus astrologos scripsit* C. 11, 4, 31. de *lustrationibus et sacrificiis scribere in animo habuit* C. 2, 22, 6. *habuit praedium Ceretanum*

C. 3, 3, 3. Syriae ac Ciliciae regiones obiit C. 2, 10, 18. abundavit illi dicendi facultas Veg. pr. 3. eo respicere putamus etiam P. 1, 1, 1. laudatur P. 1, 19. 3. 1, 28, 5. Ian. 16. Feb. 9, 14, 10, 4, 15, 1. 16. 1 et 2. 17, 7. 18, 6. 19, 3. 24, 7 et 11. 26, 5. Mart. 8, 1. 9, 9. Iul. 4, 1 et 2. S. 1, 2. O. 3 il. 5, 2. 8, 2 bis N. 1, 2 et 3. *Vide Praefat. ad Comment. ad Columellam. et infra in Moderatus.*

Cornelius Celsus C. 1, 14. laudatur C. 1, 8, 4. 2, 2, 15 et 24. 2, 9, 11. 2, 12, 6. 3, 1, 8. 3, 2, 24 it. 25 et 31. 3, 17, 4. 4, 1, 1. 4, 8, 1. 4, 10. 1. 1, 28, 2. 5, 6, 22. 6, 55. 6, 12, 5. 6, 14, 6. 6, 2, 2. 7, 3, 11. 7, 4, 8. 7, 5, 15. 8, 13, 2. 9, 2, 1. 9, 6, 2 et 4. 9, 7, 2. 9, 11, 5. 9, 14, 6 et 18. v. Quintiliani iudicium 10, 1, 124. 12, 11, 24.

Crates V. 1, 1, 9. C. 1, 1, 10.

D

Dalis V. 1, 1, 9. C. 1, 1, 10. *Edd. pr. Dades.*

Democritus Abderites Physicus V. 1, 1, 8. C. 1, 1, 7. citatur C. 3, 12, 5. 6, 28, 8. 8, 6. 9, 14, 6. 11, 3, 61, P. 1, 35, 7. in libro quem Georgieon appellavit C. 11, 3, 2. in libro πρὶ ἀντιπαραστάσεων C. 11, 3, 64. *vid. no.* Democriti sagacitas C. 1 pr. 32. Sub Democriti nomine falso prodita Doli Mendesii Ἐστὶν ἔκτα C. 7, 5, 17.

Demosthenes C. 1 pr. 30.

Dicaearchus de vita Graeciae V. 1, 2, 16. it. V. 2, 1, 3.

Dion Colophonius V. 1, 1, 8. C. 1, 1, 9. *Hic perperam a Plinio* 10, 49 vocatur Dinon, Clitarchi pater. nam in *Indice diserte vocatur* Dion Colophonius. *vid. Reines. V. L. 2, 6 p. 161. sq. Schoettg.*

Diodorus Prieneus V. 1, 1, 8. C. 1, 1, 9.

Dionysius Viticensis *vid. Cassius.*

Dionysius alius V. 1, 1, 9. C. 1, 1, 10.

Diophanes Nicaeensis V. 1, 1, 8. C. 1, 1, 10. in Bithynia Magonis libros xx a Diooysio versos ad sex redegit V. 1, 1, 10. sex epitomas vocat Columella 1. c. Diophanes Bithynius V. 1, 9, 7.

Dolus Mendesius legebatur pro Bolo ubi *vid.*

Dorion in Γουρτυνῶ ap. Athenaeum p. 78.

E

Ennius V. 1, 4, 1. 3, 1, 2. in Euhemeri libris versis V. 1, 48, 2.

Epicharmus C. 1, 1, 8. Syracusanus pseudum medicinas diligenter conscripsit C. 7, 3, 6.

Epigenes Rhodius V. 1, 1, 8. C. 1, 1, 9.

Eratosthenes orbem terrae ut divisit V. 1, 2, 3.

Eriphyton *Edd. pr. ap. Var.* 1, 1, 9. *ubi reliquae Euphyton.*

Evagon Thasius V. 1, 1, 8. C. 1, 1, 9.

Eubolus an Eubulus an Bolus aeni-que? *vid. Cleobulus.*

Eudoxus C. 9, 14, 12. eius providentia C. 1 pr. 32.

Euemerus vel Euhemerus C. 9, 2, 3 et 4. eius libri ab Ennio versi V. 1, 48, 2. cf. Wesselling ad Diodori V. 42 p. 364.

De Euhemeri poetae nomine, in Columellae libro 9, 2, 5. an recte positum legatur, dubitavi: nunc video idem iam olim factum a Gallo Savino in *Histoire de l'Acad. royale des Inscr. T. 2. Amsterd. 171. pag. 216.* qui Ennium succedere Euhemero malebat.

Euphiton an *Euphyton* V. 4, 4, 9.
C. 4, 4, 10. *vid. not.*

Euphorion V. 4, 4, 9. C. 4, 4, 10.

Euphraniti duo, Atheniensis et Amphipolites. V. 4, 4, 8. ubi *dedimus* *Euphronii*.

Euphron Atheniensis, et Chrestus *Euphronis*, non ut multi putant, Amphipolites, qui et ipse laudabilis habetur agricola, sed indigena soli Attici C. 4, 4, 8. *not.*

Euthronius de apibus fabulam narravit. C. 9, 2, 4. *Euphranium* coniecitur in indice *Fabriciano*: certe *Euthronius* non habet *ἔρως* illud *ἄρως* in quo sunt omnia. Gesner *Euphronius* videtur rectius dici. Vide *not.* et *supra* *Euphraniti*.

G

Gargilius Martialis laudatur P. Mart. 9, 9. *Reliqua* *vid.* in Martialis.

Graeci citantur V. 2, 4, 28. P. 4, 6, 5 et 9 *it.* 14, 4, 19, 3, 1, 30, 4, 1, 35, 10 et 13. Ian. 14, 13. Feb. 24, 4, 29, 4 et 3. 30, 31, 1, 33. Mart. 4, 11, 6. Apr. 2, 3. Iul. 5. Oct. 9, 24, 4 et 2. N. 4, 3, 7, 3, 10, 12, 4 et 2, 17, 4, 18, 29, 3, 21

Graecinus *vid.* *Iulius*.

H

Hamilear C. 12, 4, 2.

Hegemon in *Ἡστυκῶ* ap. *Athenaeum* 3. p. 75 et 82.

Hegesias Maronites V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 9.

Heraclitus Ephesius C. 8, 4, 4.

Hesiodus Ascræus V. 4, 4, 9. Boetius C. 15, 7. citatur C. 11, 4, 29. *versus illius tacito nomine laudatur* C. 4, 3, 6.

Hicesius. Var. 4, 4, 8. *not.*

Hiero Siculus V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 8.

Higinus. Ita fere scribunt librarii i sed *vid.* *Hyginus*.

Hipparchus C. 4, 4, 4, 9, 14, 12 bis 11. 2. 94.

Hippocrates oppida in peste servavit V. 4, 4, 5.

Homerus vocatur *Maenonius* ille *Deus* C. 1. pr. 30. *Homericus* *Melanthis* V. 2, 3, 4.

Hyginus, *Iulius* (*Higinum* et *Higinum* fere scribunt librarii) C. 4, 4, 13. laudatur C. 3, 11, 8, 9, 2, 1, 9, 11, 5, 9, 13, 3 et 6. 9, 14, 4 et 18. 11, 2, 83. in libro, quem de apibus scripsit C. 9, 18, 8.

I

Ischomachus Atheniensis (*persona Socratis potius s. Xenophontis, quam scriptor*) C. 11, 4, 5 et 15. 12, 3, 5.

Iulius *Atticus* C. 4, 4, 14. citatur C. 3, 3, 11. 3, 11, 9 et 10. 3, 16, 3, 3, 17, 4, 3, 18, 4 et 2. 4, 4, 4 et 6. 4, 2, 2, 4, 8, 4, 4, 10, 4, 4, 13, 4, 4, 28, 2, 4, 29, 4 et 4. 4, 30, 4 et 3. 4, 33, 4.

Iulius *Graecinus* citatur C. 3, 2, 31. 3, 3, 4 *it.* 7 et 11. 3, 12, 4, 4, 3, 4, 4, 28, 2. de *viueis* C. 4, 4, 14. 4, 3, 6. v. de eo *Hist. liter. de la France* T. I. p. 163 a. Gesner. *Seneca* de *Benef.* II. 21. *Epist.* 29. *Lips.* ad *Taciti* *Agricolam*.

Iulius *Hyginus* *vid.* *h. v.*

L

Laenius *vid.* *Strabo*.

Leophanes, *Λεωφάνης*, de terrae generibus, plantis commodis iudicat apud *Theophr.* C. Pl. 2, 6, eundem *Democriti* sectam secutum esse, apparet ex *Aristotele* de *Gen. Anim.* 4, 4. unde sua duxit *Plutarchus* *Plac. Philos.* 5, 7 p. 109. ubi male *Cleophanem* substituebat *nuperus* Editor.

Licinius Maenas an *Menas* C. 42, 4, 2. *idemque* V. 2, 3, 41? si *Syllburgium* audimus, etiam V. 2, 44, 40. ubi *Ticinius* al. *Menas* an *Menales*, *Maenas*, *Maenales*, etiam est V. 2, 1, 4 et 2, 8. 4. *Germ.*

Licinius Stolo *vid.* h. v.

Lucilius. *Luciliano* *character* *libelli* V. 3, 2, 47.

Lysimachus V. 4, 4, 9. C. 4, 4, 44.

M

Maecenas *Licinius* est in *Codd. Lips.* et *Saug.* Col. 42, 4, 2. ubi *Edd.* *Maenas* habent. *Fort* *is* est *Maecenas*, quem in *iudice libri IX* de *aquatilibus*, et *libri XXXII* de *medicina* ex *aquatilibus* laudavit *Plinius*.

Maenas an *Menas* *vid.* *Licinius*,

Mago Poenus, *rusticationis* *parens* C. 4, 4, 43. qui *res dispersas* *comprehendit* *libris xxviii.* quos *Cassius Dionysius* *Viticensis* *vertit* *libris xx* — *Hoc* *ipsos* *ad vi* *libros* *redegit* *Diophanes* *cet.* V. 4, 4, 40. quae *partim* *repetit* C. 4, 4, 40 et 43. *laudatur* V. 2, 4, 27. 2, 5, 48. 3, 2, 43. C. 4, 4, 48. 3, 42, 5. 3, 45, 4. 4, 40, 4. 5, 5, 4. 6, 4, 2. 6, 26, 4. 6, 37, 3. 9, 44, 6. 9, 45, 3. 42, 4, 2. 42, 39, 4. 42, 44, 5 et 6. *Arb.* 47, 4. *P.* Feb. 40, 3. *Mai* 7. 4. quo *primordio* *usus* *sit* C. 4, 4, 48. *De genere* *et aetate* *Magonis*, *rei rusticae* *scriptore*, *mihi* *non* *satis* *constat*. *Igitur* *de antiquitate* *atque auctoritate* *praeceptorum*, *qđ* *eo* *traditorum*, *iudicare* *non* *ausim*. *Hoc* *tamen* *video*, *Magonem* *iunioris* *in* *locis* *appellari* *a* *Plinio* *hisque* *ipsis* *scriptoribus*, *quos* *tractamus*, *ubi* *poterant* *eodem* *iure* *Theophrastum* *adhibere* *testem*. *Itaque* *dubitari* *licet*, *an* *plura* *Dionysius Viticensis* *et* *qui* *post* *eum* *Magonem* *interpretati* *sunt* *et* *variis* *modis* *exceperunt* *vel* *alienis*

praeceptis *auxerunt*, *ex* *Theophrasto* *aliisque* *scriptoribus* *graecis* *inseruerit*, *quae* *Plinius* *aliique*, *cum* *auctoritatem* *singulorum* *praeceptorum* *non* *satis* *despexissent*, *negligenter* *ipsi* *Magoni* *attribuerunt*. *Deinde* *nescio* *an* *forte* *liceat* *suspiciari*, *Theophrasti* *libros* *in* *notitiam* *ipsius* *Magonis* *pervenisse*; *dubius* *enim* *haereo* *de* *aetate* *Magonis*. *Ceterum* *Diodorus XIII.* 81. *Agrigentinorum* *divitias* *collectas* *ait* *ex* *commerciorum* *cum* *Africa* *gentis*. *Vinum* *enim* *oleumque* *vendidisse* *Carthaginensibus*, *quorum* *regio* *arbutistum* (*Olymp.* 93, 3) *nondum* *erat* *conuicta*: οὐπω γὰρ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τῆς Λιβύης περυσταμένης, οἱ τὴν Ἀρχαγαντίνην νερόμιστοι τὸν ἐκ τῆς Λιβύης ἀντισφαριζόμενοι πλοῦτον οὐσίαις ἀπίστους τοῖς μεγέθειν ἐκίπτετο. *Qua* *cum* *narratione* *minime* *pugnant*, *quae* *Herodotus IV*, 498. *tradidit*, *quod* *putabat* *egregius* *Wesselingius*; *ille* *enim* *de* *terrae* *frugibus*, *in* *Libya* *natis*, *loquitur*. *Contra* *eo* *tempore*, *quo* *Agathocles* *in* *Africam* *traieciisset* *copias*, *quod* *factum* (*Olymp.* 417, 3.) *reperit* *regionem* *inter* *Megalopin* *et* *Carthaginem* *egregie* *hortis* *excultam*: διεληπτο κηπίαις καὶ παντοδαύς φυτόνργαίς — ἡ δὲ χώρα ἣ μὲν ἦν ἀμπελόφυτος, ἡ δὲ ἐλαιοφόρος καὶ τῶν ἄλλων καρπύμων δένδρων ἀνάπτυς. *Itaque* *mihi* *suspiciari* *libet*, *a* *Graecis*, *in* *primis* *Siculis*, *Afros* *didicisse* *et* *transulisse* *arborum* *hortorumque* *culturam* *in* *Africam*. *Vnde* *non* *mirum* *esse* *debet*, *plura* *disciplinae* *graecae* *vestigia* *fuisse* *iam* *ab* *initio* *in* *libris* *punicis* *Magonis*.

Mamilii an *Manilii* *formula* *stipulandi* *capras* V. 2, 3, 5. *actiones* V. 2, 3, 44. 2, 7, 6.

Maro *vid.* *Virgilius*.

Martialis *Gargilius* *P.* *Ian* 45, 40 et 49. *Mart.* 9, 9, 40, 5 it. 46 et 34.

Αἴτ. 3, 5. Μοί 6. Ιουν. 5, 2. Oct. 12. 5 et 7. Dec. 4, 1.

C. Matius C. 12, 4, 2. not. 12, 44: 1.

Menandri duo, Prieneus et Hera-
cleotes V. 1, 4, 8. C. 1, 4, 9. Plinius
19, 6. sect. 34.

Menas *vid.* Licinius.

Menecrates Ephesius *versu scripsit*
V. 4, 4, 9. *citatur* V. 3, 16, 17.

Menestor plantarum physiologiam
secutus Empedoclem scripsit, auctore
Theophr. C. Pl. 1. c. 26.

Menestreatus V. 4, 4, 9. C. 4, 4, 14.

Messala orator C. 4 pr. 30.

Meto, astrologus C. 4 pr. 32. 9,
14, 12. Atheniensis, astronomus.
Tempus quo vixit, satis accurate de-
finiri potest ex loco Plutarch. Alcib.
17, ubi eximere auscipit filium expedi-
tione in Siciliam ab Alcibiade du-
cta. *Diodorus XII.* 36. *ἐν δὲ ταῖς*
Ἀθήναις Μίτων ὁ Παντανίου μὲν υἱὸς
δοδοξασμένος δὲ ἐν ἀστρολογίᾳ ἐξέθηκε
τὴν ὀνομαζομένην ἐννεα καὶ δεκάτε-
ρίδα, τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος ἀπὸ
μηνῶς ἐν Ἀθήναις Σκισσοριῶνος τρι-
καίδεκάτης. ἐν δὲ τοῖς αἰρημένοις
ἔπειτα τὰ ἄστρα τὴν ἀποκατάστασιν
ποιεῖται, καὶ καθάπερ ἐννεαυτοῦ τινος
μεγάλου τὸν ἀνακυλισμὸν λαμβάνει·
διὸ καὶ τινες αὐτὸν Μίτωνος ἐννεαυτοῦ
ὀνομαζουσι. δοκεῖ δ' ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐν
τῇ προρόῃ καὶ προγραφῇ ταύτῃ θαν-
μαστῶς ἐπιτετευχέναι. τὰ γὰρ ἄστρα
τὴν τε κίνησιν καὶ τὰς ἐπιστημασίας
ποιεῖται συμφώνως τῇ γραφῇ. διὸ μέ-
χρι τῆν καὶ ἡμᾶς χρόνων οἱ πλείστοι
τῶν ἑλλήνων χρόμενοι τῇ ἐννεακαι-
δεκάτηρίδι οὐ διαφύουσιν τῆς ἀλη-
θείας. Factum hoc Olymp. 86, 4.
Theo ad Arati Diosem 20. οἱ δὲ μετὰ
Μίτωνα ἀστρονόμοι καὶ πόνικας ἐν
ταῖς πόλεσιν ἔθηκαν περὶ τῶν τοῦ
ἡλίου περιφορῶν τῶν ἐννεαδεκάτηρί-
δων, ὅτι καὶ ἕκαστον ἐννεαυτὸν τοιοῦ-

δὲ ἐστὶν χειμῶν, καὶ τοῖόνδε ἔαρ,
καὶ τοῖόνδε θέρος, καὶ τοῖόνδε φθινό-
πωρον, καὶ τοιοῦθι ἀνέροι καὶ πολλὰ
πρὸς βιωταῖς χρεῖας τοῖς ἀνθρώποις.
Eudoxus, Platonī equalis, secundo
loco nominatur rectius a Columella I
Praef. 32. Quid Eudoxus adstruxerit
Metonis inventis vide notas ad Colum-
ell. p. 149.

Mnaseas Milesius V. 4, 4, 9. C.
4, 4, 9. 12, 4, 2.

Moderatus *Columella vide supra*
in Columella Pythagoreus, cuius in
Praefatione ad Columellam memini,
non multum abfuit ab aetate Plutar-
chi, quippe qui Q. Sympos. VIII. 7.
Μοδράτου τοῦ Πυθαγορικοῦ μαθη-
τῆν Ἀτύκιον ὑπὸ Τυρρόπνιζς Romae
vidit; ubi patria hominis, Etruria,
serupulum mihi iniecit, cum Pythu-
goreus is, quem aliunde memoravi,
Gaditanus fuerit.

N

Nicander C. 9, 2, 4.

Nicesius Maronites V. 4, 4, 8. *sed*
vide Hicesius.

O

Oraculum Cretensibus redditum
P. O. 14, 13.

P

Pacuvius V. 4, 2, 5.

Paxamus C. 12, 4, 2. not.

Pelagonio non defuit dicendi facul-
tas, sed signa causasque morborum
omisit Veg. pr. 3. not. *laudatur* Veg.
4, 17, 15, eius pulvis quadrigarius
Veg. 6, 13, 3. causticum Veg. 6,
14, 2. collyrium Veg. 6, 27, 3.

M' Percennius Nolanus monstravit
ut eypressi serantur Ca. 154, 4.

Persis V. 4, 4, 9. C. 4, 4, 41.
Philippus in Γρωγγυζῶ ap. Athenaeum 3. p. 75 et 82.
Philometor, Attalus, ubi vid.
Piso Italiam a vitulis dictam tradit V. 2, 4, 9.
Plato divivus auctor C. 3, 20, 4. eius eloquentia C. 4 p. 30.
Plautus V. 2, 4, 20. in Menaechemis V. 2, 3, 46.
Pleusiphanes, an *Pleutiphanes* V. 4, 4, 9. C. 4, 4, 44.
Poeni gens acutissima C. 4, 4, 9.
Poeni ex Africa scriptores C. 4, 4, 6. in his Mago, Haniilear.
Poetae primarii C. 4 pr. 30. veteres V. 2, 4, 6.
Pollio orator C. 4 pr. 30.
Pontifices C. 2, 22, 2 it. 4 et 5.
M. Porcius Cato ubi vid.
Pythagoras Samius negat priocipium mundi V. 2, 4, 3. Pythagorae sagacitas C. 4. pr. 32. de Pythagorea brassica vid. ad C. 457. pr.
Pythion Rhodius V. 4, 4, 8. Πυθίων Polybii πύθωνος τῶν Ποδίου 23, c. 3. ex Varrone erit rectius Πυθίων, ut libro 43, 5. ubi viri docti immerito de forma nominis dubitant.
Pythoclis Samii Γρωγγυζᾶ memorat Plutarch. Parallel p. 243. ed Reisk.

R

Rhinton V. 3, 3, 9 et C. 8, 46, 4. non ut auctor aliquis laudatur: sed vid. no. ad Varr. l. c.

S

Sabinus Tiro Ceparica Maecenati dedicavit, ap. Plin 49. sect. 57.
Suervae Hostiliae gentis, quod ex numis apparet consularibus pater et filius V. 4, 2, 22 et 28. C. 4, 4, 42. laudantur C. 4 pr. 32, 3, 47, 4. Sa-

aernae liber citatur V. 4, 46, 5, 4, 48, 2 et 6. 4, 49, 4, 2, 9, 6. C. 4, 4, 4, 4, 7, 4, 2, 43, 2. 2, 44, 4, 3, 3, 2, 3, 42, 5, 4, 44, 4.

Scrofa vid. Tremellius.

Seneca vir excellentis ingenii atque doctrinae C. 3, 3, 3.

Septimii Sereni ruralia carmine scripta ad discipuloam ruris pertinuisse, docet fragmentum ad Col. 5, 6, 48. relatum. Reliqua posuit Wernsdorf Poët. latin. minor Vol. II. p. 279. qui de auctore tradit p. 245. In Indice Mstorum Coenobii Bobiensis, edito a Muratorio Antig. Italic. T. III. p. 824. reperi haec: *Libros Septimii Sereni duos, unum de ruralibus, alterum de Historia Troiana.* Posterior esse videtur is liber, qui vulgo ex Darete Phrygio a Septimio aliquo translatus esse dicitur.

Stilo vid. Aelius.

Stolo Licinius, unde cognominatus V. 4, 2, 9. eius lex V. 4, 2, 9. laudatur C. 4 pr. 32 et 4, 44, 4.

M. Luenius Strabo, inventor ἐπι-Σορροπίων V. 3, 5, 8.

T

Tarchon vates C. 40, 346.

M. Terentius Varro ubi vid.

Terentius io Heautontimorumenos V. 2, 44, 44.

Thales Milesius dixit fuisse principium generandi animalium, quod negavit Pythagoras V. 2, 4, 3.

Theophilus V. 4, 4, 9. C. 4, 4, 4F.

Theophrastus Peripateticus V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 7. citatur V. 4, 2, 6 et 7. 4, 37, 5, 4, 40, 4 et 3. φυσῶν ιστορίᾳ et φυσικῶν αἰτίων complures libri V. 4, 5, 4.

Timaeus histor. V. 2, 5, 3.

Titianus (Iulius) tempore Maximianorum vixit, Modestini Iurisc. coaevus;

de Agricultura scripsit citante Diomede Libro I. Cl. Savaro ad Sidon. Apoll. p. 3. Canegietier de Aviani fab. Dissert. p. 278. Wernsdorf ad Poët. mjo. latin. T. V. P. II. p. 666.

Tremellius unde Scrofae cognomen V. 2, 4, 2.

Cn. Tremellius Scrofa peritus agricola V. 2, 4, 2 et 14. C. 4 pr. 32. exercitum duxit in Gallia transalpina V. 1, 7, 8. eloquentem agriculturam reddidit C. 4, 1, 12. citatur C. 4, 4, 4 et 6. 2, 4, 2. 2, 5, 8. 2, 10, 8. 2, 14, 3. 3, 3, 2. 3, 11, 8. 3, 12, 5. 5, 6, 2.

Triptolemus C. 4 pr. 32.

M. Terentius Varro agriculturam espoliivit C. 4, 4, 12. add. C. 8, 10, 6. auns Coryrae a peste servavit V. 4, 4, 5. 4, 7, 8. Graecine classibus praefuit V. 2 pr. 7. habuit pecuarias magnas ibidem et 2, 4, 3. eius uxor in Sahiois fundum habuit, ipse in Vesuvio V. 4, 15. citatur C. 4 pr. 15, 3, 3, 2. 3, 9, 3. 5, 4, 5 et 7, 6 pr. 7. 6, 37, 3. 8, 8, 9. 8, 16, 4. Varro rerum rusticarum libro primo C. 3, 3, 2. Plura dabit Disputatio de vita et scriptis Varronis praemissa Commentariis, quibus adde de Chronologia eius quae infra dicentur in Parilia. Plura Varronis librorum fragmenta in Commentatione de Vita eius emendatiora posui, plura in Commentariis attuli, coniecturis virorum doctum et Codd. scriptorum varietate vel correctata vel illustrata. Digna autem pluraque omnia viri doctissimi librorum fragmenta mihi videntur esse, quae in unum collecta, atque elegantius, quam vulgo factum videmus, digesta atque ordinata ex historiis romanis et graecis explicentur atque emendentur. Igitur hic obiter mibiicam loca aliquot Varronis, quae ingenuose satis tractata reperi a Lambecio in

Prodromo Lucubr. Gellianarum Paris. 1647. Locum igitur apud Nonium in *Multitudo* ex libro 2. de vita populi romani: Nihil magis propter argenti facti multitudinem miserat furandum, quod propter ecesoriam severitatem nihil luxuriosum habere licebat: ita compurata Valerii Max. II. 9. Gellii IV. 8. et XV. 24 narratione de P. Cornelio Rufino de senatu moto a censore C. Fabricio Lusino correxit p. 50. multitudinem ius erat excuriaodi. Verbi escuriare auctoritatem ex Varronis alia libro attulit ipse Nonius. Idem locum apud Nonium in *Longurio* recte p. 64. ita constituit, ut titulum Satyrae Menippae doceret fuisse: Varro Ithyphallo, ἢ περὶ ἀπὸρρότερος; deinde verba ipsa: Ego nihil Varro, ideo ita hic curat, qui ante me est, nescia qui loogurio: ita emendavit: Ego vero nihil viden, ita hic obscurat, qui ante me est nescin qui loogurio: Locum ex Satyra Tithono ἢ περὶ γῆρας, apud Nonium in vocabulo Aevum: Qua voluolatem aevitatis extima attigit metam aevitas: corrigit p. 75. Quasi volutatim extima attigit metam aevitas: Verum equidem extimam voluisse dare Lambecium suspicor. Quartum locum Varronis apud Gellium III. 3. ita ex Codice Paris. emendatum posuit: Marcus autem Varro in libro de Comoediis Plautinis primo Accii verba haec ponit: Nam nec Gemini, nec Leones, nec Cordalium, nec Anus, nec Bis compressa, nec Boentia Plauti unquam fuit; neque adeo ἔγχοιρος, neque Camnorientes, sed M. Aquilii: Scilicet Bocotiam Aquilio ab aliis adscriptam fuisse paulo antea dixerat Gellius, Varroem tamen nihil dubitasse, Plauti eam esse. Igitur locum Varronis de L. L. V. Accensum solitum

ciere Boeotia ostendit, quam Comoediam alii esse dicant; recte corrigit p. 82 Aquilii esse dicunt: *De Aecii Didascalii dixi ad Ciceronis Brut. c. 78. p. XLI. Ceterum Varro ut in Tithono imitatus est Aristonem Cum apud Cicer. de Senect. 1. ita pariter in aliis Satyris eundem aemulatus esse videtur. Lyconem Aristonis, pnceptoris nomine inscriptum memorat Plutarch. de legend. poet. c. 4. verum argumentum libri ignoramus. Censorinus de Die natali huic Varronis locum posuit: In Tuscis historiis, quae octavo eorum saeculo scriptae sunt, ut Varro testatur, et quot numero saecula ei genti data sint et transactionum singula quanta fuerint, quibusve ostentis eorum exitus designati sint, continetur. Quae quidem egregie illustrantur ex loco Plutarchi in Sulla cap. 7. ubi incipit ex Tuscorum disciplina docere: εἶναι γὰρ ἀνθρώπων οὐκ ὅτι τὰ σύμπαντα γίνῃ διαφέροντα τοῖς βίαις καὶ τοῖς ἡδέσι δι' ἀλλήλων, ἐκάστῳ δ' ἀκριβοῦς χρόνων ἀριθμὸν ὑπὸ τοῦ Διὸς συμπαινοῦμενον ἐνικνεῖτο μέγαν περιόδῳ et reliqua, quae partim exscripsit Suidas in voc. Σύλλας Livium et Diodorum antestatus, monente etiam Weselingio ad Diodor. II. p. 646. Denique titulum Satyrae, quam Τριγᾶραν inscripserat, a Theopompo historico sumtum esse, docent loca Luciani in Pseudologista c. 79. et Fugitiv. c. 32. ubi simul Comicus Aristophanis Τριγᾶρης memoratur, ex quo Varro Satyrae titulum fece-*

rat, quam Nonius alibi *Tripallum*, interdum *Triphallum* indigitavit, recte monente Gesnero ad Luciani locum.

Virgilius Maro carmine rem rusticam tractavit C. 1. 1, 12. compellatur C. 1. pr. 30. citatur C. 1, 3 8. 1, 4, 4. 2, 2, 4 et 18. 2, 8, 1 et 3. 2, 9, 12. 2, 10, 11. 2, 14, 3. 2, 22, 2. 3, 1, 1 et 9. 3, 2, 29. 3, 9, 4. 3, 10, 17 et 19. 3, 12, 5. 3, 15, 4. 3, 21, 4. 4, 11, 1. 5, 4, 2. 6, 27, 5. 7, 1, 3. 7, 2, 2. 7, 3, 4 et 9 it. 23 et 24. 7, 4, 6. 7, 5, 5 et 10. 7, 6, 2. 8, 17, 7. 9, 2, 1 it. 3, et 5. 9, 3, 2 et 4. 9, 4, 1. 9, 5, 4 et 5. 9, 7, 5. 9, 8, 13. 9, 9, 4 et 6. 9, 10, 2 ter. 9, 14, 6. 9, 15, 1. 9, 1, 31. 11, 3, 1. Arb. 1, 1. P. F. 25, 6. Veg. 1, 56, 36. sidereus vates C. 10, 434. Mantuanus poëta divino ore testatur Veg. 1 pr. 8. Bucolicis C. 3, 9, 4. in Bucolico poemate C. 7, 10, 8. eius Georgica expleta C. 10 pr. 3. C. 10, 5.

Vopiscus vid. *Caesar*.

X

Xenophon Socraticus V. 1, 1, 8. 1, 1, 7. eius *Oeconomicus* a Cicerone latino sermoni traditus C. 11, 1, 5. 12 pr. 7. 12, 2, 9. citatur C. 11, 1, 15. 12. pr. 1.

Z

Zeno Cittieus ait fuisse principium generandi animalium V, 2, 1, 3.

INDEX

RERVN, VOCABVLORVM ET NOMINVM PROPRIORVM
IN SCRIPTORIBVS REI RVSTICAE, IN VEGETIO ET IN
COMMENTARIIS AD ISTOS LIBROS SCRIPTIS REPERIENDORVM,

A GESNERO PRIMVM INSVCTVS, NVNC PASSIM
AVCTIOR FACTVS.

Ca. Catonem notat, C. Columellam, P. Palladium, V. Varonem, Veg. Vegetium. Prinus numerus librum indicat, alter caput, tertius segmentum; nisi quod in Palladio mensium nomina ponimus; in Columellae autem libro 10, et Palladii de Insitione carmine alter numerus versum indicat. Si quid tamen in numero librorum eorumque capitum Vegetii (quos mutavi, ut in duodecimo Columellae libro) peccatum fuerit, antiquos lector numeros ab initio uniuscuiusque libri vel capituli signatos reperiet.

A

Abima fructum ferre incipit vacca V. 2, 4, 43. a Menate libertus V. 2 8, 4. a se instituit ipse C. 44, 4, 5. Ab aspectu decorus C. 6, 29, 3. abhinc P. Mr. 43, 9. ab his leguminibus, h. e. post C. 2, 40, 22. ab uno et viginti diebus exactis P. Jun. 5, 4. Abacus Cat. 40, 4. Abiegna scobis C. 42, 43, 4. Abies gallica P. N. 45, 4. not. *Duglex* genus complectitur, quod nobis hodie: Tanne, weisse und rothe, dicitur, pinus abies et picea Linnaei, Gallsis Sabin. Cuius hanc singularem naturam annotavit Theophrastus H. P. III. 8. ὅταν γὰρ κοπῇ ἢ κολυνθῇ ὑπὸ πνεύματος ἢ καὶ ἄλλου τινὸς περὶ τὸ λεῖον τοῦ στελέχους — περιέρχεται μικρὸν ὑποδείσσειον εἰς ὕψος, καὶ καλοῦσιν οἱ μὲν ἀμρανξίν, οἱ δὲ ἀμρι-

φύαν, τῷ μὲν χρώματι μέλαν, τῇ σκληρότητι δ' ὑπερβάλλον, ἐξ οὗ τοὺς κοκτῆρας ποιοῦσιν οἱ περὶ Λοκαδίαν. τὸ δὲ πᾶχος, οἷον ἐάν τύχη τὸ δένδρον, ὅσῳ περ ἂν ἰσχυρότερον, καὶ ἐγγυλιότερον καὶ παχύτερον συμβαίνει δὲ καὶ αἰεὶ ἴδιον ἐν αὐτῷ τούτῳ περὶ τὴν ἐλάτῃν. ὅταν μὲν γὰρ τις τοὺς ὄζους ἀπαντας ἀφελὼν ἀποκόψῃ τὸ ἄκρον, ἀποθνήσκει ταχέως. ὅταν δὲ τὰ κατωτέρω τὸ καταλῶν ἀφελῇ, ζῇ τὸ κατ' ὀσπον. περὶ ὃ δὴ καὶ ἡ αὐτοκτεῖς φέρεται. ζῇ δὲ, καὶ δῆλον ὅτι διὰ τὸ ἐγγυλὸν εἶναι καὶ χλινρὸν, εἴπερ ἀπαράβλαστον. In quibus sunt quaedam verborum vitia a doctissimo demum Mollenhawero detergenda. Sententiam nemo Interpretum aperuit, nec iuvat Plinii interpretatio XVI. c. 30. Mirum, inquit, cacuminibus eorum decisis moritur: totis vero de-

truncatis, durat; et si infra quam rami fuere, praecidatur, quod super est, vivit; si vero cacumen tantum auferatur, tota moritur: *Plane vero omisit id quod ex truncata arbore enascitur, quodque inprimis facit lectori cum admiratione difficultatem. Interpretis vicem geret locus Galli Leroy in libro: Mémoires sur les travaux qui ont rapport à l'exploitation de la matière dans les Pyrénées Paris. 1776. p. 26: Cette forêt s'appelle le Benou; elle est une espèce de phénomène, parce que tout le bois qui la compose paroît avoir repoussé sur d'anciens troncs, ce qui ne se voit nulle part ailleurs. Les gens du pays prétendent qu'elle a été exploitée il y a plus de cent ans, et les arbres furent coupés à plus de quatre pied de hauteur, suivant l'usage du lieu. C'est sur ces troncs que se sont élevés des branches verticales, dont quelque fois on voit jusqu'à douze sur le même tronc. Ce sont ces branches que l'on a exploitées pour petite matière. Il est vraisemblable que cette manière de couper ne donneroit pas ailleurs une reproduction pareille; mais le sol est très-gras dans la forêt de Benou. Les fibres du bois qui y croît, sont beaucoup plus grosses, plus éloignées, plus garnies d'hubier dans leurs interstices que dans la forêt d'Issux, où les arbres coupés par le pied, mais plus proche de terre, ne repoussent jamais*

Ablaquestio nudavit radices C. 4, 14, 2. adopertas ostendit radículas C. 4, 8, 1. ablaquestionis lacusculi C. 4, 8, 2. ablaquestionis orbem fortius exaltare C. 4, 4, 2. obruta ablaquestione C. 5, 10, 17. Arbor. 24. not. Esse a lacu recte iam olim monuit Georg. Alexandrinus.

Ablaqueo. Quid sit ablaquare di-

sertissime docet C. 4, 8. vid. oblaqueo. ablaquare vitem antiquissimum est C. 4, 29, 10. Gallis déclausser.

Ablegandum pecus a prato V. 1, 47. cum ablegabuntur boves C. 6, 5, 2.

Abnodare palmitem focaneum C. 4, 24, 10. 4, 22, 4. Sed vid. adnot.

Abnuit Saserna id ruris genus C. 3, 3, 2. h. e. respuit, damnat.

Abobruere C. 11, 3, 31. not.

Abolescit siccitatibus vitis C. 3, 2, 4. not.

Abominari C. 6. lpraef. 1. i. e. deprecari ut triste aliquid. Graeci sic ἐξουσιάζουσι Plutarch. Demosth. 21.

Ahorigines solum mutarunt C. 1, 3, 6.

Aborto ne abortet V. 2, 4, 14, sed vid. not.

Abrado dolabra acuta C. Arb. 10, 2.

Abrotonites vinum C. 12, 35.

Abrotoni virga pro caprifico P. Mr. 10, 28. potione sedatur dolor ventris in pecudibus C. 6, 7, 3. in Colum. erraticum est quod ex lectione Codd. efficit Pontedera Galaticum; Vegetius 4, 3, 10. hortense dixit.

Abrumpere collum. V. 3, 10, 5. C. 8, 14, 8. rimis abrumpi P. Ian. 19, 4. not.

Abscido Mart. 10, 16. varietas P. Mai. 4, 1. P. Iun. 2, 2.

Absinthiatum conditum P. F. 32. Oct. 14, 17 not.

Absinthites vinum C. 12, 35.

Absinthium Ponticum Cat. 159. Veg. 5, 27, 7. et saepe ad.

nec Absistat id facere donec C. 12, 19, 4.

Absolvit spissitudinem olei sal P. N. 17, 2. absoluta sunt liba V. 2, 8, 1. absoluta tempestatibus dies P. Mart. 12, 2. nublurum noctibus loca i. e. libera P. 1, 3.

Abstineo. abstinere pullos cibo et aqua C. 8, 5, 45. si se imber abstinereat P. F. 24, 5. abstinentissimus somni et vini C. 44, 4, 43. rebus Veneris C. 42, 4, 3. abstinenceur hordeo C. 6, 30, 7. potione C. 7, 40, 5. abstinenceur a potu P. Mai. 7, 3. abstinere debent C. 8, 5, 47. abstinentius cibo bos C. 6, 7, 2. et 6, 9, 4. ab humore C. 6, 26, 3. abstinentiae cibis aves C. 8, 5, 23.

Absumpta ablaqueatione C. 5, 40, 47. absumptas vires refovere C. 2, 44, 3.

Abunde sit dixisse C. 5, 3, 9, 42, 53, 4. abunde est 4, 49, 4.

Abundo. si abundaverit parum cruoris b. e. effluerit Veg. 3, 4 b. Ita abundavit sanguis per nares Scribo. Comp. 47 Gesn. Ipse Col. Arb. VIII. 8. ut ex his potius plagis humor defluat, quam ex insitione ipsa abundet.

Ac etiam V. 4, 47. C. 9, 42, 4.

Acacia nigra Veg. 2, 34, 2. rufa Veg. 1, 46, 5.

Acanthini caules C. 9, 4, 4.

Acanthos imitatur pinea C. 40, 244.

Acapnon mel C. 6, 33, 2. ἀκρον μὲν ἀκρον Luciano Navig. c. 23. ligna acapna vid. ad Cat. 430.

Accedit propius ut non sit macra, quam ut sit ieiuna V. 4, 6, 6. per gradus vindemia P. F. 9, 43. accedit se. mercedi Ca. 445.

Accendere Venerem C. 8, 44, 6. accendi aestatis vaporibus C. 9, 6, 2.

Acceptabulum pro acetabulo edit. primae Cat. 402. ita saepe apud Vegetium scriptum est acetab.

Accessiones parvae C. 4, 7, 2. alio sensu Cat. 444.

Accipiter C. 8, 4, 6. 8, 8, 4.

Acclamationum verens bos C. 6, 2, 44.

Acclives inter se crates C. 42, 45, 4. acclivibus locis C. 3, 45, 2.

Acclivitatis difficultas C. 2, 4, 40.

Accommodare trapetum Cat. 24, 5. accommodantes opera temporibus C. 44, 2, 4.

Accommodum digestionis P. Iul. 8, 2. labori potius quam velocitati animal bos Veg. 4, 2, 42.

Accubans non nisi sacris diebus coenat villicus C. 44, 4, 49.

ad omnem Accurationem Veg. 4, 56, 35. h. e. accuratissime.

Accurare victum et cultum C. 42 pr. 2.

Accusativus pro nominativo C. 6, 3, 3. eosque nemo dubitat, quin optimi sint. Sic e. c. etiam Caesar B. G. 4, 39. rem frumentariam, ut satis commode supportari posset, timere se dicebant. Graecorum more.

Aceo. si aceat vinum Cat. 448, 4.

Acerbitas pro vis acerbis P. F. 9, 42.

Acerbae uvae C. 3, 21, 6. maturis oppon.

Acervatum enectae C. 9, 43, 4.

Acetabulum Cat. 402. quantum acetabulum capiet Veg. 4, 47, 2. et alibi *Heminae signatur quarta pars*, i. e. *drachmae quindecim*. Beno.

Acetum ut fiat C. 42, 5, 4. acerrimum et pulcherrimum Cat. 404, 2. ficulneum C. 42, 47. laserpitium Cat. 446. e malis P. F. 25, 49. mulsum Cat. 457, 6. de piris P. F. 25, 44. Scylliticum ut fist C. 42, 34. et P. Iul. 7, 4. e forbis et piris P. F. 45, 5.

Achaei solum mutarunt C. 4, 3, 6.

Achaica myrrha C. 40, 473. not.

Achanus an Achanum? Veg. 4, 2, 4. *genus morbi in bobus. Gr. ἀχυνός stupidum notat, hiantem sine alio conatu: de oculis etiam dicitur, ut hic stupentes oculi commemorantur* Gesn.

Achanti unc. 6. Veg. 1, 20, 1. *inter suffimenta.*

Acheloides nymphae Pegasidum comites C. 10, 263.

Achrades piri C. 7, 9, 6, 10, 15 et 250.

Acina crassa C. 12, 43, 8. quibus vineae celantur C. 11, 2, 69. Acina pro ipsis bacis uvarum, ut arida et villosa C. 12, 39, 1. corrugata C. 12, 39, 3. corrupta Ca. 112, 2. C. 12, 39, 3. rugola C. 12, 42, 4.

Acinaria dolia V. 1, 22, 4.

Acinaticium vinum P. 1, 6, 9. *not.*

Acini varii in uva C. Arb. 9, 1.

Acnus quid? V. 1, 10, 2. *not.* C. 5, 1, 5. *not.* Olymptodorus ad Aristotelis Meteorol. p. 25. a. διὸ δὲ καὶ ἐπινέονται παρ' αὐτοῖς μέτρα, ὅτι ἀκκινον καλοῦσι παρὰ τὸ στήρην ποιῆν τοῦ φόνου. De Aegyptiis sermo est.

Acontizare ut possit sanguis Veg. 4, 26, 4. 1, 27, 2. *not.*

Acopon thermaicum Veg. 2, 15, 5. *unguentum dolores leniens et colicifaciens.* Add. 3, 1, 2. 3, 54, 2 et 3.

Acorem facit haec res C. 3, 24, 5. concipit lac C. 7, 8, 1. redolere C. 12, 18, 3. acore vitatur lac C. 12, 13, 1.

Acosi libra Veg. 3, 57, 1. Pontici Veg. 3, 79, 2.

Acquiescit vinea palo, adiniculo C. 4, 12, 1.

Acratophorum V. 1, 8, 5.

Acredinem cepis tollunt nuces P. Ian. 15, 19.

Acrimoniae brassicae non potest ferre ulcus Cat. 157, 5.

Acris. Acre ut fiat vinum vapidum C. 12, 5, 1. acrior sol C. 11, 2, 54. ignis C. 12, 19, 5.

Acrus, a, um, etiam dixere. Acra radice P. A. 5, 3. *sed vide varietatem.*

cum aceto non acro Veg. 2, 7, 1. aceti acri Veg. 4, 28, 16.

Acrisioneos amores C. 10, 205.

Acro vel acron. Acronis suilli usus Veg. 2, 28, 17. 5, 65, 2. 6, 6, 1. ungulam de perna in simili re commendat Cato 158, 1.

Acrocolia et acroteria, Veg. 3, 47, 1.

Acrocolesium Veg. 6, 1, 2. *not.*

Acrusfolii vectes Cat. 31, 1. *not.*

Actaeonis μῦθος V. 2, 9, 9.

Actaeus. Actaei mellis Hymetti C. 10, 386.

Actiones Mamili V. 2, 5, 11 et 2, 7, 6. *sunt formulae actionum seu contractuum.* Actiones Hostinianas ap. Ciceron. Orat. I. 57. *sunt qui similiter interpretentur.*

Actor servi genus, villicus, C. 1, 7, 7. 1, 8, 5. *not.* et infra in Auctor. 6, 27, 1. 12, 3, 6.

Actus primus villaticae passionis V. 3, 11, 4. conf. 2, 9, 11. 1, 26, 2, 10, 1.

Actus agrimensorum quis? C. 5, 1, 5. minimus Varrois ibid. quadratus V. 1, 10, 2.

Aculei calcis C. 8, 2, 8.

Acumina seminum terrae infigenda P. Ian. 15, 6. acumine deorsum verso ponuntur ossa Persici P. N. 7, 1.

Acuminis strenui minister C. 1, 9, 3.

Acuu. acuire palos C. 11, 2, 12.

Acus grani V. 1, 52, 2. seminum C. 37, 2. fabaginum C. 54. substerendum gallinis V. 3, 9, 8. durissimae C. 2, 10, 14. mixto acere e frumanto V. 1, 57, 1.

Acus mergendis sarmentis P. 1, 43, 2. h. e. subula.

Acutata bene sagitta Veg. 1, 22, 4.

Acutum cuprinum Veg. 3, 2, 27. it. 1, 12, 3.

Ad medium complere C. Arb. 4,

5. Ad pabuli condimentum C. 7, 3, 20. ad ischiadicos vinum C. 123. ad alvum crudam etc. C. 125 sqq.—*Pro in. ad casas* V. 2, 10, 7.—*Pro ablative instrumenti*, ad acutam cannam esseces Veg. 3, 3, 12. ad spongiam deterges Veg. 3, 4, 2. ad siphonem, ad cornu 1, 10, 2 et 6. 1, 11, 10 et 14 1, 17, 14 et 17. 1, 34, 3. 1, 45, 4. 1, 56, 14. ad manum 1, 47, 1. ad colum colabis 1, 46, 19.
- Adaggerare terram circa arbores C. 5, 11, 8. it. Cat. 94.
- Adamas partes suas orbis spiritus C. 10, 199.
- Adapertas vites relinquere C. 6, 5, 6. aperta C. 10, 145. it. 261.
- Adaquare P. F. 33.
- Adarce Veg. 3, 48, 2 et 4, 28, 15, Cf. Dioscor. V. 137.
- Adaruit amurca Cat. 98, 1.
- Adbitare prnaditare C. 8, 3, 4. not.
- Adcredere C. 1, 1, 4.
- Addere, *h. e. indere, infundere, etiam de prima specie, cum nihil adhuc est in vase* V. 1, 54. 2. it. 3, 15, 2. C. 12, 22, 4. 12, 57, 1. 6, 27, 11.
- Addubitare C. 3, 8, 5.
- Adduco. Adducere ad utilitatem V. 1, 20, 3. *de bobus domandis*. adduci ad aratrum V. 1, 20, 4. adducunt te pedes ad mercatum V. 2 pr. 6. adduci *nempe ad credendum* C. 2, 1, 4.
- Adeps. Adipis praesulsa P. Mart. 12, 3. C. 6, 2, 7. caprina C. 6, 12, 5. Ita leoninae it. ursinae Veg. 4, 22, 2. porcinae Veg. 3, 47, 10.
- Adepta pass. P. ins. 116. *recepta, adaptata*.
- Adfero, addo *vid. Aff.*
- Adfricu. adfricare se arbori C. 7, 5, 6.
- Adfrigo V. 1, 57, 1.
- Adhaerescunt Persica amygdalia P. N. 7, 6.
- Adhiberi admissurae C. 6, 27, 9.
- Adisceo. adiacere foribus C. 1 pr. 10. adiacena complexibus feminae C. 12, 1, 2.
- Adicere, subicere, inicere *pro adic. etc. perpetuo fere MS. Codd. optimi.*
- Adigere in fissuram cuneum C. 5, 10, 17. not. adigi oportet lactentea ad matres V. 2, 5, 16.
- Adiucialis coena an aditialis V. 3, 6, 6.
- Adicio *de medicamentis vel cibis, ut addere, etiam ubi de prima aut una adeo specie sermo est.* C. 12, 13, 3. 12, 16, 3 et 4. 12, 21, 1. 12, 43, 3 bis. 12, 54, 4. 12, 56, 2. P. N. 22, 5 et 6. *Similiter addo.*
- Adindito subscudes Cat. 18, 9.
- Adinvicem. *Vid. invicem.*
- Aditare C. 8, 3, 5. not.
- in Aditu C. 9, 15, 11.
- Adiagare vites C. 4, 17, 6. *ubi Edd. pr. adiungere.*
- Adiutores Cat. 21, 5.
- Adiutorio calami adnecti debet P. Mart. 1, 3. adiutoria senectutis C. 12 pr. 1. 6 pr. 3. nml.
- Adiutrice data C. 12, 1, 4.
- Adiuvo, nisi stercus adiuerit P. F. 9, 4. *add. 10, 6. et vid. luvo.*
- adiuvandas salices aquationibus P. F. 17.
- Adlatrare locupletissimum quemque C. 1 pr. 9.
- Admetiri vinum, it. admensum vinum resolvere Cat. 148, 2.
- Adminiculo. adminiculari vinea ut debeat C. 4, 26, 1.
- Adminiculum viti contribuere C. 5, 5, 8. adminicula fissilia C. 4, 33, 4. hominum V. 1, 17, 1.
- Administratio tempestiva harum rerum C. 11, 2, 22. *h. s. peractio.*
- Administra foenisicium V. 1, 47,

2. insitionem C. 11, 2, 23. sementem C. 2, 22, 4. vindemiam C. 11, 2, 2, 64. ubi est *peragere*: sed administratur mel in secundam mensam V. 3, 165.

Admisceo in sextariis singulis P. Mai 16. at Iul. 7.

de Admissariis equis C. 6, 27, 9. Mart 13, 1 sp. admissarius asiouus P. Mart. 14.

da Admissione (pecoria) videndum V. 2, 1, 18.

Admissurae idonei boves C. 6, 24, 1. equi C. 6, 27, 9. admissuras facere V. 2, 4, 8.

Admissus a, um, admissae canes V. 2, 9, 11.

Admissum faciunt equi Veg. 4, 7, 3. admissu solis territas talpae P. Mar. 9, 4. it. Mai. 2, 2.

Admitto. quemadmodum admittant V. 3, 9, 2. de gallinis. admisit ovibus arietes C. 7, 1, 4. admittitur equae C. 6, 37, 4. Veneri C. 6, 37, 1. admitti oportet vaccis tauros P. Mart. 11, 6. not. admittendi equabus admissarii P. Mart. 13, 1. admittendis anseribus tempus V. 3, 10, 3. add. C. 8, 14, 4.

Admixta aliqua re terra V. 1, 9, 3. his.

Admodum nimia inertas C. 4, 21, 2.

Admonere flagello C. 2, 2, 26.

Admotus V. 1, 13, 2. i. e.: propinquus. admoti naribus spongia C. 6, 27, 10.

Admovent caput utero C. 6, 30, 9.

Admulcere illecebris ciborum P. Mar. 12, 2

Adnatæ sunt prospere apes V. 3, 16, 20. h. e. sobolom habuerunt.

Adnexiona aliqua conglutinare P. Mar. 10, 36.

Adnixæ vites pedaminibus C. 5, 4, 1.

Adnodare. vid. ad C. 4, 22, et 24, 10.

Adnumerare aes V. 2, 2, 6. adnumeratur generosissimis piscibus C. 8, 16, 9.

Adobruere arbores C. 11, 2, 54. sarculo C. 2, 11, 10.

Adoleatur in igne C. 12, 31.

Adolescentulos vigentis sensus C. 11, 1, 6.

Adoperiunt ova sale C. 8, 6, 1.

Adoptatis frugibus curvatur arbor C. 10, 39.

Adoptione novae prolis C. 9, 13, 9.

Ador Cat. 83. in Edd. pr. not.

Adoreum far C. 11, 2, 74. haec igitur vox aut semen intelligitur, cum simpliciter positum est adoreum: quod apparet etiam ex C. 2, 6, 3. ubi quatuor generum esse dicitur. Habet folliculum firmum et durabilem C. 2, 8, 5. Duplex fere adorci modus, quam tritici serendus est teste C. 2, 9, 1. Adoreum semen ubi seri velit Cat. 34, 2. add. C. 2, 6, 1. P. S. 2 et Oct. 1.

Adoritur advenientem canis C. 7, 12, 7.

Adpetit ver Cat. 94. h. e. advenit.

Adrasi sarculi C. Arb. 8, 2.

Adrepera ad columbarium V. 3, 7, 3.

Adruenda V. 1, 35; 1. adruai pro obrui Codd. Col. 2, 5, 2.

Adsellabit (animal) corruptum Veg. 5, 44, 1. stercus durum Veg. 5, 56, 1. adsellatus multum stercoris si ediderit Veg. 2, 22, 2. si iumentum adsellatum fuerit sanguinem Veg. 5, 9, 1. Corbeiensis liber ubique formam deponentis verbi habet.

Adserere vitem propter ridicam V. 1, 26.

Assiccare vid. Assiccare.

Adsignificat statuæ V. 2, 11, 10. adsignificari V. 2, 1, 10.

- Adrita* ad olus vitis V. 1, 16, 6.
Adsum. nisi adfueris velocitate
 remedii P. Mart. 15, 4, adesse ad rem
 divinam Cat. 83.
Adtinctum animal Veg. 1, 11, 7.
an pro attractum?
Advenae volucres V. 3, 5, 6 et 7.
Adveneror Minervam V. 1, 6.
Adventitius humor V. 1, 11, 3.
adventitium genus V. 3, 5, 7.
Adverto animum Cat. 1, 2. *adver-*
tendum, ai V. 1, 12, 2.
Adulatio vocis C. 6, 2, 5.
Adulor. *adulantur* furem C. 7,
 12, 5.
Adulterina semina propter simili-
 tudinem V. 1, 40, 2.
Adumbrantur uvae tegumentis, ne
 exarescant. C. 11, 2, 61. *it.* C. 5, 5,
 15. *adumbrari* frondibus C. 9, 7, 4.
Adunare membra divisa P. F. 29,
 1. *adunatum* germen P. Mar. 10, 36.
Adunca rostra C. 8, 2, 9.
Advocatus veni mihi V. 2, 5, 1.
Adurit stercore ungulas pullus C.
 6, 27, 12. *adurunt* glacie P. O. 4, 2.
aduritur planta calore stercoris P.
 Ian. 15, 16. *mustum* C. 12, 18, 5.
aduruntur aromata in fundo subsi-
 dentia C. 12, 20, 4.
donec Adusus eris omne caseum
 Cat. 76, 4.
Adyta C. 1. pr. 30.
Aencii flores C. 10, 175. *not.*
Aedificium in agro quomodo insti-
 tuendum P. 1, 8, 1.
Aedificare piscinas V. 3, 17, 5.
aedificandum quando? Cat. 3, 1.
quomodo? C. 1, 4, 8.
Aedificator ne sit agricola C. 1,
 4, 8.
Aeditimus veteribus, qui post aedi-
 tius V. 1, 2, 1. *aeditumi* libertus V.
 4, 69, 2.
Aecta in Colchide aureum arietem
 habuit V. 2, 1, 6.
Aegeum pelagus a capris dictum
 V. 2, 1, 8.
Aeger. *Aegri* ut tractandi C. 11,
 1, 18. *aegrae* arbori remedium P. F.
 25, 23. *viti* P. Mar. 7, 4.
non Aegre C. 9, 8, 9. *h. e. impigre.*
Aegritudinis huius pestilentia Veg.
 3, 23, 5. *aegritudine* affectis agnis
 C. 7, 5, 20.
Aegyptii quomodo explorent pro-
 ventum futuri aoni P. Ian. 9. *Aegy-*
ptiae gentis memorabilis auctor Bolus
 C. 7, 5, 17. *Aegyptiae* aves C. 8, 8, 10.
Aegyptus fervens regio C. 3, 12,
 6. *Aegypti* solum C. 2, 2, 26. *bonitas*
 C. 2, 12, 3. *feracitas* C. 3, 8, 1.
in Aemilianis qui habitant V. 3,
 2, 6. *vid. Frain. ad* V. 1, 2, 22. *cf.*
Svetonii Claud. 18.
Aemulor. *aemulari* pomis recenti-
 bus P. Mar. 10, 7.
Aemulus. *aemula* umbra C. 5,
 6, 17.
Aeoles Boeotii Italiae coloni V. 3,
 1, 6. *et* 3, 12, 6.
nulla Aequae quam praedicta fal-
 sam. C. 8, 17, 13.
Aequabiliter Cat. 103. V. 3, 9, 10.
Aequaliter. *aequabimus* P. Mai.
 11, 1.
Aequilibrio undique stabilita in se
 requiescit vitis C. Arb. 5, 2.
Aequinoctialis oriens C. 1, 5, 7.
meridies C. 1, 6, 2 *et* 3. *not.*
Aequinoctium primum C. 9, 14,
 1. *aequinoctii* autumnalis dies C. 2,
 8, 2. *aequinoctis* quando fiant C. 9,
 14, 10.
Aequiparo. ut alimentum pomis
 succus aequiparet, P. F. 25, 16. *not.*
Aequo. *aequare* stercora C. 2, 22,
 3. *aequavit* votum felicitatis arbor P.
 Iul. 3, 2.
Aequor maris C. 8. 17. 3. *En-*
naeum C. 10, 270. *aequora* dulcis
 humi C. 10. 87.

Aequoreus pater C. 10. 200.
 Aequus, aequo modo P. 1, 6, 5.
 Aequas scalas reddere Cat. 144, 2.
h. e. aequae bonae.
 Aër, aëris mutationes an statim diebus respondeant? C. 11, 1, 31. salubritas ut probetur P. 1, 3.
 Aerameota C. 12, 3, 9. *not.*
 Aerea acus commendatur Veg. 3, 4, 36. *vid. Capr.*
 Aerugo aeris C. 7, 5, 12. Veg. 2, 22, 43. 4, 46, 2.
 Aes pecore flatum, pecore notatum V. 2, 1, 10. aes ustum Veg. 6, 28, 2. aeris exigui res C. 9, 16, 1. aeris flos Veg. 6, 28, 2. *h. e. chalcanthus.*
 Aesculei asseres P. 1, 9, 2.
 Aesculus ad quae utilis P. N. 15, 2.
 Aestas quod initium, et quot dies habeat V. 1, 28, 4. C. 11, 2, 39. aestate quae fiant opera V. 1, 27, 3.
 Aestimare personam cui praecipias P. 1, 1, 1.
 Aestimatio terrae vinealis C. 3, 12, 1. *in Codd. ubi limitatio editur.*
 Aestimator officiorum C. 11, 1, 9.
 Aestivaria piscium V. 3, 17, 8.
 Aestivo, aestivant greges in montibus V. 2, 2, 9. aestivatum abiguntur greges V. 2, 1, 16. aestivas sol C. 11, 2, 69. *h. e. in signis aestivis commorans. Ita Gern. sed Edd. pr. rectius aestivantem ibi praefert.*
 Aestivosis locis C. 5, 8, 5.
 Aestivus, aestivae partes vitis C. Arb. 5, 4.
 Aestuabunda confectio P. O. 17, 2.
 Aestuantis mulae curatio C. 6, 38, 4. aestuantia vina P. O. 14, 16. sol. *vide in Aestivo.*
 Aestuosa caligo C. 11, 2, 53. aestuosissimum animal sus C. 7, 10, 6. Aestuosa dicuntur animalia, quae calore et aestu infestantur, sicut aliosa, quae frigore vexantur. DEBOLDYS.

Aestus, nebulosus C. 11, 3, 57.
 aestuum colores C. 1, 5, 4. aestibus alternis reciprocos P. N. 15, 3. maris V. 3, 17, 9. *not. p. 591. in mari Italico.*
 Aetas media villicationi optissima C. 11, 1, 3. viridia C. 1. pr. 12, vetus et novella C. 8, 9, 4. aetatis indicia in equis C. 6, 29. aetatem anni complere P. N. 11.
 de Aeternitate mundi sententiae V. 2, 1, 3. aeternitati naturae nulla tarditas asserre potest fastidium P. F. 25, 2.
 Aeternam juventam sortita tellus C. 1. pr. 2.
 Aevum pati C. 2, 10, 1. *quod alii dicunt aetatem ferre; h. e. durare, non statim perire.* Gern. aevi longioris vitam sortitus est cervus C. 9, 4, 9. aevo manet C. 11, 3, 36.
 Afer. Afra spongia Veg. 3, 34, 4. ex Afra pisa lomeotum P. O. 14, 9.
 Affistim se replere C. 9, 13, 2. paleas C. 6, 3, 4. viridem frondem, pabulum C. 11, 2, 99 et 100.
 Affectionis comes industria Veg. 1. pr. 16.
 Afferro affert ager segetes laetas C. 2, 18, 3. uvam vitis V. 1, 8, 6. afferunt plantae fructum C. 11, 3, 29. florem surculi C. 11, 2, 11. vinum vites C. 3, 2, 28. asserre dentes in dominum V. 2, 9, 9. plurimum C. 3, 10, 4. asserendo aequavit arbor votum fertilitatis P. Iul. 3, 2.
 Afflicta villae septa V. 3, 3, 2. *vid. not. conf. V. 3, 9, 7. it. fictus pro fixus 3, 7, 4. Deficta habet etiam Medicus liber 3, 7, 7.*
 Allicitius ad villam actus V. 3, 12, 1.
 Affinitas, pro connexio. V. 1, 16, 1.
 Afflatus, ut ab omni afflatu protegantur C. 11, 3, 51. *h. e. vento. affla-*

tum pro adspiratione a. *litena* H. *dixit* V. 3, 4, 6.

Afflicta senio aut tempestate arbor C. 5, 6, 4.

Affligit herbas lupinus P. Iao. 9, 2.

Afflo vel afflo. afflat fumus assiduus granaria P. Iun. 3. odor Veg. 3, 4, 43. afflaote vicia alienae aegritudinis Veg. 4. pr. 44. afflari a serpente pestilens est C. 8, 5, 18.

Affusione medicaminis radices infundunt P. F. 28, 2.

Africam vocat V. 2, 4, 6. *quam modo* Libyem diserat, Hesperidum patriam. Africa Numidia C. 1. pr. 24. Africae bonitas C. 2, 42, 3. feracitas C. 3, 8, 4.

Africae gallinae C. 8, 2, 2. fici Cat. 8, 4. *it.* V. 4, 44, 6. C. 5, 40, 44.

Afronitri Veg. 5, 2, 4. *h. e.* aphronitri.

Ageladae arte C. 40, 30.

Acta aetate V. 3, 46, 34.

Ager emi pararique ut debeat Cat. 4. C. 4, 3, 4 et 42. P. 4, 7, 4. optimus quis, et quis huic proximus V. 4, 4, 3. *it.* 4, 7. C. 3, 2. campester, collinus, montanus V. 4, 6, 2. cultus, silvester, humidus, graminosus, siccus, apureus C. 4. pr. 25. frumentarius Cat. 6, 4. nebulosus, frigidior, macrior Cat. 6, 2. quibus locis conserendus? Cat. 6, 4. P. 4, 5, 4. in primis curandus Cat. 6, 4. C. 4, 7, 4. uti coleodus? Cat. 64, 4. quibus rebus? V. 4, 47, 2. quando proscindi possit? P. Iao. 3, 4. pinguis et herbosus quando proscindatur? P. Mai. 3, 4. herbosus et gelidus quando? P. Iuo. 3, 4. incultus quando et quomodo aperitodus? P. Mai. 3, 4. silvestris ut extirpandus P. Iul. 4, 4. ut pastinari soleat? C. 3, 43, 6. quibus temporibus stercorandus? C. 2, 40. sationi facieodae ut espediendus? C.

2, 44, 24. seri quando incipiat? P. S. 4, 4. aqua per hiemem ne laedatur Cat. 155. ut lustrari soleat Cat. 144, 4. quibus remediis curetur? P. 4, 35, 4. Agri geous ut sapore exploretur? C. Arb. 3, 6. forma quatuorplex, et quae dimeosiones? C. 5, 2, 4. quot opera quisque modus agri coli possit? V. 4, 48. C. 2, 43. quot iugis? V. 4, 49.

Agger terreus quis bonus? V. 4, 44, 2.

Aggerare cioerem C. 44, 3, 38. aggerari debent circumfossae arbores C. 2, 24, 5. 44, 2, 46.

Aggestio fluminum saturat valles P. Ian. 43, 3. *h. e.* *limus a fluminibus inuectus.* ex aestu recipit. P. N. 45, 3.

Aggravatur ratio rustici C. 2, 4, 7. longis iuioeribus imbecillitas C. 7, 5, 3.

Agilis industria C. 44, 4, 45. agile corpus ab adpectu C. 6, 29, 3.

Agilitas currentis aquae P. 4, 47, 2.

Agitatio terrae C. 2, 2, 6. agitationes agrorum C. 2, 4, 4.

Agitator aselli C. 7, 4, 3.

Agito. agitare caput, et caudam crebrius agere C. 6, 6, 3.

ad Agnatos et geotiles deducendus V. 4, 2, 8. C. 4, 3, 4.

Agous. Agnorum cura V. 2, 2, 45. C. 7, 3, 47. P. N. 43, 4. maturi character signantur P. Ian. 48, 48. aegrotantes ut iuveatur? C. 7, 5, 20.

Ago. agit arbor colicolum C. 5, 9, 42. folia ficus C. 5, 40, 40. lupinus secudum, tertium florem C. 2, 46, 6. mundus ver C. 40, 240. agere citatum et currentem per M. passus C. 6, 6, 3. caudam crebrius C. 6, 6, 3. ageodum ut vitis non sit spissae P. F. 43, 3. nihil agendo male agere discunt homines C. 44, 4, 26.

P. Agrafius, publicanus. collocutor, V. 1, 2, 1.

res Agrestis h. e. rustica C. 11, 1, 29. agreste negotium C. 11, 1, 16. agrestium operum studiosi C. 5, 1, 1. agrestis pastioanca C. 9, 4, 5. 6, 33, 1. agrestes columbae V. 2, 7, 8. 3, 1, 7. pavonum greges V. 3, 6, 2. mures ut profligantur P. 1, 35, 9.

Agrestis herbae radices C. 6, 34, 2. ubi hederæ ex Hippiatr. correxi.

Ἀγρῆς καρπὸς C. 8, 5, 21.

Agricola perfectus qui C. 1. pr. 32. agricolarum duces Dii V. 1, 1, 4.

Agricolare opus P. ins. 3.

Agricolatioia neque doctores se ulli neque discipulos profitentur C. 1. pr. 6. 11, 1, 10, studiosi C. 4, 1, 1. agricolationi qui studium dederit C. 1, 1, 1.

Agricultores C. 1. pr. 6.

Agricultura ars est V. 1, 8. eius laus Ca. pr. 2. partes V. 1, 5, 3. P. 1, 2. summa V. 4, 2, 12. principio et finis V. 4, 4, 1. praecepta generalia P. 1, 6. auctores Graeci V. 1, 1, 8. C. 1, 1, 9. Latini C. 1, 1, 12.

Agrifolium vide Acrufolium.

Agrii semen an Argii Veg. 5, 58, 2. vide ad 5, 26, 3. not. p. 89.

C. Agrius, Socraticus, collocutor V. 1, 2, 1.

Alieneum coculum Cat. 11, 2. signum V. 3, 2, 8. unum Cat. 11, 2. athenei orbes Cat. 10. 4. 11, 2. athena omoia Cat. 98. 2.

Aiacis flores al. Aeacli C. 10, 175.

Ala. alis ereptis vel exsectis P. Iun. 7, 7.

Alaterous arbor C. 7, 6, 1. Plinius 16. a. 45. folium inter ilicem et oleum tribuit, fructum negat. Existimatur esse Theophrasti φάλαξ, Gal-larum Alaterne, Linnaei Rhamnus alaternus floribus dioecis, quare non mirum arbores mares fructum non

ferre. Inter arbores infelices enumerat Tarquinius Priscus in ostentario arborario ap. Macrobius Saturn. 2. c. 16. ubi editur alternum pro alaternum. Rhamnus alaternus Linnaei, φάλαξ Theophrasti sempervirens, foliis utilis ovibus. Theophr. H. P. V. c. 7 et 8. Clusius 1, 33.

Alba Cat. 135, 1. Alba condita V. 2, 4, 18.

Albae ficus C. 10, 147.

Albanus ager C. 3, 8, 5. 3, 9, 2. collis C. 3, 2, 16. Albani solum mutarunt C. 1, 3, 6. Albanæ Curatiae trigeminorum matres C. 3, 8, 1.

Albarium opus ut fiat P. 1, 14. albarii operis nitore decorare P. 1, 10, 5.

Albiceris olea Cat. 6, 1. V. 1, 24, 1.

Albiduli coloris liquor P. F. 25, 12. albidum graoum C. 2, 9, 13.

Albineus color equi P. Mar. 13, 4.

Albitis Veg. 6, 12, 3. inter suffimenta. vitiosum vocabulum.

Albium, Ingaoum V. 3, 9, 17. not.

Albor ovorum P. O. 14, 9.

Albuelis vitis C. 3, 2, 24.

Albuginosus h. e. ictericus Veg. 5, 55. varietas a.

Album in oculo ut enretur C. 6, 17, 7. Veg. 3, 18. et alibi. Est graecorum λεύκωμα et ἄργεμα. Vide in Cicatrix.

Albumentum ovi Veg. 3, 57, 1.

Ἀλκή canis nomen C. 7, 12, 13.

Alea negotiationis C. 1. pr. 8. vitan domini V. 1, 4, 3. aleam sequi V. 1, 18, 8. vindemiatorum subire C. 5, 21, 6.

Alecem vide in Allicem.

Alescere h. e. crescere V. 1, 2, 5. 1, 44, 4. 1, 45, 3. ante Victor. alescendo roborari V. 2, 4, 19. Vide infra in colescere.

Aleum pro alio in libris Vegetii, v. g. 3, 43, 2.

Alexandrinae columbae C. 8, 8, 8, cucurbitae C. 44, 3, 49. Alexandrinum cuminum Veg. 6, 28; 30. Alexandrina lens Vegetii videtur Pelusica aliis laudata, vel Aegyptia. Alexandrinum nitrum Veg. 3, 28, 2.

Alexis spernat opes Corydonia C. 40, 298.

Alita ut fiant, i. e. polenta P. Iun. 42. *Thucydides* 6, 22 ubi haec voluit significare *ἡρώδης πεπρωμένης* nominavit.

Alga marina suspenditur in ficis arborib. P. Mar. 40, 30. ad radices obruitur P. Mar. 40, 3. algae tae-niolis involuntur radices brassicae C. 44, 3, 239. P. F. 24, 7. herbis ve-siuntur scopuli C. 8, 47, 6. alga marina vestire P. Mar. 40, 43.

Algiana olea C. 5, 8, 3.

Algor obest praegnantibus V. 2, 7, 40.

Alibile aut *Ἀπιτιζόν* lac aetive V. 2, 44, 4. alibiliores fiunt pulli, pass. V. 3, 9, 44. not.

Alica prima Cat. 76, 1. nlim male Alica in P. Iun 42.

Alicastrum vide Hal.

Alienatus morbus Veg. 5, 22, 4.

Alienigeni pisces C. 8, 46, 9. alienigenos pullos P. 4, 26, 2. alienoigenia foetibus C. 8, 5, 40. alienigena semina C. 3, 4, 4.

Alieno, pro vendo V. 2, 4, 24.

Alienus odor opplet nares V. 3, 4, 3. aliena huic tempori satio C. 44, 2, 20. omni labe pollutionis aqua P. Aug. 40, 20. alienum exterae regionis difficiliter convalescit C. Arb. 4, 3. huic curae C. 8, 6.

Alimentum de fimo C. 2, 5, 2, 2, 44, 4 vid. Pabulum. alimento materno desitutus C. 3, 40, 21. alimenta terrestria C. 42. pr. 3.

Alimonium V. 4, 8, 7, 3, 46, 45. seminum V. 4, 44, 3. in alimonii pecus sic contuendum V. 2, 5, 46, 2, 4, 24.

Aliquantia diebus pro aliquot P. 4, 49, 2. post aliquantos dies P. D. 8. Saepc ita Vegetius v. g. 3, 4, 8 et 49. 3, 45, 21. 3, 44, 2. et in altero opere de re milit. v. g. 3, 22. bis. it. 3, 23 etc. Sic et Palladius X. 5. aliquanto dixit pro paullo.

Aliquis. aliquid semen. h. e. aliquantum seminis C. 44, 3, 57. aliqua V. folia Cat 456, 4. V. 4, 2, 28.

Aliter. cornibus nigris potius quam aliter V. 4, 20, 4. aliter i. e. alia de causa C. 4, 3, 6. aliter i. e. alio remedio P. 4, 44, 2. Mart. 40, 7 et 40. Nov. 21. 4 etc.

Alium pro allium v. ad Cato. 432, 2. et ita fere semper Vegetius Corbei. unde et saepe aleum, oleum.

Alius ab alio separati C. 5, 6, 25. aliuse quis ferus C. 9, 20, 7. aliave quae bestia V. 3, 5, 3, 3, 44, 3. aliudve quid animal V. 3, 7, 3. aliam atque aliam emitit C. 9, 8, 40. aliud melle h. e. diversum a melle V. 3, 46, 23. alii Dei genit. V. 4, 2, 19.

Allecto. allectare sibilo C. 2, 3, 2. Allectores captivorum turdi C. 8, 40, 4.

Alecula vid. balec.

Allevare plagam ferro C. 4, 24, 4 et 6. i. e. levem et planam reddere. nodos et cicatrices C. 3, 45, 3.

Allicem impone articulis Veg. 3, 49, 3. utrum alicam, an halecem? Alicac favet farina hordeacea, haleci autem sinapi. Gesner; ipse alecem dedi.

Allidere et elidere de motu aquarum versus litora ad C. 4, 20, 2. Allidere Veg. 4, 25, 2. et elidere s. 3. videtur idem significare, quod equum delicere curationis causa. Allidi do-

minum (*ab agro suo*) i. e. affigi, C. 4, 3, 9.

Alligator vitis C. 4, 13, 1. 4, 17, 5, 4, 20, 1. 4, 26, 4. alligare dolia Cat. 39.

Alligatura insitionis C. Arb. 8, 3.

Allinire, alliniatur P. 1, 41, 3. F. 33, et alias: et in universum linio cum compositis ita saepe ex quarta coniugatione flexum invenies in nostris scriptoribus, ut solis librariis hoc tribuere, apud Polladium certe, non audeam *Vid.* Linio. Gesn.

Allium ne foetescit P. N. 6, 2. Punicum, ἀρροσκόποδον, Vlpicum C. 11, 3, 20. allii satio et cultura P. lan. 11, 5. N. 6, 1. allia cum cepis C. 10, 344. Allium veteres separarunt, ut Bauhinus a cepa et porro radice ex multis nucleis congregata, cepas simplice radice ex tunicis concentricis convoluta foliis fistulosis, porrum a cepa foliis planis fere distinxerunt.

Allobroges qua pice ad condituras utantur C. 12, 23, 1.

Allobrogicae vites C. 3, 2, 16.

Allodere ad litus *vid.* ad C. 4, 20, 2.

Alluvies fluminum C. 3, 11, 8.

Alnus ad quae utilis P. N. 15, 2. alnos indomitae C. 10, 250.

Aloë epatica P. O. 14, 8 et 13. aloë optimi Veg. 1, 14, 5.

Alpes ad Alpes in Gallia V. 3, 13, 6. *Alpium accolas Ligures nominat Varrone paulo recentior Crinagoras Analect. Brunk. T. II. p. 148, 149. no. 28 et 34. ubi simul propinquae Rheni flumini (προχέας effluviis an origini?) esse dicuntur.*

Alphius foenerator C. 1, 7, 2.

Alsiosum pecus caprile V. 2, 3, 6.

Alter post trigesimum et alterum idem C. 12, 44, 1. alterae parti C. 5, 11, 10. alterae alterae V. 2, 2, 2. alterae partes V. 2, 1, 16. altera al-

tera non contingant C. 12, 45, 1 et 5. de alteris quatuor V. 1, 17, 1. 2, 2, 7. alteris vasis Cat. 18, 3.

Alternatae qualitates C. 2, 2, 2. Alternemus vernaculas et Atinias C. 5, 6, 4.

Alternis aestibus reciprocans P. N. 15, 3. annis V. 1. 44, 3. C. 2, 9, 4. alternis dormiunt V. 3, 16, 9. sal ingeritur C. 12, 53, 4. alterna tabulata olivarum et salis usque in summum componunt C. 12, 48, 3.

Althaea, ibiscus P. O. 14, 11. e simplici etiam MS. Syll. Gr. ἀλθαία.

Altiles boves V. 2, 1, 20.

Altinae vaccae C. 6, 24, 5.

Altinates oves C. 7, 2, 3.

Alte duos digitos C. 5, 6, 6.

Alta novem pedum C. 8, 14, 1. ternis pedibus P. 1, 38, 2. tribus pedibus P. lan. 10, 2. in altum descendere C. 11, 3, 62. altissimi homines Germani C. 3, 8, 2.

Alvaria liber Sanguis habet, ubi editur in Columella alvearia.

Alveare, alvearium castratio P. O. 13, purgatio P. Apr. 8, 7.

Alvearium, μελιττών V. 3, 16, 12. populi adiectione ut repararetur P. lun. 7, 8. alvearia quae probentur C. 9, 6. quando et quomodo castrantur P. lun. 7, 1 et 2.

Alveati sulci Cat. 13, 1. not.

Alveoli ad an. C. 8, 5, 13.

Alvei, apum habitacula C. 9, 2, 1. ex fimo, lateribus, C. 9, 6, 2. collocandi ut sint C. 9, 7. alveorum cultores C. 9, 3, 1. sed in Columella plerisque in locis e Sangerm. libro alui restitutae sunt. — Alveus supellex alia, in alveo indere Cat. 84. salire herbas C. 12, 9, 1. alvei Cat. 11, 5. quibus in lintres portantur collectae uvae Tvar. 7, 23. alvei angulis expressis opponuntur C. 4, 4, 1. alveus ad hordeum ministrandum equis Veg.

4, 56, 3. in alveo aqua apponitur bovi Veg. 3, 30, 2.

Alumen crudum Veg. 3, 63. rotundum Veg. 3, 58, 2. scissum, tritum C. 6, 43, 1.

Alumnus gregem, *de porculis* P. F. 26, 4. alumnos educere C. 4, 27, 4.

Alus, i. e. symphytum. ad Veg. 4, 8, 2. not.

Aluta. Veg. 3, 33, 3.

Alvius superior ut deliciatur (*vomitum*) Cat. 156, 2. not. quali vino moveatur Cat. 145, 1. citatur C. 7, 9, 9. cruda Cat. 125. non consistens et cruda quo vino curetur Cat. 126. simpliciter alvus vocatur C. 6, 7, 2. not. si alvus non ibit Cat. 157, 7. alvum bonam facere Cat. 156, 1. alvo materna C. 10, 146. — Alvi apum unde dictae, et qua materia fiant V. 3, 16, 15. *add.* C. 9, 6. apcriendae sunt C. 9, 14, 7. castratae C. 9, 15, 11. 11, 2, 50.

Ama herba pro avia Veg. 4, 45, 4. not.

Amaracus odoratus C. 10, 296. suaviter rubens *ap. Iulium Firmicum de Errore prof. relig. in Fabula Proserpinae*.

Amarantini flores C. 9, 4, 6. *sed ibi tamaricini Igd.*

Amarantus C. 9, 4, 3. amaranti immortales C. 10, 175. Philostr. Icon. 1, 9. ἀμάραντα διὰ μέσον τοῦ ὕδατος νεύει, ἡδὲ ἀστάχυες καὶ βάλαντας ἀνθί τὸ ὕδωρ. *ubi Codex Gudianus ἀμάρτα scriptum habet.*

Amarescunt amygdala, si rodantur arbores a pecore P. Jan. 15, 9.

Amariton olim *Edd.* C. 3, 2, 24. *ubi amethyston restituit etiam Besoz.*

Amarissimus morbus amaris potionibus solvendus Veg. 4, 11, 8.

Amali. anaticum quae vocatur herba Veg. 4, 14, 2. not.

Amat frequenter effodi P. F. 24, 10. putari et circumfodi P. Mart. 10, 19.

Ambiri pice tenaces P. Sept. 17. *ubi antea erat amburi.*

Ἀμβολιργός ἀνὴρ C. 11, 1. 92. *h. e. dilator, qui ἀναβάλλει reiicit ac differt necessaria.*

Ambrosia succos C. 10, 408.

Ambulacra in cella vivaria P. 1, 17, 2.

Ambulatio V. 3, 5, 9. ambulationes villaticae C. 4, 6, 2. *Vide in Nystum.*

Ambulator ne sit villicus Cat. 5, 2 et 5. C. 1, 8, 7. ambulatrix ne siet villica Cat. 143, 1.

Ambulaturae gratiam perdit equus Veg. 2, 5, 2, 4, 6, 6 et 7.

Ambulat feriata familia V. 1, 16, 4. ambulare composita C. 6, 2, 5. ambulant naves Cat. 1, 3.

Amburi *vide ambiri.*

Amelli frutices C. 9, 4, 4. radix C. 9, 13, 8.

Amerina mala C. 5, 49, 10. salix C. 4, 30, 4. *unde dicta? ad Pall. p. 94.* corbulae Cat. 11, 5.

Ames. in amittibus apparetur aucupium noctuae P. S. 12. amites basternarum P. Jun. 2, 3. C. 9, 1, 3. *ubi antea ramices.*

Ἀμίδωρος vitis C. 3, 2, 24.

ex Amicitia domini hospes C. 11, 1, 23. *h. e. ex amicis.*

Amicus. Amiciores iugo quam arboribus vites C. 3, 2, 24. amicissimi apibus flores C. 9, 4, 4. venti C. 1, 5, 4.

Anictus gemmantis caudae P. 1, 28, 2. *de pavone*

De Amida et Amidano ad Palladium p. 94.

Aminneum vinum Cat. 6, 4. Aminneum minusculum et maiusculum Cat. 6, 4, 7, 2. V. 1, 25. Amineae

vites quales et quot generum C. 3, 2, 7 sqq. P. F. 9, 4. Amineae vetustissimae quaeque vineae C. 3, 9, 3. vinum Amineum Veg. 3, 22, 8. ὁ ἐκ Τυρρηνίας οἶνος laudatur hinc a vetusto poeta ap. Athenaeum 45. p. 702.

Amiterninus cognomen P. Aufidii Pontiani V. 2, 9, 6.

Amiterninis arvis C. 40, 422.

Amminicula pro admin. scribunt omnes editi P. F. 24, 4. Mart. 9, 16.

Armoniacus sal C. 6, 17, 7. eius usus in Maltha P. 4, 41. Armoniacum fere scribunt editi. Vegetii. Ammoniacae guttae Veg. 5, 67, 2. not. Ammoniscum, ferulae liquor, in Africa Cyrenaica frequentis, de qua multa Diosc. 3, 98. In Vegetio fere ubique Edd. armeniacum scriptum exhibent aut armoniacum, ubi vel inuitis interdum libris scriptis reposui ammoniacum. Genui notam in varietate ad 6, 14, 2. p. 273 positam plane rescuere debuissim cum reliqua parte, quam omisi. Fixum enim vir doctus, quid esset ammonicum, compererat.

Amnis altera V. 3, 5, 9. amne primo musti spumantis egesto P. O. 11, 18. h. e. fluenta.

Amoenitate aliqua demerenda erit matrona C. 4, 4, 8.

Amor nunc ad coitus properat C. 10, 196. de vere. amores venerei C. 11, 4, 14. Nepos 4, 4, 1. amorem venereum de pueri amore dixit.

Ampulmum Veg. 6, 27, 4. no. n.

Ἀμυλίσσαν appellat Phrygiam Homerus V. 4, 1, 2, 6.

Ἀμύλσις V. 3, 40, 1. C. 8, 13.

Amphitrite Dea C. 10, 201.

Amphora defracto collo Cat. 88, 4.

Amphrys nemus C. 10, 265.

Amplexum genus pass. P. ins. 48. hoc Amplius Cat. 142.

Ampullaceum corium C. 8, 2, 45.

Ampulare mergum C. 4, 15, 4. scabiem C. 6, 32, 3.

Amulum s. amylum uti fiat Cat. 87. ad invicem amuli Veg. 3, 7, 3. add. 6, 8, 4. ubi scribatur amilum.

Amurca quid esset? V. 4, 64. sin-cera, salsa C. 12, 50, 5. insana C. 2, 9, 10. decocta Cat. 99. ut decoquatur V. 4, 64. ut condatur V. 4, 64. ut servetur et promatur V. 4, 64. inimicissima oleo C. 12, 50, 4. itaque tollere eam caveat capulator Cn. 66. 2. eius utilitas plerisque incognita est. V. 4, 55, 7. varii eius usus Cat. 94 ad 104. it. 103. V. 4, 51, 4. veteris amurcae usus C. 2, 15, 3. bubus salutaris est C. 6, 4, 4. Veg. 3, 2, 11. ad aream C. 2, 20, 1. ad granaria V. 4, 57, 1. adversus pulices P. 4, 35, 8. spissae adherent mures P. 4, 35, 9. arberibus spargenda Cat. 36 P. F. 25, 23. oleis speciatim C. 14, 2, 29. Amurga passim scribitur per G. in MSS. Palatinis, teste Sylburgio, e Graeco ἀμύργη. Serv. ad Georg. 4, 94. Amurca per C. scribitur et per G. pronunciatur, ut C. Gaius, Cn. Gneius. De natura amurcae ad Cat. 99. Addo Incom Aristotelis de Color. c. 5. καὶ ὡς περ καὶ ἐπὶ τῆς μήκυνος ὁ ὀπός καὶ ἐπὶ τῆς ἐλαίας ὁ ἀμύργης. Est igitur proprius oleae succus proprie si dicatur.

Amurcaria dolia Cat. 10, 4.

ad Amussim non est numerus V. 2, 4, 26.

Amygdaleos ramos P. ins. 157.

Amygdali satio et cultura P. ins.

45, 6. F. 25, 33. insitio P. ins. 149.

amygdalo inseritur pirus P. F. 25, 6.

amygdalae arbores C. 9, 4, 3. quando

inserantur C. 11, 2, 96. parum

feraces ut medicandae C. 5, 10, 20.

amygdalum, nucem C. 12, 55, 2.

amygdala qualia serenda et quomodo

P. ins. 45, 6 sqq. feracia ut fiant C.

Arb. 25, 1. *Columella arborem amygdalam ubique, fructum nucem graecam dicit; Palladius vero amygdalum femineo genere est arbor, amygdalum nux. Amygdalum flore purpureo fulgentem Priapeia habent Epigr.* 51.

Amylum *Vid.* amul.

Amythaeonius Chiron C. 10, 348.

An. ars an ait, an quid aliud V. 4, 3. an universa, an aliqua C. 4, 4, 3.

An pro ana distributivo, Gr. ἀνά, *saepe apud Vegetium, ana est* 5, 44, 6. *variet, et alibi.*

Anacollima (ἀνακόλλημα) emplastrum quod divulsam coniungit Veg. 6, 22, 1. *Describitur aliquod anacollima* 5, 47, 7. 6, 23, 1. oculo per paracentesim curato imponendum Veg. 4, 17, 4. ad sanguinem sistendum 5, 9, 3.

Anagallicum apud Vegetium quid sit disputatur ad 5, 66, 5. p. 99. et 6, 8, 4. p. 108. agallicum erat 5, 23, 42. ubi ex Goth. rectum dedimus, quod Gesnerus coniectura assecutus erat.

Anapleroticum Veg. 3, 26, 2.

de Anatibus V. 3, 11. ut alantur C. 8, 15, 1. conspectu sunt intestinorum dolores praesertim equini generis sanant C. 6, 7, 1. Veg. 4, 4, 6. anatium stabula V. 3, 5, 14.

Anceps ad favonium spectet, de mure serenda C. 5, 40, 13. et Arb. 22, 2. anceps eventus C. 3, 6, 3.

Anchusa Veg. 5, 70, 4.

Accipiter MS. *Lips.* pro accipiter C. 8, 4, 6. 8, 8, 4.

Ancoras tollere V. 3, 17, 1. h. e. discedere.

Ἀνθήρα, τὰ, seminarii arcae Comm. ad Col. p. 275.

Andrachne humida C. 10, 376. Portulaca.

Andromeda C. 11, 2, 59.¹

Andronicus Cyrrheates V. 3, 5, 17. not.

Anessum pro aniso MS. Palat. P. F. 24, 14. *Syll.*

Anethi satio et cultus C. 11, 3 42. P. F. 24, 5. papaver ei iungitur C. 10, 314.

Aneurysma Veg. 3, 30, 1.

Angi pluribus radicibus inter se connexis C. 4, 2, 2. desiderii naturalibus C. 6, 27, 7. angentem exterminet herbam C. 10, 149.

Anguifer ὀπρωχός C. 11, 2, 49.

Anguinei cucumeris humore medicata semina C. 2, 9, 10. radix medicina suum C. 7, 40, 5.

Anguillae cisternis immittendae P. 4, 17, 2.

Anguina pellis Ca. 73.

Anguis corin involvitur truncus arboris, ut florem contineat P. Mar. 10, 4.

Angularis lapis Ca. 11, 1. est ad angulos rectos cactus Gesnero. angularis ordines C. 5, 3, 2. extremi. G. venae, erant antea in Veg. 3, 12, 2. ubi nunc iugulares.

Anguste putare vel deputare C. 4, 22, 3. 4, 46, 4. angustius aut laxius de re aliqua constituere V. 2, 10, 10. angustissime praecisus C. 4, 24, 17.

Angusta, angustatur foramen egestinnis Veg. 5, 14, 6.

Angustus, angusta putatio C. 4, 10, 1. 3, 21, 7.

Anhelitum pestis exhalant spiritus P. Aug. 9, 1. ex anhelitu inflationes Veg. 5, 38.

Aniciana pira C. 5, 10 18. Ca. 7, 3.

Anima, h. e. aer V. 4, 4, 1, ex graeco ἀνιμος.

Anima auriga rectrixque membrorum C. 3, 10, 9. sui pro sale V. 2,

4, 10. animam efflare V. 4, 3, 69. animas extorqueat naribus P. Aug. 9. *h. e. suffocant.*

Animadvertuntur sues a facie V. 2, 4, 4.

Animal si quod in mustum ceciderit C. 12, 34. si in oleum P. N. 20, 3. animalium generandi principium an habuerint? V. 2, 4, 3.

Animatae quotidianis rigationibus arbores P. Mar. 10, 15.

Animo. animare plantam quotidianis rigationibus P. Iul. 3, 2. animans machina C. 3, 10, 10. animantur ova C. 8, 5. 10. semina genitalibus locis injecta C. 6, 36, 2. animari alimento contra vim caeli torrentis P. Mar. 1, 3.

Animus. animi ingenium variat etiam in bobus C. 6, 1, 1. animi lumen C. 1. pr. 23.

Anisi satio et cultura P. F. 24, 14. Mart. 9, 17. anisum Aegypt. C. 12, 49, 2. 12, 51, 2. Pontici Veg. 5, 51, 2. sed ibi *Hippiatrica rheum nominant.*

Annalis cursus solis V. 1, 27, 4. annale tempus ibid.

Anniculus malleolus C. 4, 7, 3. surculus P. Mart. 10, 32. annicula aetas C. 7, 9, 2. muls C. 6, 37, 11. P. Mart. 14, 4. Planta P. O. 12, 1. vitis C. 4, 45, 1. anniculum defrutum C. 12, 20, 1. vinum V. 1, 65, 1. anniculi pulli V. 2, 7, 11. ramuli C. 5, 11, 3. anniculae nuces Ca. 17, 2.

Anniversarii vicini V. 1, 16, 4. videntur annua mercede conlucti Gesnero.

Annius Caspra V. 2, 1, 10.

Annona regionis C. 3, 15, 5. latissime patet, et pro tota ratione accipitur, qua utile aliquid aut secus videtur G. lactia C. 8, 17, 13. macelli annonam evanescere, incendere V. 3, 2, 16. musti annonam experiri

C. 3, 24, 6. vini C. 3, 3, 10. annonae sterilitas C. 2, 10, 1.

Annsa mater C. 6, 28.

Annotini unguis custodiam C. 4, 24, 8. annotinae plantae pro hornotinae MS. Pol. C. Arb. 30, 1.

Annto, quid, et cul, et quando datum C. 12, 3, 4.

Annumeravimus sus cuique C. 12, 3, 4. annumerantur agni duo pro una ove V. 2, 2, 5. alias, procedunt.

Annus quibus partibus constet V. 1, 27, 1. prospiciens V. 1, 23, 3.

anni tempora e foliis cognosci possunt V. 1, 46. anni quon tempore quaeque fieri oporteat V. 1, 28, 2.

C. 11, 2. anni Romani princeps mensis Ianuarius C. 11, 2, 3. in annum intell. futurum V. 2, 2, 12.

Ansatum vas C. 9, 15, 5.

Anser. de his V. 3, 10. C. 8, 13. P. 1, 30. Capitoli custodes C. 8, 13,

2. ut slantur C. 8, 14. uti farciantur C. 89.

Anserculus excusis C. 8, 14, 7.

Ante annum C. Arb. 4, 3. it. 16, 2. pro anno ante, ante diem IX.

Calend. Nov. C. 2, 8, 2. ante quadagesimum vindemiae diem C. 12, 18,

4. ante quam estrahatur praerumpitur C. 12, 18, 2.

Antelucana lucubratio C. 11, 2, 12. antelucanis temporibus V. 1, 14, 2.

C. 11, 2, 55.

Antepagmenta Ca. 14, 2 et 4. Cl.

Facciolati, cuius plura sunt in hos scriptores incrita, explicationem dedimus ad Fabrum. Neque contemnenda

Cl. Schoettgenii coniectura, qui pessulorum vel repagulorum genus autumat.

Certe ad ipsam parietis firmitatem referri videtur s. 4. et etymologia convenit planissime. Gesner.

Antes sitientes andraehne protegit C. 10, 376. Ordines primos cuiusque

rei ex etymo significare videtur. Sed etiam de his est erudita Cl. Faeciolati disputatio in Fabri thesaurum a nobis relata. Gern.

πρὶ Ἀντιφίλου liber Democriti C. 14, 3, 64.

Antiphilus cum Lysippo nominatur V. 3, 2, 5. pictorem Philippo et Alexandro aequalem in Aegypto natum, discipulum Ctesidemi habet Plinius 35. sect. 37. a quo diversum tempore fuit Harduinus Antiphilum pictorem, quem Plinius l. c. sect. 40. no. 32. inter primis proximos pictores nominat. Eius lanificium Ptolemaeo venante, laudat Plinius. Apellis Ephesii pictoris apud Ptolomaem Philopstorem gratiosi aemulum Antiphilum pictorem nominat Lucianus de non temere credenda calumnia, quem ait Apellem coniurationis eum Theodoto factae apud Ptolomaeum accusasse. Ex quo sit manifestum, narrationem pertinere ad A. V. 535. Olymp. 140. Coniurationem Theodoti narrat Polybius V. 40. sqq.

Antiqua vitis P. N. 3. antiquae apes et veteres C. 9, 14, 3. antiqua catenata P. F. 23, 2. rosaria C. 14, 2, 19. P. F. 24, 1. — antiqua et Attica confunduntur in MSS. vid. Atticus. — antiquissima fides pastoris C. 8, 4, 6. pars C. 3, 24, 14. antiquissimum sit considerare C. 3, 6, 3. ei esse debet conservare C. 4, 20, 1. est explorari parentem C. 6, 36, 1. sic 2, 9, 9, 4, 29, 10. 8, 7, 5.

Antistites artium h. e. magistri C. 14, 1, 10. singulis dare, qui observent et praecipiant C. 3, 24, 6.

Antisto. antistat brassicae oleribus omnibus Ca. 156, 1.

Apelles C. 1. pr. 34.

Apennini boves C. 6, 4, 2.

Aper. de apris V. 3, 13. aprī sues V. 2, 1, 5.

Aperite agros P. Mai. 3, 1. arbores foetus Ca. 10, 401. μῦθον de Actaeone V. 2, 9, 9.

Apertio floris P. 1, 6, 4.

Aperturam si fecerit Veg. 2, 48, 3.

Apertus locus Ca. 35, 1, Ca. 46. P. 1, 5, 5. est soli expositus, ab umbra Ca. 34. 2, a sole apud Ventum in apricus.

Apes V. Apis.

Aphronitrum V. Afron. Est spuma nitri pars tenuissima et optima. cf. Plinii 31. sect. 46. no. 2. et in voc. Nitrum. Ovidio in Medicam. Faciei versu 73. nitrispuma rubentis.

Aphroscorodon, allium Punicum vulpicum C. 14, 3, 20.

Apiacas, brassicae species Ca. 157, 2. Edd. pr. apia habent.

Apians vitis C. 3, 2, 17. sq. uva C. 12, 39, 3. Apianum vinum C. 12, 45, 6.

Apiarum, apum grex, examen C. 9, 3, 4. Apiarii instrumentum quo facies ab icu apum defendatur, nunciorat Nonnus Dionysiac. 5. p. 154. de Aristaro: καὶ λινέας ἀφίστη πολυλίχοιο χιτῶνος γυνὴ περισφίγγει ὀνόχων ἀπο μέχρι ποτάμων. Simile videtur indumentum, quod nostri vocant Bienenkappe.

Apiaria, μελισσῶνις, apum cubilia C. 8, 4, 4. 9, 5, 2. 9, 7, 1 et 4. 9, 12, 4.

Apiastrum, μέλισσον, μέλισσαν, μελισσοφυλλαν V. 3, 16, 10. C. 9, 8, 13.

Apicae oves V. 2, 2, 3.

Apiciae uvae Ca. 24, 1. V. 1, 58.

Apicium vinum Ca. 6, 5, 7, 2. 24, 2. V. 1, 25.

Apis grandior C. 9, 3, 2. evadit C. 9, 12, 1. De apibus V. 3, 16. C. 9, 2 sq. ad finem libri. P. 1, 37—39. quomodo e iuvenco progenarentur C. 9, 44, 6. V. 3, 16, 4. mellifica

loca ut indicent P. Apr. 8, 4. adversus hiemem ut muniendae P. Nov. 8, 4. silvestres ut investigentur et capiantur C. 9, 8, 7. earum seditio vel fuga ut nosci et compesci possit P. Iun. 7, 5 et 9. apum reges qua forma C. 9, 10, 4. it. 9, 41, 4. P. Iun. 7, 6 et 9. Apum morbi et remedia C. 9, 13. P. Mar. 45. *Genitivus pluralis indifferenter apum habet et apium.* v. c. de originibus apum C. 9, 2, 2. caeterarum apum C. 9, 44, 4. apium causa V. 3, 16, 4. natura C. 9, 9, 4 etc.

Apium. eius satio et cultura C. 44, 3, 33. P. Apr. 3, 4. genera tria P. Apr. 3, 2. apio fasces cingere C. 10, 371. apios maiores et crispas ut facias P. Apr. 3, 2. *sic apium viridem* Veg. 3, 44, 4. *appium saepe pro apio dabant Editiones Vagetii.*

Αποχάριστος C. 3, 6, 4. not.

Απόχυσσις, lunae C. 2, 40, 40. vide Add. ad P. N. 1, 3.

Apocimatis libra Veg. 3, 54, 4. eadem est apozima 5, 27, 4. 6, 14. 4. *Sed verum est Apochyma.* vide not. p. 65. Etiam cera abrasa servabatur. Hinc de naufragio Arrianus in Periplo Euxini ponti p. 5. xxi ó χρῆς ἀπεξίσθη. Auctor Queroli p. 53. uuciam aposiae hoc est excoctionis: ubi corrigo apocimae.

Αποδύτης V. 2 pr. 2.

Απόχυσσις lunae male iniecta a Gesnero C. 2, 40, 40. *Vide απόχυσσις.*

Apollonium bitumen vid. h. v.

Aposterna Veg. 4, 8.

Apostolicum medicamentum Veg. 3, 26, 2. *Sambucus in marg. forte pro castalico.* Gesn.

Apothecae villaticae C. 4, 6, 9 et 20.

Apoxima V. Apocima.

Apparent Vergiliae totae, taurus

totus C. 41, 2, 39. opus non apparet domino Ca. 2, 2.

Apparitor Appii V. 3, 7, 4.

Appellatione blanda mulcere P. Mar. 12, 2.

non Appellando optima nomina fiunt mala C. 4, 7, 2.

Appellere oves ad hibandum V. 2, 2, 11.

Appendicula pro petiolo vid. no. ad P. Mar. 10, 7.

Appendix adicitur V. 3, 9, 2. appendix fundi V. 4, 16, 4. — *spina Plinii quae?* ad Pall. p. 213.

Appetit attercorari origanum P. S. 43, 2.

Appiosus equus describitur Veg. 4, 25, 2. 2, 3, 10. 3, 9, 5. *Cum opiosus etiam sit in libris antiquis, et somnolentum sit hoc genus, ab opio forte ita vocari divinabat Excellentissimus Medicus Plutnerus, quem aliquoties honoris et officii causa nominino.* Gesner.

Appius, collocutor, pauper et parcus in adolescentia V. 3, 16, 4. *idem* Appius Claudius augur V. 3, 2, 2.

Applicatus ad eam ramus C. 5, 6, 42. applicato adminiculo C. 4, 6, 3. applicata trunco C. 5, 6, 24. applicatus trunco palua C. 4, 22, 2. applicatis auribus equus V. 2, 7, 5.

Applico. si applicueris vitem C. 5, 6, 18. applicatur huic officio C. 3, 10, 6. applicandae propagines palis C. 4, 47, 2.

Appositus ad vitem locus V. 4, 7, 5. ad foenum V. 4, 23, 4. aquas ad medendum V. 2, 7, 5. appositissimae sunt ad parandum gallinae V. 3, 9, 9.

Apprehendet libido Ca. 156, 4. apprehendit morbus animal Veg. 3, 2, 20.

Approbavi h. e. experimentis didici

P. Ian. 13, 8. *conf.* s. 4. it. Veg. 4, 2, 5.

ad Apricationem exire C. 8, 8, 4.

Apricitas diei C. 7, 4, 5, 8, 15, 4.

Apricus. apricioribus locis C. 11, 3, 24. apricissimo die C. 9, 11, 13.

Aprilis mensis descriptio et opera C. 11, 2, 34. P. Mart. 15, 4.

in Apulia loca calidiora V. 1, 6, 3. inde aestivatum in Samnium abiguntur greges V. 2, 1, 16. hic hibernant oves V. 2, 2, 9. granaria hic sublimia V. 1, 57, 3. pecuariae oviariae V. 2. pr. 6. Apuliae segetes V. 1, 29, 2. maritima C. 11, 3, 15.

Apulus ager C. 3, 8, 4. Apuli pecuarii V. 3, 17, 9. Apulae oves C. 7, 2, 3.

Aptati publicis sacrificiis⁹ fastus C. 9, 14, 12.

Aptum melius iugum C. 2, 2, 22.

Apud te h. e. domi tuae V. 3, 2, 7.

Apyrenus vel Apyrinus fructus mali Punici C. 5, 10, 15 Apyrenum Punicum C. Arb. 23, 1.

de Aqua villae C. 1, 5, 1. vestigari ut possit P. Aug. 10, 8, 1. nova ut probetur P. Aug. 10, 1. P. 1, 4, 1. limosa ut corrigatur P. Aug. 9, 3. duci quot modis soleat P. Aug. 11, 1. de agro per hiemem depellenda Cat. 155. Coelestis s. pluvialis C. 12, 6, 1. 9, 20, 8. ad bibendum omnibus antefertur P. 1, 17, 4. Aquae calidae potus in nausea C. 7, 10, 5. aqua candens C. 6, 5, 2. marina ut concinnetur Cat. 106. C. 11, 2, 64. mulsae ut fiat C. 12, 11, 1. saka quomodo vinis adhibeatur C. 12, 21, 1. 12, 25, 1.

Aqualiculus, venter equi Veg. 2, 12, 1. ventriculum porci ita vocat Apicius 7. c. 7. in Iudicio Cocci et Pistoris versu 83. aqualiculus dicitur. Poët. latín. minor. Wernsdorf. T. II. p. 237.

Aquarius. aquarii sulci C. 2, 8, 3. 11, 2, 82. P. Sept. 3, 1. aquaria vasa Cat. 11, 3. aquarium Cat. 1, 3.

Aquaticae aves P. 1, 31.

Aquatilis silva C. 7, 9, 7. aquatile genus V. 3, 3, 4.

Aquatilia, ium, morbus iumentorum Veg. 1, 25, 6. 3, 49, 1. sunt eae quae vocantur hydatides. in lemmae oxae-nae vocantur.

Aquationibus iuvandae salices P. Febr. 17, 8 coll. 19, 3. aquationes mutare C. 7, 5, 2.

Aquatus humor P. Mar. 1, 1.

Aquata nimis mulas in Edd. pr. et Codd. P. Ian. 15, 7. aquati fructus P. 1, 6, 9.

Aquifolii vectes Cat. 31, 1. legantur ante Victorium. Aquifolia ilex Plinii, si Salmasio fides ad Solin. c. 23. pag. 190. a D. est Theophrasti πρινοῦ ἀκῖφύλλου; estque aquifolia quasi acufolia ab acuendo. Sed in neutro aquifolium Plinio est ἀκῖφύλλου Theophrasti, in quo quidem errare illum dicit. Itaque p. 582. b. D. apud Catonem etiam pro acufolium vel acrifolium legendum putat acufol. idque vitium p. 675. b, B. ita ait antiquum esse, ut inde etiam Italorum agrifolio nomen habeat, quae Gallice houx vocetur, voce cognata ilici, Ital. elce. Ceterum potest fieri, ut ἀκῖφύλλου cogitarint, qui acufolium primi fecere. Gesner.

Aquila occidit C. 11, 2, 53. eius ortus C. 2, 10, 17. 11, 2, 45 et 53. avis solitaria V. 3, 6, 4.

Aquilonius piscis C. 11, 2, 24 et 63.

Aquor. aquantur apes frequentes P. Apr. 8, 1.

Aquosus et uliginosus locus quid distent V. 1, 6, 6.

Ar pro ad in compositis. vid. Arveho.

Ara. aris innata favilla Codd. C. 10, 354.

Arabia pretiosis odoribus illostris C. 3, 8, 4.

Arabus morbus Veg. 5, 22, 1. *Cod. Corb. ubi orabus editur.*

Araeus mus, *μυα* C. 6, 17, 1. *aranem si comederit in pabulo iumeotum* Veg. 5, 79. not.

Arationis iteratio C. 11, 2, 64.

Arator qualis esse debeat C. 1, 9, 3.

Aratra simplicia et aurita P. 1, 43, 1. *minora* C. 2, 2, 24. *aratris minimis proscindunt* C. 2, 11, 10. *romaeica et campanica* Cat. 135, 2. not.

Arbitratu boni viri Cat. 144, 1, 145, 3, 148, 1. 149, 2.

Arbitrium habebit P. Iao. 15, 2.

Arbor citri P. Apr. 5, 1. *piri* P. F. 25, 4. *pruni* P. N. 7, 43. *arbores alni* V. 1, 7, 7. *cydonii* P. F. 25, 21. *fici* P. Mart. 10, 28, C. 5, 11, 14. *ficorum* C. 11, 2, 59. *ficulneae* C. 11, 2, 56. it. 5, 11, 14. *Arbores quam terram ament* C. 5, 10, 2. *seri ut debeant* C. 5, 10, 5. C. Arb. 19, 3. *earum cultus rei rusticae pars non minima* C. 3, 1, 1. *cultura perpetua* quae C. 5, 6, 17. *species variae* C. 3, 1, 2. *plantae circumfodiendae etc.* P. N. 2. *arbores e pomis sponte progenitae* P. Iao. 15, 1. *maiores quomodocumque transferantur* P. N. 16. *fructum non ferentes ut curandae* C. 5, 9, 6. P. F. 25, 4. *vid. clavus, cuneus, etc. feraces ut meliores fiant* Cat. 93. *frugiferae trium generum* C. 3, 1, 2. *maritae* C. 11, 2, 32. *vitiferae* P. F. 10 et 13, 2. *quando caedendae* C. 11, 2, 12. *arbores pro arbusto in vinea* Cat. 32. C. 5, 6, 1. not.

Arborariae-falces Ca. 10, 3, 11, 4.

Arborator bonus C. 11, 1, 12.

Arborei foetus C. 10, 401.

Arbusculae ficorum C. 11, 2, 79.

5, 11, 13. *transferendae ut sint* C. 5, 10, 7.

Arbustum Ca. 1, 7. C. 5, 6, 37. 5, 7, 1. *ut constituendum arbustum* C. Arb. 1, 3. P. F. 10, 1. *disponi ut debeat et coli* C. Arb. 16, 2. C. 5, 6, 1. *arbusi gallici ratio* C. 5, 7, 1. *arbusius locus* C. 3, 13, 6. not. *fuodus arbustani* Ca. 7, 1.

Arbustiva positio C. 4, 1, 6. *arbutivi Amioei urna* C. 12, 41, 2. *musti arbutivi* C. 12, 41. *arbutivae vites quae* C. Arb. 4, 1. *ut serantur* C. 4, 1, 8. *ut coleodae* C. Arb. 16, 4. P. F. 10, 4. *ut putandae* P. F. 13, 1.

Arbutum inter primos cibos mortalium V. 2, 1, 4.

Arbutus arbor C. 7, 9, 6. *arbuti baccae* C. 8, 10, 4. not. *In cibaturorum est loco posteriore; hinc Hesychie κικληβώτις, ἀνδράχην corrige κικληβώτις. Idem alibi κικληβώτις, ἀνδράχην quae glossa ex prioro est corrupta. A sanguineo colore baccarum derivanda est glossa ἀντιμόδιον ἢ ἀνδράχην. Graece enim ἀνδράχην et κόμαρος audit arbor; Italia Albatro. Arbuta pro arbusta saepiuscule Codd. offerunt; et sic arbuta dixit Calpurnius Eclog. 4, 109. et alibi.*

Arca vestiaria Ca. 11, 3. *arcana domioi exhaurit ea res* C. 3, 3, 5. *complement columbae pretiis pullorum* C. 8, 8, 9.

Arcades solum mutarunt C. 1, 3, 6.

Arcadici asioi nobiles V. 2, 1, 11.

Arcanius C. 3, 2, 22. *quid Arcanius indicem.*

Arcelaca maior, vitis C. 3, 2, 27. 3, 7, 1.

Arcellae vites C. 3, 21, 3. *sed Arcellae etiam hic cum Beroaldo et Pontedera dedit.*

Arcessere boves ex longinquo C

- 6, 2, 13. accessita humus C. 2, 16, 5. *Hac auctoritate etiam alios contra libros scripsi* accessa. *pro accers. s. g.* C. 3, 15, 1. Gesn.
- Archetypum inventoris Varr. 3, 5, 8.
- Architectus piscinam facit V. 3, 47, 9. architecti professio C. 5, 1, 3.
- Arctata densius quae protulerit cerasus, putanda P. O. 12, 6.
- Arcto. arctare flores canistris C. 10, 277. foramini talem P. O. 8, 3. transversa fastes C. 12, 43, 2. transversis sarculis C. 12, 45, 2.
- Arcturus oritur C. 9, 14, 40. occidit C. 11, 2, 78. Arcturi sub sidere C. 10, 413. Arcturo exoriente C. 2, 10, 24. Arctus. ad arcum Veg. 3, 26, 1. arctior spes C. 1, 5, 2.
- Arusto pecari remedium C. 7, 5, 18.
- Arculae fagineae C. 12, 45, 5.
- Arcus dimensio C. 5, 2, 9. arcus (anneus Gallie) propaginis C. 4, 29, 17. arcu sidereo fulget C. 10, 292.
- Ardeae in publico scriptum V. 2, 11, 10.
- Ardeatinus ager C. 3, 9, 2.
- Ardebat cura V. 3, 47, 9. arduerunt arbores attactae, Inscr. Fr. arval. p. 127. Gesn.
- Aedor Sirius C. 10, 289. ardore primo fervebit mustum P. O. 9.
- Arduitas montium V. 2, 10, 3.
- Arduus clivus V. 1, 18, 4.
- Arae omnis modus ut comprehendi possit C. 5, 4, 4. h. e. superfluei, ara villae C. 1, 6, 23. arena granis terendis Cat. 91 et 129. V. 1, 51. C. 2, 20. P. 1, 36, 1. Iun. 4. Nomen cum more retinent Hispani, Era vocantes. Cf. Carter Itiner. T. II. p. 227. Homeri Il. 24. vers. 346. ὡς δ' ὅτ' ὀπωρινός βορέας νοσηρὲς ἄλυσεν αἶψ' ἀνὰ ξηρὴν. χαίρει δὲ μὲν ὄντας ἐΰρη. De Brianis Strabo 5. p. 307. τὸν δὲ οἶτον, ἀπειρὴ τοὺς ἡλίους οὐκ ἔχουσι καθάρους, ἐν οἴκοις μεγάλους κόπτονται, συγχομισθέντων δὲ τοῦ τῶν σταχύων αἱ γὰρ ἄλλαι ἄχρηστοι γίνονται διὰ τὸ ἀνέλιον καὶ τοὺς ὄμβρους. Quae quidem observatio nostris climatibus plane convenit. Conserenda deinde rapia C. 11, 3, 62. areae horticorum C. 11, 3, 13. P. 1, 34, 7.
- Arelata vitis C. 5, 7, 1. rectius legitur Arcelaca.
- Arenae genera P. 1, 10, 1. putres Africae C. 1. Praef. 21. pingues C. 2, 10, 15. *alio sensu patres dixit Statius Sil. IV. 3.*
- Arenariae, a. fodinae V. 1, 2, 23.
- Arenato calces Cat. 18, 7.
- Arenosus pulvis ad P. 1, 5, 1.
- Aren. arentes culmi C. 2, 21, 1.
- Areolas horti C. 10, 362. in areolas disseminare semina C. 11, 2, 30.
- Arepannis C. 5, 1, 6.
- Arfacere pro aref. Cat. 69, 1, 125, 157, 12.
- Argillicum vitiose Edd. pro annagall. Veg. 5, 66, 5.
- Argilla, creta figularis C. 3, 11, 9. P. 1, 34, 3. *Vide in Creta. ἀργίλος ἢ δοκσι εἶναι γλυκίστ Theophr. C. P. 6, 3.*
- Argillosa terra commodior, quam argilla sola P. Iun. 13, 4.
- Argitis vitis C. 3, 2, 21 et 27. *Videtur Argitis maculari a candore, ἀργός enim albus dicitur. Βεαυαλδ. Vide etiam in Inertialis.*
- Argii semen an Agrii? *Vide in Agrii.*
- Argo ναῦς, aidus C. 11, 2, 24 et 66.
- Argonautae V. 2, 1, 6.
- Argos ἔκπικον V. 2, 1, 9. παλὺπικρον V. 1, 2, 6.
- Argutia famulorum P. Iun. pr. 1. cauae vallis C. 9, 5, 6.

Arguto gramine fontes C. 40, 284.
vide in carmen. arguti boves P. Mar.
11, 3. saporis P. P. 25, 4. et Mart.
10, 26. argutae valles, ἀγροὶ C. 9, 5,
6. arguta corpora P. Mart. 13, 8.

Argyrius lapis Veg. 1, 20, 2, 4,
12, 3.

Aricia porri mater C. 10, 139.

Ariditas fimi h. e. *fimus aridus* P.
F. 4. rosarium reciditur i. e. *sarmenta arida* P. P. 21, 2.

Aridus morbus a. malleus Veg. 1,
4 et 11. vid. siccus.

Aries aureus V. 2, 1, 6. petuleus
et pugnas uti mitigetur C. 7, 3, 6.
arictes qui probentur? C. 7, 3, 1.
add. V. 2, 1, 24, 2, 13. qui cuius
coloris agnos generent C. 7, 2, 6. P.
Iul. 4, 2. quales et quando admit-
tendi P. Iul. 4, 2. silvestres ac feri
C. 7, 2, 4. tenuioris velleris C. 7, 2,
5. arictum admissura prima P. Apr.
7. Vide in Vervex.

Arietinum cicer C. 2, 10, 20. arie-
tina cornua circa fici radices obruta
P. Mart. 10, 28.

cis Ariminum V. 1, 2, 7.

Arista, quae ut acus tenuis longa
eminet e gluma V. 1, 48, 1.

Aristologia apud Vegetium semper
fere erat et adhuc aliquot in locis scri-
bitur pro Aristolochia e. g. 1, 7, 12.
rotunda 5, 22, 4.

Aritudine perire V. 1, 12, 3.

Armamentis instructa navigia C.
4, 3, 1.

Armarium promtuarium Cat. 11,
3. Gallicum *Armoire*.

Armatus cornibus aries C. 7, 3, 6.

Armenia pro armonia Veg. 6, 28,
11. cum Gesnero reposuimus: intel-
ligimus vero terram.

Armeniacus sal scribi videtur. Veg.
4, 22, 1 et 2. pro Armoniaco vel potius
Ammon. Sed esse tamen Armenium
etiam salem, docet Salmas. ad Solius.

p. 811. h. C. Gesner. Armeniacae
arbores C. 11, 2, 96. Harum sunt Ar-
menia poma vel Armeniacae, quibus
stipantur calathi C. 10, 405.

Armenum pigmentum V. 3, 2, 4.
not.

Armeniorum mos in equis tenden-
dis Veg. 2, 28, 35.

Armentarius V. 2, 5, 18. int. pastor.

Armenticum pecus V. 2, 5, 16.
armenticii greges V. 2, 10, 3. armen-
tina Veg. 1, 18. ubi Corb. armentitia.

Armentum equinum C. 1. pr. 26.
de vaccis 6, 27, 3. armenta boum P.
Mart. 11, 8. asinorum C. 7, 1, 2.
armenta alibi alia statuta C. 3, 8, 3.
qualia emenda V. 2, 5, 7.

Armillae cuparum Cat. 21, 4.

Armoneacea v. armoracea.

Armoniacus sal plerumque scribitur
apud Vegetium pro Ammoniaco. Ar-
moniacum etiam positum forte pro
Ammoniicum.

Armoracea, raphanus agrestis C.
9, 4, 5. not. P. O. 11, 4. u. Mart. 9,
5. eius succus remedio est contra
ictus serpentium C. 6, 17, 8. Veg.
3, 4, 41. Armoraciorum cyma ut
condiatur C. 12, 9, 3. e pro i habet
et Palladii MS. codex Svlr. Dioscor.
2, 138. ραφανίς ἀγρία ἢν Ρωμαῖοι
ἀρμωρακίαν καλοῦσι — λαχανίστας
δὲ τὰ φύλλα καὶ ἡ ρίζα ἐστίν. Cyma
est naparagus, ut rapicii, rapi, beta-
cei, betas. Armoracia editum C. 9, 4,
5. ubi Lips. Cod. aremorana; sed 6,
17, 8. armoraceae. Est cochlearia
armoracia Linn. Meerrettich, Kreen.
Plinius 19. sect. 26. no. 3 etiamnum
unum silvestre raphanigenus, Graeci
ἄγριον vocant, Pontici armon, no-
stri armoraciam, fronde copiosius
quam corpore. Italici etiamnum Ara-
moraci vel Remolaci, Gallis rave
sauvage. Cf. Plinius 20. sect. 12.

Armos si convellit bos C. 6, 16,

1. Graece ἀρμός. cf. ad Veg. 5, 4, 6. p. 92.
- Aro. arare quando et quomodo conveniat C. 2, 4. P. Ian. 3, 2.
- Aromata. C. 42, 20, 4.
in Arpinn arundo pro iugis vinearum V. 4, 8, 2.
- Arpinus equus Veg. 4, 25, 2. an appinus?
- Arreptus Veg. 3, 52, 4. ἀρρηπτος.
- Arsura vel assura V. 3, 9, 4.
- Artes in Graecia quando repertae V. 3, 4, 4. Tuscae et Dardaniae C. 40, 358. artium magister usus C. 4, 44, 2.
ad Arteriam exasperatam Veg. 5, 67, 4. arterias et fauces curat mel P. Ian. 45, 49.
- Articularis morbus equorum Veg. 4, 6, 1. 4, 43, 4. boum Veg. 4, 2, 47.
- Articularius morbus Cat. 157, 7.
in Articulum ite seges C. 2, 42, 9.
- articulus omnes experiri Cat. 157, 8.
- Artio. artito surculum Cat. 40, 3.
it. 41. ter. artiveras Cat. 40, 3. Est autem artire interprete Turnebo 44, 43. demittere, adigere, inserere, immittere. Gesner.
- Artus foecundos compleat C. 40, 242.
- Arvehant ligna Cat. 438, 4. h. e. arvehant. arvectum Cat. 435, 7. Gesner ad Quinctil. XII. 40. s. 32.
- Arum, aris satio C. 40, 244, not.
- Arundinei canales C. 9, 43, 7. cu-neoli C. 4, 29, 40.
- Arundineti satio et cultura Cat. 6, 3. V. 4, 24, 4. C. 4, 32, 4. iugerum C. 4, 30, 3.
- Arundo, iugi genus in vineis V. 4, 8, 4. degener C. 7, 9, 7. castratur, caeditur etc. C. 4, 32, 4. arundinis satio Cat. 47. C. 4, 32. C. Arb. 29, 4. oculi Cat. 6, 3. arundine seantur quaedam C. 42, 7, 4. 42, 44, 42, 47, 3. vid. Canna.
- Arundulatio in ficis V. 4, 8, 3.
- Aruspices notati Cat. 5, 4. C. 4, 8, 6. C. 44, 4, 22. V. 4, 40, 5.
- Arvum quod aratum, necdum satum est V. 4, 29, 4.
- As generatum unum notat C. 5, 3, 2. it. 3 et 5, as ingeri C. 5, 4, 43. in assem C. 2, 43, 7. 3, 3, 8 et 9. totum solum h. e. assem Veg. 3, 36, 4. et mox commissura calcis et assia.
- Asaron Ponticum Veg. 6, 43, 3. aiunt esse nardum rusticam G. cabaret, *Haselwurz*. Gesner.
- Ascalonii generis cepse C. 44, 3, 57. 42, 40, 4. *Vide* Cepa.
- Ascella pro assula vel asserculo Veg. 3, 44, 3. in marg. Samb.
- Ascia dolare P. 4, 44. asciae rastris similes P. 4, 43, 3.
- Ascraeum carmen *Virgilii* C. 40, 436.
- Asellus s. vulgaris asinus C. 7, 4. aselli dnuarii V. 2, 6, 5. asellus pro trabe, cui aliquid imponitur, vid. ad P. 4, 48, 2. Gesner.
- in Asia Mysiaque terra densa C. pr. 24.
- Asianae oves P. Nov. 43, 5.
- Asiatica mala pigro foetu C. 40, 442.
- Asinae calvaria in hortis P. 4, 35, 46.
- Asinarius, agaso Ca. 40, 4. 44, 4. V. 4, 48, 4. asinariae molae Ca. 44, 4 et 4.
- Asinus XL millibus emptus V. 3, 2, 7. asini caput nudum cute in limite ruris figitur C. 40, 344. de asinis quae tenenda V. 2, 6, 2. asini vulgares C. 7, 4, 4. Arcadici et Reatini V. 2, 4, 44. eorumque pretia V. 2, 6, 4. 2, 8, 3. admissarii quales esse debeant P. Mar. 44, 4. mulino generi seminando quales destinandi C. 6, 37, 5. ab equabus ut admittantur C. 6, 37, 8. Graece κήλωνες. Philo de Le-

gat. apoc. p. 784. ἐνους ὑπερμεγέθεις, οὓς προσαγορεύουσι κήλωνας, ἀνατρίφουσι. plostarii et molarii Ca. 44, 1. C. 7, 1, 2. feri V. 2, 1, 5. ornati clitellarii Ca. 40, 1. feri in Lycaonia V. 2, 4, 5, 2, 6, 2. Strabo 42. p. 874. de Cappadocia ὀναγρόβατος δ' ἐστὶ καὶ αὕτη καὶ ἡ πολλὴ τῆς Ἑλλῆς καὶ μάλιστα ἡ περὶ Γαρσανίαν καὶ Λυκαονίαν et deinde de Lycaonia: τὰ τῶν Λυκαόνων ὀρονόμια ψυχρὰ καὶ ψιλὰ καὶ ὀναγρόβατα.

Asinum Veg. 4, 49, 4, erat ubi alium *dedi cum* Morgagno et Gesnero ipso.

Asparagi sunt e corruda Ca. 6, 3. *nimir.* asparagi corruda simillima filo C. 40, 375. spinosa herba C. 40, 246. asparagi satio et cultus Ca. 161. C. 44, 3, 45. P. F. 23, 1. Mart. 9, 40. allvestris satio P. Febr. 24, 8. *not.*

ad Aspectum solis versare lateres P. Mai. 42.

Asper hos mansueto coniungitur P. Mar. 42, 4. aspro velamine P. ins. 67.

Asperati parietes P. 4, 44, 2. *not.*

Aspergito sole minuto C. 42, 52.

2. aspergitur pini semen h. e. spar- gitur P. Mar. 40, 37. N. 4, 3 et 7, 40.

Aspergo ne noceat Ca. 428.

Aspernatur scropha porcoa i. e. non admittit ad nbera V. 2, 4, 43. *not.* Asperno, quod proprie est separare apud Nonium.

Aspero. asperare medicabiliter li- num dysentericae passionis P. F. 34, 2. *not.* asperantur gradibus C. 8, 3, 6. ac macescunt apes propter laborem V. 3, 46, 20. caloribus apes P. Iun. 7, 2.

Ἀσπώδιον trifolii species C. 6, 47, 2, Asphodilus s. asphodelus herba api bus grata P. 4, 37, 2. asphodeli sca- pua C. 9, 4, 4. v. asphodillus.

Aspicit meridiem tabulatum C. 8,

8, 2. aspicere ad aliquem V. 4, 2, 26.

Aspirare ne possit vipera, C. 8, 44, 9.

Aspro velamine h. e. aspero P. ins. 67.

Assaria pecuina Ca. 432, 2.

Assellare *vid.* Adsell.

Assentiri, *de facto vel historia* V. 2, 3; 40. si assenserit humor P. N. 7, 49.

in Asserculo alligato scopas Ca.

452. assercula quinque Ca. 42. asserc- culis modicis C. 8, 3, 6.

Assero, vites Ca. 32, 2. asserit, non posse generari, P. 4, 49, 3. Veg. 4, 47, 4 et 5, 5, 25, 4.

Asseverare non expertus non au- deo C. 9, 43, 3. *pro polliceri* C. 5, 4, 4.

Assiceatus succus C. 4, 6, 22. assic- eatos in cratibus caules C. 42, 9, 4.

Assiccescere in cratibus C. 42, 9, 4.

Assiccant venti nebulam C. 4, 49,

2. assiccare in sole C. 2, 9, 48. 42,

45, 5. 42, 46, 3. 42, 33, 4. assicca-

tur spongia humor C. 42, 50, 44.

assiccari 42, 49, 2.

Assidunt in ornithone volucres V. 3, 5, 3.

Assiduus perfricabis P. 4, 29, 3.

assiduiore facere pastores V. 2, 40, 6.

Assignatum suo loco C. 42, 2, 6.

Assilicus admissarius C. 6, 37, 9.

Assis vel Axis pro eo, quom vulgo,

sed falso asserem dicunt. Asses quer-

nae cum eaculis non conveniunt P.

4, 9, 2. roboreas C. 6, 30, 2. Veg. 3,

4, 44. Ex assibus dentatis tribulum

V. 4, 52, 4. assis ligneus Veg. 3, 44.

Axea et axiculi C. 6, 49. 4 et 2. *In*

libris scriptis et editis fere semper assis

cum axe confusus legitur. Assis est

lignum dissectum vel planum vel qua-

dratum, unde coassare et coassatio

apud Vitruvium et Plinium. Contra

axis est, quem Graeci ἄξονα ab ἄγιν dicunt, circa quos rotae modiolus, χοῦκλις vertitur. Hinc cardinem mundi, πόλον, polum dicimus hodie. Latini axem, ut Graeci ἄξονα appellant. Hinc axare, axamentum dicitur, cuius locum occupavit assamentum in Plinio XVI. 2. 77. rigorem fortissime servat ulmus: ob id cardinibus assamentisque portarum utilissima, quoniam minime torquetur; permutanda tantum sic, ut cacumen ab inferiore sit cardine, radix superior: Quae Theophrastus II. P. V. 4. sic tradidit: ἔστι δὲ καὶ ἀστραβίστατον τὸ τῆς πελέας ξύλον. διὸ καὶ τοὺς στροφεῖς τῶν θυρῶν ποιοῦσι πελεῖνους. ἐάν γὰρ οὕτοι μίνωσι, καὶ αἱ θύραι μίνουσιν ἀστραβίς. — ποιῶσι δὲ αὐτοὺς ἑμπάλιν τιθέντες τὰ ξύλα, τότε ἀπὸ τῆς βέβης καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ φύλλον τὸ ἄνω. ἐναρμολοῦντα γὰρ ἀλλήλοις ἰκάντερον κωλύει πρὸς τὴν ὁρμὴν ἐναντίως ἔχον. Scilicet ianuae cardinem superiorem et inferiorem exstantem habebant, qui liminis superioris et inferioris foraminis, velut axis curvus rotae modiolis inscribatur, et in eo vertebatur. Pesissime Harduinus ex Codd. regis crassamentis edidit, nullo plane sensu. Hinc genus claustrī, κλειδίον, dictum assarium, quod apposito vocabulo romano, sed in Gesnerii Thes. L. L. omisso, explicat et pingit Hero Spirit. I. p. 165. Est genus claustrī quod vulgo Ventil vocamus, dictum a duarum tabularum metallicarum quadratarum cardinibus invicem iunctis eo genere, quod Galli charnière appellant. Altera tabula media pertusa est; cuius foramen claudit altera tabella mobilis in cardine, postquam ventus ingressus ex interiore parte impulit tabulam mobilem, dum nempe embolus ex siphone retrahitur. Denique meminisse oportet in antiquissimis cur-

ribus non rotas ipsas sed axes fuisse mobiles. Vnde apud Diodorum XVIII. 22. τοὺς ἄξονας ἐδίκευον τροχοὶ περιστοὶ τίσεσθαι: ut adeo Persae eam fabricam servasse videantur diutissime.

Assumere fugam meditantur apes P. 4, 39, 2. not. assumit confusum cum assumit P. Mai. 7, 4. et lun. 2, 2. Assura vel arsura V. 3, 9, 4.

apud Assyrios pomis non caret citrus P. Mar. 10, 16. Assyria radix C. 10, 114. eadem Syriaca C. 11, 3, 16. Astringere ferro frondem C. 5, 6, 17. not.

Astrologiae literae C. 1, 4, 5.

Astrologi caelum descriperunt V. 2, 4, 7. h. e. astronomi. Conf. V. 2, 3, 7. adversus Astrologos compositi a Columella libri C. 11, 4, 31.

Asturcones Veg. 2, 28, 37. not.

Atavi Romani C. 1 pr. 19.

Ater. Atrae ficus Ca. 8, 4. atrum olus, ἱπποσάλλον vel σμύρνιον C. 11, 3, 36. v. olus atrum. vinum Ca. 157. 9.

Atheroma Veg. 2, 30, 4. tumoris genus, continens quasi puliculam, ἄθρηον dictam. Sed latius etiam patet, v. Gorraeus. Gesner.

Athletae comitorum V. 3, 5, 18. pecuarii V. 2, 4, 4.

Atinia ulmus C. 5, 6, 2. ut seratur C. 5, 6, 9. Alinea C. Arb. 16. 4. not.

Atlantides C. 10, 54.

Atque etiam C. 2, 2, 3. 2, 45, 7. simili ratione atque in arbusto C. 5, 7, 3.

Atramentum autorium Veg. 3, 49, 3. autoricium Veg. 3, 64. Graece μελαντορία, terra vitriolica.

Ἀτράραξος, atriplex C. 11, 3, 42. ubi tamen optimi Codd. Polit. Sangerm. ἀνδράραξιν priore in loco habent, Edd. primae ἀνδράραξιν, in

altero Polit. ἀνδράπαξις, Edd. primae similiter *andrapasin* habent. Apud Erotianum reperitur etiam ἀνδράπαξ scriptum, ut alibi ἀνδράπαξ. Apud Scholiast. Aristoph. ad Equit. 630. ubi Codd. et Edd. variant inter ψευδαπαράσιος et ψευδαπαράσιος, legitur ἀνδράπαξις derivatum ab ἀνδράς, διὰ τὸ ταχίως ἐς μέγεθος αὐξάνειν. Vide sua Etymol. M. et Eustathius duxerunt. Apud Theophr. H. P. 4, 23. exstat ἀνδράπαξις, ubi Aldina ἀναδράπαξις habet; sed 7, 2. legitur bis ἀνδράπαξις scriptum. In Hippocratis libris, ionica dialecto scriptis, in plurimis Codd. exstat scriptum ἀνδράπαξις. Vide Foesii Oecon. Vnde suspicor, veram scripturam fuisse ἀνδράπαξιν, ἀνδράπαξιν, Attica ἀνδράπαξιν. Igitur scriptura Codd. et Edd. primarum in Columella non erat contemnenda. ἀνδράπαξ videtur ortum esse ex ionico ἀνδράπαξις.

Auream pecudem habuit V. 2, 4, 6.

Atrienses servi C. 12, 3, 9.

Atriplex, ἀνδράπαξις C. 11, 3, 42. eius satio et cultura etiam P. Apr. 3, 3. atriplici gravis phaselus C. 10, 377.

Attactu frequenti P. 4, 35, 11. Corium attactu non asperum ac durum V. 2, 5, 8. ubi Edd. primae attractu habent. Attactum expressit Herodotus IV. 183. de bobus ὀπισθογόμενοι, qui a reliquis differre dicuntur τὸ ὄπισθον ἐς πρῶτον τὰ καὶ τῶν.

Attactae arbores arborum, inscr. Fr. arul. p. 127.

Attentando C. 4, 4, 5.

Attenuata cacumine sagitta C. 3, 17, 2.

Attenuare vapres C. 11, 2, 7.

Atteruntur oculi C. 11, 2, 16.

Attice h. e. Attica regio V. 2, 5, 4,

Atticus interlocutor V. 2, 4, 26. Atticus ante T. Pomponius, nunc Q. Caecilius V. 2, 2, 2.

Atticum mel C. 6, 33, 2. Veg. 3, 17, 5. ubi MSS. antiquo pro Attico, quae voces etiam confunduntur Veg. 4, 17, 18. Atticae lanæ V. 2, 2, 19. Atticum profluvium vid. h. v. Atticae Athenae C. 6. Praef. 7. not.

M. Attilii Reguli dictum C. 4, 4, 2.

Attilius Hispaniensis multarum rerum peritus in doctrina, V. 2, 4, 11.

nihil Attinet C. 2, 21, 6.

Attinctum animal. vid. Adinctum.

Attollit minas serpens C. 8, 2, 11.

Attendi pro attonderi Veg. 2, 28, 36.

Attractio rugarum ne deformet zizipha P. Apr. 4, 3.

Attractus vide Attactus.

Attrahit auxilio hortis amnes C. 10, 24. attrahetur praecipit aedificium C. 4, 5, 10.

Attractione manus frequenti P. Mar. 12, 1.

Attusus, contusus Veg. 5, 2, 4.

Avara vitis C. 3, 2, 25. in Codd. cava.

Avare. avarius opus exigit C. 4, 7, 4.

Auctio facienda Ca. 2, 7.

Auctor incertus bonitatis color terrae P. 4, 6, 4. auctorem industrium providere C. 6, 27, 4. Curatorem legendum suspicatur Lichtenhamus; certe intelligitur is, qui eorum habet. Gesner: qui in annotatione recte Actorem legi voluit. Auctorem in aliquo habere V. 3, 15, 10. auctores memorabiles C. 4, 4, 4.

Auctoritas rei ex nomine alii rei tributo V. 2, 5, 3. auctoritas dulcis mellis P. Iun. 7, 6.

Auctumnus scribitur in Iensonii

editione, unde discessum non oportuit v. g. C. 11, 3. aliquoties. Gesner.

Aucupium laqueis tenditur P. Dec. 6, 2. noctuae P. Sept. 12. aucupio nomenclatioois studiosos demorari C. 3, 2, 31.

Aucupor. aucupari apum examina C. 9, 8, 8. aucupare V. 1, 23, 5.

Auditus imbecillitas ut leveetur Ca. 157, 46.

Avellanae nuges Ca. 8, 2. earum satio, maturitas P. F. 25, 34. Avellana Tarentina ut fiat C. 5, 40, 14. Avellana modi s. mensurae nomen Veg. 3, 12, 2, 3, 52, 2. Ita etiam Scribo 135.

Avenae satio C. 2, 11, 9. avenam ex frumentis destringere Cat. 37, 4. not.

Aventiosus mons C. 1, 3, 7.

Averruncesque Ca. 141, 2.

Aversus a ventis C. 12, 50, 13. a sole locus C. 12, 44. a Venereis amoribus C. 11, 4, 44. contubernio uxoris C. 12, 1, 2. averso sole agit pecus V. 2, 2, 14. aversa soli C. 4, 22, 8. not.

Avertere se admissario C. 6, 37, 10.

Aves duum generum V. 3, 5, 7. foecundissimae gallinae C. 8, 2, 7. Rhodiae, h. e. gallioae Rhodiae C. 8, 11, 14. Ita κατ' ἰσοχὴν aves gallinas, ut ὄρνις Graccorum, notare videntur C. 8, 5, 4 et 6. avium atercus C. 2, 15, 1.

M. Aufidius Lurco V. 3, 6, 1. P. Aufidius Pontianus Amiterninus V. 2, 9, 6.

Augmentum lunae P. Dec. 6, 1. augmentare C. 4, 29, 8.

Augur. ad auspicia augures parant pullos V. 3, 3, 5. citantur a Consule V. 3, 7, 1.

Augurali adiciali coena V. 3, 6, 6.

Augustalis Claudius C. 11, 1, 1 et 2.

Augusti mensis descriptio et opera C. 11, 27 55.

Augusto augurio V. 3, 1, 2.

Avia herba C. 6, 14, 3 et 6. not. Veg. 4, 14, 2, 4, 15, 4. not.

Aviarius, custos avium C. 8, 3, 4, 8, 5, 14, 8, 11, 12.

Aviorum Luculli V. 3, 4, 3, 3, 3, 7. Varronis 3, 5, 8 aqq. aviaria veterum V. 3, 3, 7. add. 3, 4, 3, 3, 5, 5. P. 1, 33. cohortalium avium, ὀρνιθῶν C. 8, 1, 3. nantium volucrum, χηνοπορεῖα C. 8, 1, 4. turdorum V. 1, 38, 2.

Avitus color C. 6, 37, 7. avita fortitudo celeritasque C. 6, 37, 4.

Aula s. olla nova Ca. 85. ahenea Ca. 84. in aulas propagare Ca. 52, 1. aular vel ollar. v. ad V. 3, 15, 2.

Aulaces Vegetio 2, 28, 38. restitui, ubi erant aulices.

Aulia succidia V. 2, 4, 11. vox corrupta, v. not.

Aulicibus asperius stadium Veg. 2, 28, 38. vide Aulaces.

Auralae, pisces C. 8, 16, 2 et 8.

Aureolus color C. 9, 3, 2. aureolum collum gallorum laudatur V. 3, 9, 4. quod est C. 8, 2, 10. ex auro flavum.

Aureus color equi P. Mar. 13, 4. aurea medietas chamaemillae floris i. e. flava P. Ino. 10. aureum medicamentum C. 6, 14, 5. aureae pelles uode dictae V. 2, 1, 6. aurea mala Hesperidom V. 2, 1, 6.

Auriga vel origa vide ad V. 2, 8,

4. sidus caeleste C. 11, 2, 73. rectrixque membrorum anima C. 3, 10, 9.

Auris. aurem apponere P. Jun. 7, 5. aures applicatae in equis landantur V. 2, 7, 5. auribus praegravantibus et flaccidis C. 7, 6, 2. auribus an spiritum ducant caprae V. 2, 3, 5.

Aurita srata P. 4, 43, 4. *not. Comparari possunt in navibus bellicis itutides; prorae utrinque appositae contra rostrorum ictus.*

Aurosi pulveris lapidosa macies P. 4, 5, 4. *vid. not. auroso colore membrana Veg. 3, 7, 4. b. e. aureo.*

Ausculietur active C. 8, 5, 14.

Auspiciari carminis principia C. 3, 4, 4. *culturarum officia C. 14, 2, 3. auspicandi causa C. 14, 2, 98.*

Auster hibernus C. 14, 2, 74.

Austeritas nimia in quibus uvis? C. 14, 2, 68. *austeritate prope omni fugantur serpentes P. 4, 35, 11. austeritates psilothri P. 4, 35, 8.*

Austerus. austeriorem gustum efficere C. 12, 12, 2.

Austrinus dies C. 14, 2, 37. piscis C. 14, 2, 63.

Aut quid item aliud V. 2, 5, 46. 2, 9, 12. *aut nisi V. 4, 34, 5. sed ante Victor. omittunt Edd. nisi.*

Autolyceus fur C. 4, 3, 7.

Autumnalis agnus C. 7, 3, 11.

Autumnitate Cat. 5, 8. *prima Cat. 155, 1.*

Autumnus imber *vid. ad Cat. 5, 8. autumoo semioe dubium C. 14, 3, 38. Eius initium et numerus dierum V. 4, 28, 2. opera V. 4, 27, 3. 4, 34, 4.*

Axis, axiculi *vid. Assis.*

Axis meridians C. 3, 24, 8. *de oriente etiam et occidente C. 4, 24, 3. Graece etiam ἄξων de cardine mundi dicitur. Vide in Assis.*

Q. Axis, tribulis V. 3, 2, 4.

Axungia, unguen P. 4, 47, 3. Veg. 4, 42, 3. *esprina Veg. 4, 40, 3.*

B

Bacae cum virgis ut servantur Cat. 104. *Bacas etiam semper fere scribit Codex Corbei. Vegetii. baccae edera-*

eeae C. 8, 40, 4. bacca stercoris caprini P. Ian. 14, 3.

Bacchea voce frementem C. 10, 223.

Bacchus pater C. 10, 429. *condit odorea C. 10, 302. illius genus C. 10, 38.*

Bacchor. bacchatur orbis Veneri C. 10, 198.

Baculis excutuntur spicae C. 2, 24, 4. *vid. fustis. Hieronymus in Caput 28. Esaias: sed virga escutiuotur et baculo, quae vulgo flagella dicuntur. Cangii Glossar. sub voc. flagellum.*

Badius color equorum P. Mart. 13, 4. *Suidae Βάδιος — σημαίνει δὲ καὶ ἱπποῦ χροιάν.*

Baetica provincia C. 14, 3, 26. *modice clivosa C. 5, 8, 5. eius ora maritima C. 3, 12, 6. 14, 2, 60. regiones C. 4 pr. 20. Baeticom vocabulum C. 5, 1, 5. Baeticae oves erythraeae C. 7, 2, 4. Iuvenalis 12, 40. atque alias quarum generosi graminis ipsum infecit natura pecus sed et egregius fons viribus oecultis et Baeticus adiuvar aër. ubi Britannicus posuit aptissimum Martialis locum libro III. Qua dives placidum Corduba Baetia amat Vellera nativo pallescit ubi flava metallo; et libro XII. de Baeti: aurea qui nitidis vellera tingis aquis:*

in Bagicennis quales arese V. 4, 54, 2.

Balanum L. Luculli V. 3, 47, 9. *vide in Lucullus.*

Balani pisces C. 8, 46, 7. *in marinis piscinis limosis nutriuntur. Diphilus apud Athenaeum III. p. 87. αἱ βάλανοι καλούμεναι ἀπὸ τῆς πρὸς τὰς θρυλάς ὁμοιότητος διαφέρουσι παρὰ τοὺς τόπους. αἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτῳ γλυκίσται — αἱ δὲ ἄλλαι ἀλκυώτεραι. De similitudine cum glandium quer-*

cinorum calycibus vide infra in Concha. Xenocrates c. 17. Βαλάνου μὴ ἄρισται αἱ ἄνθοι λαμβανόμεναι, ἐπιτῆδμοι πρὸς βρωσίῃ, αἱ γίγνονται ἔπου ἐπιμέγνυνται γλυκὺ ὕδωρ. τρώφισι δ' εἰσι καὶ γλυκύται. πλεόν δ' εἰσὶν, ἐντριφόμεναι πέτραις· ἡδίσται γάρ — αἱ δὲ μὴ ἐν πέτραις, θριμναὶ καὶ φαρμακώδεις. *Suspicio ad bivalves conchas pertinere, quia Xenocrates chamas asperas eum iis comparat. Vide infra in Concha.*

Balatronea V. 2, 5, 1.

Balausti sterilis comas C. 10. 297. h. e. balaustii. Balaustii semen restitutum Veg. 3, 16, 1.

Balineorum colluvies P. 4, 40.

Balluene siliqua Veg. 4, 20. 3. not.

Balnearia cubacula C. 1, 6, 2.

Balnei aedificandi ratio P. 4, 40, balnea rustica insurguntur fumaris C. 1, 6, 19. in balneis dominum sequitur oleum V. 1, 55, 4. *De balneis penilibus ad Pallad. p. 44.*

Balo. satis balasti V. 2, 3, 1.

Balsania eum casia nectens C. 10, 301.

Balteum Cat. 76, 3, 78.

Barba magna in antiquorum statuis V. 2, 14, 10.

Barbarici equi Veg. 6, 7, 1. barbarica silva C. 11, 2, 83.

Barbarorum remedium adversus tussim Veg. 5, 68, 3.

Barda vox barbara explicatur ad C. 2, 22, 3.

Basculus, gentis nomen V. 2, 10, 4.

Basellis impositae cupae P. 4, 18, 2. *Dimin. a basi.*

Basilica vitis C. 3, 2, 19 et 28. 3, 9, 1. 3, 21, 3. 3, 7, 1.

Basilicae forma ad cellam vinariam applicata P. 4, 18, 1. not.

Basis supposita C. 3, 13, 12. si basin moverit iumentum Veg. 2, 25, 6. 3,

46. quibus remorata basis Veg. 1, 26, 1. *adl.* 2, 28, 27. 6, 4, 2.

Bastratarum amites P. lun. 2, 3.

Batilum ligneum cum serrula ferrea V. 1, 50, 2. *not.* ad stercora tollenda V. 3, 6, 5. *not.*

Battis flos C. 12, 7, 2. Battis sativus quibusdam eorum olus C. 12, 13, 2.

Battitura calcitis Veg. 3, 26, 2. *est squama metallorum, cadens ab incude, sic Matth. Silvaticus apud Dufresnium. Nostri Hammerschlag. Gesner. vide notam ad l. c.*

ad Baulos piscina Hortensii V. 3, 17, 5.

Bdellium nucos vel resina arboris cognominis, Arabicum Veg. 6, 14, 4 et 5.

Bee, βῆ vox ovium V. 2, 1, 7.

Bellissimi vini pars C. 12, 19, 2.

Belo, belare pro balare V. 2, 1, 7.

Bene oleum addere Cat. 157, 9. id bene faciet Cat. 157, 6.

Beneficium h. e. bene factum, κητόρδωμξ Cat. 5, 2.

Bennae emanant Cat. 23, 2. ubi *moec* Maeneae.

Bes iugeri C. 5, 1, 12.

Bestiola, quae vocatur buprestes Veg. 3, 15, 10. et *adl.*

Beta litterae nomen apud Graecos, et herbae apud Latinos C. 10, 251, 256. Betae pallentis robora C. 10, 326. satio et cultura C. 11, 3, 18 et 42. P. F. 24, 10. *Betum nigrum et albam veteres scriptores norant, rubram ignorant; Graeci τεύλον, Itali hodie beticola nostrates Mangold et Beisskohl dicunt.*

Betacei pedes V. 4, 2, 27. Betaceos in corna habet Plinius Ep. 1, 15. betaceos Varronis apparere docet Apicius 3; 2. *Vide Rapiicii.*

Betonica pro Vettonica Veg. 6, 14, 1.

Bias de septem unus C. 4, 4, 9.
 ut Bibas quantum voles Cat. 156.
 1. bibat terra fontes C. 40, 49. ne
 bibat oleum nova metreta Cat. 100.
 Bibulae ollae C. 42, 43, 42.
 Bicornis equus Veg. 2, 28, 36.
 Bicorni ferro herbam pectere C.
 40, 448. *διψιδας latini barbari bis-*
cutos dixere. Vide Cangii Glossarium.
 Bidentes iectantur in opere rustico
 C. 4, 47, 8. Cyprei P. Iul. 5. add.
 4, 43, 4.
 Biennii tempua C. 3, 9, 6.
 1. Biferae arbores V. 4, 7, 7. ficus C.
 40, 403.
 Bifidae ridicae C. 4, 33, 4.
 Biformes Panes C. 40, 427.
 Bifurcus C. 4, 24, 40. pastini C. 3,
 48, 6. bifurcum in collo equi Veg. 3,
 40, 2. not.
 An intelligitur τὸ διψοῦν τῆς
 γλώττης, bifurcum linguae, quod
 Hippocrates in Coacis Praenot. et in
 libro de diebus criticis c. 4. memo-
 rat? Certe *bifurcum* illud, *per quod*
sudor volare dicitur in loco Petronii
 a Cangio laudato, hoc non convenit.
 Bigemmes reseces C. 5, 5, 41.
 Bigeneri muli atque hinni V. 2,
 8, 4.
 Bilibres singulas Veg. 3, 6, 6 et
 40. *intellige portiones.*
 Bilis ut eiiciatur Ca. 456, 4. in-
 mento si moleata est C. 6, 30, 8. ubi
intelligitur cholera sicca: ut in ovi-
lans, ut curetur C. 7, 5, 48. arida
 Veg. 3, 54. bilis, quae cholera appel-
 latur Veg. 5, 49.
 ante Bimatum V. 2, 5, 47. post
 himatum C. 7, 3, 6. himatu expleto
 C. 7, 4, 4.
 Bimus. a hima aut trima fructum
 ferre incipit vacca V. 2, 4, 43. himae
 plantae P. P. 25, 2. nuces Ca. 47, 2.
 Bipalio vertitur terra Ca. 6, 3. V.
 4, 37, 5. bipalio non alto C. 44, 3,

44. Arbor. 4, 5. not. *Instrumentum*
fossionis dicitur, et ipsa fossio a pala.
 Bipalmes tabulae V. 3, 7, 4.
 Bipartitur C. 44, 2, 36. *vid. no.*
 Codd. bipertitus saepe habent.
 Bipartita hiems C. 44, 2, 5.
 Bipediae ferreis ancoris colligatae
 P. 4, 40, 5. not. P. Mai. 44, 2. in
 altum constituantur P. 4, 40, 2. bi-
 pedarum canales P. Mai. 44, 2. bi-
 pedis aream sternis P. 4, 40, 2. stra-
 gum solum P. 4, 49. 4. not.
 Bipedauea latitudine C. 44, 2, 28.
 scrobe C. 4, 4, 2. bipedaneis spatiis
 C. 4, 30, 5.
 Bistruticus equus Veg. 4, 25, 2.
erat ubi nunc distentus.
 Bitumen Apollonium Veg. 6, 44,
 4. not. Iudaicum Veg. 4, 20, 4. 3,
 36, 2. 5, 83, 3. eius pulvis 3, 57, 2.
 Biturica vitis C. 3, 2, 49. 3, 7, 4.
 3, 9, 1. Bituricae fructibus opimae
 C. 3, 24.
 Bivium ad culturam V. 4, 48, 7.
 Blandimenta aestivi caloris P. S.
 47. vecturae h. e. *vectura mullis* Veg.
 4, 56, 37.
 Blandus. blanda pabula C. 7, 3,
 20.
 Blattae apibus inimicae P. 4, 37,
 4. Lucifugae C. 9, 7, 5. not. *Laberius*
apud Nonium p. 543. Amore cecidi
tanquam blatta in pelvim scilicet
aquae capta.
 Blitus quando seratur, et quomodo
 colatur P. Mar. 9, 47. *Blitum Dio-*
scoridis species Amaranti auctore Sco-
poli Florae Carniol. T. II. p. 237.
 Bolus. ut ad hunc bolus perve-
 nias V. 3, 2, 46. aëris, V. 3, 44, 4.
 Bombum faciunt apes V. 3, 46,
 32.
 Bonus Eventus invocatur V. 1,
 4, 6.
 Bona salute, ἀγαθὴ τύχη Ca. 4, 2.

- Bonum est, prodest Ca. 157, 7.
 bonum foecunditatis P. 1, 7, 1.
 Bōm; V. 2, 5, 4.
 Borea nubifugo C. 40. 288.
 Bos intelligitur castratus C. 6, 20.
 cubitor C. 6, 2, 11. indigena C. 6, 2, 12. Boves perferi V. 2, 1, 5, honore caeteras pecudes superant V. 2, 5, 3. C. 6 pr. 7. Veg. 3 pr. 3 sqq. quales emendi V. 2, 1, 14. 2, 5, 7 sqq. C. 6, 1, 3. P. Mar. 11, 1 sq. qui agriculturæ idonei V. 1, 20, 1. consepia et stabula qualia desiderant C. 6, 23. Veg. 3, 1, 1 sq. quando et quomodo domandi V. 1, 20. C. 6, 2. P. Mart. 12. ut tractandi et curandi Ca. 54. 5 et 60. C. 6, 3, 1. P. Mart. 12. in opere ut iungendi P. Ian. 3. melius collo quam capite iuguntur ibid. cf. Corrig. ad Varr. p. 415. in arando ut regendi C. 2, 2, 25. post opus ut tractandi C. 2, 3. boum iugum uoum quid praestare possit C. 11, 2, 98. Boves admissurae quando idonei C. 6, 24, 1. annuo delectu instaurandi C. 6, 22, 1. uti valeant Ca. 103. quo voto ut valeant procuretur Ca. 83. quo medicamine curentur Ca. 70 et 73. C. 6, 4, 1. nitidiores ut fiant P. 1, 24, 2. ne pedes subterant Ca. 72. negri ut curandi Ca. 71. pestilentiam ut contrahant, et eius remedia C. 6, 5. a serpente morsu ut curentur Ca. 102. si scabie, veoeato morsu, corisigina laborent C. 6, 13. si oculorum vitio C. 6, 17, 7. hirudioem si hauserint C. 6, 18, 1. ad pulmonis esulcerationes, palatque aut cervicis tumorem C. 6, 14. ad tussim C. 6, 10. ad dolorem ventris et intestinorum C. 6, 7. ad cruditatem C. 6, 6. febriles ut curandi C. 6, 9, 1. armo convulso aut cornu praefracto C. 6, 16. talum aut ungulam si laeserint C. 6, 15. si claudicent C. 6, 12. lumbus cibaria Ca. 54 et 60. medicamentum Ca. 70 et 73.
 Boscides, anatis genus, ut alantur C. 8, 15, 1. vide Phalaris.
 Bosphori, Thracius et Cimmericus V. 2, 1, 8.
 Botryodes *Cadisia restituta* Veg. 4, 11, 1. botrytis: est apud Scribo. comp. 4 et 24.
 Botryones varii ut nascantur P. F. 33. botryonibus illaesis P. N. 12, 1. botryonum tenaces P. S. 17.
 Bovile Veg. 3, 1, 3.
 Bovum *Sangerm.* Cod. Col. 6, 17, 6. 6, 37, 11. *Edito Reg.* 5, 37, 4.
 Bracæ apud Plinium, et *Bracedello* vide in *Hordeum*.
 Brachiatae vineae C. 5, 5, 9 et 12.
 Brachiula in equis quæ sint, it. de brachioli mittendus est sanguis Veg. 1, 25, 4 et 5. *conf. de situ* 6, 1, 1. 6, 2, 2. 5, 28, 7. 5, 70, 2. et not. p. 102.
 Brachiolares musculi V. 1, 25, 5.
 Brachium, brachia vitis Ca. 95, 3. ut tractanda C. 4, 24, 10. prolata P. Mai. 2, 1. fertilia quæ? P. F. 9, 6. *vid. Manus fraxin.*
 Branchiae scarorum C. 8, 17, 12.
 Brassicae genera, natura, laudes Ca. 156 et 157. *integris.* genera plura C. 10, 127. *not.* facit ad stranguriam ex vermibus Veg. 3, 15, 12. vitibus inimica P. Aug. 5, 3. Brassicae satio et translatio P. Iun. 4. P. S. 13, 1. C. 11, 3, 23. semen vetustum in rapum mutatur P. F. 24, 7. Brassicam sectivam, *ῥάπανον*, *ἢν πάλιν βλαστῆται*, habet Theophr. C. P. 2, 20. *Cf. ad Col. p. 523. et in Addendis post Palladium et in Turris laeus.*
 Brevis *h. e. parvus.* breves iousulae P. 1, 28, 1. brevissimum vasculum P. Apr. 8, 4. brevissimo spatio distantia sarmenta P. F. 10, 1. brevissimæ offusae P. 1, 29, 4.

Brevitas vineae P. Aug. 2.

Brisam subactam prelo subiicere C. 12, 39, 2. *not.* τὸ τῶν βρυτέων πόμα memoratum ab Aetaco 1, 9, p. 8. iuxta τὸ ἀπὸ τῶν κριδῶν diversum videtur.

Brocchi dentes V. 2, 7, 3. *not.* directis opponuntur V. 2, 9, 3.

Bruma confecta C. 8, 5, 1 *eta.* Vid. Confectus. consumta C. 11, 2, 2. peracta C. 11, 3, 13.

Brumalis oriens C. 1, 6, 1. meridies C. 9, 5, 1.

in Brundisino restes pro iugis V. 1, 8, 2.

Brutia pix C. 12, 18, 7. Veg. 6, 14, 1. et alibi Brutia tellus C. 10, 139.

in Brutia pecuariae nobiles V. 2, 1, 2.

Brutillo Veg. 5, 62. in Codd. *quid sit* N. L.

Brutus orator C. 1 pr. 30.

Bryaxis, statuarius C. 1 pr. 31.

Bryonias s. Bryonia C. 10, 250.

Βρύω de olea variante Com. ad Col. p. 714.

Bubilia ut aedificanda Ca. 4. V. 1, 13, 1. C. 1, 6, 4.

Bubulcus, et armentarius, quid differant V. 2 pr. 4. *vid. no.* arator C. 2, 5, 2. 2, 13, 1. qualis esse debeat C. 1, 9, 2. bubulci cella C. 1, 6, 8. officium in arando C. 2, 2, 25.

Bubulina urina Veg. 3, 4, 29. bubulinum seum Veg. 3, 4, 8.

Bubulum pecus V. 2, 1, 13.

Bucina (βυκίνη, βουκαβή) inflata V. 3, 13, 1. *not.* ad bucinam omnia facere consuefaciendi sunt porci V. 2, 4, 20. ad buccinae sonum C. 6, 23, 3.

Bucinatum est V. 2, 4, 20.

Bucolicon poema C. 7, 10, 8.

Buculi iuveni C. 6, 2, 1.

Βουγόνει apes V. 2, 5, 5.

Bugoniae auctor Archelaus V. 2, 5, 5.

Bulbi Megarici Cat. 8, 2. C. 10, 106. Bulbi arundinum *al.* oculi C. Arb. 29, 1. C. 4, 32, 2. βολβός βυσπύχην dicitur Xenarcho apud Athenaeum II. p. 64. i. e. brevicollis. De bulbis in coena locus est Varrois apud Apicium VII. 12. In Hippocrate buniū bulbocastanum interpretatus est Grimm. T. II. p. 565.

Βούλιμος V. 2, 5, 4. bulimius si permanserit Veg. 5, 7. bulimum faciunt bova ieiunia Veg. 5, 34. sustinent animalia Veg. 5, 37.

Bulla est homo V. 1, 1, 1.

Bullita h. e. leviter cocta Veg. 2, 17, 5.

Bullo. bullabit vinum Cat. 105. 1. βυλλός. βυλλάω apud Hesychium.

Bumamma uva V. 2, 5, 4.

Bumasti vites C. 3, 2, 1. *Plin.* 14, 1. Tument mammarum modo bumasti. Μαστός, *nim.* mamma. De bov augendi V. 2, 5, 4.

Bunias, rapi species C. 10, 422.

Βούπις V. 2, 5, 4.

Buprestem restituimus Veg. 5, 14, 10. 5, 76, 1.

Bura fracta V. 1, 19, 2.

Burgundiones equi Veg. 6, 6, 3.

Burici equi vel burichi, manni, equi minores Veg. 6, 2, 2. cf. ad Varr. 2, 8, 1.

Βούσυχον V. 2, 5, 4. Festas in bulimum ait grandes pueros bupaedas appellari, et mariscum sicum buyscon.

Butyrum C. 6, 12, 5. βλαιον ἀπὸ γάλακτος in coena regis Persarum memorat Polyaeus Strateg. 4, 3, 32.

Buxae formae C. 7, 8, 7.

Buzyges Athen. V. 2, 5, 4. *not.* Memoriam hominis Athenienus alia etiam ratione servatam voluerunt, teste Plutarcho in Praec. Conf. p.

444. *ed. Reisk.* Ἀθηναῖοι τρεῖς ἀρότους
ἀρούς ἄγουσι, πρῶτον ἐν Σείρῳ, τοῦ
παλαιότεστου τῶν ἀπορών ὑπόμνημα,
δύττερον ἐν τῇ Ραρίᾳ, τρίτον ὑπὸ πόλιν
τῶν καλούμενων βουζύγιον. *De altera
notione vide Ruhnck. ad Hymn. in
Cerer.* 450.

Byzantium Afr. V. 4, 44, 2.

C

Caballiones marini a. equulei Veg. 4, 20, 2, 6, 42, 3.

Cabalis resioa Veg. 5, 53, 2, 6, 44, 4. *vide cavealis.*

Cacabus novus C. 42, 48, 5. figuli C. 2, 44, 2. cacabo aeneo coquito C. 42, 46, 4.

Cachinno plena C. 40, 280.

Cacumen fici ut ponatur P. Mart. 40, 23. nucis quo dirigendum in positione P. Ian. 45, 45. cacumina flicorum pironunt et malorum depangere C. 3, 24, 44. ficulnea obruntur P. Mar. 35, 40. oleastri Veg. 3, 3, 9. olivae C. 5, 42, 44 et 45. cacuminibus et talea seruntur cydonia P. F. 45, 24. meta P. F. 25, 28. inversis ziziphi grana P. Apr. 4, 4. mentastrum C. 41, 3, 37.

Cacus latro C. 1, 3, 6.

Cadellum quid aratoribus C. 5, 4, 6.

Cadmia botryodes restituta Veg. 6, 44, 4.

Cado. Si cadit fistula Veg. 3, 43, 6, 3, 26, 2. cum ista ceciderint Veg. 3, 48, 7.

Caducus equus Veg. 4, 25, 2. — aqua, quae abundat, per fistulam exit, V. 3, 5, 2. — olea Cat. 23, 2. C. 42, 50, 22. spica saturantur ovis V. 2, 2, 42. ad caduca poma remedi. P. F. 25, 45. P. N. 7, 5. caducis leguminum frugibus C. 7, 9, 4. *not.*

Q. Caecilius Atticus, qui ante T. Pompeiis V. 2, 2, 2.

Caecilinae Isctura C. 40, 479, 482, 490.

Caeciliana eodem C. 44, 3, 26.

Caecilice morsus C. 6, 47, 4 et 4. *not.* Veg. 4, 21, 4.

Caeco. caecat oculum vitis humor defluens C. 4, 9, 2, 4, 24, 46. caecahitur spes P. 4, 6, 41.

Caecubus ager C. 3, 8, 5. De vino et agro Caecubo cf. Cornarius ad Galenum de Comp. Med. sec. loc. p. 467.

Caecus. caeca refectio C. 4, 32, 4. caeci colubri h. e. lumbrici occulta C. 40, 230. morbi, quorum causas ne medici quidem perspicere queunt C. 4, 5, 6. caecae fossae P. Mai. 3, 4. C. 2, 2, 9.

Caedo. ne caedat frigus V. 2, 4, 23. caedere foenum C. 2, 49, 4. caedendae silvae modus P. Mai. 4, 4. frondem C. 5, 8.

Caedua silva Cat. 4, 7. V. 4, 7, 9. C. 3, 3, 4.

Caelestis aqua C. 3, 42, 2, 7, 4, 8. omnibus ad bibendum antefertur P. 4, 47, 4. Caelestium rerum studiosi b. e. astronomi C. 3, 6, 4.

Caelitibus rosa praebet honores C. 40, 264.

Caelius orator C. 4 pr. 30.

Caelum bonum Cat. 4, 2. calidum P. N. 7, 2. mediocris qualitatis P. Ian. 43, 2. caeli status a. qualitas au mutetur? C. 4, 4, 4. varietas et mutatio ut observanda rustico C. 44, 2, 4. partes easdem spectare debent translata sentina C. 5, 6, 20. intemperantia, intemperies C. 4 pr 4 et 3. de caelo tacta villa Cat. 44, 3.

Caementicii parietes P. 4, 40, 2. *olum erant.*

Caementis struere Cat. 38, 3.

Caerifolii satio P. F. 24, 9 et S. 43, 3.

Caesar Vopiscus V. 4, 7, 10.
 Caesiana mala od. C. 12, 45, 5.
 Caesim petere C. 4, 25, 2 et 3.
Opponitur ductum, Synon. ictu.
 Caesio C. 4, 33, 4.
 Caesonianum praeceptum C. 4, 4, 4.
 Caespitis herbam vivacem C. 10, 88.
 Caespioso litore Cumae C. 10, 130.
sed vid. not.
 Caestus *vide* Cestus.
 Caesus. Caeso lapide structum P. 4, 31.
 Caetero vino Cat. 114, 2.
 Calabrae oves C. 7, 2, 3.
 Calabrae maritima C. 11, 3, 45.
 Calabrica oliva C. 12, 49, 3.
 Calabriel inseritur tuber P. Sept. 14, 3. *not. et ad Poll. p. 213.*
 Calamitis liberare vineas C. 4, 27, 4. *h. e. fragmentis calamorum ex quibus formata sunt iuga. Sed variat lectio Gesner.*
 Calamitate afficere V. 2, 1, 21.
 Calamitosus ager Cat. 35, 4. *not.*
 Calamitosum Cat. pr. 3. Cat. 7, 2.
 Calamus (cum schoeno iunctus, aromaticus igitur) Cat. 105, 2. aromaticus C. 12, 52, 2. Veg. 6, 13, 3. Syriacus Veg. 4, 13, 4. *Euseb. evng. qui inter nos Calamus dicitur ex Hædælii Exerçit. Cent. 2. Dec. 3, 5. annotaverat Schoettgen. Idem alibi graeco nomine Cyperus vocatur, ubi vide. De patria Syria sic Theophr. H. P. IX. 7. ὅ δὲ κάλαμος γίνεταί καὶ ὁ σχοῖνος· ὑπερβάλλοντι τὸν Λίβανον μεταξὺ τοῦ τε Λίβανου καὶ κάλου τινὸς ὄρους μικροῦ ἐν τῷ αὐλονίσκῳ τούτῳ καὶ οὐχ ὡς τινὲς φασὶ τοῦ ἀντιλίβανου· καὶ μεταξὺ τούτων ἴστίιν ὃν αὐλῶνα καλοῦσι πιδόν πολύ καὶ κηλόν. ὅπου δὲ ὁ κάλαμος καὶ ὁ σχοῖνος φύεται, λίμνη μεγάλη τυγχάνει πρὸς ταύτην· οἱ ἐν τῇ ἔλῃ τῷ ἀνέξερκα-*

μένω περὶ κακῶν· τόπον δ' ἔχουσι πλείον ἢ τρεῖς κόντα σταθίων. — καὶ γὰρ ὁ τόπος οὗτος ἀπὸ θάλαττης ἀπέχεται πλείους ἢ ἑκατὸν πενήκοντα σταθίων, quae Plinius repetiit 12. sect. 48. calamus quoque odoratus in Arabia nascens communis Indis atque Syriae est, in qua vincit omnes, a nostro mari centum L. stadiis. Inter Libanum montem aliumque ignobilem, non ut quidam existimare Antilibanum, in convalle modica iuxta lacum cuius palustria aestate siccantur tricenis ab eo stadiis, calamus et iuncus odorati gignuntur. Regionem descripsit Polybius V. 43. ἐπέβαλεν εἰς τὸν αὐλῶνα τὸν προσπαρονομήμενον Μαρσύαν, δε καίται μὲν μεταξὺ τῆς κατὰ τὸν Λίβανον καὶ τὸν Ἀντιλίβανον παροισίας συνάγεται· οἱ εἰς στενὸν, ὑπὸ τῶν προειρημένων ὄρων συμβαίνει δὲ καὶ τοῦτον αὐτὸν τὸν τόπον, ἢ στενώτατός ἐστι, διεύρεσθαι τελέγισται καὶ λίμνης, ἐξ ὧν ὁ μυρρινικός κίρεται κάλαμος. quem locum cum Oppiani Cyneg. II. 115 seq. comparavit Brodaeus, nescio quam recte. — Calamus designatur C. 3, 15, 4. calamo applicare vitem C. 4, 4, 4. acuto intercidere olivas P. N. 22, 3. calami sabaceae messis P. N. 4, 2. — Calamus est etiam surculus inserendus, Plinopfreiss, Col. 4, 29. et alibi Itali hodieque Calmiella vocant, atque hinc incalmare. Alias surculum incalendum marza dicunt.

Calasticus *vid.* chalcas.

Calathos similis cinara C. 10, 240. calathis infusum lac C. 10, 397. *addo* C. 7, 8, 3. calathi liliorum C. 10, 99. *not.*

Calcaribus caedere equos Veg. 2, 28, 12. calcaria gallinarum C. 8, 2, 8. calcis aculeos vocat *id.*

Calcaria fornax uti facienda Ca. 38. 1.

- Calcearii Ca. 16.
 Calcatorium P. 1, 18, 1 et 2.
 Calcatu assiduo terra solidetur P. Ian. 13, 17.
 Calceamenta (calciamenta) utrique sesui convenientia C. 12, 3, 4.
 Calceatis pedibus Veg. 3, 58, 2.
 Calceabis (calciabis) animal Veg. 3, 55, 4. Calceantur solea P. 1, 24, 2.
 Calcitrosus hos C. 2, 2, 26.
 Calco. si calceavit surculum C. 6, 15, 1. calcant quaedam gallinae velut mares C. 8, 5, 24. calcare manibus Ca. 117. *conf.* Ca. 52, 1. fistucis vetibusque Ca. 28, 2. *add.* P. Ian. 20. calcabis foramina Veg. 3, 43, 2. *id.* 3, 44, 1.
 Calculosus ager C. 3, 11, 7. calculum iumentum Veg. 2, 18. calculosa loca C. 5, 10, 9.
 Calculo posito, videt conducere C. 3, 3, 7. *h. e. subducta ratione.* calculi (ad talioli) inter partes et membra equi Veg. 6, 2, 1. *Ita Gesnerus, nescio unde varietatem annotans. Locus ipse est de mensura aliqua.*
 Caldorem et frigus V. 3, 9, 15. *Add.* 1, 41, 1. 1, 55, 6.
 Caldu ager. Ca. 6, 1. caldo sole V. 3, 2, 1.
 ad Calendas Octobr. primas Ca. 117, 118, 2. ante Kal. Ian. primas Ca. 118, 2.
 Cales. Calibus quae emantur Ca. 135, 1.
 Calfacere dolium Ca. 69, 1.
 Calicare ad Poll. p. 95.
 in Caliculis obruta semina P. N. 7, 11. not. caliculum novum Ca. 108, 1.
 Calidaria maltha P. 1, 41, 1.
 Caligant amnes nebulis C. 1, 5, 4.
 Caligo aestuosa C. 11, 2, 53. quem aestum nebulosum vocat s. 57. inter caligines C. 3, 1, 7 et P. F. 9. 2. *h. e. nebuloso et frigido aere.*
 Calix novus Ca. 39, 2. *de testa ad coquendum ut ap. Ovid. Fast. 5, 509.* in calice aquam quaerit vinum V. 1, 8, 7. — *calix et calce pro calx ad Pallad. p. 95.*
 Callidissimus rerum naturae C. 7, 3, 12. callidissimi rei rusticae C. 2, 2, 1.
 Calliope mea C. 10, 225.
 Callis. calles silvestres longinquiorum V. 2, 9, 16. *add.* V. 2, 10, 1 et 3.
 Callisto gidus occidit C. 11, 2, 15.
 Callistruthiae fici C. 5, 10, 11.
 Callistruthis ficus C. 10, 116.
 Callositas fistulae Veg. 3, 27, 3.
 Dioscor. 3, 90. *de radice sphondylii:* περιττήν τοὺς ἐν σφύρεϊ τυλοῦς. narium Veg. 3, 21. *nunt oppositi utrinque septo parietes callosi in iumentis.* Gesner.
 Callosus cum molli iucunditate tactus P. S. 17.
 Callum in ulmeis foliis P. Mar. 10, 28.
 Calonibus negligentibus Veg. 3. Prol. 1.
 Calor incipit C. 11, 2, 49. ubi calor temporis coeperit P. Mar. 1, 3. calore refrigerato P. Iun. 7, 3. calores aestuum C. 1, 5, 4.
 Caltha flammula C. 10, 97 et 310. not. ad vers. 258.
 Calvaria equae, asinae P. 1, 35, 16.
 Calvescunt colla C. 6, 14, 7. Veg. 3, 4, 27. castaneta C. 4, 33, 3.
 Calvitium loci C. 4, 29, 11.
 Calvus. calva a vite vinea Ca. 33 3. Calvae nuces Ca. 8, 2.
 Calvus orator C. 1. Praef. 30. not.
 Calx. *pedis pars.* Calcis aculei in gallinis C. 8, 2, 8. *h. e. calcaria.* Calculus protrudere C. 6, 37, 9.
 Cals partiariorum coquenda uti detur Ca. 16. melior quae P. 1, 10, 3. calce arenato Ca. 13, 7. *his not. item Pallad.*

F. 15, 23. de *Etymologia ad Pall.* p. 95.

Camarae marmorato factae V. 4, 59, 2. h. e. tecta conclavium fornicata, vel structura simili. Vide in Camera, quae scriptura usitator sed non item rector saepiuscule a nobis Codicum scriptorum auctoritate fuit mutata.

Camiera tectus locus ut testudo V. 3, 7, 3. add. 3, 8, 4. Camerae more iuncti pampini C. 4, 47, 8. supra cameram pulvis C. 14, 3. 60. Camerae io balneis P. 4, 40, 4. in agresti aedificio ut fiasit P. 4, 43, 4. Camerarum tectoria P. 4, 40, 2. Camara, quae quidem scriptura rector videtur, a graecis ad latinos scriptores translata, structuram quamvis fornicatam significare videtur. Apud Diodor. Sicul. II. 9. Semirannis fossam (διώρυγα) ducit per Euphratem cocto latere συναρμόδιαστα τὰς κμαρὰς cuius latera exerceo fornice (χωρίς τῆς κμαρᾶς) εἰς δέκα πηδῶν erant duodecim pedes alta. ubi Weseling posuit locum Strabonis XVI. p. 1073. A. ubi αἱ ψαλίδες καὶ τὰ κμαρῶματα ἰσχυαῖται. XVII. p. 1167. est similiter κατὰ κμαρῶν ψαλίδων. Vnde simul patet, camarae partem supremam canique incurvatam, ψαλίδα fœnicem vocari. Hinc quodvis fornicatum coenaculum, cubiculum, tentorium graece κμαρὰ dicitur. Herodotus Persica carpenta scina circumtecta desuper κμαρὰς vocat, quae Xenophonti Cyrop. VI. 4, 11. ἀρμαρῶσαι. Naves Ponticas tabulis in modum tecti clausas camaras vocatas habet Tacitus Histor. III. 47. et Strabo XI. p. 495.

Cammarus C. 8, 15, 6. Cammari anatibus obliquitur V. 3, 41, 3. alunt pisces maiores C. 8, 17, 4. vulgaris erat scriptura gammarus.

Camoenae Graecae C. 2, 2, 7.

Campanam plerique appellant enu-

lam (inulam) Veg. 5, 68, 3. Campani agri divido di V. 4, 2, 10.

Campaniae levis terra V. 2, 6, 5. solum facile C. 5, 4, 3. conf. 6, 4, 4. terra pulla Ca. 135, 2. boves C. 6, 4, 4.

Campanicae fuscinae Ca. 135, 3. Ca. 153. Campanica aratra Ca. 135, 2. sarta Ca. 107, 4. Add. ad C. 12, 20, 5.

Κάμπη, eruca C. 14, 3, 63. Campe hirsuta C. 10, 324. distorto corpore C. 10, 366. ut proligeretur P. 4, 35, 6 et 13. De brassicae eruca sic Ioannes Laurentius Lydus περί μνηνών p. 122. ἴσταιν τῇ κράμβῃ ἐμψυόμενον σκώληκα, κάμπην ὀνομαζόμενον. οὗτος ἀποξηρανομένης τῷ ἔλαι τῆς κράμβης εἰς σκώληκα πτερυγόν, ὡς ἂν μύρηκα καὶ μετῴνά πως, πέφυκε μεταβάλλεσθαι, πτερύγων λευκῶν τριγώνων ἀνεχουσῶν αὐτόν, καὶ περιέπταται τοῖς κήποις χαμαικίλῳ καὶ εὐκλώτῳ πτήσι. ψυχὴν δὲ πού τὸν τοιοῦτον σκώληκα καλεῖσθαι συμβαίνει.

Campester locus qui melior V. 4, 6, 6. campestris ager C. 3, 14, 4. locus C. 3, 43, 8. situs C. 7, 2, 3. campestres saliones C. 11, 3, 24. vineas C. 12, 21, 4.

Campi qui proberentur C. 2, 44, 4.

Canalicula V. 3, 5, 14.

Canaliculus perpetuus C. 8, 15, 6. Canaliculi digitalis P. Mai. 11, 4.

Canalis et solea oleo conficiendo C. 12, 50, 6. longus P. Lin. 15, 17. perpetua V. 3, 41, 2. rotunda Ca. 18, 6. faucium Veg. 3, 24, 13. Canalea angustas, quae V. 3, 5, 4. 3, 7, 8. Canalis pro fistula apud Gellium 17, 11, 4. cf. I. M. Hewsinger Emend. p. 393.

Canelli sceoici V. 3, 5, 4, aenci C. 8, 47, 6.

Cancellavit solum C. 4, 2, 2.

Cancer. ne in cancrum transeat vulnus Veg. 5, 4. canceres purgabit brassica Ca. 457, 3. cancri Lernaei brachia C. 40, 343. cancri adusti C. 9, 5, 6. P. 4, 37, 5. fluviales, marini, πάγουροι P. 4, 35, 7.

Canceroticus foetor Veg. 3, 43, 4.

Canchremata quae dicuntur Mulomedicis Veg. 3, 22, 45. *credo a can-græna vel a cancro productum vocem.* Gesner.

Canceromata, vulgo canceromatas plagas Veg. 6, 49, 2.

Candelas sebare C. 2, 22, 3.

Candere aevissime C. 4, 4, 9. *de agro.* Candens aqua C. 6, 5, 2. Veg. 4, 47, 44. sebum C. 7, 5, 43. candente aqua glabratur porci C. 42, 53, 4. candente sole C. 6, 43, 4. Veg. 4, 44. aëre Veg. 5, 23, 9. candenti ferro ex Varronis R. R. 3. *laudat Charricius p. 400.*

Candetum Gallis quid? C. 5, 4, 46. not.

Candidato suo studere et praesto esse V. 3, 2, 4. gratulari V. 3, 47, 4.

Candosocci Gallis qui? C. 5, 5, 46. not.

Canescit lanugine vitis C. 3, 2, 42.

Canicula apparet C. 44, 2, 53. caniculae signum V. 4, 28, 2. ortus C. 2, 24, 4. P. Ion. 7, 9. Canicularum aestu fatigatur arbor P. O. 42, 8. canicularium *Ieus.* canicularum ortu P. Ion. 6, 4. MS. *Sylb.* canicularium.

Canicularis sol ardentior V. 5, 35.

Caninum studium (causidicorum) C. 4. pr. 9. canini dentes V. 2, 7, 3.

Canis æ vespere celat C. 44, 2, 37.

canes in caelo V. 2, 4, 8. Canes trium generum sunt C. 7, 42, 2. idonei rei rusticae qui? V. 4, 24. de Canibus V. 2, 9 *int.* C. 7, 42 *int.* Canum nomina C. 7, 42, 43. Canes ut noctu acriores et vigilantiores sint Ca. 424. ut medicandi sint C. 7, 13.

Canistris saeria aptatae Telluris caninae C. 40, 277. canistros e saliginis virgultis P. N. 47, 4. *Vide sequens voc.* Canna.

Canna vulgo degener arundo dicitur C. 7, 9, 7. cannae similis arundo gracilis C. 4, 32, 3. canna viridi et radicata agitare folium P. O. 44, 44. ex canna agitare P. O. 47, 4. ex canna canales P. Mar. 45, 2. ad instillandum unguentum Veg. 3, 58, 4. 3, 4, 42. canna viridi scindere olivas C. 42, 48, 5. cannae factae C. 42, 45, 4. ad easeras P. 4, 43. circa vites dispositae P. Feb. 44. cannarum repositio P. 4, 33. cannas spisse textas C. 42, 50, 4. Est a graeco κάνη, κάννη, κάννα, calamus, cuius significationis exemplum habet Suidas; hinc κάνναι et κάννης storene, matinae ex calamis textae, etiam περιπράγματα, uti γιγῶνα, tabernarum in foro, statuarum, navium, uti δειρῶν; deinde κάνων, κανὼν, κανιστῶν, κανιστῶν, κάνιστρον, unde latinum canistrum; sed κάνων fuit etiam ex alia materia; memorantur enim ἔσχυρα et χάλαρα κανῶν. Arundo est δῶναξ.

Cannabina retis V. 3, 5, 44. cannabini funes C. 6, 2, 3. 42 50, 8. cannabinae tegeticulae V. 2, 8, 2.

Cannabis satio C. 2, 40, 24.

Cannabum quando seratur et quomodo P. F. 5. Mar. 5.

Cannae tegetes C. 42, 50, 8.

Canneta quomodo culantur P. F. 23, 1.

Canopo nata sarsinica C. 40, 474.

Canabrieus succus Veg. 5, 56, 3. not.

Canteritiae vites C. 5, 4, 4.

Canterinum hordeum C. 2, 9, 44. 2, 44, 8. P. O. 4, 2.

Canteriolis interpositis C. 44, 3, 58.

Canterius equus castratus V. 3, 7,

15. — mona in Sabinis V. 2, 1, 8. Hesychio καυθάλα καὶ τῆς Βιθυνίας ὄρε. — in vinea C. 4, 12, 1. it. 4, 14. ex arundine C. 14, 3, 62. — in canterio suspendendus equus Veg. 3, 47, 3. *secunda syllaba aspirationem interdum habet ex graeco.*

Cantharides in rosis P. 4, 35, 4. na vitibus noceant P. 4, 35, 6.

Cantio (*incantatio*), ad luxum Ca. 160, 1.

Canto. Cantare, *incantare* Ca. 160, 1. V. 4, 2, 27.

Cantrices aves V. 3, 5, 14.

Cantibus magicis sopitum anguem C. 10, 367.

Canus color equi P. Mar. 14, 4.

Canusinus ager V. 4, 8, 2. *Canusina lana hinc et Canusinus ap. Senecam V. B. c. 25. καυσινός ap. Athenaeum. 3. p. 97.*

Capella quae probetur C. 7, 6, 4. P. N. 13, 7.

Capere qui probetur *ibid.*

Capessere exemplum ab aliquo C. 5, 4, 3. ex Cod. *Viud. ubi vulgo capere ex.*

Capillamenta seminum C. 4, 11, 1. supervacua radicum decidi debent P. O. 12, 2. ex minimo capillamento (vitis) potest fieri furunculus h. e. germine C. 4, 22, 4. *Gallis cheveld, cheveldre.*

Capillus et barba magna in antiquorum statuis V. 2, 14, 10. mulieris remedium pullis a serpente afflatis C. 8, 5, 18. — plenior apum regibus in ventre C. 9, 10, 1. P. lun. 7, 7.

Capin. capere dulcedinem C. 11, 2, 68. uoxam C. 6, 2, 2. radicem Ca. 51, 1.

Capisterio espurgare fruges C. 2, 9, 14.

Capistrantur ad iugum boves C. 6, 19, 2. 14, 2, 95.

Capistrum proprie V. 2, 6, 4. Ca. 12. *in preli instrumento retinaculum, quo tanquam freno capitur etc. TERNER. 8, 6. — capistru constringitur vitis C. 4, 20, 3. vid. Scheffer. de re velie. 4, 13. SCHORTTO. de boum capistris ad Ca. 54. 5.*

Capitatus porrus P. F. 24, 14. C. 14, 3, 30. capitata vinea C. 5, 5, 9 et 14. *quae crescit in caput et robur crassitudinis accipit in stirpe. oppon. Brachiata BENOALO. capitati clavuli V. 2, 9, 15.*

Capitellum paracenterii Veg. 3, 17, 2, capitella allii Veg. 4, 18. *ubi Corb. capitula habet, καπυλλῶν σκαπίδων habet Luciani dial. g. meretr. 14.*

Capito piscis Cat. 158, 1. coctus alvum deiecit.

Capitolii occupatio anserum clangore impedita C. 8, 13, 2.

Capitulum in torculario Cat. 18, 4. sarmenti C. 3, 17, 4. capitula cepae C. 14, 3, 15. in malleolo C. 3, 17, 4. *est tuberculum illud novi sarmenti in vite quo committitur duro, e quo enascitur Gesner.*

Caponis sanguine macerata faba P. N. 4, 3. P. Capus.

in Cappadocia speluncae pro granariis V. 4, 57, 2.

Cappadocia lactuca C. 14, 3, 26.

Cappadocus sal C. 6, 17, 7. Cappadoca genus, it. lactuca C. 10, 184 et 194.

Cappadox. Cappadoces equi Veg. 4, 6, 3.

Capper seritur P. O. 14, 4. *antea legelatur.*

Capparia autio et cultus C. 14, 3, 17 et 54 P. Oct. 11, 4. Siculi radices Veg. 4, 10, 4. folia Veg. 3, 2, 6. *καπάριας ἐκτίνασμενός ἐν ᾧ μὴ in coena regis Persarum meminit Polyæn. 4, 3, 32.*

Capra Anaiorum cognomen V. 2, 4, 40.

de Capris V. 2, 3, 4. C. 7, 6 et 7. Caprarum duo genera V. 2, 3, 2. cf. ad Col. I. Praef. 26 not. P. N. 43, 7. unde dictae V. 4, 2, 49. 2, 3, 7. caprae pilus V. 2, 44, 44. Caprae ferae V. 2, 4, 5. eorum saltus V. 2, 3, 3. glabrae V. 2, 3, 2. Capras sonas sanus nemo promittit V. 2, 3, 5. *Capras et oves epilepsiae maxime obnoxias esse observat Hippocrates de saero morbo p. 307. Foessii.* Morbos deprecantur Graeci ἐς αἶγα; τρέφαι apud Philostrat. heroic. 4. Astrologia in caelum recepit V. 4, 2, 47. 2, 4, 8. 2, 3, 7. Capra exuritur C. 44, 2, 37. ἀντιέλλουσα τὰς ἀμπέλους λυμάνεται συνεχῶς Pausan. 2, 43, 4. occidit C. 44, 2, 94.

Caprarii V. 2, 3, 40.

Caprasia ins. V. 2, 3, 3.

Caprea in vicia V. 4, 34, 5. in vite parit capreolum, et quid esset. not. — animal minus C. 9. Praef. 4.

Capreolus V. 4, 34, 4. animal a caprea distinctum C. 9, 4, 4. vide ad Col. 4, 44, 4. Virgilius Ecl. 2, 40. nectula valle reperti capreoli sparsis etiam nunc pellibus albo bina die siccant ovis ubera. unde apparet, capreolos lactantes pellem albo variatam gerere, ut hinnuli capreolorum vulgarij, Gallis chevreaux dictorum. Capreolus ferramentum bicornis ad terram commovendam C. 44, 3, 46.

Capreida planta Cat. 422.

Capricornus sidus V. 2, 4, 8.

Caprificari arbores fici quando soleant P. Mart. 40, 28.

Caprificus ficulis arboribus suspend. C. 44, 2, 56.

Caprile quale esse debeat C. 7, 6, 6. caprilia, um V. 2, 3, 8. 2, 45, 7. nota.

Caprilli unde dicti V. 2, 4, 40.

Caprinus grex V. 2, 3, 4. Caprinum pecus C. 7, 6 et 7, 7, 4. genus quibusdam modo diis immolatum V. 4, 2, 49. Caprina folia erant antea Veg. 4, 2, 6. ubi nunc caprarum folia.

Captivi apri V. 3, 43, 4.

Captans acquirere voluptatem C. 8, 44, 4.

Capua pinguis C. 40, 432.

Capulatoris officium Cat. 66, 4. C. 42, 50, 40. Caplatores sunt in insar. apud Gruterum p. 4088, 3 monente Gesnero.

Capulo. capulet oleum Cat. 67, 4. Quaedam editiones Plin. 45, 6. Oleum saepius die capulandum. capulantur iaculis boves C. 6, 2, 4 not.

Capulo proxima pars falcis C. 4, 25, 4, not. ad Col. 4, 44, 4. de capulis vitium, quos Albertus anchas vocare solet.

Capus V. 2, 7, 45. vid. capo. Capi semimares V. 3, 9, 3. C. 8, 2, 3.

Caput equo ai doleat C. 6, 30, 5. — pro tanto animali: caput conservatur minimae partis iactura C. 6, 5, 4. Grex XXV capitum C. 8, 44, 43. XXX capitum C. 8, 5, 7. capita ducenta sub uno pastore C. 8, 2, 7. per caput animalium h. e. unicuique animali Veg. 4, 49. — Propter similitudinem dicitur caput allii C. 6, 34, 4. porri C. 44, 3, 47. ulpici Cat. 74. in caput crescit cepulla P. F. 24, 3. porrum P. O. 44, 5. — Pro stirpe arborum et radicibus: a capite propagari Cat. 54, 2. add. Cat. 36. it. Cat. 33, 44, 4. 54, 2. 95, 3. capita castaneorum C. 4, 38, 4. h. e. quantum ex una castanea crescit. oleagina Cat. 43, 2. vitis C. 3, 40, 4. 4, 2, 4. 4, 24, 44. 5, 6, 22. Ita caput vitis fit virga C. Arb. 7, 6. postquam ex caecumine in scrobem demisso radices egit, et a matre amputatur, ein eigener beson- derer Stoch. — Sed Caput malleoli est

G. 3, 18, 6 et 3. 19, 2. *qua matri abscissus est, servata metaphora mullei, cuius item caput est massa illa ferrea manubrio apta.* — Ita trunci in vite caput est, ubi ille in plures palmites et quasi brachia spargitur C. 4, 17, 4 et 5. 4, 21, 1. 4, 24, 7. et in primis 4, 24, 11. Gallico cap, pied de la vigne, souche. — Caput aquae fons est P. Aug. 8, 7. capita fossarum P. Mai. 3, 2. — Pro sorte in re pecuniaria, capitis amissi iactura C. 11, 1, 28. — Praecipuum: Caput disciplinae C. 11, 4, 28. caput est in omni negotio C. 1, 1, 2. — Principium sive extremum: ut de capitibus uogularum calcant Veg. 3, 51, 1. a capite, h. e. ab initio, da capo Veg. 6, 8, 5.

Carbasa noxia succo C. 10, 18 not. *καρπασος*, η, apud Suidam in voc. *Αυροπυς*, est carbassus seu linum Taronense Plinii.

Carbones salsi pro sale adhibiti V. 1, 7, 8. Sambuci, s. turiones Mart. 1. supra carbones incidis pilulas cypressi Veg. 5, 2, 3.

Carbunculosus ager Ca. 3, 11, 9.

Carbunculus quae terra V. 1, 9, 2. *His, quae ad Varronis locum et Palladii 1, 10, 1. disputata sunt, addo nunc ex observatione doctissimi A. de Veltheim mecum communicata, carbunculum videri genus tofi rubrum, de quo Vitruvius II. 7. etc. descriptum a Ferbero Epistol. Italic. p. 237. vel p. 308. vers. gallicae. Etiam huius generis uti tofi species est arenosa, alia durissima; igne utrumque genus constatum est. Germanici Interpretis Ortstein plane diversi generis est metallum, ex ferrea terra et bitumine conglutinatum, ut me admonuit generosissimus de Veltheim.*

Carbunculus vitis morbus. Col. 3, 2, 4.

Carceres aperire et emittere equos V. 2, 7, 1. a quibus carceribus decurrat ad metas V. 1, 3.

Carcharus piscis C. 8, 17, 12.

Carcinoma ut sanetur Cat. 157, 4, carcinomata praecidit ustio Veg. 1, 28, 2.

Cardiacus equus Veg. 1, 25, 2. it. 2, 1. hos Veg. 5, 51, 1.

Cardo caeli V. 1, 2, 1. *polus arcticus, qui contrum est circuli septentrionalis. Vid. Goes. ad Sic. Flav. p. 134. a cardine ad orbem V. 3, 5, 17. bis, h. e. a centro ad peripheriam.* Cardines mundi loco movendos credidit Hipparchus C. 1, 1, 4. — Cardinibus, quibus steterant, opponuntur arbores P. F. 19, 2. h. e. *plagis: de qua significatione Goes. ad scriptt. rei agrar. p. 134. Gesner.* Cardio graece *στρογγύς* exstat et movetur in *στρογγύγι*. Theophr. II. Plant. 5, 7 et 8 *στρογγύς πτελαρώς*, *στρογγύς* ex medulla buxi ilicis et loti.

in Carduetis esti et mustelae P. Mart. 9, 4.

Cardui satio et cultura P. Mart. 9, 1. not. O. 11, 1. not. ut spinis careant P. Mart. 9, 3, ubi in annot. p. 109. de laetueve radice monti, quod testatur etiam Mathiolus ad Dioscor. T. II. p. 32.

Carenariae P. Iul. 7. not. Forte a caroeno vino dictae carenariae. *Lagoeuae* ita dicuntur. In *Groponicis XIII. 7.* de vase est *καρύνη* et in loco Actii in *Comment. p. 39.* laudato. Exodi e. 25. *καρύνοι* et cap. 35. *καρυων* est de *scypho nuciformi.* Hinc igitur carenariam pariter licet derivare.

Carenum vel Caroenum, it. Carcenum, *genus vini cocti, quum tertia perditā duae partes remanserint, ut describuntur P. O. 18. De etymo-*

logia Tuencbus Advers. 43, 23. *ubi a Caribus derivat inventoribus, cum Cassiodorus in tripartita historia Carenos vocet, qui in Graeco sunt Κάρις. Iuvat illas coniecturam Galenus de comp. medic. sec. locos Libro VII. et in Comment. Cornarii p. 466. verum Atticissimos ipsum (ἐφήμα) Siraeum vocant quemadmodum alii Carientum decoctum Siraeum appellandum censent. Laudat Nonius etiam Paulum Aegin.* 3, 28. Σιράκιον ἀπὸ ἰσχυάδων. Caraeum *Apicio* 1, 33. *ubi cum defruto coniungitur, et alias restituit Hunzelbergius. Hucusque Gesner.* Addo Hesychii: σίρακιον τὸ ἀπὸ τῆς σταφίδος ἐφήμα· οἱ δὲ τὸ γλυκὺ, καὶ ἐφημένον οἶνον. Dioscoridi σίρακις οἶνος V. 9. Hippocrati σίρακις οἶνος dicitur. Credo ab urbe Graeciae magnae quae Siris, ab ἱ- nibus Πελίσιον vocabatur. Cf. *Heynii* egregii viri Opusc. Acad. II. p. 235. Verum Caroeni origo mihi esse videtur quaerenda in vino passio nigro Asiatico, quod Galenus his memoravit et καρότιον vocat. Loca posuit Cornarius ad Libros de Comp. Medic. sec. I. p. 466; Hippiatrica similiter p. 272. γλυκίος καρόνου ἢ σκυβιλτίου ubi ex Galeno corrige σκυβιλτίου, et p. 234. καρόνον ἢ ἐφήμα. — Carenum in condimentis aridis quidam legunt C. 42, 49, 2. sed vide not.

Carecta quando exstirpentur P. Aug. 3. C. 6, 22, 2.

Carenum C. 42, 54, 2. *ubi antea Carpum erat. Est graecum Κάρος* Dioscor. 3, 66. *Italici et Galli* Carvi.

Carex. Caricis exstirpatione C. 44, 2, 62. caricibus aut genistis teguntur porticus gallinae P. 4, 22.

Carica, creta V. 4, 57, 4.

Caricis ficus P. 4, 26, 2, 4, 30, 4. ἰσχυάδων βίτον in Καρίε Luciani dial. meretr. 44.

Caricem vetustatis recipit vinum C. 3, 2, 47.

Carina nucis P. Ian. 45, 45.

Carinsa terra Cat. 5, 6, 34, 4, 37, 4. C. 2, 4, 5. cariosior sit vetustate palmula V. 4, 67.

Cariotta Veg. 5, 63. not.

Carmen, an de murmure fluminis dicatur? C. 40, 284. *ubi sine varietate gramine legitur adeo ut Gesneri coniectura haec esse videatur, nec ea inepta. carminis legibus implicare materiam hortensis rei* C. 44, 4, 4.

Carnarium, Ita in carnario fures suspensi Cat. 63. not. Cat. 43, 4, 44, 4. V. 2, 4, 3. Cat. 42, 53, 3. *Ad Carnarium pertinent πράξαι κραιναστά συγκείμενα in οἰκηρᾷ τρυγίᾳ, ἄλλα δὲ ἡλισμένα in Philone Mathemat. Veter.* p. 86. *ubi additur, in eum obidionum servari etiam ἡμακα ἐξω τῶν ὕδων, ἔχοντα τὴν χολὴν ἡλισμένα καὶ ἐξηραμμένα ἐν σκιᾷ ἀπαζίσσεται γὰρ οὕτω διαμένει unde lux Plinio XI. sect. 76. Iccur maxime vetustatis patiens, centenis durare annis obidionum exempla docuere: Quem locum inepte ad bufonium iccur retulit Haradinus.*

Καρύκη an καρική cyttus C. Arb. 28, 4. an quia ταῖς κάρους, pecudibus gratissima? SILE.

Caro. carnes olivarum P. N. 47, 4. pirorum resolutae P. F. 25, 42. dura in carne et cute pira P. F. 25, 9.

Caroenarium et Carenum vid. Caren.

Carpathium pelagus C. 8, 46, 40.

Carpenta stercore P. S. 4, 2. carpenta sudant adminiculis in vineas advehendis Veg. 4 pr. 3. A. e. domus iuncti.

Carpinea manubria C. 44, 2, 92.

Carpinus arbor C. 5, 7, 4. atra Cat. 32. utilissima fabricia P. N. 45, 3. *In Mathem. Veter.* p. 33. est ζῦ-

λατ μελαινων, οζιζων, πελαινων, και καρβινων και ελλαν' ubi *carpinum intellexit interpres.*

de compositis ex Carpo vid. quas in spargo observamus.

Carptim C. 9, 15, 12.

Carptura de eibo apum V. 3, 16, 26.

Carpum edebatur C. 12, 51, 2.

Carseolanus ager C. 3, 9, 2. *Frigida Carseoli nec olivis apta ferendis terra, sed ad segetes ingeniosus ager* Ovid. *East*, 4, 683.

Carthaginiensis ager V. 4, 57, 2.

Cartilago narium habet indicium epilepsiae Veg. 3, 33, 1. *si corrupta sit* Veg. 3, 31, 1.

Caryotae Syriae V. 2, 1, 27.

Caseale C. 2, 14, 7. *ubi ex Lips. esprile scripsi.*

Caseum omne Cat. 76, 4.

Caseus recens et asus C. 12, 57, 4. *Gallicus* C. 12, 57, 3. *casei quando fieri soleant* V. 2, 11, 3. *ut differant ibid. ut conficiantur et servantur* C. 7, 8, 1. *P. Mai* 9, 1. *domesticia ut praeparantur* C. 12, 13, 1. *ut musto condiantur* C. 12, 42, *casei vitia* P. *Mai*. 9, 2. *in casrum lae cogitur, conducitur, glaciatur* C. 7, 8, 1 et 2. *conerescit* a. 3. *conspissatur, condensatur* a. 4. *gelatur* a. 7. *conglatur* a. 6. *Recens necdum induratus caseus antiquis athletis pro eibo erat, cui deinde successit carnis esus.* Pausanias 6 cap. 7. *de Dromeo Stymphalio: λεγεται ως και πρὸς ἐσθίαν ἀπονήσαι, τὴν δὲ τοῖς ἀθληταῖς σὺν τῶν ἐκ τῶν τελευτῶν εἶναι.*

Casia vel Cassia C. 9, 5, 6. *frondens pluribus locis Romae* C. 3, 8, 4. *cum Casia nectens balsama* C. 40, 301. *Cassia fistula* P. O. 14, 13. *daphnitis, musylitis, nardina*, Veg. 6, 13, 4. *not. nigra*, Veg. 6, 13, 3.

Casinate ager Cat. 136. *in Casinati* V. 2, 3, 11.

Casium vel Cassium C. 8, 16, 3. *sub Casino ornithon* Varro *is* V. 3, 4, 2. 3, 5, 8 et 9.

Cassiope sidus C. 11, 2, 78.

in Casum recidit omnis impensa C. 4, 3, 5.

Castalis guttis rorantia antra C. 10, 267.

Castanea natura, ratio, cultura C. 4, 33, 5, 10, 14. *P. F.* 25, 33. *N.* 7, 47. *insitio* P. *ins.* 155, 161. *castaneae insita pirus* P. *ina.* 67. *inalus* P. *ina.* 94. *Castan-ae ad ponendum ut eligantur* P. *N.* 7, 17. *ut servantur* P. *N.* 7, 22. *Castaneae materiae ad quae utilis* P. *N.* 15, 2.

Castaneti iugerum C. 4, 30, 3. *castaneta novella* C. 4, 33, 3. *P. N.* 7, 21.

Castigatores tot saeculorum seri C. 8, 16, 6.

Castimoniale liquamen de piris P. *F.* 25, 12.

Castitas, h. e. Minerva, praesul olivae P. 4, 6, 14.

Castoreum admiscetur elysteri Veg. 5, 24, 2. *unguento* Veg. s. 24, 9. *pulveri* Veg. 5, 24, 12.

Castra ponere noctu V. 3, 2, 15. *h. e. pernoctare.* *Castra apium* P. 4, 37, 4. *stabularii* C. 6, 23, 3.

Castrationis vitulorum gaoera et praecepta C. 6, 26, P. *Misr* 13, 9 et *Mai*. 7 *ins.* *duplex ratio in suis* C. 7, 11, 1. *tempus idoneum* C. 11, 2, 33. *Castratio agnorum* V. 2, 2, 18, *gallorum* V. 3, 9, 3. *Castratio arundineti* C. 4, 32, 4. *not.*

Castratoria ferramenta P. 4, 43, 3.

Castraturae vulnera P. *Mai*. 7, 2.

Castro. castrare caudas catulorum C. 7, 12, 14. *alvos apum* C. 9, 15, 4 et 11. *alvearia* P. *lum.* 7, 2. *vites* Cn. 33, 2. *castratus equus est cantharius* Strabo VII. p. 480. *ἴθιον δὲ τοῦ Ξροθινοῦ καὶ τοῦ Σαρματικῶς παντός*

ἔθους τὸ τοὺς ἔγκους ἐκτίμειν εὐπειθεὶς γάρ. μικροὶ μὲν γὰρ εἰσιν, ὄξεις δὲ σφόδρα καὶ δυσπειθεῖς.

Castrati ab igne Veg. 5, 23, 2, not.

Castus a rebus Venereis C. 9, 14, 3.

Cataclysmos V. 3, 1, 3. not. p. 491. Deucalionis cataclysmos regnante Atheniensibus Cranao, successore Cecropis, accidisse, ex Varone narrat Augustinus C. D. 48. c. 10. Mense Anthesterione, Martio romano respondente, memoriam diluvii istius Athenis celebratam fuisse, obiter memorat Plutarchus in Sulla 14. ἐν ᾧ κατὰ τύχην ὑπομνήματα πολλὰ τοῦ διὰ τὴν ἐπομβρίαν δαΐδρου καὶ τῆς ῥήτορας ἐκείνης ὁρώσιν, ὡς τότε καὶ περὶ τὸν χρόνον ἐκείνον μέλιστα τοῦ κατακλυσμοῦ συμπεσόντος.

ad Cataclytium longanionis Veg. 2, 14, 1. not.

Cataplasmata, emplastrum Veg. 2, 14, 2. cataplasmis utendum Veg. 5, 2, 2.

Cataplasmatis equum ex polline bordei Veg. 3, 54, 3.

Catastalticum Veg. 6, 28, 2. male erat catastolicum 3, 22, 2. Quid sit, docet Dioscor. 2, 1. τὸ τοῦ ἰχθύου ὄστρακον καταστῆλαι τὰ ὑπερσάρκοντα, *Saracenus vertit*, ea reprimat, quae in ulceribus ipsis excrescunt. Gesner.

Catastematis recursu Veg. 1, 17, 5. h. e. eiusdem constitutionis caeli assiderum; eandem puto quam κατάστασιν Hippocratis interpretatur apud Gorræum Galenus, τὴν παρὰ φύσιν ἐν τῷ περιέχοντι (aera intelligit) κρᾶσιν. Gesner.

Catastolicum medicamentum erat Veg. 3, 22, 2.

Catellae, catenulae Ca. 135, 4.

Catenae Ca. 18, 9. quae catenae

lignae P. 4, 13, 1. cateneis utilis ulmus et fraxinus P. N. 15, 2.

Calenetur cervix C. 6, 19, 2. *pro teneatur ex Sang. dedi.*

Catervatim et specialiter oppon. C. 3, 19, 3.

in Catillo composita mistura C. 12, 67, 1.

Catinos aquae ponere oportet V. 4, 63, 1.

Catinum fictile Ca. 84, 1.

Cato Luculli tutor V. 3, 2, 17. not. C. 8, 16, 5. Catones A. e. Cato 4, 14, 1.

Catulire, ostendere se velle mari-tari V. 2, 9, 11.

Catuloticum Veg. 6, 28, 4.

Catulus orator C. 4 pr. 30. olim, ubi nunc Clavus.

Catuli aedes V. 3, 5, 12. not.

Catuli casum ut tractandi C. 7, 12, 12. catulus lactens in medicina equorum Veg. 1, 17, 16. catuli lactentis sanguine placatur rubigo C. 10, 343. catulo facere ante sementem moris est C. 2, 22, 3.

Cati in carduetis habendi P. Mar. 9, 4.

ad Cavaturam vulneris collyrium Veg. 3, 26, 1.

Caudae catulorum ut castrandae C. 7, 12, 14. in Syria breves, in Italia prolixae ovium commendantur V. 2, 2, 3. boum profusae etc. V. 2, 5, 8. inarinae Veg. 1, 20, 2. 4, 12, 3. inter sufficientia quae sint non liquet Gesnero magis quam mihi. Hesychii ἀλεσούριον θαλάττιον αἰδοῖον ἐστὶ δὲ καὶ πογγύειον εἶδος an huc pertineat, ignoro. Etiam Etymolog. M. habet: ἀλεσούριος εἶδος ἰχθύος θαλάσσιον ὃν τινε; κατ' εὐφημισμὸν καλλιωνυμον καλοῦσιν ἐστὶ δὲ τὸ λεγόμενον θαλάσσιον αἰδοῖον ἀλός οὐρά, ἀλοσούριον τι ὃν. οὐράν γὰρ καὶ τὸ

αἰθέριον εἰσέθεν καλεῖν ἐνιοὶ κόγχον κογχυλίου.

Caudinis faucibus horti C. 10, 132.

Cavea, in qua tauri pugnare solent V. 3, 5, 3. Cochleam in cavea Varro vocat iannae versatilis gemis, ut interpretatur Gesnerus. Mihi quid videretur, dixi in addendis ad h. 1. Postea invidi in locum Apollodori Mathemat. Peter. p. 45. ubi καβιό-θωρα ab interprete vertuntur caveae portae; contra p. 48. caveae fenestrate. Ipsa sic sunt p. 47. γίγνοντα ἐκ δύο παραλλήλων βάσεων χλωρῶν ἐν σχήματι καβριόλων, ὅπως ἐν ἐκπύροις τοῖς ἄλλοις ἔχοντα — ἡ δὲ βάση των τοσούτων καβριόθωρων ἐν ταῖς των κανόνων ὅπως ἀποδεσμεύει ὁροῖς ἐσὶν, ὥς ἂν εὐχερῶς ὑποχαλῶνται τε καὶ ἀνέλκωνται διὰ τοῦ συνέχοντος πάντα ταῦτα κορυφαίου σχοτειῶν etc. In carcerebus Olympiis repagula eiusmodi ὑπερήγης διεσθάναι, quas καταπεσούσας decedentes emittere cursores, et equos ait Lucianus de Calummia, quamquam Pausanias Eliac. II. curribus et equis praetentum καλώδιον ἀντὶ ὑπερήγης memorat. Huc pertinere potest etiam locum Apollodori ex Poliorc. p. 81. καλώδιον ἐκ ἀκροῦ ἐκκομμένου τοῦ κάμακος ὀρυζάκτου τρόπῳ. Denique locus Columellae 8, 8, 4. de columbario, a Gesnero omisus, sic habet: Fenestra habeat appositam satis amplam caveam, retibus emunitam, quae excludat accipitres et recipiat egredientes ad apricationem columbas. quem locum recte cum Geoponicis XIV. 6. sect. 6. comparavit Niclas, ubi est: ἐπὶ ἀνατολῇς ἂλλην θυρίδα, τάξας ἐν αὐτῇ τὸν καλούμενον καδέκταν, ὅθεν γὰρ τὰς περισσεύσας ἐπὶ νομῇν ἐξείναι. Quod genus caveae, demitti et sursum trahi solitum, nostri vocant Fallthüre, Zugthüre, columbariique fenestrac

apponunt similiter. cavae h. e. alvaria C. 9, 15, 7. qua iter est in ornithonem V. 3, 5, 14. Cavcis emunire arbores ab iniuria pecoris C. 5, 6, 21. h. e. sepimento rotundo circumdare. Sic cavcis circummunire plantas C. 5, 9, 11, munienda vitis P. F. 10, 5.

Cavealis resina Veg. 5, 53, 2, 6, 14, 1. ubi a Gran. erat Cabialis qui dolliis picatis derosam interpretatur, vel qualis vino condiendo adhibetur. Vide notas.

Caveo. Caveto scabiem pecori Ca. 5, 7.

Cauliculorum cibo sustinetur animal Veg. 2, 6, 2. V. Coliculus.

Caulis. Caulum cum fecit cepa C. 11, 3, 21 et 58. in caulum cito erigi P. O. 11, 3. — Canles (κατ' ἔξοχὴν dicti brassicae) quando serantur et quomodo P. F. 24, 4. Hor. Sat. 2, 4, 15. Caule suburbano qui siccis crevit in agris dulcior. irriguo nihil est elutius horto. Vt condiantur caules C. 12, 7, 5. prototomi C. 10, 369. caulium offic V. 3, 6, 2. qui etiam brassicae caules dixit 4, 4, 1. et al. De caulibus et brassica vide ad C. 10, 129. p. 522. Vide etiam in Brassica. — Caules acanthini C. 9, 4, 4. in vitibus Ca. 33, 4. C. 4, 7, 2. caulium tenerae laurus libra C. 6, 7, 4. V. Colis. Sint quola mundissima C. 7, 3, 9. in Goes. et Saug. Codd. pro caula. Vulgo est quola.

Cauniac ficus C. 10, 114.

Cavo. Cavantur tempora equis P. Mar. 13, 9.

Cauri C. 10, 75. scribitur etiam Corus.

Cum causa Musarum esse dicuntur apes V. 3, 16, 7. h. e. merito. cum cum causa sibi praecece V. 1, 17, 4. — Pro morbo saepe Vegetius, e: g. partes quae in causa sunt 3, 6, 13.

quibus totum corpus in causa est 4, 25, 4. locus causae 3, 30, 2, in causa pulmonum 3, 45, 5. *Add.* 3, 22, 4. 4, 4, 2. 5, 64, 5 et 7. 6, 27, 9.

Causare P. Febr. 25, 2. Edd. pr. ubi reliquae afferre habent: et creare.

Causatio P. 4, 4, 4. *de morbo.*

Cauter, καυτήρ instrumentum ustorium, cuius usus in chirurgia. Hinc cauterere percurrere P. 4, 41, 2. cauteris in instrum. rustico P. 4, 43, 3. Cauter est etiam Tertull. *de pall.* c. 5. Gesner.

de Cauteril ratione Veg. 4, 28. *int.* cauteriis rectia inurere Veg. 4, 44, 3.

Cauterizare subtiliter Veg. 5, 4.

Cavus terebra factus obturatur h. e. forameu C. 42, 8, 4. cavi lasinres V. 3, 45, 4. cavis modicis forantur spatia C. 8, 3, 9. Cava ne faciant mures Ca. 428.

Cea insula C. 9, 2, 4. *add.* V. 2 pr. 3. *in varietate* Edd.

Cedo, cedit pro stercore P. S. 4, 4. pro pulmentario C. 42, 44. cedere binus pro singulis C. 450, 2. cedunt capris capellae C. 7, 6, 9.

Cedria perungere C. 6, 32, 4. Cedria saepe etiam apud Vegetium v. g. 5, 70, 3. *κεδρίων, quam pix vel resina cedri, et κεδριον, liquidius et magis oleosum confundi, iam Gorratius monuit. Add.* Veg. 5, 84, 3. Gesner.

Cedrus durabilis P. N. 45, 3. odorata C. 9, 4, 3.

Celebris via Ca. 4, 3. caleberrimi auctores C. 3, 47, 4.

Celebro. harum studia rerum maiores nostri celebraverunt C. 8, 46, 4. celebratur insitio P. F. 47, 4. vinearum putatio P. Mar. 4, 4. putatio autumnalis P. N. 4, 1. celebrabitus opus (glandia legendae) operis foemineia P. N. 44. Celebrari potest em-

plastratio P. Iul. 3, 4. celebranda est ovium tonsura P. Mai. 8, 4. vitium positio P. N. 2. vinearum positio P. Mar. 7, 2. vindemia P. S. 44, 4.

Celer, canis nomen C. 7, 42, 43.

Celeritudo V. 3, 42, 6.

Celicia *vid.* Caecilia.

Celidonia h. e. chelidonia herba erat Veg. 3, 46, 2. Ita celidonium Scribo. *comp.* 474.

Celie Sardiniae V. 4, 46, 2. *vid.* Ioliem.

Cellae anserum C. 8, 44, 9. balnei P. 4, 40, 4. Veg. 2, 6, 3. columbarum C. 8, 8, 3. familiae Ca. 44, 4. in horreis divisa h. e. loculamenta P. 4, 49, 2. olearia, vinaria Ca. 3, 2. C. 4, 6, 9. V. 1, 44, 2. In plaoa faciendae V. 4, 43, 4. torcularia, defecatoria C. 4, 6, 9. Cella vinaria ut paranda C. 42, 18, 3. P. 4, 48, 4. terrena P. 44, 47, 3. cellae villaticae C. 4, 6, 3. quae cellae quae fenestras postulent V. 4, 43, 7. *De cellae vinariae structura dictum ad Columellam et Palladium l. c. Aldo de Sybaritarum cellis ex Athenaeo XII. p. 579. τοῖς δὲ πλείστοις αὐτῶν ὑπάρχουσιν οἰνῶνις ἐγγύς τῆς θαλάσσης, εἰς οὓς δι' ὀρεῶν οἶνον ἐκ τῶν ἀγρῶν ἀρεμύων, τὴν μὲν ἔξω τῆς χώρας πιπράσκειν, τὴν δὲ εἰς τὴν πόλιν τοῖς πλείστοις διακομίζεσθαι. — Cella et sella confunduntur. *Fid. not.* ad Ca. 43, 3 et 11, 2.*

Cellares columbi C. 8, 8, 4.

Cellarius C. 44, 4, 48. 42, 3, 9. de huius diligentia qui scripserit C. 42, 4, 2.

Celo. celantur sidera, occidunt C. 44, 2, 34. celat se vespere stella C. 44, 2, 36.

Celsus. celsi agri C. 4, 2. 4. celsissimo Germano procerior Iudaeus C. 3, 8, 2.

Callia intellige spica Veg. 2, 31 et 32.

Censeo. *censeo vitare* h. e. vitandum C. 1, 5, 7. *censeus* pampinare C. 4, 6, 3, *instituere* C. 8, 2, 5. *diducere* C. 5, 6, 36. *praecipere* C. 6, 8, 3. *pernoscere* C. 6 pr. 3. *censuerunt rescere* C. 4, 40, 2. *censeri* numerus potest C. 6, 23, 3.

Censores censu admittunt populum V. 3, 2, 4. *apud censores causae aguntur* V. 4, 8. *extr.*

Censoria lege committere V. 2, 4, 46. *censorium opus* suscipere C. 42 pr. 10.

Census. *censibus* pene totis redimi C. 12 pr. 9.

Centaurea Veg. 3, 2, 26. *violacea* Veg. 4, 55, 2.

Centarus C. 44, 2, 39.

Centenarii greges V. 2, 4, 22. V. 3, 6, 6. *fistula ad aquam ducendam* P. Aug. 42. *Hae pertinent loca a Cangio collata, ubi centenarium dicitur pro fistula centenaria.*

cum Centesimo redit semen in Sybaritano V. 4, 44, 4.

Centimalis fistula Veg. 2, 45, 5, 24. ἀπὸ τοῦ κεντάβιον nomen habere videtur: ad paracentesin certe adhibetur.

Consentis Excell. *Platnerus* et a κέντραξ derivatum nomen putat. *Quendit mihi etiam acum triquetram qua acuta est, ceterum teretem, cum cannula qua continetur, quod instrumentum trois quarta a Gallis hodie venari me docuit. Nilil autem ea aptius ad paracentesin, cum impressu vena extrahi, et reliqui in vulnere canna argentea possit. Vid. centralis.* Gesner.

Centones sarcire Ca. 2, 3. *add. Schoettg. ad Iuvenium* 2, 375. *Centones pueris* Ca. 10, 5. e veteribus vestimenta Ca. 59. equis imponuntur Veg. 2, 59, 2. *Centonibus* con-

fectis prohibetur frigus C. 1, 8, 9. *Ex graeco κέντρον, ὁ, α κεντάν. Biton Mechanicus in Mathem. veter. p. 109. κέντρον ἦτοι ἰαχτισμοῦ. Scholia ad Aristoph. Nub. 450. interpretantur: τὸ ἐπισπῳόμενον τοῖς ὄνοις, ἐν πολλῶν καὶ διαφόρων συρραφῶν σακκίον, καὶ ἐπίσπωμα ὄνων. unde aux duxit Suidas in Κέντρον. Centones sarcire dicitur ut ibidem encullis sarcire. Centunculum pro strato mularum dixit Livius VII. 4. satilem centunculum Apuleius Milesiar. I. p. 104, 41. Idem in Apologia Mimi centunculum dixit, ut histronis crocotam tragœdi tyrimo. Vnde Rucoboni Histor. theatri Italici coniciebat intelligi centunculum multicolorum Sannionis Italici, quem Itali Zanni vocant, Galli Harlequin. Centunculum praeterea genus cuculli dixerunt Romani. Plinius 24, s. 88. centunculum vocant nostri folia ad similitudinem capitis penularum. Caput igitur penularum est cucullus. Sic caesis pilea sula de lacernis habet Statius Silvarum 4, 9, 7. et Martialis XIV. 32. de pileo: si possem totas cuperem misisse lacernas: nunc tantum capiti munera mitto tuo.*

Centralis fistula Veg. 5, 24, 4. eadem quae centimalis.

Centrae Veg. 4, 25, 5. not.

Centum ex modio nascuntur in Byzatio V. 4, 44, 2.

Centumpondium incertum Ca. 43, 3. *V. not.*

Centumvirale indicium cum vocatur, numerus non est ad amussim V. 2, 1, 26.

Centuria rusticis quae V. 4, 40, 4. C. 5, 1, 7.

Centum an centrae? in equis Veg. 4, 25, 5. not.

Cepa Ascalonia, Massica, Pompeiana ut condiantur C. 12, 10, 1. *de*

Ascalonia etiam C. 44, 3, 57. Mariscam simpliciter unionem vocant rustiei C. 42, 40, 4. Germana V. 5, 53, 4. longior P. Mar. 40, 34. quae esse videtur, de qua Plinius 49, c. 6. nomen genus ceparum condimentarium, quod illi getion, nostri Pallacium vocant, nullo fere capite, radice tantum oblonga, quod subinde reseratur ut porrum. De quo etiam Apicius IV. 2. Graecum est Hesychii Παλλάχανον ὑπόμυρον. Ασκαλιώνεται. Ipsum etiam Cepae vocabulum ex graeco ductum. Hesychius: Κάπια. τὰ σκόρδα. Καρυήται.

Cephalargicus equus Veg. 4, 25, 2. pro cephalig.

Cephalium, quod facit ad omnia vulnera claudenda Veg. 6, 28, 4.

Cephalo, palmae planta P. Apr. 5, 2. not. p. 442. Addo locum Mathioli ad Dioscor. I. c. 69. de bdellio, ubi Neapolin ex Sicilia transferri narrat plantam palmae cubitali vel paulo ampliore longitudine, cefalione nuncupatam T. I. p. 82.

Cepheus exoritur C. 44, 2, 54.

Cepinae cultura C. 44, 3, 56. Ita Cato porriosa pro porro. Eundem de cepina Columella quae de cepula Paludins.

Cepulae satio et cultura P. F. 24, 2. et O. 44, 4.

Cepum pro sevum legitur Veg. 2, 64.

Cera quando et quomodo fiat C. 9, 46, 4. P. Iun. 7, 4. Cera Punica Veg. 4, 44, 2. 4, 23, 4. etc. Priore loco Corb. liber habet Ponticam. Pontica alba natura, tyrrhenica seu tusca arte, teste Galeno Comp. medie. sc. genera I. p. 320. Cerae discolors pictorum V. 3, 47, 4. not. propoleos unc. 2. AFS. Veg. 6, 44, 4. Cerarum in alveis figura C. 9, 45, 8.

Cesare dolia C. 12, 50, 46.

Cerasi satio et cultura P. O. 42, 4. insitio P. ins. 443. inseruntur brumalibus diebus V. 4, 39, 2. agrestis cerasi satio P. N. 7, 23, insitio P. Iun. 45, 20. Cerasa ut sine osse nascantur P. O. 42, 7. ut serventur P. O. 42, 9.

Κεράσιον, siliqua Graeca C. 5, 40, 20. C. Arb. 25, 4.

Ceratum liquidum C. 7, 7, 4. tene-rum vocal Scribo. comp. 473. liquidum saepe Celsus observante Rhodio Lex. Scribo. Graece κηρωτή, mediac iuter unguenta et emplustra consistentiae, veluti quae Gallis Pommade dicitur. Dioscor. 2, 81.

Ceraturam pati C. 42, 50, 46.

Ceraminiae vites C. 3, 2, 4. quod rubeant velut ignis Irid. Orig. 47, 5. SMOETTO.

Cercidis olea C. 5, 8, 3. radius.

Cereale papaver C. 40, 344. not. Vide etiam Cerealis.

Cerebellare Veg. 3, 44, 3. 3, 42, 6. 5, 32, 2. pulvillus capiti apponendus. Gesner.

Cerebellum idem. in Edd. a. G. Cerebello apposito caput munire Veg. 3, 44, 3. cerebellum de lanata pelle Veg. 3, 7, 4.

Cerebrosi boves C. 2, 44, 44.

Cerebrum ubi commovetur Veg. 2, 7, 4. Cerebro indita lana Veg. 4, 40, 5. h. e. loco externo apposita ungilur cerebrum Veg. 3, 42, 3. puscama calidam cum spongia apponere id. 3, 39. rutam supra cerebrum ponito id. 5, 42, 2.

Cerefolium vid. Caeref.

Cereolis stipantur calathi C. 40, 404. not.

Ceres eadem quae Terra mater V. 3, 4, 5. et Liber invocati V. 1, 4, 5. in Cereris initiis porci immolantur V. 2, 4, 9. eius minister bos V. 2, 5, 3. C. 6 pr. 7. proles, Proserpina C. 40, 269.

Ceretanum summi ludit C. 3, 3, 3.
3, 9, 6. Ceretani populi sunt ceterioris
Hispaniae, qui Iuliani cognominantur.
BRONCHVS.

Cerialis pompa V. 4, 2, 11, ante
Victorium Cerealis.

Cerinthae ignobile gramen C. 9,
8, 13. Theophrastus H. P. VI. 7.
inter flores oestivos nominat τὸ κέρνυ-
δον. Aristoteles H. A. IX. 40. inter
apium cibos (Bienenbrod) nominat
κέρνυδον, ubi Codex Medio. cum ver-
sione Thomae κέρνυδον, Vatio. κέρνυ-
δον, versio Scoti apud Vincentium
cocizon scriptum habet. Helychius ἐπι-
δάκην interpretatur. Cum erithaeae et
sandalaeae naturo coniungit eundemque
focit etiam Plinius XI. sect. 7. cum
quo facere videtur Aristoteles V. 22.
qui diversis locis unus est vocabulis his
tribus. Ex Menecrate plura Plinius
dixit de cerintho seu erithaeae: pluri-
mus in Graecis nucibus (i. e. amy-
gdalis) Menecrates florem esse dicit,
futuræ messis indicium, sed nemo
praeter eum: ubi verba futuræ mes-
sis indicium omisit Harduinus eumque
secutus Brotier. Ille scilicet omissa eo
reperit a Codicibus duobus Colbert. et
totidem Regius; quod vero de reli-
quorum omnium librorum MSS. con-
sensu addit Harduinus, falsum est.
Nihil enim ex Chiffletiano libro va-
rietatis annotavit Dalecampius, nihil
ex duobus libris suis Putschianus. Cerin-
the herba, forte a Cerintho, Euboeae
urbe, dicta, eodem forte est, quam a
Chalcide Euborae πίκυν χαλκιδίκυν
una cum amygdalo tanquam ad meli-
ficium praestantissimum memorat
Auctor Mirabil. Auscult. c. 19. ubi
addit: πικιστον γὰρ γόνον φασιν ἐξ
αὐτῶν γίνεσθαι.

Cernere per cribrum quam minu-
tissime Ca. 107, 1. cribello spisso P.

Iun. 11. contundis pariter et cernis
Veg. 5, 27, 6 et 1, 13, 5.

Cero. Cerari dolium sexta quaque
olivitate C. 12, 50, 15.

Ceroti instar efficies P. 4, 41, 3.
Veg. 3, 7, 2.

Cerreia glans C. 9, 20, 5. 9, 1, 5.

Cerrus C. 7, 9, 6. excisa P. F. 18,
3. de cerro tabulata P. 1, 9, 3.

Certaminum sacrorum studiosi C.
3, 9, 5. ad certamina laborum pa-
tientissimi C. 6, 29, 4.

Certum habeo, desideratibus C. 2,
22, 5. certam facere alicui diem Ca.
149, 4.

Cerva nomen canis C. 7, 12, 13.

Cervinus color equi P. Mur. 13, 4.

Cervinum cornu, remedium pul-
lis contra afflatum serpentis C. 8, 5,
18.

Cervix eiecta, laxata Veg. 3, 41,
4, mota, deiecta Veg. 3, 4, 23 sq.
vitis C. 4, 7, 3. Cervices αἰχῆς a
collo τραχήλος diversae. V. 2, 5. cf.
ad V. 2, 9, 4.

Cerussa plumbo creatur attrito P.
Aug. 11, 3.

Cervus aevi longioris vitam sorti-
tus C. 9, 1, 8.

Cesposum litus C. 10, 130, not.

Cessator C. 11, 4, 16.

Cessim h. e. retrocedendo Veg. 5,
21, 1.

Cestina mala in Codd. Col. 5, 10,
19, forte Cestiana de quibus in Com-
ment. p. 295. positam Cornarii refu-
tavit Mathichus ad Diosc. I. p. 220.
Vulgo in Columella Sextiana legun-
tur. Sed plane Caestiana Sangerm. in
C. 12, 47, 5.

Cestum quid V. 4, 8, 6.

Cetariorum officinae C. 8, 47, 12.

Cetarius liber Matii C. 12, 44, 1.

Cetarii θυνοσκόποι etiam dicuntur.
Varro apud Nonium: non animad-
vertis cetarios, cum videre volunt

in mari thunnos, ascendere in malum cito, ut penitus per aquam perspiciant pisces. *Eadem de θυννοσπίοις Oppianus et Aelianus tradunt.*

Ceti unguine linitur C. 6, 32, 4.

Cervae vaccae Aldinae C. 6, 24, 5.

Chaerephyllum C. 11, 3, 14. eius satio et cultura C. 11, 3, 42. Chaerephyllum breve C. 40, 110. *vid. Caeref.*

Chalasticae unctiones Veg. 4, 28, 6.

Chalcis Euboica C. 1, 4, 9.

Chalcidica creta V. 1, 57, 1. Chalcidici galli V. 3, 9, 6. Chalcidicae gallinae C. 8, 2, 4 et 13. fici V. 1, 41, 6. C. 5, 10, 11. 10, 414.

Chalcis salibus exesa C. 8, 17, 12.

Chalcitis saepe a *Veg*etio nominatur, ad quem vide not. p. 51.

Chaldaei solstitium brumale ubi statuunt C. 11, 2, 94. polliceri solent improbissime C. 11, 1, 31. non consulendi Ca. 5, 4.

Chamaedryas Veg. 5, 51, 2.

Chamaeleon herba Vegetio v. g. 2, 17, 4.

Chamaepitys Veg. 5, 54, 7. *Latina* Ahiga, cf. *Rhodi*us ad *Scrib.* p. 347. *Teucrium chamaepitys* Linn. *Gallis et Italia* yva.

Characatae vites C. 5, 4, 1. 5, 5, 16.

Character signare pecus C. 11, 2, 14. P. Ian. 16. Luciliano libelli V. 3, 2, 17. cauter signatos equos λυκκάρους Venetos habet Strabo 5. p. 329.

Charta substrata C. 12, 45, 4. *not.*

Chelidoniae, purpureae ficius C. 10, 415. Hirundineam ficum vocat *Mucrob.* 2, 16. ita enim legendum, pro vulgato harundinea. Gesn. Χαλιδονίας ισχυδός Atticas memorat *Machon. ap. Athenaeum* XIII. p. 582. unde Cyprii vinum κατορχίτην conficiebant, teste *Dionys.* V. 41. ubi est: ισχυδός αἰ

χαλιδονίας καλούμεναι ἢ φοινίκαι, μέκιναι δ' αἰσίν.

Chelydri more dependens cucumis C. 10, 578.

Χηνοβοσκίων V. 3, 10, 1. Chenoboscia ut constituentur C. 8, 14, 1.

Χηνοβοσκή, nantium volucrum aviaria C. 8, 1, 4.

Chia ins. V. 2. pr. 3. Chiae ficus V. 1, 41, 6. C. 10, 414.

Chirocmeta *vid. no. ad.* C. 7, 5, 17.

Chirurgia quae appelletur Veg. 3, 13, 1.

Chlora medicamentum V. 6, 28, 3.

Choenix, *mensura* P. O. 14, 5, choenicas duas P. N. 20, 1.

Χοῖρος porcus V. 2, 4, 17. in virgine V. 2, 4, 10.

Cholera Veg. 3, 50. arida et humida *ibid.* 51.

Chordapsos Veg. 2, 13, 2, 21.

Chordi agni, foetus V. 2, 1, 19. chordi agui duo annumerantur pro una ove V. 2, 2, 5.

Chordulae *vide* Cordulae.

Choreis intenta virgo C. 10, 269.

Choreusae (χορεύουσαι) Ludinorum insulae V. 3, 17, 4.

Χορίον, vulva intima V. 2, 1, 19.

Chors pro cohors *vide in* Cors et cohors.

Chorus cauentium C. 12, 2, 4.

Chrysomelina mala C. 5, 10, 19.

Plin. 15. sect. 10. Chrysomela incisuris distincta, colore ad aurum inclinato. *Vide not. ad Pallad.* 3, 25, 24. et *Strutea.*

Chylus, χυλός Veg. 5, 37, *not.* 5, 65, 2. *not.*

Ciballs *ad* V. 2, 11, 1.

Cibarium oleum C. 12, 50, 18 et 21 *it.* 22. cibarius aspor C. 12, 11, 2. *not.*

Cibaria rusticorum adiuvat, h. e. in cibis assumitur C. 12, 11. condere

V. 3, 16, 4. bubus Ca. 60. diurna C. 8, 4, 5. familiae Ca. 56. not. galinacei generis C. 8, 4, 1. Cibariorum iusta fortius conficere C. 5, 6, 4. Cibariis leguminum sustineri C. 2, 10.

ad Cibatus usus far expedire V. 1, 63, 2. cibatus quod sit V. 2, 8, 3. cibatus positas offas V. 3, 5, 4. Cibatu largiore tentare V. 2, 4, 15.

Cibo. cibandis pullis utiles locustae C. 8, 11, 15.

Cibi appetentiam quae restituant pecori C. 6, 8, 2. maioris plantae V. 1, 23, 2. vid. pabulum. maximi casei bubuli V. 2, 11, 3. minimi ovilli ibid. Cibi conditivi C. 7, 9, 9, contractari a quibus debeant C. 12, 4, 3. Cibi digesti C. 8, 5, 20. 8, 7, 2. h. e. excrementa.

Cicatricosa putatio C. 4, 27, 3. vitis C. Arb. 11, 4.

Cicatrice oculorum ut amentur C. 6, 33, 1. no. In eodem remedio Plinius 32. sect. 24. cicatrices oculorum cum melle sanat seipiae cortex. Ceterum Paulus Aegineta 3. o. 22. cicatricem et nukeulam, οὐλάν, νεφέλιαν ait in oculorum ammitate fieri ex curato ulcere. λεύκωμα seu albuginem, album, si altior fuerit cicatrix; ita vero appellari, quia in oculi nigro albae appareant. Causam quaerunt Aristoteles Probl. 1, 9, 2. et Alexander Aphr. Probl. 1, 114.

Cicer Pnuicum, veruaculum C. 9, 1, 8. crudum Veg. 6, 12, 3. erat ubi nunc aeris crudi. Ciceris genera eorumque satio C. 2, 10, 19. not. P. Mar. 4. not. De arietino vide sub hoc vocabulo. Dioscoridis Codex vetus II. 126. de arietino πριόν, haec addit: στενόφυλλον ὑπόλευπον δολίχους μικροτέρας καὶ πελυκάρους. ubi δολίχοι sunt legumina, alique. Cicer in cibum hominum serebatur; frictum Graeci et Latini comedeant, ut hodie fit in

Orientis regionibus, teste Shaw Travels p. 222. Sed etiam cicer immaturum et viride, tunc farinam in iure elixatam, vel cicer in aqua elixatum comedeant, teste Galeno de Aliment. Facult.

Cicera pakuli genus C. 2, 11, 1. sed neque hominum cibo inutilis C. 2, 11, 12. quid a cicercula differat, et eius satio P. Mar. 6. Vide annotationem ad Colum. p. 92, 93 et 104. Lathyrum Graecorum sativum esse ciceram, et vulgo in Gallia Cisalpina, Cesara dici; (Linnaei Lathyrum ciceram) eius vero generis discrimen minoris grani a colous cesarella nuncupari (a Io. Bauhino sub Lathyriflore rubente et albo nomine relatum) monet Pontedera Postumorum T. I. p. 33. qui simul annotat, ubi ervilam aut ervilam Varronis et Plinii videri eundem esse cum minore ciceræ genere, quod semina ervo similia gerat.

Cicerculae satio C. 2, 10, 19. P. Ian. 5. F. 4. Esse pisum semina quadrita ferens, quod agricolae Transpadani Bisola nuncupent, monuit Pontedera Postumorum Vol. I. p. 32. Esse in hoc genere quid parva senilia ervo non maiora gignat, idque a Romanis prisco fere vocabulo hodieque cicercula dici, de quo Plinius 18. o. 7. Illud tamen prius et maius genus saepius a Romanis satum fuisse, arguit Pontedera ex modo seminis; tribus enim modis, quot ciceris et pisi, impleri iugerum et Plinius et Columella annotant. Rusticos Galloprovinciales Cicerculam sub nomine La Gesse conuocare, testatur Garidel. p. 271. Comparatis Dodonaei lathyrum cicerculam Pempt. 522.

Ciceronis eloquentia C. 1 pr. 30.

Ciconia instrumentum C. 3, 13, 11.

Cicuta e segetibus vellenda, et

substernenda pecori Ca. 37, 2. cicutae succus bovi iusano Veg. 6, 3, 2.

Cilicia unde dicta V. 2, 44, 42. add. C. 4. pr. 26. ciliciis absterges equum Veg. 2, 44, 3.

in Cilicia et Pamphylia C. 44, 2, 56.

si Cilium ruperit equus Veg. 3, 22, 6.

Cinex in medicina equorum Veg. 2, 33, 2. boum Veg. 5, 44, 21. cimicis nidor C. 6, 48, 2. conf. Veg. 4, 24, 2.

Ciminum vide Cuminum.

Ciminus lacus C. 8, 46, 2.

Cimolia creta C. 6, 47, 4. Veg. 2, 29, 2, 32, 3, 4, 36. Eius usum $\delta\epsilon\lambda\tau\iota\sigma\mu\acute{o}\varsigma$ $\delta\iota\alpha\sigma\phi\alpha\tau\iota\kappa\acute{o}\varsigma$ docet Diosc. V. 176.

Cinara hispida C. 40, 235. eius satio C. 44, 3, 44 et 28. Cineras pro spinas uoninat Cod. Pol. et Sang. in Col. 2, 47, 4. In Plinio VIII. s. 44. cervus herba cinare venenatis pabulis resistit: unde Solinus c. 49. similiter herbam cinarem nominat.

Cineritia terra V. 4, 9, 7.

Cingere fasces apio et porro C. 40, 374.

Cinis ad stercorandum C. 2, 45, 6. 44, 3, 28. conf. P. Mar. 10, 4. contrahit piris argutos spores P. F. 25, 4. Cinis lixiviae C. 42, 22, 4. ingerendus ad muscum necandum P. S. 40, 3. cineris pulveres P. F. 25, 44. Cinere in modum gypsi temperato linitur dolum C. 42, 43, 44. samentorum oblita dolia P. O. 44, 46.

Cinyreia virgo C. 40, 172.

Cio. cit altum C. 6, 5, 4.

Circines locum acuto cuprino Veg. 4, 42, 2.

Circinus P. 3, 40, 6.

Circiter messem hordeaceam V. 2, 44, 7. V. 3, 8, 3.

Circitis olea C. 5, 8, 3. antea erat.

Circulo curvantur C. 4, 20, 3. in Codd.

Circum V. 3, 40, 3. pro circiter, nisi etiam ita legendum: G. circum orbem indere Cat. 24, 4.

Circumagere suovituaurilia fundum Cat. 44, 2.

Circumaggerare terram C. 5, 42, 3.

Circumcalcare codicem C. 5, 6, 24. Siculus* Flaccus p. 5. Goss. Adiectis etiam quibusdam sasorum fragminibus circumcalabant terminos, quo firmitus starent. Schuerre. Vid. Circumeule.

Circumcidere C. Arb. 26, 8. bis. latera scrobis C. 5, 9, 9. not.

Circumcidaneum mustum Ca. 23, 4. Circumcisitum mustum V. 4, 54, 3.

Circumcisorium (instrumentum) Veg. 4, 26, 2.

Circumciso pede C. 42, 36. circumcisis, quae huc non pertinent V. 4, 44.

Circumculari C. 5, 6, 8.

Circumdare terram radices Ca. 44, 4, 4, et peratmesium, circum vestimenta eam dato Cat. 457, 44.

Circumdant fissuram libro C. 4, 29, 40. circumdatur murus C. 9, 4, 2.

Circumleo cubilia C. 8, 5, 4. alvearia C. 9, 9, 4. equis C. 4, 3, 42.

Circumfluxere luponi muli V. 2, 9, 2.

Circumfodere plantam C. 5, 6, 47. P. F. 20, 2. circumfodi amat mespilus P. Mart. 40, 49. circumfodiri C. 5, 9, 42.

Circumfricare Cat. 26.

Circumitus solis V. 4, 5, 4.

Circumliniendus oleo C. 6, 47, 8.

Circummunire sepe, maceria, fossa C. 5, 40, 4.

Circumunitae arundinibus C. 5, 4, 1.

Circumplectito lamine Cat. 24, 2.

Circumplumbato modiolos Cat. 20, 2.

Circumscribere diffusum scriptorem epitomis C. 1, 1, 10. subula C. 6, 5, 4.

Circumsecare ungulas C. 6, 6, 4. radices Cat. 114, 1.

Circumsignare arborem C. 5, 11, 9. gemmam P. lun. 5, 3.

Circumtinniendu aere V. 3, 16, 30.

Circumvallare sulcis C. 11, 3, 4.

Circumvenerunt truncum vincula C. 4, 29, 10. circumvenire manus ramum potest C. 5, 9, 2. saepiuscule cum circummunire permutatum reperitur.

Circumventa vitibus arbor C. 5, 6, 30.

Circumversum focum Cat. 443, 2.

Circensibus ludis, sublato ovo V. 1, 2, 11. apparatus pompae eorum C. 3, 8, 2.

Circus maximus V. 3, 13, 3. in circo Veg. 3, 47, 1. circo parantur equi Veg. 6, 6, 2.

Cirrus frontis in equo Veg. 6, 2, 1, ubi desinit cervix ibid. cirri in articulis pedum, naturale ornamentum, non resecandi Veg. 2, 28, 34. tibiales, proaine infra gambam Veg. 6, 1, 2. de sub cirro Veg. 1, 25, 6. cirris Veg. 6, 4.

Cisorium ossis Veg. 3, 22, 1.

Cista viminea quadrata C. 12, 54, 2.

Cisternae sub tectis, lacus sub dio V. 1, 11, 2. ut fiant, et ut aerciantur P. 1, 17, 3.

Cisternina aqua C. 12, 43, 6. Veg. 2, 28, 18. 5, 8, 3.

Citatum bovem agere C. 6, 6, 3. etc.

Citharoedi non sunt omnes qui habent citharam V. 2, 1, 3.

Cito. citat fructum e duro P. F. 9, 6. materiam planta C. Arb. 10, 3. ex arcu C. 4, 15, 2. radices vitis C. Arb. 7, 2. virgam vitis C. 3, 6, 2. citavit in summo radices C. 5, 5, 5. citare per nomina C. 11, 1, 22. citatur alvus C. 7, 9, 9. citantur stirpea e duro C. 3, 10, 3.

Cito h. e. iusto citius, ut aro P. 1, 6, 15.

Citra aetietatem vesci C. 9, 13, 2. citra, h. e. ante Calendae C. 2, 8, 3. matris perniciem C. 7, 3, 16. rusticici operam C. 11, 3, 55. hoc experimentum C. 2, 2, 20.

Citrage herba apibus grata P. 1, 37, 2. citrargo scribitur P. Apr. 8, 6. Libri alii citriago et citreago habent.

Citrete tegumenta defraudantur a frigore P. F. 21, 14.

Citreum int. Pomum P. Mart. 19, 15. *Minutal dulce ex citriis Apicii IV. 3. non esse ex citrio nostro recte monuit Beckmann Beyträge zur Waarenkunde Vol. I. p. 569. Equidem suspicor, citrinos cucumeres intelligi, de quibus ad Columellae X. dixi.*

Citrus de arbore P. lul. 3, 2.

Citrus in luxu villarum V. 3, 2, 4. *Ligni genus non esse ex citro nostra sed ex cedrorum genere suspicatur Beckman Beyträge zur Waarenkunde Vol. I. p. 570. Varietatem ligni arguit locus Strabonis 4. pag. 310. τῆς ποικιλίας τῶν δούρων οὐκ ἴσται χρίσας πρὸς τὰς τραπέζωντας. De citro dixi ad Palladium p. 119. Addo nunc locum de spinis circa folia apud Etymologum M. in vocabulo κίτρων, excerptum ex Athenaeo 3. p. 84. Εἰς αἴσιο et cultura P. Mart. 10, 14. in aëlio P. Ins. 109. arbor ab Assyriis culta P. Mart. 10, 16.*

- Civis. Civium nexu occupari C. 4, 3, 12.
- Civitate Romana donare agricolationem C. 4, 1, 12. in civitatibus Graecis C. 42, 47, 9.
- Clabi semen Veg. 5, 23, 12. *visitase videtur legi pro dauci. quod Codd. habent.*
- Clamosissimae mortes boum Veg. 4 pr. 4. not.
- Clare occidere incipit C. 42, 2, 52.
- Classes operarum C. 4, 9, 7.
- Clatrata praesepta Cat. 4, 1.
- Clatri marginibus infinguntur, qui super aquam emineant. C. 8, 47, 10.
- Clatro. clatrare seris C. 9, 4, 4.
- Clava torcularii Cat. 43, 4.
- Clava et talea serere P. Mart. 40, 12 et 13 ubi *distinguit clavam a talea Palladius vid. not.*
- Clauco *vide* Claveo.
- Claudicat fructus C. 4, 2, 4. claudicanti bovi remedium C. 6, 12.
- Claudigo Veg. 4, 26, 1.
- Ap. Claudius Augur V. 3, 2, 2.
- Claudius Augustalis C. 44, 4 et 2.
- Claudo. claudunt venationem voluptati suae C. 9, 4, 4. h. e. *feras, quas animi causa veniuntur.* Clauserunt Neptunum C. 8, 46, 3. clauduntur vulvae cicatricibus.
- Claveo ferreo pro solea MS. Veg. 4, 17, 2. ubi tamen clauco ex Carb. laudatur a Gesnero.
- Claviculae vitium C. 4, 6, 2. claviculis adminicula comprehendunt C. 4, 6, 2. *Gallis vrilles.*
- Clavis. sub clavi habere V. 4, 22, 6.
- Clavola eadem, quae talea V. 4, 40, 4. *vid. Clava.*
- Claustra patitur mugil C. 8, 17, 7.
- Clausulam imponere disputationi C. 3, 19, 3. clausula peracti operis C. 12, 57.
- Clausum. Sub uno clauso C. 7, 6, 5.
- Clausa animalia ostrea P. D. 6, 4.
- Clavuli capitati V. 2, 9, 45.
- Clavus tediae radicibus Punicarum arborum infigitur P. Mart. 40, 3. *vid. Cuneus. cuprinus vel ferrea amygdalorum radicibus imprimitur P. Ian. 45, 48. Clavo aeneo purgandi vermes P. Mart. 40, 4. Clavi cornei Cat. 48, 9. Clavi muscarii Vitrarii 7, 3. hodie muscardini Italia, Zwecken: cultelli lignei ibid. similes sunt — infestantes pedes ovum ut curentur C. 7, 5, 14. Vide Clodus. Quod si clavum fecerit Veg. 2, 60, 2. h. e. durum callum in tumore. 6, 28, 6. not.*
- Clemens. clementior dies C. 44, 2, 2. clementius genus columbarum, agrestibus appositum V. 3, 7, 2.
- Clementer agitant venti oleas P. N. 5. assurgens collis C. 2, 2, 4.
- Clementia diei suadet C. 9, 43, 4. 44, 2, 2. hiemis C. 5, 5, 6. nascentis anni C. 44, 3, 9.
- Clerusima herba an est? *vid. Far. lect. Veg. 4, 43, 4. not. i.*
- Clibano similis scrobs C. 5, 40, 4.
- C. Arb. 49, 2. torrefactae ficus C. 42, 45, 4. subtili patet longanum Veg. 4, 47, 4. pluribus foraminibus admittere ignem patet ex Dioscor. 2, 81 et 96. *infra latior, superius angustior. Cf. ad Cat. 38. in Postumis Pontederac.*
- Clima geometris quod? C. 5, 4, 5. climate medio ventris Veg. 4, 43, 3. h. e. e regione.
- Clitellis aptior mulus C. 6, 37, 14.
- Clitellarii asini Cat. 40, 4. muli C. 2, 22, 3.
- Clivus locus C. 2, 46, 4.
- Clivulo adverso C. 6, 37, 10.
- Clivus. clivi graciles C. 2, 4, 44.
- Clonearum coenum C. 2, 15, 6.
- Clodi pedem ovium infestantes C.

7, 5, 11. *ut est in Codd. pro clavi.*
Glossarium Vegetil Gothani Morbus
Clodus sunt dolores clauaturae.

Clostra Cat. 13, 3. Romanica Cat.
 135, 2.

Cludere pro claudere C. 12, 44, 2.

Clunibus C. 8, 5, 19.

Clusinum far C. 2, 6, 3.

Clystere per intestinum infundis
 Veg. 4, 15, 3.

Clysterizabis Veg. 2, 15, 5, 2, 17,
 3. *ubi antea erat clysteriabis.*

Cneci semen C. 7, 8, 1. *not.*

Coa ins. V. 2 pr. 3. *ubi Edd. pr.*
Cea.

Coacescit vinum V. 4, 65, 2.

Coactio passionis nomen in anima-
 libus Veg. 2, 9, 1, 2, 10, 5, 2, 15, 5.

Coactor Cat. 150, 2.

Coactura cuiusque diei de oleo C.
 12, 50, 3.

Coactus igne lento C. 7, 5, 10.
 coacta materia C. 7, 8, 6.

Coaddere cretam Cat. 40, 2.

Coadditur semuncia salis C. 12,
 21, 2. *ubi dedi eo addicitur.*

Coaequalium græx C. 8, 14, 8. *Pr-*
mus est Columella apud quem haec
vox reperitur, frequentata deinde a
Petronio, Iuliano, etc. vid. Heinz. et
Burm. ad Petro. c. 136. Gesner.

Coaequare aream Cat. 94. pastina-
 tum C. 3, 16, 1. sulcum C. 11, 3,
 48. arena et calce P. 4, 13, 2. cylin-
 dro Cat. 129. crate inducta C. 2,
 18, 4.

Coaggerare falsa fresa C. 8, 6, 1.

Coagmenta Punicea Cat. 18, 9.

Coagmentat surculus fissuram C. 4,
 29, 8. *not.*

Coagulare Veg. 2, 16, 1, 2, 17, 1.
 45, 4 et 6, 10, 3. *not. p. 39.*

Coagulare caseum lacte P. Mai.
 9, 1.

Coagulum agni aut haedi C. 7, 8,
 4. coaguli genera V. 2, 11, 4. eius

vicem quae suppleant P. Mai. 9, 1.
Pro lacte coagulato tremulo, non in
caseum durato coagula liquefacta lacte
dedit Ovid. Fast. 4, 545. Metam. 13,
830. tumuere coagula lacte. Calpurnii
Ecl. 3, 69.

Coalescit gramen C. 2, 18, 5. sar-
 mentum depressum C. 3, 18, 6. se-
 men C. 3, 5, 2. surculus V. 4, 41, 2.
 triticum C. 2, 6, 4. *Formam hanc*
damnat et coalescere ubique restituit
Lambinus ad Lucetii VI. 1066. eius
rationes tam apertae sunt, ut mirer.
Gesnerum earum non mo in loco me-
minisse in Thes. L. L.

Coangustare V. 3, 16, 15.

Coarctatae in angustis caveis C.
 8, 7, 1.

Coareto in struem C. 2, 19, 2.

Cochlea (vel coelea ut semper fere
 apud Varronem et Vegetium legitur)
 animal testaceum, de quo V. 3, 14.
 int. cochlearum testae vacuae P. 4,
 35, 9. cochleae Germanae Veg. 2,
 28, 17, 6, 8, 2. — In cochleam retorti
 recessus C. 8, 17, 2. — Cochlea in
 cavea V. 3, 5, 3. *iamae versatilis ge-*
nus. Vide cavea. — In cochlea expri-
 mia P. Mart. 10, 10. *h. e. prelo, tor-*
eulari. not. cochlea supposita sporta
comprimitur P. O. 19, 1. not. Quod
formam et constructionem cochleae
licet ad alium usum comparatum
existere ait apud Pappum Collect. ma-
them. 4, 8. p. 486. Niclas ad Geo-
pon. p. 550. in eo fallitur egregie vir
doctus. Ibi enim simplicissima co-
chlea pondus tollitur. Cochlearum ex
genere vermium historiam in notis ad
Varronem exorsam nunc praeceam.
Genera ita enarravit Xenocrates cap.
23. Κοχλίας — τὰ δὲ τούτων εἶδη,
τὸ μὲν ἐπιμηκες οὖτω (ἴσχω τοῦτο)
καὶ σάλπηγος εἶκην ἐμυρῶσι. τὰ δὲ
στρογγύλων ἢ τοῦλαιον ἀναχέουσι.
τούτων δ' οἱ μὲν ὑπερμεγέθεις ἀβρο-

τοι διὰ τὸ βρωμῶδες καὶ σκληρόν. — τῶν δὲ βραχίων ἐνίους προσφορά παίδι μετ' ὀξύμεικτος ἢ χλωρῶν πηγᾶν (σύλλων ex Basilii Codice ad w) μετ' ὀξυπεπίρωος. Οἱ δὲ πεντάκωκυλοι ὀξυπόδυμοι τε (ὕπο addo) τῶν ἄλλων κληζόμενοι· ἑλικας ἢ ἀκτινοφόροι ἀσπράκωτεροι μὲν εἴτι παρὰ τοὺς ἄλλους κοχλίας, πλήσμοι δὲ — κοχλίας πάντες θαλάσσιοι τοὺς τραχήλους γλυκύτερους ἔχουσι — αὐτοὶ παρὰ τοὺς χερσαίους — εὐπτόμαχοι κατὰ τοὺς πυθμένεας. Quorum magnam partem transtulit Plinius 32. s. 53. hinc corrigendus: cochleae, quorum generis pentadactyli, neriticeae, cochinophorae dicuntur, quibus cantant. extra haec sunt in oleario usu rotundae cochleae: ubi ante Harduinum legebatur: pentadactyles — extrahas. Codex Chifflet pentadactyli — actinophorae habet; Codex alius Dalecampii meliceribali: Cod. Reg. 2. item helicymbalis, actinophorae: teste Harduino. Lectionem actinophorae recte quidem recepit Brotier, sed reliqua sic sunt ex Xenocrate corrigenda: item helices ab aliis actinophorae dicuntur: Oblongas cochleas inflari solitas quod ait Xenocrates, ostendit, quo pertineat στράβηλος, olim ad cautum adhibitum, docente Cour. Gesnero Aquat. p. 282. In oleario usu ad decapulandum oleum rotundarum testae concharum nomine adhibebantur, simulque mensurae vices gerebant. Vide infra in Concha loca S. R. R. annotata. Graeci similiter μύαχα adhibuerunt; Galenus Hippocratem σκαπίδας appellasse ait in hoc usu, concham oblongam marinam, quae indigo μύαξ vocetur, in Glossario. Hippocrates in mensuris nominat χημύδα vel χηραμύδα L. 2. de Morbis p. 244. Tom. II. ed. Mack. κόγην χηραμύδα p. 258. quam Galenus

interpretatur χήμην χηραμύδα τὴν κοιλότεραν κόγην καὶ μύαχα; sed Erotianus τὴν κοιλότεραν κόγην, τὴν μύαχα καλοῦμεν. ubi reliqua loca Hippocratis posuit Eustathius p. 123. E. post eum Foesius. In libro I. Muller. p. 625. legitur: ὅσον χήμην ἀδρὲν, cuius loco auctor libri περὶ φνσ. γύνακα. posuit ὅσον χηραμύδα. Myasis usum in oleo capulando testatur locus Dioscor. I. 38. de cicino olen ἀπόφα μύακι τὸ ἐμπλήον ἑλαιο. Hinc saepissime apud Aetium legitur γάρου μύακι β', ἑλαιο μύακιον α' et similes formulae. Vsum myasis in in ecclesia christiana demonstravit Cangius in Glossario Gt. in voce μύαξ.

Cochlear cumulatum, mensura C. 12, 24, 3. ita Ligula.

Coclearium, locus cochleis alendis, V, 3, 12, 2. 3, 14, 1.

Cocolubis vitis C. 3, 2, 19. not.

Coctanum. De eo dictum ad Palladii F. 25, 17. Coctano torta meta cuncta habet Martialis XII, 28. Statius Sil. 4, 9, 19. turbine conditus ruenti prunorum globus atque coctanorum.

Coctica malagma Veg. 6, 28, 20.

Coctura C. 11, 3, 23. subedit ad tertias C. 12, 20, 4. coctura, de dolis picandis C. 12, 18, 7. cocturam non difficile habere P. N. 4, 3.

Coculum ahenum Cat. 11, 2.

Cocus, liber Matii C. 12, 44, 1. 12, 4, 2.

Coda pro cauda V. 2, 7, 5.

Codex semidis circumsalcandus C. 5, 6, 21. codices et vastiora ligna C. 12, 19, 5.

Codicilli oleaginei Cat. 55 et 130. ad comburendum Cat. 37. Atticis κορμαί Aristoph. Lysistr. 255. πρίμνα, ibid. 267. σπρίγχα, ibid. 336. quibus in balneorum furnis utebantur, ut ex vers. 337. eiusdem Comce-

diæ apparet. Ignem vero imposita vitigineis sarmentis super carbonibus accodebant; hinc ibid. vers. 308. τῆς ἀμπέλου τὸν φανὸς ἐγκαιδόντες ἐκ τῶν χύτρων, ἀψάντες.

Coeliacas fieri apes V. 3, 16, 22. coeliacia utile vinum Cat. 125.

Coectiones C. 1, 6, 2.

Coenum cloacærum C. 2, 15, 6.

Coëno. coit vulnus ad cicatricem Veg. 3, 27, 2. Coëunt defrutum et medicamentum C. 12, 20, 4. ut coëat lac V. 2, 11, 4.

Coërcere (cohërcere apud Varro- nem) verberibus potius quam verbis V. 1, 17, 5. angusta putatione vitem C. 3, 21, 7. semina C. 4, 10, 1. scabra rubigine incrementa virentium C. 3, 1, 9. coërcetur vitis iuxta terram C. 4, 1, 5. examen aeris strepitu C. 9, 8, 10. coërcendi sacri ergo Cat. 139.

Coërcita onere lactuca C. 11, 3, 27.

Coetus vide Coitus.

male Cogitantes Cat. pr. 4.

Cogo fructus, h. e. colligo V. 1, 6, 3. C. 11, 2, 70. 12, 3, 9. vid. Gronov. Obs. 4, 3. p. 33 sq. oleam Cat. 64, 1. 144, 1. penois undam supernatantis olei P. lao. 19. — Cogit uligo stabuli scabras fieri ungulas ovium V. 2, 2, 7. macrescere boves albor et fames V. 2, 5, 15. se ambulare equus Veg. 1, 43, 2.

Cohors (vel chors sunt etiam qui cors scribunt) gallinaria C. 8, 3, 8. quomodo aediticanda P. 1, 22. duæ cohortes in magno fundo, V. 1, 13, 3. exterior V. 1, 13, 4. μεταυλὸς ἴστυν ἢ βυπαρὰ λεγομένη αὐτὴ, οὗ ὀρνέας ἦσαν. Ἀριστοφάνης λεγμένης. Ita Grammatici. clausa macerie pro ovibus C. 7, 3, 8. cohortis colluvies C. 2, 15, 8. cohortes ovium V. 2, 2, 9. ex retibus V. 2, 2, 9. in cohorte recta esse

debent pluvstris V. 1, 13, 2. Catonis aeo cohortes omnes rotundae erant. Hinc ille apud Festum: Mapalia vocantur ubi habitant: ea quasi cohortes rotundae sunt: veluti Italorum cortillos.

Cohortalis gallina C. 8, 2, 2, officina, ὀρνέδιον C. 8, 3, 1 et 8. ratio, ὀρνέδιος ratio C. 8, 2, 6. cohortales aves C. 1 pr. 27, 6, 27, 4. 8, 1, 3.

Coicio Vid. conicio.

Coinquosati stercore C. 8, 5, 19. not. 8, 7, 2. Vide etiam Conquiosate.

Coinquinat totum gregem morbus C. 7, 5, 6.

Coitus appetentia pecori ut moveatur C. 6, 24, 3. velut coitu uberantur arborea P. O. 8, 3. ad coitus seminarum revocantur tauri C. 6, 23, 3. ubi Codex Polit. coitus habet, quam formam antiquiorem ex Plauti Amph. 2, 2, 25. et Lucretio bene illustravit Gesneri Thes. L. L.

Colatorii equi Veg. 6, 6, 7. qui aut vid. in Guttonarii.

Colarum cribro thymum C. 7, 8, 7.

Colidium Veg. 5, 47, 5. not. et ad 6, 1, 2. p. 108.

Coliculus betæ, brassicæ Cat. 158. 1. fabæ C. 11, 2, 10. viteus, caprea- lus V. 1, 31, 4. Coliculus agit olea C. 5, 9, 12. i. e. germen, mucedum. radix C. 12, 56, 1. facit brassica C. 11, 3, 24. Coliculi vix enasci possunt e semine fici V. 1, 42, 4. ut condiaotur C. 12, 7, 1. Vid. Caulic.

Colicus (ad) composito Veg. 6, 28, 27. ubi erat ontea Colices.

Colis tardius enascitur e nucleo olivæ V. 1, 41, 6. Coles rapicii Cat. 35, 2. sarmenti io vite V. 1, 31, 2. vinearii C. 5, 6, 36. agit planta C. Arb. 9, 2.

Collaria canum V. 2, 9, 15.

Collectio Veg. 3, 44, 1. h. e. m- puratio, ulcus. sic aliquoties Coelius.

plura etiam habet *Rhodius Lex. Scriboni*. Gesner. collectiones solvit Plinius 20. sect. 29.

Collectus. collectae breviter mansiones P. 4, 8, 4.

Collegiorum coenae V. 3, 2, 16.

Collerieis elysteriis Veg. 2, 18, 2. not.

Collibrato Cat. 49, 2.

si Collibuisse C. 41, 4, 2.

Collidit altera alteram C. 42, 43, 9.

Colligatum herbis solum C. 2, 48, 5.

Colligit disputatio C. 3, 10, 13. colligimus terram ad radices P. Ap. 2, 2. colligendi ad stabula equi P. Mar 13, 4.

Collina aqua C. 4, 5, 3. collinum genus agrorum V. 4, 6, 2. collinae vineae meliores V. 4, 6, 5. iucundius affertur vinum C. 3, 2, 6. add. C. 12, 21, 1. collina vina C. 12, 24, 4.

Collinescere in pice C. 42, 22, 2. in Colliguias derivemus C. 2, 8, 3. not. Eadem sunt collieae. Vide etiam in conficiareis.

Collisiones in dorso iumentorum Veg. 5, 59, 3.

Collocare nuptui tiliam in diandria parte agri C. 4, 4, 6.

Collucet autumnus C. 3, 24, 3. collucent foetibus horti C. 10, 293.

Colluco arborem Cat. 139. C. 2, 22, 3.

Colluctandum cum agro C. 4, 3, 9.

Colluo metretam novam Cat. 100.

Colluvies cohortis et aedificii C. 2, 45, 8. quae suis datur poturis Plinius 24. c. 49. i. e. Lavoille Spülisch.

Collyrium ad fistulam Veg. 3, 43. 6. fistulare describ. Veg. 6, 16. opobalsamatum ad oculos Veg. 3, 16, 2 et 8. 3, 48, 2. collyriorum compositiones Veg. 6, 27. collyrium urinam dicens C. 6, 30, 4. Veg. 45, 14, 47. subicere quod vultem movent equi

C. 6, 30, 8. collyrin immittuntur alveo C. 6, 6, 5. Veg. 4, 4, 5. ad ovi magnitudinem Veg. 2, 34, 2. add. 3, 26, 4. De hoc genere collyriorum, quae glandes, turundae, et globuli vocantur, Rhod. ad Scribo. comp. 142. p. 215. Gess.

Colminia olea V. 4, 24, 4. Culminia C. 42, 49, 3. rectius forte Cominia Stria. Colminiana Cat. 6, 4. culminea 12, 49, 3. Culminiana C. 42, 52, 4. nihil certi. vide not.

Colo, as. Colabis sporta palmea P. F. 27. ad colum Veg. 2, 28, 49. colator cera per stramenta defusa C. 9, 46, 4.

Colo, iz. Colit nlmus aliquot corbulae uvarum V. 4, 15. not. qui colunt deorsum. it. sursum h. e. humilia vel editiora loca incolunt V. 4, 6, 3. colere terram quid? C. 2, 14, 4. est fermentare terram C. 2, 2, 4. in coleodo quae spectentur V. 4, 2, 8.

Colocasiae (colocasi MS. Lugd.) bulborum satio et cultura P. F. 24, 14. April. 3, 5. colocasia conserendus locus Col. 8, 45, 4. Inter indigenas soli Italici plantas mixtaeque ridenti colocasia acantho memorat Virgilii Ecloga IV. 20. cum baccare et edera. Quod Dioscorides 1. 197. arum vocat, Syriaco cognamine lufa, vel dracontium minus, id Cyprii colocanum dicere in Nothi Dioscorides traditur. Hoc Itali Aro, Gigaro, Hispani Varo, Galli vid de chien appellant. De radice Dioscor. ἥτις καὶ ἐσθίουσι ἐφόμην ἥτιον οὐσα θριμύα ταριχέεται δὲ τὰ φύλλα εἰς βρώσιν καὶ κατ' ἐκστά ξηραίνονται ἐφόμνα ἐσθίεται. — ἀποτίεται δὲ ὡς ἡ τοῦ δρακοντίου.

Colocynthis suffusio contra mures P. 4, 35, 9. colocynthidem vocat s. cucurbitam Aegyptiam Veg. 4, 47, 7.

in Coloniam suos crebro emiserunt Sabini V. 3, 16, 29. ut colonias mittunt apes V. 3, 16, 9 et 29. coloniae suae terminos non debet egredi villicius C. 11, 4, 23.

Colonicae leges V. 1, 17, 2.

Colonus bonus Ca. pr. 2. coloni ratio ac scientia V. 2. pr. 5. C. 1, 7. int.

Coloquintis v. colocynthis.

Color in sobolem propagatur C. 6, 37, 6, 7, 2, 5. coloris perspicui aqua P. 1, 4, 4. colores equorum P. Mar. 13, 4.

Colma quae? C. 7, 3, 17. not. P. N. 13, 1. *de usu oeconomico apud Islandos egregie disputatur in Itinerario Olafsen T. I. p. 102. vers. vernaculae.*

Colubri caeci h. e. lumbrici C. 10, 230.

Colum, *intestinum* Veg. 2, 12, 2. 2, 22. 5, 1, 1.

Colum, *quo colatur*. Cola C. 11, 2, 70. vitilia Ca. 11, 2. iupcea et spartea C. 12, 19, 4.

de Columbia V. 3, 7. C. 8, 8. P. 1, 24. a columinibus villarum dictae V. 3, 7, 1. agrestes seu ferac. V. 3, 7, 8. *vide Addenda in Ponted. Potumia.*

Columbarius pastor V. 2, 7, 5 absolute V. 2, 7, 7.

Columbarium ut constituitur P. 1, 24. columbaria singulis paribus V. 3, 7, 4. fictilla V. 3, 7, 11. C. 8, 8, 3. 8, 11, 3.

Columbini pulli V. 2, 7, 9. columbinum saxum P. 1, 10, 3.

Columbus. columbi ut saginentur C. 8, 8, 1.

Columella ferrea Ca. 20, 1. 22, 2. M. Columella patruus nostri laudatur C. 2, 16, 4. 5, 5, 15. 7, 2, 4. 12, 21, 4. 12, 40, 2. 12, 43, 5.

Columellares dentes V. 2, 7, 2.

Columen Ca. 15, 1. columnina villae V. 3, 7, 4.

Colymbades olivae ut fiant C. 12, 47, 8. P. N. 22, 1.

Coma ovium varia C. 7, 3, 7. *sed aliter ibi e Codd. dedimus scriptum locum.* comae telluris C. 10, 277.

Combibit oleum testa C. 12, 507. caseus C. 12, 42. combibierunt uvae C. 12, 39, 1. Ita P. Mar. 10, 7. combibat metreta amuream Ca. 100. bacen salem C. 12, 47, 10. combibere ius C. 12, 10, 2.

Comedunt h. e. mordent alia animalia Veg. 3, 12, 8. comesto, *conedito* Ca. 156, 1.

Comesa coena venimus V. 1, 2, 11. not. comesae sunt oleae Ca. 58. no.

Cominia olea P. F. 18, 4. *vide* Colmia.

Comitas adhibenda C. 1, 8, 15.

e Comitio educere populum ad leges accipiendas V. 1, 2, 10. Comitii aedilitiis V. 3, 2, 1.

Commsdebit bene Ca. 156, 5.

Commaturuerit C. 12, 47, 7.

Commeatum liquidae vocis fauces exercent P. 1, 3.

Commendabile fructu arbustum C. 5, 6, 37.

Comments, *ὑπομνήματα* C. 7, 5, 17.

Commentarii antiquorum serio scrutandi C. 1, 1, 3.

Commeo. Commeans et remans examen P. 1, 39, 1.

Commetsare pro commeare ad Varr. 3, 5, 16.

Commetsari agros C. 5, 1, 2.

Commi vel commis *vid.* Cummi.

Commiseis pro commisceis Veg. 5, 9, 3. 5, 14, 12. *erat antea.*

Commisura funis Ca. 135, 4. qua nascitur materia nova, *in vite* C. 3, 17, 4. *pro* vertebra Veg. 4, 1, 1.

Commissuralia loca Veg. 3, 43, 4, 3, 51.

Commisti urna Ca. 93.

Committo. non committunt scam-
ma facere C. 2, 4, 3. Committere lege
censoria pecus Inscriptum V. 2, 4,
16. labori equum C. 6, 29, 4. Committitur
rissa C. 9, 45, 4. Committere
pro submittere erat C. 5, 6, 26.

Commixtura Ca. 157, 1. v. not.

Commode facere, apte C. 11, 1, 4.

Commodat se stirpium natura C.
4, 22, 5. Commodare trapetum, ac-
commodare Ca. 35, 7.

ex Commodo ferveat h. e. commode
C. 12, 19, 3. mandere C. 6, 2, 14.
opponitur festinanti.

Commolere grana minutissime C.
12, 28, 1. olivam C. 12, 50, 18.

Commortalis natura C. 3, 20, 4.

Commovet perniciem C. 6, 17, 5
legitur, pro summoveat Vegetii. com-
movere favos sedibus suis C. 9, 43,
42. colla, idem fere, quod luxare C.
2, 2, 26.

Commundanda vasa C. 12, 18, 3.
Vid. Heius, ad Petro. c. 47. et ad
Cat. 147.

Communis vulpibus et hominibus
vinea V. 1, 8, 5.

Communiter pisere Ca. 136.

Commutatio ventorum C. 11, 2,
94.

Commuto aere C. 12, 26, 2. ante-
quam se commutent, quaedam ven-
denda V. 1, 69, 1.

Compacta et torosa cervice P. Mar.
11, 2. compacti boves Hetrusci C. 6,
1, 2. compactis ac rectis cruribus C.
6, 1, 3. 6, 37, 6.

Comparationes discordantium, συ-
ζυγίας ἰναντιοτήτων C. 2, 2, 3. conf.
6, 2, 13.

Comparere Ca. 2, 6.

Comparo. Comparare morbum h.
e. nancisci Veg. 4 pr. 5. ex Gesneri

coniectura. comparatur urbanae vitae
villatica, C. 8, 16, 2.

Compascere pabulum in fundo V.
2 pr. 5. compasci oportet stipulam
V. 1, 53. Vide compescere. famem
compascere Plinius 9. c. 54.

Compediti servi Ca. 56.

Compellendum agnos in gregem
ovium V. 2, 2, 18.

Compendiosum fit in summa, quod
per partes damnosum C. 1, 4, 5.

Compendium temporis sequi C. 4,
22, 5. compendis minuta etiam in
maximis personis P. Ins. pr. 3.

Compescere umbras C. 4, 27, 2.
de putatore, aut pampinante. ramos
propius ferro C. 5, 6, 11. arundo
compescitur i. e. secatur C. 4, 32, 5,
compescitur fructu vitis C. 4, 21, 2.
compescenda quasi pueritia seminum
est. Est idem compascere, quod Fe-
stus interpretatur in eodem pascuo con-
tinere, dispescere contra pascuo dis-
iungere. Sed veteres in sacrificiis usur-
pabant pascito linguam i. e. continuo.

si Competit, h. e. convenit, wenn
sich schickt C. 1, 6, 23. 2, 8, 4. 2,
19, 2. 2, 21, 4. 4, 29, 17. competit
maturitas vitium C. 3, 21, 6. si loci
situs competit C. 8, 17, 3. 9, 1, 1. 9.
5, 1. competit humor caeli C. 10, 50.
vis sideris C. 11, 1, 32. si ita com-
petierit lunae cursus C. 11, 2, 83.

Competunt cacumina in unum C.
4, 47, 1. cuncta voto C. 4, 19, 3.

Compingitur solum roboreis axibus
C. 6, 19, 1.

Compitalibus sacris in compito Ca.
5, 3, 57, 2.

Complacuerat C. 9, 16, 2. Auctor
Queroli p. 53. complacuit convenitque.
Ita Cod. Camer. vulgo placuit.

Complanare Ca. 151, 3.

Complere ad medium C. Arb. 4,
5, aquam h. e. haurire P. O. 14, 2.

compleri h. e. infici MS. Veg. 4, 17, 3.

si Completa est uva, remed. P. O.

9. in lenitate.

Compluviata iugatio V. 4, 8, 2.

Compluvium interius V. 4, 13, 3. sed ibi *Edd. primae interdus habent. Vide Attenda ad Col.* 4, 6, 4. compluvia iugorum vineaticorum C. 4, 24, 14. not. 4, 26, 3. not.

Componere ungulam Veg. 4, 26, 2 et 4. h. e. curare.

Componi et condiri idem significat C. 12, 9, 3. 12, 10, 2. 12, 13, 2. componi ea conditura potest oliva C. 12, 47, 7.

Compos agricultationis C. 4, 1, 47.

Composite ambulare C. 6, 2, 5.

Compositio h. e. conditura C. 12, 20, 6. glucini olei C. 12, 51, 4. Compositiones rerum autumnalium C. 12, 41, 4. Compositiones, de medicamentis Veg. 4, 47, 16.

Compositus. Compositas muria olivas P. N. 22, 5. compositis hac conditura olivis C. 12, 47, 2. sic nostri *ingelegt*.

Compostura Ca. 22, 3.

Comprehendo. Comprendo ut Sang. plerumque habet. Compreheoditstirps in valido solo celerius C. 3, 5, 4. male comprehendit vitis C. 5, 6, 18. omne insitum P. F. 17, 6. planta in rubrica disilicilius P. Ian. 13, 5. melius malvae planta P. O. 11, 3. *Græci etiam* *ἡρατῖν* de plantis terræ matrem vel arbuscolam cui sunt insitæ suctu fibrillarum instar hirudinum apprehendentibus e. g. *Dumag. Geop.* 10, 65. καὶ ἐντρίβειν ἡρατῖν. *Gesner. Theophr.* H. P. IV. 4. ἐν δὲ καὶ ἐντρίβεται, μὴ κερπορῶν. — Comprehendere modio nuces V. 4, 7, 3. — repetitis experimentis h. e. discernere P. Ian. 13, 8. — ovem hieme C. 7, 3, 15. h. e. continere stabulo; nostri

auswintern. — melle, h. e. in uivam massam redigere Veg. 6, 27, 1. Aliquoties ita *Scribonius*.

Comprehensus in nominando V. 4, 9, 4. — comprehensa porri planta P. O. 11, 5.

Comprimere C. 8, 14, 5. de pavonibus h. e. inire. — gallinae comprimendae sunt atque tentandae C. 4, 27, 6. graece uno verbo *πλατῶ* dicitur a *πλατῶ*, comprimo, derivato. — Comprimenda luxuria C. 4, 27, 6.

Compugnans amaritudinem Veg. 4, 13, 6. h. e. una inipugnans.

Compulsoris modum excedit bos P. Ian. 2, 3.

Computatio dierum C. 2, 13, 9.

Computatis ramis C. Arb. 27, 2. est in MS. *L'ps.* pro amputatis.

Computo rationem operis C. 5, 4, 3.

Computrescere C. 5, 10, 7.

Concalescere V. 3, 9, 11.

Concalescit foenum C. 2, 19, 1.

Concernari si non potuerit os Veg. 3, 22, 3. donec eoucarnet *intransit*. ibid. sed. S. M. incarnari. Graece *εὐσεῖσθαι* ita dicitur. *Cornar.* ad *Galen.* *Comp. M.* *sec. loc.* p. 325. et p. 350.

Concavatis nidis C. 8, 5, 11.

Concentus chori C. 12, 2, 4.

Conceptio e vento V. 2, 4, 19, C. 6, 27, 3.

Conceptum facere C. 7, 6, 5. elidere C. 6, 23, 4.

Conceptus, a, um, concepta publice existimatio C. pr. 20. amaritudine C. 12, 19, 5. eouceptus imbribus torrens C. 4, 4, 10.

Concessatio in itinere C. 11, 4, 16. Concessare *Plautinum est. Videtur inde dictum, quod nunc huc illuc concedunt, et devertunt ignavi, de quibus agit Columella, viatores.* *Gesn.*

Concessione, ut peculiare aliquid in fundo pascere liceat V. 4, 17, 7.

Conchae maiores et minores, in cellis oleariis Ca. 13, 2. ferreas C. 42, 50. 8. minutae farinae Ca. 456, 4. pro testa cochleae docetur ut implicitus conchae limax Col. 10, 324. conchas in piscina limosa marina includens alit C. 8, 16, 7. ubi Edd. primae choncarum habent, ut chortes pro cohortes; chaos pro cahos, et similes formas. De usu oleario harum testatur dixi in Cochlea: Graeci κόγχην similiter fere dixerunt et κόγχον, ut cochlearum genus turbinatum, interdum ostreorum genus peculiare bivalve intelligerent. Hinc Hesychius κόγχας, καὶ χήμας καὶ τὸ μέτρον. Idem κόγχην et κόγχον διαλέων de re facili usurpatum proverbium ponit, quod ad chamas bivalentes pertinet. Deinde κόγχος, κογχίαις, postea κογχύλια: τὰ ὄστρεα καὶ πορφύραι. Rarum est, quod habet: κογχύλια, κηκίδες. Gallus ita fuisse dictas nondum legi; sed respexit Hesychius locum similem Aeschyleo Agam. 968. ubi purpureus nectus πορφύρας κηκίς audit. Cf. etiam Choeph. 211. Pro chama κόγχην dici, rariusque χήμην usurpari annotavit Photius in Lexico MS. ap. Albertum ad Hesychium, Phrynichus p. 470. veluti barbarum damnat vocabulum χήμην, pro eoque veteres κογχύλην dixisse ait. Aristoteles scmel nominavit II. A. V. 45. ubi tamen πλωρίδες scriptum reperit Athenaeus III. p. 93. nisi Excerpta ibi nos fallunt. Conchasum genera plura ponit II. A. IV. 4. ubi κόγχαι εἶναι λισσotραχοί, αἱ κελεύμεναι ὑπὸ τινος γαλῆδες (velut viteres libri γῆλακες) deinde τὰ δὲ τραχύotραχα, οἷον — καὶ γίνη κόγχων εἶνα — καὶ τούτων τὰ μὲν βεβδωτά εστίν οἷον κτεῖς καὶ κόγχων τὶ γένος τὰ δ' ἀββά-

βδωτα οἷον — καὶ κόγχων τὶ γένος. Intelligit chamas, de quibus Xenocrates Alim. Aquat. c. 31. τῶν δὲ χημῶν τὰς τραχίτας γλυκυμαρῖδας εἶναι καλοῦσιν, οἱ δὲ κόγχας. αἱ κατὰ μέκος ἔχουσιν, ἑλάττω δὲ τῶν κατ' Αἴγυπτον γινομένων, αἱ κατὰ μὲν τὴν τμήσιν τραχύτητας ἔχουσιν προσοικυίας τῶν ὀρυζίνων βελάνων πτελίαις, κατὰ μέκος τ' εἰσὶ βεβδωταί, ἐπαναστάσεις διαφορὰς τῶν ἄλλων ἔχουσιν. ubi lego ἑλάττω — κατὰ μέκος δὲ. Pro πτελίαις malim πυλῖοις i. e. calycibus glandium quercinarum. Vides, Xenocratem genus chamarum asperum simul virgatum fieri cum Aristotele, τμήσιν videtur dicere marginem, qui testae aperitur. Virgas easdem intelligi, quae in pectus testis conspiciuntur, patet ex Aristotele. Aelianus XV. 12. laeves et asperas chamas nominat. Plinius 32. c. 53. chamae striatae, chamae laeves. Pergit Xenocrates de lacubus: αἱ δὲ λίαι χημαὶ παρὰ μέγα διαφέρουσι τῶν τραχίων. αὐταὶ δ' εἰσὶν αἱ πλατὺ ὄστρακον ἔχουσαι καὶ διαγνίς. Haec sunt, quas Aelianus l. c. facile vel digitis confringi ait. Hicetius medicus apud Athenaeum III. p. 87. chamas asperas et laeves seu regias (βασιλικὰς) nutriendi facultate distinguit. Hegesander ibidem conchas asperas ait a Macedonibus κωρύκους, ab Atheniensibus κρείους vocari. Vbi Cusaubonus glossas Hesychii in Κρείς, ubi κρείους vocat asperas conchas, et in κωρύκας recte admovet. Athenaeus ipse ita de conchis disputat, ut facile appareat, eum concharum nomine chamas intelligi voluisse. A conchis enim ad chamas transit, ab his ad conchas redit. Diphilus medicus ap. Athenaeum III. 90. chamarum genus in asperas et laeves distinguens: χημῶν δὲ τῶν τραχιῶν (ita pro παχέων

recte *Casimb*) αἱ μικραὶ καὶ λεπτὴν ἔχουσαι τὴν σάρκα, ὅσπρια λέγονται — αἱ δὲ παχυαῖ, βραχυαῖ αἱ δὲ πρὸς τινων καλούμεναι πειλώριαι τε λεγόμεναι τρώριαι — καὶ μάλιστα αἱ μίζους, ubi *rectius legeris* αἱ δὲ λείαι. *Lacres igitur ab aliis regiae etiam pelorides vocatae fuerunt. Melaemii freii κόγχας πειλωρίδας memorat Archastratus ap. Athen. III. p. 92. Concharum genus aliquod Sphroni μελαινίδας esse, mouet Athenaeus III. p. 86. οἱ κόγχαι μελαινίδες λέγονται* ubi *corrigere*, αἱ κόγχαι τὴν χροάν αὐτῆς esse; *alias enim argenteo similes, quasdam utroque colore temperatas esse. Xenocrates cap. 26. πειλωρίδες ἢ μελαινίδες καλλίσται αἱ ἐμφερεῖς ὅσπριοις. Asperas chamias Xenocrates glycymerides vocat, eademque cap. 32. a peloridibus, ut antea cap. 31. a lacubus, distinguit: αἱ δὲ γλυκυμαρίδες χαρίστεραι τῶν λείων ὀσπράκων κογχῶν (οὐρίγο λεωσπράκων) ἦττους δὲ πειλωρίδων. διαλλάττονται δὲ κατὰ τέπους τοῖς εἰδείοις, ὡς πειλωρίδες καὶ χῆμαι ποικιλίᾳ καὶ σχηματισμῷ. quae eadem cap. 18. verbis magis titivis ita traduntur: Γλυκυμαρίδες προφέρουσι τῶν τραχίων (quibus λείων;) μειονικτοὶ δὲ τῶν πειλωρίδων — γίνονται δὲ καὶ γίνῃ πειλωρίδων τε καὶ χημῶν διὰ φεροῖ δὲ ποικίλαι καὶ στρόγγυλαι* ubi *corrigere*: καὶ γένῃ ὡς πειλωρίδων — διάφορα ποικιλίᾳ καὶ στρόγγυλότητι. Unde transtulit Plinius 32. s. 53. chamae pelorides, generis varietate distantes et rotunditate: chamae glycymerides, quae sunt maiores quam pelorides: non sine errore. Sunt enim

glycymerides non maiores sed minores quam pelorides. *Lege igitur minores pro maiores: paulo antea malim chamae pelorides eiusdem generis, varietate distantes et rotunditate: Ceterum in Edd. ante Harduinum in Plinio legebatur: Chamae trachea chamaelios: verbis nempe adeo graecis exempli graeci servatis. Sequitur in Xenocrate: αἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ ἐν Ἀλεξανδρίᾳ λιμένι ἄρισται quae auctiora exstant c. 18. ὡς ἐν Δικαιαρχίᾳ ἐν τῷ Λουκρίῳ λάκκῳ καὶ αἱ ἐν τῷ — λιμένι. γλυκίαι γὰρ καὶ ἐγχύλοι. Male IV otionus de diffir. Anim. p. 215. ex Codice suo λιμένη pro λιμένι fuit interpretatus. Pergit Xenocrates: αἱ δὲ περὶ τὸν Διόλκον καὶ Φάρον καὶ Γέφυραν (cap. 18. est αἱ δ' ὑπὲρ Φάρον καὶ τὸν Δ. τὴν τε Γέφυραν καὶ τὴν νῆσον) ἐπιμάκεις καὶ τραχίαι. Cap. 18. addit: βαλάνους εἰσπύκται δρύναις, ἐμφερεῖς (lege ἐμφερεῖς) φήνοις τὸν ἐχίνον φερόμεναι λευκαὶ δ' εἰσὶ καὶ σκληραὶ καὶ ὀριμναὶ quae supra diversis verbis tractata ex initio cap. 31. ponit. Fugum Xenocrates intelligit, quam Plinius 16. s. 8. cernum dicit, glandis calyce echinato. De baluorum similitudine vide supra in Balanis. Hodie chamae pleraeque omnes eodem nomine a Linnaeo repetito vocantur, quarum unam, Gollis Lavignon dictam, dissectam descripsit et pinxit Reaumur in Mémoires de l'Academ. année 1710. p. 446. Peloris vel pelorias videtur esse, quae Linnaeo Gigas audit. Flaviotiles etiam esse chamias licetibi arguere ex Aristotelis H. A. IX. 40. ubi pelicanus flaviotiles ait devorare τὰς μεγάλας κόγχας καὶ λίαν quae repetit cum altis Aelianus III. 20. Atque hinc esse puto quod Xenocrates cap. 31. αἱ βαλατίζουσαι δὲ τὴν γῆσιν σκληρόσφατοι καθεστῶσι. Concham mur-*

garitiferans maris indici nominat Aelianus X. 43. et ex cap. 20. intelligitur laevem eam intelligi. At XV. 8. comparatur haec eadem ex Megasthene cum magno strombo: πύργος στρόμβος ἐμπροσθεν μεγάλῳ. sane inepte: nam strombus ex turbinato genere est. Quam X. 20. graphice descripsit Aelianus maris rubri concham, Chamam Gigantem Linn. esse putabat Bl. Merrem, pictam a Martino nostro VII. tab. 49. sed in eam non quadrant labia testorum acuta et serratim invicem eorum. Locum Epicharmi de concha nigra et alba ap. Athenaeum III. p. 85. viz sine meliorum librorum ope poterit expediri.

Coachyllis quae stagna apta C. 8, 47, 9.

Concio, prius equa concivit marem C. 6, 37, 9. not. in *Postumis Pontederæ*.

Conciliator suillae carnis datus populo lauius V. 2, 4, 8.

Concilio *Vide* reconcilio.

Concinnatores capitum, capillorum C. 4 pr. 5.

Concinnitas deliciarum C. 4, 4, 3.

Concinno trapetum Cat. 135, 7. vinum ad alvum movendam Cat. 144, 2 et 145, 2. Concinnanda fabris tradere, quae refectionem desiderant C. 12, 3, 9.

Concipio. Concipit lac acrem C. 7, 8, 4. Concipiunt macrae melius V. 2, 4, 47. — imbres limumque vineas C. Arb. 40, 3. — Concipere nuces sesquimodio V. 4, 7, 3. — amaritudinem C. 42, 19, 5. cupidinem bibendi 4. 7, 3, 20. humorem C. 4, 6, 5. morbum C. 7, 5, 14. noxam veram C. 42, 3, 7. saporem salis P. O. 40, 4. teporem P. 4, 22. — verba, de formula precum Cat. 139. not. 141, 4. not.

Concisorium ferramentum, ad un-

gulus equorum Veg. 2, 28, 31. *Vide* Cisorium et Circumaisorium.

Concitate agitur pecus, eo usque dum anhelet C. 6, 6, 4.

Concitant boves tabani V. 2, 5, 14. Concitare in cursum C. 6, 5, 4. seditionibus familiam C. 4, 8, 18.

Conclave excelsissimum C. 42, 2, 2. couclavibus septae aves C. 8, 4, 3.

Conclausa et coarctata semina C. 3, 12, 2.

ne Concludat pituita pavones P. 4, 29, 3. h. e. corripit et obstruat meatus etc. fudientes ruina P. Aug. 10, 3. Concluditur ordo parienti viginti ovibus P. 4, 29, 4.

Concolor lanae lingua C. 7, 3, 4.

Concoquit mirifice brassica Cat. 156, 4. — tumida eadem Cat. 157, 3.

Concoqui in se C. 2, 49, 3.

Concordat cum Novembri hic mensis P. F. 34.

Concordia vocum C. 42, 2, 4.

Concreta materia, et

Concrevit lac C. 7, 8, 3. h. e. coagulatum est.

Concubitus tempora, de anatibus C. 8, 45, 7.

Conculcare vinaceos Cat. 25.

Concutiunt requiem quiescentis examinis P. Mai. 40.

Concuti exercitatione C. 6, 37, 2.

Condeliquescere Cat. 23, 3.

Condemoabile studium P. Ins. 44.

Condensant se oves in locum unum V. 2, 3, 9. radices herbarum condensantur C. 2, 17, 6. condensatur ponderibus C. 7, 8, 4.

Condepere Cat. 40, 2, 76, 2.

Condimenta viridia C. 42, 8, 4.

Condio. uno cyatho condire unam amphoram P. O. 44, 7. Conditi herbae quando et quomodo debeant C. 42, 7, 4. 42, 13, 7. poma C. 42, 40.

Coudiscit fructum ferre C. 3, 40,

6. eondiscant agni foris pasci C. 7, 3, 19.

Conditicia cibaria C. 8, 8, 2. *not.*

Conditio amurcae V. 1, 61. prout conditio conditurae exegerit C. 12, 4, 4. regionis ai permittit C. 4, 12, 1. rara conditio est huius possessionis *h. e.* raro contingit possessio C. 8, 11, 2.

Conditiva mala Cat. 7, 3. pira V. 1, 59, 1. olea Cat. 6, 1. conditivis cibis austinare pecua C. 7, 9, 9.

Conditura inulae aie fiet C. 12, 46, 1. condituram qualemunque recipere possunt C. 12, 47, 4. hac conditura compositis olivis C. 12, 47, 2. eadem poteat componi C. 12, 47, 7. in conditura olivarum mella pro defruto C. 12, 11, 2. quibus condituris mustum et vina adiuvari soleant C. 12, 19, 1.

Conditui olivas legere C. 2, 22, 4.

Conditus aspor vini emptores fugat C. 12, 20, 7. Conditum absinthiatum, rosatum, violatum P. F. 32. condita oportebit infundi Veg. 2, 28, 22, 5, 64, 10.

ex Conditia *h. e.* quae ad usum reposita sunt Veg. 6, 11, 1.

Condo. Condit odorea Baccba *i. e.* vino conduntur odores: C. 10, 302, condere largius *int. fruges* C. 1 pr. 19. vindemias *ibid.* in acetum Cat. 117. ficus iu orcas C. 12, 15, 2. Conditur mustum in dolium, ut habeamus vinum V. 1, 65, 1.

Conducere ciaternis aquam tectorum P. 1, 16. conducitur lac C. 7, 8, 1. *h. e.* cogitur. conducit agricolae C. 9, 1, 3.

Conducticiis operis V. 1, 17, 2.

Conductor aedificii Cat. 14, 3. agri C. 3, 13, 12. pecoris Cat. 150, 2. Conducipare cibum V. 2, 4, 15.

Confectio prima olei P. N. 17, 1. — in confectione olei sui quassabi-

mus baccas *h. e.* baccas oleo conditas P. D. 2. de medicamentis Veg. 6, 10, 2 et 4, 6, 11, 1.

Confectura mellis C. 9, 14, 5.

Confectus. Confecta hruma C. 8, 5, 1. 11, 3, 5 et 51. consumptam vocat C. 11, 2, 2. confectum aequinoctium C. 11, 2, 35 et 55. 11, 3, 51.

Conferciunt se apes V. 3, 16, 35.

Conferre in fiscellam C. 12, 39, 1. pestem C. 1, 5, 4.

Conferveant urina et amurca P. 1, 35, 13.

Confervescat vinum C. 12, 23, 2. *Verbi notiones egregie explicuit Gesneri Thes. L. L. in conferveo.*

Conseasa nec dubia signa C. 2, 2, 14.

Confestim C. 2, 10, 16.

Contibulae lignicae Cat. 12.

Conticere mel C. 9, 15, 10. ligna Cat. 16. C. 11, 2, 7. fundum fructuosum, bene colendo V. 1, 1, 2. confecisse sementem C. 11, 2, 90. conficitur aequinoctium C. 2, 8, 2. hruma *ibid.* *ib.* 9, 14, 12. messis C. 11, 2, 54.

Configere inter se Cat. 21, 3.

Configurare ad similitudinem C. 4, 20, 1.

Confines fundi V. 1, 16, 1.

Confinium aspectandum in fundo V. 1, 16, 6. in confinio boni et mali C. 3, 5, 2.

Confio. atercus quod ex hominibus vel pecudibus confit C. 2, 15, 1. Confiat panis C. 1, 8, 12.

Confirmavit se vinea C. 4, 3, 4.

Constitentur, *h. e.* indicant, de rebus *matris* P. 1, 3, 1, 28, 2. lun. 7, 6.

Conflagrant colla C. 2, 2, 28.

Confodere minute terram Cat. 120. VIII. iugera V. 1, 18, 2. vineta C. 4, 5.

Conformantur in volucrum speciem ova C. 8, 5, 10.

- Confracuit V. 4, 43, 4. *v. not.*
 Confragosus ager V. 4, 48, 4. *not.*
 4, 20, 5. lapidibus locus C. 2, 2,
 8, 6, 47, 2. coufragosae viae Veg. 3,
 53, 4.
 Confrequentare Codd. Col. 9, 43,
 43. *not.*
 Confricato sale Cat. 7, 5. sale con-
 fricatae V. 4, 60. *forte utroque loco*
magis placeat confricat. Gesner.
 Confrico. si confricaverit animal
 oculum, h. e. *perstrinxerit* Veg. 3,
 20, 4. G. confricari sale C. 7, 40, 3.
 a pluribus facies iumentum Veg. 2,
 45, 5.
 Confundit multitudo diligentiam
 monitoris C. 4, 9, 7. confusa mem-
 bra in pullo equino V. 2, 7, 5.
 Congelationes brumales C. 4, 8, 2.
 Congelatae radices C. 3, 42, 4.
 Congelo. congelare lac C. 7, 8,
 6. thymum tritum h. e. *casco, dum*
solidatur, adlicere. P. Mai. 9, 3. re-
 cte ita Gesner, si lectio vera est. —
 congelatur h. e. *refrigeratur* P. Mart.
 45, 4. — congelabitur frigoribus oleum
 C. 42, 50, 42. *Ita Scribo. comp.* 271.
extr. ubi se congelaverit adeps. Gesn.
 Congenerati porculi, h. e. *eandem*
foetura editi V. 2, 4, 49. congenera-
 tum parentis senium C. 7, 3, 45.
 Congerminascere Varroni restitutum
a Solmaro ad 3, 46, 32. *not.*
 Congestio stercorum P. 4, 33, 4.
 Congestitia humus C. 2, 40, 48.
 materia C. 2, 46, 5. terra P. S. 7,
 O. 44, 2.
 Congesta et mota terra C. Arb. 3,
 6. *not.*
 Congii 4. faciunt urnam C. 44, 2,
 29. P. 4, 8, 4.
 Conglutina germinantes oculos
 aliqua annexione P. Mart. 40, 36.
 Conglutinosus, h. e. *tenax, visci-*
dus Veg. 2, 42, 2.
 Congruens. nulla parte corporis io-
 ter se non congruenti V. 2, 7, 4.
 maxima incommoda congruent C. 9,
 5, 2.
 Congruus modus h. e. *quantum sa-*
tis est. P. O. 44, 6.
 Coniectura videre hoc licet ex ali-
 quot rebus V. 4, 7, 3.
 Conicio apud Catonem, Varro-
 nem, Colum. et Palladium in optimis Codd.
fere semper coicio, et ita in compo-
sitis reliquis. Coniicitur mustum in
 vasa C. 42, 49, 6.
 Coniugalem gregem protegunt
 galli C. 8, 2, 44.
 Coniugium maritale a natura uti
 comparatum C. 42 pr. 4. coniugia
 admissariis submittenda h. e. *equae*
 P. Mart. 43, 4.
 Coniugulum myrtum Cat. 8, 2,
not. Cat. 433, 2.
 Coniunctio nuptialis V. 2, 4, 9.
 coniunctionis rimas obducere P. 4,
 44, 3.
 Coniunctas conservas V. 4, 47, 5.
 contubernales Columellae.
 Coniux mox facta tyranni C. 40,
 274. vitis ulmus C. 5, 6, 48.
 Conlevata cum melle pro conlinita
libri quidam C. 6, 47, 9.
 Conliciares tegulae Cat. 44, 4. *Vid.*
deliciares et colliquiae.
 Coolinita cum melle C. 6, 47, 9.
vid. collin.
 Conlucare V. colluc.
 Conniventes oculos, C. 40, 259.
 possum aliquatenus connivere *Edd.*
pr. pro convenire C. 4, 29, 2.
 Conopea muliebria V. 2, 40, 8.
 Conquadratae perticae C. 8, 3, 7.
 Conquassare calicem Cat. 52, 2.
 Conquiescere non patiuntur galli-
 nam pulices V. 3, 9, 8.
 Conquinare *ad* C. 8, 5, 49. *not.*
 Conquirunt rapae solum stercora-
 tum P. Iul. 2, 2.
 Consanat cicatricem surculus C. 4,

29, 3. consanatur plagae C. 4, 24, 32.

Consanescit celeriter C. 4, 27, 3. consanescunt, ulcera C. 8, 2, 3.

Consanguinea sapientiae res rustica C. 1 pr. 4.

Consarrire porcas Cat. 48, 1. Consarriendi sulci omnes C. 11, 3, 46.

Conseminales vineae C. 12, 45, 6. ubi diversi generis vites promiscue positae. Eadem.

Consemineae C. 3, 24, 7. not. Consemineae silva C. 11, 2, 83.

Consenescent columbae inclusae V. 3, 7, 6. h. est languidae et moestae atque mactae fiunt. conf. V. 3, 9, 14. — ova incubata V. 3, 9, 8. consenuit vitis vitio soli C. 4, 22, 8. consenescent veterano C. 7, 5, 3.

Consentes Dei XII. V. 4, 1, 4. not. Praeter locos in Comment. allatos confendus Martianus Capella 1, 14, 3. 1, 17, 1. 2, 11, 2. 2, 12, 2. ubi Ianus, Salus, Chronus. Rhea Favores Opertanei Nocturnusque nominantur.

Consentinus ager V. 1, 7, 6.

Consentire numeris magistri in choro canentium C. 12, 2, 4.

Conseptum, de aggere piscinae C. 8, 17, 3. ita septa s. 8. — concepto universo (villae) aptetur membrorum numerus C. 1, 6, 1. add. V. 1, 13, 2. concepta diffusiora C. 1, 4, 7. bobus qualia facienda C. 6, 23, 1.

Consequenter h. e. deinde Veg. 1, 22, 12. 2, 10, 10.

Consequi non possunt oculi animalia quaedam nuntiata V. 1, 12, 2. opera superioribus diebus praeterita C. 11, 2, 90. i. e. revocare, repetere, nachholen.

Conseri vineam malleolo C. 5, 5, 6.

Conservae V. 1, 17, 5. 2, 10, 6.

Conservare stirpem rectam C. 4, 20, 1.

Consideranter P. F. 17, 2. considerate ap. Colum.

Considerare, h. e. observare, videre simplic. C. 11, 2, 67. 12, 2, 6.

Consiligo herba C. 6, 5, 3. 6, 14, 1. 7, 5, 14. 7, 10, 7. Veg. 1, 12, 2. 4, 2, 27. cf. notas ad Colum. p. 320. et ad Veget. 1, 12.

Consistit alvus Cat. 156, 4. fructus turturum V. 3, 8, 3. la eo consistit melius an C. 3, 4, 3. mortales sine eo non consistere possunt Col. 1. Praef. 6. mustum C. 12, 24, 3. eatenus plaga C. 4, 7, 2. vitis in se C. Arb. 5, 2. add. C. Arb. 4, 1. urina in stabulo V. 2, 2, 19.

Consitus ager qui? ad V. 1, 29, 1. not.

Consolidationem quae faciunt, styptica Veg. 5, 9, 3.

Consolando restituere servi voluntatem in dominum V. 1, 17, 7.

Consonant vehementer apes V. 3, 19, 30.

in Consortium operum comparantur iumenta C. 6 pr. 6.

Conspergito vinum vetus C. 12, 39, 3. conspergitur aqua mulsa farinae triticeae C. 6, 17, 7. tanquam farina C. 12, 38, 2.

Conspersio crebra salis P. N. 13, 3.

Conspersus. conspersam sale carnem C. 12, 53, 3. ervum, cicercula conspersa C. 6, 3, 8. — conspersa polenta mulsa aqua C. 6, 17, 8. et subacta farina aqua C. 8, 7, 3. conspersum aqua mulsa semen detritum, h. e. subactum C. 6, 12, 4. ut conspersio Vulg. 1. Cor. 5, 7. est φύμα Gesn. graece διαλυσις.

Conspicitur terribilior niger canis C. 7, 12, 4. hirundo C. 11, 2, 22. conspici numerosissimus foetibus C. 3, 10, 17.

Conspiratus sanguis Veg. 3, 30, 4.
i. e. densatus, constrictus: sed in li-
bris scriptis rectius est: sanguis con-
spicitur uberis venae similis.

Conspissata vinacea C. 12, 43, 12.

Conspurare cibos et aquam pro-
luvie ventris C. 8, 3, 9.

Consternere et construere opere si-
gnino ad Col. 8, 17, 1.

ex Constipatione vitium Veg. 2,
11, 2.

Constituere villam, h. e. de ea
constituenda praecipere C. 12, 2, 4.
de numero pastorum angustius vel
laxius V. 2, 10, 11. ex mari reditum
C. 8, 16, 6.

ex Constitutione Domini C. 1, 8, 13.

ad Constitutum venire serius V. 2,
5, 4.

Consto. Constat aqua Cat. 155, 2.
dum constat arenitas P. S. 2. con-
stat villisime C. 9, 1, 6. constat nu-
merus 6, 23, 3. constabit parvo, si
P. F. 9, 12. Constans viribus et
forma equus P. Mart. 13, 4.

Constrata culmis stabula C. 7, 3,
8. silice area C. 1, 6, 23.

Constricta uva P. O. 22. *ἰσχυρὰ*
στῖβα i. e. exsiccata.

Construções alternatae P. N. 22,
1, h. e. strata.

Construere armenta h. e. foeturae
operam dare P. Mart. 11, 4. *Vide*
etiam consternere.

Consudascere in qualis C. 12, 48,
2. *Codd.* consudescere habent.

Consudant herbae conditae C. 12,
7, 2. consudent oves Cat. 96, 1.

Consue quoque faciunt V. 2, 9,
13. — Consuefiunt feri per mansuetos,
eiurantur, decimantur C. 8, 10, 1.

Consuescimus iuvenum aratro C.
6, 2, 9. consuevere libero victu C.
8, 15, 7. Consuescat pulvere planta
C. 10, 153. — Consueverunt non
magis humo quam stagno amphibia,

aedes habent, C. 8, 13, 1. — Sed
pro consuefaciat C. 11, 1, 19. con-
suescere vitem humori C. Arb. 1, 5.

Consuetudo ab antiquitate deflexit
C. 3, 18, 1. quae magis in consue-
tudine est C. 4, 29, 7. — Consue-
tudiui Latinae tradidit Cicero oeco-
nomicum Xenophontis C. 12 pr. 7.
in consuetudine Graeca C. 3, 2, 28
et 30.

Consuetus otio, aleae C. 1, 8, 2.
consuetae una pecudes V. 2, 3, 2.

Consulere fructui C. 4, 24, 1.

Consultus disciplinae C. 11, 1, 12.

Consummatio, collectio in unam
summam C. 12, 13, 7. susceptae pro-
fessionis C. 9, 2, 2. consummationem
habere minimam C. 1 pr. 7.

Consummato partu, incubare in-
cipiunt gallinae C. 8, 5, 5. consum-
matis operibus cereis C. 9, 13, 11.
— consummata scientia C. 11, 1, 11.
— consummatum in assem pretium
C. 3, 3, 8. consummata iugera vi-
nearum C. 3, 9, 6. quae consummata
efficiunt C. 5, 2, 10.

Consummo. Consummat xxiv. M.
h. e. in unam summam computatus fa-
cit C. 3, 5, 4. *conf.* 3, 3, 10. con-
summare numerum C. 5, 3, 4. —
consummantur partibus suis pulli C.
8, 5, 12.

Consumta bruma C. 11, 2, 2. est
cofecta, ubi vid.

Consurgit linix in altitudinem C.
7, 9, 13. consurgunt vineta C. 4, 1,
5. consurgere C. 3, 11, 5.

Contagio in pecore C. 7, 5, 6 et
16.

Contagiosa passio Veg. 1, 14, 2.
est scabies Veg. 5, 70, 1.

Contemperare h. e. commiscere me-
dicamenta Veg. saepe v. g. 6, 9, 7.

ad Contemplationem suam dirigere
C. 3, 12, 4.

Conteuebravit V. 2, 2, 11. *Respon-*

dere hoc verbum Graeco ἀνακατάζειν, quo usi Demosthenes contra Canonem p. 1257. ed. Reisk. et Xenophon, Cyrop. 4 observat Vietor. VV. LL. 35, 2. Gesn.

Conterminus, vicinus C. 1, 3, 7.

Conterere orbem Cat. 3, 5.

Conterere hoves C. 9, 7, 3. not.

Contextu rariore fascellae P. O. 19.

Contestus vimine sacrus C. 9, 15, 12. contexta crasso vimine C. 12, 54, 2.

Contignationis ratio P. 1, 9, 2.

Contiguus villae C. 7, 3, 19. not. ubi alii libri continuis habent.

Continentia tria in apica h. e. connera, cohaerentia V. 1, 48, 1.

Continet villicum mulier contubernalis C. 1, 8, 5. continere sub tecto pecudem G. 7, 10, 3. tecto praegnans pecus C. 6, 27, 11. continendi sunt cavea cum matre C. 8, 5, 17.

Contingit palumbos pinguissimos facere C. 7, 8, 1. contingunt nobis gratuita C. 9, 8, 1. quae dono vel aucupio contingunt C. 9, 8, 5. — contingere penora et contractare C. 12, 4, 3. apum terga festucis rubrica illitis C. 9, 8, 8. contingitur sale cascus C. 7, 8, 4.

Continuati clunibus diversi assistant tauri V. 2, 9, 3.

Continuis villae vide Contiguus.

Contra hoc aviarium est aliud minus V. 3, 5, 5. contra aurum veniunt V. 1, 2, 10. quae illie omnia contra aurum. i. e. magno veneunt: pretiosissima sunt. Vide inter Postumas Pontederæ Annotationes ad h. l. septentrionem pascere P. Iul. 4, 4. ventum pascere C. 7, 3, 12.

Contractu acinorum V. 1, 68.

Contrahere noxam C. 6, 27, 8. cum agricolatione C. 1, 1, 15. contrahentibus rugis crispae olivae P. N.

22, 4. contrahitur plus nummorum C. 12, 50, 20.

id facere est contrarium h. e. noxium C. 8, 17, 5. 9, 11, 2. coll. 2, 2, 27. Cicero ad Div. 10, 31. pro contra Codd. praebent contrarium et Edd. primae V. 11, 1, 22. Vide etiam ad 3, 2, 4. in Postumis Pontederæ.

Contribuere duas alveorum plebes in unum C. 9, 11, 1. apibus examen novum C. 9, 13, 9. semina C. 3, 1, 5. viti adminiculum C. 5, 5, 8. contribuerim leguminibus C. 2, 9, 17. contribuitur nunc Piceno agro C. 3, 2. contribuantur generibus species C. 2, 2, 2. colores campis C. 2, 2, 15.

Contristatae gravi servitio C. 8, 8, 4. iniuria C. 9, 14, 11.

Contristat vina amaritudo P. Ian. 13, 1. contristari aestu, caloribus C. 3, 2, 20. 3, 20, 1. 3, 21, 8.

Controversae perticae Ca. 4, 8, 1. no.

Contrudere in dolium V. 1, 54, 2.

Contubernalis, servus maritus C.

12, 3, 7. 12, 1, 1. mulier C. 1, 8, 5.

Contubernium C. 12, 1, 2.

Contueri pecus V. 2, 5, 16.

Contumacia pervicax C. 6, 2, 11.

Contumax ad concubulum C. 8, 2,

8. servitio C. 6, 37, 4. contumaces hoves C. 6, 2, 10.

Contundere colla C. 6, 2, 8. 6, 14, 3. iras C. 6, 2, 4.

Contusae in (h. e. cum) lentisco oleae Ca. 7, 4. V. 1, 60. P. Victorius VV. LL. 32, 22. respondere his ait eas, quas cives sui vocent acciacate; pro lentisco autem adhiberi sua aetate arborem Medicam. Gesner.

Convalescit caulis, i. e. magnus et validus fit P. F. 24, 6. convalescunt semina facilius, h. e. comprehendunt C. 4, 16, 1. 3, 3, 4. convuluit opinio inveterata C. 3, 7, 2. cum convuluerunt arbores V. 1, 23, 6. quoad convuluerunt agni recens nati V. 2,

2, 15. ubi convaluerint agni C. 7, 3, 49. *conf.* P. Iul. 4, 3. *Sarpe cum coalescere permutatur.*

Convallis cava V. 4, 12, 3.

Conveniunt se venae Veg. 3, 40, 2, conveniat in Columellam Ca. 21, 1. — conveniat semina spargi C. 11, 3, 57. *pnasum aliquatenus convenire i. e. assentire* C. 4, 29, 2. *sed Edd. pr. connivere habent.*

Convertere stabulum C. 7, 6, 6, converri et emundari debet locus C. 8, 8, 6. *vid.* conversus.

Conversatus equis aninus C. 6, 37, 8.

Conversio h. e. pars in *suppurationem conversa* C. 6, 17, 6.

Conversor. Conversantur apes cum parentibus C. 9, 14, 1.

Conversus a verro. conversa et munda villa Ca. 143, 2. *conversum simum progerere* C. 1, 6, 22. *Priestianum* L. 10. p. 408. *laudat Schoettgenius.*

Convexare animal Veg. 5, 17, 6. illa Veg. 5, 64, 3. *not.* 4, 25, 1.

Convictum cum domestico habere C. 1, 8, 5. *externum vitet* C. 11, 4, 13.

Convicia ranae C. 10, 12.

quod quid Convincit C. 3, 3, 6. *pru conitit edito antea.*

Convivia laetis pratis virent C. 10, 281.

Convolves in melle Veg. 5, 65, 8.

Convolvulus in vinea ne fiet Ca. 95, 1. *Plautus Cistell.* 4, 2, 63. *Invololum*, quae in pampini folio in-torta implicat se. Graece ἔψ, ἔψις, quos Theophr. C. P. III. 27. nasci ait τοῖς τοῖσις, coelo austrino et humido; contra non nocere, ὅταν εὐνοῦς τε καὶ μὴ ἔνυρος μὴ εὐτροπος ὁ τόπος ὑπάρχῃ. In Etruria gemmas vitium visco circumlini in hoc usu tratatur Mathioli ad Dioscor. V. 184.

Conus. coni cupressini C. 6, 7, 2. *fructus cupressi.* Graece κώνοι sunt fructus pinorum et picearum, quae hinc κωνοφόροι, ut cupressus Latinis conifera.

Conyza herba P. 1, 19, 3. MS. Coizae.

Coalescere *Vide in coalescere.*

Cooperculis erosis P. Iun. 7, 9.

Cooperit se multa fronde C. 5, 6, 36. *nutrix ova* P. 1, 29, 2.

Coopertoriis involutum animal Veg. 3, 77, 5.

Copulare arbusto vitem Ca. 7, 4. *caput animalis ad pedem* Veg. 3, 49, 2.

Cophinis indita terra stercorata C. 11, 3, 51.

Coquinae fusoria P. 1, 37, 4.

Coquit locum sol V. 3, 14, 2. *coquant sol ac luna arbores* V. 1, 7, 4. *coquuntur celerius uvae* V. 1, 7, 4. 1, 54, 1. — *coquere calcem* Ca. 38. *aliquoties carbonem* Ca. 38, 4.

Cor. Cordi sunt gregibus pabula V. 2, 10, 3.

Coracinus piscia contra formicas prodest P. Mar. 10, 29.

Coramble oculis inimica C. 10, 178.

Corbicula P. F. 10, 6.

Corbis. ad corbem venit frumentum ex area V. 1, 52, 2. *corbis pabulatorius* C. 6, 3, 5. *not.* C. 11, 2, 99. *corbe dividere* Ca. 136. *not.* Corbis Veg. 3, 33, 1. *ubi modo est currenna.*

Corbulae aliquot uvarum V. 1, 15. Amerinae Ca. 11, 5. C. 12, 50, 8.

Corcyrae quid egerit Varro 1, 4, 5.

Cordiscum superimpones Veg. 3, 60, 1. *not.*

Cordubenses lanae C. 7, 2, 4.

Cordulae intestinorum Veg. 2, 28, 17. *Quid si chordulae, parvae chordae, intestina tenuia quae chordis fidium adhibentur. Vel sunt χορδύλας revolutiones intestinorum.* Suidas Kap-

δύλη· πᾶν τὸ συνστραμμένον. Haec Clarissimus Platerus apud Gesner.

Cordus Melanthius V. 2, 3, 4, v. no.

Cordum olus C. 12, 13, 2. fucum autumnale Ca. 5, 8. C. 7, 3, 21. agni cordi vide chordi. Bonis ergo auctoribus etiam Cordiam gentem ex casu auctoris sero nascentis nomen invenisse putat Havercampus ad Vrsiniana numismata p. 112. Gesner.

a Core (κόρη) pupilla oculi dicitur Stenocoriasis, Platycoriasis, Hypocoriasis Veg. 3, 16.

Coriaginosis equi Veg. 2, 10, 2. a vermibus Veg. 2, 16, 1.

Coriaco C. 6, 13, 2. Veg. 4, 12, 1. 5, 3, 1.

Coriandrum. Coriandri viridis succus adv. profluvium narium C. 6, 33, 2. Coriandri sativae cultura C. 41, 2, 29. Pa. Mart. 9, 15. Coriaodro emendatur odor horrendus olei P. N. 20, 3. Coriandrum viridem Veg. 2, 35. Coriandra famosa C. 10, 214.

Coria depsta Ca. 135, 3. Coriorum dependorum ad usum lororum modum breviter exposui in nota. Deinde incidi in locum Aristoph. Nuß. 1249. ubi Strepsiades pinguem foeneratorem deridens in usum utris praeparare suadet: ἀλοι διεσμηχθῆς ὄναιτ' ἂν οὔτοι — ἔξ χοῦ χωρήσεται ubi Scholia: τὰ γὰρ παχία ὑπὸ πιμῆδες τῶν διεμύτων ἀλοι μαλαττόμενα εὐρύτερα γίνονται, ὡς πλέον χωρεῖν μέτρον. Suidas in ἀλοι ita: ὡς ἐπὶ ἀσκού τὸν λόγον ποιούμενος, οἵτινες σμηχόμενοι ἀλοι βελτιόνες γίνονται — τὰ γὰρ παχία et reliqua ut in Scholiis leguntur. Unde apparet, utres simili ratione apparatus fuisse ut lora, ex coriis crudis et recentibus. Vsum salis hunc ex Plinio annotavi in nota; sed nunc video, nihil esse necesse, ut alumen intelligamus. Ceterum coria nostralia apud Catonem L. c. opponuntur peregrinis,

Carthaginiensibus credo, καρχιδόνιον λέπον nominat Hippocrates, quem male viri docti interpretaotur de cortice corii; est enim ipsum corium λέπος, a λέπω, unde λόπος, et, de quibus in nota dixi, προσλόποι, lora, ex coriis, igne siccatis, facta. — Corium si difficulter dimittant amygdala P. Iao. 15, 22. mali cydonii P. O. 20, 1. aine corio ervum Veg. 4, 14, 1. mali granati Veg. 3, 56, 2. — Corium pavioenti Ca. 18, 7. corio simili obducti parietes P. 1, 17, 2. Coria tria in parietis tectura, et quartum subpilulis P. 1, 15. conf. 1, 11, 2. Corium etiam summae partes in acervo graviorum P. 1, 19, 3.

Cornelius Merula collocatur V. 3, 2, 2.

Cornei clavi Ca. 18, 9. ex como. Corneum solum V. 2, 9, 4.

per Corniculum infundere faucibus C. 7, 5, 15 et 20.

Cornu caprinum io remediis Veg. 5, 4. Cornua infima Ca. 72, in ariete et capro qualia probentur V. 2, 2, 4. C. 7, 3, 5. in bove nigrantia V. 2, 4, 14. cornibus prae fractis remedium C. 6, 16, 2. Cornua arietina circa radices fici obruuntur pro caprificacione P. Mar. 10, 28. — Cornum cervinum incendendum V. 3, 19, 14. cornum etiam e MSS. notamus C. 7, 10, 3, 6, 2, 7. add. Heins. ad Ovid. met. 2, 874. Saepissime etiam Cornum MS. Corbei. Vegetii v. g. 5, 23, 3. Multa item Rhodius Lex Scribo. — Per cornu infundere C. 6, 2, 7, 6, 10, 1. dare C. 6, 27, 11. demittere C. 7, 10, 3. Vid. Ad cornu sub Ad. Cornu infundi medicamentum caoibus iubet Nemesia. Cynege. 228. Fuit ergo pro infundibulo vel strigili. G. — An etiam mensure nomen? Ita videtur Veg. 6, 9, 4. G. — De cornu pro ungula ad V. 2, 7, 2. Add.

ista: donec obdurescat in cornu Veg. 3, 56, 2. donec cornu ungulam (*forte* ungula Gesner) faciat Veg. 3, 57, 2. *it.* 4, 17.

Cornuum *fructus*. corna ut condiantur C. 12, 10, 3.

e Cornu *arbores* pastus apibus novii V. 3, 16, 22. Theophr. C. P. 1, 4. τὸ κρᾶνον χεῖρον ἡμερόμινον γίνεσθαι. Dubitat tamen ipse 3, 14.

Coronam in focum indere Ca. 143, 2. coronae in modum contorti coles C. 5, 6, 22. in coronam religantur palmites C. 5, 5, 13. — Coronae caelestis ortus C. 11, 2, 74. — Coronas in parietibus prominentes P. 1, 11, 4. Sic coronae Ca. 6, 3. *videntur loca aliquantulum edita, quibus termini agrorum signantur. Ita certe sumitur vox apud Fronti. de colon. p. 114, it. p. 131.* Goes. *Similiter fere interpretatur Turnebus* 25, 19. Varro 1, 24, 3. *ubi refert Catonis l. c. simpliciter circa fundum. Coronam igitur forte dixeris etiam aggerem exteriorem urbis.* Gesner. — Coronae mediocres superpositae ungulis (equorum) C. 6, 29, 3. *not.* C. 6, 15, 2. Veg. 1, 13, 1. 1, 25, 6. 2, 28, 30. 3, 53, 2. 4, 17. Sunt quae Graeci *μισοκύνια* et *μισακύνια* vocant. Hippiatrica p. 263. *στρέμματος γενομένου ἐν τῷ μισοκύνιῳ ἢ μισακύνιῳ λεγόμενῳ* — τὸ δὲ κύνιον δὲ στεφάνην λέγουσι. p. 265. *περισσπανὶς* dicitur.

Coronamenta omne genus Ca. 8, 2.

Coronulae in pedibus equorum, *eae*. quae coronae Veg. 3, 55, 2.

Corporatio et statura bovis C. 6, 2, 13. *ad.* incorporatio. *dedimus* in comparatione.

Corporatura pecoris operarii humilis et modica esse debet C. 6, 2, 15.

Corpulentum pecus C. 6, 3, 5.

Corporis animalium figura et ha-

bitus C. 3, 10, 11. habitus pro regionis caelique statu variat C. 6, 1, 1. parti suum cuique attributum officium C. 3, 10, 13. — Corpus hominis per annos plurimos innoxium servat mel C. 12, 45, 4. — Corpus arboris totum P. N. 4, 2. matris, ulmi C. 5, 6, 14. vitis C. 5, 5, 11. in corpus nudatur ulmus C. 5, 6, 16. — Corpus aequum vini et defrutum.

Corpuscula habitatorum P. 4, 3.

Correperunt intra murum patres fam. V. 2 pr. 3. C. 4 pr. 15.

Corrigere perperam facta C. 11, 1, 9. calhenas clavis Ca. 18, 9.

Corripi morte C. 6, 34, 2.

Corroborat se vinea in pedationem C. 4, 12, 2. — corroboraverint, *intransit. varia lectio* C. 5, 5, 6.

Corruda simillima filo asparagi C. 10, 375. *not.* ubi et quomodo serenda Ca. 6, 3. *not.* V. 1, 24, 4. C. 11, 3, 43. *Pallad. Febr.* 24, 8.

Corrugatur oliva C. 12, 50, 19.

Corrumpunt rem dominorum C. 11, 1, 6. corrumpere manibus glandulas, ut velut vanescendo sanentur Veg. 2, 24, 1.

Cors *vide* Cohors.

Cortex. corticem oppicato Ca. 120. *scilicet suberia, πολλόν, regio ferulae vel corticis ferax i. e. suberia* C. 11, 2, 90. 9, 6. *not.* Corticem ducunt ulcera Veg. 1, 5, 1. corticibus similes squamae Veg. 1, 9, 2.

Corticata pars sarmenti P. Mar. 1, 2. pix C. 12, 23, 1. *not.*

Corticis pilae V. 1, 40, 1. *not.*

Corticulis baccae resolutis C. 12, 47, 10. 12, 50, 10.

Cortina plumbea Ca. 66, 1.

Cortinale (*cella*) ubi sit defrutum C. 1, 6, 19.

ad Cortyniam Cretae V. 1, 7, 6.

Corus *ventus*, *ad.* Caurus C. 11, 2

63 et 65. it. 93. Coro dies frigidus C. 11, 2, 21.

Corycius C. 9, 4, 4.

Corycoz florere croco C. 3, 8, 1.

Corydonis opes C. 10, 298.

Corylo Ca. 18, 9. C. 7, 9, 6.

Corymbo purpureo glomerata C. 10, 237. corymbos croceos C. 10, 301.

Cossinius collocator V. 2, 1, 1. 2, 10, 1.

ad Cossos medicinae Veg. 2, 17, 4. 2, 25, 5. 6, 16.

Costatus bene bos V. 2, 5, 8.

Costum s. costus C. 12, 20, 5.

Cotonea mala V. 1, 59, 1. Ca. 7, 3. vid. Cydon.

Cotulae duae ciceris P. O. 14, 11. vid. cotyla.

Coturnices advenae V. 3, 5, 7. Quod quidam graecum ὀρνις ad originem vocabuli referunt, falsum puto, contra derivo a κόρτος, κόρτις, gallus et dorico ὀρνις pro ὀρνις, ut spinthurnix seu avis incendiaria dicta fuisse videtur a σπίνγγος, σπίννας, σπίνδος et ὀρνις, non a σπινθήρ, scintilla.

Cotyla menura Veg. 3, 6, 8. et saepissime.

Coum vinum facere Ca. 112, 1.

inter Coxas suas mittit caudam bos strophosus Veg. 3, 57, 2.

Coxendicibus crassis boves V. 1, 20, 1.

Crabrones apibus infestae P. Aug. 7.

Crassamen in imo aquae requietae C. 12, 25, 2. donec crassamen in modum faecis existat C. 12, 41, 3.

Crassamentum iu imo simile faeci C. 12, 12, 1.

Crasse illinire mala C. 12, 44, 5.

Crassescunt turtures milio C. 8, 9, 2. i. e. pinguescunt.

Crassitudo Ca. 39, 2. C. 4, 30, 4. crassitudine conualescunt C. 4, 6, 4.

ad crassitudinem oxymellis Veg. 3, 48, 4.

Crater, sidus C. 11, 2, 20 et 65.

Cratae inducta coaequare glebas C. 2, 18, 4. hic ocae vicem praestat. — in cratae siccantur uvae C. 12, 16, 2. crates ficariae Ca. 48, 2. pastorales C. 12, 15, 1. stercorariae Ca. 10, 2, 11, 4. add. Scheffer. de re vehic. 2, 20. — Crates favorum P. Iun. 7, 1. — alternae haccarum h. e. strata P. N. 22, 4. — Cratem facit vitis C. 4, 2, 1 et 2. alio sensu P. 1, 6, 18. crates facere i. e. strata. crates prati P. S. 10, 4. Crates, κρατῆρion Veg. 2, 28, 5. Pollux 7. sect. 142.

Craticulae lucernae Ca. 13, 1. not.

Craticulatum Veg. 5, 2, 5. not. et p. 36.

Craticia podia P. 1, 19, 2. no.

Creciacus vel Creticus, equi vitium Veg. 1, 25, 5. not.

Κράταστῆρες nervi C. 6, 26, 2. P. Mai. 7, 1.

Crémia ligna C. 12, 19, 3. not.

Cremo. Cremare equum aut stigmare Veg. 1, 26, 4.

Cremor Ca. 86. ptisanae Veg. 1, 26, 4. Ita vocari γυλῶν sive succum ptisanae notavit Marsilius Cagnatus Var. observ. 1, 30. Scaligerana prima p. 52, 53. Crema vctustissimum verbum Galliae Cisalpiniae faciunt, unde Galli nomina fecerint Cremonae propter soli ubertatem. Latinum igitur cremorem esse vocem Gallicam vetustissimam, quae significet succum expressum ex aliquo grano aut semine. Posteriorem locum Schoettgen. priorem Gesner annotaverat. In Thea. L. L. cremori apponitur graecum κρινον, quasi inde deductum sit latinum vocabulum; sed graeca τὸ ἀπὸ κρινον ὄσπον est, quoniam Latini ptisanae cremorem dicunt. Cangiug ex Fortunati Poem. 2, 13. ponat: asperi digitos

per lacteae munera pressos; et atat picta maous heic ubi crema rapis.

Creo, creare, generare, parere P. 1, 29, 1. F. 26, 2. quod creante asino nascetur P. Mar. 14, 2. si creare mares volueris P. Mar. 14, 6. *h. e. facere ut taurus procreet.* si quem creare mulorum genus delectet P. Mar. 14, 1. Sed si creari mares volueris P. Iul. 4, 4 — *De vegetabilitibus.* Creare materiam C. 5, 5, 34. creat uvas insitio C. Arb. 9, 1, 3. Armentum non creat, quod in agro natum V. 2 pr. 4. *h. e. labore suo producit.* Creat minimum herbarum stercus asioi C. 14, 3, 12.

Crepant poma i. e. *finduntur* P. Mar. 10, 4. teneri pampini digitis strigentibus in pampinatione P. Mai. 2, 2.

Crepidinis obiectu C. 8, 17, 10. *de margine dixit* V. 3, 14, 2.

Cœpitacula aerea C. 9, 12, 2.

Crepitus creber in oppidis aut vicis V. 1, 20, 3. e motu frenorum V. 2, 7, 12.

Crepusculo, peractis operibus C. 12, 1, 3.

Cresco. qui postea creverunt *h. e. posteri* V. 3, 1, 7. *comparavit Gesneri Thes. L. L. Senecam Here. Fur. 870.* tibi, mors, crescit omne, et recte vidit cognationem verborum *creo* et *cresco*. *Hinc crista, quae in Vindob. Varronis Codice est cresta, dicitur omne quod est agnatum, προσφυή.*

Creta ins. ad Cretae Cortyniam V. 1, 7, 6. an mel ibi ortum? C. 9, 2, 4.

Creta s. argilla P. 1, 34, 3. Cretae pulvere radicibus misso P. F. 25, 22. Creta Carica et Chalcidica V. 1, 57, 1. *frumento aspersa. Plutarch. Q. S. 6, 3. de ἀργίλῳ i. e. argilla: ἔτι δὲ καὶ καταμυγνυμένη πρὸς οἶτον ἐπίμπτρον ποιεῖ θαψιλίς ἀδρύνουσα καὶ*

δισχυροῦσα τῇ θερμότητι τὸν πυρρῶ. Cimolia C. 6, 17, 4. Veg. 2, 29, 3, 19. cretas Cimolias Veg. 3, 8, 2. cruda Ca. 39, 2. figuli P. F. 16, 3. figulorum, figularis argilla C. 3, 14, 9, 5, 8, 6. not. 6, 17, 6, 8, 2, 3. Veg. 3, 4, 38. qua fiunt amphorae C. 12, 43, 5. fossitia, qua stercorantur agri V. 1, 7, 8. nigra Veg. 3, 29. Promethea C. 10, 59.

Cretellae *vid.* Crli.

Cretensibus vini conditura oraculo monstrata P. O. 14, 13.

Creturae sextarii tres P. 1, 24, 3. *h. e. excretarum sordium frumenti.* *Vid.* Excreta tritici. *it.* Excrementa frugum.

Creti bene cineris P. N. 22, 3.

Cretsus locus Ca. 8, 1.

Cribellato cineri P. 1, 44, 3.

Cribello spisso cernimus P. Iun. 11.

Cibrata aromata C. 12, 54, 1.

Cribrum farinarium Ca. 76, 3. not. vicarium vel loliarium C. 8, 5, 16. cribro excutiente in pulverem deducera P. O. 14, 13. cribrum parare lecto retibus subtento Ca. 25.

Criminosum est senatori C. 1, 3, 11.

Cripa pampinacea C. 12, 20, 5. not.

Crispetur tellus apio C. 10, 166.

Crispus subtili nebula aer P. Aug. 8, 1. crispia brassica, apiacon Ca. 157, 2. crispae frondis apium C. 11, 3, 33. crispum, crispissimum folium C. 11, 3, 26. crispae, rugis contrahentibus, olivae P. N. 22, 4.

Crista. *Vide* cresco.

Cristulae rutilae C. 8, 2, 8.

Critellae ex ligno Veg. 5, 40, 2. *Iam adnotavit Cangius, pro elitellis poni. Intellego machinam ad elitellarum similitudinem facta corrigendo collo animalis. Ita cephalalgia pro cephalalgia etc. Gesn.*

si Crocinabuntur iumenta Gargil.
43. *quid sit mihi N. L.*

Crocodili pellis superstitiose adhibita P. 4, 35, 44.

Crocomagma P. O. 14, 7.

Crocus Siculus, bulbus C. 9, 4, 4. Veg. 6, 22, 1. et saepe croci satio V. 4, 35, 4. P. F. 21, 3. croco florere Timolon et Coryeon C. 3, 8, 4. florens croco romanus hortus C. 3, 8, 4. Croci manna vid. Manna.

Crotus equus caelestis C. 40, 57.

Cruditus h. e. acerbitas, vel fructus acerbi P. F. 9, 43. — Cruditatis bona quae signa, quae cura C. 6, 6. int.

Crudus. crudo latere C. 9, 4, 2. eruda muria C. 42, 6, 2. erudo sparto C. 42, 49, 4. not.

Crumena capistri genus Veg. 3, 33, 4. not.

Cruore obsceno C. 40, 360. menstruorum.

Crus fractum ut curetur C. 7, 5, 48. — ab ipso arboris erure C. Arb. 46, 3. erura vitium P. 4, 35, 6. Sic C. 3, 40, 2, 3, 48, 5, 4, 24, 4 et 6.

Crusta P. Nov. 22, 3. quod alibi stratura, erates.

Crustuminus ager V. 4, 14, 3 et 45. Crustumina pira C. 5, 40, 18, 42, 10, 4.

Crux, summum ius summa crux C. 4, 7, 2. Crucibus suspensae volucres nocturnae in hortis C. 40, 349.

Cubiculorum mensura P. 4, 42.

Cubilia substernantur fronde V. 2, 9, 43. gallinarum V. 3, 9, 7. C. 3, 3, 4. pavonum V. 3, 6, 4. talparum P. Mart. 9, 4.

Cubitalis mensura P. F. 18, 6.

Cubitantes humi pavones C. 8, 44, 47.

Cubitorem bovem fame et siti emendare C. 6, 2, 44.

Cuculione sarcire Ca. 2, 3. Vide not. in Centones.

Cuculli sagati C. 44, 4, 21. cucullis sagis C. 4, 8, 9. cucullus vocavit posterior aetas Ennod. ep. 9, 44. Accepi cucullam etc. Imaginem exhibet Pignoriolus de servis. Vid. etiam Casaub. ad Capitol. Verum p. 415. et eodem vol. p. 876. Gesner. Palladius 4, 43, 4. tunicas pelliceas eum cucullis inter instrumenta rustica recenset, quae videntur eadem esse cum sagis.

Cucumia. Eius genera, satio, eultura C. 41, 3, 40. 10, 234 it. 380 sqq. P. Mar. 9, 7. anguineus contra cimices etc. laudatur V. 4, 2, 25. C. 2, 9, 10, 7, 10, 5. Idem videtur agrestis, qui facit contra pulices, mures, locustas P. 4, 35, 8 sqq. contra talpas P. Mar. 9, 4. contra animalia subterranea P. S. 3, 2. Neo diversus puto, asininus, cuius radices commendat Veg. 3, 6, 5, 3, 28, 4. ubi et silvaticum vocat. Gesner. Quae de σικύω πέντον Graecorum disputata sunt ad Palladium et Columellam lucem novam accipient ex loco Aeneae Tacitici cap. 29. ubi pugiones clam inferuntur urbi: σικύων δὲ ἐγγυρίδιαι καὶ ἐν σικύοις πέντον γυνὴ ἀποσπένει κατὰ τοὺς πυθμένας εἰς τὸ σπέρμα τῶν σικύων.

Cucurbita C. 10, 234 sqq. it. 380 sqq. 44, 3, 48. P. Mart. 9, 16. cucurbitae iuvant citrea in vicinia satas P. Mar. 40, 15. cucurbita Aegyptiaca, coloquinthis Veg. 4, 17, 7. viridis Veg. 3, 4, 34. Alexandrina arida ad usum vasorum idonea C. 41, 3, 49.

Cucurbitina pira Ca. 7, 4.

Cudere frumenta in area C. 2, 10, 14.

Cuferlon, vitium equi, qui euferrinus inde dicitur Veg. 3, 37. not.

Culcita Ca. 41, 5. Vide Addenda post Palladium. — culcitae et columellae in ornithone V. 3, 5, 44.

Culex ne tenera folia consumat,

C. 11, 3, 60. not. ne hortos infestet P. 1, 35, 2 et 8.

Culigna vini (κυλίγη) Ca. 132, 1.

Culinae locus V. 1, 13, 2. in ea cibus capitur C. 1, 6, 3. vide not. ad V. 1, 13, 1. Col. 2, 15, 7. vide etiam ad C. 2, 15, 7.

Culleare labrum Ca. 154.

Culleus. in culleos singulos quardagenae et singulae urnae dandae Ca. 148, 1. Cullea dena vini ex Catone V. 1, 2, 7. Culleum pro culleorum Ca. 11, 4. *Carterum uno l. scribunt hoc nomen editi ante Victorium.*

Culminia olea C. 5, 8, 3. 12, 49, 3. barca C. 12, 52, 1.

Culmus. stramenti summus V. 1, 48, 3. sed ibi rectius Cod. Vindob. culmen habet. Ovidius Fastor. 4, 734. darae culmen inane fabae vocat, quod antea stipulasque fabales. Seges cum parte culmi demessa C. 2, 21, 3. culmi fabae C. 12, 16, 3.

Culpa coloris h. e. vitium P. Mar. 13, 4. culpae fuit non cepisse C. 5, 1, 2.

Cultellus osseus C. 12, 11. *Plura de eiusmodi cultellis, non superstitione, sed cum causa adhibitis, Rhodius* ad Scribo. comp. 83. p. 148. Gesner.*

Culter osseus C. 12, 45, 4. vid. modo dicta in cultellus. culter falcis C. 4, 25, 3. ad cultrum emere bovem V. 2, 5, 11.

Cultores alveorum C. 9, 3, 1.

Cultura partis accuratior tantundem praestat, quantum universi fundi cultura minus accurata C. 4, 3, 6. dualis viis utitur V. 1, 18, 7. culturae forma V. 1, 7, 2. culturam sarritionis exigit C. 11, 3, 36. culturae caeterae C. 11, 4, 30. culturarum officia C. 11, 2, 3.

Cultus agrorum C. 2, 10, 4. vinearum C. 11, 2, 48. hortorum C. 10,

1 et 124. arundinetis idem est, h. e. eodem modo coluntur C. 4, 32, 3.

Cum eo praeterea per pleonasmum V. 3, 5, 2. Cum eo h. e. ea conditione C. 5, 1, 4. ἐπ' ᾧ. cum decimo redit semen, zehenfältig. V. 1, 44, 1. — Cum loris ornata iuga Ca. 10, 2. cum melle oblinito Ca. 77. cum stercoreata terra completo C. A. 4, 5. cum vino et oleo ungere Veg. 1, 11, 8. cum tabula verberate Veg. 1, 27, 2. cum passo potonabis Veg. 2, 6, 1, 2, 10, 9. cum fibulis consueto Veg. 3, 31. — Cum subito h. e. simulatque C. 9, 9, 3. cum et — tum et C. 1, 8, 18. nisi alterutrae particulae glossae sunt. Gesner.

Cumae C. 10, 130. Cumaea brassica. Vide in Brassica.

Cumanus pulvis ad P. Com. p. 165.

Cumanum coementum ad P. p. 165.

Cumino grata melanthia C. 10, 245. Cuminum Africanum Alexandrinum Veg. 1, 42, 4. 3, 24, 12. rusticum 2, 12, 4. 3, 2, 12. agreste contra pulices P. 1, 35, 8. satio et cultura P. Mart. 9, 17. Febr. 24, 14. *Silvestre ob hortensi genere diversum est Linnaei Lagrecia cuminoides.*

Cummim, gummi Ca. 59, 1. Gr. κόμμι.

Cumulare commissura renum Veg. 6, 4, 2. 6, 2, 2. Codd. columellare.

Cumulata ligula salis C. 12, 21, 2.

Cumulum addere foeniciscae V. 1, 49, 1.

Cunctantur parere in servitute C. 8, 15, 7. cunctans ad opera C. 11, 1, 14.

Cuneati agri dimensio C. 5, 2, 4. cuneata forma C. 5, 2, 1.

Cunela pro cunila scribitur C. 6, 8, 2. 7, 5, 18. et alibi P. D. 3. P. F. 24, 9. Cunela etiam vult Salmas. apud Io. Rhod. ad Scribo. comp. 121. p. 148. Gesner.

Cuneolum praemittere P. P. 17, 3.

Cuneus ferreus vel osseus in insitione C. 5, 41, 4. C. Arb. 26, 3. P. P. 17, 2. affligitur P. N. 7, 5. premittitur h. e. *deprimitur vel imprimitur* P. O. 12, 2. cuneus tediae radicibus inseritur P. Jan. 15, 3. mergitur *ibid.* s. 9. imprimitur *ibid.* s. 41. figitur P. Mar. 10, 30. *quae sunt remedia feracitatis: ita etiam lapis* P. F. 25, 15. P. Mar. 8, 2. *vid.* clavus, Epiurus, Palus. Cunei Ca. 10, 3, 44, 4. cuneis salignis circumfigi oportet columellam Ca. 20, 1. Cuneum in cella vinaria habet Cod. Polit. cum aliis Cat. 113, 2. ubi vide Pontederæ postumas.

Cuniculus, leporis species V. 3, 12, 6. — rivi perducatur C. 8, 17, 4. deductorius in stabulo Veg. 1, 56, 2.

Cunila bubula C. 6, 13, 1. C. 6, 30, 8. ubi Eumelus ὀρέξανον ἀγρίαν habet. Est origanum: bubula dicitur, quia in remediis boum adhibetur. *Vid.* Bodaeus a Stapel ad Theophr. *hist. plantar.* 6. 2. p. 564. et Salmas. ad Solin. c. 56. p. 900. Scaevola nostrarum rusticis satureia C. 9, 4, 2. *Vid.* Salm. ad Sol. p. 904. transmarina C. 11, 3, 39.

Cupa fieri ut debeat Ca. 21, 1. graece κύπη. not. cupae minusculae Ca. 12. — cupae in tella vicia P. 1, 18, 2. not. 1, 38, 1. Vasa vinaria lignea, graece γὰλλοι, Italis μυχγάναι, teste Suida in μυχγάνη et γὰλλος. Herodianus 8. c. 4. αἰνοφόροι αἰνὴν περιεφοῦς ἔϋλον vocat.

in Cupellis conduntur pira P. F. 25, 12.

Cupidine perversa C. 12 pr. 9.

Cupresseta ut serantur Ca. 154, 1.

Cupressini comi C. 6, 7, 2.

Cupressi ad fines tuendos V. 1, 15, semen cupressi V. 1, 40. vivae pro ridiculis V. 1, 26. Cupressus ad pedamen teres vineae C. 4, 26, 1. *Apud*

Cretenses κυριαζομένη κυπρίσος, αὕτη δὲ ἀπὸ τῆς τομῆς βλαστάνει πάντα τῶν τιννομένων καὶ ἀπὸ γῆς καὶ ἀπὸ τοῦ μίσου καὶ ἀπὸ τοῦ ἄνω. Theophr. *II. P.* 11, 2. *ibidem etiam quercus* (δρῦς) memoratur tonsilis. ut serantur et propageantur Ca. 28, 1. 48, 1. 151, 1. cypressi pilulae Veg. 5, 2, 3, 5, 66, 5.

Cuprei bidentes P. Iul. 5. *al.* Cypræi.

Cuprinus clavus P. Jan. 15, 18. cuprinum acutum Veg. 1, 12, 2. 2, 3, 27. cauterium efficacius Veg. 1, 14, 3. 1, 28, 4. 3, 6, 11. 3, 61, 1. 5, 2, 6.

Cupulae minusculae Ca. 21, 3.

Curam statim sentiet, h. e. se curari Veg. 2, 36, 2. curae fuit aquam inveterare C. 12, 12, 2.

Curatio mancipiorum non putatur plebeia Veg. pr. 10. vini odoratior C. 12, 25, 4.

Curator apum C. 9, 9, 1 et 3. C. 9, 14, 3. aviarii V. 3, 5, 5. gallinarius V. 3, 9, 7. pavonini gregis C. 8, 11, 2.

Curatus. Sic curati h. e. saginati V. 3, 10, 7. — curatum caput hoedini h. e. purgatum Veg. 6, 8, 1. *Vid.* Rhodii *Lex. Scribo.* — Curatiores erunt corpore Ca. 103.

Curculio, genus exitii, ne frumento noceat Ca. 92. C. 1, 6, 15 et 16. ut necetur V. 1, 63, 1. non oritur, quo spiritus non pervenit V. 1, 57, 2. Curculiones exisse incipiunt frumentum V. 1, 63, 1. Curculio scribitur P. 1, 19, 2. et Jun. 3. Graece in tritico et hordeo nati verines dicuntur ζιζις. Theophr. C. P. IV. 16. hinc εἶτος κόπτεσθαι dicitur, et ἀνοπος.

Curcuma Veg. 3, 33, 1. capistri genus *vid.* Dufresnoyus. Est etiam in L. Leonis L. un. Cod. nulli licero

in frenis (44, 44.) ubi recte ex *Hezychio* interpretatur *Culacius* Obs. 44, 20. Is enim illud *Psalmi* ἐν χηρῷ interpretatur ἐν κουρνούμῳ. Gesner. In Glossario Graeco est etiam κούρνομα.

Curia, pro coenaculo V. 2, 9, 8. not.

Curia familia C. 3, 8, 4.

Curiose factum sinapi C. 42, 55, 2. curiosissime pangere vitia C. 44, 2, 48.

Curiosi pastores V. 2, 3, 5.

Curiosus Dentatus C. 4. pr. 44. C. 4, 3, 40.

Curo. Curant aquam prope ut sit V. 3, 46, 28. nec de soli qualitate curant colocasiae P. F. 24, 44. curavi demonstrare P. O. 44, 4. et saepe alias. curabis interficere duces seditionum C. 9, 9, 7. allinire P. F. 33. abradere P. O. 42, 7. agitare P. O. 44, 45. excoquere P. S. 46. ferre C. 42, 22, 3. infundere P. Mai. 44. miscere P. Jun. 42. siccare P. O. 44, 5. curantes aegrotis animalibus Veg. 6, 5, 4. curandum ulcera medicamentis C. 7, 5, 40.

Currere cogitur C. 6, 6, 5. — currit humor de plaga Veg. 5, 28, 2. et n. currentis aquae agilitatem stans imitatur P. 4, 47, 2.

Curatis etiam radicibus P. F. 40, 3.

Curvabiles ulmus et fraxinus P. N. 45, 2.

Curvatur acies ferri C. 4, 24, 24. not.

Curvatura dorsi de testudine P. 4, 35, 44. in vite materiam exprimit C. 4, 20, 3. vid. exprimo et C. 5, 6, 22.

Curulia iumenta Veg. 4, 56, 34. 4, 7, 5.

Cuspides, tubulorum genus V. 4, 8, 4. unde derivatum suspicor recentiorum Latinorum cuspis pro ligneo

sandalio, et cippo seu ποδὸν ἄχνη Graecorum, apud Suidam in ποδονάχης et Cangium in Glossario latino.

Custodia nequissimi hominis amplissima quae C. 44, 4, 26. custodiae tradere captas aves C. 8, 45, 7. custodiam pastoris decipit volatile pecus C. 8, 4, 3. solertem praebet anser C. 8, 43, 4.

Custodio, illud quoque custodies in hortis, h. e. observabis P. 4, 34, 3 et 8. custodire praecepta C. 4, 8, 45. Multa in hoc genere *Rhodium Lex*. Scribo. ut custodiatur ordo C. 42, 4, 4. custoditur ea ratio C. 4, 29, 44. custodire ne h. e. cavere C. 4, 24, 44. haec in villicia custodienda suot C. 42, 4, 2. illud in perpetuum custodiendum habebit C. 42, 3, 7. — custodire poma in melle h. e. servare C. 42, 45, 3. — custodiri prata incipiunt P. F. 4. hoc est defendi a pecore, submitti.

Custos candidati deprehensus V. 3, 5, 48. in vite, quis C. 4, 24, 3. In vite tres oculos gerente supremus Gallis chevalier, secundus ecuyer, infimus Scourson dicitur. Cum in vite duae gemmae iuxta se stant, maior malle cousson vel cousson audit, qui maepe solus egerminat; eo vitiat minor, contre cousson, quem cum latino custode comparavit Du Hamel.

Cyathi seminis C. 2, 44, 4.

Cybelles Dindyma castra C. 40, 220.

Cyclades insulae C. 4 pr. 40. C. 9, 44, 49.

Cyclus. cyclo curare equum Veg. 3, 5, 3. et 3, 6. not. De cyclo medicinae humanae Synesius Calcit. p. 75. de dropace utili contra ophthalmism, pituitam, aurium gravitatem, podagram et viscerum dolores: οὐτος μὲν οὖν σίειν εἰ ταῦτα δυστυχὲς εἰ

τοὺς καλουμένους κύλους ὑπὸ τῶν
ἱατρῶν ὑπομένειν ἀναγκαζόμενοι, ὧν
ἀρχὴ καὶ μέσα καὶ τέλος οὐ δρώπαξ
ἐστίν.

Cydonia, arbor, P. Ins. vers. 99.

Cydonitae vites C. 3, 2, 2.

Cydonites ut fiat P. O. 20. *Inapte interpretatus erat h. L. Gesner. Vide tibi haec Dioscorides 4, 160. γίνεται δὲ καὶ οἶνος ἐξ αὐτῶν κοπτομένων καὶ ἐκβλαβόμενων, πρὸς διαμονὴν μὲν γινόμενον τοῖς ἐξ ἑστέας τοῦ χυλοῦ μάλιστα ξίστου ἐνὸς ἐπὶ ὀξέως.*

Cydonius (arbor, ut malus), Cydonii amant locum frigidum etc. P. F. 25, 20. arbores cydonii P. F. 25, 21. cydonii insitio P. ins. 99. cydonio inseruntur tuberes P. Ian. 15, 20. Cydoniae satio et insitio P. Mar. 10, 37. pirum insitione acquirit P. F. 25, 6 et ins. 65. Cydonia malatrium generum C. 5, 10, 19. grandia C. 12, 42, 2. ut serventur C. 12, 47, 1. P. F. 25, 25. ex cydonitis conditura musti C. 12, 42. *Vide Conitona.*

Cyllenes inga C. 10, 266.

Cylindro supervoluto C. 11, 3, 34, gravibus densore cylindris C. 10, 319. inculcare C. 11, 3, 34.

Cymam faciunt rapa et napi C. 12, 54, 3. in cymam prosilit brassica C. 11, 3, 24. cymae tempus amisit brassica P. Ap. 3, 1. Cymae conditura C. 12, 7, 1. cymata pro cymas C. 10, 129. ubi de cyma copiose dixi. Breviter in brassica proprie dicitur cyma, qui in rapo sunt rapicii, in beta betaecii, scilicet caules vel asparagi. *Vide Rapicii.*

Cyminati salis adpersione P. N. 22, 5. *Archestratus ap. Athenae. VII. p. 320. πάσπειν δ' ἅλοις κυμνοτριβέας.*

Cuminum *vile* Cuminum.

Cynosa stirpe C. 10, 137.

Cyniola pro tithymalo V. 4, 16. *not.*

Cynorrhodon Veg. 3, 84, 2. *not.*

Cyperus, oleo condiendo P. N. 18. *neutro genere legitur Cyperum C. 12, 20, 5. quem tamen locum iam olim suspectum habuit H. Stephanus in Thes. G. L. III. p. 1201. Graece est κύπερος, quem latine alii calamum odoratum, quidam iuncum quadratum vel triangularem dixerunt. Vide Schoenus. Videtur esse Cyperus longus Linnaei.*

Cyprei bidentes P. Iul. 5. pro Cyprei.

Cyprica laurus Ca. 8, 2. *not.*

Cyprius. Cypria lactuca C. 10, 187. *not.* Cyprii generis brassica C. 11, 3, 27. *not.*

in Cypro platanus folia non amittens V. 1, 7, 6.

Cyrenaicum laser Veg. 5, 59. et *sarpe.*

Cyrrhestes V. 3, 5, 17. *not.*

Cytisus. eius utilitas, natura, cultus C. 5, 12. *int.* C. Arb. 28. non est ulla regio, in qua non possit huius arbusculae copia esse vel maxima C. 8, 4, 2. inter maioris incrementi surculos refert cytisi genera duo C. 9, 4, 2. cytisus agrestis C. 7, 6, 1. — Cytisum pecori amicum, neutro genere V. 2, 2, 19. 2, 1, 17. *Scriptura vocabuli mire variatur in libris scriptis et editis. Cythisum probabis, si etymologiam sequeris. Graeci enim a κύω semen dicunt κύθος, teste Etymol. M. v. ἄκυθος, et πολύκυθος. Hesychius interpretatur πολύσπικμα in κυθόν.*

D

D in L versum vulgi imperitia V. 3, 9, 19. *not.* C. 8, 2, 4.

δάκρυον s. ὀπός coaguli vicem subit V. 2, 11, 4.

- Dactyli uvae C. 3, 2, 4. not. —
 Dactyli, palmulae. Dactylorum ossa
 quomodo ponantur P. O. 42, 4.
 Daemona fugans suffimentum
 Veg. 4, 20, 3, 6, 42, 4.
 Dalmatae equi Veg. 6, 6, 3.
 Damascena pruna P. N. 7, 46.
 quae
 Damasci pruna C. 40, 404.
 Damnificum P. F. 9, 42.
 Damno. Damna ex emlo ven-
 dito. de actore V. 2, 2, 6.
 Damnum. Damni dati lex Cat. 449.
 ex tempestate ibid. 3, 3. In Codd.
 scriptum dampnum possit aliquem in-
 ducere, ut credat ex graeco *δαναν*
 factum verbum, non a demere.
 Daphnitis cassia Veg. 6, 43, 4.
 Dapalis Iupiter Cat. 432, 4.
 Daps profanata comestaque ubi
 fuerit Cat. 50, 2. Iovi assuria pecunia
 Cat. 432, 2. pro bubus quando et
 quomodo fiat Cat. 431, 432. Simile
 sacrificium Athenis vocatum *προπό-
 σία, προαπόσια*, Ilesychio auctore
προπόσιον ἀρχαῖον ἀποτροπῆς. Idem
προπόσιον θυσιᾷ Ἀθήνησι.
 Dapsilis proventus C. 4, 27, 6.
 musto vitis C. 3, 2, 27.
 in Dardania boves feri V. 2, 4, 5.
 Dardaniae artes C. 40, 358.
 Darscus vox corrupta Veg. 6, 28,
 6. ubi nunc clavus.
 Datio V. 3, 9, 24.
 Dauci semen Veg. 5, 39, 4, 5,
 67, 2, 5, 68, 4, 5, 23, 42.
 De in argumenti significatione, ubi
 idem valet, quod quantum ad: V. 4,
 59, 4, 4, 60, 2, 2, 3, 2, 9, 44. cf. 2,
 2, 7, 2, 2, 49. — Partem notat in
 his. De Aprili medio C. 2, 4, 9. de
 elunibus pinnae habeant gallinae V.
 3, 9, 4. de ternis pedibus alii rami
 submittendi C. 5, 6, 46. de capitibus
 unguarum calcant Veg. 3, 54, 4,

treten nur fornen mit der Spitze auf.
 de ramorum connexione inseruntur
 Punica P. Mart. 40, 6. — Pro ex,
 de muria exeunt C. 42, 47, 8. de
 pavonibus greges V. 3, 6, 4. facto de
 arundinum foliis C. 42, 47, 4. —
 Pro ablativo instrumenti etc. De cau-
 terio adusta Veg. 5, 46. de pollice 3,
 40, 4. de sagis involvantur 5, 44,
 46. de experimentis probatae medi-
 cine 6, 7, 5. et al. — De sub massa
 C. 42, 34. not. de sub pedibus raptum
 mustum P. O. 24. not. Vid. de foris.
 — De pro Di in compositis habent
 MSS. ut in directus et aliis.

Dea. his Diis, de musis V. 3, 46,
 7.

Decinata dolia Cat. 26. not.

Dealbati parietibus P. 4, 24, 4.

Debrachiolare vid. ad Veg. 5, 24.
 in varietate lectionis.

Decacuminare C. 4, 7, 3, 5, 6, 42.

Decalvare palithro inducto Veg.
 3, 48, 3.

Decarnare syringotomio Veg. 3,
 27, 2. add. 3, 42, 4, 5, 5, 4.

Decedere de nobilitate generis de-
 generare P. F. 25, 2. decima pars
 decedet C. 42, 20, 8. ubi antea de-
 cidet erat.

Decembris opera C. 44, 2, 88 et
 93 etc.

Decemmodiae C. 42, 50, 8. deci-
 modiae scrib. C. 42, 48, 2.

Decempedae XVIII. P. Ian. 42.

Decenni maior asinus P. Mart. 44,
 4.

quod Decidit per semnologia,
 atreus C. 6, 5, 4. Vide etiam in
 decedo.

Decies et octies supputatae P. Ian.
 42.

Decimanis divisae vites P. F. 9,
 44. vid. Decumanus. extremae circa
 decimanum tabulae P. F. 48, 4.

Decimodiae v. Decemmodiae.

Decipit custodiam pastoris pecus C. 8, 4, 3.

Declarantur maturo fructu foliisque vites C. 3, 20, 5.

Declioata a metendo messis, *de etymologia* V. 1, 50, 4.

Declinatio mundi, *κλίμα* C. 3, 4, 3. † pr. 22. 4, 6, 48. Declinationes caeli C. 4, 24, 2.

Decollat, deficit V. 1, 2, 8.

Decoloratur ex albo, fitque luteola C. 42, 47, 2 et 9. decolorantur aheni infervescentes uvae C. 42, 16, 4. mala in fervidam demissa C. 42, 44, 5. cum decolorari coeperit olea, nec tamen adhuc varia fuerit C. 42, 52, 4.

Decoctum ad tertiam C. 42, 20, 2.

Decoquunt usque in quartam partem C. 42, 42, 2. usquequo ad tertiam partem decoxia V. 1, 2, 26. decoquere ad tertias et ad quartas C. 42, 34. decoquenda in dimidiam partem aqua C. 42, 24, 1. decoquere aquam C. 42, 26. i. e. *absumere coquendo*. — non tibi decoquet ornithon h. e. *damnosus erit* V. 3, 2, 46. *Huc pertinet res ipsa decoxit* C. 4, 8, 44, 4, 28. — Decoquitur pastinatio beneficio alboris aut solis P. 1, 34, 7. ubi idem est quod fermentare ubi vid.

Decoriata amygdala P. Ian. 45, 42.

Decumanus et semitae in vinea C. 4, 20, 5. in decumano proximo ignis fiat C. 42, 43, 2. Decumanis distinguendae vites C. 3, 20, 4. vid. Decimanus. — Decumana pira C. 42, 40, 4. etiam haec magna interpretor. Gesner.

Decumbat qui vomere vult Cat. 156, 4. decumbere in herba C. 40, 283.

Decumus pro decimo. Decuma pars C. 5, 2, 5 et 40.

Decuriae operarum C. 1, 9, 7.

Decurrit terra C. 3, 49, 4. P. Ian. 43, 7. dcurrunt grana spiciis lapsa P. Ian. 2, 4. poma P. N. 7, 44. vid. Eacurro. Decurrens rivus C. 4, 2, 5. post Decursionem sanguinis Veg. 4, 27, 2.

Decursis 111 diebus P. N. 48. *sed ascripta lectio*.

Decussa pluit arbore nimbus C. 40, 364.

Decussatim incidere rapa C. 42, 54, 4. decussatum iugum vineae C. 4, 24, 8. pulmunculum secare Veg. 3, 64, 4. urere cervicem Veg. 5, 23, 9.

Decussare in speciem Graecae litterae X. C. 3, 43, 42. iugum in stulam C. 4, 47, 6.

Dedita opera C. 42, 4, 5.

Dedolare pedamenta C. 4, 26, 4. ridicas C. 44, 2, 42.

Deducit humorem nosium sulcus aquarius P. S. 3, 4, 4. deducunt bilem collyria C. 6, 30, 8. *Hinc metaph.* deducite carmines Musae C. 40, 40. — Deducet omnia de capite Cat. 157, 6. deducere de salario Cat. 144, 3. — in pulverem cribro aromata P. O. 44, 43. — Deducere sarpe scribitur pro Diducere ubi vid.

Deductoria liquoris P. N. 7, 24.

Deductorius cuniculus Veg. 2, 25, 2.

Deerrasse visu C. 2, 2, 45. sic C. 4, 4, 6.

Defaecare aërem Veg. 1, 20, 3. *de suffimentis*.

Defatigatum et effoetum solum C. 1 pr. 1.

Defectionem si patietur animal Veg. 5, 39, 4.

- Defectus. Defecta senio arbor C. 5, 6, 37. defectissimus annis, viribus C. 4 pr. 12. Sic *Plin.* 2, 8. Obscura sidera defectis mortalibus attributa. *Senecotro.*
- Defendere frigus et solem Cat. 49, 2. solem a vertice P. S. 48. prata Ca. 50, 4. V. 4, 20. quod alias vocant submittere. Plene defendere prata a pastione V. 4, 37, 5. defendenda a pecore prata C. 44, 2, 7. Gallis tempus, quo prata defenduntur, est senison, où les prés sont défensibles.
- Defero. Deserte maniplos C. 10, 345. no. Desertur ex arbore in terram V. 4, 40, 4. — Deferri pro differri legebatur C. 44, 3, 49. et alibi.
- Deservescit bene Cat. 457, 9. deservesc. in plumbeo Cat. 422.
- Deservescit scœnum C. 2, 19, 3. fructus C. 9, 45, 43. deservescunt aestus V. 2, 2, 44. deferbuit mustum C. 42, 38, 3. 42, 24, 3. cum deferbuerit mustum C. 42, 20, 2. intra quantum diem plerumque deservescit C. 42, 23, 4. aquam ubi lupinus deservescit Cat. 96, 4. *Vide Gesneri Thes. L. L. in conserveo.*
- Deficitur species pondere C. 2, 6, 4. si deficitur memoria C. 7, 9, 42. defici segetibus C. 3, 8, 4. stercore C. 2, 45, 5. lacte C. 7, 42, 42. rebus omnibus C. 2, 46, 5. defieit importuna parte C. 3, 40, 4.
- Defigere sarmenta C. Arb. 2, 4.
- Defingere panes Cat. 74 et 124.
- Definire urbis ambitum V. 2, 4, 40.
- Deflexu frangitur palmes V. 4, 61, 4.
- Deflo. deflare summum amurcae V. 4, 64, 4.
- Deflorescere C. 2, 40, 49. 4, 49, 2.
- Dehuc ossa carne liquefacta Veg. 4, 8, 3. defluentes maturitate uvae P. S. 47.
- De foris, extrinsecus Veg. 4, 9, 4. 4, 45, 4. 2, 45, 2.
- Deformatus ad tabulae speciem V. 3, 5, 40.
- Deformo. deformabis areas Cat. 464, 4.
- Defricata dolia C. 44, 2, 70. vid. Defrietus.
- Defricare radicem C. 42, 56, 4. aqua frigida C. 6, 44, 6. urina vulnere C. 6, 7, 4. defricanda quotidie corpora pecudum ut hominum C. 6, 30, 4.
- Defricta redulceratur cutis C. 7, 5, 8. defricto alio extenuatur scabies C. 6, 43, 4.
- Defrigescit coctura C. 42, 20, 4. defrixit C. 42, 24, 4.
- Defringera collum Cat. 88, 4. plantam V. 4, 40, 4.
- De frudet segetem Cat. 5, 4. not.
- Defrutare vinum? Cat. 24, 2. not.
- Defrutare C. 2, 22, 4. h. e. decoquere vinum ut defrutum fiat.
- Defrutarium int. vas C. 42, 20, 2. et defrutaria vasa C. 42, 49, 3 et 6. Defrutaria cella C. 4, 6, 9.
- Defrutum vini dulcis et cocti genus, a defervendo dictum, ut ex Pall. O. 48. repetit *Creso.* 4, 24. extr. *A Columella* 42, 20. ac 42, 24, 4. ita describitur, ut a *Plinio* sapa, de qua s. l. nimirum ubi ad tertias mustum decoquitur, duabus adeo partibus perewutibus. Contra *Palladius* et *Crescentius* l. e. generatim definiunt; defrutum ubi mustum ad spissitudinem fortiter despumat, eodemque loco *Carenum* de quo s. l. ad hoc genus vinorum referunt. De etymologia et reliquis quae disputari haec de re possunt, multa *Lindei Sel. Med.* 40, 36 sq. > *Gesn. Cf. Pontederæ Postumus* ad

Caton. c. 96. sect. 4. *Marius Victor* p. 2469. In defruto apicem (i. e. accutum, signum longae) secundae syllabae imponere debetis.

non Defugio, quin dicam V. 2, 4, 2.

Defundito aquam Cat. 156, 5. defundat in labra C. 12, 50, 10. defundere in nares Veg. 5, 14, 12 et 14. per os 5, 32, 3 et 4. 5, 56, 3, 5, 66, 2. per nares dextram 5, 50. in fauces 3, 12, 4. *conf.* Diffundo.

Defusa per stramenta cera C. 9, 16, 1.

Degenerat surculus C. 3, 9, 7. degenerant frumenta C. 2, 9, 11. semina etiam lectissima C. 3, 10, 17. — degenerat animos Venus teneris canum concessa C. 7, 12, 11. *h. e. degeneres reddit.*

Degera sarmenta de vineis Ca. 37, 5. *Vid. not. Si significatio conveniat, satis aliunde constat de verbo.*

Degero, saepissime permutatur in *MSS. Vegeti cum Digero.*

Degravari pondere, mole C. 6, 2, 15. 1, 5, 10.

Dehorito amurcam pro dehaurito Cat. 66, 2. *not.*

Deiecta et mota cervix C. 6, 11, 3.

Delicere vites de arbore Cat. 32, 2. oleam Cat. 3, 3. alvum superiorem Cat. 156, 2. *h. e. vomere.* animal curandi causa Veg. 3, 24, 2. *vid.* Deponere, Elidere. Delicere per nares, infundere Veg. 3, 3, 7. 5, 66, 5, 5, 67, 2. coles vitis *h. e. resecare* C. Arb. 9, 2. facile deliciuntur casei caprini (per alvum inferiorem) V. 2, 11, 3.

Deinceps constitutae arbores V. 1, 14, 2. septimus deinceps Praetorius in gente nostra V. 2, 4, 2. deinceps movetur totum solum C. 2, 4, 3. — ut deinceps praecipiemus *h. e. statim* C. 2, 11, 2.

De intus, a parte interiori Veg. 4, 9, 2.

Deiungere boves Veg. 4, 15, 5.

Delacrimare C. 4, 9, 2.

Delapidare agrum Cat. 46, 1.

Delapsum aquae non habet locus V. 1, 6, 6.

Delectare oves Cat. 30.

Delectus militum V. 3, 2, 4. quotannis habendus in gregibus V. 2, 5, 17.

Delegare curam villicae C. 11, 2, 72. pecuniam Cat. 149, 2. *add. not. ad C. 150, 2.*

Deletis radicibus C. 11, 3, 56.

Delevato plagam ferro C. Arb. 6, 4. *not.*

Deliaci, et Deliacae gallinae V. 3, 9, 2. C. 8, 2, 4.

Delibatus C. 12, 1, 6. *h. e. noxae quacunq. affectus, ut contra illibatum robur etc.*

Delibo. ne delibent agni cursitantes aliquid membrorum V. 2, 2, 16. ne bos extremo iugo truncum delibet C. 2, 2, 26.

Delibratus cortex C. 12, 56, 4. ramus P. F. 17, 7. delibrata stirps C. 5, 11, 1.

Delibro. delibrare arborem C. 5, 11, 10. radicem C. 5, 6, 9. delibrandus cortex fissus C. 4, 24, 6.

Delibato tergo medicamina perhiberi C. 7, 4, 8.

Deliciarum oblectamenta C. 8, 8, 10.

Deliciares tegulae Cat. 14, 4. *ante Victorium, ubi nunc conciliares. Vid. in Postumis Pontederæ ad h. l.*

Deliculae oves Cat. 2, 7. delicula armenta Cat. 27. *diminut. ex*

Delicus. Delici porci V. 2, 4, 16. *not.*

Deligere uvam Cat. 112, 2. oleam Cat. 144, 1. *ut nostri ablesen.* fructum C. 5, 10, 10. Arb. 21, 1.

- Deliquescunt cum musto poma C. 42, 41, 3.
- Deliquo vinum in alia vasa C. 42, 39, 2.
- Delius Paenn C. 40, 224.
- Delphica laurus Cat. 8, 2. C. 40, 247.
- Delphinus exoritur C. 41, 2, 45.
- Delphini exortu V. 2, 5, 43. occasus C. 44, 2, 57.
- Delutare habitationem Cat. 428.
- i. e. *illinare*. Iustinus 36. e. 3. *nec materiam ullam sustinet, nisi quae alumine illutatur: Hanc enim lectionem vulgatae illinatur recte praefert Graevius, comparans Persii III. 404. crassis lutatus amomis.*
- Dematricati nisi fuerint admissarii Veg. 6, 7, 3. h. e. sanguis emissus e matrice ubi vid.
- Demensum servorum quantum ad* Cat. 56 p. 425. *et in Postumis Pontederæ ad h. l.*
- Demereri aliquem amoenitate C. 4, 4, 8.
- Demergere, depangere, deponere surculum, *synopima* C. 3, 48, 2 et 6 et 6. demergere surculos P. F. 47, 3. ungulas C. 2, 48, 4.
- Demersus terrae ramus P. F. 47, 8.
- Demessi favi C. 9, 45, 42. 41, 2, 50 et 57.
- Demetitis flores C. 40, 304.
- Demissus sanguis in pedes C. 6, 42, 4.
- Demittere taleam Cat. 45, 2. sanguinem C. 6, 30, 6. per cornu C. 7, 40, 3. *add.* C. 6, 9, 4.
- Demosthenes orator C. 4 pr. 30.
- Demersis odorem Cat. 440.
- Demutilare cacumina C. Arb. 44, 2.
- Denarii argentei pondus C. 7, 8, 2. pondus unius denarii Veg. 2, 6, 9. *est drachma Graeca.*
- Denicalibus feriis C. 2, 22, 5.
- Denigrat terram amurca V. 4, 55, 7.
- Denotet quales sint nati C. 7, 9, 44.
- Dens aratri C. 2, 4, 6. dentes aetatis indices in equis V. 2, 7, 2. C. 6, 29, 4. P. Mart. 43, 7. Veg. 6, 5, 2. dentium in animalibus numerus et genera Veg. 6, 4, 4. dentes brocchi, canini, columellares V. 2, 7, 3.
- Dentalia C. 2, 2, 24. not.
- Denticulatae falces C. 2, 21, 3.
- Denticuli recurvi P. Iun. 2, 4. aperire nituntur gingivas tumentes P. 4, 28, 6.
- Dentitio prima pullorum Veg. 3, 25, 4.
- Dentix. dentes pisces C. 8, 46, 8.
- Denubere C. 40, 458. denubere pro demurare in Avieni Fab. V. 45. *dant Codd. optimi in observ. Misc. Belg. Vol. IV. p. 299.*
- Deorsumversus ibit (*de alvo purganda*) Cat. 456, 4. curvantur palmarum C. 4, 20, 3. spectantes ollae C. 42, 43, 40. deorsumversum pressi lumbi V. 2, 7, 5. deorsum facias h. e. *veritas* P. F. 25, 49. verso acutissime P. N. 7, 4.
- Deosum pro deorsum *vid.* Victor. ad V. 4, 6, 3.
- Depangere malleolum C. 3, 46, 4. 44, 3, 26 et 30. cacumina scorum, pirorum C. 3, 24, 44.
- Depaverint herbas rascidas C. 7, 5, 21.
- Depellere agnos, a matre removere V. 2, 2, 47. depellenda soboles C. 7, 6, 8. 6, 37, 44. not. Pallad. 4, 44, 4. *vid.* depulsus.
- Dependitur plus in operis avocandis *eto.* C. 41, 4, 20. inercas C. 5, 4, 8. opera dependitur C. 4, 22, 7.
- Depereunt in usu C. 12, 50, 9.

deperit repente sanum animal Veg.
4 pr. 14. it. 6 pr. 4.

Depetigo porcae Cat. 157, 16.

Depexa coma C. 10, 188.

si Deplanaverit oculus Veg. 3, 19.
not. Sed legendum deplanaveris: ut
deplanes 3, 22, 2. et deplaves 3, 22,
3. h. e. planum abrasa scabritie fa-
cias. Gesner.

Deplantare V. 1, 40, 4 bis. it. V.
1, 43. rannum deplantat bos C. 2, 2,
26. not.

Deplere oleum Cat. 64, 2 et 66,
2. vid. Capulator, Capulare. et da-
fundere in labris C. 12, 50, 8 et 10.
— animal h. e. venam ei secare Veg.
1, 13, 4. 1, 22, 1. 1, 24.

Depli Veg. 5, 27. f. bdellii not.

Deplorant vites P. F. 30. vid. La-
crimare.

Depluit Iupiter imbre in sinus ms-
tris C. 10, 206.

Deponit florem frumentum P. Mai.
1, 1. — deponere cuneum, demit-
tere, inscrere P. F. 17, 2. — depo-
nere malleolos, plantare in terra C.
3, 3, 2. sureulum P. F. 17, 3. stir-
pem vitis C. 1, 1, 5. ulpicum C. 11,
3, 20.

Deportatio Cat. 161, 3.

Depressius pastinetur solum C. 11,
3, 10.

Deprimere plantas C. 11, 3, 28.
deprimente locum palo in quo ponat-
ur talea P. F. 18, 1. deprimuntur
semina in regesto C. 4, 1, 3.

Depsere manibus Cat. 76, 1. coria
Cat. 135, 3. ubi depsueris Cat. 76, 1.
Similiter de Scythia Herodotus IV, 64.
τὸ δῖραχ διῖται τῆς χειρὸς ὀργήσας δὲ
αὐτὸ etc. Huc pertinet locus Homeri
Il. 17, 389. ὥς δ' ὅτ' ἀνὴρ ταύρου
βοῶς μεγάλου βοτῆν λαπίσιν δῶν τε-
νύειν μυθόουσαν ἀλοιφῇ· διεξάμνοι δ'
ἄρα τοίγῃ θιπαστάντες ταύουσι κυλῶς·
ἄραρδε τ' ἐκμῆς ἱβη δύνει οἱ τ'

ἀλοιφῇ πολλῶν ἀλόντων τένεται δὲ τε
πάσιν διὰ πρό.

Depsticus panis uti fist Cat. 74.

Depsta coria Cat. 135. 3. depsto
luto oblinere Cat. 41, 4.

Depulsi s matribus agni V. 2, 2,
17. a mamma porci V. 2, 4, 16. vide
Depello.

Depurgatos eaulas C. 12, 9, 4.

Depurgo. depurgato Cat. 50, 1. 112,
2. depurgare sordes C. 9, 14, 13.

Deputatum, decisum C. 3, 10, 19.

Deputo vineam Cat. 49, 1. 50, 1.
C. 4, 23, 2. arbores C. 11, 2, 32. de-
putandi sale polinites. — Deputare
steriles vacas sratro P. Mart. 11, 6.
h. e. destinare. Sic P. S. 10, 1. Iul.
11.

Derelinquant C. 9, 13, 12. sed
ibi Edd. vet. delinquant.

Derides? vox fidem negantis, V.
3, 2, 15.

Deridiculum est V. 4, 18, 5.

Derivanda sulcis palus C. 2, 17, 5.

Derogabit aetati arboris P. F. 25,
23. derogare fructibus suis P. 4, 6, 8.
Descendere gradatim V. 2, 1, 3
et 4.

Desciscunt malignitate naturali se-
mina C. 3, 10, 18. add. 3, 2, 13.

Describunt caelum astrologi V. 2,
4, 7.

Descriptio hortulorum C. 4, 18, 2.

Descriptus. descriptae vites, ordi-
natae C. 3, 21, 4.

Desecare segetes et prata C. 11, 1,
8. prati iugerum C. 11, 2, 40. a
vite C. 12, 43, 1.

Desecta herba C. 2, 18, 5.

Desectio stramenti C. 6, 3, 4.

Deserere possidendo C. 1, 3, 11. plus
possidere quam colere possis, qua
ratione alii excluduntur. Gesn. — De-
sero, planto vid. Desitus.

Deses intra tecta foemina C. 12,

1, 2. desiderum ab opere suo reddit C. 7, 12, 2. not.

Desideria naturalia, *fames* C. 10 pr. 2. desideria naturalibus (*coitus*)ongi C. 6, 27, 7.

Desidero. Desideratur foecunditas ab Amineis C. 3, 9, 1. — Minime desideratur vapor ignis *h. e. noxius est* C. 12, 50, 13. — ut examina desideremus C. 9, 8, 1. *positum videtur pro consideremus. Ita sequitur*, ut morbo laborantibus remedia desiderantur C. 9, 13, 1. *h. e. circumspiciantur*. Gesner. Vitruvius 2, 6. relinquitur desideratio — quid ita non etiam ibi nascitur pulvis: *et paulo post*: itaque visum est antequam desideraretur, de his rebus quemadmodum esse videantur.

post Desidiam longam ager lactas segetes adfest C. 2, 18, 3.

Desidiosiores V. 2 pr. 1. desidiosus C. 12, 1, 1.

Desido. Iu imo quod desederit C. C. 112, 2. desidit ovum plenum V. 3, 9, 11.

Desioit orlri piscis C. 11, 2, 24.

Desistente autumno V. 2, 3, 8.

Desitis seminibus, a desero V. 1, 23, 6.

Desolare agros profugiendo C. 1, 3, 11.

Desperatiooe vastae scientiae C. 1, Praef. 28.

Despernat opes Alexis C. 10, 298.

Despicitur area C. 1, 6, 23.

Despondent animum volucres et moriuntur V. 9, 5, 6. *Conf.* V. 3, 16, 15. despondere simpliciter, omisso animum C. 8, 10, 1. despondere sapientiam, *h. e. spem amittere illius consequendae* C. 11, 1, 11.

Despumare est spumam auferre. Sed illud apud nostros fere scribitur dispumare ubi vid. — Despumare est mittere sanguinem de palato equo-

rum. *Apparet hoc ex Veg.* 3, 34, 2. *Hinc intelligimus, quid sit despumantur equi tertio gradu a dentibus* Veg. 1, 22, 11. *add.* 3, 6, 7, 3, 28, 4. G.

Despuo, in superstitione V. 1, 2, 27.

Destinaoti pullo praebet ubera equa C. 6, 37, 8. *h. e. appetenti. MS. Goetz. et Sung. desideranti. quam glossam puto. Gesn.*

Destinati in ordinem sulci P. N. 7, 20. *directi.*

Destituta humus C. 2, 1, 3. uligo 1, 5, 6. not.

Destringere vid. Distr.

Destruunt quae contulerunt beneficia C. 4, 3, 2.

Desub cirro Veg. 3, 54, 2. cirria Veg. 6, 4. gamba Veg. 5, 21, 3. 6, 4. locis Veg. 3, 53, 3. massa C. 12, 34. oculo Veg. 3, 19, 1. pedibus P. O. 21.

Desucto flore P. 1, 37, 2. *de apibus.*

Desuefiunt minutatim catuli V. 2, 9, 12. *h. e. separantur a matre, Jostri entwöhnen.*

Desuquor pavimenta, quae funduntur P. 1, 9, 4.

Desultor V. 2, 7, 15.

Desum, si hoc deest i. e. si fieri non potest, ad Pall. 4, 11, 3.

Desuo. desuere imbricibus cupam Ca. 21, 3.

Desuper calcato C. 12, 16, 4. spissius terra calcatur P. Ian. 15, 4. tectus gypso P. *ibid.*

.Detectae a superiori parte larvae P. F. 26, 4.

Detergeo. fastidium C. 8, 10, 5. lanuginem ponis Cydonia C. 12, 45, 2. palmites C. 4, 27, 6. 5, 5, 13. se parietibus *h. e. adfricare* C. 7, 5, 6. deterget se lingua bos C. 6, 6, 1. detergeri spongia C. 6, 9, 1. 12, 48, 3.

Deterius sit V. 2, 4, 14.

Detero. deteras herbas verbenam V. 3, 4, 8. *add.* 3, 2, 6 etc. 3, 67, 4, 3, 70, 6, deteruntur frumecta C. 4, 6, 23.

Detinent fabae operas duas C. 2, 43, 2.

Detondere Ca. 96, 4. C. 4, 23, 3. V. 2, 4, 44.

Detrabere poma arbori C. 12, 44, 7. matri (viti) flagellum C. 3, 47, 4. viti surculos C. 4, 29, 5. uvam C. 12, 43, 2.

Detrita frumenta C. 2, 24, 5. scilla C. 6, 27, 10. detritum milium C. 6, 12, 4. semen τοῦ ὑσχυάμου C. 3, 38, 3.

Detruncari superiora C. 5, 6, 13.

Deturbare pampinos C. 4, 27, 2.

Deucalionae cautes C. 10, 67.

Devebere multam C. 7, 8, 4.

Devertitur ad nos V. 2, 44, 42. *ubi editum* divertitur Xenoph. Oecon. 4, 43. ἐπιστρέφονται εἰς χώρας.

Devezum leni clivo solum C. 4, 6, 24.

Deunx iugeri C. 5, 4, 42.

Devorat sumtu fructum vinea V. 4, 8, 4.

Deus Maconius, *Homerus* C. 4 pr. 30. Deo maiore C. 10, 217. Di rustici V. 4, 4, 5. facientes adiuvant V. 4, 4, 4.

Deussit urina geotitalia C. 6, 30, 4.

Deusti cimicis nidor C. 6, 18, 2.

Destans iugeri C. 5, 4, 42.

Diabetes, διαβήτης siphon C. 3, 40, 2. Siphon dicitur incurvus tubus vel angulum cum facit, diabetes esse videtur rectus. Saltim is rectus est et pingitur, qui *Heroni Spirit. I. p. 156.* μέσος πρυκτικὸς vel potius πρυκτικὸς, διαβήτης dicitur, cum minor siphon includitur maiore desuper clauso.

Diaeresin dabis Veg. 3, 43, 2. not.

Diagridium Veg. 5, 32, 3.

Diametrorum areae C. 5, 2, 7.

Diamoron ut fiat P. S. 46. no.

Dianaria radix, quam Artemisiam dicimus Veg. 3, 6, 7. 5, 32, 4.

Diapente medicina Veg. 4, 46, 4. diapenten specierum numero nuncupant, quas nominat Veg. 2, 36, 4. Diapenten potionem 4, 44, 9. 4, 42, 4. 4, 44, 4. 4, 45, 2. Diapeton 4, 10, 6. 4, 12, 4. 6, 8, 8. utrumque forte debetur ruditati librariorum. Gesner. pleraque correxi.

per Diastema ut composito corpore sint Veg. 4, 22, 3. per intervallum aibi. Sic etiam placebat Platner. Gesner.

Dica pro die V. 4, 9, 7.

Dictator ab aratro C. 4 pr. 43.

Dicto. modus, quem dictabit humi laetitia C. 4, 24, 4. forma, quam dictavit consuetudo P. 4, 20, 4.

Dicto audies ait domino suo Ca. 442.

Diducere cuneo C. 5, 44, 7. laeam C. 7, 4, 5. litem C. 3, 43, 42. Diducuntur laciniae C. 7, 6, 5.

Diem meridis dividere V. 3, 2, 45. no. in diem vivere (*adiecta futuri cura*) C. 3, 3, 6. die diutius non habere operarium Ca. 5, 4. diebus nonis modo res urbanae usurpatae V. 2 pr. 4. dies brumales horarum 1x C. 44, 2, 94. civiles V. 4, 28, 4. interpositis diebus, aut singulis mensibus Veg. 2, 58, 5. — Die vendere Ca. 450; 2. Dies annua x mensium ad Ca. 446, 2. in diebus pecuniarum C. 4, 7, 2. diem praegnationis idem his habere non potest V. 4, 44, 4. — Dies pro sole C. 7, 3, 25.

in Dieta Veg. 3, 9, 7. forte: in die Gesner.

Differre plantam, disserere V. 4, 43. C. 41, 3, 30, 34 et 32. it. 38 et 42. Distulerunt oculos suos plantae per longa internodia P. Mar. 10, 25.

- Difficile nascitur P. lan. 7.
 Difficiliter C. 5, 3, 4, 5, 7, 4.
 Diffundere meridiem somno V. 4, 2, 5.
 Diffuere luxu C. 42. Praef. 9.
 Diffuit vitis i. e. finditur C. Arb. 7, 5. si lectio sana est. sed legd. diffusetur. cf. ad Pall. 42, 45. sect. 3.
 Diffuare ad Pallad. p. 208.
 Diffundere (vinum in dolia anaerias in quibus obturatis et picatis servetur) C. 42, 28, 3. add. 3, 2, 26. — radices V. 4, 37, 5. — Si diffuderit ac culpa P. 4, 48, 2. h. e. vitium fecerit, et vinum effuderit: modo non legendum ait diffuderit. — Diffundere per narem medicamentum Veg. 4, 45, 4. in fauces Veg. 2, 6, 9. ita 3, 45, 44. pro defundere: quod etiam alicubi est in MS.
 Diffusus per multa volumina scriptor C. 4, 4, 40. diffusa materia C. 44, 4, 40.
 Digerere semen Ca. 464, 3. mel liquefactum in formas P. Jun. 7, 4. atercus in prata C. 44, 2, 48. ut per ventrem digeratur humor infestus Veg. 4, 44, 5. digerere morbum Veg. 4, 44, 6. add. 4, 24. In his divisionis et distributionis quaedam notio inest. — tepidam (potinam glutinosam) digerat ut inspissetur Veg. 5, 65, 5. h. e. caloris ope particulas fluidas dissipet. — Pro degerere scriptum a Vegetio an librariis saepissime.
 Digestionis auxilia concitat vinum acillites P. lul. 6, 2. per digestionem decoctus cibus Veg. 2, 42, 4.
 cum Digitalibus legitur olea V. 4, 55, 4. ubi Codd. digitabulis habent. Digitabulum est instrumentum, periticae impositum, dentibus cinctum, Obstetricer.
 Digitelli flos C. 42, 7, 4.
 Digitii primores Ca. 24, 2. Turnebus 25, 20. interpretatur tenuiores et graciliores. Gesner. — Dignitas impares gallinarum laudantur V. 3, 9, 4. not. digitis quinque gallinae C. 8, 2, 8. not. Dignitas amplitudinis et coloris in bobus V. 2, 5, 40. cum dignitate sunt asini V. 2, 6, 3. canes V. 4, 24.
 Dignor. non dignatur architecti comprehendere modum aedificiorum etc. C. 5, 4, 3.
 Dignoscere suos et alienos non potest C. 8, 5, 7. dignoscitur sapore C. 2, 2, 20.
 Diuncti a matribus equuli V. 2, 7, 42. diuncta ab agri utilitate V. 4, 23, 4.
 Diungere, Disiungere V. 4, 2, 22. V. 4, 3. asinum ab opere V. 2, 6, 4. diiunguntur agni a matre V. 2, 4, 20. catuli V. 2, 9, 42.
 Dilabatur vestis situ C. 42, 3, 5.
 Dilapidans grandine labores hominum C. 40, 330.
 Dilatio noxia in re rustica Ca. 5, 7, C. 4, 8, 44, 44, 4, 28 atq.
 Dilecta vitis novella, h. e. diligenter culta, oppon. neglectae P. 4, 6, 44.
 Diligentiae inimicissima somnus et vinum C. 44, 4, 43.
 Diligunt crescere, amant, volent P. F. 25, 4.
 Diluere Ca. 69, 4. membra pecorum tonsa P. Mai. 8, 2. muria olivas P. N. 22, 5.
 Dimicare aciem C. 9, 9, 7.
 Dimidio maturius C. 44, 4, 46.
 dimidium acetabuli polesta grandis Ca. 408.
 Dimissus in nuce cortex P. lan. 45, 48. sanguis in pedes C. 6, 42, 4. vid. Demiss.
 Dimitto. Dimittunt ex se oleum baccae P. lan. 49. Dimittitur sanguis, vena secta V. 2, 4, 23. — Dimittere pampiuarium h. e. submittere C. 5, 4

6, 31. *ubi tamen ex Edd. pr. et Codd. immittere rescripsi, quocum saepius permutatum fuit.* P. F. 12, 3 et 6, 13, 2. Mart. 7, 4. Mai. 2, 4. O. 8, 2. — *Generatim relinquere notat.* Dimittunt ternos pedes inter singulas vites P. F. 9, 9. dimittas spiramenta P. N. 22, 6. Dimittitur pars favorum quinta P. Iun. 7, 2. tenui caule dimisso P. Aug. 5, 2. ut aliquid dimittatur haerere P. Mai. 7, 2.

Dindyma castra Cybelles C. 10, 220.

sub Dio *vid.* Dium

Dionaeis redimitur floribus C. 10, 286.

Stephania senes V. 2, 11, 11.

Dipondarius orbiculus C. 4, 30, 4.

Dipondii semissis C. 11, 2, 17. *duo eum dimidio. add.* C. 11, 2, 28.

Diradiare vitem C. 5, 6, 36. *not.* *Fide etiam in distigare.*

Diribere suffragia in comitiis V. 3, 2, 1, 3, 5, 18. *vid. no.*

Dirigere ad metam V. 4, 4, 1, 48, 1. ad contemplationem suam C. 3, 12, 4. diriguntur ordines C. 3, 15, 1. ne alter ramus sub alterius linea dirigatur P. F. 13, 2. — in dirigendis potionibus Veg. 4, 19, 2. *vid.* digero.

dum Dirimentur suffragia V. 3, 2, 1, 3, 5, 18. *vid. no.*

Discessere a qualitate sua C. 3, 2, 30.

Discindito salicem Graecam Ca. 40, 2.

Disciplina ruris C. 1 pr. 23. 4, 1, 6. villaticae pastionis V. 3, 2, 17. *sic* P. Iun. 5, 2. servetur P. Mai. 6. si loci patitur disciplina P. N. 4, 2. disciplinam alienam caveto contemnas Ca. 1, 4. disciplina simili P. N. 17, 2. bene morata C. 4, 8, 20. — Disciplina mores facit, non natura tantum C. 7, 12, 6. Disciplinis liberos excolere C. 4, 3, 2. in disciplinis

peccando discitur C. 4, 4, 16. Disciplinis illustribus eruditus C. 5, 5, 15. disciplinis liberos excolere C. 4, 3, 2.

Discipuli persona consideranda P. 1, 1, 1.

Disco. didicit ferre totius orbis fruges Italia C. 3, 8, 5. discendum quod ignoras C. 4, 8, 13. C. 11, 4, 27.

Discocto farre p. 1, 29, 2. discocta in furno ficus P. Mar. 10, 34. *not.*

Discolor lanæ lingua C. 7, 3, 4. discolores ceræ V. 3, 17, 4.

Discordante natura P. Aug. 5, 3.

Discrepat disciplina cum prisca C. 4, 1, 6. nominibus vitum etiam vicinæ nationes C. 3, 2, 30. *causa discrepat* Ovid. Fast. 6, 572.

sine Discretionem P. Iul. 4, 5.

Discrimen quo divisa est bovis ungula C. 6, 15, 2, 7, 5, 11. discriminem pectita tellus C. 10, 94.

Discriminatum V. 4, 7, 7.

Discutitur mentis error C. 6, 35, 2. si Dishiascent arbores Ca. 12.

Disiectos palos reponere C. 11, 2, 38.

Disiuncti opere boves C. 6, 15, 2. *vid.* Dium.

Disiungitur ab opere bos C. 6, 14, 5. C. 2, 3, 1. Veg. 4, 15, 3.

Dispalatae V. 3, 16, 7. *not.*

Dispariles qualitate vites C. 3, 2, 17. disparile pabulum V. 2, 11, 4. dispariliter habent momentum V. 4, 6, 6.

Dispendiosa cunctatio C. 2, 21, 1.

Dispendo. Dispendere curam pastoris C. 8, 2, 7.

Disperco. Disperire solent fructus V. 4, 11, 1. C. 12, 16, 2.

Dispergunt se caprae V. 2, 3, 9. dispergere laetucam h. e. disserere, disponere C. 11, 3, 25. traductibus vitem C. 5, 6, 86.

Dispersim scripserunt V. 4, 4, 7. 3, 2, 13.

Dispiciuntur causae C. 9, 43, 4. *ex Sang. pro* inspicuntur. dispicere rationem 3, 3, 42. *vulgo erat.*

Duplicatae apes V. 3, 46, 7. *forte* dispalatae. Gesner.

ne Displodantur bobus ingredientibus pedes V. 2, 5, 8. *sed* eani ingredienti V. 2, 9, 4.

Disponere oculos arundinum Ca. 47. brassicam C. 41, 3, 27. mentastrum inversis cacuminibus C. 41, 3, 37. — In qua scrobe disponemus inserere h. e. *valemus* P. Apr. 2, 4. de quo semen legere disponis P. Oct. 44, 2.

Dispositio et ordo res pulcherrima C. 42, 2, 4.

Dispositus surculo, segetibus, prato, fundus C. 2, 45, 7. — mente C. 4, 4, 45.

Dispumare *pro* despumare aliquoties etiam MSS. vid. C. 42, 38, 5. P. F. 25, 40. Iul. 7.

Dispungere rationem C. 3, 3, 42, *ex Codicis dedi.*

Disrarari et intercidere C. 4, 32, 4 *not. vid. Diradiare.*

Dissentire opinioni Col. 3, 3, 8. *sed aliter* Goes. *Sang.*

Disserere de materia C. 2, 4, 2. disseritur lactuca 44, 3, 26. *ut* dispergitur.

Disilit pix frigore P. S. 44, 2.

Disimulatio, negligentia Veg. 6 pr. 4 et 3. *Ita etiam de re mil.* 4, 48. de salitione equorum, h. e. *arte insiliendi in equos, quem usum usque ad hanc aetatem, licet iam cum dissimulatione pervenisse manifestum est.* Gesner.

Dissimulare damnosam curationem, h. a. *intermittere* Veg. 4 pr. 5.

Dissipare stercoria cumulos C. 2, 46, 4. P. S. 4, 2. *ut* dissipetur late aqua V. 3, 44, 2. *ne* dissipetur fascia corticis P. F. 47, 2.

Distabescit cum musto sal Ca. 24, 4. *ut* distabescat auspirium in aqua Veg. 4, 44, 43.

Distantia non est in ponendis piris h. e. differentia P. F. 25, 4. *add* Mar. 40, 27. Oct. 44, 4.

Distendat rosa inuci stamina h. e. *impleat*, eordem C. 40, 306. distendunt curam villicae C. 42, 44, 4. distenditur sedulitas villici C. 4, 6, 8. distentum temonibus corpus C. 6, 49, 3.

Disterrere caseum in mortariolo Ca. 75.

Distichum hordeum C. 2, 9, 46. *Vide in Hordeum.*

Distillationi omni humor praestat augmentum Veg. 2, 44, 2. distillationem patitur cervix equi Veg. 2, 43, 4.

Distinetur anchoris C. 4, 47, 6. *ubi* Codd. distenditur.

Distinguuntur lacubus granaria C. 4, 6, 43. *ubi aliae Edd. distinguuntur. Vide Tingo.*

Districta bacca C. 42, 50, 8. uva P. O. 22 *pro* destr.

Distringere oleam C. 44, 2, 83. baccam myrti C. 42, 38, 7. muscum C. 4, 24, 6. *Destring. et hio et ubique legi vult Cupressi obis. 4, 5. ubicunque nempe non significat in diversas partes trahere. Et sane Columellae Cordex Lipsiensis sarpe destringere habet ubi de olea sermo est. Gesn. eamque lectionem ex Sang. multis in locis restitui.*

Disturbata restituere C. 44, 2, 38.

Ditem Iovi praeposuit Proserpina C. 40, 273.

Divaricatae talene Ca. 45, 3. *ne* Divaricent boum ungulae V. 2, 5, 8.

Diverrere humorem C. 7, 4, 5.

Diversoriae tabernae V. 4, 2, 23.

- Diverti ad aliquem, V. 2, 44, 42. not.
- Dividere diem meridiem V. 3, 2, 45. corbe medio Ca. 436. not.
- Dividuum in domo nihil C. 42 pr. 8.
- Divina si faverint P. 4, 4, 2.
- Divini non consulendi Ca. 5, 4. C. 44, 4, 22.
- Divisurae laterum P. O. 42, 7.
- Divitiae pecudes C. 6 pr. 4.
- Divotium veris et hiemis Ca. 4, 27, 4.
- sub Divo esse C. 6, 43, 3. 42 pr. 2 sub divo Veg. 4, 42, 3. et *MS. Lugd.* P. Mar. 10, 7.
- Diureticae potiones Veg. 5, 71. diuretica vina P. O. 44, 3.
- Diutino sole vaneſcunt P. 4, 40, 2. ad Diuturnitatem stirpis confert C. 3, 2, 3.
- Do. Dare an vendere est Ca. 438? Dato bibere Ca. 89 et 403. dare materias C. Arb. 6, 5. dabis diacresin Veg. 3, 43, 2. ex graeco *δοῦναι δακρύσαι* apud Chirurgos.
- Docenti et discenti opus est exemplo C. 44, 4, 4.
- Dociles ad agriculturam V. 4, 47, 3.
- Ducta et erudita palata C. 8, 46, 4.
- Doctrina (in) multarum rerum peritus V. 2, 4, 44. *ubi dubito quid doctrina significet.*
- Documeota, indicia C. 6, 29, 4.
- Dodrans iugeri C. 5, 4, 44.
- Dodrantalitudo altitudo C. 44, 3, 44. stirps C. 5, 6, 42.
- Dolabella expurgare siquid emortuum est C. 4, 24, 5. — terram dimovere C. 4, 24, 4.
- Dolabelliana pira C. 5, 40, 48. 42, 40, 4.
- Dolabra acuta abradito C. Arb. 40, 2. — Dolabris circumfodiuntur rosaria P. F. 24, 2. dissipaodue glebae P. Ian. 3, 3.
- Dolabratae secures P. 4, 43, 3.
- Dolēt cor Ca. 475, 7. dolere iusto i. e. queri C. 4, 8, 48.
- Doliolum vitreum Veg. 6, 43, 3.
- Dolium fictile C. 42, 54, 2. dolia quae siguli faciunt V. 3, 45, 2. patentissimi oris C. 42, 6, 4. in dolii utero C. 42, 4, 5. doliorum in modum formata vasa C. 42, 4, 5. dolia demersa humi C. 42, 48, 4. *vid. not.* doliorum opercula Ca. 44, 4. Dolia acinaria et frumentaria V. 4, 22, 4. amurcaria, frumentaria, vinaria Ca. 40, 4. it. 44, 4. nova imbui ut debeant Ca. 69, 4. ut picari C. 42, 48, 5. picata, defricata, lota, siccata C. 44, 2, 70. odorata ut fiant Ca. 405, 2. vindemiae ut parentur Ca. 39, 4. C. 42, 48. ut olivati C. 42, 50, 14. dolia musto spumantia C. 40, 432.
- Dolitantes partes Ca. 457, 7. *his.*
- Dolo. dolatur in quadrum perticae C. 8, 3, 7.
- Domesticus labor matronalis fuit C. 42 pr. 7. — domesticum factum e *fero* C. 8, 44, 3. domesticae pecudes C. 40 pr. 4. aves C. 8, 45, 4. in Domicilium suum revolant aves C. 9, 9, 8.
- Dominatur unum in rusticatione C. 4, 8, 44.
- Dominicae habitationes C. 9 pr. 4. Cf. 8, 8, 9. not. h.
- Domus quae observare debet C. 2, 4. C. 4, 7. 4. Domini oculi et vestigia C. 4, 48, 4. 3, 24, 4. praesentia P. 4, 6, 4. *coll.* C. 4, 4, 48. cum Domio quem villicus docet, male agitur C. 44, 4, 7.
- Domitura buum C. 6, 2, 4.
- Domo. Domare ad aliquid asinum V. 2, 6, 4. domandi expeditior tutiorque ratio C. 6, 2, 9. V. 4, 20. ad domandum proni boves V. 4, 20, 2. *h.*

e. qui domentur. Talia gerundia passive accepta habet Cortius ad Sall. Jug. 62, 8. Gesn.

Domus. Domo meae Ca. 134, 2, haec ubi domo nascuntur V. 1, 8, 2.

Donicum, unde contractum donic foras vetusta in Codd. etiam reperta, donec Ca. 146, 2. no. Ca. 149, 2.

Dos. Dotem vincis praeparare i. e. pedamenta, vmina C. 3, 3, 5 et 8. Dotibus magnis commendantur uvae C. 3, 2, 47.

Dossuarii aselli V. 2, 6, 5. dossuaria iumenta V. 2, 10, 5.

Δράκεις in canibus, vestigiorum articuli et ungues C. 7, 42, 4. not.

Dracontiae et draconteae radices Veg. 5, 66, 4. alibi Graece δρακόντιαν Dioscor. 1, 49, 6. Arum dracunculid Linnæi. cf. Veg. 2, 32, not.

Dracontios vitis C. 3, 2, 28.

Dragantum ita soepe est apud Vegetium, ut ab auctore ipso videatur profectum v. g. 2, 5. 2, 28, 19, 2, 30, 5, 44, 3. Est autem Tragacantha s. gumi huius arbusculae teste Dodonaeo p. 754. Gesner Multa loca ex libris mutavi. — Dragantidis MS. 2, 34. not. Dragmas VIII. P. Jul. 8, 2. etiam MS. Sylb. pro drachmas.

Dryadum churos C. 10, 264.

Dubito. eosque nemo dubitat quin optimi sint C. 6, 3, 3. Graecum est δοῦζω, δοῦζω, δὴζω. Nempe a δῶ factum dubo, unde dubius; ex dubo frequentativa forma dubito factum est.

Duco. Duce pro duc V. 3, 2, 48. Ducere sulcum C. 2, 2, 27. in propaginem virgulta P. N. 7, 21. — Ducat in se eosd. saporis P. O. 10, 4. ducitur e caelo ac terra salubritas V. 4, 4, 4. — pro inducere. supra ducenda est terra P. F. 25, 34. calcem ducere P. 1, 13, 2. cicatricem C. 4, 22, 4. — educere, evellere fabam C. 14, 2,

50. pilum C. 6, 32, 3. — Ducere peraeque V. 3, 46, 44. h. e. medio proportionali invento inaequalia pretia aequare. Nostri, eius in das andere rechnen. Gesner.

Ductim et caesim opponuntur. Quid ductim putat vineam prius applicat ferrum, et ita quae destinavit praecidit, qui caesim, hunc ictus frustratur interdum C. 4, 25, 2.

Ductu falcis facta putatio, non ictu C. 4, 25, 3. Ductibus fossarum siccetur ager P. Mai. 3, 4.

Duceni quadrageni pedes C. 5, 3, 2. Ducentum undeolm. pro ducentos C. 5, 3, 7.

Duls bonam salutem Ca. 441, 3.

Dulcedo soli C. 2, 2, 14. fructus C. 3, 4, 3. — pro prurigine et titillatione Veg. 5, 45, 4. ubi graece est ἰσχυρισμός. Hinc et pro ulcere Veg. 3, 52, ubi not. Con. Gesner comparabat ἰσχυρὴν γλῆκιν a Galeno dicta.

Dum tamen C. 4 pr. 11.

Dumeta et culta C. 1, 2, 5. dumosi glareosique montes C. 4, 33, 5, not. dumosis collibus horti C. 10, 450. Addenda p. 740. Adle Virgil. Georg. II. 480. tenuis ubi argilla et dumosis calculus arvis.

Duntaxat Ca. 49.

Duo villicos V. 4, 48, 3. duo liberos V. 3, 4, 9.

Duodecima una pars C. 5, 4, 44.

Duodequingagesimo die C. 9, 14, 4.

Duodequingaginta C. 9, 44, 4. 42, 5, 4.

Duplex spina laudatur in equo C. 6, 29, 2. — Duplices novem ficus, Veg. 2, 40, 6. 4, 56, 47. auctore Schol. Horatii S. 2, 2, 122. bifidae. Vide ad Pallad. 4, 10, 34. — Duplicita quom numerus exigit h. e. alterum tantum C. 4, 8, 8.

Duplicat pretio redditum C. 12, 50,

2. duplicantur incrementa, quae speraveras P. N. 7, 12. fructum duplicant V. 4, 69, 1.

Dupondarius vide dipond.

Dupondium, duo pedes C. 3, 15, 2, 4, 1, 3, 4, 32, 2. dupondio et durante altus sulcus C. 3, 13, 5. dupondium semissem C. 6, 19, 1. vid. *Dipond.*

Durabilis liquor C. 12, 38, 7. ficus P. Mar. 10, 26. salsura C. 12, 53, 1.

Durabilitas frumenti P. 4, 36, 2.

Duracinae vites C. 3, 2, 1. uvae Ca. 7, 2. Duracina Persica P. F. 25, 32. P. N. 7, 8. vid. quos laudat *Nedham. ad Geop.* 10, 13. inpr. *Casaub.* ad *Suet.* Aug. 76. Duracinae primo vites dictae videntur a duris acinis: deinde translatus nomen ad ea Persica quorum caro ossibus vehementius haeret: ita certe *Plin.* 15, 2. duracina a reliquis distinguit. *Gest.* Duracina cerasa *Plinii* in Provincia Gallica audiant *Agriften duran*, vestigio servato antiquitatis, *Bernstetnkirschen* aequi nos.

Duramenta s. duramina in vite C. 4, 21, 1. 4, 22, 1. P. F. 12, 2.

Duratus rusticis operibus C. 4, 8, 2. — Durata salibus aqua C. 7, 4, 8. vid. no. et mox dura muria. durare muria ova C. 8, 6. sed vide uotam.

Duritia aetatis repugnante P. Mar. 12, 1.

Duro. durare ungulas C. 6, 37, 11. — siccitatem et ventos P. F. 9, 1.

Durus. Dura muria C. 6, 39, 9, 12, 6, 1. 12, 7, 3. not. vid. *Durstus*. Durum vinum, *navi* oppon. P. O. 14, 5. sic acetum durum *Sammon.* 40. e duro citare virgam de vite C. 3, 6, 2. *Pall.* 3, 9, 6. not. et vide *Siccus*.

Dus. Duces agricolarum Dei V. 1, 4, 4.

Dysenteria si iumentum apprehenderit Veg. 5, 10.

Dysenteriaci passio P. F. 31, 2.

Dyspepsia quo vino curetur Ca. 127, 1.

E

Eadem V. 2, 5, 2. *intell.* via, dum advocatus es.

Eapropter C. 8, 14, 11.

Eatenus, qua C. 12, 9, 1.

Eblandiatur lac igneam saevitiam morbi C. 7, 5, 16. eblanditus est mas superiecta (de asini coitu) C. 6, 36, 4. — Eblanditur solitudines ruris C. 8, 11, 1. no.

Ehruso cum memoria cura officii subtrahitur C. 11, 1, 13.

Ebulum ex segete vellito Ca. 37, 2. ebuli rutifoliae baccae C. 10, 10, radices Veg. 1, 14, 5.

Eccum recta candidatus V. 3, 17, 10.

Echedermia V. 5, 53, 1. not.

Echini salsi P. *Jan.* 16. marini condiuntur P. D. 6, 1. — castaneae P. *ins.* 155.

Echionii Bacchi palmes P. *ins.* 45. *Ἐχών*, argutae valles C. 9, 5, 6. alia descriptio P. 1, 37, 5.

Edaces multi cibi C. 6, 2, 14. not.

Ederacea frons Ca. 54, 2. materia Ca. 111. ederaceae baccae C. 8, 10, 4. ederaceum vas vinum non continet Ca. 111. Vide *hedera*.

in Editore silvae fronde C. 9, 8, 1. editissima aedificia C. 8, 8, 1.

Edo priore corr. Quod pecus libentius est V. 1, 56. edit pro edat Ca. 156, 6. edent pro edant Ca. 53. *Vict.* Esto Ca. 156, 1. ubi et comesto. Estur C. 2, 10, 16. Esse Ca. 157, 10.

Edo pr. longa. Edunt stercus volucres C. 2, 15, 1. homines corporibus C. 2, 15, 8. Edere conceptos C. 6, 24, 4.

Edolstae lingulae C. 8, 11, 4.

Edomitus humor C. 4, 5, 3. edomita pastinaca, *sativa*, *aggressi* oppos. C. 9, 4, 5. edomitam hoc reddit feritatem C. 11, 3, 37.

Educatio aufert incrementum totius habitus C. 7, 12, 11.

Educatrix pullorum gallina C. 8, 11, 14.

Educo, *as*. Educare mulum paleis V. 2, 8, 2. educandus rusticis operibus C. 11, 4, 7.

Educo, *is*. Educere radicem ex terra V. 3, 10, 5. everriculo pisces V. 3, 17, 7. fistulam, *facere in fonte saliente* V. 3, 14, 2. educit terra sulphur P. Aug. 9, 1. ager calamos P. N. 4, 2. educere alumnos C. 4, 27, 4. pro educare. *sic* educi P. 4, 28, 5. — *dono auferre significat* V. 3, 17, 7. Gesu.

Eductione uberis pendent apes h. e. *ubere formato* P. lun. 7, 6.

Eductus altricis uberibus C. 3, 10, 16.

Effectui sibi cessisse sensit P. Mar. 12, 2. *es sey ihm angekommen*. Gesu. ubi satis Efferverit Ca. 115, 1. not.

Efficacissima remedia C. 2, 18, 3.

Efficiunt oleum factores Ca. 64, 1. efficere sestertios centenos C. 3, 3. 3. grex efficitur C. 8, 11. 8, 14. 8, 5, 15. not.

Effodere arbores ad ligna Ca. 31, 37. no.

Effoeminatorum gestus C. 4 pr. 45.

Effoetum et defatigatum solum C. 4 pr. 4. Effoeti senio tauri C. 6, 24, 4. — Effusa *simploiter* pro foeta C. 7, 7, 4. 7, 12, 11 et 12. ita 8, 5, 15. 9, 4, 7.

Effratur truncus C. 9, 1, 3.

Effovet Veg. 6, 28, 2. not.

Effugium C. 9, 7, 6. *exitus*.

Effugiunt somnolulo plurima C. 11, 1, 13. 8, 11, 12. not.

Effundit se magnus venter ad statuendum foeturae onus P. F. 26, 1. effunditur in materiam et frondem vitis C. 3, 2, 1.

ad Effusioem deponitur vitis C. 3, 2, 1.

Egelidum ver C. 10, 282.

in Egeoo esse C. 3, 10, 4. 4, 31, 4.

Egerminat oculi C. 4, 27, 4. C. 4, 32, 5. ⁹/₄, 17, 4.

Egeritur stercos e columbariis C. 2, 15, 1.

Egestiois foramen Veg. 5, 14, 6.

Egesto primo amoe spumantia musti P. O. 14, 18.

Egregius comparat. Victor. ad C. Arb. 28. 4.

Egressus liber permittitur columbis C. 8, 8, 1.

Eiectura leg. Veg. 3, 45, 8. *Vid. statim* eicere h. e. *luxare*. Sic

Eiectus. eiecta locis suis restitues Veg. 3, 46.

Eicere ex se vitem V. 4, 31, 3, partem seminum C. 2, 11, 5, in agrum pullos pasceodos P. 4, 28, 6. — cervicem, luxare Veg. 3, 41, 1. armum 2. 45, 7.

Edinout hos, *quid significet*. ad Var. Corr. ad. p. 445.

Einncidus vide luncidus. Gallis *estiolé*.

Elabitur succus laetamiois per totum pratrum P. F. 4.

Elaborare ut C. 12, 4, 3.

Elacata C. 8, 17, 12. *Lectio paulum dubia est. Laps. Codex closto, Sang. et laptae habet. Inter pisces nominat helaeatenes Plinius 32 z. 53. Apud Athenacum FII. p. 301. similiter nominat ἡλακατῆνας inter cetaceos pisces ad saluam aptos Mnessimachus, Menander et Mnaseas; Mnessimachi locus integer exstat IX p. 403. ubi, ut a Colomella. simul nominantur ἡλακατῆνες, κυνέ, οὐ-*

παῖον τῶν παρχαρίων. *Nomen idem ponit Hesychius; male Festus* Elacatena genus salsamenti quod appellatur vulgo melandrya. *Sunt enim melandrya plane diversa, ut infra in Pelamis docbitur.*

Elegantium mensae C. 7, 2, 1.

Elementa sacra spiritus C. 3, 10, 10.

Elephantiasis Veg. 1, 9, 1. elephantiosis 1, 16, 1. boum 4, 3, 4.

ad Elephantinen neque ficus neque vites amittunt folia. V. 1, 7, 6.

Elephanti intra moenia nostra nati C. 3, 8, 3.

Elevare serum fructum cum praecoque C. 3, 21, 5. *Vid. no.*

Elices qui? C. 2, 8, 3. elices facere C. 11, 2, 82. *Eadem sunt fossae quas sulcant, quo pluvia aqua delahatur* V. 1, 29, 2. *ubi vid. no. et Salmasium ad Vopiscum p. 439.*

Elidit vacearum altera conceptum alterius C. 6, 23, 1. *add. 7, 9, 9. eliditur rex apium C. 9, 9, 8. 9, 11, 1. elidendae herbae V. 1, 47. ubi eligendae dedi. — Elidere, allidere de motu aquae versus terram vid. no. ad C. 4, 20, 2. — In cura iumentorum utitur hoc verbo* Veg. 1, 26, 3 et 4. *it 3, 17, 2. ubi delicere videtur significare, ut minus reluctans animal tanto facilius curari possit.* Gesner.

Eligere manu herbas C. 4, 5, V. 4, 47. *ubi vulgo elidere. pedes e capite pulorum* V. 3, 9, 11.

Elinpidaveris Veg. 1, 26, 2. Elympidare erat 3, 27, 4. *relictum* 6, 28, 2.

Eliquamina salsamentorum C. 9, 11, 3.

Eliquatam aquam transfundere C. 12, 21, 5. eliquatum mustum omni faece caret C. 12, 19, 4. a faecibus vinum C. 12, 27.

Eliquescere V. 1, 55, 4.

Elipso in secunda labra C. 12, 50, 11. *liviam* C. 12, 22, 1. *mel* C. 12, 12, 1.

Ellipsis. Neque per eas quidquam ire intro possit (eorum) quae nocere solent gallinis V. 3, 9, 6. *Vocum bene est!* C. 12, 7. *inter 2 et 3. τῆς quam vid. Plus.*

Ellops ad Rhodon V. 2, 6, 2. Pamphylus C. 8, 16, 9. *ad. elops et helops. Genus est acipenseris, seu sturionis, ut ex descriptione apud Plutarch. Solert. Anim. p. 75. ed. Reiske apparet, quam Plinius ex eodem communis auctore vertendo pervertit IX. sect. 27. Cf. Athenaeus VII p. 294.*

Elocare boves C. 1, 7, 6.

Eloquentiae parcos Homerus C. 1, 1, 30.

Elota oliva C. 12, 50, 21. *Vid. Eluta.*

Eluacrum labrum Cat. 10, 4. et 11, 3. *vid. not.*

Eluit imber perniciem veneoati humoris C. 4, 5, 3. *ehantur* haecae immundae C. 12, 50, 21. — Eluant (belluando exhauriant) Ponticum Phasin C. 8, 8, 10.

Eluenaecae vites v. Helueoacae.

Eluta vinacia C. 6, 3, 4. v. Elota.

Elnvies balnearum P. 1, 40, 4.

Eluxuriabuntur vites pampinis C. Arb. 3, 2.

Em quin adsum V. 1, 56. *i. e. en!* Em ibi tu quidquam nasci putas posse? V. 1, 2, 5. *i. e. ecquidquam ibi tu etc.*

Emaciatum armentum C. 2, 11, 2. emaciatas vineis C. 2, 10, 1.

Emacio. emaciat densitas plantas C. 4, 33, 3. emaciant stirpem C. 4, 22, 12. emaciari flagellis C. 4, 6, 3.

Emacitas io armeotis C. 4, 3, 1.

Emanat vis saniei C. 6, 32, 1.

Emarcus vitis C. 3, 2, 25.

Ematites lapis, haematites Veg. 4, 20, 2, 6, 12, 3.

Emax. Emacein esse non oportet patrem fam. Cat. 2, 7.

ad Embammata idoneum sinapi C. 42, 55, 2. *vid. ad C. 42, 34.*

Emblemata in luxu villarum V. 3, 2, 4.

Εμψυοῦλκτιν C. 7, 3, 46.

Emendare bovem cubitorem C. 6, 2, 11. perperam factum C. 41, 1, 28.

Emersus Caniculae h. e. ortus C. 7, 3, 24.

Emicat a capite vitis C. 4, 22, 44. in iugum materia C. 4, 20, 5. nux posita celeriter C. 4, 33, 1. sagitta in vite C. 3, 47, 2. stilus C. 41, 3, 46.

Emina *vid. Hemina.*

Eminula genua boum probantur V. 2, 5, 8. spina V. 2, 9, 4.

Emissum pro omisum C. 3, 43, 5. *not.*

Emitescit mel C. 9, 44, 40. i. e. *maturescit.*

Emo. quae emi, quibus in locis debeant Cat. 435. in emendo quae considerata V. 2, 4, 46.

Emoliri pituitam per nares C. 8, 5, 24.

Emolere Veg. 3, 68, 7.

Emolumentum h. e. labor, difficultas V. 3, 44, 4.

Emota terra C. 3, 43, 10. — emota vel extorta vel eiecta de locis suis Veg. 4, 28, 5.

Emphragma, praecoccupatio Veg. 2, 42, et 2, 49.

Emplastratio insitionis genus C. 5, 44, 1. Arb. 26, 1. 44, 2, 59. P. lun. 5, 2.

Emplastro arborem C. 5, 44, 40. 44, 2, 37. emplastrari, inoculari P. Mai. 6. Nov. 7, 7. *caussoner* Gallis.

Emplastrum. uti crassitudo fiat,

quasi emplastrum Cat. 39, 2. — aptare in nudatam arboris partem C. 5, 44, 40. *add. C. Arb. 26, 8 et 9. P. lun. 5, 3.*

Emporium Heracleae V. 2, 9, 6.

Emticia salsamenta V. 3, 47, 6.

Emtio equina V. 2, 7, 6. emtionis formula V. 2, 2, 5. 2, 3, 5. 2, 4, 5. lex V. 2, 2, 5. pretium onerat vitis rationem C. 4, 30, 1. in emtionibus servorum sex res legitimum dominum perficiunt V. 2, 40, 4.

Emulgendum est exiguum C. 7, 3, 47.

Emundata pastinatio C. 3, 43, 4. torcularia C. 41, 2, 71.

Emundant pennas gallinae C. 8, 4, 4. emundetur humus C. 6, 30, 2. emundentur faeces C. 42, 50, 4. emundare alveos C. 9, 44, 7. bubilia C. 2, 45, 7. segetes C. 44, 2, 7. vinum C. 42, 23, 2.

Emunire arborem cavea C. 5, 6, 21.

Emunita retibus cavea C. 8, 8, 4. aola prohibent curculionem C. 4, 6, 46.

Emuscantur oleae C. 44, 2, 41.

Εμυσιότῳτων συζυγίας C. 2, 2, 3. donec Enascantur de seminibus cucurbitarum C. 44, 3, 48.

Enatare, humore tolli, innatare P. Mart. 40, 22. ubi dedi innatare.

ab Enata stirpe, h. e. a stirpe equa enatae sunt vites, porriguntur C. 5, 4, 2.

Encytum (Enchytum) uti fiat Cat. 80.

Enim post duas dictiones collocatum. Victor. Castig. suarum Explicationes p. 384. Varro 2, 7, 5. *not.*

Enitescit mel optimaе notae C. 9, 44, 40. ubi emitescit dedi.

Eniti spatium C. 2, 2, 27. cum enixus est C. 4, 9, 6.

Enizae vaccae, quae parere desierunt C. 6, 22, 4. not.

Enneci aequoris lilia C. 40, 270.

Enodata vitis Cat. 33, 4.

Enodo virgas falce C. 5, 6, 14.

enodato Cat. 44.

Enormitas onerum Veg. 3, 54, 4, 3, 59, 3.

Enormiter ablatu sanguis Veg. 2, 8, 2, 2, 28, 40.

Eoueleata ex suctoribus collegi Veg. 4 pr. 2.

Enula pro inula Veg. 5, 68, 3.

Enutriunt sata coloni C. 3, 3, 4.

Eo, is, ire in semen Cat. 161, 3. *Sic nostri in Samen gehen.* Alvus non it Cat. 157, 7.

Eo plumbum infundito Cat. 48, 4. iudito ibid. addito oleum Cat. 156, 6.

Eodem infundito Cat. 108.

Eousque dum C. 4, 30, 4.

Eoo Lucifer ortu C. 40, 291.

Epaphaeresis. Veg. 5, 24, 5. *repetita evacuntio.*

Epar, epatis usus Veg. 5, 54, 3.

Epatica vel Epatice sloß P. O. 44, 8 et 43.

Ephippium V. 2, 7, 46.

Epichenorum nominum periphrasis V. 3, 5, 6.

Epidermis Veg. 3, 61, 4. not. ubi antea erat *Epidermus*. *Vitium esse videtur, cutis in isto durior post vulnus enascens. Epidermis est ipsa cuticula, cuti hominum superintenta ordinarie.* Gesner.

Epidermus in torculari oleario Cat. 12, 1. not.

Epilepsis boum Veg. 5, 32.

Epimelia vid. Hypomelia.

Epiphora oculi C. 6, 47, 8. eius defecio Veg. 5, 4, 48. curatio Veg. 3, 22, 3.

Epirotae equi Veg. 6, 6, 3.

Epirotici pecuarii athletae V. 2, 4, 2. boves meliores V. 2, 5, 40. pecu-

liarem formam habent C. 6, 4, 4. canes laudati V. 2, 9, 5. Molossi, quos clamoros vocat Lucanus, et tacitis canibus opponit Seneca Hippolyti versu 32. familiae V. 4, 17, 5. in Epiro (Epeiro) pecusariae V. 2 pr. 7.

Epistatae villicae Cat. 56. *ita iunxit cum plerisque Sylburgius. Sed vid. not.*

Epistomium vid. Epiton.

Epistylum V. 3, 5, 14.

Epitomis sex circumscripta multa volumina C. 4, 4, 40.

Epitonia V. 3, 5, 46. not.

Επιτόνιον dicitur pars summa *χρυσία* λαβίδος seu manubrii seu cupae, qua verbi causa cochlea torquetur, ap. Bionem in *Mathem. veter.* p. 110. vel qua pistillum fistulae inditur et retrahitur ap. Heronem *Spiritu* p. 208. ibid.

Epityrum ex olivis Cat. 419. C. 42, 49, 9. not.

Epiurus, parillus P. N. 7, 44. no.

Epulae oves ad V. 2, 1, 24.

Epulum quotidianum V. 3, 2, 46.

Equae quae probentur V. 2, 7, 4. ut tractentur V. 2, 7, 7. asinum ut admittant C. 5, 37, 9. si rabsint C. 6, 35. — Olympionicae C. 3, 9, 5. *Vid. no. — e vento concipientes* V. 2, 4, 49. C. 6, 27, 2. — equis feminis C. 6, 37, 8.

Equariae grandes V. 2 pr. 6.

Equiculus (Q. Modius) s. Aequie. V. 2, 7, 4.

Equidem. mihi videntur V. 4, 5, 4.

Equina embio h. e. equorum V. 2, 7, 6. Equinum pecus tripartitum est C. 6, 27, 4 sed

Equire C. 6, 38, 4. ex *Codd. not.*

Equitium est in MSS. C. 6, 27, 4.

— Equitii unde dicti V. 2, 4, 40.

Equuli V. 2, 8, 6. equulorum dantur V. 2, 7, 43.

Equus (*carlestinus*) oritur C. 11, 2, 24. — de Equis quae tenenda V. 2, 7 et C. 6, 27 ad 30. P. Mar. 13, 1. quot equus admissarius implere debeat C. 6, 27, 9. *Herodotus* 1, 192. *de equis regis Babylonis*: ἀνίσταται γὰρ ἕκαστος τῶν ἰππίων τούτων ἕκαστον ἔτηνος, viginti igitur unus implebat equas. equorum usus diversus V. 2, 7, 14. patriae et ingenia Veg. 6, 6. cura et medicina C. 6, 30. — Equus pro equa? V. 2, 2, 11.

Erudere muscum C. 4, 24, 6.

Erecti pisces C. 8, 17, 9. *iacentibus oppositi*.

Ergastula intestina opera fabrorum ad *Pall.* p. 208.

Ergastularii C. 1, 8, 17. praefecti compeditis ad custodiam et opera exigenda.

Ergastulum subterraneum C. 1, 6, 3. ergastuli mancipia C. 1, 8, 16. C. 11, 1, 22. ergastula et nexus civium C. 1, 3, 42.

Erichonius C. 9, 2, 4.

Erignes canis C. 10, 400. *not.*

Ερίδακν V. 3, 16, 8 et 23.

Erneum Cat. 81.

Erratica brassica C. 157, 12.

Erronem ducem retinere C. 9, 10, 3.

Ερρενοι canes C. 7, 12, 5.

Esuca salax C. 10, 372. Priapo vicina C. 10, 408. ut colatur C. 11, 3, 29. *Italia* Buchetta, *Gallia* roquette vocatur, in hortis culta, ut cum lactuco edatur. — Esuca καμπη ut proficitur 11, 3, 62. P. 1, 35, 2. in *Ineo* Col. posteriori Cod. *Lips.* uruca habet, ut in *Plinio* Codices, de quo vide *Gesneri* Thes. L. L.

Eructo, qui eructant aves *Gangeticas* C. 8, 8, 40. — eructant equam mammillae in fontibus V. 3, 14, 2. — eructat humores ager uliginosus P. Ian. 13, 7. virus C. 1, 5, 6.

Eruderalum solum V. 2, 2, 7.

Erudire est difficile C. 11, 1, 6.

Eruditus omai opere rustico C. 11, 1, 6.

Ervila, ervilia V. 1, 32, 2. *not.* C. 2, 13, 1. *not.* *Ervumervilia* Linn. *Græce* ἔρπος, *Italica* Roviglione, aliis *Arabeia*, cum siliquis infertur cocta, sed semina mandantur sola, teste *Mathiolo* ad *Diosc.* l. p. 498. At *Pontedera* Postumorum l. p. 34. eandem facit cum cicere minoris grani. Vide in *Cicera*, *Lathyrum silvestrem* *Rovilium* esse censet idem.

Eruito radicem C. 12, 58, 1. *not.*

Erumpit tumida ætate pro rumpit Cat. 157, 3.

Eruncare herbas C. 2, 11, 5.

Eruptione facta profugere C. 9, 10, 3.

Ervum fresum et aqua maceratum C. 6, 3, 4. molitum Veg. 5, 47, 4. Eius satio et cultura C. 2, 11, 11. 11, 2, 10. P. Ian. 8. ervi palea in boum pabulo C. 11, 2, 100. *Ervum* *Gallia* *Ers*, *Golto*—provincialibus *Erres*, est, ubi columborum aibus est et boves inde saginantur, teste *Garidi* p. 163, *Orobis* C. *Bomb.* Pin. 316. *Dioscor.* 2, 131. βόες δὲ λυπαίνονται ἐρβός παρατιθέμενος, unde *Hesychius*: ἀροβισμῖνοι καχορτασμένοι, ἀπὸ τῶν βοῶν.

Eryngii radices C. 6, 5, 2. Veg. 4, 3, 7. 1, 17, 11. *Hesych.* ἑρύγγιον ὃ καὶ ἐν τοῖς σωποῖς τίθεται ἐπιτιθέναι τοῦ αἵματος.

Erythraeo ariete C. 7, 2, 6. *Erythraei* arietibus C. 7, 3, 2. quos vocant ἐρυθρούς C. 7, 2, 4. *not.*

Escae optima olea orchis C. Arb. 17, 3. ad escam serere fasciculum C. 11, 2, 72. vites C. 3, 2, 1. ab escis remotissima villica, h. e. quae non ligatur C. 12, 1, 2. — pro cibo multato Veg. 4, 6, 4.

Escendere *vid.* ad V. 3, 16, 27. et
ad C. Arb. 44.

Esculentae merces C. 44, 3, 50.

Esitare brassicam Cat. 157, 40.

Esui condere oleas V. 4, 60.

Et etiam Graeci V. 2, 4, 40. *conf.*
4, 48, 4, 4, 59, 4. 2 pr. 5, 2, 4,
40. 2, 7, 2. *Add.* Nec non etiam s.
I. et item V. 2, 4, 23. etiam item
V. 2, 4, 8. et id etiam ignotissimis
quoque V. 4, 4, 2. et is non, neque
is C. 2, 16, 2.

Etargium Veg. 5, 26, 3. *not.*

Etesiae Kal. Aug. C. 44, 2, 56. flare
desiunt III. Kal. Sept. C. 44, 2, 58.

Etiā nunc V. 3, 4, 6, 3, 2, 3.
etiam et C. 6, 3, 7. Neque scirent
etiam V. 4, 2, 16. h. e. nondum sci-
rent.

Evadit apīs vestibulum C. 9, 42,
4. evadere limen C. 7, 9, 13.

Evanesco. evanuit pruina V. 2, 4,
6. i. e. resolvitur et vento exsiccat
vel sole. Ita Seneca Q. N. 3, 24. de
aquis calidis naturalibus et ferventibus
ita ut non possint esse usui nisi aut in
aperto evanueret: i. e. exhalarent, eva-
porarent.

Evanidae oleae C. Arb. 47, 3.

Evanere foras V. 4, 52, 2.

Evehere Cat. 5, 8.

Evenit serius h. e. exit e terra C.
4, 32, 2. evenit mihi feliciter insitit
P. O. 42, 5.

Eventus rei C. 44, 4, 4. — Bonus
Eventus inmen rusticum V. 4, 4, 6.

Everrere stabula C. 7, 4, 5. ever-
runtur officinis C. 8, 17, 42.

Eversis omnibus, de vulnere pur-
gando Veg. 3, 30, 2.

Evertitur lupinum (aratro) P.
Aug. 2.

Eugeneum geminum genus vitium
Cat. 6, 4. V. 4, 25. C. 3, 2, 16.
quasi tu iuvet; dicas s. generosum.

Evincere campos P. 4, 35, 6. mor-
bus C. 6, 5, 2. discrimen Veg. 4,
44, 9, 3, 2, 24.

Evirat sanguis enormiter ablatas
Veg. 2, 8, 2. 2, 40, 42. Similiter
Coelius Tard. 4, 5, 478. Corpore
evirato animae quoque substantia tur-
batur. *Præcessit de usu Veneris.*
Credo non a viro derivari, sed a vi-
ribus. Gesner.

Eviscus pro ibisco s. hilibco saepius
erat in Vegetin.

Evius, Bacchus C. 40, 424. Evie
Evie Pacan C. 40, 224.

Eumaeus subulcus Homericus V.
2, 4, 4.

Eumetria equi Veg. 6, 2, 2. iusta
proportio et magnitudo.

Eunuchos raro vexat podagra Veg.
3, 53, 6.

Evocat tepor ea quae seruntur P.
4, 6, 42. evocare succum C. 5, 5,
44. per siphonem C. 9, 44, 45. evo-
catur in latitudinem salix C. 4, 31,
2. patitur ac altius evocari laetitia
vitium C. 4, 49, 2. Ita Plin. 47,
22, s. 35. n. 44. Vitis evocata ad
fructum.

Evolutum furfure panicum C. 2,
9, 49. *proprie, et cum respectu ad*
volvulas vel valvulas, ubi vid. —
Evolutis universis auctoribus Veg.
5, 60.

Evomit herbas solum stagni C. 8,
45, 3.

Europam Phoenice asportavit
amans Iupiter V. 2, 5, 5.

Eurinus ventus C. 44, 2, 44.

Euroanthus C. 44, 2, 42.

Eurus, Vulturus C. 5, 5, 45. 44,
2, 65.

Ex aceto enquere C. 42, 46, 4. ex
ossibus ius V. 2, 9, 40. ex furfure
calidus sacculus Veg. 5, 27, 3. — ex
fraxino frondes C. 7, 3, 24. ex legu-

minibus paleae C. 7, 3, 22. — ex albo decoloratur C. 42, 47, 9. ex aureolo varias C. 9, 3, 2. ex rutilo albican-tes, ex auro flavae C. 8, 2, 9 et 10. ex longo rotundum corpus C. 6, 29, 3. — Ex a. d. VII. Id. Febr. etc. V. 4, 28, 1. Ex Kal. Mart. C. 4, 5. — Ex concitate mitissimus C. 6, 29, 3. — Ex commodo C. 42, 49, 3. ex fa-cili C. 4, 33, 4. ex canna agitabis *pro ablat. instrumenti* P. O. 47, 1. — Ex *omittitur in illo*, plenos sinus urbe reportet C. 40, 310.

Exarescere et exacuisse C. 42, 47, 1. 42, 51, 3. *not.*

Exactio operis C. 44, 4, 26.

Exactor operis C. 44, 4, 26. *vigi-lans* C. 3, 43, 40.

Exactum et reliquum *oppon.* Ca. 2, 5. — exactis messibus C. 42, 40, 4. — mercibus C. 40, 347.

Exacuere ridicas C. 44, 2, 42. *me-tas in angustissimos vertices* C. 2, 49, 2. — *exacuit morbos* C. 40, 392.

Exaggerandum stramentis aviarum C. 8, 44, 9.

Exagitare fecem C. 42, 49, 4.

Exaltare sulcum C. 3, 43, 9. *in trex pedes* C. 3, 43, 4. *orbem abla-queationis* C. 4, 4, 2.

Examina silvestria (apum) C. 9, 8, 44.

Examinato modo C. 3, 42, 3. *h. e. suis quasi ponderibus librato ne diviso.*

Examinant alvi C. 9, 44, 5. *h. e. examina exigunt, sic schwärmen, exa-men ein schwärmen.*

ne Examinetur plus iusto sanguine profluente C. 6, 31, 6. *not.*

Exauio *vid.* Exanio.

Exarmatus aries C. 7, 3, 5.

Exarare de integro locum fru-menti causa C. 2, 48, 3. *exarari ager incipiat* P. Aug. 1. *exarari et effodi non desiderant mala* P. F. 25, 44, 4.

e. terram in qua stant aratro vel bi-palio moveri.

Exarescere P. 1, 6, 44.

Exasperatio faucium Veg. 5, 64, 4.

Exaescare C. 44, 3, 45.

Excandefacere annonam V. 3, 2, 46. *ut incendere ibid.*

Excande me fecerunt cupiditate V. 3, 4, 1.

Excandescere ad tactum, *de pusula* C. 7, 5, 46. — *de liquido* Ca. 195, 2.

— *in exteris de cane* C. 7, 42, 5.

Excavare Col. Arb. 8, 4. *ubi rectius Edd. et Codd. exsecare habent.*

Excedit bos modum compulsoria P. Iun. 2, 3.

Excernuntur flatu frumenta C. 2, 24, 5.

Excipere *h. e. nominatim cavere* V. 2, 2, 5, 2, 3, 7, 2, 9, 7, 2, 10, 5.

Excisio plagae P. F. 30. *pro plaga excisa.*

Excitat terebra lanuginem C. 4, 29, 46. *excitantur altiores pulvionii* C. Arb. 40, 4. *pascua iu novalibus* P. N. 43, 3. *incilia* C. 5, 9, 43.

Excludere extra limbum V. 2, 3, 7. *ad excludendum apta ova* C. 8, 5, 4. *vid.* Excludo.

Exclusi pulli C. 8, 5, 7, 8, 44, 40.

Excodicare vites quid? P. Jan. 4.

essoucher Gallia.

Excolatur ager extirpatis arbori-bus P. Mai. 3, 2. *ita silvas excoli praecipit* V. 4, 27, 3. — *Excoluntur spatia per semina* C. 3, 5, 4.

Excoquere dimidium Ca. 107, 2. *h. e. coquendo absumere. ad dimidium* C. 42, 49, 4. — *excoquit terram frīgus* C. 44, 3, 43. *vid.* Fermentare. *cruditatem* Laconicis excoquimus C. 4 pr. 46.

Excrementa frugum P. F. 26, 3. *vid.* cretura. tritici C. 8, 4, 25. *uvae, quae Graeci γίγαστρα vocant* P. N. 20, 4.

Excreti a farina surfures C. 8, 4.
1. excreta tritici dantur gallinis C.
8, 4, 1. 8, 8, 6.

Excruciata uogula Veg. 4, 26, 1.
quid?

Excubitor vigilans C. 7, 42, 1.

Excubo. excubandia ovis utiliores
gallinae novellae C. 8, 5, 5. C. 5,
8, 6. C. 8, 44, 7.

Excudere ova V. 3, 9, 2. *id.* 10. *id.*
13. pullis formandis excudendisque
C. 8, 44, 7. ἐκκολάπτειν. *vid.* Excus-
sua. — Excudi debet coctilis a sum-
mo trunco P. Ian. 15, 47.

Excultae oleae C. 5, 9, 6. exculta
semina C. 11, 3, 49.

ut Excurrat humor P. N. 15, 1.
— Excurrimus, exsecuti sumus P. Aug.
7. *Sed vid. not.*

Excussatae matres ab incubatione
P. 1, 28, 3. *de pavonibus.*

Excusent se invicem a calore P.
N. 7, 2. *pro* defendant. *sic* excusante
laetamine ne poma caduca nascantur
P. N. 2, 14.

Excusus. excusis anserculis C. 8,
14, 7. excusos pullos V. 3, 6, 4. 3, 9,
2 et 13.

Excutit gradus ambulantium tre-
mor fabricae P. 1, 9, 2. excutiuot se
iumenta post volutationem Veg. 5,
41, 1.

Excaveris Ca. 42, 1.

Exedra peristylis conclusae aves
V. 3, 5, 8.

sine Exemplu nec docetur recte
nec discitur C. 11, 1, 4.

Exemptiles perticae C. 8, 44, 4. *ubi*
duo Codd. exemptibiles habent.

Exemptio favorum C. 9, 44, 11.
exemptionem difficilem praebet C. 3,
49, 1.

Exempto anno i. e. exacto P. F. 47,
8. quarto mense P. F. 26, 2. tem-
pora P. F. 33. exemptis xi diebus P.

O. 15 et 14, 16. tribus diebus P. N.
20, 1.

Exeo. Exit e terra primigen hor-
deum V. 4, 45, 1. vix ulla herba C.
2, 12, 3. *conf.* P. F. 4. exire nituitur
oculi armentorum P. F. 32, exit
melior arvis napus C. 2, 10, 23. lu-
pinus oco exit solo limoso C. 2, 10,
3. exeat et grandescat leos sata P.
F. 4. — exeuote mense P. F. 25, 33.
finiente. — unde optimi exeunt asini
V. 2, 6, 2. *h. e. gignuntur.* — non
exeunt novenae partes ultra etc. V. 2,
1, 25. *h. e. transferri, applicari non*
possunt. — uti iode (*de praedio*)
exiri possit Ca. 1, 2. *V. no.*

Exerceo. cursu et opere C. 6, 27,
11. agrum multis arationibus P. Iao.
13, 2. locus frequenter exercitatus
P. Sept. 10, 7. *ubi alii libri excultus*
habent fiduciam costumacum P. Mar.
14, 1. imperia io taurus C. 6, 23, 3.
exercetur labor C. 9, 45, 1. exerceo-
tur machiosae C. 12, 50, 7. — exerceat
mares ineundi cupiditas C. 8, 44, 7.

Exerito radicem C. 12, 58, 1. *antea*
erat pro eruito. In Vegetio 1, 25, 6.
articulus insertus ex *Codicis Sambuci*
scriptura exemptus mutandus erat in
exertus.

Exersin Veg. 3, 47, 1. ἔξερσιν *not.*

Exesa salibus chalcis C. 8, 17, 12.
vermiculis oliva C. 12, 50, 24. vicia
P. F. 16, 1. exesae fruges C. 1, 6,
16.

Exgruminantes cochleae V. 3, 14,
3. *no.*

Exhalationes noxiae P. 1, 7, 4.

Exhalata pruina V. 2, 2, 12.

ne Exhalet odor Veg. 5, 68, 3.

Exhaustum animal Veg. 4, 1, 11.
h. e. macilentum.

Exherbatur planta novella C. 4,
34, 2. exherbandus erit locus C. 14,
3, 11.

Exhibeat domino fidem ac bene-

volentiam C. 41, 4, 7. exhibere nalis
generositatem suam C. 6. 36, 3. ex-
hiberi haec diligentia non potest,
nisi per patrem familias C. 3, 20, 5.

Exhilaratur iumentum h. e. re-
creatur Veg. 5, 38.

Exhorreat aestus siccus C. 10, 154.

Exhortantur semetipsos C. 41, 4,
11.

Exigo. Exigere pastum V. 2, 4, 6.
— exigit materiam furunculus C. 4,
24, 47. vitis C. 5, 6, 29. uvas com-
plures vitis C. 3, 6, 2, 3, 2, 40 et 23.
— exigendum opus C. 3, 43, 44. sic
exactor operis C. 3, 43, 43.

Exigae prona planities C. 2, 2, 4.

Exiguitas acinorum C. 3, 2, 24.
cibi C. 7, 5, 5. culta foecundior,
quam magnitudo neglecta P. 4, 6, 8.

Exiguum aceti C. 12, 47, 5. laseris
C. 5, 40, 45. laser C. Arb. 23, 4. vi-
no. Exiguus V'ictor. C. Arb. 28, 4.

Exilis ager C. 4, 4, 2. materia C.
40 pr. 4.

Eximie optimum C. 8, 47, 4. Ita
forte eximie larga C. 8, 47, 45.

Eximitur scobes C. 4, 29, 45.

Exinanire niarsupium V. 3, 47, 2.

Exinanitae alvi spum V. 3, 46, 28.

Exinde ut pabuli facultas est h. e.
proinde ac V. 4, 20, 4. conf. 44,
24, 2.

Existere parum ab essa differt V.
2, 7, 7. existunt steriles C. 7, 6, 8.

Exitii genus circulio C. 4, 6, 46.

Exitus naturales C. 6, 30, 8. exi-
tum non habet alvus C. 8, 5, 20.

Exolescit grstia pascui usu conti-
nuo C. 7, 3, 20. exoleverunt longo
sith vineta C. 3, 44, 2. exolescere
negligentia C. 2, 48, 3. siccari et exo-
lescere terram C. 3, 42, 3.

Exordiri fubem Cs. 135, 4.

Exordium de monte sumant aquae
P. Aug. 8, 3. — Exordium sequentis
libri C. 4, 2, 3. ubi forte pro accessu

ad ipsum argumentum possis accipere.

Ita 7, 42, 4. potest utique retinere
consuetum significatum: refertur enim
ad 6, 4, 6. Sed alioquin — Columnel-
lae Exordium non est prooemium
libri vel initium, sed totus liber, aut
argumentum certe maius et caput di-
cendorum. Ita verba, quae priore tra-
didimus exordio 4, 4, 4. respiciunt
aperte partem parum a fine distantem.
Dicturus exordio sequente, quae de
vineis arbustisque 2, 22, 6. ad totum
librum pertinet. Ita quamquam pars
haec exordii pene tota iam exhausta
sit 7, 5, 4. Quae superiore exordio
percepsimus 7, 5, 4. Ita sequenti
exordio 8, 47, 16. de totius libri ar-
gumento, et ne longiore exordio le-
gentes fatigemus h. e. producamus
librum per se satis longum 5, 42, 43.
et Arb. 27, 4. Apertissime: prioribus
subnecteretur exordiis 40 pr. 3. et
prima parte huius exordii 44, 3. extr.
atque in fine adeo libri. Gesner.

Exorica purgabis caput equi Veg.
3, 6, 7. no.

Exoriente Arcturo C. 2, 40, 24. —
ab exoriente C. Arb. 3, 3. ad exo-
rientem versus V. 3, 9, 6.

Exortus aequinoctialis V. 4, 42, 4.
exortus hiberni V. 2, 3, 6.

Exossare carnem suis C. 42, 53, 4.

Expandunt in sole C. 42, 45, 3.

Expartae V. 2, 5, 7. v. not.

Expasatum iumentum Veg. 2,
40, 9.

Expectare caristem Ca. 3, 2.

Expedit agrum sationibus facien-
dis C. 2, 2, 24. cibaris pastoribus V.
2, 40, 6. far ad cibatum V. 4, 69, 4.
ad usum cibatus V. 4, 63, 2. laqueos
ad aves capiendas P. D. 6, 2.

Expedita discentibus C. 41, 4, 9.

Expellito uvas Ca. 33, 4. h. e. solis
exposito.

Expendere uber soli feracis in de-
generes surculos P. 4, 7, 4.

Experientia exercenda V. 4, 18, 7:
rerum varia C. 10, 338.

Experimentum muriae maturae C.
42, 6, 2. de experimento medicina
est Veg. 4, 4, 3. experimentorum
hucusquam varietas omittenda C. 4,
4, 5.

Experiri annonam musti C. 3,
21, 6.

Experrectus vigor C. 1 pr. 42. ex-
perrectiores sunt apes C. 9, 7, 5.
munter. Est enim a graeco *ἐμπρύω*,
ἐμπρύω pergo, *expergo*, id est ex-
eito, quae est antiquissima notio verbi.

Expers frumentis natio C. 7, 2, 2.

Experta terris suis surculorum ge-
nera P. 4, 6, 2.

Expintae palcae C. 8, 6, 11. i. e. lu-
stratae. not.

Expinsi far Ca. 2, 4. vid. no.

Explantat pampineos vititor C. 44,
2, 38. arbusculam C. 5, 9, 8. sed vide
ibi notam. explantatur vento pampin-
us C. 4, 29, 11. 4, 14, 1. explantare
ausfragium C. 4, 24, 4. 4, 27, 6.

Explicata valle P. Ang. 44, 2.

Explorare gustu C. 2, 2, 20. 44,
2, 68. si regula exploraveris aequale
P. 4, 9, 4. me explorante, ita ad ex-
perientiam suam provocat P. Iul. 3, 4.

Expolita frumenta C. 2, 24, 6.

Exponitur planta semen P. F. 25,
31. ponitur.

Expopulatio fructuum C. 3, 2, 48.

Expostulavit unus C. 42, 2, 3.

Expressi anguli C. 4, 4, 1. *mont
recti*, oppositi curvaturis oblique ro-
tundis, quales in alveis.

Expriimit materiam curvatura in
vite C. 4, 20, 3. h. e. in loco, ubi
curvata est vitis germen facilius exit.
vid. flexura.

Expromisit nummos V. 2, 2, 5.

Expromittere est pro se, vel pro alio

solemnibus quibusdam interpositis va-
lide promittere. Cum de eo nemo am-
bigat, quin pro alio promittere signi-
fiet, ille alter autem intellectus: ubi
pro nobis expromittere dicimur, fere
negligatur, iuvat illum non ex hoc
tantum Varronis loco, verum etiam
legum auctoritate confirmare. Igitur
l. 19. §. 4. de donat. (§ 39, 5.) Servus
cui pecunia credita fuerat (quod qui-
dem per leges fieri non poterat, cum
nihil suum habeat servus) liber factus
eam expromittit. (ut adeo nunc de-
mum iure Romano valide exigi ab eo
possit). Non erit donatio, sed debiti
(iure naturali, non civili Romano)
solutio. Ita l. 140 de R. I. Nemo alie-
nae rei expromissor idoneus videtur.
Generatim sponsorem aut promisso-
rem notat L. 104. §. 4. de Legat. et
fideicom. (§ 30, 1.) Tabellas quibus
ei pecuniam expromiseram. Apertus
inprimis est l. 36 de iure dotium (23,
3.) Ulpiani sermo. Debitum mulieris
iussu eius, pecuniam viro expromisit.
Et denique l. 7. §. 8. de dolo malo
(4, 3.) expromissor intelligitur sum-
plicitate, qui plene promisit, pro se
vel alio. Nimirum & ex complementi
et perfectionis significationem habet,
ut in exaedificio, exaggero, exhilaro,
exquiro, expio, expleo, expolio, ex-
porrigo. Gesner.

Exputatos palos accidere C. 44, 2,
42.

Exputare plantas C. 44, 2, 19. vitem
C. 3, 15, 3. pampinum C. 5, 6, 31.
salices C. 4, 30, 6.

Exradicata ut sint V. 1, 27, 2.

Exsaniare, humore tetro vel arido,
quae quasi quaedam sanies est, libe-
rare e. g. baccam presam C. 12, 47,
40. cum exsanaveris sinapi C. 12,
57, 2. exsanietur caro salita C. 12,
53, 2. Exsaniet aqua nitrata amaritu-
dinem C. 12, 57, 1. Beroulus com-

parat cum Apuleiano examurcare. Met. 4. p. 73. ed. Pric. de pelle ursina, dum caelestis vaporis flampis examurcatur. Gesner. Exanistum sinapi est quod excastratum vocat Scribonius Cap. I. Comp. 9. ei ex eo Marcellus Empiricus p. 30. exuocatum Caelius Aurel. Tard. IV. 8.

Exsculpta foramina Ca. 18. cubilia V. 3, 9, 8. ubi Columella excisa habet.

Essecare serra C. 5, 11, 3. Arb. 8 4. ubi editum excavare, unde essecaveris Ca. 42.

Essequuntur ordines suos frutices sub maceria P. 1, 37, 3.

Exserito radicem vide escrito. Veg. 1, 25, 6. exsertus i. e. de loco motus. not.

Exsiccati cum fuerint Veg. 4, 15, 5.

Essistere, emergere V. 1, 34, 1.

Essolvit corpus uvarum vis contusionis P. O. 19, 2.

Estantia vid. Extan.

Estimulatae libidinis signa C. 8, 11, 8.

Estimulari libidinis furiis C. 6, 27, 3.

Extinguo v. Extinguo.

Extirpatae frigoribus soboles C. Arb. 5, 4.

Extirpatur ager silvestris C. 11, 2, 52. stirpibus liberatur. virgultis ager P. Iul. 1, 1.

Exsucto sudore sitim quærimus C. 1 pr. 16. exsuctiores restibiles segetes V. 2, 7, 11.

Exsudat caseus acidum liquorem C. 7, 8, 4. exsudavit amurcam ornem C. 12, 48, 3. exsudant dolia musto quidam legunt C. 10, 432, sed male. vid. Exundant, ut virus exsudet. an exsudent? Veg. 3, 49, 2. languor an languorem? exsudet Veg. 3, 47, 5.

Exsugeto succum in lintum Ca. 156, 3. not. exsugere segetem Ca.

37, 1. arena, quae exsugit humorem V. 2. 4, 15. exsugitur vitis ab uno latere C. 4, 24, 9.

Exsultatio puerilis C. 7, 3, 18. Sic Hannibalem juveniliter exsultantem dixit Cio. de Sen. 4. Plautus vitulari Persa 3, 2, 2. Schoerreg.

Extalis reversatur Veg. 5, 10. h. e. longanum, extremum intestini recti. Est in Vulgato interpr. 1 Reg. 5, 9. de Philistaeis. Restituimus eam vocem etiam 3, 6. pro stalis. Auctoritates aliae apud Dufrenitium. In Gloss. Philox. et aliorum etiam est stalis ἀπὸς, quod corr. extalis, ut etiam in lit. E. editum est. Gesner.

sine ulla Extantia h. e. ulla re, quae emineat vel extet C. 5, 5, 12.

Extat fertilior arbor C. 5, 9, 16.

Extensiones in ischuria Veg. 5, 14, 2. vix sanae sunt.

Extenta vitis C. 4, 20, 3.

Extenuare fructum sumtu V. 1, 22, 2. extenuatur scabies C. 6, 13, 1.

Exter. Exteria gentibus C. 9, 9, 5. Extergere vide Extriendum.

Exterminare argentem herbam C. 10, 149. 11, 3, 19.

Externarum gentium agricolae C. 5, 4, 2.

Extero e spicis grana V. 1, 52, 2. C. 2, 9, 11. exteruntur pecudibus spicae C. 2, 21, 4.

Extinguit stilla gemmam P. 1, 6, 9. extingui veterno C. 7, 5, 3. Vide tingo.

Extollere onera in iumenta V. 2, 10, 3. — in maius voces P. Iun. 7. 1.

Estorqueo. siquis extorquet P. Mar. 10, 14. h. e. praeter naturam rerum videt efficere.

Extortus violenter saltus Veg. 1, 17, 4. — extorta h. e. luxata Veg. 1, 28, 5.

Extracta putcis pocula C. 7, 10, 2.

Extrahitur humor C. 1, 6, 11.

Extranea exercitatio s. *extra urbem*
C. 12 pr. 4.

Extraordinariae species V. 2, 1,
28.

Extricator ager C. 3, 41, 3.

Extriendum vel extergendum V.
2, 7, 44. not.

Extrinsiccus i. e. *loco non suo* C. 4,
6, 47.

Extrita litera V. 2, 4, 7.

Extruq̃ia ungula Veg. MS. 4,
26, 4.

Exuberat frequens nodus, *eminet*
P. Mar. 10, 25. *Edd. pr.* pro exuberat.

Extumida in medio area V. 4,
51, 4.

Exuberat annus nimis floribus P.
Mar. 15, 3. terra C. 4 pr. 25. vilis
C. 3, 6, 4. exuberant maiore fructu
C. 5, 7, 4. exuberare cultu C. 2, 4, 5.
P. Mar. 10, 25. — exuberant herbae
favorum ceras C. 2, 4, 5. melior ma-
teria exuberandis vindemiis C. 2,
16, 5.

Exuctus, Exudo, *vid.* Exs.

Exuentus monstrum vocis Veg. 3,
3, 7. *pro* cruentus.

Exugeto *vid.* Exsug.

Exulcerantur vulvae ferro C. 7,
9, 5. — exulceranda vitis C. 4, 24,
17.

Exundo C. 9, 9, 4. 10, 432. *vid.*
no.

ai Exungulaverit iumentum Veg.
3, 57, 4.

Exuo, exuitur flore vitis C. 3, 2,
43.

Exurgeto bene aquam Cato 87. not.
Verbi auctoritas praeterea nulla certa
exstat: Forte ex graeco ἐργᾶν, ἐργά-
ζεν i. e. subigere, derivanda propria
latini verbi urgere notio est.

Exurit semina eruca C. 10, 334.
exurare ferri massas ita, ut ignis spe-
ciem habeat C. 12, 5, 2.

Ἡδῶν de vite pubescente *Comm ad*
Col. p. 214.

F

Fabae satio Ca. 35, t. V. 4, 44, 4.
C. 2, 10, 5. P. N. 4, 4. faba trime-
stris C. 2, 40, 9. Marsica C. 2, 9, 8.
faba sarrienda sit nec ne? C. 2, 42,
6. his sarculanda P. Ian. 9, 2. quo-
modo vellenda P. Iun. 3. Fabae co-
rium Veg. 2, 57, 2. coctae liquor C.
7, 42, 40. collectio C. 2, 40, 14. De
faba not. ad Collom. p. 87. Homero
II. 13, 589. κόραι μιλανόχους dicun-
tur. In *sueris Feralibus* uigras fabas
Ovidius memorat *Past.* 2, 576. *item*
in Lemuralibus. Pontedera in Postu-
morum T. I. p. 31. intelligit Fabam
minorem seu equinam Bauhini Pinac.
338. Maiorem contra, quae in Gallia
Cisalpina viridis et cruda pomi instae
comedatur, esse Marsicam Columel-
lae II. Cap. 9. Faba Alberto Magno
de Vegetabil. p. 470. alii et quadrati
stipitis folio lato, flore albescente, ex
rubeo, differt a leguminibus reliquis,
quod in siliqua fabae inter fabas est
quedam substantia rara terrea alba
commista, in qua sunt grana distincta,
sicut est in cucurbita: et hoc non est
aequaliter in omnibus siliquis, sed
in quadam plus, et in quadam minus.
Secundum totam longitudinem stipi-
tis producit siliquas in omni parte
quadrati sui in circuitu, sive emittat
stipex ramos, sive non. Ita Albertus.
— *Mensurae nomen est:* ad fabae ma-
gnitudinem Veg. 3, 42, 3. quantum
fabae patitur magnitudo Veg. 3, 67,
2. Saepissime ita Scribonius, indi-
cante Rhodio. *Add. Salm. ad Solin.*
p. 683 sq.

Fabaceus mucus Veg. 3, 36, 2. fa-
bacea messis P. N. 4, 2.

Fabaginum: acus Ca. 54, 2. not.

Fabalis Ca. 37, 2. matura C. 2, 10, 9. pro stercore inarantur V. 4, 23, 3. et 31, 4. ubi inter fabulia et fabacia variatur. Sic vicialia, sic Crescentius melegaria dixit melegae stipulas.

Faber piscis maris Atlantici C. 8, 16, 9.

Fabrica agrestis P. 4, 42. fabricae plauve P. 4, 9, 2. totus fabricae tractus P. 4, 8, 3. fabricae villaticae sedem parare P. 4, 7, 4. ad fabricam caedenda materies P. lan. 22. N. 45, 4. Nimirum fabrica generale vocabulum arduisiorum omne genus comprehendit.

Fabricatis in hunc usum vasis C. 8, 3, 8.

C. Fabricius C. 4 pr. 14.

Fabrico. iugum C. 6, 2, 10. navigia C. 4, 3, 4. fabricentur alvei P. 4, 38, 4. canales C. 7, 10, 8.

Fabrilis libella C. 3, 43, 42.

Fabulia pro fabalia Cod. Pol. bñ apud V. 4, 23, 3. et 31, 4. not. Fabulis pro fabis ex Plauti Stich. 5, 4, 1. fabulum ex Gellio 4, 41. laudat Gesneri Thea. L. L. In nothis Dioscorid. 4, 66. papaver corniculatum latine φαβουλος μάριος appellatur.

Fabulos albos Ill. Ca. 70, 4. sed vide notam.

Facio. Facientes adiuvant Dii V. 4, 4, 4. Vid. not. — Facito infervere C. 42, 38, 5. facies defervere succum P. S. 46. facient te pervenire ad — P. Apr. 8, 3. quae rea eos faciet scissuris aperiri P. Mai. 42. — Facito surculos aut lungi Ca. 44, 4. partem digitos sex altam facito siet Ca. 47, 4. reliquas canes facit ut sint in tuto V. 2, 9, 45. vitem quam ponis fac ut ad orientem spectet C. Arb. 4, 4. Vid. ad Cato 8, 2. add. Cort. ad Sall. Jug. 44, 44. Ita Gell. 44, 2. Vt et illud, in quo haerebam, et caetera faceret

me ut earum rerum essem prudentior. Gesner. — Librum ad librum vorsum facito Ca. 40, 3. per elliptin ut sit. Ita certam diem facito Ca. 149.

4. Facere pinguem gallinam C. 8, 7, 4. faciendum slacrioris praenatis V. 4, 47, 5. — Faciet vino quod volet Ca. 147, 248, 2. — Facito porco piaculo Ca. 139, facere catulo C. 2, 22, 4. vid. Fio et ad V. 2, 5, 10. ita facere Iunoni Sospitae Cicer. pro Muraena 41. graece ἱπδύω. — Ex se producere, eicere, eniti. Facit asinus sobolem C. 6, 37, 7. faciunt volucres pullos V. 3, 5, 6, 3, 9, 47, 3, 40, 2. stercorea homines C. 2, 45, 2. 44, 3, 42. sterco quod facit asinus C. 42, 45, 4. facit urinam Veg. 4, 51. Facit grana malum C. 7, 5, 42. frutices inula C. 44, 3, 35. faciunt plantas cacumina ficulnea P. Mar. 40, 35. fluctum, quae a terra nascuntur V. 2 pr. 5. caulem spicae C. 44, 3, 24. C. 44, 3, 27 et 58. vinum uvae C. Arb. 3, 2. spinam facit asparagus C. 44, 3, 46. sterco facit multam herbam V. 4, 38, 3. — Producere ad motis ad se causis quae secundas vocant. Qui facere vult bonum gregem asinorum V. 2, 6, 4. vinum C. 42, 40, 4. frumentum V. 4, 7, 2. vitem Ca. 52, 2. oleam Ca. 65, 4. apium lati falii C. 44, 3, 3. violam C. Arb. 30, 4. — Parare. faciundam oleam locare Ca. 145, 4. facere caseum C. 2, 22, 3. — De medicamentorum viribus. Faciunt in hunc usum folia C. 4, 43, 2. facit bene Ca. 157, 6. facit optime remedium C. 6, 45, 4. add. 8, 47, 43. — Face pro Fac Ca. 23, 4, 26. — violam qui facturus est C. Arb. 30. not.

Facies ne deformet iumentum Veg. 3, 44, 4. h. e. species. Pluralis est, ut in vulgato. Quid facies, facies Veneris cum veneris aut eest. — Fa-

cies terns *h. e. genera tria diversa* V. 1, 9, 3. *conf.* C. 10, 188. — faciens literae Graecae obtinet stella C. 3, 13, 13.

Facile est, quod habeant V. 2, 10, 6, ex facili, *facile* C. 6, 1, 1. 12, 44, 1.

Facilitas cerasi P. O. 12, 5.

Factores olei Ca. 64, 1, 66, 1. iurant 145, 2. doliolum cuprumque P. 1, 6, 2.

Factorii modus completus P. O. 10, 1. 1. *e. vasis quod factum capit.*

Factus et factum, in singulos factus olei Ca. 67, 1. Factum dicunt, quod uno tempore faciunt, quem alii cix aiunt esse modiorum etc. V. 1, 24, 3. Faci unius mensura C. 12, 50, 19. cum expresserint facta C. 12, 50, 22. factu ornata villa V. 3, 1, 10.

Faculas vineaticas et ruscarias quidam legunt Ca. 11, 5. *Recius* Falculas. *Eodem* varietas in Palladio 1, 43, 3.

si Facultas ait splendens sarmentis C. 4, 29, 1. ne vagandi facultas detur C. 8, 14, 11. si facultas non est rescis *i. e. copia* C. 4, 24, 17. si facultas eius ait copiosior *i. e. si maior eius copia suppetat* C. 12, 28, 8. — Facultates aliquas acquirere C. 12 pr. 2.

Faecariae aportae Ca. 11, 4. *vid. not.*

Faecinae vites C. 3, 2, 14.

Fascinum vinum an Setinum? C. 12, 47, 6. *vid. not.*

Faecula, Veg. 6, 16, 1. *Vide* Facla. et ad Col. p. 638.

Faeculentum vinum ut limpidum reddatur P. O. 14, 12. faeculentum mingit animal Veg. 5, 3.

Faeles et maelles scribitur V. 3, 11, 3, 12, 3. *vid. Feles.*

Faex *vel* Feg, faecem reducere in

summum C. 12, 49, 4. *ferem* vini boni C. 12, 30, 2. *not. Cf. Fecla.*

Faginea materia Ca. 21, 4. C. 12, 45, 5. fagineae arcubae.

Fagus ad quas utilis P. N 15, 2.

Falcululae breves tribulatae P. 1, 43, 3. *not.*

Falculae vineaticae et ruscariae Ca. 11, 4. vindemistoriae C. 12, 18, 2.

Falere ornithionis V. 3, 5, 14 et 16.

in Falerno perticae pro lugis vinearum V. 1, 8, 2. Falernus tamn ulmos *scilicet vite maritatas habet* Iuvenalis 6, 150.

Falerno completa multo C. 10, 431. Falerna annosa, fructuosiora V. 1, 65, 2. Falernum *καρπὸν, λατὸν* et *διαυγὴ* Galenus Compos. med. sec. genera 1. p. 319. comparat cum Arvisio, Lesbio et Timolite.

Faliscus ager V. 3, 16, 10. Falisciae praesepes Ca. 4, 1. 14, 1. nempe optimum, ubique pro nomine proprio accipere.

Fallo. vide ne te fallat *int. animus* V. 2, 1, 25.

Falx, falcem supponere C. 10, 328. falces sex generum V. 1, 22, 5. foenariae, stramentariae, arborariae Ca. 10, 3. vineaticae, silvaticae Ca. 11, 4. putatoriae, messoriae, foenariae P. 1, 43, 1. verriculatae, rostratae, denticulatae C. 2, 21, 3. lunatae P. Lun. 1, 43, 2. vinitoriae falcis figura C. 4, 25, 1.

Fames, terribilissima mortis comes C. 2, 11, 7. famis impatientissimae suae C. 7, 11, 3.

ad Famices malagma Veg. 4, 9, 3. *not.* 6, 19, 2. Garg. 23. restituendum etiam videtur C. 6, 12, 2. *not.*

Familia ut curanda Ca. 51, 1 sq. C. 1, 1, 8, 9. cibaria et vestimenta quae requirat Ca. 56 et 59. C. 11, 1, 21. familiae numerus V. 1, 18, 6.

Familiaricae sellae V. 4, 43, 4.
rectius familiares, ante Aldinam.

Familiaris lar Ca. 2, 4. *it.* 443, 2.
familiares bubulco fiant boves C. 6.
2, 6. familiaria aquae viridia C. 8,
45, 4.

paupum Familiariter nostro solo
venit C. Arb. 4, 3.

Famulatu miserorum C. 4 pr. 40.

Far *frumenti genus.* Far promen-
dum V. 4, 63, 2. 4, 69, 4. far ado-
reum V. 4, 9, 4. Campanum prae-
stantissimum V. 4, 2, 6. venuculum,
vernaculum an vermiculum? *ad* C.
2, 6, 3. 44, 2, 9. — Factitium etiam
far est, Ca. 443, 3. *ita* farre et sapa
incrastatur olla cibo cochlearum V.
3, 44, 5. far hordei P. 4, 28, 5. *it.* 4.
29, 2. hordeaceum C. 8, 44, 14. tri-
ticeum C. 8, 5, 23. *add.* Farriculum,
it. Fistula farraria. *not. ad* Col. 8, 5,
23. Statius Silv. 4, 9. nec leves ali-
cae nec asperum far. Aretaeus Cap-
padox 4, 3. p. 99. φάρ τὸ τυρόνηκτον
παχὺ ἰόν καὶ κολλῶδες καὶ γλίσχερον.
ubi Petitus posuit locum Asclepiadis
ap. Galenum Compos. Medic. sec.
loca 9, 3. φάρους ὁ καλοῦσι ζῆαν ἀλη-
λεσμένον. etiam in plurimis Aretaei
Codd. ζῆα legitur pro farre scripta.
De farre exstat egregia Pontederæ
disputatio in Postumorum Opp. T.
I. p. 24—26. unde præcipua argu-
menta huc transferam. Far Clusinum
igitur docet esse Graecorum τήην,
et quae Bauhino Zea maior vel di-
coccos appelletur, spica tritico simi-
lis, aristis mutilata. Alterum far
venuculum comparat cum Bauhini
Zeocritro, quod Italia *Speltone* vo-
cet, coloris in spica nunc rutuli nunc
albi. Eandem esse Plinii *Arincam*
Gallicam et Graecorum ὀλίραν, spis-
siorem farre, maiore spica et ponde-
rosiorem, ut est apud Plinium 18. c.
8 et 10. Tertium far seu semen vi-

mestre et *halic astrum* esse Graecorum
ζῆαν. quae vulgo in Italia *spelta* di-
catur. Alica graece est χόσδος. Far
etiam dici, quod ad cibum ex farre,
tritico et hordeo paretur, docuit Pon-
tedera p. 27. Dionysius Halic. Antiq.
2. cap. 25. φάρρόκκια ἐπὶ τῆς κοινωνίας
τοῦ φάρρός, ὃ καλοῦμεν ἡμῖς ζῆαν
καὶ ὥστερ, Ἕλληνες τὸν κρίζον καρ-
πὸν ἀρχαιότατον ὑπολαμβάνοντες ἐπὶ
τῶν θυσίων κρίζαις καταρχόμεθα,
οὐλὰς αὐτὰς καλοῦντες, οὕτω Ρω-
μαῖοι τιμωτάτον τε καρπὸν καὶ ἀρ-
χιότατον εἶναι νομίζοντες τὰς ζῆας.
διὰ τοῦτων ἀπάσης ἐμπόρου θυσίας
κατάρχονται. ubi Cod. Vaticanus post
ἡμῖς ζῆαν egregie inserit λαοί; αὕτη
γὰρ ἦν ἀρχαία καὶ μέχρι πολλοῦ
συνήθης ἅπασιν αὐτοῖς ἡ τροφή. πῖραι
γὰρ πολλήν καὶ καλὴν ἡ Ρωμαίων γῆ
τὴν ζῆαν. καὶ ὥστερ etc.

Farciminosus morbus equorum Veg.
4, 7, 4. 4, 44, 4. boum 3, 2, 48.
affecti farcimino? Veg. 4, 7, 2.

Farcinomata Veg. 4, 28, 2. *MS.*
carcinomata.

Farciri aves ut debeant Cat. 89, 90.
V. 3, 9, 20. C. 8, 7, 4. boves V. 2,
5, 10.

Fartus fici plenior ac melior C.
5, 40, 44. *not. sed* fartum plenius
C. Arb. 24, 2. *not.*

Farinarium cribrum Cat. 76, 3.
de Farno tabulata P. 4, 9, 3. *not.*
Farracia seges V. 4, 31, 5.

Farraginaria C. 44, 2, 74. *sed vid.*
not.

Farrago V. 4, 34, 5. C. 2, 7, 2.
seritur C. 2, 44, 8. P. S. 8, 4. hor-
deacea C. 2, 44, 4. 44, 2, 99. datur
purgando equino pecori V. 2, 7,
43. — Ferragines scribitur Veg. 4,
56, 26.

Farrearia fistula Cat. 40, 3. pilum
farrearium *ibid.* 5.

Farreus panis C. 7, 42, 40.

Farriculum e novo tritico P. O.
24.

Farsura V. 3, 9, 4. no.

Fartor C. 8, 7, 4.

Fartura avium C. 8, 7, 4. farturae
destinatur turtur C. 8, 9, 4.

Fartus semine cucumis C. 40, 393.

Fasceis pro fasciis, circumdantur
pedes C. 6, 12, 4.

Fascia corticia oe dissipetur P. F.
47, 2. fasciis circumdantur pedes C.
6, 12, 4.

Fasciculi leguminum C. 2, 40, 14.
foeciculi fustibus illigati C. 12, 49, 4.

Fascinam face i. e. fasciculum Cat.
37, 5. not. p. 402. In Ovidii Fastis
4, 754. unde data est aegrae (tene-
rae alii libri) fascina frondis uvi. ubi
septem Codd. fascina habent. Sed ibi
utraq; lectio locum habere posse vi-
detur; nam corbis et fasciculus fron-
dium pteori datur.

Fascio. fasciare fracturam Veg. 3,
47, 3.

Fascinatum animal Veg. 5, 73.

Fasciolo superligabis Veg. 3, 57,
4.

Faselus vel Phaselus C. 2, 40, 4.
not. P. S. 42. O. 4, 3. C. 40, 377.
not. Faselos suo tempore dici (φα-
σελούς et φαρήλους) et λοβούς, quia
cum siliqua ipsa fructus totus com-
edatur, quos Hippocrates et Diocles
vocarint δολιγούς, monet Galenus de
Alim. Fac. 4, 28. cuius locus exori-
psit Aetius. Dionor. 2, 476. de smi-
lace hortensi ἥς ὁ καρπὸς λοβία. ubi
Mathiolus censet esse, quas Itali fabas
tureicas, noscantes Welsche Bohnen
appellant.

Faseolus vel Phaseolus ad escam
seritur C. 41, 2, 72. faseoli virides
iotecri C. 42, 9, 4.

Fasianas aves pro Phasia. MS. P.
4, 29.

Fastidiosae sunt boves praegruentes

V. 2, 5, 45.

Fastidium, deliciae gulae V. 3, 9,
48.

Fastigium habet fossa, ut exeat
aqua V. 4, 44, 2. h. e. declivitatem.
Quo fastigio sit fundus, videodum
V. 4, 20, 5. h. e. quam altus vel de-
clivis. iusta fastigia Pall. 9, 47, 2.
not. Hinc fastigiatæ dicuntur quas
ad summam latitudinem lateribus de-
vexis in angustiam ad titulum (genus
fossae brevis) coniunctae perveniunt
apud Hyginum p. 78. corrigente Rut-
gerio V. L. p. 52. — Fastigia fria
h. e. numma genera V. 4, 6, 2. not.
it 5 et 6.

Fastus antiquorum astrologorum
C. 9, 44, 42. Silius Italicus 2, 40.
Ansooios atavo ducebat consule fa-
stus.

Fatetur vehitatem semen sinapi
P. O. 41, 2. fatentur maturitatem
amygdala P. Ian. 45, 42.

Fatigata vitis dapili proveolu C.
4, 27, 6. fatigatus libidine aries C.
7, 3, 4.

Fatigat saevientem contumacia per-
vicas C. 6, 2, 14. fatigantur semina
multo soli pressa pondere C. 4, 4, 6.

Fatiscit segetibus solum C. 2, 44,
3. i. e. fatigatur, exsugitur. Antiqui
fatiscor dixerunt pro fatigor, auctore
Notio.

Fauces praecipites ad fornacem Ca.
38, 3. not.

Faventia et Faventinus ager V. 4,
2, 7. C. 3, 3, 2.

Favilla pro stercore C. 2, 44, 5.
Hinc favilla nigra satiare C. 40, 351.
Favilla cum liquore mixta glutinare
vitia tuborum futilium P. Aug. 44,
3. Huc pertinet locus Claudiani Idyll
VI. de Aponi fontibus vs. 56. in pa-
tulas plumbi labitur inde vias. nullo
cum strepitu madidisque infecta favillis
despumat niveum fistula cana salem.

ubi tamen *Gemera* *favillus* interpretatur de tophacea coloris cinerei materia, quae fistulis adhaerere cum aule.

Favoniana pira C. 5, 40, 48.

Favonius esimius ad ventilandas fruges C. 2, 24, 5. cf. ad. 2, 49, 2. Favonii exortus V. 4, 28, 2. cum Favonii spirare coeperunt C. 8, 44, 7.

Favorabiliter sentire P. los. pr. 3.

Faustulus pastor Romuli et Remi nutricius V. 2, 4, 9. per ludum Atticus ita appellatur V. 2, 3, 1.

Fautores competitorum V. 3, 5, 48.

Faus apam V. 3, 46, 24. venit in altaria V. 3, 46, 3. favi melliti V. 3, 46, 22. favorum exemptio V. 3, 46, 34. duo genera, ubi duo examina C. 9, 45, 6.

Fax. Facem libidinis auget voluptatis dilatio P. lul. 4, 5. facies incidere C. 2, 22, 3. not. *Syracusani γράβix* facies dicebant, hinc Theodoridas poeta ap. Athenae. XF, p. 699. *πίσax δ' ὑπὸ γράβixιν ἵσταξε*, *pix* de face stilabat. Vocabulum *Seleneus* ibidem interpretatur lignum quercinum vel iligneum, quod contuum (ἰδλασμένον) et fissum accensumque facis usum viatoribus praebeat. Scilicet *pix*e illitum ardebat. Dioscor. 4, 147. *ἡ δα myagri semines tosto: κόπτοντες καὶ περιπλάττοντες ῥαβδόις καὶ ἀντὶ λύχνου χρῶμενοι*. Facem viatoris sepi timet Varro.

Febricitans pecus ut curetur C. 6, 9, 7, 5, 10.

Febricosi equi Veg. 2, 40, 4.

Febris Veg. 4, 43, 8.

Februarii opera C. 44, 2, 44.

Pecinum vinum vid. Faeci.

Fecula Veg. 4, 48, 4. 2, 26, 3. 3, 22, 3. 4, 46, 4. est faecula. *Dodonaeus* 3, 3, 36. ex *Aeginaea* *επτάλην* dici aut *faecum* *ισπαν*, eandemque

efficitis. Tactiarum usum et calcinatum appellari. Vid. Rhodius Laz. Scribo. v. *Facula*, ubi de *επτάλην* *Graecorum* et hoc ipso Vegetii loco. Gess. *Graeci τρύχα* *ελνερῶν* *ὄπτην* vocant, de qua *Dioscorides* 5, 432. *Plinius* 14. sect. 26. et *saex vini* recipit siccata igne, ac sine alimento per se flagrat. Cinis eius nitri naturam habet eandemque vires: hoc amplius, quo pinguior sentitur. Idem 23, s. 31. *Vini sacci* tanta vis est ut descendentes in cupas eneeet, — cum hordeacea farina et thuris polline in vino decocta crematur et siccat. Experimentum est legitime coctae, ut refrigerata linguam tactu videatur urere. Celerissime exanimatur (*διπνῆται*) loco non incluso condita. Crematio ei multum virium adiicit: est igitur nostrum *Weinstein* *grobanner Weinstein*. Ex vino Italico vel simili, scilicet austriore, parat *Dioscorides*.

Feculae naturam et usum medicum descripsi autem *Dioscoride*, *Plinio* et *Vegetio*. Oeconomicum, ad vetustatem vino conciliandum, tradunt *Geoponica* 7. c. 24. ubi amphorae quae vetus vinum continuit, frustra sumere iubent *ὅν τῇ παλαιᾷ τρυγῇ τοῦ οἴνου, κατεῖχε τε καὶ σήσας ἐμβάλε* *εἰς ἑκαστον ἀμφορέα ἡμερόδιον καὶ ἀνατάραξον τὸν οἶνον καὶ περιχρῖσας ἑκασον ἡμέρας δεκαπέντε, εἰτα ἀνέιξας χρῶ, καὶ διέξεις εἶναι τὸν οἶνον ἑτῶν δέκα. ἀναλυθέντες δὲ τοῦ οἴνου, τὴν τρύγα βάλε εἰς χύτραν κατὴν καὶ περιχρῖσας καὶ ὀπτήσας τε καὶ σήσας πάλιν τοῦ αὐτοῦ τρόπου χρῶ· ἀντὶ γὰρ πάντων ἀρωμάτων τῶν προσημνημένων ἡ ταυτὴ χρῆσις ἀρκέσαι. ubi vitium haesit, quod usum faecis plane pervertit. Nempe ea nisi usta usum ad vinum novum mutandum iu vetus habere posse non videtur: usta enim acorem vini novi*

exsugit: itaque post primum usum urendo ad alterum praeparatur. Amphorae fundum, labra et aures reiel reliquas partes assumi vult scriptor τὸ δὲ ἄλλο ἐπὶ τοῦ αἵματος τῆς πάλαιας τρυγῆς τοῦ οἴνου, κατὰ μέρος τε καὶ σήσας ἐμβαλεῖ. ubi testa ipsa cum faece confringi et eribrata vino novo addi videtur. Verum testae usus nullus est ad vetustatem vino conciliandam; nec eius ulla mentio fit, ubi faex usta iterum ad eundem usum adhibetur. Quo pertinet igitur mentio testae confractae cum ipsa faece? Ad ustionem faecis solam adhibetur. Ita enim Dioscorides 5, 132. τινὲς δὲ ἐπ' ὀτρύνων καὶ οὖνον θέντες καίουσιν πρὸς ἀπὸ τοῦ αἵματος τῆς πάλαιας τρυγῆς, ὥς ἂν ἐμπυρωθῇ κατὰ βάθος. Faecis vini generosae recentis addendae meminit Columella XII. c. 28. sect. 4. Geoponica 7, 37, et c. 42. sect. 7. sed ipsa verba: οἱ τραπεζοῦμενοι χωρὶς θέντες ἀπὸ τῆς αὐτῶν παύλης τρυγῆς καὶ εἰς οἶνον καλοῦ τρυγῆς ἐπιβιβάζοντες: declarant, de faecis genere diverso agi: quod ipsum locum habet in loco Palladii XI, 14, 5. ubi faeces vini dulcis admiscetur. Haec ambiguitas vocabuli impedit, quo minus accuratius locum Geoponicorum compararem cum gemina Columellae XII. 30. *Si qua, inquit, vina erunt duriora aut minus bona, quod agri vitio aut tempestate sit factum, subito faecem vini boni, et panes facito et in sole arefacito et equito in igne: postea terito et pondo quadrante amphoris singulis infriento et obstituto: bonum vinum fiet.* Hic igitur locus plane coniecturam meam confirmat de loco Geoponicorum nunc, cuius sententiam ita redintegrabit τοῦ οἴνου καὶ ἀπὸ τῆς κατὰ μέρος τε et reliqua.

Fesfel ad Veg. p. 52.

Feces et melis (faecis et maelis)

V. 3, 41, 3. 3, 42, 3. cum viverra iungitur C. 8, 45, 2. *conf.* C. 8, 44, 9. *Fovinum interpretatur Beroaldus.*

Fel taurinum radicibus pirorum infusum contra vermes P. F. 25, 5, 25, 15. Mart. 10, 4. felle hubulo maceranda semina contra mures P. 4, 35, 9. fel lacertae viridis contra putredinem P. F. 25, 15.

Fellicula sine filicula Cat. 158, 1.

Femien. femina gallorum pilosa laudantur V. 3, 9, 5. torosa et numerosa C. 6, 29, 3. semina secari atque interdum inuri solent C. 6, 38. feminae et maris in virgultis et arboribus quae differantia V. 4, 41, 4.

Fenestellae brevissimae P. 4, 24, 1. *al.* fenestrellae. fenestellis illuminari C. 8, 3, 3.

Fenestrae qua parte faciendae V. 4, 43, 5. Punicanae V. 3, 7, 3.

Feralis mensis C. 10, 191. feralia carmina flere C. 10, 350.

Ferax. feraces seminum C. 6, 36, 3. feraces venti P. N. 5.

Fertum Iovi Cat. 134, 2. *not.* fertum Cat. 141, 4.

Fereola vitis, *an* ferreola? C. 3, 2, 28.

Feriae publicae aut familiares Cat. 140. bubus et bubukis Cat. 132, 1. mulis, equis, asinis, vulvas Cat. 138. per ferias quas facere liceat Cat. 2, 4. C. 2, 22, 11, 1, 20. feriis hoves iungere uti licitum Cat. 138. feriis caret necessitas P. 4, 6, 7.

Ferina caro C. 10, 1, pr. 1.

Ferio. ferire foedus V. 2, 4, 9.

Feritatem ea res mentastro detrahit C. 11, 3, 37.

Fermentata colluvies C. 4, 5, 6. — Fermentatum solem C. 4, 1, 3. *not.* 11, 3, 13. *not.* — Fermentato ac molli solo (*podum*) canes V. 2, 9, 4. *not.*

Fermento. Fermentantur in amphora ficus C. 12, 17, 1. — Fermen-

tare terram potest stercus columbium V. 4, 38, 4. C. 2, 45, 4. fermentari sinito C. 5, 9, 4. nihil aliud est colore, quam resolvere et fermentare terram C. 2, 2, 4. *Hippocratis* ζύμασις ἥπατος de tumore, icteris, γαστήρ ζυμῶντι et ζυμώδεσσι οὐρεσσι comparare licebit. Cf. *Fossii Oeconom. h. v.* Est a fervere, cuius verbi notiones bene explicuit *Geueri Thes. L. L.* in conferveo.

Fermentum terrae fossae P. F. 48, 4. fermento quasi aliquo abundat C. 2, 2, 49. velut fermento quodam humus intumescit C. 4, 4, 7. not. in fermentum congerere solum C. 3, 44, 3. not.

Ferox. *Canis nomen* C. 7, 42, 43.

Ferrago v. Farrago.

Ferramentorum varietas V. 4, 22, 5. quali ferramento faciendae insitio C. 4, 29, 45. quali putatio C. 4, 24, 24.

Ferreae Cat. 40, 3. 455, 4. V. 4, 22, 3. Furcas intelligi vult *Turn.* 7, 22. Est ubi forte commodius palas. *Gesner.* Ferreorum clavorum atque umbrino ferri contra tonitrua vis, not. ad *Colum.* p. 436. ubi *Caesianae* narrationi adde locum *Philostrati Apoll.* 3, 21. ἐν τῇ γὰρ ποτὶ ἀδαμάντινα τοῦ τάγγου τούτου ξίφη ἐς γῆν πῶξαντος, ὑπὲρ τοῦ μηδὲν δαίμα ἐμπέλαζεν τῇ χώρῃ.

Ferreola vitis vid. Fereola.

Ferrugineis hyacinthis C. 40, 205.

Ferrum Ferri massae ignitae C. 42, 5, 2.

Fertilitatis signa in vite P. F. 9.

Fertum vid. Peretum.

Ferve bene facito Cat. 157, 9.

Ferveo. ubi diu ferbuerint P. Ian. 49. fervebit in se mustum C. 42, 49, 5. primo ardore P. O. 9. ferventio sole Veg. 4, 42, 3.

Ferula fissae comprimuntur testiculi

P. Mai. 7, 4. ferulae minaces C. 40 448. e ferulis alvi apum V. 3, 46, 45. ferulis circumdatis colligare C. 7, 5, 48. add. Veg. 3, 47, 4. ferulae flos silens cum caule conditur C. 42, 7. not.

Ferunta ablata Veg. 3, 42, 4. 3, 48, 9. vid. legendum feruta, aut fervura potius, φλεγμῶν, ut ostendit *Dufrenoy.* *Gesner.*

Fervore vini ruptae orcae aut dolia V. 4, 43, 6. — fervores aestivi C. 4, 24, 3.

Ferus, a, rum. Ferus Jupiter C. 40, 329. feri avietes C. 7, 2, 4. feri per mansuetos consuefunt C. 8, 40, 4. ferae pecudes ab hominibus mansuefactae V. 2, 2, 2. ferasum pecudum genera V. 2, 4, 5. ferae arbores C. 3, 4, 2.

Ferula vel Fervura vid. Ferunta.

Fessi opere, frigore, aut calore V. 4, 43, 4. sic V. 2, 4, 4.

Festuca vid. Fistuca.

Festinantius demetere C. 2, 9, 45.

Festinabimus emundare C. 4, 27, 4.

Festi dies ut agendi villico C. 44, 4, 49. festis exercere diebus quae licitum C. 2, 22, 4. vid. Ferae.

Fex, vide Faex.

Fibram rapi mediam gustato C. 42, 54, 4. fibras emittunt spicae ulpici C. 44, 3, 24. fibrae tritici, adorei C. 2, 42, 4. cum fibrarum quatuor esse coeperunt frumenta C. 44, 2, 9. fibrae porri i. e. folia. C. 44, 3, 34. lactucula teneris fibris C. 40, 444.

Fibulae in apparatu trogeti Cat. 3, 5. fibulae iligneae, ulmeae, nuceae, ficulneae Cat. 34, 4. not. Sed — in usu chirurgorum etiam est. Sic C. 6, 5, 4. *Edl. pr.* habent fibula pro subula. Sic fibulae ad palpebras Veg. 3, 45, 4. ad vulvum linguae Veg. 3,

24. *add.* Veg. 1, 22, 6 et 3, 22, 6. ubi fibula venae plagam adstringit: monstrat originem graeci ἀγχιρῆος unde ἀγχιρῆϊον *fibula labia vulneris contracta adstringere. Vid. Regula. De omni autem genere fibulae Io. Rhodius de acia Celsi.*

Fibulantur pulvinis testaceis iuncturae C. 1, 6, 43. *vid. not.*

Fictae tabulae h. e. fixae V. 3, 7, 4. *vid. Afflicta. Conflictus.*

Ficariae crates Cat. 48, 2. — inter ficarias (*ficaria*) caprifici arbor suspenditur P. Mart. 10, 28.

Ficatum *vid. not. ad P. 1, 30, 4.*

Ficetam V. 1, 44, 1.

Ficulneae arboris C. 5, 44, 44, 44, 2, 56. ficulnea cacumina P. Mart. 10, 35. folia C. 6, 3, 7.

Ficulnas imitationes V. 1, 18, 8. ficulneas *ad.*

Fici arbor C. 5, 44, 44. fici ut serantur Cat. 8. *id.* 28, 1. V. 1, 41, 5. C. 5, 40, 9 sq. Arb. 24. seri, coli, et curari ut soleant P. 25, 33. Mart. 10, 23—36. ut inserantur Cat. 42, 1. C. 5, 44, 7. P. Apr. 5, 1. *ins.* 119. Fici planta P. Mart. 10, 25. cacumina C. 5, 40, 40. Fici ut grossos tenesnt Cat. 94. Ficus ad Divae Rumiæ sellum V. 2, 44, 5. *Fici semen Tertulliano papaver:* etiam de olivae nucleo mitis et opimae et necessariae oleaster exoritur; etiam de papavere fici gratissimae et suavisimae ventosa et vana caprificus exsurgit: Contra haereseis. cf. Mercurial. V. L. 6. c. 7. p. 123. — Fici quas edimus V. 1, 44, 5. quae genera in Italiam translata V. 1, 44, 6. genera praecipua C. 5, 40, 44. *Conf. catalogum Macrobi 2, 16. Apud nostros occurruunt quas suis locis commemoramus* Africanæ, albæ, atræ, biferæ, callistruthiæ, Cauniae, cereolæ, Chalidicæ, Chelidonisæ, Clisæ, Li-

byscae, Libyscae, vel Libyssae, Livisæ an Livianae? Lydiae, Mariscæ, Rhodinae, Sabina, V. 1, 67. Saguntinae, Sulcae, Telanae, Topiae. Fici ut siccetur C. 12, 15. aridae C. 12, 5, 1. 12, 44, 11, 2, 62. ut integræ maeant Cat. 99. ut servantur P. Mart. 10, 33. earum coria siccetur P. Mart. 10, 35. fici conculcatae massa in offas divisa siccatur C. 12, 15, 1. ut promendae V. 1, 67. ficum ad malthas *adhiberi iubet* P. 1, 41. ex fico acetum C. 12, 48. — Ficus duplices Veg. 2, 40, 6. 1, 56, 17. 3, 24. 4, 8, 2. v. *supra* in duplex. ficus maturissimas C. 12, 47, 2.

Fidelia scitilis et vitrea C. 42, 38, 1. 12, 56, 1. *add.* 12, 7, 3. 12, 10, 4.

Fide bona solvere Ca. 14, 3. cum certa fide C. 3, 2, 29. fidem habere certam C. 44, 3, 8.

Fidicula, sidus C. 44, 2, 37. *eodem.*

Fidis C. 44, 2, 44 et 40 *id.* 57, 58, 88, 97. Fidem nostri vocant, quam λόρον Graeci V. 2, 5, 12.

Figlina creta V. 3, 9, 3. Figlinam (*artem*) exercere V. 1, 2, 23.

Figularis creta C. 6, 47, 6. figularibus tritis C. 7, 5, 9. Dioscor. V. 178. ὄργανα τὰ λίαν κίοντα ἰσχυρωτικὰ, ὅθεν ἐπιχυρόμενα σὺν ὄξυ καί κρημύς καὶ ἰξυρὸν ἔχοντα ἔσται.

Figuli faciunt dolia V. 3, 45, 2.

Figurae inaequalitas in doliis C. 12, 4, 5.

Figurati e lateribus parietes P. 1, 34, 4.

Figuro. figurare in speciem cunei C. 4, 29, 9. figuratur manu casens C. 7, 8, 7. simile angustae ollae C. 9, 45, 5. vinea C. 4, 24, 4. figurantur duo temones P. lun. 2, 3. semina principis agilioribus de conceptu animalis C. 6, 37, 2. lingendi et figurandi ceras C. 9, 45, 7. — figurantes

cupiditate sibi ipsae Venerem C. 6, 27, 4.

Filicula exstirpantur P. Aug. 3.

Filix ut exstirpetur C. 2, 12, 13. C. 11, 2, 62. P. Mai. 3, 3. eius usus in substernendis tabulatis P. 4, 9, 3.

Filieta C. 2, 2, 8.

Filicula trita C. 6, 27, 11. *vid.* Felicula.

Filius laesisse dicitur a mulomedicis Veg. 5, 17, 4.

Filum, *nervus* Veg. 6, 3. *not.* filum laedere idem 5, 17, 4. *not.* — filo gracili connectere carmina C. 10, 227.

Fimi bubuli fumus aptus apibus C. 9, 14, 1. 2, 15, 7. fimus leporis in medicina boum Veg. 5, 56, 3. finnis siccus C. 3, 11, 4. *not.*

Fingitur ex parentibus proles C. 6, 36, 1 et 3. 6, 37, 7. fingendi et signandi ceras C. 9, 15, 7.

Fioio. arbusto nihil potest apte finire, *h. e. definiri, determinari, ut nunc loquuntur* C. Arb. 5, 6.

Finis dicitur, qua vendas Ca. 149, 1. *vid. no.*

Fines arboribus satis tuendi V. 1, 15. — Fini qua in modiolos erit Ca. 21, 3. radicibus fini Ca. 28, 2. anasarum fini Ca. 113, 2. ea fine qua adraseris, quousque C. 5, 12, 5. C. Arb. 26, 4.

Finitio ab antiquis lege sancita C. 5, 11, 12.

Fio. fieri oportet porcam, *sacrificari* Cat. 134, 1. — siunt haedi maximi in Caprasia V. 2, 3, 4. — sit deterius, V. 2, 4, 43.

Fircellina LX millia V. 3, 4, 1.

Fircellius Pavo collocatur V. 3, 2, 2. 3, 6, 1.

Firmorunt, posse inseri. *confirmarunt* P. O. 12. firmatur a Graecis P. F. 26, 3. firmantur, *asseverantur* P. S. 3, 1. — donec firmentur agni P

N. 13, 2. firmandae largo pascuo equae C. 6, 27, 10.

Firmus, eo erunt firmiores, *fideliores* V. 1, 17, 5.

Fiscella cum sale populari Ca. 88, 4. in fiscellam coferre uvas et prelo premere C. 12, 39, 1. fiscellae texendae et picandae C. 12, 48, 2. iunco factae rariore contextu P. O. 49, 1. fiscellam farinariam nominant *Edd. primae* Ca. 10, 3. *ubi nunc dant* fistulam farrariam. — fiscellae boum Ca. 54, 5. *not.*

Fiscello ligneo inclusas baccas exprimitur C. 12, 38, 6.

in Fascina nova uvas premito C. 12, 39, 3. Fascinae Campanicae, Romanicae Ca. 135, 3. oleariae Campanicae Ca. 153. sportaeque ex palma et sparto C. 11, 2, 90. Ca. 43, 1. C. 10, 307, in fascinis novis includi C. 12, 50, 10.

Fiscus, in fisco novo premere C. 12, 52, 2. fisco inclusa olea prelo supponitur C. 12, 47, 9. per fiscum lineum exprimere C. 12, 38, 7. fisis novis premi oleum C. 12, 50, 22.

Fissile adminiculum C. 4, 33, 4.

Fissum rimosumque, *de aedificio* C. 4, 5, 10.

Fissuram cuneo adigere C. 5, 10, 17.

Fisticum *de pistacio ad Pall.* p. 178.

Fistucia vectibusque calcato Ca. 28, 2.

Fistuco. fistucato fundamenta Ca. 18, 7.

Fistula urinalis Veg. 5, 14, 7. — per fistulam venit aqua in ornithonem V. 3, 5, 2. fistulae plumbeae in aquaeductibus P. Aug. 11, 2, 12 *int.* *Vide in* Centenaria. per fistulam vento naribus inserere Veg. 4, 10, 4. — fistulam subdito labro uti obturari possit Ca. 154. fistula frigida in balneo P. 1, 40, 3. *De* Centimali

fistula vid. h. v. — fistula perforata Veg. 1, 4, 24. *Ergo sunt fistulae non perviae. Ita est: fistulae laxioris, quam sunt reliqua foramina, regia apud C. 9, 11, 4. Quin — in morbis quoque talis est fistula, in quam turundam intrudi iubet Ca. 157, 14. Add. Veg. 2, 13, 4. 3, 23, 2. 3, 26 et 27 int. — Fistula sarraria Ca. 10, 3, not. sed ibi Edd. primae et liber Polit. fiscellam farinarum nominant. — Fistula porro ferrea eam aliquid est, intrinsecus in columellam, extrinsecus autem in cupam conveniens, apud Ca. 21, 1. in trapezi descriptione.*

Fistulosi lapides P. 1, 10, 3. fistulosus caesus C. 7, 8, 5. caner Ca. 157, 3.

Flabellum V. 1, 31, 3.

Flaccescat foeniculum C. 12, 7, 4.

Flaccidae aures C. 6, 30, 5. 7, 6, 2.

Flaccus. flaccae aures in canibus laudantur V. 2, 9, 4. *παρσάρτιος κίρκας vocat Callimachus Hym. in Dianam.*

Flacuit simus V. 1, 13, 4. sed legendum fracuit.

Flagellum in vite minus palma V. 1, 31, 3. primi anni C. 3, 6, 3. 4, 10, 2. flagellis prolaxis incitare vitem C. 3, 21, 7. *Gallii flèche. Crescentio V. 1. rami in virgas, virgae in fragra fructifera dividuntur. — flagello excitandum iumentum lethargicum Veg. 5, 47, 8.*

Flammata cupidina Tellus C. 10, 208.

Flammeola caltha C. 10, 307.

Flammeus halitus C. 5, 5, 15.

Flatum aes V. 2, 1, 10.

Flatus aquilonis C. 11, 2, 24. aprici C. 1, 5, 8.

Flavebit messis aristis C. 10, 311. flaventes segetes C. 2, 24, 2. flaventia poma C. 3, 21, 3.

Flebotomia uti Veg. 1, 14, 3.

Flebotomo. flebotomare admissarios Veg. 1, 24.

in Flebotomo quae facienda Veg. 1, 19, 1. de observatione flebotomi Veg. 3, 40. post flebotomum Veg. 1, 22, 11.

Flegma dissolvit vinum scillites P. Jul. 6, 2. flegmatis multum ex ore profundit equus insaniens Veg. 3, 12, 1. flegma in genibus Veg. 5, 18.

Flemina quid? ad Veg. 4, 48, 1. et ad Col. 6, 12, 1.

Fleso frequentat. ex flecto. flexato Ca. 49, 2.

Flexuosa radicum P. Nov. 9.

Flexura (in vite) profundit materias C. 5, 6, 22. vid. Curvatura.

Flexo die ardor infringitur P. N. 13, 4.

Flexus pali C. 4, 13, 1.

Flocci substrati pomis V. 1, 59, 3. Flora et

Floralis V. 1, 1, 6. — *floralis horsti pars V. 1, 23, 4.*

Florere ista quando et quomodo soleant P. Mai. 1, 1. — florere vinum incipit C. 12, 30, 1. vid. Flos vini.

Flos foeni Veg. 2, 25, 3. florem adferunt surculi C. 11, 2, 11. flore exuitur vitis C. 3, 2, 13. si florem non continet arbor Punica P. Mar. 10, 3. in floribus laborant (φορῶσι) arbores P. F. 25, 5. flores ut eondiantur C. 12, 7, 4. — *Quod optimum est in unaquaque re, calcis P. 1, 41, 1. Veg. 3, 62, 1. gari Veg. 6, 28, 10. liquaminis Veg. 5, 46, 8. marmoris vel gypsi C. 12, 20, 8. 12, 21, 3. 12, 43, 4. nitri Veg. 6, 21. olei Veg. 6, 11, 2. salis Ca. 88, 2. diversus a salis flore, quem ex Dioscoride V. 429. descripsit Plinius 31. acet. 42. — Flos vini est eius vitium Ca. 11, 2. no. C. 12, 30, 1. not. Optime*

Galenus de potentiis naturalibus II.
p. 107, 3. *de vino* ἔπειτα δὲ κατὰ
τὴν αὐτοῦ μεταβαλὼν δύο γρηγνύ-
μενα περιττώματα, τὸ μὲν κούφτε-
ρόν τε καὶ ἀρωδιότερον, τὸ δὲ βαρύ-
τερόν τε καὶ γυνώστειον, ὥς τὸ μὲν
ἀνδρῶσι, τὸ δὲ τρώγῃ καλοῦσι. —
Flos aeris, chalcanthus Veg. 6, 28,
2. chalcitis Veg. 6, 28, 16.

Flosculi pomorum, C. 12, 45, 5.
not. dubitatur de loco C. 5, 10, 11.

Fluidum salivis os C. 6, 9, 2. flui-
dum oppon. terreno C. 8, 16, 1.

Flumen faciundiae C. 1 pr. 30. flu-
mina maritima V. 3, 17, 9.

Flumentana porta V. 3, 2, 6.

Flumineae salices P. ius. 161.

Fluo. fuit gustus nobilis pretio-
susque in loco boni vini ferace C. 3,
2, 5. *vid. ad* C. 3, 2, 17. fluunt mi-
nus uvarum raritate vites C. 3, 2,
24. oleum satis fluit, exiguum fluit
C. 12, 50, 1. *not.*

Fluorem ventris adstringere P. F.
31, 2.

Flutae murenae V. 2, 6, 2. C. 8,
17, 8.

Fluviales arenae P. 1, 10, 3. V. 1,
6, 16. *ubi Codd. fluvialis.*

Fluviare ad Pallad. p. 208.

Fluviatica animalia C. 8, 15, 5.

Fluviatile negotium C. 8, 17, 7.

Fluxe perpurpare V. 2, 11, 2.

Fluxura, mustum quod fluit ex avis
C. 3, 2, 17 et 32. annum hoc sensu
dixit P. O. 14, 18. undam in oleo
Plin. 15, 1. a. 2. Sic

Fluxus idem. fluxum meliorem
olei reddit oliva P. O. 10, 1.

Fluxum corpus C. 1 pr. 17.

Focaneus palmes C. 4, 24, 10. 5,
6, 35. P. F. 12, 2.

Foculi duo Ca. 10, 3 et 11, 5. in-
strumentum ferreum, in quo ignis
accenditur. Talis est focus Attiuli

tribuni pl. in rostris positus apud
Cicer. pro domo. Tunc. 7, 22.

Focus circumversus noctu Ca. 143,
2. circa focum familiarem epulari C.
11, 1, 19. focum, ubi coquas. cale-
facito Ca. 76, 4. in foco rem divinam
facere Ca. 5, 3. in focum corona in-
dita Ca. 143, 2. — Focu curare h. e.
cauterio Veg. 1, 28, 7. 3, 11, 4. *vid.*
ad Col. 10, 125.

Fodina argenti V. 4, 2, 22.

Fodiri hortum Ca. 2, 4. possunt
seminaria C. 11, 2, 35. Arb. 30, 2.
sic circumfodiri C. 5, 9, 12.

Foecunditas cibi elicienda C. 8,
5, 4. eius parem legem natura disit
plantis et animalibus C. 3, 8, 1.

Foecundat aquilo vites P. N. 16,
7. foecundatur terra P. N. 1, 2. ut
foecundentur loca exilia P. S. 9.

Foecunda fruticis regio C. 9, 4, 2.

Foeminae pavones C. 8, 11, 10.
foeminis multa cum maribus com-
munis C. 12, 1, 3.

Foemininum nomen V. 3, 5, 6.

Foenariae falces Ca. 10, 3. P. Ian.
43, 2.

Foeneratio C. 1 pr. 8.

Foenerator fure peior Ca. pr. 1.

Foeniculi satio P. F. 24, 9. *Fnum*
hodiernum in Italia memorat Swin-
burne Itiner. T. I. p. 173.

Foenilia C. 1, 6, 9. tepidia foeni-
libus frondes promit Calpurnius Ecl.
5, 102. Apud auctorem Aetnae 265.
plena desecto surgunt foenilia campo.

Foenisecae ferramentum C. 2, 18,
4. *al. foenisecis. foeniseca messor* C.
2, 18, 5.

Foeniseces V. 1, 49, 2.

ad Foenisiciae spem nata herba V.
1, 47. foenisiciae cumulum addere
V. 1, 49. foenisiciae instituendae C.
11, 2, 40. *sed ibi Edd. pr. foenisecae*
insituendi ut condantur V. 1, 56.

nimirum pro foeno hic ponitur, ut messis, vindemia etc.

Foenisicia administrant V. 4, 47, 2. ante foenisicia V. 2, 44, 7. foenisicia arida in tabulato V. 3, 2, 6. post foenisicia C. 2, 49, 3.

Foenum quando et quomodo secandum V. 4, 49. cum foenum cecidimus C. 2, 49, 4. succisum tractari et condi ut debeat C. 2, 19. V. 4, 56. cum conculsit ignem creat et incendium C. 2, 49, 4. quid melius C. 2, 47, 3. autumnale C. 7, 3, 21. foeni sectio P. Mai. 4, 2. sector C. 44, 4, 42, repositio s. foenile P. 4, 32. semina C. 2, 48, 4. quando spargantur P. S. 8, 4. In *Hezychio glossa* *μουσχανός σίτος, ὁ ἀποχόμενος καὶ χόρτος ὁ ἥδη καρπὸν ἔχων* corrigenda et de frumento et foeno, quod in *emulcolum* et *umen* abiit, interpretanda est. Recte viri docti comparant doricum *μουσχανόν βλαστόν* eiusdem. Ex eodem vocabulo ortus est et corrupta a librariis glossa: *Μέσχος σιλίνου, καίλος καὶ ἄνθος, οἱ δὲ ὑποφύαδες*. Corrigere *Μέσχος σιλίνου* etc.

Foenum Graecum, rusticis siliqua C. 2, 40, 33. 44, 2, 74. eius satio C. 2, 40, 33. P. Ian. 7. P. S. 8, 4. in *pabulum boum* serit etiam Ca. 27. in defruti conditura adhibetur C. 42, 20, 2. 42, 21, 3. 42, 28, 4. et gleucini olei C. 42, 54, 2. addito foennigraeco Veg. 6, 9, 2. ex foennigraeco Veg. 6, 9, 4. et al.

in Foenus dare V. 3, 5, 8.

Foetae caprae nocet frigus, quia conceptum vitis C. 7, 6, 5. Sic foeta pavo, quae concepti, nimium peperit C. 8, 44, 5. — Foetas puerperas adeo vocat V. 2, 40, 8. — foetia palmitibus C. 3, 24, 3.

Foeto. non foetant in servitute galinae rusticae C. 8, 42. foetant rarius

C. 8, 8, 8. in paludibus anates C. 8, 45, 7.

Foetura a conceptu ad partum V. 2, 4, 49. ad sustinendum foeturae onus, de porcis P. F. 26, 4, foetura humana V. 2, 40, 6.

Foetus, a, um. Foetae et agiles oves opponuntur gravidis et tardis C. 7, 3, 26. maturis 7, 3, 44.

Foetus. foetum edant h. e. ova pariant C. 8, 44, 8, 8, 44, 6. integri foetus plur. C. 8, 44, 9. foetus mulierum C. 6, 37, 3. foetibus inutiles vaccae C. 6, 24, 4. — pro partu est foetibus singulis pariunt ova quina etc. C. 8, 44, 5. et p. p. novissimo foetu. Ita secundi foetus pecudes signantur C. 44, 2, 38. ut uno foetu pariat *Plant. Amphitr.* 3, 4, 48. — De fructibus aliis. foetibus terrenis et arboreis abundantes saltus C. 9, 20, 5. foetuum pauperies P. N. 9. de proventu uvarum.

Foliatia ramis P. Mar. 40, 48.

Folia unde arboribus maneat hieme V. 4, 7, 6. quae indicent anni tempora V. 4, 46. folli lati apium C. 44, 3, 33. folia subdito in libo Ca. 75. ut in mustaceo. — Folium, *malobathrum* P. Ian. 48. folia scillae P. Iul. 6. i. e. tunicae seu velamina balbi.

Follicantes Veg. 5, 75, 4. not. p. 402.

Folliculus fici V. 4, 48, 2. folliculi acinorum V. 4, 54, 3. folliculis vestiuntur grana tritici P. Ian. 2, 4. — Folliculus et anus in equo iunguntur Veg. 5, 46.

Fomentabis eum calida Veg. 2, 25, 3. eod. sensu et forte vitiose fumentando Veg. 3, 8, 3. add. 3, 47, 5. id. 3, 46.

Fomenta frigori adhibentur C. 6, 30, 3.

Fons putealis C. 44, 3, 8. fontes

arguti C. 10, 281. fontium vires quando explorentur C. 11, 3, 8.

Fonticulorum amoenitas C. 11, 3, 16.

Foramina naturae V. 5, 11, 4.

Forati parietes C. 8, 3, 7. foratis cornibus C. 7, 3, 6. perticis C. 8, 12, 4.

Forcaneus palmes pro focaneo in MS C. 5, 6, 35. forte furcaneum voluit aliquis, qui in furca nascitur, s. in palmitis bifurco. Gesner.

Forcipes an Forpices Ca. 10, 3 et 11, 5. C. 6, 20.

Forda hos post coitum non admittit taurum C. 6, 24, 3. ne operis et uteri simul gravetur onere C. 6, 24, 4.

Forensia vestimenta C. 12, 45, 5.

Forficibus amputant vitiosa C. 12, 43, 4 et 10. De forficis et forpicias differentia Rhodius ad Scribo. c. 53. p. 93 sq.

Fori in horto C. 10, 92. i. e. arcae. not.

Foria suum morbus V. 2, 4, 5.

Foriculae V. 1, 59, 1. videntur valvulae ad fenestras occludendas.

Forinsecus C. 8, 3, 6.

Forma agri, quam natura dat, et quam sationes imponunt V. 1, 6, 1. formae hominum legendae, de pastoribus V. 2, 10, 3. — formis buxibus exprimitur caseus C. 7, 8, 7. vid. Formula. *Itine Gallicum* Fromage quasi formage; ipsam formam vocant l'eclisse, le clayon. forma lateri similis P. Mai. 12. formae parietum V. 1, 14. 4. a quibus formacei dicuntur parietes. ad C. 9, 7, 4.

Formator agricolae P. 1, 4, 1. praeceptorque virtutis C. 1 pr. 4.

Formatus artibus agrestium C. 11, 1, 13.

Formica rapax populatur semina C. 10, 322. ut abigatur P. 1, 35, 2 et

8. P. Mar. 10, 29. P. Oct. 12, 8. ne vitem ascendat C. Arb. 14. ut neceatur P. Mar. 10, 24. formicae ova pascendis pullis P. 1, 29, 2.

Formidat attactum P. Mar. 9, 14. si formides animalia P. 1, 28, 1. si formidantur pecora P. F. 18, 5.

Formidolosi ad ingredienda flumina boves C. 6, 2, 14.

Formula caseorum P. Mai. 9, 2. pro ipsis caseis formatis, ut videtur. — disponendorum seminum C. 5, 3, 1. conscripta velut formula vinearum C. 3, 12, 1. servorum et operarum V. 1, 18, 1. instrumenti rustici V. 1, 22, 4. — formula h. e. verba concepta locandi villam aedificandam Ca. 14, 15, 16. pollitionis dandae 136. vineae curandae 137. oleam legendam locandi 141. oleam faciendam locandi 145. oleam pendentem vendendi 146. vinum pendens vendendi 147. vinum in dolis vendendi 148. pabuli hiberni vendendi 149. fructus ovium vendendi 150. luci collucandi 139. agri lustrandi 141. porcae praedicaneae immol. 134. Varronis formulae istae nobis observatae: ovium emendarum 2, 2, 5 et 6. caprarum 2, 3, 5. suum 2, 4, 5. bovis stipulandi 2, 5, 11. servi emendi 2, 10, 5. in lege locationis fundi excipitur, ne colonus capra natum in fundo pascat 2, 3, 7. vid. Lex.

Fornax calcaria uti facienda Ca. 38, 1. *Codex Polit. habet Furnax a furno. Fornacis formam explicui in Postonis Pontederac.* — fornax praefurnium hypocausti, ubi excitatur ignis P. 1, 40, 2. interpretatur Gesner. Sed vide annotationes.

Foro. Forantur spatia modicis cavis C. 8, 3, 9. forari C. 9, 7, 5.

Forpices an forcipes? Ca. 10, 3, 11, 5, ad ignem in foco tractandum eum rutabulo refert Turn. 7, 22.

Fortasse an *vid. ad V. 3, 6, 4 et 3, 16, 10. i. e. forsau, forsitan.*

Fortax fornacis Ca. 38, 1. *vid. not.*

Fors. Fortis fortunae laudes C. 10. 316.

Fortis in operibus administrandis C. 1, 8, 5. fortes ad opera boves C. 6, 4, 2.

Fortiter agitare P. O. 44, 14. commovere mustum P. O. 44, 3. triti mellis P. Aug. 43. verberantur virgis P. O. 49, 1.

Fortuito facere aut ut libet C. 4, 46, 2.

Fortuitus. fortuita corporis vitia C. 44, 1, 3.

Fortunae laudes dictae post merces exactas C. 10. 316.

Forum in torculari Ca. 48, 1. Fora et torcularia diligenter emundata C. 44, 2, 71. 42, 48, 3. V. 1, 54, 2. forum vinarium Augusti fori C. 40, 92. *mut. sulci.*

Fossas veteres tergere licet per ferias C. 2, 22, 3. fossa quae idonea V. 1, 44, 2. fossae iuciles Ca. 455, 1. duum generum C. 2, 2, 9. caecae ut fiant P. Mai. 3, 1. fossa/praecepiti munire C. 5, 40, 1. fossarum capita P. Mai. 3, 2. — fossa in curatione cervicis electae? Veg. 3, 44, 1.

Fossato circumveniente P. S. 43, 2.

Fossiciac arenae genera P. 1, 40, 1.

Fossilis arena P. 1, 40, 1. *sal C. 6, 33, 4.*

Fossio danda vineis C. 44, 2, 41. fossionibus concitare vineas C. 4, 28, 2.

Fossora vitium C. Arb. 42, 1. quoties opus sit C. 4, 28, 1. plana C. 4, 14, 2. hiberna in Hispania *ibid.* solum leniter scalpens tracritudini robur

inducit P. S. 44, 2. fossurne regula P. 4, 6, 41.

Fovet ova gallina incubans V. 3, 9, 40. fovenda calido aceto C. 6, 12, 4. humore planta P. O. 42, 1.

Fraces olei Ca. 66, 2. 67, 2. quam diutissime in fracibus erit oleum, tam deterrimum erit Ca. 64, 2. i. e. *quo diutius fracescit olea, eo deterius fit inde oleum. A* frangere fiunt fraces et frages. In Col. Arb. 44. cum fracibus lupinum misecto: Codd. fragibus *valent.* Fraces, frages *aut carnes commolitarum atque expressarum oleorum. Hinc* fracidus et fracescere.

Fracescere olea dicitur, quae Catoni in fracibus esse dicitur, id est in acervo congesta conculescere, intumescere. Hinc V. 1, 55, 6. Olea lecta si nimium diu fuit in acervia calore fracescit et oleum sordidum fit: *sed ibidem* 5. mediocriter fracescere debet: nam *fracida* olea facilius efficitur a factoribus, ut ait Cato 64, 1. oleum quod minus provenit, si congelatur, fracescit C. 4, 6, 18. ubi Gesner in Indice interpretatus erat: respiciet fraces. Sed ibi de differentia caloris et frigoris ad oleum vel facilius vel difficilius efficiendum in cella sermoneus esse, monui in nota ad h. l. inter Addenda, ubi conieci, legendum esse: oleum quoque — *quam si fracescit. Hinc de terra ad delatandam domum errtosa, amurea infusa et paleis mixta* Ca. 128. finito quatrimum fracescat: i. e. *fermentetur, conculescat et quasi concoquantur.*

Fracila olea facilius efficitur a factoribus Ca. 64, 1.

Fractum triticum P. 4, 29, 2. fracta pecudum quomodo sanentur C. 7, 5, 18.

Fractura ut sanetur Ca. 460, 2. oasis si extra cutem eruperit Veg. 3, 47, 1 et 3.

- Frageillum pro flagello MS. C. 3, 10, 22. *Gr. φραγέλλιον*. Gesn.
- Frangitur deflexu palmes C. 4, 26, 3. franguntur frumenta molis aquarum P. 4, 42. *vid. fractum triticum*. — Fregerunt se calores aut frigora V. 2, 2, 48.
- Fraudare, *privare* C. 3, 9, 4.
- Fraudulenter infestare C. 4, 8, 48.
- Fraxinea frons C. 6, 3, 7. bubus praebetur C. 41, 2, 82. manubria C. 44, 2, 92.
- Fraxini satio C. 5, 6, 5. cacumina C. 6, 47, 4. Veg. 4, 24, 4. fraxino inseritur pirus P. P. 45, 6. fraxinus catenis utilis P. N. 25, 2. — fraxini silvestres sunt ornati C. Arb. 46, 4.
- Fregellana nigra vitis C. 3, 21, 27.
- Fremitus canis C. 7, 42, 3.
- Frendere, frangere V. 2, 4, 47. *Vide Fresa*.
- Frendorem patitur bos hydrophobus V. 3, 31, 4.
- Freneticus equus Veg. 3, 3.
- Frequens piscibus vivarium C. 8, 46, 4.
- Frequentatae supplementis iuven-tulis apes C. 9, 43, 43.
- Frequentat foetus columba P. 4, 24, 3. frequenter prole nova mundum C. 40, 243. frequentare piscinas C. 8, 46, 2. *h. e. seminibus implere, besetzen*. vineam C. 4, 45, 4. *novis stirpibus augere*. frequentatur inductio P. 4, 45. *calx frequenter inducitur*.
- Fresa cicera C. 2, 44, 42. 44, 2, 99. faba C. 2, 42, 7. 6, 3, 5. ad mensuram modii propemodum sicut integra respondet P. Ian. 9, 2. *fresum ervum* C. 6, 3, 5. Debebat esse *fresum* fresa a *frendere*, ut *fissum* a *findere*; atque ita ex *Columella* ciceram fressam laudat *Heinsius* ad *Ovidii Medic.* versu 70.
- Fretum recens C. 8, 47, 4. not.
- freto atque aestui surgit *Valer. Max.* 6, 9, 4.
- Fricatio assidua C. 6, 42, 4. quam ea utilis sit iumentis C. 6, 30, 4. Veg. 2, 45, 5. 2, 28, 9 et 24. 3, 55, 3. 4, 2, 43. 5, 54, 6. 5, 57, 3.
- Frico. fricare pavementum Ca. 48, 7.
- Frictum triticum, crudo oppon. V. 2, 4, 24. cuminum Ca. 456, 3. *tria intelligo*. G. Sed — frictus pro frigus. fricti sales P. N. 24. Veg. 3, 66, 9. *not. g* 3, 70, 4. ut fictus pro fixus. fricta resina saepe apud *Scribonium*. Gesner.
- Frigidaria fistula in balneo P. 4, 40, 3. maltha P. 4, 44, 3.
- Frigisci equi Veg. 6, 6, 3. *Pbrygiine au Frisii?* Gesner.
- Friego. frigitto salem Ca. 406, 4. friget semen coriandri Veg. 2, 47, 5. frigentes siccio algore P. Oct. 22. *ἐψυγμένους*. *Iuvenalis* XI. 75. mala innocentia describens: siccitatem frigore postquam autumnum et crudi posuere pericula succi; P. Oct. 44, 7. frigas ubi antea erat frangas.
- Frio. si facile frietur terra V. 4, 9, 7.
- Frit quid esset in spica, V. 4, 48, 3. *An hoc pertinet Hesychii ἀπρίους, ἀρίπρις?*
- Frigus in capite sanguis Veg. 2, 4, 3.
- in Frondatione quid cavendum C. 5, 6, 46.
- Frondens multa materie C. 3, 4, 5.
- Frondeo et spondeo confunduntur C. 3, 4, 5. b.
- Frons, frondis iligneae, querneae, putida Ca. 37, 2. quae melior? C. 6, 3, 6 sq. prima fraxinea, tum ornea, tertia iligneae, bubus praebenda C. 44, 2, 82. querneae, populneae C. 44, 2, 400. ex ilice vel lauro C. 44, 2, 99. frondem vel folia ficulneae C. 44, 2,

404. frons in vite P. S. 48. frondis
crispae apium C. 41, '3, 33. frondes
hinc et pecori Ca. 30. supervacuae
decerpendae C. 4, 27, 5. luto Punico
illinitae C. 9, 7, 4. — tenerimum
quemque frondem Veg. 4, 6, 2. erat
autem. Pro virga frondosa dici docui
ad Col. 5, 6, 47. ita et φυλλώδης ap.
Aristoph. Vesp. 398. sunt. Hesychio
φυλλώδης οί ξηροί κλάδοι καὶ φύλλα
ἔχοντες.

Frons, frontis. occipitio prior est
Ca. 4, 2. — frons fossae vel acrobis,
latus interius, et quidem si oblonga
est, brevius. vid. C. 3, 15, 2 et 4.
4. 1.

Fructiferae arbores C. 44, 2, 46.
materiae C. 4, 24; 3. fructiferum sar-
mentum P. F. 29, 3.

Fructuaris palmes quis? C. 5, 6, 29. fructuarii oculi C. 3, 18, 4. palmites C. 4, 24, 20. 5, 6, 29. rami C. 5, 9, 15. fructuarin scrofa V. 2, 4, 17. villa C. 1, 6, 1 et 9. flagella C. 5, 5, 16. sarmenta C. 4, 24, 8. Arb. 8. 1 et 10. 2.

Fructuosiora vina Falerna V. 4,
65. 2.

Fructus fundi, qui ex eo satus nascitur, utilis ad aliquam rem V. 4, 23, 4. omnis quinto gradu ad perfectum pervenit V. 4, 37, 4. cerac C. 9, 46, 4. aviariorum, ova et pulli V. 3, 3, 6. ovium qua lege venire solitus Ca. 450. fructum ferre incipit vacca V. 2, 4, 43. fructus aridi et liquidi V. 4, 43, 4. fruges aridae et humentes in Codice Theodos. T. 3. p. 267. fructuum venturorum experimenta P. lun. 9. — fructus libidinis C. 44, 4, 44. *h. e. fruitio*. — fructi plus capies Ca. 4, 2. fructus venenum V. 4, 2, 49.

Frugalitas antiqua V. 3, 3, 6. eius exemplum domesticis sit villicus C. 41, 4, 49.

Fruges roburneae C. 9, 4, 5. *frugibus idonea pars vilis* C. 3, 47, 4. *fruges pro fructibus etiam* C. 10, 39. *caducis frugibus* C. 8, 9, 4. De varietate notionum bene disputavit Pontedera Postumorum T. I. p. 39.

Frugifero loco natus palmas C. 3,
40. 24.

Frumentacea farina Veg. 3, 57,
4. *tritici vel cuiuscunque frumenti*,
lomento opponitur.

Frumentarius ager Ca. 6, 4. V. 2.
44, 47. campus Ca. 4. 47. frumenta-
rium solum C. 5, 9, 7.

Frumentorum nomina frustra est
praecipere, quae aut loco subinde
aut aetate mutantur P. 4, 6, 4. quid
frumentum? V. 4, 48, 4. frumenta
quale solum expectant C. 2, 9, 2. P.
4, 6, 45. quando serantur C. 41, 2,
74. quae, ubi? Ca. 35. Ca. 3, 8, 4.
florere et grandescere quot diebus
soleant P. Mai. 4, 4. quot gradibus
ad maturitatem veniant V. 4, 32, 4.
quomodo terenda, expurganda, con-
cedenda C. 2, 21, 4 et 6. ut custodiantur
P. 4, 49, 2. ubi melius servantur
C. 4, 6, 40. contra curculiones et
mures Ca. 92. ut promanent V. 4,
63. ne degenerent C. 2, 9, 21.

Fruor. frui pabulum Ca. 449, 4.
Catoni tamen frunisci tribuit Festus,
quae forma diu in Italia duravit. Cf.
Muratorii Antiq. Ital. T. II. p. 1089.

Frustratio, non cultura V. 4, 4,
6. cupiditatis C. 44, 4, 14.

Frustrari impensas C. 1, 1, 2. frustrantur opera diurna cessando C. 12, 1, 5.

Fructicosus tricus C. 2, 2, 44.

Frutectia obsessus ager C. 3, 11, 3.
nec Frutex nec arbor est vitis C.
Arb. 4, 2. fruticea olernm C. 11, 3,
62. fruticibus buxeis aut myrteis C.
8, 45, 5.

Fructat seges ante hiemem C. 2.

42, 2, 2, 44, 5. e trunco salix C. 4, 34, 3. fruticavit pluribus culmis ex uno semine C. 2, 9, 6. cum fruticaverit lupinum C. 44, 2, 60.

Fuci, *apum genus* V. 3, 46, 49. C. 9, 45, 5. P. Iun. 7, 4.

Fuga temporis C. 44, 4, 29. fugarum signa fronti data h. e. *fugitivorum* C. 40, 425. *quar fronti impressa arguit etiam Libani locus in Decl. de servitute T. II. pag. 69. ed. Reisk. ὁ μὲν γε ἐπέντος τοῦ διαπύτου ταῖς ὑπὲρ τοῦ μετώπου Σριζῖν ἀπακταβῆναι συγκαλύψας τοῦ νοήματος γλῶσση αὐτῷ δὴ οὐκ ἴσταντο.*

Fugientes fontes C. 40, 284.

Fugitivarius V. 4, 44, 4.

Fugitivae fiunt apes V. 3, 46, 24.

Fugat emtores conditus vini sapor C. 42, 20, 7.

Fuligo supra focos tectis inhaerens C. 44, 3, 60. serei vasis Veg. 3, 62, 2. infriatur cornu praefracto C. 6, 46, 2. Veg. 4, 49. cum fuligine tritici marrubii succus C. 6, 43, 2.

Fullonica pila Ca. 40, 5, 44, 2.

Fulmenta Ca. 44, 4. not.

Fulmina ut prohibuerit Tarchon C. 40, 346. — fulmina Ciceronis C. 4 pr. 30.

Fulta cibus bos, *roborata* C. 6, 24, 4.

Q. Fulvius Lippinus an Lupinus? V. 3, 42, 4.

Fumarium C. 4, 6, 49.

Fumigare leniter apes V. 3, 46, 47. alvos C. 9, 44, 3. *Vide in Vro. gallinaria* C. 8, 5, 20. fumigantur pulli surculis pulegii C. 8, 5, 16.

Fumosa amurca Ca. 430.

Fumus afflat granaria P. Iun. 3. apibus qui aptus C. 9, 44, 4. gallinis salutaris C. 8, 3, 4. adversus spiritus nocentes P. 4, 35, 44. fumo vetustescunt vina C. 4, 6, 20. culmi coloratus caseus C. 7, 8, 7. in fumo au-

spensae pernae Ca. 462, 3. in fumum reponitur mulsam C. 2, 44, 4.

Fundamenta rustici aedificii P. 4, 8, 2. — fundamentum semitae solum hominis V. 4, 47. omnis pecuniae pecus V. 2, 4, 44.

C. Fundanius Varronis socer V. 4, 2, 4. *nam Fundania Varronis uxor* V. 4, 4, 4.

L. Fundilius V. 4, 2, 44.

Fundo, *as.* fundare radices alius P. F. 40, 3.

Fundo, *is.* fundere pampinum C. 4, 22, 3.

Fundus. Fundi appellatione omne aedificium et omnis ager continetur. Sed in usu urbana aedificia, aedes; rustica, villae dicuntur. Locus vero sine aedificio in urbe area, rure autem ager appellatur: idemque ager cum aedificio fundus dicitur. *Haec* L. 244. π. de V. S. Fundus probari qui solet C. 4, 2, 4. de fundi solo quae videnda V. 4, 6. fundi oram sterilem quae faciant V. 4, 46, 6. extra fundum quae commoda et incommoda V. 4, 46. fundus suburbanus ut instruendus Ca. 7. fundi locatio frequens res mala C. 4, 7, 3.

Fungentur pro fultura et substructione C. 4, 5, 9. not.

Fungosae fiunt radices a lactamine P. Aug. 5, 2. *nostri peltzigt.* Gesn.

Fungos exsicicans remedium Veg. 6, 28, 7.

Funiculus Ca. 63.

Funis effici non potest ex parvitate arenae C. 40 pr. 4. funes qui, quales torquendi Ca. 435, 3 et 4. lorei Ca. 3, 5. Ca. 42 et 63. mediponti Ca. 42. spartei Ca. 3, 5. subductarii Ca. 42 et 68. torculi C. 63 et 68. *ubi Cato docet e. 435, 4. funem exordiri et torquere, meminisse oportet, Graecos adhibuisse ad eam operam σπυβόλια, qui Herychio ἐκινετικὸν σπείρος*

dicitur περί τὰ λεία κλέουσι Hero in Mathem. vet. p. 126. νευράς κλέξαντες στοιχηδόν ἐξ ὀργάνου συμβολίου σχοινοῦ, μῆρυμα αὐταρχίς ποιήσαντες. Pollux etiam I. 84. memorat σχοινοσυμβολίς operarios restiarios. Coria in funem ungere antea iubet Cato, quod in restibus seu nervis ex capillis muliebribus tortis praecipit idem Hero p. 141. αὐται γάρ λειπαί τε οὖσαι καὶ μακραί καὶ πολλὰί εἰσὶν τραφεῖσαι ὅταν πλακῶσιν εὐτονίαν πολλήν λαμβάνουσιν.

in Funus prodire defuncto V. 4, 69, 2.

Fur dupli condemnatur Ca. pr. 1. — Fur, *fucus* V. 3, 16, 19, not. Hesy-chius φώριος ἑίδος μελίσσης.

in Furcas destitutas colla boum includere V. 4, 20, 2.

Furcillae bipedales e sureulis V. 4, 8, 6. furcillis versare herbam V. 4, 49, 1. contundere fasciculos fabarum C. 2, 40, 13.

Furfures hordeacei C. 12, 43, 3. a farina excreti C. 8, 4, 1. not.

Furiis libidinis extimulatur C. 6, 27, 3.

Furnax vide Fornax.

in Furno siccontur ficus P. Mart. 10, 34. furno torrefactae fici C. 12, 15, 4.

Furtiva ruta melius provenit P. Mar. 9, 14.

Furunculus verrucae similis in vite C. 4, 24, 5. ut submittendus C. 4, 24, 15. 5, 5, 18. in furunculum germen submittitur C. 4, 22, 4. — *ulcus* in equis Veg. 2, 3. *add.* 5, 44, 2.

Fusci anseres P. 4, 30, 1. fuscus color lanæ C. 7, 2, 4. boves fusci Columellae et Palladio qui Varroni helii. partus ex albo saepe editur ibid. 6. fuscum vinum P. XI. s. Oct. 14, 9.

Fusoria cisternae P. 4, 17, 1. co-

quinae P. 4, 37, 4. *vid.* Fusura.

Fusticuli alii P. 4, 35, 6. not.

Fustibus tunduntur spicae C. 2, 21, 4. *vid.* Baculus.

Fusura balnesrum P. 4, 42. not. *add.* P. 4, 17, 1.

Futurus villicus h. e. qui villicus esse solet C. 11, 4, 7 *et* 9 *et* 12.

G

Gaberius eques Ro. V. 2, 3, 10.

Gades et Gaditana Isctura C. 10, 185. Gaditanum municipium C. 7, 2, 4. Gaditani municipii brassica C. 11, 3, 26. Gadium municipium C. 8, 16, 9.

Gagates Ispis masculus et femina Veg. 4, 20, 2. 4, 12, 3.

Γαλακτοπόται qui populi C. 7, 2, 2.

Galaticum hordeum C. 2, 9, 8 *et* 16. P. lan. 4 *et* F. 8.

Galbano servantur pulli a serpentibus adflat C. 8, 5, 18. fugantur culices P. 4, 35, 8. galbana noxia succo C. 10, 17. *Bubon galbanum* Linn. esse videtur.

Color galbineus Veg. 4, 17, 14. 4, 3, 7.

Galbuli qui? V. 4, 40, 1.

Gallae pulvis in remediis apum C. 9, 13, 7. P. Mar. 15, 2. Gallae Syriacae Veg. 3, 62, 1.

Gallia maxima donat mala C. 10, 41. Galliaetransalpinae quaedam singularia V. 4, 7, 8.

Gallicanum vocabulum V. 4, 32, 2. C. 5, 4, 6. 5, 5, 16.

Gallicus ager Romanus V. 4, 2, 7, 4, 14, 4. 2, 3, 9. nunc Piceno contribuitur C. 3, 3, 2. caseus C. 12, 57, 3. Gallicae oves C. 7, 2, 3. regiones Ca. pr. 20. vites C. 3, 2, 25. uvae C. 12, 43, 9. Gallica salix C. 4, 30, 4. terebra C. Arb. 8, 4. ulmus s. Ati-

nia C. 5, 6, 2. Gallici arbuti ratio C. 5, 7, 1. cultus C. 4, 33, 6. ligni asseres P. 4, 13, 1.

de Gallinia V. 3, 9. C. 8, 2, 7. P. 4, 27. ne uvas et ficus tangerent C. 8, 5, 23. ut farciantur Ca. 89. silvestres vel rusticae C. 8, 12. quaedam vento concipiunt V. 2, 1, 49. earum stercus bubus pestilens C. 6, 5, 1. Veg. 4, 2, 13, 5, 84, 1.

Gallinaceus pycetes C. 8, 2, 5. gallinacei pulli V. 3, 9, 10. C. 8, 11, 13. mares C. 8, 2, 9. gallinaceum genus C. 8, 5, 10.

Gallinarius curator V. 3, 9, 7. Gallinaria insula V. 3, 9, 17. C. 8, 2, 2. in sinu Camano. Cf. Strabo. V. p. 733. vasa C. 8, 8, 5, 8, 10, 6. gallinaria subst. constituenda C. 8, 3, 1.

Gallioni nostro C. 9, 16, 2.

Gallulae minutae Veg. 3, 49, 3.

Gallus. Galli appositissimi ad iumenta V. 2, 10, 4. succidias optimas et maximas faciunt V. 2, 8, 10. messem quo compendio faciant P. lun. 2, 2.

Gallus maritus gallinacei generis V. 3, 9, 3. C. 8, 2, 3. galli risosi procacitas ut impediatur C. 8, 2, 15.

Gamba equi. supra gambam Veg. 3, 47, 2. 3, 49, 1. 3, 19. Sub gambacirri Veg. 6, 1, 2. gambarum inflexione molliter vehit equus Veg. 2, 28, 38. io gambis laccae Veg. 1, 27, 4. Quid sit gamba, clarissime docet locus Veg. 6, 1, 2. *Oz metaearpi* Vos de canon Gallice. In Aristotelis H. A. 2, 1. *versia* vetus apud Vincentium Spec. natur. 48. c. 23. ἀστράγαλον reddit cavam, id est gambam, ut puto.

Ganea, ut apti veniamus ad ganeas C. 4 pr. 16. non est eiusdem cum ganea notiois, quod nobis persuadere voluit Gesneri Thez. L. L. siueque si-

miae Schelleri Lexicon. sed actio seu vita in ganeo acta.

Ganearium tricladium V. 3, 9, 18. Sed ea lectio debetur Iuvenco. Editiones principes cum Codd. Polit. Victorii et Vindob. *ganearum* habent scriptum in quo *ganium* eiusque varietatem *genium* latere suspicor. Tricladium *ganearum* graeco more videtur dixisse τρίκλιον γάνειον; nam a graeco γάνος, γάνειον est, et γανίται Hesychio sunt ganeones, docente Salmasio ad S. H. Aug. p. 45. Neutro genere dixit Varro apud Nonium in Ganeum: Qui se in ganeum accensum caniecit amicae: quem locum voluit explicare Gesneri Thez. L. L. h. v. Satrius in Piscatoria apud Fulgentium de prisco sermone. Summates viri symbiones facti sunt ganei: ubi recte symbiones Fulgentius interpretatur convivae; ex graeca scilicet συμβολαί. Vocabulum Simpolo aut Sirupula ex hoc loco repetit Gesneri Thez. L. L. nulla addita interpretatione.

Gangeticae aves C. 8, 8, 10.

Ganglion Veg. 3, 30, 1. add. Gorgaeus Desinit. med.

Garada Syriae V. 4, 44, 2.

Garum per nares infundendum iumento C. 6, 34, 2. 6, 38, 2. gari floris Veg. 6, 28, 10. est γάρων πριουτος, de qua Cornarius ad Galenum de Composit. Medic. sec. loca p. 358 et 361. Est de gari species locus obscurus Africani Cestor. p. 300. ubi garum docet sine piscibus parare: ἀλλὰ καὶ γάρων ἐξ ὧμων ἀκράτου μέλους ἐνός καὶ δύο οἶνου τοῦ γλυκίος Ἀπὸ Αὐδίας (forte Λιβύας) ὁ σπουδαῖος γίνεται. ὁ δὲ μισόσκιος (margo μισόσκιος, lege σοκίων cum viro docto. Codex Colbert. ὁ δὲ σόσκιος) ἐν πολλοῖς ἀπάντων γάρων ἵπταινύται τῶν παλινομένων ἀβδόμοιων. Εἴσται δὲ καὶ τῶματος θυκὶ Αὐδίας

τῆς εὐδαίμονος, δὲ δὴ ᾠρίτων οἱ ἐπιχό-
ραιοι καλοῦσι. ubi *Interpres* corrigit:
δέκα στάχυας Αἰθιοπῶν Αἰθίοης in-
terpretatus succum laserpitij ex Cy-
renaica regione. Sed vocabulum vi-
tiosum puto. de Sociorum garo,
eodem Hispano et nigro dicto, opti-
me exposuit Cornarius l. c. Garum
περιφράζει Manetho V. 464. πυθονί-
νους μολιδόνων ἀμ' ἐχθρῶν οὐλοῶν
ἄλμην.

Gaudet parum ulmus C. 5, 6, 16.
h. e. lacte est.

Gelatus cascus C. 7, 8, 7. gelato
lacte mollior C. 10, 397.

Geliciidia si erunt Ca. 65, 2. ad ge-
licidiom retecti rami V. 4, 55, 2.
geliciidia nocturna C. 44, 2, 6. geli-
cidiis infestari C. 2, 8, 3. peruri C.
44, 3, 62. mitescunt acini duriores
C. 3, 4, 7.

Gelo. cum gelaverit C. 9, 43, 6.
h. e. refrigerit et constiterit. vid. Ge-
latus. gelantur hiemis frigoribus ficti-
lia vasa C. 9, 6, 2.

Gelum pro gelu V. 4, 45, 2.

Gelus Ca. 40, 4.

Gemellae vites C. 3, 2, 40.

Gemellar structile C. 42, 50, 40.

Gemini partus familiares C. 3, 8,
4. geminae vites duum generum C.
3, 2, 40. geminas vites ex eodem
capite diducere C. 4, 4, 4. — Gemini
in caelo Apollo et Hercules V. 2, 4,
6. geminum astrum vocat C. 40, 312.

Gemmas et corticem movere C. 4,
29, 4.

Gemmscere C. 5, 40, 42 et Arb.
22, 4.

Gemmata matre, de arbore *Punica*,
pro gemmante P. Mar. 40, 2.

Gemmo. gemmare incipit planta
V. 4, 40, 4. *add.* C. 4, 27, 4. gem-
mantes surculi rosarum P. N. 44.
gemmantia sarmentia P. F. 32. gem-
mantes pinnae C. 8, 44, 8. gem-

mantis caudae (*pavonis*) amictus P.
4, 28, 2. gemmantia lumina loti C.
40, 258.

Genae rescinduntur *gallinis pituita*
laborantibus C. 8, 5, 22. ita genae pro
palpebris Veg. 3, 46, 3.

Generale praeceptum P. 4, 43, 4.
Sic generalia P. Ian. 43, 4. generales
partes V. 2, 4, 42.

Generatim *h. e. separatim generitius*
C. 2, 45, 7, 5, 40, 2. Arb. 48, 42,
7, 2, 42, 40, 5. P. F. 9, 43. — Gene-
ratim et specialiter *oppon.* C. 3, 9,
9. C. 42, 2, 3.

Generositas notis exhibita C. 6, 36,
3. surculorum P. O. 3. virentium C.
3, 6, 4. vitium C. Arb. 2, 4.

Genesta pro genista *scribunt omnes*
P. F. 23. 2. P. N. 8, 2. non esse spar-
tum *Graecorum, ostendit Salm. ad*
Sol. p. 468. genestae succus Veg. 5,
42. v. Genista.

Geniculorum et gambarum inflexio
Veg. 2, 28, 38. cum geniculis
suis surculi rosarum P. N. 44. *not.*

Genistae satio C. 4, 34, 4. Arb.
29, 4. C. 4 pr. 28. genista et carici-
bus teguntur porticus gallinariae P.
4, 22. *vid.* Genesta.

Genitali loco nata C. 3, 40, 44.
genitalia loca C. 6, 36, 2. membra
C. 3, 40, 42. semina C. 40, 406. ge-
nitales partes C. 6, 26, 2. ex genita-
libus (*vitium*) partibus sumendi
trunci C. 3, 6, 4. ne genitales sint
vulvae C. 7, 9, 5. genitalia tempora
mundi C. 40, 496. ita genitabilis aura
Favonii Lucr. 4, 44.

Genitor universi C. 3, 40, 40.

Geno pro gigno. antequam genat
siliquas V. 4, 34, 4. *no.* principium
genendi et *p. p.* ad genendum V. 4,
40, 4. genit lac V. 2, 2, 9. genuntur
similes parentum V. 2, 6, 3.

Gens universa totius alvei, de api-
bus C. 9, 3, 3. gentis totius exitio de

islem P. Mar. 15, 3. — gentes solum nonnunquam mutant C. 4, 3, 6.

ad Gentiles et agnatos deducendus V. 4, 2, 8. C. 4, 3, 4.

Genu. Genibus rectis V. 2, 5, 8. C. 6, 4, 3.

Gemis. hortum, coronamenta omne genus *pro omnis generis* Ca. 8, 2. seminaria omne genus V. 4, 29, 4. omne genus frumento pascuntur V. 3, 6, 3. omne genus avibus opuletur V. 3, 5, 44. quod genus pastores habendi V. 2, 40, 4. hoc genus rebus V. 2, 4, 23. — Genera habent plures species V. 3, 3, 3. — hoc genere *h. e.* hoc modo C. 5, 44, 44. P. 4, 43, 1. P. 4, 35, 40. Ia. 45, 3 et 4. Ap. 8, 2. O. 40, 4 et 44, 7.

Geometrarum opus C. 5, 4, 4.

Georgicum carmen C. 7, 5, 40. C. 40 pr. 3. Georgicum appellat librum suum Democritus C. 44, 3, 2.

Germania fecunda proceris milite C. 3, 8, 2.

Germanae cepae Veg. 5, 53, 4. coelicae Veg. 2, 28, 47. 6, 8, 2. vites C. 3, 2, 8.

Germen. in principis germinis P. Mart. 40, 30.

per Germinationem C. 44, 2, 79. *h. e. cum germinant.*

Germin. germinant nova fronde silvae C. 7, 6, 6. germinans ex singulis gemmis materiis compluribus cum fructu vitis C. 3, 6, 2.

Gerulus, baculus C. 40, 340.

Gerundia in dum cum casu verbi constructa: Videndum haec quatuor V. 4, 6, 4. serendum vicium V. 4, 32, 2. corticem integrum servandum V. 4, 41, 2. faciendum umbracula V. 4, 54, 6. faciendum alseriores praemiis V. 4, 47, 5. faciendum septa V. 2, 2, 8. discernendum arietes, et explendum pabulo V. 2, 2, 43. deliniendum agros pabuli bonitate

V. 2, 2, 47. compellendum in gregem V. 2, 2, 48. ad aquam appellendum (boves) V. 2, 5, 45. prodigendum (pulos) in pabulum V. 2, 7, 44. obiciendum farinam *ibid.* dandum panes ordeaceos V. 2, 9, 44. immittendum columbas V. 3, 7, 8. excusos pullos subducendum V. 3, 9, 43. notandum ova V. 3, 40, 3. animadvertendum tempora, et providendum loca V. 3, 46, 24. — *etiam in Dn. V. 3, 9, 42. In supponenda ova add. Drahenb. ad Sil. 45, 405.*

Gesticulator corporis C. 4 pr. 3.

Gestiunt aves apricitate diei C. 8, 45, 4. gestientes post vernam pinguedinem vaccae P. Jul. 4, 4. cui gestimus inserere P. Jun. 5, 3.

Getae γαλακτοποτα C. 7, 2, 2.

Gibberi boves V. 2, 5, 7. *not.* gibberae gallinae V. 3, 9, 48. *vide locum Varronis infra in superficies.* Gibbus, gibba, gibber est ex graeco ὕψος ut ex *ivo*; *giannus* et *hinnus*.

Γίγγρας uvae excrementa P. N. 20, 4.

Gilbus color equi P. Mart. 43, 4.

Gingivas tumentes aperire nituntur denticuli P. 4, 28, 6. gingivae loculamenta dentium Veg. 3, 32.

Gingivula in oculi osse Veg. 3, 22, 4.

Gisni Veg. 4, 2, 44. 6, 8, 6. *not.*

Git semen C. 6, 34, 4. *ubi Absyrtus melanthium interpretatur; Crescent. Libro III semen nigrum et quasi triangulum appellat, quod vulgo gitironus dicatur. vel Gith P. S. 43, 3.*

Glaber. Glabrum si quem facere velis V. 4, 2, 26. glabrum pecus C. 7, 9, 3. glabra sunt colla C. 6, 44, 7. Veg. 4, 45, 5.

Glabrentia loca C. 2, 9, 8. *sed vide not.*

Glabrescit area C. 2, 20, 2. *not.*

Glabreta C. 2, 9, 9. *not.*

Glabro. glabrantur aues C. 42, 53, 4. *græce* ἰσῶ.

Glacialis regin C. 3, 4, 3. flatus P. Mart. 44, 8. glaciale caelum C. 3, 4, 40.

Glaciatus caseus, coagulatus C. 7, 8, 2.

Gladiulus iris P. 4, 37, 2. narcissi C. 9, 4, 4. *i. e. folium gladii forma.*

Gladium conditum latet vagina V. 4, 48, 3. *vid. not.*

Glaeba uberi sger C. 4, 2, 3. glæbae probatio C. 2, 2, 48. *De orthographia hæc Victor. ad V. 4, 27, 2. quam tanto magis servamus, cum placeat etiam Manutio. Gesner.*

Glaebula C. 4, 6, 23.

Glandaria silva Cat. 4, 7. V. 4, 7, 9.

Glandia *nem quid? ad Colum. p. 407. ubi κόλλωπα de cullo arviculæ pullarum diei annotavi. Addo locum Aristoph. ap. Atheocæum 3. p. 96. καρπιδίου νέου κόλλωπα τινα.*

Glandifera robora C. 9, 4, 3.

Glandigo morbus C. 7, 3, 20. *not.*

Glandulis spissa cervix verrix P. F. 26, 4. — glandulæ animalibus molestæ Veg. 3, 24, 4.

Glandulosa cervix C. 7, 9, 4.

Glans. Glandes quernæ, ilignæ, cerreæ C. 9, 4, 5. quando colligendæ P. N. 44. cisternis in aquam recondendæ C. 7, 9, 8. citra satietatem data glans nocet bobus et capris; non item si affatim præbeatur C. 7, 6, 5. ne scabiosos reddat hoves C. 6, 3, 5. 44, 2, 83.

Glante ferreo Veg. 5, 47, 2. *not. et p. 35.*

Glarea terreno carens et ruda C. 4, 22, 9. *Vide ad V. 4, 9.*

Glareosa loca C. 2, 40, 23.

Glancea succo salubri C. 40, 403. ad Glancemota vetera collyria Veg. 6, 27, 6. Veteribus idem erat hypo-

chyma, postea glaucoma crystallini humoris proprium factum Paulus Aegin. 3, 22.

Glaucum pro gulbia. *ad Veget. p. 35.*

Glechonites vinum C. 42, 35. *ex pulegio λέχων.*

Gleucinum oleum C. 42, 53. *Ita etiam legendum pro Glaucino Vegetii 3, 28, 4. 4, 22, 4. Ad Fabrum sententiam diximus contra Scribnerium, qui ad Martial. 9, 26. p. 796. Glaucinum legi vult etiam apud Plin. 45, 7. s. 7 et 23, 4 s. 46. Gesner. Varias compositiones gleucini posuit Galeus Comp. medic. sec. genera VII. p. 420. ed. Bas.*

Glicium Veg. 6, 28, 5. ubi dedimus Lycium.

Glis. de gliribus et glirario V. 3, 45. *not. glirium greges V. 3, 2, 44. Iluc pertinet locus in Dioscoridæ Paraphil. 4. c. 57. κῆν τοῦ ἐκ τοῦ λεῖπου; ἴλιον ὃ καλεῖται γληρίς. καὶ γὰρ ὁ ἀπνονοσοκιάσων λέγεται. ubi recte Saracenus cum Moïssano corrigit καὶ τὸ λίπος ἐκ τοῦ ἴλιου ὃς καλεῖται. Cetera non expediunt.*

Gliscit stercore quasi pabulo terra C. 2, 5, 4. paleis asinus C. 7, 7, 4. difficulter C. 8, 9, 4.

Globosi corporis C. 40, 383.

Globuli ut fiant Cat. 79.

Globus. globi apium P. Inn. 7, 7.

Glocientes gallinae C. 8, 5, 4. Galli glosser vel glouster dicunt.

Glomerata corymbo C. 40, 237.

Glómerosæ apes C. 9, 3, 4.

Glubit ramos oleæ durities digitilium V. 4, 55, 2. glubere salictum Cat. 33, 5. cum glubet materia, tempestiva est Cat. 31, 2. cum glubebit Cat. 47, 4. salictum glubito Cat. 33, 5.

Gluma, folliculus grani, *it. fici* V. 4, 48, 4 et 2. Gallia bale, nobis Belg.

Glus. glutis taurinae semunc. Veg. 5, 65, 4. 6, 44, 4. h. e. glutinis not.

Glutino. glutioare vitia tuborum. P. Aug. 44, 3. ut glutinetur vena Veg. 5, 9, 2. rupta Veg. 5, 41, 2. glutinare vulsis creditur Veg. 5, 65, 4.

Glutinosa terra C. 3, 44, 40. portio Veg. 5, 9, 4. glutinosi cibi Veg. 5, 44, 4.

Glutus siet locus Cat. 45, 4.

Glycyrryza, glycyrridia scribitur in Iens. et Polit. P. O. 44, 5 et 8.

Gnarus sinitor C. 4, 25, 4.

Gnosius ardor Bacchi C. 40, 52.

not.

Gobio exiguus C. 8, 47, 44.

Gongylis rapa C. 40, 421.

Gortynia platanus V. 4, 7, 6.

Gracilis locus P. N. 7, 9.

Graculi V. 3, 46, 4. not.

Gradatim V. 4, 7, 9, 2, 4, 3.

Gradi facias, V. 4, 20, 2.

Gradu inferiori aetatis V. 4, 2, 46. per gradus quosdam sibi ponsa succedunt P. Mart. 40, 46. gradus tres ascendent terrae V. 4, 9, 3. descendere gradus V. 2, 4, 4 et 5. — Cominus et in gradu C. 7, 42, 7. not. — de insitorum quasi genealogia et successione P. ins. 98 coll. 30. —

Gradus C. 3, 43, 9 et 10. it. 44, 3. 40. est altitudo s. profunditas, quantum uno visu fossor palam imprimit. Ita C. 4, 4, 3. gradus soli crudi est. not. — Gradus sunt rugae in palato equi quas XII. numerat Veg. 6, 2, 4. not. despumetur equi tertio gradu a dentibus caninis Veg. 4, 22, 44. gradu tertio de palato Veg. 2, 4.

Græcanicæ trocleae Cat. 3, 5.

Graeculae vites C. 3, 2, 24.

Graecus, Graeca fides P. O. 44, 4. alix Cat. 6, 4. C. 4, 30, 4. siliqua C. 5, 40, 20. Graecum vinum Cat. 405. ei simile C. 42, 37. pecus, Ta-

rentinum C. 7, 4, 4. proverbium C. 40 pr. 4. Graecae oves C. 7, 4, 4. P. N. 43, 5. nuces Cat. 8, 2. Col. 5, 40, 42. vide nux et Thasus. Graeca vocabula in villae partibus usurpata V. 2 pr. 2.

Gramia oculorum pro grana ad Pall. 4, 27, 2. not. p. 32.

Gramina extirpanda e vineis novellis C. 4, 5. quomodo C. 2, 2, 44. P. Mart. 7, 4. ne renascantur P. lul. 5. graminum radices in medicina equorum Veg. 4, 56, 25.

Gramiosus ager C. 7, 9, 8. gramiosum solum C. 6 pr. 4.

Grandescunt frumenta C. 2, 21, 2. P. Jun. 2, 2.

Grandinosa caeli qualitas C. 3, 4, 6.

Grandire sioas virgulta Cat. 44, 2.

Grado ut averruccetur C. 40, 340. P. 4, 35, 4. Addo locum Plutarchi Quaest. Symp. 7, 7. τὴν χαλᾶσαν τὴν ὑπὸ χαλκωφουλῶν αἵματι ἀσπλάστος ἢ βακίους γυναικίσις ἀποτριπομένην.

Granaria ubi et quomodo aedificanda V. 4, 57, C. 4, 6, et 44. sub terris V. 4, 57, 3. ut distinguenda P. 4, 49, 2.

Granata mala, quae Punica vocantur C. 42, 44, 2. ut serventur C. 42, 44.

Granatui setitur, Cat. 60. ex generatim corruptum.

Grana triticea uti fiat Cat. 86.

Granum in spica, quod est intimum solidum V. 4, 49, 4. rutilum et albidum C. 2, 9, 43. grana interiora uvae, vinacea P. F. 29, 4. sine his ut nascatur uva ibid. — granum marmoreum P. 4, 45.

Gratia pascui non exolescit C. 7, 3, 20. gratiam refert ager C. 2, 2, 7. reddit cum foenore vinca C. 4, 3, 5.

Gratuita contingunt examina C. 9, 8, 1. servitus C. 1. Praef. 10.

Gravari ruris cura C. 12 pr. 9: non Gravate V. 3, 2, 48. *in petitione, ut nostri undeschwert.* Gesner.

Gravedinem creat pruinosa herba C. 7, 3, 25. κόρυζα. Vide Gesneri Thes. L. L. Gravedinem et sternutamenta vertit Celsus 2, 9.º ex Hippocratis Prorrh. 2, ubi est: κόρυζα, παρρησι καὶ βλάντι ἐν τῷ σπύρι; alibi etiam κόρυζαν interdum κρηάρεον; interpretatur gravedinem.

Gravis aere C. 10, 310. graviora quae sunt, ea diligentius leviora facere possumus V. 1, 4, 4. gravissima opera C. 6, 2, 10. — gravia loca, insalubria V. 1, 17, 2. gravior ventus V. 1, 12, 3.

Gravitas caeli C. 1, 7, 4.

Gregales equi, eodem grege pascentes V. 2, 7, 6.

Gregarii pastores C. 6 pr. 1.

Gregatim laborant pecora C. 6, 5, 5.

Grex reparandus quotannis C. 7, 3, 14. greges pavonum V. 3, 6, 1. nervorum V. 2, 10, 5. boum P. Mart. 11, 2.

Grossulus decutito C. 5, 10, 10. Arb. 21, 1.

Grossi subrubere incipiunt P. Mar. 10, 31. ut ne cadant Cat. 94. fici grossos tenent Cat. 90, 94. grossi sunt caprifico P. Mart. 10, 28. Grossi sunt ὄλυνθοι, qui ut πρόδρομοι, ficus praecoces, ex reliquo anni prioria alimento concreti post folium (ὄμιας τοῦ ἑπίου) seu folio averso nascuntur. Cf. Theophr. C. P. V. 1.

Gruminantes cochleae V. 3, 14, 3.º

Grumos in pratis dissipare C. 2, 18, 4. grumulos Plinius 19. sect. 31. ubi Columella 11, 3, 20. pulvinos et liras ponit.

Gruum greges V. 3, 2, 14. not.

Guarcenum Campaniae C. 1, 5, 2. vid. not.

Gulae subtilitas C. 8, 16, 4.

Gulbia Veg. 1, 26, 1. no. d. apud Dyfrenium gulbium est instrumentum fodiendo horto: quid si hic ferramentum componendae ungulae? Gesner. Sed ibi gubia est.

Gumen lacrimare P. N. 7, 15. MSS. gummine Sila. gumen pini frugiferi P. O. 14, 7. not.

Gumma effluit P. O. 12, 6. not.

Gummatae arbores P. O. 12, 6. ubi rectius *gumminatae* Codd.

Gummi liquida perluere C. 12, 50. 16. crassa linerunt C. 12, 50, 17. commis malit Rhodius ad Scribo c. 72. p. 134. neque Graeci aliter, puto, quam κόμμι. Sed in Plinii etiam MSS. commin saepissime let constantissime invenisse se testatur Harduinus ad 13, 11. s. 20. et alias.

Gumminat prunus P. Ian. 15, 20. Oct. 12, 6.

Gumminata arbor P. Oct. 12, 6.

Gummitione una contenti C. 12, 50, 17. gummitionem alteram non recipit ibid.

Gurgures montes V. 2, 1, 16.

Gurgulio longior in hircis probatur V. 2, 3, 2. ne gurgulionem rum-pas in vena secanda Veg. 1, 22, 5. — pro Curculione etiam scribitur, ubi vid.

Gustu panis bonitatem explorare C. 1, 8, 48. — pro sapore. sint pretiosi saporis, velut Aminei, vel certe non procul ab eo gustu C. 3, 7, 2. gustus cuiusque generis ut merus non misjus, condatur C. 3, 21, 10. gustus nobilis pretiosusque fuit C. 3, 2, 5. sordidus, vilis C. 3, 2, 5. pretiosus C. 3, 2, 18. magis aut minus probus C. 3, 2, 7.

Gutta Armeniaca an Ammoniaca? Veg. 5, 67, 2. Armoniaca Veg. 6,

14, 1. guttae storacis Veg. 6, 14, 1. *Vide in Storax.*

Guttatus color equi P. Mart. 13, 4.

Guttonarii equi pro Tottonariis, qui parum abeant a cottonariis Veg. 2, 28, 37 et 6, 6, 7. restituntur a Salmasio ad Capitolini Maxim. c. 3. p. 13. b. Haack. Sunt autem Trepidarii vel Tripediarii, mimis et celeris gressu quasi guttatiim procedentes. Confert Gr. σπικκῆζιν et ὑποσπικκῆζιν, et laudet Glossas, ubi Gutturium est βεζμός, προκοπή. Etiam colatorii a colandis liquidis dicti illi videntur, qui lardiores et molliores adhuc, et Asturconico gradu ambulant. Denique κάλπα, qua Graeci gradum tripediorum appellant, nomen habet a κάλπη vase, Gutturio. Gesner.

Guttur pro ingluvie avium, Kropf C. 8, 5, 17. 8. 7, 3. gutteris exasperatio Veg. 5, 65, 9. pro gutturis.

Gymnasia urbana Graecorum, eorumque partes V. 2 pr. 2. (in) Gymnasium dominum sequitur cleum V. 1, 55, 4.

Gypsata lagoena C. 12, 12, 2. gypsatum vas C. 2, 10, 16. 12, 16, 2. 12, 41, 4. P. Mart. 10, 10.

Gypso. gypsare vinum C. 12, 26, 2. 12, 36. operecula C. 12, 39, 2. 12, 10, 4. lagoetam C. 12, 41, 1.

Gypsum. gypso crasso linire operecula C. 12, 43, 6. 12, 16, 4. medicata vina P. O. 14, 11. gypsi flos C. 12, 20, 8. 12, 21, 3. flore sicco uvas obruunt C. 12, 43, 4. Gypsum contritum in sartura doliorum Cat. 39, 1. Sic utebantur Graeci στίβω i. e. λτύπη seu γύψω, uti Scholiastes Aristophanis ad Vesp. vers. 926. στίβωσι δὲ τὰ ῥήγματα τῶν ὑδρῶν τῇ λτύπῃ διαπλάττειν. Vinum gypso condire Graecis ignotum.

Gyrabit se difficile equus, convertit Veg. 3, 5, 2.

Gyro parvo decurrere C. 10, 226. — gyris altis ablaqueare C. 5, 9, 17, not. et ad 3, 4, 2. p. 538.

II

Habeo. cum cum numerum habet exclusum V. 3, 5, 5. vineam novellam ante brumam ablaqueatam habeto C. Arb. 10, 4. pampinatam habeto C. Arb. 11, 2. — habebis in solo opertam muriam C. 12, 6, 2. 12, 12, 1. habent oves triduo ieiunas V. 2, 11, 9. habeantur tepide C. 8, 5, 19. si minus pure habita est apis C. 9, 5, 2. — habebit vitandum C. 11, 1, 24. custodiendum C. 12, 3, 7. illud praecipendum habeo C. 11, 50, 13. 2, 15, 9. — habeo dicere C. 5, 8, 7. — habendum canes paucos V. 1, 21. — habere urbem, habitare V. 3, 1, 1. praedia V. 4, 16, 2.

Habix. vid. Avia.

Habitis arbori et iugo C. 3, 2, 8.

Habitacula avium P. 1. 23.

Habitatio ut delutetur Ca. 128. habitationis mansiones ut constituendae P. 1, 9, 1.

Habitus totius incrementum aufert educatio C. 7, 12, 1. foedi mulier C. 12, 1, 1.

Habundare pro Abundare perpetuo fere MSS. Leid. et Lips.

de Haedis V. 2, 3, 8. maximi et pulcherrimi sunt in media Caprasia V. 2, 3, 4. ut alendi P. N. 13. 8. — caelestes V. 2, 1, 8. 2, 3, 7. oriuntur C. 11, 2, 73.

pro Haematites est Ematites Veg. 6, 12, 3.

* Haerediolum C. 4 pr. 13.

Haeredium, rectius Hered. V. 1, 10, 3.

Halcyonii dies C. 11, 2, 21. Ab halcyonis avis nido derivant quidam, quod in mari halcyonium dicitur vari

generis ut ex Plinio libro 32. et Ovidii Medicam. Faciei vers. 78. apparet.

Halec et acetum Ca. 58. halecem vel allecem etiam lego pro allicem Veg. 3, 49, 3.

Haleculas tabentes C. 8, 47, 42. hallecula tunsa C. 6, 8, 2. allecula rivalis C. 8, 45, 6.

Halesi Sicani flores C. 40, 268.

Halicastrum far C. 2, 6, 3, 2, 9, 8.

Halitus septentrionis eligendus P. Jul. 4, 4. halitu caloris vivido C. 9, 43, 4. malorum corrumpuntur acini C. 42, 43, 8. solis torreret C. 4, 22, 5.

Hallucinantem pastorem decipit fur C. 7, 3, 26. ubi Edd. primae rectius halucinantem habent. Graecum est ἄλη, ἄλῶν, ἄλῶσσω, ἄλυσσάω, ἄλυσμαινῶ. hinc ἀλυσχά Hesychio ἀπηδία, χάσμασι, Hippocratis ἄλυσος et ἄλυσμός. Hinc latium alucinari.

Hamae Ca. 435, 2.

Hamulam lymphis habilem C. 40, 387. Virumque ex Gracco ἄμη dicitur.

Hara suum V. 2, 4, 44. C. 7, 9, 9. anserum V. 3, 40, 3. C. 8, 43, 3. 8, 44, 6 et 9. P. 4, 30, 2.

Haris satio C. 40, 244. vid. not.

Harundo cum deriv. saepe est in MSS. pro Arund.

Harpes. vid. Arusp.

Hastilis de vepribus C. 4, 42, 1.

Haud facile dixerim C. 44, 4, 9.

Havens agrestis Veg. 5, 44, 14. vid. Avena.

Hauriunt cibos integros pisces C. 8, 47, 44. haurienda ubera agnis permittere P. N. 43, 2.

Haustus profundi puteus C. 4, 5, 4.

Hebetata humus torpet C. 3, 44, 2.

Hebetes in voluptate admissarii C. 6, 36, 3.

Hedera agrestis vide agrestis.

Helenium ad Pallad. p. 210. graece ἑλένιον, ἱνδία.

Heleoselinon, opii genus P. Apr. 3, 2.

Heliotropiorum natura [V. 4, 46. heliotropium vocamus intubum agreste Veg. 5, 41, 2.

Helle. Helles portitor C. 40, 455.

Hellebore nigro necantur mures P. 4, 35, 9.

Helops. vid. Ellops.

Helvenaciae vites C. 3, 2, 25.

Helvenaci generis palmites C. 5, 5, 46.

Helveolum minusculum Ca. 6, 4. V. 4, 25. vinum ut fiat Ca. 24, 2.

Heluere vide Eluere.

Helvolae vites C. 3, 2, 23. Bituricis fructuum opimitatis respondent C. 3, 21, 3. vid. Helvus.

Helvus. helvo colore boves V. 2, 5, 8. ab hoc vocatae Helvolae vites C. 3, 2, 23.

pro Hemina, Eminae fere est in Vegetio Corbeiensis.

Hemisphaerium V. 3, 5, 47.

Ενη και νέα luna V. 4, 37, 4.

Heracleae emporium V. 2, 9, 6.

An eadem de qua Dionys. Halic. 4. 41. πολίχνην ἐπώνυμον αὐτοῦ (de Hercule est) κτίσας, ἐνθα ὁ στόλος αὐτῷ ἐναυλοχεῖτο, ἣ καὶ νῦν ὑπὸ Ῥωμαίων οἰκουμένη Νίξας πόλεως καὶ Πομπηίας ἐν μέσῳ κεμένη, λιμένας ἐν παντὶ κατὰ βεβαίους ἔχουσα.

Herba satis noxia C. 2, 42, 6. herbarum conditura C. 42, 7, 2. 42, 43, 2. herba rubia Veg. 6, 45, 2. inter adstringentia vid. not. nostris Rüe, Krapp. Gesner. sanguinalis πολύγονος C. 6, 42, 5.

Herbidi campi V. 2, 4, 46. C. 6, 27, 3. herhidiae segetes C. 4, 6, 22.

Herbum, et erbum id est ervum, ὄροβος P. 4, 24, 3. 4, 34, 5. et lau. 8. Iens. ubi al. ervum it. F. 7. ita Veg. 3, 43, 7.

Herculanae ficus Ca. 8, 4.

Hercules aurea mala ex Africa in Graeciam exportavit V. 2, 4, 6.

Here pro heri V. 2, 4, 1. not.

Herediolum C. 4. Praef. 13. not.

Hesperia C. 4, 3, 7.

Hesperidum mala V. 2, 4, 6.

Hesperus ore corusco C. 40, 290. to ornithone V. 3, 5, 17.

Hetrariae ager pioguis V. 4, 9, 6. boves C. 6, 4, 2.

Eξάγων V. 3, 16, 5. C. 5, 2, 10.

Hexasichum hordeum C. 2, 9, 4.

Vide in Hordeum.

Hiasceotes nuces Ca. 472. sic dis-
biascentes arbores Ca. 42.

Iiberi solum mutarot C. 4, 3, 6. vid. Iberi.

Iibernant greges in Apulin V. 2, 2, 9. hibernatum reducit furcillas V. 4, 8, 6.

* Iibernus oriens C. 4, 16, 2. hibernae fici Ca. 8, 4, 5, 10, 10. hiberno servantur mella P. N. 8, 4. ut verno.

Ilic. Haec rei. Ca. 44, 3. Ilon aliter formula solennis V. 2, 3, 3. Hi antiquis opponuntur V. 4, 13, 6 et 7. Haec ad ea quae praecedunt refertur, illa ad ea quae sequuntur C. 6, 35, 2, 7, 5, 4, 7, 13, 8. Haec ad remotius, illa ad propinquius C. 4, 27, 2. ita Ilic ad remotius C. 6, 20. Haec complectitur plura praecedentia Ca. 8, 2. Hisdem diebus P. S. 13, 2. et perpetuo fere hi et ii, his et iis etc. miscetur in MSS.

Hiemales dies C. 44, 4, 24. hiemalia loca P. 4, 9, 4.

Hiemat (oselum) C. 41, 2, 4. 41, 2, 20. 41, 2, 78. 41, 2, 84.

Hiematio V. 3, 16, 34.

Hiens quod initium, quot dies habeat V. 4, 28, 4. C. 41, 2, 84. bipartita C. 44, 2, 5. placida, violenta, praefrigida P. O. 5, 2. hieme quae faciunda Ca. 37, 3. V. 4, 37, 3. 4, 34, 4. demunt columbis cibum me-

dium V. 3, 7, 9. hiemi C. 5, 9, 14. Ex Graeco χεῖμα. ut ex χεῖρ hēr.

Hilaris vitis C. 3, 2, 10. sagina adiosarius C. 6, 27, 9. hilares horti C. 40, 293. Graece ἰάσω, ἰάσω, ἰάσος.

Hilaritas diei C. 9, 14, 18. i. e. serenitas, tepor.

Hilarius pullulant viciae C. 4, 27, 4.

Hilaro. hilarat mansiones cursus solis P. 4, 9, 4.

Hinnus ex equo et asina nascitur V. 2, 8, 4 et 6. ubi Edd. primae hinculus habent. Graecam ἵνλος, ἱνίβρος Hesychii pertinet ad generis cervini hinnuleum. C. 6, 37, 5.

Illo. hiat rimis C. 9, 8, 14. hiaot semina aestibus C. 2, 9, 18.

Ἰμιατοῖ medici pecorum potissimum appellati V. 2, 7, 16.

Ἰμμεν Ἀρνοῦ V. 2, 4, 9.

Hippocentaurum Vide in Hypotaenium.

Hippocrates multa oppida in pestilentia servavit V. 4, 4, 5.

Ἰπποζανὴς venenum C. 6, 27, 3. not.

Hipposelinum apii genus P. Apr. 3, 2. atrum olus C. 44, 3, 36.

Hirpi an Hirpi? Lucilii mentio V. 2, 4, 2. not.

de Hircis V. 2, 3, 2. hirci singuli quot capris sufficiant? V. 2, 3, 44. Libero immolati V. 4, 2, 49. admit-
tendi quales et quando? P. N. 43, 7.

Hirnea fictilis Ca. 84. vid. Erneum.

Hirrius praetor V. 2, 5, 5. eius piscioae V. 3, 47, 3. In priore loco ante Victor. erat Hirtium, et totus locus est vitiosus; in altero Edd. primae Hirrius, ut etiam in Plinio 9, s. 81. sed Codd. Hirrus. Videtur esse C. Luccius Hirrus, de quo Ciceronis locus posuit claris. In Caesaris B. C.

4, 15. vitiose est *Vilellem Hirrum* *Eratis ex Pompeianis*.

Hirsuta rusco C. 10, 374. hirsutum pecus C. 7, 2, 6.

Hirtiola v. Irtiola.

Hirta plumis femora Ca. 8, 2, 10. hirtae oves pellitis oppon. V. 2, 2, 49 et 2. 11, 7. hirtum pecus C. 1 pr. 26. et 7, 4, 4. *opponuntur his molles, mollis pecus*. Graece πρόβατα μαλακὰ κοιμυνόμενα ap. Demosthenem contra Everg. p. 1155. hirtae sepes C. 10, 27.

Hirudini haustae remedium C. 6, 18, 1.

Hirundinis advenius C. 11, 2, 21. 11, 3, 5.

Hispania V. 1, 13, 6. 1, 14, 4. Boetica C. 2, 11, 12. ulterior V. 2, 4, 11. Hispaniae sacer mons C. 6, 27, 7. in Hispania citioris putei pro granariis V. 1, 56, 2.

Hispanica vitia C. 3, 2, 19.

Hispaniensis Attilina V. 2, 4, 11.

Hispanieoses molae Ca. 10, 4.

Hispanus sal C. 6, 17, 7. Hispanum oleum P. Iul. 9. Hispani equi Veg. 6, 6, 4.

Hispidi cinara C. 10, 235.

Histones V. 1, 2, 21. *textrina*, loca ubi sunt ιστόι. Vocabuli auctorem alium desideranti Gesnero indicasset Suidas. Hinc enim ιστικός και ιστώνος, ἐν ᾧ οἱ ιστοί. ubi malim ιστών και ιστώνος. In Polluce 7. sect. 28. ιστών et ιστώνον ponitur cum auctoritate; quam dabit etiam Polyaeus Strategem. 6, 1, 5.

Historiae loquuntur C. 1, 4, 2.

Ιστορικὸς demonstrare V. 3, 16, 3.

Hoedus vid. Haedus.

Holce ὀλκή, vid. Olce.

Holeonia vitis, Vide Horeonia.

Holus pro olus saepe libri Columellae et Varronis.

Homericus Melanthius V. 2, 3, 1.

Homerus est Maeonius ille Deus C. 1 pr. 30.

Homo bulla V. 1, 1, 1. in homines singulos Ca. 57, 2. homines xvi Ca. 11, 1. homines, servi aut liberi V. 1, 17, 2.

Honesti animi in equo documenta C. 8, 29, 1. — honesti omnibus partibus asini V. 2, 6, 2. honestior cultura ager V. 1, 4, 2.

Honorarium vinum Ca. 145, 3. Sic nostri Ehren-Wein, quod honoris causa ut lautia quondam offertur hospitibus magnis publice. Gesner.

Horeonia vitis Plinii eadem videtur, quam Codd. holeoniam vocant et oleginiae C. 3, 2, 27 substituant. Vide not. p. 141.

Horda s. forda V. 2, 5, 6.

Hordeacea pira C. 5, 10, 18.

Hordeum ubi serendum Ca. 35, 2. C. 2, 9, 3. eius genera C. 2, 9, 16. cantherinum C. 2, 11, 8. P. S. 4. it. 8. 1. P. O. 1, 2. Galaticum C. 2, 9, 8. P. Jan. 4. P. 8. hexastichum C. 2, 9, 4. maturum P. N. 1, 1. hordeum puro aluntur equi C. 6, 30, 1. De hordeo romano vide diapaata ad Colum. p. 80. Nudum seu glabrum praecipue adhibuisse Romanos puto; de quo Hesychius: ἀτυπῆδης κριθαί, ἀπίτροποι, λεγόμενοι ἀλίτροποι. Hordeum nudum distichon (*escurgeon*, *suarillon*) et recens et siccum equos purgare, docet Gilbert in Biblioth. physico econom. année 1791. T. I. Pontedera sententiam ipse mutavit in Postumorum T. I. p. 28. ubi ait, hordenm apud Graecos et Romanos vulgatum posse videri, quod nostri Zeopyrum et *Triticospelum* vocent, cuius grana glabra, nitida, pura nullisque glumis vestita in area flagellia exterantur. Verum aliter esse et videri rem accuratius inspicieoti. Nuda hordea dici, tum, quia glumae, quae

grana sequuntur firmiterque ita cohaerent, ut cortex seminis habentur, tum etiam, quia in spica matura nuda apparent, quae in tritico et siligine glumae circumdant. Italoium nudum vocari a Theophrasto. Quae ergo glumae in tritico et siligine spicarum affixae grana firman, neque dum hiant emittendo semen, delabuntur; caedem in hordeo et lolio coniunctae cum granis et caducae fulcris destituta et nuda et infirma relinquunt. Quare praeceptum est ab agricolis, ut maturius demetatur hordeum, quod nulla vestitum palea granum eius celeriter decidit. Igitur vulgare Italiae hordeum esse id, quod Columella hexastichum et cantherinum dixit; hordeum flosculis omnibus hermaphroditis seminibus decorticatis apud Linnaeum. Contra distichon seu Galaticum hordeum esse id, quod vernacula Italiae consuetudo *Scandela* nuncupet, Linnaei distichon. Hinc emendandum esse Plinii locum 18. c. 7. *Galliae quoque sum genus furris dedere, quod illic Bracem vocant, apud nos Sandalum nitidissimi grani.* Ex Gallico *Bracem* derivat Pontedera bellariorum genus dictum vulgo *Bracedello*, quod ex hordei distichi farina olim a Galliae Cisalpiniae incolis factum fuerit. De Brace et scandela confer etiam Cangii Glossar. latinum. Hordeum denique glabrum Turanii apud Plinium Zeopyron esse ait Pontedera, quod hordei nudi specie complecti videtur Linnaeus. Denique de pane hordeaceo addo locum Luciani de Macrobija 5. ubi de Chaldaeis: *τούτους μὲν καὶ πρῶτον ἄρτον χρῶμενους, ὡς οὐκ ἐκείνης τοῦτο φάρμακον, οἷσθε φασι οἷα τῶν τοιαύτης δίαιταν καὶ τὰς ἄλλας ἀσθενείας ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἐργαζόμεναι.*

Hordicalia, festum V. 2, 5, 6. De hia ita Ioannes Laurentius Lydus *περὶ μηνῶν* p. 97. *τῇ πρὸ δεκάπεντα καλανθῶν Μαιῶν οἱ ἀρχιερεῖς ἐπὶ τὸ δέκτρον γενόμενοι ἄνδρα ἐπὶ τὸν δῆμον ἐβρύπτουν καὶ περὶ τὰ σπώριμα δὲ ὑπὲρ εὐκτηρίας ἱεράτευον, καὶ ἐξωδόν τῆς πόλεως ἐπὶ ὠρσμένους σταθμούς πύχοντο ἱερατεύοντες δῆμους, ὄνομα δὲ τῇ θυσίᾳ Φορδινάλια· τοὺς γε μὲν σταθμούς μελέριαις πατρίως ἐκάλουν.*

Hornoënae nubes Ca. 17, 2. plantae C. Arb. 30, 4. virgae C. 5, 6, 33. *sed utroque loco al. annotinae.*

Horologium Athenis V. 3, 5, 47. si Horreat animal apertis dentibus Veg. 3, 33, 4. horrendi odoris P. 4, 48, 4. P. N. 20, 4.

Horreum, quo confertur omne rusticum instrumentum C. 4, 6, 7. P. 4, 49, 4. *de vini cella, itemque supellectili servandae* C. 42, 2, 2. *ex graeco θάλαρα. Est quodvis receptaculum, ex graeco ὄριον.* horreum pensile C. 42, 50, 3.

Hortamen clamoris ac verberis timentea P. Mar. 44, 3.

Hortensis lira C. 9, 4, 4.

Q. Hortensius pavones primus posuit V. 3, 6, 6. V. 3, 43, 2. eius placentiae V. 3, 47, 5.

Hortus ubi faciendus C. 40, 6, 44, 2, 8 et 9. P. 4, 34, 4. muniri ut debeat C. 44, 3, 2. ut dividi C. 44, 3, 43. *Quin totum caput hortorum disciplinam habet.* P. 4, 34, 7. quibus plantis conserendus in suburbano Ca. 7. quando coli incipiat, et quomodo P. Mar. 9, 4. C. 40, 35. quando pastinari P. Sept. 43, 4. hortis in collibus ut tractandi C. 40, 450. medicinae hortorum C. 40, 337. P. 4, 35. — iu hortos distinctae vineae C. 4, 48. *not. De etymo et scriptura vide ad V. 4, 31. Col. 5, 9, 4.*

Hospite gemma P. ius 33.

Hospitales aves tuas adhuc ructor V. 3, 2, 3.

Hospitilis infestare rem familiarem C. 4, 5, 7. — hospitia apium P. Apr. 8, 2. — hospitium aquae praebetur in cisterna P. 4, 47, 2. cancri sol tenet P. Iul. 6. virgulta quae quibus praesent P. ins. 49, *conf.* 100.

Hostiae sanitatem non stipulantur emtores V. 2, 5, 44.

Hosticus C. 4 pr. 49.

Hostus quid? V. 4, 24, 2. *Ab hauriendo derivat vocabulum Turn.* 25, 49. *et a Gallis hostam etiam vocari ait vas vinivinum, quò vinum gestatur.* Gesner. hostus nequam Ca. 6, 2. *not.*

Humanitate aliqua literis imbuti V. 4, 47, 4. *not.*

Humectare os diductum agni pressis papillis C. 7, 3, 47.

Humectus locus Ca. 6, 3. campus P. F. 40, 2. humecti saporis vinum P. Q. 44, 48. humecta qualitas aestatis P. 4, 6, 16. humectum caelum P. S. 6.

ab Humeris decerpenda semina arborum C. Arb. 20, 4. *add.* Arb. 3, 4. Cf. ad 3, 40; 5.

Humescit solum P. S. 40, 3.

Humidus malleus s. morbus Veg. 4, 3, 4, 40, 4, 3, 2.

Humilis positio C. 4, 4, 6.

Humo, humantur talesae h. e. totae immerguntur terra superveniente C. 5, 9, 4. *not.*

Humor concipitur C. 4, 6, 5. extrahitur C. 4, 6, 44. salus in agris ut corrigatur P. S. 3, 4.

Humus destituta C. 2, 4, 3. humi natura h. e. terrae C. 4 pr. 2.

Humnisci equi Veg. 6, 6, 2 et 5. et 6, 7, 4. *not.* p. 407.

Humorum equi neglecti, duri tamen Veg. 3 pr. 4.

Hyacinthus caelestis huminis? C. 9, 4, 4. qui iris vel gladiolus dicitur, similitudine foliorum P. 4, 37, 2. hyacinthos caeruleos et niveos C. 40, 400. ferrugineos C. 40, 305.

Hyacinae pellis superstitiose adhibita C. 2, 9, 9. P. 4, 35, 44. P. S. 3, 4. *vid. etiam Io. Rhod. ad Scribo.* c. 472. p. 260. *De usu superstitioso hyacinae pellis, phocae, et bulborum contra tonitrua testatur etiam Ioannes Laurentius Lydus περί μηνών* p. 54. ubi φώκας corrige pro φώλκας ex altero loco p. 427.

Hybla Siciliae C. 9, 44, 49. C. 40, 470.

Hydromellis confectio P. Iul. 7. Cf. ad Col. 42, 42, 3. *in Adlendis post Palladium.*

Hydrophoba animalia Veg. 5, 30. hydrophobos facit morsus canis rabidi Veg. 5, 83, 4.

Hydropicus bos Veg. 5, 26, 4.

Hydrops C. 7, 7, 3. animalium Veg. 5, 24.

Hymettus mons Atticae C. 9, 2, 4.

Hymetti Actaei mella C. 40, 386.

Hyoscinii semen C. 6, 38, 3.

Υψηλὰ οὐα V. 2, 4, 49.

Hyperionis aestu flagrans C. 40, 400.

Hypochysis. suffusio oculi Veg. 3, 47, 2.

Hypocoriasis *vid.* Core.

Hypomelidum descriptio, satio, cultura P. D. 4, 4. *Vide not. et Epimelis.*

Υψηλὰ Βολι Μενδεδί C. 7, 5, 47. *sed vide χειρόκρητα.*

Hypotaenium Veg. 2, 48, 2. *not.* Erotianus in Glossario Hippocratico: Τράχυν τὸν ὄρεον, ὅτι περ καὶ ἰσπύριον καλεῖται.

Υς sus V. 2, 4, 9.

Hyssopites vinum C. 42, 35.

I

I sive *i*. *paneto utrinque inclurum*, *Id* est significat. *vid.* Veg. 3, 32, 3, 36, 2, 3, 60, 1. etc. etiam in *Cod. Lips.* C. 8, 3, 1. et alias. Gesner.

I. S. an 45 s. xv? Ca. 14, 5, 18, 2, 150, 4.

Iacca, Veg. 2, 28, 5, not. et *Occa*.

Iacche dulcis C. 10, 426. *Iaccho* potanti grata C. 40, 235. multo *ma-*
defactus C. 40, 305.

Iacencia animalia (de piscibus) C. 8, 47, 9.

a Iacio composita uno tantum i seri-
buntur in MS. ut *cicit*, *abicere rel.*

Iactare ventilabris C. 2, 10, 14.
iactando ventilare oleam V. 4, 55, 6.

Iacturam pati C. 1 pr. 14. *restituere*
C. 44, 1, 28.

Iactua. iacta frumenta C. 2, 2, 46.

Iaculator Iupiter imbres C. 10, 329.
quo ventilator tam *iaculabitur* C. 2,
40, 14.

Iaculus. iaculi funes C. 6, 2, 4. *ut*
rete iaculum.

Iana, luna V. 1, 37, 3.

Ianitor catenatus C. 4 pr. 10.

Ianuarii mensis descriptio et opera
C. 44, 2, 3 et 6 it. 94.

Ianus. Iano strues commovetur
Ca. 134, 2.

Ibericum mare C. 8, 16, 9.

Ibbero gurgite mersit C. 40, 295,
Iberi solum *mutarunt* C. 4, 3, 6.

Ibi complectitur plures locos, de
quibus actum Ca. 9. *ibi mittes pro eo*
P. Apr. 8, 3.

Ibiscus, althea P. O. 44, 41.

Ixosoposia aquatiliu anima-
lium receptacula C. 8, 1, 3.

Ictericis inmenti signa Veg. 5, 55, 1.

Ictus et ductus opponuntur C. 4,
25, 3. *ad ictum intumescere* C. 6,
44, 3.

Idem agrum quod hominem Ca.
4, 6.

Idusensem dividunt, et in pleni-
lunium incidunt; hinc usque ad Idus
saepe est pro: crescente luna.

lectura pro eiectione Veg. 3, 45, 48.

Iecur ascribis ut tenerescat P. 1,
30, 4.

Ieiunium hiemis C. 7, 3, 11. *ieiun-*
io laborans terra C. 3, 42, 3. *ieiunia*
terrae saturare C. 40, 82.

Ieiunus tofua P. 4, 5, 1. *ieiuna ma-*
cies corticis P. Mar. 10, 21. *ieiunior*
pars omnis humi C. 2, 4, 7.

non Ignava ut non resiatat V. 5,
45, 7.

Ignescit amor C. 40, 241.

Igneus. ignea sacvitia de morbo C.
7, 5, 46.

Ignem adolere torpua C. 42, 31. —
quanto minus ignis habet hoc astrum
de luce lunae V. 4, 37, 3. — *ignis*
sacer ovium morbus C. 7, 5, 46. Lu-
cretius libro 6. simul ulceribus quasi
inustus omne rubere corpus, ut est
per membra sacer cum diditur igois.
Cf. Galli *Paulet sur les Maladies*
Epizootiques P. II. p. 245. ubi *mal*
rouge audit. Cf. *ibid.* p. 264. et 287.

Ile. Ila ducere spissia pulsibus,
lenticia, Veg. 5, 64, 4 et 2.

Ileos morbus unde dictus? Veg. 2,
44, 2. *ileum pati* Veg. 2, 20.

Ilex spinosa ab altera non spinosa
diversa, C. 6, 3, 7. minor et proliza
C. 9, 4, 2. *Minor eadem est et spinosa*
Linnaeo ilex aquifolia, foliis spino-
sis. Altera igitur seu proliza est tan-
tum in pabulo pecorum, Bauhini ilex
arborescens, Linnaeo quercus ilex. Graece
haec et Linnaei coccifera quercus πρι-
νος vocatur. Theophr. H. P. III. 16.
πρίσι καὶ παρὰ τὴν βάλανον κόκκον
τινὰ φασκεῖν. Hinc Simonidea ve-
lum coccineum ὕγρῳ περιπαύον πρί-

you εὐθι ἰσιθάλλει dixit apud Plutarch. Thes. c. 16.

Iligneam frondem legere Ca. 5, 7. C. 44, 2, 82. ilignei frutices C. 7, 6, 4. iligneae frondes C. 6, 3, 5. iligneae folia C. 6, 3, 7. manubria ferramentorum C. 44, 2, 92. *folia proluxae ilicis sunt in pobulo praecidia.*

Illacrimat fons C. 40, 25.

Ille ad propinquius relatum, hic ad remotius C. 4, 27, 2. — illae rei Ca. 154.

Illecebrae ciborum P. Mar. 42, 2.

Illectus nimio favore priscorum C. 2, 4, 2.

Illobatum robur C. 42, 4, 4.

Illiciendi vis in eribace V. 3, 46, 23.

propter Illicium V. 2, 7, 6. illicium apibus apiastrum V. 3, 46, 22 et 34.

Illigatus fusti fasciculus C. 42, 49, 4. illigata sparto mala C. 42, 44, 5. viti vasa C. 42, 43, 7.

Illogo. illegant se capreolia pampini C. 4, 44, 4.

Ilлимare vel inlimare pro illinere Codd. Col. 9, 7, 4. *gummi inlimare* C. 42, 52, 47. *dat Codex Pontederus in Postumia pro linere.*

Illinire creta figulari C. 42, 44, 5.

Illinitum et mistum aqua ciminum C. 7, 43, 2. illinitae luto Punico frondes C. 9, 7, 4.

Illis cruribus pinguiores sunt columbae V. 3, 7, 40.

Illiterati villici commodum C. 4, 8, 4.

Illutos sudor C. 7, 3, 4. *ex Virgilio. vid. Illutus.*

Illuminari fenestellis C. 8, 3, 3.

Illustris agricola C. 7, 2, 4. celeberrima fama C. 3, 3, 3. illustre horreum C. 42, 2, 2. illustrissimus quisque de antiquis pastor V. 2, 4, 6.

Illutos vinaceos Ca. 447.

Illuvies obesa C. 7, 40, 6. *ubi edidi inglavies.*

Illyricae mulieres robustae V. 2, 40, 7. Illyricae iridis uncia Veg. 4, 44, 5. *vid. Iria.*

Imago aurea V. 4, 2, 40. imaginem suam in aqua videntes equae iuani amore capiuntur C. 6, 35, 4. — Intago i. e. echo V. 3, 46, 42.

Imbecilla arbor C. 5, 10, 2.

Imber vini adspargitur farri P. 4, 29, 2. *conf. 4, 35, 43.* primus vespertini roris P. N. 43, 4.

Imbrex. in imbrice ponitur succus P. Mar. 45, 4. Col. 2, 2, 9. supini imbrices. imbricibus ferreis desuere cupam Ca. 24, 3. *unde formam cognoscas. Cf. Vitruv. 5, 10. ab imbre dicti, quem colligebant et egerebant extremis tegulis adiuncti. Hinc Plinius 35. cap. 42. primusque personas tegularum extremis imbricibus imposuit. Festus: ambrices tegulae, quae transversae asterilius et tegulis interponuntur. Quem locum Gesser cum Turnebo male ad Gallorum Lambris referebat.*

Imbridium caelum P. Ian. 43, 2.

Imbrifer caeli status C. 5, 5, 4. C. 7, 6, 4.

Imbuere dolia Ca. 69, 4.

Imitatio aliorum nova quoque tentare debet experimenta V. 4, 48, 8.

Immanis numerus annorum V. 3, 4, 3.

Immature nimium C. 44, 2, 3.

Immensum est, h. e. nimis longum P. Mar. 27. immensis temporibus permanere C. 44, 3, 4.

Immeo. Immeat aqua cisternis P. 4, 47, 4.

Immergere terrae de vite C. 5, 6, 30. immergeri C. 5, 9, 3.

Immittitur viti palme h. e. *adactitur* V. 4, 34, 3. *vid. no.*

Immolare, ὀφείν V. 2, 4, 9. im-

molandi initium a suillo pecore V. 2, 4, 9.

Immota semina C. 5, 5, 7.

Immunda mulier, *menstruata* P. Mar. 9, 44. no.

Immune pecus C. 9, 45, 4. i. f. *des* not.

Impares trapeti Ca. 3, 5 *supervacanei Scal. ad V.* 4, 4, 7. *περισσολ*. — numeri imparis superstitio P. 4, 27, 4.

Impasci prato C. 2, 48, 4. C. 6, 5, 2.

Impatiens vetustatis vinum C. 3, 24, 6. impatientissimum frigoris animal ovis C. 7, 3, 8.

Impeditio C. 4, 43, 4.

Impedo. impedaunda statuminibus vitis est C. 4, 46, 2.

Impensam vitare C. 42, 57, 5. *reficere V.* 4, 2, 8. fere nullam possit olea C. 5, 8, 4. impensas amplissimas possunt vineae C. 3, 3, 8. frustrari C. 4, 4, 2. — Impensam testaceam subter inducia P. 4, 9, 4. 4, 43, 2. 4, 40, 5.

Imperator appellatur Praetor propter quaestoris sui victoriam V. 2, 4, 2.

Imperata aliarum rerum V. 4, 47, 8.

Imperare crudeliter C. 4, 8, 40. imperandi parum prudentes C. 44, 4, 6. — imperare vitibus C. 3, 3, 6. 4, 24, 24. 4, 29, 42. not.

Impetere soleant accipitres V. 3, 7, 7. *ubi antea erat* item petere. Cf. V. 3, 46, 8. not.

Impetiginis remedia C. 6, 34, 2. Veg. 3, 54. ab impetu dicta.

Impicare amphoram C. 42, 29, 42, 43, 4.

Implastratio et implastrare pro *etmpl. saepe MS.*

Implicatus bos Veg. 5, 28, *videtur, qui riget, et flectit ac difficulter.* Cl.

Platnero placebat *ἐμπληκτος*. Gesner.

Impleo. implent napi et rapa rusticos C. 2, 40, 22. tres modii seminis iugerum C. 2, 40, 49. *vid.* Occupo. se uvae C. 42, 39, 4. implente utero C. 6, 4, 3. *vi. no.* impletur tota messis *h. e. perficitur* P. lun. 2, 4. implendis foeminis idoneus C. 7, 6, 3. 6, 27, 9. 8, 5, 25.

Implicare carminis legibus C. 44, 4, 4.

Imponunt, *interponunt* V. 4, 26, imponere alteri formam sui coloris P. O. 44, 40. imponi potest loco gracili forma prati P. S. 40, 4. — imponitur equus C. 6, 27, 40. equae admissarius C. 6, 36, 4.

Imporcare solam C. 2, 40, 6.

Importunius fluere, *celeriter, motu valido* Veg. 2, 28, 9.

Impositi ovibus arietes C. 7, 2, 5. *vid.* Imponere.

Impraesentiarum Ca. 444, 4. *Summam eorum, quae de hoc verbo disputantur, exhibet ad Sanctii Minervam Perizonius.* Gesner.

Impressionem facere in castra V. 2, 4, 4.

Impressae solo piscinae P. 4, 31. impressum foramen P. P. 47, 7. O. 8, 3. falce vulnus C. 4, 7, 2. impressis vulneribus C. 7, 44, 4.

Imprimit caecilia morsum C. 6, 47, 4. imprimere puteum P. 4, 34, 2. radici palum de buxo P. lan. 45, 48. salicis P. N. 7, 5. ne imprimatur iacentibus molibus solum C. 3, 43, 4.

Improb~~us~~, *intempestive, sero* C. 44, 2, 40. 2, 40, 24. non improbe concipit C. 7, 9, 3.

non Improbis genibus, *enormiter magnis* C. 6, 4, 3.

Improsperare cessit C. 4, 4, 46.

Imprudeos antiquitatis, *imperitus* C. 3, 48, 4. negotii C. 4 pr. 44.

ne impune abeat, *de persona* V. 4, 46, 5.

Imputant longe plus seminis iacti, quam quod severint C. 4, 7, 3.

Imputruit oleo mus C. 6, 47, 5.

Imus et unus confunduntur a librariis C. 4, 24, 4. 5, 6, 25. 5, 9, 13. 5, 14, 5. P. F. 12, 6. Mar. 10, 25. N. 7, 42.

In adolescentia V. 3, 46, 1. in decem diebus secundum partum V. 2, 7, 14. in decem annos pariunt boves V. 2, 5, 13. in ortu caniculae C. 4, 8, 1. — In Turanii sc. aedes V. 2, 11, 12. ut Gr. *σις διδασκαλίου ποτῆς* STIL. — In pabulo est ocimum, farago etc. V. 4, 23, 1. in quo genere sunt, h. e. *exempli gratia* V., 47, 1. *conf.* 2, 1, 12. Genera sunt vini, in quo Falerna V. 1, 65, 2. — in hoc nunc denique est, ut dici possit, *nunc ist es au dem* V. 3, 4, 2. — in hoc propterea V. 3, 1, 9. in quantum C. 3, 13, 19. — in dimidia parte agri collocare filiam nuptui, *doti* ei dare partem agri C. 4, 3, 6. — In *omnium* ante balneum et gymnasium V. 4, 55, 4. — In *saepe* motum cum ablativo, et cum accusativo quietem significat. Coquito ius fornacem Ca. 39, 2. in villam *ibid.* *vid.* no. in arborem relinquo Ca. 52, 1. in hominem V. 2, 1, 21. in parietes stantes V. 3, 14, 3. *Contra* in asserculo alligato Ca. 152. in fundo illata Ca. 146, 2. in quibus solent equas abigere V. 2, 10, 11. in agris redigere cives V. 3, 4, 4. conicitur in urceo C. 42, 24, 2. in navibus infundere C. 6, 4, 2. in naso introit polypus Ca. 157, 15. introitum facit in cancro C. 11, 2, 49. mittuntur in vasculo P. F. 25, 11. *pro quo* mittunt vasculis P. F. 25, 26. mittis in linteo P. F. 31, 1. in vasculo P. Iul. 8, 2. O. 14, 5. in dolio P. D. 14, 10. in metreta demit-

tis P. O. 14, 17. *ita* P. N. 19, 4. in aqua missum Veg. 1, 17, 16. *De hac confusione multa Barth. ad Calpurn. ecl.* 2, 59. *add. Morg. IV. 2. Librariis etiam quaedam hic tribuenda esse, non negarim; cum interdum Lugdunense MS. Palladii alterum casum substituit. Gesner.*

Inacto grege, *inducto* V. 4, 52, 2.

Inaedificare parietes C. 6, 37, 10.

Inaequabiles greges V. 2, 4, 22.

Inaequaliter maturescunt ova V. 3, 9, 8.

Inania plaustra V. 4, 20, 3.

Inarescit arbor ardore solis P. N. 7, 4. vulnus C. 4, 7, 2. inarescere patieris botryones iu vite P. O. 22. inaruerunt radices C. 2, 14, 2. inarrescentes fici C. 12, 15, 1.

Inaro. inarare fabalia pro stercore V. 4, 23, 3. arbores C. 2, 2, 11.

Inaugurantis regis somnium C. 1 pr. 9.

Incallat carnem Veg. 3, 27, 1.

Incautiones *vid.* Superstitiones.

Incanae barbae C. 8, 2, 9

Inearnari donec coeperit Veg. 3, 22, 3. *ubi alii Codd. concarnare.*

¹Incavare, *casum facere, excavare* C. 4, 25, 2.

Incendia aestatis P. 4, 4, 1.

Incendere annonam, excandescere V. 3, 2, 16. — agros P. 1, 6, 13. P. Aug. 4.

Incentiva tibia V. 4, 2, 15.

Incerniculum Ca. 13, 1.

Incernere terram cribro Ca. 48. C. 5, 6, 6.

Incertus dies C. 11, 2, 93 et 96. caeli status C. 11, 2, 97.

Incessit crepusculum C. 11, 1, 18. hominibus sterilitas annorum C. 2, 10, 1. tempestas C. 12, 2, 5. incesserunt frigora C. 12, 50, 12. siccitates C. 5, 9, 11. regionibus noxia animalia

C. 14, 3, 62. *Est ab incedo ut facesso a facio.*

ab Inchoato domos extruunt C. 4, 3, 1. *de novo.*

Inchoo. inchoamus fodere pastina P. D. 2. inchoante mense P. F. 25, 20 et 33. inchoantibus caecularibus diebus P. Iul. 7. inchoatur prima pampinatio C. 14, 2, 38. *De scriptura incolho saepius ad Varrohem et Colum. dictum.*

Iocidunt sentes corpus ovium P. Iul. 4, 3. iocidere faces C. 2, 22, 3.

Incipientes oves *h. e. gravidæ et partui proximæ* V. 2, 2, 8. C. 6, 4, 3, 7, 3, 46. 8, 44, 8. *not. Recte Festus: cuius partus sit incitatus. Est enim græcum ἀπαργάω a ἀπάργω, ἀπάρχω, unde ἀποργή et ἀπαργή et ἀπαργάω.*

Inciles fossæ Ca. 455, 4.

Incilia aperire Ca. 455, 4. *vid. no. excitare* C. 5, 9, 13.

Incipiunt an pro concipiunt? P. F. 26, 2. incipientes grossos decutere P. Mar. 10, 34. *Sæpe iocientes mutatum fuit a librariis in incipientes.*

Incisiones interiorum Veg. 2, 11, 2. *termina ventris. ut nostri Schneiden im Leibe.* Gesner. — Iocisio pro incisione sæpe est in MS. Col. Laps. v. g. 5, 11, 2. *rel.*

Incisura sarmenti P. Mar. 4, 2. incisuræ raporum C. 12, 54, 4.

Incitata libido P. Mar. 14, 4.

Incitare vitem prolixis flagellis C. 3, 24, 7. incitatur proceritas 4, 33, 5. incitetur vitis fossa frequentius P. N. 3. *add.* C. 4, 22, 3.

Inclinare ad illud, quod deterius V. 4, 9, 6.

Includere locum videtur esse implere P. Iun. 5, 4. includit frigus sata P. 4, 6, 12. includeoda pastinatio C. 44, 2, 47. post inclusum volatum *h. e. impeditum, interceptum* P. 4, 26, 4.

Inclutissimus dux C. 4, 4, 2.

Incolumitatem plantarum tueri C. 14, 3, 64.

Incomitatae vagantur virgines Illyricæ V. 2, 40, 9.

Incomium Veg. 6, 28, 48. *quid sit N. L.*

non Incommode se gerere C. 4, 8, 45.

Incomprehensibilis parvitas C. 40 pr. 4.

Inconditi fructus C. 4, 5, 6, 3, 2, 4.

Incontaminata facie V. 3, 9, 46.

Incocta vino P. Mart. 45, 4.

Incoenatus Ca. 427, 2.

Incorporatio C. 6, 2, 43. *sed vid. no.*

Incrementum, corpus, moles C. 6, 48, 4. ovorum maius facit C. 8, 5, 2.

incrementi latioris capita C. 14, 3, 34. maioris plantæ P. F. 24, 7. poma P.

F. 25, 22. surculus C. 9, 4, 2. ulpium, quæ allium C. 11, 3, 20. non

magni arbores C. 14, 2, 28. minuti pisces C. 8, 47, 44. parvi animalia C.

8, 45, 6, 9, 4, 8, 9, 5, 6. validioris herbarum C. 2, 48, 4. — ne possint capere

foramina plus nnius apic incrementum C. 9, 7, 5. — in micori arbore

incrementa maiora prove-niunt P. F. 47, 5.

Incremens vitis C. 4, 43, 2.

Incretas locum, ut cutis ad pulpas adhaereat Veg. 5, 47, 4.

Incruenta pax C. 9, 9, 7.

Incrustare ollam sapa et farre V. 3, 44, 5. maceriam laevi lapide aut

tectorio V. 3, 45, 4. *vid. Rhod. ad Scribo. c. 435. p. 207. Gesner.*

Incubant in cellis C. 8, 44, 9.

Incupare foetibus C. 8, 5, 40. incu-bandi tota ratio C. 8, 5, 5. incubandis

ovis gallinæ leguntur maiores P. 4, 29, 2. P. 4, 30, 2.

Inculcatis lapidibus C. 8, 45, 3.

pannis mudentibus *de vulnere* C. 6, 12, 2.

Inculcare pavula vel cylindro C. 41, 3, 34. foramen cinere P. 1, 35, 8. inculcetur paleis subiectis arena C. 2, 20, 1. *Vid. Reines. V. L.* 3, 4. p. 397. Gesn.

Incultus locus ut considerandus C. 2, 2, 8.

Incunatus pro inquinatus not. ad Var. 3, 16, 34. Col. 8, 5, 19. Ita Codd. coque pro quoque, lieidus pro liquidus, condam pro quondam, oblicus pro obliquus, scalentes pro aequalentes, inicae pro iniquae, secar pro sequar, aecoreus pro aequoreus, licerat pro liquerat.

Incumbunt acrius in causas dilati fervoris tauri P. Mar. 11, 6.

Incurro. si aliquis casus incurrerit P. 1, 8, 1. incurritur grande dispendium P. F. 20, 1.

Incursum solis C. 1, 6, 22.

Incurvat pavo amietum gemmantis caudae P. 1, 28, 2.

Incustodita regio, neglecta, inculta P. N. 4, 2.

Incus lapis Col. 7, 1, 3. *molae, vel recens asperatus, μὲν ὄξυς, vel rudis, nonnullum asperatus.*

Indagante capere feras legebatur C. 5, 1, 2.

Indagator apum C. 9, 8, 12. indagatores aquarum C. 2, 2, 20. *Anatolio Geop.* 2, 10. *sunt ὑδρογώνοντες, Gesn.*

Indescriptus C. 3, 21, 4.

Index. indicem operis lecturi C. 12, 57, 6. indices libros tres scribam V. 1, 1, 4.

India molibus ferarum mirabilis C. 3, 8, 4.

Indidem lavito Cat. 25, 1. *h. e. ex eodem.*

Indigena bos C. 6, 2, 12. indigenae coloni C. 1, 7, 3.

si Indigeant pabuli C. 7, 11, 3. *de* C. 12, 2, 3. indigens ciborum C. 8, 14, 8. indiget hoc genere P. Iul. 4, 1. *i. e. deest hoc genus.*

Indigestione ciborum corruptus sanguis Veg. 1, 21, 3. ab indigestione febricitare Veg. 2, 7, 1.

Indigesta ex hordeo animalia Veg. 3, 53, 1.

Indignantissimus servitutis C. 8, 17, 7.

Indignatio recens Veg. 2, 35. indignationem ex aliqua necessitate contrahere Veg. 3 pr. 3. indignatio vulneris 3, 13, 2. indignatione caloribus distumpitur membranula Veg. 3, 46, 5. nulla indignatione prodit iniuriam oculus 2, 16, 6. indignationis tumor Veg. 3, 29. indignationes oriuntur ex tortura Veg. 3, 55, 1. 5, 35, 1. vesicae Veg. 5, 14, 1. *Etiom Coelius Aont.* 3, 3, 13. ne tumentia indigneant.

Indigni saporis vitis Pall. 4, 8, 2.

Indigus plantarum P. Nov. 11.

Indiligentia vide indulgentia.

Indiscretus V. 3, 1, 7.

pro Indiviso Cat. 137.

Indo. indere coronam in focum Cat. 143, 2.

Indoles mentis C. 4, 9, 2.

Indomitus iuvenens, nondum domitus C. 6, 2, 9. — eibus C. 10, 232.

Indormio. ne indormiat usus maxillarum Veg. 5, 23, 15. *h. e. ne indurescant nervi.* supra ipsum iacuerit, ut arma indormiat *h. e. torpescat* Veg. 5, 46, 2. ut nostri einschloffen. *vid. Obdorm.*

Inducere fontem C. 1, 5, 1. novellam vitem P. Ian. 13, 2. inducentes in panno Veg. 3, 49, 4. *aufstreichen.* inducitur tectorium iterum et tertio P. 1, 15. stracta iu armos equi Veg. 3, 45, 5. *add.* 3, 48, 2 et 3 it. 1.

Inductio calcis et tectorii marmoreati P. 4, 45.

Inductus. inducta testaceo P. 4, 38, 2.

Indulgentia V. 4, 48, 2. ubi Codd. et Edd. pr. indiligentia.

Induo. Induit se vel induitur vitis maiore fructu C. 4, 27, 5, 5, 6, 28, 5, 8, 2, 5, 9, 44. induit se floribus arbor C. 40, 242. induunt se uvis vites C. 4, 24, 42. cum se non induit arbor fructu C. 5, 8, 2. induere arundinibus velut pileis C. 5, 40, 24. induitur pes solea sparte C. 6, 42, 2. induit frondem C. 5, 9, 45. ubi autem erat inducit.

Induruit vitulus C. 6, 26, 4. induruerunt virgae C. 4, 6, 2. vehementius C. 4, 7, 4. — cum induraverit intravit. Veg. 5, 84, 3.

Industriae rusticantis quae tenenda P. 4, 6, 4.

Indutilis vomis Cat. 435, 2.

Ineantur matricae C. 7, 3, 42. inire debent feminas verres P. F. 26, 4. — inire mensuras agrorum C. 5, 3, 4.

Iners ad Venerem admissarius C. 6, 27, 40. inertes ad incubandum C. 8, 2, 42.

Inerticula vitis C. 3, 2, 24. Gr. ἀπὸ δυνάτος. forte eadem Argitis, ἀπὸ ἀργός. Est etiam Plin. 4, 2. Gesner; coniectura haud ita probabilis!

Inexpugnabilis acerbitas P. S. 47.

Inesputabilis numerus C. 9, 4, 6.

Infamant generosas degeneres apes C. 9, 8, 5. infamare terrae ubertatem P. 4, 6, 8. infamatur ager C. 4, 7, 7.

Infantia seminis C. 5, 5, 8.

Infarcire aulem in carnes C. 42, 53, 2.

Infelix oleaster P. Apr. 2, 4.

Infer vicinus Cat. 449, 4.

Inferio vino rhaete esto Cat. 432, 2. 434, 3.

Inferno potitur regnum C. 40, 274.

Inferre rationibus C. 74, 7, 7. tributum C. 4, 4, 44. quae domum inferuntur C. 42, 4, 6. si quod adversarium inferatur V. 4, 42, 3.

Inferve aeire Cat. 423. it. 456, 7. C. 42, 47, 2.

Inservfacta fictili vase C. 9, C. 9, 43, 5.

Inservescere Cat. 90.

Infesto. infestat salix saporum vini C. 5, 7, 4. infestant cervicem bovis clavi C. 6, 44, 6. animus superstitione C. 44, 4, 22. infestare rem familiarem C. 4, 5, 7. infestari carie C. 44, 2, 44. procellis C. 4, 5, 8.

Infestus. infesta regio V. 4, 46, 4. infestus seminibus ager C. 2, 44, 3. gelu et nebulis loca P. Ian. 43, 3. Inficientes V. 3, 46, 8. nihil fuicientes.

Infidibula Cat. 40, 4, 44, 2. not. Vide infundibula vel infudibula.

Infinitus pro imperativo V. 4, 34. saepius. it. 32. V. 3, 9, 8 et 10. C. 42, 39, 4. — Infinit. fut. activi indreclinabilis, Pensilia ad abiiciendum descendurum se minatur V. 4, 68.

Infirmas, infidelitas C. 3, 40, 7. Sic.

Infirmissimi C. 3, 40, 6.

Inflationem stomachi facit C. 42, 44, 2.

Inflato in alvens spiritu C. 9, 8, 2. — inflata morbo animalia, adflato Veg. 5, 22, 2.

Influo. inflara aquam in ns palumbi Cat. 90. inflaverat medicamenta cupiditas mulomedicorum Veg. 6, 7, 4.

Infocunditas agri C. 4 pr. 4.

Infocundior materia C. 2, 4, 7.

Informatur funis C. 2, 2, 40. informandae arcae C. 44, 3, 43.

Infusio totius corporis P. F. 46, 4.

Infossi lacus, depressi C. 9, 1, 2.
Infractus diligenter tofus P. N. 7,
 19. *infractus mola sale* C. 12, 53, 2
 et 4. *infractae digitis nuges* C. 8, 17,
 13.

Infractus clivosarum viarum MS.
anfractus Veg. 5, 4, 2. *ubi* Codd.
anfractu.

Infreno cursu volitare C. 10, 215.

Infrequens alveus C. 9, 11, 4. *in-*
frequentes paucitate plebis alvos C.
 9, 11, 13.

Infrico. infricare s. infricare musteos
vino C. 12, 30, 2. *add.* C. 6, 32, 3.

Infrigidatio subita aurois Veg. 2,
 4, 4.

Infringere hordeum mola P. Iun.
 12. *infringere ardor solis* P. N. 13, 4.

Infrico. infricare papaver Cat. 79, 84,
 2. 95, 2. *in aquam* Cat. 156, 4. *in-*
frictur vulneribus sal C. 8, 5, 22.
 7, 5, 12.

Infructuosa cultura C. 11, 2, 32.

Infudibulum Cat. 10, 1, 11, 2.
vid. *Infidib.*

Infundibulum Cat. 13, 3. C. 3, 18,
 6. *infundibuli angusto ore* P. Iun. 7,
 2. *Sed ubique fere fluctuat lectio.*

Infundo. infundere pullis robur co-
piosi et puri lactis P. Mar. 13, 6. *si*
infuderit uvam nimius imber P. O.
 9. *in piscinam infundere, iniicere* P.
 1, 31. *infundito sinapi et aceto per-*
fundito C. 12, 54, 3 et 4. *infundi*
oleo Veg. 5, 15, 5. *si pluvius infusa*
fuertint foena P. Mai. 1, 2.

Infusata vinacea C. 11, 2, 69.

Infusatur naturalis sapor C. 12,
 19, 2.

Infusci coloris apes C. 9, 3, 4. C.
 9, 10, 1.

Infusio caelestis, imber P. F. 25,
 22.

Infusus mediocriter ager, infusa
leniter terra P. Iun. 3, 2, 3. *vehe-*
menter infusus in pluvia, manifestus

Veg. 4, 12, 1. infusa vino offula
panis Veg. 4, 12, 2.

Ingaunum *vid.* *Albium* V. 3, 9,
 17.

Ingenerare C. 10, 196.

Ingenium animi pro regionis cae-
lique statu variat C. 6, 1, 1. *ingenii*
bona, de equa C. 6, 36, 2. *ingenii*
sui semina ferunt silvestres arbores
C. 3, 1, 2. iugenia silvestria depo-
nunt pulli C. 8, 15, 7. *iogeniosus*
ager ad segetes Ovidio *Pastor.* 4,
 684.

Ingerere cibum P. 4, 30, 4. *vitibus*
stercus C. 2, 16, 5. *arbori lac* P. N.
 7, 6.

Ingluvies vacua cibum concoctum
esse significat C. 8, 5, 17. *obesa*
porci 7, 10, 6. *ubi antea erat illuvies.*
Apollonius Rhod. II. 819. de apro:
ψυχόμενος λαγόνος τε καὶ ἀσπίτος
ἰχθὺς καὶ ὄν χάρπιδος.

Ingrandescunt sata C. 2, 10, 15.
difficuler acini C. 3, 6, 3. *ingran-*
duit porrum C. 11, 3, 17.

Ingrate impenditur succus pomis
vitiosis h. e. inutiliter tamquam in-
gratis P. Iun. 5, 4.

Inhabiles labori C. 6, 1, 1.

Inhibere boves C. 2, 2, 28.

Inibi, in eo Ca. 18, 2 et 3. Ca.
 38, 4.

Iniecti sensus C. 3, 10, 9.

Inigere in arcem V. 4, 2, 20. *in*
stabula V. 2, 2, 15. *conf.* *V.* 3, 10,
 5.

Iniicere voluptatem praefecturae
V. 1, 17, 6. aquam C. 12, 22, 2.

Inimicum ad corpus alendum V.
 2, 2, 19. *inimici sationis dentes ca-*
prarum V. 2, 3, 7. *inimicissima dili-*
gentiae vitia C. 11, 1, 13.

Iniquis exclusus spatii C. 10, 2.
iniquissimus locus C. 3, 3, 12.

Initiante pluvia, incipiente P. Iun.
 4.

- Initia, *Cereris praesertim* V. 3, 4.
 5. initius *Cereris porci immolaatur* V.
 2, 4, 9. initius pacis, foedus eum fe-
 ritur V. 2, 4, 9.
 Initus, a, nm. initia arbor C. 6
 9, 46.
 Iniungere vid. *Vrs.* ad C. 4, 47, 8.
 Iniungitur pondus C. 6, 2, 7. mas
 feminae C. 6, 37, 2. iniungantur fene-
 stellis scandulae C. 8, 3, 6. — polli-
 nem iniungas h. e. addas Veg. 4, 4,
 8. ubi tamen in Edd. est iniungas.
 iniuncta est arbor scrobi P. F. 10, 4.
 — Iniungere solo inter vites P. 4-
 6, 5. iniungere sarmenta, nutrienda
 viti P. 4, 6, 9.
 Iniuria ignis C. 44, 3, 7. sine in-
 iuria C. 3, 18, 2. iniuria ploverum
 C. 9, 4, 3. Saepe ita h. e. pro una-
 quaque laesione, *Vegetius*.
 Iniussum, sponte natum, C. 40,
 46.
 Innare fluviis C. 40, 388.
 Innatantes radices summo solo de-
 stituit C. 4, 1, 7. *ἠνιμάζουσας* v.
 ad *Quintilianum* 3, 4, 45. *Gallii*
tracer.
 Innexa compedibus C. 14, 4, 22.
 Inuidificans C. 8, 45, 5.
 Innocentia fumi graveolentis P. 4,
 35, 44.
 Innovabis calefactionem tamdiu
 Veg. 2, 24, 4.
 Innoxius pluribus annis permanet
 frutex C. 41, 3, 38. conf. 42, 38, 8,
 42, 45, 4. innoxia a curculionibus
 faba C. 2, 40, 42. custodire poma C.
 42, 44, 3.
 Inobservantes deprehensi P. 4, 35,
 42.
 Inocata pastinatio C. 3, 15, 4.
 Innocare semen C. 2, 8, 4. 44, 2,
 81. Inpinum C. 41, 2, 60.
 Inoculatio arborum C. 5, 44, 4.
 44, 2, 59. fici P. Mar. 10, 32. Persici
 P. Apr. 5, 4.
 Inoculari quod emplastrari dicitur
 P. N. 7, 7. conf. C. 44, 2, 59. Ino-
 culatur Persicus P. lun. 5, 2. inoco-
 lari ficus potest P. Iul. 3, 2.
 Inodorat mandentium halitus al-
 lium C. 44, 3, 22.
 Inoffensum lumen oculorum P. 4.
 3.
 Inolescere C. 4, 22, 5. 4, 29, 44.
 cf. ad C. Arb. 5, 4. not.
 Inopacant aviaria C. 8, 45, 4.
 Inopia lactis premi C. 5, 42, 2.
 leguminum C. 6, 3, 4.
 Inordinandi soli tempora C. 44,
 3, 9.
 Inquit continuandae eiusdem perso-
 nae orationi non interruptae inservit
 V. 4, 9, 1. 2, 8, 6, 2, 44, 1. 3, 2, 3.
 — declarandi significatione forte
 positum in MSS. C. 6, 30, 9. Gesn.
 Inquietari ab aliis C. 8, 5, 44.
 Inradito silphium Ca. 457, 7.
 Inraam laserpifium Ca. 457, 8.
 h. e. ramum et injectum: quam vim
 huius participii etiam apud *Plautum*
Rud. 5, 2, 16. et *Sil.* 8, 585. obinere,
 ostendit *Cl. Facciolatus*, cuius verba
 datus in praefatione *Fabri*. Gesner.
 Insalubris fundus C. 4, 4, 2.
 Insanabile vulnus C. 7, 5, 43.
 Insanus ut pietur V. 2, 4, 46.
 Inscendat supra pilum Ca. 427, 2.
 Inscientia pro inscitia Edd. pr. et
Codd. Col. 3, 3, 6. 3, 40, 5.
 Inscius pastor imperitus C. 6 pr. 5.
 Inscriptum pecus (non scriptum)
 qui pascunt; committunt lege Cen-
 soria V. 2, 4, 16. *Ἰς ὄρπαρον μετὰ λ-*
λου δῖξιν Athenis, de qua *Suidas*.
 Inseco, incido C. 4, 45, 3. 9, 45,
 9. insecat olivas arundine C. 42,
 47, 3. insecat corticem vimen C. 4,
 29, 40.
 Insecti napi, incisi C. 12, 54, 3.
 Inseri vites Cat. 40, 4. inseri posse
 omne genus surculi omni generi

arboris C. 5, 11, 12. C. Arb. 27. Inserere hortos surculis C. 3, 21, 1. P. 3, 9, 11. — Inserere axungiam faucibus ovis C. 7, 5, 15. *inserito, admisseto reliquis medicamentis* C. 12, 57, 2. — insertus articulus Veg. 4, 25, 6. *vide* Exertus.

Inseruiant operibus fortiter C. 9, 14, 2. si frumento non inseruitur Col. 5, 7, 3. *ex Cod. Vind. ubi editur frumentum non inseritur. Apud Varr. 2, 8, 2. matri quoque suppositioe inseruiunt i. a. cibum largius praebent. not.*

Insidat cervicibus iugum C. 2, 2, 22. insidit limus aquae P. 4, 4, 8.

Insigne cristarum pavonibus P. 4, 28, 2.

Insigniter neglectus hortorum cultus C. 10 pr. 1.

Insipere iu aulam novam Ca. 85. *far* Ca. 90. *not.*

Insistere atriensibus C. 12, 3, 9.

Insitio vitium C. 4, 29, 1. insitio nibus ad maximum numerum perducitur vitis C. 3, 9, 6. — Insitioem nutriemus P. Ap. 2, 2. *h. e. quod insitum est.*

Insititii et bigeneri muli V. 2, 1; 4. *vid.* Insitus. — insititius somnus V. 4, 2, 5. *qui inter mediam vigiliam meridie inseritur.*

Insiturus eris ramum Ca. 40, 2.

Insitus. insita utero stirpis alieni generis *de muls* C. 6, 36, 2. *insitum surculus* C. 5, 11, 8. — insita radix per fistulam vento, *inflata* Veg. 4, 10, 1.

Insolatio Veg. 5, 21, 3.

Insolutus. insolutae uvae C. 4, 27, 3. *etiam pendentes* C. 12, 43, 2. insoluti dies C. 11, 3, 54. insolata vasa C. 12, 18, 6.

Insolens et incustodita regio, *infrequens ab incolis* P. N. 1, 2.

Insolenter vagatur oratio C. 3, 10, 9.

Insolo. insolara hvas C. 11, 39, 2. insolatur humus C. 4, 17, 8.

Insomniosum ut sanetur Ca. 157, 8. *sed ibi insomnia malebat Pontedera ex Codd. in Postumis ad h. l.*

Inspectus experimentis C. 4, 18, 2.

Inspicere, inspectio *de emarientibus* C. 1, 3, 1. 4, 4, 4.

Inspirata per fistulam oculo testata C. 6, 17, 7.

Instar iuris crassi C. 12, 38, 3. librarum viii V. 4, 4, 10. pondo quincuncem C. 12, 28, 1. heminae C. 6, 14, 1. 6, 38, 1. 7, 5, 15. trium cyathorum C. 6, 30, 7. sextariorum trium C. 12, 41, 2. duarum partium C. 8, 15, 3. quinque modiorum C. 2, 5, 4. unius digiti spatio C. 4, 8, 2. Arb. 5, 3.

Instaurant omne genus operis C. 11, 2, 98.

Instigante quasi numine C. 10 pr. 4.

Instillatio descendit ad radices P. N. 10.

Instipato Ca. 113. *sed vid. not.*

Instituere a se villicum C. 11, 4, 5. instituat bovem in arando C. 6, 2, 8. instituantur ad arstrum *ibid.* agrum Co. 11, 3, 11. *vide Add. post Palladium.*

Instragulo Ca. 10, 5. 11, 5.

Instrata asinis Ca. 10, 3. 11, 4.

Instrumentum rusticum V. 4, 13, 2. 11, 4, 20. trium generum: vocale, semivocale et mutum V. 4, 17, 1. *instrumenti rustici catalogus* Ca. 10. P. 4, 43. numerus s. modus V. 4, 18, 6. discrimina et multitudo V. 4, 22, 2. C. 12, 3. magni instrumenti ne sit praedium Ca. 4, 5. eius cura quae villico C. 1, 8, 7. 11, 4, 18. corporis instrumentis nec disciplinis excolunt liberos C. 4, 3, 2.

Instruo. instruemur signis quam pluribus *h. e. docedimur* P. Iun. 7, 1.

Insuccatæ vino uvæ passæ C. 9, 43, 5.

Insucco. insuccanda oleo lana C. 7, 4, 5, 7, 5, 49. *Sic. Cacl. Aurel. Acot.* 3, 77. pane insuccato ex eodem mulso *ad Reines. V. L.* 2, 9. Gesner.

Inauevit partui C. 6, 37, 8. — in-auescas ea pecus, *insuefacias* C. 6, 4, 4. insuesci debent semina C. 41, 3, 6.

Inaullata Veg. 4, 22, 4.

Insufflare os plenum vini per statulam Veg. 3, 24.

Insula Cea C. 9, 2, 4. Cea et Clia V. 2 pr. 3. insulae breves P. 4, 28, 4. Ludianorum choreasas V. 3, 17, 4.

Insula amurea C. 11, 2, 29 et 2, 9, 40. P. F. 8. P. Mar. 8, 4.

Insuo. insuitur linea purpura C. 3, 15, 4.

Insuper arbores Ca. 48, 5. pruna insuper et circum operito Ca. 76, 4. insuper lactato ferreum Ca. 460, 4. cannas ponere, *darauf* C. 42, 39, 4.

Insurgit summitas P. 4, 6, 10.

Intecta specularibus vasa C. 44, 3, 52.

Integer permanet sapor C. 12, 49, 3. integrum vix xxx diebus vinum C. 12, 20, 7. es integro, *de novo* C. 9, 43, 8. de integro refodere C. 4, 32, 4.

Integritatem servant illibatam C. 8, 44, 9.

Intellego ut neglego *semper est in Codice Mediceo. Ita etiam in Terentio edidit Bentleius.* Gesner.

Intelligitur sapor vini conditus C. 42, 20, 7.

Intenelium V. 3, 9, 47.

Intemperantia caeli C. 4 pr. 3.

Intemperies caeli C. 1 pr. 4. intensitas prohibeas Ca. 444, 2.

Intendere pesticas Ca. 48, 2, intenditur scarificationi malagmatis more *superponitur* C. 6, 47, 3 — intendere lumen vel ignem P. 4, 24, 2. *intelligere, ut hodie Itali.* Gesner.

Intentio nervorum, cruditatis signum iu bubus C. 6, 6, 4. — intentione summa, *attentione, studio* P. S. 10, 3.

Inter se poma contingant C. 42, 44, 4.

Interamnates et Reatini de finibus contendunt V. 3, 2, 3.

Interaneis exentis aves C. 9, 44, 4. *h. e. quidquid est viscerum in ventre imo.* *Linda. Sel. med.* 9, 57. *Scudetto.*

Interceptas ab accipitre columbae V. 3, 7, 7.

Interridere olivas acuto calamo P. N. 22, 3. intercidi et disrarari C. 4, 32, 4.

Interclusa quibusdam anima europ ingressis V. 4, 63, 4.

Interculantur vinacea C. 12, 43, 10.

Interdus votum facito Ca. 83, Varro 4, 13, 3. *ubi cum Aldg interius dederunt posteriores Editores. Cf. Addenda ad Col.* 4, 6, 4.

Interflus humor P. S. 40, 4.

Interfringit ventus surculos Ca. 44.

Interiacet sulcis spatium C. 11, 3, 6.

Interiectus, interiectio *idem fere quod intervallum* C. 3, 21, 6. *add. no. ad* 3, 16, 3.

Interim, interdum C. 3, 40, 13. *ut interpretatur Gesner; atque ita saepe Quintilianus. Sed de h. l. dubito.*

Interiniunt vepres C. 41, 3, 7.

Interior pars *h. e. magis septentrionalis* V. 4, 2, 4. — interiorum incisiones *h. e. interaneorum* Veg. 4, 39, 2.

Interlegenda sunt poma quaeque

vitiosa P. F. 25, 46. Iul. 5, 4. Iul. 9, 4.

Interluere manus C. 432, 2.

Intermestri Ca. 37, 3. *Sed*

Intermenstruum V. 4, 37, 4. *Qui tamen de L. L. 5, 2. p. 45. extr. Dordr. A mensibus, inquit, intermestris dictus, quod putabant inter prioris mensis senescentis extremos dies, et novam lunam esse diem, quem diligentius Attici ἐμν ναι νάιν appellaverunt ab eo, quod ea die potest videri extrema et prima luna.*

Intermittere ignem Ca. 38, 2.

Internori Veg. 3, 33, 4.

Internatae herbae C. 2, 42, 6. internatus palmes C. 4, 24, 5.

ad Internicionem perducere vineta C. 4, 22, 8. interniciones hostium facere C. 4, 3, 41. internicione consumitur C. 9, 3, 3.

Internodium cannae unum cum suis articulis P. Apr. 8, 3. Mar. 40, 23. internodia vitis C. 3, 2, 9. P. F. 9, 4. longa P. Mar. 40, 25. — articulorum longa in canibus V. 2, 9, 4.

Intervus, a, um. Interna boum, viscera Veg. 4, 2, 45. 4, 3, 45.

Intero, is, C. 42, 59, 2. ubi antea inserito erat.

Interordinium v. pedum C. 3, 43, 3. interordinia laxiora C. 5, 5, 3. interordiniorum spatia C. 3, 45, 4. 4, 14, 2. *Italia* androne.

Interpretari maturitatem C. 44, 2, 67.

Interputare ficos Ca. 50, 2. oleam V. 4, 30. rosas C. Arb. 30, 2.

Interquiescere Ca. 458, 2.

Interradere C. Arb. 49, 3. *vid.* Intervello.

post Interrogationem obliquam indicatus, ubi zucupare V. 4, 23, 5. sic, quod praecipuum est, non facile dictu C. 3, 4, 4.

Interrupit nos medici adventus V.

2, 4, 4. Interrumpere ordinem C. 41, 2, 25. terrae craterem P. 40, 40, 4.

Interseri truncu arboris P. 4, 43, 2. malleolis C. 3, 9, 7. interserit ae vallis P. Aug. 44, 2.

Intersitis fruticibus C. 8, 45, 5.

Interspirare Ca. 412, 4.

Intersum. quod interest nimium explere Ca. 22, 4. clatros interesse oportet pede h. e. *regulas eorum inter se distare pede* Ca. 4, 4.

Intertrigini remedium Ca. 459. C. 6, 32, 4, 7, 5, 11. graece παρὰ τριγυζ.

Intervacantibus spatiis C. 4, 32, 2. sine Intervallo, *continuo* V. 2, 1,

22. intervallum faciunt a bruma ad aequinoctium V. 2, 7, 9. *Crescentius* intervallant. *not.*

Intervello. intervulseris C. 5, 40, 45. intervelli C. 4, 33, 3. Arb. 49, 3. intervulseris *ex Codd. pro* interraseris. intervelluntur raja P. Iul. 2, 2. *vid.* Interrado.

Intervenia et rimae in puteis P. Aug. 8, 3.

Interveniente lanugine C. 4, 29, 46. intervenientibus spatiis C. 9, 4, 3.

Interventu domini C. 9, 5, 2. 4, 29, 46.

Intervolando allectant C. 8, 40, 4.

Intestinum opus V. 3, 4, 40. P. Nov. 45, 2. *not.*

Intinguere in acetum Ca. 456, 4.

Intolerabiliter horrere frigoribus C. 4, 4, 9.

Intondere fibrarum summas partes C. 44, 3, 31. *quod Palladius praecidere dixit.*

Intrinsecus et extrinsecus Ca. 24, 4. C. 8, 3, 6. intrinsecus, *intra stabulum*, bibat.

Intritus in aquam panis triticeus V. 3, 9, 21. intrita aqua facta V. 3, 9, 4. intritum macerari sinito C. 42, 40, 4. totam ad medium mortarium contrahito C. 42, 55, 4. intrita folli-

culorum resoluta C. 42, 43, 40. intritum hordeum in aqua V. 3, 40, 6. multa de eo verbo Rhod. Lex Scribe.

— Intrita oliu, non trita C. 42, 49, 2.

Intro, *intus* Ca. 457, 6 et 7. P. 4, 40, 2.

Introit polypus in naso Ca. 457, 45. introire aqua possit C. 42, 29. introitatur in cellam Ca. 66, 4.

Introitum et exitum praebeant avibus C. 8, 3, 3. 9, 7, 5. introitum facit in geminos C. 44, 2, 43. in cancro C. 44, 2, 49.

Introrsus spectantia genera V. 2, 7, 5. C. 6, 29, 3. in Varrone ex libris dedit introversus.

Intrudere Ca. 457, 44.

Introversus vide introrsus.

Intuba vid. Intyba.

Intueri pro videre C. 4. Praef. 14. not.

Intumescit per gemmas spes futuri germinis P. Mar. 10, 12. intumescens lucus C. 4, 4, 40.

Intus ad Rhenum V. 4, 7, 8.

Intyba C. 40, 44. intybi vel intubi genus stirpis C. 8, 44, 2. intubi eadem ratio quae lactucae C. 44, 3, 27. intuborum satio et cultura P. O. 44, 1. secunda satio P. Apr. 3, 5. — intubum agrestem vocamus heliotropion Veg. 5, 44, 2. intyba agrestia P. 4, 30, 4. Κιχώριον τὸ φυμαίσι λέγόμενον ἐν τοῖς βόλαις Archigenes apud Galenum Euporist. p. 473. ed. Basil.

Invadit vehementer causis appropinquantem C. 7, 12, 7.

Invasae comae P. ins. 120. h. e. arbor *insita*.

Invectos opportunos V. 4, 46, 2.

Investes pueros P. Jul. 7. P. O. 44, 16.

Inveterato iam codice C. 4, 8, 4.

Inveterare aquam caelestem C. 12, 42, 2.

ne invicem tangantur P. N. 7, 22. a tactu invicem separata P. Mar. 10, 8. — ad invicem amyli h. e. ad modum, ad instar, Veg. 3, 7, 3.

Inviolata terra ultro quaedam fert V. 2, 4, 4.

Invisos, non visos Ca. 444, 2.

Inulae tristes C. 40, 418. inulae satio et cultus C. 44, 3, 35. P. F. 24, 43. conditura C. 42, 48. ioula Campana Veg. 5, 69, 3. enula 3, 69, 3. Dioscor. 4, 27. de ἐλαίου radicibus: ἀπ' ἧς εἰς τὴν φύττειν καὶ ἀπὸ τῶν κρίνων καὶ ἄρων λιπαροὶ παραφράδες λαμβάνονται. ubi παραφράδες potius sunt stolones quam radices oculi; praeterea ibi Sarcocenus κινάμων vel καλὰ μων malebat legis Condituram ita idem docet: ἐστὶ δὲ καὶ εὐστόμαχος ταριχευθεῖσα ἐν γλυκί. ξηράναντες γὰρ αὐτὴν ἐν' ὀλίγον οἱ ἀλμυραὶ εἴτα ἀρροήσαντες ἀποβρέχουσιν ὕδατι ψυχρῷ, εἴτα βάλλοντες εἰς ἐψμη ἀποτίθενται εἰς χρῆσιν. Gallis aunée, Italia Lella, vel Enoa vel Enola, nobis Alant dicitur. Vide et symphytum, quod Diosc. inter synonyma helentii refert, et Alus.

Inulcerare pellem Veg. 3, 59, 2. sed S. M. exulcerare.

Inuncta hamis lana C. 7, 3, 40.

Inunctio succi C. 6, 33, 2.

Imungo vide in imungo.

Involui porta argilla P. F. 25, 47.

Involutus succo ptisanæ et passo Veg. 4, 44, 7.

Inuriunt aves lacubus vel piscinis C. 8, 44, 2.

Inuro foramen C. 4, 29, 16. inurendum frigoribus et pruinis solum C. 44, 3, 43. inuruntur cicatrices frigoribus C. 2, 24, 2. Vide etiam in Vro.

Inusta testis cadentibus urina C. 7, 5, 9.

Inutiles fiunt propter seditionem
A. e. noxi V. 3, 16, 18. inutilius,
incommodus V. 3, 5, 2. inutilissimus
C. 3, 10, 6.

Iocundus fere semper scribitur in
MS. Leid. Palladii, v. g. Sept. 17.

Iocis plena omnīs C. 10, 280.

Iogalis tela C. 10, 5. Ca. 14, 2. vide
in Tela.

Iolcos opp. C. 10, 368.

Ioliem Va. 4, 16, 2. *Sardiniae*
emendant ubi Celiem legitur. Χορία
Ιολασίων Sardiniae χώρων περιόχων
vocat Diodor. IV. 29. et habitatores
inde in montes vicinos refugientes Ιολα-
σιόνες c. 30. Pansanias X, 17. χορία
Ιολία ἐν τῇ Σαρδοῖι vocat. Cf. omnino
Wesseling. ad Diodor. I. p. 275. et
342.

Ipsus pro ipse Ca. 70, 2. ipsa se
sustinere non potest sus V. 2, 4, 11.

Irinum oleum Veg. 5, 23, 17. restit.
pro pinum.

Iris s. gladiolus P. 1, 37, 2. iris
aridae, et cum iri Ca. 107, 1. irim
pinsitam C. 12, 27, 12, 28, 1. Iris
Graeca C. 12, 54, 2. Illyrica, quae
plerumque apud Vegetium una voce
Irisillyrica scribitur v. g. 2, 31 et 32.
3, 43, 2. etiam in obliquis, ut irisilly-
ricae 5, 67, 6. Gesner: quae loca fere
correxī.

Irueum v. Erneum.

Irregibilis equus Veg. 3, 3.

Irreparabilis fuga temporis C. 11,
4, 29.

Irrepsit cura C. 12 pr. 10. irre-
pentes radiculae C. 4, 1, 2.

Irretitum radicibus solum C. 3, 11,
2, 4, 2, 2.

Irrigare ad arbores Ca. 36. aquam
in areas Ca. 154, 4.

Irrorant oleo viridi C. 12, 47, 5.
irrorans olitor C. 10, 118. irrorari
noctu C. 12, 24, 2. 12, 39, 1. ne

irroretur vas C. 12, 24, 2. — Irrorat
auster C. 11, 2, 93.

Irrorati flores C. 9, 44, 10.

Irroratio pestifera C. 10, 331.

Irtiola vitis C. 3, 2, 28.

Is, ea, id. Eae Dativo sing. Ca.
64, 1. eahus Ca. 152. id cyathum
sumito pro eius Ca. 122. id plus Ca.
44. et id pro eosque V. 2, 9, 16.

Isauricus C. 8, 16, 5.

Ischiacis vinum Ca. 123. pro Ischiaci
vel

Ischiatlici erat sciatlici Veg. 2, 10,
4. ubi syntectici dedit; est tamen adhuc
et Sciatlici 5, 21, 4.

Ischomachus Athen. persona Xeno-
phontea C. 11, 1, 5 et 15. 12, 3, 5.

Ischuria restit. Veg. 5, 14, 2.

Istuc, istoc s. istud V. 1, 2, 21.

Itaque, et ita C. 6, 2, 6. qui ita,
melior h. e. talis V. 3, 16, 18. sed
vi. no.

Italia a vitalis dicta V. 2, 1, 9, 2,
5, 3. C. 6 pr. 7. in pariete picta V. 1,
2, 1. Italia terra V. 1, 9, 1. tempe-
ratissima V. 1, 2, 4. obsequentissima
curae mortalium C. 3, 8, 5. Italiae
iumen V. 1, 7, 10.

Italici sestarii P. O. 14, 14.

Ιταλῶν, νινδι, τανρι V. 2, 5, 3. C.
6 pr. 7. Dionysius Halic. Antiq. 1,
35. in eadem narratione: καλούμεν
τὸν ὀπμαλιν οὐίτουλον ὥσπερ καὶ νῦν
λέγεται, ἀπὸ τοῦ ζῶον τὴν χώρην
ὀνομάσαι πάσας — οὐνταλίαν, ibi Cod.
Vatic. Ιτοῦλον praefert.

non Item, aequaliter V. 2, 7, 15.
aut quid item, aut quidquam simile
V. 2, 5, 16. 2, 9, 12.

Iter digestis cibis praebetur C. 8,
5, 20. surculo factum scalpro C. 4,
29, 9. itiucri porta longissima est V.
1, 2, 2.

Iteratio arationis peracta esse debet
C. 11, 2, 64. iterationibus complu-
ribus C. 2, 4, 2. — iteratio de repe-

titia sarritione C. 2, 42, 9. — iterationem miscere cum prima pressura i. e. *secundam pressuram olei* C. 42, 50, 44.

Iterati agri C. 2, 4, 4 et 8. iteratus esse debet cultus vinearum C. 44, 2, 48. Gallis *diner*.

Iteratur sarritura frumentorum C. 44, 2, 27. iterandus fossione locus C. 44, 3, 42.

Ithyphallus in hortis C. 40, 32.

Itus ac reditus paucos P. lun. 2, 4.

Iuba equorum qualis esse debeat V. 2, 7, 5. — iubae gallorum C. 8, 2, 40.

Iubare exorto C. 40, 294.

Iudaea pretiosis odoribus illustris C. 3, 8, 4. in Iudaea caryotae V. 2, 4, 27.

Iudaea Germano procerior C. 3, 8, 2.

Iudaicum bitumen Veg. 4, 20, 4. 2, 56, 2. 2, 57, 2. 3, 84, 3.

Iugamenta Ca. 44. *rel.* 4. *ubi antea iugumenta erat.* In Polybiano fragmento 7, 46. sect. 5. de portis arcis Sardiensis: *περιώνται διακόπτειν τοὺς στορξαῖς καὶ τὸ ζύγωμα τῶν πυλῶν, αὐτὸν δὲ τὸν μοχλὸν ἐνδοθεῖν καὶ τὰς βαλανάγρας.* Fuit igitur pars portae extus iuncta vel apposita.

Iugarius bubulcus C. 4, 6, 6.

Iugationia species duae V. 4, 8, 2.

Iugatoril boves V. 2, 5, 9.

Iugata vinea C. Arb. 4, 4. V. 4, 48, 4 et 2.

Iugeralis tabula P. F. 9, 9.

Iugeratim C. 3, 3, 3.

Iugerum quid V. 4, 40, 4. iugeri-bus V. 4, 48, 5. *not.* C. 5, 4, 5 et 9. iugeri modus non semper quadrat C. 5, 4, 43. forma quaeque ut dime-tienda C. 5, 2. iugerum quot modios cuiusque grani recipiat C. 44, 2, 75 sq. iugera forensia V. 4, 2, 9. Lici-niana C. 4, 3, 40. quingentis plura

possidere non licebat civi Ro. V. 4, 2, 9.

Iuglandia satio et cultura C. 5, 40, 4. P. 2, 45, 44? iuglandes magnoae et crebrae viciniam faciunt sterilem V. 4, 46, 6. Comparatur cum *καρύω βασιλικῷ*, quod Theophr. C. P. 4, 2. *μανώτατον τὸ πέραξ καὶ ἥκιστα συμ-φυεῖς* habere ait.

Iugo. iugare furcas perticis C. 42, 39, 4. palos C. 42, 45, 4. iugari vinea ut debeat C. 4, 26, 4.

Iugulae i. e. *Orion* C. 44, 2, 76. *not.*

Iugum asinarium, plostrarium, vinarium Ca. 44, 2. cornibus an cer-vicibus inserendum C. 2, 2, 22. *not.* quo tres iungantur boves C. 6, 2, 40. *hinc uno iugo iungebantur, unde iugum bonum pro pari.* Homeri Il. 43, 706. *τὸ μὲν τε ζυγὸν εἶεν εὐζῶον ἀμ-φις ἔλργα.* Ibidem iugum cornibus imponitur: *ἀμφὶ πρυμνοῖσι κεράσσι πολὺς ἀνακηνίη ἰδρώς* iugo aptatur bos Pall. lun. 2. vinarium iugum Ca. 2, 2. *forte est unarium, id est quod uni asello imponitur; etsi vocabulum uoarius nullibi repertum annotatur.* — agri iugum quid? V. 4, 40, 4. — Iuga vineae quatuor generum V. 4, 48, 4 et 2. *vineticum describ.* C. 4, 47 et 4, 49. sub iugum mittitur vinea C. 4, 22, 4.

Iugumenta *vide* iogamenta.

Iugus, *a*, *um*. iuga vasa olearia instructa Ca. 40, 4. V. 4, 22, 3. sex iugis vasis opus erit Ca. 445, 4. *vid. no. ad* Ca. 40, 4.

Iulii mensis descriptio et opera C. 44, 2, 49.

Iumenta *unde dicta* C. 6 pr. 3. *pro* habus C. 6, 3, 3. *ubi tamen a iumen-tis distingui videntur.* iumentis curan-dis machina C. 6, 49. *vid.* Iuva-mentum.

Iuncetum V. 4, 8, 3.

Iuncea iuncea sporta C. 12, 6, 1. *græce σχοινί.*

Iuncidum sarmentum V. 4, 31, 3. iuncidae mulieres V. 2, 10, 8. i. e. *groeciles, debiles, Hesychius σχοινίαν γυνήν interpretatur σχοινίαν xxi δυνή- πορυνίαν.*

Iunctura boum C. 2, 2, 22.

Iunctus et vinatus confunduntur a librariis C. 6, 37, 1.

Iuncus. iunci contorti stamina C. 10, 306, est calothus e iunco vitilis.

e Junipero ridicae V. 1, 8, 4. *Maiuscula igitur arbor. Gesner.*

Iunii mensis descriptio et opera C. 11, 2, 46.

Iunonis lucus Sami V. 3, 6, 2.

Iupiter pater V. 1, 1, 5. Olympius C. 4 pr. 31. dapalis Ca. 132, 1.

Iurisdictione assidua C. 12, 3, 11.

Iurant factores olei Ca. 145, 2. iurare ad dominum Ca. 144, 2.

Ius ex ossibus V. 2, 9, 10. in ius vocat pisces cocus V. 3, 17, 5. iure submersa galgania C. 12, 4, 5. — de iure civili quemadmodum erui quamque pecudem oporteat V. 2, 1, 15. ius summum summa crux C. 1, 7, 2.

Iusculum frigidum Ca. 156, 7.

Iusiurandum dare, verum fecisse Ca. 148, 2.

Iusquiami succus h. e. hyoscyami P. 1, 35, 5. Veg. 3, 12, 5.

Iussitur Ca. 14, 1. *vid. no.*

Iussus, a, um. iussi veniunt rivi C. 10, 48.

Iustitia Dea, *Δίκη, Astraea* Veg. 4 pr. 6.

Iustus, a, um. iusta hoc mense Iardi confectio P. Inn. 16. iustam maturitatem ceperint C. 4, 23, 1. iusti roboris vites C. 4, 21, 1. — Iusta sunt C. 2, 4, 7. Iustifico persequi atque exigere C. 12, 3, 6. reddere C. 4, 8, 11, 41, 1, 26. iusta percepit omnia C. 4, 3, 5 et 1, 8, 48. quo-

rum iusta certa esse non possunt C. 11, 2, 16. ad iusta paullatim perducitur labor C. 6, 44, 4. 6, 30, 5. operum iusta C. 6, 3, 3. *not.* — Iustis legibus iuventae operata femina h. e. *menstruata* C. 10, 359.

Iuti humoribus h. e. adiuti P. Mar. 10, 36. *vid. ad* P. 1, 34, 3. 1, 35, 8. v. *Adiuvo.*

Iuvamentum Veg. 4, 25, 3.

Iuvenecus et iuvenca V. 2, 5, 6. iuveneci ut domentur C. 6, 2, 1.

Iuvo. iuvarit pro iuverit MS. P. D. 6, 1.

Iusta suodum olla terebrata C. 12, 8, 1. iuxta ac mares habere seminas equas V. 2, 7, 1. iuxta satæ fruges C. 8, 13, 3.

K

i. e. Kalendæ primæ Octobris Ca. 147, 148, 2 *vi. no.*

Καρχήλιον in Theophrasti quid? *Comm. ad Col. p. 275: et 612.*

Κάλλισ γλάνδιον ad Col. p. 407. *Supra in Glandium.*

L

Nota laudabilis loci vid. Senl. ad V. 1, 59, 2. *Frasin. ad* V. 1, 11, 1. 1, 18, 2. 1, 55, 4. *Mira se torquet* Victor. ad V. 1, 23, 5. 1, 31, 6. 1, 44, 4. 1, 61. *Tanto magis mirum est non incidisse virum doctissimum in hanc interpretationem, cum ipse Var. Lect. 34, 3. observavit, laudari a Latinis scriptoribus dici ea, quæ Græci vocant εὐαγεύματα. Sed vidit ille alia et maiora. Gesner.*

Labea trapeti, labia Ca. 20, 2.

Labefacit contagione caeteros C. 6, 5, 1.

Labellum Ca. 13, 3. 88, 2. polulum Ca. 10, 2. fictile novum C. 12, 1.

43, 4. in labello permisceto gypsum et Medicam. C. 12, 28, 3.

Labo. lahore, *infirmum*, *parum idoneum* esse C. 6, 36, 4. labantes in summo radices C. 4, 22, 7.

Labor, *eris*. labuntur poma, *enducaunt* P. Mar. 40, 21. labentes radices, *vid.* Labantes.

Labores pacis ac belli C. 12 pr. 4. — Labor, *periculum a morbo* C. 9, 13, 2. — labore, *studiose* P. ins. 36.

Laboriosissimum opus C. 4, 8, 3.

Laboro. laborantes oleae ut curentur P. Mar. 8, 4. C. 44, 2, 29.

Labrum lupinarium, eluacrum, aquarium Cat. 40, 4, 44, 3. culleare Cat. 454. rotundum C. 42, 50, 40. labra olearia Cat. 43, 2. ficilia et lapidea C. 42, 45, 2. 42, 50, 40. laborum ordines tres in cella nlearia C. 42, 50, 11. Labra asinorum proprie dicuntur. Labra sunt superiora, labia inferiora. Donatus ad Eunuchum 2, 3, p. 431. ed. Lindenbr.

Labruscae uva C. 8, 5, 23.

Lac s. Lacte Cat. 86. V. 2, 4, 4. G. 42, 8, 1. lacte asininum V. 2, 8, 2. lac equinum omnium optimum V. 2, 8, 2. lactis discrimina V. 2, 14, 2 *sq.* abundantiam facit cytis C. 5, 42, 2. Arb. 28, 2. — Lac ficulneum C. 7, 8, 1. P. Mai. 9, 4.

Laccæ in gambis Veg. 4, 27, 4. 5, 48. *tumor praeternaturalis, ad similitudinem vesicae inflata cute*, Gesn.

Lacedaemonii quomodo vinum condiant P. O. 44, 4.

Lacertam vivam Veg. 3, 58, 3. *Potest ita scripsisse crudite ut timidi damae*. Gesner. *sed in Edd. est lacertum*.

Lacertosi fiunt equi V. 2, 7, 13. laudantur galli V. 3, 9, 6. lacertosos viros exigunt vineae C. 4, 9, 4. lacertosa femina asinorum C. 6, 37, 6.

Lacertus apibus insidiatur C. 9, 7, 6. P. 4, 38, 2. — piscis C. 8, 17, 42. *vide in Pelamis*.

Lacessita pluvius et ventis vindemia C. 3, 24, 5.

Lacessit dente pulex C. 40, 321. lacessiri C. 9, 45, 4. caeli novitate solent apes C. 9, 8, 3.

in Laciniis distribuitur grex C. 7, 5, 3. *add.* 7, 6, 5.

Lacon, *nomen canis* C. 7, 42, 43.

Laconica vini decoctio P. O. 14, 4.

Laconicis excoquere cruditatem C. 4 pr. 16. *not. Pisani Laconici superstitis hypocaustum descripsit et pinxit Norisius Cenotaph. Pisan. p. 886.*

Lacrima medica pascit C. 40, 103. lacrimarum nimietate tabescunt vites P. F. 30.

Lacrimant vites P. Mai. 4, 1. lacrimare gumen P. N. 7, 45.

Lactarius bubus Medica danda V. 2, 1, 47.

Lactent nova virentia h. e. succo abundanti turgent P. F. 26, 3. C. 6, 9, 9. *not. lactentes foetus* V. 2, 41, 5. porculi V. 2, 4, 46 et 24. catuli C. 40, 343. lactentes etiam dentes *malim* Veg. 6, 5, 2. *quam* a Lactio lactentes. Gesner.

Lacticae disciplina et nomen P. Ian. 14, 1 *sqq.* P. 24, 2. genera et cultus C. 40; 479. 14, 3, 25 et 26. lactucam ponere, pangere, dissere, dispo-
nere, deprimere, dispergere *ibid.* a s. 25—28. ut condiantur C. 42, 9. marina τισόμαλλος; D. 6, 45, 2. Lactu-
cam sectilem, ut porrum sectile, memorat Theophrast. C. P. 11, 20. Lactucam eam, cuius folia colligata dealbantur, Galli *Chicon* vocant, nostri Bind-Endiviensalot Quae ad lactucam scariolam Lin. pertinere videtur Beckmanno.

Lactucula teneris fibris C. 10, 444. lactuculae P. 4, 30, 4.

Lacuna formetur anseribus educandis P. 4, 30, 4. lacunae cister-narum ut sarciantur P. 4, 17, 3. lacunam striam facit aratrum vomere, per appositionem V. 4, 29, 3. *vid. no.* — lacunam explere, de numero deficiente V. 2, 4, 28.

Lacus in villa V. 4, 44, 2. in co-horte 4, 13, 3. *vide notas ad Colum.* 4, 6, 4. in *Addendis.* Graecis λᾶζος κοιταροὶ ubi vinus olcumque asserva-tur Xenophon Anab. 4, 2, 22. Scholia. Aristoph. Eccles. 154. lacus positio C. 9, 17, 9. lacus marinis semi-nibus repleti C. 8, 16, 2. — lacu-bus distincta granaria C. 4, 6, 14. lacus vinarius Cat. 25. vinarii et tor-cularii C. 12, 18, 3. duo in cella vi-naria P. 4, 18, 4. lacus vel dolia C. 12, 50, 5. in lacubus salitus thyanus C. 7, 32, 1. ubi editur lancibus.

Lacusculi C. 4, 8, 2. C. Arb. 10, 4. olivia exprimenda C. 12, 50, 5 et 3.

Lacuturris *vide in Turria lacus.*

M. Laenius Strabo, inventor ornithonis V. 3, 5, 8.

Laetamen anserum satis inimicum P. 4, 23. in vineis saporem vini vitiat P. Aug. 2. S. 4, 4. laetamine saturantur prata P. F. 4. quando et quando excitandae arborea P. F. 20, 2. *add.* P. 4, 6, 18. *id.* Laetus.

Laetitia trunci C. 4, 22, 4.

Laetor. laetantur beneficio inendii loca sterilia P. 4, 6, 13. laetandis arboribus, stercorandis P. 4, 16, 18. *vid.* Laetamen. — Laetor. laetatur vitis tepore C. 3, 9, 8. Circa fontes laetantur et rivos P. 3, 24, 44.

Laetus ager Cat. 6, 4.

Laevigare, laevis, laevare, *scribi vult Morg.* 4, 75.

Laeva manu legenda radix C. 6, 5, 3.

Lagoena potentissimi oris C. 12,

45, 2. lagoenam Baccho habilem C. 10, 387. in lagoenam diffundere C. 12, 12, 2. in lagoenam indito Cat. 122. lagoenae gypsaee C. 12, 12, 2. C. 22, 41, 4. pictae C. 12, 11, 4. *MS. Palat. passim* Lagoena, ut Gr. Λάγυνος, observante Syllurgio. Lagoena etiam multi *MSS.* teste Victorin ad Cat. 122. Lagoena *MS. Lagd.* Palla⁹ saepe, v. g. O. 14, 47. Idem indicat diminutivum.

Laguneulae picatae C. 12, 38, 7 et 8.

Λαγοτροφέα, pecudum silvestrium vivaria C. 8, 4, 4. ut Leporaria.

Lamina C. 6, 17, 5. Veg. 4, 21, 6. Hinc etiam restituta pro lana Veg. 3, 55, 7. 4, 7, 2. eupae laminae C. 21, not.

Lampada tibi trado V. 3, 16, 9. lampades ferreae ardentes C. 12, 18, 5.

Lanae quae laudatiores C. 7, 2, 4. Attiense et Tarentinae V. 2, 2, 18. Philargyrius ad Virgilii Georg. 4, 385. pascua laeta soloem lanam faciunt, h. e. minutam, duram atque hirsutam. — Lana madida ad vulnere passim laudatur Vegetio v. g. 3, 48, 8. 3, 49, 4. succida 3, 44, 3. 3, 46, 3, 54, 3. 4, 16, 4. lanarum munimenta de ead. re Veg. 3, 47, 3.

Lanare pecus V. 2, 9, 4.

Lanaria radix C. 14, 2, 35. *vid. not.* Graece στρούδιον quae lanae lavantur et purgantur. Hinc Dioscor. 2, 81. ἱρία ἱστρουθισμένα et ἀστρούδιστα. Theophr. H. P. 9, 13. στρούθός ἐστί τὰ ὀθῆνα λευκαίνετα. Morem lanarum succidam ad textrinum lavandi respi-cit Aristoph. Lysistr. 574. πρῶτον μὲν ἐχρῆν ὥσπερ πόον ἐν βάλανέῳ ἐκπύ-αντας τὴν οὐσπώτην ἐκ τῆς πύλωνος ἐπιχλιθεῖς ἐκραιβίζειν τοὺς μοχθηροὺς καὶ τοὺς τραβήλους ἀποιδίξαι. Nec sa-ponariam nec gypsophilam struthium

Linnaei convenire cum notitiis veterum bene admonuit Cel. Beckmann Vol. IV. P. I. Symbolar. ad Histor. Inventorum, qui p. 22. annotat, in Helvetia oves tendendas lavari aqua, in qua herba saponaria cum radice decocta fuerit.

Lanatae pelles C. 6, 2, 4. *hinc restitut.* Veg. 3, 6, 4. *conf.* 5, 42, 2. — Lanata vitis C. 2, 2, 42. 3, 2, 47.

Languida arbor P. F. 25, 4. N. 7, 14.

Languorem simulant in valetudinarium deducuntur C. 42, 3, 7. languoris remedium C. 6, 38, 3.[§]

Laniarium macellum V. 2, 4, 3.

ab Lanario succidia V. 2, 4, 3.

Lanificii cura C. 42 pr. 9.

Lanigeræ pecudæ C. 7, 6, 5.

Lanistæ rixosarum avium C. 8, 2, 5. *vid. not.*

Lanitium si curæ sit C. 7, 3, 9.

ad Lanium pervenit Verres V. 2, 4, 8. a lanis canes non emendi patribus V. 2, 9, 5.

Lanugo inest pomis cydoniis C. 42, 45, 2. in surculis cerusi P. O. 42, 5. lanugine canescit vitis C. 3, 2, 42. — lanuginem excitat terebra, scobem C. 4, 29, 46. P. Oct. 42, 5. *not.*

Lanx, in lancibus salitus thynnus C. 7, 32, 4. *rectius in Codice Pontederæ lacubus est.*

Lapathos Inbrica C. 40, 373. ex genere *runicum* Linnaei. Gallorum *Patience* interpretantur *genus hortense*, quod Latini a teli genere aliquo *runicum* dixerunt. Dioscor. 2, 140. Plin. 20, 2. 85. Græce *λάπαθον* a *λανάσσειν*. *evacuare*, Italica Rombica et Lapacio.

Lapicidinae V. 4, 2, 23.

Lapideus suggestus C. 9, 7, 4.

Lapidosa macies aurosi pulveris P.

4, 5, 4. — lapidosi generis pira P. F. 25, 2. *remedium eius rei* P. F. 25, 6. lapidosa pruni poma C. 40, 45.

Lapia. lapides calci coquendæ qui apti P. 4, 10, 3. iuxta vitium radices ponuntur. C. Arb. 4, 4. lapis fixæ radici injectus medicinæ causa P. F. 25, 45. C. 5, 10, 20. *vid.* Cucois. — lapides molares Veg. 3, 28, 5. a silice differt lapis *Cf. ad Cat.* 48, 4. — de lapide noxium comparare C. 3, 3, 8. *Servi dicuntur de lapide emi, propterea quod venales servi astabant in lapide, foro Romano, ubi præco venales proclamabat. Hinc illud Plautinum:* In eo astas lapide, ubi venales præco prædicat. Beronius. — ad quartum et vicesimum lapidem via salaria a Roma V. 3, 2, 14.

Lapsana V. 3, 46, 25. lapsanae vulgares C. 9, 4, 5. lapsanae flos C. 42, 7, 4.

Lapsi pigrescit aqua C. 4, 5, 3. Laquestum* corpus C. 6, 49, 3. *laqueis constrictum.*

Laquei setis pendentibus ponuntur talpis P. Mart. 9, 4. laqueos expedire ad aves capiendas P. D. 6, 2. *idem quod capulus a capiendo, ita a lacere, lacessere id est capere, unde illicere, allicere, laevis, laqueus.*

Lar familiaris Cat. 2, 4. 43, 2. circa larem epulari C. 41, 4, 49.

Lardum quando fiat P. Dec. 6, 2. *not. i. e. caro nulla fumo durata.* Invenalia 44, 82. tergis suis et natalitio lardo apponit carnem novam.

Largæ ponendæ sunt arbores P. F. 25, 24. *not. alibi rare dicitur.*

Large bibendi potestas C. 8, 44, 44. vagandi licentia P. 4, 30, 3.

Largiemur aliquantum stercoris circa viticularum vestigia P. O. 5, 2.

Largitatem indulgere radicibus P. N. 7, 44.

Largitionibus prosequi C. 11, 1, 49.

Larix utilis fabricae P. N. 15, 4.

Larvas abigit suffimentum Veg. 6, 12, 4.

Lasar Syriacum C. 12, 57, 5. not.

Lasciviae lusisque causa emittuntur catuli C. 7, 12, 12.

Laser, *αλκον* C. 12, 7, 4. 12, 57, 4. Esiguum laseris C. 5, 10, 15. modicum arbori Puoicae iofunditur P. Mart. 10, 3. Cyrenaicum C. Arb. 23, 1. Veg. 5, 59. 5, 64, 12. lasare per a in *Syllaba media* Veg. 2, 48. 8. vide supra. Laser Syriacum Veg. 5, 14, 42.

Laserpitatio aceto lena aspargitur, ut servetur Cat. 116.

Laserpitium, C. 6, 47, 7. Veg. 4, 22, 1. inrasum et articulum morbum Cat. 157, 8. Vide Sirpicium.

Lassaatus siti ac fame P. Mart. 12, 4.

Lassitudinia remedia C. 6, 30, 3.

Lassus. lassae muae curatio C. 6, 38, 4.

Latebrae vermium P. Mart. 10, 29.

Later. lateres coctiles, crudi V. 1. 14, 4. C. 9, 1, 2. quoto et quomodo fiant P. Mai. 12. Iun. 8.

Laterculi Cat. 109.

Lateritina pira C. 5, 10, 18. not. 12, 10, 4. not.

Lateritii parietes ut fiant P. 1, 11,

1. lateritio opere structa C. 9, 6, 4. non Latescunt in ventrem napi C. 1, 10, 11.

Latifoodii divites V. 1, 46, 4. not.

Latioae consuetudini tradidit C. 12 pr. 7.

Latius. Latii boves C. 6, 1, 2.

Latiae muae C. 1 pr. 30.

Latonia Phoebe C. 10, 288.

Latradur vasti canis C. 7, 12, 3.

Latrocinium concessum inter moenia et in ipso foro C. 1 pr. 9.

Latus, *eris*. lateris dolori aptum vinum Cat. 125. lateribus suis inimicus P. 1, 6, 7. vid. not. 3, 13, 2. iuxta latera fossarum C. 3, 13, 2. iuxta diversa latera fossarum dispositi lapidea 3, 15, 3. Add. 3, 13, 11.

Latus, *a*, *um*. latus pedum duorum C. 5, 7, 18. duobus pedibus P. Iao. 10, 2. latus viros exigunt vineae C. 1, 9, 4. — Lata sarmenta vitiosa et rescanda, not. ad P. F. 12, 2. Latiores herbae et solidae e proto extirpandae P. S. 10, 2. cum lata (purpura) V. 3, 17, 10. not.

non nisi Lavatas oves emi oportet C. 7, 3, 2.

Laudabiliter nota librariorum scriptorum not. ad V. 1, 59, 2.

Laudatus amplissime Cat. pr. 2.

Laus. laudes dicite Fortunae C. 10, 316.

Lavioienses Albam condiderunt V. 2, 4, 18.

Lavinii sus xas porcos peperit V. 2, 4, 18.

Lavo. lavia pro lavas V. 2, 44, 2. 2, 49, 1. lavio Cat. 25, 65, 1. 96, 1.

Laurens ager Q. Hortensii V. 3, 43, 2.

Laureus. laurea folia Cat. 76, 3. pira C. 12, 10, 4.

Laurinum oleum P. Ian. 19.

Laurus ut propagetur Cat. 133, 2. trium generum Cat. 8, 2. 133, 2. lauri seminaria P. F. 23, 2. lauri baccae oleo faciendo P. O. 10, 2. lauro substrati, de foliis P. N. 22, 4. lauri folia mustaceo subiciuntur et cortex deranus virgae laureae mustacei materiae adicitur Cat. 121. laurus ad pedamen vinearum C. 4, 26, 1. lauri frons in pabulo boum. C. 6, 3 et 11. 2, 99. not.

Laxus. Laxa rura, non consita surculis C. 7, 42, 40. iugario ministeria C. 4, 6, 6.

Λάξυος quid? ad Pall. p. 483.

Lectio lapidum C. 2, 2, 42.

Lectus. lecti loris suhtenú Cat. 40, 5. retibus an restibus? Cat. 25.

Legaria Gallicani quidam vocant legumina V. 4, 32, 2.

Legitima satio P. N. 4, 4.

Lego. legere oleam Cat. 3, 2, 444, 2.

Leguli olearum Cat. 64, 4, 444, 3.

Legumina unde dicta V. 4, 23, 2.

4, 32, 2. quae eorum genera C. 2, 7. quae arvis noceant, quae prosint C. 2, 44. ubi serenda V. 4, 23, 2.

add. C. 2, 40, 4. florere et grandescere quando soleant P. Mai. 4, 4. diu servari ut possint V. 4, 58. Cat. 446. Col. 44, 40, 46. Oleo perfricatam lentim servat Cato c. 446. Philo

in *Mechan. Veter.* p. 86. ad obsidium usus servare docet legumina: ὀρεχνοὺς μάλαστα μὲν περυσίνοὺς, εἰ δὲ μὴ, ἄλλους ἐν ἀμύργῃ περυσίνοὺς. οὕτω γὰρ ἀσπῆπτοι γίνονται.

Lemniscos inducis Veg. 3, 44, 2. Linamentum in oblongum convolutum, imponendum in vulnera. ein Meissel, eine Wicke. add. Veg. 3, 48, 6 et 44, 5, 47, 2. Gesn.

Lenaus pater C. 40, 430.

Lenas s. Laenas V. 2, 44, 42.

Lenis brassica Cat. 457, 2.

Lenito fervore V. 2, 4, 6.

Lenx Alexandrina Veg. Lentis satio C. 2, 40, 45. lentim Cat. 35, 4, 446. Hinc Alexandrinos φακίνους vocat aliquis np. *Athen. IV.* p. 458. ἀβ ἐνι μὲν πολλοῖς φακίνοι καὶ ἄλλας, πένθιμα νομίζουσι Ῥωμαῖοι καὶ προτίθενται τοῖς νέκυσι. Plutarch. Crassi c. 49. ubi Appianus habet μάζον pro ὄλας. Lustrali aquae ὄλας et φακούς addit Menander in *Fragn. Cleric.* p.

420. — lentes quae supra aquam nantant Veg. 5, 48. *Nostri Meer-Linsen.* Gesner.

Lentescit in aqua C. 2, 44, 42. aalix obruta C. 44, 2, 92.

Lenticulae satio et cultura P. F. 4. servandi ratio P. Jun. 3, 4.

Lentiscinum oleum P. Ian. 20. uot. *Eo cum adipe nulla solo uigebantur Balastridum insularum incolae, narrante Diodoro 5, 47. sed terebinthinum nominat auctor Mirab. Auscult.* c. 89.

in Lentisco contusae oleae conduntur, Cat. 7, 4. V. 4, 60. lentisci taleae ad tineas C. 5, 40, 9. cacumina haedis praebenda P. N. 43, 8.

Lentorem malagmatis habere C. 6, 47, 5. lentore misso facilius resolvitur C. 42, 23, 4.

Lentus. lentissimum viniculum C. 4, 34, 4.

Leo planta C. 40, 98 et 260. uot.

Leoninus cuneus P. F. 47, 2. ex ossa leonis. leonico adeps Veg. 6, 22, 2.

Lepidii satio et cultura C. 44, 3, 46 et 44. silvestris herba C. 42, 8, 3. cum lacte conditum facit oxygalá. Hinc Dioscor. 2, 205. βοτάνιον ταριχεύομενον εἰς ἀλμαίης μετὰ γάλακτος. quae pessime vertuntur: quae turpia cum lacte conditur: *Deebot*: quae inter asalgama cum lacte conditur: τὸ διὰ γάλακτος λασπίδιον Dioscor. 4, 165. add. C. 40, 425.

Lepinus mons C. 40, 434.

Lepis, idis Veg. 6, 27, 5. restituta etiam Veg. 6, 28, 8 et 9. squama aeris, de cuius uni medico et ad hanc rem apto Dioscor. 5, 89. Gesner.

Lepotarium a parte quadam appellatum V. 3, 42, 4. 3, 4, 2 pr. 5.

Λέπορις, lepus V. 3, 42, 6.

Lepus. de hoc animali V. 3, 42. int. de tribus leporis speciebus ad Var-

ronem *Comment. p. 557.* de albis leporibus addo locum Pausaniae 8. c. 47. τὸ μὲν Αἰθιοπὸν ὀφείμην οἱ λαγῶ σισι λαυροί.

Lernaei brachia cancri C. 10, 343.

Lethaestyrannus. Pluto C. 10, 274.

Lethargicum iumentum Veg. 5, 47, 4.

Letifer morbus huic generi C. 7, 42, 44.

Levato tectorio cubilia h. e. polita V. 3, 6, 4.

Leucoia candida C. 10, 97 et 9, 4, 4.

Levigata albario opere P. 4, 58, 2. levigatis parietibus P. 4, 24, 1. C. 8, 8, 4. — levigatus, *contusus, comminutus* C. 6, 46, 2. 6, 47, 3. levigata cum vino galla C. 7, 5, 42. in unum C. 9, 43, 5. simul omnis levigata P. Mart. 15, 1.

Levigat sentes insitio P. ina. 84. h. e. *facit ut spinas et aculeos amittant.* levigare parietes tectorio V. 3, 44, 3. levigari opere tectorio C. 9, 7, 4. — *terendo minuire.* levigare ossulas oleo adperso P. 4, 29, 4. diligenter contrita levigantur C. 42, 41, 3. *Ita Gr. λείπειν saepe apud Actium de terendis medicamentis: ita συλλεῖν Geop. 17, 6. et λείος significat tritum, ut de radicibus graminis s. agrostis Diosc. 4, 30. ἡ ῥίζα καταπρατωμένη λεία (levigata) τραύματα κολλᾷ. Sic Plin. 33, 7. s. 42. qui minium poliant in officinis, faciem laeis vesicis illigunt, ne in respirando perniciolem pulverem trahant, et tamen ut per illas spectent. Gesner.*

Levis brassica Cat. 157, 4. plagae leves sunt C. Arb. 10, 1. leve per pluvias frequentes mustum, *dilutum* P. O. 44, 4. — leviora loca opponi gravioribus V. 4, 4, 4. *conf. 4, 6, 3.*

Leviticum vox ex Ligustico corrupta; cui substituit officinae, et Veg.

5, 54, 2. *vid. Libysticum. Gesner.*

Leviter Cat. 442, 2.

Levo, *as pr. corr. levat* se apud aublimius C. 9, 42, 1. levandae mares h. e. *pastu refectendae* V. 2, 5, 16. — *ausfero.* levare corticem scalpro P. Iun. 5, 3. terram ab extremis radicibus P. F. 25, 6. mustum ex lacu P. O. 47, 1. *vid. no. ad C. 3, 21, 5.*

Levo *pr. prod. levigo.* levare plagam ferro C. Arb. 8, 2. 26, 4. levantur sales plagae C. 5, 9, 3. 5, 41, 7. Arb. 26, 6.

Lex, *formula contractus* Cat. 14, 5, 145, 1. 146, 1. 147. 149, 1. 150. V. 2, 1, 16 et 2, 2, 5. — *legem fecunditatis dicere eam* C. 3, 8, 1. *lege quadam divina et aeterna* C. 4, 40, 3. — *legibus iustis iuventutis operata* mulier, menstruata C. 10, 360.

Lexipyretas Veg. 3, 36, 2.

Lexivum *vid. Lixivium.*

Libella fabrilis C. 3, 43, 42. ad libellam aequus locus V. 4, 6, 6.

Liber et Ceres, Dii rusticis V. 4, 4, 5. Libero patri cur immolentur hirci V. 4, 2, 49. Libero favente C. 3, 24, 3. Libero Liberaeque sacrificia in vindemia C. 42, 48, 4.

Liber, *a. um.* liberi pedes C. 8, 3, 3. *im Lichten.* liberae putaminibus nuces P. Ian. 45, 49. — Liberi disciplinis excolendi C. 4, 3, 2.

Liber, *cortex,* sese vertit Cat. 45, 3. *not.* arundines aliquot liberis colligatae V. 4, 8, 4. librum remittit arbor C. 44, 2, 37 et 41. *not.* densitit ulmus C. 5, 6, 42. liber salici detrahitur Cat. 33. — librum uxori feci de agriculture V. 2 pr. 6. liber falso nomine proditus C. 7, 5, 17.

Liberat haec res inopiam terreni C. 3, 3, 44.

Libo, libandum praebere apibus C. 9, 43, 6. — libalimus de pluribus pauca Veg. 2, 34, 4.

Libidinosa pretia C. 10 pr. 2. ex *Codd. ubi antea dapes.*

Libido. libidinem concitant cibi C. 8, 11, 6. libidinis risosae mas C. 8, 2, 14. — Si libido veniat nauseae Cat. 156, 4.

Libra pondo C. 12, 20, 5. — *Libra* pari est cum aequore maris C. 8, 17, 4. infra libram maris *ibid. vid.* *Libella.* *it.* Libro.

Librales ossae C. 6, 2, 7. P. Mar. 12, 3.

Libramentum aquae P. Aug. 9, 2. ventorum C. 1, 5, 8.

Librarium foramen terreum Cat. 21, 4. vi. no. in libraria frusta conciditur Cat. 12, 53, 4. — *Librarius* scriba libertus V. 3, 2, 14. librarii manus senior P. ins. pr. 1.

Libratum pari momento temperamentum C. 3, 12, 4.

Libratura cutis Veg. 2, 22, 2. not.

Libro. librare pavimentum Cat. 18, 7. *aequare planitiem.* cum sol paribus libraverit orbem boris C. 10, 12.

Libum usi fiat Cat. 75. liba absoluta, et res divina parata V. 2, 8, 1.

in *Liburnia* mulieres robustae ac durae V. 2, 10, 8.

Liburnico simile ut fiat oleum P. N. 18.

Libya frumenti ferax C. 3, 8, 4. in *Libya* *Hesperides* V. 2, 1, 6.

Libycis ramis, *Punicais* P. ins. 74.

Libycae vites C. 3, 2, 1. fici C. 5, 10, 11 *eandem* videntur.

Libyssae C. 10, 118.

Libysticum Veg. 5, 54, 2. *quod al.* *Ligusticum.* Sed *λιβυστικόν* etiam *Galeno* herba, quae panaces alias vocatur, *Siler montanum Dodonaeo,* a *Levintico vulgari,* *Gall. Liveche,* *Laebstockel,* quod illi substituant officinae, diversum. Gesner.

Licet videre V. 2, 10, 1. *videri* V. 1, 6, 2. *liceto* Cat. 83.

Liciniana olea Cat. 6, 2. C. 5, 8, 3. Arb. 17, 3. iugera C. 1, 3, 10.

Licina olea C. 5, 8, 1. 12, 49, 3. 12, 52, 1. P. F. 18, 4. *Licinium oleum* putat esse, quae hodie in agro *Venafano* laurina vocatur, *Grimaldi* Memor. sull'antico fianteio p. 50. nullo addito argumento.

Licinium Veg. 3, 22, 2. 3, 48, 6. Factum *licinium* ex decem filiis adfert *Rhodium de Asia Celsi* p. 141. ex *Albuensis Chirurg.* P. 2. c. 64. Gesner.

C. *Licinius Stolo* collocatur, et alius Trib. pl. V. 1, 2, 9. hic sua lege damnatus C. 1, 3, 11. — *Licinius Murena* unde dictus C. 8, 16, 5. — *Nerva praetor* in *Macedonia*, V. 2, 4, 1.

Lienes turgent Cat. 157, 7.

Lienosi boves Veg. 5, 27.

Ligamine papyri inhibetur C. 6, 6, 4. *ligamina* vitium C. 11, 2. 92. herbarum et fasciculi C. 12, 8, 1.

Ligatura in vitibus locum mutare debet P. 1, 6, 11.

Ligatae et palatae vineae C. 11, 2, 11. — *Ligati* sunt armi bovis, *duri,* *rigidi* Veg. 5, 43, 1.

Ligua domino Cat. 55. ne fumosa sint, et bene ardeant Cat. 130. picata C. 11, 2, 74. lignorum repositio P. 1, 32. *lignum Gallicum* P. 1, 43, 1. not.

Ligula cumulata salis C. 12, 21, 2. *ita* Cochlear. — *ligula* purgandus fructus musteus, *de melle* C. 9, 15, 13. *vid.* *Lingula.*

Liguriae armenta C. 3, 8, 3. in *Liguria* conficitur *pix Nemeturica* C. 12, 24, 1.

Liguriunt muscae V. 3, 16, 6. vi. not.

Liguscus pro *Ligustico* ad V. 1,

48, 6. *it. MS.* V. 2, 5, 9 et 3, 9, 47.

Ligustici uncia C. 42, 57, 5. *vid.* Libysticum. Ita enim saepe scribitur quae proprie Ἀργυστικός dicitur i. e. herba Ligustica. Cf. Heyne ad Virgil. T. III. p. 444. Levisticum. Ligusticus ager montanus V. 4, 48, 6.

Ligustro nigro C. 40, 300. cyprum esse putat, ut ligustrum album convolvulum sepium Bodaeus ad Theophrastus p. 63.

Lilieta nova formare P. F. 21, 3.

Lillorum satio P. F. 21, 3. V. 4, 35.

Limax implicitus conchae C. 40, 324. ne hortos infestet P. 4, 35, 2. limacis os Veg. 2. 34. 2. *vi. not.* Graecam originem docet Glossa Hesychii Λιμάδες, ἔστι δὲ καὶ ζῶον ὁμοίων καρχήδ, ὃ παλαιοὶ Λεῖμα, ubi corrige Λεῖματες — Λεῖμαξ. Apud Hippocratem saepiuscule est λιμακώρεος. de regione aut solo humido.

Linibus xii signorum, Zodiacus V. 2, 3, 7.

Limes. Limites lutosi, vine V. 2, 4, 8. *not.* adverso limite C. 40, 92. *not.* nova limites C. 4, 8, 7. *not.*

Limitatio terrae vinealis erat C. 3, 42, 4.

Limito limitare quaestionem V. 2, 2, 4.

Limosa aqua P. Aug. 9, 2. regio C. 8, 46, 7.

Limpidus *vid.* Lymp.

Limus dysentericae passionis P. F. 31, 2. forte intelligit ξύσματα, δυσεντερικὴν διαχυρήματα Hippocratis, quae Celso sunt strigmenta.

Linamenta pice imbuta C. 6, 44. anle atque aceto C. 6, 42, 2. Veg. 4, 8, 4. *alibi* stuppas et linteola dicit.

Linea h. e. funiculus e lino tortus, V. 4, 23, 6. C. 3, 43, 40 et 43. 3, 45, 4. linea longa ligatus* pes gallinae C. 8, 44, 45. Sic graece λινίνα et

λινίνα dicuntur a Bitone mechanico Mathem. Veter. p. 442. et alibi. — In eadem linea, perpendiculari C. 5, 6, 42 et 46.

Lineare materiam Cat. 44, 3. *not.*

Lingua bubula Cat. 40, 4. linguae se deterget bos C. 6, 6, 4. linguae color in arietibus spectatur ob sobolem V. 2, 2, 4. *not.* P. Iul. 4, 2. Addo auctoritatem Diogenis Apolloniatae physici apud Theophrastum de sensibus p. 30. ed. Stephani: de lingua: καὶ τῶν ἄλλων ζώων τὰ χρώματα μνύειν. ἐπὶ οὗτοι γὰρ ὅν ἢ καὶ ὁμοῖα τοσαῦτα ἐμπαίνονται. vitiosa incrementa in pecore ut curanda C. 6, 8.

Lingula turtularii Cat. 48, 2. ut facienda Cat. 49, 2. *add.* Cat. 84, 2. lingulae edolatae C. 8, 44, 4. nostris Zapfen. Gesner.

Linimentum dolii P. O. 44, 46.

Linio. linibis vas, lines P. F. 34, 4. liniunt pomum creta figulari C. 42, 44, 7. calcem latebris vermium P. Mar. 40, 29. livire C. 4, 24, 6. pice C. 6, 26, 4. liniuntur adipe C. 6, 30, 3. liniendae aures C. 7, 43, 4. P. Burmannus ad Quintil. decl. 43, 5. p. 277. verbum linire nos inferioris aevi et indoctis librariorum calamis debere putat, legendumque ubique linere. idem videtur Oudendorpio ad Sueton. Oth. extr. *Sed vid.* Allinio. Gesner.

Lino. Linunt C. 42, 46, 5. liverunt gummi C. 42, 50, 47. gypso linito C. 42, 46, 4. liveria Cat. 69, 2.

Lintres Cat. 44, 5. sunt vindemiae uni, alias naviae apud Festum, a similitudine nomen habent. Tur. 7, 23.

Linum agria noxium; et quomodo verandum C. 2, 40, 47. lina exilia lauantur P. F. 22. *add.* P. O. 2. Linum exile Amorinum fuit, unde Amorinae vestes. Hinc ἄλιος ἀμωρινός

713 *Aristophanis Lysistr.* 738. Cf. *Pollux* 7. sect. 74. *Suidas* in *Ἀπορρίψ.*

Liparé, Veg. 3, 14, 6. 3, 60, 2 et 5, 5, 4. 6, 28, 43 et 44. *ῥαπαρὶ* intell. *ἱππίατρος*. *Ienia* vocat *Celsus* 5, 49, 25. *sunt enim ἀλικάντα* quoque, de quibus *idem Celsus* 5, 49. pr. Recte igitur *Ruellius* *Lipara* posuit aliquoties *Hippiat.* 2, 422. *Gesner.*

Liquamen de *piris* P. F. 25, 42. *Liquamina dulcia* C. 9, 44, 47. Apud *Veget.* 5, 67, 4. *liquamen* est *garum*. *Ita et alibi idem.* pro *amurca* *Col.* 42, 47, 44. not.

Liquamentum Veg. 5, 94, 5.

Liquatus per *colum* C. 42, 38, 7. *Liquatum acetum* C. 42, 47, 2.

Liquentium maxime *alibile* *Iac* V. 2, 44, 4.

Liquescere C. 42, 28, 3. ubi antea *quiescere erat*, id est *liquidum fieri*.

Liquidum et *sine faece vinum* C. 42, 38, 4.

Liquiritiae unc. 4. Veg. 6, 9, 6.

Liquo. *liquatur* *mel* et *vinum* *qualo* vel *sacco* C. 9, 45, 42.

Liquor *ovorum albus* C. 6, 38, 2.

Lira in *agro* C. 2, 4, 8 et 44. vid. not. in *hortis* *quae* C. 44, 3, 24. in *liram* *redigi* C. 2, 4, 8. *lirae* *patentes* C. 2, 8, 3. unde *Varro* de *L. L.* male deducit *delirare*, cum sit ea *graece ἀπολυστὴν, παραλυστὴν*. *Illo* *utilitur* *Polyb.* 33, 42.

Liratum *seri* C. 44, 3, 20.

Lirare *quid?* V. 2, 4, 2. *lirantur* *iugera* C. 44, 2, 47.

Lis pro *mercede* *reddita* C. 4, 7, 4. *litem* *diducere*, *dirimere*, C. 3, 43, 42.

sine *Literis* *idoneus* *non* *est* *magister* *pastorum* V. 2, 40, 40.

Αἰδοῦς *χρὴ* *quid?* ad *Pollad.* P. 483.

Lithostrota *pavimenta* V. 3, 4, 40. 3, 2, 4.

Litus et *ripsa* *synonyma* C. 4, 5, 5.

Livia *ficus* C. 40, 444. *Eodem.*

Livianae *fici* C. 5, 40, 44.

Lixivius vel *liaivus* *videtur* *nomen adiectivum* *fuisse* *initio* *sub* *quo* *aqua mustum*, *oleum* *posset* *intelligi*. *Lixivia* *cineris* *sarmentis*, *it.* *e* *fabae* *culmis* *caustis* C. 42, 46, 4. *cineris* *liaivae* *congus* C. 42, 22, 4. *lixivia* *eluantur* *vasa* C. 42, 50, 44. *lixiva* *vet. ed.* *Stus.* *lixiviam* *eliquato* C. 42, 22, 4. *quasi* *liaivum* *defluens* *oleum* C. 42, 50, 44. *al.* *lixivium*. *lixivum* *oleum* Veg. 5, 42. *lixivio* *maceranda* *semina* P. N. 7, 43. *leaiho* *al.* *add.* P. *lan.* 45, 48. *liaivum* *an* *liaivum* *mustum* *Cat.* 23, 2. C. 42, 27 et 36. *Plin.* 44, 7 et 9 a. 9 et 44 *protropum*, *οἶνος* *πρότροπος* *observante* *Rhodio* *ad* *Scribo.* c. 74. p. 437. *Gesner:* *cui* *in* *Thea. L. L.* *congnatum* *vocabulum* *vinum* *est* *cum* *liquore* *et* *liquare*. *Quin* *lia* *antiquum* *fons* *est*, *unde* *derivantur* *licis*, *licidus*, *licor*, *licco* *quae* *forma* *mutata* *usurpantur* *liquidus*, *liquor*, *liqueo*. *Est* *igitur* *liaivus* *idem* *qui* *liquidus* *et* *destillans*. *Codices* *antiquissimos* *et* *probatissimos* *licidus* *dare* *testantur* *Observ.* *Misc.* *Belg.* *Vol.* *IV.* p. 294.

Locatio *fundi* *frequens*, *instum* C. 4, 7, 3.

Loculamentum *novum* *apibus* *prae-* *parare* C. 9, 42, 2. *loculamenta* *nidis* *faciendis* C. 8, 8, 3. 8, 9, 3. *dentium* *gingivae* Veg. 3, 32.

Locularis *resina* P. F. 25, 23. vid. not.

Loculatae *artculae*, *pisivae* V. 3, 47, 4.

Loculi, *area* *loculata* P. *Mar.* 40, 35. *marinore*, *lapide*, *ligno*, *facti*, *unde* *equi* *hordeum* *edunt* Veg. 2, 28, 4.

Locupletari *celeriter* *ut* *possis* C. 6 pr 4.

Locus crassus, 'nebulosus Cat. 6, 5. loco natus pampinus *int.* ibono C. 5, 6, 34 *bis*. loca aestivosa C. 5, 8, 5. — naturalia C. 8. 7, 2. genitalia C. 7, 3, 16. 7, 7, 4. seminae C. 6, 27, 10. — Loci mulieris virosi ne fiant C. 157, 11.

Locustae cibandis pullis utiles C. 8, 11, 15. P. 1, 28, 5. 1, 29, 2. ut propulsentur P. 1, 35, 12.

Loliacia farina V. 3, 9, 20.

Loliarium cribrum C. 8, 5, 16.

Lomentum ex faba *etc.* P. O. 14, 9. fabae Veg. 2, 28, 19. subtilissimo lomento, *farina fabacea* Veg. 5, 62. *add.* 3, 57, 2. 6, 8, 4. *ex graeco ad Pallad.* p. 185.

Londulis Veg. 6, 16, 2. *not.*

Longanum intestinum per quod sterces egeritur Veg. 2, 14, 1. 2, 21. 2, 22, 1. 2, 24, 1. *rel.* longanum porci pinguis salum 2, 28, 17. 6, 8, 1. *Apicio longanones porcini fieri* 4, 2. *Caelius Aurel. Acut.* 3, 22. *coli atque sessionis sive longanonis, ut nos appellamus.*

Longe. longius meari C. 9, 8, 9.

Longicia Veg. 6, 2, 2.

Longinquus fundi C. 1, 7, 6. *longinquae regionis pascua* C. 7, 3, 13. *longinqua rura* C. 1, 1, 20. *pascua* C. 6, 27, 8. *expectare longinquum* est P. 3, 25, 2.

Longurius interlicere inter equas a praesepibus V. 2, 7, 10. *huc trahit H. Stephanus cum alia glossam Hesychii* *κολοδορον ξύλον, μάχας ποιοῦν τῶν ἱπποτριπομένων, α κολοιός, tumultus, et ὄρνυ.* Longuriis per foramina palorum traiectis V. 1, 14, 2. *falces praeacutae insertae affixaeque longuriis* *Caesari de Bello Gallico libro 3.* *quasi alii* *δορυδρέπανα* Philostratus *Icon.* 1, 19. *δρέπανα ἐπὶ δοράτων* *vocat.*

Longus pedum ses C. 5, 6, 18.

longas tribus pedibus P. *lan.* 10, 3. P. 1, 40, 3. P. F. 6. *longa vitis* C. 3, 2, 25.

Loquuntur² historiae C. 1, 4, 2.

Lora *quid et unde dicta* V. 1, 54, 3. *optima ut fiat* C. 12, 40. *de lorae generibus et usu Lindanus Sci. med.* 10, 199 sq. *Gesner. Hesychio* *κυνὸν: πῶμα τὸ ἀπὸ στικμύλων ποτόν. Κύπριοι.* *Idem* *Λάκυρος: στικμύλης οἶνος.*

Lorea *pro lora* Ca. 25.

Lorei fuses Ca. 3, 5, 12. 63, 135 5. *lorea retinacula* Ca. 63.

Loricare solum granarii opere tectorio V. 1, 57, 1.

Lorum, lora Ca. 135, 5.

Lotium eius qui brassicam esitarit quas vires accipiat Ca. 137, 10. *facere* Ca. 127, 1. 156, 1. *difficilius si transeat, quo vino ciendum* Ca. 122. *si aegre eat, et substillum sit* Ca. 156, 7. *suillum* Ca. 7, 3. *per anum emittit* Veg. 2, 18, 2. *lotii vapor salutaris* Veg. 3, 28, 5. 5, 6, 2.

Lotos C. 7, 9, 6. *loti Phrygiae* C. 40, 258. *not.* *Lotus* C. 7, 9, 6. *est siliqua graeca Phlarii, fructu cerasi. Vide notam.* *Celtis occidentalis in Gallica Provincia Fabrecoulies in Rasciounensi agro Adonier, in Languedocia Fanabreque vel Fenabreque, in reliqua Gallia Micocoulier audit, Zurgelbaum, Nestelbaum; unde Galli furcillas tridentes faciunt, quibus culmos confractos a granis separent, qui frumenta bobus equisque exterunt, teste Gallo Du-Hamel de eardenda materie T. I. p. 150. Extat etiam Io. Hermanui, Argentoratensis Professoris, annotatio de loto Polybii, adiecta Polybio Schweighauseriano.*

Lucanum vinum Ca. 6, 5. V. 1, 25.

Lucernae craticulae Ca. 13, 1. *in quibus ligna ardentia conieciuntur,*

quales etiam hodiernum ad aetles videmus pensiles. SCHOETTO. Mihi videbatur iterum locum inspicienti, legendum lacegras. Gesner.

Lucidare, lucidatio ad Pall. p. 20.

Q. Lucienus collocutor V. 2, 5, 4 et 18. 2, 7, 4. ubi Cod. Polit. Lucinius habet.

Lucifer eo remeat ortu C. 10, 294. interdiu, noctu Hesperus in ornithone Varronis 3, 5, 17.

Lucifugae blattae C. 9, 7, 5.

Luciliano caractere libelli V. 3, 2, 47.

C. Lucilii Hipri mentio V. 2, 4, 4.

Lucrifecerunt hoc nomen V. 3, 4, 4.

sine Luctamine alterius generis vina melius servant sapes P. P. 9, 13.

Lucubratione per hiemem quae facienda Ca. 37, 3. C. 11, 2, 12. 11, 2, 90 it. 94 et 92.

Luculli Cato tutor V. 3, 2, 17. C. 8, 16, 5. villa V. 1, 2, 10. pessimo publico aedificata V. 1, 13, 7. C. 1, 4, 6. aviarius in Tusculano 3, 4, 3. piscinae V. 3, 2, 17. Lucullorum piscinae V. 3, 3, 10. M. et L. Luculli piscinae V. 3, 17, 8 et 9. Cf. *Aldenda ad h. l. post Palladium* p. 346. *Baianum L. Luculli memorat Plutarchus in Mario* c. 34 καὶ γὰρ ἔσιν ἐν Βαίῃς περὶ Νισήνους τῷ Μαρίῳ πολυτελὲς οἶκον, τρυφὰς ἔχοντα καὶ διαίτας ἀπλυσίους ἢ κατ' ἀνδρα — ταύτην λέγεται μυριάδων ἐπτά ἡμισίους Κορυθαίαν πρὸς αὐτὴν χρόνον τοῦ πάντων πολλοῦ διαγενομένου Λευκίου Λεύκολλος ἀναίται μυριάδων πεντήκοντα καὶ διακοσίων οὕτω ταχέως ἀνέδραμεν ἢ πολυτέλειαν καὶ τοσαύτην ἐπιδοῦν τὰ πράγματα πρὸς τρυφὴν ἔλαβεν.

Lucus ut confluetur C. 139.

Ludianorum Insulae V. 3, 17, 4.

Ludo. ne ludat vena, forte ne eludat Veg. 3, 40, 1.

Lumbrici medicina suibus C. 7, 9, 7. — vino quo pellantur Ca. 126. pecus si vexent C. 6, 25, 6. 30, 9. add. Veg. 2, 16 it. 17 et 24.

Lumbus a lumbis in vite habentur optima semina C. Arb. 3, 4.

Lumen h. e. pupilla s. potius humor crystallinus Veg. 3, 16, 5. — lumen onimi C. 1 pr. 23. flaventia lumina calthae C. 10, 97. loti gemmantia C. 10, 258.

Lumina et luminaria Ca. 14. not.

Luna silenti Ca. 29, 50, 1. C. 2, 10, 11. dimidiata Ca. 37, 3. extrema et prima, ἔσθ' καὶ νύξ V. 1, 37, 1. procedit, crescit P. lun. 3. minuent P. lun. 3. P. F. 24, 4. ab luna exorta ad novam V. 3, 17, 9. quadripartita V. 1, 37, 2. quarta decima adhuc crescente lumine C. 2, 10, 10. quinta decima C. 2, 10, 10. xxv C. 2, 11, 7. trigesima, quae est fere nova C. 8, 11, 12. — *Lunae observatio generatim* V. 1, 37. it. 1, 7, 2 et 4. *speciatim* in stercorandis agris luna decrescente C. 2, 5, 1. 2, 16, 1. P. S. 1, 2. item bortis P. S. 13, 1. et oleis P. F. 20, 2. pratis autem, crescente C. 2, 15, 9. 2, 18, 2. add. P. F. 2. et P. S. 9, 2. in agris extirpandis C. 11, 2, 52. P. lul. 1, 1. in serendo P. 1, 8, 12, 1, 34, 8. lente C. 2, 10, 15. P. F. 4. vicia C. 2, 11, 7. P. lan. 6. faba C. 2, 10, 10. P. N. 1, 3. allio et ulpico C. 11, 3, 22. P. N. 6, 2. in cepis P. F. 24, 4. in carduis P. Mar. 9, 2. in inserendis arboribus C. Arb. 26, 2. C. 5, 11, 2. P. F. 17, 4. seminibus vitium pangendis C. Arb. 3, 3. in faba velleuda et condenda C. 2, 10, 12. legendis uvae ollariibus C. 12, 43, 2 et 9. malis citreis P. Mar. 10, 11. cydoniis C. 12, 45, 2. piris con-

dendis P. F. 25, 8. sapa coquenda C. 12, 19, 3. in lignis ad aedificia succidendis C. 11, 2, 11. *x.* caedenda materia ad fabricam P. Ian. 22. P. N. 15, 1. *conf.* Plin. 16, 39 s. 74. in remedio vitium contra sorices C. Arb. 15, 4. ne remedium (*arboris*) luna deprehendant P. O. 12, 8. In ovis supponendis C. 8, 5, 9, 8, 11, 11. gallinis saginandis C. 8, 7, 4. et 5. castrandis vitulis 6, 26, 2. Mai. 7, 1. salsura carnis C. 12, 53, 3. Luna plena turgescunt maria P. D. 6, 4. decresciente luna capillum tendens calvus fieri metuit V. 1, 37, 2.

Lunares dies ut divisi V. 1, 37, 4. lunari ratione corrumpunt animalia, *tamquam essent lunatica* Veg. 5, 32, 1.

Lunaticus oculus quis? Veg. 3, 48, 1.

Lunatum ferramentum C. 12, 54, 1. lunatis cornibus P. Mar. 41, 2.

Lupa, *nomen canis* C. 7, 42, 43.

Lupercus C. 10, 194.

Lupinarium labrum Ca. 10, 4, 11, 4.

Lupini laus ad agros C. 2, 10, 4 sq. satio Ca. 34, 2. P. S. 5 et 9. stercoreis vicem supplet C. 2, 16, 5, 11, 2, 44. P. Mai. 3, 2. Aug. 2. agros ut foecundos et steriles reddat P. 4, 6, 44. Lupinum herbas perimit C. 2, 12, 5. *add.* P. Ian. 9, 2. quando colligatur et quomodo servetur P. Iun. 3. lupini amari aqua adv. locustas P. 1, 25, 12. — Lupino madido sociata radix C. 10, 115. *h. e.* lupulo, *ut vult Baccius de vinis L.* 7. *iudice Rittershusio.* Gesner. falso!

Lupinus, *a*, *um*. lupini morsus vulnus Veg. 4, 11, 1.

Lupus. lupi morsu C. 6, 43, 1. — lupus piacis rapax, varius et sine macula C. 9, 17, 8. fluvialis fastiditus V. 3, 3, 9. C. 8, 16, 4. — Lupi, *serae manubriatae* P. 1, 41, 2.

Lurco Aufidius V. 3, 6, 1.

Lurida rana V. 1, 2, 26. *i. e.* bufo brassica C. 10, 325.

prope Lusitaniam in Hispania V. 1, 16, 2, 2, 1, 19.

Lustratio populi Ro. V. 2, 4, 10, C. 2, 22, 5.

Lustro lustrator ager Ca. 141, 1. animal suffimento Veg. 6, 12, 1. lustravit gradiens C. 10, 363.

Lustrum. lustru faciendi ergo Ca. 141, 3. — lustra in quibus voluntantur sues V. 2, 4, 8.

Lusus causa emittuntur catuli C. 7, 12, 12.

Lutameuta ne se scindant Ca. 128.

Luteolae olivae C. 12, 47, 9. violae C. 9, 4, 4. *sed potest etiam ad rosas referri.*

Lutescunt limo coenoque loca C. 8, 17, 9.

Luteus frutex amelli C. 9, 13, 8.

Luto. lutare granaria Ca. 92.

Lutum paleatum C. 12, 21, 2. 12, 43, 1. Punicum C. 9, 7, 4. *not.* 11, 3, 54. *not.* Ita lutum *επιχρῆδες* Hippocr. Morb. III. p. 497. ed. Foesii.

Lutuosos limites V. 11, 4, 8. *dant Edd. primae pro lutosos.*

Luxuria notatur V. 3, 2, 16, 3, 3, 10. C. 8, 8, 10, 8, 10, 6, 8, 16, 3.

Luxuriantes fronde vites P. N. 9.

Luxoriosa vitis C. 4, 21, 2.

Luxus, *a*, *um*. lusa ut sanentur Ca. 157, 4, 160.

Lyaeus pater C. 10, 429.

in Lycaonia asini feri V. 2, 4, 5, 2, 6, 2.

Lycei opaci rura C. 10. 266. in Lyceo platanus V. 1, 37, 5.

Lycium, Veg. 3, 25, 2. 3, 60, 2. 3, 61, 2. *succus Lycii arboris s. pyxanthiae: de quo Dioscorides* 1, 132. Gesner.

Lydiae fici V. 1, 41, 6. C. 5, 10. 11. 10, 418. Lusia est Macr. 2, 16.

In insula Paro σῶμα αἰώνια δὲ τὸ ἰρυσπῶδες dicta, ταῦτ' ὄντα τοῖς Ἀνδίοις ἀπὸ *Athenaeum* III. p. 76. *hinc apud Eustathium ad Homerum.*

Lynppha invocatur V. 4, 4, 6.

Lymphido. ut interdum lymphidet oculum passio Veg. 3, 48, 4.

Lymphidum vinum (*ita scrib. a* lymphia) ex austero P. O. 44, 42. *rectius* faeculento *opponitur ibid.* Sed limpidissimum habet Col. 42, 28, 3. si lymphidum videris collyrium Veg. 3, 43, 7. *h. e. purum, nihil sanici habens.* lymphidum vulnus Veg. 3, 22, 2. lymphidus mucus Veg. 3, 36, 4.

Lyra sidus, quod fidem nostri vocant V. 2, 5, 42.

Lysippus C. 4 pr. 31. Lysippi vestigium iu villa nullum V. 3, 2, 5.

M

Macellarius differt a lamio V. 3, 2, 44. habent macellarii ornithones turdorum V. 3, 4, 2.

Macellum cetariorum V. 3, 47, 7. macelli anona V. 3, 2, 46.

Macer. macrae vineae C. 8, 4, 2. macrae boves facilius concipiunt V. 2, 5, 42. macerrimae stirpes C. 3, 10, 3. macerrimis vineis C. 8, 4, 2.

Macerescat bene Ca. 92.

Maceriae ut aedificentur Ca. 45. quatuor generum V. 4, 44, 4. maceris altis septa V. 3, 5, 42. *Sunt a parietibus, qui sunt domus aut villae, diversi etiam ap. Ca.* 44.

Macero. macerare in aquam Ca. 456, 5. macerat arborem situ et verno muscus C. 4, 22, 6. macerare lupinum, vimina, virgas C. 4, 6, 24. lacte semen C. 44, 3, 51. macerantur sole et pluvia scrobes C. Arb. 49, 4. macerari assiduo liquore C. 4, 6, 22.

Macescit olea, quae vapulavit V.

4, 55, 4. macescunt apes propter laborem V. 3, 46, 20. macescentes boves melius concipere dicuntur V. 2, 4, 47. *add.* 2, 5, 42.

Macies soli C. 4, 4, 3. lapidosa aurosi pulveris P. 4, 5, 4. ieiuna corticis P. Mar. 40, 21. subita in pecore ut curetur C. 3, 4, 2. maciei remedium C. 6, 38, 3. ex macie exordium sumit omnis nequitudo Veg. 4, 4, 44.

Macilentum solum P. Mar. 40, 4.

Machina rustica C. 3, 43, 41. equabus ad coitum adigendis C. 6, 37, 40. iumentis curandis C. 6, 49. Veg. 3, 46.

Macrescit pecus C. 6, 3, 4. macrescunt animalia Veg. 4, 7, 2. macrescere facit volucres inclusas desiderium V. 3, 5, 3.

Macri campi V. 2. Praef. 6. Col. 7, 2, 4. *not.*

Macritas soli P. O. 4, 2.

Macrare Iovem Ca. 444, 2. *not.*

Macre hac illace dape pollucenda esto Ca. 432, 2. ferto esto Ca. 434, 3. hoc porco esto C. 139.

Maculis grandibus rete V. 3, 44, 3. C. 8, 45, 4.

Maculosus color equi C. 6, 37, 6. P. Mar. 43, 4.

Madefacere Col. 44, 4, 5, 6, 43. *not.*

Madeo, tempestiva madent persica C. 40, 414. *not.* et sequens madescere. Graeci similiter legumina coctu facilia dicunt σῶ, μαρον, διαχυσται, διαχυσον, εὐδιαχυτος. Vide Theophrastum C. P. 4, 43 et 44.

Madescat celerius in coctura i. e. mollescat C. 44, 3, 23. madescit cucumis, mollescit C. 40, 398.

Macaudri more intercisca C. 8, 47, 44.

Maelis et faelis V. 3, 42, 3. *not. de varietate scripturae dixit etiam*

Morgagni Epist. de Sammonico, de natura animalis nihil decernens.

Maellum s. millus V. 2. 9, 15. not.

Maena arida Ca. 88, 2 et 23, 2. ubi antea Bennae. Salsamenta inter cibaria rusticae familiae memorat obiter Demosthenes contra Lacrit. p. 933. καὶ τὸ τάριχος ἀνθρώπων τινὶ γεωργῶ περιουμίζετο ἐν τῷ πλοίῳ. ἐκ Πλατωνικαίου εἰς Θεοδοσίαν τοῖς ἀργαταῖς τοῖς παρὶ τὴν γεωργίαν χρῆσθαι.

Maenalius pater C. 10, 429. Maenalius Dryadum chori C. 10, 264.

Maenas vid. Menas.

Maenonius Deus, Homerus C. 4 pr. 30.

Maetidis Scythica stagna C. 8, 8, 40.

Magis sopitum cantibus C. 10, 367.

Maginium pro coriagine erat Veg. 4, 12, 1.

Magis utilius P. Mar. 11, 7. C. 8, 5, 5.

Magister vocis C. 1 pr. 3 chori camentium C. 12, 2, 4. usus C. 10, 339. magistri rerum rusticarum C. 4, 28, 2. operum C. 4, 8, 17. iidem qui singulorum officiorum C. 4, 8, 11, 4, 9, 2, 11, 4, 27. operariorum C. 11, 4, 4. pecoris V. 2, 2, 20.

Magisterium docentis illuminat rectam viam C. 4, 1, 16. magisterio praeceptoris egere C. 1 pr. 20. in magisterio villici quid potissimum C. 11, 1, 7.

Magnitudine minor V. 3, 16, 19.

Magnae rei quantulumcunque adeptum esse, non minima est gloria C. 11, 1, 12. — magna vina conficies, P. O. 14, 7. ut minutum vinum ap. Plin. 2 Epist. 6.

Μαγιστάρην C. 6, 17, 7. not.

Maiales V. 2, 4, 21, 2, 7, 15.

Maestas boum V. 2, 5, 4.

Maï descriptio et opera C. 11, 2, 39.

Maiores trima ovem C. 7, 3, 7. maiores decem annorum V. 2, 7, 1. quam xii annorum C. 6, 24, 4.

Malache C. 10, 247. malva.

Malagmatis more C. 6, 17, 3. lentorem habeat C. 6, 17, 5. malagma crudum Veg. 3, 49, 2. — Malagma basilica Veg. 6, 20. lemma coctica Veg. 6, 28, 20. cruda Veg. 5, 19, 6, 17 et 23. cupressina Veg. 3, 48, 9. tetrapharmaci Veg. 5, 20. quae dicitur meliacius Veg. 5, 20 malagma Veg. 1, 28, 6. compositiones diversae sunt Veg. 6, 15. 17. 20. 21. 24. 25. 4, 28, 20 ad 23.

Malandria pustulae cervicem equorum infestantes Veg. 3, 42, 1. not. p. 57.

Male nata et malis locis nata P. F. 12, 2.

Male dicta in rutae aestione P. Mar. 9, 13.

a Maledo pastores V. 2, 2, 1.

Maleficiis ne operam det familia C. 11, 1, 27.

Maleficum animal, noxium V. 3, 7, 3, 3, 16, 7.

Malignitas naturalis C. 3, 10, 18.

Malini ligni fumo C. 7, 8, 7. vid. not.

Malitia terrae salsae hibernis imbribus eluitur P. 1, 6, 16. arboris durante P. O. 8, 3. viae P. 1, 6, 8.

Malleatum spartum C. 12, 19, 4.

Malleolaris virga C. Arb. 3, 4.

Malleolus qui et unde dictus C. 3, 6, 3. Gallis crochette vel crosse. qualis et unde legendus C. 3, 6. quam longus C. 3, 19. ut resecandus C. 4, 11. ut demergendus C. 3, 48, 2. C. Arb. 3, 4. add. C. 3, 17, 3. malleolos deponere C. 3, 3, 12. pangere ibid. ut transferendus C. 4, 15, 1. ut pampinandus C. 4, 6. malleo-

lum serere praestetne an viviradicem C. 3, 44, 2. *Italica* magliuoln aut ra-
solo.

Malleo cogatur ramus ad inferiora
desigi P. Mar. 40, 4. — *Malleus*
generale nomen morborum septem Veg.
4, 2, 4, 4, 5, 2, 4, 40, 4. morbus
exsecrabilis 4, 47, 4. eius causae 4,
47, 4. etiam boum 3, 2, 4 sq. add. 3,
23, 2. Malis, *idis* vocatur a *Ruellio*
in versione *Hippiat.* Gr. *μῆλις*, *ωας*.

Mallo ceparum Veg. 2, 55. Veg. 3,
60, 4. mallenem ipse interpretatur
calamos siccos, unde fascies depen-
dent. not.

Mallo, morbus pedum equi. Veg.
3, 48, 4.

Maltha calidaria et frigidaria ut
fiat P. 4, 44. not. frigidaria P. 47, 2.
not.

Malvae satin et cultura P. F. 24,
9. Oct. 44, 3.

Malum. genera malorum celebra
C. 42, 45, 5. *Occurrunt apud nostros*
et suis locis indicantur, Amerina,
Caesiana, Citrea, Cotonea s. Cydo-
nia, caque (C. 5, 40, 49.) *Struthea*,
Chrisomeliana, *mistes*: *Matiana*,
Melimela, *Orbiculata*, *Pelusiana*,
Persica, *Praecoqua*, *Punica*, *Quiri-*
niana, *Scandiana*, *Sestiana* vel *Sex-*
tiana, *Syriaca* an *Sirica*? *conferri*
potest enumeratin *Macrobiana Saturn.*
2, 45. *πλατάνινα*, *platanina*. ad *Pal-*
lad. Febr. 25, 47. quae in primis
sint exquirenda C. 5, 40, 49. semen
malorum serito Cat. 48, 3. mala sera-
mus P. F. 85, 43. add. C. Arb. 25.
ut propagentur Cat. 433. ut innuxia
serventur Cat. 7, 3. V. 4, 59. C. 42,
44 sq. in sole ut siccentur C. 42,
44. ut condiantur C. 42, 40, 2, 42,
45, 3. uvas halitu suo corrumpunt
C. 42, 43, 8. *Vid.* *Μῆλις* s. *Mela*. —
Mala granata s. *Punica* ut serantur
et colantur O. 5, 40, 45. Arb. 23.

P. Mar. 40, 4. ut sine granis nascun-
tur P. F. uti magna fiant P. Mai. 6.
Iun. 5. ut serventur O. 42, 44. P.
Mar. 40, 7. — Mala aurea *Hesperid-*
um, *μῆλις* s. oves V. 2, 4, 6. — Ma-
lum terrenum Veg. 6, 43, 3. *quid?*
Plinius, *Apuleius* et *Dioscorides* ab
Italica aristolochiam terrae malum ap-
pellari tradunt.

Malus bifera V. 4, 7, 6. ut inse-
renda V. 4, 40, 6. P. inf. 78. Febr.
25, 43 seqq.

Mamilii an Manilii formula stipu-
landi capras V. 2, 3, 5. *vid.* *Cic. de*
Orat. 4, 58. *extr. c. not.* *Gruteri.*
actiones V. 2, 5, 44. 2, 7, 6.

Mammillae tenues fistulis imposi-
tae in fontibus salientibus V. 3,
44, 2.

Mammosae canes landantur V. 2,
9, 5.

Mammulae pensiles sub rostris
caprarum V. 2, 3, 2.

Mancia ergastuli C. 4, 8, 46.
qualia, qualesque, qui eis praesunt,
esse debeant V. 4, 17, 3 sq. vilio-
ribus pretiis venduntur, quam equi
aut muli Veg. pr. 40. *manciapiorum*
modus V. 4, 48, 6.

Mando tibi Mani, Cat. 144, 4.
Glossa vetus ad Persii Satir. 2, 40.
ast ego nutrici non mando vota:
Verbo unus est aruspex, cum eis di-
citur: mando tibi, ut maximum Iovem
audias. mandare posteritati C. 6
pr. 6.

Mandere ex commodi C. 6, 2, 44.
mandunt scrofae foetus suis C. 7,
44, 3.

Mandragorae semihominis C. 40,
20.

Manducato pane farcire V. 2,
7, 9.

Manduco pro edo passim Vegetius,
c. g. 3, 6, 3. 5, 54, 4.

Mane obscuro C. 7, 42, 3. a pri-

mo mane C. 41, 4, 45. a mane et vespere V. 3, 9, 10.

Mania boum morbus Veg. 4, 2, 49. ubi insania dedi.

Manicae de pellibus P. 4, 43, 4. *Has, et quae sunt.*

Manicatae pelles C. 4, 8, 9 et 11, 4, 21. intelligit Rhodius ad Scribo. p. 53. eas chirothecas, quas nostri Muffe, Germani ad septentriem Rhenum Danubiumque Schlupfer, Belgae Molfae, Galli Moniles vocant. Gesner: satis ridicula!

Manifestat h. e. docet P. O. 12, 5.

Manilius IC. an Mamilius vid. ad V. 2, 3, 5.

Manipuli de herba facti vehuntur in villam V. 1, 49, 4. manipulos obligare C. 41, 2, 40. vincere C. 2, 49, 2. Ovidius Remed. vers. 191. delecta alligat herbae et tonsam raro pectine verrit humum. nezoadesferre manipulos C. 40, 315.

Li. Manlii arbitratu Cat. 144. 2.

Manna croci Veg. 3, 39, 4. 5, 23, 42. 6, 13, 3. succari Veg. 5, 22, 4. 5, 27, 6. De hac videndus peculiaris Salmasii libellus, vel hyle potius Iactrica: quae de altera croci manna plane, quantum observo, tacet. Notior est manna turia Veg. 5, 21, 3. i. e. fragmina minora corticis ramentis permista ut vult Gorraeus. Multa etiam de hac Salmas. l. c. Gesner. manna croci est graecum *κρονόμα* ut ad Vegetium docui.

Mano. manans aqua C. 1, 5, 2. manantia loca C. 2, 9, 13.

Mansiones aestivae P. 4, 9, 5. hibernae, aestivae, vernae, autumnalea P. 4, 12.

Mansueti arietate feri C. 2, 7, 4.

Mansuescere silvestria transit. V. 2, 1, 4. vid. not.

Mansueti erunt V. 1, 20, 2.

Manubriatae ferrulae P. 4, 43, 2.

Manubria serrarum optima C. 41, 2, 92. bidentum C. 5, 10, 6. manubrii foramen P. F. 17, 8. crassitudine C. 5, 9, 2. P. Mar. 10, 4 et 12.

Manus utraque quantum gestabit P. N. 22, 3. *eine Gispel.* ad manua accedere consuescunt equuli V. 2, 7, 43. de manu dare C. 7, 9, 8. manu pressus caseus C. 7, 8, 7. manu datur aqua C. 9, 5, 5. illata aqua C. 41, 3, 10. aata silva V. 3, 5, 12. — Manus fraxineae s. brachia p. ins. 60.

Marathrites vinum C. 42, 35.

Marcentia vino brachia C. 40, 428.

Marcescit languore capra C. 7, 7, 4.

L. Marcins praefectus fabrum V. 4, 2, 7.

Mareoticae vites C. 3, 2, 24.

Margines lapidei in flumine V. 3, 5, 9. *Masculino genere a Varrone diei marginem, annotavit Charisius grammaticus p. 49.*

Marini Caballionea, ungues, caudae, uvae Veg. 4, 20, 2. stellae, pallae Veg. 6, 12, 3. lactuca *τὸ δὲ παλλοῦ* C. 6, 15, 2. forte pro tranamarina, ut passer marinus, et nostris Meer-Katze, Meer-Rettich. etc. Gesner.

Mariscas ficos Ca. 8, 1. pingues mariscas C. 10, 418. not. *Apud Macrobius Saturn. 2, c. 16. eadem esse videtur Marsica. Vide etiam buisyon.*

Maritale coniugium C. 42 pr. 4.

Marito. se maritari velle ostendunt canes, *catulium* V. 2, 10, 11. Maritari debet foemina C. 7, 3, 6. maritantur aingulis ternae gallinae C. 8, 2, 12. — maritare statumina C. 4, 22, 6. palum flagello seminis C. 4, 2, 4. maritantur vitibus ulmi C. 41, 2, 79. maritari arborea ut debeant C. 5, 6, 18. maritandae arbores C. 4, 4, 5.

- Maritus. mariti gregum C. 7, 6.
4. — bene maritae arbores Ca. 32, 2.
C. 44, 2, 32. maritum olivetum C.
5, 44, 3.
Marmalitis cassia Veg. 6, 43, 4.
videtur corrupta ex Musylitis.
Marmor musto inditum Ca. 23, 3.
— tuber durius in articulis equorum
Veg. 3, 48, 4 et 9 *ut* 10.
Marmoratum opus tectorium V. 4,
57, 1. levissimum V. 3, 7, 3. mar-
morato factae camarae V. 4, 59, 2.
Marmoreo grano cooperitur tectura
P. 4, 45.
Marra C. 40, 72 et 89. *Intrumen-
tum rusticum idem, quod ligo. Iuven.*
3, 314. ne marrae et sarcula desint.
Add. Plin. 17, 21 et 48, 16. *Herich.*
μαρρόν ἰσχυρίων σθηρῶν. Gallis
etiam, Italia, et Hispanis vox hodie-
que frequentata. Scioyeto.
Marrubii sucus C. 6, 43, 2. ama-
ros latiees C. 40, 356. vinum C. 42,
32. marrubium ferro aperta sana
Veg. 4, 10, 3.
Marrueini pop. Italiae C. 19, 131.
Mars pater Ca. 441, 2. Silvanus
Ca. 83.
Marsica cepa C. 42, 40, 1. faba C.
2, 9, 8. *vide in Faba.*
Marsupium exinaniant, implent
V. 3, 47, 2.
Marsus. Marsi montes C. 6, 5, 3.
L. Martius praefectus fabrum V.
4, 2, 7.
Martii mens. descriptio et opera
C. 44, 2, 26.
in Martio campo villa V. 3, 2, 5.
Mas eum foemina eur coniunctus
C. 42 pr. 4.
Masculus unus duobus foeminis
sufficit P. 4, 29, 4. masculo uni tres
foeminae sufficiunt P. 4, 30, 4.
Massae ferri ignitae C. 12, 5, 2.
massa fici comminutae C. 12, 15, 4.
desub massa C. 42, 34.
Massicus ager C. 3, 8, 5.
Massulae e farina conspersa C. 42,
38, 2. massulis salis admistis C. 42,
48, 5.
Mastiei optimi unciam P. O. 44,
3. ubi dedi mastichae.
Mastichino oleo imbuta P. Mar.
9, 3.
Matella Ca. 40, 2, 44, 3.
Matellio Ca. 40, 2, 44, 3.
Mateola adigere Ca. 45, 2, 46, 2.
Aut fustem esse putat mateolam
Turn. 44, 13. *aut legendum materiola,*
h. e. ligneo fuste: certe intelligendam
mateolam quasi materiola esset, quod
posterius etiam probat in omissis Po-
pma. Mateolam interpretatur Hardui-
mus ad Plin. l. c. manubrium bipalil.
Gesner. *Nihil non dubium est, ex*
malleolo, scripto maleolo, ortum
esse vitiosum mateola. Huius enim
unum res ipsa requirit. Maleolum vi-
tis in Columella semper habent Edi-
tiones primae.
Mater. ut matrem saliat, adigi
non potest equus V. 2, 7, 9. — Ma-
tres mellis apes V. 2, 5, 5. — *vitis*
vel arbor, unde virga propagatur C.
3, 17, 4. Arb. 7, 2 et 6 et al.
Materia, vel materies Ca. 47. effo-
dienda quando Ca. 31, 2, 37, 4.
quando caedenda C. 11, 2, 41. ad
fabricam quando caedenda et quae
P. Ian. 22. P. N. 45, 4. P. D. 2. —
Materiae magis aptum quoddam ge-
nus surculorum C. Arb. 4, 4. ubi et
ignis alimentum et aedificiorum ma-
teria comprehenditur. — Materia in
vite, quidquid ligneum est C. 3, 47,
4. de materiae submittendae longitu-
dine C. 4, 24, 49. materiis complu-
ribus e singulis gemmis germinans
vitis C. 3, 6, 2. materias plures an
pauciores in vite submittas C. 3, 24,
7. materialium modus in vite qui
esse debeat C. 4, 24, 4. *add. C.* 4, 24,

44. Arb. 5, 1. P. Mai. 2. 1. — *Specia-*
liter genus palmitis quod de novello
nascitur, et in tenero alligatum de-
pendet, materiam vocamus C. 5, 6,
35. — Materies generosa in equinn
pecore C. 6, 27, 1. mularis, vulgaris,
ibid. quod ex vetere materie nascitur,
de ovibus C. 7, 3, 15. *Pro* terra Col.
3, 5, 2. *not.*

Materina Ca. 34, 2. *not.*

Matiana mala C. 5, 40, 19, 12,
45, 5.

Matricalis vena equi Veg. 1, 40,
7, *not.* p. 28, 1. 13, 2. *vid.* Matrix.

Matrix *pars qua matres fiunt.* ad
matricis dolorem medicamen Veg. 2,
47, 5 — Matrices *h. e. matres*, inean-
tur, *de ovibus* C. 7, 3, 12. P. N. 13,
2. boves V. 2, 5, 12. gallinae C. 8,
2, 6 et 8. 8, 11, 12. incubantes C. 8,
5, 11. — Matricis venae Veg. 6, 4.
etiam in spadonibus et admissariis
Veg. 6, 7, 2 et 3. de matrice detra-
hendus sanguis Veg. 1, 25, 1. 1, 16,
1. 2, 6, 2. 2, 27, 1. 2, 28, 25. 3, 6,
1. 3, 5, 3. 6, 3. 5, 30. 5, 71. *not.* p.
28 et 102. et *Addenda ad* 6, 4. *vid.*
Dematricare.

Matronalis labor C. 12 pr. 7. sedu-
litas C. 12 pr. 8.

Maturitas naturalis quae? C. 14,
2, 69. si legatur maturitas cum acer-
bitate, *maturae uvae cum acerbis* P. F.
9, 12. maturitatis serae fructus C. 3,
6, 3. maturitates seras expectare P.
F. 9, 12. maturitatem capere C. 4,
23, 1. suam habet muria C. 12, 6, 2.

Maturo *intransit.* ea quae sero ma-
turant, praecoquis oppon. P. Mar.
10, 27. tardius maturat P. N. 7, 22.
olivas maturare muria P. N. 22, 2.
See vid. *not.*

Maturus. maturaavis C. 7, 3, 11,
est πεπρωγος. matura animalia Veg.
1, 22, 2. matura animalia sunt equi
adulti. maturi agni C. 11, 2, 44. *sub*

finem Ianuarii signantur. matura faba
serotinae opponitur C. 2, 10, 9; et
maturum foenum C. 7, 3, 21. cordo.
it. matura satio C. 2, 10, 15. seriori.
επισης ωπατος Dionysio Halic. 7. 1.
maturissimas ficus C. 12, 17, 2. ma-
turissima semina C. 11, 3, 5.

Matutinus dies C. 9, 15, 4. matuti-
num eligito a tempestatibus liberum
C. 6, 2, 3.

Maxillae equi si dolent C. 6, 30, 6.

Maxime pessima est C. 9, 3, 3.
vid. *not.*

Mazonomum V. 3, 4, 3.

Me pro mibi V. 3, 46, 2.

Meatus minctionis Veg. 5, 14, 10.

Mechanicum vocab. C. 3, 40, 2.
in Media boves perferi V. 2, 1, 5.

Medianus digitus Veg. 3, 40, 3.
not.

Mediastinus C. 1, 9, 3, 2, 13, 7.

Medica, herba, eius sativ V. 4,
42. P. F. 7. laus C. 2, 11, 2. P.
Apr. 1.

in Medica boves feri V. 2, 1, 5.
not.

Medicabilis ligni succus C. 7, 10,
8. medicabile ita fieri mel P. Lau.
15, 19.

Medicabiliter asperat P. F. 31, 2.

Medicamen C. 6, 3, 2. de cosgulo
casei C. 7, 8, 2. theriacae P. F. 28,
2. medicaminis sapor vitiat C. 12,
20, 1.

Medicamentosior brassica Cat. 157.
2. *sed vide in* *Addendis post* *Palla-*
dium.

Medicamentum in dolium indere
Cat. 39, 1. *Ita* C. 12, 20, 3: medi-
camen et medicamentum de iis rebus
dicuntur, quae adiciuntur de fructo ut
acetatem ferat. Gesner.

Medicatus cibus C. 9, 13, 3. medi-
catis seminibus nihil nocet eruca C.
11, 3, 64.

Medicina pecoris scientiam requirit

C. 41, 1, & medicinae pecudum ab Epicharmo conscriptae C. 7, 3, 6. medicinae partes tres V. 2, 1, 21.

Medico. medicare aquam thymo pinsito C. 41, 3, 40. semina sedi succo C. 41, 3, 61. medicemus oves tonaas hoc unguine P. Mai. 8, 1. not. medicatur aqua exigua amurcae portione C. 6, 4, 4. ut medicentur galbani odore apes C. 2, 43, 7.

Medicus. Medici galli V. 3, 9, 6. Medici generia galli C. 8, 2, 12. Medicae gallinae V. 3, 9, 18. C. 8, 2, 4 et 12.

Medietas, *dimidia pars* P. 1, 42. ad medietatem decoquere P. Mar. 40, 10 et 30. usque ad medietatem P. Mai. 3, 1. Iun. 40.

Medimus cum modio comparatus ad Cat. 56. et in *Postumia Pontederac*.

Medio, *as*, Mediante Iunio P. Mar. 4, 32.

Mediocres coronae C. 6, 29, 3.

Mediolanensium mos in vitibus et arboribus V. 1, 8, 2.

Mediponti Cat. 3, 5, it. 42. et Meliponti, ut gallinae Melicae et Medicae. *Erant in instrumento funario, crassissimi funes ad vehementissime premendum.* TERN. 8, 6.

Medius cibus, *dimidius* V. 3, 7, 9. Medius occidit, *p. p.* totus apparet C. 41, 2, 39 et 51. *vid. Barth.* 54, 40. Sic medium croci scrupulum P. Ian. 48, 1 — Sic medium substant. ut medium scillae, *scilla dimidia* V. 2, 7, 8 ad medium complere C. Arh. 4, 5. — media sua fide, *interposita* P. O. 44, 4. — in medio, *in publico, sub dio* P. 13, 5, 41.

ad Medullas pervenit nullum alimentum Veg. 5, 54, 2. — medulla vitis C. 3, 18, 5. taedae pineae Veg. 6, 42, 3. usque ad medullam recisae arbores P. N. 15, 1. Officium medul-

lae succi nutritii ultra citraque ferendi veluti fistulae, siphoni, infundibulo, diabete, assignabat Columella 3, 10, 2, 3, 48, 5 et 6. Eadem fuit opinio Plinii 17. sect. 35. cuius locum posui in *Commentar.* p. 453. diversitatem philosophiae arguens, ubi lectionis vitiositas erat arguenda. In Theophrasto nihil de officio medullae reperi. Opinionem auctoris, quem Columella cum Plinio exscripsit, si recte interpreteris, veram ostendit comparatio theoriae, quam nuper proposuit Anonymus in *Allgemeine, Litteratur - Zeitung* 4796. no. 284.

Mee, *μῆ* vox caprarum V. 2, 4, 7.

Megarici bulbi Cat. 8, 2. C. 40, 406.

Meiere, mingere C. 7, 5, 17.

Mel quando et quomodo fiat C. 9, 45. P. Iun. 7, 3. mellis vires in condituris C. 12, 45, 3. eius natura coërcet vitia C. 12, 45, 5. discrimina V. 3, 16, 25. quod optima notae? C. 9, 4, 7. P. Iun. 7, 3. mel acetum C. 42, 5, 4. Afrum Veg. 2, 14, 5. Atticum C. 6, 33, 2. nemorensae, villaticum C. 9, 4, 7. rusticum P. 1, 37, 3. Siculum fert palmam V. 3, 46, 17.

Mēla, oves et caprae V. 2, 1, 6. — Mela pro mala semper fere *MSS. Leid. Palladii.* v. g. Feb. 28, 13.

Melanthia grata cumino C. 10, 245. meminit etiam Cat. 102. est autem cumini species al. gith.

Melanuri pisces C. 8, 16, 8.

Melas colpos, μέλας κόλπος Thraciae V. 2, 5, 40.

Meleagrides, μέλαγριδες, gallinae V. 3, 9, 48. C. 8, 2, 2.

Meliacinus malagma Veg. 5, 20. *N. L.*

Melicae gallinae pro Medicae V. 5, 9, 49. C. 8, 2, 4.

Meliceria Veg. 3, 30, 4. *μελικηρίς*
apostema humorem mellei coloris continens. v. *Gorraeus*. Gesner.

Melicratum Veg. 5, 14, 22. est
mulsca recens et ex tempore parata,
vel eruda vel decocta: hydromeli
autem reposita *Gorraeus*. Gesner.

Meliloti uncia una P. O. 14, 8.
Veg. 5, 5, 4. herba quae sertia Com-
pana Romanis dicitur. vid. *Plin.* 24,
9. et *Salmas. ad Soli.* p. 687. Gesner.

Melimela mustea s. mulsca mala
V. 4, 59, 4. not. C. 5, 10, 19, 4,
45, 5. Dioscoridea 4, 164. ab aliis
γλυκύμηλα vocari ait. ubi *Mathiolus*
esse suspicatur latine *Appia* dicta.

Melimeli. *Vide* Melomeli.

Melivon et *μελίφυλλον* vel *μελισ-
σόφυλλον*, apiastrum V. 3, 16, 10.
Fulsum ait *Varronem*, et qui cum
secuti sunt, *Cerda* ad *Georg.* 4, 63.
Meliphyllum esse, quae citrargo Latinis,
melissa Gallis, Hispanis toron-
gil dicatur. *Meliphylia* C. 9, 8, 13.
v. *Melisphe*. Gesner.

Meliponti vid. *Medip*.

Meliphyllum P. 4, 37, 2.

Melissa in apem a Iova versa C.
9, 2, 3.

Μελισσώνες, apiaria, apum eubilia
C. 8, 4, 4.

Μελισσόφυλλον, (*μελισσόφυλον*) apia-
strum V. 3, 16, 10. C. 9, 9, 8.

Μελισσοτροπέα, alvearia V. 3, 16,
12.

Μελισσών, alvearium V. 3, 16, 12.

Μελιτοῦργοι s. *Meliturgi* V. 3, 16, 3.
qui ut *Melius*, sc. faciunt V. 2, 2,
17. eo *Melius* (*facit*) si *rel.* V. 2,
5, 13.

Melinsculi coloris apes C. 9, 3, 2.
vi. not.

Mella C. 12, 14. ea conduntur
olivae C. 12, 47, 3. Cf. *Addenda*
post *Palladium* ad Col. 12, 14.

Mellarium, alvearium V. 3, 16, 12.

Mellarius V. 3, 16, 17.

Mellatio C. 11, 2, 50 et 57.

Mellensculus color vid. ad C. 9,
3, 2.

Mellificium V. 3, 16, 4. mellificius
student apes C. 9, 13, 13.

Mellifici altus C. 9, 8, 7. mellifi-
cum opus C. 9, 13, 14. mellifica loca
P. Apr. 8, 4. C. 9, 8, 7.

Mellina ad V. 3, 16, 10. not.

Melliti favi V. 3, 16, 22.

Mellum i. e. millus, V. 2, 9, 45.
not.

Melomeli C. 12, 47, 3. Cf. *Addenda*
post *Palladium*.

Melonum satio et cultura P. Mar.
9, 6.

Melum pro malo saepe *MS. Leid.*
Palladii.

Membrana ovi sub testa Veg. 5,
63, 4. — membranam mentis sani-
tati restituere, de equo rabioso, Veg.
3, 14, 4. nimirum meningis ita vocat,
qua cerebrum involvitur, quam saepe
Caelius ita appellat; etiam *Mentem*,
Acut. 2, 9, 41. Gesner. *Ερασιπρά-
τος* δὲ ὁ ἱατρός περὶ τὴν τοῦ ἐγκεφα-
λοῦ μὲνινγχα animam esse ait, apud
Theoporetum ad *Graec. Inf. Scrm.*
V. p. 73.

Membranula quae continet lumen
Veg. 3, 16, 5.

Membratim enumerare V. 4, 22, 3.

Membrum. membris duobus geni-
talibus, *testiculis* C. 7, 14, 2. — mem-
bra pro partibus C. 10 pr. 4. totius
vineae, *vites* P. 4, 35, 45. villae
varia teeta C. 4, 6, 4. villae rustica
vasa, torcula *rel.* V. 3, 2, 9.

Memorabiles anctores C. 4, 4, 4.

Memoria tenacissima C. 4, 8, 4.
memoria tradit C. 4, 3, 7. prodidit
C. 4, 4, 6. tradidit C. 8, 13, 2. me-
moriae traduntur necessaria C. 12,
57, 6. memoriam meam refugium C.
12, 50, 8.

e Menalippa filii Neptuni V. 2, 5, 5.

Menam Ticinium adduxisse tonsores Romam V. 2, 44, 40.

Menas s. Menates collocator V. 2, 4, 4. not. Menatis libertus V. 2, 8, 4, 2, 3, 44.

Mens pro meninge vid. Membrana.

Mensae adhibeat fortissimum quemque C. 44, 4, 49. de mensis instruendis scripsit C. Matins C. 42, 44, 4.

quo Mense quid faciendum C. 44, 2.

Mensores agrorum C. 5, 4, 2.

Menstruans mulier C. 44, 3, 63. P. 4, 35, 3.

Menstruus cursus lunae V. 4, 5, 4. menstruum tempus V. 4, 27, 4. menstrui officii monitio C. 44, 4, 30. — menstrua mulierum plantis exitialia C. 44, 3, 50. quae in menstruis est C. 44, 3, 38 et 50.

Mensuras agrorum inire C. 5, 3, 4. mensurarum praecepta C. 5, 4, 4. in mensuram quadratam constituta pars horti P. 4, 37, 4.

Mentae satio et cultura C. 44, 3, 37. P. F. 24, 9.

Mentastrum silvestre C. 44, 3, 37.

Mentigo, pastoribus ostigo, morbus ovium C. 7, 5, 24. not.

Meo. foramen quo meat urina C. 6, 30, 4.

Mercatorem admittere tempore suo potius, quam celerius alieno V. 3, 46, 44.

ad Mercatum proficisci V. 2 pr. 6.

Mercenarii V. 4, 47, 2.

Mercor. mercari oves C. 7, 3, 7. mercantibus tradere C. 7, 6, 8.

Mercurialis herba Cat. 458, 4. *Italia* Mercorella, nobis Bingelkraut, *Graece* λινέζωστις.

Mercurius in membris equi Veg. 6, 2, 4, 3, 59, 3. N. L.

Merda bubula Veg. 3, 8, 4.

Meretricandi potestas C. 44, 4, 46. ubi tricandi *dedi*.

Merga. mergis spicam legere C. 2, 24, 3. not. *sacra occultata in fascibus mergitum dixit Servius ad Aeneid.* 44, 532. quae Herodotus 4, 33. ἰπὰ ἐνδιδομένα ἐν καλᾷ πυρῶν. Iluc pertinet locum Hesychii κερραμάτια ἐν οἷς ἀπρίζουσι τοὺς ξηροὺς στάχυνας.

Mergo. mergere sarmenta pastinis P. 4, 43.

Mergus in vite qui sit, et quomodo tractandus C. 4, 45, 2. sq. Vide Palladium 3, 46, 4. mergus, propaginis curvatura P. F. 46, 4. N. 2. in provincialibus vineis C. 5, 5, 46. mergum attrahere C. 4, 45, 4. amputare C. 4, 45, 4. mergis propagare veteres vineas C. 4, 2, 2. propagata vinea C. 4, 22, 2. mergis propagare salices C. 4, 30, 7.

Merica vitis C. 3, 2, 27.

Meridianus aequinoctialis C. 4, 6, 2. meridiano tempore V. 4, 54, 2. meridianis obiecta partibus P. 4, 20, 4. meridiana orbis pars minus salubrior quam septentrionalis V. 4, 2, 4.

Meritum admissarii. *virtus, praestantia* P. Mar. 42, 2 et 4. pro agri merito P. 4, 8, 4. pro aetatis merito P. Mar. 43, 7. secundi meriti ager P. 4, 5, 6. sequentis, arena P. 4, 40, 4. et P. Mar. 43, 4. secundi ac tertii meriti mella P. 4, 37, 3. *vid. Barth.* hic et ad P. ins. 458.

Merulae albae rariae aves V. 3, 9, 47. — merulae pisces C. 8, 47, 8. 8, 46, 8. graece κόσσυρος. — L. Cornelius Merula collocator V. 3, 2, 8 et 42.

Merus vere gustus non mistus C. 3, 24, 40. mero Bacchi spargere C. 40, 302. mera esculenta C. 44, 3, 50. — merae agnae, nondum aetatem agnorum egressae V. 2, 2, 2. nostri, *ein pures Kind, in re simili.* Gesner.

Merx esculenta C. 44, 3, 50. mercibus exactis C. 40, 317.

Mespili satio et cura P. Mar. 40, 49. insitio P. F. 25, 32. P. ins. 69 et 405, ut serventur mespila P. Mar. 40, 22.

Messala orator C. 4 pr. 30.

Messionis frum. tria genera V. 4, 50, 4.

Messis unde dicta, et quot modis fiat V. 4, 50. *int.* messi praemittuntur sacra Cat. 434. quando et quomodo facienda C. 2, 24. P. lun. 2, 2. messim videt granarium V. 3, 2, 6. messibus exactis C. 42, 40, 4. messes sex singulis annis Medicae P. Ap. 4, 3.

Messorum foenicem inducere C. 2, 48, 5.

Messoria opera C. 2, 43, 2. messoriae falces P. 4, 43, 2.

Messus. messae apicae V. 4, 50, 3.

Metas facere Cat. 55. in metas constructum foenum C. 2, 49, 2. meta inversa C. 9, 45, 12. — ad metas dirigere V. 4, 4, 1.

Metalla in agro V. 4, 2, 22.

Metampini saltus *vid.* Metapini.

Metapini, Metampini an Metaponini? saltus *vid.* not. V. 2, 9, 6.

Metelli villa pessimo publico aedificata V. 4, 43, 7. Metellus Caecilius C. 40, 432. Metellus anserum greges aluit V. 3, 40, 4. *Huc pertinet locus Cicronis Orat. 2, 68. ubi C. Iulius Caesar Metello roganti: Tu igitur nihil vides. respondet: Ego vero a porta Esquilina video villam tuam ubi Cod. Gudianus villam habet.*

Metior. metiri rura alii aliis modis solent V. 4, 40, 4. metiendorum agrorum ratio C. 5, 1. ad metendum idoneae crates savorum P. lan. 7, 4.

Metreta nova ne oleum bibat, et firmior ut fiat Cat. 400. picis liquidae C. 42, 22, 4. metretae oleariae C. 42, 47, 44. 42, 51, 2.

Μέτρον ἔπειρος C. 4, 3, 8. metris, versibus C. 3, 40, 49.

Metuo. metuunt res furem V. 4, 22, 6.

Metus plurimum confert ad diligentiam custodiendi C. 42 pr. 5.

Mevaniae armenta C. 3, 8, 3.

Mica salis quasi ervum Ca. 456, 3. panis Veg. 5, 37. not. allii C. 8, 5, 24. et ex eo *Pallad.* 4, 27, 2. in *Columella erat antea spica.*

Mico. micnit ac prosiliit sagitta C. 3, 47, 2. *sed. leg.* emicuit. micantes et vagi oculi Veg. 5, 72.

Migalte *vid.* Μυζαλῆ.

Mile *vid.* Mille.

Milesiae oves C. 7, 2, 3.

Miliarius clivus V. 3, 4, 6. — Miliariae aves V. 3, 5, 2. — Miliarium plumbeum P. 4, 40, 3. in *balneo fornaci superimpositum χυτρόπους dictum a Procopio de Aedific. 2, 6. nisi fulgor. formam eius colligas ex P. Apr. 8, 7, v. ad 4, 40, 3. C. 9, 44, 9. in miliario stat columella Ca. 20, 4. add. Ca. 22, 4.*

Militare sepimentum V. 4, 44, 2. militaria signa moventes C. 9, 9, 4.

Militiam belli facile sustinere C. 4 pr. 47.

Milium ad C annos ut duret V. 4, 57, 2. ex milio panis C. 2, 9, 49. eius satio et cultura C. 2, 9, 47. P. Mar. 3. ubi serendum Ca. 6, 4. *de milio Indico obiter ad Va. 3, 9, 6. de milio in cibo hominum. not. ad Col. 2, 9, 49. addo locum Hippocr. de victu sanorum 2, c. 4. κίχρων χόνδρια καὶ κυρήβια ξηρόν καὶ στάσιμον μετὰ σύκων ἰσχυρόν τοῖσι πονέουσι. Ita enim recte Cod. Pindob. ubi male peiorem retinuit lectionem Machius: χόνδριοι κυρήβια ξηρά καὶ στάσιμα μετὰ σύκων ἰσχυροῖσι τοῖσι πόνουσι.*

Mille. intra mille annorum V. 3, 4, 4. mille iugerum, caprarum V. 2,

3, 10. quatuor millia pedes C. 5, 1, 10. *et ita saepius ibid.* Mile scribit in *Iudice Syllburgius.*

Milliarii greges V. 2, 10, 11.

Millus *vid.* Maclium.

Milvini pedis flos C. 12, 7, 1. *cam herbam cornu cervi repens alio nomine dici suspicatur Ruellius* 2, 64 et 134. *referente Dodonaeo* 1, 4, 25. Gesner.

Mina ovis V. 2, 2, 6. *not. Turn.* 6, 9. *inde derivat, quia minus habet lanuae.* v. Scalig. et Muretus ad Plaut. Trocul. 3, 1, 9. Gesner.

Minaciter levare secures contra caelum P. 1, 35, 1.

ad Minctionis conamen se extendere Veg. 2, 22, 1. minctionem impedit pullinum stercus Veg. 5, 14, 9.

Mincturam et naturam simul dimittere Veg. 2, 5.

Minerva Phidiaca C. 1 pr. 31. eius est procuratio oliveti V. 1, 1, 6. caprini generis cur nihil ei imoletur V. 1, 2, 19. — Minerva subtilissima, pinguis C. 1 pr. 33.

Minerval V. 3, 2, 18.

Minime pro minimum C. 1, 6, 6. 5, 9, 12. 5, 10, 7 et 13 *id.* 17. *add.* Arb. 16, 3 et 22, 2.

Minimoma herbarum creat stercus asini C. 11, 3, 12.

Ministerium lactis praebet pullo mater V. 2, 8, 2. simplex, duplex, triplex praebetur apibus ex diversis herbis V. 3, 16, 24 sq.

Ministra fundo fit cohors V. 1, 13, 4.

Ministrare sumptibus multa poscentibus V. 2 pr. 6. rigationem C. 11, 3, 18. ministrant fructum spongiae asparagi P. Mar. 9, 10 et 12. vinum usibus P. O. 14, 4. ministrat succum colibus sarmentum V. 1, 31, 2. — ut is quoniam commodissime ministraretur, de aegroto C. 12, 1, 6.

Minores quadrimis C. 6, 24, 1. non minor quinque mensium agnus V. 2, 2, 18. ne sint minores trimae V. 2, 7, 1. minores bimae V. 3, 6, 2. — minoris, *minori pretio* C. 1, 3, 3. — Mions *vid.* p. p.

Minturnae Ca. 135, 1.

Minucius Pica V. 3, 2, 2.

Minuere. minuunt quinta parte subiectis ignibus, decoquant C. 7, 5, 9. — *secare venam* Veg. 1, 22, 1. minuendus est sanguis de palato Veg. 1, 16, 2. *vid.* Minutio. — *intransit.* aliis minuentibus Veg. 1, 14, 1. minuente luna P. F. 24, 4. Jun. 3.

Minus dimidio V. 1, 22, 3. minus xxv parte C. 5, 2, 9. ne minus C. Arb. 1, 6, 5, 4, 6, 4. ne minus habemus in centenas oves singulos homines V. 2, 2, 20. minus dena millia V. 3, 2, 17. ne minus triduum C. 12, 38, 6. minus quatuor millibus C. 3, 3, 12. *cum relatione ad alium numerum vid.* plus. minus multum et minus bonum V. 1, 7, 2. *nicht so viel und nicht so gut.* — minus pro nimius scrib. Veg. 3, 36, 1.

Minusculae cupae Ca. 12.

Minutatim incidere C. 12, 57, 3. consectum V. 3, 10, 6. C. 8, 14, 10. adiacere V. 2, 17, 14. adiacere V. 1, 20, 2. desuescere V. 2, 9, 12.

Minute concidere C. 12, 22, 2, 12, 47, 5. tritus sal C. 6, 17, 7. molita lens C. 6, 10, 1, 6, 31, 4. minutissimi commolere C. 12, 28, 1.

Minutim concidere Ca. 123. C. 4, 14, 1. *ubi tamen Codd. Ponted. minute.* — ambulans equus Veg. 2, 28, 39. deambulare Veg. 3, 53, 3.

Minutio sanguinis Veg. 1, 28, 1. minutionis observantiae h. e. *venae sectionis* Veg. 1, 17, 13. generalia minutio singulorum 1, 9, 6.

Minutus. minuti rapi C. 12, 54, 3. minutae aves C. 8, 5, 10. minuta

semina i. e. excussa P. 4, 9, 13. not.

Mirabiles specie teous equi C. 6, 36, 3.

Miratur ficus se grandescere P. 100. 121, 156.

Miscellae vites Ca. 6, 5. 112, 3. V. 4, 25, uvae V. 4, 54, 1. miscellos nigras uvas ad vinum praeliganeum legere. Ca. 106, 2. miscellum album nomioat. Hesychius: Μίτκλλος εὐτελής καὶ μέλας οἶνος.

Miscere oletum Ca. 61, 4.

Misera interdum sit coxa Veg. 5, 17, 1 et 2. h. e. aegra. miserior vides, macrior P. Aug. 2. virgulta misera P. 2, 13, 4.

Misi libra Veg. 6, 16, 1 et 2. 6, 19, 1.

Mistio, massa P. 1, 34, 5.

Mistura C. 12, 10, 2. 12, 57, 1.

Mitescat labore asinus P. Mar. 14, 2. mitescunt uvae C. Arb. 8, 5. sorba P. Ian. 15, 4. Vid. Mitis.

Mitigata feritate C. 7, 2, 5. mitigatum peus serum C. 8, 14, 3.

Mitigaverit intras. Veg. 2, 24, 4. ad mitigandum canalem faucium Veg. 5, 23, 13. mitigare querignosias C. 1 pr. 1.

Mitis et mitescere V. 1, 68. no. nostri de fructibus usurpant teig. mürbe: Marchei maudig.

Mitto. mittunt radículas plantae P. F. 20, 2. mittis in linteo P. F. 31, 1. io palmea fiscella P. Mar. 40, 10. mittuntur io vasculo P. F. 25, 11. vid. In. cui ad medium aqua mittatur, in quam P. Mar. 10, 10. |

Mituli Ca. 158, 1. ubi Aldinum secutae Edd. mutuli dederunt. Horat. Serm. 2, 4, 28. si dura morabitur alvus, mitulus et vites pellent obstantia conchae. Martialis 3, 60. Sumitur inciso mitulus ore mihi. Mitulorum naturam sic enarrat Plinius 32. s. 32. Purgant et myaces, quorum natura tota in hoc

loco dicitur. Acervantur muricum modo, vivuntque in algosis, gratissimè autumno, et ubi multa dulcis aqua misceatur mari, ob id in Aegypto laudatissimi. Procedente hyeme amaritudinem trahunt, coloremque rubrum: Horum fontem vandum potui indulgere. Nam Aristoteles simpliciter μῦζας nominavit H. A. V. 15. ubi qui vulgo leguntur πτυλώδεις, rectius ex Codd. auctoritate vocabuntur πτυλώδεις in luto degentes, quod miror Gallum Camus in Comment. p. 523. non animadvertisse. Quae sequantur non dubia nituntur auctoritate Xenocratis. Degenerant in duas species, in mitulos, qui salem virusque recipiunt: myiseas, quae rotunditate differunt, minores aliquanto atque hirtae, temeribus testis, carnes dulciores. ubi vulgatum duriores recte ex Codd. monente Conr. Gesnero correxit Harduinus, male salem in scillam mutare cupiens. Ecce enim Xenocrates cap. 25. Μύζας ἀλμυροὶ, βρωμώδεις — Μύζακι στρογγυλότεραι μὲν εἰσι μῦζων, μικρότεραι δὲ καὶ ὀστίαι, καὶ τὰ ὀστράκα λεπτὰ φέρονται, τὰς σάρκας δὲ ἀπαλώτεραι καὶ γλυκότεραι, τοὺς χυμούς διαφωρότεραι — οὐκ ἀγχοὶ δὲ οἱ ἀμυρώδεις ἢ ὀστράκοισι χιραμίων, τοὺς τε ἀπὸ τῶν πετρῶν ἢ φυκίων δραμῆς γὰρ οὐδὲ. ubi vulgatum μῦζες καὶ μὲν in μύζακι, quod vocabulum et Plinii versio et sequentia verba foeminea postulant. Rasarius et Wottonus vulgatum reddiderunt; sed uterque sequentia verba eo ordine posita legit, quo auctore Codice Mosquensi eadem proposita hic legis. Vulgo quaedam praepostere collocantur. In extremis Rasarius vertit: vel qui in sicilibus figulorum: Wottonus: inter testas figlinas: Corrigo igitur: ἢ ἐπ' ὀστράκοις: ultima sic vertit Wottonus: deteriores sunt, qui in locis arenosis — iis qui in algosis

proveniunt: Cum qua versione vulgata lectio non facile conciliari potest. Equidem corripi: οὗτοι οἱ ἀπὸ τῶν πατρῶν. Ceterum in Plinio recte Genseris degenerant mutandum esse vidit p. 329. in digeruntur: deinde idem vir egregius p. 330. recte scribi malebat myiscos in Plinio; unde etiam in Xenocrate restituenda erit ea scriptura, facilius et rectius derivanda a μῦς, quam μῦσκα. Quid? quod Marcellus Sidetes versu 38. πετρηνέας τε μῦσκα habet, quā diversi sunt ab iis, qui versu 30. μῦς vocantur. Cum Xenocrate facit Hicetius ap. Athenaeum III. p. 87. τῶν δὲ μῶν — εἰσὶν ἔνοι καὶ σκιλλώδεις καὶ ὀχλοὶ τε καὶ πρὸς τῶν γεῦσιν ἀπειθεῖς. οἱ δ' ἐλάσσονες τούτων καὶ θαλαῖς ἔωθεν οὐρητικώτεροι μὲν εἰσι καὶ εὐχολώτεροι τῶν σκιλλωδῶν, ἀπρωτότεροι δὲ. Diphilus ibid. p. 90. οἱ δὲ μῦς μέσως εἰσὶ τρόφιμοι — κράτιστοι δ' οἱ Ἐφέσιοι, καὶ τούτων οἱ φθινοπωρινοί: αἱ δὲ μῦες καὶ (lego μῦσκα vel μῦσχοι) τῶν μῶν οὐσσι μακρότερα γλυκίστα τε καὶ εὐχολοὶ εἰσι, προσέτι τε καὶ τρόφιμοι. Atque ita apparet, mitulos Romanorum esse Graecorum μῦσσκους; Collosum vero Moules recte cum his comparavit Camus. Denique lectionem myiscus plane confirmat locus alter Plinii 32. s. 53. ubi post muraenam nominantur: mys, mitulus, myiscus. Veteres Edd. myiscus habent. Mitulus ab interpretatione vocabuli myiscus accessit.

Mobili manu, suspensa et solerter Veg. 3, 13, 3.

Modeste. modestius completa cochlearia P. O. 14, 15. add. P. N. 7, 15. sic

Modestae rigationes, modicae P. F. 25, 44.

Modicus modus V. 1, 18, 4. Genser interpretatur normalem. Mihi videtur

convenire cum Herodoteo illo 1, 72: de cubito regio: τοῦ μετρίου ἐστὶ πῆχυος μέγας. i. e. vulgari maior est cubito.

Modium salis unicuique in anno satis est Ca. 58.

Q. Modius Equiculus V. 2, 7, 1.

Modius, tertia pars iugeri P. Mai. 4, 1. no. add. P. Iun. 2, 1. olearius Ca. 144. not. Modius cum modimno comparatus ad Ca. 56. et in Postumis Pontoderae.

Modo nominatis provinciis C. 41, 2, 61. 2, 61. — modo ut pro dummodo C. 5, 6, 31. — omnis materia, quae modo potest praecipitari C. 4, 26, 4. ulla regio, in qua modo frumenta gignantur C. 6 pr. 3.

Modulatur cantus C. 1 pr. 3.

Modus et mensura rebus adhibenda C. 1, 3, 8. modus in assumenda cultura tenendus P. 1, 6, 12. modus altitudinis et latitudinis bipedaneus C. 11, 3, 4. modus suudi, iuxta magnitudo V. 4, 11. modi quibus metimur rura V. 4, 10, 1. modus amplus C. 11, 3, 3. in eundem modum musti tantundem C. 12, 23, 3. modum iugeri continens clivus C. Arb. 1, 6. ad modum sextarii & c. circiter sextarium P. Iul. 9. modis aequalibus P. O. 14, 7. h. e. mensuris. — bono modo Ca. 5, 1. vi. no.

Moestitia frigorum C. 7, 3, 11.

Moestitudinem novae captivitatis consolari P. 4, 26, 2.

Molae asinariae, trusatiles, Hispanienses Ca. 10, 4. 11, 4. oleariae e duro et aspero lapide V. 1, 55, 5. scabra mola Ovidio de saxo molae; Idem Medicam. Fac. versu 72. nigras molas nominat; alibi puniceas. aquariae P. 1, 42. vi. no. et submitti et elevari possunt C. 12, 50, 6. mola suspensa infractus sal. C. 12, 52, 2. 2, 11, 12. mola primo oleo leviter

esse debet suspensa P. N. 17, 1. *Geoponica similiter* 10, 18. *terebinthi baccos* ἢ τῇ μύλῳ καθάπερ ἡ ἑλαιᾷ ἀλουμένου. et cap. 19. *sect. 6. in acerbi olei confectione oleas sale aspersas subiciunt* τῇ μύλῳ καθάπερ οὖση, καὶ διὰ χειρὸς ἑλαφρῶς ἀληθεύει — οὗτοι οὖν ἑλαφρῶς καὶ κούφως περιέμεσθαι τὸν τροχόν — μετὰ δὲ τὴν ἄλυσιν σπάφρας μικραῖς τὸ ἀλυσθὲν μετὰ τρεῖς εἰς τὴν ληνόν. ubi *mola vulgaris*, uno orbe, τροχῷ, supra imposito super immoto asino molens oleas intelligi videtur; quam et *Columellam a trapeto distinxisse puto*. In *trapeto* enim duo orbes, τροχοὶ, circumvertuntur in mortario.

Molaris lapis Veg. 6, 43, 2. *not. it.* Veg. 3, 28, 5. — *molares dentes* C. 6, 29, 4.

Molaris asinus Ca. 11, 1. V. 1, 19, 3. *sect.*

Molendarius etiam, vel Molendinarius legitur, vid. Victor.

Moles. molibus ferarum India mirabilis C. 3, 8, 3.

Molestiora loca, ventosa, procellonata, placidis oppon. P. 1, 6, 10.

Molile rusticum Ca. 10, 4. 11, 2. *scapus vel manubrium, quo movetur mola, ut a libra librile, vel potius a moliendo. Itaque tria hic molilia sunt, ut et mola.* Tysn. 7, 22. *Gesner.*

Molior. moliri terram C. 1 pr. 17. 11, 2, 19. *idem quod terram ferro commovere* C. 11, 2, 95. *moliri opera* C. 11, 2, 2. *aliquid sub divo* C. 1, 8, 9. — *molitur morsus tumorem* C. 6, 17, 4.

Molitio agrorum solique C. 1 pr. 32. *molitionem terrenam disserre* C. 11, 2, 98.

Molitur ervum C. 11, 3, 5.

Mollicidena scrib. Veg. 6, 28, 28. *pro molybdaena.*

Mollis tempestas V. 3, 9, 15. *mol-*

lioris generis bos C. 6, 2, 11. *mollissimus annus* C. 10, 282.

Molliter assurgens collis C. 2, 2, 1. *mollissime devexus ager* C. 1, 2, 4.

Mólson vide in Foenum.

Molybdaena vid. Mollicidena.

Monitio cuiusque officii C. 11, 1, 6 et 30.

Mons Sacer in Hispania C. 6, 27, 7. *montes qui probentur ad agris.* C. 2, 2, 1.

Monstra noxia quo fumo prohibeantur P. 1, 35, 11. *vid. portentum.*

Montani agri V. 1, 6, 2.

Montuosi V. 2, 1, 16. *ubi antea montosi.*

Monumenta scriptorum a me prius edita C. 10 pr. 5.

Moratae bene civitates C. 12, 3, 10.

Morbosus servus Ca. 2, 7. *morbosum pecus* V. 2, 1, 21.

Morbus. morbi visi invisique Ca. 11, 2. *morborum causae, signa, curatio* V. 2, 1, 22 et 23.

Mordacitas ex melle germen nuncum extinguit P. Ian. 15, 7.

Mordicus interfecit perorigamequus V. 2, 7, 9.

(Moretum) oxyporum C. 12, 57, 5. *v. lemma antiquum* C. 12, 57, 1.

Moritur hordeum, si in luto spar-gatur P. 1, 6, 16.

Mors. mortibus et poenis afficere C. 9, 11, 2.

Morsui venenato remedia C. 6, 17, 6, 13, 1. *ab angulo unde coeperit morsus* Veg. 6, 5, 4. *morsum claudere* Veg. 3, 33, 1.

Mortarium ad farinam subigendam Ca. 74. *fuisse hoc genus supellectilis planum, fundum certe planum latum habuisse, apparet ex* C. 12, 55, 1. *Hinc confirmatur observatio Io. Rhodii ad Scribo. c. 111. p. 183. res*

in pilo tusas, trilas in mortario: quod Scribonii et aliorum auctoritate ait confici. Idem apparet ex locis, ubi ad alia ea vox transfertur, v. g. ad orbem ovum iustar phialae circa arborem P. Mar. 8, 1. ubi vid. not. Ita mortarium est ille alveus, in quo calx cum arena vel marmore minuto subigitur apud Plin. 36, 23 s. 55. et Vitr. 7, 3. Mortarium in trapeto Ca. 22, 1. et ipsum mediocriter excavatum videtur. Gesner.

Morticinae oves V. 2, 9, 10. volucres V. 3, 2, 18. *Συναϊδίας*,

Mortifer ictus C. 6, 17, 1. spiritus P. Aug. 9, 1. mortifera quadrupedi scabies C. 6, 32, 1. — mortiferus Veg. 4, 21, 1.

Mortua satio C. 2, 6, 2. *MS. Lips.* Moris. mori sanguineo eruore C. 10, 402. mori satio et cultura C. 8, 10. 19. P. Febr. 25. s. 28. insitio P. inf. 127. dia morum P. S. 16.

Mos non denegavit, ut V. 2, 10, 9. non exolevit tantum, sed occidit C. 12 pr. 10. mores occalluere C. 8, 16, 6. caeli et anni C. 1 pr. 23. salivati more C. 6, 9, 1. saepe ita Scribon. hoc more pro hoc modo P. lun. 2, 1. morem praefationis recidere P. 1, 1, 1.

Μοσχός vide in Foenum.

Movent se gemmae C. 11, 2, 26. movere geminas et corticem C. 4, 29, 3 et 4. alvum Ca. 114, 2.

Mox proposueram C. 3, 20, 4. de tempore proxime superiore.

si Muceat vinum Ca. 148, 1.

Mucorem situ contrahunt penora C. 12, 4, 4. mucor vini C. 2, 23, 3. not.

Mucosa proluvis C. 6, 7, 1.

Mucro falcis C. 4, 25, 1.

Mucus. muci Veg. 1, 3, 1, 10, 1. mucorum qualitates convenit nosse Veg. 3, 36, 1. mucus per nares emit-

tere desperate tympanitici bovis signum Veg. 5, 26, 4. — mucus an etiam pro pure? Veg. 3, 46, 6.

Mugil iners C. 8, 17, 8. Graece *μύρπεύς*, quod genus species varias diversis nominibus complectitur.

Mula rhedaria V. 3, 17, 7. peperit V. 2, 1, 27. C. 6, 37, 3. In Africa solennem mularum partum Varro tradidit. Sed etiam in Asia non mirabilis fuit vixit Herodoto 7, 57. potius gemina partus genitalia is miratur: ἐν Σάρδεσι ἡμίονος γὰρ ἔτιτε ἡμίονον διζὰ ἔχουσιν αἰδοία, τὰ μὲν ἑρπενος τὰ δὲ Σηλίδης· κατόπερθε δὲ ἐν τὰ τοῦ ἑρπενος· Vide quae de tauri Colomellae annotavi. ἡμίονοι Γαλατικαὶ in pretio sunt ap. Plutarch. Curtius. p. 78. ed. Reiske.

Mularis materies C. 6, 27, 1.

Muletantur pessime boves iniquitate operis C. 2, 4, 6.

Mulctra ul tractanda C. 7, 8, 1. mulctra prohibere vaccas C. 6, 21, 2. e mulctra recens casens C. 8, 17, 13. mulctram devehere in urbem i. e. lac in mulctra C. 7, 8, 1.

a Mulctra discrimen lactis V. 2, 11, 2.

Mulier a re divina excluditur Ca. 83. Mulieris officium et natura C. 12 pr. 5 sq. mulieres firmas V. 2, 10, 7. quarundam durities circa partum *ibid.* 8.

Mulinum genus ut creetur P. Mar. 14, 1. mului pecoris medicinae C. 6, 38.

Mullus barbatus V. 3, 17, 7. muli quidam scribunt C. 8, 17, 7. *μούλλος* graeci videntur diversi esse.

Mulomedicinae doctrina Veg. 1 pr. 6. ars collapsa Veg. 2 pr. 1.

Mulomedicus mutilus sine diaspente Veg. 1, 16, 4. mulomedicis adhibitis Veg. 1 pr. 6.

Mulsa vide Mulsus.

Mulsei saporis liquor C. 12, 45, 3.
mulsea aqua C. 8, 7, 4.

Mulsus, *a, um*, mulsa (*aqua*) dulci-
or austeriore ut fiat C. 12, 12, 3.
Cf. ad Pall. 4, 9, 6. in *Addendis*.
mulsum (*vinum*) in convivio datum
V. 3, 16, 2. Mulsum mixtum vino
graeco celebrat C. Titius vir aetatis
Lucilianae ap. Macrobi. Saturn. 2, c.
12. mulsa pira C. 5, 10, 18.

Multa dicta bubus et ovibus V. 2,
1, 9. not.

Multicavatus favi V. 3, 16, 24.

Multiformes nucea C. 7, 9, 8.

Multinum asini V. 3, 17, 6.

ex Multiplicatione effecta summa
C. 5, 2, 1. multiplicatio frugum C.
3, 2, 5.

Multiplicata octies C. 5, 1, 6.
multiplicatae inter se summae C. 5,
1, 6.

Multiplicabis latitudinis pedes cum
longitudinis pedibus C. 5, 2, 3. mul-
tiplicantur inter se duo latera C. 5,
2, 1.

Mulus clitellarius C. 2, 22, 3. de
mulis C. 6, 36. V. 2, 8. P. Mur. 14,

1. muli lupum occidunt V. 2, 9, 2.

Mundata bacca C. 12, 50, 10.

Munditas fieri Ca. 2, 4, 39, 2.

Munerarii C. 7, 2, 4. qui munera,
ludos, spectacula, parant populo.

Munia sua exsequuntur C. 11, 1,
27.

Muniaca arbor, *Muniacum* Crescen-
tii ad Pall. p. 193.

Municipium Gadium C. 8, 16, 9.

Mummen ad imbres C. 3, 15, 4.
hortorum P. F. 24, 1.

Munimenta hortis exstruere C. 11,
3, 2. lanarum coniuges Veg. 3, 47,
3.

Muniri viam Cat. 2, 4. monibus
Veg. 1, 10, 5.

Munitionis genera plura P. 1, 34,
3.

Muraenae flutae, Siculae V. 2, 6,
2. add. C. 8, 16, 10. rabiei rhino-
xae C. 8, 17, 2. — Muraena Liki-
norum cognomen V. 3, 3, 10. C.
8, 16, 5.

Murex, murices Ca. 135, 4. ita
definit in *omissis* Popma, frena fer-
rata asperima, et clavi cuspidentes
in collaribus canum. — *testacrum ani-*
mal murices C. 8, 16, 7. ad *lucino-*
rum (χοχύν) vel *purpurarum* ge-
nus pertinet testa aculeata, unde no-
men est sortitum. Non alio planum
et facile est ad affirmandum, quod
conchyliorum genus Graecis dictum
latini scriptores murices sint interpre-
tati. Plerisque enim in locis Plinii, ubi
murices nominantur, nimis laxè dicuntur.
videt 32. s. 27. Muricum vel conchylio-
rum testae cinis maculas in facie mulie-
rum purgat cum melle illitus — Muri-
cum generis sunt, quae vocant Graeci
coluthia, alii corythia, turbinata aequè
sed minora multo, efficaciora etiam et
oris halitum custodientia: ubi Har-
duinus varietatem Coluthia ex codice
regio L. culytia vel corytia ex in lice,
coryphis ex aliis libris annotavit. Co-
dex Chifflet. colydia alii choriphia
praebet. Quidni monuit Harduinus
haec eadem nomina iterum legi 32. s.
53. post elaphas posita? coluthia sive
corythia: eucharum genera inter
quae et margaritiferae: ubi Cod.
Chifflet. chylethia, Codex vetus Dale-
campii corycia sive coryphaea habebat
scriptum. In hoc posteriore loco verba
sic continuanda esse: corythia con-
charum genera etc. recte admonuit
Conr. Gemer Aquat. p. 692. De scrip-
tura nominum quid definiri possit ex
Xenocrate, quem Plinius interpretatus
est, nunc videamus. Sic igitur ille cap.
22. de purpuris: τάτε ποδύλια ἢ πο-
ρύφια τῶν ὁμογενῶν, ὅπουκα στρομ-
βοειδῆ, πάντων ἐστὶν ἐπιτηδεύματα

ἡ προσφορά τῶν — μικρότεροι ἀνάλωγον κολλίσις, ἀπεργάζεται δὲ καὶ στόμαχος ἐνδοίαν ubi *Codex Fabricii Reg. et Vauio*. κολλίσις addita glossa κορύσις habent pro κολούσις. *Rasarius* κολούσις ἢ κορύσις ineptissime interpretatus est: partes ad eandem pertinentes aut extremitates earum. *Hottonius* p. 212. colycia alii corychia vel coryphia ex h. l. memoravit, immistis tamen *Plinianis verbis*, adeo ut de lectione graeci *Codiciis*, quo fuit unus, dubitatio supersit. Neque adeo de loco *Xenocratis* decernere licet, cum deit aliena auctoritas. Κολούσις liceret comparare cum *Marcelli Siculae* ἡτέως κίλλουρος vera. 22. sed is piscem aliquem potius dixisse videtur. In *Plinio* 32. s. 53. pro verbis: callarias asellorum generis, ni minor esset: *Cod. Chifflet.* dabat: cullyris: Sed hinc nihil proficimus ad dubitationem tollendam nostram. *Murices* *Plinius* ex *Aristotele* bis κήρυκας fuit interpretatus, ut ad 9. sect. 60. in annotatione 95. docuit *Harduinus*; alibi buccina, ab usu ad cantandum vocavit *Plinius*.

Murgentina vitis C. 3, 2, 27. *Murgentinum* vinum Ca. 6, 5. a *Murgentia* *Siciliacae* an *Samnii*? *Gesner*.

Muria dura, matura, cruda C. 12, 6. ea mustum ut condidatur C. 12, 25, 1. in *muria* conduntur oleae contusae Ca. 7, 4. *muria* dura lavare alvum C. 6, 30, 9. — de vulgari sale Ca. 105, 1. — *muries* Ca. 88, 2.

Murinus color in asinis vulgaris C. 6, 37, 6. in equis P. Mar. 13, 4.

Murra pro *myrrha* fere semper apud *Vegetium*, e. g. 2, 14, 4.

Murrius collocutor V. 2, 1, 1, 2, 8, 1, 2, 3, 11.

Murta nigra Ca. 125.

Murteus color equi P. Mar. 13, 4. *murtea* olea C. 5, 8, 3. *murteum* vi-

num Ca. 125. *murteae* virgae Ca. 101. vid. *Myrt*.

Murus pro aggere V. 1, 14, 3.

Mus araneus, μυγάλη C. 6, 17, 1. pestis venenata Veg. 5, 81. add. 3, 4, 37. et C. 6, 17, 4. *Mures* agrestes s. rustici ut necentur P. 1, 35, 9 et 11. ne vineam laedant C. Arb. 15. ex hortis ut profligantur P. 1, 5, 9. *mures* parit humus V. 1, 8, 5. — *muribus* caecis pro caeciliis Veg. 5, 76, 1.

Musae a poetis invocantur V. 1, 4, 4. *Latiae* C. 1 pr. 30. *Musis* amica silentia C. 10, 222. *Musa* modulante C. 10, 228.

Muscae ne vulnera infestent C. 6, 17, 8. 6, 33, 1. ne canum aures C. 7, 13, 1.

Muscarium, pars setosa in cauda equi, *Ruellius* ind. *Hippiar.* Sed pro ipsa cauda Veg. 6, 1, 1. 6, 2, 2. 6, 3 et 4. *Gesner*.

Muscipulis opplere vineas V. 1, 8, 5.

Musco. *Muscantur* arbores vid. *Emusc*.

Muscosa prata V. 1, 9, 5.

Musculosa pectora C. 8, 2, 10.

Musculorum tori C. 6, 29, 2.

Muscus ruber Ca. 6, 2. *musco* obducta prata C. 2, 18, 2. ad *muscum* necandum cinis C. 2, 18, 2. P. S. 10, 3. *muscus* eradendus C. 4, 24, 6. P. F. 12, 5. superponitur taleae depositae C. 11, 2, 12. ampulatis P. F. 18, 1. add. C. 4, 29, 8. crura vitium devincta comprimit C. 4, 22, 6. — *muscus* de vitice Veg. 3, 47, 4.

Museum in villa V. 3, 5, 9.

de *Musimone* ad V. 2, 2, 12.

Mustacei ut fiant Ca. 124. *Plinius* 15. s. 39. *mustaceam* *laurum* facit genus aliquod ab usu hoc condimentario.

Mustarii urcei Ca. 11, 2.

Mustelae vel Mustellae ut arceantur P. 1, 24, 2. mansuetae in carduetis P. Mar. 9, 4. — pisces C. 8, 17, 8

Musteus fructus C. 9, 45, 43. mustei, mustacei C. 12, 33, 1. P. O. 24. mustea mala Ca. 7, 3. V. 1, 59, 1. eydonia C. 5, 10, 19. pira Ca. 7, 4.

Mustum toto anno ut duret Ca. 120. ut semper dulce tanquam recens permaneat C. 12, 29. quibus condituris adiuvetur C. 12, 19. aqua marina s. muria conditur C. 12, 25. ut curetur si uva nimio imbre eompluta P. O. 9 it. 14, 4. ne animalis immortui odore vitietur C. 12, 34. lixivum (lixivium) Ca. 23, 2. C. 12, 27 et 41. circumcidaneum Ca. 23, 4. tortivum Ca. 23, 4. C. 12, 36. — cum vinum mustum dixit Cato. 115, 1. adiective videtur accepisse.

Musylitis cassia Veg. 6, 13, 4. not. p. 112.

Mutica spica V. 1, 48, 3. vi. no.

Mutilus aries C. 7, 3, 3. caper, mutila capra C. 7, 6, 4. h. e. sine cornibus.

Mutina C. 7, 2, 3.

Muto. mutat grex dominum, de plena venditione V. 2, 2, 6. neque ab hoc, quod mutaret Cossinius V. 2, 11, 12. et 2, 12, 12. not. mutetur tegula Ca. 155, 2. mutantur aere, veudantur C. 7, 9, 4. 8, 5, 4. 9, 1, 7. pretio P. Iul. 4, 4.

Mutuli Ca. 158, 1. vide Mituli. — per parietem defixi C. 8, 9, 3. columnis impositi V. 3, 5, 13. vid. Philandr. ad Vitruv. 3, 2. SCHOETTER. Servius ad Aeneid. 1, 744. Procures ideo secundum Varronem principes civitatis dicuntur, quia eminent in ea, sicut in aedificiis mutuli quidam, hoc est capita trabium, quae procures nominantur.

Mutum instrumentum agri V. 1, 17, 1.

Μυγάλη, mus araneus C. 6, 47, 4. Veg. 4, 21, 4.

Myrappia vel myrapia pira C. 12, 10, 4. not.

Myrrha Achaica C. 10, 173. s. Smyrnion, quod Dodonaeo est hipposelinon, officinis Petroselinum Macedonicum; sed Fuchsio Ligusticum, vulgo Levisticum, in quo illi contradicitur a Dodonaeo. Gesn. Myrrha florentes horti Romani C. 3, 8, 4. Troglodytis Veg. 3, 22, 5. 5, 69, 5. secundaria Veg. 6, 14, 2.

Myrta pro Myrtus vid. V. L. P. Ian. 17 et F. 27.

Myrteolo crine virens C. 10, 238. ubi Gesneriana Myrtiolo, Lips. Cod. murteolo. Hermolaus h. l. olim murciolo, lectum varie explicavit ad Plinii 9, 33, 3. cuius verba posuit Gesner in Thes. L. L. murciolum.

Myrtinum oleum P. Ian. 17.

Myrtites vinum C. 12, 38. myrtite P. Ian. 18. F. 27 et 34. D. 2.

Myrtus coningulus albus, et niger Ca. 8, 2. eius species tres Ca. 133, 2. genera duo C. 12, 38, 4. seminaria P. F. 23, 2. in bacis legendis quid observ. C. 12, 38, 5 et 6. Aegyptia odore praestabat, fructo parvo, non albo, sed nigro. Theophr. C. P. 6, 27. myrtus Attica ἀμπρνος facta cultura Theophr. C. P. 3, 23.

Mysia fragifera C. 3, 8, 4. terra in ea densa G. 4. pr. 25.

Μύσος de Actaione V. 2, 9, 9.

Myxa seri et inscri quando soleat P. F. 25, 32. not.

N

Naevia olea C. 5, 8, 3. 12, 48, 1.

Naeviana pira C. 5, 10, 18. 12, 10, 4.

Naevius Pollio pede longior, quam quisquam longissimus C. 3, 8, 2.

Nais formosa C. 40, 299.
 Nantes *vid.* No.
 Napatae nymphae C. 40, 264.
 Napinae C. 41, 2, 7.
 Napi satio et cultus C. 2, 40, 23.
 41, 3, 59. P. Jul. 2, 4. Aug. 5. napus
 ut condidatur C. 42, 54. in rapum
 vertitur, et *vice versa* C. 2, 40, 23.
 P. Jul. 2, 2.
 Narcissi comae C. 40, 297. *not.*
 gladiolus 9, 4, 4. *Ipse Sophocles in*
loco in notis laudato Oed. Col. 673.
καλλιβοτρυν vocat, et *Hymnus in*
Cerer. 12. τοῦ καὶ ἀπὸ βίτης ἱκατὸν
καρὰ ἐξεπερύναι ubi capitula dicuntur
 centum a radice scapum densare, quas
 Sophocles *uvas* seu *racemos* dixit.
 Achilles Tatius 4. p. 53. *μία μὲν τῷ*
ρόδῳ καὶ τῷ ναρκίσσῳ ἡ κάλυξ ὅσον
εἰς περιγγραφήν καὶ ἓν πιάλιν τοῦ
φυτοῦ — καὶ ὁ ναρκισσὸς ἔν τὸ πᾶν
ὁμοίος τῷ κάτω τοῦ ρόδου igitur lac-
 teus erat color narcissi. Philostratus
 Icon. 4, 23. *ἄνθη λευκά* vocat, iuxta
 aquam enata.
 Nardinum oleum P. Mar. 9, 3.
 Nardum Gallicum C. 12, 20, 5.
 nardi Celtici tantuodum P. O. 44, 8.
 folium C. 12, 20, 5. *Indicum ex*
classe tertia Linnaei nuper descripsit
et cum notitiis veterum scriptorum com-
paravit Jo. de Lourieiro in Flora Co-
chinchinensi Tom. I. ex India siccum
missum sibi pinxit et veterum aucto-
rum loca examinavit Gilb. Blane in
Philosoph. Transact. Vol. 80. Part.
2.
 Nares. per eas medicina infunditur
 C. 6, 5, 3. Veg. 4, 47, 7 *it.* 40 et 49.
 — velut nares foramina in puteo P.
 Aug. 9, 2. *ita* canalis nares Vitruv.
 7, 4. fossae *Vopiseo* restituit Salma-
 sius ad *Vopiseo* p. 439.
 Naryciac picis C. 40, 386.
 Nascor. nasens annus C. 41, 3, 9.
 nascituri regis signum P. Iun. 7, 8.

Nasiterna, Nassiterna Ca. 40, 2.
not. et 44, 3. V. 4, 22, 3. Turnebo 7, 22.
vas aquarium inde nomen invenit,
quod tres nasos habeat: alii a nassa
deducere volunt. Sed haud paullo
melius Ias. Perizonius nassiternam
comparat cum Nassica, quem in veteri
munio observavit; cui adiecit Nasson
in libris Livii pro Nasso, Insula, Syra-
cusarum parte. Porro docet Perizonius,
a nasitus vel nasutus nasiternam for-
mari, ut a cista cisteruam, ac simpli-
citer nasatum vas sive ausatum signi-
fieri. Locum est Animadvers. histor.
c. 9. p. 379. Bene reliqua: sed nasum
non de nassa intellexerim in hac re
verum de canali vel tubulo adeo ad-
ficto, cuius ope effundi commodius
liquor, vel transfundi potius, quent.
Geaer.

Nasturtii semen pullis datur V. 3,
 9, 43. satio et cultus P. Jan. 44, 3 et
 5. nasturtia dira C. 40, 231.

Nassa. in naso introit polypus Ca.
 157, 45.

Natalis et ingenta sterilitas C. 3,
 7, 2. *sed Codd. naturalis habent.*

Natio quod nascitur V. 2, 6, 4. *not.*
 caeteraeve nationis V. 3, 2, 14. *pro*
generis dictum interpretatur Pontedera
in Postumii ad h. l.

Natō. natant radices summa parte
 terrae C. Arb. 6, 4. natantes pisces C.
 40, 203.

Natura divina, Deus V. 3, 4, 3.
 suas dotes dedit regionibus C. 3, 8,
 4, 3, 9, 4. naturam novam ab arte
 fieri P. Ins. 26. natura haec vivax *h.*
e. animal V. 3, 44, 5. naturae origia
 C. 40, 249. — natura qua feminae
 sunt V. 2, 4, 40. naturae foramina
 habet lepus alio aliis plura V. 3, 42,
 4. — natura submissa arit, *penis*
fluacoidus Veg. 3, 53, 2, si natura
 iumento excedit Veg. 5, 8. natura,

qua mingunt Veg. 2, 33, 2, 5, 14, 21.

Naturali saxo C. 7, 6, 6. naturalium rerum latebras scrutantes, *Physici* C. 9, 2, 5, naturalia desideria C. 6, 24, 2, 6, 27, 7. naturales exitus C. 6, 30, 8. — naturalia, *naturales exitus*, praeccludere C. 8, 5, 19. loca naturalia *eodem* C. 8, 7, 2. — naturalia equae C. 6, 27, 10. caprae C. 7, 7, 4.

Natus alius ager male alius bene V. 1, 6, 1. male nata sarmenta C. 4, 24, 7. P. F. 25, 14. nati de ignis P. Iul. 4, 3. ne capra natum pascat V. 1, 2, 17. natorum amore, noxam trahit equa C. 6, 27, 43.

Navalia avium V. 3, 5, 14. *Locis in Corrigendis laudatis de forma navaliu addde Aeneam Taetic. c. 11. ubi Chiorum portum et navalia ita commemorat: τοῦτε λιμένας τὸ κλιῖθρον εἰς γῆν ἀνασπᾶσαντος ξηρᾶναι καὶ πισσασιγῆσαι καὶ τὰ παλαιὰ τῶν νηῶν ἄρματα ἀποδόσθαι, τῶν τε νηωρίων ἐπισκευάσθαι τὰ στάζοντα καὶ τὴν ἐχομένην αὐτῶν στοᾶν καὶ τὸν πύργον, ἐν ᾧ διετῶντο οἱ ἄρχοντες, ἐχόμενον τῆς στοᾶς. Dionysius tyrannus κύκλῳ τοῦ λιμένος νηωσκόπους πολυτελεῖς ἐκστράξε τούς πλείστους δύο ναῦς δεχομένας; auctore Diodoro 14, 42.*

Navigabile flumen C. 1, 2, 3.

Nausea ut discutiatur C. 6, 34, 1. nauseae libido, veniet Ca. 156, 4.

Nauseantibus suisbus remedium C. 7, 10, 4.

Ne. utique ne minores, pro non V. 2, 4, 21. — quod ne C. 5, 11, 43. — ne *separatum et praepositum interrogat*: ne quid praeterisset V. 2, 9, 46. tentandi, ne quid hesterni habeant in gutture C. 8, 5, 17. ne omne ianuas suos egrediat examen P. 1, 39, 2. inspicias ne aliquam fracturam habeat

Veg. 3, 55, 5. ne complurium generum? *MS. Lips.* C. 3, 19, 3.

Neapolis *Sardiniae* P. Mart. 10, 16. *Sardiniae etiam alias meminit N.* 15, 3. Neapolitana villa Luculli V. 3, 17, 9. *not.*

Nebulae ut discutiuntur P. 1, 35, 1. nebularum noctes P. 1, 3.

Nebulosus ager Ca. 6, 1.

Nec dum, *nondum* P. Mur. 10, 22. C. 10, 55. nec non nihil est etiam C. 1, 3, 4. nec minus C. 8, 4, 1. 12, 47, 4. 12, 54, 2. nec non *concessivae vim intendit* V. 1, 4, 2. 1, 4, 4. nec non etiam, *itemque* V. 2, 1, 22. 2, 10. 9. 3, 16, 26. *Sic Et etiam. ut urina nec ubi consistat* V. 2, 2, 19. *adl. C.* 2, 2, 25.

Necessaria foeturae, utilis P. Iul. 4, 3.

contra Necessitatem *pro vulgari illo*, in casu necessitatis P. 1, 31, 3. in qua necessitate Veg. 3, 47, 1. *ut nostri; in welcher Noth. ex aliqua necessitate, morbo* Veg. 4, 9, 1. 5, 31, 1. 5, 84, 2.

Nefrendes porculi V. 2, 4, 17.

Neglegere ut intellegere, *eum derivatis semper est in Mediceo*. Politianus huius et aliorum codicum auctoritate adductus, seniper ita scribebat. Gesner; recte is; est enim graecum *νηλεῖς*.

Negligit siccitates hortus P. 1, 34, 2.

Negotiosi agricolae C. 9, 2, 5.

Negotiatio pecuaria C. 12, 20, 3.

Nemeturia pix C. 12, 20, 3. 12, 22, 4. 12, 24, 4. *ubi in Liguria consueci traditur Et saepe inter Alpes populos, in Inscriptione tropaei Alpium Plinius 3, 20. §. 24 commemorantur NEMETURICI: ab his, puto, nomen, ut Brutiae, Naricae. Diosc. 1, 92. laudat inter resinas tēn ἀπὸ Γαλιτίας τῆς πρὸς Ἀλπεῖς Nemen-*

turicorum, *scu* Nemeturici potius *dicendi sunt*; non habeo, qui praeterea mentionem faciat. Gesner.

Nemorense mel C. 9, 4, 7.

Nemorosus arboribus locus C. 2, 2, 8.

Nepae occasus C. 41, 2, 30 et 34. frons exoritur C. 41, 2, 78. nepa medius occidit C. 41, 2, 39. spicula dira nepae C. 40, 57. recte de scorpione interpretatur Pius. ipse hoc ordo postulat. cancrum plane non significare, confirmat Bochartus Hieroz. 2, 4, 29. Sed ad cancrum nimis aperte videtur pertinere Sammo. 499. Viven- tisque nepae sumatur lumen amicum, h. e. oculus cancri. Gesner.

Nepeta silvestris C. 7, 5, 48. 42, 7, 4. quae

Nepita Veg. 2, 44, 4. vocant botanici ealamintham (quasi tu pulchram mentham dicas) pulegii odor. Gesn.

Nepotes in vite, C. 4, 40, 2, 4, 29, 48. nepotum fructu graviora vitis C. 3, 6, 2. nepotes fundere, enatos decerpere, adimere, C. 4, 6, 5. nepotibus liberare palmites C. 4, 24, 47 et 48. not. orbandus pampinus C. 4, 29, 44.

Neptuni filii e Menalippa V. 2, 5, 5. Neptunum clausurunt C. 8, 46, 3.

Neptuno non cedit de piscatu Lucullus V. 3, 47, 9.

Nequam hostus V. 4, 24, 2. ex Ca. 6, 2. frugifero oppon. C. 3, 40, 22. — nequissima passio Veg. 5, 22, 2.

Neque non V. 4, 9, 4. neque non praeterea V. 2, 5, 9. neque non etiam V. 3, 3, 4. vaso aeneo neque nucleis ad oleum. non utatur Ca. 6, 44. neque adiuvant et mel consumunt V. 3, 46, 8. — neque satis factum est, pro non Ca. 44, 4. — neque pro ne quidem C. 3, 24, 7.

Nerva Licinius V. 2, 4, 4.

Nervorum intentio signum eruditatis in bubus C. 6, 6, 4.

Nescitur vis pruinarum P. O. 4, 2. nesciat facere C. 41, 4, 22. h. e. na faciat.

Νεσσοτροπήιον. nessotropheum V. 3, 44, 4. C. 8, 45, 4.

Neutrum relativi relatum ad reg. vid. V. 4, 4, 44 et not. ad h. l. add. 2, 9, 46. 3, 3, 5. 3, 5, 4.

Nexu civium occupari C. 4, 3, 42. i. e. civibus nexis. Cf. ad Varr. p. 299.

Ni pro ne prohibendi Ca. 443, 4. V. 4, 37, 2. it. 2, 4, 23. in quibusdams edit.

Nidor deusti cimicis C. 6, 48, 2. de foetore animalis in oleum delapsi P. N. 20. 2 et 3.

Nidus h. e. unius serofae progenies C. 7, 9, 43.

Niger Turranius vide Turrans.

Nigrantes oculi C. 8, 2, 9. P. Mar. 9, 2. nigrantia cornua V. 2, 5, 7. C. 6, 4, 3.

Nigruerunt baccae C. 42, 48, 4.

Nihil agendo male agere discunt homines C. 44, 4, 26. nihil enim aliud (agitur) quam obicitur esca C. 8, 9, 2. nihil antiquius quam eligunt C. 9, 8, 7. nihil dubium est saepius translatum esse C. 3, 44, 3. 6, 48, 2. nihil dubium est, quin C. 3, 9, 4. 5, 3, 7. 5, 5, 6. 42, 2, 6.

Nimbus arbore decussa pluens C. 40, 364.

Nimietati siccitatis debet aliquid humoris opponi P. Mar. 40, 2. nimietatem sanguinis prohibet P. Ma. 7, 2. nimietate pabuli lascivunt C. 6, 24, 2. inter omnes nimietates temperamentum tenere P. Ian. 43, 5.

Nimirum ex na mirum factum, quam formam etiam Codd. antiquissimi dant.

Nimius. nimia admodum ubertas C. 4, 24, 2.

Nisi pro sed Ca. 77. Ca. 48. nisi tanquam allium. Ita nisi prius dato bibere Ca. 89. add. C. 2, 22, 2. — nisi si V. 2, 9, 9. C. 2, 48, 4. 4, 29, 44, 4, 35, 5. vid. etiam not. ad C. 2, 40, 47, 3, 9, 3. *Plura Heins. ad Ovid. Her. 4, 444.*

Nitere Ca. 4, 2. *satum, pinguem esse.*

Nitidare ferramenta deterere C. 42, 3, 9.

Nitrata aqua C. 42, 55, 4. P. N. 4, 3.

Nitrum caulibus adpersum virorem servat coctis C. 44, 3, 23, P. P. 24, 6. Alexandrinum Veg. 3, 28, 2. Est nostrum natrum, sal alcalinus terrestris. Cf. Beckm. ad Aristotel. Mirab. Ausc. p. 444. et Antig. Caryst. p. 246. — nitri s. nitrii an semen? Veg. 5, 58, 2.

No. nandi velocitas C. 8, 45, 4. nantes volucres V. 4, 38, 4. C. 2, 45, 4. nantium greges C. 8, 44, 4. h. e. *anserum*. Nantium visu sedatur dolor intestinorum C. 6, 7, 4. Veg. 4, 4, 6. pestes C. 4, 5, 6.

Nobilitas auster vites P. 4, 6, 7. h. e. *gustum illis nobilem conciliat*. Gesner.

Nocenter armata gallorum crura C. 8, 2, 40.

Noceo. nihil nocebitur ei nocturnis roribus C. 2, 40, 40. — ne nocentur ova P. 4, 30, 2. h. e. *laedantur*. Sic noceri gelu P. 4, 35, 2. semina fabae non noceri herbis P. N. 4, 3. nullum fructum noceri P. 4, 35, 42. not. vid. ad P. 4, 30, 2.

Noctu ponere castra h. e. *pernoctare* V. 3, 2, 45.

Noctus suspenditur contra grandinem B. 4, 35, 4. noctuae aucupium P. S. 42. De quo locus est singularis

Aeliani H. N. 4, 29. cor remedium adversus formicas P. 4, 35, 2. *Eaedem*. Nocturnae volucres cruciferae C. 40, 349.

Nodare vites Ca. 32, 2. *sed vide not.*

Nodosum corpus musculorum densitate P. Mar. 43, 2.

Nodus vitis, P. Mar. 7, 3. — *und. internodia dicuntur* C. 4, 29, 8 et 9. in frumento C. 2, 42, 40. Cf. ad C. 4, 29, 8.

Nola ad Rufri maceriem Ca. 435, 2.

Nomades γαλακτοπόροι C. 7, 2, 2.

Nomen perdit vinum Ca. 25. i. e. *cum bonitate famam quoque*. nomina multa Romanis ab utroque pecore imposita V. 2, 4, 40. nomina breviter imponenda canibus, et quae sint usitata C. 7, 42, 43. — nomen foenerator cum debitore facit C. 3, 3, 9. nomina vel optima non appellando sunt mala C. 4, 7, 2.

Nomenclationis aucupio studiosos demorari C. 3, 2, 34.

Nomentana regio illustri C. 3, 43,

3. Nomentanae vites C. 3, 2, 44.

Νομοφύλακες magistratus C. 42, 3, 40.

Nondum, iam nondum V. 2, 2, 2. *sed vide Addenda post Palladium ad h. l.*

Non nemo V. 2, 44, 7. non nihil C. 4, 3, 4. non solum (non) C. Arb. 48, 4. non spernendus auctor C. 4, 4, 4. si id non V. 3, 44, 4.

Nongenti, nongenti C. 5, 2, 7.

Nonis modo diebus — reliquis septem V. 2 pr. 4.

ad Normam adstringat cervicem iumenti Veg. 3, 40, 4.

Normata ciconia C. 3, 43, 42.

Nostra urina, humana C. 5, 9, 46.

Nostrates gallinae C. 8, 2, 43. no-

stras ulmus C. 5, 6, 3. nostratis cunilae C. 9, 4, 2.

Notam pecori pice liquida imponere C. 7, 9, 12. — Quaecunque vini nota C. 12, 19, 2. luie notae vini C. 12, 23. 3. *opponitur* omne genus vindemiae, vini nota parum firma C. 12, 37. optima C. 12, 19, 2. diversae notae stirpes C. 3, 21, 5. secundae notae vitis C. 3, 2, 19. tertiae vel quartae C. 3, 20, 3. tres aut quatuor notas conditurae totidem musti amphoria experietur C. 12, 21, 6. nota glechonites vini C. 12, 35. notae myrtae compositio C. 12, 38, 7. *ſic* de conditura olivae C. 12, 47, 8. notae viridis oleum C. 12, 50, 2. primae notae (*pressurae*) oleum C. 12, 50. 11. secundae notae mel C. 9, 15, 13. primae notae acerrimum acetum C. 12, 17, 1. cuiuscunque notae caseum C. 12, 57, 3. alterius notae pisces C. 9, 17, 2. saxatilis notae C. 8, 17, 8.

Nothi pulli e diversi generis parentibus nati C. 8, 2, 13. quaecunque in notitia sunt Veg. 6, 28, 18.

Noto. notabimus candidis signis P. F. 9, 10. notanda est atrameofo C. 8, 11, 12. notavi i. e. animadverti C. 4, 26, 4. *Plinii et Petronii exempla posuit Genui Thes. L. L.*

Novacula decerpito summam cutem raporum C. 12, 51, 1.

Novalis ubi satum fuit ante quam secunda aratione renovetur V. 1, 29. 1. in novali pabulum nascitur V. 2 pr. 5. novale, *non aratum*, *graminum* C. 6 pr. 1. novales mundae P. Ian. 10, 1. puras reddas loca pinguis P. 1, 6, 13. novalia culta C. 2, 2, 14. *vid. Restibilis.*

Novellare in *Argumento libri* 3. Col. *Vitruv. Surtori. Domit. 7. unde novellatum Pudini apud Genuerum Thes. L. L.*

Novelli invenci V. 1, 20, 2. C. 6, 1, 3. novellae vineae V. 1, 21, 1. vites P. Mai. 2, 1. N. 2.

Novembris descriptio et opera C. 11, 2, 84.

Novenarius numerus V. 2, 4, 26.

Novenae partes V. 2, 1, 12.

Novissima post postremum P. N. 22, 5.

Novus locus C. 11, 2, 85. post novam pluviam seratur rapa h. e. paullo post pluviam P. Aug. 5.

Nox. noctes nebularum P. 1, 3. noctu *vid. s. L.*

Nosae dedere C. 1 pr. 3. noxam contrahere C. 6, 27, 8 capere C. 6, 2, 2. cepit in opere C. 11, 1, 18. concipere nimio labore pressum C. 12, 3, 7. h. e. *mortuum*.

Nube nova seritur C. 10, 120. nubis imago speculo excepta cam fugat, et quomodo P. 1, 35, 15, 1, 19, 1.

Nubifugo borea C. 10, 288.

Nubigenae Phryxi C. 10, 155.

Nubilarium V. 1, 13, 5. C. 1, 6, 24, 2, 21, 3. P. 1, 36, 2.

Nubilare si coeperit V. 1, 13, 5. nubilatur (*aër*) Cat. 88, 2.

Nubere se cupiet plantis C. 10, 158.

Nucrae fibulae Cat. 31, 1.

Nucleis feruntur tuberes P. S. 11, 1.

Nucleus pro nucleis *det Pol. Cod. in Varr. 1, 11, 6. atque ita in Plauti Codd. scriptum reperit Gruterus. A saepe dicitur nucleus, ut graeco κάρπυον Theophrastus dixit etiam nucleum. Nuclei oleorum passim memorantur, graeco πυρήνης, et πυρήναι. quos ad ignem adhibitos fuisse ex Plinio apparet. Geoponica 10, 18. de olivo τερβινθίνω: καὶ ἡ πυρήν ποιεὶ σὺς βρώσιν χοίρων καὶ τὴς καῦσιν. Fracti scilicet nuclei in cibum cedebant porcorum.*

Nugatorii boves V. 2, 5, 9. *ut. not.*
Nullus melior cibus quam P. Mar.
11, 3.

Num. haud facile discrim, num
illa expeditiora sint? C. 11, 1, 9.

Numae rustica progenies C. 8, 16, 2.
Numantinus C. 8, 16, 5.

Numelli (*al. numellae*) ex ligno
fabricati. C. 6, 19, 3. numellia industri
pecus C. 7, 8, 6. *A Graeco νομή πα-*
σκα, dictum suspicatur Beroaldus, a
nuere derivat Turnebus. Mihi ex
graeco νομήis ductum videtur voca-
bulum, quod et navium ligna ἐγκό-
λιχ et ἀρμένων σχοίνους significat.
Ceterum uti numellis induitur pecus
mulgendum, ita pedicis alligat auctor
Idyllii XXV. inter Theocritea versu
102. ἀμειψόμεσσι καλὰ πέδιλ' ἀρμέ-
ρισσε παρασπαδὸν ἰγγύς ἀμύλων.

Numen. de Numine sacro poeta C.
3, 21, 4.

Numeratio aeris exigitur C. 1, 8,
13. 11, 4, 24.

Numero, *statim*, V. 3, 16, 17.

Numerosus hortus C. 10, 6. nume-
rosus pectus equi C. 6, 29, 2. nume-
rosa femina equi C. 6, 29, 3.

Numerus vertendi soli C. 4, 5. nu-
merum unius cenis obtinent bini
estuli V. 2, 9, 7. *vid.* Procedo. nume-
rum reddit domino curator avluth
V. 3, 5, 5. in eo numero *h. e.* in hoc
genera V. 1, 19, 4. numero aliquo
haberi a domino V. 1, 17, 6.

Numidia fervens provincia C. 3,
12, 6. in Africa Numidiae putres are-
nae foecunditate vel robustissimum
solum vinconot. C. 1 pr. 24. Numi-
diae et Aegypti solum C. 2, 2, 25.
addens: ubi plerumque arboribus
viduum solum frumentis seminatur.
Atque eiusmodi terram pinguibus
arenis putrem veluti cinerem solu-
tam quamvis levissimo dente moveri
satis est: *Polybius in Excerptis libri*

37. de Masinissa, Numidiae rege:
A. V. 606. τῆς γὰρ Νομαθίδος ἀπάσης
ἀχρήστου τὸν πρὸ τοῦ χρόνου ὑπαρ-
χούσης καὶ νομιζομένης ἀδυνάτου τῇ
φύσει πρὸς ἡμέρους καρποὺς ὑπάρ-
χαιν, πρῶτος καὶ μόνος ἐπέδειξε
διότι δύναται πάντας ἐκφέρειν τοὺς
ἡμέρους καρποὺς οὐδ' ὅποιός ἔπτο,
ἐκάστη τῶν καρπῶν ἐν διαστάσει μυ-
ριοπληθεὶς ἀγρὸς κατασκευάσας παμ-
φόρους. unde Diodorus in Excerptis
transulit haec: ὡς ἐκάστη τῶν νῦν
ἀπολατῶν ἀγρῶν μυριοπλεθρὸν κρο-
σμεμένον πάσαις ταῖς κατασκευαῖς,
rectius, quoniam dubitabat Wesse-
ling. ad Diodorum T. II. p. 523. De
reliqua Africa vide sub nomine Ma-
gonis dicta.

Numidicae gallinae C. 8, 2, 2. C.
8, 12. ἀλεπτρώς Νομαθικός Luciano
in Navigio c. 24.

Numidi equi Veg. 6, 7, 1.

Numisanae vites C. 3, 2, 2, 3, 2,
27. 12, 43, 9. uvae C. 12, 43, 5 et
9. *In Lips. MS. aliquando Numitiza-*
nae, aliquando Numisianae. Gesner.
Nuneubi, *non alicubi* V. 3, 2, 4.
et ut vult Vrsinus etiam 2, 5, 2.

Nundinae C. 1 pr. 18, ut frequen-
tandae C. 11, 1, 23.

Nutabit omnis cura Veg. 1. Praef.
8. *ubi unta vacabit erat.*

Nutricationes seminum V. 1, 44, 4.

Nutricatus herbas V. 47 et 49, 1.
de nutricatu pecoris V. 2, 1, 20.

Nutricius Romuli et Remi Faustus
V. 2, 1, 9. in nutricio sive reci-
pere C. 3, 12, 7. *not.*

Nutrico. nutricare foetum V. 2, 4,
13 et 19. nutricantur agni V. 2, 2,
17. sole V. 1, 23, 5.

Nutritiones seminum *habent* Edd.
pr. et Codd. V. 1, 44, 3. *ubi Aldina*
et reliquae nutricatus.

Nutritum vinum C. 12, 21, 3. 12,
30, 1.

Nutrix. nutrices bonae C. 8, 5, 24.
6, 24, 4.

Nux. nuces calvas, Avellanas,
Praenestinas, Graecae Cat. 8, 2. hor-
notinae Cat. 47, 2. ardentes C. 42, 5,
4. nucis insitio P. ins. 463. nuces ut
serventur P. lan. 45, 49. ad Avel-
lanae nucis magnitudinem Veg. 3,
52, 2. add. 3, 66, 7. Graecae i. e.
amygdalae satio et cultura C. 5, 40,
42. Arb. 22, 2. usus eius adversus
muscas in canibus V. 2, 9, 14. flos
nocet apibus V. 3, 46. 22. nux Graeca
s. Tarentina ut fiat C. 5, 40, 44.
Arb. 22, 2. nucis, in glandis satio et
cultura P. lan. 45, 44. P. F. 25, 33.
nucis sapinae C. 42, 5, 2.

Nymphis insidiae hic nullae C. 40.
278.

Nysaea per iuga Bacchi C. 40, 224.
Nysae Bacche C. 40, 248.

O

O literae orbiculus C. 6, 5, 4.

Obaerati V. 4, 47, 2. ubi dedi oba-
erarii. not. et Addenda post Palla-
dium.

Obcaecatus cupidine C. 6, 36, 4.
obcaecata ignorantiae tenebris ratio
C. 3, 7, 3. h. e. argumentum, quod
non intelligitur, ut passim caecus,
surdus.

Obcaeco. obcaecantur fossae C. 2,
2, 9 et 10.

Obcalluere mores C. 8, 16, 6.

si Obdormierint frigore maxillae
Veg. 5, 46, 3. vid. Indormio.

Obducere cicatricem C. 4, 24, 7.

Obdurescere Cat. 50, 2.

Obdurarier Cat. 454.

Obeo. obilit hoc opus C. 4, 24, 4.
C. 42, 3, 6.

Obescant avem C. 8, 7, 4. edit.
primae: quas probat Beroaldus, alii
Obesant.

Obesus adipibus bos C. 6, 2, 45.
obesa illuvies C. 7, 40, 6. de porcis,
sine respectu ad pinguedinem. Hinc
naris obesae homines forte dicti.
Gesner.

Obiectaculum V. 3, 47, 9.

Obiectu montis P. 4, 5, 5. 4, 47,
3. erepidinis C. 8, 47, 40. nisi obie-
ctu aliquo defendantur P. N. 7, 2.

Obiicere cibum porcis V. 2, 4, 45.

Obire rationes nostras C. 4, 4, 47.

Oblaqueato oleam Cat. 29, not. et
ad Col. 2, 15, 3.

Oblectamenta deliciarum C. 8, 8,
40.

Oblidere foetus C. 7, 3, 8.

Obligare manipulos C. 44, 2, 40.

Oblinio. oblinire luto C. 42, 44,
6. taleas C. 5, 9, 3. vasa C. 42, 45, 2.

Oblinitis vasis includere C. 42, 39,
2. vid. Lino. Allino.

Oblino. obleverunt se visco acci-
pitres V. 3, 7, 7. ne oblinantur septa
caprae, virgultis oportet subterni
V. 2, 3, 6. ita catulis coet V. 2, 9,
43.

Obliquus in Codd. Pol. oblicus.
Ex graeco λιγξ, λιξ, λιρός, λιρ-
γίς, λιρός λιγγίς, unde liquus,
obliquus.

Oblita ora urceolorum C. 42, 46,
4. Sed.

Oblita nocendi Persica C. 40, 408.

Obluctari herbis pertinaciter C. 8,
44, 8.

Obmovere Cat. 444, 4.

Obnoxia falcibus, noxia C. 2, 48,
2. vid. not.—obnoxia est vitis pro-
cellis C. 3, 4, 40. h. e. noxam ab
illis sentis.

Obolus pondus hippiatricum Veg.
5, 44, 2.

Obriguil frigore C. 4, 32, 5.

Obroboratio Veg. 5, 84, 3. vid.
Robur, Roborosus.

Obrumpi rimis verbum videtur non

contemnendum in MS. Leid. pro abrupti P. 4, 49, 4. quinetiam Varro restitutum velim; 3, 40, 5. ubi legitur, abruptum collum. Gesner.

Obruerere, serere C. 44, 2, 72 et 84, 44, 3, 46. obruitur beta semine 44, 3, 42.—obruit olivam oleum C. 42, 47, 40.

Obscenus crur C. 40, 360. de sanguine menstruo obscena reddere Ovidio Remed. versu 437. est urinam per obscena reddere.

Obsequium tentare C. 6, 27, 40. obsequia feminae sollicitat C. 6, 37, 9. Obsequor. obsequitor bubulcis Cat. 5, 6. obsequentissima curae mortuum Italia C. 3, 8; 5.

Obserere campum octo modis C. 2, 9, 4. obseritur iugerum V. modis C. 2, 44, 44.

Obseri virgultis V. 4, 44, 4. obserunt exitus fetarum ramices C. 9, 4, 3.

ex Observatu V. 2, 7, 3.

Obsessus fructus ager C. 3, 44, 3.

Obsidiantur prodeuntibus apibus, insidiantur C. 9, 44, 40.

Obsidio curatoris excipiuntur apes protinus C. 9, 9, 4. obsidia pestis C. 9, 7, 6. ne obsidiis hominum, aut insidiosorum animalium diripiantur C. 8, 2, 7.

Obsoleti purpurei coloris salix C. 4, 30, 4. obsoletior color C. 2, 44, 42.

Obstipae sues transversa capita ferunt C. 7, 40, 4.

Obstrigillare V. 4, 2, 24.

Obstringere viminibus C. 4, 29, 40.

Obstupescunt potantes apes V. 3, 46, 35.

Obterit infantem bos V. 2, 5, 5.

Obtinebit h. e. apertum et vulgo creditum erit V. 2, 4, 9.

Obtruncatio totius vitis C. 4, 29, 4. de eadem re.

Obtruncatur superficies vitis C. 4, 29, 43.

Obturare, de spissamento C. 42, 48, 4.—obturato, oblitato Veg. 5, 64, 2.

Obversa orienti Col. 8, 3, 4.

Obviare grandini P. 4, 35, 44. vermibus P. Mar. 40, 4.

Obumbrata glebis germina adu. gelicidia P. N. 4, 2. ab sole obumbratur C. 4, 24, 45. si locus est sanus.

Obvolutatus Veg. 4, 48, 4. erat pro oblectatus.

Occatio, rusticis pulveratio C. 44, 2, 62.

Occator C. 2, 43, 4.

Occatoria opera C. 2, 43, 2.

Occidens aestivus C. 4, 6, 2.

Occidimus V. 3, 47, 40. i. e. occurrimus. not.

Occidionem gregis prohibens C. 7, 5, 46. ad occidionem perducere C. 4, 47, 3. interimere C. 9, 45, 3.

Occipit fervere Cat. 456, 2.

Occipitium vindemiatoris videre V. 4, 8, 6. occipitio frons prior est Cat. 4, 2.

Occo. occare V. 4, 34, 4. 4, 29, 3. per saritores V. 4, 29, 2. occare h. e. operire P. Mai. 4, 4. not.

Occulare Cat. 49, 2. V. 4, 43, 4.

Occupare pecuniam C. 4, 8, 43. 44, 4, 24. occupant iugerum seminis modii quinque C. 2, 9, 45. 2, 47, 3 et 8. 2, 40, 46. 2, 44, 40. vid. Impleo, Obsero, Satisfacio.

Occurrere ante iuniores, de praecoquis fideis P. Mar. 40, 27. quae non occurrimus facere, occupavimus, ἐπὶσάμεν P. Aug. 7. vid. not.

Ocimi, plantae, satio et cultura C. 44, 3, 29. mira natura P. Apr. 3, 5. P. O. 44, 5. Ocimum hortense scetile memorat Theophr. C. P. 2, 20.

Ocimum pabuli genus Cat. 27. 53, 54, 3 et 4. unde dictum? V. 4, 34,

4. In notis ad haec loca cum Plinio aliaque aberravi a vero, cum alienis interpretationibus adhaesissem, nec ipsa scriptorum verba, quae plane a Plinio interpretatione abhorrent, accuratius investigassem. Varro 1, 23, 4. ad pabulum quae pertinent, in quo est ocium, farrago, vicia, medica, cytium, lupinum. Columella ocini non meminit, sed haec pabulorum genera nominavit II, cap. 7. medica, foenum graecum, vicia, ciceram, ervum, farraginem hordeaceam. Addit Cap. 41, 1. avenam et cytium. Caetera, inquit, neque enumerare ac minus serere dignamur. Evolverat igitur unus ocini Columellae aetate. Quaeritur de genere plantae, unde ocinum pabulum dictum fuit. Loquar Varronis 1, 34, 4. docet id ex fabuli segete viride sectum antequam genat siliquas: ubi videlicet imprudens probavi lectionem librorum quorundam, cum primae Edd. omnes cum Plinio pabuli segete praeferant. Fabae in unum pabuli satie nullus Scriptorum nostrorum rei rusticae uero Plinius meminissent, quamquam fabalia pecori obiecta legimus. Deinde quomodo in fabam eadit? quod ait in ocino pabulo Cato c. 54, 3. ubi ocinum tempestivum erit, dato primum. Manibus carpito; id renascetur, quod falcula secueris, non renascetur. Vsq̃ue ocinum dato, donec arecat: ubi miratus sum in nota, quomodo carpi possit ocinum. Scilicet auctoritate Mamili apud Plinium deceptus putabam intelligi genus farraginis vel hordeaceae, vel ex faba, ervilia, vicia vel avena mixtae. Verum Cato farraginis nullibi meminit, nec ocini vocabulo farraginem signasse videtur, cum Varro diligenter ab ocino distinguat farraginem. Gramineum pabulum si liceret interpretari, facilius exact ad intelligendum, nec adeo mirandum,

quomodo manibus carpi nec desecari voluerit Cato. Verum id non patitur mentio siliquarum a Varrone iniecta in nominando ocino. Planta igitur legumina in aliquis fereus intelligi debet, adeo profundis radicibus haerens, ut commode carpi manibus possit et deinde tamen renasci. Nam pabula graminea nomine herbarum et foeni veniunt apud Scriptores hos nostros. Foenum in pratibus crebatur, quae de pasci pecudibus vetabat Plinius XV III. sect. 67. no. 4. aut secunda senisicia, ne herbae vellerentur obstruque hebentur. Suspicio igitur trifolium intelligi, quod Plinius l. c. herba optima in prato trifolii, proxima graminis. Quamquam reliqui scriptores in prato consitione non nominant. Hoc igitur trifolium ut medica tenaciter haeret profundis radicibus ita, ut carpi manibus possit suffecturum novum deinde pabulum. Nominis ratio ex graeco ducta videtur, ut recte admonuit Varro; quamquam ὠκινος graeci, qui hodie exstant, scriptores non nominant. Sed ecce Callimachus in Dianum vers. 465. ὠκινόων τριπύλλον nominat, unde Hesyehius ὠκινόων, πύλλον τρίς, ἢ τριπύλλον καλοῦμεν. Vocabuli adiecti trifolio ratio a celeritate proveniendi ducta est ut in Catonis ocino. Pontedera Postumorum T. I. p. 2. fabuli segetem de faba interpretatus attulit locum Gellii ex libro IV. ubi ὠκινον fabulum interpretatur; itaque ocinum ex fabae segete viridi sectum fuisse censet.

Ocreae P. 1, 43, 3.

Octingenarii greges V. 2, 40, 41.

Octobris descriptio et opera C. 11, 2, 72.

Octogenaria fistula P. Aug. 42.

Octogenae oves V. 2, 40, 40. iugera V. 4, 19, 1.

Octogesimus annus V. 4, 4, 4.
octogesima pars P. O. 44, 3.

Octoginta modios C. 41, 2, 86.
pondo C. 12, 54, 3.

Octonaria fistula P. Aug. 42.

Octonos porcos V. 2, 4, 19. culleos
C. 3, 3, 3.

Oculati geminis pluribus surculi P.
Mart. 4, 4.

Oculus. sub oculis domini esse C.
9, 5, 2. oculi praesentis domini C.
3, 24, 4. oculorum vitia in bubus ut
curentur C. 6, 47, 7. cicatrices ut
sanentur C. 6, 33, 4. oculi tensi in
morbo equorum Veg. 4, 4. — oculis
mentis velut acrioribus intueri C. 3,
8, 4. — oculi conniventes *florum* C.
40, 259. — oculus gemmans C. 4,
24, 46. oculi vitium fructuarii C. 3,
48, 4. prorepentes digito decutiuntur
C. 44, 2, 38. oculis inseritur ficus.
*Illi oculi supra terram. Iam — radicum
etiam quarundam sunt oculi.* Oculos
germinationis suae aperit asparagus
vulsus P. Mart. 9, 2, *add.* C. 44, 3,
45. P. F. 23, 2. *ubi* gignendi oculos
vocat. harundinis oculos disponito
Cat. 47, *Sic* Cat. 3, 6. *ubi vid. not.*
V. 4, 24, 3. C. 4, 32, 5.

Ocymum, Ocynum, *vid.* Ocimum.

Odoribus quibus condiri defrutum
soleat C. 42, 20, 5.

Odoramenta condiendis vinis C. 44,
2, 71.

Odorat et colorat mella crocus C.
9, 4, 4.

Oenauthe in *lemmate* P. Jun. 41.

Oenomeli ut fiat P. O. 47. *De eo
Diosc.* V. 6. *multum latine.* *Ab οἶνον
μελίτιν quomodo differat docet Diosc.*
V. 5.

Oesypus *v. no.* ad C. 7, 5, 22.

Ofellae Puteolanae *vid. not. ad Ca.*
462. *extr.* Martialis XIV. 221. parva
tibi curva craticula sudet ofella, spu-
meus in longa cuspidet funet aper.

Offae sordidi panis C. 8, 47, 15.
ex massa fici proculcatae C. 42, 45,
4. quibus aves saginantur C. 8, 7,
3. turundas vocat *Varro.* in offas vo-
luntantur exiguae caricae tunsae P. 4,
30, 4. offas librales adipis P. Mart.
42, 3. de passo facies *fariinae* Veg. 2,
8, 2.

Offensa, offensio *proprie* P. Mart.
42, 4.

Offensae guttis apes V. 3, 46, 37.

Offerre partes fabricae congruis
partibus *h. e. plagis oculi obvertere*
P. 4, 42.

Officina cohortalis, ὄφειδών C. 8,
3, 4 et 8. 8, 4, 3. 8, 5, 19. officinae
cetariorum C. 8, 47, 42.

Officio, officere alteri ab sole ac
luna et vento V. 4, 7, 2.

Officium istarum rerum suscepit
C. 42, 4, 3. cum officio C. 2, 15,
6. officiis singulis sui praepositi ma-
giatri C. 4, 8, 4 et 11. 4, 9, 4. 44,
4, 27.

Offigere furcas circumquaque Cat.
48, 2.

Offringere est iterare V. 4, 29, 2.
4, 32, 1. glebas C. 2, 44, 3.

Offula carnis V. 2, 4, 44. C. 42,
53, 4. Claudii dictum ap. Sueton. c.
40. quis potest sine offula vivere?
panis Veg. 4, 42, 2. in offulas bre-
vissimas redacta farina P. 4, 29, 4.
add. Veg. 5, 44, 3.

Ogyges rex Thebas aedificavit V.
3, 4, 2. cataclysmos Ogygi *ibid.* 3.

Oιστρον apum C. 9, 14, 4. P. Mai.
40.

Olce *h. e. ὀλκή, drachma* Veg. 5,
45, 8.

Olea prima omnium arborum C.
5, 4, 4. quali agro agenda V. 4, 24.
C. Arb. 47, 4. P. N. 5. Pall. 4, 6,
9. Col. 5, 8. ibique notas. Oblitus
tamen sum loci antiquissimi Iliad. 17,
53. οἶον τρέφει ἔρνος ἀνὴρ ἱερὴν λήϊ;

ἐλαίας χώρῳ ἐν οἰκίῳ, 53' εἰς ἀναβιβρυχὴν ὕδωρ, καλὸν, τελεῖσθαι. τὸ δὲ πνοιᾷ δοκίμουσιν παρτέλειον ἀνέμων καὶ τὴ βρύει ἀντιᾷ λευκῇ. ubi de notione vocabuli οἰκίῳ et de lectione ἀναβιβρυχῆς dubitatum fuit olim, quando et quomodo Cat. 61, 2, coll. 28, 1. V. 1, 41, 6. C. 5, 8 et 9 int. quercus viciniam ferre nequit V. 1, 16, 6. C. Arb. 17, 3. cito ut crescat Cat. 43, 2. quando ablaqueanda P. O. 8, 1, ut inserenda Ca. 42, 4. P. Apr. 2. P. Oct. 51. Insertam viti oleam, ἐλαιστάφυλον dictam, ex Florentino memorant Geoponica 9, 44. oleae insitam vitem Analectorum Brunchii Epigramma T. III. p. 234. εἰς ἐλαίον βασιλεύουσιν ἀμπέλων nisi forte vitis arbutiva oleae fuit adsita. ut potanda P. N. 4, 1. fructum si non ferat, ut curanda Cat. 93. C. 5, 9, 16. laborans ut tractanda C. 11, 2, 29. P. Mart. 8, 1. olearum seminaria P. Oct. 8, 1. *Hucusque olea arbor est.*— Pro bacca. Genera VIII Cat. 6, 1. 7, 4. Genera X. C. 5, 8, 3. *conf.* P. F. 18, 4. et *Macrobius* 2, 16. *Nos apud nostros haec nomina deprehendimus; loca ipsa sub suis cuiusque literis indicamus:* Albicaria, Algiana, Cercitis vel Circitis, Colminia vel Cominia seu Culminia est, seu denique Culminiaoa vel Colminiana. Licinia vel Liciniana, Luteola, Murtea, Naevia *at.* Neria, Orchitis s. Orchis *aut.* Orcas adeo, Pausca vel Posea, Radiolus, Radius, Regia, Rhodia, Sabina, Sallentina, Sergia vel Sergiana, Conditiva Cat. 6, 1. non peculiare et unum genus, sed quaecunque condiri servarique possunt, quod monuit etiam Turn. 25, 19. dilectus quae optima C. Arb. 17, 3. temperativae oleae, et caducae conduotur Cat. 58. Albae ut condiantur Cat. 117. Hippocrates Muliebr. I pag.

571. ἐλαίας λευκᾶς πρόσθεν ἢ ἴστων ἐνῆ. ex alba olea acerbum fit oleum C. 11, 2, 83. olea pendens venire qua lege solita Cat. 146, 1. ut legatur Cat. 144. oleam cogere, stringere, verberare Cat. 141. cogendae oleae quae paraudae Cat. 31. *add.* 64, 1. quomodo legenda V. 1, 55. oleam faciendam locare Cat. 145, 1. olea esui ut condatur V. 1, 60. promenda ut sit V. 1, 66. ex olea fructus duplex V. 1, 55, 7.

Oleagineum seminarium uti fiat Cat. 48, 1. oleaginea semina V. 1, 40, 4. vitis C. 3, 12, 27.

Oleagineae taleae Cat. 45, 2. codicilli oleaginei Cat. 37, 55. 130. *not.* *Eorum unum in hypocaustis balnearum vetitum Romae testatur Plutarch.* (L. S. 3, 10. p. 614. *ed. Reiske.* oleagino colore, mucro similis Veg. 3, 17, 1.

Olearis cellae descriptio P. 1, 20, 1. taleae novissima positio C. 11, 2, 42.

Olearius modius Cat. 141, 4. 146, 1. olearii diligentes, peritissimi C. 12, 50, 13. oleariae rei quae prospicienda Cat. 3, 2. cellae quae opus sint Cat. 13, 2. *add.* C. 1, 6, 18. 12, 50, 13. olearia vasa C. 12, 50, 8.

Oleastellus, Calabrica oliva C. 12, 49, 3.

Oleaster C. 8, 10, 4. infelix ne renascatur ex oliveto incenso P. Apr. 2, 1. sterilis foecundat olivas P. ins. 53.

Oleitas Cat. 144, 2. ubi facta est Cat. 68. *utuntur eodem verbo Min. Felix* 17. 9. et *Mamertinus in Grat. act. Iuliani* c. 22. Gesner.

Oletum Cat. 4, 7. quali agro conscrendum Cat. 6, 2. ut instructum esse debeat Cat. 3, 5. Cat. 10. V. 1, 48, 4. 1, 22, 3. oletum altissime miscere Cat. 61, 1. *vid.* Olivetum.

Oleum in tabulato an crescat Cat.

64, 1. C. 12, 50, 80. ut fiat C. 12, 50. P. N. 17. ubi servetur melius P. N. 21. ut purgetur sordidum P. N. 19. rancidum ut curetur P. N. 21. ne animalis immortui odore vitietur P. N. 20, 3. odoris horrendi ut emendetur P. N. 20, 1. primum quando fiat P. N. 4, 1. acerbum s. aestivum, viride, maturum C. 12, 50, 1. acerbum, et viride C. 11, 2, 83. viride ut fiat Cat. 65. P. O. 10. maioris pretii est C. 12, 50, 20. oleum cibarium C. 12, 50, 48 et 21. 12, 52, 2. ad unguenta C. 12, 54. nota et ad Col. 12, 53. p. 657. quibuscum comparabis Dioscoridem 1, 39 seq. ubi varia oleorum et unguentorum genera praeparare docet. Chamaemeli P. Iun. 10. olei floris 3 unc. Veg. 6, 11, 2. oleum gleucium C. 12, 51. Hispanum P. Iul. 9. Liburnico simile P. N. 18. irinum Veg. 5, 23, 17. laurinum P. Iun. 19. P. N. 5. lentiscium P. Iun. 20. liliaceum P. Iun. 14. myrtinum P. Iun. 17. e lauro, myrto, lentisco P. D. 2. nardinum P. Mart. 9, 3. ordinarium, cibarium C. 12, 50, 22. rosaceum P. Iun. 15. Veg. 5, 44, 3. A roseo distinguit Fortun. Scacchus elaeochrism. a. 25, quod illud additis aromatibus componatur, hoc ex solis rosis ad solem. Verum subtilitati reclamare usum, ait Rhod. ad Scribo. 227. p. 303. Gesner. Sabinum P. Mart. 9, 8. Venafrum praestantiss. V. 1, 2, 6. violaceum P. Apr. 6. oleum pondere levissimum iudicabant optimum. Synesius Epist. 147. οἱ διεφθόροις τὴν δίκταν ζυγασκεύουσιν αὐτὴν, ὥστε τὴν ἀρετὴν ἐξετάζοντες καὶ τὸ μισαγωγὸν ἐν πλεονεκτήματι μαίρα λογίζονται.

Olfacere labra lacte V. 2, 2, 16. Expressit Graecum προσέχειν et προσεργαίναν activa notione.

Olida bene vasa C. 12, 47, 1. bene olidae amphorae C. 12, 38, 4.

Olior viridantibus hortis C. 10, 229. olitoris cura C. 11, 1, 2.

Oliva plantari et legi a quibus debeat P. 1, 6, 11. condiri quando et quomodo soleat P. N. 22. C. 12, 47, 2. varia C. 11, 2, 83. nigra ut conditur C. 12, 48, 1. 12, 49, 1. olivas conditui legere C. 2, 22, 4. Cilicenis C. 12, 50, 5. not.

Olivetum maritum C. 3, 41, 3. oliveto seminarium ut paretur C. 5, 9, 1. oliveta quando et quomodo instinantur P. F. 18. P. O. 8, 4. quando putanda Cat. 44. stercoranda P. O. 8, 2. quibus instructa esse debeant V. 1, 22, 3.

Olivitas C. 12, 47, 11. olivitatibus largissimis exuberare C. 1, 4, 5. olivitate curantur dolia C. 12, 50, 15. ante olivitatem praeparanda C. 12, 50, 8. olivitas media initium Decembris C. 12, 50, 4.

Ollae bibulae aut male coctae C. 12, 43, 12.

Ollares uvae vid. uva.

Olor pro odore in MSS. P. 1, 19, 1. 1, 33, 1.

Olas atriplicis C. 11, 3, 42. olusatrum C. 12, 7, 1. olusatri genit. Scribo 195. it. Plin. 19, 12, s. 62. et 12, 15. s. 34. sed oleris atri C. 11, 3, 18. olus pullum C. 10, 123. — olus, brassica V. 1, 16. extr. vi. Scal. — de rapis C. 2, 10, 22. sine ipsas radices intelligas, s. viride inde enascens. olera ne a bestiolis infestentur P. 1, 35, 5. — oleris dat. pl. Ca. 149, 2. sic sirpiculique olerorum Lucillus laudatus Scaligero ad V. 2, 2, 10. olus cordum pro hui C. 12, 13, 2.

Olympionicae equae C. 3, 9, 5.

Olympus deorum V. 3, 46, 7.

Olythiae fertilitas V. 1, 44, 3.

Olysippo oppidum Hispaniae V. 2, 1, 19.

Omnia pleraque, *ὡς τὰ πολλὰ πάντα* Herodot. 2, 35.

Omphacornellis confectio P. Aog. 13. Dioscor. 5, 34. Paulus 7, 45.

Onager, ferus asiaticus C. 6, 37, 3. V. 2, 6, 3. ea ooa gro et asioa muli P. Mart. 14, 2.

Oncomata, *ὄγκωματα* *legendum* *putamus* Veg. 3, 30, 4. *h. e. tumores, ab ὄγκωμαι.* Gesner.

Ooerant viviradices rationem cultoris C. 4, 2, 4. *add.* 2, 9, 48.

Ooγύρος nobilitatus Argis V. 2, 5, 4. *not.*

Onus cibi haerentis exstinguit phasianus P. 1, 29, 4.

Onychina pruna C. 12, 40, 3. *not.*

Opacool matrem C. 4, 27, 6.

Operae pretium si sit C. 14, 3, 52. operam iustam redditura iumenta C. 6, 3, 3. operae cooducticiae liberorum V. 4, 47, 2. operas plures conducere C. 3, 21, 40. operarum ratio alibi alia P. 1, 6, 3. ut dividendae C. 4, 9, 8. opera una, duae, decem C. 2, 43, 4. 6, 3, 2. proscinditur operis tribus, iteratur duobus, tertiat una, C. 14, 2, 46. *ubi semper ad diem unum refertur. conf.* C. 14, 2, 42 *it.* 47 *et* 48. opera una messoris experti P. Iun. 2, 4. una opera puerilis, *h. e. unus puer opus faciens uno die* C. 14, 2, 44. operis foemineis aut puerilibus celebrabitur opus glandis legendae P. N. 14. operae qua ternae V. 4, 48, 2. operae quot pro agri cuiusque modo desideretur V. 4, 48. C. 2, 43.

Operaria vacca C. 6, 24, 4. *aratro adhibita.*

Operarium distius die eundem oon habendum Cat. 5, 4. operari quales parandi V. 4, 47, 3. unde dicti? *ibid.* sect. 2. *not.* p. 299. ut excitandi V. 4, 47, 6. pro portione addendi vel demendi V. 4, 48, 4.

Operatus rebus veneris C. 12, 4, 3. operata legibus iuventa, *menstruata* C. 10, 359.

Opercula C. 8, 8, 7.

Operculati favi C. 44, 2, 50 *et* 57.

Operculare dolia C. 12, 30, 4. vasa C. 12, 45, 2.

Operimenta decem Cat. 10, 5, 44, 5.

Operor. operati aliquid in salsa terra P. 4, 6, 46 *it.* a. 44 *et* 45. — frequenter operatur flebotomia, *an passive?* Veg. 3, 40, 4.

io Operis quaecunque veanta sunt Veg. 2, 28, 46.

Opocūχος, Anguifer C. 11, 2, 49.

Opifex rerum aeternus C. 3, 40, 40. opifices nobiles C. 4 pr. 31. apes silvestres magis opifices V. 3, 46, 49.

Opilio diligens C. 14, 1, 48.

Opimare aves C. 8, 7, 5, 8, 9, 2. *it.* obesare.

Opini boves altiles ad sacrificia publica saginati V. 2, 4, 20. Opimus est ὀμπνιος. Vide Lexicoo gr. in vocab. ὀμπν.

Opinionis nostrae sermonem habeto V. 3, 17, 40. opiniois eius est Celsus C. 2, 42, 6.

Opisthotomici Veg. 1, 27, 2, 40, 4, 5, 23, 4 *et* 42.

Opium Cyrenaicum Veg. 5, 64, 42. *h. e. ὀπός* Cyrenaiscus, *laser.* Opium Hispanum Veg. 6, 23, 2.

Opobalsamatum collyrium Veg. 3, 46, 2 *et* 8.

Opobalsamum P. Mar. 9, 3.

Opopaoscatum collyrium Veg. 3, 46, 8.

Opopanza, succus panaces, saepe laudatur Vegetio, v. g. 2, 47, 4.

Oporothecae V. 4, 2, 40. in oporothecen V. 4, 59, 2.

Ὀπός χυρναϊκό; P. F. 29, 3. — ὀπός pro coagulo V. 2, 44, 4.

Opperiri, *expectare* C. 2, 21, 5.
opperiri fortunam C. 3, 20, 3.

Oppicere corticem Cat. 120.

Opponere tritam brassicam Cat.
147, 4. *ut* 5 et 13 et 14 et 16.

Optimales civitatis C. 12, 3, 10.

Opto, optat vitis operiri P. 4, 6, 4.

Opulentant mensam dapibus C. 8,
4, 2.

Opulus arbor, *aeris* genus V. 4,
8, 3. C. Arb. 16, 4. corno similis C.
5, 7, 4. alit vitem C. 5, 6, 4. C.
Arb. 16, 1. elus satio C. 5, 6, 5.
Glossario *πιστόφυλλος*. *Syll.* *Sarpe* in
Libris cum populo confunditur. *Cre-*
scens libro 5. de opulo, seu ut editio
Lovan. habet, opulus Opulus arbor
satis magna quae lignum habet valde
album et pulchrum: *ubi* *Lovan.* ad-
dit: quasi asero simile.

Opus quae sunt Cat. 14, 3. his
cum opus sunt V. 3, 5, 5. opus sunt
minus multi boves V. 4, 18, 4. opus
erit tibi epulum V. 3, 2, 16. quae
opus sunt pecori V. 2, 10, 5. opus
est iis parvus cibis V. 3, 14, 3.—
Opera nova plerique fortius auspi-
cantur, quam tuerentur perfecta C. 4,
3, 1. opera rustica accommodanda
sunt ad statum caeli C. 11, 2, 4.
operibus terrenis quibus diebus ab-
stineant religiosiores agricolae C. 11,
2, 95 et 98. opus ubi maturios, et
ubi serius inchoandum P. 4, 6, 15.
opera omnia mature consicienda Cat.
5, 7.

Orabus morbus Veg. 5, 22, 1. *ubi*
alii aridus.

Oracolum Cretensibus datum P.
O. 14, 13. Catonis C. 11, 4, 26.

Orata Sergius unde cognominatus
V. 3, 3, 10. C. 8, 16, 5.

Oratores primarii C. 1 pr. 30.

Orbiculata mala, *rotunda* P. F. 25,
18. C. 5, 10, 19. 12, 45, 5. *delicata*
fuisse apparet ex loco Coelii ad Cie.

Epist. 8, 45. pr. Malis orbiculatis
pasti videntur. Gesner. *Dioscorid.*
1, 162. *ἡμισφαιρικὰ* graece vocat.

Orbiculi Cat. 3, 6. olearii Cat. 18,
9. Asses dentati cum orbiculis i. e.
rotulis V. 1, 52, 2. orbiculi in co-
chleis Cat. 3, 6. *vide* *trochleae*. Orbi-
culus dupondiarus C. 4, 30, 4. *vide-*
tur in ponderibus fuisse massa ferrea
vel plumbea orbis vel cylindri brevis-
simi formam habens. Gesner. Motum
orbicum ex *Varrone* habet *Nonius*,
ubi *Parmensis* 1480. et *Merceri* editio
p. 148. orbito male habent.

Orbile acutum V. 3, 5, 15. *vi. not.*

Orbis ablaqueationis C. 4, 4, 2. *vid.*
Cyrus.—orbem diversum petere C.
4, 3, 6. orbem quandam continuæ
fecunditatis sibi ministrat natura P.
Mar. 10, 16.—Orbes aeneos 11
cum mensis 11 coniungit Cat. 10, 4.
qui et 11, 2. orbem aeneum uoum
refert. *Videntur* ad mensae apparatus
referendi. Certe *Martialis* aetas orbes
in mensa habuit, aut forte ipsas men-
sas orbes vocavit. *Vid.* 2, 43. Gesner.
—orbes in trapeti instrumento Cat.
135, 6 et 7.

Orcae picae C. 12, 15, 2. musti
in Hispania fervore ruptae V. 1, 13,
6. An ex graeco *ορχαί*, *ὄρχαι*?

Orchis olea C. 5, 8, 4. Arb. 18, 3.
P. F. 18, 4. *eadem*.

Orchita, ut condiatur C. 12, 47,
2 et 7 *ut*. 9, 12, 48, 4.

Orchitis Cat. 6, 1. a similitudine
testiculorum. (*Gr.* *ὄρχις*) dictam vult
Serv. ad *Ge.* 2, 85. Male *Orchades*
scribitur. *Vid* *Hodaeus* a *Snopel* ad
Theophr. *hist. plant.* 4, 3, p. 315.
Schoetio. *Orchites* ut conuantur Cat.
7, 4. nigrae V. 1, 60. *Merychio* *ὄρ-*
χῆς *αἰδός* *πλατῆς* latine igitur *orcae*,
ut *ὄρχαῖ* *ἰνδαί* *apud* *Suidam*,
latine *orcae*.

in Orculam calcare manibus Cat. 117.

cum Orco ratio habetur V. 4, 4, 3. ponitur C. 4, 3, 2.

Ordum v. Hordeum.

Ordinarie vites C. 3, 46, 4. semina C. 3, 13, 5. ordinarium oleum, eibarium C. 42, 50, 22.

Ordinatio instituta conservanda est C. 42, 3, 10. sic C. 4, 29, 42. eam significat quae Palladio disciplina est. Gesner.

Ordinata vineta C. 4, 27, 4.

Ordino. ordinare locum vitibus C. 5, 3, 7. ordinant vineam paribus intervallis C. 3, 13, 5. ordinandi soli hortensis tempora C. 41, 3, 9.

Ordo res pulcherrima C. 42, 2, 4. quanta illius vis in arboribus disponendis V. 4, 7, 3. in ordines colitur planta, h. e. ordinatim depacta P. 9, 4. ordioes vitium, ὄρχοι, ὄρχατοι, Callis culieres.

Organum compositum C. 3, 13, 42.

Ὀργῶν de fico variante se Com. ad Col. p. 214.

Orgia naturae C. 40, 219.

Oriens aequinoctialis C. 4, 5, 7. brumalis C. 4, 6, 4, hibernus C. 4, 6, 2.

Orientali arboris parte P. F. 47, 4.

Origina vid. ad V. 2, 8, 4.

Origanites vinum Cat. 427, 2.

Origani satio P. Mar. 9, 5. Sept. 43, 2. herba grata apibus C. 9, 4, 2. usus eius ad olivas condiendas P. N. 22, 5. contra formicas P. 4, 35, 8.

ad Origioem redeat oratio C. 7, 8, 7.

Oriuntur fundamenta ex loco depresso C. 4, 5, 9.

Ornamenta bubus, asinis Cat. 10, 2, 11, 4. 435, 4.

Ornata cupa Cat. 22, 3.

Ornatus trapeti Cat. 22, 3. publici,

de coenae splendidiore V. 3, 9, 47

Ornea frons C. 41, 2, 82.

Oroithiae venti C. 44, 2, 21. vid. not. Olympiodorus ad Meteorol. p. 39. α. οὔτοι δὲ μετὰ ἑβδομήκοντα ἡμέρας ἀπὸ τῆς χειμερινῆς τροπῆς ἄρχονται πνεῖν τοῦ ἡλίου ὄντος ἐν ἰχθύσι, οὕστινας οἱ μὲν Ἀλεξανδρεῖς ῥόδωνας καλοῦσι διὰ τὸ περὶ τὸν καιρὸν τῶν ῥόδων ἄρχεσθαι πνεῖν, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης λευκονότους καὶ ὀρνιθίας etc.

Ὀρνιθοβοσκίον V. 3, 9, 2 et 4 it. 45.

Ὀρνιθίων villae V. 2 pr. 2 et 5, 3, 3, 4 et 7. 3, 4, 2. 3, 5, 8. C. 8, 4, 3. 8, 3, 4 et 8. Appii Augusti per iocum V. 3, 2, 2. matererae Varrois V. 3, 2, 15. ipsius Varrois V. 3, 5, 8 seq. lucrifecerunt hoc nomen turdi V. 3, 4, 4.

Ὀρνιθοτροφίον V. 3, 5, 8.

Ὀρνιθοτροφία, cohortalis ratio C. 8, 2, 6.

Orno. oroare focum Cat. 76, 4.

Oruus. Orni silvestres fraxioi C. Arb. 46, 4.

Orthocissi satio C. 44, 2, 30. not.

Orthocola iumenta vel stillosa Veg. 3, 54, 4. oot.

Orthopnoicum iumentum Veg. 2, 40, 3 et 4. 5, 45, 4.

Orti fontibus sapientiae C. 4, 4, 7. qui ex his (bubus) orti sunt vituli V. 2, 5, 9.

Oryges ferae C. 9, 4, 1 et 7. not.

Os, oris. ora lacus, ripae C. 8, 45, 3.

Os, ossis, sine osse ut nascantur cerasi P. O. 42, 7. ossa Persici quando et quom. poeantur P. Ian. 45, 20. N. 7, 4. durocinorum P. F. 25, 32. dactylorum obruuntur P. O. 42, 4. olivarum P. N. 47, 1. ossibus et planta aëritur ziziphus P. Apr. 4, 4.

Oscensis ager V. 4, 57, 2.

Oscilla lupinorum. unde germen enaseitur C. 2, 40, 3. umbilicum vocari a Plinio, docet BERGADLVN.

Osses colter C. 42, 45, 4. euocus C. 5, 44, 4. P. F. 17, 2.

Ossiculare remedium Veg. 6, 28, 6.

Ossilago Veg. 3, 22, 4. 4, 44, 4 et 3. not. ad Veg. 2, 52, 4.

Ossuosa loca Veg. 3, 43, 4.

Ostendit idem milium h. e. eandem naturam prae se fert V. 4, 45, 4.

Ostentus soli ager, expositus Ca. 6, 2 et 4. V. 4, 24, 4. V. 4, 25.

Ostiae in litore V. 3, 2, 7.

in Ostiensi villa V. 3, 2, 7.

Ostigo, morbus ovinus pecoris C. 7, 5, 21. Vide notam et ad Veg. 2, 52, 4.

Ostiolis munitis aditus C. 8, 44, 4.

Ostium. ostia aperire muribus ac formicis, de arca rimosa V. 1, 51, 4.

Ostrei testae siccae tusae P. 4, 44, 3. ostrea in piscinis marinis limosis nutriuntur C. 8, 16, 7. Ostreorum historiam egregie illustrant verba Xenocratis c. 36. ὀστρεα τὰ πλάγια σπάνια καὶ ἀρχαῖα, διὰ τὸ μὴ θωρεῖσθαι ὑπὸ ἡλίου γίνεται δὲ καὶ μικρομεγέθη. πικρά δ' εἰσὶ καὶ οὐκ ἐδώδιμα, διὰ τὸ θητικὸν τῆς καίτης. Χάριται γὰρ ἐπικρινόμενον γλύκειται κράσι (Rasarius γλυκίαι κράσι vertit, malim γλύκεισιν ὑδάτιν) γλυκυχόλους προσαύξον σάρκα· διὸ κάλλιστα κατὰ τὰς ἐμβολὰς τοῦ Νείλου ἐς Αἰγύπτου, καὶ ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ καύστρου (εἰς καταβολοὺς spuria censuo; horum loco inclusa habet Rasarius) τιθέντες (malim τίθενται) ὡς σπέρματα καὶ αὐξίται· ἔασι δὲ ἐμπιπλάνται παχυνόμενα λευκῷ χυμῷ γαλακτώδι; Diphilus ap. Athenaeum III p. 92. ὀστρεα — πρᾶτα ταῖα τὰ θαλάσσια ὅταν λίμνη ἢ ποταμὸς παρακίηται γίνεται γὰρ εὐχολα καὶ μίζονα καὶ γλυκύτερα· τὰ δὲ

πρὸς ἡλίου καὶ πέτραις ἰλύος καὶ ὕδατος ἀμυγῇ μικρά, σκληρὰ, θηκτικά· τὰ δ' ἰόντα ὀστρεα καὶ τὰ κατὰ τὴν θέρους ἀρχὴν κρῖσσονα, πλήρη, θαλαττεύοντα, μετὰ γλυκύτητος. Apud Romanos primus Sergius Orata ostrea in lacu Boiano collocavit. Cf. Plinius IX. c. 54 et 54. Macrobi. Satur. 2, 44. Horatii Epod. 2, 50. Serm. 2, 4, 27. Ex Plinio huc pertinet locus: 9. scet. 74. nuper compertum in ostrea ris humorem iis foetificum lactis modo effluere.

Ostreorum testae Veg. 3, 62, 2.

Otiosus fons, rapido oppon. P. 4, 37, 3.

Otium. otii pariter et oegotii redeoda ratio C. 2, 22, 4.

Oves laudantur V. 2, 4, 4. disciplina ovium V. 2, 2. int. C. 7, 2—5. int. earum genera Altinates, Gallicae, Milesiae C. 7, 2, 3. Graecae, sicut Asiae vel Tarentinae P. N. 43, 5. C. 7, 4. int. pellitae Tarentinae et Atticae V. 2, 2, 48. testae ened. C. 7, 2, 3. quadratae laudantur C. 7, 2, 3. feracae V. 2, 4, 4. ne scabie ricinivae infestentur Ca. 96. medicinae earum C. 7, 5. earum fractus qua lege venire soleat Ca. 450. Oves hirtae et molles. Vide Hirtus.

Ovinarium pecus C. 7, 6, 4. ovilariae pecuariae grandes V. 2 pr. 6.

Osile pecus V. 2, 2, 6.

Ovillum genus quae pascua desideret P. N. 43, 3. add. C. 7, 2, 6. Dioscor. 4, 136. de adianto: φουάστια δὲ ἐπ' ὠρίελας προβάτων ἐν ταῖς μένδραις quod idem de alyso annotavit Plutarch. Q. S. III. 4. et Aelian. II. A. 9, 34.

Ovioni uode dieti V. 2, 4, 40.

Ovo, ovas vid. ad V. 3, 9, 9.

Ovum gallinaceum crudum devoratum C. 6, 4, 2. Veg. 4, 2, 8. ova ut serventur C. 8, 6, 1. minuantur

sale C. 8, 6, 2. serrari et supponi ut debeant C. 8, 5, 8, 6, 4. P. 4, 27, 4. animantur C. 8, 5, 40. ovorum albus liquor medetur suffraginosis mulis C. 6, 38, 2. ova ὑπνέμα V. 2, 4, 49. ova rotunda et oblonga sexu differunt not. ad Varr. 3, 9, 42. Col. 8, 5. ovorum testa aceto resoluta Veg. 5, 63. not. p. 97. eadem observatio subest artificio tradito in Geopon. 14, 40, 2. Plinius 40. s. 80. ova aceto macerata in tantum emolliuntur, ut per annulos transeant. Talia ex oleo fricta cocticiis, dat in medicina 29. sect. 44. ubi vide annotat. Harduini. — ova pleua mensurae nomen Veg. 2, 29, 49. 6, 8, 4. — ovum in ludis Circensibus et Cereali pompa V. 4, 2, 41.

Oxygala C. 42, 8. not. Ctesias ap. Photium in Indicis πίνουσι δὲ γάλα καὶ ὀξύγαλι τῶν προβάτων. Vnde patet, liquidae potionis genus fuisse ὀξύγαλι. ὀξύγαλι ἡδυσμένον in coena Persarum regis memorat Polyaeus 4, 3, 34.

Oxygarum C. 42, 57. ex Osmelli Ca. 457, 8. oxymelli superfunde C. 42, 56, 3. ad oxymellis crassitudinem Veg. 3, 48, 4.

Oxyporum pretiosius C. 42, 57, 5. Ozaenae asperiores Veg. 4, 9, 2.

Etiā 3, 49, 5. 5, 21, 4. ad pedes pertinere videntur. Et Hippiatr. Ruell. p. 443, a. proponitur quidem initio remedium Absyrti foedia narum ulceribus, quas vocant ozaenas: sed deinde Eumeli medicamentum sub eodem titulo haud dubie ad pedes pertinet. Gesner.

P

Notat pondo. Sic casei P. 44, 5. h. e. pondo duo semis Ca. 84, 4. et P. — h. e. pondo quadrantem ibid.

casei recentis P. 444. pondo tria, et p. p. P. S. pondo semis Ca. 85. Ita etiam Ca. 458, 4. vid. Pondo.

Pabularis vicia C. 2, 44, 4. P. 4, 6, 44.

in Pabulationem spurce versantur suae C. 7, 9, 44.

Pabulatoria corbis C. 6, 3, 5. 44, 2, 99.

Pabulor. pabulantur aves, cibum capiunt C. 8, 45, 5. — pabulandae sunt timo oleae C. 5, 9, 43.

Pabulum bubus ut parvi darique debeat Ca. 64, 4, 60. pabulorum genera et satio C. 2, 7, 4. 2, 44, 4. V. 4, 23. V. 4, 34, 4. Vide in Ocinum. in pabulum conseritur vicia C. 44, 2, 74. pabula viridia C. 7, 9, 9. pabulum aridum Ca. 30. hibernum Ca. 449, 4. ovibus Ca. 5, 8. — Pabulum malorum Ca. 7, 4. not. nam eo quasi pabulo gliscit terra C. 2, 5, 4. ut stercore velut pabulo assumtas vires refoveas C. 2, 44, 3. saginata largioribus pabulis terra C. 2, 4, 5. pabula praebere novali C. 40, 84. sic cibum arborum dixere Lucret. 4, 354. et Plin. 47, 2. τροφὴν Theophrastus de caus. plant. 3, 26. quin cibi maioris plantae quaedam V. 4, 23, 2.

Pactae plantae, a pangendo P. Jan. 44, 4.

Paeon Delie, et Evie. Evie Paeon C. 40, 224.

Paedagogi agriculturae C. 4, 4, 43. Paeminosa area, an grana? V. 4, 51, 4.

Paesti rosaria C. 40, 37.

Paetum (Papyrium) legendum arbitror pro Peta V. 2, 4, 4. Gesn.

Paginae marmoreae pavementis impressae P. Mai. 44, 3.

Πάγουροι, cancer marini P. 4, 37, 7.

Pala Ca. 40, 3. vid. ad C. 5, 9, 8. ferrato robore C. 40, 45.

Παλαίτρεα V. 2 pr. 2.

Palatini, qui montem illum incolunt C. 1, 3, 7.

Palatum suave domini paravit orithonas V. 3, 3, 7. palato torpentis C. 10, 110. palata docta et erudita C. 8, 16, 4.

Palatius, a, um. palatae et ligatae vineae C. 11, 2, 11.

Palea unde dicta V. 1, 50, 3. palea vestitum granum C. 2, 9, 15. paleae a frumento ut separentur C. 2, 21, 5. quae optimae C. 6, 2, 3. hortis nosiae P. 1, 36, 3. palearum repositio P. 1, 32. paleae ex leguminibus C. 7, 3, 22. In faba paleae sunt calami vel aulmi ut interpretatur Ponteder a Potum. II. p. 151. in C. 2, 10, 9. ibid. sect. 13 et 14. — Palea subrubra subalbicans gallorum laudatur V. 3, 9, 5. paleae ex rutilo albicantes velut iocanae barbae dependentes gallinaceis C. 8, 2, 9. — palea et galea confunduntur a librariis C. 8, 2, 2. vi. no. — pro solea videtur posita a librario V. 1, 23, 6.

Palearia, ut foenilia C. 1, 6, 9.

Palearibus boum a collo demissis V. 2, 5, 7. C. 6, 1, 3. larga et circa genus fluentia P. Mar. 11, 2. Austriacis der Goder auctore Hobberg. in Georg. Curios.

Paleatum lutum, cum palea subactum C. 5, 6, 13. C. 12, 43, 1. Arb. 26, 5. item 12, 21, 2.

Pales magna C. 10, 4.

Palilibus asses solvere V. 2, 5, 1. Vide Parilia.

Palinurus C. 7, 9, 6. 11, 3, 4.

Pallae marinae Veg. 6, 12, 3.

Palladii rami, oleae P. ina. 51. Palladia amurca C. 10, 353.

Pallidior fit ficus vetustate, situm contrahit V. 1, 67.

Pallorem trahere C. 12, 41, 1. not. capere 12, 50, 16. exsaniare C. 12, 55, 1.

Palmae plantatio et cultura P. Apr. 5, 2. O. 12, 1 sq. cum cannabi, lino, iunco coniuncta V. 1, 22, 1. conf. C. 5, 5, 15. — palma uuguentariorum Ca. 113, 1. not. Co. 12, 20, 5. cortex de palma C. 12, 53, 2. not. — palma campestris C. 3, 1, 2. — palmam fert mel Siculum V. 3, 16, 14. — Palma in vite maior flagello, unde etiam uvae nascuntur V. 1, 31, 3. add. C. 3, 17, 4. 4, 15, 3. 4, 24, 12 et 13. in palmam pendere discit vitis V. 1, 8. 6. Est igitur Palma haec palmea, ubi vid. — Palmas de cauterio accipit hos paralyticus Veg. 5, 40, 3. Notat vestigium formae cauterii, ut postea stella, virgulae. vid. palmula. Compara illud Quintil. Decl. 1. Manus palmare vestigium potest. Et paries sanguine palmatus. Gesner. Vid. not. p. 36.

Palmare, i. e. materius alligare C. 11, 2, 96.

Palmares scrobes P. F. 21, 1. P. Mar. 10, 11. palmaria spatia C. 8, 3, 9. 11, 3, 21.

Palmaria insula V. 3, 5, 7.

Palmes qui foecundus C. 3, 10, 11. focaneus C. 4, 22, 10. ultimus plurimum fructum adfert rel. C. 5, 6, 26. ad pangendum. qualis eligendus P. F. 9, 7. palmitum duo genera C. 5, 6, 29. Knotholz.

Palmeus. palmea sporta P. F. 27. palmeae tegeles C. 5, 5, 15. conf. V. 1, 22, 1. palmeae scopae Martiali Apoph. 82.

Palmipedale limen V. 2, 4, 11. h. e. Crescentio interprete, palmi unius supra pedem. Sic palmipedalis malloolus C. 3, 19, 1. quem eodem modo interpretatur Beroaldus.

velut Palmulae fiunt cauterio Veg. 1, 28, 4. vid. Palma.

Palmum (ad) id est ad quartas decoquere C. 1, 2, 34. not.

Palo. palare et ligare vineas C. 44, 2, 46. palandus humidus locus ad fundamenta P. N. 45, 2.

in Palpebris aut auribus ssinorum pili colorem sobolis variant P. Mar. 44, 3. de Linguae maculis h. v.

Palumbus ut farciatur Ca. 90. C. 8, 8.

Palus oleastri, pini, querci, radicibus arborum insignitur foecunditatis augendae causa P. Mar. 8, 2. N. 7, 4. palus de buxo P. Ian. 45, 48. vid. Cuneus. Palus e pertica V. 4, 8, 4. palo locum ficere plantae P. P. 25, 28. — palus pro talea C. 5, 9, 3. not. Similiter iungit Theophr. C. P. 4, 43. ἀλάματτα, κράδας, χάρακας. Idem C. P. V. 4. distinctius: οἷον ἀλάματτα καὶ κράδαι καὶ ἀλάματτα χάρακας. In oleaigitur proprie dicuntur et graece χάρακας qui lntine *pali*.

Palustris ager C. 8, 44, 2. palustres vineae C. 42, 24, 4.

Pamphyllia C. 44, 2, 56.

Pamphylio profundo pascitur he-lops C. 8, 46, 9.

Pampinacea cripta C. 42, 20, 5.

Pampinarius palmes quis C. 5, 6, 29. pro frugifero ponendus non est P. F. 9, 7. pampinaria virga C. 3, 40, 7. pampinarius sarmentum C. 3, 40, 5. pampinariae materiae C. 4, 24, 44. pampinaria sarmenta P. F. 45, 2. C. Arb. 3, 4. C. 4, 44, 3.

Pampinatione frequenti detrahenda supervacua C. 4, 6, 4. quae eius tempestivitas C. 4, 6, 5. 4, 7, 4. 4, 28, 4. P. Mai. 2, 2. prims C. 44, 2, 38.

Pampinstor C. 4, 40, 2. 4, 27, 5. 5, 5, 43.

Pampino. pampinare quid Ca. 33, 3. V. 4, 34, 2. pampinatur salix C. 4, 34, 2. velut pampinare de aliis arbusculis C. 5, 40, 21. pampinandi modus C. 5, 5, 14. regula C. Arb. 44. épamper les vignes Gallia. Cf. de

pampino et pampinatione ad V. 4, 34. Col. 4, 6 et 27. not.

Pampinus qua parte ferax C. 3, 47, 3. pampinis vitem spoliant C. 44, 2, 61. pampini racemarii C. 3, 48, 4.

Pampinum inter arbores silvestres in C. 7, 9, 6. offerunt Codd. ubi pinum eam intelligo; quam Ovidius baccis caeruleam dicit Metam. 10, 98. ubi antea ficus pro pinus legebatur, sed hoc Codd. dant; tinum malebat Salmasius. Est viburnum tinus Linnaei, quem olim laurum silvestrem Romani vocabant, teste Plinio.

Pansa biformes C. 40, 427.

Panax ut aeratur et colstur C. 44, 3, 29. not. panacis radices C. 6, 5, 2. panacem medica lacrima C. 40, 403. (illo est opopanax) add. C. 44, 3, 47. panacis Syriaci Veg. 3, 56, 4. Graece πᾶναξ.

Pancturus surculos P. F. 9, 40.

Pandataria insula marihus infecta V. 4, 8, 5. turturum et coturnicum ferax V. 3, 5, 7.

Pando, as. ne pendentur onere perticae C. 4, 46, 4.

Pandere ficos et poma C. 2, 22, 3. uvas iu sole C. 42, 39, 4.

Pangere, et depangere C. 44, 3, 26 et 30. malleolis C. 3, 3, 42. pangitur litera in cera mucrone calami, et herba in terra cuspidis sarculi C. 40, 252. ad pangendum qui eligendi palmites P. F. 9, 7. panguntur vetere sarmento C. Arb. 3, 3. pangenda vitaria malleolis quam recentissimis C. 44, 2, 18. vid. V. L. panguntur in seminario ipsa poma P. Ian. 45, 4. cum panseris talesm C. 44, 2, 42.

Panici satio et cultura C. 2, 9, 47. P. Mar. 3. panicum pinsitum C. 2, 9, 49. ubi serendum Ca. 6, 4. in pabulo bobus dat Ca. 54, 4. Panicum a paniculis et pano, qui graeco πᾶνος, πανίον, ut et τοῦ πᾶνος, glomo, respon-

det, dictum censet Plinius 48. etet. 40. no. 3. ubi milii et panicis differentiam tradit. Theophrastus μέλινον interitum ελυμένον dixit, nusquam iuxta ελυμένον et μέλινον nominavit, ut distingueret, quod tradere videtur Harpocratonis locus in vocabulo μέλιν, sine dubio vitiosus, ubi nominat ex Theophrasti Historia plantarum librum VII, ubi hodie nihil simile legitur, quamquam initio octavi μέλινον iuxta κέγχρον nominatur. A graeco πηνίς, derivat Scaliger Coniectan. ad Varroem pag. 45. Albertus Mag. Vegetab. p. 473. milium ait esse spica divaricata, panicum spica simul stante in culmo uno. Milium est Linnaei panicum miliaceum, Hirse; panicum contra id, quod Italicum Linnaeus cognominat, unde nostris Pennich, Pfänning, Plench, Fench audit, diversum a panico germanico, a cauda vulpina Fuchschwanz cognominato.

Pautuleius Parra V. 3, 5, 48.

Papaveris satio et cultus C. 44, 3, 42. P. S. 43, 4. papaver anetho iung. C. 40, 314. cereale papaver ibid.

Paphie lactuca-C. 40, 493. Paphius thyrsos C. 40, 370.

Papiliones ut enecentur in alveariis C. 9, 44, 2. it. 8 et 9. P. Mar. 45, 4. Apr. 8, 7.

Papilla uberis C. 9, 44, 4. — papillae fontibus forte melius convenient, quam mammillae vid. ad V. 3, 44, 2.

Papulae in pecore ut curentur C. 6, 34, 2. papulis aestuans prurigo Veg. 3, 74, 2.

Papyri ligamen C. 6, 6, 4. Veg. 3, 3. 4. papyro faciendum vinculum P. F. 29, 2. conf. P. F. 33. papyri uni, ad fistulas Veg. 2, 43, 5. 2, 23, 2. 2, 26, 4. papyrus caudelarum purgata Veg. 2, 57, 4.

Par. pari pondere C. 42, 54, 2.

pari libra eum aequore maris C. 8, 47, 4. paria facere cum rationibus domini C. 44, 4, 24 et 4, 8, 43.

Paracenterium Veg. 2, 47, 2.

Paracensis, παρακέντησις Veg. 4, 43, 3. in cura oculi Veg. 2, 47, 4.

Paralysin ex frigore sustinet stomachus Veg. 3, 34. patiuntur iumenta Veg. 3, 44, 4.

Parastaticae Veg. 4, 4, 2. inter ossa equi.

Parata messis, μαθρα P. Iun. 2, 2.

Parcere opera Ca. 4, 4.

Parcus putare C. 4, 24, 48. si lectio sana est

Paridius Veterensis C. 4, 3, 6.

Paries, parietum tectura fortis et nitida ut fiat P. 4, 45. intra parietes continere C. 42, 4, 5.

pro Parietaria herba scribitur Paritaria aliquoties apud Veg. v. g. 3. 65, 44, 3, 66, 5. legebatur. Eadem Vrcolaria.

Parilia, festus dies V. 2, 4, 9. C. 7, 3, 44. Vide Palilia. Locum Cicero- nis et Solini de Palilibus et die natali Romae urbis illustrat locus Phalarci in Rom. e. 44, huc transferendus ob auctoritatem Varronis: ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν, ἣ τὴν πόλιν ὁ Ρωμαῖος ἐκτίθει, ἀτρακὶ τρικαῖα τυχαῖν λέγουσι, καὶ σύνθετον ἐκλειπτικὴν ἐν αὐτῇ γένεσθαι σελήνης πρὸς ἥλιον, ἣν εἰδέναι καὶ Ἀντίμαχον οἰοῦνται τὸν Τῆτον ἰσοποιοῦν εἶναι τρίτῃ τῆς ἑκτῆς Ὀλυμπιάδος Εἰ δὲ τοῖς κατὰ Οὐαρόωνα τὸν φιλόσοφον χρόνοις, ἀνδρᾶ Ρωμαῖόν ἐν ἱστορίᾳ βιβλιακώτατον, ἣν Ταρούτιος ἐταῖρος αὐτοῦ, φιλόσοφος μὲν ἄλλως καὶ μαθηματικὸς, ἀποτόμενος δὲ τῆς περὶ τὴν πίναν μεθόδου θεωρίας εὐακα, καὶ δοκῶν ἐν αὐτῇ περιττός εἶναι. Τούτῃ προῦβαλλεν ὁ Οὐαρόων ἀναγχεῖν τὸν Ρωμαῖον γένεσιν εἰς ἡμέραν καὶ ὥραν ἐκ τῶν λεγόμενων ἀποτελεσμάτων περὶ τὸν ἀνδρᾶ ποιησάμε-

νον τὸν συλλογισμὸν, ὥσπερ αἱ τῶν γεωμετρικῶν ὑπερχοῦνται προβλημάτων ἀναλύσεις τῆς γὰρ αὐτῆς θεωρίας εἶναι, χρόνον τε λαβόντας ἀνθρώπου γενέσεως βίον προσοπεῖν, καὶ βίον δοδεκάτην θηρεύσαι χρόνον. Εποίησαν οὖν τὸ προπταχθῆν ὁ Ταρούτιος καὶ τότε πάλιν καὶ τὰ ἔργα τοῦ ἀνδρὸς ἐπιθῶν καὶ χρόνον ζωῆς καὶ τρόπῳν τελευτῆς καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα συναθροίσας εὖ μάλα τι διαρρήκτως καὶ ἀνδρείως ἀπερχόμενος τὴν μὲν ἐν τῇ μητρὶ τοῦ Ρωμύλου γεγενῆσθαι σύλληψιν ἴται πρῶτον τῆς δευτέρας Ολυμπιάδος, ἐν μηνὶ κατ' Αἰγυπτίους Χοιάκ τρίτῃ καὶ εἰκάδι τρίτης ὥρας, καὶ ἦν ὁ ἥλιος ἐξέλιπε παντελῶς, τὴν δ' ἐμφαντὴ γένεσιν ἐν μηνὶ Θώδ ἡμέρᾳ πρώτῃ μετ' εἰκάδα περὶ ἡλίου ἀνατολῆς, κτισθῆναι δὲ τὴν Ρώμην ὑπ' αὐτοῦ τῇ ἐνάτῃ Φαρμουνίᾳ μηνὸς ἱσταμένου, μεταξὺ δευτέρας ὥρας καὶ τρίτης. Varro, qui urbis initia ad Olymp. VI. annum 3. referebat, si fuit rationes Chaldaei Tarrutii solas secutus, vereor ut rixum merito debeat. Cato retulit ad Olymp. 7, 4. eoque secutus Dionysius Antiq. I. 74. II. 2. cum Eusebio. Cum Eratosthene ad Olymp. 7, 2. retulit Corn. Nepos. Pictor amplexus erat Olymp. VIII. Cincius XII. Varronem Pomponius Atticus in Annalibus fuerat secutus, cuius deinde auctoritas plurimum valuit apud Ciceronem et reliquos eius aetatis scriptores. Cato quidem callide abstinuerat comparatione graecorum temporum, uti testatur Dionysius 4, 74. qui annum Catonianum V. C. ipse composuit eum regulis Eratosthenis. Addo nunc locum Lydi περὶ μηνῶν a Schowio editi: Ρωμύλος δὲ κτίσκει τὴν Ρώμην τῇ πρὸ οὐκὰς καλποῦν μηνὸς κατὰ τὸ τρίτον τῆς ἑταῆς ἢ ὡς ἕτεροι κατὰ τὸ δεύτερον τῆς ἐγδοῆς, ὡς Ταρρῶντιος ὁ μαθηματικὸς κατηστέρ-

ριξεν, ἡλίου μὲν ταύρου, σελήνης δὲ παρθένης, Κρόνου δὲ ζυγῷ, Διὸς δὲ λίαντι, Ἀρεως ζυγῷ, Ἀφροδίτης ταύρου, Ερμού κρηῖ ubi alter Codex habet: ὅτι ἡ ὥρα τῆς Ρώμης ὅτε Ρωμύλος ταύτην κτίσκειν ἤρξατο, ἐστὶν ὥρα δευτέρα πρὸ τρίτης, ὡς Ταρρῶντιος ὁ μαθηματικὸς κατηστέρει, Διὸς μὲν ἔχθρῳ, Κρόνου δὲ καὶ Ἀφροδίτης καὶ Ἀρεως καὶ Ερμού σκορπίῳ, ἡλίου δὲ ταύρου καὶ σελήνης ζυγῷ. Posterior narratio magis consentit cum loco Ciceronis. Locus Varronia ex Libro XIV. Rerum humanarum, quem de Iano deo ibidem excerptit Lydus, exstat partim integrior apud Augustinum da Civit. Dei VII. c. 8.

Pario. Pariunt non omnia V. 2, 4, 27. peperere poma ficus P. Mar. 40, 24. pariunt ficus obrutae in seminario V. 4, 41, 5. in pariendis colibus vites habet sarmentum V. 4, 32, 2.

Parma C. 7, 2, 3.

Paro. parare praedium Ca. 4, 4.

Parotides Veg. 3, 23, 4.

Parra Pantuleius V. 3, 5, 48.

Parrhasius C. 4 pr. 31.

Para et apices Synonyma V. 3, 3, 3. a qua parte bonus appellatur, i. e. qua de emusa V. 4, 7, 7. parti, pro parte V. 3, 3, 8 et 9. Ca. 436. not. — partes priores agit, quod utile est V. 4, 4, 2. ad partes alium vocare V. 2, 9, 46. ad partes paratum venire V. 2, 5, 2. — partibus et paullatim praebere cibum C. 2, 3, 2.

Paria, quae peperit C. 7, 4, 3.

Parthenope docta C. 40, 434.

Parthorum consuetudo in equis domandis Veg. 2, 28, 37.

Partiario Ca. 46 et 437. vid. not.

Participes agrestium operum C. 4 pr. 28.

Particulatim mercari gregem C. 7, 4, 5. vocare loca V. 2 pr. 2.

Partim solitarium pro praesertim

propter compendium aut notam libreriorum poni videtur Ca. 5, 6 et 6, 3, Geaer.

ad Partiones aptae gallinae V. 3, 9, 4.

Partita in sex V. 4, 37, 3.

Partura, partus V. 2, 4, 27.

Parturit gramine solum C. 10, 10.

Partus foeminis appropinquat C. 8, 44, 8. pecoris custodiri et adiuvari ut debeat C. 7, 3, 48. a partu atatin genitus asellus C. 6, 37, 8. partu fructus utilis non est mulus V. 4, 8, 2. — partus sui desiderio laborat equa C. 6, 27, 42. gemini familiares Afris et Aegyptiis C. 3, 8, 4. — partus de vite V. 4, 8, 7. C. 3, 40, 46.

Parum bonae nutrices sunt C. 8, 5, 24.

Pascitant apes V. 3, 46, 49. *sed recte Fontedera Codd. scripturam pascitant praefert in Postumis.*

Pasco. pascendi ratio triplex V. 2, 4, 46.

Pascua uri quando soleant P. Aug. 4. C. 6, 23, 2. *not.*

Passer Petronius V. 3, 2, 2. — Passer piscis C. 8, 46, 7. *vid. Rhombus.*

Passionis dysentericae limus P. F. 34, 2. haec passionum genera Veg. 2, 40, 4. *et saepe pro morbo.*

Passus, pedes quinque C. 5, 4, 5.

Passus, a, um. Passae uvae ut fiant C. 42, 39, 4. — Passum (vinum) ut fiat C. 42, 39. eo uti licet ad conditum P. O. 49. de passo offae Veg. 2, 8, 2. *ex uva passa fit et dicitur, graece γλυκός, πράμνιος et κρητικός Dioscor. 5, 9.*

Pastinacae satio et cultus C. 44, 3, 35. P. F. 24, 9. gansara duo C. 9, 4, 5. pastinacae agrestis semina C. 6, 17, 8. Veg. 4, 23, 2.

Pastinationis ratio C. 3, 43, 4 sq. modus et mensura C. 44, 2, 47. re-

ditus, h. v. *viviradices*, quae venduntur C. 3, 3, 45. pastinatio emundata, innocata, et aequata C. 3, 45, 4.

Pastinator C. 3, 43, 42.

Pastinatum suspensissimum C. 43, 43, 7. de pastinato eximuntur viviradices C. 3, 3, 44.

Pastino. pastinandi soli hortensis duo tempora C. 44, 3, 9. mensura quae sufficiat vincis C. 3, 46. pastinandus locus quomodo praeparandus P. Ian. 43, 7.

Pastinum, instrumentum bifurcum angustis faucibus C. 3, 48, 4 et 6. — terra pastino et seminibus accipiendis parata: quando et quot generibus fiat P. Ian. 40, 4. *Sed F. 9, 43, a scrobe et sulco distinguitur, estque fossuna continuum. effodi quando incipiat P. D. 2. — pastini mensura P. Ian. 42. pastinorum latitudini studere P. 4, 7, 2. pastinum vineaticum ut consequendum P. F. 9, 44. ad pastini similitudinem fodies hortum P. 4, 34, 2.*

Pastio vel villatica vel agrestis V. 3, 4, 8. 3, 2, 43. villatica et pecuaria C. 8, 4, 2. pastiones laxae V. 4, 42, 4. mutantur V. 2, 2, 42.

Pastito *vide in Pascito.*

Pastores quot et quod genus habendi V. 2, 40, 4. pastor pavonum V. 3, 6, 5. columbarius V. 3, 7, 5. diligens C. 44, 4, 48. pastorum cellae C. 4, 6, 8.

Pastoralis res V. 2 pr. 4. scientia C. 4 pr. 25. eius partes novem V. 2, 4, 42. vita V. 2, 4, 5. canis qualis C. 7, 42, 3 et 8.

Pastoricia rei origo, dignitas, ara V. 2, 4, 4. Pastoricia vita V. 4, 2. *nale legi pro pastoria vult Barth. ad Calpurn. ecl. 5, 105. Gesn.*

Pastum exire V. 2, 2, 40.

nondum Patefactae rosae P. Mai. 47.

Patena, πάτην Veg. 2, 28, 3. *not.*

Paterfamilias in villa observare quae debeat Ca. 2. C. 4, 7.

Paternae notae plerumque natae inhaerent C. 7, 3, 2.

Patescere P. N. 7. de *maulus*, antequam patescant. V. L. est putrescant. Nempe rumpuntur, cum putrescant. Gesner.

Patibula in torculari Ca. 26. *vid. Popma de instrum. fundi c. 41. Apud Apuleium met. 4. p. 464 sq. explicant seram s. vectem ligneum ostio occultando. SCHOETIG. Sed Turn. 6, 23. binas scalas interpretatur, in axiolum unum eopibus suis coniunctas, divaricantis ad imum curibus, quolibus hodieque usus est, ubi simplices scalae applicari non possunt. Gesner; cuius est in Thes. L. L. haec interpretatio: Mihi videtur patibulum etiam hic esse lignum iugi instar, in usu transversum, humeris impositum, e cuius utroque extremo suspensas corbularum uvarum, sublevantibus se invicem manibus humerisque portabant facilius, ut hodie passim videmus aquam hauris ita gestari: Locum Apulei ibidem Gesnerus interpretatus est.*

Patientia praestantes vites C. 3, 2, 20.

Patina aerea P. 4, 40, 3. *In balneo subiecta miliario aereo, et superposita fornoci. Huc pertinere videtur locus Procopii B. V. 4, 43. ὡμὸν ἔτι τὸν ἄρτον ἐς τὸ θηράσαν βαλάντιον ἐσκομίσας τὸν Ἀγγίλα, οὗ δὴ ἔτερεθιν τὸ πῦρ καίεται, κατὰ θέσθαι ἐνέλαυνε: καὶ ἐπειδὴ ἀμυσγέπως ἐπὶ θέσθαι ἰδῶναι etc. ubi Interpres malebat ἀγγίλων legi. patinas fictiles C. 42, 43, 2.*

Patior. patitur hortus inimicum pulverem palearum P. 4, 34, 4. formicas arbor P. O. 42, 8. vermes Persicus P. N. 7, 5. marem femina C. 6, 24, 2. — patimur hortis tribus (*in eo statu esse*) C. 42, 47, 10. exiguum

pati dum C. 42, 46, 4. not. vetustatem pati C. 2, 40, 3, 2, 49. cf. Gronov. ad Senec. Ep. 31. p. 495. — quantum fabae paritur magnitudo h. e. *quam magna est faba* Veg. 5, 66, 2. — *Passive usurpari (ut sinor) hoc verbum P. F. 25. observat Barth. 25, 7. sed non invenio in illo titulo, nisi s. 6. ubi consuetam significationem retinet. Interim ita accepiasse hoc verbum recorder Lentulum ad Cie. fam. 42, 44. Quorum improbitatem aliquando retuadi, et non pati impunitate augeri, utile est reip.*

ex Patriis locis similibus C. 6, 2, 43.

Patrare sementim Ca. 54, 4.

Pavescere ad tactum C. 6, 2, 6.

Paviculis verberare Ca. 94. condensare C. 4, 6, 42. inculcare, expolire C. 4, 6, 43. 44, 3, 34. aequata area C. 2, 20, 4.

Pavidi auditu, visu, boves h. e. *ad audita visa*, C. 6, 2, 44.

Pavimenta aedificii P. 4, 9, 4. *it. 4 et 5. ut fiant C. 48, 7. in solaris P. Mai. 44, 4. Iun. 8. S. 45. testacea, marmorea, tessellata, scutulata, nigra P. 4, 9, 5. testacea superfundere P. 4, 40, 2. pavimento testaceo suffuso P. 4, 49, 4.*

Pavio. Pavito Ca. 48, 7. *ex graeco παῖω, unde et depavere opul Festum.*

Pavita solida terra area V. 4, 51, 4.

Paulula pila Ca. 44, 2. paululo sale P. N. 22, 4.

Paulum siliculae Ca. 458, 4. tritissalis C. 8, 5, 22.

de Pavonibus V. 3, 6. C. 8, 44. P. 4, 28. Iunoni sacri *Pict. ad V. 3, 6, 2. — Fircellius Pavo V. 3, 2, 2.*

Pavonini pulli C. 8, 44, 43. pavonina ova V. 3, 9, 40.

Pauperies terrae P. 4, 49, 2. foe-

tuum ubertate foliorum compensata P. N. 9.

Paupertas certissima C. 12, 2, 3.

Pausatum et requietum Veg. 2, 40, 8.

Pauseae oleae V. 4, 60. iucundissimae C. 5, 8, 4. ut condiantur C. 12, 47, 2 et 9. ut epulis praeparentur C. 12, 48, 1. pauseae acerba C. 12, 47, 1. alba ut condiantur C. 12, 47, 2 et 7.

Pausia eadem scribitur P. F. 18, 4. C. 5, 8, 4. C. Arb. 17, 3.

Pausias pictor V. 3, 17, 4.

16, 3. ἀρτυροῦς κραμβῆς πᾶσαλον ἑμβολία Analect. Brunk. T. III. p. 186. not. 176.

Peccat vinum P. O. 14, 7. peccando discere C. 1, 1, 16.

Pectinibus spicam legere C. 2, 21, 3.

Pectitae lanæ C. 12, 3, 6. pectita tellus C. 10, 94.

Pecto. pectere ferro bicorni herbam C. 10, 143.

Pectorosae aves C. 8, 2, 8.

Pectunculi pisces C. 8, 16, 7. in piscina marina limosa nutriuntur. De pectinibus optime Xenocrates c. 19. Κτίνες κράτιστοι οἱ εὐμεγέθεις, κοῖλοι, τὴν χροὴν μελάντεροι ἀκμάζουσι δ' ἄρος καὶ θέρους· τότε γὰρ αὖξονται, μέλιστα πρὸς στήλην· διάφοροι δ' οἱ ἐν Μεγαλήνῃ πάντων μεγέθει, φύσει, εὐχυσίᾳ· φέροι δ' ὁμοίους τούτοις ὁ ἰόνιος κόλπος κατ' Ἠλλυρίδα καὶ Τυρρηνίδα καὶ Σαλώνας καὶ Ἀτίον. — οὐκ εὐφάρτοι οἱ πυξίζοντες, καὶ ἄπερ τὰ ὄστρεα — εἰσὶ δὲ οἱ λευκοὶ καὶ πλατεῖς γλυκύτεροι, σκληροὶ δὲ οἱ λευκοί, (μελανες forte) οἱ δὲ πυρροὶ βρωμώδεις — οἱ δὲ ποικίλοι μέσοι καὶ ποτὰ δὲ αὐτῶν ἑμφέρει φυκίους quorum partem transulit Plinius 32. s. 53. Pectines maximi et nigerrimi aestate, laudatissimi Mitylenis, Tyndaride,

Salonis, Altini, Antii, in insula Alexandriae in Aegypto: pectunculi, purpurae etc. ubi Codd. nil variant, nisi quod Chiff. post laudatissimi addit autem. Vides pro Τυρρηνίδα, quam ex Codice Rasarii et Mouqueui addidi, Plinium Τυνδαρίδα, deinde Αντίον legisse pro Ἀτίον cui Λάδιστον vel Ἀτίον substituebat, Plinii locum ignorans, Wesseling. ad Anton. Itiner. c. 269. Diphilus apud Athenae. p. 90. τῶν δὲ πτενῶν ἀπαλωτέροι μὲν εἰπιν οἱ λευκοί. ἄβρομοι γὰρ καὶ εὐκοῖλοι. τῶν δὲ μελάνων καὶ πυρρῶν οἱ μεζιζονες καὶ ἐκριντο εὐστομοί· νομῶς δὲ πάντες etc. Methymnaeos pectines laudant Philyllus ap. Athen. p. 86. et Archestratus ibid. p. 92. Inter conchyliā bivalvia testis stratis numerat Aristoteles H. A. 4, 4. P. A. 4, 5 et 7. Nimia auidi siccitate rufescere (πυρρῶς) atque ad id interire docet H. A. 8, 20, ubi instrumento ὀβράδι ait a piscatoribus de petris. Gallis dicuntur Petoncles.

Pecua et homines V. 2, 4, 3. pecua salva Cat. 141, 3.

Pecuarium, α, um. Pecuarii Apulii V. 3, 17, 9. Athletae V. 2, 1, 2. pecuarius canis C. 7, 12, 8. pecuarii greges V. 2, 5, 17. pecuaria res V. 2 pr. 4 et 7. quaestio V. 2, 2, 1. negotiatu C. 8, 1, 1. pastio V. 3, 1, 8. 3, 2, 13. C. 8, 1, 2. — pecuarinae grandes oviariae et aquariae V. 2 pr. 6. nobiles V. 2, 1, 2. vide ad V. 4, 19, 4.

Pecuna assaria Cat. 132, 2. not.

Peculiare aliquid in fundo pascere liceat praefectis V. 4, 17, 7.

Peculium unde dictum V. 4, 2, 17. C. 6 pr. 4. danda opera ut praefecti habeant V. 4, 17, 5.

Pecunia unde dicta C. 6 pr. 4. pecunia assaria Iovi daps Cat. 132, 2.

Pecus, oris, pecoris maioris et mi-

noris species triosae V. 2, 4, 12. pecorum atque agrorum cultus C. 6 pr. 3. in pecore parando et pascendo quae observanda Varr. 2, 4, 44. Pecus ut curandum villico Cat. 5, 6. caractere signatur P. Ian. 46. anouo delectu reparatur C. 6, 22, 4. magistro quales desideret C. 4, 9, 4. in pecore mactando quae observanda C. 42, 53, 4. — Pecus Graecum, de ovibus C. 7, 4, 4. ovillum, Tarentinum, hirtum, caprinum, mutilum, cornutum, rariplum, setosum C. 4 pr. 26. volatile C. 4, 8, 3. aquatilo C. 8, 17, 7. malum, mediocre, de apibus C. 9, 8, 6.

Pecus, udis. pecudis genus, de equis C. 6, 27, 43. 6, 30, 4. 6, 34, 4. pecudes pro regionis caelique statu variant C. 6, 4, 4. quaedam cultus inimicae V. 4, 2, 48. pecudum ferarum genera V. 2, 4, 5.

Pedali spatio C. 4, 46, 2. pedalis longitudo C. 4, 7, 3.

Pedamen teres C. 4, 46, 4. pedaminum prospiciendorum ratio C. 4, 30, 4. pedamioibus admixtae vites C. 5, 4, 4.

Pedamenta, quibus stat recta vinea V. 4, 9, 2. quatuor generum V. 4, 8, 4. vestire C. 4, 4, 4. in pedamentis fructus claudicat C. 4, 2, 4.

Pedaneum rudus P. Mai. 44, 2. i. e. pedis crassitudinem habens.

Pedestri sermone Veg. 4 pr. 2.

Pedicino, et pedicinis duobus Cat. 48, 3.

Pedicularis herba C. 6, 30, 8.

ubi *Eranthis agrostoides* nominat.

Pediculi uvarum impiescitur C. 42, 43, 4. pediculis malorum piee ferventi mersa P. P. 25, 48. pediculos Punicorum torquent C. 42, 44, 2. vid. Petioli.

Pedissequorum turba C. 4 pr. 12.

Pegasidum comites C. 40, 263.

Pelagici pisces C. 8, 47, 44.

Pelagii pisces V. 3, 40. C. 8, 46, 8. grecos piscium C. 8, 47, 8.

Pelamis C. 8, 47, 42. *De Pelamide dixi in Historia literaria Piscium. Hic libet locum Xenocratis cap. 34. expedit: πελαμὶς μικρὰ γίνεταί ἐν μεσογαίαις* — κυβισνοπελαμὶς μετὰ μ' ἡμῶν ἐπὶ πόντῳ μετὰ λίμνην ὑποστρίψεται' ubi *Rasarius* pelamis exigua nascitur in Maotide: *Legitigine scriptum in suo Codice ἐν Μαϊώτιδι*: quo ducit lectio *Cod. Mosquensis*: ἐν μεσότητες: *Pelamys parva proprio vocabulo corcyra dicebatur. Deinceps Rasarius*: Cybium hoc est concisa pelamys, quae post quadraginta dies a Pontoin Maotium revertitur: *Codex Mosq. κυβισνον, πελαμὶς (in margine κυβιον) ἡμῶν ἀπὸ πόντον ἐπὶ μετὰ λίμνην* in margine: *μαϊώτιδα* unde corrige: ἀπὸ πόντου ἐπὶ Μαϊώτιδα λίμνην. *Firmat emendationem, qui haec vertit Plinius 32. s. 53. Colias sive Parianus sive Sexitanus a patria Baetica, lacertorum minimi*: ab iis Maotici: cybium, ita vocatur concisa pelamis, quae post XL dies a Ponto in Maotium revertitur: *corcyra*, et haec pelamis pusilla, cum in Pontum e Maotide exit, hoc nomen habet: *In quibus Plinii verbis turbatum a librariis fuisse suspicor. Colias nullibi extra hunc locum nominat; de lacertis haec tantum pauca paulo post inseruit*: Sunt lacertorum genera: *Parianum coliam laudat Archestratus ap. Athon. III. p. 446 Καὶ πᾶριον κολίων κυρὸν τρωγὸς ἔσται πολύχη. Dipbilus Siphioius ibid. p. 424. ὁ κολίας δὲ κολλοκαλλωδέστερος, δηκτικώτερος καὶ κακὺνχυλώτερος, τρώγιμος* χρείστων δὲ ὁ Ἀμύκλειος καὶ Ἰτανός: ὁ Σιζιτανός λεγόμενος λεπτότερος γὰρ καὶ γλυκύτερος. *Martialis Sexitanum lacerti eundem dixit VII.*

Ep. 77. Idem XI. 53. tenui maiorem eordylum lacerto dicit; unde de magnitudine licet indicare. Idem ratatos locertos sectis ovīs coronatos habet. Graece locertus dicitur ακυδος et τραχουπος, de quo, ut colia, dixi in *Histor. litter. Pisc.* p. 64. 65. Hicetius medicus ap. Athen. VII. p. 324. coliam scombro maiorem facit his verbis: Ικτίσιος φησὶ τοὺς σκόμβρους ἑλαχίστους μὲν εἶναι κατὰ τὸ μέγεθος, τραχηλωτέρας δὲ τῶν κοιλίων καὶ εὐχλωτέρας, οὐ μὲν εὐκεκρωτέρας. *Hirundine* et *myrme* vel *myrmia* (*mormyrum* interpretatur *Athenaeus*) piscibus minores coliam et scombrum facit *Epicharmus* ibid. p. 324. ubi colia et scombro maior thynnus affirmatur. His igitur ex testimoniis liquet, lacertum eordyla thynnide minorem esse coliam. Coliam scombro nequalem fere ponit *Epicharmus*, sed *Hicetius* scombro maiorem facere videtur, cum scombro omnium minimos facit, cum colia comparans. Coliam porro *Martialis* videtur lacertum *Sextianum* dicere. In quo nisi me coniectura fallit, eordyla minor colias erit. Itaque *Plinius* potuit colias, *Parricium* et *Sextianum*, lacertorum minimos dicere. Verum dubitationem non levem fecit mihi de loci sanitate, quod in libris plurimis *Plinii* legebatur antra: lacertorum minimi: quod ex *Codice Pintiani* et *Regio 2.* mutavit *Harduinus*. Accedit, quod veterum scriptorum nemo *Maoticos* colias celebravit. Denique *Xenocrates* initio e. 34. unde sua in hoc loco plerumque transtulit *Plinius*, longe aliter de colia: Κοιλία, αὐστροὶ κινκτικοὶ καὶ λίας πρᾶκτοι δὲ οἱ Ἰβηρικὸι Πηλαγίδες etc. quae supra poni. Quare ut spicari corpi, olim in *Plinio* scriptum fuisse: lacertorum generis: minima ab iis *Maoticorum* eordyla, et haec

pelamis pusilla, cum in Pontum et *Maotide* exit, hoc nomen habet. *Cybius*, ita vocatur etc. De cybio quod sequitur, recte contra *Salmasium* *Harduinus* annotavit locum *Varonis* et *Festi*, ubi piscis ipse κύβιον vocatur, ut tormenta inde confecta et salsa κύβια dicuntur. *Oppianus Hal.* I. 183. cum oreynis, premadibus et eolias nominat κυβείας. *Pergit Xenocrates*: τὸ δὲ ὠραίων καλούμενον ἡδὺ εὐτροφον ἀδίσπον. Τρίτομον κύβιον δὲ σαρδαπτον, στερεώτερον τοῦ κυβίου, τέλλα δὲ ἰμπτρίς: ubi vulgatum λέωπατον, quod *Rosarius* etiam in libro suo legerat, cum *Wottono* correxi ex *Cod. Vat.* et *Regio: Deinde Vatio*, et *Reg. τρίτον*, *Mosq.* in margine tertium habet (quod h. l. restitutum esse iam olim *Wottonus* p. 405. suspicatus erat), postea rectius: τὰ δ' ἄλλα ἰμπτρίς. *Plinius* haec ita vertit: Triton pelamidum generis magni: ex eo ursea cybia fiunt: De pisce igitur tritone est interpretatus, quae *Xenocrates* potius de salsamentorum forma praecepisse videtur. De Cybio vidimus usum Graecorum, quem firmat locus *Hicetii* ap. Athen. p. 118. Ικτίσιος πηλαγίδας κύβιον εἶναι φησὶ μεγάλη: ubi corrige μεγάλης. *Horatium* salsamentum genere neutro, piscem ipsum, unde ferebat salsamentum, genere masculino dixisse videntur. Idem de tertio mihi videtur. Ecce enim *Plautus Captiv.* IV. 2. 71. *Horaeum* scombrum et trigonum et cetum simul nominat ubi inepte interpretantur. Quae sunt κύβια et τρίτομα egregie interpretatur *Archestratus* poeta ap. Athenae. p. 116. ubi de nescio quo pisce: τμήσσοντες τετράγωνα τὰ γ' ἄτρια (vidgo τὰ χήτρια) τεκταίνονται (*Dosporani* piscatores) — Θύνων δ' ὠραίων Βυζάντιον ἔπλετο μήτηρ καὶ σκόμβρον βυθίων καὶ εὐχόρ-

του λιλισάττιου — Ιόνιον δ' ἀνὰ κύμα
φυγὸν Γαθιρόδιν ἄξει Βρόττιος ἢ
Καμπανός, ἢ ἐξ ἀγαθοῦ Τάραντος
Ορκύνου τρέγων, τὴ τ' ἐν στάμνοισι
τεθέντα ἀμφυχλὰς δαίνοισιν ὀπηδεῖ.
ubi recte *Dalecampius* τετράγωνα
cybia interpretabatur, ex abdomine
(ἡτρίσις) facta piscis ibi nos nomi-
nati *Horata* ex thyuno fieri potest, ut
τρέγωνα ex oreuuo, quae τρίτομα
Xenocrates vocavit. Locum *Diphili*
postea ponam. Ante enim *Plinii* locus
explanandus est 9. s. 18. ubi de thyunno
est: Ibi membrajim caesi cervice et
abdomine commendantur atque cli-
dio recenti dumtaxat, et tum quique
gravi ructu: cetera parte plenis pul-
pamentis sale asservantur. *Melan-
drya* vocantur caesis quercus assulis
simillima. Vilissima ex iis, quae cau-
dae proxima, quia pingui caret:
probatissima, quae lumbibus: at in
alio pisce circa caudam exercitatissi-
ma. *Pelamides* in apolectos particu-
latimque consecrae, in genere cybio-
rum dispartiantur: Quae ducta sunt
ex his *Xenocratis* cap. 35. ubi de sal-
samentis ex thyunno factis (*Θύννις* et
Θυννία *Græci* dicebant) peculiariter
tradit: αὐχὴν μὲν γὰρ αὐτῶν γίνεται
ὑποστέρηχος ἐστὶ δὲ εὐστομος, δυσ-
σφαρτος, δὲ τὸ ἀπίμελον κράτιστος
δ' ὁ Κυμαῖος κοιλία δὲ τοῦ Θύννου
πρόσφατος μὲν ἰσώδυνος, οὐχ ὑπομέ-
νει γὰρ (πρὸς *deleo*) παλαιῶσιν,
εὐστόμαχος, ὡς ἐν ταρίχει, εὐχυλὸς
ὑπόδαφδρος, ἐπιπολαστικὴ δὲ διὰ τὸ
πιμελιώδης. Τὰ δὲ λοιπὰ μέρη πιλάν-
δρουα δὲ τὴν ἐμπέριαν πρὸς πᾶς με-
λαυνούσης τῆς ὀρυγῆς ῥίζης, παρορη-
τικὰ ὀρεῖταιν νάπνος παραπλοκῇ, τοῦ
δὲ ὑπογαστρίου δυσσφαρτότετρα τῇ
τῆς πιμελῆς ἀπὸ ἀλλήλων. ubi *Cod.*
Vatic. et Reg. μελανόριζα, *Regius* in
margine κοσταὶ habet scriptum. *Mo-
sejensis* προστάτη, deinde ἐπιπολασ-

τικοί. In *Plinio* si intempestivam ho-
minis docti glossam: atque clidio:
deleveris, plane cum *Xenocrate* in
concordiam redibit *Plinius*, alioquin
male de cervice seu clidio docens,
quae de abdomine *Græcus*. Quae de
melandryis addit *Plinius* assulas quæ-
cus memorans, ad radices quercus re-
fert editus *Xenocrates*, quae nunquam
μελάνδρου ductae fuerunt græce. Qua-
re ῥίζης mutandas censeo in σχίζης.
Plinius enim σκινδαλμοῖς et σχιδάκας
assulas interpretari solet. Quae de apo-
lecto addit *Plinius*, eadem sic *Xeno-
crates*: Ἀπολεκτος. ψαπαρότιρον ἐστὶ
τοῦ τριτόμου, εὐστομὲν λειπόμενον,
εὐδοίκετον, πεπτικόν: quibus simi-
liora vel potius paria sunt hæc *Plinii*
32. s. 53. pelamis: earum generis ma-
xima apolelectus vocatur, durior tri-
tone: Ceterum in *Xenocrate* *Codd.*
Vatic. Mosq. et Reg. Ἀπολεκτος ha-
bent cum *Wottono* p. 165. *Rasarius*
plane omisit. Sequitur in *Xenocrate*:
Ορκίαιος πηλαμὶς ἐστὶ μεγάλη (οὐχ
adde eum *Rasario et Wottono*) ὑπο-
στρέφουσα ὑπὸ τὴν λήμην, ὑγίης,
ὁμοῖα δὲ τῷ τριτόμῳ, πλὴν δυσσφαρ-
τότερον διὸ ὑπομένει παλαιῶσιν: quae
Plinius sic reddidit 31. s. 33. Oreynus:
hic est priamidum generis ma-
ximus, neque redit in Maenlin, si-
milis tritoni, vetustate melior: Sci-
licet in græco scriptore recte *Codd.*
Vatic. et Reg. ὀρκυνος, *Mosq.* ὀρ-
κύαιος in margine ὀρκυνος. In voca-
bulo vitioso ὑγίης latere puto Ματώ-
τιν. *Xenocrates* de sarda pergit: Σαρ-
δὰ ἢ πηλαμὶς ἐπιμήκης ὑπεάνως,
εὐστομος, θριμύτητι κυβίων προφέ-
ρουσα, κινητικὴ ὀρεῖταις, πρὸς ἐκπρί-
σεις εὐδελιδος. unde *Plinius*: sarda:
ita vocatur pelamis longa, ex Oceano
veniens: ubi *Harduinus* ex *Galeno* de
Alim. Fac. III, 34. annotavit, Sur-
dam dici pelamidem cum *Sardiniam*

praeternat. Sardam et cordylam parare docet Apicius IX. 40. Atque huiusque de pelamide Xenocrates. Ad pelamidem igitur solum pertinent diversa vel aetatis vel salsamentorum ex ea factorum formae vocabula, scilicet κορδύλη, cordyla, κυβείας, κύβειος & cybium, vel τετραγώνον ὠραίων, horaeum, τρίτομον seu τρίτον vel τρίγωνον, postea ὀρνυκος, porro ἀπόλακτον vel ἀπόλακτος, denique σάρδα, sarda. Quae si bene temeris, facile te multis vutorum scriptorum locis et difficultatibus expeliveris. Sequitur de scombro; σκόμβρος εὔστομος, εὐσφάκτος, διΐνης ποιητικός, κρατίστα δὲ ἐν Ἰαρίῳ. ubi Cod. Reg. ἐν Παρίῳ Vatic. ἐν Πάρῳ deinde Cod. Mosq. διΐνους ποιητική. Mirum vero mihi accidit σκόμβρον iungi verba formae foemineae. Plinius haec omisit: vel potius patriam Parium eolus attribuit, scombrum simpliciter nominavit post sardam; itaque eo in loco quaedam excidisse suspicor. De scombro idem IX. s. 49. et primi omnium scombri (ad Pontum exeunt) quibus est in aqua sulphureus color, extra qui ceteris. Hispaniae cetarias huius replent, thynnus non commeanitibus. Postrema vellem seire quo auctore tradiderit Plinius. Memorabile enim et inquisitione dignum, ad Hispanias non commere thynnus, sed eoliam scombrosque, lacertorum e genere, et eoliam quidem minimum, cetarias hispanicas replere. De Scombro vide Histor. litter. Pisc. p. 52. Antequam quae de thynnorum salsis membris tradit Xenocrates pertractemus, lubet reliquorum medicorum disciplinam comparare, eorumque testimoniis dissertationem nostram confirmare. Primum igitur audiamus Diphilum Simplicium, quem fere ubique cum Xenocrate reperi consentientem. Hic igitur

ita docet apud Athen. III. pag. 420 Κρατίστα (τραχείη) τῶν μὲν ἀπὸ τῶν κύβια καὶ ὠραία καὶ τὰ τοῦτοις ὅμοια γένη. τῶν δὲ πύων τὰ θυναία καὶ κορδύλη· τὰ δὲ παλαιά, κρείσσονα καὶ ὀρμύτερα, καὶ μάλιστα τὰ θυζάντια. τὸ δὲ θύνιον φησὶ γίνεσθαι ἐκ τῆς μείζονος πηλαμίδος, ὃν τὸ μικρὸν ἀναλογεῖ τῷ κυβίῳ· ἐξ οὗ γίνους ἐστὶ καὶ τὸ ὠραίων. ἡ δὲ σάρδα προσέειπε τῷ κολίᾳ μεγάλῃ· ὃ δὲ σκόμβρος κῶφος καὶ ταχίως ἀποχωρῶν τοῦ στομάχου. Quae sequuntur de colia, supra iam posui. In verbis hic positis notabile est sardam colias magnitudine fere parem dici. Θύνιον videtur esse idem cum θυναίῳ, quae antea Diphilus nominavit. Dalecompius melandryan θύνιον interpretatur. Ceterum verba Diphili sic sunt scribenda: ἐκ τῆς μείζονος πηλαμίδος, ἥς τὸ μικρὸν γένος ἀναλογεῖ τῷ κυβίῳ, ἐξ οὗ ἐστὶ καὶ τὸ ὠραίων. Ita cum Xenocrate plane sentit et κύβιον minus pelamidis genus dicit, ex quo ὠραία sunt etiam apud Xenocratem. Melandryn speciem esse maximorum thynnorum Pamphilus tradit ap. Athenaeum pag. 421. de melandryis ibidem sic Diphilus: καὶ ἐστὶ τὰ τεμάχη αὐτοῦ (melandryus) λιπαρότερα· τὸ δὲ ὠματότερον κίτμας τινος λέγουσι, καὶ ἐστὶ βαρὺ καὶ γλοιώδες, προσέτι δὲ καὶ δύσπιπτον. Nimis laze ὠματότερον Dioscorid. II. 32. thynni solsi carnem interpretatur, rectius cervicem dixeris. Sed redcamus ad pelamidem, ex qua ὠραία supersunt illustranda. Deinorpi salsamenti ex thynnus recensebimus. Pollux V I, 48. ὠραία τεμάχη cum salsamenti Gaditanis, Sardicis, Ponticis, Phrygiis et Aegyptiis et piscibus κύβοις memorat, τεμάχη ὠραία; idem VII, 27. τάριχος ὠραίων, ὠραιοτάριχος (Herychius etiam ὠραιοτάριχος, ταρ-

χοπώλης) quā adco παργάνες (vasa in quibus salsamenta vehabantur) ὠραιάς, ut παργάνες σαπράς, ἡμιστίες, ὀημιστίες, ἱερυνές enumerat. Cum *Diphila de horacis* plene scuit verbis etiam fere iisdem *Diocles Carystius ap. Athen.* p. 416. *Hicetius* ibidem οὐκ εἶναι εὐεκρήτους κοιλίας οὔτε πηλαμίδος οὔτε τὰ ὠραία· τὰ δὲ νώτιρα τῶν θυννίων τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἔχειν τοῖς κυβίοις, μεγάλην τε (παλιν δὲ) εἶναι διαφορὰν πρὸς πάντα τὰ ὠραία λεγόμενα· ὁμοίως δὲ λέγει καὶ τῶν βυζαντίων ὠραίων πρὸς τὰ ἀρ' ἑτέρων τύπων λαμβανόμενα, καὶ οὐ μόνον τῶν θυννίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑλλήνων τῶν ἀλισκομένων ἐν βυζαντίῳ. (adde μεγάλην διαφορὰν εἶναι). In his verbis vitium est apertum, quod corrigere εὐεκρήτους κοιλίας πηλαμίδος. Distinguit igitur *Hicetius* in pelamidae ventrem et horaca a cybiis et θυννίοις. *Archestratus* ibidem *Byzantium horacum* (ὠραίου τέμαχος) bonum et molle laudat p. 417. Idem p. 301. *orecymum* interpretatur magnum thynnium, eumque Samium, Byzantium, Siculum, Laeonicum, Hipponiensem, Bruttium vero amnium maxime laudat; ceteri enim, inquit, hic in Graecia capti, illinc per maria multa aberrarunt, adeoque ὤραιαι capiuntur. Ex quo loco apparet ὠραίους ὀρκύνους vel θύνους vocatos fuisse ab anni tempestate et regione maris longinqua a Graecia, ubi capti saliebantur. Ipsa etiam membra piscis adeoque vasa, quibus haec salsa advehabantur, ὠραία fuisse dicta, antea amittam. Recte ὠραία ab οὐραίοις diversa statuit *Harduinus* ad *Plinium* p. 507. male contra *Kuhnus* ad *Pollucem* ὠραία esse putabat salsamenta ex pulpis thynni caulac proximis vere edita: p. 592. Οὐραίων θύννης *Archestratus* p. 303. laudat ex thynnide

magna Byzantina, quā cum *Sostratus* pelamidem thynnidem videtur vocasse. In *Varronis* de L. L. IV. p. 21. cum cybio inter pisces nominatur etiam uracon; sed ibi uracon scribendum esse, nunc demum ex antea dictis patebit. *Orecynos Dorion ap. Athenanum* p. 315. ex freto Gaditano intrare mare mediterraneum ait, plurimisque capi in Iberico et Tyrrhenico. *Hicetius* ibidem affirmat *Orecynos* Gadibus capto pinguisissimus esse, ab his Siculos qui vero longius a freto Gaditano capiuntur, itinere emaciato deprehendi. Gadibus scorsim cervicem (κλειδιά) saliri inde et melandryas (οἱ μελανδρύαι λεγόμενοι); hypogastria gustus suavitate praestare reliquis partibus, a cervice contra vincoi. Postremum ponam locum *Diphili* pag. 356. ubi pelamis salsa καλλιθέω ὁμοίως εὐκαίλιος καὶ λαπυντική, maior vero συνοδοντής vocatur, ἀναλογίῳ μέντοι ὁ χιλιδονίας τῇ πηλαμίδι σκληρότερός ἐστι· ἡ δὲ χιλιδών ἡ τῷ πολύπῳ ἰοικυία ἔχει τὸ ἀρ' αὐτῆς ὕγρον. εὐχλοῖαν ποιοῦν — ορεγνυς βορβορώδης dicitur, καὶ ὁ μᾶζον προσίοικι τῷ χιλιδονίᾳ κατὰ τὴν σκληρότητα, τὰ δὲ ὑπογάστρια αὐτοῦ καὶ ἡ κλεις εὐστομα καὶ ἀπαλά· οἱ δὲ πόσται λεγόμενοι ταριχεύονται εἰςί μίσση. Ξανθίας δ' ἐπὶ ποσὴν βορβορώδης ἐστὶ καὶ ἀπαλότερός ἐστι τοῦ ὀρκύνου. Quas variis modis tentarunt viri docti nominum et vocabularum novitate in medico *Siphonio*, *Callibium* in *cybium* mutans; *Chilidoniam* auctoritate *Heraclei* in χίλιαρ defendit *Cassiodorus*. Sequens χιλιδών ἡ τῷ πολύπῳ ἰοικυία recte a viris doctis corrigitur ἐλαδών τῷ πολύπῳ. Intelligitur genus polypti de quo *Aristoteles* II. A. IV. 1. Qui sequuntur κοστὰι a *Cassiodoro* ex νίκισσι *Heraclei* glossa κοστία, κοιλίας, κύμαρος definiuntur, ubi corrigi κο-

λίαι; κάμπερος. *Supra admonui, in margine Cod. regii in Xenocratis cap. 35. ad vocabulum μελανόβου adscriptum reperiri ποταμόν, unde suspicari liceret, eundem esse in Diphilo et Xenocrate ποταμός et μελανόβου. Mihi ex vitiosa scriptura orti videntur ποταμοί fidei quæ ποταμοί, colli, minimi lacertorum Plinio; qui deinceps sequitur ξανδίαις graecum mihi scombri nomen videtur, quem sulphureo colore in aqua esse ait Plinius; unde nomen nactus est ξανδίαις. Scombri vocabulum Hispanicum potius et peregrinum esse, arguit Scombraria urbs Hispaniae, et Horatius Iberum piscem dicit scombrum Serm. 2, 8, 46. Obstare videtur suspicioni hoc utrum, quod Diphilus idem inter salsamenta σκόμβρον nominavit supra. Scombri et scombridium nomen etiam Aristoteli fuit notum. Hucusque de salsamentis, quas propria graeco ταρίχη dicta fuisse monet Xenocrates cap. 35. postremo; reliqui enim pisces salis improprie fuerunt ita vocati, vel peculiari singuli nomine distincti. Ad haec etiam proprie pertinent officinae enturiorum et liber ectarius Matii a Columella memoratus.*

Pelagi solum mutarunt C. 4, 31, 6. e Graecia in Sabinos venerunt V. 3, 4, 6.

Pellectus vitilis animae C. 4, 4, 44. a pellice, quae graece πάλληξ παλλακή et παλλαχιδεitur; alter locus C. 42 praef. 9. nunc aliter legitur.

Pellicius, pelliciae tunicae P. 4, 43, 4.

Pelliculant vas operculatum C. 42, 46, 5. pelliculare opercula C. 42, 39, 2. pelliculetur vas contextum C. 42, 46, 1. C. 42, 56, 2.

Pellis corpori adhaeret in coriagine C. 6, 43, 2. pellibus manicatis prohibetur frigora C. 4, 8, 9, 11,

4, 21. vestitae nationes V. 2, 41, 41. polles aureae unde dictae V. 2, 4, 6.

Pellitae oves quae V. 2, 2, 18.

Peloponnesii V. 2, 6, 2. ut. no.

Peloponnesos V. 2, 5, 4.

Pelusiama mala C. 8, 40, 19.

Penarii? C. 42, 13, 9. not.

Penates Deos adorare C. 4, 8, 20.

Pendens olea qua lege veneat Ca. 146, 4. Vinum Cat. 147.

Pendigines Veg. 3, 44, 4. not. et 3, 55, 4.

Pendulus arbustis C. 40, 229. pendula loca C. 2, 48, 2. paulo post sect. 7. celsiora loca sunt.

Penètrabile luce P. 8, 17.

Penetrabit ad medullam C. 4, 8, 2.

Penecillo detergitur C. 42, 18, 5. P. Mart. 4, 3. ubi antea erat pinnicillo. Sed penicello calido vaporare oculum Veg. 3, 47, 3. penicillus in fustè ligatus Veg. 5, 70, 3. graeco est ἐνλυστήγγιον in nota p. 404. Ergo penicillus est spongia, ut annotant etiam Plinius de spongis tractans.

Penitus radices agere C. 3, 44, 3.

Pennae rigentes mundationi aptae P. N. 8, 4.

Pensata his portionibus i. e. appensa C. 42, 54, 2. pensare detrimenta C. 4 praef. 11.

Pensilia promi ut debeant V. 4, 68. in pensilibus iunctis servantur quaedam poma V. 4, 39, 3. not. — pensile horreum C. 4, 6, 16. 42, 50, 3.

Pensionones ut exigendae C. 4, 7, 1.

Pensiuncula foenoris reliqua C. 40 praef. 4.

Pensum operis sui peragere C. 3, 40, 7. pensum absolvimus V. 2, 2, 4.

Pentiolium quid? Veg. 5, 46, 11. not. 2.

Penurii? C. 42, 3, 9. not.

Penus, penoribus loca et vasa quae ac qualia comparanda C. 12, 4, 3. ne situ mucarem contrahant C. 12, 4, 4. ut conserventur innoxia C. 12, 4, 5. *Sunt igitur ipsa* Salgama, et quae in penuria cella servantur. Gesn.

Penuria uhi est arborum C. 7, 9, 7. pabuli C. 6, 24, 4. aceti C. 12, 17, 4. penuriam temporum sustinere C. 9, 14, 17. penuria operarum C. 4, 6, 3.

Per distributive nuntum, ut per amphoram vini P. F. 34, 2. binos per arborem quales P. Mart. 8, 4. — per nomina citare C. 11, 1, 22. — per ortum caniculae C. 2, 24, 1.

Peracta bruma C. 11, 3, 13.

Persedificatae domus C. 4, 3, 1.

Peraequare culleos septenos C. 3, 3, 3. iugera C. 3, 3, 10. densas amphoras C. 3, 9, 2.

Peragitare mustum, ne quid subsederit C. 12, 19, 4. vasa spatha C. 12, 20, 4. 12, 24, 1. rutabulo C. 12, 24, 4. lignea rudicula C. 12, 46, 3.

Perambulare multas terras V. 1, 2, 3.

Perannare quaedam editt. C. 11, 3, 2.

perquad Perarescat herba V. 1, 49, 1. peraruit solis afflatu C. 4, 24, 5.

Peraridum solum C. 3, 11, 9.

Perbibere Cat. 130. medicamina C. 7, 4, 8.

M'. Percennius Nolanus monstravit, quo pacto cypresseta aeri oporteat Cat. 151, 1.

Percensere, unum post alterum in manus sumere V. 1, 50, 1.

Percinsit sedes suas C. 10, 347. male editi pro praec.

Pereipiunt diligenter lanam villici C. 12, 3, 9. percipere segetum usum C. 4 pr. 24. succum C. 11, 3, 40. iusta C. 1, 8, 18. percipit omnia

iusta vinea C. 4, 3, 5. percipere, in cibo Veg. 1, 10, 8.

Percocctum bene vinum Cat. 25.

Percolare serum C. 7, 8, 3. in sacis C. 12, 17, 2. Veg. 5, 54, 5.

Percouquantur avae C. 4, 27, 3. 11, 2, 64.

Percruda pruna C. 12, 10, 4.

Percuderint ova rostellia C. 8, 5, 14.

Percurabitur morbus C. 6, 12, 2.

Percurritur hortus fontano humore P. 1, 6, 10.

Percussus cultello concidit V. 1, 69, 2. a venenatis bestia Veg. 5, 84, 1.

Percutio, si percusserit iumentum sphalangius Veg. 5, 36. scorpium Veg. 5, 82.

Perdensa bonus C. 3, 12, 2.

Perdicea audita voce maria concipere V. 3, 11, 4.

Perducit ad perniciem pestilentia gregem V. 2, 3, 9.

Peream ni V. 3, 3, 9. C. 8, 16, 3. perit annus C. 11, 1, 29.

Peregrinae plebis rex, de apibus C. 9, 13, 9.

Perenne vinum Colum. 3, 2, 10. perenne durabilis abies P. N. 15, 1. perenne fabricandae decimodiae C. 12, 18, 2. vid. Perhennis et perennat.

Perennitatis fidem ut habeat puteus C. 11, 3, 8 perennitatem longissimam stirpi acquirere C. 4, 24, 1.

Perennat licus C. 12, 15, 2. si non in totum perennat, certe usque in alteram vindemiam saporem servat C. 12, 20, 8. ubi ex Sang. perennem, at dedi. perennare diu C. 2, 9, 18. diutius C. 1, 9, 2. — perennari valet vinum sine condimento C. 12, 19, 2. ubi ex Sang. dedi perennare — perannare vid. s. l.

Persilis vitia C. 11, 2, 80.

Perfeete mustum deferuit C. 12, 21, 3.

ad Perfectum pervenire V. 4, 37, 4. *h. e. ad perfectionem.*

Perferunt segetes animalia noxia P. S. 3, 2. *h. e. iis infestantur.* perferunt ventrem vaccae C. 6, 24, 2. fructum uvae C. Arb. 8, 5.

Perfervescit V. 4, 9, 2.

Perfervidus caeli status C. 5, 8, 5. *al. praef. perfervida aestas C. 5, 5, 1. al. praef.*

Perferus. perferi boves V. 2, 4, 5.

Perfici sexagena millia possunt *h. e. redigi* V. 3, 6, 6.

Perfabilis locus P. 4, 36, 3.

Perforare solum paxillo C. 4, 16, 3.

Perfriato baccas myrti C. 12, 38, 5.

Perfrictionis iniuria Veg. 4, 22, 12. 2, 4, 4. 2, 7, 4. 2, 12, 2. 2, 14, 1. 2, 28, 32. 3, 36, 1. 5, 14, 8. 5, 23, 2. 5, 33. 5, 62.

Perfrixerit Veg. 2, 28, 32.

Perfunctae a febre aures V. 2, 4, 5. *Sed Edd. primae recte omittunt praepos.*

Perfundere boves V. 4, 13, 3.

Pergamidis pastores V. 2, 2, 4.

Pergliscit avia saginari coepta C. 8, 7, 4. *vid. Gliscit.*

Pergulae figuram obtinens vinea C. 4, 21, 2. vitium generosarum C. 11, 2, 32.

Pergulana vitis C. 3, 2, 28.

Perhennis aqua, *perennis* Veg. 2, 28, 9.

Perhiemare C. 11, 3, 4.

Periellitari exiguo numero Col. 4, 29, 2.

Periconium *vid. Peritonaeum.*

Perimbegillum collum anserum V. 3, 10, 5.

Perimit herba Medicam C. 2, 11, 4. herbas lupinum C. 2, 12, 5.

Perinde ac si C. 2, 8, 4.

Perinungunt oleo V. 2, 11, 7. per Periodos singulas Veg. 5, 54, 8.

Περικτεώματix V. 3, 5, 16.

Peripleumonici Veg. 2, 10, 3.

Peristereonis herbae succus Veg. 6, 13, 2. *videtur napiertrion, quae alias*

Verbena, ferraria, Eisenkrant. Gesn.

Περιστήσιον villae V. 2 pr. 2. V. 3, 7, 2 et 3. C. 8, 1, 3. *περιστήσιον;*

V. 3, 7, 8. Περιστοπορεσιον V. 3, 7, 1 et 2.

Περιστύλον villae V. 2 pr. 2. V. 3, 5, 1. exedra peristylu V. 3, 5, 8.

Peritissimus de agricultura V. 4, 2, 10.

Peritonaeum, membrana quae omnia intestina continet Veg. 2, 15, 3. 5, 24, 4.

Periurium C. 8, 16, 4. *est vana cum exsecratione adseveratio.*

Perlibrata planities C. 2, 2, 1. perlibratum opus C. 3, 13, 13.

Perlucidae uvae C. 11, 2, 67.

Perluera aqua marina C. 12, 20, 3. pura C. 12, 50, 15. perluitur os vino C. 6, 8, 1. perlui aqua dulci C. 12, 53, 3.

Perluti favi C. 9, 16, 1.

Peglustrant ova sulphure C. 8, 5, 11.

Permaduit imbrisibus C. 5, 6, 9. *id. 2, 4, 4. cum permaduerit cytisis*

C. Arb. 28, 2. *h. e. maceratus fuerit.* cum Permaturuerit C. 2, 10, 18.

Permaturae baccae C. 12, 48, 4.

Permaxime edit. *vett. Ca. 38, 4.*

Permensum opus C. 3, 13, 13.

Permeo. permeant extra lucum C. 8, 15, 5. permeabit sine concessationibus C. 11, 1, 16.

Permistio, massa mixtorum P. O 20, 2.

Permitis sorba C. 12, 41, 2.

Pernittunt fenestellae columbas ad

- introitum exitumque P. 4, 24, 4.
 permittendae foeminae maribus C. 6, 24, 4.
 Permodice fudit C. 5, 44, 7.
 Permovere P. O. 44, 3. *diligenter movere*. terram C. 2, 42, 2.
 Permulcet cora picem lenitate P. S. 44, 2.
 Pernae saliri ut soleant Cat. 162. quando condiantur P. Ian. 160 D. 6, 2. Tomacinae et Taniacae V. 4, 4, 10.
 Pernicies pituitae C. 8, 5, 20. perniciem eluere C. 4, 5, 3.
 Pernix canis C. 7, 42, 8.
 Pernocet cum salibus oliva P. O. 40, 4.
 Pernoscere C. 4 pr. 44. mores avium C. 8, 5, 6.
 Peroriga V. 2, 7, 8. not. 2, 8, 4. not. prurigam *legi vult apud Varro-um Turn.* 24, 49. Gesner.
 Perosa est apis immundae segnitiae C. 9, 5, 2.
 Perparum Veg. 4, 4, 9.
 Perpaucissimi C. 3, 20, 5.
 ad Perpendicularum fabricata Cat. 20, 4. C. 3, 43, 43. dirigere C. 4, 4, 4.
 Perperam administrare C. 4, 4, 46. fecisse V. 4, 69, 2. facta corrigere C. 44, 4, 9. emendare C. 44, 4, 28.
 Perpetuitas vini C. 3, 24, 10. *ubi vide* et 4, 20, 5.
 Perpetuus canaliculus C. 8, 15, 6. fossa C. 3, 43, 9. sulcus Cat. 33, 2.
 Perpluat Cat. 455, 2. nisi perpluatur pro perluatur *MS. Leid.* P. N. 45, 4.
 Perpluvia h. e. pluviae perfluentes *vid. not. ad P.* 4, 44, 4.
 Perpurpare corpus V. 2, 44, 2.
 Perquadrata materies, *ita leg. videbatur Gesnero* C. 44, 2, 43. *sed est dolari per quadrata idem eum quadrari. not.*
 Perreperere ad praecepta C. 6, 5, 4.
 Perruptae rastris radices herbarum C. 2, 4, 6.
 Persea Aegyptia, *ad* C. 40, 405.
 Persecuto gramine pass P. F. 26, 5.
 Persequi pecus, agere C. 7, 5, 3.
 Perserunt reticulas per ficos V. 4, 44, 5.
 Perseverantissimum studium C. 4 pr. 49.
 Perseveranter C. 4 pr. 29.
 Persica poma C. 40, 405. Persici arbores C. 9, 4, 3. eius genera C. 40, 410. P. N. 7, 4. sine ossibus ut nascantur P. F. 47, 8. satio et cultura C. 5, 40, 20. P. N. 7, 3. P. Ian. 45, 20. Apr. 5, 4. Mai. 6. Ins. 89 et 95. *Vetus scriptoribus latinis nux mol-lusca audiebat. Cf. Macrobii Saturn.* 2, c. 9.
 Persis regio barbara C. 40, 405. equos praestat Veg. 6, 6, 4.
 Persolvere debitum, plane solvere C. 40 pr. 4.
 Personam cui praecepturus sis aestimare prudentiae est P. 4, 4, 4.
 Personata herba C. 6, 47, 4. personata erat Veg. 4, 21, 4. not.
 Perspergere amurca Cat. 430.
 Perspirare non possunt venae cibo suffatae. Cat. 457, 7. not. Antiquissimam medicinam expressit Timaeus Locrus: *τρίπεται δι τὸ σκῆνος καὶ συσφίγεται τὰς μὲν τροφὰς διαδιδόμενας διὰ τῶν φλεβῶν εἰς ὅλον τὸν ὄγκον κατ' ἐπιτόκον, οἷον δὲ ὀχρῶν ἀγομένης ὑπὸ τοῦ πνεύματος ὃ διαχρῖ αὐτὰν ἐπὶ τὰ πύρρα φέρον ἃ δ' ἀμικνὸν γίνεται — ἐπιρρόντος τε καὶ ἐλκομένου τοῦ αἵματος ἀντὶ τοῦ ἀπορρόντος διὰ τῶν αὐράτων στομίου δι' ὧν καὶ ἃ νοτὶς ἐπιφάνεται. τινὸς δὲ καὶ ὑπὸ τῆς πυ-sichῆς θερμότητος ἀναλυομένου. Hanc ἀναπνοὴν Hippocrates διαπνοὴν dixit; corpus bene perspirabile Timaeus*

ibidem σύρρουν και ἐν τῷ ζῶον, alibi
πνεῦμα σύρρουν.

Perstrictus nimio rigore stomachus
Veg. 5, 54, 3. not.

Perstringere vitem Cat. 32, 2. not.

Persuasissimum habere debet C.
12, 1, 5.

Pertaescere Cat. 156, 6.

Pertergere vasa spongiis C. 12, 9.

Perterere baccas C. 12, 38, 7.

Pertica declinata propagatur C. 4,
33, 3.

Perticalia salix C. 4, 34, 2.

Pertinax ventus i. e. continuus V.
4, 59, 1.

id Pertinet, quo facilius etc. V. 2,
4, 26.

Pertractet terga naresque P. Mart.
12, 2.

Pertrita uva C. 8, 5, 21.

Pertundere cupam Cat. 24, 1. ra-
licem per fundum Cat. 52, 1. terebra
Cat. 41, 3.

Pertuso a vermibus aqualiculo Veg.
5, 22, 3.

Pervenit, pro perventum est V. 1,
23, 3.

Perurere Cat. 164, 2. vulnera C.
4, 8, 2. ne perurantur uvae C. A.
14, 2.

Pes. adducunt te pedes V. 2 pr. 6.
pedes dolentes ut sanentur V. 1, 2,
26. — pes Geometricus C. 5, 1, 4.
pedes quadrati C. 5, 1, 6. C. 5, 2,
1. — Pes vinaceorum bene prelo ex-
pressus prorultur C. 12, 43, 10. ante
quam prelo pes eximatur C. 12, 49,
3. pede circumciso tortivum mu-
atum exprimitur C. 12, 36. 12, 43,
10. not. mustum de sub pedibus ra-
ptum P. P. 24. — pedes betacei V.
1, 2, 27. not. pes milvi s. milvinus
herba C. 12, 7, 4 et 5. — pedes h.
e. pediculi eligendi e capite pullorum
V. 3, 9, 14. — arcae pedem C. 1,
4, 8. not. ut agricolae dicunt, omni

pede standum est. Quinctil. 12, 10
18. Vide in Planus.

Pessum ire et innatare oppon. C.
12, 6, 2. pessum it flos vini C. 12,
30, 1.

Pesti rosaria vid. Paesti.

Pestifer irrorat Iupiter C. 10, 334.
pestifera lues C. 1, 4, 3. pestiferae
labia in pecore curatio C. 6, 34, 2.

Pestilens fundus arte correctus V.
1, 4, 4. vendendus aut deserendus
V. 1, 12, 2.

Pestilentia huius aegritudinis transit
Veg. 5, 22, 4. pestilentiam facere C.
6, 5, 1. facientia et propulsantia C.
6, 5, 2.

Pestis, de pituita gallinarum C. 8,
5, 18. de scabie C. 7, 13, 2. de
serpentibus C. 8, 5, 18. ita Col. 9,
7, 6. serpentium, natricum C. 1, 5,
6. pestis aliqua segetem enecat C. 2,
9, 9. pestes quaedam subterraneae
C. 2, 9, 10. de papilionibus et tinea
C. 9, 14, 2. per aliquam pestem mul-
titudine subducta de apibus P. Iun. 7,
8.

Peta V. 2, 1, 1. vid. Paetus.

Petasioes V. 2, 4, 10. not.

Petigo ut sanetur Ca. 157, 16.

Petiolus olivae C. 12, 47, 8.

Ita Petit asparagus V. 1, 23, 5.

Petronius Passer V. 3, 2, 2.

Petroselinon apii genus P. Apr. 3.
2. Macedonium Veg. 5, 67, 2. petro-
silineon saepe scribebatur in Vegetio.

Petulcus aries aut caper ut repella-
tur C. 7, 3, 5.

Peucedanum Veg. 1, 3, 11.

Pexum folium Cappadociae lactu-
cae C. 14, 3, 26. laminae quadam
oblitum. Gesner. Sed vide not. et
Gesneri Thes. L. I.

Phytidura in alvaribus C. 9, 13,
10.

Phalangii morus Veg. 5, 76, 1.
5, 78, 1. 5, 80.

Phalarides aves V. 3, 11, 4. Phalarides C. 8, 15, 1. not.

Phaselus *vid.* Fas.

Phasis Ponticus C. 8, 8, 10.

de Phasianis P. 1, 29.

Phasianina ova P. 1, 29, 2. *sed Ms. Erf. habet phasianus: quod verum videtur Ernestio.*

Phidiaca Minerva C. 1 pr. 31.

M. Philippi deliciae circa pisces V. 3, 3, 10. C. 8, 16, 3.

Philograeci V. 3, 10, 4.

Phlebotomia *vid.* Flebot.

Phlegma s. flegma Veg. 5, 18.

Phlegmone, φλεγμονή, inflammatum tuher Veg. 8, 48, 1. phlegmonem spargere *ibid.* 5. effundere *ibid.* 8. *ubi erat phlegmon.*

Phoebe Latonia C. 10, 288.

Phradmonis arte C. 10, 30.

Phragmaticum iumentum Veg. 5, 29. not.

Phreneticus equus Veg. 3, 3.

Phrygia ἀμπελίσσα V. 1, 2, 6. in Phrygia es ovibus feris greges V. 2, 1, 5. asini feri *ibid.* et 2, 6, 3. caprae magnis villis V. 2, 11, 12. — Phrygia lotus C. 10, 258. — *Phrygiae* loti vel calthae Colum. auctoritatem aliunde addere nondum potui. Amiaracum Phrygium habent Plinius 21. c. 11. et Theophrast. hist. pl. 6, 7. Attamen Artemidorus Onirocr. 1, 79. inter flores memorat σισυμβρίον καὶ ἀμπελίσσον καὶ λαπάθον φρυγίων καὶ εὐαίον καὶ ἀνερμάνης καὶ σαρφύχου στεράνους: ubi praeterea lapathum inter coronarias plantas admiror.

Phryxio vellere C. 10, 368.

Phrysonides nymphae C. 9, 2, 3.

Phryxus nubigena C. 10, 155.

Phthisis C. 6, 14, 1. Veg. 4, 13.

Phyllis amygdalus P. ins. 61, 97. 149.

φύρεμα *Vide in Pituina.*

Physicam addiscere V. 3, 16, 9.

Physicum et annuum remedium Veg. 1, 18, 2, 11, 2. viatorium et physicum Veg. 2, 33, 1. *ubi nihil superstitionis observet. ita et 2, 34, 2. 5, 7, 1. 5, 14, 19. 5, 84, 4 et 5. ubi physicum et salutare Synonyma. Sic. Aantol. Geop. 12, 7. φυσικώτερον ποιοῦντε, de remedio non superstizioso. Hinc vulgo Medici vocantur Physici. Gesner.*

Piculo te hirc suovitautilibus *rel.* Ca. 141, 4.

Piculo porco facere Ca. 139.

Pica Minucius V. 3, 2, 2.

Picati vini gustus ne possit intelligi C. 12, 23, 3. picata vasa C. 12, 4, 4. *ubi Vind. et alibi in eodem libro piceata habet, quo utitur Martialis 8, 59. tam piceata mensus.*

Picentium ager V. 1, 2, 7.

Picerno agro contributus Gallicus C. 3, 3, 2.

Pictorum ceræ discolores V. 3, 17, 4. not. p. 586. *ubi de pictura encaustica dixi. Vide infra Παβδίων.*

Picula Veg. 3, 46, 1, 11, 7, 3, 24, 1, 5, 15, 2, 5, 69, 5, 5, 70, 3. *vide not. ad 5, 70, 3. p. 101.*

Pierii memoris silentia C. 10, 223.

Inter Pigmentarios diversi odores Veg. 5, 24, 2.

Pigmentum pro medicamento P. Mai. 9, 3. Veg. 6, 13, 1 et 5, 78, 2. *MS vid. Rhodii Lex. Scribo.*

Pignus aene totum patrimonium victor gallinaceus pycetes abstulit C. 8, 2, 5. pigneri sunt Ca. 149, 2. — pignora *pro filiis, et hi pro ramis adoptivis* P. ins. 110.

Pigro humore defluere C. 7, 8, 4. pigra remedia C. 2, 18, 3.

Pila, ubi triticum pinsant Ca. 14, 2. fullonica *ibid.* lignea Ca. 10, 5. *plures, qui pilae lignese mentionem fecere, laudat Rhodius ad Scribo, e.*

75. p. 438. pilis subigere corium arenati Ca. 48, 7. pilae ex lapide angulari Ca. 44, 1. Homerus Iliad. μ. 259. στήλας. Scholia λίθους τοὺς στειλαινοὺς. Hesychius στήλαι· οἱ λίθοι τοῦ τεύχους οἱ προσετώτες κάτωθεν πρὸς ἀντίρροισμα καὶ στειλίων. *Nescio an hac pertineant pilae angulares et aedificia, quae pilatim aguntur ap. Vitruv. 6. c. 14.*

Pila marina Veg. 6, 42, 3. ubi erat antea *palla marina* uti hodie audit apud Italos *σφαῖρα θαλασσίη*, testante Matthiolo ad Dioscor. T. II. p. 705. Aristoteles H. A. 9. c. 44. cum ἀλοσάχη nominat σφαῖραν θαλασσίην et cum halcyonia nido comparat; igitur ad genus alcyonii pertinere videtur.

Pilosus venter ovīs V. 2, 2, 3.

Pilulae cupressi P. O. 44, 44. Veg. 3, 62, 2, 5, 2, 3. — squibala equi minuta Veg. 2, 49, 2. — Collyria ad ovi magnitudinem Veg. 2, 34, 2. ad similitudinem pilularum maiores glandulae Veg. 3, 24, 4.

Pilum fabarium, farrearium, seminarium Ca. 40, 5. saligneum C. 44, 3, 33. pilo tundere P. 4, 44, 2. contundere *ibid.* 3. Graece est ὑπερον, cuius figuram innuit Polybius, ubi corvos navibus Duillii adiunctos describit, quibus naves Carthaginiensium copulabantur et militi transgressum praebebant, 4, 22. ἐπὶ δὲ τοῦ πέρατος αὐτοῦ προσήρμωστο σιδηροῦν εἶδον ὑπερον ἀποξυσμένον ἔχον δακτύλιον ἐπὶ τῆς κορυφῆς, ὥς τὸ ὅλον φαίνεται παραπλήσιον ταῖς σιτοποιτικαῖς μηχανήσιν· ubi quod putabat Editor pistillum frumentarium suspensum fuisse ex tollenona eo libramento, ut facili opera ac levi adhibita manuum vi deorsum et sursum deprimi aequae adduci posset, vix poterit testimonio scriptoris veteris confirmari. Nam γέρανός illa, ὄργανον ζύλτεον ἐν ᾧ

ἀπτόουσιν οἱ ἀλγιστοποιοὶ τὰ ἄριστα, testibus Hesychio et Etymol. M. auctore, si vel maxime cum ciconia latinorum scriptorum conveiret, cum tollenonem significat, ad pistilli frumentarii fabricam et figuram demonstrandam nihil plane facit. Atque omoio Editor in interpretando Polybii loco plane ab usu et figura corvi Duilliani aberravit.

Pilus caprarum V. 2, 44, 44. pili color variat pro regionis caelique statu C. 6, 4, 4. pilum ducit vulnus C. 6, 32, 3. si pili tardius crescunt Veg. 3, 63. contra pilum fricare Veg. 4, 40, 7, 4, 44, 3, 4, 42, 2, 5, 24, 2, 5, 54, 3.

Pinacothecae V. 4, 2, 40.

Pinea vertice pungit C. 40, 239. pinea satio et cultura C. 5, 40, 44. pineae nuces ut serendae Ca. 48, 3. quando legantur, et ut servantur P. N. 7, 42. Pineae nuces fructus quem prodixerint vinum ad potandum suave faciunt P. 44, 44, 6. pinei nuclei vinum limpidum reddunt *ibid.* sect. 42. Εστοῖνος στροβιλίτης Dioscor. 5, 44. Pineae tetae cuneus Col. 5, 40, 47. not.

Pineti satio P. F. 25, 33.

Pineus. pinei nuclei virides P. Mai. 9, 2. Oct. 44, 42.

Pinguedo soli C. 4, 24, 49. — ad pinguedinem sapae resolutus ἀπὸς κυρην. P. F. 29, 3. excoquere ad pinguedinem niellis P. O. 20, 2. Sic

Pinguescat fervendo succus Veg. 2, 28, 48. *h. e. crassescat.*

Pinguis. pinguem facere gallinam C. 8, 7, 4. pingues fici V. 3, 46, 28. — Pingui Minerva C. 4 pr. 33. C. 44, 4, 32. pinguiorum rusticorum literis *h. e. crassiori disciplinae* C. 9, 44, 42.

Pinguitudo olei C. 42, 50, 47. palmitis P. F. 42, 2. ubi est pro *crassitie*,

incremento. terrae C. 2, 2, 18. *suum* V. 2, 4, 6. *miri* V. 2, 4, 11. *pinguitudine crescere* V. 2, 4, 11.

Pinnae frequentes gallorum laudantur V. 3, 9, 5. *pinnae prominentes in cauda* C. 8, 2, 10. *pinnis aquilae emundare* C. 9, 14, 7.

Pinnicillus vide penicillus.

Q. Pinnio inscriptus Varronis liber tertius V. 3, 1, 1.

Pinnula per aeres trajecta C. 8, 5, 5.

Pinsita iris C. 12, 27. *lens* C. 6, 31, 1. *allium* C. 6, 6, 5. 6, 8, 2. *hordeum* C. 8, 4, 1. *panicum* C. 2, 9, 49.

Pinso. pinserunt ficum V. 3, 16, 28. 4, 63.

Pinus ad fines tuendos seritur V. 4, 15. *eius satio* Ca. 28, 1. *nuces bimae, anniculae, hornotinae* Ca. 17. *P. Mar.* 10, 37. *pini oleum non damnaverim* Veg. 5, 23, 17. *al. irinum. eius satio et cultura* P. N. 7, 9. *ad quae utilis* P. N. 15, 3. *pinus semper virens* C. 9, 4, 2. *ubi inter minoris incrementi arbores seu frutices enumeratur. Contra inter flores silvestres auctori Ciriadis verum* 406. *est semper florida pinus. casine atque pini* C. 9, 5, 6 v. N. *et in Pampinus.*

Piperis albi, si sit; si minus, nigri unciae tres C. 12, 57, 4. *semuncia* Veg. 5, 23, 12. *nigrum* Veg. 6, 13, 3. *longum* *ibid.* *Piperis ad historiam pertinent locus Ioannis Laurentii Lydi περί μινών pag. 64. quem adde locus laudatis ad Plinii XII. sect. 14. περί του πεπیرهως ο Μάξιμος ησι. φυτόν ὅστι πρώτον μιν ἀνάκλανθον, φυτοουργούμενον δὲ ὡς ἑκπελοῦ ἀναδιωδράς ἢ ὑπὸ χάρακκα, ἥριον δὲ τὸν καρπὸν βοτρυνώδη ὁμοιον τερεβινθῶ, τὸ δὲ φύλλον κισσοειδές, ὑπόμακρον, φυτεῦμενον δὲ τριετής ἀρχεται καρποφορεῖν, ζήνεται δὲ ὀκταετής, τρυγηθὲν δὲ οὐ*

φρυγόμενον μελαινεται, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐν τῷ ἡλίῳ διατίθεται, ὅθεν συμβαίνει τὸ σκώψυκτον λευκὸν διαμῦναι. Cosmas Indicopleustes XI. c. 8. ἑκαστον δένδρον ἐτέρῳ ὑψηλῷ ἀκάρπῳ δένδρῳ ἀνακλάται, διὰ τὸ λεπτόν εἶναι πᾶν καὶ ἀσθενές ὥσπερ καὶ τὰ κλήματα τῆς ἀμπέλου λεπτὰ· ἑκαστος δὲ βότρυς δίφυλλον ἔχει σάκπον. Χλωρόν δὲ πᾶν ἔστιν ὥσπερ ἡ χρὸς τοῦ πεγάνου. Contra Philostr. Apoll. 3, 4. τὸ δένδρον ἢ πεπερὶς εἰκασται μὲν τῷ παρ' ἑλλήσιν αἶναι τάτε ἄλλα καὶ τὸν κόρυμβον τοῦ καρποῦ etc.

Piperatum acetum C. 12, 47, 5. 12, 57, 1.

Pipiunt pulli C. 8, 5, 14.

Piratico bello classibus Graeciae praestitit Varro 2 pr. 7.

Pirus (ita semper etiam Pall. Lugd.) C. 5, 40, 17. *Arb.* 24. *P. F.* 25, 1. *Eius insitio* V. 1, 40. *S. P. Mar.* 10, 37. *P. ina* 55. *piri silvestres* C. 3, 11, 5. *achrades* C. 7, 9, 6. *pirorum semen ut serendum* Ca. 48, 3. *piro florente, veris indicium* ad Ca. 149, 1. V. 1, 37, 5.

Pira ut condantur V. 1, 59, 3. *ut servantur* Ca. 7, 3 et 4. *P. F.* 25, 9. *in sole ut siccentur* C. 12, 14. *ut condiantur* C. 2, 10, 2 et 4. *P. F.* 25, 8. *Species generosiores* Aniciana, Crustumina, Cucurbitina, Decumana, Dolabelliana, Favoniana, Hordeacea, Lateriana Lateritana, Laureana, Mulsana, Myrappia, Naeviana, Praecocia, Regia, Sementiva, Superba, Syria, Tarentina, Turrana, Veneria, Volema quae vide *nis locis. conf. Plin.* 15, 14 s. 15. *Macrob.* 2, 15.

ex Pisa Afra lomentum P. O. 11, 9. *Ita saepissime Apicius pisam pro piso dixit.*

Piscatorium forum C. 8, 17, 15.

Piscinae V. 3, 17. *quae piscinae?* V. 3, 3, 2. *villaticae duae* C. 1, 6,

24. P. 4, 31. eius positio C. 8, 47. piscinae dulces V. 3, 3, 5. nobiles ad mare prolatae V. 3, 3, 40. piscinarum rimae ut sarciantur P. 4, 47, 3. — piscinae pecorum C. 4, 5, 2.

Piscinales cellae in balneis P. 4, 40, 4.

Piscis planus C. 8, 46, 7. perennem piscem esse putavi V. 3, 3, 9. C. 8, 46, 3. pisces escam alii aliam desiderant C. 8, 47, 44. mariui dulcibus aquis clausi C. 8, 46, 4. sacri in Lydia V. 3, 47, 4. prostrati et erecti C. 8, 47, 9. iacentes et saxatiles C. 8, 47, 44. — Piscis austrinus C. 44, 2, 24 et 63.

Piso, *ae.* pisare far V. 4, 63, 2. *not.*

Piso, *is.* si communiter pisunt Ca. 436.

Piso Pupius V. 3, 43, 4.

— Piso Italiam a vitulis dietam tradit V. 2, 4, 9.

M. Plonis pavones V. 3, 6, 2. idem etiam 3, 4, 2.

Pistaciae satio P. F. 25, 33.

Pistaciorum satio, cultura, aesus P. O. 42, 43. insitio P. Mar. 40, 37. ius. 457.* *Vide not. p. 477. Quod in Sicilia per steriles pistacii flores fructus ne immaturi in fructuosa defluant, prohiberi dicitur, ad similitudinem caprifolionis refert Pontedera in Opp. Postum T. I. p. 345. Sed in ipsa Sicilia pistaciam sine sterili ope feracem esse, minore tamen fructuum proventus, narratum fuit a Pontedera, qui ex duobus arboribus huius generis feracibus seu foeminis in horto Patavino sine paribus maribus adultis, maturos fructus atque inde pullos natos testatus est.*

Pistillis conterito C. 42, 55, 4.

Pisto. pistabis in pila liguen Veg. 2. *vide Pilum.*

de Pistoria diligentia liber C. 42, 4, 2.

Pistrinale pecus C. 7, 9, 3.

Pistrinum, P. 4, 42. in pistrino pinsitur ne torretur far V. 4, 63, 2. torretur V. 4, 69, 4.

Pisum. eius cultus C. 2, 40, 4. Pall. 10, 6. *Pisum et ervum siliquam cylindricum habent, τὰ σπέρματα γὰρ ἐκατέρωθεν τοιαῦτα τοῖς σχήμασιν. Ergo semina ad utramque valvulam auturam alternatim posita, auctore Theophr. H. P. 8, 5.*

Pituita resina, πτυῖον Veg. 6, 28, 48. *Laulet etiam Scrib. comp. 202, 205. rel. πτυῖον ῥητόν ἢ ἰδίως καλοῦσι φύσημα Galenus 2. de Comp. med. acc. gen. p. 336. ed. Bas.*

Pituita ut eliciatur e corpore humano Ca. 456, 4. ut ducatur in equis C. 6, 34, 2. si ovi molesta est C. 7, 6, 48. lacessita decidit bubus C. 6, 8, 4. circumvenit oculos gallinarum C. 8, 5, 22. in ovibus quae, et quomodo curetur P. 4, 27, 2. 4, 28, 6. 4, 29, 3.

Pius quaestus Ca. pr. 4.

Pis Brutis C. 42, 48, 7. *Plin. 46, 44. Reines. V. L. 2, 8. p. 482 sq. corticata C. 42, 23, 4. not. et Addenda post Palladium. Est resina dura C. 6, 45, 4. Veg. 3, 4, 28. Norycia C. 40, 386. Nemeturica C. 42, 20, 3. 42, 24, 4. vetustior melior C. 42, 20, 6. C. 42, 23, 4. liquida ad mustum condiendum C. 42, 22, 4. pice liquida oblinuntur plagae ovium in tonsura acceptae V. 2, 44, 7. Hesychius πισσοκοσίας. Ἡρόδοτος πισσοκοσίαν αἶψα διὰ τὸ τὰ πρόβατα πίσση χρίσθαι, ubi tacet Interpretes de usu. eius odor et sapor ut temperetur P. S. 44, 2.*

Placenta uti fiat Ca. 76.

Placere corpore C. 4, 8, 4.

Placiditas ovium V. 2, 4, 4.

Placidus. placida hiems P. O. 5, 2.

Plagam accepit in tonsura ovis V. 2, 44, 7. plaga in vite vel arbore C. Arb. 40, 4. et saepe P. O. 5, 4. plaga fissurae C. 4, 29, 4. hiat C. 4, 29, 9. Plagijs, rigidus bos Veg. 5, 45. *lem*.

Plancae roboreae P. 4, 24, 2.

Plaotae cum animalibus similitudinem habent C. 3, 40, 44. proprie sunt, quae cum radicibus transferunt P. Apr. 2, 3. ne a diris animalibus carpantur C. 40, 354. *Sed.* — plantam de ramulo semini defert olea de percussione advera V. 4, 55, 3. Ita pro ramo minore C. 5, 40, 7. *ut* plantae et rami sunt *Synonyma* C. Arb. 20, 2. *vid.* Deplantare

Plana trabs Ca. 48. i. e. horizontalis.

Plano in quae sunt — in plano sita cella vioraria C. 4, 6, 9 et 41. i. e. *supra terram. Ita aedificia quae plano pede instituntur Vitruv. 6. a. 44. coll. 7. c. 4 et 4. opponit hypogaeis.*

Plantaria ut facienda C. Arb. 3, 3. cerasi P. O. 42, 4. cardui donec solidentur P. Mar. 9, 2. pro plantis P. Apr. 3, 5. *not.*

Plantantur vel seruntur caules P. Mar. 9, 5.

Platanina folia C. 42, 46, 3. πλατάνινα, πλατανίστινα mala. *ad Pall. p. 94.*

Platanus folia hieme non amittens V. 4, 7, 6. in Lyceo V. 4, 37, 5. platano inseritur inalus P. ins. 87. Platanini fructus iocqualitatem memorat Cleomedes *Σωφ. πυλ.* p. 56. ed. Burdig. αἱ ἰσχυαὶ αἱ ἐπὶ τὰ σπείριαι τῶν πλατάνων.

Platycoriassia Veg. 2, 46. *vid.* Core.

Plebeiū seminis pulli C. 9, 44, 5.

Plebs, de apibus C. 9, 9, 6. v. *Heins.* ad Virg. G. 4, 95.

Plenitudo modica i. e. *crassitudo* C. 4, 30, 4.

Plenus. plena foetu bos C. 6, 24, 4. usque ad plenum P. Ian. 45, 4. pleni ex surfure saccelli Veg. 2, 24, 4. — pleniores facio tauros, *oppon. maeris* V. 2; 5, 42. plenior etiam est *crassior* C. 4, 29, 9. *vid.* Plenitudo.

Plerumque pro pleraque C. 6, 38, 4. *not. p. 363.*

a Pletura febricitare Veg. 2, 7, 4. h. e. plethora, πληθώρα. Ita 2, 28, 25. 5, 44, 4. 5, 43, 4. Nihil tomen mutaverim, cum Latinam etymologiam forte cogitaverit *Vegetius. Gesner.*

Plostellum Poenicum V. 4, 52, 4. diligenter explicat *Cl. Schoettgenius, antiquit. triturae* §. 43. p. 34 sq. Gesner. Currus qui trititando triticum non laedunt habet lo. Chrysostomus T. II. Homil. XI. p. 73.

Plostrarii asini Ca. 44, 4.

Plostrum Ca. 2, 7. quot requirantur Ca. 62. maiora Ca. 40, 2. V. 4, 22, 3. interpretatur *Schefferus de rovelis*. 2, 49. ea, quae quatuor rotas haberent, easque non radiatas, sed tabulis contextas. *Scuonetto. de aratro* Ca. 5, 6. *not.*

Pluma iam sunt tecti pulli V. 3, 7, 9.

Plumbeum sc. vas. Ca. 405, 4. C. 42, 49, 4. quadratum C. 42, 50, 40. plumbea bene fricari C. 42, 49, 6. circum Plumbati modiolii Ca. 20, 2. *not.* plumbet modiolos Ca. 21, 5.

Plumbum. plumbo vincire dolia Ca. 39, 4. *not.* attrito creatur cerusa P. Aug. 44, 3.

Plurima XV, paucissima VII supponuntur ova C. 8, 44, 6.

Plus quatuor millibus C. 3, 46, 3. cum relatione ad XVI M. hoc est XX M. Ita etiam minus C. 3, 3, 42. Plus annos centum V. 4, 57, 2. vicena millia V. 3, 2, 47. non plus vicenos pullos V. 3, 40, 4. non plus tricenium vivunt V. 2, 4, 49. non plus

quater in anno pariunt V. 3, 10, 3.
— pluri pretii V. 1, 7, 4.

Plusculum mellis aut mulsu C. 12, 47, 5. plusculo sale C. 12, 50, 12. C. 12, 54, 1.

Pluvialis dies C. 2, 43, 9. aqua C. 4, 5, 2.

Pluvialis aqua C. 9, 1, 2.

Pluviis diebus quae fieri queant C. 2, 15, 7. pluvius caeli status C. 2, 10, 24. pluviae tempestates Ca. 2, 3.

Pocillum felle Ca. 156, 3.

Pocula contractari a quibus debeant C. 12, 4, 3. — puteis extracta et canalibus immissa praebenda porcis C. 7, 10, 7. *vid. ad* C. 7, 7, 2.

Podagra gallinarum C. 8, 3, 7. iumentorum Veg. 3, 53. raro vexat eunuchos *ibid. extr.*

Podia, quibus imponuntur alvearia P. 1, 38, 2. *not.* — in cella vinaria craticia P. 1, 48, 2. *not. et* 1, 19, 2. *not.*

Poenice scripserunt V. 1, 2, 13. *i. e. Punice.*

Poenica lingua V. 4, 1, 10.

Poeucium plostellum V. 1, 52, 4. dictum C. 1, 3, 9. *vid. Punic.*

Poenitendus colono ager C. 2, 2, 7. Plinius 10. sect. 83. poenitenda homini origo.

Poenus auctor Mago C. 3, 15, 5. Poeni gens acutissima C. 1, 4, 9. ex Africa scriptores C. 1, 4, 6.

Poetae primarii C. 1 pr. 30. veteres V. 2, 1, 6.

Ποιμένα λαόν, Varronem V. 2, 5, 1.

Polenta grandis Ca. 108. ex hordeo malsa aqua conspersa C. 6, 17, 18. Veg. 3, 4, 40.

Polio. poliuntur cellae tectorio C. 8, 8, 3.

Politionem dare Ca. 136.

Politor Ca. 5, 4. Ca. 136. *not. add.* Expolitus. Repolio.

Politus omnibus virtutibus V. 2, 10. polita regie aedificia V. 1, 2, 10. opere tectorio villa V. 3, 2, 9. *ita Gell.* 2, 20. *ex oratione Scipionis,* villa expolitissima. Gesn. — politus cultura fundus V. 3, 2, 5. *Ita impolitiae crimen, de quo Cato apud Gell.* 4, 12. *etiam ad agrum incultum referri videtur.* Gesner.

Pollen potentiae Ca. 156, 5. 157, 9. pollinis hordacei cyathus P. O. 14, 5. pollen turis C. 6, 30, 6 *et* Veg. *saep. est, quae alias manna turis,* tus mintom, λεβωντό; λεπτές. *Salon. in Soli.* p. 360. b. F. Gesner.

Pollentiae vellera C. 7, 2, 4. *not.*

Pollex. digitum pollicem laxamenti facere Ca. 19, 2. pollice demetitis florem C. 10, 303. — *in vite.* in pollicem tondere palmam C. 4, 24, 3. resicare C. 4, 24, 13. *add. s. 14 et* 4, 11, 4. 4, 22, 4. 5, 6, 11. *Nimusius pollex, custos, rex, praesidiarius, vel subsidiarius palmes, eiusdem rei nomina sunt, quod aperto indicat.* C. 4, 21, 3. Pollex dicitur, ut crus, caput, brachium. *Ita ex pollice elata materies formatur in brachium.* C. 4, 21, 14.

Pollicentur vino aetatem adferre P. O. 14, 3.

Polliciti nostri memores C. 11, 3, 1.

Pollicere dapem C. 132, 2. culignam Iovi dapali Ca. 132, 1.

Pollutionis omni laebe aliena P. Aug. 10, 2.

Polulum labellum Ca. 10, 2. polulae laminae Ca. 24, 3.

Πολύαρτες et πολυβοῦται V. 2, 4, 6. *posterius Homeri est* Il. 1, 153.

Polychreston antidoton Veg. 3, 6, 14.

Polycletes arte C. 10, 30.

Polycletus C. 1 pr. 31. *not. Proportionem partium is primus vidit et*

expressit arte, cuius hanc vocem annotavit Philo Mathem. vet. p. 50, τὸ γὰρ εἶναι πικρὸν διὰ πολλῶν ἀρεθμῶν ἔστι γένησθαι.

Polygonum, sanguinalis herba C. 6, 42, 5. polygonon scribitur Veg. 4, 10, 3.

Πολύπελοι V. 2, 4, 6. est apud Hesio. Oper. 306.

Polyrus in naso ut sanetur Ca. 457, 45. Veg. 3, 38. excludit Ca. 457, 45.

Πολύτυρον Ἀργος V. 4, 2, 6.

Pomarium tota Italia V. 4, 2, 6. pomarium constitui ut debeat C. Arb. 8. C. 5, 40. seminarium ut fiat Ca. 48. pomaria, horti V. 4, 23, 4. protecta C. 9 pr. 2. ὁπωροδύκη ad V. 4, 2, 6. not.

Pometa R. 4, 36, 3.

Pomiferae arbores P. F. 19, 4.

Pomoerio minore finire V. 4, 2, 43.

Pomosi Tiburis arva C. 40, 438. vid. Broukh. ad Prop. 4, 7, 81.

Pompeiana vitis C. 3, 2, 27. cepa C. 42, 40, 4.

Pompeis palus C. 40, 435.

Pompeii Ca. 22, 3.

T. Pompeius V. 3, 42, 2.

T. Pomponius Atticus V. 2, 2, 2.

Pomponii vituli V. 2, 4, 40. vid. not.

Pomum. Poma, mala Ca. 7, 3. Poma arboris fructus omnes edules, quin tubera etiam; quoniam sicut inter Arum, idcircoque hucque excipiuntur. (Sed hanc conversionem nomen nonnunquam latius etiam quam pomum patet) vid. Salmas. ad Soli. p. 421, h. add. Bot. Avocto a Stapel ad Theoph. hist. plant. 4, 8. p. 383. Senfild. de mus. Saturn. p. 2, Blancard. ad Arria. Ind. p. 581 sq. Cren. anim. part. 10. p. 46 sq. Scuorette, poma unde dicta V. 4, 31, 6, interlegi quando soleant P. lus. 5, 4. Jul. 4, 1. F. 25, 46. ut

serventur in arbore P. N. 42, 2. ut condantur V. 4, 59. ut serventur innoxia C. 42; 45. P. F. 25, 47. ut condantur C. 42, 44 et 45. — poma cum scres de arbore Ca. 28. pomorum propagatio Ca. 51, 43.

Pondero. quantum utraque ponderantur Veg. 3, 3, 7. h. e. pendunt.

Ponderosum frumentum V. 4, 52, 2.

Pondo libra, pondo quadrans C. 42, 42, 2. 42, 20, 5. 42, 22, 3. pondo medicaminis uncia C. 42, 28, 4. — sed cordi foeni septena pondo C. 7, 4, 2. Gronov. de Pec. vet. 4, 7. p. 32. ita explicat, ut intelligat pondera librarum Gesner.

Pondus. ponderibus aequis P. 4, 41, 1. — pondera duo Veg. 5, 51, 2. tria Veg. 4, 20, 3. 6, 43, 2. quatuor Veg. 4, 4, 2. quinque Veg. 5, 48, 2. Pondusculo saxi C. 42, 54, 1.

Ponere castaneas, serere P. N. 7, 17 et 18. plantas pirorum P. N. 7, 23. vineam C. Arb. 4, 2. vid. not. ponitur lactuca C. 41, 3, 25. ponuntur pauca ova C. 8, 2, 42. — Ponito Ca. 79 et 81. i. e. apponito in mensa convivis. — posiverunt Ca. pr. 4. posiveris Ca. 4, 4. — pro reponere, recondere, P. Ian. 45. sorba lecta et posita.

Pons. pontibus roboreis conatantur equi Veg. 3, 68, 4.

Pontianus Ausidii cognomen V. 2, 9, 6.

Pontifices. negant etc. C. 2, 22, 2. it. 4 et 5.

Pontilis strates Veg. 2, 28, 2. in pontili strato Veg. ibid. sect. 22. sed priore loco pontilibus stratum dedimus, ex Codd. et 3, 58, 8.

Pontius. Pontiae insulae V. 3, 5, 7.

Popinsles deliciae C. 8, 46, 5.

Popularis notae pulli C. 9, 41, 4. sal. Ca. 88, 4.

Populationes praetereuntiam viatorum C. 4, 5, 6. volucrum C. 3, 21, 5. murum et formicarum C. 2, 20, 4.

Populneam frondem cadere Ca. 5, 8. *add.* C. 6, 3, 7. scobis C. 12, 43, 4.

Populus arbor substituitur in antiquis editionibus nonnunquam opulo et vice versa. e. g. C. 5, 6, 4. *vid. not.* populus ad materiam caeditur et quadratur C. 11, 2, 13. populi radices in medicina Veg. 4, 2, 4. *Populi nigrae usum ad ἀντιγας διόρου docet Homerus Il. 4, 482 sq. in quem usum auctor Idyll. XXV. inter Theocritea 247. praefert coprifiscum αἰγιστον i. e. nigram γῆς τῶν Κελτῶν καὶ Ηριδανῶς Ἀρμυρα vocat Pausan. 5. c. 14.*

Populi duo (*apum*) coniunguntur C. 9, 13, 12. spicarum P. lun. 2, 2. ita turba.

Porca praedicane Ca. 134. porcae ut tractandae P. F. 26, 4. — quae feminae sunt Ca. 157, 16. *not.* — in agro V. 1, 29, 2. no. C. 5, 1, 5. *Aperissime etiam elatam partem notat, sulcus depressam C. 11, 3, 44. porcae sulcantur latiores C. 11, 2, 47. porca pro area Cato 48.*

Porcellus ne a matre opprimatur V. 2, 4, 14.

Porcii iude dieti V. 2, 1, 10.

Porcina ononae militaris pars praecipuo. *Corrig. ad Varrois p. 430.*

Porcla Veg. 6, 28, 31. *no.*

Porculatio, nutritus suum V. 2, 4, 13.

Porculatoris et subulci diversa professio C. 1 pr. 26: 7, 9, 12. porculatores Italici V. 2, 4, 1. *not.*

Porculus in sula Ca. 19, 2.

Porcus Graecum nomen antiquum V. 2, 4, 17. porco piaculo facere Ca. 139. porco femina Ca. 131, 1. porcus ingens V. 2, 4, 11 et 12. porci serarii Ca. 150, 2. de porcis V. 2, 4.

C. 7, 9. P. P. 26. porcos suos alit unaquaeque scrofa V. 2, 4, 13. porcus lactens C. 7, 9, 4. Porcis anima data perinde ut sal V. 2, 4, 10. *Porci sunt foetus scrophorum. Hinc illud ut scrophae porcos discere ap. Varr. 2, 4, 2. — porcus qua feminae sunt V. 2, 4, 10.*

Porricere exta, frumentum V. 1, 29, 3. *ad Ca. 131, 2.*

Porrigo, morbus *vid. ad C. 7, 5, 6* in capite multa porrigo Celsus, 2, 2. ubi Hippocrates Prothetic. 2. πύρρωςθίζα ἢ πύρρωςθ.

male Porrecta radicum P. F. 23, 2.

Porriguntur per humum C. 5, 4, 2. in tabulas uvae siccandae C. 12, 16, 1.

Porrinam inserere Ca. 47. *ut cepina Columellae.*

Porro C. 8, 5, 4.

Porrum sectivum seri et colij ut debeat C. 11, 3, 30. capitatum C. 11, 3, 30. Tarentinum C. 8, 11, 14. eius radices discutiunt tussim boum C. 6, 10, 2. porro secto fasces cingere C. 10, 371.

Porrus capitatus, sectilis s. sectivus P. F. 24, 44. gradis ut nascatur P. F. 24, 12. Apr. 3, 5. *add. Oct. 14, 5.*

Porta itineri longissima V. 1, 3, 2. *Comparat huic proverbio Vict. V. L. 33, 9. illud Italorum, Il più duro passo è quel della soglia, cum quo convenit vernaculum: der groösste Schritt ist der Schritt aus der Thür: et Gr. ἀρχὴ ὁμιῶν τοῦ πειρώς: Porta Flumentana V. 3, 2, 7.*

ob Portenta cicer serendum inter olera P. 1, 35, 3. *vid. Modistra. Plin. 19, 10 s. 58. Naporum medicina est, siliquis una seri: sicut olerum cicere: arceet enim erucas. Similia remedia suppeditat Anatolius Geopon. 12, 7. Gesner.*

Porticus similitudinem imitemur P. N. 8, 2. porticus protectae C. 9 pr. 2. porticibus alvearia superimnere C. 9, 7, 4. *add.* 9, 14, 14, 7, 9, 9. *not.* Porticus cortia P. 4, 22. *Diodorus* V. 40. *de Tyrrenis vel Etrusis.* ἢ τε ταῖς οἰκίαις τὰ παρίστοζ πρὸς τὰς τῶν διαρπυζόντων ὄχλους παραχῆς ἐξέρπον τὴν χερσίν.

pro Portione facere Ca. 106, 2. *ait* C. 4, 4, 8. V. 4, 48, 3, 4, 41, 4, 2, 3, 2. C. 5, 12, 4, 12, 41, 4. pro portione ac — eadem ratione V. 3, 9, 21. hac portione C. 2, 9, 1, 3, 2, 34, 42, 12, 2. portione servata pro magnitudine C. 8, 11, 6, 11, 2, 87. his portionibus C. 12, 12, 3. supra portionem respondere C. 7, 1, 2. portionem exiguum in valvulis habere C. 2, 12, 7.

Portitor Helles C. 10, 155.
ut Portare se possit equus, *h. e.* *incedere* Veg. 4, 26, 4.

Portulacae succus adversus formicas P. O. 12, 8. conditur C. 12, 43, 2. *de scriptura vide ad* C. X. 376.

Posca Veg. 2, 40, 10. posca scribitur 2, 28, 14, 3, 15, 3. posca acris ad vulnera Veg. 3, 48, 8, 5, 31, 1.

Posca vel posia oles *eand.* Pansea Cat. 6, 1, 7, 4. V. 4, 24, 1. C. 12, 47, 4, 12, 49, 3. posca olivae ut colymbades fiant C. 12, 47, 8.

Positio agri, situs P. 4, 7, 3. C. 4 pr. 25, 1, 2, 4, 1, 4, 10, 4, 6, 15, 2, 3, 1. caeli locique C. 3, 4, 4. pro situ et positione locorum C. 3, 21, 9. — *institutio et cultus vinearum* C. 3, 3, 15. surculi C. 3, 17, 4. brassicae C. 11, 3, 24.

Possessio, praedium, pascua Veg. 4, 2, 15.

pro Possibilitate vitis P. F. 14. *i. e.* *viribus.*

Possuum. possis transferre ὄντας ἀν

C. 11, 3, 24 et 32. — *possitur* Cat. 154.

Post odorem ingressae apes, *odorem secutae* P. Apr. 8, 3. post trinum postquam trinus fuit V. 2, 7, 13.

quod Posteravit speciei merito, compensat ubertate fundendi olea P. N. 4, 1. *est igitur* ὑστερίν.

Postmodum Col. 4, 8, 4. *ubi* Codd. postmodo. cf. 6, 37, 11, 5, 9, 17.

Postremo posterius, novissima P. N. 22, 5.

Postridie eius diei Cat. 2, 1.

Potens carminum C. 1, 4, 12. *not.*

Potentia medicaminis P. F. 28, 2

Potestas fiat large bibendi C. 8, 14, 11. si potestas reliquorum non sit C. 12, 57, 4.

Potionabis cum passo Veg. 2, 6, 1. cum nleo 2, 10, 9. potione aquae Veg. 5, 58, 2.

Potior. potitur regno inferno C. 10, 274.

Potius cum comparat. abundare videtur V. 2, 10, 2.

Potis, pote. Potis sunt V. 2, 2, 1. ubi id pote V. 1, 15. emtor pote damnare V. 2, 2, 6.

Poiniades equae C. 6, 27, 5.

Potatum dabitur pecori C. 12, 51, 3. potandum medicamen praebent C. 6, 7, 4.

Potui data staphisagria C. 8, 5, 21.

Praescuere surculum Cat. 40, 2.

Praebent potandum medicamen C. 6, 7, 4. praebent sibi cibaria canes V. 2, 9, 6. vituli quibus non satis praebent matres V. 2, 5, 17. *not.* praebere operam et impensam C. 8, 10, 1.

Praehito sale C. 7, 3, 20. Praebita, *χρηγίσι* C. 4, 8, 17.

Praecantationes anicularum Veg. 2, 11, 2 *h. e.* *incantationes.* *conf.* 3, 44, 2.

Praeceps palmes C. 5, 6, 33. fauces praecipites deorsum facito Cat. 38,

3. *not. in postumis Pontederæ.*

Præceptum undecimum i. e. liber C. 11, 1, 2. præceptum generale P. 4, 43, 4. *est liber primus auctoris.*

Præcidanea porca Cat. 134, 1. *Græcæ προσιδανός dicitur, ut Aeschylus προσιδανὰ νειών vocat Agam. 235. sacrificium pro exitu classis græcæ ex Aulide factum, hostia oblata Agamemnonis filia, quam Senecæ Clitemne. 463, ideo lustrale classis doricæ caput vocat.*

Præcipere diligenter C. 5, 8, 3. 10 pr. 3. præcipitur uva C. 11, 2, 69. Arb. 2, 2. præcipere arbores C. 5, 11, 15. i. e. de arboribus. *Cf. Adenda post Palladium.*

Præcipitata per iugum materia C. 4, 24, 19. palmitis pars C. 5, 6, 28.

Præcipito vitem Cat. 32, 2. viudemiam C. 3, 21, 10. præcipitari palmes debet C. 5, 6, 33.

Præcisa stramenta C. 11, 2, 54.

Præcludere naturalia C. 8, 5, 9. foetus suos cum matre P. F. 26, 4. *vid. not.*

ex Præclusionē vulneris solet fistula fieri Veg. 3, 23, 2.

Præcoquam uvam C. 12, 39, 1. *not. præcoquas uvas C. 12, 37. not. præcoqua Persica P. N. 7, 6. et C. 40, 410.*

Præcox maturitas C. 4, 6, 20. præcocem vitem C. 3, 2, 28. præcoquis fructus genit. C. 3, 2, 18. præcoques vites C. 3, 1, 7. C. 3, 2, 1. fici C. 5, 10, 10.

Prædicat furem, bestiam, canis latrata C. 7, 12, 1.

Prædictas querimonias C. 1 pr. 1.

Prædium emi pararique ut debeat, Cat. 1. suburbanum commodissimum C. 1, 1, 19.

Prædonum via C. 1, 7, 1.

Præductoris lora Cat. 135, 5.

Prædura aetas C. 6, 2, 1.

Præfatio lunoni fruges Cat. 134, 1. *quasi esset actiūm. præfamino vino Cat. 141, 2. videtur esse singularis numeri licet ad pluralem referant Grammatici. Gesner.*

Præfecturae voluptas excitanda V. 4, 17, 6.

Præfectos alacriores faciendum præmiis V. 1, 17, 5.

Præferratus modius Cat. 14, 3. *ferro munitus, ut facilius daret incorruptus. Gesner.*

Præfervida regio C. 3, 4, 3.

Præfestinatum opus, nimium immatre factum C. 11, 2, 3.

Præfigantur foraminibus aenei cancelli C. 8, 17, 6.

Præfractas stirpes refodere C. 2, 2, 28. Arb. 18, 1.

Præfurnium fornacis Cat. 38, 1. *est os hypocausti s. fornacis, quo ligna in fornacem induntur. vid. Philander ad Vitruv. 5, 10. Gesner.*

Prægelida frigora C. 4, 8, 3. loca C. 2, 9, 7. C. 3, 12, 1.

Prægnantis bestiae morsus acerbior Veg. 5, 78, 1. 5, 81, 3. prægnantes fiunt V. 2, 2, 14. — prægnans cucurbita C. 10, 380.

Prægnationis fines V. 2, 4, 18. modus V. 4, 44, 4.

Prægravantibus auribus C. 7, 6, 2. Prægravato capite C. 6, 7, 4.

Præiaciuntur moles C. 8, 17, 10.

Prælabentis temporis fuga C. 11, 1, 29. *h. e. præterlabentis. vid. Weits et Burm. ad Petron. c. 99. Gesner.*

Præliganeum vinum Cat. 23, 2. Præmonitus varietatem C. 11, 2,

1.

Prænestinae nuces Cat. 8, 2.

Præoccupatio emphragma Veg. 2, 12, 3.

Præparare frumentis arva C. 2, 16, 1. præparandum liquida rubrica C. 9, 8, 8. *vid. not.*

Praepotentes C. 3, 18, 2.
 Praerumpi C. 3, 18, 2.
 Praesciscere fugam C. 9, 9, 4.
 Praescicare cultello V. 3, 16, 34.
 in Praesenti P. Aug. 8, 6. not.
 Praesentis fructus ipsius facilem se
 praestat castanea P. N. 7, 17.
 in Praesentiarum vid. Impraes
 Praesepes bubus Cat. 14, 1. bonae
 Cat. 4, 1. add. Non. 3, 160. — praesepiae
 laxae V. 1, 13, 6. — praesepia
 ovium V. 2, 2, 19. in praesepiis V.
 2, 5, 16.
 Praesidiarii malleoli C. 4, 15, 1.
 praesidiarius palmae C. 4, 21, 3. Bey-
 stöke, Beyknechte. Sprengero pag.
 242.
 Praesidii causa positi malleoli C. 3,
 16, 2. praesidium futura pecori C. 11,
 2, 71. ad praesidium aquae calidae
 decurritur C. 12, 50, 24.
 Praestat ex se pullos atque plumam
 C. 8, 13, 3. add. P. 1, 30, 1. praes-
 tant agricolae urbanos immani nu-
 mero annorum V. 3, 1, 3. add. V.
 2, 2, 10. noxis praestare V. 2, 4,
 6. it. 2, 5, 11. — praestari, praebere
 C. 11, 2, 98.
 Praesto esse candidato V. 3, 2, 1.
 praesto est consuli comitis habenti
 augur V. 3, 2, 2.
 Praestrietio pro perfrict. Veg. 2,
 12, 2.
 Praesul agri, villicus P. 1, 6, 18.
 olivae Castitas, s. Minerva P. 1, 6, 14.
 Praesulsae adipis C. 6, 2, 7. P.
 Mart. 12, 3.
 qui Praesunt quales esse debeant
 V. 1, 17, 4.
 Praesumitur, putatur P. F. 9, 8.
 Praetentis retibus C. 8, 9, 3.
 Praeter illud — tum etiam C. 4,
 18, 1. — praeter auxilium cultoris
 P. Ian. 9, 2. hominum labores P.
 Inn. 2, 2. h. e. sine. — praeter ai V.
 1, 41, 5. graecum πρὸν αἰ.

Praeterit me C. 1, 6, 42. quae
 praeterita sunt superioribus diebus C.
 11, 2, 90.

Praeteritis X diebus, post X dies
 2, 4, 19. — PRAETERITA tertiae coni-
 gationis a praesenti formata archaicae.
 vid. not. ad V. 1, 65, 1. 1, 69, 3. 2,
 9, 6. 3, 2, 8. Pluscula id genus etiam
 sunt in Columella Lipsiensi: v. g. 12,
 54, 2. recipisse it. 2, 10, 3. corro-
 derunt. add. Meurs. ad Ca. 66, 1. Ita
 Sall. Jug. 40, 1. neglegisset. vid. Cor-
 tius. — PRAETERITA coniunctivi archaica
 intermisit V. 3, 12, 4. accessit V. 3,
 16, 6. Gesner.

Praetexit amaracus umbras C. 10,
 296.

Praetorium villaticum P. 1, 8, 1.
 1, 11, 1. 1, 24, 1. 1, 33, 1. Ita Sucto
 Aug. 72. Nero, 39. Calig. 37. Strabo
 5. p. 341. βρατόριον πραιτορικὸν ἐν ταῖς
 ἐπαύλαις. Gesner.

Praetorto capite C. 3, 18, 1.

Praevenit foecunditate C. 3, 2, 14.

Praeverti ad ea C. 3, 7, 3. i. e.
 potius reverti, ut rectius in Thez. L.
 L. quam in Indice h. l. interpretatur
 Gesner.

ne Praeurantur C. Arb. 11, 2. not.

Πραξοξυπίδες bestiolae P. 1, 35,
 13. Anto. Mizabius de secretis hortor.
 1, 9. p. 16. Palladius, inquit, La-
 tino aptoque vocabulo herbicidas,
 Burllius vero porricidas appellavit.
 Sed illum Palladii locum non inveni.
 Gesner.

Pratense foenum C. 6, 3, 3.

Pratium unde dictum V. 1, 7, 10.
 ex arvo ut fiat C. 2, 17. prata ex
 segetibus facere contra leges V. 2 pr.
 4. factum ut colatur C. 2, 18. quando
 purgandum P. Ian. 2. Mar. 2. custo-
 diendum et stercorandum P. F. 1.
 aterconari ut debeat Ca. 50. prata
 duum generum C. 2, 17, 2. irrigua
 et aicca Ca. 8, 1. Ca. 9. vetera ut

excolantur, novella formantur, P. S. 10.

Pravitas curvaturae P. Mar. 11, 2.

Praxiteles C. pr. 34.

Preciae vitæ vid. Pret.

Precor bonas preces Ca. 134, 2. 139.

cum Prehenderint, inserantur P. F. 25, 3. sine ambiguitateprehendendi P. F. 10, 7. — sine metu ne non comprehendant.

Prelo premere C. 12, 39, 1. Cochleam de prelo P. Mar. 10, 10. Oct. 19, 1.

Premi Medicam herba, angit, P. Apr. 1, 2. premi oportet cuneum, deprimi, P. O. 12, 2.

Pressius putare vitem P. N. 9. C. 4, 24, 8. radere colla equorum Veg. 2, 28, 34. Recte. nam Poëta Georg. 4, 157. ruris opaci Falce premes umbras. Gesner.

Pressoria vasa C. 12, 18, 4.

Pressura vinaceorum prima C. 12, 36. primæ, secundæ, tertiæ pressuræ oleum C. 12, 50, 11.

Pressus color P. Mar. 13, 4. Servius ad Georg. 3, 82. honesti spadices: quos phoeniciatos vocant, pressos, myrteos. Ipsi sunt badii. Copiosissime de hoc presso colore disputat Salmasius ad Tert. de pallio p. 179. sqq. Indicium debemus Vlitio ad Grat. 532. Gesner.

Pretiae vitæ C. 3, 2, 23. not.

Pretium facere in oves, constituere V. 2, 2, 5. efferre, angere V. 3, 6, 6. Scriptura Codd. precium videtur præferenda, si est ex graeco προΐξ, προΐξ.

Priapo vicina eruca C. 10, 108.]

Primatium dant pratis V. 1, 7, 10.

Primigenia pecuaria V. 2, 2, 2. semina V. 1, 40, 1.

Primitias vitis ressecare C. 4, 10, 2. plantæ C. 10, 147.

Primitivi anni C. Arb. 23, 1. quæ primi C. 5, 10, 15. Cf. nota ad h. L. in Addendis post Palladium. flores primitivi i. e. verni C. 9, 13, 2.

Primitus cum exit vitis V. 1, 34, 2. spica cum oritur V. 1, 48, 1. oritur herba V. 2, 2, 14.

Primogenitus vitulus P. 1, 39, 2.

Primordium scriptorum C. 1, 1, 18. primordia terrena C. 3, 10, 10 et 8, 14, 2. i. e. elementum in primordiis P. Mar. 12, 2. in primordia seminum C. 6, 37, 7. not.

Primorem surculum, duos primores digitos Ca. 40, 3. primores tres digitos Ca. 24, 2. imbres V. 2, 2, 14. civitatis C. 12, 3, 10.

Primus. prima vindemia h. e. inæunte C. 12, 21. 6. primas (partes) tribuere Ca. 2, 17, 1.

Princeps. principes magister pecoris et villicus V. 1, 2, 14.

Principalia hæc duo C. 1, 3, 3.

Principium, i. e. (principio) Gr. τὴν ἀρχὴν C. 152, 1. ubi tamen Edd. pr. principio. post principia, ut aiunt in castris V. 3, 4, 1.

Priores C. 1, 4, 3.

Pristinum nomen possident C. 5, 1, 7. sed

Pristinum pen. prod. sidus C. 11, 2, 5 et 64. vid. not.

Privignas proles C. 10, 163.

Privus. privi trapeti Ca. 3, 5. privæ scopulæ Ca. 26. priva opercula doliis, serilis Ca. 10, 4. tectoria Ca. 11, 1.

Pro maiori parte P. 1, 4, 2. pro modo semipedis C. 5, 10, 14. sed vid. V. L. pro temporibus anni C. 11, 1, 14. comparabat huic loco Schoetgenius Gruter p. CCVIII, 1. pro tam-pore vel facultate. pro æquis ponderibus Veg. 3, 39, 4. — pro agricola minime est C. 3, 5, 1.

Probabilis aqua P. Aug. 10, 4.

gustus C. 3, 2, 24. maxime probabilis caeli et soli qualitas C. 3, 4, 40. pars vitis C. 3, 40, 45. probabiles mores C. 6, 2, 44. animis aequae ac corporibus boves Umbriae C. 6, 4, 2, prius haud dubie probabilius C. 7, 3, 44.

Probatio quadrupedum V. 4, 20, 4.

Probatissimi auctores C. 4, 4, 8.

artifices C. 44, 4, 6.

sicut Probavi ipse, *expertus sum* P. N. 7, 22.

Probe dabimus C. 9, 44, 46. *i. e. recte.*

Procacitas galli rizosi C. 8, 2, 45.

Procedit dies emtori Ca. 448, 4.

procedunt binae oves vetulae pro singulis V. 2, 2, 5. *vid.* Numerum obtinere: *et add. Gronov. ad Liv.* 5, 49. — De incrementis plantarum: Proccedit germen de cicatrice C. 4, 22, 4. *add.* P. Mar. 40, 30. sarmentum P. Mar. 4, 3. gemma quae appareat bene processura P. Iun. 5, 3. Iul. 3, 4. procedunt radices aniphus V. 4, 23, 6. semina P. N. 7, 44. *et* Mar. 40, 42. poma in punico P. Mar. 40, 6. velut quaeque matura processerint P. O. 42, 9. *Hinc* antequam luna procedat, *crescat* P. Iun. 43. processit medicina, *prosperare evenit* C. 6, 6, 4. in tantum nostra cura C. 3, 3, 43. graece *πρὸςόντιον*.

Procellosus caeli status C. 9, 4, 4.

Procerum seditione plebs in partes diducitur C. 9, 9, 6.

Proceritas incitatur C. 4, 33, 5, 4, 26, 2. *ex Codd.*

Proceris cornibus C. 6, 4, 3. *procerior* celsissima Germani Iudaeus C. 3, 8, 2.

Proclivum solum V. 2, 2, 7.

Procludere, *concludere* P. F. 26, 4. *ubi alii libri praecel. alii reclud.*

Προκλύειν. V. 2 pr. 2.

Procomiu Veg. 3, 44, 4. *not.*

Procreare pullos e seminio asinorum, *de domino dictum* V. 2, 6, 4.

Procul a tumultu C. 9, 5, 4. *vero* C. 4 pr. 33. igne constituenda multa C. 7, 8, 3.

Proculcatis uvis C. 42, 49, 3.

Proculcantur ficus in modum farinae C. 42, 45, 3. proculcetur ingressu C. 3, 43, 6.

Procuratio templi V. 4, 2, 2.

Procurator aviarii V. 3, 6, 3. a procuratore (*apum*) assignata sedes C. 9, 9, 2. *add.* C. 9, 9, 4. procuratoris villae habitatio C. 4, 6, 7.

Procurare semina P. Iun. 9. plantas: plantis *MS. Lugd.* P. N. 7, 44.

Procyon exoritur C. 44, 2, 52.

Prodeunt semina P. 4, 6, 42. C. 44, 3, 9. proditi aegres V. 4, 45, 4.

Prodigialiter accidit C. 3, 3, 3.

Prodigii simile est C. 4 pr. 7.

Prodigo. prodigunt aues in lutum V. 2, 4, 8. pullos equorum in pabulum V. 2, 7, 44. pullos gallinae in solem V. 3, 9, 44.

Prodivini flare incipiunt C. 44, 2, 54.

Producere cunctantem C. 6, 2, 9. folia incipiunt tici P. Mar. 40, 30.

Productio nominis C. 8, 2, 2. productior canis statu C. 7, 42, 9. productissimum flagellum C. 3, 40, 4.

Proeliantur cum exteris *apes* C. 9, 9, 5.

Profanare dapem Ca. 50, 2, 432, 2.

Profectus, *utilitas* V. 4, 2, 23. P. F. 28, 4. sine profectu ager colitur C. 4, 4, 5.

Professione vitiorum suorum *h. e. propter aperta vitia* P. F. 9, 2. professio suscepta C. 9, 2, 2. ad professionem nostram non pertinet C. 7, 42, 3.

Professor astrologiae consultissimus, Hipparchus C. 4, 4, 4. *de eo*

qui villicum doceat C. 11, 1, 11. *Ita aliquoties Professores sapientiae apud Cels. 1 pr.*

Profestis diebus V. 1, 16, 4.

Proficit non suo sed communi officio *servus, qui communem pluribus laborem exsequitur* C. 1, 9, 6. mirabiliter surculus P. S. 14, 3. proficiet res in durabilitate frumentorum P. 1, 36, 2. ut proficiat incremento P. F. 18, 2. proficere humore C. 3, 20, 1.

Profiteri ad publicanum V. 2, 1, 16.

Profluvio sanguinis interit C. 6, 26, 3. — profluvium atrum Veg. 1, 3, 1, 17, 9. — Sed profluvius Atticus Veg. 2, 10, 4.

Profluvius recessus C. 8, 17, 9.

Profluere sedes suas C. 1, 3, 6.

Profundit se supra modum vumerus palmitum C. 7, 24, 4. profundunt se nova exsmina C. 9, 3, 4.

Profundo Pamphylio nascitur helops C. 8, 16, 9.

Profusa cauda in bubus probatur V. 2, 5, 8. profusior coma et cauda aequi P. Mar. 13, 3.

Progemmantibus palmis C. 4, 27, 1.

Progenerare marem C. 3, 10, 15. C. 7, 3, 12. C. 6, 28. progenerari apes luvoco peremto C. 9, 14, 6.

Proganies rustica Romuli C. 8, 16, 2. milli precoris C. 7, 9, 1. progeniem totam coinquinare C. 7, 5, 6.

Progerere stabulis conversum *fimum* C. 1, 6, 22. progeritur oleum urceis C. 12, 50, 80.

Progerminare C. 4, 15, 3.

Prohibessis intemperitas Ca. 141, 2. prohibera humum ab humore V. 2, 7, 10. prohibetur largi vagandi licantia P. 4, 30, 3. prohibendus erit portione C. 6, 7, 2.

Proiectum iacere C. 12, 2, 3. pro-

iectae in terram vites et humi proiectae C. Arb. 4, 1.

Proicit arbor fructus velut aegra P. Mar. 10, 30. se iumentum Veg. 3, 53, 1.

Proinda aestimarent, sive dulcis esset sapor uvae, sive acidus C. 11, 2, 68. proinde ut non dicatur, pro quasi non, *in reprehensione* V. 2, 1, 27. proinda magnus locus ac multitudinem alere velis V. 3, 8, 1.

Proletare rem rusticam C. 1 pr. 19. *vid. Wass. ad Sallust. Catil. 44. SCHOTTG.*

Prolixara aciem ferramenti C. 4, 24, 22. *h. e. longam reddere.*

Prolixa statura C. 1, 9, 3. cervix C. 7, 3, 7. prolisae arbores V. 1, 9, 5. caudae et breves V. 2, 2, 3. materiam C. 3, 15, 1. prolisiora quaedam nascuntur V. 1, 6, 4.

Proluit ventrem pruinosa herba C. 7, 3, 25. ne virum proluet V. 1, 13, 6. *not.*

Proluvis ventri cruenta et mucosa C. 6, 7, 1. citata resistit C. 6, 7, 4. ad proluviem alvi C. 12, 38, 1. *περίπλυσς κοιλίας* Hippocrati.

Promercales res C. 4, 8, 13. 14, 1, 2.

Promethea creta C. 10, 59.

Promisso ventre sus C. 7, 9, 1. promissis ad genua pallearibus C. 6, 1, 3. promittere trans maria C. 7, 8, 6. *ubi antea* promittere erat. promittere longius ramos C. 5, 6, 11. promittunt adiuvere C. 1, 1, 17.

Promitor Deus, *in loco Servii Laudato* ad V. 1 pr. 4.

Promo. promunt se vites C. 3, 12, 1. ulmi someram C. 9, 13, 2.

Promovere onera et portare C. 11, 1, 8.

Promptuarium armarium Ca. 11, 3. *vide in Arm.*

Promo de fundo caire licet V. 1,

46, 5. promi et cellaril C. 42, 3, 9.
pueri promi C. 42, 4, 3.

Pronum orienti solum C. 4, 5, 8.
prona aquiloni C. 3, 2, 6. proni ad
domandum boves V. 4, 20, 2.

Propagatio pomorum *etc.* Ca. 51.
433. tria genera maxime usitata C.
Arb. 7, 1.

Propago, az. propagatur eastanea
pertica declinata C. 4, 33, 3. propa-
gari sicus ramis potest P. Mar. 40,
32. propagavit leporaria nostra aetas
in quam luxuriam? V. 3, 3, 10. *ut
est in Edd. pr. ubi editur luxuria
propagavit, i. e. ampliora fecit.*

Propago. propagines vitium C. 4,
6, 3. sulcos et propagines vitibus
facere Ca. 43. pro acrobibus poni
videtur. Gallis provins.

Propalare C. Arb. 7, 4. lit. r.

Prope. propius stirpem recisae ta-
leae C. 4, 33, 4.

Propellere oves in pabulum V. 2,
2, 12.

Propemodum, et propemodo ad C.
5, 40, 14.

nihil Propinat stomachus epati
Veg. 5, 54, 3.

ad Propolam esgruminantes co-
cleae V. 3, 14, 3.

Propolis apum V. 3, 16, 23. Veg.
5, 54, 5. 6, 14, 1. 6, 23, 2. 6, 28,
48 et 49.

Propomata ut sponte nascantur,
Lemma forte satis antiquum P. F. 32.
De significatione vide Cornarium ad
Galenum de Comp. Med. sec. loc. p.
209.

Proportione uti V. 4, 48, 3. ex
proportione V. 4, 41, 4. vid. Portio.

Proprie C. 3, 9, 9. *pro eo quod
vulgo dicitur in specie it.* C. 41, 2,
85.

Propriis momentis C. 41, 4, 30.

Propter amnes seri i. e. iuxta Ca.
6. — propter arboris noxam, ne no-

ceatur P. Mar. 10, 20. *Sic propter
iniuriam gravidarum* P. Mar. 44, 8,
propter iniuriam tuta culilia P. N.
43, 5. propter serpentes P. N. 43, 6.
— Propter oves aut aves fructum
capere h. e. ex ovibus V. 3, 4, 11.

Propugnare pro gallinis V. 3, 9,
5.

Propulsare radicibus aquas hiemis
C. 3, 45, 4.

Prorepunt radices C. 3, 43, 7. so-
boles C. 4, 29, 11. semina C. 41, 3,
6. per quod prorepant C. 4, 6, 3.
prorepere lente C. 2, 47, 5. e tenero
C. 3, 40, 3. prorepentes oculi C. 41,
2, 38. pampini C. 4, 17, 8.

Prostiga vid. Peroriga.

Protriat pretium C. 2, 40, 17.

Protrudere in triturationem active V. 4,
43, 5.

Prorumpentes caules C. 4, 22, 6.

Prosa oratione componere C. 41,
4, 1.

Proscindere terra quid? V. 4, 29,
2. V. 4, 27, 2. C. 41, 2, 32. *et alibi.*

Prosecta exta Ca. 134, 3. no.

Proserpina rapta C. 40, 274.

Prosilire de plantis C. 2, 41, 5. 2,
48, 6. 3, 3, 4. 3, 5, 4. 7, 6, 4. P.
Ian. 44, 4. prosiliunt in arborem ad-
minicula ex ceraso P. O. 42, 5.

Prosperae adnatæ sunt apes V. 3,
46, 29.

Prostrati pisces C. 8, 47, 9.

Προστρύψα vide στρύψα.

Prosum. profuit h. e. prodesse soles
C. 7, 9, 7.

Protectae porticus C. 9 pr. 2. pro-
tectum in alvo apum V. 3, 46, 23.

Protegit se vitis ipsa a gelicidiis
C. 4, 24, 15. ventre protexit C. 3, 40,
10.

Protelum V. 3, 46, 42.

Protendere et contrahere, de modo
agri eligendo P. F. 10, 1.

Proterere C. 2, 21, 3.

Protinus illata de agro bacca C. 12, 50, 18.

Protogenes C. 4 pr. 31.

Prototomos decidere caules C. 10, 369.

Proventus agri P. 4, 6, 1. nisi leg. profectus. praesentia domini proveetus agri est. Gesner.

Provenit *impers. es gehet an* C. 4, 29, 2. provenit melius C. 3, 18, 2. Sed. — provenit nlmus a positione bene C. 5, 6, 14. *homini fort.* proveniunt panicum et milium P. Mar. 3 et 4. *conf.* Mar. 11, 1. it. C. 4, 2, 4. prospere C. 4, 30, 6. — *Hinc* proveniunt poma maiora, *davon werden die Aepfel grüßer* P. Mar. 10, 15. sic C. 11, 3, 18. sic neque fistulosus — provenit casus C. 7, 8, 5.

PROVERBIA.

Aestimator bonus esse non potest, nisi fuerit etiam peritus C. 11, 4, 9.

Ad agnatos et gentiles deducendus V. 1, 2, 8.

Ex incomprensibili parvitate arenae funis effici non potest C. 10 pr. 4.

Coena comesa venire i. e. post festum V. 1, 2, 11.

Si divina faverint P. 4, 1, 2.

Male agitur cum domino, quem villicus docet Cato apud C. 11, 4, 4.

Malum consilium consultori est pessimum V. 3, 2, 1.

Μέτρον ἀνθρώπου C. 4, 3, 8.

Minerva subtilissima, pingui C. 4 pr. 33.

Pingui Minerva C. 11, 4, 32.

In re familiari laboriosior est negligentia quam diligentia C. 12, 2, 3.

Nemo potest omnia scire V. 2, 4, 2.

Optima nomina non appellando sunt mala C. 4, 7, 2.

Non omnes qui citharam habent sunt etharoedi V. 2, 4, 3.

Non satis est reprehendisse pec-

eantem, si non doceat recti (rectam malebat Gesner) viam C. 11, 4, 9.

Nulla regni societas C. 9, 9, 1.

Occipitio frons prior Ca 4, 2.

Veteris proverbii meminisse convenit, eum qui aret olivetum, rogare fructum, qui stercoret, exorare, qui caedat, cogere C. 5, 9, 15.

Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰ μὴ γυῖον xxix C. 4, 3, 6.

Paupertas certissima est, cum aliquis indigeas, uti eo non posse, quia ignoretur, ubi proiectum iaceat, quod desideratur C. 12, 2, 3.

Pomoerio minore finire V. 1, 2, 13.

Porta itineri longissima V. 1, 2, 2.

Post principia in castris V. 3, 4, 1.

Romanus sedendo vincit V. 1, 2, 2.

Ad te rudis est V. 1, 2, 12.

Matra satio saepe decipere solet, sera nunquam quin mala ait C. 1, 2, 80.

Summunus ius, summa crux C. 4, 7, 2.

Provident eas cellas ne habeant humorem V. 3, 10, 4. futuro tempore C. 3, 3, 6.

Provincialis ager C. 3, 3, 11. agri et vinearum cultura C. 5, 4.

Provocare et elicere radicales C. 3, 15, 5. provocantur in libidinem P. 4, 28, 2.

Prout cuique mos est C. 3, 13, 3. rei conditio exegerit C. 12, 4, 4.

Proximum raro quam denso P. Jan. 13, 5.

Prudens medicinae, peritus C. 7, 3, 16. universae naturae C. 2, 2, 15. prudentiores rerum rusticarum C. 4, 2, 1.

Prudentia rei C. 4, 4, 4. cunctarum rerum C. 12, 57, 6.

Pruina et sol putres faciunt scrobes C. 5, 9, 7. it. ad 5, 10, 2.

Pruinosa herba morboſa creat pecori P. N. 13, 5.

Pruni ſatio et cultura P. F. 25, 32. P. N. 7, 13. inſitio P. Ian. 15, 20. ins. 113. pruno inſita malus P. ins. 81. ſilveſtris C. 2, 2, 20. not. 10, 15. in pruno Armenia et praecoqua inſeritur Perſicus P. 2, 15, 20. Armeniſca eſt ſimpliciter Col. 11, 2, 96. Sed locus Polladii non facit prunum Armeniacam: nam idem 7, 6. Novbr. Armenia vel praecoqua prunis inſeri ait.

Pruna ut ſerventur P. N. 7, 14. Armenia, Cereola, Damasci C. 10, 404. Damascena P. N. 7, 16. Onychina et ſilveſtria ut condiantur C. 12, 10, 2. Praecoqua, quae C. 10, 410. reſtituit Salmasius, ipſe Hyl. iatr. homou. c. 68. p. 89. a E et G ea eſſe ait, a quorum deflexo nomine Abricots hodie appellant Galli: niſi quod Columella de Praecoquis Perſicis agit; quae autem nunc vocantur Abricotia, ſint Armenia potius. Perſica praecoqua vult hodie Antepersica dici, in quo genere ſint Alberica. purpurea pruna C. 12, 10, 4. Geſner. vide not.

P. S. Ca. 158, 1. pondo ſemis.

Pſilotro inducto dealvas Veg. 3, 48, 3. herba P. 1, 35, 8.

Psithiae vites C. 3, 2, 24.

Pſiſanae cremor Veg. 5, 26, 4.

Pubescunt vineae C. 4, 3, 2 et 4, 28, 1. not. p. 214. et ad Pall. 7, 11. in Add. Graece eſt ὑβάν.

in Publico Ardeae ſcriptum V. 2, 11, 10.

Pnella non nimium C. 12, 1, 1.

Puer pſaillus Ca. 157, 10.

Puerilis una opera C. 11, 2, 44.

Puerperio quodam aeterno laeta tellus C. 3, 21, 3.

Pugillus lentis Ca. 158, 1.

Pugnax aries C. 7, 3, 6.

Pulchre meministi C. 3, 9, 6.

Pulchritudo rei trahit C. 3, 20, 4.

Puleiata poſca Veg. 5, 75, 2. videtur, in qua puleium s. pulegium decoctum eſt. Geſner.

Puleium viride C. 12, 57, 1. aridum C. 12, 35, 12, 57, 4. puleii floa C. 12, 7, 1. puleium ad olivas condiendas P. N. 22, 1. Non modo in MS. Syll. et noſtris ita ſcribitur: ſed etiam in Ciccone, Martiali, aliis, ita ſcribi docet Rhodius Lex. Scribo. Geſner.

Pulex irrepens dente laceſſat ocima C. 10, 321. pulicibus inſeſtantur gallinae C. 8, 5, 3. ut proſligentur P. 1, 35, 8.

Pulicoſae cani remedia C. 7, 13, 2. Pullaria, morbus pullorum equinorum Veg. 3, 25, 1.

Pullaſtrae V. 3, 9, 9. no.

Pullatio, pullorum educatio C. 8, 5, 9.

Pullities tenerrima, pulli C. 8, 14, 11. in alveari nata C. 9, 11. confirmata C. 8, 9, 4.

Pullula terra C. 2, 2, 19. not.

Pullulaſcit vitis h. e. inveneſcit C. 4, 21, 3. ſed ibi Edd. pr. pulleſcit ut apud Col. bis. repulleſcit eſt.

Pullulant hilarius vineae C. 4, 27, 1. frumentum pullulat C. 2, 13, 8.

Pullus ſaſinus (gr. πῶλος) V. 2, 8, 2. pulli equini C. 6, 29. P. Mar. 13, 7. gallinaei et pavonini C. 8, 5, 7 et 12. P. 1, 28, 5. glirium V. 3, 14, 1. apum C. 9, 13, 9 et 10 — arborum, qui naſcuntur abs terra Ca. 51, 1. 133, 1. h. e. teneſi ſarculi, ſtolones, quos Plinius 17, 10. pullulos vocat. Hinc pullulari et pullulaſcere. SCHOETTO. Quin

Pullus, a, um, videtur hanc ipſam ſignificationem habere. certe pulla terra tenerrima Ca. 151, 2. vid. not. pullum ſolum Campanis putre (i. e.

solutum, tenerum et ipsum) C. 2, 40, 48. add. 3, 44, 6. Sed — pulla etiam nigra C. 4 pr. 24. pullae lanæ C. 7, 2, 4. pulla superior pars tergoris in leporibus V. 3, 42, 5.

Pulmentarium familiae Ca. 58. pulmentaria condiuntur satureia C. 41, 3, 57.

Pulmonacea herba Veg. 4, 42, 2.

Pulmonaria ovis et sus ut curentur C. 7, 5, 14. ne flant pulmonariae sues C. 7, 40, 7.

Pulmonia exulcerationi ut occurratur C. 6, 44, 1.

Pulmoneulus Veg. 3, 56. in pede: sed in dorso 3, 61. ulcus pulmonis in-ator, graece πνεύμων. cf. not. p. 66 et 69. Solinus c. 49. camelia Bactrianis in laude hoc tribuit, Hi nunquam pedes atterunt, sunt enim illis reciproci quibusdam pulmunculis vestigia carnulenta rel. quem locum ponemat Gesner.

Pulpa Ca. 83. Idem pulpamentum in Terentiano illo: Tute lepus es et pulpamentum quaeris. Vbi expressit graecum proverbium παύρονος πρῶτον ἰνὶ θυμῷ apud Suidam et Paroemiographos.

Pals Punica ut fiat Ca. 85.

Pultarium infundibuli inversi figura P. lun. 7, 2. quidam, pulmentarium: ollam vocat C. 9, 45, 5.

in Pultarios condi uvas C. 42, 43, 7. intell. forte urceos: sunt certe vasa oblongo, laxè recipientia uvam Gesner pultarium novum Apicius 9, 8, 7, 42, 3, 45.

Pultieula e frumento C. 8, 44, 44.

Pulveratio novellae vineae P. Mar. 7, 4. rustici vocant occasionem C. 44, 2, 60. pulverationes vitium C. 4, 28, 4. not. C. Arb. 12, 4. not.

Pulverare vites P. Iul. 4. vineas C. 44, 2, 60.

Pulvinuli C. Arb. 40, 4 et 30.

Pulvini sunt e terra, ad violaria obruenda V. 4, 35, 4. ad lineam excitati P. F. 24, 6 et 43. — pulvinis testaceis fibulantur iuncturae parietum C. 4, 6, 43. — pulvinus in torculo oleario Ca. 43, 4. pulvinus in lecto Ca. 44, 5. Addendo post Palladium. De notione Terrasse vide ad V. 4, 35.

Pulvis palearum P. 4, 3, 44. Sed — pulvis quadrigarius medicamentum Veg. 2, 28, 49. 6, 8, 4.

Pumex pumices unguis a similitudine videntur dicto ossa quibus ea adnata est, fistuloso et poroso Veg. 6, 4, 2. Gesner.

Pumicea impressa P. 4, 43, 2. videtur pulverem Puteolanum dicere, de quo Ferber Epist. Italic. p. 478. versionis gallicae. Pumex Cissynocus in mole asinaria πέτρας Νεωπόλεως ἔν-χοντων βάρας est in Analectis Brunck. T. III. p. 240. no. 420.

Pumiles aves C. 8, 2, 44. not. ubi vulgo pumiliones.

Punicana coagmenta Ca. 48, 9. Punicanae fenestrae V. 3, 7, 3. viles optior, ut lecti punici op. Cic. Mur. 36. Gesner.

Punica arbor C. 40, 243. eius insitio P. int. 73. Punica mala, ead. granata Ca. 7, 3. C. 42, 41, 2. Eius mali satio et cultura P. Mar. 40. int. acidiora ut emendentur C. 5, 40, 45. it. Arb. 23, 4. ne in arbore rumpantur C. 5, 40, 16. et Arb. 23, 2. ut servantur V. 4, 59, 3. C. 42, 44. P. Mar. 40, 7. De forma, generibus et nominibus dixi ad Palladii 4, 40, 40 seq. et in Addendis; antea etiam ad Nicandri Alexiph. p. 238. Tria summa genera Dioscorides aliique statuunt, acida, vinosa, et genus medii saporis. Apyrenum, quod arillo duro in grano latente caret, acido et vinoso generi commune est. Vinosa

granata a vitium generibus Etrusci hodie *Faiati* et *Schiai* medii saporis genera *Muzzi* cognominant teste Matthiolo ad Diosc. T. I. p. 205. *Muzum* malum nominat Criscentius V. 13. Vinosa nominat Philostr. Epist. X. τὰς ἀπυρόνους ῥόας ἐπυθεῖαι κηρύουσιν οἰνοχοοῦσας νάμα πότμος ὥστερ τῶν βετρώων οἱ εὐπράτορες. Fabulam de punica ex sanguine fratrum Polynicis et Eteoclis enata vel potius ab Erinnye plantata in tumultu fratrum obiter tangit Philostratus Leon. II. 30. — Punica pulsa Ca. 85. Punicum cicer C. 9, 1, 18. 2, 10, 20. lutum C. 9, 7, 4. 11, 3, 54. quae eadem impensa Punica P. 1, 13, 2. allium, ἀρροστέροδον, ulpicum C. 11, 3, 20. rosae C. 9, 4, 4. — punica Veg. 6, 8, 3. cera opinor, ut 4, 14, 2. 4, 23, 1. — Punicae, piscis genus C. 8, 16, 8. not.

Pupia regio V. 1, 9, 5. C. 1, 4, 2.

M. Pupius Piso V. 3, 13, 4.

Purgamenta et paleae P. 1, 35, 1. chortis C. 2, 15, 6. salsamentorum C. 8, 17, 12.

Purgata grauis pira P. F. 25, 9. — purgatis lapidibus h. e. eiectis P. F. 6. Sic purgaodi vermes clavo aeneo P. Mar. 10, 4. ulcus Veg. 3, 57, 2. 3, 60, 2. purganda sunt sordibus P. Apr. 8, 7.

Puritatem sunit vioum P. O. 14, 12.

Puriter componere Ca. 76, 1. transuodere Ca. 112, 2.

Purpureae vites C. 3, 2, 1. pira C. 5, 10, 18. pruna C. 12, 10, 5. purpureo radiat vultu Phoebe C. 10, 289. purpureum ver C. 10, 256. h. e. splendidum, pulchrum. vid. Corall. ad Alhuv. 2, 62. Barth. 21, 2. Maius obs. sac. 2. p. 8. SCHIETTO.

Purpurat frondes auro C. 10, 101.

Pusca fere semper Vegetius pro Posca ubi vid.

Pusillos pueros Ca. 157, 10. pusilla arbor C. 5, 11, 7.

Pustulae (MS. pustellae) Veg. 5, 81, 3.

Pusula C. 7, 5, 16. not.

Pusulosa pecus C. 7, 5, 17.

Putatio arborum utilis P. N. 4, 2 et 7, 12. quando et quomodo facienda Ca. 32. C. 4, 9. Arb. 10. P. F. 12 et 13. autumnalis P. N. 4, 1. qualibus ferramentis perageoda C. 4, 24, 24 et 22.

Putatoris officium C. 4, 24, 11. putator produlus arbutis C. 10, 228.

Putatoriae faleae P. 1, 13, 1.

Putealis fons C. 11, 3, 8.

Puteosa aqua C. 12, 26, 1.

Puter palus V. 1, 8, 4. vid. Putris.

Putescit olea longiore situ Ca. 3, 4. putescere solent semina V. 1, 34, 1.

Putei ubi et quomodo fodiendi P. Aug. 9, 1. perennitatis fidem ut habeant C. 11, 3, 8. puteis condita grana V. 1, 57, 2. puteorum rimae ut sarciantur P. 1, 17, 3.

Putida ulcera Ca. 157, 3.

Puto, putare, Ca. 39, 1. et lavare. laeam V. 2, 2, 18. — rationes Ca. 2, 5, 5, 3. — putare arborem latius, strictius P. 1, 6, 4. — putabuntur pro binis h. e. munerabuntur.

Putorem adimere Ca. 157, 3. putor et putredo Veg. 3, 14, 2.

Putrefacit humor deposita semina C. 3, 12, 1. sata putrescent P. F. 10, 3. P. S. 9. ut putrescant semina P. 1, 33, 1.

ne Putrescat malus P. F. 25, 15. Sed putrescit terra, h. e. dissolutis per frigora, pluvias, solem, glebis, tenera fit ac mollis C. 2, 11, 3. 3, 11, 7. 11, 2, 61. 11, 3, 56. Ex eadem significatione

Putris. putre solum C. 2, 2, 4, 2, 44, 18, 5, 9, 7, 5, 10, 2. P. 4, 5, 4. putres arenae C. 4 pr. 24. sardina putris C. 8, 17, 12. i. e. *sale exesa*. Sic siluro putri *Iuvenalis Satyra* 14. Putus h. e. *purus*. puto sole exorto V. 2, 2, 10. *add. Viet. ad V.* 2, 2, 18. Pictes gallinaeus C. 8, 2, 5. Pyrois rutilus C. 10, 290. Pyrum *vid.* Pirum. Pythagoras Samius negat principium mundi V. 2, 4, 3. eius sagacitas C. 4 pr. 32. Pythagorea brassica *ad Ca.* 157 pr.

Q

Quadrantal *ad Ca.* 10, 4. Quad *pro* quoad *ad V.* 4, 4, 2. Quadragenarium dolium Ca. 105, 4. Quadrageus uctonos sextarios C. 2, 20, 6. quadrageae et singulae urnae Ca. 148, 4. Quadrantis nota — *vid. ad Ca.* 18, 1. quadrans pondo C. 12, 20, 5. iugeri C. 5, 4, 10. medesaminis C. 12, 20, 7, 6, 30, 9. Quadrantalia V. capiens ahenum Ca. 10, 4. quadrantalia X Ca. 57, 2. *Est autem* quadrantal congius. Quadraria vasa Ca. 18, 1 et 3. *vide* quadrina. Quadrati agri mensura C. 5, 2, 4. boves C. 6, 4, 3. oves C. 7, 2, 3. Quadridentès rastro Ca. 10, 3, 44, 4. Quadrifidas ridicas C. 4, 33, 4. Quadrigae perniciosissimae C. 3, 8, 5. Quadrigarius eques V. 2, 7, 15. pulvis Veg. 2, 28, 19, 6, 8, 4. *describitur* 6, 43. Quadrimum agentes sues C. 7, 8, 2. ultra quadrimum senescit C. 9, 4, 7.

Quadrini boves V. 4, 20, 4. quadrina vitis C. 4, 16, 4. R. F. 45, 3. ad quadrimos usque, ad quadrimum P. F. 26, 4.

Quadrina vasa Ca. 18, 1 et 3. in Quadrum dolantur perticae C. 8, 3, 7.

Quadrupes a serpente moria ut curetur Ca. 102. quadrupedes idonei V. 4, 20, 4. quadrupedum genera duo C. 6 pr. 6. quadrupedia maiora C. 11, 2, 44 et 33. P. Mar. 13, 9.

Quaerere rem mercaturis Ca. pr. 4. quaerat villa fundum Ca. 3, 1. h. e. *desideret: ita et V.* 3, 13, 4. quaerit vinum in calice aquum V. 4, 8, 7. sedem anser C. 8, 44, 5. terra succum V. 4, 13, 4. vasa quae cultura quaerit V. 4, 13, 7. quaerit fructus aera ib. quaerunt limites iudicem litibus V. 4, 15. quaerit gravior plaga medicum V. 4, 55, 3. — Quesito *pro* quaerito C. Arb. 26, 8. Quaestuosus ager Ca. 4, 6.

Quala mundissima C. 7, 3, 8 *not.* Qualitas cuiusque rei consideranda est C. 44, 4, 8. caeli C. 3, 4, 6. aëris C. 4, 29, 5. terrae C. 3, 14, 4. qualitate et colore fallunt terrae C. 4 pr. 24. qualitates agrorum C. 2, 2, 17. mistae inter se vicibus et alternatae C. 2, 2, 2.

Qualiter aedificanda villa C. 4, 4, 6. gallinae tuendae C. 8, 2, 6.

Qualitercunque obruatur C. 7, 10, 2.

Qualus vino liquando C. 9, 15, 12. pertusus Ca. 52, 4. qualo desuper muniendi surculi P. Mar. 10, 16. quala satraia C. 14, 5. mundissima C. 7, 3, 9. *not.*

Quam diu oleum conficitur, h. e. *tantisaper dum* C. 42, 50, 13. Veg. 5, 2, 6. — quam pluribus signis P. Lun. 7, 4. quam optimum acetum C. 12, 46, 4. — quam optime poteris Ca.

28, 2. — duplicia quam C. 4, 8, 8.
— non aliter quam si C. 4, 22. —
Quam plurimum — tam citissime Ca.
157, 8. quam citissime — tam ma-
xime Ca. 64, 2. quam diutissime —
tam deterrimum *ibid.* quam paucis-
simos — tam optimi V. 2, 9, 12.

Quamvis humanus homo h. e. hu-
manissimus V. 2, 5, 1. quamvis mun-
dissimae tabulae C. 7, 8, 4.

Quatido et quoniam confunduntur a
librariis V. 2, 4, 21.

Quandoque, quandocunque C. 2,
4, 5. it. 2, 10, 16 4, 24, 1. 7, 4, 7.
Sic quotiesque, de quo s. l.

Quanto saepius — tanto liquidius
C. 12, 50, 11. quanto foecundior
est, (om. tanto) celerius senescit
C. 7, 9, 3. quanto cuiusque C. 1. Praef.
24. not.

Quanta pro quot P. Mar. 9, 11.
quantum plurimum C. 12, 21, 6.
quantum (*int.* opus est) ut C. 2, 11,
4.

Quantalibet saevitia C. 8, 17, 11.

Quartanaria tabula P. Jan. 11.

Quartarius sulfuris Ca. 95, 4. mel-
lis C. 12, 5, 1. ad Ca. 104. not.

cum Quarto quando responderint
frumenta C. 3, 2, 3. quartae tres C.
5, 4, 11. quarta decima pars C. 5, 2,
9. quarto decimo Kal. Dec. C. 11, 2,
88.

Quasi ervum mica salis Ca. 156, 3.

Quassaturae Veg. 1, 28, 5.

Quassari mola fortiore h. e. frangi
P. N. 17, 2. P. D. 2.

Quatenus pro quia C. 4, 32, 4.
apud Vegetium *fore* scribitur quatinus.
— pro ut, *ivz* Veg. 1, 4, 6. 1, 22,
5. 3, 13, 7. 3, 14, 2. 4, 1, 1.

Quaternarii scrobes C. 11, 2, 28.

Quattuor semper scribitur in MS.
Lugd. Palladio et Edd. pr. Catonis
et Varronis.

Quatus pro cyatibus P. 1, 27, 1.

Apr. 1, 2. d. Oct. 14, 5. *q. ita* qui-
lon, cylon, colocynthia, κολώνθια.
quima, cyma, squibala, σκυβαλα.
iusquiamus, hyoscyamus, squilla,
scylla. Gesner.

Que prius quam poscit ratio positum
in illo C. 6, 29, 1. si neque conspectu
novaeque rei auditu, *pro* neque consp-
ectu novae rei audituque *rel.*

Quercetum vide Querquetum.

Quercus quae folia non amittit,
semper foliata V. 1, 7, 6. eius satio
et caesio C. 4, 33, 5. invisa oleae C.
Arb. 17, 3. ad quae utilis P. N. 15,
2. — Querci cineres P. Msr. 7, 4.
palos P. Mar. 8, 2. *Sed MS. Erf.*
quercua, et priore loco dedi querneum.

Querimonias mitigare C. 1 pr. 1.

Quernei frutices C. 7, 6, 1. quer-
neam frondem caedere C. 5, 8. quer-
neae frondes C. 6, 3, 7. quernea
folia C. 6, 3, 7. *Vide in Quercus.*

Querquedulae aves V. 3, 3, 3. 3,
11, 4. C. 8, 15, 1.

Querquetum V. 1, 16, 6. ex *Cod.*
Pol. ubi erat quercetum.

Qui pro cy vid. Quatus. Qui vid.
Quis.

Quieta bacca, quae aliquandiu in
tabulato iacuit. C. 1, 50, 19.

Quincunx iugeri C. 5, 4, 11.
schoeni C. 12, 18, 1. in quincuncem
disposita C. 3, 13, 4. vinearum me-
tatio C. 3, 15, 1. *Gallis en echiquier*
tiers point.

Quini, quina pariunt nra C. 8, 14,
5. quinum pedum C. 4, 30, 5.

Quinquagenarius grex V. 2, 10,
11. urna Ca. 10, 2. dolium Ca. 69,
2. 112, 3. h. e. L. congiurum s. qua-
drantalium.

Quinquatrus *festus Minervae dies*
mem Martio C. 11, 2, 27. 11, 3,
53.

Quinque et quinquaginta C. 12,
23, 2.

Quinquelibrale pondus C. 3, 15, 3.
 Quinquemestres pulli V. 2, 7, 11.
 Quinquennis aries C. 7, 3. 6. caper
 C. 7, 6, 3. vinea C. 4, 21, 1.

Quinquies quiuque numerare Ca.
 156, 2. quinquies et vices duceni C.
 5, 3, 2.

Quintius Cincinnatus C. 1 pr. 13.

Quinto decimo Kal. Dec. C. 11, 2,
 88. quinto et xxx die C. 8, 11, 15.
 quinta decima luna C. 8, 5, 9.

Quis *relat.* pro qui Ca. 145, 1. *con-*
tra, quem qui esset animadvertere
 non potuisse V. 1, 69, 2. quid aliud
 ἄλλο τι V. 3, 13. 1. quid pro quod
 vel aliquod V. 3, 7, 3. quid ita C.
 1 pr. 3. quod fieri oportere C. 2, 12,
 2. quod genus i. e. cuius generis Ca.
 42, 1. fiscellis, aut alia re, quod alli-
 gant V. 2, 2, 14. Quod tamen si pro
 quod si C. 6, 27, 11. *add.* V. 1, 18,
 3. quod ubi V. 1, 15. quod ne C. 5,
 41, 13. *Huc enim referimus, quia*
est fere relativum, q. d. quā in re si
etc. unde neque ab initio orationis vel
argumenti ponitur. Quois rei ergo
 Ca. 141, 2. quo *Dativo casu* V. 2, 1,
 21. de quo pro de illo Ca. 154. *Vict.*
 qua sub latent herba V. 1, 48, 3. quo
 (om. magis) temperandum iis V. 3,
 10, 5. quo minus C. 3, 8, 5. pro de
 quo C. Arb. 5, 4. amicum quiddam
 et dulce C. 12, 2, 4. — suum quid-
 quid genus Ca. 48, 1. — quidquid
 putridi aut parentis inventum fuerit
 P. F. 18, 1. — tertio quoque aut
 quarto die C. 12, 48, 4. cuiusque
 disciplinae C. 3, 21, 2. sexta qua-
 que olivitate C. 12, 50, 15. — quid-
 vis anni pro quovis anni tempore Ca.
 47, 1 et 2. *Apud Cicer. Or. 2, 67.*
ex Catone refert dictum Publicii I.
Caesar: P. Memmii cuius temporis
hominem esse: ubi Cod. Gadianus
habet quidvis: unde corrigo: quidvis
temporis. quod genus vis Ca. 52, 2.

Quo pro quod V. 1, 31, 3. — pro
 in quae Ca. 10, 4. *Sic fossas, quo*
aqua delabatur V. 1, 29, 2. — quo-
 quoversus septem pedum C. 8, 3, 2.
 11, 2, 28. *sic etiam* C. Arb. 4, 3 et
 27, 2. *in quibus omnibus locis exclusa*
videtur altitudo. quoquoversum P.
 X. Ca. 15, 1.

Quoad eius poteris Ca. 32, 1.
 quoad eliciatur sanguis C. 6, 31, 2.

Quod enim ἀπὸ τοῦ Scal. ad V. 1,
 43, 4 et 1, 55, 2. *vid.* ut enim. —
 mihi videtur, quod nulla provincia
 est P. F. 10, 1. *Sed vid. not. opi-*
nantes quod tangatur P. F. 21, 5.
 affirmat quod pariat P. Apr. 3, 5.

Quoium pro cuium Ca. 139.

Quom pro cum vel correptum adeo
 ex quoniam saepe in *Codd. Cot. Farr.*
et Col. occurrit. Ex vetere quo factum
 quom deinde cum i. e. quo tempore.
 Inde quondam, quod in *Codd.* est
 condam i. e. aliquo tempore.

Quoniam cum quamquam et quom
 librorum culpa saepe permutatur.

Quoque etiam P. O. 11, 5.

Quoquere pro coquere in *compos.*
aliquoties Pall. Leidensis, e. g. Sept.
 16.

Quoquoversus *vid. sub Quo.*

Quot mensibus pro singulis mensi-
 bus Ca. 43, 2. quotquot mensibus V.
 3, 7, 5.

Quotiesque pro quotiescunque libri
 optimi C. 6, 17, 8.

R.

R. Ράβδον, virgulae ignitae unus
 in *pictura encaustica ad Farr. p. 587.*
Aldo locum Clearchi Solensis apud
Athenaeum 15. p. 687. ubi irridetur
iactantia Parrhasii pictoris: καὶ τὸ
λεγόμενον ἑλισσέσθαι ἐκ ῥάβδων ἐκ
τινῶν ποτηρίων ἐκχύσαι: ubi Casaubo-
nus ῥάβδων τινῶν ἐκ τε κανοτήριων

corrigebat, satis bene; παρθία tamen interpretari non auit. Illic in inscriptione Parrhasii rescribent facetus aliquis παρθόδοτος ἀνὴρ, cum ille ἀρθόδοτος posuisset.

Rabies ex inani amore C. 6, 35, 4.

Rabiosus equus Veg. 3, 5.

Rabucula vitis Col. 3, 2, 27. ubi vulgo sticula legitur.

Racemarii pampini C. 3, 48. 4. not. pampinus racemarius.

Racemarii licebit *metaph.* V. 3, 9, 4.

Radiata rota V. 3, 5, 45.

Radicata planta P. F. 40, 4 et 48, 4. *ut.* 49, 2. vitis P. F. 40, 3. sarmentum P. F. 40, 7. cauna P. Oct. 14, 44, 47, 2. not.

Radicatus conciditur rosa serenda V. 4, 35, 4. eximere C. 4, 33, 4. interire C. 6, 3, 4.

Radicor. radicanter facile C. 4, 2, 2. — de bubus radicanter *lemma* MS. Corb. Veg. 4, 3, 42. h. e. radice consiliginis curandis.

Radiculae aestivae C. 44, 2, 49, 4, 8, 4.

Radiolus ut conditur C. 42, 47, 2. eadem oliva quae Cercitis. Ipsa et

Radius, olea C. Arb. 47, 3, 5, 8, 4. not. maior Ca. 6, 4. not.

Radix Syriaca C. 44, 3, 46 et 59. not. diversa est radix Syriaca, Χρώμα dictum vulgo ap. Theophr. de Odoribus p. 447. unguenta enim colorari ait τῷ χρώματι καλούμεν. τοῦτο δ' ἔστι ρίζαν ὃ ὄχρουσιν ἐκ Συρίας. An voluit radicem cubiae intelligi?

Nimirum radix κατ' ἐξοχὴν nostris est raphanus, ut C. 44, 3, 48. P. 4, 35, 5. Jan. 44, 3. Mai. 5, Jul. 2, 4. Aug. 5, 4. Veget. 2, 46, 3 et 5, 5, 24, 3. Nobis Rettich. *Dioscorides in Nobis* 2. c. 437. ῥαφανίδα ait a Romanis vocari radicem nostratam. Syriaca igitur a vulgari diversa! —

Generali intellectu, radices aliter ab aliis diffunduntur V. 4, 37, 5. in arboribus uti capiant (*sarcoti*) Ca. 433, 3. ne implicentur in vitibus C. 3, 45, 3. — e radicibus trinis sunt, quae scribit V. 4, 44, 44.

Rado. radatur area C. 2, 20, 4. not. terra P. lun. 4.

Radula ferrea curvata C. 42, 48, 5.

Rafanus pro raph. Veg. 2, 47, 2.

Ragadio simile vulnus Veg. 3, 54. rhagadia apud Celsum 7, 48. ani vitium est, ubi pluribus locis cutis exciditur. Cognatae rhagades, fissurae a ῥήγνυμι. Gesner.

Ragulae an regulae in armis equorum Veg. 6, 4, 4. *ut.* 6, 2, 2. *Platnerus V. C. confert locum Ruffi Ephesii, apud quem ῥάγες sint κορυφαὶ ὀστέων. Addit Pollucem* 2, 446: *Videntur igitur ragulae esse capita ossium humeri. Gesner. sed vide not. p. 405.*

Ramenta a scobe diversa C. 4, 29, 46. C. Arb. 8, 4. vid. Scobis.

Ramex, ramus, pertica transversa C. 9, 4, 3. sed ibi *Codd.* amites. *Vide ad P.* 2, 22. — tumor ex sanguine Veg. 4, 9, 3. *lit. f. Vide ad Col.* 6, 42, 2.

Ramicosus *vide in* Vomicosus.

Ramus. ramos omnium generum in hortis disponere C. 5, 40, 24. C. Arb. 25, 2. rami cum foliis ut serventur Ca. 404.

Rana lurida V. 4, 2, 26. i. e. bufo cocta cani obicienda V. 2, 9, 6. e ranis medicina ad scabiem Veg. 5, 70, 5. — ranæ apud veterinarios vitiosa incrementa linguae C. 6, 8, 4. Veg. 3, 3, 42. ὑπογλωττίος βάρραχος Aetio II. libr. 4, 39. Hippocrati de Morbis II, p. 474. ὑπογλωττίς abscessus sub lingua Celso 7, 42.

Rancor anni praeteriti in vasis

oleariis P. O. 40, 2. rancore veteri P. 4, 20, 2.

Ranulae, vitiosa incrementa linguae Veg. 4, 5. soleae ranulaeque Veg. 2, 28, 31. 3, 58, 4. *graece βάρραχος pars ungulae. not.*

Rapa V. Rapam.

Rapaces dentes, qui alias incisores Veg. 6, 4, 4.

Raphani satio et cultura C. 41, 3, 47 et 59. P. Aug. 5. vitibus inimicus P. Aug. 5, 3. *vid. not. Raphanis (ῥαπάνων) abstinere Romanos per mensem Aprilem ex lege monet Ioannes Laurentius Lydus παρὶ μηνῶν p. 92. Cf. ad Pall. 2, 14, 4. 44, 41, 4. et in Radix. Hodieque Etrusci Radice vocant, Galli Raifort, nostrates Retlich. ῥαφανῶν ἀπανῶν in coena regis Persarum mentionem facit Polyaeus 4, 3, 32.*

Rapicii coles Ca. 35, 2. Ca. 434, 4. *ut betacei se. eandes, seu asparagi. Ap. Dioscor. 2, 134 ὁ ἐκ τῆς γογγύλης (rapi) ἀπαράγωγος βιβρώσκειται ἐντός. Ex loco Plinii ad Cato. p. 94. posito patet, rapiclos esse in rapis, quae in brassica nont cymae, igitur turiones rapi in seminalem scopum enitentis.*

Rapins, Cat. 5, 8. 35, 2. *not. C. 41, 2, 71.*

Rapistri olus C. 9, 4, 5.

Raptor ferus C. 7, 42, 9.

Rapum (Rapa, ae) in napum transit et contra Col. 2, 10, 23. P. Iul. 2, 2. rapae nappique semina C. 41, 3, 46. eius satio et cultus C. 44, 3, 59. P. Iul. 2, 4. C. 2, 40, 22. rapa ut aerventur V. 4, 59, 4. ut eondiantur C. 42, 54. P. Dec. 5. ius rapia con-diendis C. 42, 55, 2. γογγυλῶν ἀπανῶν ἐν αἰνῇ in coena regis Persarum meminit Polyaeus 4, 3, 32.

Rare sala C. 2, 9, 5. rarius tenui

vimine contextus saccus C. 9, 45, 42.

Rarenter dare Cat. 403.

Raripilum pecus C. 4 pr. 26.

Raritudine mediocri terra C. Arb. 3, 7.

Rasis, genus crudae picis C. 42, 20, 6. *not. Italis hodieque rasa dicitur resina arborum. In Vegetio 4, 13, 3. picem liquidam glossa marg. Cod. Goth. interpretatur rasa liquida.*

Rastellis eraditur stipula de pratis V. 4, 49, 4. ligneis C. 2, 43, 6.

Rastri quadridentes Cat. 10, 3. 44, 4. inter ferramenta; sed priore loco furculas nominant Edd. primae. ligui C. 2, 44, 4.

Rasura deducitur C. 4, 29, 3. rasurae eboris Veg. 4, 40, 6. 6, 8, 8.

Rationabiliter erat antea Veg. 2, 3.

Rationales sumus mente Veg. 2, 44, 4.

Rationes putare, argentariam, frumentariam Cat. 2, 5. quo minus onerentur C. 42, 3, 6. ubi ratio cum orco habetur V. 4, 4, 3. rationem cum orco ponere C. 4, 3, 2. ratio accipitur pecoris nati aut amissi C. 44, 2, 44. rationem parem facere cum forensibus negotiis C. 42 pr. 8. *ita fere Veg. 3 pr. 3. rationes con-fingere C. 4, 8, 4. pro ratione i. e. portione Cat. 77 et 93. not. ratione voluptatis scil. habita i. e. propter voluptatem P. Praef. 4. — rationalis musicae studiosus C. 4 pr. 3.*

Ratiocinator diligens C. 3, 3, 7.

Ratiocinium iugeri expeditissimum C. 5, 4, 43. aliter ordinabitur C. 5, 2, 6.

Ravea combusta adv. tussim in MS. Veg. 5, 67, 4. N. L.

Ravennatis soli ager uliginosus P. Ian. 13, 7. Ravennate agro C. 3, 43, 9.

Ravidi oculi C. 8, 2, 9.

Ravis oculis arietes laudantur V.

2, 2, 4. canes V. 2, 9, 3. *not.*

Reate ad viam salariam fuit V. 3, 4, 6. ad lacum Velinum, vicinum Interamnis V. 3, 2, 3.

in Reatino arundines V. 4, 7, 7. equarias magnas habuit Varro 2 pr. 6. cochleae V. 3, 44, 4.

Reatinorum ratio in vineis V. 4, 8, 6. in aggeribus V. 4, 44, 3. Reatini asini nobiles V. 2, 4, 44. in Reatiis montibus aestivant oves V. 2, 2, 9.

Recens fretum C. 8, 47, 4. recentes castuli V. 3, 42, 4. tonsas recentes V. 2, 44, 7. recentissimi rigoris aqua C. 9, 44, 7.

Recensere vestem et instrumentum C. 44, 4, 24. pecus et familiam C. 4, 8, 20.

Receptacula olei P. 4, 20, 2. Oct. 40, 2. avium C. 8, 45, 4. aquatilium animalium C. 8, 4, 3.

Receptui canitur signo pastorali C. 6, 23, 2.

Recessus profluus, aestus maris C. 8, 47, 9.

Recidere mella P. Iun. 7, 2. mala Cydonia in brevissimas particulas P. O. 20, 4.

Recidit in cassum omnis impensa C. 4, 3, 5.

Reciperare se quiete V. 4, 43, 4. recuperantur et restituantur in antiquam soliditatem Vitruv. 2, 9.

Recipere dena millia ex melle V. 3, 46, 14. ut in os libenter recipiantur V. 4, 66. recipit condituram qualemque C. 42, 47, 5. non recipit oleum saporem salis C. 42, 50, 42. recipit urbs violas V. 4, 46, 3. — difficulter recipiunt se castrati. — recipitur domino pascere, excipitur Ca. 449, 2. usioni domini *ibid.*

Reciprocans fluctus alternis aestibus P. N. 45, 3.

Reciprocè fluunt piscinae V. 3, 47, 9.

Recisa raps in partes minutas P. D. 5.

Recludere includere, concludere P. Mart. 40, 33. Febr. 26, 4. *not. pag.* 402.

Reclusa ferro, aperta C. 6, 42, 5. 6, 38, 2.

Recogitans C. 4 pr. 43. Plaut. Captiv. Prol. 51. *ibique Gronov.*

Recognitio frequens C. 44, 4, 24.

Recognoscere numerum gregis C. 8, 44, 2. capitum C. 8, 4, 3. mancipia et vestem eorum C. 4, 8, 46. instrumentum rusticum C. 44, 4, 20. recognoscitur grex, numerusque censetur C. 6, 23, 3.

Recolligere C. 8, 5, 4.

Recompones fracturam Veg. 3, 47, 3.

Reconciliatae apes, V. 3, 46, 39. i. e. recuperatae. Ita *ibidem* conciliatae est in Edd. pr. Plaut. Captiv. Prol. 33. *reconciliare ut facilius posset domum, i. e. recuperare.*

Recondere cado picato C. 42, 5, 43. rectis C. 42 pr. 2. recondis in sextariis L cochlearia vi P. O. 44, 8. ut *xpōntus de fermento in sacris.* Gesner.

Recrastinari C. 2, 24, 4.

Recreatur caesa castanea C. 4, 33, 4. i. e. *repullulat.* psbula recreat 6, 23, 2.

Rectrix membrorum C. 3, 40, 9.

Rectus venter C. 6, 20. *not.*

Recurvato capite C. 3, 48, 4.

Redaetus pro reditu. vi. no. ad P. 4, 49, 2. Iun. 7, 4.

Redditus pro reditu saepe Codices praeferrunt.

Reddere firmum C. 2, 45, 4. — reddam tibi tertium actum, ut promisi, dicam V. 3, 47, 4. reddemus unumquodque suo mense P. 4, 39,

2. — reddunt vinum pulcherrimum
Amineae P. F. 9, 4. reddit pratum
in pabulo non minus quam in foeno
C. 2, 17, 2. *vid.* Redditus.

Redemptor Cat. 137.

Redeo. redire ad libros Silyllinos
V. 1, 1, 3. redit in plagam materia,
subducto cuneolo P. F. 17, 3. —
possentne fructus pro impensa et la-
bore redire V. 1, 2, 8. redit semen
cum decimo V. 1, 44, 1. — Rediet
pro redibit MSS. P. lun. 7, 9.

Redica pro radica MS. P. N. 15, 2.

Redigere semen e farragine, *recol-
ligere* P. S. 8, 2. ut redigantur se-
mina maiora. P. lul. 2, 3. v. Redac-
tus. Redigere pecus i. e. in stabula
reducere Ovidio *Fastor.* IV, 765.

Redimitur floribus hortus C. 10,
286.

Redintegravit iucunditas V. 2, 2,
11. redintegrantes V. 2, 2, 40. ut
redintegrantur columbae fastidientes
V. 3, 7, 6.

Reducit hiberuatum furcillas V. 1,
8, 6. reducere in summum saecum
C. 12, 19, 4.

Reducleratur cutis C. 7, 5, 8.

Reduvii vel redivii sunt in *Codet.*
pro ricinis C. 6, 2, 6. et 7, 13, 1.
not.

Refectionem desiderant ferramenta
C. 12, 3, 9.

Refert quæstum uberem C. 8, 8,
9. — generibus coloribus C. 7, 2, 3.
refert, ut C. 3, 9, 7. *add.* V. 1, 7,
5, 1, 8, 1. — referre ad fructum,
rationem eius habere V. 1, 40, 6.

Reficere impensam V. 1, 2, 8.

Reformidat biennio planta deposita
C. 4, 33, 4. 4, 9, 1. 4, 21, 15 *no-
stri stoelen*, cum plantae translatæ
vel vulneratæ aliquo tempore non
coalescant, neque incrementa capiunt.
conf. C. 4, 11, 1. Gesner. *vide ad C.*
3, 11, 20. *not.*

Refossæ radices C. 3, 11, 4.

Refovere velut pabulo (*stercoris*)
absuntas vires Col. 2, 14, 3. refo-
veatur stercoratione terra C. 2, 4, 7.
parvo humore P. Mart. 10, 19.

Refractus tofus C. 4, 33, 1.

Refrigeratio auræ C. 11, 1, 16.
— et requies Veg. 5, 56, 1. *de inter-
vallo morbi. vid.* Refrigerero.

Refrigerato aëre vespertino V. 2,
2, 11.

Refrigero. refrigerare frumenta
post trituram P. 1, 36, 2. — refri-
geraverunt uvæ intravit. C. 12, 43,
3. — refrigeratur vitis, *recreatur* P.
F. 13, 2. C. 5, 6, 27 *vid.* Refrige-
ratio.

Refrigescit ager C. 2, 16, 2. —
Refrigit erat Veg. 4, 12, 1. *pro re-
frigit.*

Refringitur glaeba in vineis C. 11,
2, 60.

Refulserit aestas P. Mart. 10, 14.

Refundere vinum lagoenis, *diffun-
dere* P. O. 14, 18.

Refusa egesta humus C. 4, 4, 3.
not. vide etiam regestus.

Regelare subtilis a solo ventus potest
granaria V. 1, 57, 3. *not.* regelari
ortu solis C. 1, 5, 8. — regelare si-
nuntur vites C. 11, 2, 7.

Regerere radices in summum C. 3,
11, 4. — quoad regerunt duas partes
V. 1, 64, 2. *not.*

Regesta humus C. 11, 3, 5. rege-
stum *subst.* C. 3, 13, 8.

Regionum sua sunt propria monera
C. 2, 12, 3. qualitas mutatur C. 1,
1, 5. regionibus Ciliciæ Syriaeque C.
2, 10, 18.

Regius morbus Veg. 5, 48, 1.
regia olea C. 3, 8, 3. 12, 47, 2 et
7. pira C. 5, 10, 18. 12, 10, 4.

Regnator aquarum C. 10, 200.

Regni nulla societas C. 9, 9, 1.

Regula mechanica C. 3, 13, 11.

regula exploraveris aequale P. 1, 9, 2. regulae ligneae in castratione vituli adhibitas C. 6, 26, 2. *conf.* P. Mai. 7, 1 et 4. *ex hoc genere etiam sunt* Veg. 3, 41, 3. 3, 47, 3. in prelo oleario C. 12, 50, 10 et c. 52. *not.*

M. Attilius Regulus C. 1, 4, 2.

Rejectiones sanguinis inhibere P. 31, 2.

Reiiculae pecudes V. 2, 1, 24, 2, 5, 47.

Relaxatae glebae V. 1, 27, 2.

Relaxant amygdala corium P. lun. 15, 12. relaxatur iofus gelu et solis P. lun. 13, 3.

Relaxus. relaxa humus C. 11, 3, 46.

Religere librum C. 4, 1, 1. pecuniam *an* Cat. 150, 2? *V. N.*

Relictus pauper V. 3, 16, 1.

Religiones Pontificum C. 2, 22, 4. a religionibus liber dies C. 6, 2, 3.

Religiose administrare C. 3, 10, 7. 8, 5, 11. qui religiosius rem rusticam colunt C. 11, 2, 95.

Religiosiores agriculae C. 11, 2, 98. 11, 3, 62.

Religare desectam herbam C. 2, 18, 5. *pro* resolvete Pall. 3, 13, 2. *not.*

Relinqui oportet agrum alternis annis V. 1, 44, 3.

Reliquum et exactum *oppon.* Cat. 2, 5.

Remedium ne idem faciat quod venenum P. N. 7, 15.

Remaneat trans mare V. 3, 5, 7.

Remaneat et communicans examen P. 1, 39, 1.

Remissarii vectis Cat. 19, 2. *remissoria et minoris longitudinis, quibus minime et remitteri pressione oportet: ita mandat Turn. 7, 25. quoniam remissarios decere quibus remittitur prebui, non intendatur. Gesner.*

Remisse imperare C. 1, 8, 10.

Remissio operis V. 1, 17, 7. ea deterior fit asinus V. 2, 6, 4. remissionem petere C. 1, 7, 1.

Remissus aleps Veg. 1, 11, 4. remissus Ammoniacum P. 1, 41, 2.

Remittant aeruginem acuea vasa C. 12, 20, 1. librum arbores C. 11, 2, 37. vasa ceram C. 12, 50, 14. remittit caseus minimum seri C. 12, 13, 1. humorem noctibus humus C. 12, 15, 1. 12, 17, 1. *idem de salis consulantibus* C. 12, 7, 2. *muriani de iisdem* C. 12, 9, 1. *add. Horat. Sat. 2, 8, 53. — Remittere in fructuarium pro admitt.* C. 4, 24, 17.

Remolliri terra debet aequaliter pass. C. 2, 12, 9. *not.*

Remorata basis equi quid? Veg. 1, 26, 1.

Remotissima a viris debet esse villica, *h. e. minime virorum* C. 12, 1, 3.

Remuocemini nos V. 2, 1, 2.

Renovanda vitis C. 4, 27, 6.

Renovellatur vitis C. Arb. 6, 1.

Renunciati aediles V. 3, 17, 1.

Repangere seuu serulae C. 5, 10, 14.

Reparatur celerior foetura matribus P. Febr. 26, 2.

Repastinatio C. 2, 2, 13.

Repastinatum quid veteribus et quid recent. C. 3, 18, 1.

Rependitur honos servitute C. 1 Praef. 10.

Repercutsa uux radicem respertit P. lun. 15, 15.

Reperor vitis V. 1, 2, 19.

Repetit soliditatem tumor pastivi P. Lun. 13, 8. — *repetere est neglectum adhuc et intermissionem paullo serius facere* C. 11, 2, 6. *includen.* C. Arb. 10, 2. *ut* revocare *Plus* 18, 6. s. 8. Gesu.

Repletis feminis P. Mart. 13, 1.

Replicare ad vitis caput Cat. 41, 1.

Repo. repere in altitudinem C. Arb. 16, 4.

Repolire frumenta C. 2, 24, 16.

Reponere suo quidque loco C. 12, 3, 4. — vineam agro repastinato C. Arb. 4, 2. *erat.*

Repraesentare faciem veri maris C. 8, 17, 7. repraesentat se semper xillicus C. 4, 8, 41. C. 44, 1, 26. viridem saporem olivarum conditura C. 12, 47, 8.

Reprehendisse peccantem non satis est, si non et recti viam doceas C. 41, 1, 9.

Repubescere C. 2, 1, 4.

Repugnat ut fieri possit C. 7, 10, 7. *not.*

Repullescere novellis frondibus C. 4, 22, 5. repullescens soboles C. 4, 24, 4. *Vide* pullescere.

Requies forensium exercitationum C. 12 pr. 7. porcorum voluntatio, ut lavatio hominum V. 2, 4, 8.

Requietum lac C. 7, 8, 1. *vid. no.* requieta ova *oppon. rec. nismis* C. 8, 6, 4. requietior terra C. 2, 1, 5.

Res. rem divitiarum facere Cat 5, 3. rei rusticae libro primo C. 14, 1, 2. rem rusticam prolatore C. 1 pr. 19. — *proponitur rebus vicem sustinet, vel eam eo potius abundat res.* Haec oves qua de re agitur V. 2, 2, 6. *vi. no. ad V.* 1, 55, 5. ex reliquis rebus, quae supra Scripta sunt C. 12, 35. rebus, Quas non arborum pertinere V. 1, 1, 11. 2, 1, 3. *sic Civ. sum.* 16, 4. sunt ne pareas ulla in re, Quod ad valetudinem opus sit. *Adl. Cort. ad Sallust. Ing.* 41, 1. Gesner. rem solvito Cat. 148; 2. *Codex Polit.* pro resolutio, *Vide not. ad h. l. in Postumio Pontederæ.*

Rescinditur ferro suppuratio C. 6, 11, 1. vena C. 6, 30, 5.

Resectio vilis C. 4, 29, 4. caeca C. 4, 32, 4.

Resex palmes C. 4, 21, 3. in rescem submitti C. 3, 10, 15. resacca bigemnes C. 5, 5, 11.

Reseratur suppuratio C. 6, 34, 1. *vid. ad C.* 6, 26, 2. reserandum est C. 7, 5, 10. *ita Reclusus.*

Reseritur pertica exenta C. 4, 33, 3.

Reservetur maturo fructui pars oliveti C. 12, 50, 2.

Resides in corpore caci V. 2, 11, 3. *non concocti, digesti.* Gesner.

Resinis labris V. 2, 9, 3. naribus C. 6, 1, 3.

Resina musto indita Ca. 23, 3. locularis P. F. 25, 23. *not.* dura Veg. 5, 2, 5. frisa Veg. 3, 54, 4. 6, 28, 18. fricta, eadem quae Colophonia graece ποικίλη dicitur *Gospario ad Galen. C. Med. c. 1. l. p. 351.* acronali resina habent *Cod. Veg.* 3, 24, 1. bituminis Veg. 6, 28, 19. cavealis Veg. 5, 53, 2. *not.* 6, 14, 1. remissa Veg. 3, 55, 6. terbenina, terebinthina Veg. 3, 54, 4. 6, 28, 19. *rel.* pituina s. pityna, ex pinu Veg. 6, 28, 18. Resina aedes Graeci illinebant testante Galeno III. de Compositionibus p. 83. l. 20.

Resinosa medicamina C. 12, 20, 3.

Resipit mustum ferrum V. 1, 54, 3. resipit quam mininum amaritudinis C. 12, 46, 2.

Resistant adversus tempestatem nocentem V. 1, 13, 2. resistit ventris citata proluvia C. 6, 7, 4.

Resolvere vinclum C. 1, 8, 17. 11, 1, 22. damnum Ca. 141, 3. 115, 1. 118, 2. 119, 2. bis. serevitiarum irae P. Mar. 12, 3. *Vide in Res.*

Resolutus ex aqua ὀρό; κυρνο. P. F. 26, 3. terra C. 4, 1, 4. 11, 3, 5. 10, 7. corpus C. 1 pr. 17. corticulis C. 12, 50, 10.

Resonant imagines vocis de echo V. 3, 16, 12.

Respergit radicem nux P. lun. 45, 45.

Respersio crebra salis P. N. 43, 3.

Respiramina, *spiracula in obvis apum* Cresc. ad P. lun. 7, 8.

Respondet terra colono C. 2, 4, 3. P. 4, 5, 6. respondere cum quarto C. 3, 3, 4. minor fructus mellis respondet C. 9, 8, 5. — respondent ad parentum speciem vituli V. 2, 5, 6. non respondent sibi vineta C. 3, 3, 6. non respondent secundae foetae C. 7, 7, 3. — arbores quibus nulla amaritudo respondet flore desucto P. 4, 37, 2.

Resquit aqua limum, *evomit* P. 4, 33, 2.

Restibilis vinea, *locus ubi fuit ante vincium, vitibus denuo conserendus* C. 3, 11, 4. restibile vinetum, vinea vetus, quae refoditur C. 3, 18, 4. restibilis locus Ca. 35, 2. restibile proximae messis C. 2, 40, 6. restibiles segetes V. 4, 9, 6. exsuctiones V. 2, 7, 44. add. V. 3, 46, 33. restibilis terra, quae quotannis obrita sit V. 4, 44, 2. et mor, in Olynthia quotannis restibilia esse dicunt *rel.*

Resticula ligare Ca. 440.

Restes pro iugo vineario in Brundisino V. 4, 8, 2. — restis pro reti scriptum C. 42, 44, 2. et contra.

Restituere consolando¹ servorum voluntatem in dominum V. 4, 17, 7. ut restituat ad eius magnitudinem poma, *h. e. reddat* P. lun. 5, 4. restituunt se et reviviscunt apes V. 3, 46, 38.

Rete obiecto V. 3, 5, 8. a rete in aviaria C. 8, 40, 4. retia, quibus cohortes faciant V. 2, 2, 9. retibus sparteis C. 42, 44, 2. — intra retein, sub retein V. 3, 5, 44.

Retegere plagam, *iterum tegere* P. N. 7, 5.

Reticulata fenestra V. 3, 7, 3.

Reticulum linteum et linteum C. 42, 54, 4.

Retica s. Rhaetica vitis C. 3, 2, 27.

Retinacula lora Ca. 435, 5. lorea Ca. 63. retinaculis continere C. 6, 2, 4. add. 4, 43, 4.

Retingemus myrtite vinum P. D. 2. ubi *Codd.* tingemus. *Vide* Tingo.

Retinnire vocabulis Graecis, *resonare, ex coniectura* V. 2 pr. 2.

Retorrescere C. 3, 47, 4. 3, 3, 4. 3, 5, 4.

Retorrida frons C. 44, 2, 87. plantae C. 3, 42, 2. et muscosa prata V. 4, 9, 5. *vid. I. P. Gron. ad Phaedr.*

Retractare C. 4, 4⁸, 4. retractans C. 4 pr. 43. retractanda sunt pedamenta post putationem C. 4, 26, 4.

Retractans hos C. 2, 2, 26.

Retrimentum oleae amurca V. 4, 64, 1.

Revellere pellem C. 2, 3, 4.

Reverberare incrementa duritiae sua C. 3, 43, 7.

Reverentia dicendi, *timor* C. 44, 40.

Reverti ad libros ut redire V. 4, 4, 4. — donec revertatur mel ad mensuram mediam coques P. O. 20, 4.

Revincire C. 4, 8, 16. *i. e. solvere, ut religare Palladio.*

Revirescere C. 2, 4, 4. ubi *Cod.* reviviscere. *Eadem varietas est in Pall.* 2, 45, 4.

Revisere sua negotia C. 42 pr. 8.

Reviviscunt herbae C. 4, 5. apes V. 3, 46, 38. *Vide* Revirescere.

Revocare praetermissa *Plin.* 48, 6 s. 8. *nachholen. vid. Repeto.* Consequor. — Revocabis ad unum corpus omnia mixta P. 4, 17, 3. — Revocari desiderat vitis *i. e. superiori parte recisa ex novo palmite reparari* P. F. 42, 4. Gesner.

- Rex. Regis somnium inaugurare C. 1 pr. 9. — rex apum C. 9. 10 et 11. P. Iuv. 7, 7.
- Rhaetica vitis C. 3, 2, 27.
- Rhagadia, Rhagulae *vid.* Rag.
- Rhamni sponte virescunt C. 10, 373. *de rhamni medicina vide ad Veg.* 5, 74. p. 102. annot.
- Rhedariae mulsae V. 3, 17, 7. ad rhedam equi V. 2, 7, 15. nota.
- Rheni accolae V. 4, 7, 8.
- Rhinto V. 3, 3, 9. C. 8, 16, 3.
- Rhodii galli C. 8, 2, 12. Rhodiae gallinae C. 8, 2, 4 et 13. 8, 11, 11. fici C. 5, 102, 11. vites C. 3, 2, 1.
- Rhododaphnes folia muribus letifera P. 1, 35, 9. add. Veg. 3, 48, 5. 5, 70, 7. *Medullam multam et spongiosam arguit tibia. ex cavato rhododaphnes ramo facta apud Actionum H. A. XII. 44. Est nerium et rhododendrum alis, Linnæo Nerium oleander.*
- Rhodomeli ut fiat P. Mai. 16. Cf. Dioscor. 5, 35.
- Rhombus piscis C. 8, 16, 7. 8, 17, 9.
- Rhus *vid.* Rhos.
- Rieini ne oves infestent Ca. 96, 2. boum C. 6, 2, 6. ut decidant a canibus C. 7, 13, 1.
- Ridica Ca. 17, 1. quid esset V. 4, 8, 4. C. 11, 2, 12. quo vineae loco figenda V. 4, 26.
- Rigationem ministrare C. 11, 3, 48.
- Rigeo. si semper riget stagnum C. 8, 17, 2.
- Rigoris quam recentissimi aqua C. 9, 14, 7. — rigorem ut habeant perticae C. 4, 16, 4. habens pinna C. 9, 14, 7. rigore viliantur 3, 24, 8. i. e. frigore.
- Rimas praebere C. 3, 12, 2. ne rimis possit aperiri P. Mai. 11, 3.
- Rimari stagna et paludes C. 7, 9, 7. 8, 15, 1.
- Ringuntur radices aëre frigidior V. 4, 45, 3. *ab uno cinguntur.*
- Ripa et situs *Synonyma* C. 1, 5, 5.
- Riphaea bruma C. 10, 77.
- Rivalis allecula C. 8, 15, 6. — *subt. rivalem ferre nequit aries* C. 7, 3, 4.
- Rixa fucorum et apium C. 9, 15, 4. i. e. pugna, docente Gesnero ad *Quinetil.* p. 89.
- Rixantur herbae V. 4, 47.
- Rixosae aves C. 8, 2, 5.
- Robigus et robigalia V. 4, 4, 6. Sic *Ερυσίβιος; Απόλλων Rhodiorum apud Strabonem XIII. p. 613. et Ερυσίβιον Δερμάτωρ apud Gorgonios ad Heronem, testante Etymologico Gudiano Mito. Graece robigo etiam μύκτος dicitur, teste Eustathio: ὁρώτος καταληφθεῖσα ὑπὸ καύσωνος, ὑφ' ἧς διαφθείρεται πᾶς σπόριμος καρπός. Helycio etiam μάραρον — ἐρυσίβιον. A rubro colore ἐρυσίβιον dicitur et ἐρυσίβιον. Graece enim ἐρυσός et ἐρυσρός idem est.*
- Robius bos C. 6, 1, 2. robii coloris *id.* C. 8, 2, 8. *vid.* Rubens. σπόγγοος Oppiano; Aegyptii similiter boves πυρόους sacrificabant a similitudine Τύφονος Τυφονίου dictos, monente Diódoro I. 89. ubi *Wesseling de iuvenca prorsus rufa* Nunn. 19, 2 *apud Hebraeos adnotavit.*
- Roborea materies C. 11, 2, 13. roborei axes C. 6, 19, 1. C. 6, 30, 2. plancae P. 1, 21, 2.
- Roboro. roborare largo cilio C. 6, 27, 8.
- Roborosa passio Veg. 5, 23, 1. est *tetanus. Vid.* Rohur.
- Robur s. Robus arbor Ca. 17, 4. ac si qua sunt similia robora i. e. ligna robusta C. 4, 26, 1. robore quereco vel ambereo 9, 1, 3. *not. et ad Cat.*

18. 4. — *tritici genus a robore dictum* C. 2, 6, 4. — *robur puri et copiosi lactis* P. Mar. 13, 6. *robora pallentia letae* C. 10, 326. — *in robur obdurescunt nervi, unde moribus roborosus* Veg. 5, 23, 3. *robur incurrant* *ibid.* *add.* s. 47.

Roburtae fruges C. 9, 4, 5.

Robustus, ex robore arbore Ca. 18, 4 et 8. V. 1, 38, 3. C. 2, 45, 6. — *robustus grano frumentum* P. 1, 6, 12. *robustissima terra* C. 2, 2, 47. *robustissimum solum* C. 1 pr. 24. *robustius triticum* C. 2, 9, 3 *not.*

Rogatio tribunicia C. 1, 3, 11.

Roma Parilibus condita V. 2, 4, 9. *muri et portae ut definitae* V. 2, 4, 40.

Romanica aratra et inga Ca. 135, 2. *fiscipae* Ca. 135, 3.

Romaniensis salis Ca. 162, 4.

Romanus populus a pastoribus nrtum duxit V. 2, 4, 9. *Romanus sedendo vincit* V. 4, 2, 2.

Ρώμη, nomen civis C. 7, 12, 43.

Romulus et Remus a pastore educati V. 2, 4, 9. *Romuli proles* C. 1 pr. 17. et *Numae rustica progenies* C. 8, 46, 2.

Ronchos ducit Veg. 5, 45, 4.

Rorat (enclum) C. 11, 2, 45 et 76. *rorantia guttis antra* C. 10, 267.

Roratum vitum Col. 12, 36. *lemma Cod. Vindob. habet, i. e. ex rore marino factum*

Rorulentae stirpes C. 5, 6, 19. *haccae* C. 12, 38, 6.

Rosmarinus et marinus ros C. 9, 4, 2 et 6. *rosmarina aesquilibus* C. 12, 36. *in remediis apum* P. Mar. 15, 1. *ad* C. 11, 3, 39. *ros marinus est pro rhus marinus* *not.* *ad* C. 9, 13, 6. *Dicitur et ros maritimum. Est λεβανωτίς* Dioscor. 3, 89. *στρεπνοματιχή.*

Ros Syriacus C. 9, 13, 5. 12, 41,

4. P. Mar. 15, 4. *roris Syriaci tres heminne* C. 12, 41, 4.

Rosa seri quando et quomodo soleat V. 1, 35, 4. *rosarum quae semina* P. F. 21, 4. *Monet ibi non esse medios flosculos aurei coloris, quos rosae ferunt. Ita enim corripit vulgatum: quae — fuerunt: Dioscorides* I. 430. *τὸ ἐν μέσσοις τοῖς πέλοσι εὐπύρρον, μέντοι χρυσεὸν νοσέει, Plinius* 21, 4, 73. *in flore aliud est semen, aliud capillus. Capillum vocat stamina. rosae ut serrentur virides* P. Mai. 17. *Punicae* C. 9, 4, 4. *sed* *Codd. puniceae. tani-na, cynorrhodon* Veg. 5, 82, 2. *lusteolae* C. 9, 4, 4. *flavae* P. 1, 37, 2. *Dioscoridi* 4, 130. *Codices quidam addunt πέδα χρυσά, etiam alia ἐπι-γεια χρυσοῦρα ἀπὸ δᾶ.*

Rosarium C. 1 pr. 27. *serotinum* C. 11, 2, 29. *rosaria quando et quom. conserantur* P. F. 21, 4. *e paucis virgulis ut instituantur* P. N. 11. *ut colantur* P. Mar. 8, 2.

Rosatium conditum P. F. 32. (*vinum*) *ut* *fit* P. Mai. 13. *sine* *rosa ut* *fit* P. O. 15.

Roscidus, in libris saepe scriptus rosidus. roscidum locum manu facere V. 3, 14, 2. *roscida herba* V. 2, 2, 10. *rescida caeli qualitas* C. 3, 1, 6. *roscidum solum* C. 5, 6, 40. P. F. 13, 2. *roscidae virgae* C. 4, 30, 6.

Rosea campestris V. 2, 1, 16. *not.* 2, 7, 6. *not.* 3, 2, 9 et 10. *Roseae campi sumen Italiae* V. 1, 7, 10. *not.*

Roseam equi V. 2, 7, 6.

Roseta P. N. 11. *sed ibi* *Cod. Pol. rosaria.*

Rosidus *vid.* *Roscidus.*

Rosina herba Veg. 6, 13, 4.

Rostellis percutere ora C. 8, 5, 11.

Rostratae falces C. 2, 21, 3. *not.*

Rostrum arietis V. 2, 2, 4. *rostra caprarum* V. 2, 3, 2. — *rostrum falcis* C. 4, 25, 3.

Rota radiata V. 3, 5, 45. aquaria Ca. 41, 3. not. ad rotam armum si eiecerit Veg. 3, 45, 2. — rotae, en-
grae feræ V. 2, 4, 5. not.

Roto, rotare pavo quando dicatur C. 8, 14, 8.

Rotulae vasis subiectae C. 41, 3, 52. in cella olearia cum impetis P. 4, 20. not.

Rotundi agri forma C. 5, 2, 7. rotundum ex longo corpus C. 6, 29, 3.

Rubellianae vites C. 3, 2, 14.

Rubellula rhamnos Veg. 5, 74.

Ruber. rubri boves C. 6, 4, 2.

Rubei coloris boves P. Mar. 44, 2. C. 6, 4, 3. asinus P. Mart. 14, 3. vid. Robius.

Rubicundae plumae C. 9, 2, 7.

Rubigo ne torreat herbas C. 40, 342. add. C. 2, 42, 5. C. Arb. 13. P. 4, 35, 4. ad Par. 4, 4, 6. nota — aeris rubigo C. 7, 42. no. senae aet. 12.

Rubrica talpis inimica P. Mar. 9, 3. formicis P. Mar. 40, 24 et 29, ut arbor fructus retineat P. Mar. 40, 30. fiunt lateres P. 6, 12. unde apparet esse genus argillae rubrum tenuissimum. ferro tinctum Röchel, Rothkreide Opinionem hanc meam iudicio suo confirmavit generos. A. de Velt-heim.

Rubricosus ager Ca. 34, 2. terra Ca. 428.

Rubus C. 14, 3, 4 et 5. cœmus spinæ genus P. 4, 34, 5. rubi cœmina condire C. 12, 9, 3.

Ructo. terra fumum ructaverit P. Aug. 8, 7.

Ructor aves tuas hospitales V. 3, 2, 3. Cyclops Euripideus versus 521. ἐρυσσῶντος γούρῳ αὐτῶν ἡδονὴ ἐστὶν de vino.

Rudectus Ca. 34, 2. in rudecto Ca. 35, 1. et 131. not.

Rudicula agitare cœles Ca. 95, 4. lignea peragitare C. 42, 46, 3.

Rudis. ad rudem faciendam silva coeditur P. Mai. 4, 1. rudibus duabus Ca. 79. — Rudis agricultræ penes te nunc est V. 4, 2, 12. vi. no.

Rudis ager C. 3, 44, 1. terra V. 1, 27, 2. 44, 2. in qua nihil dum autum est. graece ὄρεος.

Rudus atatummatum P. 4, 9, 4. pingue C. 40, 81. pavimento inductum P. Mai. 44, 2.

ad Rufri maceris Ca. 22; 4. 435, 2.

Rugas contrahere in fronte V. 1, 2, 27. rugarum contractio ne deformet zizipha P. Ap. 4, 3. usque ad rugas siccata cerasa P. O. 12, 8.

Rugosa poma ai creabit arbor P. N. 7, 5.

Ruma et rumis mamma nlim V. 2, 44, 5. it. 2, 1, 20.

Rumiae divae sacellum V. 2, 44, 5.

Rumpi, genus traducum in vitibus V. 1, 8, 4.

Rumpo cum germen ruperit, eruperit P. Mar. 1, 3. — rumpatur fiscina caltha, impletur, distendatur, C. 40, 307. — rumpitur equus Veg. 2, 43, 44, 2. 45, 2. h. e. vehementissime fatigatur; hoc in primis dioces ex 4, 4, 9. minne animal est debile si rumpitur.

Rumpotinetum ut constituitur C. 5, 7, 2. not.

Rumpotinum arbustum C. 5, 7, 1. not.

Rumpes vocant quidam traduces V. 1, 8.

Runea pro runcatione C. 2, 42, 6. bis in MSS.

Runcatio frugibus utilis C. 2, 12, 6. sarritioni subiungenda C. 2, 12, 9. eius praeceptum generale C. 11, 3, 19. — pro herbis runcandis C. 2, 42, 6.

Runcator C. 2, 43, 4. 11, 3, 49.

Runchos pro rondios Veg. 5, 45, 1.
Runco, runcare segetes V. 4, 30.
C. 11, 2, 40. runcari spinas Ca. 2.
4. C. 2, 11, 3.

Runcones vepretis parsequendis F.
4, 43, 3. *not. runcini* Ital.

Ruricolae, agricolae C. 10, 337.

Ruscarinae Lalulae Ca. 11, 4. *no.*
V. 4, 22, 5. *Fide in* Ruscus.

Ruscones si habet iumentum Garg.
Mart. 13, N. I.

Ruscus. rusco hirsuta serpes C. 10,
374. Dioscor. 4, 116. *De rusco cum*
rusto permutato in Codd. vide-annota-
tionem Pontederæ ex Postumis ex-
cerptam ad Catonis cap. 11. aet. 4.

Russeus color P. Mar. 13, 4.

Rustariae fulces V. 4, 22, 5. Ca.
11, 4. *Fide* ruscariae.

Rusticationis scientia C. 11, 1, 6.
cura C. 1 pr. 13. præcepta C. 1, 1,
6. 11, 1, 12. magna et diffusa materia
C. 11, 1, 10. caput C. 11, 1, 28.

Rusticitas pro rusticis P. 4, 31.

Rusticnr. rusticari foris C. 12, 3, 7.

Rusticus. rusticae gallinae V. 3, 9,
16. C. 8, 2, 1 et 2. C. 8, 12. rustica
plebes urbanae præstat C. 1 pr. 17.
V. 2 pr. 1. It. 3 pr. 1 *sq.* res an sordid-
um et vulgare opus? C. 1 pr. 20.

rei rusticae libro primo C. 11, 1, 2.
rusticam rem prolatare C. 1 pr. 19.

Rusticae voces: Summae partes ra-
dicum, quas *activas* rustici vocant

C. A. 5, 4. Vimus quam *Atineam* vo-
cant rustici C. A. 16, 1. *Cadetum* ap-
pellant aratores quod alii *candetum*

C. 5, 1, 6. Quos nostri agricolae
mergos, Galli *caudoosocos* appellant

C. 5, 11, 16. Degener arundo, quam
vulgus *caninam* vocant C. 7, 9, 7.

Orileum quod rustici *hexastichum*
quidam etiam *cautherium* appellant

C. 2, 9, 11. Quod opus rustici *ca-*
strationem vocant C. 4, 32, 4. Quam

terram rustici *variam* *cariosamque*

appellant C. 2, 4, 5. *Colostram* pa-
stores vocant, exiguum lactis, statim

a partu emulgendum P. N. 13, 1: C.
3, 3, 17. *Coriaginem* rustici appellant,

cum pellis tergoe adhaeret C. 6, 13,
2. Quam *corrudam* rustici vocant C.

11, 3, 43. Tenuibus lignis quæ *ere-*
mia rustici appellant C. 12, 19, 3.

Cupidis V. 1, 8, 4. Hanc rustici *cu-*
stodem vocant C. A. 5, 1. Quam vo-

cant agricolae *emplastrationem* C. A.
26, 2. *Excodieure* P. Ia. 1. *Focamea*

palmes C. 4, 24, 10. Siliqua quam
rustici *foemen Graecum* vocant C. 2,

11, 10 et 11, 2, 71. *Glocientes* vocant
rustici aves (gallinas) eas quæ vo-

lunt incubare C. 8, 5, 4. *Hexastichum*
v. *cautherium*. *Humeroni* lori in vite

C. 3, 10, 5. *Liras* rustici vocant *ete*.
C. 2, 4, 8. *Mochnam* vocant rustici

C. 6, 38, 10. *Mergi* v. *caudoosocos*.
Pulverationem quam vocant rustici

ocationem C. 11, 2, 60. Mentigo
quam pastores *ostigium* vocant C. 7,

5, 21. *Palmare* id est materiam (vi-
tis) alligare C. 11, 2, 96. Pampini

quos rustici vocant *raermarios* C. 3,
18, 4. Rumpi V. 1, 8, 4. Crudum so-

lum et immotum in arvo, quod agri-
colae *scammum* vocant C. 2, 3, 25.

Herba quam rustici *sedum* appellant
C. 2, 9, 10. Bipalio vertere quod vo-

cant rustici *sestertium* C. A. 1, 5. Spa-
dones surculi C. 3, 10, 15. Spica

pro spica V. 1, 48, 3. *Spongias* sativi
asparagi olitores appellant C. 11, 3,

43. Soboles radicibus adhaeret, quam
rustici *suffraginem* vocant C. 4, 24,

4. Tabulata ulmorum C. 5, 6, 11.
Trimestrem sationem vocant agrico-

læ C. 2, 9, 7. *Varian* v. *cariosa*. *Credo*
ratione pronuntiationis tantum rusticæ

veam et *vellap* pro via et villa V. 1,
2, 14. *Vid. Cic. de Orat.* 3. 121n.

46 Sed *vellatorum* facere. i. e. *vetu-*
ris vivere, totum rusticum. *ibid.* Cepa

Marsica simplex, quam vocant *unio-*
nem rustici C. 12, 10, 1. *Veratrum*
C. 3, 36, 3. Gesner.

Rustum vide Ruscus.

Rutae satio et cultura it. noxa nu-
dis manibus illata C. 11, 3, 38. *not.*
conditur C. 12, 7, 5. *Dioscor.* 3, 52
ὁπὸ δὲ τῆς ἀνθρώπων εἰς τὰς ἀλμύρας
συλλεγόμενον etc. sativum idem prae-
fert in eam τὸ παρὰ ταῖς συναῖς ψό-
μανον. rutae ramuli contra animalia
inimica columbarum suspensi Pall.
4, 24, 3. *nota.* *Add.* *Dioscor.* 1. c.
ἔστι δὲ τὸν χυλὸν ἐπιρροανθίνετα ὀρυ-
θίσις ἀπερύκειν τὰς αἰσούρους. super-
stitutiones circa eam P. Mar. 9, 13.

Rutabulum Ca. 10, 3, 11, 5. *ad*
ignem in foco tractandum una cum
forcipe refert Tyan. 7, 22. *rutabulo*
ligneo agitare C. 12, 20, 4. *permi-*
acere C. 12, 23, 2.

Rutili, ῥυθποί. C. 7, 2, 4. *rutilis*
crustis C. 8, 2, 8.

Rutrum calci subigendae P. 4, 15.
rutro concidere Ca. 128. *rutra* Ca. 10,
3, 11, 4. *sed utroque loco Edd. pri-*
mae rastra proferunt. 37, 2.

S

Sabaeum miscet odorem C. 10,
262.

Sabanum mundum P. lun. 7, 3.
sabanis validioribus abstergitur lu-
vencus Veg. 5, 46, 11.

Sabatius lacus C. 8, 16, 2. *not.*

Sahelli duri C. 10, 137.

Sabinus ager V. 4, 14, 4. *in eo via*
salaria V. 3, 1, 6. *Sabini veteres*
Quirites C. 4 pr. 19. *in Sabinos e*
Graecia venire Pelasgi V. 3, 1, 6.
Sabini colonias grebro emisere V. 3,
16, 29 *in Sabinos montes aestivatum*
mittuntur oves ex Apulia V. 3, 17,
9. *Sabina regio* C. 5, 8, 5. *Sabinae*
matres familiae C. 12 pr. 10. *Sabina*

ficus V. 4, 67. *Salix* C. 4, 30, 4. *Sa-*
binum oleum P. Mar. 9, 8. — *Sabina*
berba Ca. 70, 1. Gr. βράβιν. *Africa-*
nus in Cestis p. 294. βράβινος τε τὴν
ἀπὸ Σαβίνων πικρὴν, in Compositione
quae brevior exstat in Hippiatricis p.
268.

Sabulo albus, subalbus, rubicundus
V. 1, 9, 5. *macer* P. 1, 5, 1. *mascul-*
us, solutus P. Aug. 8, 2. *niger et*
rutilus C. 3, 11, 9.

Sabulosa arva C. 2, 10, 23. *loca*
C. 2, 16, 4.

Saccellationem es furfuribus im-
ponia Veg. 5, 23, 9. *saccellationes*
Veg. 3, 11, 3.

Sacelli ex furfure pleni Veg. 1,
52, 4. *ex furfure calidi* Veg. 3, 28,
3. *cum furfure calentes* Veg. 2, 24,
5, 5, 27, 4.

Saccus contestus tenui vimine ra-
rins C. 9, 15, 42. *sacci spartel* C. 12,
17, 2. *saccis cooperiunt, ut sudet*
Veg. 5, 57, 2.

Sacer mons in Hispania C. 6, 27,
7. *sacer ignis s. pusula in ovibus* C.
7, 5, 16. *sacris diebus accubantes*
coenant operarii C. 14, 1, 19 — *sacris*
iam rite solutis Tardipedi C. 10,
419. — *sacrae porci* Y. 2, 1, 20. 2,
4, 16.

Sacrificari active V. 2, 8, 1. 2,
11, 5.

Sacrificiis publicis aptati fasti C. 9,
14, 12. *sacrificia in vindemia* C. 12,
18, 4.

Saeculorum curas agere P. O. 12, 1.
Saevisime candere C. 1, 4, 9.

Saevitia hiemis C. 8, 17, 14. *sae-*
vitiam amoris labore temperare C. 6,
37, 1. *igneam blandiri (eblandiri)* C.
7, 5, 16.

Saga, sagae fallaces C. 1, 8, 6. C.
11, 1, 22.

Sageissimus rerum naturae C. 1
pr. 22.

Sagapini unc. 3 Veg. 4, 16, 5, 4, 18, 2, 31, 6, 11, 14. sagapenum Scribo. de hac planta diversas sententias habet Saracenus ad Dioscor. 3, 95. Gesner.

Sagati cuculli C. 11, 1, 21. v. no.

Sagimine ex C. 7, 38, 4. *laudatur in R. Stephani thesauro, ubi hodie omnes Editi sanguine habent.*

Sagius anserum V. 3, 10, 4. C. 8, 14, 11. sagina hilaris admixarius C. 6, 27, 9. temporis pleni boves P. Mar. 11, 1. toris aut fluminis dulcior herba P. Mai. 7, 3. sagina viva plebelhe coenae pisces V. 3, 17, 7. ubi rectius *Frinus pisces delectat. Ita Juvenalis* 4, 67. genilis agatur ille diis propra stomachum laxare saginis: *ubi malim sagina i. e. pisco acu rhombo, ad saginam pristinam revocare h. e. cibum ordinarium* Veg. 3, 45, 3. ad saginam idonea C. 8, 9, 4. *Est a scatto i. e. πίσκοι scito.*

Saginacium, *ubi saginantur anseres,* V. 3, 10, 7.

Saginati boves ad sacrificia V. 2, 4, 20. saginata frondibus ac herbis terra C. 2, 4, 5.

Saginn pullos columbinos V. 3, 7, 9. saginantur aves ossis C. 8, 7, 3. aginandus hortulo et ervo C. 6, 27, 8.

Sagitta in vite C. 3, 40, 22, 3, 17, 2. *Plin.* 17, 22 s. 35 n. 3. sagittae vocantur aureuli, cum intorti panguntur: iidem cum incisii nec retortii, trigemini, sagittam e foecundo malleolo deorsum C. 3, 10, 24. *Cf. Egnatio apud Cangium in Glossario sub voc. Saguta.* — sagitta ad venam pulsandam Veg. 4, 22, 4. 1, 25, 5, 4, 27, 2. ad peritoneum aperiendum Veg. 2, 15, 3. *add.* 3, 30; 2, 3, 34, 2. — *sidus incipit nri* C. 11, 2, 21.

Sagitella pro scalpello *in Codice Samboei* Veg. 4, 14, 13.

Sub saginis aut sellis Veg. 3, 59, 4. *ad onera portanda pertinere* Sagm3,

docet Schlefferus. Gesner. Apud Apianum Mithrid. c. 82. τὸ σάγξας est sarcina, saccus in quo conditum aurum ferunt muli.

Sagulae Veg. 6, 2, 2. *ubi nunc regula.*

Sagum, saxa et centones sub sellis vel saginis Veg. 2, 59, 2. sagis cucullis protibetur pluvia C. 4, 8, 9. *vide Cucullus sagis conperies equum* Veg. 2, 14, 4, 3, 15, 16. *Sagum vocabulum et vestimentum Celtarum, Galatarum et Celliberorum. Diodorus* V. 30. ἐπιπορεύονται δὲ σάγους βαβ-
θυσταῖς ἐν μὲν τοῖς χειρῶν διατεί-
κται οἱ τὸ δίερος ψιλοῦς *et cap. 33. de Celliberis: φοροῦσι δὲ σάγους μέ-
λας καὶ παραπλήσιον ἔχοντας τὸ
ἔριον ταῖς αἰγυῖαις θριξί. Appianus
Iberic. 42. Χρῶνται δὲ διπλοῖς ἱμα-
τίοις παχέσι ἀντὶ χλαμύδας ἀντὶ
περισπορώμενοι, καὶ τοῦτο σάγον
ἡγοῦνται.* Cf. Cap. 51. Strabo 4. de
Belgia· ἡ δὲ ἐρλα τραχὺς μὲν, ἀκρό-
μυλλος δὲ, ἀπ' ἧς τοὺς σάτους σάγους
ἐξυφανοῦσιν, οὓς λαῖνας καλοῦσιν οἱ
Ρωμαῖοι· οἱ μὲντοι καὶ ἐν τοῖς περισφο-
ρωτάτοις τὰς ὑποδερδύρους τρίποντε
ποιμῶνας ἱκανῶς ἀστυλὰς ἐρέει. Ex lana
Ligustica et Insubrica aspera familiae
vestimenta Romae facta fuisse idem
Strabo libro V. docet.

Saguntinae sicut Ca. 8, 1.

Sal maritimus et fossilius V. 4, 7, 8. montanus, Hispanus, Ammoniacus, Cappadocius C. 6, 17, 7. Veg. 4, 22, 1. salis Cappadoces Veg. 1, 20, 1. sal candidus ut fiat Ca 88. frictus C. 7, 5, 9. torridus C. 7, 5, 8. coctus et trikus quomodo fiat C. 12, 21, 2. salem, donec permanent integer C. 12, 6, 2. — *ad coctum* C. 12, 53, 4. omne sal C. 8, 6. Polit. pro omnis. sal tritum Veg. 2, 24, 4. ut ita saepe. — Sal minuit nra C. 8, 6, 2. salis sparsio salutaria ovis proceri

P. N. 43, 3. salis unicuique in anno modicum satis est Ca. 58. — sales de condimento V. 2, 14, 5. salibus durata aqua C. 7, 4, 8. sales nimios si accipiat caseus P. Mai. 9, 2. ita P. N. 47, 2. it. 48 it. 49. red. sales communes Veg. 5, 74. add. 3, 70, 5. *Salis unus in deprendis coriis ad Cat. 435, 3. nota, et in Coria.*

Salaria via V. 4, 14, 3, 3, 4, 6, 3, 2, 14. a porta Salaria, sita ad dextram Pôneianae, auctore Procopio 4, G. 4, 19.

Salax, salaces galli V. 3, 9, 5. salatissimi mares C. 7, 9, 2, 8, 2, 9. ne Salebris consentiantur apes h. e. portatæ per salebras consentiantur C. 9, 8, 3.

Salentina olea Ca. 6, 4. V. 4, 24, 1. ubi Sallentina, uti Sallentini canes V. 2, 9, 15. agri V. 2, 3, 14.

Salgama C. 10, 117 et ibi Pompo. salgamis condendis casa C. 12, 4, 4. ea sitire non debent C. 12, 9, 2.

Salgamarius liber Matii C. 12, 44, 1. Salictarius (curator) Ca. 11, 1.

Salicium Ca. 1, 7. salicta ubi serenda Ca. 9 ut colenda C. 4, 30, 3. quando caedenda Ca. 33, 5. salictis glaucis infestæ volueres (erucæ) C. 10, 332.

Saligneus quibus C. 9, 45, 12. saligneo palo C. 44, 3, 33. clava C. 6, 2, 4. perlicæ C. 7, 1, 1.

Salignis cuneis circumfigi oportet volumellam Ca. 2, 1. saligna materies quibus rhus utilis P. N. 45, 2. vimina P. 1, 38, 1. perlicæ 7, 4, 1.

Salinarum campi C. 2, 2, 15. maritimæ areæ C. 2, 2, 46. salinis Herentels C. 10, 133.

Salio. ubi aqua saliat *Ac compluvium* V. 1, 43, 3. vide *Adstula ad Col. 1, 6, 1.* saliens aqua C. 1, 2, 5. salientes rivi C. 1, 5, 4. — salire, intrare, equus matrem non vult V. 2, 7, 8.

saliri, de ovibus V. 2, 2, 14. salire de verribus V. 2, 4, 8. de pavonibus V. 3, 6, 3. de anseribus V. 3, 10, 3. — salire a sale, scribitur Sallio V. 4, 2, 28. Ca. 23, 1.

Salitus thynnus C. 6, 32, 1. oliva P. O. 10, 4.

Saliva, salivis fluidum os C. 6, 9, 2. saliva ieiuna in medicina oculorum Veg. 3, 22, 10.

Salivatum. Ita scribendum, non salvatum, ut interdum legitur, monet consensus optimorum librorum, et Victor. ad Col. 8, 9, 4. itemque in brevibus adnototiumculis Catoni et Varrovi 1544 ap. Gryplum *subinnotuit* Add. *Harduig ad Plin. 27, 11, s. 76.* Potius *grana* intelligit Ruellius, qui eo utitur in Hippocrate quoties Græci πικρὸν, πικρὸν, πικρὸν πικρὸν, habent. Sed solidas etiam offit ita datur, et talia, quæ aqua dulci non ita facile possunt, ex locis, quæ iam ponemus, intelligetur. Cæterum nomen videbatur nobis inde tractum, tum quod salivæ ultimæ subducendæ destinatum esset, tum quod salivam ἑστῆν deinde restitueret ac moveret. Sed ipsa loca iam videamus. Salivatum farinæ hordeaceæ C. 6, 10, 1. salivati more prohebendum milium P. Apr. 7. Verum etiam salivati more dechisti debent brassicæ coliculi C. 6, 9, 4. boli etiam mod. et offse C. 6, 25. (ut Plin. 27, 11 s. 76) C. 6, 5, 2. coll. Veg. 4, 3, 10. Purgantia ad salivatum adhibentur C. 6, 5, 2. vid. mox Salivo. Gesner. *Conr. Gesneri et meum sententiam posui in Annotationibus. Græcum σάλις, σάλις et σάλος, σάλος, σάλος apud Hecychium convenire videntur.*

Salivo. salivatur olera tenero vacca foeta C. 6, 24, 5. salivandus erit admiscarius C. 6, 37, 9. salivandum eo medicamine petus C. 6, 5, 2.

Salix Amerina C. 4, 30, 4. Græca

Ca. 6, 4. V. 1, 24, 4. Gallica, Sabina C. 4, 30, 4. silvatica P. Aug. 8, 4. Salicis satio C. Arb. 29, 1. P. F. 23. pomum insatione admittit P. ins. 85. ad ligamina ut praeparetur C. 11, 2, 92. viminalis usus, satio, genera C. 4, 30, 2. pericalis C. 4, 34, 2. Salices glubuntur, liber in aqua emollitus, alligat vineam, virgulis corbulae fiunt. Ca. 33, 5.

Salsamentaria vasa C. 2, 10, 16. graece *βίξοι*, *σαπάρια*. Vide in *Pelamis*.

Salsamentum in muria sua permanet C. 12, 53, 4.

Salsedine ut careat aqua marina P. O. 14, 2.

Salsura C. 8, 17, 13. corpus suis in salsura fuit V. 2, 4, 18. salsura carnis ut fiat C. 12, 53. oliva in salsura facta colymbus C. 12, 48, 5. — pro ipsa carne salsa C. 12, 53, 1.

Salsus caseus C. 12, 57, 1. aqua salsa vinis ut adhibenda C. 12, 21, 4. 12, 25.

Salvus in agris V. 1, 10, 3. salibus silvestribus delectatur caprae V. 2, 3, 6.

Salubris brassica ad omnes res Ca. 156, 1. corpori vinum C. 12, 27. pretium vid. C. 7, 3, 22. *V. L.* g. salubrinr ager V. 1, 4, 3.

Salubritas unde V. 1, 4, 4. caeli C. 1, 3, 1. salubritatis cura potissima V. 1, 4, 3. salubritatem faciunt haec remedia C. 6, 4, 2.

Salvatum vid. Salvatum.

Salvo. salvantur animalia Veg. 5, 22, 3.

Salua. Salute bona! Ca. 4, 2, 111, 3.

Salutaris habetur amurca, si C. 6, 4, 4. huic noxae adeps C. 6, 32, 1.

Saluator mercenarius C. 1 pr. 9.

Sambucus in alia arbore nata, Veg. 5, 83. *Galloprovincialibus* Sambuier teste *Gerard.*

Samera, ulmi fructus C. 5, 6, 2. 7, 6, 7, 9, 13, 2. ut seratur C. 5, 6, 6.

in Samonium aestivatum oves abiguatur ex Appulia V. 2, 1, 16.

in Samothrace caprae ferae V. 2, 1, 5.

Sampsia ut fiat, lemma C. 12, 47, in sampsam redacta oliva C. 12, 49,

2. sampsaee expressio C. 12, 50, 10.

Sampsuca Canopo nata C. 10, 171.

ita in Aegypto vocatur Amarus Salma, de homon. *hyl. iatr. c.* 13. Gesn.

Samus. Sami lucus lunonis V. 3, 6, 2.

Sandala apud Plinium vide in Herodeum.

Sandarici pro Sandarachae Veg. 5, 66, 3.

Sanescunt vulnera C. 6, 7, 4.

Sanguinalis herba, *πρόγρον* C. 6, 12, 5. *Adscripsit C. Rittershusius*: non credo. Posui Geropin in Atvaticis accedn, qui ad Flammulam, ranunculi speciem inclinac Gesner.

Sanguinare Veg. 3, 22, 3.

Sanguinariae herbae pastu si ovis morbum contraxerit C. 7, 5, 19.

Sanguinei flores C. 10, 242. cristae C. 8, 2, 9.

Sanguis dimittitur e capite V. 2, 1, 23. ex auricula detrahatur C. 6, 14, 3. Veg. 1, 25, 1. sub cauda emititur C. 6, 6, 4. 6, 9, 1. *add.* Veg. 1, 25, 1. trahitur de cervice Veg. 3, 43, 1. demitur Veg. 1, 25, 2. minuitur Veg. 1, 25, 5. subtrahitur, tollitur Veg. 1, 25, 6. emissus e corpore et corporis parti laboranti impositus commendatur Veg. 1, 43, 2. 1, 45, 2. 1, 16, 1 et 2. 1, 17, 13. in pr. 1, 22, 9. 5, 2, 2. 5, 17, 1. 5, 24, 3. 5, 79. 6, 22, 1. — in pedes demissus C. 6, 12, 1. not. 6, 30, 6, 6, 38, 3. Veg. 3, 4, 9. Cf.

Flemla. eius profluvium per nares ut reprimatur C. 6, 33, 2. Veg. 2, 26. sanguine laborat animal Veg. 2, 27. sanguinem si mingat animal Veg. 5, 9, 1. 5, 11, 1. si vomat Veg. 3, 12. — sanguis bubulus in maltha P. 1, 41, 3. snillus in medicina; sed nimis copiose datus letifer Veg. 5, 53, 3. sanguine hircino ferraamenta temperantur P. Iul. 5. not.

Sanguisuga incensa contra cimices P. 1, 35, 4. contra sanguisugam pellit cimicis nidor Veg. 4, 21, 2. coll. C. 6, 18, 2.

Saniem spurcam mittit caneer Ca. 157, 3. — sanies amurcae C. 1, 6, 24. de Sanitate quae videnda V. 2, 1, 21.

Santonica herba C. 6, 25. *genus absinthii amarissimi putat Roell. in Ind. Hippiatr.* Santonici Veg. 5, 54, 7. Santonici pulveris Veg. 6, 10, 2.

Sanus fiet ex eo morbo Ca. 157, 8. sana faciet ulcera omnia Ca. 157, 3. sanum faciet cancrum brassica C. 157, 4.

Sapa C. 12, 19. mustum coctum; coctura differt a passo, graece *εσιππος*, et *επιππος* Diosc. 5, 9. *Sapa Neapolitana: musto cotto, Florentinus hodieque Sapa dicitur, Gullis Rubant Rue, teste Gavidel p. 502. Col. 12, 19. pr. not.*

Sapientissimi quique multa scias dicuntur, non omnia C. 12, 57, 6.

Sapientiae fontibus orti philosophi C. 1, 1, 7.

Sapineae nuces C. 12, 5, 2. not. De sappino mor.

Sapor obtusus P. Mar. 10, 28. utilis P. Mar. 10, 25. argutus P. F. 25, 4 et Mart. 10, 26. pretiosus C. 3, 7, 2. sapes puri P. Febr. 9, 13.

Sappinus V. 1, 6, 4. no. ad Ca. 31, 2.

Sarciuas colligere V. 1, 1, 1.

Sarcire centones, cuculliones, funes veteres Ca. 2, 3. corbulae Ca. 23, 1. 34, 1. dolla saraseris Ca. 39, 1 et 2 pedamenta C. 4, 18, 2. — damna C. 9, 15, 3.

Sarcosis Veg. 5, 25, 1. *vitiose pro hydropse anasarca legitur. Vide not. et Addenda ad h. l.*

Sarculari frumenta et legumina an debeant P. Ian. 9, 1. sinapis debet assidue P. O. 11, 2.

Sarcula Ca. 10, 3. *Varro de L. L. 4. p. 33. a serando vel sarriendo dicta censet.* C. 10, 91. — Sarculi simplices et bicornes P. 1, 43, 3. sarculis adobruere C. 2, 11, 10. sarcula pro castris C. 10, 91. not.

in Sardinia pellibus capratum vestiuntur V. 2, 11, 11. in Sardiniae agro Neapolitano fundi Palladii Mar. 10, 16. N. 15, 3. — Sardina piscis putris C. 8, 17, 12. Sardelam interpretatur Beroaldus. *Vide not.*

Sarso-ano r apud Catonem scribitur C. 33, 4. 46, 2. in Codd. *optimis, etiam in Columella.* Sarueris Ca. 161. sarire iterum et tertio V. 1, 18, 8. Ita

per Saritores occare V. 1, 29, 2. vid. Sarr.

Sarmenticio cinere C. 6, 26, 3.

Sarmenta (*vitium semina*) ut tractanda C. 4, 24, 7. 5, 5, 16. defigere C. Arb. 2, 4. iniungere P. 1, 6, 9. pangenda, ut eligantur P. F. 9, 5 sqq. lata P. ibid. 12, 2. *Italica tralcio. A sarpendo derivant. Forte sarmenta a serere. Certe in Crescentio saepe princeps et antiqua mea Editio sarmentum habet pro sarmento.*

Sarpa pro serra Cod. Polit. in P. 1, 43, 2.

Sarrano clarior ostro C. 10, 277. violae C. 9, 4, 4.

Sarriendus ligneis rastris locus C. 2, 11, 4.

Sarritio an prosit, et quomodo C. 2, 42, 4. quando tempestiva C. 41, 2, 9.

Sarritor C. 2, 43, 4.

Sarritoria opera C. 2, 43, 2.

Sarritura frumentorum C. 44, 2, 27.

Sarsura V. 3, 0, 4.

Sartio, Sartus pro sarritio, sarritus, saepe MSS. e. g. C. 2, 42, 9. 41, 2, 9.

Sartura nova vineatico iugo C. 4, 26, 2.

Sat erit pondo XL dari C. 6, 3, 6. sat erit picis ses scrupula C. 42, 23, 3.

Sata quo die quaeque de terra prodeant V. 4, 45. ut luenda sint V. 4, 47.

Satagit equus salientibus venis Veg. 2, 5.

Sataria quala Ca. 14, 5. *vid. Satorius*.

Satiatum stercore solum C. 2, 40, 23. medicamine sarmentum P. F. 28, 2.

ad Satietatem permissa avibus ficus C. 8, 5, 23.

Satio. sati-bis anuum oleo Veg. 2, 49, 1, 3, 48, 6.

Sationis genera C. 2, 9, 7. praeccepta P. 4, 5, 6, 1, 6, 5 et 42. satio matura saepe decipit, sera nunquam quin mala sit C. 41, 2, 80. legitima Novembri mense P. N. 4, 4. sationis instae qui terminus P. O. 1, 1. gradus secundus V. 4, 39, 4. satio tertia C. 44, 3, 18. satio vitis duum generum C. 3, 14, 2. a sementi quid differat? *vid. not. ad C. 2, 4, 5.*

quae Satis accipiunda sient Ca. 2, 5. satisfdari domino Ca. 146, 2. satisfacere pecuniam Ca. 149, 2. satisfactum, *litatum*, est Ca. 144, 1. satisfaciunt ervi XII. librae uni iugero C. 2, 41, 12.

Satius dicam h. e. potius V. 4, 2, 27.

Sator vitis C. 3, 45, 3. silvestria ad quae sator non accessit V. 4, 45, 3.

Satoriae trimodiae C. 2, 9, 9. 42, 50, 8.

Satulli fiunt agni lacte V. 2, 2, 45. *vid. not.*

Satur autumnus C. 40, 43.

Satureia quae rusticis? C. 9, 4, 2 et 6. thymi refrens thymbraeque saporem C. 10, 233. eius satio C. 44, 3, 57. P. F. 24, 2.

Saturitas C. 6, 5, 4. *Ex Edd. pr. Saturnalibus portio liberalior datur* Ca. 57, 2.

Saturnio terra C. 4 pr. 20.

Saturni regis stirps rustici V. 3, 4, 5. Saturnus C. 9, 2, 4.

Saturo. saturare ieiunia terrae C. 40, 82. stercore novalia C. 2, 9, 45. prata lactaninae P. F. 4. saturari multo stercore amat beta P. F. 24, 40. *vid. Palulium*. — saturare aditus murum cinere P. 4, 35, 11.

Satus. satui semen dare Ca. 5, 3.

Satyros lascivos C. 40, 427.

Sauciare levi vomere summam terrae partem C. 2, 2, 23.

Savillum uti fiat Ca. 84.

Savina herba, Sabina Veg. 4, 47, 42, 6, 13, 4.

Sauracti Fiscello V. 2, 3, 3.

Saxatiles columbae V. 3, 7, 4. pisces C. 8, 46, 8.

Saxeta C. 5, 10, 7. Arb. 21, 7. *ex Codd.*

Sasifraga Veg. 4, 13, 5. 6, 41, 1. et saepe.

Sassa loca in capite i. e. ossuosa Veg. 3, 43, 4.

Saxum, saxi pondusculum C. 42, 51, 1. saxo naturali C. 7, 6, 6.

Scaber, scabrum fit pecus, scabionum P. Maf. 8, 2. scabrae quadrupes

des ut curentur Ca. 96, 2. add. C. 7, 3, 10. Scabra olea . . . φώραν ἰαχίης, ἄργιολαίης et δάφνης Hippocrates adhibet ad vulvae proidentiam et fluorem muliebrem. Theophr. II. P. 5. 23. συνὴ φωριῶν ἰαχίη δὲ λαχνηῶν συμβαίνει.

Scabies unde pecori C. 5, 7. eam facit macies C. 7, 5, 5. ut sanetur C. 6, 13, 1. 6, 31, 2. 6, 32, 2. 7, 5, 5. 7, 13, 2.

Scabilla et scamna Ca. 10, 4.

Scabratus C. 4, 24, 22.

Scabriciem tollere C. 7, 5, 8.

Q. Scaevolae villa C. 1, 4, 6.

Scaevus. Col. 6. Praef. 5. ubi pro iascium Edd. primae saevum habent. not. p. 309.

Scalnatium fœnum aut hordeum in S. M. Veg. 1, 17, 4.

Scalpettur Veg. 1, 26, 2.

Scalpellum medicum Veg. 1, 11, 13. 3, 14, 1 et 2.

Scalpere moru C. 7, 5, 6. de ovibus scabiosa.

Scalpratum ferramentum C. 9, 15, 9. scalpri formam habens.

in Scalpturis necessaria populus P. N. 15, 2.

Scalptus. scalptis locis pratorum P. S. 9, 3, 1. e. ubi quis cum essent musco obducta.

Scamnum in agro quid C. 2, 2, 25. scamina facere C. 2, 4, 3. Arb. 12, 2. omittre in arando C. 3, 13, 10. latentia C. 2, 4, 3. in vineis C. 3, 13, 2. De scamno castrensi vide Rutgersii V. L. p. 51.

Scamoneum Ca. 157, 12. Scammonia Veg. 3, 6, 9.

Scandula apud Plinium et Scandela vide in Hordeum.

Scandiana poma vid. Scotiana.

Scandulae C. 8, 3, 6 sunt asserculi formatis gradibus asperati, forte a scandendo. — Scandulis lecta cora

P. 1, 22. MSS. scindulis. quid recte a scindendo s. findendo.

Scantianae uvae Ca. 7, 2. poma an Scandiaa Ca. 7-8. ubi vid. not. V. 1, 59, 1. C. 5, 10, 19. a Scandio quodam Scandia dicta vult Plin. 15, 14 s. 15. et ab his paullo post, ut est in editione Harduini. Scantiana distinguit Catoni memorata. Etiam C. 5, 10, 19. Scandiana editi omnes agnoscunt.

Scapuli MS. Scapulae Veg. 5, 70, 2.

Scapus lupini V. 1, 31, 5. asphodeli C. 9, 4, 4. — equi pro veretro Veg. 5, 14, 17.

Scarificatio ferro facta C. 6, 17, 1 et Veg. 4, 21, 1. ea demitur sanguis C. 6, 12, 1.

Scarificare massam sinapi compressam C. 12, 55, 1. truncum arboris P. Mar. 10, 28.

Scarifo et scarificatio reponi vult Salmasius, vid. not. ad 6, 12, 1. malit etiam Voss. de Filis Sirm. 4, 4. et est v. g. in MS. Lips. C. 12, 55, 1. vid. etiam V. L. Veg. 5, 5, 1. Geysner.

Scarus C. 8, 16, 1. not.

Scaturigiuosa terra C. 5, 8, 6.

Scaturigo palustris C. 3, 13, 9.

Scaurus C. 8, 17, 12. in Edd. pr. pro scaro.

Schoenus Ca. 105, 2. 113, 1. C. 12, 51, 2. ad Schoenum neutro genere C. 12, 20, 2. quem locum tamen iam olim suspectum habuit H. Stephani in Thesoro G. L. III. p. 1201. Scieni legibatur in Veg. 4, 13, 3. Simumanthos pro Schoenuanthos erat Veg. 1, 59. Siquimanthos erat in Pall. O. 14, 3. Sincantis in Veg. 3, 40, 1. σχοίνος est iuncus; sed latini schoenum vocarunt praedialiter, quem Graeci ἀρωματικὸν et μυρεφικὸν Celus III. 21. unum rotundum, ut

a colamo odorato seu cypero distingueret, quem iuncum quadratum appellavit, alii denique iuncum odoratum dixerunt. Est andropogon Schoenanthos Linnaeo. De patria vide in Calamus.

Scholasticus h. e. eruditus Veg. 4 pr. 2.

Sciatici Veg. 2, 10, 4. pro Ischiatici erat ita Sciatici 5, 21, 4. Hinc Gallorum Sciaticque.

Scientiam eligendi habere C. 3, 10, 7. in omni genere scientiae C. 4 pr. 31. scientia nulla consummatam perfectionem adepti C. 11, 1, 11.

Scilla C. 12, 33 et 44. ea accenditur equorum libido V. 2, 7, 8.

Scillites vinum s. scillite C. 12, 33. P. Inl. 6.

Scilliticum acetum C. 12, 34.

Scindo. ne scindant se lutamenta Ca. 128. scindunt radices herbarum armenta ungulis C. 2, 18, 1.

Scindulae vid. Scand. ad Col. 8, 3, 6. not.

Scio. Scito Ca. 157, 12. scire omnia nemo potest V. 2, 1, 2. scisse multa, non omnia dicuntur etiam sapientissimi C. 12, 57, 6.

Scipiones vitis C. Arb. 8, 5. vid. mo. et Scopiones.

Scipio Metellus V. 3, 2, 16. 3, 10, 1.

Scirpea vid. Sirpea; Scirpiculae, Sirpic. De sirpis plaustro imponentis ad onera portanda laudavit Gesner Schefferum de re vehic. 1, 7. p. 61. et Gronov. ad Plauti Pseudol. 1, 3, 98. Ovidii Fastor. 6, 780. plaustroque morantes (tibicines) sustulit; in plaustro sirpea lata fuit: quae caperet tot tibicines, ubi Heinsius apte comparavit loco Iustinii 43, c. 4.

Scirpula vitis C. 3, 2, 27. not.

Scissilibus mundis colligare fractu-

ram Veg. 3, 47, 3. h. e. pennis laevis.

Scissuris aperiri P. Mai. 12.

Scobis eburnea C. 7, 10, 4. populea vel abiegna C. 12, 43, 4. vel ilignea C. 12, 41, 6. sed scobe omni educto P. F. 17, 6. scobis eximitur C. 4, 29, 15. scobens terebra facit ibid. et C. Arb. 8, 3. non scobem sed ramenta terebra Gallica C. Arb. 8, 4.

Scomber piscis C. 8, 17, 12. Vide in Pelamis.

Scopae virgae Cat. 152. asparagi P. 4, 9, 12. 3, 24, 8.

Scopiones uvarum C. 12, 39, 3 et 12, 43, 10. not. asparagi sativi C. 11, 3, 46. de Scopio acina decerpere Cat. 112, 3. erat antea, ubi ex Cod. Polit. correxi. Alibi vitiose legitur Scordio et Scipio.

Scopulae doliiis (purgandis) Cat. 26. Nimirum scopae minuta ramenta cuiuslibet fruticis aut arboris Plin. Valer. 2, 10. Superspergas scopas cypressi in testa ovi calefactas. It. 1, 64. Marrubii scopas cum pane decoques, easque hibes. Haec Barth. 6, 17. scopula picatur dolium C. 12, 18, 5. scopulis aridae myrti C. 12, 38, 4.

Scopus. Scopi uvarum V. 1, 54, 2. 2, 4, 16. in scopis incendamus, radices asparagi P. F. 24, 8. add. P. Mart. 9, 12. vid. Scopulae.

Scoria ferri P. 4, 41, 3.

Scorpio (piscis puto) alvo deficientiae Cat. 158.

Scriba librarius V. 3, 2, 14. Sic Horat. A. P. 354. scriptor librarius.

Scribit in mente familiae Cat. 5, 5. ubi aliae Edd. scribit. Xenoph. Cyrop. 3, 3, 52. τι μάλιστα ταχύτερα διδύμει ἐγγραφήσθαι ἀνθρώποις καὶ ἐκπονοῖ ἐπιστάται ubi plura huius usus exempla ponit Zeune.

Scribita uti fiat Cat. 78.

Scripta uti nascentur amygdala P. Ian. 45, 13. scriptae Persici P. Nov. 7, 3.

Scripulum (ex scriptulo *vid. not. ad C. 5, 1, 8. et add. Gorraeus defin. medic. in Γράμμαζ quod idem significat*) quarta et vicesima pars unciae C. 5, 4, 8 aqq. ubi ad iugerum transfertur, ut et V. 4, 10, 2. sex scripula picis C. 12, 23, 3. scripula gypsi octo C. 12, 28, 4.

Scrobiculo facto C. 4, 45, 3. scrobiculos non maximos C. 5, 6, 8. scrobiculis pedatibus C. Arb. 30, 4.

Scroba totius C. 5, 5, 4. tripedaneus C. 5, 5, 2. alven similis C. 4, 4, 1. elibano C. 5, 10, 4. Arb. 49, 2. — scrobis latus pedum duorum C. 5, 6, 18. scrobis etiam saepe casu recto *MS. Lips. Columellae, e. g. 5, 5, 4.* — scrobem in ienum C. 5, 10, 8. scrobe brevissimo P. D. 4, 1. eodem constituere C. 5, 10, 7. scrobes profundi C. 4, 4, 1. bipedanei C. 4, 4, 5. ternarii, quaternarii C. 14, 2, 28. Arb. 4, 3. scrobibus vineta ut ponantur C. 3, 13, 2. — scrube effossa P. 4, 5, 3. bipedanea C. 4, 4, 5. *not. P. Ian. 45, 4. scrobi factae C. 12, 44, 4.*

Scrofa Tremellius V. 2, 4, 2. *vid. Ind. Auctor.* — Scrofae quae probenitur V. 2, 4, 4. C. 7, 9, 7. P. F. 26, 4. cur foetus suos interdum mandant C. 7, 14, 3.

Scrofulae Veg. 3, 23, 4.

Scrupulosissime C. 4 pr. 3.

Scrupulositas C. 11, 4, 32. pingui Minervae opponitur.

sine Scripulo, dubio, C. 5, 14, 4.

Scripulum ponderis nomen v. Scrip. Sculponeae Cat. 435, 1. alternis annis datae Ca. 59 a sculpendo nomen deducit *calceamenti lignei Turn. 6, 23. χρυσήζα, calceos ligneos etiam interpretatur Gatakerus adv. 2, 49. p.*

374. Gesner. Graece χρύσινα, χρύσινα, χρύσινα, χρύσινα, apud Hesychium.

Scutra, scutella Cat. 457, 14.

Scutrisum Cat. 40, 2, 11, 3.

Scutulae in pavementis P. 4, 9, 5. *In Sagis Gallicis scutulas Plinius 8, 48. vocat quae Diodorus 5, 30. σάγους βαβυλωνίους — πλινθίους πολυπυλίσσι καὶ πυκνοῖς διατεταμένους. Cf. Scutigeri Coniect. ad Farr. p. 67. Wesseling ad Diodori locum p. 333. Scutula de emplastro surculi Plinius 47, 1. 26.*

Scutulatus color equi P. Mart. 43, 4. σκουλάτος ἵππις est ap. Arrianum in Periplo maris Erythraei.

Σκύλαξ nomen canis C. 7, 12, 13.

Scyrus C. 9, 14, 19.

Scythica stagna C. 8, 8, 10.

Sebetide roscida lymphæ Partenope C. 10, 134.

Sebo. Sebare candelas C. 2, 22, 3.

Sebum *vid. Sevum.*

Secsturus es C. 5, 9, 2.

Seclutorium V. 3, 5, 5.

Seclusus. seclusa stabula V. 2, 2, 45, in secluso, elam V. 3, 5, 6.

Secretus ab aliis V. 2, 2, 8. secretos a feminis mares habere V. 2, 4, 18. secreta corbula, separata, peculiaris V. 4, 54, 2. — Secretius, distinctius C. 44, 2, 25.

Sectam quam sequatur C. 2, 2, 24.

Sectarii porci Cat. 450, 2. *not.*

Sectilis porrus et sectivus P. F. 24, 41.

Sectio V. 2, 10, 4.

Sectivum porrum C. 12, 8, 2.

Sector. qui vellet se a cane sectari pass. V. 2, 9, 6.

Seculorum curas agere P. O. 12, 4.

Secundarium mel C. 12, 44, 4. oleum C. 12, 52, 4. secundarium passum C. 12, 39, 2.

Secundum flumen aedificare V. 1, 12, 1. vias et amnes V. 1, 14, 3. auricularis foratis cornibus C. 7, 3, 6. terram praecidere arbores V. 1, 27, 3. — Secundum panicum h. e. post Cat. 54, 4. vindemiam Cat. 114, 1.

Secundus. secundum florem agere C. 2, 16, 6. in secunda labra i. e. *secundi ordinis* C. 12, 50, 11. — secundae non respondent foetae h. e. non sequuntur C. 7, 7, 4. Ex graeco *στριξα* foetae proprie chorion cum lochiis purgationibus significant.

Secures Cat. 10, 3. eruentae minaciter levantur contra grandinosam nubem P. 1, 35, 1. simplices vel dolabratae P. 1, 43, 3. securis falcis C. 4, 25, 2 et 3.

Secus. utrinque secus Cat. 21, 2 et 3. utrumque secus *ibid.* s. 4.

Sed pro immo C. 12, 44, 3. sed et, sed nec sine non tantum C. 1, 6, 13. 1, 7, 2 et 6.

Sedentaria eius opera est C. 12, 3, 8.

Sedeo. Sedet omni parte surculus, convenit, ut vestis C. 4, 29, 16. in oppido sedere, ad desidiam V. 2 pr. 1. sedendo vincit Romanus V. 1, 2, 2. sedentur equi, equitantur Veg. 2, 28, 12.

Sedes custodiae C. 11, 1, 22. sedem quaerunt gallinae pariturae C. 8, 14, 5.

Sedilia avium V. 3, 5, 13.

Sedule circumire aviaria C. 9, 9, 1.

Sedulitatem summam desiderat equinum pectus C. 6, 27, 1. sedulitas matronalis industriar C. 12. Praef. 8. sed ibi tres Codd. recte sedulitas omittunt.

Sedulus olitor C. 10, 14^p. sedula cura C. 8, 1, 3.

Sedum. Sedi succo medicata semina

C. 2, 9, 10. 10, 356. 11, 3, 61 et 64. P. S. 3, 2.

Segetes ager serendus. Cat. 36 et 37. aliquoties. *vid. quae disputantur ad* V. 1, 29, 1. *etiam de agro demisso* V. 1, 50. segetes seminari debent C. 2, 14, 2. in segete relinquunt stramen succisum V. 1, 50, 4. stramenta stantia V. 1, 50, 2. — *fruges stantes*. demissis segetibus C. 2, 9, 10. antequam seges in articulum eat C. 2, 12, 9. de salis. uligo segetem enecat C. 2, 9, 9. adultae segetes C. 2, 9, 10. quae seges grandissima atque optima fuerit V. 1, 52, 1. segetes novae ne a divinis animalibus carpantur C. 10, 351. sciscit segetibus solum C. 2, 14, 3. *add.* C. 2, 16, 2. segetes laetas escitaret C. 2, 16, 4. ager adfert C. 2, 18, 3. segetes herbidae, graminibus mixtae C. 1, 6, 22. segetum arborumque foetus C. 2, 2, 23. — *Semen*. Segetibus, quae in eo loco seminari debent C. 2, 14, 2. fabaceae seges aliquanto serius prodit V. 1, 45, 1. *Sed possit utrumque locum etiam ne germinibus ipsis accipere*. Gesser.

Segnitie figuram benignitatis imitatur P. ins. pr. 2. segnitiae immundae C. 9, 5, 2. — segnitie ventorum C. 2, 21, 5.

Στοιχοί speluncae condendis sub terra granis V. 1, 57, 2. 1, 63, 1. C. 1, 6, 15. *not. Postea incidi in locum Philonis Mathematici. Veter. p. 86. dignum, qui sponatur integer: τὰς δὲ προδὰς οὐκ καὶ τοὺς πυροὺς ὡς βέλτεστα καὶ ἀφαιρούμεν καὶ στρούς ὡς βελονάτους ὑπαίθριους ἀρούραντας, καὶ τούτων τότε ἰσχυρὸς ὄσων ἐπὶ τέταρτας δακτύλους τὸ βέλος καὶ κύκλον περιελίξαντας πηλὴ διευροχμήνῃ καὶ ἡχυρομένην ἀνόργῃ. ἔστω δὲ τὰ μὲν δύο μέρη χυροῦς, τὸ δὲ ἐν ἄλλῳ εἰς τὸν πηλὸν ἡμβελιζόμενα. ἐν τούτοις ἀπὸ ὧς ἔχει διαχυροῦσθαι, ὡστὺ μάλιστα*

ξηρανθῶσιν ἐμβληθέντος δὲ τοῦ σίτου
 οἱ ὄξους κεράμιον ὡς ὀριμντάτου εἰς
 τὸ μίσην ἄχρη τοῦ τραχήλου κατωρύξαι,
 καὶ περιβαλόντα ἄνωθεν κινεσθεῖ
 σχήματι πλίνθοις καταλείψαι πηλῶ
 οὕτω γὰρ ἄσηπτος γίνεσθαι. *Pergit* p.
 88. γίνεσθαι δὲ καὶ ἄλλως ἄσηπτος, ἐὰν
 ἐκ τῆς καλῆς ὀλένης ποιήσας κύκλῳ
 περὶ τοὺς σιτροὺς περιτείησιν αὐτοὺς,
 εἴτε ἀργιλόωθαι πηλῶ διαπλάττων ἐμ-
 βάλλης τὸν σίτον, ἢ πατα ἐλάφον ξηρὰ
 κατατίμῃον μικρὰ ἐμβάλλης. μέγιστα
 δὲ ἄσηπτον διαφυλάττει τὸν πυρὸν
 καὶ κραιπνὴν καὶ ὀσπρία, ἐὰν συγνό-
 ψας τὸν τῆς τέλειος καρπὸν διὰ πετρῶν
 εἰς τοὺς σιτροὺς ἀποτιθῇ (ἀποτιθῇ;
lege) τοὺς εἰρημένους καρποὺς, ἢ τὴν
 κόνησαν. ἢ τὴν ὀρίσαν, ὡς ἔχει,
 διαμίσγων ἐν τοῖς σιτροῖς θησαυρίζαι
 τὰ ὀσπρία καθάδωρον (rivulo versio)
 ἔξωθεν ἐβρόντους ποιήσας τοὺς σιτο-
 βολῶνας, διαφυλάττουσιν ἀρδύκτους
 τοὺς καρποὺς. *Postrema confertur cum*
Geopon. II. 27. et Palladio 4, 19.

Scianau aedes V. 3, 2, 7. pastiones
 V. 3, 2, 12.

M. Seina V. 3, 2, 7 sq. 3, 6, 3.
 3, 10, 1. M. Scium L. filium aedilem
 curulem A. V. 680. habet Plinius
 15. s. 1. Cicero Offic. 2, 17.

Seligere C. 4 pr. 3.

Σελινουσιδὲς brassica *vid.* V. L. Cat.
 157, 1.

Sella pertusa Cat. 157, 11. sellae
 familiaricae V. 4, 13, 4. etiam sellam
 simpliciter ita dicit, *obsevat Rhodius*
Lex. Scribo. it. cathedram Apul. de
Vir. herb. c. 89. — Sella et cella con-
 funduntur. *vid. ad Cat. 13, 3, 14, 1.*
 — equi ad sellam *ad Veg. 6, 6, 2.*
not. Sella firmabatur cingula Ovidius
Remed. 236. ut nova velocem cin-
gula laedit equum.

Sellaria iumenta Veg. 2, 28, 34.
 quae sedentur Veg. 6, 7, 5.

Semen duum georum V. 1, 39.

quae duplici semine, et quae simplic
 C. 2, 12, 10. P. Mai. 4, 1. vetus semen
 commutat naturam V. 4, 40, 2.
 qualia semina sementi legenda V. 4,
 52. C. 2, 9, 11. degenerant etiam
 lectissima C. 3, 10, 17. qua mensura
 quoque loco quaque spargenda C. 2,
 9; 1. P. Mart. 3 *it. 4 et 6. Sept. 3,*
 2. remediis quibus iuventur C. 2, 3,
 9. P. S. 3, 2. ne a diris animalibus
 carpantur C. 10, 351. proventus cu-
 iusque praenosci ut possit P. Iun. 9.
 semine alia ruta C. 11, 3, 38. ob-
 ruitur beta C. 11, 3, 42. semina de
 tabulato C. 2, 18, 2. foeni C. 2, 18,
 4. — semina (arborum) cum radici-
 bus C. 5, 10, 8. pomariis qualia le-
 genda C. Arb. 20, 1. vitario C. Arb.
 2. vinitori C. 3, 10. vernacula pere-
 grinis aptiora C. 3, 4, 1. e foecunda
 matre petenda C. 3, 6, 1. seminum
 aeternitati ut consolatur C. 4, 17, 3.
 — Semina quadrigarum C. 3, 9, 5.
 boni seminis pecus V. 2, 2, 4. semen
 pulli au habeant ova V. 3, 9, 12.
 seminis boni columbae V. 3, 7, 10.
 semine meliore quae caprae V. 2, 3,
 4. seminibus marinis repleti lacus C.
 8, 16, 2. — Ovium semen tardius,
 caprae mobilius h. e. agnae, capellae
 V. 2, 3, 3. semen conceptum red-
 dunt asinae hoc est pariunt V. 2,
 6, 4. Semen est etiam pro semine
 adoro seu farre; ut nostrum Korn.
 pro ficalis gravis alibi pro hordei
 gravis dicitur C. 2, 12, 1. *not.*

Sementis praeparatur C. 11, 2, 54.
 quomodo facienda Cat. 27 et 30 *it.*
 31. per sementim Cat. 17, 2. strenue
 facienda est C. 11, 2, 80. sementi
 media et ultima C. 2, 10, 8. sementi
 facta C. 11, 2, 81. ante aliam se-
 mentim C. 11, 2, 81. sementem an-
 tummo facere C. 2, 16, 1. confectisae
 C. 11, 2, 90.

Sementivis scitis V. 4, 23 1. as

his feriis dicta forte sementiva aut sementina pira Cat. 7, 3. V. 4, 59, 3. *quod eo tempore matura essent.* SCHNEITZ. ex Dalecampio ad Plin. 45, 15. *De feriis sementinis vel sementivis locum Varro* de L. L. V. p. 49. *annotavit viridocli:* Sementinae feriæ dies is qui a pontificibus dictus, appellatus a semente, quod sationis causa susceptæ: *Addo locum Ioannis Laurentii Philadelphensis, ex libro de Mensibus p. 32.* Αἱ τοῦ σπόρου ἑορταὶ αἱ λεγόμεναι πρῶτὰ Ῥωμαίους σηµαντίνας (alter Codex σηµαντίνας) τουτίστι σπόριμοι, οὐκ ἔλαγον ὥρισµενην ἡµέραν, ὅτι οὐκ ευπραγής πάς καιρός εἰς ἀρχὴν σπόρου· ἡ γὰρ πρῶτος διὰ τὰς ἐποµεθεύζας, ἧ ὄψιμος διὰ τὰς βραδύτητας γίνεταί. ἤγοντο δὲ ἐπὶ δύο ἡµέρας οὐκ ἐνεξῆς ἀλλὰ μέσων γινομένων ἐπτά καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἑτοροποῦν ἀγέμετρο οἶον τῇ γῇ τῇ ὑποδιχομένη τοὺς καρπούς· εἰτα μετὰ ἐπτά ἡµέρας κόρη τῇ τῶν καρπῶν ἐφόρῳ, ἐπὶ πάν σπέρμα ἰσδοµαζίων προκύπτει. *Frumenta sata ante brumam septimo die provenire docet Varro* 4, 34. *ubi vide notam.*

Semestrium hoc, *dimidia mensis pars pro semimenstruum, ut semodius pro semimodius.* Scilicet

Sensu *dimidium significat in compositis, ut semiacerbae uvæ* P. Aug. 13. *semicirculus ager* C. 5, 2, 8. *semicoctum hordeum* C. 8, 5, 2. P. 4, 27, 4. *semicrudum lupinum* C. 6, 25. *semiformis lunæ species* C. 4, 25, 4. *semiformes pulli* C. 8, 5, 42. *semifunium* Cat. 135, 5. *semi-Graeci pastores* V. 2, 4, 2. *semihominis mandragoræ* C. 10, 49. *semiuugerum* C. 4, 48, 4. 5, 4, 6. *seminadidus* C. 2, 4, 5. *seminares capi* C. 3, 9, 3. 8, 2, 3. *seminaturus* P. Mart. 40, 22. Jun. 42. *semimenstruum vid. semestrium. semimodius vid. semo-*

dus. semipedali spatio C. 44, 3, 24. 42, 50, 4. *semipedanea terra* C. 4, 4, 4. *semipiscina* V. 4, 43, 3. *semiplemis* C. 5, 5, 4. 9, 45, 4. P. F. 32. *Semis, semissis vid. separatim. semiueci thalli* P. F. 24, 4. *semiscilicis* P. N. 22, 3. *vid. not. semi-trita frumenta* C. 4, 6, 24. P. 4, 36, 2. *semivietæ uvæ* C. 42, 46, 3. *semivocale instrumentum* V. 4, 47; 4. 4, 49, 4. *semuncia mellis* C. 42, 57, 5. *iugeri* C. 5, 4, 40. 5, 2, 4. *semunciae bene plenae mensura* C. 42, 24, 2. *acquipollet ligulae, quæ est pars XXIV heminae, atque adeo eius semuncia. Est etiam semuncia in instrumento rustico* Cat. 40, 3. 44, 4. *vid. Semis.*

Seminalis vicia C. 41, 2, 76.

Seminarium pilum Ca. 40, 5. — *Seminaria omne genus* V. 4, 29, 4. *seminarium ut faciendum* Ca. 46. C. Arb. 4, 3. 2, 4. P. F. 10, 4 et 48, 6. *seminariorum fossio* P. Mai. 4, 2. P. 20, 2. *seminaria e baccia* P. Mar. 8, 2.

ad Seminationem onagrus idoneus V. 2, 6, 3.

Seminiun pecoris V. 2, 4, 44. 2, 3, 3. 2, 6, 4. 3, 9, 6.

Semino. seminare agrum non in lira, sed in sulco C. 2, 4, 44. quo tempore quæque conveniat C. 2, 8. — *seminando mularum generi* C. 6, 37, 5 *coll. s. 4. seminasse marem censetur* C. 6, 24, 3. *seminanda armenta* C. 6, 24, 4.

Semipiscina V. 4, 43, 3. *vide in Addendis ad Col. 4, 6, 4.* *

Semis quod alias adiectivum esse ex ἥμισυς Gronovio credimus, interluna (nec ipso dissimulante lumen p. 382.) videtur contractum ex semis, et substantivi rationem habere, ut pars dimidia — hoc est semis, in quo sunt ref. C. 5, 4, 44. ut Volusius in dextante

sunt — semis et triens et saepe ad eum modum; nec aliter aut ipse, aut Balbus minor. Obliquus casus datus in semissis statim, nunc persequamur adiectivum — pede uno semis, intell. et P. Ian. 15, 6. pedum duorum semis P. Ian. 10, 2 et 4. F. 40, 1. duobus semis pedibus P. Ian. 13, 7. 10, 3. duo semis pedes P. F. 9, 10. Gesner.

Semissis non puto extare nominativum indubium huius formae: sed est ipsius semis pro semias, velius obliqui semissis pro semiasis, rel. semissem supra duns pedes C. 4, 3, 3. dipondio semisse C. 11, 2, 28. unius et semissis modii P. 1, 29, 4. semisses usurarum C. 3, 3, 9. semissium usura C. 3, 3, 9 et 10. — ut sestertii nomen ad rusticorum instrumentum translata, ita ad veterinarium semissis; uritur ad mensuram semissis Veg. 5, 40, 3. semisse inuris cautério Veg. 3, 11, 4. Hinc

Semissatur pedes equorum Veg. 4, 26, 4. not. 2, 10, 9. h. e. inuruntur, sanguine prius emisso. Gesner.

per Semitas aqua ministratur C. 2, 11, 3.

SEMNOLOGIAS exempla: id quod decidit C. 6, 5, 1. id quod egerit suis ibid. cibi digesti C. 8, 3, 20. 8, 7, 2. quod eum inquinat locum V. 3, 7, 5. succus villarum P. F. 23, 1. naturalia praeccludunt C. 8, 5, 19. ut alvus exitum non habeat 8, 5, 20. loca naturalia (prodez) C. 8, 7, 2.

Semodialis placenta Ca. 76, 5.

Semodius fabae. qu. semimodius C. 6, 3, 5.

Sempervivae succus P. 1, 35, 3.

Senescere ultra quadrimatum C. 9, 4, 7. senescentis succi vim iterare P. F. 23, 2. — senescunt agni desiderio matrum V. 2, 2, 17. perpetuo custo-

diae servitio contristatae senescant C. 8, 8, 4.

Senex, senem servum vendat paterfamilias Ca. 2, 77. seniorum impetria, iuvenum officia P. 1, 6, 3.

Seni. sena et terna ova C. 8, 11, 43.

Seniosus in Cstone c. 157. s. 8. dant Codic. optimi pro vigili, quia senum est vigilia, et defendit Pontedera in Postumis.

Sensus vigentis adolescentulus C. 11, 4, 6. — cum magno sensu atque cautela Veg. 5, 14, 5.

Sentis C. 6, 3. et 11, 3, 4.

Seorsum in nova labra transferre C. 12, 52, 2.

Separatim scripta V. 3, 2, 43.

Separatus. separata generibus vineta, divisa C. 3, 21, 5.

Sepelire mortuum publicis feriis non licitum C. 2, 22, 4.

Separari MS. Lipsi C. 2, 15, 7 et alias.

Sepes horrida rusco C. 10, 374. sepe virgeam interponere C. 11, 3, 7. sepes quot generum V. 1, 14, 1. hortorum quando et quomodo fiant P. F. 24, 1. viva structili melior, quomodo fiat C. 11, 3, 3. P. 1, 34, 6.

Sepiae testa trita C. 6, 47, 7. ossa Veg. 6, 27, 6 et 7 et saepe.

Sepimentum naturale V. 1, 14, 1. fabrilis et militare V. 1, 14, 2.

Sepire segetem C. 2, 22, 1. sed vide notam.

Sepiasarii Veg. 4, 3, 6.

de Septem unus C. 1, 1, 9.

Septembris descriptio et opera C. 11, 2, 61.

a Septentrionum regione Veg. 1, 57, 4.

Septentrionales venti C. 11, 2, 21. septentrionalis terrae pars salubrior quam meridiana V. 1, 2, 4.

Septena iugera Licimians C. 1, 3,

10. septenum amphorarum C. 12, 28, 1.

Septimontialis satio C. 2, 10, 8.

Septimontium P. D. 1. vi. no.

Septingenarii greges V. 2, 10, 11.

Septuagies septuageni C. 5, 2, 7.

Septum venationis, vivarium V. 3,

12, 2. Septa fundi tutandi causa qua-

tuor generum V. 1, 14, 1. villae V.

1, 11, 2. e maceris V. 3, 12, 3. septa

repetit pecus C. 6, 23, 3. — de pi-

scina C. 8, 17, 8. ita Concepta.

Septuncialis vid. Septimont.

Septunx iugeri C. 5, 1, 11.

Sepum urinum P. 1, 35, 1. vid.

Sevum. *possim ita erat in Vegetio.*

Sequestratum animal, *separatum*

Veg. 2, 1, 5.

Sequor. sequitur gregem elades C.

7, 4, 2. sequuntur instrumenta h. e.

una adferuntur V. 2, 10, 4. sequens

usus, *posterior* P. Mai. 7, 4. sequente

aono C. 5, 6, 28. sequens numerus

C. 8, 1, 1. cura C. 2, 12, 1. i. e. *pro-*

xima, sequenti biduo C. 11, 2, 76.

Sequendum in seminio legendo Ta-

naagricos, h. e. *quaerendum* V. 3, 9,

6. sequendum vobis triplici regula V.

1, 19, 2. *Ita fere* P. Mart. 12, 2.

add. Wasse ad Sall. Catil. cap. 61.

SCHOUTTE.

Serae transversae, *veotes transmissi*

per vacerrae C. 9, 1, 4. *Ita etiam Gl.*

vet. sera, πορῖος. Ovid. *A. A.* 2,

244. Opposita ianua fulta sera. *Ita*

enim mellus, quam apposita, quod

ex uno MS. reponit Heinsius. Gesner.

eosdem alibi Columella amites aut ra-

mices vocat.

Serarii porci Ca. 150, 2. not.

in Sereno noctu Ca. 156, 3. sereno

int. die P. 1, 30, 3.

Sergiana olea vel Sergia Ca. 6, 1.

C. 5, 8, 4.

Sergius Orata V. 3, 3, 10. C. 8,

16, 5.

Serian Ca. 12. oleariae V. 3, 2, 8.

ut praeparandae C. 12, 50, 14. vin-

demis ut parentur C. 12, 18, 4. am-

phorarum septanum C. 12, 23, 1.

Seriola P. Mart. 10, 9.

Seris, *σέρης*, intubi species V. 3,

10, 4. C. 8, 14, 2.

Sero. serere oculos Ca. 45, 3, 46,

2. quando incipiendum V. 1, 34, 1.

ne dubites C. 11, 1, 29. quo quidque

loco expediat V. 1, 23. seri diligen-

tius quae voles Ca. 133, 3. quantus

cuiusque seminis modus sufficiat agro

V. 1, 44, 1. aut brumam quae pos-

sint P. D. 1. serendum vicium *red.* V.

1, 32, 2. seri plantis C. 11, 3, 39.

Sero facera Ca. 5, 7.

Serotina ficus P. Mar. 10, 31. pulli

C. 8, 5, 24.

Serpens ne nascatur in sterquilinis

V. 1, 39, 3. serpentes ut abigantur

C. 7, 4, 6. C. 8, 5, 18. P. 1, 35, 11.

P. N. 13, 6. serpentis ictui remedium

Ca. 102. C. 6, 17, 1. pellis medio.

C. 6, 4, 3.

Serpo. serpentina gramina C. 10,

119.

Serpullum vel Serpyllum Ca. 73,

unde dictum V. 1, 35, 2. eius satio

et cultura C. 11, 3, 39. P. Mart. 9,

17. in serpyllum mutatur ocimum

P. Apr. 3, 5.

Serram ducere V. 3, 6, 1. vi. no.

sed aliter Hemsterhus. ad Polluc. p.

956. et in Aildendis.

Serrula desecare C. Arb. 6, 4. ser-

ruiae manubriatae P. 1, 43, 2.

post Serraturam P. F. 17, 2.

Serta Ca. 113. Campanica Ca. 107,

4. C. 12, 20, 5. *est herba quae alio*

nomine Melilotum. Gesner. — grossi

lino velut sarta pertusi P. Mar. 10,

28. not. P. Jul. 6, 2.

Servio. brassica quae cauli serviet

P. Apr. 3, 1. servit truncus viti C.

4, 29, 14. Servire alicui operi con-

sueverunt vacare P. Iul. 4, 1. servire inuito C. 5, 11, 11. si ipsa arboribus servieris C. 5, 9, 14. not. in *Add. post Palladium*.

Servitium perpetuae custodiae C. 8, 8, 4. servitio liberatae C. 8, 11, 2. — servitia, *servi* C. 11, 1, 3.

in Servituty non foctant silvestres gallinae C. 8, 12, 8, 15, 7.

Serum. Sero lactis aluntur canes C. 7, 12, 10. Dioscor. 2, 79. καὶ ὁ ἐξ αὐτοῦ (παλαιότερον τυροῦ) ὀρεῖται κυνῶν τροφιμώτατος. Cf. etiam Serrarius.

Servo. servare serias Ca. 5, 1. in velustatem Ca. 114, 2. servat, ne C. 8, 5, 13. servandum est, *observandum* P. N. 7, 12.

Serus. serum facere ficum C. 5, 10, 10 sera foetu ovis C. 7, 3, 11. vide in *Postumia Pontederac*.

Servus. qui servi cuique officio praeficiendi, et ut tractandi C. 1, 8. soluti, *vincti* C. 1, 6, 3. servorum cellae *ibid.* servae ut tractandae C. 1, 8, 19. in servis comparandis et legendis quae observanda? V. 1, 17. not. ubi adde locum *Platonis* Leg. 6. pag. 302. μήτε πατρώτας ἀλλήλων εἶναι τοὺς μέλλοντας ῥῶν δουλεύειν ἀσυμφόρους τε ἐς δύναμιν ἐτι μέλιστα.

Sesami satio C. 2, 10, 18. P. S. 7. P. O. 1, 3. sesama seruntur C. 2, 10, 18. 11, 2, 54 et 56. torrefacta C. 12, 15, 3. 12, 57, 2 *Sisamum quidam libri*, ut apud *Hesych.* σισαμῖς. Sic σίσαμνος utatius. *Sylla.* Scripturam *Sisamum* habet etiam *Lydus* περὶ μνηῶν nuper editus in Ianuario: Σάμιος δὲ τις πρώτος μελετᾷ φυράσας ἄρτος κατασκευάσαι; δι' ὧν καὶ τὴν λεγομένην σίσαμνον ἐξεύρνει ἐν τῇ Σάμῳ, ὅθιν καὶ συγγενὴς προσηγορία τοῦτου τοῦ καρποῦ τὸ χωρίον.

Sescuncia lusitris C. 12, 57, 4. ingeri 8, 2, 7.

Sesquicentlearia dolia C. 12, 18, 7. Sesquimenses V. 1, 27, 1. sesquimensis natu pulli V. 3, 10, 7.

Sesquimodius V. 1, 12. C. 2, 13, 4. Sesquipersa C. 2, 13, 2.

Sesquipedali altitudine C. 11, 3. 48. 11, 2, 18. mensura C. 9, 15, 4. sesquipedales taleae C. 5, 9, 3.

in sesquipedem ponitur cytlisum V. 1, 13.

Sessiles malvae ut fiant P. O. 11, 3. sessilia pira minimo pediculo Pl. 15, 15. s. 16.

Sessor, eques Veg. 2, 28, 34.

Sestarius, *sextarius* C. 6, 30, 9. 6 31, 1. Ca. 158, 1.

Sestertiariae sirpae *vol. ad* Ca. 10, 2. et *add.* Semisus, *Semisso*.

Sestertis seacentis numis C. 3, 3, 13. pro sestertia millia legendum *ad Gronovium* audimus *Pec. Vet.* 1, 4. p. 22. sestertiū V. 2, 1, 14. 3, 6, 6. 3, 16, 11. 3, 17, 3. C. 3, 3, 8. — sestertium bipalium rusticis C. Arb. 4, 5.

Sestiana mala C. 12, 45, 4. C. 5, 10, 19. *Hinc Hardui. apud* Pl. 15, 14. s. 15. pro Gestio malis Sestium, vel Cestium, quod Κεστιανὰ μέλα a *Galeno* laudentur κατὰ τόπους 2, 1 et 6, 9. eadem *Sextiana. Gesner. Vide* Cestina.

Seta quae probetur in suis C. 7, 9, 3. setis pendentibus laquei talpis P. Mar. 9, 4.

Severitatem verentur subiecti, saevitiam detestantur C. 11, 1, 25.

Sevum liquefactum P. 1, 41, 3. candens C. 7, 5, 13. hircinum Veg. 4, 1, 8. 4, 15, 3. caprinum et bubulinum Veg. 4, 8, 2. *vid.* Sebum, sebum, solum omnibus enim huiusmodi scriptum invenias.

Sexcenas urnas C. 3, 3, 2.

Sexcenteni malleoli C. 3, 5, 3. urnae C. 3, 9, 3.

- Sesuncia* *vid.* *Seseuncia*.
Sestana iugeri C. 5, 1, 10. *pica* C. 12, 23, 2.
Sestarium olearum Ca. 13, 3. *sextarii* urbei P. Ian. 18. *Italici* Oct. 14, 14. *not.*
Sestiana mala *vid.* *Sesti*.
Sextilius Praetor V. 4, 1, 10. *Sextilium* praetorem urbanum a praedonibus marinis abreptum cum collega Belliui refert Plutarchus in Pompeio; eo alludit Appianus Mithrid. c. 93. et Cicero pro lege Manilia c. 12. hoc factum ante A. V. 674. *Sextilius* Publius quaestor urbanus diversus a priore, est apud Ciceronem Flacc. 3. qui simul postremum belli piratici annum ponit, i. e. A. V. 686.
Sextula iugeri C. 5, 4, 9. 5, 2, 2.
Sexto decimo Kal. Ian. C. 11, 2, 94.
Sfongia pro *spongia* saepe MS. v. g. P. Mar. 9, 10.
Si minus, si non C. 1, 8, 20. 5, 6, 4 et 21. 11, 2, 85 *bis*, C. 12, 22, 2 *bis*. C. 12, 57, 3 et 4. — *gusta*, si receperit salein pro an? C. 12, 54, 1. *sic* C. 8, 5, 14. 9, 1, 7. — *si quis* vales Ca. 106, 2.
Sibi post suo abundat C. 12, 41, 3.
Sibilo allectare boves, quo libentius bibant C. 2, 3, 2.
Sibylla cecidit etiam posteris V. 1, 4, 3.
Sie quidem, quod C. 7, 5, 16. *V. L. h.*
Sicanius montibus C. 10, 170.
Sicani Ilaesi flores C. 10, 268.
Sicardicius equus Veg. 1, 25, 2. *erat ubi nunc sideraticus*.
Siccanum pratum C. 2, 17, 3. *siccanca* loca C. 2, 2, 4. 4, 30, 5. 21, 2, 71.
Sicce stabulari C. 6, 12, 2.
Sicco. ubi siccauerit *intrans*. Ca. 112, 2. *siccari* in sole C. 12, 14.
Siccus morbus boum Veg. 4, 3, 2. *vid.* *Aridus*. ad *siccum* recidi non debent radicales vitium P. O. 5, 1.
Sicilius iugeri C. 5, 2, 5. ad P. Novbr. 22, 3.
Sicilimenta e prato Ca. 5, 8.
Sicilire pratum quid? V. 1, 49, 2. C. 2, 22, 3.
Siculus bulbus croci C. 9, 4, 4. *Siculum* mel fert palmam V. 3, 46, 14. *Siculi* solum mutarunt C. 1, 3, 6. *ex Italia in Siculiorum terram transcurrentes*. Cf. Diodor. V. 6. et Dionys. *Ital. Antiq. I. p.* 17.
Sicut adolescit olea, terram subinde colligimus P. Ap. 2, 2. *Galli*, a *mesure* que — sicuti matri cohaerent *h. e. eo situ*, statu C. 5, 11, 15.
Sideraticia iumenta Veg. 5, 34.
Sideratum iumentum Veg. 3, 39.
Sidereus vates C. 10, 434. *sidereo* cum arcu C. 10, 292.
Sido. cum *siderit* *pia* C. 12, 24, 2. *pro* *sederit*. ut *alia* Praeterita (*vid.* *h. v.*) praesentis characterem servantia, ita *subsido*. Gesner.
Sidus. *Sideris* aestivi vapores C. 2, 21, 1. *sidera* terrestria flores C. 10, 96.
Signia monte Lepino C. 10, 131.
Significare tempestatem et facere quid distent in disciplina rustica. *vid.* *not.* ad C. 11, 2, 4.
Signina pira C. 5, 40, 18. Alii a colore testacea appellant Plin. 15, 15. Forte ab opere Signino. *Schoette, Io. Rhodius ad Scribo. c.* 104. *p.* 175. a *Signia oppido et ipsa dicta arbitratur*. Gesner. — *Signino* opera C. 8, 45, 3. 1, 6, 12, 8, 17, 1. *vid.* *Hard. ad Plin.* 35, 12. s. 46. *extr.* *Vitruv.* 8, 7. *Nimium ab urbe Campaniae et ipsum nomen habet*. *Signino* (*int opere*) constrati lacus C. 9, 1,

2. Signinae eisternae P. 4, 47, 4. ca-
merae P. 4, 40, 4.

Signum id habebit, an — i. e. eo
signo cognoscet, an C. 8, 44, 42. signo
pastorali quasi receptui canitur C. 6,
23, 2. signa moventes milites C. 9,
9, 4. signa XII (zodiaci) V. 2, 4, 7.

*Signorum equi apud Herodotum
iidem qui Vegetio Hunnisi. Not. ad
Veget. p. 407.*

Sil montanum. Gallicum Veg. 5,
26, 5, 39, 6, 28, 34. not. p. 409.

Sileo silet aura C. 2, 24, 5. silen-
tibus ventis C. 42, 25, 4. silentis
spiritus diem C. 3; 49, 3. silente
etiam me C. 9, 4, 9. silentia ova C.
8, 5, 45. in quibus pulli silent. — si-
leoti luoa Ca. 29, 40, 4. 50, 4. C.
2, 40, 44. — dum silent virgae h. e.
nondum germinant C. 4, 30, 6. silen-
tes vineae C. 4, 27, 4. sarmentum
silena C. 4, 29, 4. flos C. 42, 7, 4.
sarculi ad initionem C. 44, 2, 26.

Siler amois C. 40, 436. — Siler
montanum cum sile montano saepius
permutatur.

Silex vineis amicus C. 3, 44, 8.
silice strata area P. 4, 36, 4. silices
lapides Ca. 48, 3. not.

Siliculam s. siliquulam cepit lapi-
num V. 4, 23, 3.

Siliginea farina Ca. 25, 424.

Siligo triticum ubi serenda Ca. 35,
4. e tritico C. 2, 9, 43. not. Pallad.
4, 6, 6. solum quod desideret etc. C.
2, 9, 5. siligiois habenda secunda
conditio C. 2, 6, 4. *De siligine vide
ad Colum. p. 69 et 78.* Cum Toz-
zetto conveit Pootedera in Postu-
morum Opp. T. 4. p. 20. ubi in Ci-
salpina Gallia fere solam seri ait;
esse vulgare ibi triticum, quod esse
credatur thyphium triticum Bauhini.
Vulgare et trimestre triticum autu-
mali satiatione cultum onlo invicem
discrimine separari, nisi quod trime-

stre in montibus lectum aristam exti-
mam ab externa gluma noonunquam
efflerat, quod in collibus et campis
fieri noo semper deprendi. Quod
vero Plinius ait 48. cap. 40. siliginem
esse sive arista praeter Laconicum,
in eo fidem Plinio abrogat Ponted.
p. 24. Siliginem enim io Cisalpina
et verna et matura satiatione aristatam
aeri, et praeferrī mutillae, quoniam
haec minus fructuosa et minus ad-
versus aëris coelique iniurias sit
firma.

ad Siliquas nondum pervenere fa-
balia V. 4, 23, 3. add. C. 2, 40, 44.
Siliquam rustici vocant foecum Grae-
cum C. 2, 44, 40. 44, 2, 74. E genere
legumiosum. — Siliqua Graeca, *arbor*,
κισπύριον, C. 5, 40, 20. Arb. 25, 4.
7, 9, 6. ubi est inter unum pubula
fructus eius. P. F. 25, 27. ins. 447.
*Officinarum hospitem fructum nostri
vocant Iohannis Brod, Galli Carouge,*
nomine ex graeco κισπύριον Lucae XV.
46. ducto — *Pro mensura* est apud
Veget. l. c. 20. s. 2. ballucae siliquam
not.

Silphium ioradens Ca. 457, 7.
σλφίον laserpitium C. 6, 47, 7. laser
C. 42, 7, 4. 42, 57, 4. *De silphio cf.*
Curt. Sprengel Beyträge zur Geschi-
chte der Medicin Vol. I. P. I. No.
7.

Silva barberica s. conseminea C.
44, 2, 83. — silvae aquatiles radices,
scirpi, aruodiois, iuoci C. 7, 9, 7.

Silvanus Mars Ca. 83.

Silvatica laurus Ca. 8, 2. mala Ca.
443, 3. pirna V. 4, 40, 5. salix P.
Aug. 8, 5. silvaticae falces Ca. 44, 4.
V. 4, 22, 5.

Silvescere frondibus C. 4, 44, 2.

Silvester ager culto oppon. C. 4
pr. 25. silvestris ager extirpatur 44,
2, 52. mons V. 4, 42, 4. regio in
agrorum formam ut redigenda C.

2, 2, 8. et montosus situs C. 7, 2, 3. silvestres arbores C. 3, 4, 2. ac feri arietes C. 2, 7, 4. gallinae C. 8, 42. silvestris ingenia deponunt aves C. 8, 45, 7.

P. *Salvinus compellatur in Columellae praefationibus, et interdum in fine. testis citatur C. 3, 9, 6.*

Silvulae tamaricum C. 8, 45, 4.

Simila pro similitudine V. 3, 45, 5. 5, 37. simila graece λυξέμυρος docente Wesselingio ad Ven. Epist. p. 10.

Similis soliditati pollicis, aequalis P. Ap. 4, 2.

Simoniacum trifolium erat antea in Edd. C. 6, 47, 2. Veg. 4, 24, 2.

Simplicet radicem P. Ian. 15, 45.

Simponiaca herba pro Symphon. Veg. 5, 67, 3.

Sin autem, si non C. 42, 38, 6.

Sinapi (Sinape) ut colatur C. 44, 3, 29. P. P. 24, 5. O. 44, 2. ut condiatur P. Iul. 9. C. 42, 55, 4. fletum factura sinapis C. 40, 422. exsaniare sinapi C. 42, 57. vide exsaniare. sinapi Alexandrinum Veg. 6, 47. ex MSS. sinapis Pontici Veg. 5, 5, 2. sed vid. npt.

Sinapiare Veg. 3, 6, 44. 5, 33. est sinapi emplastri instar imposito erosionem procurare, quae Sinapismus vocatur, et cum vesicatorio cantharidum emplastro parem usum habet.

Sinceritas firma espiis P. 4, 3.

Sincrum Amineum C. 42, 45, 6.

Singulos Varr. 2, 3, 40. not.

Singultientem matrem sequuntur pulli C. 8, 44, 15.

Singultu utricis pulli revocantur ad villam P. 4, 28, 6. singultus utricis sequuntur pulli C. 8, 44, 15. singultibus crebris interiecta voce acuta, gallinae se parturire significant C. 8, 5, 3.

Siniatrae manus vis in herbis col-

legendis C. 6, 5, 3. Veg. 4, 3, 42. sinistrum soli solum C. 4, 5, 8.

Sinitur ibi fermentari C. 42, 17, 4. sinuitur regere C. 44, 2, 7.

Sinopsis Ponticus Veg. 2, 46, 3 et 5.

Sinum lactis C. 7, 8, 2.

Sinus aere plenos reportare C. 40, 309. — suppurationis C. 6, 44, 4. Veg. 4, 9, 3. sinum fecit destillatio Veg. 3, 43, 4. — sinus faucis C. 4, 25, 4.

Sipho quem diabete vocant machanici C. 3, 40, 2. per siphonem succum avocare C. 9, 44, 15.

Siripa C. 42, 49. lemma. not.

Sircitulae uvae C. 42, 43, 9. not.

Siri vid. Zaisoi.

Sirius ardor C. 40, 289.

Sirpus. sirporum fructula C. 8, 15, 4. ubi Codd. Lips. Polit. Sung. scirporum.

Sirpeae stercerariae Ca. 40, 2. Ca. 44, 4. V. 4, 23, 5. a stercerariis erantibus diversae. Aldina cum aliis scirpeae dederunt. In Catonis altero loco 2, 4. male inter ferramenta sirpeas stercorariam lectio vulgata nominat ubi Edd. primae scyrpeas, rectius Polit. liber antiquae sirpiam praefert.

Sirpiculae falces V. 4, 22, 5. Ca. 44, 4. in Catone Edd. ante Vict. omittunt, in Varrone. Edd. eandem scirpiculae dabant.

Sirpiculum vimine textum C. 40, 305.

Sirpiculi V. 2, 2, 40. ingum continet sirpiculos. ubi vide not.

Sirpicium intrasam Cat. 457. s. 8. ex Codice Polit. praefert Pontedera in Postnitis, monens laserpitium esse lae serpiti. Apud Cat. e. 416. laserpitium vel laserpicium est in Edd. pr. et Polit. ut laserpicato aeto. ut verosimile sit lae seu succum serpiei intelligi. At sifson Ca. 457. s. 7. in-

radit in brassicam, quod videtur non dissidere a serpitio inrasa brassicae sect. 8. Lectio Polit. libri confirmare videtur suctoritatem Solini e. 27, ubi *Sirpen* apud Cyrenenses gigni ait, unde *lac sirpicum* primum deiuda *laser* dictum fuerit. Cf. Salsmasius ad eum locum p. 249 seqq.

Sisamum, olim P. S. 7.

Sisarae flōi ad V. 3, 16, 26.

Siseris radix ut condidatur C. 12, 56, 3. veritur *siser* C. 10, 114, 41, 3, 18 et 35. *Radiceum nolonikus* ut *insulas seri male ex Plinii et Columellae verbis cum Marcello et Ruellio arguit* Mathiol. ad Diosc. 2, 139. *Male igitur comparat is herbam et pingit, pastinacae congenerem aut similem. Sium sisarum vocavit Linnaeus, Gomer nostrum Zuckerwurzeln comparavit. Graece αίστρον, as sisere flore liquidum mel faciunt apes* V. 3, 16, 26. *vid. not.*

in *Sisymbrium* mutatur ocimum P. Apr. 3, 5. Veg. 5, 3, 4.

Siticulosum solum C. 3, 44, 9. P. Ian. 13, 4.

Sitienti aqua tepida datur V. 2, 4, 23.

Sitis aestatis C. 11, 3, 9.

in *Situla* apponitur aqua bovi Veg. 5, 30, 2.

Situlus aquarius Ca. 10, 2, 41, 3.

Situs, a, um. *sita* siet aqua plus horum usum, *steterit* Ca. 89.

Situs aevi longus C. 4, 4, 4. *situm* aut mucorem contrahit C. 12, 17, 1. *situ* mucorem contrahunt penora C. 12, 4, 4. *situ* dilabi C. 12, 3, 5. *venustatis* C. 2, 18, 2. *Servius* ad Aeneid. 6, 462. *senta sito*: *Situs* autem proprie est lanug^o quaedam ex humore procreata et fit in locis sole earentibus: Nobis *Schimmel*.

Siets qua triciores utuntur Veg. 3, 49, 2. *not.*

Sinnc. semuncia nota *vid. ad Veg.* 5, 15, 4.

Smyrnae vites biferæ V. 4, 7, 6.

Smyrneum s. *smyrnon* Ca. 102.

σύνπνον, atrum olus C. 14, 3, 36.

Scholes (suboles *plerumque* Pol. et Lips. MSS.) genaret varias C. 10, 213. *caprarum* depellenda C. 7, 6, 8. *adhærentes cepis* C. 12, 10, 4. *cinarae* C. 11, 3, 28. *arboris* C. 5, 11, 4. *per brumam* possunt caedi C. Arb. 5, 4 et Arb. 10, 2. a radice extirpandæ sunt C. 4, 24, 4. P. N. 7, 14. *sobole* seruntur tuberes P. S. 14. *pitatae* P. O. 12, 3. *ex sobolibus ulmi* C. 5, 6, 2.

Societas maior cum campestri fructu, V. 1, 6, 4.

Socio, *sociare* cum scientia diligentiam C. 3, 3, 7.

Sol et *Luna* invocati V. 4, 4, 5. *cum sol* in occasum fuerit C. 12, 15, 4. *unam particulam (Zodiaci vel Eclipticae potius) biduo* tenet C. 14, 2, 39. *solis cursus annalis* uti descriptus V. 4, 27, 1. *solem prono ventre* sequitur *malache* C. 10, 247. *in sole* siccari quæ soleant et quomodo C. 12, 44. *in sole* Veg. 5, 17, 3 et 5. 5, 23, 10. *sole toto* siccare *h. e. die* P. Mar. 10, 35. *sole candente* C. 6, 13, 4. Veg. 4, 14. *fervente* C. 6, 13, 3. Veg. 4, 12, 3. a sole percussus Veg. 5, 35.

in *Solaris* pavimenta P. Mai. 11, 4.

Soleae iumentorum ferro purgandæ, *ungulae* Veg. 5, 20, 34. — *solea* *aparte* pes induitur C. 6, 12, 2. *not. ad V.* 4, 23, 6. Veg. 4, 9, 2 et 4. *Soleas* ferreas pedum equinorum clavis suppingendas in usu non fuisse veterum Græcorum et Romanorum, satis arguit frequens mentio unguularum subtritarum in equis apud scriptores graecos et latinos (vide in

Subtriti) et recte docuit proluxa disputatione h. l. Gesner contra Is. Vossium ad Catullum p. 48. qui pessime interpretatus erat locum Xenophontis de Cura equor. Cap. IV. sect. 4. et Eustathii ad Homeri Iliad. N. 23. p. 948, 49. ed Basil. ubi equi χαλκίποδες esplicantur. Contra recte Scaliger: Soleae, inquit, equis inducebantur, non ut nunc, clavis suppingebantur, propterea Graecis illud, ut in homine est ὑποδιδάσθαι. Quam sententiam multis argumentis confirmavit Gesnerus, in compendium hic redigendis. Camelos ad bellum euntes ὑποδιδόντες κερβατίνας ὅταν ἀλγήσωσι, inquit Aristoteles II. A. 2, 6. ne pedes obtineantur scruposa via, unde Plinius 11. s. 406. in longiore itinere sine calceati illorum pedes fatiscunt. Κερβατίνας illa fuerunt corio crudo factae atque exinde dictae. Scoti versio solulares in Aristotele interpretatur. Simili ratione equorum pedes vel in morbo vel in via difficili calceabantur. Artemidorus 4, 32. p. 220. εἰς τὰς ἵππων ὑποδήματα ὑποδιδάσθαι, ἐστρατεύσατο καὶ ἐγένετο ἵππεύς οὐδὲν γὰρ διαφέρειν ἢ αὐτὸν ἢ τὸν βασιλεύοντα ἵππον ὑποδιδάσθαι τὰ ὑποδήματα, unde patet, calceorum usum vel solearum pertinere ad usum equorum bellicum. Apud Plinium 33, s. 49. Poppaea Neronis narratur delicatioribus iumentis soleas ex auro induere solita; ipse Nero soleis mularum argenteis utebatur, teste Suetonio c. 30. Locum de Poppaea interpretatur Xiphilini narratio: ἡ Σεβήνη αὕτη οὕτως ὑπερετρέφεσεν, ὥστε τὰς ἡμιόνας τὰς ἀγούσας αὐτὴν ἐπύχουσα σπαρτιά ὑποδιδάσθαι. Arriani locum in Disputt. III. cap. ultimo ὑποδήματα ἵππων ὑποδιδάσθαι annotavit iam olim Scaliger. Huc pertinet etiam locus Suetonii in Vespas. c. 23. *Mu-*

lionem in itinere quodam aspiciens ad calceandas mulas desilisse, ut advenit litigatoris spatium moramque praeberet, interrogavit, quanti calceasset, pactusque est lucri partem. Materia calceorum seu solearum plerumque sparteae fuisse videtur; unde sparteae simpliciter dicta fuit solea; eamque argento Nero, auro Poppaea uxor eius, nequitia maritum superare conata induxit. Superest Catulli *ferrea solea in tenaci voragine relicta* qua Vossius imprimis nitebatur. Sed solea alligata pedi facilius in coeno tenaci derelinquitur, quam clavis aulica, ut recte monuit Gesnerus. Nullus igitur veterum graecorum latinorumque scriptorum locus existat, qui Vossii sententiam tueatur, et Gesneri disputationem probavit Wesseling ad Diodorum S. T. II. p. 233. quamquam iam ante Gesnerum recte de eadem re tractaverat Fabretus ad Colum. Trai. p. 224. Addo Iapones ad hunc usque diem solearum ferrearum clavis ferreis suppingendarum usum in equis ignorare, horumque equos soleis stramentitilis calceari, vinculo eiusdem materiae alligatis supra coronas pedum, narrante Thunbeigio in Itinerar. Vul. II. p. 210. vers. germanicae. Sed harum solearum usus est in via scruposa vel coenosa et lubrica. — *Solea oleo conficiendo* C. 12, 50. — *piscis* C. 8, 16, 7. Gr. σαρδάνιον, vide Histor. littet. Pisc. p. 30, 31.

Solennis labor rusticorum P. 4, 6, 2. solennis *M.S.* solennis huius pecoris labor conficiendi frumenti C. 7, 4, 3. agricolae gallinorum cura Ca. 8, 2, 4. solennē est feminae omnibus annis parere C. 6, 37, 43. *add.* C. 4, 8, 16. solennium dierum ornatus C. 12, 3, 4. — solennis festorum C. 2, 22, 5.

Solenniter, ordinarie, in cibo con-
suetu P. 4, 28, 5.

Solertissimus fundus Ca. 8, 2. *h. e.*
optimus et quanta potest arte instructus.

Solicitare obsequia feminae C. 6,
37, 9. — sollicitantur salebris apes,
h. e. nimis concutiantur C. 9, 8, 3.

Soliciior esse debet P. lun. 7, 5.

Solide conteata cista C. 42, 54, 2.

Solidatum rudere solum P. 4, 47,
4. solidata pecorum ungulis area P.
4, 36, 4. mula *h. e. durata laboribus*
P. Mar. 14, 4.

Soliditas vitium maciei opponitur
P. 4, 6, 9. soliditati arboris con-
ueniens surculus, *arque erasus* P. P.
47, 5. pro acquirenda soliditate, *de*
caseis P. Mai. 9, 4.

Solido. solidare stomachum titu-
bantem P. F. 31, 2. solidatur terra
assiduo calcatu P. Ian. 43, 7. ubi soli-
dari coeperit casus P. Mai. 9, 4.
donec omnis plaga solidetur Veg. 3,
26, 2, 3, 27, 1.

Solidus. solida pruna mollibus et
mitibus oppon. C. 42, 10, 3. solidius
virtute vinum P. O. 14, 18.

Solitannae cochleae V. 3, 14, 4.

Solitaria natura V. 3, 46, 4.

Solitautilia vid. suovitaur.

Solium Ca. 10, 4. soliorum in
balneis forma P. 4, 40, 3. et 4, 41,
4. *h. e. laborum s. cavorum quorum-*
cunque in quae descendant, qui lavant.

Solstitialia intuba C. 2, 48, 4. not.

Solstitii dies V. 4, 28, 2. Solstitia
quando fiant C. 9, 44, 12. solstitium
brumale xvi an ix Kal. Ian. C. 41, 2,
94. hibernum C. 7, 3, 44.

Solum praestantissimum quod etc.
C. 2, 2, 5. delinatum et effoetum
C. 4 pr. 1. spissum, resolutum; caile,
laetissimum; campestre, praecipuum;
sicrum, uliginosum, rosidum; sal-
sum, amarum P. Ian. 13, 4. — solum
facere in tracta Ca. 76, 4. 4. 82. —

hominis i. e. vestigium V. 4, 47. canis
corneum V. 2, 9, 4. not.

Solvo. solvit ventrem tithymallus
C. 9, 43, 2. — solvere nummos bona
fide Ca. 14, 3. aequum Ca. 446, 3.

Solutio nummorum V. 2, 4, 45.

Solutus. soluta velut cinis terra C.
2, 2, 25. solutiori terra C. 5, 5, 4.

Somniculoso plurima effugiunt C.
44, 4, 3.

Somnio. somnare ineptias *h. e. dies*
noctesque cogitare C. 4, 8, 2. *ὄνειρος*
πῶλιν graece.

Somnus insititius V. 4, 2, 5. not.

Sonitus ventris crudelitatis signum
in bubus C. 6, 6, 1.

Sono nullo convertitur annus C.
40, 460.

Sophorinae vites C. 3, 2, 24.

Sopitum naturaliter pecudis inge-
nium C. 6, 37, 2.

Sorbiles cibi C. 8, 47, 13.

Sorbitio liquida Ca. 457, 43. C. 6,
40, 1.

Sorbi satio et cultus C. 5, 40, 49.

P. Ian. 45, 4. F. 25, 32. insitio P.
Apr. 5, 2. ins. 437. add. 83. sorba

ut condantur Ca. 7, 5. V. 4, 59, 3.
C. 42, 46, 4. P. Ian. 45, 4. ut pro-

menda V. 4, 68. Escheritzen, Speyer-
ling, Spörkpfel, Austriae; Italia

Sorbe, Hispanis *Sorbas*, Gallis *Cor-*
nières.

si Sordet oleum P. N. 49 — Sor-
det colore cicera P. Mar. 6.

Sordescunt vilitate sermonis Veg.
pr. 6.

Sordidus gustus C. 3, 2, 5. au-
tumus C. 40, 44.

Sorex nidum facit in corpore suis
vivae V. 2, 4, 42. sorices ne vitem
laedant C. Arb. 45.

Sortitio fit tribuum (*in comitiis*)
V. 3, 47, 1.

Spadones equi Veg. 6, 7, 2. sur-
culi qui? C. 3, 40, 45.

- Sphaerita Ca. 82. *pro* Sphaerita.
 Spani *pro* Hispani Veg. 6, 6, 4.
et al.
 Sparcia *vid.* Sparteas.
 Spargere, *serere*, *disponere* C. 10,
 120. *Est a graeco onispos ut a vulgo*
tero, tergo.
 Sparteus, a, um. spartei funes C.
 12, 50, 8. Ca. 3, 5. urnae et am-
 phorae Ca. 11, 2. sparteas solea C. 6,
 12, 2. *et* — substant. sparteas immitur
 pes C. 6, 12, 3. sparteas calecare eu-
 rabis Veg. 1, 26, 3. 3, 45, 3. 5, 17,
 2. calceata ungula curatur C. 6, 15,
 1. sparteas suspensa de ramis P. N. 7,
 6. vetus P. 1, 24, 2. Veg. 3, 57, 3.
Hodieque Spargatta *vel* Spartilla *in*
Hispania, cuius figuram ponit Gar-
rant Gallus in *Sutrinæ Explicatione*
Tab. I. fig. 10.
 Spartum crudum, non malleatum
 C. 12, 19, 4. *not.* unde nectas bithus
 poleas, lineas, restes, funes V. 1,
 23, 6. *not.*
 Spasmus morbus hominum Veg. 5,
 31, 1.
 Spatha lignea permiscere C. 12,
 41, 3.
 Spatiari in area compellunt pecora
 P. lun. 1.
 Spatium. spatia inter articulos pal-
 mitum C. 4, 24, 20. spatia sunt pas-
 aus, artus, elimata, iugera C. 5, 1, 4.
 Spatulæ remum Veg. 6, 1, 1. *not.*
et 6, 2, 2. *not.* *
 Specæ, spica rust. V. 1, 48, 2.
 Specisliter, secundum species, ut
 confusioni opponatur C. 3, 19, 3. *et*
 generatim oppon. C. 3, 9, 9. 12, 2,
 3.
 Species ternae ternas in se habent
 alias V. 1, 9, 4. Genera singula in
 binas species dividuntur. in prima
 partes V. 3, 3, 3. senae singulis con-
 tribuuntur generibus C. 1, 2, 11. —
 a specie simplicia genera agrorum V.
 1, 6, 2. — *de vino condita* P. O. 14,
 3. *sed ibid.* s. 15. *eae quae hodie tem*
diciuntur a Pharmacoporis Gesner. Et
sic saepius Vegetius v. c. 2, 6.
 Spectaculum formosum V. 3, 13,
 3.
 Specto. si ad fructum spectea —
 ad delectationem V. 3, 6, 1. — quo
 spectent villae porticibus, ostiis, fe-
 nestris V. 1, 4, 4.
 Specularibus infecta vasa C. 11, 3,
 52. per specularia lumen admitti P.
 1, 20, 1.
 Speculatae deformitatem suam
 equae C. 6, 35, 2.
 Sperulatur accipiter facillime al-
 bas columbas C. 8, 8, 9. speculati
 parentes gallinas C. 8, 5, 3. foetus
 avium C. 8, 3, 4. quae turba sit
 apum aquantium C. 9, 8, 7. an se
 profundant apes C. 9, 8, 4. si iam
 effloetæ sint C. 9, 1, 7.
 Speculo obiecto accipere imaginem
 nubis P. 1, 35, 15.
 Specus perducere V. 3, 17, 9:
 Spleness librare ad caput aquae
 P. Aug. 11, 2.
 non Spennendus auctor C. 1, 4, 4.
ut Livius de Polybio. Gesner.
 Sphaerita *vel* sphaerites *vid.* spae-
 rita.
 Sphalangium, phalang. Veg. 5,
 76, 1. 5, 78, 1.
 Sphalangius Veg. 5, 80. inter con-
 ethylia.
 Sphondyli C. 8, 46, 7.
 Spicae partes V. 1, 48, 1. in spicis
 conditur far V. 1, 63, 2. spica vana
 et minuta C. 2, 9, 5. caduca saty-
 rantur aves V. 2, 2, 12. spicae in
 frumentis emissio C. 2, 12, 10. spi-
 cae messis ut exterantur et expur-
 gentur C. 2, 21, 4. — Spicae illi et
 ulpiei Ca. 70, 1. C. 8, 5, 21. C. 11,
 3, 20 *et* 21. *it.* 10, 111. P. N. 6, 1.
 Veg. 4, 2, 8. *Ita Scribo. comp.* 231.

et Rhod. in Lex. quā aliando etiam vindicat spicam alio, quod facit contra Salmasium Pontedera ad Ca. 70. Spica una alii purgata Apicius IX. 13. — Celtica Veg. 6, 13, 2. Indica Veg. 6, 13, 3. nordi Veg. 6, 13, 2. Syriaca Veg. 6, 13, 3. De faba seu legumine quocunque spicam in C. 2, 10, 7. offerunt Edd. primae et Codd. Dicitur etiam de milio et panico, ubi Graeci γόβας dicunt; in mēlega Creascentius paniceas, ubi Basil. editio paniceas habet. Spica Cilissa Ovidio Fast. 1, 26. et Propertio de filamentis croci, quae Geoponica γλαυχίνας appellant. Inprimis de nardo frequentatur spica et σπᾶνς. Arista nardi Ovidio Metam. XV. et graece nardi σπᾶνς non esse proprie spicam, sed radicem improprie ita appellari triplici Galeni testimonio posito docuit Saracenus ad Dioscor. 1, 6. ubi nardus Indica, Celtica, Syriaca memoratur, quam Vegetius spicae vocabulo significavit. Patet igitur alii spicam latine ad imitationem Graecorum dictam fuisse.

Spicilegium post messem V. 1, 53.

Spinae solstitiales C. 2, 18, 1. spinarum genera C. 3, 11, 5. spina alba C. 7, 7, 2. et 9, 6. — Spina duplex equi laudatur V. 2, 7, 5. C. 6, 29, 2. — Spinam fecit asparagus C. 11, 3, 46. i. e. in scopas caulis surrexit.

Spiniferas prunos P. ins. 81.

Spino inseritur pirus P. F. 25, 6. apini steriles P. ins. 63. Cf. ad Col. 7, 9, 6.

Spinea vitis C. 3, 2, 27. 3, 7, 1, 3, 24, 3. spionicus gustus C. 3, 24, 10.

Spira uti fiat Ca. 77:

Spiracula in alveis apum P. Iun. 7, 8. claudere P. O. 14, 16.

Spiramenta talparum P. 1, 35, 10. vasa relinquuntur P. N. 22, 6.

Spiritales partes pulmonis lego pro spirituales Veg. 5, 75, 1.

Spiritus quo non pervenit V. 4, 57, 2. introire potest C. 12, 45, 6. 12, 16, 5. silentis vel placidis dies C. 3, 19, 3. naturalis C. 3, 10, 2. mortifer P. Aug. 9, 1. nocentes P. 1, 35, 11. caeli noxius P. 1, 3. orbis seu mundi C. 10, 197. — longior et cum quodam impedimento tractus C. 6, 9, 2. spiritum an auribus ducant caprae V. 2, 3, 5. spiritu resmatu C. 9, 13, 4. inflato C. 9, 8, 2.

Spissamentum est corpus rarum sal-gamorum visis iustificandum, ut quae condita sunt infra muriam retineantur. Aliam periphrasin vid. C. 12, 45, 2. aliam C. 12, 48. extr. spissamento facto de arundinum foliis olivam premuto C. 12, 47, 4. foeniculi spissamento deprimunt baccam C. 12, 47, 6. add. C. 12, 7, 3. 12, 9, 2. 12, 16, 5. Gesner.

Splenis dolor si porcos infestet C. 7, 10, 8.

Spleneticis (al. splenicis) prodest acillite vinum P. Iul. 6, 2.

Spolium serpentis appensum arbori P. N. 7, 4.

Spondere stipulanti C. 10 pr. 1.

Spondyli a. sphondyli, vertebrae quae spinam dorsi constituunt Verg. 6, 1, 4. — conchylii genus, C. 8, 16, 7. sphondyli. Inter coenae pontificialis delicias numerat Macrob. Sat. 2, 9. Nominat Plinius 32. s. 53. Seneca Ep. 95. omisit Athenaeus et Xenocrates. Qui Linnaeo Spondylus audit, non convenit cum figura sphondyli, quam vocabuli notio suppeditat.

Spongia effingere fuscias Ca. 67, 2. vulneribus impositus Veg. saepe e. g. 3, 48, 8. combusta adstringit Veg. 5, 44, 3. not. Afra Veg. 3, 34, 1 not. 5, 15, 3. spongiae maiores et minores in apparatusu predi olearii C.

- 42, 50, 8. — lapidis genus P. 4, 10, 3. — spongiae asparagorum C. 44, 3, 43. P. F. 24, 8. ut fiant P. Mar. 9, 44. *Mentae radices similiter Plinius* 49. s. 47. *spongiam dicit.*
 Spongiolae in asparagis C. 44, 3, 44.
 Spontis snae cythus sativae oppon. C. 9, 4, 2. aqua C. 44, 3, 40. *alia manu illata.*
 Sporta faecaria Ca. 44, 4. iuncea vel sparteae C. 42, 6, 4. sportis inclusae aves C. 8, 7, 4. *Ex graeco σπορπία, cuius in oleo exprimendo idem usus ap. Dioscor. 4, 38. qui apud Columellam fisci.*
 Σπορδὴ nomen canis C. 7, 42, 43.
 Spuma argenti C. 6, 44, 6.
 Spumens color equi P. Mar. 43, 4.
 Spumo. Spumantes uvae C. 10, 44.
 Spurce versantur in pabulationem suae C. 7, 9, 44.
 Spurcitiam eximere omnem C. 42, 47, 2. quidquid rubiginis aut spurcitiae resedit C. 4, 5, 8. a spurcitiis purgare alvum spium V. 3, 16, 47.
 Spurcus ager pro squalido C. 4 pr. 25.
 Squallentes arenae P. 4, 5, 4. *Est a graeco σκῆλας siccare, idemque significat quod αἰχμηρός. Originem docet vetus scriptura scalentes pro squalentes in Codd. cf. Obs. Misc. Belg. Vol. IV. p. 294. Ita a σκαρός i. e. σκαλρός fit scarrosus, squarrosus.*
 Squalo pisces V. 3, 3, 9. vi. no. ubi Edd. pr. habent scaros.
 Squamosi greges C. 48, 47, 2.
 Squibala, σκίβαλα Veg. 2, 49, 2. *vid. Quima etc. Sic Squilla pro scylla, hyosquiamus pro hyoscyamus.*
 Squillae albae pro scillae P. Iul. 8, 4. *Etiam ita MS. Sylb. contra pro squilla Veg. 5, 66, 4. est in Corbeiensis scylla add. 3, 75. squillae beneficio asta omnia comprehendunt*
faciliter P. F. 29, 2. coll. 28, 2. it. P. Mar. 40, 25. circa radicem arboris seritur, ne poma crepent P. Mar. 40, 4. conf. C. 5, 40, 16. trita equorum libidinem concitat P. Mar. 43, 6. Cepam muris dictam, quod interficiant mures testatur Albertus de Veget. p. 481.
 Squinu anthos vide Schoenus.
 Stabiae fontibus celebres C. 40, 433.
 Stabiliendis vineis habilis C. 4, 33, 4.
 Stabilissimus quæstus Ca. pr. 4.
 Stabilitas P. 3, 44, 4.
 Stabulatio hiberna C. 6, 3, 4.
 Stabulare pecus alienum in fundo V. 4, 24. stabulari sicce C. 6, 42, 2. in petris C. 8, 46, 8. in quibus stabulentur turdi et pavones V. 3, 3, 7.
 Stabula pecudum C. 4, 6, 4. equorum et hominum qualia P. 4, 24. hominum C. 6, 23. P. Mar. 42, 4. ovium V. 2, 2, 49. C. 7, 3, 8. avium cohortallium, ὄρνιθώνων C. 8, 4, 3. apium, αλφει C. 9, 6, 4.
 Stactis, guttis resinosis, quæ exundat Achaica myrrha, s. smyrnaceum C. 40, 473. Gesner.
 Stagnata palude terra C. 40, 44.
 Sic bitumine aqua nemois stagnatur ap. Iustinum 36, 3, 7.
 Stagneum vas, stanneum C. 42, 44, 2. Veg. 4, 46, 5. stagneis regulis P. Mai. 7, 4. *vide not. ad Veg. 4, 48.*
 Stagno confirmo, stagnare hoves ad ægrotudines Veg. 4, 2, 5. ad atagnanda animalia Veg. 4, 2, 6. *add. 5, 22, 5.* Stagnata tribus portioibus Veg. 4, 48. *not. p. 34. stagnare pro malitare ad Pall. 7, 41, 3.*
 Stalticae res et stypticae coniunguntur Veg. 3, 54.
 Stamina costorti iunci C. 40, 306.
 Stanneus vide Stagneus.
 Staphis agria P. 4, 27, 2. *vid. no.*

Σταφυλὴ ἀγρία C. 8, 5, 24.
Σταφυλῖνος pastinacae species C. 9, 4, 5, 10, 168.
Staphyloma Veg. 3, 19, 1.
Statilii Tauri V. 2, 1, 10.
Statim, *simulatque* C. 9, 12, 2. — *statim*, *modo*, occisi vervecis ventriculus P. 1, 35, 13.
Stationes equorum P. 1, 24, 2. *humoris hiberni* P. 1, 43, 1. *not.*
Statoniense Fulvii Lupini V. 3, 12, 1. a *Statonia Hetruriae urbe*.
Statuae antiquorum capillo et barba magna V. 2, 11, 10.
Statumina vitis C. 4, 2, 1. 4, 16, 2. *vitis cubantis et ad statumen erectae* C. 5, 5, 18.
Statuminatum rudus P. 1, 9, 4.
Statuo. *statues in loco frigido, repones* P. O. 22. — *statuere pastinacasm* P. F. 24, 9. *arbores* P. F. 25, 20.
Staturae proceritas quibus gentibus C. 3, 8, 2. *staturae humilis vacca* C. 6, 24, 5.
Status caeli locique C. 3, 7, 9. *caeli humidus* C. 2, 10, 13. *pluvius* C. 11, 2, 7. *incertus* C. 11, 2, 97. *calidum sustinent vites* P. F. 9, 4. — *pro statura et incremento*. *Status* qualiscunque potest esse mediastinis C. 1, 9, 3. *conf. x. 1.* *altior in galinaceis quaeritur* C. 8, 2, 9. *canis longior ac productior* C. 7, 12, 9. *longissimi scrofae* C. 7, 9, 2. *maioris plantae* P. F. 25, 20.
Statutis palis facta sepes V. 1, 14, 2.
Steatoma Veg. 3, 30, 4.
in Stellam dividitur vitis C. 4, 17, 4. 4, 26, 3. *sub stella* C. 4, 26, 3. *stellae marinae* Veg. 6, 12, 3.
Stenocorisis *vid.* *Core*.
Stephanitae vites C. 3, 2, 2. *quae ita natura crescunt, ut coronae formam representent, acinos foliis in-*

cursantibus Plin. 14, 3. *Isid. Orig.* 17, 5. *Stephanitae a rotunditate*.
Stercerarius *vide in Stercus*.
Stercilinum pro sterquil. *M.S. ad* Cat. 2, 3.
Stercoratio villico ut curanda Cat. 5, 8. *ut facienda* C. 2, 5. *quae ei legumina inserviant* C. 2, 14, 1. *neglecta ut pensetur* C. 2, 16, 2.
Stercoratus. stercorata colluvies C. 1, 6, 24. *stercoratissimo loco* C. 2, 11, 8.
Stercoro. segeti stercorandae quae apta Cat. 36. *it.* 37, 2. *quae et quomodo stercoranda* V. 1, 38, 1. C. 2, 16. P. S. 1, 2.
Stercorosa aqua C. 8, 3, 8. *herba* C. 9, 4, 7. *stercorosum solum* C. 11, 3, 43. *stercorosissimus locus* Cat. 46, 1.
Stercus quot generum V. 1, 39. C. 2, 15. P. 1, 33, 1. *quod optimum hortis* C. 11, 3, 12. *quarum avium utile ad agrorum et arborum cultus* C. 8, 9, 1. *ut dividendum* Cat. 29. C. 2, 16. *bonum vineis praebet lupinum* C. 11, 2, 60. *asini minimum herbarum creat* C. 11, 3, 12. *hominum excellentissimum* C. 11, 3, 12. *suillum adv. vermes, it. bubulum* P. F. 25, 15. *stercoris vicem quae suppleant* C. 2, 15, 5. *stercus siccum i. e. cinis* Col. 5, 9. 14, 3. 14, 4. — *Medicinae et alia vis stercoris*. *Stercus primogeniti vituli philtrum apibus* P. 1, 39, 2. *turdorum et merularum utile ad cibum bobus et suibus* V. 1, 38, 2. *asinum in medicina equorum* Veg. 2, 28, 29. *caninum prodest bobus ictericis* Veg. 5, 55, 2. *colymbium strophosis* Veg. 5, 56, 2. *ad traumaticum adhibetur* Veg. 6, 28, 15. *crocodili in collyrio* Veg. 6, 27, 7. *humanum in collyrio* V. 6, 27, 8. *porcinum pestilens* Veg. 4, 2, 15. *suillum recens ad cataplasma contra*

venena Veget. 3, 77, 5. gallinae pestilens Veget. 4, 2, 43. 5, 84, 4. *sed add.* 5, 84, 4. — De stercore siccato strata praebentur animalibus aegrotis Veget. 2, 40, 42. 3, 9, 4. solent eadem obrui stercore ut sident Veg. 5, 41, 7. *Ceterum de forma stercoris pro stercoris vide ad Cat.* 10, 3. *Ita tempus, temperis unde tempori pro tempore, pignera pro pignora, nemora pro nemora in Codd. cf. Obs. Misc. Belg. Vol. IV. pag. 294. stercerariae dant Edd. primae Cat.* 10, 3.

Sterile senium hominis C. 2, 4, 3. steriliores ad partus galli V. 3, 9, 6.

Sterilitatis arborum remedia P. Lan. 45, 3 et 9. C. 5, 40, 20. sterilitas annorum C. 2, 10, 4. sterilitate affici C. 3, 40, 45.

Sternitur si flecti potest vitis C. Arb. 6, 4. — Sternendus est equus Veg. 5, 77. h. e. sella vel ephippium impouendum.

Sterquilinum fieri Cat. 2, 3. eius situs et cura V. 4, 38, 3. P. 4, 33. duo sterquilinia V. 4, 13, 4. C. 4, 6, 24. *vid.* Sterrus. In sterquilinio oblitum vas defoditur et fimi vapore concoquitur C. 7, 5, 8. *Fim stercoris ad consequenda medicamenta demonstrat locus ap. Aristotel. Mirab. cap. 453. ubi venenum toxicum paratur admixto sanguinis serpiuntis veneno; sanguinem ipsum ollae infusum αἷς τῆς κομπᾶς κατὰ φύσιν ποιεῖσθαι.* Testatur eandem vim mos Aegyptiacus ovorum infimo excludendorum ab Aristotele et in Geoponicis memoratus.

Stertet bos pulmonibus laborans Veg. 5, 44, 4.

Stirula vitis C. 3, 2, 27. *not.*

Stigmare equum pro cremare Veg. 4, 26, 4. Samb. M.

Stillatim seu stillatus de cauterio. *vid.* Veg. 5, 6, 3.

Stillicidia ex hibernis imbribus P. Aug. 8, 2. stillicidium alterius arboris tangit alteram P. F. 25, 24.

Stillo. stillat veretrum equi calcu-
losi.

Stilo, stilaverint semina C. 4, 33, 3.

Stillosa s. orthocola iumenta Veg. 2, 54, 4. *not.*

Stilus asparagi C. 41, 3, 46. stilorum rigor in erpinis ut conservetur C. 44, 3, 58. ubi Palladius caulem pro stilo posuit. ad stilum unum rediguntur semina C. 5, 40, 24. Arb. 25, 2. arbusculae in seminariis C. 44, 2, 79. — stilo aeneo purgare P. Mart. 10, 20.

Stimulus ictu suo aries C. 7, 3, 5. stimulatae morsus imprimunt Veg. 4, 24, 4.

Stimulo lacerare iuvenum C. 2, 2, 26.

Stipantur enalthe prunis C. 40, 405. stipare ceras liquoribus C. 9, 13, 14.

Stipatio C. 4, 32, 4. ubi Ald. et reliquae castratio.

Stipendia militaria C. 42 pr. 4. — stipendiis plurimis annorum emeritis fides constitit aureo C. 3, 6, 4. stipendia studio nostro contulerunt, appetas C. 4, 4, 40. pro impendio C. 2, 2, 24. *not.*

Stipite ponitur ziziphus, salea, P. Ap. 4, 4.

Stips. stipem conferunt colono non minimam pastiones villaticae C. 8, 4, 2.

Stipticum *vid.* Stypt.

Stipula rastellis eraditur de pratis V. 4, 49, 4. Virgilio Georg. 4, 345. *ragina dicitur stipula.*

Stipulatio in emione V. 2, 4, 45. stipulationis formula V. 2, 2, 6. 2, 3, 5. 2, 5, 14.

Stirps dodrantalis C. 5, 6, 42 u. 43 et 14 pro stipite. stirpis probatissi-

rum genus deponendum C. 3, 5, 4. stirpem praecisum Cat. 40, 2. ex imo stirpe C. 5, 9, 13. — stirpe exenta de *sarculo calcato* C. 6, 45, 4.

Stolo stat ei veretrum prae dolore Veg. 5, 80. stantes rectae vineae C. 5, 5, 48.

Stolo quia, et Licinius Stolo unde cognominatus V. 4, 2, 9. *Stolones* Gallis petraeae, *Gallaprouincialibus* Sagetes vel Rejets. *Garidel* p. 385. *Stolonia* lex V. 4, 2, 9.

Storacis rubrae Veg. 5, 67, 3. not. guttae Veg. 6, 44, 4. not.

Stracta erat Veg. 3, 45, 4. vide Tracta. *Rhodium* ad Scrib. 34. malebat stracta, monente Gesnero.

M. Lucius Strabo V. 3, 5, 8. inventor *ὀπινδοποπίων*.

Stramenta V. 4, 50, 3. Cat. 5, 7. stabulationi boum ut praeparentur C. 6, 3, 4. eorum vicem quae suppleant Cat. 5, 7.

Stramentariae falces Cat. 40, 3. quibus stramenta i. e. culmus frumentorum subsecantur.

Strangulatio Veg. 3, 23. ubi antea stranguria erat. not.

Strangulatur nimio sanguine pecus C. 6, 38, 4.

Strauguria quid? Veg. 5, 14, 2. ut leveur Cat. 427.

Stratura arcae in balneo P. 4, 40, 2. altero ordine facta P. N. 7, 41. Lage, Schicht.

Stratus a. stratura V. 4, 50, 3. pontilis Veg. 2, 28, 2.

Stratus, a, um. stratae vites C. 5, 4, 2.

Strenua toxica C. 40, 48. strenuissimi milites Cat. pr. 4.

Stria. Lacunam atriam aratrum facit vomere V. 4, 29, 3. vid. Lacuus. Cum striga et strige saepe permutatur. Vide *Rutgerii V. L. p. 50.*

Stricte in foramen coniciens P. Mart. 8, 2.

Strictim iuncta crates P. 4, 43, 2. Strictiores oleae Cat. 444, 3.

Strictura, ab strictura pedum lethargus Veg. 5, 47, 3.

Strictus venter solvi quomodo debeat Veg. 3, 16, 4. stricta pelle, intenta P. Mai. 7, 3. ungulis cum terra fuerit P. Iun. 4.

Stridet pectus Veg. 4, 3. de pectore Veg. 3, 43, 4.

Strigam (in) coartare foenum C. 2, 49, 2. not. De strige et striga vide *Rutgerii V. Lect. p. 229. Strign* castreus vocabulum intervallum turnarum in longitudinem, scamum in latitudinem significat. cf. *Idem V. L. p. 50. unde hemistrigium est.*

Strigile raditur pecus C. 6, 34, 2. strigili ferrea subradi P. Apr. 4, 3. De forma vide *Apulei. Florid. p. 346. Mercurial. Gymnast. 4, 8. Aristotel. Topie. VI. 3.*

Strigentum P. 4, 47, 3.

Strigosus canis C. 7, 42, 38.

Stringere oleam Cat. 65, 4. manu vel digitalibus V. 4, 55, 4. stringit bacram durities digitalium V. 4, 55, 2.

Ἰρροπρὸς et *στροπύξ* vide in *Cardo.*

Structile gemellar C. 42, 50, 40. structili sepe munire C. 41, 3, 3. forma aqua ducitur P. Aug. 44, 4. de opere Signino. Cf. ad *Pallad. 9, 2. et 4, 44, 4.*

Structionis spatia, de stratis olivarum P. N. 22, 5.

de Structura balnei cogitare P. 4, 40, 4. structura testacea P. 4, 44, 4. de opere Signino. ad *Pall. 9, 9, 2.*

Struem facere cultro Cat. 441, 4. commovere Cat. 434, 2. in struem coartare foenum C. 2, 49, 2.

Struere fornacem Cat. 38. not. in *Postumii Pontederæ.*

Strumae Veg. 2, 23, 4.

Strumenta Veg. 4, 28, 5. N. L.

Strumosis suis medela C. 7, 47, 3.

Quod subis familiaris hic morbus, inde χοιρῶδες vocari strumas, observat BERNALD. Strumom Columellae esse quae Aristoteli βράγχος dicitur ex ratione curationis adhibetur, suspicietur Cour. Gesner de Quadrup. p. 995. Strumae χοιρῶδες seu sehrophulae sunt Veg. 2, 23.

Struthia mala Cat. 7, 3. C. 5, 40, 49. Genera malorum cydoniorum duo summa facit Plinius 15. 4. 10. Cotonaea vel cydonia et struthia. Ad cotoneae referenda sunt chrysomelina, nostratia et Neapolitana Plinii, qui struthia ex eodem genere minora aut esse et odorotius videri serotino proventu; contra mustea praecoe; struthis cotoneae insito genus tertium dedere Mulvianum, quod vel crudum manditur. Quod vero affirmat Plinius minora Struthia et odorotiora, in eo falsus est ipse ad lectio vulgata follii, monente Suroceno ad Diosc. I. 160. Golenus enim maiora facit cotoneis, et Dioscorides: ἐνέχιστα δὲ τὰ ἀλεθινὰ μικρὰ δὲ ἐστὶ καὶ περιπερὴ καὶ εὐώδη ταῦτα, τὰ δὲ λεγόμενα στρουθία καὶ μεγάλα καὶ ἥττον ἐστὶν εὐχρηστα: ubi quidam ἀρβένικα legunt. Sunt haec malo nobis dicta cydonea, στρουθία contra pyra.

Strutium Veg. 6, 43, 2. forte Struthion s. radícula fullonum usu notum, de quo Diosc. 2, 193. Gesner. Vide in lanoria herba.

Studeo. si quis maiori studet diligentiae P. 4, 20, 2. si studemus calidae provinciae h. e. colimus calidam P. F. 23, 4.

Studiosius pullos enutritur C. 8, 44, 2.

Studiores ad opus sunt V. 4, 47, 7.

Studium agricolationi dare C. 4, 4, 1. studio cuique consultissimus adhibendus rector C. 4 pr. 4.

Stupa P. 4, 44, 4.

Stuppis s. linteolis pice liquida infusis Veg. 4, 8, 4. et 4, 9, 4.

Supro matrem supervenit hircus C. 7, 6, 3.

Stylobates V. 3, 5, 41. stylobatia interior pars V. 3, 5, 42. stylobatae V. 4, 13, 3.

Stylus vid. Stilus.

Stypticum vinum P. Ian. 47. Oct. 44, 4. styptici uti P. F. 34, 2. Stypticum fere scribebatur apud Vegetium vid. 3, 48, 3. rea stalticae et stypticae 3, 51 it. 5, 9, 3. 6, 28, 7.

Στόμα, προστόμα, ὑποστόμα et στόμα in re unguentaria de oleis. not. ad Col. 12, 53. p. 658. et in Oleum ad unguentum. Cf. Cornarius ad Galenum de Comp. Med. s. I. p. 298.

Sub urbe Roma V. 4, 50, 2. sub expectatione C. 4, 4, 20. sub metu C. 4, 2, 4. sub stella locare brachia vitis C. 4, 26, 3. conf. 4, 17, 4. Antiquis scribebatur sup, quippe ex graeco ὑπὸ ortum: hinc in compositis supersidere sorpe mutatum a libcuria fuit in supersedere; et sic similia verba.

Subacidum vinum Cat. 408.

Subacta sulco semina C. 9, 4, 4. male subactus ager C. 2, 4, 2.

Subadmove sensini C. 6, 36, 4.

Subcavae areas facere Cat. 151, 3. de Serbicirro sanguis detrahi debet.

forte melius de sub circo Veg. 4, 25, 6.

Subcorticem de arbore mali granaui Veg. 6, 28, 7. h. e. inferiorem.

Subcrispa cauda boum V. 2, 5, 8. iuba equorum V. 2, 7, 5.

Subcruda brassica Cat. 456, 7.

Subdere sub textum Cat. 84, 2. ignem fornaci Cat. 38, 4.

Subducere eum animam Cat. 457,

45. subduxe, subduxisse, *arripuisse* V. 2, 1, 6. *vid. Viet.*

Subdnctarii funes Cat. 42, 68. 435, 3. *qui subduvunt et tollunt prclum ope suculae, additis polyspastis, quas trochleas Graecanicas appellat Cato.* Turn. 8, 6.

Subeo tectum C. 44, 4, 18.

Suber roboris species C. 4, 26, 1. ex suberis corticibus alvi utilissimae C. 9, 6, 1. *Suber Gallo-Provinciatibus Suve apud Goridel p. 451.*

Subest pars reliqua C. 9, 46, 2. i. e. *superest.* not.

Subglutit dolores Veg. 5, 59. not.

Subgrundae V. 3, 3, 5. a *grundis*, graece *ὑπόβοι ἔγγινον* *ligua exstantia in Mathematicis veterib. p. 46.*

Subiacet hortus caelo clementi P. 4, 6, 40. subiacens terra C. 4, 1, 2.

Subiacet e terra grana vallis V. 4, 52, 2.

cum Subiectis agendum remissius C. 44, 1, 25.

Subigere corium pilis Cat. 48, 7. terga pressa manu C. 6, 30, 1. bipalio C. 3, 5, 3. — *sues in locum umbrosus V. 2, 4, 6.*

Subiicere foetum sub mammam V. 2, 1, 20. collyria C. 6, 30, 8. *add. Veg. 2, 24, 4. manum sub femina C. 6, 2, 6. oves sub rupes umbriferas V. 2, 2, 41.*

Subinde C. 2, 4, 44 et 44, 2, 8. *pro mox vel statim poni videtur, Gesn. ordinariam significationem servat C. 6, 30, 2.*

cum Subito evaserunt, h. e. cum primum C. 9, 9, 3.

Subiugia lora in plostrum Cat. 63, 435. *ad C. 6, 2, 7.*

Subiungendi plostro C. 6, 2, 8. subiungenda sarritioni runcatio est C. 2, 42, 9.

Sublaminae minutae Cat. 24, 3.

Sublatent spicae vagina V. 4, 49, 3. *vid. no.*

Sublegere olivam C. 42, 50, 4.

Sublevare partes alicuius V. 3, 14, 4.

Subligatio uvarum P. 4, 6, 10. subligare uvae Cn. 33, 4.

Sublimes viri V. 2, 4, 9. sublime armentum C. 3, 8, 3.

Sublimitas C. 8, 3, 3.

Sublimiter legi, teri, dari, stare Cn. 70, 2, 74. volitare C. 8, 44, 4.

Subluitur intertrigo aqua calida C. 6, 32, 1.

Subluvis in ovibus C. 7, 5, 42. *est autem collectio saniei sub ungula.*

Aliter Bernoldus: Videtur subluvis esse exulceratio in pedibus ovium nasceris, quando scilicet ab ungula cutis resolvitur, in homine reduriam dicunt. Laere enim solvere est, quasi subtus solvatur corium. Gesner. vide not. p. 392.

Submittere cantherium vitibus C.

4, 14, 1. teporem habitationi P. 4, 40, 5. — *parvos matribus lactantuli causa ne minori quadrima — prolem*

submittat C. 7, 3, 45. singuli agni biois nutricibus submittantur C. 7,

4, 3. — servare ad gregem supplendum. haedi submittantur et in grege

incipiunt esse V. 2, 3, 8. quos arietes

submittere volunt V. 2, 2, 48. sicut

lentos mares submitti ad admissuras

V. 2, 3, 4. submitti tamen etiam in

viciis urbis C. 7, 3, 43. Add. C. 3,

40, 47. 6, 24, 4. 6, 34, 2. it. 7, 9. aliquoties. Huc pertinent Virg. Georg.

4, 73 et 159. it. 1, 70 π. de usufr. ubi saepius recurrit. Etiam Euripides

Phoeniss. 30. τὸν ἑπὶν ἀδελφῶν νέου

μαστοῖς ὑπεῖτο. Gesner. — submittere equas (admissario) est implere, rapere

P. Mar. 43, 6. submittendae tauris vaccae P. Iul. 4, 4. in foetum

submitti possunt vaccae ibid. Sed

Nemesia. Cyneg. 114. *de cane.* Huic parilem submitte marem. Ita admitti contra de foeminis passim nostri. Ex tertia notione oritur Submittere progeniem vitis Col. 3, 6, 2. ἐπιβάλλειν κλήματα Theophr. H. P. 4, 15. pampinarium in resecem C. 3, 40, 15. pluresne an pauciores materias submittat C. 3, 24, 7. vitem in flagellum C. 4, 14, 3. palma ex arcu submissa est C. 4, 45, 3. materiam vitis constituendae causa submittere C. Arb. 5, 1. arbori brachia submitti patiere ibid. 2. submittitur salix ad unam perticam C. 4, 31, 2. idoneos ulmi ramos in ordinem submittere C. 5, 6, 14. alternos frutices atricleris in semen C. 44, 3, 36. stilos asparagi C. 11, 3, 45. — De pratis etiam dicitur Ca. 8, 1. Idem nimirum significat hic submittere, quod defendere Ca. 50, 1. purgare et a pecore defendere C. 44, 2, 7 et 27. pecora depellere et ab omni noxa defendere C. 2, 44, 9. submittere etiam est C. 2, 48, 2. in foenum C. 44, 2, 45. prata submissa V. 1, 49, 1. — Summittere scribunt librarii v. g. Ca. 8, 4. Hinc actum ut porro confunderetur cum sumere. vid. ad C. 4, 24, 40 et 4, 29, 44.

Submovere *de ovibus vendendis* C. 7, 3, 43 et 44, 7, 4, 3. nostri abschneffen. — submovendis pituitas remediis P. 1, 28, 6. omnem scrupulum C. 4, 29, 3.

Suboles pro Soboles fere MS. Paladui Leid.

Subradere ficos Ca. 50, 2.

Subrectae a terra vites C. Arb. 4, 1.

Subrenalis morbus Veg. 4, 8, 1, 45, 1, 1, 27, 1, 4, 3, 2.

Subrubere incipiunt grossi P. Mar. 10, 31.

Subrumare foetus ovium C. 42, 3,

9. subrumantur agni C. 7, 4, 3.

Subrumus. subrumi foetus qui? V. 2, 1, 20, 2, 44, 5.

Subscribit fortuna voto C. 4, 2, 3.

Subscudes iligneae Ca. 48, 9. graece πλεξινογ.

Subsecare berbam V. 4, 49, 1.

Subsectis radicibus C. 2, 9, 10.

Subsellia in templo V. 4, 2, 2, 3, 2, 2.

Subsequi vites visculo C. 3, 6, 2. si locus sanus est.

Subserere vineam C. 4, 45, 1. novis seminibus explorare lacunas.

Subsiccatur madefactus C. 6, 44, 5. in Subsiccivum est uncis agri V. 4, 10, 2. not.

Subsidiarius s. custos palmes C. 4, 24, 13 et 16.

Subsidit aliqua pars apum, movet in alvis V. 3, 46, 36. subsidentes lumbrici C. 6, 29, 2. subsedit ad tertias coctura C. 42, 20, 4. — subsiderunt in colo C. 42, 41, 3. vid. Sido. Saepe cum supersedeo commutatum a librariis propter scripturam supersedeo nota expressam.

Substantiam ut possit habere, h. e. carnem et corpus retinere Veg. 2, 8, 2. partim ad substantiam membrorum convertit in sanguinem 1, 40, 1. accipiet in substantiam Veg. 3, 47, 3, 3, 43, 9. add. 4 pr. 4, 5, 14, 15, 5, 23, 7, 5, 44, 3, 5, 54, 9. οὐτως ἀλλὰ ἐστὶ — ἑρπύλαι μὲν ὥστε κατ' οὐστέην Aretaens Acut. 3, 4. p. 77. — Substantiam vitae praestant pulmones integri Veg. 5, 44, 1.

Substentare cibis ex Veg. 4, 22, 3. lawlawit Gesner h. 1. ubi tamen nihil varietatis eiusmodi annotatum reperi. Idem deinceps sustinere ex Col. 9, 4, 8. ponit, ubi Codd. et Edd. tacent. Est tamen proprie sustinere et substentare, quod postea sustinere et sustentare dixerunt.

Subgernere pecori Ca. 5, 6. solum paleis V. 4, 57, 2.

Substillum lotium Ca. 456, 7. not.

Substituendi lapides P. Mar. 40, 23. *h. e. subter statuendi.* Gesner. — substituuntur se acerba naturis P. Mar. 40, 16. substituere demortuis et deficientibus alia C. 4, 47, 3. P. F. 43, 3. in locum demortuorum C. 9, 3, 3. *add.* C. 44, 4, 5.

Substramen e polea V. 3, 40, 4. ad substramen pullorum stercus pavonum utile V. 3, 6, 5. *conf.* 3, 9, 8.

Substramentis operire Ca. 461, 2. *alii divisiim.*

Substrictus venter laudatur in tauro C. 6, 20. P. Mar. 44, 4. in equo C. 6, 29, 2.

Substringere boves C. 2, 3, 4. *quasi strigili manu tractare.* — Substringuntur testicoli in morbo equi Veg. 4, 4. — substringitur difficile sanguis Veg. 2, 26. *h. e. reprimitur.*

Subtenti retibus lecti Ca. 25. not. loris Ca. 40, 5. not.

Subteoues setae V. 2, 7, 5.

Subtercutaneus morbus equorum Veg. 4, 5, 4. 4, 42, 4. bouum Veg. 4, 3, 4.

Subteriariantur ordeï grana P. F. 48, 4.

Subtero Ca. 72. C. 2, 44, 42. 42, 5, 4. subterito cepum C. 42, 56, 2. *Vide* subtriti.

Subterpudentia mala P. Mar. 40, 8.

Subterranea animalia P. S. 3, 2.

Subterstillatis cauteriis, an subterstillatim Veg. 5, 6, 3.

Subtexere, subiungere C. 44, 4, 2. non Subtrahant rationem scientiæ desideranti C. 44, 4, 42. subtrahitur ebriuso cura officii C. 44, 4, 43.

Subtriti pedes C. 6, 45, 2. Veg. 3, 55, 7. *Græci similiter υποτριβῆν dicunt.* Dioscor. 47, 99. τῶν ἵππων τὰς

ὀπλὰς υποτριβῆν συρίζειν. ubi nota *Wesselingii* retundere poterat conatum *superi Interpretis* in *Appiani Mithridat.* c. 77. ἵππους χυλεύοντας ἱεῖ υποτριβῆς tentantis.

Subtus ambulare Ca. 48, 2.

Subtussiet Veg. 5, 24, 2.

Subvertere aratro C. 44, 2, 44.

Subula C. 6, 5, 4.

Subulei officium V. 2, 4, 20. professio C. 4 pr. 26.

Suburbana regione Italiae C. 44, 2, 64.

Succari manna Veg. 5, 22, 4 et 42. 5, 27, 4. semiuncia Veg. 5, 44, 5. 5, 54, 7.

Succedit diligentiae meae vicarios C. 44, 4, 5. — non succedunt ova, non excluduntur V. 3, 9, 16.

Succendere igne lapides Veg. 3, 28, 5.

Succensa fornace P. 4, 20, 2.

Succentiva tibia V. 4, 2, 45.

Succernere nucleis Ca. 40, 5. vinaceos Ca. 25. partim de nucleis Ca. 37, 2.

Succidia V. 2, 4, 3 *it.* 40 et 44.

Succido. arborem in aedificia C. 44, 2, 44.

Succidum vinum Veg. 5, 66, 4. *conf.* 5, 65, 3.

Succinit pastoralis vitae agricultura V. 4, 2, 46. cui ego ut succinerem *h. e. orationi eius subservirem, eamque confirmarem* V. 2, 4, 27. *Est igitur proprie quod accompagniren vocant musici nostri.* Gesner.

Succollant regem fessum apes V. 3, 46, 8.

Succosum solum C. 2, 47, 3. succosioris libri stirpes C. 4, 29, 4.

Succreta cribro calx Ca. 48, 7.

Succumbunt quibus volunt virgines Illyricae V. 2, 40, 9.

Succurrere sibi velocitate fugae P.

- Aug. 9, 1. succursurus deficienti C. 11, 1, 47.
- Succus, succum uvae perferant C. Arb. 8, 5. suco villarum subdita loca P. F. 23, 1. — Succus Ca. 157, 16. exsugitur V. 1, 43, 4. et ita fere in Colum. Lips. Pallad. Leid. et Veg. Corbei. MSS. hinc
- Sucida lana unde dicta V. 2, 11, 6. i. e. *sucida elzumpá*.
- Sucta frequentiore numero scrofa P. F. 26, 5.
- Suculae Ca. 12. not. — Suculae, *sidas*, exoriuntur C. 11, 2, 39. celantur, se celant C. 11, 2, 34 et 36. occidunt totae C. 11, 2, 89.
- Sucus vid. Succus.
- Sudant sale conspersa C. 12, 7, 2.
- Suessa Ca. 135, 1 et 3.
- Suessanum Ca. 22, 3.
- Sufferre labores C. 1 pr. 12. vecturis V. 2, 8, 5. ventis et imbres C. 3, 2, 45. — lac pro sufficere V. 2, 4, 49. not.
- Sufficienter P. 1, 35, 10.
- dum Sufficit C. 9, 8, 9.
- Suffimenta Veg. 1, 19 et 20. 6, 12, 1.
- Suffire dolia, suffumigara C. 12, 52, 46. aerta, schoeno, et palma Ca. 113, 1. suffienda bonis odoribus C. 12, 18, 3.
- Suffitio doliorum C. 12, 52, 46. suffusione nimia medicata vina C. 1, 6, 20. ubi tamen Edd. pr. et Codd. omnes suffumatione.
- Suffitas apes refrigerare C. 9, 14, 7.
- Sufflatae sunt venae ex cileo Ca. 157, 7.
- Suffocata animalia pertuso a vermibus aqualiculo Veg. 5, 22, 3. a focibus pro faucibus, quam formam dant Codd. vetustissimi in Aviano, Misc. Observ. Belg. Vol. IV. p. 300.
- Suffragatorum studia V. 3, 5, 48.
- Suffraginosae mulae curatio C. 6, 38, 2.
- Suffragia distribuntur V. 3, 2, 1.
- Suffrago in pede iumenti, qui homini poples C. 6, 15, 2. Veg. 4, 17. vid. Plin. 11, 45. — in vite C. 4, 24, 4.
- Suffricare vasa nucibus pineis C. 12, 25, 5. 12, 30, 2. 12, 23, 2.
- Suffrio. Suffriatur seria C. 12, 38, 4.
- Suffumatio vide Suffitio.
- Suffumigationibus frequentissimis atagnare animalia Veg. 3, 23, 5.
- Suffumigata tabulata C. 12, 12, 3.
- Suffumigo. vasa myrto C. 12, 25, 4. idem Suffire.
- Suffundere vires cibo ad foeturam admissario V. 2, 8, 4.
- Suffusio cucumeris agrestis et colocynthidos contra mures, pro eo quod vocant vulgo infusum P. 1, 35, 9. — oculorum morbus V. 3, 16. — pedum, de labore itineris Veg. 2, 10, 8. 1, 26, 1. not. p. 34.
- Suffusos inter et syncopatos pedes distantia Veg. 2, 25, 1.
- Suggero ignem fornace succensa P. 1, 20, 2.
- Suggestum faleris V. 3, 5, 16.
- Suggestus inter dolia Ca. 154. lapideus C. 9, 7, 1.
- Suggruudae vid. Subgr.
- ad Sui similitudinem C. 4, 20, 1. partem sui delibratam C. 5, 11, 1. intur se pro ea C. 12, 44, 6.
- Suile converrere C. 7, 9, 14. 2, 45, 7. nota.
- Suillum pecus V. 2, 4, 1. suillae carnis salura C. 12, 53.
- Sulcae fici C. 5, 10, 11. not.
- Sulcare fossas V. 1, 29, 2. sulcare in plantandis arboribus V. 1, 37, 4. terram in liram revocare P. Nov. 4, 1.
- Sulcus quia V. 1, 29, 3. add. P. Mar. 9, 11. sulci ut faciendi Ca. 43, 1. sulci longiores C. 2, 2, 27. sulcus

in aratione *cxz* pedum P. Ian. 3, 4. sulco altero seminari C. 2, 9, 15. 2, 11, 8. quarto serere C. 2, 13, 8. *add.* not. *ad* 2, 4, 2. — sulcus aquarius humorem noxium deducit P. S. 3, 4. sulcos aquarios facere C. 2, 8, 3. sulci perpetui Ca. 33, 2. sulus vitibus ponendis pro pastinatione C. 3, 13, 4. nota.

Sulfuris *mentio* Ca. 39, 1. Sulfure et bitumine ac teda perlustrant paleas ovis esculandis substernendas C. 8, 5, 11. Quinctil. Instit. 12, 10. s. 76. Si vero iudicium his corruptis acrius adhibeas ut succinis sulfura, iam illud, quod sefellerat, exuat mentium colorem et quadam vix enarrabili foeditate pallescat, *ubi vulgo legitur* buccinis purpuram, quod interpretari conatus non potuit Gesnerus. *Ricte Codd., et Ienson Editio* Succina Anchusa et couchylis tincta habet Plinius 37. s. 12. quae sulfure admota et incenso explorabantur.

Sulphurem Veg. 2, 10, 9. *ubi Codd.* furfurem dant.

Sum. sit quidem, ut intereant h. e. fac interire C. 3, 3, 13. esse in cultura. h. e. eo nomine comprehendi V. 1, 2, 12.

Sumen Italiae campi Roseae V. 1, 7, 10.

Summam utramque composito: sunt pedes etc. C. 5, 2, 5. summa sortis et usurarum fit C. 3, 3, 9. summa fit operarum octo C. 2, 13, 2. summa operarum XC. 2, 13, 1. — Summa spectanda, ne V. 1, 53 h. e. id maxime considerandum est. Gesner.

Summatim ablaqueare, in summo, non profunde C. Arb. 6, 2 et 10, 5. eradere C. 2, 46, 1. — attingere i. e. breviter modo mentionem facere C. 9, 2, 3. percurrere V. 2 pr. 7.

Summitas, pars summa, insurgit P. 1, 6, 10. summitates tenerae arbo-

rum P. Mai. 7, 3. in summitate purgandum mel P. Iun. 7, 3.

Summum vinum an optimum? V. 5, 46, 8 et 10. summam cutem decerpere C. 12, 54, 1. ius summum C. 1, 7, 2. Graece ἀποδινάιον apud Hesychium et Clementem Alex. Strom. II. p. 404. Pott.

Sumo h. e. edo ad V. 3, 5, 1, 3, 10, 7. — sumere puritatem debet vinum P. O. 14, 12. vetustatis saporem P. O. 14, 13.

Sumationes, sumtiones Ca. 145, 2.

Sumta salis Garg. Mart. 1. an pugillus? ut Galli, une prise. Gesner.

Sumtuosus ager Ca. 1, 6. homo, qui sumtus praeter rationem facit V. 2, 4, 3. cicercula C. 7, 3, 22.

Suniculum vini veteris P. N. 22, 3 vi. Semisicilicus.

Suovitautilia circumagere Ca. 141, 1. suovitautilibus lactentibus immolandis ibid. 3. circumagitur verres, aries, taurus V. 2, 1, 10. De varietate scripturae solivetautilia disputatum est in notis. Coargunt illa scripta Graecorum, a quibus sacra illa translata sunt. In Arcopago actores iuramentum praestabant σάκτυς ἐπὶ τοῖς οὐνίστοις καὶ χροῖς καὶ τρύφον, teste Demosth. c. Aristocr. p. 612. Cf. Plutarchi Pyrrh. c. 6. et Hesychius in Τρίστειρα et Τρίστειρα, et Scholia ad Aristoph. Plut. 820. Heroibus ἱεργίς τε ταύρο οὐν ἀπὸ testatur Diosdorus 4, 39.

Supellex rustica V. 1, 22, 6. suppellectilis distributio C. 12, 3, 1.

Super inferque vicinus Ca. 149, 1. vid. Superior.

Super aquam eminent C. 8, 17, 10. — super lactis abundantiam, ut ea contingat. C. 7, 6, 7.

Superadiicies calcem P. 1, 17, 3.

Superaggeratur humo C. 12, 44, 4.

Superadsparges Veg. 5, 3, 5.

Superba pira C. 5, 10, 18.
 Supercalcato alterum tabulatum C. 12, 39, 3.
 Supercilia canescunt equis P. Mar. 43, 9.
 Supercubat grex C. 7, 4, 5.
 Supereminet ius C. 12, 47, 4.
 Superficies, *eminens supra solum pars vitis, quae soboli, e tardior enatae, opponitur* C. Arb. 10, 2. obtruncatur C. 4, 29, 13. *add.* 4, 14, 1 et 2. aquae superficies C. 8, 15, 3. in alio aut ulpico C. 14, 3, 21. *Varro apud Novium in Gibberum*: Item tragici produunt capite gibbero, cum antiqua lege ad frontem superficies accedebat: *quae verba recte Kuhnii comparavit cum loco Pollucis de larvis tragicis* 4, 133. ὁ ὄγκος δὲ ἐστὶ τὸ ὑπὲρ τὸ πρόσωπον ἀνέχον εἰς ὄψος λαμβανόμεν τῷ σχήματι.
 Superfieri quae possunt C. 12, 4, 6.
 Superfluens copia succi P. F. 47, 8.
 Superfundes radicibus C. 4, 8, 3.
 Superfundito compositum oleo C. 12, 57, 3. *vid.* Infundo.
 Superfusioe testacei pavimenti P. 47, 1.
 Supergredi limen C. 7, 9, 13.
 Supergressa altitudine arboris *passive* P. N. 4, 2.
 Superiecta eblanditus est mas C. 6, 36, 4. *not.* superiecta pars vitis C. 4, 24, 5. *si locus est sanus.*
 Superiostructi in altitudinem ordines C. 9, 7, 3.
 Superiores aetate, *nati maiores* V. 2, 10, 1. superioribus diebus V. 3, 16, 29.
 Superlacrimum C. 4, 24, 16.
 Supermunicí porticibus C. 9, 7, 4.
 Supernatat mustum C. 12, 42. humor fructibus conditis C. 12, 46, 4.
 Supero, *superummo* superantibus alimentis P. Aug. 8, 7.
 Superponit, *h. e. inasper habet,*

MSS. C. 3, 10, 7. *pr.* superpono, suppono *scribentur* C. 3, 13, 12. P. Ian. 13, 3.
 Superposita iugo C. 4, 24, 8. 5, 5, 15.
 Supersedere litibus familiae Ca. 5, 4.
 Supersiliens volucris C. 8, 3, 7 et 9.
 Superstatuminabis rudus P. 1, 9, 4.
 Superstitioses vel vanas certe et fundamento destitutae opiniones. A superstitione remotum vult esse villicum C. 14, 4, 22. *coll.* Ca. 5, 4. et villicam 12, 1, 3. aruspices sagasque admitti vetat C. 1, 8, 6. *Add.* Veg. 2, 11, 2. 4, 3, 5. 5, 43, 2. — *Tamen laudant varias superstitiones circa rationem.* ne diversa genera eidem arbori inserantur V. 1, 40, 5. P. F. 25, 30. Hyaenae pellis inducenda modo quo scribitur, ad fertilitatem P. S. 3, 4. Ruta cum maledictis, et furtiva serenda P. Mar. 9, 14. ubi et alia circa hanc herbam superstitiones. De ocimo *similia vide in locis sub ocimo laudatis.* Cum rapa serunt, precantur, ut et sibi et vicinis oascantur C. 14, 3, 62. raphanus et brassica viti inimica P. Aug. 5, 3. *vid.* no. Graecorum nugae de inscriptis amygdalis P. Ian. 15, 13. de Persicis P. N. 7, 3. — *circa generationem animalium.* Equas vento concipere V. 2, 1, 19. *vi. no.* C. 6, 27, 4. ut mas vel foemina generetur C. 6, 28, 7, 3, 42. significat bos descensu dextro marem, sinistro foeminam conceptam V. 2, 5, 13. C. 6, 24, 3 quomodo motili nascentur capri, vel cornuti C. 7, 6, 4. ova diversa marium et foeminarum C. 8, 5, 11. *add.* s. 12 et 13. anser negatur excludere aliena ova, nisi adiecta sua quoque habuerit C. 8, 14, 6. — *circa menstrua, purbertatem, res Veneras.* Menstruat

mulietis noxa C. 11, 3, 38 *it.* 50 *et* 64. vis ad erucas C. 10, 358 *sqq.* *vid. no.* immundae mulieris attactum formidat ruta P. Mar. 9, 14. ne contereantur poculi et cibi nisi ab impube aut abstinentissimo rebus veneris C. 12, 4, 3. investes pueri agitant hydromeli P. Iul. 7, *et* vina alia P. O. 14, 16. a mundis pueris atque virginibus operandum, eum olea plantatur et legitur P. 1, 6, 14. eurator apium pridie eastussit ab rebus veneris C. 9, 14, 3. P. 1, 37, 4. Mar. 15, 4. — *In remediis plantarum*, poma Cydonia ad radices segrae arboris ponenda P. F. 25, 23. ne arbor fructus velut aegra proiciat. P. Mar. 10, 30. ne poma findantur, tres lapilli in radice pon. P. Mar. 10, 2 *et* 4. ut florem contineat arbor Punica P. Mar. 10, 3. *add.* Nov. 7, 4. Graminis estirpandi ratio P. Iul. 5. Adversus locustas praesidium si homines tectis se contineant P. 1, 35, 12. *adv.* volucas C. Arb. 15. varia adversus tempestates et alios agrorum nosas C. 10, 340 *sqq.* *conf.* P. 1, 35, 4 *sq.* *in pr.* s. 14 *et* 15. Daemones et grandines (*horum igitur effectores illi*) fugans suffimentum Veg. 1, 20, 3, 6, 12, 1 *et* 4. *Huc referamus etiam illud Plin.* 18, 29. s. 70. Varro auctor est (*non puto in libris hinc*) si fidiculae occass, quod est initium suctumini, uva pietas conseretur inter viles, minus nocere tempestates. — *Medicinae*. ad pedum dolores Var. 1, 2, 27. Intertrigini remedium Cat. 159. Iusum si quod est Cat. 160. eryngion sinistra manu evellendum Col. 6, 5, 3. Veg. 4, 3, 12. animal quod morsu nocuit suspendendum a collo icti Colum. 6, 17, 6. visu nantium levantur dolores ventris C. 6, 7, 1. ad fuscium suffimenta Veg. 5, 74 *et* 73. *vid.* Physicum remedium,

Praecantationes. — Numerus impar in ovis supponendis C. 8, 5, 8. P. 1, 27, 1. impari numero et imparibus diebus Veg. 5, 64, 11. *add.* 5, 66, 5, 5, 69, 7. *add.* Rhod. *ad Scriba*, *comp.* 71. p. 132. — *Religio feriarum et sacrificiorum*. Feriis quid liceat Ca. 1, 138. C. 2, 22. Qui religiosius rem rusticam colunt, negant his diebus (ab Id. Dee. ad Kal. Ian.) debere terram ferro commoveri C. 11, 2, 95. *conf.* 98. ubi etiam de auspicando. *An hinc superstitio XII uocatum, quas mox a natali Dominico derivant?* Dopem pro bubus Ca. 131, 132. lucu collucandi ratio Ca. 139. si fodere velis Ca. 140. agri lustrandi ratio Ca. 141. — *Varia*. Aegyptii ut explorent proventum futuri anni P. Iun. 9. qui vellet se a caoe sectari V. 2, 9, 6. de columbis servandis C. 8, 8, 7. P. 1, 24, 2. non esse prodigium, si scrofa mandat foetus suos C. 7, 11, 3. Gesner.

Supertegere frondium congestu C. 9, 14, 14.

Supervacuae frondes C. 5, 5, 19. supervacuus cultus C. 2, 12, 5.

Supervagatur vinea C. 4, 21, 1.

Supervagata duramenti pars C. 4, 22, 4.

Superveniunt iuvencae hos C. 6, 24, 3. matrem slopro caper C. 7, 6, 3. humor plautium C. 2, 17, 5. superveniunt iugum vineae C. 4, 22, 1. ita ut superveuius mustum casum C. 12, 42. ius C. 12, 7, 4. superveniat tempus limam xxv. transcendat, excedat C. 8, 7, 5.

Supervolutu cylindro C. 11, 3, 34.

Suppendet vimine palma erat C. 4, 26, 4.

Supplantare vitem C. Arb. 7, 4. *est prostruere, et plantis pedum subiectam inasolare in fossam.* Gesner.

Supplementis inventutis frequentatae spes C. 9, 43, 43. in supplementum gregis reservantur C. 7, 6, 7.

Supplet quod defuit C. 42, 50, 49. suppletur vas C. 42, 40, 2.

ad Supplicis Deorum servare boves V. 2, 5, 40.

Supplicare pro copia Ca. 143, 2.

Supponere ova V. 3, 9, 9. vitulum foetae V. 2, 5, 47. falcem maturis C. 40, 328. supponunt dentes alio cadentibus equi Veg. 6, 5, 2. supponitur prelo oliva C. 42, 47, 9. suppones aquam ori equi per fistulam Veg. 4, 44, 43.

Suppositicia mater, quae alienum alit V. 2, 8, 2.

Supprimit epiphoram oculi polenta C. 6, 47, 8.

si Suppurationis remedia C. 6, 44. 6, 34, 4. Veg. 4, 8, 4. in suppurationem converti C. 6, 47, 6.

Suppuratum generat morsus Veg. 4, 24, 4.

Suppurat sub carne cancer Ca. 457, 3. si suppuravit sangula C. 6, 42, 2.

Supputare novellas plantas C. 4, 33, 5. oleas Ca. 27.

Supra stet amurca Ca. 404. oleum supra siet Ca. 419. supra perticas imponendi. C. 8, 11, 47. supra terram stantia vasa C. 42, 48, 4. supra C. millia V. 3, 2, 47. supra decem annorum bacca V. 2, 4, 43. supra acervata grana P. 18n. 20. quae supra scripta est Ca. 457, 2.

Supraiaciuntur C. 44, 3, 62.

Suprema nocte C. 40, 294.

Surcularia terra C. 3, 44, 5. Surculares libri vocantur *Columellae* III. IV. V. in libris scriptis. Surcularius ager V. 4, 2, 47.

Surculo. surculare stirpem C. 5, 9, 44. no. Nihil dubito quin bonae notas

verbum sit, licet hodie forte ex τῶν ἀπαξ λεγόμενων. Vt pampinare est pampinus superfluos auferre, ut ruscum, ruscare; sic surculare, surculos sive stolones. Geaner.

Surculus, ex quo vel arbor procedit, vel frutex, vel vitis C. 3, 4, 2. surculo consitus ager C. 7, 42, 10. surculi duum generum C. Arb. 4, 4. ad C. 4, 28, 2. surculi adferunt florem C. 44, 2, 44. qui probentur P. 4, 6, 2. poni ut debeant C. 3, 47, 3. quando transferendi V. 4, 44, 4. qui, quando inseri debeant C. 44, 2, 44. quicunque cuicunque arbori possunt inseri C. Arb. 27.—surculo calcato remedium C. 6, 45, 4. vid. Stirps.

Surdus veritatis C. 3, 40, 18.

Surgit sementis C. 2, 8, 5. surrecturus in alium frutex C. 6, 23, 2.

Surrecta cornua C. 7, 3, 3.

Surrentinus ager C. 3, 8, 5. Surrentini colles C. 3, 2, 40.

Sursum colere h. e. loca superna V. 4, 6, 3. sursum versus ducere Ca. 32, 4. 33, 4. sursum versus serpit V. 4, 34, 5.

Sus etiam aper V. 2, 4, 5. vid. no. ad C. 9 pr. 4. sus glabra, densaque C. 4 pr. 26. Aeurae Lavinii xxx porcos peperit V. 2, 4, 48. de subus quae tenenda V. 2, 4, 4. C. 7, 9. quando et quomodo castrandi C. 7, 44. ut curandi C. 7, 40. ut mactandi, salendi rel. C. 42, 53. sus famis impatiens C. 7, 44, 3. aegra quod egerit, pestilentiam facere creditur C. 6, 5, 4.

Suscipit Stolo, ὑπελαβὼν ἔργον V. 4, 2, 24. suscipere consilium C. 4, 8, 45. not.

Suspecta de morbis P. 4, 16.

Suspendere in summa terra vitem C. 3, 43, 8. non satis profunde mergere, ut in summo haereat. suspendit

Lupinum robustius glebas C. 2, 16, 6. suspendere dolia subiectis parvis lapidibus C. 12, 18, 6. suspendere viuculo palmam C. 4, 26, 4. *not.* pavimenta cellae subiectis cuniculis P. 4, 20, 2. manum moderando Veg. 3, 40, 3. gressum V. g. 3, 55, 2. suspenduntur pavimenta glacie h. e. vitiose elevantur, et a rudere subiecto separantur P. Mai. 14, 4. suspendi arduo locorum situ ab humore P. N. 5. suspendit illi hos orthopaedicus, attrahit Veg. 5, 45, 1. — suspendi possunt morbi quidam non persanari Veg. 5, 64, 5. *ubi est differri, ne statim interficiant.*

Suspensurae cellarum uti fiant P. 4, 40, 2.

Suspensus ab humore locus P. 4, 40, 1. P. N. 5. *not.* a terra porrus P. F. 24, 12. suspensa in summmitate vitis P. O. 5, 1. leviter semina C. 4, 1, 6. ab omni humore stabula P. 4, 24, 1. terra C. 14, 13, 34. h. e. *rara, resoluta.* suspensissimum pastinatum C. 3, 13, 7. suspensae mola, ne nucleus frangatur olivarum C. 12, 49, 2. 12, 52, 2. 2, 11, 12. sal suspensa mola infraetus C. 12, 53, 2. suspensum (*credo, ne terram quatuor pedibus contingere possit. Gesner*) animal ab alio cibo abstinebis Veg. 4, 4, 1.

Suspicio, aqua mulsa, quae suspicionem tantum habere possit dulcedinis P. Jan. 15, 8.

Suspiriosus morbus, *idem quod* aridus Veg. 1, 11, 2, 36, 2. suspiriosae mulae C. 6, 38, 1. oves C. 7, 5, 19.

Suspirium crebrum facere C. 6, 14, 2. articulare Veg. 2, 10, 4. in suspirium transit morbus Veg. 4, 10, 9.

Suspiro, suspiret confectio aestuabunda per linteum P. O. 17, 2. sus-

pirant aestuantia vina foramine P. O. 14, 16.

Sustinere transversa vectibus tabulas directas P. Aug. 9, 3. se ipsa non potest sus V. 2, 4, 11. — sustinere moram temporis, *de pomis, sich halten* P. F. 25, 3. turbines imbresque C. 3, 2, 20 iniuriam C. 2, 9, 4. penuriam temporum C. 9, 14, 17. coloni negligentiam C. 2, 10, 2. 4, 3, 4. — Sustinetur cibo V. 2, 1, 23. *no.* Nam — sustinere cibo C. 7, 9, 9. *est alere.* porculos hordeo C. 7, 9, 13. cibariis colonos C. 2, 9, 17. fessas apes passo C. 9, 13, 7. sustinetur a materno ubere tradux C. 4, 29, 14. — Sustinere aedificium difficilius quam condere P. 1, 8, 1. — sustinebam negare, audebam C. 11, 1, 2.

Susum animam subducere Ca. 157, 18. V. 4, 6, 3.

Suus, suo sibi pampino tegito C. Arb. 11, 2. suo sibi iure ablui C. 12, 7, 2. eluere C. 12, 54, 2. in suo sibi iure deoquantur C. 12, 41, 3. suo quidque vase eonditur C. 12, 7, 3. suaspe sponte V. 3, 7, 1.

Sybaris, qui nunc Thurii dicuntur V. 1, 7, 6. in Sybaitano semen redit eum centesimo V. 4, 44, 2.

Sylva eum derivatis vid. Silva.

Symonianum trifolium v. Sino.

Symphonica herba P. O. 12, 8. Veg. 5, 67, 3. *al. hyssyamos* (inquilamus) *de cuius nominibus et virtutibus plura Apuleius de herbis c. 4. Le Moynium ad Barnabae epist. p. 623. laudat Almelov. ad h. l. Gesner.* Quae in Thes. L. I. ex Plinii 26. c. 7. laudatur Gomphraena eadem et Symphonia dicta, in *Harduini Editione fuit sublata.*

Symphytum Veg. 5, 5, 11. anagallico substituitur, it. 5, 68, 3. et 6, 8, 4. 6, 9, 2. Symphytum aliae

plus Gallicus (Gallica al.) *Vid.* Rhod. *Lex. Scribo. officinis est consolidamior.*

Synanche Veg. 2, 40, 3, 5, 67, 3.
Synchronisma, Veg. 3, 45, 7. *Est autem σύγχρισμα inunctio substantiae liquidioris, ut ex Paulo Garraeus docet, restituit etiam Vegetio 5, 47, 3. Morgagnus. Tractam vel stractam dixit idem Veg. 3, 45, 5. Compositiones eius habes Veg. 6, 18, 6, 22, 2, 6, 28, 11 et 12. Gesner.*

Synopati et suffusi equi distantia Veg. 2, 25, 4.

Syncope, defectio Veg. 2, 25, 2.

Synopo. Si iumentum synopaverit Veg. 2, 25, 1. not.

Συντησιόνας V. 2, 5, 4.

SYNTEXIS (alio respectu Enallage) exempla, ne capra natum pascat, quas astrologia in chelum recepit V. 1, 2, 47. De his generibus singulae (partes) dividuntur V. 4, 5, 4. *Add.* 4, 9, 5, 1, 49, 4, 2, 4, 44 et 12, 2, 4, 21 *id.* 2, 9, 46, 3, 2, 46, 3, 5, 4, 3, 9, 40 et 14, 3, 12, 5 et 6, 3, 46, 43 *id.* 15 et 22. *ex Buchneri sententia.* Pedali mensura, qui (pes) digitorum est xvi C. 5, 4, 4. *add.* 12, 46, 3. Gesner.

Syntexin, σύντηξιν Veg. 5, 54, 1. in Syria brevibus caudis commendantur aves V. 2, 2, 3. seruntur semina mense Iunio C. 2, 10, 18.

Syriaca mala C. 5, 10, 19. Syriae, a colore nomen habere ait *Plin.* 45, 44 et 45. — radix C. 44, 3, 46 et 59. *vid.* Radix. eodem Assyria C. 40, 44. — Syriacus ros C. 9, 13, 5. P. Mar. 45, 4. *vid.* Ros.

Syrius. Syria pira C. 5, 40, 48. *Martialis:* Et nomen pira quae ferunt Syrorum. *Iuvenalis* 14, 73. Signinum Syriumque pium.

Syringis teutare curationem Veg. 4, 28, 7. h. e. *injectionibus per siphun-*

culos. Ita Gesner, sed vocabulum omittit Samb. *Codex.*

Syringotomium Veg. 3, 27, 2.

Syrmaticum animal Veg. 5, 21, 4.

Συζυγία ἰσωντιότητος, comparationes discordantium C. 2, 2, 3.

T

Tabani boves concitant V. 2, 5, 14.

Tabefaciat an labefaciat contagione C. 6, 5, 4.

Tabella dimin. ex taberna ad V. 3, 2, 1. not.

Tabernae diversoriae V. 4, 2, 23.

Tabes. tabem asferre pecori C. 6, 5, 2. in tabem resolvuntur cantharides P. 4, 35, 4.

Tabescit sal Ca. 88, 1. tabescunt ficus in iure C. 12, 47, 2.

Tabula literaria V. 3, 5, 10. — tabula comitorum V. 3, 5, 18, 3, 17, 4. not. — tabulae quibus ovilia consternuntur C. 7, 4, 5. tabulae, asseres etiam P. 4, 40, 4 et 5. — tabula agri modus P. lau. 10, 2. iugeralis P. F. 9, 9. vinearum P. 13n. 11, hortos vinearum dixit Columella. *Hic, et P. F. 10, 1. significat aream non definitae magnitudinis. Gesner.*

Tabulare palati Veg. 3, 11, 4. Sic dici putat *Platnerus F. C.* os palati, quod praesertim in posterioribus partibus laminae in modum se habet. Gesner.

Tabulatim disponere genera vitium P. F. 9, 11. per hortos dixit Columella.

Tabulatum simile granario C. 12, 50, 3. in eo olea Ca. 3, 4. *id.* Ca. 55. Ca. 64, 4. suffumigatur C. 12, 42, 3. in tabulatum componere foenum C. 2, 22, 3. hinc semina de tabulato C. 2, 18, 2. tabulatia congerere res siccas C. 4, 6, 10. fumo recoudenda

glans C. 7, 9, 8. tabulata gallinarii C. 8, 3, 3. — in ulmis quomodo instituantur C. 5, 6, 11. it. 23 et 24. *Tabulata in arboribus sunt ordines ramorum, de quibus ait poeta: Assuescant summaque sequi tabulata per ulmos: quem locum enarrans Servius, ait: Tabulata sunt rami effusiores, et in plana tendentes, non ad altiora crescentes. Sunt in arboribus ima, et summa tabulata ramorum. Plinius docet, tabulata ulmorum ab octavo pede altitudinis dilatari in collibus, siccis, que agris, a duodecimo in campestribus, et humidis. Bern. — pro eo quod vulgo stratum, nostris etiam stratura. tabulata tria, in uvae passae insolatione C. 12, 39, 3. ita 12, 43, 2 it. 3 et 11. in olivarum conditura C. 12, 48, 3.*

Tacta tectorio V. 3, 5, 3. 3, 9, 3. vid Tang.

Taedians animal h. e. nauseans, fastidiens Veg. 1, 47, 12. 4, 2, 4. 5, 67, 2.

Taeniolis algae involuta C. 11, 3, 23.

Tages Tyrrenus vates C. 10, 345. *Ex Tagetis a Vicedio conversis libris inepta oracula graece prodidit Ioannes Laurentius Lydus περί μνηνών p. 130 seqq. Verba sunt: αὐτὸς γάρ Βικέλιος ὁ Ρωμαῖος ἐκ τῶν Τάγης στίχων (περὶ οὗ καὶ Ἀπουλήσιος ὑστερὸν πλάττει καὶ ἑλευθέριω ποῦός ἀρηγήσατο λόγῳ) ταῦτα ῥήμασιν αὐτοῖς καὶ ἑρμηνεύειν ὁσιόν. Quae si compares cum prooemio simillimi argumenti: Βροντοσκοπιῖς ἐρημέρου τοπικῆς πρὸς τὴν σιλήνην κατὰ τὸν Ρωμαῖον Φίγουλόν ἐκ τῶν Τάγης καὶ ἑρμηνεύειν πρὸς ἀξίαν, quum cum Nigidii Figuli Fragmentis edidit I. Rutgersius Var. Lect. III. c. 16. p. 247 seqq. facile credes nomen Βικέλιος mutandum: esse in Βίγουλός.*

Certe utroque loco idem Togetia verbum interpres intelligitur. De Nigidio tamen Figulo finis dubitare non patitur brontoscopii: ταύτης τῆς ἐρημέρου βροντοσκοπιῖν ὁ Νυγίδιος οὐ καὶ σολικῆν ἀλλὰ μόνης εἶναι τῆς Ρώμας ἔκρινεν. Tagetis libros de disciplina etrusca versibus scriptos eodemque ab Apuleio oratione pedestri reditos fuisse post Figulum aut Vicedium, nunc primum a Iuane Laurentio discimus.

Tagro monte Hispan. V. 2, 1, 19.

Talea quid a clavo differat P. Mar. 40, 11. Varr. 1, 40, 4. *Gallis houtaire. taleae propius stirpem verisae C. 4, 33, 4. taleis conseritur salix C. 4, 31, 2. morus P. F. 25, 28. oleaginae ut adornandae et serendae C. 5, 9, 2 et 3. taleae tripedanae Ca. 45, 1. oleares C. 11, 2, 42. Veget. R. Milit. 4, 8. intercisi ex validissimis arboribus cylindri, quas taleas vocant.*

Taleolae vitis C. 3, 17, 1. taleolas acillae sectas C. 12, 33, 1. inulae C. 12, 46, 2.

Taliohi in membris equi (al. calculi) Veg. 4, 2, 1.

Talibus numeris, his versibus C. 7, 3, 1.

Talpa ne hortum infestent P. 1, 35, 10. P. Mar. 9, 1. ut capiantur P. Mar. 9, 4. ubi relativum eorum in aliis libris bis refertur ad talpas, culpane librarii, an quod etiam mascalinum est, ut dathae? Gesner.

Talus. talo laeso remedia C. 6, 15. venae de talis Veg. 6, 4.

Tamarisci ex floribus mella conficiunt apes P. N. 8, 1. tamaricis C. 7, 10, 8.

Tamaris. tamaricum fruteta C. 8, 15, 4.

Tamidia — quamdiu C. 12, 21, 2

- Tamen et tantum saepius confusa v. c. C. 42, 4, 4.
- Tanquam, *exempli causa* C. 3, 44, 5, 5, 2, 4.
- Tanagrici galli V. 3, 9, 6. gallinae C. 8, 2, 4 et 13.
- Tandem *idem fere quod* certe vel minimum. colligendae taudem aquae pluviali C. 4, 5, 2.
- Tangenda planta sump. bubulo P. lan. 45, 46. *add.* F. 25, 45. Apr. 8, 2. *add.* Tacta.
- Taniacae pernae V. 2, 4, 40.
- Tanquam *vid.* Tamq. in Tantum deprimere, donec C. 3, 43, 9. cum in tantum refrixerit, quantum ne contactu corpus urat C. 42, 24, 4. tantum, quantum ut C. 2, 44, 4. — tantidem emitur Ca. 22, 4, — tantundem *an oblativo casu* C. 6, 5, 3. *conf.* ad 42, 25, 3.
- Tarchou vates C. 40, 346. *not.*
- Tardipedi sacris iam rite solutis C. 40, 419. *h. e. post Vulcanalia de quibus* C. 44, 3, 18. *Κυλινδοῖω* graece.
- Tarda ad crescendo V. 4, 44, 4. in crescendo V. 4, 44, 5.
- Tarentinus ager V. 4, 44, 4. Tarentina cupressus Ca. 454, 4. oves i. e. Graece C. 7, 2, 3 et 5, 7, 4, 4, 44, 2, 35. P. N. 43, 5. lanae V. 2, 2, 48. pira C. 5, 40, 48. Ca. 7, 4. porrum Ca. 8, 44, 44. nua ut fiat P. lan. 45, 48. C. 5, 40, 44. Arb. 22, 3.
- Tarquenna V. 4, 2, 27.
- Tarquinienae Q. Fulvii Lupini V. 3, 42, 4.
- Tarsense pelagus C. 8, 46, 40.
- Tartara caelo praeposuit Proserpina C. 40, 272.
- Tartesiacos thyrsos C. 40, 370.
- Tartesida lactucam C. 40, 492.
- Tartesi litore Gades C. 40, 485.
- Taurae, vaccae steriles V. 2, 5, 6.
- ablegandae vel aratro domandae C. 6, 22, 4. *not.*
- Tauri olim *ἱταλοὶ* C. 6 pr. 7. quando comparandi, et quibus signis probandi C. 6, 20. P. Mar. 44, 4. — Taurus Staliorum cognomen V. 2, 4, 40. — mons ad Syriam V. 2, 4, 8. *Vide etiam hippocentaurus.*
- Taxatio curae, *acstimatio* Veg. pr. 5.
- Taxi nocentes C. 9, 4, 3. *not.* *semine taxi gallinas multum impinguari tradit Albertus Veget. p. 457. ubi in Calabria praecipue venenum esse ait.*
- Tebae, colles V. 3, 4, 6.
- Tectoria priva Ca. 44, 4.
- Tectorius, a, um. Tectorium opus marmoratum V. 4, 57, 4. parietibus ut inducendum P. 4, 44, 2. tectoriis expolita cubilia C. 7, 45, 5. calx quae aptior P. 4, 40.
- Tectura parietum fortis et nitida ut fiat P. 4, 25. i. e. *tectorii inductio.*
- Tectus. tectae oves V. 2, 44, 7. C. 7, 2, 3 et 4.
- Tedae clavus vel cuneus radicibus figitur *vid.* Clavus, Cuneus. per ardentem tedam candens sebum instillatur C. 7, 5, 43. pinca C. 5, 40, 47. Arb. 24. *not.*
- Tegetes cannae C. 42, 50, 8. palmeae C. 5, 5, 45.
- Tegeticulae cannabinae in Columbaris V. 3, 8, 2. C. 8, 9, 3. tegeticulis subiectis V. 2, 44, 8.
- Tegmina pedum C. 4, 8, 48. tegmine grani C. 40, 243. tegminibus opacare vites C. 5, 5, 45. C. 3, 40, 42. 9, 7, 4. *not.*
- Tegula. supra tegulas in igne ponis Veg. 6, 49, 4.
- Tegumen ovis C. 7, 4, 4.
- Tegumentis defendi a frigore P. F. 24, 44. adumbrantur uvae C. 44, 2, 64.
- Tela iogalis Ca. 40, 5. et telae ioga-

les 14, 2. *vid. Pop. de instr. fundi c.*
 10. Nimirum totum *textrinae* appa-
 ratum intelligo, iugum, cui *invol-*
vitur stamen, et reliquam regularum
 et *filorum instrumentum*. Telam non
 opus modo quod *textitur*, sed ipsam
 etiam *instrumentum* uotare, observavit
 Broukhus. ad Tib. 2, 4, 66. Gesner.
 Cum *textrinae* et *texteriorum instru-*
mentorum antiquissimorum historiam
nondum satis explicatam reperissem,
 iterum ad examen loca veterum scrip-
 torum revocare constitui. Quod si
 tamen rem oauem ad liquidum non-
 dum potui perducere, eam tamen
 copiam huc me adduxisse spero, ut
 qui maiore otio et accuratiori *textri-*
nae artis scientia abundant, facile le-
 ctorum onusum votis satisfacere posse
 videantur, si *disputationem deinde in-*
gressi fuerint. Vt ordine procedamus,
 vocabulorum ad *textrinam* pertinen-
 tium praecipua at maxime usu loquen-
 di frequentata interpretari conabimur;
 quo facilius eorum propria significa-
 tione cognita telam ipsam ordinare et
 detexere possimus. Primum videamus
 verbum *ordiri*, unde *ordia*, *prima*
ordia, *primordia* ducta sunt, quae
 de cuiuscunque rei initiis usurpantur,
 sed cui *textrinae* parti proprium sit
 verbum, qui explicaret, nondum re-
 peri. Initium texendae telae antee-
 dere id, quod verbo *ordiri* significa-
 tur, arguere licet ex loco Plauti
 Pseudol. 4, 4, 6. neque *exordiri pri-*
imum, unde *occipias*; *habes*, neque *ad*
detexendam telam certos terminos.
 Confirmare coniecturam potest locus
 Catonis de R. R. cap. 135. sect. 4.
 ubi *finem exordiri oportere* ait, *lon-*
gum pedes LXXII. a quo loco te-
 xendi similitudo maxime aliena est.
 Igitur comodissimum erit verbum
ordiri et vocabulum *ordia* interpre-
 tari de eo *testoris opere*, quod Galli

translato ad eos verbi usu antiquo
ourdri dicunt, cui operi inservit ma-
 china *ourdissoir* appellata, quam
 nostri *Scheergieße*, ut illud opus
scheeren, aufscheeren dicunt; id est
 fila trammae ita deducere, partiri et
 alternare, ut ingo imponi et postea
 tela immisso inter alternantia trammae
 fila subtemine detexi possit. Maiores
 enim nostri *scheren* et *schieren* dixe-
 runt, quod latini partiri, diaperiri
 et ordinare solent. A quo verbo de-
 rivantur *Scheergieße*, *Scheerkübe*;
 quam machinam alii *Scheerrahme* vo-
 cant, *Scheerlatte*, *Scheergarn*, *Scheer-*
ring (i. e. tramma deducta et ordinata)
Scheerkasten. Originis graecae vesti-
 gia solus servavit Hesychius, qui vo-
 cabulum ὀρδῆμα, ἢ τολύπη τῶν ἱρίων
 interpretatur. Quae glossa postulat ut
 deinceps de vocabulo τολύπη dica-
 mus, unde derivatum τολυπέειν et
 ἐκτολυπέειν frequenter Homerus
 usurpat. Hesychio quidem τολύπη est
 ἀγχιθίστον στήμονος ἢ βρόχνης id est
 glomus trammae aut subteminis; idem
 τολύπνυμα et τολύπην interpretatur
 τὸ κατασκευαστὸν ἱρίων id est lanam
 apparatus. Sed experiamur, num
 aliunde accuratius notionem vocabuli
 investigare licet, quam ex Gramma-
 ticorum vagis praeceptis. Exstat locus
 in Aristophanis comici Lysistrata 567
 seqq. ubi mulieres gloriantur, ac
 melius, quam viri solent, reipublicae
 negotia turbata et difficilia explicare
 posse. Quod qua ratione fieri posse
 censent, id vocabulis a re textoria et
 arte lanam purgandi, carminandi,
 in fila deducendi et ad trammam sub-
 temenque apparandi sumtis usae ex-
 plicare conantur, ὥσπερ κλωστήρ ὅταν
 ἡμῖν ἢ τετραρχήμιος, ὥδε λαβοῦται,
 ἐπενεγκοῦσαι τοῖσιν ἀτράχτοις τὸ μὲν
 ἐνταυθι, τὸ δ' ἐκείσε, οὕτως καὶ τὸν
 πόλεμον τοῦτον διαλύσομεν, ἥντις ἐσθῆ,

διεργαυῶσαι διὰ πρᾶξιόν, τὸ μὲν ἐνταυθί, τὸ δ' ἐκείσε. Est κλωστή a verbo κλῶω (unde etiam *Parcarum* una *Clotho* vocatur) quod filum nendo ex colo deducere significat. Aliud enim filum perfectum in fuso est, ut ait *Apuleius de Mando*, aliud torquetur in digitis; quod colo nondum tractum est subactumque cura digitorum, id futuri et sequentis seculi posteriora in schola *Lachesi* assignat. In graeco exemplo, quod *Apuleius* interpretatus est, legitur: νῆμα ἀτράκτου τὸ μὲν ἐξηραγμένον, τὸ δὲ μέλλον, τὸ δὲ περιστρεφόμενον. *Grammatici* κλωστήρα interpretantur ἀτράκτον et νῆμα, id est fusum et filum. Apud *Aeschylum* *Chor.* p. 505 κλωστήρα λήον est pro κλωστὴν λήον filum lineum. Ex *Enripide* λήον κλωστήρα περιφέρει laudat *Pollux* VII. sect. 31. ubi tamen optimus *Cidex* περιφέρει habet. Idem X. sect. 126. inter instrumenta gynaecei post ἀτράκτον et σπινδόλεον nominat κλωστήρα. Iste *Aristophanes* in *Ran.* versu 1390. λήον μιστὸν ἀτράκτον ἐθέτουσιν χερσὶν κλωστήρα πωῶσιν. ἄποις κωφαίς ἐς τὴν ἀγορὰν φέρουσι ἀποδοίμαζ· ubi glomum vertunt interpretes. Apud *Plutarchum* de *seris* nummimis vindicta p. 58. ἀνταβύετες αὐτῶν ὥσπερ ἀρχὴν κλωστήρας ἐν σκοτεινῷ καὶ πολλοῦς ἀλιγμούς καὶ πλάνας ἔχοντι τῷ λόγῳ καθυδηγῶμεν αὐτοὺς· *glomeris* initium interpretantur. Esse autem κλώειν non simpliciter filum deducere, sed fila plura iungere et iuncta deducere, arguas licet: ex proverbio apud *Synecium* *Epist.* 57. ubi magistratum civilem sacerdotio iungere sit idem esse ac si quis velit κλώειν τὰ ἀσύγκλωστα. Geminum etiam filum indicant verba *Aristophanis* in κλωστήρα fuisse involutum; qui si fuerit turbatus, aliud (intelligo

filum) alteri fuso, aliud alteri induci, atque ita omne opus retractari. Itaque κλώειν dici videtur semina, quae fila pluribus fuis deducta involvit gyrgillo (*Isidorus* enim 20. c. 45. gyrgillum interpretatur instrumentum, quo fila revolvuntur), vel rhombō, *Scheerglebe*. Κλωστήρ autem esse videtur summa filorum, gyrgillo involutorum, postea a telae iugo suspendenda et detexenda. *Ursinonem* inprimis firmare videtur τρέκλωστος ἐντοπιστήρ βόλεον, id est ἐντοπιστρὸν σκοπία in *Epigrammate* *Antipatři* *Sidonii* *Analect.* II p. 10. qui idem cum τρεμύτῳ esse videtur. *Antipater* tamen *Sidonius* *Epigrammate* 22. fuscum fili deductorem ubi nominat: κλακάτας ἰστέτιν νέματος addit fili epitheton τρέκλωστος, quod nihil aliud nisi bene deductum significare voluisse videtur. Idem *Epigr.* 26. fuscum (ἀτράκτον) vocat κερκιδυρόντα πολυροβήστρον propter additum capituli verticillum; postea κλωστήρα εὐδοκίαν ἀτράκτῶς ἀρπιδόνας id est celerem forti fili deductorem. *Apollonius* *liber* *Rhodian* IV. 1062. κλωστήρα βίβρατι de fuso ipso seu filo deducto dicit. Eodem vocabulum sensu accipere non vult, qui, narrata *Plinio* 7. c. 56. *Closterum* filum *Archeon* fuisse in *Iamificio* invenisse tradidit. Denique apud *Iosephum* *Antiquit.* III. c. 8. verba ἐκ βύσσου κλωστῆς *Hieronymus* in *Epistola* ad *Fabianam* *de hye* o *retorta* interpretatus est. Locus *Luciani* in *Dial.* *Meretr.* 6. οὐ μὲν ὑφάουσαν, οὐ δὲ κρόκην κατὰγουσαν ἀ στήμονα κλώδουσα illud certe demonstrat, vocabulum κλώειν quippe a κλῶω, κλῶ deductum, proprie de filo staminiis torquendo dictum fuisse. Idem in altero loca, infra, ubi de lana carenti sermo erit, ostendens, κρόκην στρίψαν et πύρον κλώδου

divi. Sequuntur in p-eta, quae lanae arboraliorem tangunt: Ἡρώτων μὲν ἔχειν ὥσπερ πόκον ἐν βάλανίῳ, ἐκπλύνοντας τὴν οὐσπώτην, ἐκ τῆς πόλεως ἐπικαίνεῖς ἐκτραβίδειν τοὺς μαζήρους καὶ τοὺς τραβίλους ἀπολέξαι. καὶ τοὺς γὰρ συνισταμένους τούτους καὶ τοὺς πλοῦτους ἐκτούς ἐπὶ ταῖς ἀρχαῖς διαλέγει καὶ τὰς κεφαλὰς ἀποτίλει. Primum lana succida purgari verbis dicitur, dum balneo mergitur et eluitur; deinde per cratem virginis caeditur et simul duriores pili (τραβίλοι) eliguntur. Vellera quae eluuntur aqua calidam, hodieque gallici textores balneum (*Bain*) vocant. Cum virginis caeduntur, quod interdum his fit, antea quam lana eluitur, atque iterum posteaquam purgata fuit, quo molliora intumescent simul, dum emundantur, aut lecto reatibus intenso aut crati imponuntur, quemadmodum demonstrat Tabula I. operis Galliei de arte Textoria pannorum lineorum. In Aristophanis igitur loco vterem lectionem ἐκ κλύης ἐκτραβίδειν praefero ei, quam viri docti receperunt, cum in caedendis vellerebus inclinatio lecti, aut cratis aut miorae, ubi expansa iacent, plane nihil referat; contra locus ipse et machina, cui imponuntur, qualis sit refert. Vellera aqua calida eluere mulieres idem comicus p-eta repetit in Ecclesiis 215. πρῶτα μὲν τῆριξ βάπτουσι διερμῶ, eadem in lecto expansa purgari confirmat in Lysistratæ versu 733, ubi de lana Milesia domi relicta mulier: ὅσον διαπτιδωτά ἐπὶ τῆς κλύης μόνον. Est alius eiusdem p-etae locus apud Pullucem 7. sect. 64. ἀνάτω προκύδω μαστιγομένην, ubi μαστιγομένη corrigo de serva interpretatus, quae virginis caesa (ἀκβίδειμένη, μαστιγομένη) dicitur ridiculo floccos emittere, ve-

luti lana caesa virginis mollior ei floccos explicat. Quae sequuntur in poeta, lanam carpendam (καρπίζω, *carpen*) tractantque vellendū spectant. Scholia graeca, τοὺς συνισταμένους καὶ πλοῦτους ἐκτούς, cum de lana proprie dicuntur, ita explicant: συμπαλεγμένους ὥσπερ πολλάκις τὸ ἔτερον τῷ ἑτέρῳ καλλάται ἐρήν καὶ διαχωρίζονται αὐτὰ ἀπ' ἀλλήλων. Verbum διαλέγειν ita interpretantur: διαλέσκει τῶν γὰρ ἐρήν οἱ πολλοὶ ἔχουσι τὰς κορυφὰς (τὰ ἔκρα) πεπλημένας. καὶ ἐπὶ τὴν τιλδῶσιν, διαλέγεται ὁ μάλ' ὅς ἐστιν ἐκ τῶν πολλῶν. Verbum καλλάται ubi μάλ' ὅς ἐστιν ἐκ τῶν πολλῶν, id est vellus apud Graecos vellendo ovi detractum, esse videtur. De opere carendae lanae (*carpcula*) sequitur: εἴτα ξάνιν εἰς καλαδίσκον κοινὰν εὐνοίαν ἀπανταί, κατὰ μὲν γὰρ τοὺς τε μεταίτους καὶ τις ξένος ἢ φίλος ὑμῖν, καὶ τις ὀφείλει τῷ θεῷ, καὶ τούτους ἐγκαταμίζει. quae postrema verba Scholia interpretantur: ἐπιτόμους ποιῆσαι. αἱ γυναῖκες γὰρ ἐργαζόμεναι ἀπ' ἐκάστου ἐρήν λαμβάνουσιν εἴτε καὶ μὲν γένους αἰτίας. Scilicet ubi vestis varii coloris detraenda est, lanae etiam varii coloribus tinctae vellera, antequam carminantur, invicem misceantur, postea lanae ita mixtae in quasillas carminata ei deducta reponitur. Instrumenta quibus lana caritur vel carminatur ξάνιν et κτίνας vocantur graece, latine *carmen* a carendo, Varro de L. L. 6. p. 75. *Curere a carendo, quod cum tunc purgant, eo deducunt, ut careat spurcitia: ex quo carminum tunc dicitur lana, cum caret eo quod in ea est nequam.* Virumque instrumentum respicere videtur Claudianus contra Eutropium II. 382. *doctissimus artis quondam lanificae, moderator pectinis unci.* Non alius lanam purganti sordibus aequae praebuerit calathis; similis non

*pinguia quisquam velleta per tenues ferri producere rimas. Pectinem unicum Gesnerus recte interpretatur illud instrumentum, quod mille parvos ex aciculis uncis tabulae aut corio affixus habet, inter quos tractae lanae explicantur, Krempel, Kardetsche. Idem huc refert locum Iuvenalis Satir. 7, 224. qui docet obliquo lanam deducere ferro. Deinde rimas ferri interpretatur genus pectinis illud, quod nostri Kamme, Hechel vocant, cuiusque ope lanae discriminantur et in fila longa diducuntur. Phidippus Epigrammate 18. pectinem lanificum vocat τριῶν κοσμοκόμην I. e. quo comae lanarum ordiuntur. Plinius 8. sect. 56. aliud nobis lanifici pectinis genus narrat: *Ipsam animal, inquit (erinaceus), non ut remur plerique, vitae hominum supervacuam est: si non sint illi oculi, frustra vellera molliuntur in pecude mortalius data. Haec inde expoliuntur vestes. Magnum fraus et ibi lucrum monopolio invenit, et nulla re crebrioribus senatusconsultis ulloque non principe audito querimonis provincialibus. Ad quem usum refert Harduinus in Codice libr. 4. tit. 59. simile Zenonis edictum de monopolis: Iubemus ne quis cuiuscunque vestis vel piscis vel pectinum forte aut cochini — monopolium exerceat. Sed cum ad poliendas vestes adhiberi dicatur entis aculeata, pertinet eius inventio potius ad artem fulloniae. Operam carendae lanae eiusque usum optime declarat locus Luciani in Fugitivis c. 12. ἔρχεται ὡς εὐεργάτης ταῖς γυναιξὶ καὶ εὐμήρυτα καὶ καταχάροιο εὐμάρως ὅποτε ἢ χρόαν ἐκτείνει στρίψαι ἢ μίτον κλώθειν. Denique poeta de coloniis Atticis publicae rei una quasi textura complectendis: καὶ πᾶσι δὲ τὰς γε πόλεις ἀπόστα τῆς γῆς τῆςδε**

*εἰσὶν ἄποικοι, διαγεννώσκων, δεῖ ταῦτ' ἡμῖν ὥσπερ τὰ κατάγματα καίται χωρὶς ἑκαστον κατ' ἀπὸ τούτων πάντων τὸ κατάγμα λαβόντας δεῦρο συνάγειν καὶ συναθροίζειν εἰς ἓν, καίπετα ποιεῖσαι τολύπην μεγάλην κατ' ἐκ ταύτης τῷ δήμῳ χλαίνας ὑφῆναι. Est vero κατάγμα a verbo καταγείν derivatum, id quod latine tractum dicitur. Grammatici vocabulum interpretantur καταπάσματα et μηρύγματα. Locus Tibulli I. 6, 80. tractaque de niveo vellero ducta putat docet, etiam de lana nondum purgata aut carminata dici; quantum lectio eius loci mire a libris scriptis variatur. Varro apud Nonium proprie tracta de lana carminata et putata dicit: *denique etiam nas manibus lanae tracta ministrasset infectori. Quod graeco proverbio sic πῦρ ξάναν dicitur, Lucretius V. 377. in ignem lana trahatur interpretatus est. Sed de tractis postea ex Platone accuratius dicitur. Quod efficitur ex tractis laneis, graece vocatur τολύπη, Interpret latinus Aristophanis λανίτιον vertit. Eustathius in Commentariis Homericis καταργασμένων καὶ ξανθὸν ἔριον καὶ ἀσκηθὲν εἰς τὸ κλωσθῆναι. p. 1414. ubi si κλωσθῆναι vere interpreteris, τολύπη erit glomus (σφαίρα ἑρίων ut idem ait p. 1436) lanarum carptarum, carminatarum et ad nendum praeparatarum. Ita Dioscorides 5. c. 85. comparat corpus pompholygis metallicae cum bulla aequa; ὕστερον δὲ πλείονος τῆς πυξέσεως συμβαινούσης ἑρίων τολύπαις ἀπομοῦνται. Sophocles apud Pollucem 7. sect. 32. taenias dixisse fertur ὁλοστέμονους τολύπας, quas interpretor ita vocatas, quoniam plurimum tramae parum subtenimur insumitur taenia tendis. A similitudine glomeris lanarum transtulit ad porra in buccellam con-**

globata Enbulus comicus apud Athenaeum XIII. p. 571. τῶν πρῶτων ποιοῦνται τολύπας ἔσταιν τὰς γνάθους. Agathias historiae libro V. p. 167. καλωδοῖς καὶ τολύπαις τοὺς καλῆμους ξυνόθησαντες κόμους πολλὰς ἀπειργάσαντο cum dixit, τολύπην intelligere nos voluit vinculum laneum ita ut saepe μολλὸς usurpatur. Ductum inde verbum τολυπεῖν metaphorice de dolis insidiisque dicitur, ut πλέκειν et latinum nectere, texere; cum proprie sit *lanam glomerare in orbes*, ut ait Ovidius Metamorph. 6, 19. ἐκτολυπεῖν autem metaphorice idem quod extricare rem difficilem et laboriosam dicitur. Haud acio igitur an recte auctor Etymologici magni, ubi τολυπεῖν interpretatur inter alia ἀθροῖζεν, addat: ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν τὰ ἔργα ἐργαζομένων καὶ δεσμευόντων αὐτά. nisi voluit forte nrbes lanarum glomeratos ex variis tractis colligari, colligatosque lanificis tradi aut appendi.

Sed ipsa tracta antequam glomerarentur in orbes (τολύπας) a florcia purgabantur, quod προκυνδίζειν χέτρυμα dixit comicus Philyllius apud Pollucem 7. sect. 29. Est locus in Epigrammate Philippi No. 18. ubi τολύπη de florum glomere dente aequatorum dici videtur; qualis enim, in quo servari solebat lana et fila, dicitur iunco textus: ὅν ποτ' ὀδῶντι ἐπλήρου τολύπη πᾶσα καὶ διακομίζη; Sed dens, quo τολύπη purgari dicitur, non est hominis, ut apud Catullum Argonaut. 315. legitur: *atque ita decerpens aequabat semper opus dens, laneoque aridulis haerebant morsae labellis*; et apud Albinovanum in Maecenatem Elegiae versu 74. *leniati morsu lenia fila parum*. sed est dens pectinis rectis aut curvis, quo lana caritur. Itaque manet ea vocabuli uo-

tio, quam antea demonstravimus, et decet ex usu satis cognitio atque exemplis approbato interpretari loca dubia, veluti in Epigrammate Antipatri 26. ubi calathus dicitur cuctos staminis (στήματος ἀσπετοῦ) et τολύπης. ubi subtemen nominandum expectabas. Est apud Hesychium locus: οὐδ' ἐτρώπησε πρόκην, οὐδ' εἰργάσαντο ex ποῖτα aliquo excerpit, ubi quid ποῖτα πρόκην τρωπῆν dixerit, non est manifestum, quamvis Grammaticus explicare voluerit. Nec magis est explicatu facile, quod idem annotavit: διακονίς. ἐπὶ ὑφῆς ἐκτίνου ἀνωμάλου, ὃ φασὲν κονίζειν καὶ ἀνδρῶπος ὁ μὴ πυκνός. Videtur κονίζειν esse contrarium τοῦ σπασθῆν, quoniam textura διακονίς metaphorice etiam hominem non πυκνόν significare dicitur; quem admodum σπάθημα φρενῶν apud Suidam est πύκνωμα. Vide quae dixi in Lexico Graeco sub voc. διακονίς. Huc accedat Herychii πενυκνία, πενυκονία, ἵππου παράπληγμα. τροχιαί. Idem πέρικνα, τὰ ἵππου παραπλέγματα. Artem quae fila tramas et subteminis deducit Plato στημνητικὴν et προκονητικὴν vocavit, ubi simul, qua re discrepet tramas a subtemine, egregie docuit. Locus est in Politico sect. 23. p. 452. ed. Fischeri: ἀρκίς γὰρ μοι τὸ περὶ τὴν τοῦ στήματος ἐργασίαν λέγειν στριπτικόν; οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ κρόκης ἢ γένισιν ἀστροφόν τινα αὐτῆς εὐρήσονται οὐδαμῶς. τῶν περὶ ξαντικῶν ἔργων μηχανοῖν τε καὶ σχὸν πτάτος λέγομεν εἶναι κατάγμά τι. Τοῦτου δὲ τὸ μὲν ἀτράκτω τε στραφὲν καὶ στειρὸν νῆμα γενόμενον στήμονα μὲν φασὶ τὸ νῆμα, τὴν δ' ἀπυθίνουσαν αὐτὸ τέγγην εἶναι στημνητικὴν. Οὐα δὲ γ' αὐτὴν μὲν συστροφὴν χαλκὴν λαμβάνει τῇ δὲ τοῦ στήματος ἐμπλίζει πρὸς τὴν τῆς γνάφως ὀλκὸν ἐμμετρως τὴν μελακρότητα

ἵσχυι, ταῦτ' ἔρα τρέφειν μὲν τὰ νύ-
θιντα, τὴν δ' ἱππευταγμένην αὐτοῖς
τίχυν κροκουετικὴν σφύμειν. — τὸ γὰρ
συγκριτικῆς τῆς ἐν ταλασιουργίᾳ μό-
ριου ὄσων εὐθυπλοκίᾳ πρόκης καὶ στή-
μονος ἀπειργάζεσθαι πύργμα, τὸ μὲν
πλεχθέν σύμπαν, ἐξῆτα ἴμεν, τὴν
δ' ἐπὶ τοῦτω τίχυν οὖσαν προσαγο-
ρεύομεν ὑφαντικὴν. Hic Platon non
anlum lucide artem laneae vestis
texendae descripsit, sed staminis vel
tramae et subteminis discrimen etiam
aptissime enarravit usumque fulloniae
artis adiunxit. Iamnam nempe
textam non ea longitudinis et latitu-
dinis mensura, qua nos, veteres tex-
tores vendebant vel mulieres opera
sua elaborabant, verum ubique ves-
tium nomine veniunt testa quae-
cumque a scriptoribus vetustis appel-
lantur, quoniam in tela una modo
vestis ad antiquam illam simplicem
et fere quadratam formam composita
tota simul detexebatur ita, ut ex tela
descendentem et a fullone apparatus
inducere vir aut femina statim posset.
Staminis naturam firmiorem quippe
necesse magis torti dixit; nostri *drell*
usurpant filum elusmodi; contra sub-
temen crassius et mollius id est mi-
nus tortum est. Fulloniae artis est
subteminis mollioris pilcs minus tor-
tus extricatos crispare; quem effec-
tum Plato *ὄλκιν* vocat. Denique *τρα-
ετα* seu *κατάγμματα* omnium clarissime
definit, ita ut appareat, esse, quae
nostri *Floeten*, Galli a forma varia
Ploques, *Loquettes*, *Follets* et *Bou-
dous* vocant. Atque hinc demum ap-
paret, quomodo Hesychius verbum
πλάτυσεν per *μυράσιν* explicare po-
tuerit Stamen tenue et laeve graece
ἱσταμένον dici ab Aristophane annotat
Pollux 7. sect. 32. ubi intelligi stamen
earum vestium puto, quae bilices
texantur, et stamen non villorum et

crispum, ut pannoni (*Tücher*) habent,
sed laeve et tenue ostendunt, quod
genus Galli *Sege*, *Etamine* et aliis
nominibus appellant. Hinc interpre-
tari licebit Homericum locum Il. 44,
479. ubi Iuno induta induitur veste
(*ἱσχυῖ*) ἐν οἷ Αἰδὼν ἔχου' ἀσκήτασα,
τίθει δ' ἐνὶ διαδόχῳ πολλὰ, id est
variegata, quam Minerva texerat
laevi et tenui stamine. Apollonius
enim recte interpretatur: *λαπτῶς κα-
ταργάζετο ὑφάσατα*. Haec sunt vul-
gatissima filorum nomina, quae Latini
ad formam Graecorum sinxerunt.
Stamen enim et *στήμων* dicitur, quod
in telae perpendicularis iugo suspen-
sum stat erectum; qua de re paulo
post copiosius dicetur. Subtemen pa-
riter ad Graeci ἱσχυῖ imitationem
diserunt. Pollux ex Platone ἱσχυρὴν
laudavit 7. sect. 30. sed is de Legibus
libro V. p. 220. Bipont. οὐκ ἐκ τῶν
αὐτῶν ὁλόντ' ἐπὶ τὴν τε συνουρὴν καὶ
τὸν στήμονα ἀπεργάζεσθαι. Pergit in
ἡλικία utriusque filii ad mixturam
virtutum politicarum transferenda;
*διαπρίπειν δὲ ἀναγκασιὸν τὸ τῶν στερῶ-
ν πρὸς ἀρετὴν γένος ἱσχυρὸν τε
γὰρ καὶ τινα βιβραύτητα ἐν τοῖς
τρόποις ἀλλοφῶς, τὸ δὲ μαλακώτερον
καὶ ἱπικίει τιμὴ δικαίᾳ χροόμενον*. Ex
latino verbo *aubtexere* factum *subte-
ximen*, *subtemen* recte docuit Salma-
sius, qui simul idem graece *ποδάμπιν*
vocari admonuit Antiquiorem aucto-
ritatem ignoro Batrachomyomachia,
ubi versu 482. ἐκ ποδάμπιν λαπτῆς est.
Κρόκα Hesiodus dixit pro πρόκην,
ubi vestem frigori hiberno defen-
dendo parare docet: *στήμονι δ' ἐν
παύρῳ πολλὴν πρόκα μισόσσοσθαι*, ubi
verbum postremum significat tractum
maius subtemini impendi, quo vil-
losior vestis detexatur. Discrimen
staminis et subteminis docet Iocus
Hieronymi ad Demetriadem: *Habere*

lanam semper in manibus vel staminis pollice fila ducito vel ad torquenda subtegmina in alveolis fusa variantur. ubi Casaubonus ad Persium p. 198. malebat non sine causa legi: subtegminis — stamina. Haec enim posteriora magis torquentur. Ceterum memorabilis est locus propter alventurum mentionem in quibus fusi vertuntur. Fusi genus singulare arguit argumentum legis paganae a Plinio 28. sect. 5. positum: ne per itinera ambulantes torquentur fusi aut omnino detectos ferant. Fuisse igitur simile genus suspicor ei, quod in Westphalia ambulantes et pascentes sequitur proiciendum et in terra trochi instar circumvertendum. Supersunt de filis telae vocabula duo ἄτριος et πινύος rum derivatis inde verbis, quorum notionem nunc eruere atque illustrare conabimur. Πίλην et forma diminutiva πινύον esse subtemen voluit iam olim Salmasius; qua vero re a πρύον discrepet, inquirendum superest. Adiuuabit nos Hesychius, qui πινύον interpretatur πανόκλιον ἢ ἄτρακτος εἰς ὃν τίθεται ἡ πρύον. Suidas in eadem glossa habet ἐν ᾧ τίθεται. Antiqui Homeri interpretes ubi πινύον ἐξέλιπον Iliadis ψ interpretantur, ἔλκεμα πρύονος esse affirmant. Panucium, quo vocabulo utitur Hesychius, est a pano, quod ipsum ex graeco translatus Nonius grammaticus interpretatur: *Panus est trame involucrem, quod tunc rotundiusque est, quia diminutive panuculam vocamus.* Isidorus 49. c. 29. panucula vel panucula trame inquit, involucrem, ex quo panni texuntur. Hinc sua duxisse videtur Vgilio grammaticus apud Cangium in Glossario: *Panucula navicula textricum. quia eius discursu panis texuntur.* Esset igitur instrumentum, quod Galli Navette, nostri

Schütze, Schifgen vocant, cui fusa genus versatile cum subtemine, Galli repoule, nostri Wefelspule appellant, inscribitur. Varro de L. L. 4. pag. 29. *Panus Graecum, ubi ea facit panuculum, dictum a pano et voluendo filo.* ubi viri docti certant panuculum an panucolium sit scribendum. Hoc quidem dubitari non potest, Varronis etymologium ductam esse ex graeco πινύος, quod filum interpretati sunt, et τίλην, unde πινύον aliqui ἔλκεμα πρύονος esse voluerunt. Parum igitur nos locus Varrois adiuuat. Esse panum aliqua in re diversum a subtemine, docet etiam locus Lucili apud Nonium, ubi est: *Foris subteminis panus.* In epigrammate Leonidae Tarentini No. 8. in Analectis Bruncianis, mulierculae pauperes artis suae instrumenta deae dedicant, ubi post radium, qui dicitur discernere ἄτρια, (τὰν ἄτρια κρινάμεναν κερκίδα) nominantur τὰ τροχία πινία, dorica dialecto. Sequuntur κερκαστοῦς τοῦδε ποτηρύγιος, ut apud Suidam scriptum est, κερκαστάς habet Codex Vaticanus; cuius in locum Reiskius καί βίονος περιβρύγιος, Bruncius cum Salmasia κερκαστάς — περιβρύγιος substituit; quamquam hic instrumentum textorium ἐργασταί dictum ignorare se confessus sit. Tertium instrumentum textrinae Leonidas ἐπὶ δας τῷ βρύγιος nominat; de quibus infra dicitur. In altero Leonidae epigrammate eiusdem plaus argumenti No. 1X. fusus qui stamen torquet, ἄτρακτος ἀνδρότης; μετόρηος vocatur, radius autem quo subtemen inter decussata trame stamina inductum percutitur, κερκίς πέπλος εὐάτριος ἐργαίε. Quae simul ex Leonidae carminibus quamquam loco alio addere volui brevitatis studiosius, ne postea, ubi de vocabulis istis dicitur,

pluribus ea de re verbis opus sit. Iam ex loca allatis satis constare videtur, *πηνίον* esse filum subteminis fuso involutum, qui inter decussata tramae fila huc illuc comineat, et filum immittit; quae fuit iam olim Salmasii opinio, in argumento *χρυσονήνη* et ex Euripidis *Oreste* 837. *χρυσονήνητα φάρακα*, *vestes aureo subtemine*, afferens. Videamus tamen an huic interpretationi reliqua etiam loca conveniant. Interpretationem Grammaticorum, qui fuso cum involuto subtemine interpretantur *πηνίον* manifestus Theophrasti locus *Hist. Plant.* 6. c. 4. confirmat, ubi enici agrestis caule feminae usae dicuntur pro fuso involvendi subtemini: *διὸ καὶ πηνίους ἵναι τῶν ἀρχαίων ἐχρῶντο γυναικῶν*, ut aliae attractylide ad fuso staminum (*ἑτραχτός*) utebantur, auctore Dioscoride 3. c. 407. Plinius enicum Theophrasti cum attractylide confudit et *πηνίς* pessime *colum* est interpretatus 21. cap. 15. Fuso supremo additum nunc *Plato* *Reipubl.* X. p. 327. *ἀγλαστρον* vocat, ut hoc obiter monemus. Hesychius enim *πηνός* etiam *ὑφασμα*, textum interpretatur, et derivatum inde verbum *πηνόμενον* per usitatus *πηνιζόμενον*, addens *τριβόμενον*. Item Photius in *Lexico* *πηνόμεν*, *πηνιζόμεν*, *τριβόμεν* habet. Suidas *πηνίσματα*, *ὑφάσματα* interpretatur ex Aristophanis *Ranis* 1349. ubi aranearum telas *ιστότρουα πηνίσματα* vocantur. In eadem fabula versu 586. utitur verbo *ἐκπηνιεύεται* metaphorice pro *evolvit*, extrahit, expedit. Scholia tamen graeca annotant, alios libros scriptum habuisse *ἐκπηνιεύεται* a verbo *ἐκπηνιεύω*; addunt: vulgarem lectionem repetendam esse a similitudine τῶν τῶν χροῖν μινυομένων αἱ πηνία i. e. qui subtemen in pan-

clam trahunt, deducunt. Alios scholiorum auctor habet: *ἐξέλκονται ἀπὸ τοῦ πηνίου*. Homericum *πηνίου ἐξέλκοντα* addens postea: ἢ *ἐξέλκται ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς κατὰ μικρὸν ἐκ τοῦ σπώληκος ἐξαγομένης πάντης*. Quae de vermine inseruntur, spectant vocabulum *πηνίον*, quo Aristophanes olim in altera *Nubium* Editione de vermiculi genere usus fuerat, ut cum Photio annotavit Suidas; quocum si compares locum Aristotelis *H. A. V.* c. 49. *πηνίον* una et *ὕπερον* ad erucarum genus, fila ex corpore suo deducuntium, bombycis et araneae instar pertinere videbis. Eundem Aristophanis locum Hesychius respiciens verbum, de quo dubitamus, *ἐκμυρόνται* interpretatur. Epigramma 26. Antipatri Sidonii fuso dicit auctorem torti staminis et subteminis: *ἀλωστῆρα στρίπτας εὐόμενον ἀρπιδόνας καὶ πηνίας*. Est in *Anthologia* locus, ubi paupercula *μίσθια πηνίσματα πηνιχοῖς σταδίοις προύειν* i. e. mercede *πηνίσματα* *spatha* percutere dicitur, ubi rectius subtemen quam stamen interpreteris. Verbo *ἀναπηνιεύεται* utitur Aristoteles *H. A. 5. c. 49.* ubi de bombycia, id est glomeribus sericeis a vermine aliquo contextis loquitur: *τὰ βομβύκια ἀναλίσσονται τῶν γυναικῶν τινες ἀναπηνιζόμεναι, καὶ πάντα ὑφαίνουσι*. Gaza in *filum deducunt*, vetus versio ex graeco facta *carminantes* interpretatur verbum graecum, quod ex Aristotele repetiit Basilii *Homilia VIII.* in *Hexameron* p. 409. rectius Plinius *II. sect. 26. prima eas redordiri rursusque texere invenit Pamphila*. Idem 6. sect. 20. de Serum lancia seu serico: unde *geminus feminis nostris labor redordiendi fila rursusque texendi*. Est igitur *ἀναπηνιεύεται* *resolvere fila*, a vermine larvae suae cis-

cumvoluta, ut fila subteminis fuso circumvoluta servantur in calatho. Hinc Theocritus Idyll. 48. versu 32. ubi matrem familias peritam Helenam describit poeta: οὐτε τις ἐν τάλειρῳ πεινύσεται (i. e. πινύεται) ἔργα τοιαῦτα, οὐτ' ἐν θαυδαλίῳ πυκινώτερον ἤτριον ἰσθρὶ περιβῆ συμπλέξασα μακρῶν ἑταμ' ἐκ κελόντων. ubi vides, πινύσασθαι dici de opere laenam aut carentium, aut umentium et fila deducendum, quae deinde in calatho reponantur; ἤτριον contra dici de filo e telae iugo suspensio, quoniam radio seu pectine percutitur. Dicitur ipsum ἤτριον densum πυκινόν; unde λεῖον καὶ τὸ λεγόμενον εὐήτριον ὄργανον apud Platonem Politie. sect. 48. p. 202. ubi dubitari potest, num vocabulum λεῖον interpretationem alterius εὐήτριον esse voluerit ipse Plato, ut credidisse videtur Hierodjanus grammaticus a Piersono editus p. 463. qui εὐήτριος χιτῶν ὁ λεπτὸς καὶ εὐθρῆς, Suidas in Platone εὐήτριον, εὐθρῆς ἐνδύμα, Scholia Augustana, a Fischero comparata, ὡμῶδες ἐνδύμα, vestem membranæ instar tenuem interpretantur. Themistius Oration. XX. p. 237. χιτῶνα λεπτὸν καὶ εὐήτριον iungit ut Plato; στρωμνὴν εὐήτριον habet Pollux X. sect. 42. Mesychius doricum ἄτριον explicat per ὕψος λεπτόν. De testae telae genere aliquo dici ἤτριον, allato Platonis loco in Phaedro p. 366. ed. Bipont. docere voluit H. Stephanus, ubi est de praeceptis rhetorum antiquorum: ἴδὲ καὶ σὺ, εἰ ἄρα καὶ σφαιρῶνται οἰστικὸς αὐτῶν (τῶν λόγων) τὸ ἤτριον, ὥσπερ ἐμοί. Si εὐήτριον ὄργανον est laeve vel tenue vestimentum, vis poterit ἤτριον in Platone esse testae telae genus, quod addito οἰστικὸς in vitio ponatur. Contra mihi Plato dicere videtur

praecepta istorum rhetorum male contexta argumentis minimeque inveni-entem apta cohaerere sibi videri veluti telam male pectine densatam, quae stamina singula inspectaotli monstret. Nec me tamen latet, Hermiam id Scholii Mstis ad Platonem ἤτριον interpretari τὸ εὐθρῆς ἱμάτιον καὶ ἄραιον, ὅπερ φαίνεται μὲν εὐθρῆς, τῷ δὲ κατασκευάσθαι διαστικὸς ἐστὶ καὶ ἄραιον καὶ οὐκ εὐπαγίς ἀλλὰ ταχέως διαβήγγυνον. Timaeus etiam in Lexico Platonico τὸ τοῦ ὄργανου πλέγμα interpretatur; quibus fidem equidem nullam adhibeo. Non magis me movet Erotiani auctoritas in Glosario, qui ex Hippocrate positum ἐξητρίσθαι de vino saccato vel colato per lineum tenuem saccum, ἤτριον, interpretatus est. Locus enim Hippocratis hodie non exstat, et saepius cule Erotiano accidisse scio, ut falsas lectiones aut probas minus recte interpretaretur. Maneo igitur in ea sententia, quae ex locis scriptorum allatis facile deducitur, fila tramae seu stamina tenula laevia et bene torta graece ἤτριον, et vestem inde confectam εὐήτριον laevem, tenuem et densam dici, nisi potius, si quidem ἢ ἄτρισθαι, ἄτρισθαι, ut a δεικνύσθαι δεικνύμα, derivare volueris, fila tramae per pectinem traiecta et a iugo suspensa omnia ἔτρια vocata fuisse videantur. Ceterum admonebo lectorem, Gallicos artifices vocabulum graecum πῆνας. πηνίων ad aliam texturinae partem tractum et in pene mutatum adhibuisse. Latinnm pennis multifariam etiam ipsum dicitur, quamquam in Lexicis nondum satis eius notiones omnes explicatae sunt. Est in Euripidis Hecuba locus versu 466 seq. ubi chorus de croceo Minervae peplo, seu crocata veste, quae Minervae quotannis offerebatur Athe-

nis et a virginibus sorte rlectis texebatur: ἡ Παλλάδος ἐν πόλει τὰς παλαιτέρων Ἀθαναίας ἐν προκίῳ πίνων ξείρομαι ἄρματι πώλους ἐν θαιττάλεισι ποικίλους ἀνδροκόμοις πήνας, ubi ἀνδροκομοὶ πήνας non differre videntur a προκίῳ πίνῳ, adeoque exinde de significatione vocabuli πήνη nihil confici potest. Ineptissime quidem illi Interpretes, qui Scholia graeca secuti ἀνδροκομος a πρόκη derivantes vocabulum de variegato subtemine explicare maluerunt. In Euripulis Phoenissis pari absurditate veteres Interpretes graeci στολίδα προκόσσαν a πρόκη subtemine derivarunt; et in Aristophanis Ranis versu 46. προκωτὸν χιτῶνα inepte vestem muliebrem ex subtemine (πύνη) contritam explicant. Isto igitur tempore vocabulum πήνη simpliciter pro subtemine nuncupatum esse videtur. Denique ex Hesychio addo glossam. Κρίμβαλα: ἐν οἷς τὰς πρόκας ἐντυλίσσουσιν αἱ γυναῖκες, ubi fusus, aut radius, cui fusus cum involuto subtemine inseritur, intelligi videtur.

Trama a *stamine* ita differre videtur, ut in trama fila non solum suspensa vel intensa telae, sed etiam decussata intelligantur. Itaque apud Senecam subtemen insertum duritiem utrinque emprimensis tramae remolliat. Hinc per translationem Persius 6, 73. hominem macilentum pingui opponens: *mihi trama figurae sit reliqua: aut illi tremat omento popa venter*. Comparat corpus emaciatum usque ad ossa cum veste non detrita, in qua primum flocci mollioris subteminis pereunt, ita ut tramae fila nuda appareant, quod Galli *montrer la corde* dicunt. Falso ea hoc Persii loco Servius ad Aeneid. 3, 483. affirmat: *tramam esse filum quod intra stamen currit*. Quem errorem forte

ex inepta vocabuli a verbo *trahere* derivati interpretatione ortum, bene demonstravit Gesnerus in Thes. L. I. ubi simul Casaubunum et Hordonium a vero aberrantes in 'rectum tramitem perduxit. Vere et tamen ne et ipse vir doctus in eo saluus fuerit, quod tramam esse voluit idem quod stamen. Mihi enim utrumque vocabulum eo discrepare videtur, ut stamen dicatur, quatenus stanti vel erectae telae intenditur; trama, quatenus fila, staminum invicem decussant se omnia ita, ut inter ea subtemen inimi-sum commiscere possit. Graece tramam ἀτίον, ἤτριον dici puto, vocabulo a verbo ἀτρεσθαι, ἄτρεσθαι, ἀτρίσθαι derivato.

Prouti vestis plus minusve staminum aut subteminis intectum habet, ad varios usus hibernos aut aestivos densitate vel tenuitate varique alia diversitate sit idonea, multisque et diversis plerumque ab utroque filorum genere ductis nominibus appellatur. Quae plus staminis habet, graece στομώνιος, κατάρσιος et πολύστημος vocatur, auctore Hesychio in vocabulo στέμωνιον. Ea Σιγῆ-cle ὀλιστάρμονας τολύπαι pro taenis a Polluce afferuntur. Hinc genus interulae laeae Monachorum et Clericorum *staminea staminium, stamina staminum* dicta, de qua Cangii Glossarium inspicies; node vulgatum hodieque vocabulum Gallicum *etamine* derivatum est. Μαροστήμους πίνλους ea Aeschilo et ἀραιοστήμους Grammatici veteres posuerunt.

Contra ubi texendo subtemen attritum erat, vestis graece συγχεροστόν ἱμάτιον vocatur, quod Hesychius interpretatur οὗ ἡ πρόκη ἀνατίτριπται. Vestem quae graece προκή, προκόσση, προκωτός appellatur, fuerunt, qui a subtemine, πρόκη, dictam interpret-

tarentur. Floccos lanae ex subtemine sullonini ars extrahit; unde floccosa et villosa vestis dicitur; contra defloccata est vestis sine flocco et attrita quoadmodum interpretatur Nonius in verbo defloccare. Apud Festum *decotes* togae sunt attritae, quasi cotibus detritae atque consumptae sint. Pexa vestis dicitur, in qua subteminis mollitias effloccosa, villos seu lanuginem sullonis ars extrahit. Hinc Horatius Ep. 4, 4. 95. *si forte subunda pexae trita subest tunicae*, et Martialis Epigr. 2, 58. *pexatus pulchre ridet mea, Zoile, trita*. Et Plinius 8. sect. 73. Istricae Liburnicaeque linam pilo propiorum quam lanae a pexis alienam vestibus tradit. Homerus vestem *εὐρητον χιτῶνα* Iliad. ω, 580. laudans eandem intelligere nos voluit, quam in Odys. δ, 434. *νῶμας ἀσκητοῦ. βεβρωμένον* dixit. Grammatici veteres *νῆμα* de subtemine sunt interpretati et *νῆμα* aiunt esse *πρόμα* *νῆμα* subtemen terre, atque omnino quicquid subtiliter effingitur adeoque id quod alias *μέγυμα* (tractum) dicitur, *νῆμα* graece vocari annotavit Photius in Lexico Mato laudato ab Albertio ad Hesychii *νῆμα*.

Radix graece *ραπίδος*, unum simul et vocabuli graeci originem demonstrat locus Antipatri Sidonii in Epigrammate XII ubi *ραπίδων εὐνοῖντων* ita definit, ut addat *εὐραπίδων* *ἢ δειλῶνα πέτρων*; id est, quo perennis bene fila trameae discriminantur. Philippus, ubi Antipatri carmen aenuilatus est, Epigr. 48. *radios vocat λεωπέτρων κάμανας* petras, quibus fila seu stamina laevigantur. Plato in Cratyl. sect. 7. usum radii esse ait, ut submen et stamina confusa discriminantur: *ραπίδωντες τὸν πρόμα καὶ τοὺς στήμονας συγχιχμένους διακρίνομεν*. quod repetit in Pulchro sect.

23. p. 151. Item in Cratyl. sect. 9. cuiusque vestis generi aut crasso aut tenui, lineo aut lano diversam paulo radii formam convenire ait. *ἐπιπύδων δὲ καὶ λεπτῷ ἑκατέρῳ ἢ παχὺ ἢ λεγὸν ἢ ἑρίον ἢ ὁποῖοιόν τινα ραπίδων ποιῶν* etc. Vidimus in Theocrito supra *ἤρπον συμπλέκων ραπίδων* de usu radii dictum, quod Plato in Politici. sect. 48. p. 202. *συγχιχμένον* dixit, artem ipsam *ραπίδων*. De ipso opere vivipari verba *ραπίδων*, *πλήκτων*, *πίκτων*, *πυκνῶν* annotavit Pollux 7. sect. 35. Latini radium aut pectinem nominant, ubi Graeci *ραπίδων*; veluti quod Homerus Odysseae 5. versu 14. de Circe: *ἰστέον ἐπαιχμένον χροῦσι καὶ ραπίδων ὕμνον*; id Virgilius Aen. VII. 14. imitatus dixit *arguto tenues perruere pectine telas*; quem versus iterum posuit in Georgicis l. 294. In utroque *pectine* varia olim verborum *ἐπαιχμένον* interpretatio fuit. Graeci enim Scholiastae *ἐπαιχμένον* alii *ἐπιπροσυνέον* interpretantur; olim enim mulieres stantes nec sedentes texuisse telam; alii verbo *ἐπαιχμένον* adiungunt vocabulum *ραπίδων*, itaque omnem locutionem explicant *ἐπαιχμένον ἰστέον γούρην*. Utram interpretationem secutus fuerit Virgilius, non dubium cuiquam esse potest; quamquam Servius ad eius locum: *aut ictu pectinis aut manu percurrens: aut quia apud maiores stantes texebant, ut hodie lunaecones videmus*. Homeri igitur et Virgili exemplum patet, graecum *ραπίδων* latinum esse pectinem. Auctor Ciriadis versu 479 *non Libyca molles plowhatur pectine telae*. ubi de materia Libyca dubitant Interpretes. Ovidius Metam. 6, 432. *radium Cytorinaco de monte* id est buxum nominat in textura, quali Gallioedieque uti solent. Radium inter textentium instrumenta non obscure prae-
Vir-

gilius Aeneid. IX. 476. *excussis manibus radii revolutaque pensa*. Pensa sunt fila radii inclusa aut appensa. Locum hunc aenulatus Claudianus de R. P. III. 161. *atritos manu radios dixit*. Vsum radii clarissime demonstrat locus Ovidii Metam. 6, 56. *inseritur medium radiis subtemen acutis, quod digiti expediunt atque inter stamina ductum percusso feriant insecti pectine dentes*. Eandem radii et pectinis differentiam Ovidius Fastor. 3, 879, memorat: *illa etiam stantes radio percutere telas erudit, et rarus pectine densat opus*. Adhibet igitur de radio idem verbum quod de pectine his Virgilius graecam *περίδα* interpretatus posuit; radius commodius sane cum inserto subtemine percurrere telas dicitur, quam pecten, qui rectius discriminata stamina cum inserto subtemine cogere et densare dicitur. Itaque Ausonius in Mosella versu 397. *bene tenui subtemine telas percurrunt* aptissime dixisse videtur. Omnino tenendum erit graecae et latinae antiquitatis studiosis, scriptores latinos graecum vocabulum *περίδα* saepissime radium esse interpretatos; quod exempla ab H. Stephano et Gesnero in Thes. L. L. posita demonstrant; in instrumento vero textorio plane diversos ab eo loquendi usu abiisse. Cautius igitur H. Stephanus *περίδα* ait Latinos radium et pectinem vocasse, quam Gesnerus, qui cum radio textorio solum vocabulum *περίδα* comparavit, adeoque alio etiam in errore induxit. Graecum enim *περίδα* pectinem significat, quo tela plauditur et percutitur. Graeci enim *κίρην* et *κρίνιν βέριον* et *κρίνον* dicunt, id est pulsare; hinc Sappho *κρίνιν τὸν ἴσον* dixit, id est telam pectine plaudere et detexere. Plausum pectinis Virgilius adiecto *arguto* voca-

hulo significavit; graecorum ποίησιν inprimis anthologicorum luxuriosa ingenia variis atque ioeptis ad furorem usque epithetis sonitum applausi pectinis ornare conata sunt quae repetere nolebam. Quos Philippus λυομίτους κίρηντας, Lucretius V. 1353. post radios modestius sonante scopas appellavit. Est apud Hesychium locus, ubi κτίς dici idem videtur in usu textorio, quem latini scriptores pectinem vocarunt. Is enim ita: *σπαθῶν τὸ ὄρθιον ὅπως σπάθη κερουμένων, οὐ κτίς*. Voluit igitur in tela recta stantes textrices olim apartita fuisse usas, contra in tela plana sedentes stamina pectine non spatha (κτίς) percussisse et densasse. Idem Hesychius *σπάθημα* interpretatur *πύκνωμα, ἀπὸ τῶν ταῖς σπάθαις κατακρουόντων τὰ ὕφη*. Idem cum Polluce 7. s. 36. *σπαθῶμα* esse ait vestem cum spatha textam (*σπάθη ὑφανμένην ἰκάντιον*) Plutarchus Conviv. Quaest. 6. *λεπτοσπαθῆτος χλαιδῶν ἱεραιῶς* ex Tragico posuit. Ex Sophocle *ἀσπάθητος χλαίνα* cum Polluce l. c. posuit Hesychius et Pausanias apud Eustathium ad Iliad. x, p. 787. *σπαθῶν τὸν ἴσον σπάθη* dixit Philyllinus comicus apud Pollucem X. aet. 126.

Licium graece dici μέτρον constat testimonio Plinii 8. c. 48. sect. 71. *plurimis, inquit, licis texere, quae polymita appellant, Alexandria instituit, scutulis dividere Gallia*. Haec polymita varias animalium hominumque figuras intextas habebant, Babylo-nicis vestibus acu pictis similia. Vnde Martialis XIV Epigr. 151. de Cubicularius polymitis: *Haec tibi Memphis tellus dat munera; victa est pectine Niliaco iam Babylonis ovis*. Ammianus XIV. 6. *tunicae varietate liciorum effigiatæ in species animalium multiformes*. Eustathius in Com-

mentariis ad Homericum πινύον ἐξέλα-
 ρουσα παρὰ μύθου annotavit μέγας
 esse, δι' οὗ τοὺς στήμονας ἐναλλάσ-
 σουσιν εἰς πλάκην τῆς κρόκης id est
 quo stamina alternantur vel decus-
 antur, ut implicetur subtemen. Si-
 militer Servius ad Virgilii Eclog. 8,
 73. *licia stamen implicant*. Recte igitur
 Gesnerus in Thez. L. L. *licia* a
 laziendo, laqueando dicta interpre-
 tatur fila, quibus in telis textrices
 implicantur tramas staminis, quorum-
 que ope distrahi eas possint et sub-
 temen radio immitteri. Vocabulum la-
 tinum apud Gallos in usu testorum
 retentum *Lisac* sonat; unde qui in
 tela stant tapetes texuntur, *de haute*
lisac, qui vero in plana, *de basse lisac*
 dicuntur. In turcicorum tapetium
 textrina laminae, *lamés du tisserand*
 dicuntur, quae compositae sunt liciis,
lisses, inter duas regulas (*Liais*)
 extensis, quorum medium occupat
 macula (*maille*) quam tramae filum
 transiit. Maiores nostri latinum voca-
 bulum similiter in *Litae* mutatum
 retinuerunt; et quae telae *biliocae* et
triliceae, vernaculo sermone etiamnum
Zwillich et *Drillich* appellantur. Telae
licia addere Virgilius Georg. 1, 285.
 dixit pro vestem texendam exordiri;
 quod Germanicus interpres non inepte
 cum vernaculo nostro *anzuteln* com-
 paravit. Ovidius *mollia barbarica*
suspendit licia tela, quae in rectam
 telam conveniunt, minime in planam.
 Tibullus 1, 6, 79. *firmaque conductis*
adnectit licia telis. Dicuntur innecti
 licia, quia tramae fila alterius per
 maculam innoxam licio traducuntur,
 quo commodius deinde decussari pos-
 sint, cum subtemen immittendum
 est. Telae igitur in Tibullo tramae
 stamina sunt, (*die Fäden der Werste*,
Kette), licia vero, quae textores no-
 stri *Kamme*, *Geschirr* vocant;

A numero liciorum, quibus in te-
 xendo utuntur, varia vestium genera
 nomina imposita habent, quibus sin-
 gularum peculiaris aliqua natura et
 species significatur. Vestem bilicem
 et trilicem vernaculi sermonis usus
 retinuit; improprie Virgilius trilicem
 loricae, Valerius Flaccus cratere
 clypei dixerunt. Graeci τριμύρον et
 τριμύτινον vestem dixerunt, quam
 Hesychius εὐστράχτην bene percus-
 sum spatha interpretatur; quae glossa
 forte ex loco Aeschyli ducta est, quem
 Pollux 7. sect. 78. ita laudavit: οὐ
 δὲ σπαθῆτοῖς τριμύτινος ὑφάμασι.
 De opere nexili etiam dici, ut lorica
 triplex latinorum scriptorum, testan-
 tur πῆλοι τριμύροι apud Pollucem X.
 sect. 50, ubi ex Lysippi comici Bac-
 chis afferuntur ἀλλὰ τριμύτος ἐστὶ
 πῆλτος πῆλος qui quidem idem est
 cum ποδάρι seu pilei genere, quo
 pedes involvebantur. Hinc Cratetis
 πόδισι τριμύτινα apud Pollucem 7.
 sect. 92. Hexamitas vestes holose-
 ricas (ἑξαμίτους) Graecia antiqua
 ignoravit, recentior frequentavit, et
 Corinthiacos Thebanosque Siciliae co-
 lonos texturam hexamitorum praeci-
 pue exercuisse testatur Nicetas histo-
 ricus in vita Manuel. 2. num. 8. quod
 vocabulum graeci latinique scriptores
 mediae, quae dicitur honestius quam
 barbarae, aetatis variiis modis muta-
 tum mutilatumque in ἑξάμυτος, ἑξά-
 μυτος, ἑξάμυτος, *examitum*, *exametum*,
Xamitum, *Xametum*, *Samita*, *Sametum*,
Sumitum, *Sciamitum*, *Samis*
 apud Britonem Philippeidos libro 12.
Sumit donec vernaculum nostrum
Sammet exiret, ut recte monuit Can-
 gius. Originem vocabuli Frischius
 noster ignorasse vel Cangius oblitus
 esse videtur.

Καίριος qui graece dicitur, a qui-
 busdam idem putatur qui μέγας.

Nunc H-sychius ubi Homericum locum Odys. 7. versu 407. interpretatur: *κτερόν δ' ὀδονίων ἀπολαίβεται ὑγρόν ἔλαιον*. explicat primum vocabulum per μεταφράσιν. *καῖρον δὲ τὸν μέτον φεῖν. οἱ δὲ τὰς παρυφὰς τῶν ἀπαχρόνων. οἱ δὲ τὸ κτερωμένον τοῦτ' ἐστὶν ἐν ὑγρῷ.* *κτερώματα γὰρ τὰ διαχωριστικά τῶν στερόνων πλῆγματα.* Similiter fere Photius in Lexico, qui alibi *καῖρος* inquit, *σπρά τις ἐν ἰσθμῷ, δὲ ἢ; οἱ στέρονες διεύρονται.* Iterum H-sychius in vocabulo ἀμείμαλτος. *ἔστι τὸν ἐν τοῖς ἰσθμοῖς καῖρον ἀποδιδοῦσιν.* *καῖρον δὲ τὸν μέτον ἔλαιον.* Tertius eiusdem locus in ἀμειμαγῆς, manens et mutilus in postrema sui parte, spectat ad omisissum ἀμείματος (de quo obiter Pollux 7. sect. 57) quod interpretatur: *καὶ σπέρτον πρὸς ὃ τὸν μέτον αἱ γυναικες προσέχουσιν.* Vbi σπέρτον sunt ex sparto nexis forte idem est, quem Photius σπέρων id est funem staminis discriminiatē dixit. Pollux derivatum a καῖρος verbum *κατεῶσα* in textina explicat per *συνδέσαι τὸν στέμονα* id est alligare stamina, et *καίρωνται* per *συνδέειν*. 7. sect. 33. H-sychius pariter *καίρωνται τοῦ στέμονος τοὺς συνδέσμούς* id est, staminis alligati ones interpretatur. In Callimacho *κτερωτῆς*; Grammatici veteres simpliciter textrices esse censuerunt. Superest locus in Etymologico Magno, ubi in loci HomERICI supra allati interpretatione legitur: *οἱ μὲν τῶν κτεροστών, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν κτερωμάτων. οὗτω δὲ καλεῖται καῖρος καὶ κτερωμα ἡ παραπλοκή τοῦ στέμονος ἡ διαπλευμένη μὲν τοῦ μὴ συγγεῖσθαι αὐτόν. Μαθήσκει αἱ καῖρος sunt implicatio staminum quae quo minus ea confunderentur, impediebat, plabe a liciis diversa res statuenda est. In hodierna texendi*

ratione stamina decussata annectuntur reliquiis staminum abscissorum, quas nostri textores *Trimmer, Lodi-gen, Loddlein, Ladd*, Galli *penes* vocant; sed in tela recta stamina ponderibus lapideis appensis extenduntur, nec illae staminum reliquiae ibi locum habuisse videntur, nisi forte pondera adiuncta habebant filae laevae, quibus innecterentur fines staminum ex iugo telae suspensorum.

Quas dedi vocabulorum testiorum interpretationes, ad intelligendum faciliores reddit locus antiqui Glossatoris ex Codice Florentino Nicetae Chirurgicorum excerptus a Coelacio p. 157. ubi est de *καίρῳ* pro *καίρῳ* fascia scriptus: *καῖρον γὰρ τὸν μέτον ἐπὶ φρεσὶ, κατερώματα τὰ διαχωριστικά τῶν στερόνων πλῆγματα. καὶ ἀπὸ τῶν κατερώματων τὸν ὑγρὸν ἔλαιον ἔτιδον τὸ κατερόν ὃ ποικίλεις τὸν ὑγρῶν φρεσὶν κατερόν ὃ ὀδονίων ἀπελάμπεται ὑγρὸν ἔλαιον.* In loco Homericum vulgo ἀπολαίβεται editum legitur.

Vocabulum *ἔκαστις* in libro Hippocratis xxi' ἰσθμοῖον ubi commendat *ὀδὸν καῖρα, λατὰ, μελθικὰ, καδερὰ, πλῆττα μὴ ἔχοντα εὐδάρως κατ' ἔκαστις*. Galenus in Faesaei ad h. l. interpretatur: *τὰ ἐπαιστέματα ἐξ ἄκρων τῶν σχεδόντων ὀδονίων λίνα, καὶ ἀπὸ τῶν ὀκλῶν τὰς κρόκας.* Addit sibi etiam videri sic dicta: *καὶ τὰ πρὶν σχεδόνει προσέχοντα τὸν αὐτὸν τρόπον.* In Commentario habet: *ἔκαστις, αἰτίας ἐν τοῖς ὕμνοισις ἐπὶ τῶν μὲν ἐξέπταδης, ἐπὶ τῶν δὲ ἀκροῦς γίνονται προμήνεις, ἐφεχὺ ποτὶ μὲν αὐτῆς τῆς κρόκης. ἔστι δὲ ὅτε καὶ τῆς πορφύρας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς καλομένης παρυφὰς ἐκῶσαι τοῦτο πράττουσαι δὲ παντὸς αἱ γυναικες.* Sed in alio libro apud Nicetam Chirurg. vol. p. 62. ubi locum

Hippocratis interpretatur, habet: ὡς μὴ ὑπάρχειν τι ἐξέχον καὶ ἡχώ, καθάπερ ἐπὶ τῶν παρυφασμάτων. ubi Cochius comparavit locum Pollucis 7. sect. 53. αἱ μὲντοι ἐν τοῖς χειρὶ πορφύραι βλάβοι παρυφαὶ καλοῦνται. Verum Galenus παρυφὰς a παρῳ-ρας distinguere videtur. Scosum vocabuli aperit locus Heliodori chirurgi in Cochii Chirurg. veter. p. 63. ubi est: ἑτοίμασεν δὲ τῶν μόνων αἱ διπλόαι ἐνθὺν νενικυῖται, καὶ τὰ πέρατα ἔχοντες ἐσχηματισμένα, ἵνα μὴ αἱ τῶν ἄκρων ἐξάντης τῇ μὲν γὰρ ἀπισθύνονται i. e. liamentorum horum plicaturae intorsum vergant, extrema vero nutent extorsum, ne super membranam extremæ similitudinis vel flocci extantes filorum trahantur, ubi glossa Codici adscripta Hippocraticæ ἔξωστις comparat, ne dubitemus ἐξωστις quæ sint intelligendæ. Sunt igitur fila vel tramine vel subteminis extra ordinem reliquorum filorum aut vi aut negligentia testoris in texta veste eminentia, qualia in panno, qui hexamitis nobis dicitur (Sammet) apparent floccorum instar, ex laqueis videlicet filorum subteminis discissis orta. Vocabulum ipsum ab eadem origine profectum videtur quam agnoscit δίασμα, factum ab ἄττω, ἄττω, ἄζω, διάζω, δίασμα. Sic item ἔξαγμα, ἔξατος dicta videtur fuisse, cum filum vel tramine vel subteminis duplicatum extra textam eminet.

Sequitur vocabulum ἄτμα, δίασμα a verbo διάζεσθαι derivata, Pollux 7. sect. 33. στήσαι τὸν στήμονα ἢ τὰ στρόμνεα καὶ προφορεῖσθαι. οὕτω γὰρ ἔλεγον οἱ Ἀττικοὶ τὸ νῦν διάζεσθαι: addit ex Attico poeta comico verbum: ὁ μὲν ἐξυπνέειδ' ἱπτός, δ' οὐ διάζετο. ubi dubitatio potest, num phrasin στήσαι τὸν στήμονα, pro qua

Hesiodus ἔλεγον versu 779. ἱπτόσ τε στήσαι dixit, latine telam suspendere, statim intendere, separanda a sequentibus sit, an coniungenda ita, ut eandem rem alii στήσαι τὸν στήμονα, alii προφορεῖσθαι, alii denique διάζεσθαι discerint. Posteriorem sententiam H. Stephanus amplexus est; priorem equidem sequi maluit; quia generationi στήσαι στήμονα dicitur de tela suspensa seu intensa, διάζεσθαι partem eius operæ speratim significare videtur. Hesychius verbum προφορεῖσθαι explicat ita: τὸ ταῖς διαζομέναις τὸν στήμονα παραδιδόναι. Scholia ad Aristophanis Aves versu 4. verbum προφορεῖσθαι interpretantur: τὰ παραφέρου τὸν στήμονα ταῖς διαζομέναις, ubi Suidas post verbum παραφέρειν addita habet vocabula εὐερό καὶ αἰσῶ. Ita ex auctoritate duorum horum Grammaticorum (nisi forte Hesychius etiam cum Suida ex eodem fonte sua derivaverat) verbum διάζεσθαι diversam actionem a verbo προφορεῖσθαι sed opere et tempore cum ea coniunctam designasse videtur. Etymologici magni auctor ubi vocabulum δίασμα interpretatur, ita docet: ἀπὸ τῆς διαζόνως, τοῦ παρασημαῖ ἐπὶ τοὺς στήμονας διαμερίζουσα. Etymologia manifesto falsa; de notatione vocabuli videmus an loca veterum scriptorum adstipulentur. Quanquam nullus existat hodie locus integer scriptoris, a quo usum vocabuli discere possimus; sed posuerunt Grammatici abrupta aliquot poetarum verba, in quibus divinitio magis quam interpretatio locum habere videtur. Ex Callimacho laudatur δίασματα φάρος ἀρχὴν; sed initium telæ seu vestis varie dicitur. Hesychius cum Suida verbum ἄττωσθαι pro διάζεσθαι, διάζεσθαι ut derivatum inde ἄτμα pro δίασμα ex

Sophrone Siculo interpretantur. Hesychius etiam ἐνεδίαισθαι pro εἰσενεπλάκη alicunde attulit; ubi viri docti ex Palladii libella de Bragmanis p. 27. σκώηκας σκαροδίστασι de vermis serica fila ex se deducenlibus annotaverunt. H. Stephanus cum in Glossis Graeco-latinis reperisset διαζέσθαι redditum latino *ordiri telam*, non dubitavit in Thesauro suo ponere, testorem videri διαζέειν τὸν ἱστὸν, cum filis divisim explicatisque telam orditur. Verum equidem verbum *ordiri* et vocabulum *ordium* de diversa re speciatim dici supra suspicatus sum; de qua, nisi Glossae veteres fallunt, διαζέσθαι et διάσπαι Graecorum usu frequentata sunt. Quod autem verbum antiquum ad usum vulgaris sermonis suo tempore retractum annotavit Pollux, confirmare videntur loca versionis interpretum LXX. in libro Iudicum c. 16, ubi Sampson dicit Dalilae suae. ἰάν ὑπάνης τὰς ἐπὶ τὰς σιμὰς μετὰ τοῦ διάσματος, καὶ ἐγκρούσης ἐν τῷ πασσάλῳ εἰς τὸν τοίχον, ἵσονται ἀσθενής. et mox ipse Sampson ἐξέσπασεν τοὺς πασσάλους ἐν τῷ ὑράσματι ἐκ τοῦ τοίχου καὶ τὸ διάσμα. postea Dalila ἐδύισατο τοὺς ἐπὶ τὰ βρατρυχοὺς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ κτεκρύωσεν ἐν τοῖς πασσάλοις εἰς τὸν τοίχον. ubi H. Stephanus διάσμα *lieum* et διαζέσθαι licio implicare interpretatus est. Ex duabus virorum doctorum sententiis haec posterior, quae διαζέσθαι *licia telae adnectere* reddit, magis mihi probabilis esse videtur, quam altera, quae cum latino *ordiri* comparat, cuius notumem supra aperui. Sententiae huic auctoritatem et pondus addere videtur Hesychii locus, ubi est: ἀρχάνη (vel ex serie literarum ἀρχάνη) τὸ ῥάμμα ὃ τὸν στήμονα ἐγκαταπλέκουσιν αἱ διαζόμεναι. ubi fu-

nulus, qui licioium ordinem annexum gerit, et porticae locum obtinet, quae in lapetium Turcicorum textura *perche de Lises* vocatur, intelligi mihi videtur. Vocabulo ῥάμμα utitur Hesychius in ἀρχαῖς, δέσμη ῥάμματος ἢ στήμονος. Eustathius ex Grammaticis vetustioribus posuit: ἀρχαῖς, δέσμη, ῥάμμα, στήμονες. Sed etiam H. Stephanus in Lexico suo scriptum reperit: ἀρχαῖς, δέσμη τις, καὶ εἰδὴ τινὰ ῥάμματος καὶ στήμονος, ubi ῥάμμα solum interpretatur. Hesychii verba ex Glossis graeco barbaris repetita posuit Cangii Glossar. Graecum in vocabulo ῥάμματος. Etymol. M. auctori est item δέσμη, aut species ῥάμματος ἢ στήμονος, difficile hinc est dicere ἀρχαῖς num filii genus an glomus staminum sit intelligenda. Vocabulum omnium difficillimum, de cuius significatione maxime dubitatum fuit, exstat in Homericis comparatione Iliad. ψ ὥς ὅτι τῆς τε γυναῖκος ἐθζώντοιο στήθεός ἐστι κανὼν, ὅντ' εὖ μάλα χερσὶ ταχύνουσι πηνίον ἐξέκονονα παρὲς μέτου, ἀγχάδι δ' ἴσχει στήθεος. quem locum imitatus Nannus Dionysiacorum libro 37. p. 956. οἱ κανὼν στήθεος πέλει μέσος ἐν (ὅν corrigo) τιμὴ μέτρον παρδίνος ἱστοπῶνος τεχνήσαντι 'χερὶ ταχύνουσι non solum sensum non aperuit, sed ita etiam obscuravit, ut quae rem positam illustrare debebat imago, multo illa ad intelligendum difficillior sit: Subsidia a solis Grammaticis petenda sunt. Hesychius igitur interpretatur canonem: τὸ ξύλον περὶ ὃ ὁ μέτρος. Scholia brevia ad Homerum: ὁ κάλαμος περὶ ὃν εἰδῆται ὁ μέτρος ὁ ἱστοργηγός. Eustathius cum in commentariis antiquis reperisset annotatum, canonem esse κάλαμον τῶν μέτρων, ingenue, se non certo iudicare inde posse, quod sit

Illud instrumentum, confessus est. H. Stephanus esse quod Gallici testores *canette* vocent suspensius est. In Pollucis VII sect 36. verbis *καὶ τὸ αὐτὸ καλούμενος, ἀντίον, πῆχας, ἰστέπους* etc. Cudea Falkenburgicus praeferit: *καὶ τὸ αὐτὸ καλούμενος ἀντίον*, quae viri docti ita intellexerunt, quasi canon etiam *ἀντίον* vocatus fuerit; *ἀντίον* autem glossae Philoxeni interpretantur *insubula*. Ioach. tamen Kuhnii *ἀντίον* a canone distinxit, ex Glossis graecolatina comparans: *scapi, καὶ τὸς γυφίζοντες* i. e. canones textorii. Sed haec interpretatio non minus obscura est, quam vocabulum ipsum *scapi*; Lucretii enim *sonantes scapos* esse de *καπῆς* Graecorum intelligendos supra admonui. Diversas res esse canonem et antium aulis apparet ex Aristophanis in *Theamophoriæ*. versu 829. qui utrumque vocabulum iunctum habet cum *καλὸν δὲ σῆμα*, unde ad rem textoriam vocabula pertinere credibile est. *Αντίον* in alio scriptore nondum reperiuntur praeterea est, nisi in versione Interpretum LXX. 2 Regum 24. et Paralip. 4, 11. ubi vetus versio latina *liciatorium textentium* reddit. Vgutioni grammatico apud Cangium *liciatorium* est *lignum in quo licium involvitur et laqueus qui de filo solet fieri*. Ita plane designatur pertica illa licia annexa gerens in tela tapetium turcicorum, quam Galli *perche de Lisses* vocant. Ergo interpretes illi, qui Homericum *καὶ τὸν ἀρουνδιν* esse voluerunt, circa quam volvuntur licia, idem illud liciatorium intelligi voluerunt. Superest ut de insubulo videamus. Isidorus Origin. 49. c. 29. *insubulum*, inquit, *textoris instrumentum, sic dictum, quod infra et supra fit, vel quia insubulatur*. ex quo loco Lambinus in priorem Lu-

cretii Editionem libro V. (374. ubi de textoriae instrumentis post ferri usum inventis sermo est: *textile post ferrum est: quia ferro tela paratur: nec ratione alia possunt tam laevia gigni insilia ac fusi radii scapique sonantes*. mutata vetere lectione induxerat *insubula*, sed in altera antiquam restituit, interpretationem omisit. Isaac Vossius ad Melam Observ. p. 249. scripturam Codicum *ensilia* praeferit, quem secutus Io. M. Gesnerus in Thesouro L. L. arundinem Ovidii interpretatur, quae stamen secernit. Hic enim in *Metamorph.* VI. 54. ubi certamen Arachnae cum Minerva narratur: *Et gracili geminas intendunt stamine telas, tela iugo vincula est: stamen secernit arundo*. Verum clarius erat definiendus simul arundinis istius in tela pendula usus, si cognitum ipse habebat Gesner. Mihi sane commodissimum videtur arundinem istam pariter de licitorio interpretari; ad quod nos ducit etiam vulgaris insubuli aut insilium interpretatio ab Isidoro illa, haec a Baptista Pio profecta. Hic enim Lucretii *insilia* ait esse, quae Bononiae appendicula vocentur, telam examinantia demissam; alios tamen interpretari de instrumento ligneo pedibus testoris supposito, quod Bononiae *colcularum* nomine veniat. Sed in tela pendula *colcularum* vel *scamillorum*, quae nostrates *Schemel* vocant, usum nullum potuisse esse statim apparebit, si quis imaginem telae iugalis rectae pictam adspexerit aut animo suo bene informaverit. Isidori autem *insubulum, quod infra supraque est*, in tela plana, de qua sola dici videtur, nihil fere aliud esse nisi liciatorium potest, quod scamillis calcatis sursum deorsumque trahitur, simulque filorum strata gemina alternat, dum radius

insertus subtemen immittit. In tela vero pendula non solum nullus, ut antea dixi, scamillorum usus est, sed ipsa tramea seu staminum strata gemina decussata alternis non sursum deorsumque, ut in tela plana, sed antrorsum retrorsumque opeliciatori trahuntur. Quam porum ex Grammaticorum commentariis ad Homericum locum intelligendum profecerimus adhuc, ipse facile lector intelleget. Esperandum nunc num alia via et ratione ad sensum loci et significationem canonis textorii proprius accedere liceat. Homerius comparisonem canonis textorii adhibet, dum, Ulysses cum Aiace cursu certans quam prope ab Aiace abfuerit vestigiis eius quasi instans, similitudine posita demonstrare conatur. Canonem igitur seu regulam aequae propinquam ait pectori textriciae esse, quam ea manibus extendat, dum pannulam iuxta licia extrahit, vel (si lectionem, librorum quorundam $\pi\alpha\rho\lambda\alpha \mu\epsilon\tau\omega$ sequaris) pannulam ex liciis extrahit. In hac interpretatione verborum graecorum propriam significationem expressi, prout eam enucleare hucusque conatus sum, exemplis et usu loquendi seriorum scriptorum confirmatam. At fieri potest, ut poeta paulo diversam notionem singulis vocabulis tribuerit; quemadmodum saepenumero $\mu\epsilon\tau\omega$ simpliciter fila trameae seu stamina dicuntur. Tum igitur pannula vel subtemen dicitur iuxta stamina vel ex staminibus extrahi. Sed haec ratio plane absurda est; nunquam enim subtemen iuxta stamina extrahitur, sed inter stamina immittitur. Tertia superest ratio, ut $\pi\alpha\rho\lambda\omega$ stamina et trameam interpretemur. Tum tramea iuxta licia vel potius ex liciis extrahi dicitur; quod fieri vidimus cum licia telae anna-

ctuntur, et tramea per liciorum laqueos trahitur. Verum etiam haec ratio hoc vitio laborat, quod nullius idonei scriptoris testimonio aut auctoritate significatio haec $\pi\alpha\rho\lambda\omega$ confirmari potest. Quare solam illam interpretationem approbandam esse patet, quam primo loco posui. In recta autem vel pendula tela pannula vel subtemen nunquam ex liciis sed semper iuxta vel infra licia extrahitur, dum a fuso subtemen devolutum inter decussata trameae fila immittitur. Quaerenda nunc est ea pars telae rectae quae ante pectus textricis posita alio tempore magis minusque propinqua est. Nullam aliam reperio nisi quae licia appensa gerit, per quae trameae stamina transeunt; qua de re postea accuratius trademus, ubi fabricam et formam telae rectae explicabimus. Paene oblitus eram interpretationis seu potius periphrasos, quam obiter posuit Gesnerus in Thesouro L. L. sub vocabulo *Licium*. Ita, inquit, *prope Aiacem est Ulysses cursum cum illo certans, ut prope pectus mulieris est canou, quem manibus huc extendit (cum liciis ad eum alligatis, quae sic dirigit canou, ut aequabiliter trahi possint, quo ipso nominis sui mensuram, notionem regulae, inquit) extrahens ito stamen partem tramearum (per licium seu licia) et (alternis) ad pectus admoveat*. Haec igitur ipsa illa est ratio, quam tertio loco propositam propter alienum $\pi\alpha\rho\lambda\omega$ significationem improbaui. In Gesneri autem paraphrasi accedit novum incommodum, quod, cum licia telae annectuntur, licia non alternis attrahuntur ad pectus, sed una series filorum trameae singulis liciis unius liciatorii adduntur; deinde liciis cum tramea tantum in texendi opere ad pectus

alterius adducuntur, minime autem, diu telae annectuntur.

Huc pertinent etiam vocabula duo, alterum ex versione LXX libri I. Regum 17, 7. varîe annotatum. ὁ κοῦτός τοῦ ὄρατος ὡσεὶ μισάντων ὑφινόντων, ubi Codices et Editiones varias lectiones habent has: μέσχυρον, μέσχυρον, μέσχυλον, μέσχυρον, μισάντων, μισάντων, μισάντων, μισάντων. Aquila et Theodotion ibi ἀντίον vocabulum Hebraicum interpretati sunt. Hesychius μέσχυρον κοῦν τοῦ ἰστοῦ, οἱ δὲ ἀντίον. Suidas: μισάντων τῷ κοῦνι τῷ μέσχω καλῶν τοῦ ἰστοῦ. Ioannes Monachus Histor. Gausfr. Libro I. apud Cangium ex illo loco habet: lanceam quasi licetorium. Caogius ex Lexico Stephani posuit: Ἀντίον τὸ κοῦνιον τοῦ ἰστοῦ βαλλόμενον, ὅπερ καὶ μισάντων λέγεται. Alterum vocabulum ἀντὶρ Hesychius ex Euphorione positum δίεσμα interpretatur. Dubium etiam an tertium vocabulum apud eundem, ἀντήριος, στήριον huc pertineat.

Ex antiquitate graeca et latina solus superest Seneca, qui antiquiora et secretiora artis testrini differentiam paulo accuratius ex Posidonio annotaverit. Obiter enim rem tetigit. Herodotus 2. c. 35. *alia quidem*, inquit, *gentes sursum impellunt subtemen texendo, Aegyptii contra deorsum*. Huc pertinet etiam locus Ephori in Europa excerptus in Etymologico Magno, ubi explicatur Homericum: ἰστὸν ἱποτρυμένη: *antiquae*, inquit, *mulieres stantes texebant et telam obdabant* (ἱποτρύνουσαι τὸν ἰστὸν); *prima Aegyptiaca mulier Hyos nomine sedens texere coepit*; *vnde Aegyptii Minervae sedentis imaginem dedicaverunt*. Ex quo loco Herodotum ita interpretatur Salmasius ad Vopiscum p. 401. ut textorem telae assedis-

putet. Verum status vel sessio textoris omne testrini Aegyptiaci et Graeci discrimen non continebant, verum situs telae ad perpendicularum aut ad libellam directae unice spectandus est. Videmus enim hodieque telae, ubi tapetia turcica perficiuntur, stanti et erectae textorem infra assidere. Quoties vero vestis longa detexenda erat, imprimis in antiquissima illa et simplicissima telae forma stantis, statu textoris telam obeuntis erecta opus fuisse videtur. In ea enim stamina ponderibus appensis extendebantur, et subtemen sursum impulsus non pectine, sed spatha densabatur. Contra tela inter ramalia duo extensa stabat, velut ea, ubi tapetes turcici texuntur, assidentem textorem admitteret, qui subtemen spatia deorsum impulsus densaret. Recte tamen ad telam pendulam (ut vocat Ovidius Heroid. I, 10.) refert et explicat Salmasius locum Isidori Pelusiotae de Trililaeis: καὶ οὗ καὶ μάλιστα τὸ τοιοῦτον φιλεῖ γίνεσθαι ἐμάστιον τέχνην, ὡς αἱ στοβόδοις, ἀνακρουσθὲν ὑφινόμενον. Vestis nempe ita dicitur, quae in tela pendula sursum impulsio et spatia percusso (ἀνακρουσθὲν) subtemine detexitur. Tertio loco ponam Artemidori locum de Somnionum interpretatione 3, c. 36. ἰστός ὄρατος κίνησιν καὶ ἀποδημίαν σημαίνει καὶ γὰρ περιπατεῖν τὴν ὑφινόμεναι· ὁ δὲ ἱστὸς ἰστός κατοχῆς ἰστί σημαντικὸς· ἱπισθὴ καὶ θεζόμεναι ὑφινόμεναι αἱ γυναῖκες τὸν τοιοῦτον ἰστὸν, id est: tela recta motum et peregrinationem significat, quoniam in ea texentes ambulare oportet; contra altera tela retentionem denuntiat, quia mulieres assidentes in ea texere solent. Vtraque igitur tela Artemidori temporibus in usu foeminarum domestico fuisse videtur, quem vi-

docti imperante Marco Antonio vi-
xisse suspicantur. Dabitari tamen
etiam in hoc Artemidori loco potest,
qualis tela illa altera fuerit, cui assi-
dentes texere mulieres solebant, in-
ter ramalia duo intensa et erecta, an
plana? Planæ tamen mentionem di-
sertam in ullo hucusque scriptore vel
græco vel romano repertam a quo-
quam, non memini; quamquam con-
ficiendo eam ex multis scriptorum
locis elicere licet, ut postea docebo,
quam antiquissimæ telæ pendulæ
formam ex loco Senecæ explicavero.
Ecce, inquit Epist. 90, *Posidonius, ut
mea fert opinio, unus ex iis qui plu-
rimum philosophiæ contulerunt, dum
vult describere primum, quemadmo-
dum alia torquantur fila alia ex molli
solutoque ducantur; deinde quemad-
modum tela suspensis ponderibus rectum
stamen extendat; quemadmodum sub-
temen insertum, quod duritiam utrin-
que comprimentis tramae remolliat,
spatha coire cogatur et iungi, textrini
quoque artem a sapientibus dixit in-
ventam, oblitus postea repertum hoc
subtilius genus, in quo tela iugo
iuncta est, stamen secernit arundo:
iuseritur mediæ radiis subtemen acu-
tis, quod lata feriant insecti pectine
dentes. Quid? si contigiant illi videre
has nostri temporis telas, quibus vestis
nihil celatura conficitur, in qua non
dico nullum corpori auxilium, sed
nullum pudori est. Versus allati sunt
Ovidii ex Metamorphoseon VI, 54.
ubi uno auctiores leguntur: quod
digiti expediunt atque inter stamina
ductum percussio feriant insecti pectine
dentes. Discrimen utriusque telæ,
quod manifesto quidem appareat, in
usu pectinis pro spatia esse videtur.
At pectinis usus in tela pendula atque
omnino in recta locum non habet;
itaque ratiocinando deducimur ad*

tela planam, quo pertinent omnia
ea scriptorum loca, ubi pectinis fit
mentio. In hac ratione omnium po-
strema et tertia tela *iugo iuncta* est,
non *vincta*, ut libri quidam scripti
habent; quamquam tela iugo utrin-
que alligatur; melius tamen verbum
iuncta est naturam iugi, cui tela de-
texenda intenditur, et telæ iugalis
declarat. Telam iugalem in villa no-
minat Cato c. 40 et 44. quam ean-
dem esse suspicor; certe ea a tela
recta, ubi trama suspensa ponderibus
pendebat, diversa est. Hanc antiquis-
simam rationem texendi adhuc in
Palestina usitatam indicat locus Theo-
phylacti ad Evangelium Iohannis a
Casaubono, Salmasio aliisque viris
doctis certatim laudatus: ἄλλοι δὲ
ᾤοντο ὅτι ἐν Παλαιστίνῃ ὑφαίνουσι
τοὺς ἱστοὺς οὐχ ὡς παρ' ἡμῖν, ὅντων
ἄνω μὲν τῶν μέτρων καὶ τοῦ στῆμονος,
κατω δὲ ὑφαίνοντι τοῦ πανίου καὶ
οὕτως ἀναβαίνοντες, ἀλλὰ τοῦναντίον
κατω μὲν εἰσιν οἱ μέτροι, ἄνω δὲ
ὑφαίνονται τὸ ὑφαντήριον. id est: alii af-
firmant in Palæstina telas alia ratio-
ne quam apud nos texti, licetis non
supra positis cum stamine, dum
textum infra perficitur, sed contra
licia infra textum inceptum sita sunt.
Vnde simul viri docti Theophylacti
istius patriam Aegyptum fuisse ar-
guunt.

Rectæ telæ usum ad Plinii aeta-
tem usque in gynaeciis romanis du-
rasse, infra ubi de tunica recta ser-
mon erit, pluribus docebo. Sed illam
ipsam antiquissimam telæ formam,
in qua stantes texebant, seris romani
imperii temporibus adhuc in usu lin-
teonum fuisse credere oportet Servio
grammatico ita ad Aen. VII, 44.
tradenti: quia apud maiores stantes
texebant ut hodie linteoris videmus.
Saltem esset de vestibus linteis; nam

quae vela seu linteas texebant universae Galliae tempore Plinii 19. sect. 2. telum rectam adhibuisse non planam, vix cuiquam probabile videbitur.

Nunc antiquissimam et primam texturini rationem, ubi tela pendula texebatur a stante, per partes explicare conabor. Tria sunt, quae maxime in ea discrepant a tela plana. Primum telae seu trammae stamina a ligno transverso suspensa infra appensis lpidum ponderibus extendebantur. Deinde licia inferius trammae fila alterna implicabant, supra vero ea textum perficiebatur. Denique subtemen inter trammae stamina immisum sursum versus spatia, quam textrix manu regebat, impulsu percutebatur atque ita tela densabatur. De ponderibus infra appensis trammae testatur Aristoteles de Gener. Anim. I. 4. ubi testiculos ductibus seminalibus appensos comparat cum lapidibus trammae staminibus in tela appensis. αὐδὲν γὰρ τίς μόνον τῶν πόρων οἱ ὄρχις, ἀλλὰ πρόσκεινται καθάπερ τοὺς λάκας προσάπτουσιν αἱ ὑαίνουσαι τοῖς ἰστοῖς. ubi versio vetus latina ex Graeco facta λάκας recte lapides, ἰστοὺς autem mste liciorum interpretatur. Iterum philosophus libro. 1. c. 7. ὥσπερ ἂν εἰ τις χορδὴν κατατάνας σύντενον ποιήσῃ τῷ ἐξάξει τί βάρος, οἷον αἱ τοὺς ἰστοὺς ὑαίνουσαι. καὶ γὰρ αὗται τὸν στήμονα κατατείνουσαι προσάπτουσι τὰς καλουμένας λαίλας. οὕτω γὰρ καὶ ἡ τῶν ὄρχων φύσις προσήρταται πρὸς τοὺς σπειροματικούς πόρους. quem locum respiciens Galenus de Semine libro I. καθάπερ αἱ λαίλας τοῖς ἰστοῖς οὕτως οἱ ὄρχις etc. Vetus versio latina Aristotelis ex graeco facta lapides vocatas layas habet, quasi legerit scriptum interpres: λάκας τὰς καλουμένας λαίλας. Atque huc ducit

Hesychii locus: λάκας τὰς ἀπὸ τῶν ἰστών καλουμένας ἀκρας. Idem ἀγνυθας, λαίλας. Alio loco: Ἀγνυθας, λαίλας, οἱ δὲ τὰς ὥας τῶν ἰστών. Eosdem igitur lapides alii λάκας, λαίλας, alii ἄγνυθας vocarunt. Ita etiam tradit Pollux X. sect. 125. et VII. sect. 36. Ἀγνυθας καὶ λαίλας οἱ λαῖοι οἱ ἐξηρημαῖνοι τῶν σπημάτων κατὰ τὴν ἀρχαίαν ὑφαντικὴν, id est, agnythes et laeae vocantur lapides quos antiqui texendi ratio staminibus appendebat. Hos eosdem lapides staminibus appensos telae rectae Islandiae pictae ostendit Olausius Danus in Tabula XII. addita Descriptioni Islandiae, quam sermone vernaculo versam et editam Lipsias 1787. legi. Eadem pictura situm liciorum et formam spatiae ostendit. Hae tamen duae posteriores telae rectae partes conspiciendae etiam apparent in pictura, quam ex Virgilio Codice Vaticano perantiquum posuit primus Ioan. Ciampini Romanus in operis de Musivis sacrarum profanarumque aedium structuris Parte 4. cap. 13. Tabul. XXXV. figur. 4. repetiit in Antiquitatis explicatae gallico sermone scriptae Tomo III. tabul. 195. Montfaucon, emendatam parumper posuit etiam Brunsius in libri I. cap. 16. de vestitu sacerdotum Hebraeorum; ubi staminibus trammae in fasciculos colligatis alis ratione traiectae perticae appensa apparent pondera. Codici Virgiliano aetatem mille et quadringentorum circiter annorum largitur Ciampini; addit Montfaucon, esse eum, qui apud aedem Dionysii in Gallis olim asservatus fuerit; unde cognoscimus intelligi Codicem eum Vaticanum, quem altero loco descripsit egregius Heynius. p. xxxix. quemque viri docti seculo quarto scriptum esse fere consentiunt. Prae-

terea in annotatione ad Aeneldis VII. versum 14. commemoravit immortalis ingenii vir picturam Codicis Vaticani, quae telae stantis formam alibi a se nondum observatam exhibeat. Facile precibus meis concessit praeceptor venerandus, ut picturam ex libro Bottarii Romae anno 1741. prodito exscriptam ad me transmitteret. In hac igitur paene omnia eadem reperi ut in pictura, quam Ciampini in libro supra dicto et Tabulae XXXV. fig. II. publicavit, quamque repetitam a se, deo tamen latere, ut sit, ab artifice in sinistrum converso, Gallus Montfaucon ex regis Galliarum Bibliothecae Codice scripto seculo decimo Commentariorum ad librum Iobi depromptam esse ait. Vtrique picturae subscriptura Ciampini nomen legitur, cuius tamen Montfaucon mentionem nullam facit. Ille vero in hac posteriore pictura expressam monet foeminae, quae telam simplicem inter duo huius extensam, nec ponderibus intensam ita tensat, ut subtemen spatha deorsum impulsam et percussam cum trama roire cogat. Idem est telae situs in pictura a summo viro Heynio ad me transmissa, sed femina adstans manum utramque telae applicat, nec ullum spathae vestigium adest. Quare deinceps eius picturae, quia nullum plane usum ad telae antiquae formam explicandam habet, mentionem omit- tam.

Vetustissimam tesendi rationem Romae disciplina domestica quasi consecraverat, ita ut Plinius 8. c. 48. sect. 74. recta tunica tirones eum toga pura novaeque nuptas indui mo- etiamnum tempore affirmet. *Tanaquil*, inquit, *prima texuit rectam iuvicam, quales cum toga pura tiro- nes induuntur novaeque nuptae*. Qualis

vero tunica recta fuerit, docuit Festus: Rectae, inquit, *appellantur vestimenta virilia, quae patres liberis suis conficienda curant omnis causa; ita appellata, quod a stantibus et in altitudinem texuntur*. Idem alibi: *Regillis tunicis albis et reticulis luteis utrisque rectis, textis rursus versum a stantibus pridie nuptiarum diem virgines indutae cubitum ibant omnis causa, ut etiam in togis virilibus dan- dis observari solet*. Graecorum similem loquendi usum supra annotavi- mus. Verum nullum scriptoris latini testimonium exstat, quo tempore telae planae in Italiam usus introductus aut quando rectae abolitus fuerit. Linteones suo tempore in tela recta texuisse Servius Honoratus refert in Commentariis ad Aeneidem Virgilio. In Asia diutissime, certe in quibus- dam testiliam generibus, antiquissi- mum tesendi modum servatum fuisse, docet historia texturae tapetum Turcicorum in Galliam a Saracenis im- perante Carolo Martello introductae. Non negligendus ad historiam tes- trinae in Italiam translatae videtur locus Plauti in Pseud. I, 2, 14. ubi peristromata picta Campanica iuxta Alexandrina belluata conchyliata ta- petia commemorantur.

Rationem vestis omnis cum mani- cis detegendae, ita ut nulla deinceps pars sutura cum altera coniungi de- beret, quod hodieque in omni fere vestimentorum muliebrium et viri- linum genere fieri videmus, iam olim ioter ecclesiae christianae Patres fue- runt, qui mirarentur; inde enim factum puto, ut qua arte tunica Chri- sti, quae ἑσθήριος ἐκ τῶν ἀνδρῶν ὄρνυτο; δὲ ὁλοῦ a Iohanne dicitur c. 19. in tela recta detecta fuerit, dñ- cere conarentur. Chrysostomus in Iohannem Homilia 85. ἐν Παλαιστοῦ,

inquit, δύο ῥάκη συμβάλλοντες οὕτως ὑφίστοιται τὰ ἱμάτια, id est, in *Palæstina coniungunt duos pannos atque ita texunt vestes*. Pariter Theophylactus ad Iohannem c. 18 ἐν Παλαιοτέρῃ δύο ῥάκη ἦτοι δύο πανία συμβάλλοντες ὑφίστοιται τὰ ἱμάτια ἀντὶ ῥαφῆς χρώμενοι τῷ συνυφασμένῳ i. e. in *Palæstina* dum vestes texunt, duo ῥάκη id est πινία seu pannos coniungunt, πρὶν sutura utrumque contextentes. Theophaues Cerameus Homil. in *Passionem Domini* 27. ἀρῥαφος ἦν ἐκ τῶν ἄνωθεν, ἐπειδὴ τοῖς Γαλιλαίοις σύνηθες ἦν τοὺς χιτῶνας ποιεῖν διὰ φαρσείας ἄνωθεν κατ' ὤμον συνεζευγμένους ῥαφῇ, τὸν δὲ χιτῶνα τοῦτον ἐν ὑφασμα δεῖ λαμβάνειν ἀρῥαφον. Denique huc refert Braunius locum Iosephi Antiq. 3. c. 8. ubi tunicam sacerdotum vocat ἐνδύμαθ' ἀνδρῶν συνδόνος, quae esse videtur vestis ex gemina tela byssina coniuncta; postea Iosephus de pallio Pontificis maximi addit: ἔστι δὲ ὁ χιτῶν οὗτος οὐκ ἐκ δυοῖς περιτμημάτων, ὥστε ῥαπτὸς ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ τῶν παρὰ πλευρῶν, φάρσος δ' ἐν ἐπίμαχας ὑφασμένον. *Uu* multumque viri docti disputarunt, qua ratione duo ῥάκη, πανία, φαρσίς texendo in unam vestem sine sutura cum manicis adeo, coniungi poterint. Agebat certamen et difficultatem auctoritas Hieronymi in Epistola ad Fabiolam: *Refert*, inquit, *Iosephus haec feminalia de bysso retorta ob fortitudinem solere contexi, et postquam incisae fuerint, acu consui; non enim posse in tela huiusmodi fieri*. Quamquam ipse Iosephus nil tale affirmavit; is enim Antiq. 3. c. 8. simpliciter de michnase Hebraeorum: διαζώμα δ' ἐστὶ περὶ τὰ αἰδοῖα ῥαπτὸν, ἐκ βύσσου χλωστής ἀργυρῦμενον. Postquam igitur frustra viri docti, inter quos eruditione Cassanbonus et

Salmaius eminebant, de tunica illa ἀρῥαφος sine sutura facta inter se contendissent, esortus est in *Germania* vir doctus, Ioannes Braunius Palatinus, qui non solum Indicarum vestium bombacinarum a exemplo demonstravit fieri posse vestem manicatam atque omne genus vestimentorum rotundorum arte textoris sine ulla sutura, sed telam etiam fabricatus est, quam deinde ad exemplum telae Vaticanae conformasse videtur, in qua tunica ἀρῥαφος fuit detesta et publice monstrata: quo facto reperti sunt etiam in *Germania* et *Roman* artifices, qui vestimenti genus idem et simile se in tela vulgari plura conficere posse docerent. Tum igitur primum textrina antiquis luce eruditionis aliqua illustrari coepit, nec tamen omnis ars rite fuit a Braunio explicata. Vocabulis enim textriui latinis ipse non recte usus graeca multo minus interpretari potuit, sed omnia turbata permiscuit. Itaque maius auxilium illi artifices varii consulti ad formam antiquae telae inveniendam et effingendam contulisse videntur, quam manifestae et clarae singulorum partium notiones, quas vir doctus comparandi telae apud nos usitatae planae forma cum antiqua recta animo suo informare antea debuerat. Hodie minus difficile foret iudicium de tela recta textriui antiqui, postquam editam ab eruditissimo Gallo *Du Hamel* telae simillimae (nisi quod ponderum locum inferius iugum implet), in qua tapetes turcicis similes, a Gallis propter liciorum situm altum *de haute lisse* appellati, texuntur, descriptionem et picturam comparare licet. Hoc veluti secundo gradu ascensum est ad tertiam illam formam, quam in tela Vaticana conspiciamus. Huic infra textor assidet,

subtemen manu, non radio, immis-
sum, deorsum impellit et percutit
pectine, quem manu gestat. Illic an-
gustior pecten spatiae vicem gerit;
et primum ascensum ad latum illum
pectinem, quo tota sinistralis tela seu
trama percutitur, fecisse mihi vide-
tur. Ceterum singulis liciis texuntur,
et tramae stamina non scamillorum
ope liciis alligatorum, sed manu tex-
toris adducta decussantur.

Antiquissimam telam rectam ad
instar picturae Olavianae seu telae
Islandicae verbis nunc effingere et
fabricari conabor. Asseres igitur duo
recti seu arrectarii c. c. (Islandia
Heinen) duobus transversariis iugan-
tur, quorum inferior simul tramae
fila suspensa sustinet, quae texto ab-
soluto iungenda promoventur; supe-
rior simpliciter coniungit arrectarios.
Infra hos duos transversarios asseres
insertum forsinilibus arrectariorum
iugum (*Rif*) rotundum et versatile
est; quo in tela Islandica involvitur,
quicquid tesendo absolutum est; in-
feriori et dependenti tramae parti
per fasciculos digestae primum in-
nectitur funiculus (Islandia *Fue*, *Vur-
tane*), qui simul arrectariis alligatus
tramae fila distensa ordinat; deinde
infimae tramae fasciculis pondera lapi-
dum (*Kliasteine*) appensa conspi-
ciuntur. Medii fere arrectarii utrin-
que insertus scapus (*Skilfiel*) fila
tramae decussata discriminat; supra
quem minor, brevior et liber nec
arrectariis insertus (*Skilskafi*) item
tramae fila decussata distendit. Supe-
rius tres sepi cum annexis liciis,
quibus addita sunt alternatim tramae
fila, conspiciuntur litera k notati;
quos sustinere dicuntur retinacula
(*Meimer*) gemiva litera l notata.
Ascendenti magis oculo occurrit pa-
nucla sed subtemen involutum (*Vin-*

duna) litera h notatum, quod dum
manu per aperta et distracta ope
liciorum fila tramae traiecitur, ossi-
culum aut lignum utrinque acutum
(*Hraell*) litera g notatum viam aper-
it et praestit insequenti subtemini.
Hoc igitur una cum manu radii offi-
cium facere videtur. Immisso subte-
mine tela percutitur spatha (*Skide*)
litera m signata; telam demum no-
vissime contextam distendit pertica
utrique acuta (*Spialk*) litera q si-
gnata, quam nostratae *Sperruthe* vo-
care solent.

In tela Vaticana supra iugum ver-
satile unus transversarius asseres
duos arrectarios iugat; medii fere
arrectarii tres utrinque liciorum ordi-
nes sustinent. Nam gemina trama ex
iugo suspensa extremitatem utramque
in fasciculos digestam, perticae traie-
ctae annexam et pondere uno appenso
examinatam legerit. Subtemen radio
immissum spatha percutitur; et tra-
mae fila alternis ope liciorum scamil-
lis annexorum decussantur. Gemina
demum trama ex iugo suspensa, dum
textor telam stantem circumit, con-
texta in vestem rotundam coit.

Consistamus nunc et telae Islandi-
cae nomina et vocabula graeca et
latina telae antiquae rectae accommo-
dare conemur. Primum igitur asseres
arrectarii seu tigna duo erecta sunt,
quos Graeci ἰστροπόδας et κελύοντες
vocarunt, auctore Polluce VII. s. 36.
et X. s. 425. Dionysii Bassaricorum
fragmentum de Arsaniae incolis apud
Stephanum Byzantinum ita habet:
ἐνθάδε πέπλα γυναῖκες Ἀθηναίης
ἰστροπεῖν αὐτῶν κροκόσωσαν ἐπ' ἰστροπό-
δων ταύουσιν, αὐτῶν δ' ἐταμέν τε
καὶ ἐξ ἰστρῶν ἐρύσαντο, quem locum
ut pleraque omnia imitatus Nonnus
in Dionysiacorum libro 26. pag. 686.
ait: ἤχι γυναῖκες ἐς μέν ἡμυρῶσαν

ἐξήκουε Παλλήδαος ἱστοῦ ὁξείαις καλῶ-
 μησιν ὄλον τέλειοντι χυτῶνα. Quod
 Dionysius ἐπ' ἱστοπόδων ταυόουσαι
 dixit, id est tramam extendi super
 pedibus telae, indicat arrectarios cum
 transversariis et iugo igitur totam
 machinam vocabulo ἱστοπόδων signi-
 ficari. Thencritus autem Idyll. 18.
 versu 37. οὗτ' ἐν θαυδαλίῳ πυκινώ-
 τισιν ἤτριον ἱστῶ κεκλιθὶ συμπλέξασα
 μακρῶν τὰ μὲν ἐκ κελόντων. Numioat
 igitur poeta κελόντας longos; atque
 omnino ligna quaecumque recta et
 longa Siculos eosque imitatum es
 Atticis scriptoribus Antiphontem ora-
 torem eodem vocabulo significasse
 veteres Grammatici annotarunt. Per-
 fectam vestem a longis illis telae pe-
 dibus (ἐκ κελόντων) resecari ait
 poeta, ut alter vestem detesendam
 intendi pedibus telae (ἐπ' ἱστοπόδων).
 Recte igitur Scholia graeca: τέμνεται
 γὰρ τὸ ὕφασμα ἐκ τοῦ ἱστοῦ ὅταν τῆς
 σῆξ. Eodem vocabulo usus erat Ni-
 cander poeta in transmutatione trium
 Minyae filiarum narranda, quam ex
 eodem plurimis servatis vocibus poë-
 ticiis repetiit Antiochus Liberalis cap.
 10. καὶ ἐκ τῶν κελόντων ἐρρύθη ἐξ-
 τὰρ αὐτῷ καὶ γάλα: quorum in vicem
 Aelianus eodem fabulam narrans V.
 H. 3. c. 42. posuit: ἐκ τῶν ὀροφῶν
 ἐτραζὼν οἶνον καὶ γάλακτος στάγοντας.
 Nihil eodem refert, num ex ipsa tela
 recta desuper per tramam an ex
 lacunari guttae vini lactisque delabi
 dicantur. Redco ad locum Theocriti,
 ubi vestis perfecta a tela resecari di-
 citur. Quaero igitur ubi trama telae
 alligata fuerit? Num forte funiculus
 aliquis cum ponderibus appensis re-
 secabatur, an tramae fila reliquiis vete-
 ris tramae iugo adfixis (*Trümmer*,
Loel) annectebantur denuo, quoties
 nova trama iugo intendebatur? Desi-
 gnare locum vinculi coniectura non

licet. Est apud Hesychium locus:
 Ἰταλὶ οἷς τείνουσι τῆς ὤας τοῦ ὕφαι-
 νομένου μυγελίς, οἱ δὲ τοὺς μέτους.
 quem cum sequenti: Ἰταλὰ ἱστία τίς
 ἂ τοὺς ἱστοὺς διατείνουσιν ad lapidum
 pondera trae extremae appensa ac-
 commodavit Salmasius eumque secuti
 alii; mihi vero de sensu eorum voca-
 bulorum magna dubitatio superest.
 Nec magis liquidè est notio vocabu-
 lorum, πῆχυς apud Pollucem 7. sect.
 36 et 10. sect. 125. quo pars aliqua
 telae significari videtur, et πτότονος
 apud Hesychium, qui funes non
 solum in navibus malum utrinque
 continere sed in tela etiam (ὕφαντος
 ἱστῶ) usum habere dicuntur.

Antiquissimam telae stantis for-
 mam ostentant nobis initia testivini
 apud agrestes Americae meridionalis
 incolae. Formae enim quadratae pro
 usu operis magis minusve magnae et
 ad parietem acclinatae fila tramae
 intendere, subtemen vero sine radio
 immissum lignea spatha percutere
 dicuntur. Cf. Hartsinkii Descript.
 Guianae T. I. p. 22. et Gilli Notitias
 de eadem provincia excerptas germa-
 nice p. 391. qui simul nendi ratio-
 nem a nostro diversam describit.
 Eiusmodi formam cum intensis tra-
 mae filis adhibent etiam foeminae
 Indicae insulae Sumatra, subtemen
 radio immittens. Maiorem earum
 telam ita descripsit Marsden p. 192.
 versionis germanicae, ut de forma
 universa nihil ex verbis viri docti
 definire liceat; nisi quod tramae alte-
 ra extremitas formae alligatur, altera
 iugo aliquo (quod pone assidentem
 testorem affirmari dicitur) ad per-
 pendiculum extenditur. Tramae fila
 liciis alternatim innesa sursum deor-
 sumque tracta decussari traduntur
 non npe scamillorum sed dnorum
 aserculorum tenuium et latorum,

qui tramam transeuntes alternis convertuntur. Radii vicem gerit arundo cum inserto fuso, qui subtemen immittit per apertam arundinis commissuram vel nodum.

Hucusque initia artis et vocabulorum textiorum originem et significationem persequi et indagari potui, aliis telam exorsam relinquens detegendam. Iam enim me alio vocant labores suscepti. Breviter tamen addam vocabula artis fulloniae propria cum locis veterum scriptorum, quae ipsam fullonum artem interpretanti subsidio esse poterunt.

Vāsa et instrumenta fullonum a Polluce et aliis scriptoribus nominantur πλυνὸς, πλυντήρια (unde Lucianus fullonum opus significans *περὶ πλυνού* ἔχων dixit in Fugitiv. c. 12.), ἱπὸς seu πειστήριον, cuius παραπιστρώεις esse videtur es, qua circumducitur cochlea et adstringitur prelo, cui subiecta est vestis; porro κνέρος, γῆ συμπατήρις, γῆ τιμωλία, λίτρον inprimis χαίμαστρατον, κοίλα. Fullo ijsse γναρῦς vel κναρῦς appellatur, et verbo γνάπτω vel κνάπτω nunc opus fullonium continetur, quod primigenia notione fere convenit cum verbo ξῶ, ξύω et ξάινω; uti docet locus apud Diogenem Laërtium, ubi Xenocrates discipulum geometriae et astronomiae ignarum remittit, praefatus παρ' ἑμοὶ πόρος οὐ κνάπτεται i. e. ξάινεται; et alter Cratini apud Pollucem 7. sect. 37. τῇ μάστιγι κνάψαι· εὐ μάλα ἢ συμπατήσαι ubi expectabas verbum ξάινειν. Generationis nps fullonium optime expressit locus Hippocratis de Victu Sanorum l. c. 8. οἱ γνάφεις λατίζουσι, παύουσι λυμαινομένοι κόπτονουσι, ἔλκυσιν, πλυνομένοι ισχυρότερα ποίουνσι, πείρουτες τὰ ὑπερέχοντα καὶ παραπλέκοντες καλλῶ ποίουνσι. Verborum κείρουτες

τὰ ὑπερέχοντα paraphrasin habes apud Lucianum in Fugitiv. c. 29. ἀπέκατρε γὰρ ἐν τῷ γναφίῳ καθήμενος ὁπόσον περιττόν τοις ἱματίοις τῶν κρονιδῶν ἐπανδῆι. Opificis genus nostri vocant Tuchscherer.

Ordinem operis fullonii ita definit Pollux, ut prius conculectur vestis, quam pectitur: τοῦ δὲ κνάπτειν ἡγίσται τὸ συμπατήσαι. Hanc operam licet arguere ex loco Titinnii in fullonibus ubi est: *Terra haec est, non aqua; ubi tu solitus arguari pedibus cretam dum comprescis vestimenta quoque lavas, ubi arguari pedibus est subillire.* Varro de L. L. 5. p. 53. *vestimentum apud fullonem cui cogitur, conciliari dicitur.* Ita graece συνιστάμενοι καὶ πιλούμενοι cives cum lanis comparati apud Aristophanem dicuntur pari verborum ambiguitate. Cogere similiter dixerunt; unde *conctae lanae per se vestem faciant* apud Plinium 8. c. 48. hinc *coactilia*, quae Galli a vocabulo barbarae latinitatis *Feltrum* vocant *Feutre*. Argutationem pedum fullonis respiciens Seneca Ep. 15. *vel ille saliaris*, inquit, *aut, ut contumeliosius dicam, fullonicus saltus.*

Conculcabant fullones vestes in urina, usibus eorum publico vectigali collectam vasis per vicus urbis Romae dispositis. Urinam cameli fullonibus utilissimam esse aliena fide tradit Plinius 28. sect. 26. Idem 28. sect. 48. fulloicam veterem urinam in medicina laudat; et sect. 48. *virilis*, inquit, *urina podagris medetur, argumento fullonum quos ideo tentari eo morbo negant.*

De cretae usu Plinius 35, s. 57. *Est et alius Cimoliae unus in vestibus. Nam Sarda, quae offertur e Sardina, candidis tantum assumitur; imolilis versicoloribus, et est vilissima omnium cimoliae generum, pretiosior*

Umbrica et quam vocant saxum. Proprietas saxi, quod crescit in macerando, atque pondere emittitur; illa mensura. Umbrica non nisi poliendo vestibus assumitur. Neque enim pigebit hanc quoque partem attingere, cum lex Metella exstet fullonibus dieta, quam C. Flaminius, L. Aemilius Censores dedere ad populum ferendam. Ergo ordo hic est. Priusquam abluatur vestis sordida, deinde sulphure sufficitur, mox desquamatur cimolia, quae est coloris veri. Fusatus enim deprehenditur nigrescitque et funditur sulphure. Veros autem et pretiosos colores emoluit Cimolia et quodam nitore exhalant contristatos sulphure. Candidis vestibus saxum utilis a sulphure, inimicum coloribus Graecia pro cimolia Tymphaeo utitur gypso. Idem 17. cap. 8. est creta fullonia mixta pingui, terra pabuli quam fragum fertiliior. Idem 35. sect. 50. alterum sulphuris genus appellant glebam, fullonum tantum officinis familiare. Tercio quoque generi unus tantum est unus ad suffiendas lanas, quoniam candorem tantum mollitiemque confert. Sulphuris usum respexit etiam Lysippus Comicus apud Pollucem 7. sect. 41. ὁ δ' ἀναγνώψας καὶ θιβάσας τὰς ἄλλοτριχάς πεποιθας. ubi olii libri ἐπιγνώψας habebant, admonente ipso Polluce, qui vestem a fullone reconcinnatam seu interpolatam δευτεροπυγῇ, sua vero oetate ἐπιγνώψαν vocari refert.

De spina fullonia obiter Plinius 16. sect. 92. quod nascitur in spina fullonia, hippophaeston vocatur. Idem 27. sect. 66. hippophaeston nascitur in spinis ex quibus fiunt aeneae fulloniae, sine cauliculo sine flore. Tertius locus est 21. sect. 68. vulgaris quinque haec spina, ex qua cortinat fulloniae implentur, radices unus habet. Per Hispanias quidem multi et inter odores

et ad unguenta utuntur illa, aspalathum vocantes. Pollux 7. sect. 17. κνῆφος ἢ πρόσφορος τοῖς γυναιξίν ἀκανθα. Hesychius κνῆφον δίδειν ὅταν ἐν κύκλῳ οἱ κνῆφεις περιέλκωσι τὰ ἱμάτια περὶ τὸν λεγόμενον κνῆφον ἔστι δὲ τοῦτο φυτόν ἀκανθώδες. Idem ἐπὶ κνῆφον ἔλκων διαρθεῖρων. τὸ γὰρ πρότερον οἱ γυναιεῖς ἀκανθῶν σωρὸν συστρίβαντες τὰ ἱμάτια ἐπὶ τοῖς σωρούς ἐκναπτον· ὁ δὲ σωρός εἰλετο γνῆφος. ὁ οὖν Κροῖσος τὸν ἐχθρὸν ἔβαινε ταῖς ἀκανθαῖς καὶ οὕτως ἐφθεῖρεν. unde Hemsterhusius locum Herodoti t, 92. ex quo Hesychii glossa ducta est, sanitati pristinae restituit. Idem supplicium memorat Plut. Reipubl. X. εἰκὼν παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκ' ἀσπαλάθων κνῆμπτοντες. ubi κνῆμπτοντες legit Clemens Alexandrinus Strom. V. Iustinus Martyr. γνῆμπτοντες. Timari glossarium Platonium: κνῆφος, ὁ γνῆφόν τι ἐν κύκλῳ κέντρα ἔχον, δι' οὗ τοὺς θασσινιζομένους κτείνουσιν. ὁμοιον δὲ ἐστὶ γνῆφιν ἔτινι.

Vestibus politis et extensis fullones etiam aquam insufflabant, quod politores etiam nostri pannis in forma extensis faciunt interdum. Seneca Quaest. Natur. 1. c. 3. si quando observare volueris fullonem: cum os aqua implevit et vestimenta ridiculis diducta leviter aspergit, apparet varios edii colores in illo aëre asperso, quales in arcu fulgere solent. Quod exemplum posuerant graeci philosophi, uti apparet ex Plutarcho Placit. Philos. IV. c. 49. qui τοὺς ἐμφυσώσας τοῖς ἱματίοις κνῆφας memorat.

Tellane ficus Cat. 8, 4. Tellana atra Macrob. 2, 16.

Tellus, Terra mater V. 4, 4, 5. communis omnium parens C. 4 pr. 2. Telluris sedes Romae V. 4, 2, 4.

Temo C. 6, 2. 8, 19. P. Iun. 2. de usu temonia ad C. 6, 2.

Tempe Thessala C. 10, 265.

Temperamentum ut in corporibus, sic in terra desideratur C. 3, 12, 3. tenere inter nimietates P. Iau. 13, 5.

Temperate tepere Cat. 69, 2.

Temperatus annus Col. 3, 20, 4. temperata prela Cat. 12.

Temperius maturius P. F. 21, 2. et Mart. 4. etiam C. 2, 18, 2. et 8, 4, 3. *V.* Temporius.

Temporo. temperare armillis ferreis latitudinem Ca. 22, 2. altitudinem *ibid.* temperat se ad salutem brassica C. 157, 1. temperato escam Ca. 90. *h. e. prout opus videbitur cum modo ac ratione dicto.* Gesn. temperatur surculus C. 4, 29, 8.

Tempestas varia C. 11, 2, 97. ventosa C. 11, 2, 49 et 94. tempestates minus idoneae V. 1, 34, 1. malae cum sunt, quid fieri possit Ca. 39. tempestatibus, cum foeda tempestas est V. 3, 10, 3. tempestatem facit, significat siderum occasus C. 11, 2, 5. tempestatem Thuscis avertere saceris C. 10, 341. *Tempestatum prognostica eorumque disciplina not. ad Colum. p. 148, 149. et Index sub Metone. Ex quarto quoque mensis incuntis et exeuntis die tempestates indicandas et praedicendas censebat Aratus Dioscor. 416 seqq.*

Tempestive si competat C. 2, 8, 4

Tempestivitas rei praetermissa revocari nequit C. 4, 3, 5. seminum respondet C. 3, 4, 2. transferendi malleoli defertur in proximum ver C. 4, 16, 1. pampinationis quae C. 4, 7, 1.

Tempestivum gregem iniri patitur C. 7, 3, 4. pabulum, maturum Ca. 54, 3. *sic* tempestivam esse vindemiam C. 11, 2, 67. semina C. 3, 5, 2. materia Ca. 34, 2. — tempestivus

ae velus fructus opponuntur C. 3, 21, 10.

Templi procuratio aedilis est V. 4, 2, 2.

Temporales venae Veg. 3, 11, 4. 3, 16, 8.

Temporius *vid.* Temperius.

Temptare pro tentare Veg. 4, 28, 7. et saepius *alibi* Cod. Goth.

Tempus biennii C. 3, 9, 6. hoc est uvis ficiisque conficiendis C. 11, 2, 62. est arbores circumfodere C. 11, 2, 40. runcare et fodere C. 11, 2, 79. tempora iactura irreparabilis C. 11, 1, 29. tempora tacito diffugiunt gressu C. 10, 159. tempore suo potius mercatorem admittere, quam celerius alieno V. 3, 16, 11. — Tempori facies, tempestive Ca. 3, 4. *add.* 2, 1. — ad tempus, interdum Veg. 3, 59, 2. ut nostri zu *Zeiten*. — tempus clemens et siccum, tempestas P. F. 2. — meridianum, plaga V. 2, 2, 7. — Tempora Telluris cincta versicoloribus anni foetibus C. 10, 257.

Tenax iuris sui C. 1, 7, 2. — Tenaces incisos botryonum P. S. 17. malorum Punicorum P. Mar. 10, 4 et 9. quos Col. petiolos appellat. pira lecta cum tenacibus suis P. F. 25, 9. comprehensa porri planta velut tenacibus allevetur P. O. 11, 5. tenacibus vinculis quibuscumque contracta P. F. 18, 1.

Tenduntur nervi C. 6, 14, 4.

Tenebricosus locus V. 3, 9, 19. C. 8, 14, 11. *ubi* Edd. tenebroso.

Teneo. agri qui diu aquam tenent P. Apr. 2, 4. gladii similitudinem tenere P. Mai. 7, 4. — tenent plantae, comprehendunt C. 11, 3, 24. 3, 11, 10. 5, 6, 18. ita P. F. 9, 8 et 25, 20. P. Mar. 9, 13. P. N. 7, 6. tenet vitis. — tenebitur iugum seminis modis V. P. N. 1, 1. *h. e.* occupabitur.

Tenera terra Ca. 45, 4. tenerima Ca. 151, 2. *not.*

ut Tenerescat iecur anseri P. 4, 30, 4.

Teneritatem servant P. F. 25, 3 *sed etiam hic Br. et Codd. teueritudinem dant.*

Teneritudo corticis P. Ian. 15, 16. teneritudini robur inducit fossura P. S. 14, 2. teueritudinem habet terra V. 4, 36. consequitur planta P. Ian. 14, 3. servat caseus P. Mai. 9, 2. et Edd. pr. Febr. 25, 3.

Tenetanum vinum Veg. 6, 10, 2.

Tenor fumi C. 4, 6, 20.

Tensedoni scriptum pro Peucedani Veg. 4, 16, 5.

Tensione laborare Veg. 2, 25, 4.

Tensura corporis laeat Veg. 4, 21, 3. 2, 6, 3. cuius passionis tanta tensura est Veg. 3, 25, 4.

Tentato gutture C. 8, 7, 3.

Tento. tentare obsequium de mare foeminam eblandiente C. 6, 27, 10. tentaverunt explorare C. 11, 2, 68. tentari oëris aut soli varietate P. Mar. 11, 3. C. 6, 3, 12. *not.* tentanda digitis loca foeminarum C. 8, 11, 8. tentandi, ne quid hesterni habeant in gutture C. 8, 5, 17. In Vegetio temptare saepius Edd. et Codd.

Tenuis circulus C. 4, 29, 9. tenuioris velleris arietes C. 7, 2, 5.

Tenus. corpore tenuis delibrandus C. 4, 24, 6. capite tenuis alligetur vitis C. 11, 2, 95. Sicilia tenuis C. 8, 16, 9. specie tenuis C. 6, 36, 3.

Tepide habentur pulli C. 8, 5, 19.

Ter quinquageni, CL. V. 2, 4, 22.

Terebinthina i. e. resina Veg. 3, 54, 4. 5, 27, 4. et saepe.

Terebra pertundere Ca. 41, 3. antiqua et Gallia C. 4, 29, 16. Arb. 8, 4. P. F. 17, 7. Mar. 8, 4. Oct. 8, 3. Gallia est nostrum Hohlbohrer.

per Terebrationem facta insitio C. 4, 29, 13.

Tergeri fossas veteres Ca. 2, 4. C. 2, 22, 3. est a graeco τέρω unde latinum tero, tergo i. e. terendo purgo.

Tergiversans intra tectum C. 12, 3, 7.

Tergum. terga gerit ager resoluta C. 10, 7 et 71. terga soli C. 2, 2, 23. 4, 14, 1.

Tergus. tergoris adscensus, tergi C. 6, 37, 10. Antiquius est tergus a graeco στέρπος, τέρπος corium, dorsi proprie corium, hinc pro dorso.

Termauticum vid. Therm.

Terminatum suis finibus opus C. 10 pr. 4.

Termini praediorum signandi vid. Finis.

Termites C. 7, 9, 6. *not.* ubi antea tamarices.

Teruarii scrobes C. 11, 2, 28.

Ternas partes V. 2, 4, 12. terna pariunt ova C. 8, 14, 5.

Terra mater V. 1, 1, 5. eadem quae Ceres V. 3, 1, 5. vid. Tellus. tribus modis dicitur V. 1, 9, 1. Italia V. 1, 9, 1. Saturnia C. 1 pr. 20. species plures habet V. 1, 9, 2. C. 2, 2. *int.* genera multa P. 1, 5, 6. alia alibi melior C. 1 pr. 24. qualis culturae apta P. 1, 5. cailis ut stercoranda C. 2, 5. densa et glutinosa C. 1 pr. 25. senescatue et longo usu effoeta fiat C. 2, 1. terrae sapor ut exploretur C. Arb. 3, 6. P. 1, 5, 3. eam ferro commoveri quando religiosiores ventent C. 11, 2, 95. — quali terra solum sit fundi V. 1, 7, 5. et contra a terra usque ad cameram i. e. a solo V. 3, 7, 4. 3, 8, 2. — terra formicarum, talparum Veg. 5, 78, 1.

Terrenus. terrenum pabulum consecretari C. 7, 9, 7. — subst. Terrenum modicum C. 3, 11, 8. terreni iugerum C. 11, 2, 17. genera tria

- C. 2, 2, 1. species infinitae C. 3, 12, 4. ne quid terreni habeat radix, defricatur C. 12, 56, 1. terrenum sabuloni oppon. P. 1, 5, 1. terreno carena ac nuda glareas C. 4, 22, 9.
- Terreus agger* V. 1, 14, 2. non terrenus, quod alii velint. *Oudendorp. ad Front. strateg.* 4, 1, 31. p. 428. Gesner.
- Territorio Neapolitano* P. Mar. 40, 46.
- Tertias duae* C. 5, 1, 11. ad tertias decoctum C. 12, 20, 2. Ad tertias decoquere interdum est ita coquere, ut dualis tertiis consuetis una supersit, aliquando, ut tertia consumpta duae restent. *Blad. Lex. Scrib. quem laudet etiam Burm. ad Samon.* 416. Gesner. cum ad tertias subsederit coctura C. 12, 20, 4. infra tertiam partem consedit C. 12, 20, 2.
- Tertiarius bituminis sumito* Ca. 95, 1.
- Tertiatio, tertila pressura* C. 12, 50, 11. *Gallis hebener.*
- Tertiati agri* C. 2, 4, 4 et 8.
- Tertio, tertiari, et tertia vice arari* P. S. 1, 1.
- Tertio obducere parietem* P. 1, 41, 2.
- Tertium florem agere* C. 2, 16, 6. tertio decimo mense C. 6, 36, 2.
- Tessera quae secatur in cucurbita* P. Mar. 40, 33. in pavementis P. 1, 9, 5. Graece *ψηφίς*.
- Tesserulae in suffragiis* V. 3, 5, 48.
- Testa soleam si pertudit* Ca. 110. de testa arida pavementum atruere Ca. 18, 7. testa subterni oportet caprile V. 2, 3, 6 de tegula Ca. 110.
- Testaceum pavementum* P. 1, 9, 2, 1, 17, 1. C. 1, 6, 13. — *subst. testaceum superfundere* P. Mai. 14, 3.
- Testarum contritarum pulverem pro pulvere Puteolano qd habuit docet Dietrich not. ad Ferberi Epist. Ital.* p. 179.
- Testiculis exemptis tauro concipiunt vaccae* V. 2, 5, 14. exigui et pares in quibus laudantur P. Mar. 13, 8. dextri quia conaensus cum iecore? Veg. 5, 57, 2. — velut testiculi ossei pistacia masculis P. O. 12, 3.
- Testificari* C. 1, 4, 2.
- Testudineatum tectum* C. 12, 15, 4.
- Testudo palustris superstitiose adhibita* P. 1, 35, 14. in testudinia corio siccare semina P. 1, 35, 5. — testudo magna in ornithone V. 3, 5. 1. add. 3, 6, 4.
- sub Testu coquere Ca. 74. vi. no. et 84, 2. 76, 4.
- Tetani* Veg. 5, 23, 2.
- Tetartaeum genus* C. 3, 20, 3. ubi tetradiam edidi.
- Tethya aspuorea* C. 10, 204.
- Tetradium* C. 3, 20, 3. not.
- Tetrapharmacum* Veg. 3, 15, 2. 3, 48, 8. 6, 28, 4. tetrapharmacum malagma Veg. 5, 20.
- Tetrica, mona* V. 2, 1, 5.
- Tetricus, rusticus* C. 8, 11, 4.
- Textorium opus pro vitili* C. 9, 6, 1.
- Thalli ceparum ne a ventia proaterrantur* C. 41, 3, 58. not. P. F. 24, 4.
- Thamni* C. 12, 7, 1. ubi alii Thanni vel Tamni.
- Thapsia herba apibus inimica* P. 1, 37, 5. ut *peculibus teste Theophr. H. P.* 9, 22. *Linnaeo Thapsia Asclepium dicta, Romanis ferulago.*
- Thasiae vites* C. 3, 2, 24. nucua, quae acrioribus nostris graecae, aliis amygdalae, teste Macrobio Satur. II, 14. Thasios amygdalarum cultura excelluisse, arguit locus Theophr. C. P. I, 9. *Θάσιος τὰς ἀμυγδαλῆς, ὅταν προσαυξηθῶσιν, ἐνοφθαλμιζοσιν· ἐκ γὰρ μαλακῶν σκληραὶ γίνονται μετὰ*

τῶν πυρρίων. Amygdalae igitur Thasiæ molli putamine insignes erant.

Thaumantias C. 10, 292.

Θαυμάσιον avium V. 3, 5, 13.

Thesae Boentiae antiquissimum oppidum V. 3, 1, 2 et 6. C. 4, 4, 9. elivus in agro Sabino ita vocatur V. 3, 1, 6.

Theca grani V. 4, 48, 1.

Thelis pro Thetis V. 3, 9, 19.

Theriaca vitis ut fiat. Theriaca antidotos P. F. 28, 1.

Θεριακοπέριον Hortensii V. 3, 13, 2.

Thermanticum acopon Veg. 2, 15, 5. collyrium 2. 18, 2. unguentum Veg. 3, 33, 2. potioes Veg. 3, 36, 4, 5, 32.

Thersalici equi laudantur V. 2, 7, 6.

Thessala tempe C. 10, 265.

Thohus rotundus V. 3, 5, 12.

in Thracia granaria speluncae V. 4, 57, 7. feri boves V. 2, 4, 5. albi ad μέλας κολίον V. 2, 5, 10.

Thurea planta C. 3, 8, 4. Romae in hortis culta.

Thurii, Sybaris V. 4, 7, 6.

Thuris graua Ca. 70, 1. drachma Ca. 172, 2. pollen vid. h. u.

Thusca sacra C. 10, 344.

Θύειν immolare V. 2, 4, 9.

Thyestes auream pecudem Atreo uducit V. 2, 1, 6.

Thymbra thymo proxima C. 9, 4, 6. apibus grata C. 9, 4, 2. eius saporem referens Satureia C. 10, 233.

Thynium mel C. 6, 33, 2.

Thymites vinum C. 12, 35.

Thymum viride C. 12, 57, 1. apibus gratum C. 9, 4, 2. eius satio et cultura C. 11, 3, 39. P. S. 13, 2. thynum silvestrem Veg. 5, 26, 3.

Thysigero Baccho P. ins. 87.

Thyrsi de caudibus C. 10, 369. ita Suet. Aug. c. 88. Gesoer.

Θύς olim ο ὕς V. 2, 4, 9.

Tiberius Caesar C. 11, 3, 52.

Tibiae dextrae et sinistrae, incentiva ex succentiva V. 4, 2, 15. Ad ea quae in notis ad h. l. dicta sunt, addo primum locum Varronis ita excerptum a Scholiaste Horatii ad Art. Poët. 203. Varro ait in tercio Disciplinarum et ad Marcellum de Lingua latina quatuor foraminum fuisse tibias apud antiquos et se ipsum ait in templo Marayae vidisse tibias quatuor foraminum. Deinde quae de dextris et sinistris ex Plinio adianxi, accuratius merentur examen, simulque imparium et parium tibiarum tractationem inducunt. Scilicet auctorem Theophrastum H. P. IV, 12. secutus Plinius sententiam eius plane pervertit. Quare primum audiendus est philosophus, ubi de tibiali calamo ita tradit, ut eumchiam dictam propter lamaginis (ἀνδράλιν) defectum praefereat ad tibias ζεύγη dictas: ἐξ ὧν ἄριστα μὲν φασὶ τινεὶ γίνεσθαι τὰ ζεύγη· κατορθοῦν δ' ὀλίγα παρὰ τὴν ἰσχυρίαν· τὴν δὲ τομήν ὥραϊον πρὸ Ἀντιγυνίδου μὲν ἦν· ἐκ ἧς οὐκ ἀπλάστως ὑπ' Ἀρκτοῦρου βοτδρομιῶνος μινός. τὸν γὰρ οὕτω τμηθῆναι συχνοῖς μὲν ἴσταιν ὑπερὶ γένεσθαι χρήσιμον καὶ προκαταλήψεως δαΐσθαι πολλῆς. συμμοῖν δὲ τὸ στόμα τῶν γλωττῶν ὁ πρὸς τὴν διατορίαν εἶναι χρήσιμον ἰσπεὶ δὲ ἐς τὴν πλάσιν μετέβησαν, ἡ τομὴ μετεκινήθη· τέμνουσι γὰρ δὴ νῦν τοῦ σκιρρόφοριῶνος καὶ ἱκατομβαίῶνος ὡσπερὶ πρὸ τροπῶν μικρόν ἢ ὑπὸ τροπᾶς γίνεσθαι δὲ φασὶ τρεῖς νόν τε χρήσιμον καὶ καταλήψεως βραχυίας δαΐσθαι, καὶ κατασπάσματα τὰς γλώττας ἔχιν· τοῦτο δὲ ἀναγκαῖον τοῖς μεταπλάσματος αὐλοῦσι. τοῦ μὲν οὖν ζευγίτου ταύτας εἶναι τὰς ὥρας τῆς τομῆς· ἡ δὲ ἰσχυρία γένεται τοῦτον τὸν τρόπον. Όταν συλλέξωσι, τιθείασιν ὑπαίθριον τοῦ χειμῶνος ἐν

τῷ ἄρματι τοῦ δ' ἔρος περιπαθάρκων-
 τες καὶ ἐκτρέφοντες εἰς τὸν ἥλιον ἐξε-
 σαν. τοῦ θύρου δὲ μετὰ ταῦτα συν-
 τίμνοντες εἰς τὰ μεσσηνία πάλιν
 ὑπαίθριον ταῖσιν χρόνον τινὰ προσ-
 λείπουν δὲ τῷ μεσσηνιακῷ τὸ πρὸς
 τοὺς βλαστοὺς γόνυ. τὰ δὲ μήκη τὰ
 τούτων οὐ γίνονται διπλασίων ἐλάττω.
 βέλτεστα μὲν οὖν εἶναι τῶν μεσση-
 νίων πρὸς τὴν ζευγοποιᾶν ἔλου τοῦ
 καλάμου τὰ μεσα. μαλακώτατα δὲ
 ἔχει ζεύγη τὰ πρὸς τοὺς βλαστοὺς,
 σκληρότατα δὲ τὰ πρὸς τῇ ῥίζῃ· συμ-
 φωνεῖν δὲ τὰς γλώττας ἐν τοῦ αὐτοῦ
 μεσσηνιακῷ, τὰ δὲ ἄλλα οὐ συμ-
 φωνεῖν καὶ τὴν μὲν πρὸς τῇ ῥίζῃ
 κριστερὰν εἶναι, τὴν δὲ πρὸς τοὺς
 βλαστοὺς δεξιάν. τμηθέντος δὲ διχᾶ-
 τοῦ μεσσηνιακοῦ, τὸ στόμα τῆς γλώτ-
 τας ἐκατέρωθεν γίνεται κατὰ τὴν τοῦ
 καλάμου τομῇ. εἰν δὲ ἄλλον τινὰ
 τρόπον ἐργασθῶσιν αἱ γλώτται, ταύ-
 τας οὐ πάνυ συμφωνεῖν. Quae sic
 Plinius Harduini convertit 16. sect.
 66. Hinc erant arma ad inclu-
 sos cantus, non silendo et reliquo
 curae miraculo. Caedi solebant tem-
 pestive usque ad Antigenidem tibi-
 cinem, cum adhuc simplici musica
 uterentur sub Arcturo: sic prepara-
 tae aliquot post onnos utiles esse in-
 cipiebant, tunc quoque multa do-
 mandae exercitatione, et canere
 tibiae ipsae docendae, complimenti-
 bus se ligulis, quod erat illis thea-
 trorum moribus utilis. Postquam
 varietas accessit et cantus quoque
 luxuria, caedi ante solstitia coeptae
 et fieri utiles in trimatu, apertioribus
 earum ligulis ad flectendos sonos,
 quae inde sunt et hodie. Sed tum
 ex sua quomque tantum arundine
 congruere persuasum erat, et eam,
 quae radicem antecesserat, laevae
 tibiae convenire, quae cacumen,
 dextrae: Idem paulo antea verba

graeca: καὶ γίνεσθαι τὸν μὲν ἀρρυ-
 θέντα ζευγίτην. οὐ δ' ἂν μὴ συμπα-
 ραμείνη τὸ ὕδωρ, βομβυκίαν. ita
 reddidit: Cum igitur anuo permansit
 inundatio, proficiunt in aucupatorium
 quoque amplitudinem: vocabantur
 zeugitae; contra bombyciae maturius
 reciproco, graciles: ubi viri docti cer-
 tatim comparaverunt glossam Hesychii:
 ζεύγοι. βρόχοι ὀρνίθων. Poterant ad-
 dere eiusdem ζεύγυλα, ξύλα δισβρόχα.
 Verum quid arundo aucupatoria, ubi
 nolus nolo iunctus additur in aucu-
 pando, donec viscum aves attingat,
 ad laqueos aucupatorios? Quare Plin-
 io suus error relinquendus est, quem
 paulo post demonstrabimus. Gaza in
 Theophrasto ζεύγη paria et arma
 zeugitae καλαρον armamentarium in-
 terpretatus est. In Plinio armamenta
 Harduinus simpliciter tibias esse di-
 xit, et appositum vocabulum ζεύγη
 voluit esse compacta simul in tibis
 calamorum internodia. Qua quidem
 interpretatione nihil vel obscurius vel
 ineptius fingi potuit. Eandem tamen
 recosuit nuperus Editor Callus, Bro-
 tier, omisso tamen vocabulo graeco,
 quod cuiuscunque generis res iagatas,
 in musica vero graeca tibias pares si-
 gnificat. Eandem, simul dum inflan-
 tur, ab una dextris sinistraq. appel-
 lari, docent, quae de ligulis ex eodem
 internodio sectis addit Theophrastus
 verba, ad ipsas tibias translata a Plin-
 io; in quo non adeo peccavit. Sed
 πλάσιον et πλάσμιον obscure aut potius
 falsa cantus varietatem et luxuriam
 reddidit, in qua corruptelae effectum
 vides expressam, modum autem plane
 onusum. Egregii interpretis vicem
 subit Quintilianus 4, 11, 7. ubi vo-
 cabulum καταπεπλατμένον declarat:
 Sic oppellantur, inquit, cantus tibia-
 rum, quae praeculsi, quibus clares-
 cunt, foraminibus, recto modo exitu

graviorem spiritum reddunt. *Idem* H, 3, 20. ut tibiae eodem spiritu accepto, alium clausis, alium apertis foraminibus, alium non satis purgatae, alium quassae sonum reddunt, ita sauces etc. *Ibidem* sect. 50. illa iam paene apertis, ut aiunt tibiis pronuntianda í, e. pleno sono. Hac igitur ratione effectus tibiicines, ut cantum fingere et flectere vario modo et molliorem ex simplicior et recto reddere possent. Vocabulum graecum plasma romani scriptores retentum ad humanam etiam vocem, in cantu transulerunt. Κατασπάσματα τῆς γλώττης ἔχον in plasma ait Theophrastus, quod Gata interpretatus est: linguas disiectu deflecti: Nihil legi magis obscure redditum! Quid sit, docere conabor ex Aristotele, cuius loca prius ponam quaedam de ligulis et tibiis paribus ex libro de Audibilibus ducta, ubi sic est: οἱ δὲ καὶ τῶν αὐλῶν εἶναι τὰς γλώττας· πυκνάς καὶ λεῖπας καὶ ὁμαλὰς ὅπως ἂν καὶ τὸ πνεῦμα διαπορεύεται δι' αὐτῶν λεῖον καὶ ὁμαλόν καὶ μὴ διεσπασμένον. διὸ καὶ τὰ βεβρωγμένα τῶν ζευγῶν καὶ τὰ πεπωκότεα τὸ σάλον εὐφωνότερα γέγονται. τὰ δὲ ξηρὰ, κακὸφωνα. ὁ γὰρ ἄῃρ διὰ ὕγρων καὶ λεῖων φέρεται μελαγχρὸς καὶ ὁμαλός. θάλλον δὲ καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὅταν ἔχῃ νοτίδα, πολὺ ἥττον προσκίπται πρὸς τὰ ζεύγη καὶ διασπάζεται. τὸ δὲ ξηρὸν μᾶλλον ἀντιλαμβάνεται, καὶ τὴν πλοῆν ποιεῖται σκληρὰν διὰ τὴν βίαν. Postea ubi de crassa voce agit, ita pergit: καὶ τῶν τελείων αὐλῶν (παχυτέραι αἱ φωναὶ) καὶ μᾶλλον ὅταν πληρώσῃ τις αὐτοὺς τοῦ πνεύματος. φανερόν δ' ἐστὶ, καὶ γὰρ ἂν πύθῃ τὰ ζεύγη, μᾶλλον ὀξύτερα ἢ φωνὴ γίνεσθαι καὶ λεπτοτέρα. ἂν κατασπάσῃ τις τὰς σύριγγας, ἂν δ' ἐπιλάβῃ παμπλατέων ὁ ὄγκος γίνεσθαι τῆς φωνῆς διὰ τὸ

πληθος τῆς φωνῆς, καθάπερ καὶ ἀπὸ τῶν παχυτέρων χορδῶν. ubi *vides* compressioni parium tibiarum atque inde effecto sono acuto opponi depressionem cum crasso sono. *Fr. Patricius* vertit locum ita: et si quis trahat fistulas vel apprehendat: Difficultatem facit illud, quod Aristoteles τὰ ζεύγη comprinuere ait, et κατασπᾶν τὰς σύριγγας, cum Theophrastus συμμύειν et κατασπᾶν ligulis ζευγῶν tribuat ad sonum acutum (διὰ τορξίν) efficiendum Pollux IV, 81. tibiās Pythicas esse docet, quibus paeānas canebant, easdemque τιλίους appellari. *Idem* sect. 77. inter vocabula diversarum tibiarum ponit etiam σύριγγας, τάλιαι. Itaque dicendus est Aristoteles tres tibiarum species, τιλίους, ζεύγη et σύριγγας simul commemorasse. Quartam Theophrastus obiter significavit vocabulo calami βομβυκίου id est ad bombyces apti. Bombycem Pollux IV, 70. inter tibiarum partes nominat, sed sect. 82. τὸ τῶν βομβύκων εὐδοιον καὶ μεντικὸν αὐλημα ὀργίους πρέπον. ponens, rectius specieiem tibiarum diversam facit. Atque ita *Hezychius* eum *Etymol. M.* auctore docent. *Aristoteles* de Audib., longas grauem arterias asperas bombyces vocat, unde arguere licet, fuisse tibiarum bombycium insignem longitudinem. Obiter etiam licet annotare, qui a Polluce IV, 43. dicitur αὐλὸς ἀραιὸς et διάβροχος. egregie explicari ex iis, quae Aristoteles de paribus tibiis βεβρωγμένους καὶ ξηροὺς tradidit. Ceterum ligularum tibiis additarum formam discrece licet ex *Histor. Anim.* VI, 40. ubi catulorum, ex genere equalorum *Linnaei* ova comparat cum ligulis tibiarum: τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ὀστράκου ὁμοιον ταῖς τῶν αὐλῶν γλώτταις. *Furru* igitur subquadras et medias extumidae. Superest locus

Aristotelis de Audib. ubi de voce splendida tractat: δῆλον δὲ ἵστί καὶ τῶν αὐλῶν. τὰ γὰρ ἔχοντα τῶν δευτέρων τὰς γλώττας πλαγίας, μαλακώτερον μὲν ἀποδύουσι τὴν φωνήν, οὐχ ὁμοίως δὲ λαμπρὰν τὴν γὰρ πνεύμα φερόμενον εὐθὺς εἰς εὐρυχωρίαν ἱμπίπτει καὶ οὐκ ἐπεὶ φέρεται σύντονον οὐδὲ συνεστικὸς ἀλλὰ διασπασμένον. (Hinc sonum surdum et obscurum reddunt) ἐν δὲ ταῖς σκληροτέραις γλώτταις ἡ φωνὴ γίνεταί σκληροτέρα καὶ λαμπρότερα, ὥς περὶ τὰς αὐτὰς μάλλον τοῖς χίλιαι διὰ τὸ φέρεσθαι τὸ πνεῦμα βικιότερον. uel nescio quas tibias δεύτεροι dicantur. Vitium scripturae arguit, genus τὰ ἔχοντα τῶν δευτέρων, quod si ad αὐλὰς præcedens referretur, esse debebat: οἱ γὰρ ἔχοντες τῶν δευτέρων. Quare sapienter, τῶν ζευγῶν legi debere. Deinde mihi etiam vocabulum πλαγίας suspectum fuit oppositioni σκληροτέρας γλώτταις, quod arguit, μαλακῆς vel simile ali-quod vocabulum scriptum olim fuisse. Vulgatum δευτέρων si quis defendere velit, ad dexteram sinistramque referre tibias poterit. De graecae et phrygiae tibiae differentia locum reperi Aelian Platonici apud Porphyrium in Comment. ad Ptolemaei Harmonica p. 217 in Opp. Wallisti: θεωροῦμεν γὰρ τοὺς φρυγίους ἀλλοὺς στενοῦς ταῖς κοίλαις ὄντας καὶ πολλὰ βαρυτέρους ἤτους προβάλλοντες τῶν ἰλληνικῶν. Nec tamen haec una tibiae Phrygiae differentia fuit; sed sinistra cornu additum gerit ut instar κόθωνος tubam finientis, testante Athenaeo IV, p. 185. et Hesychio in ἐγκυκλίῳ. Hinc Ovidius Pastor. 4, 181. inflexo Bercynthia tibia cornu. Tibicen Graecus V. 3, 17, 4. latium nominat Cicero pro Mur. 42. ubi vide notum Ernestii et in Clavi. Tiburis arva C. 10, 138.

Tibur terra mediocris V. 1, 9, 8.
Tiburtinus ager V. 1, 9, 6. saxum P. 1, 10, 3.
P. Ticinus Menas V. 2, 11, 10. not.
Tigris nomen canis C. 7, 12, 13.
Tilia in sculpturis necessaria P. N. 15, 2. apibus grata C. 9, 4, 3. not.
Tiliagineae arculae C. 12, 45, 5.
Timent argillam caules P. F. 24, 5.
Timor est ne peruratur C. 11, 3, 62.
Tineae ne vestimenta lignant Ca. 98. ne molestae sint seminibus scul-
neis C. 1, 10. 9. — alvorum C. 9, 14, 2 et 8. quo vino pellantur Ca. 126.
Tineolae, quos alii pediculos vocant in equis Veg. 2, 16, 1.
Tineosi favi C. 9, 14, 20.
Tingo, tinguo. Pallad. Dec. 2. vinum myrtile tingemus: ubi Edd. re-
tingimus; Lugd. solenni varietate, ut
urgeo, urgucio. Est ex graeco τέγω,
unde retingo, vulgo retinguo scriptum,
tam tamen extinguere rectius scribatur.
Pessime a tangere derivavit Genui
Thes. L. L. Verbi distinguere pro-
pria est a varietate tincturae vel
picturae colorum repetenda.
Tinunculus accipiter C. 8, 8, 7.
not.
Tinum pro pino legit C. 9, 4, 2.
Salmasius not. P. 1, 37, 2.
Tiro bos veterano iungendus V. 1, 20, 2.
Tiruuculus contemnitur C. 11, 4, 3. tiruncula canis C. 7, 12, 11. quae
primum peperit.
Tithymallus, Τηθύμαλλος C. 6, 12, 2. 9, 13, 2. not.
Titubans fabrica P. 1, 9, 2. titu-
hante gradu C. 10, 309. titubantem
stomachum solidare P. F. 31, 2.
Titulum scribere disputationi C. 9

pr. 2. eo more quo in singulorum titulis continetur P. O. 42, 9.

TMESIS in illo consue quoque faciunt V. 2, 9, 43. Ca. 157, 9. V. 2, 9, 46.

Tmolon C. 3, 8, 4.

Tofaceo lapide atructa P. Aug. 9, 2. not.

Tofus durissimus C. 3, 41, 7. apertus et ieiunus P. 4, 5, 4. *Est quem hodieque Itali tuffo vocant, generis arenosi et durissimi, quod accurate descripsit Ferber Epistol. Italio. p. 236. vel p. 309. vers. galliae. Consentientem habeo doctissimum A. de Veltheim.*

Tolerabiles oves C. 7, 3, 44.

Tolerabiliter C. 44, 2, 85. 44, 3, 47.

Tolerare victum C. 40 pr. 4. — faba fresa et vinum tolerat foeta C. 6, 24, 5.

Toles, *tonillae* Veget. 2, 40, 3. not. 5, 63, 4.

Tollere proverbium V. 2, 9, 9, tolli possunt ex pastione fructus V. 2 pr. 5.

Tolutim Veg. 2, 28, 37. not.

Tomacinae pernae V. 2, 4, 40.

Tomice palma aut iuncea ligare C. 42, 32. *tomilibus alligatae perticae* P. 4, 43, 4. *est graecum Σάμυξ, funis lineus, et a Pesto scribitur etiam thomex.*

Tonantibus Demostheni Platonique non cessit Cicero C. 1 pr. 30.

Tondere palmitem in pollicem C. 4, 21, 3.

Tonitribus vitiantur ova C. 8, 5, 42.

Tonsores V. 2, 44, 10.

Tonsura ovium V. 2, 44, 6, 4, 37, 2. *tonsurae semestres in Hispania* V. 2, 44, 8. C. 7, 4, 7. P. Mai. 8.

Tonsus et Tunsus confunduntur, ubi vid.

Tophus vid. Tofus.

Topiae fici C. 5, 40, 44.

Torcular, et Torcularia olei C. 4, 6, 18.

Torcularii auratores C. 42, 50, 3. Iacus C. 42, 48, 3. *torcularia cella* C. 4, 6, 9. vasa Y. 4, 22, 4. — Torcularium (*instrumentum*) subst. uti aedificandum Ca. 48. *torculario* quae opus sint Ca. 43, 4.

Torculos funes Ca. 68. Ca. 435, 3 et 4. Ca. 63. *torcula* vasa Ca. 4, 5, 44, 1. 44, 2. V. 3, 2, 8. *olearia* V. 4, 55, 7.

Toringi equi Veg. 6, 6, 3. *Etiam Apollinari Sidonio et Cassiodoro Toringos esse qui sint hodie Thuringi, observatum Ortelio. Gesn.*

Tormentum rotas vel machinae Veg. 3, 46.

Tormina ut sanentur Ca. 456, 5, 457, 9. *add.* 426. *tormium* signum et remedium in pectore C. 6, 7, 4 et 2.

Torosa cervix C. 6, 20. *vid.* Torus. Torquere botryones in ipsa vite P. O. 22, 4.

Torrefactas nuces C. 42, 57, 3. *sesama* C. 42, 45, 3.

Torrens imbris conceptus C. 4, 4, 40. *torrentes fluvii* V. 4, 42, 44. — Torrens a Torreo *vid.* stotim.

Torrere vaporibus intravit. C. 4, 4, 40. *torrens aestu terra* C. 4, 49, 3. *torrentis caeli vis* P. Mar. 4, 3.

Torridus sal C. 7, 5, 8, 7, 8, 4, 42, 47, 2. *far* C. 42, 56, 2. *pro tosto saepe poni torridum, observat etiam Nic. Heinsius ad Ovid. Fast. 4, 24. Gesn.*

Tortione moriuntur Veg. 2, 48, 3.

Tortivum mustum Ca. 23, 4. C.

42, 36.

Tortura, *de palmito depresso* P. P. 9, 8. *ventris* Veg. 2, 42, 3. *ex tortura oritur indignatio, nostri vocant über-treiben.* Veg. 3, 55, 4. Gesner.

Torulus in arboribus ad Pall. 12, 45, 4. not. p. 203.

Torus. Toris tribus novella vitis ad arborem religatur C. 5, 6, 25. conf. C. arb. 16, 4. ligaturam vocat P. 1, 6, 11. tori funiculorum C. 11, 3, 6. muscutorum C. 6, 29, 2. Torus igitur rotundam flexuram notat, nulla materiae habita ratione. Patet hoc etiam ex architectorum usu; et frustra videtur esse Meursius, qui exercitat. crit. 1, 2. tortum legi vult apud Columellam. Toros fasciculos ex pluribus filis tortos interpretatur Yvo Villiom. adv. Ro. Titium 2, 26. vid. Torosus. toros tres habet tunis Ca. 135, 4. Ex graeco τόπος factum cum Scaligero censet Gesner in Thes. L. L.

Totiens, quotiens fr̄re MS. et Editiones primae ut pauciens et similes formae.

Totonarii equi Veg. 2, 28, 37. vid. not. et ad 6, 6, 6.

Totus, pen. brevis, pro quotus C. 5, 3, 5. quotunque pedum spatia — totam partem longitudinis.

Totus. Toti partibus suis consummantur pulli C. 8, 5, 12. quoniam totum in eo sit, ne contrectentur poeula C. 12, 4, 3. graece τὸ πᾶν ἐν τῷ. in totum summa operarum X C. 2, 13, 1. in totum praecipere, in universum, in genere, ut vulgo C. 3, 2, 31. 11, 2, 80. in totum domi morari C. 12, 1, 5. exterminare C. 9, 15, 3. ex toto indurescere C. 2, 21, 2. repudianda est C. 5, 8, 6.

Toxica strenua C. 10, 18.

Traebulae et trabes Ca. 8, 5. Ex graeco τράπεζα, τράπηξ ductum, quo pro stipite, trabe saepe utitur mechanicius Bito. Pro feretro, pertica et hasta utitur. Lycophr. 641 et 1001. Hesychio τράπεζα, χάραξ, σκόλοψ. Eidem τράπηξ manubrium remi; item τράπηξ, δόρυ.

Tracantam vel Tragantum pro Tragacantha passim Vegetius.

Tracta facere Ca. 76, 1. Mercarial. V. L. 1, 12. h. l. interpretatur quae tortis hodie subtus et supra coci ponunt foliaque sive spolia vocant. Laudatur etiam Scaliger ad Tibullum 1, 6, 80. ubi tracta sunt lanae, quae graece πνίνα. Cf. not. ad. Cat. p. 139 et 143. Cynosae λάρνα tracta interpretantur; quae explicatio vera videtur, si compares locum Athenaei XIV, p. 648. λάρναξ δὲ ἐκ λίνων cum Apicio IV, 2. sect. 14, 15.

Tracta Veg. 3, 45, 4. not.

Tracto, pecuniam in otio tractare C. 3, 4, 3.

Tractus, plaga caeli C. Arb. 17, 4.

Tradit memoria C. 1, 3, 7.

Traduces vitium, rami non interram demersi, sed in vicinam arborem tracti V. 1, 8, 3. tradix inhaerens matri C. 4, 29, 13. traducibus dispergere vitem C. 5, 6, 36. traduces in proximam quamque arborem mittendae C. 5, 6, 30. novi traduces inter se ex arboribus proximis connectantur C. 5, 7, 3.

Τράχυνος fieri V. 3, 13, 2.

Tragoedorum pallia trahuntur Veg. 5, 21, 1.

Traha tritoria C. 2, 21, 4.

Trahunt maturitatem vina C. 1, 6, 20. trahere noxam C. 6, 27, 13. succum C. 11, 3, 60. saporem C. 12, 50, 21. sanguinem h. e. mittere Veg. 5, 12, 4. trahere materiem Ca. 31, 2. i. e. tractare.

Traiectus. traiectae perticae in caulis V. 3, 9, 7.

Traicere, de terrestri itinere et plastro V. 2, 4, 11. — traicies lemniscos Veg. 5, 17, 3.

Trames in horto i. e. semita, C. 10, 93.

Transcendere aetatem primae iuventutae C. 4, 8, 3.

Transcurrit humor C. 3, 40, 4. luna solis radios C. 2, 40, 40.

Transcunt difficillime casei bubuli *ventriculum et intestina* V. 2, 41, 3. *oppos. facillime deiici.*

in Transferendis seminibus et plantis quae spectanda C. 3, 9, 7. Arb. 4, 5, 20. 2, 47, 4. transfertur brassica C. 41, 3, 23.

Transglutiat sanguinem Veg. 5, 77.

Transigendum est, *vendendum* P. N. 43, 8. ubi facultas est transigendi P. F. 26, 2.

Transitum sol facit in pisces C. 41, 2, 20. in taurum C. 41, 2, 36.

Translatio plantae in meliorem locum fieri debet, non contra C. 3, 5, 2. P. 4, 6, 4. P. F. 9, 5. translatione an mitescat fructus pineus P. N. 7, 44.

Transluceat cortex C. 4, 29, 9.

Transmarina cuuila C. 41, 3, 39. *vid. not.*

Transmigrant morbi contagione Veg. 1 pr. 44.

Transmisso humore C. 42, 43, 42. ne Transmittant baccam canuae C. 42, 50, 4. humorem C. 4, 6, 22.

Transponere brassicam P. S. 43, 4.

Transserere per qualum Ca. 433, 3.

Transsuiur subula C. 6, 5, 4. *Ita Celsus* 7, 7, 8. *Acu filum ducente transsuiur. Vtrumque h. l. laudat N. Heinsius ad illum Ovid. Fast. 2, 363. Verubus transsuiat salignis Exa. Sen. Theb. 254. Transsuiat ferro pedes. Gesner.*

Transvaricat pedibus prioribus Veg. 5, 59.

Transversa spatia C. 5, 5, 3. capita ferunt obliquae sues C. 7, 40, 4.

Transvoluit se animal Veg. 4, 4, 4. *h. e. volutat. add. 1, 56, 11.*

Trapetus cinctus est Ca. 22, 3. Ara-

petos V. Ca. 42. trapetos latos Ca. 435, 6. trapetos veteres Ca. 22, 4. trapetibus Ca. 48, 2. trapeti scuto (*oleum*) Ca. 445, 4. *vid. not.* Trapeutum *gen. neutro* C. 42, 50, 6. ad trapeta, in quae V. 4, 55, 5. Trapeti Catoniani descriptionem et icones dedi in fine Commentarii; quae posteaquam prelum reliquerant, vidit Herculanienses icones et notitias repetitas esse a Carolo Vlysse de Salis in Itinerarii anno 1793. proditi Volume prioris.

Travehere flumen V. 2, 7, 6.

M. Trebellius C. 5, 4, 2.

Trebla seu Tribulae Ca. 435, 4. *forte rustica vox ex tribula contracta. At urbem intelligit Schoettgenius.* Tribula Sabinorum Liv. 23, 29. Tribula *Adhelmo de laudibus virginis. c. 52. conf. ferri iubet Gronovium obs. in Scriptt. Eccles. c. 20. p. 222. Haec Gesner. Quid si treblae fuerint streblae, στρεβλαί, simile sudalis instrumentum unde Herodot. VII, 36, στρεβλοῦντες; ἴδουσι ξυλίνουσι.*

Tremebundior ubere porcae C. 40, 396.

Trepidarii Veg. 2, 28, 37. *not.*

Trepido. Trepidans de equi incessu aliquo vide ad Veg. 4, 28, 37. p. 42. Veg. 5, 46, 44. *Sed cum — Trepidare etiam absque respectu ad illum τροποδισμός sit festinare, celeriter movere se, c. g. V. 3, 46, 32. possit aliquis putare, etiam inde esse Trepidarios equos nomen num consecutos. Gesner.*

Tres, tris minas Ca. 427, 4.

Τριαντάς, luna XXX. V. 4, 37, 4.

Triangulus aget C. 5, 2, 6.

Tribula excutiendis granis C. 2, 24, 4. tribularum pulvisibus C. 4, 6, 23. tribulae erectae simile organum C. 42, 50, 7. — Tribulum idem V. 4, 52, 4. *conf. 4, 22, 4. Alibi fustibus et*

baculis tunduntur spicae et legumina. Vide haec vocabula. Hesychio Τυράνην est ὀργανόν τι, ᾧ χρῶνται εἰς τὸν ἀλόν-
τὸν τοῦ σίτου. Idem instrumentum Eustathio ad Homer. audit Τυράνην.

Tribulatae falciculæ P. 4, 43, 3.

Tribulato quotidie Ca. 23, 4.

Tribus unde dictæ C. 5, 4, 7. — secundæ tribus vinum C. 3, 2, 24.

Tributum victui humano conferre C. 42, 4, 2. tributa reddentes arbores P. Mar. 40. 24. tributo laboris et lactis ut sufficere possint vaccae P. Apr. 7.

Tricari Co. 2, 4, 46. ubi antea metreticari erat, dicitur pro nugas agere ut apud Cicronem.

Tricenos pedes aut quadragenos C. 5, 40, 5. tricenia labra C. 42, 50, 42.

Tricenaria fistula P. Aug. 42. vites V. 4, 2, 7.

Tricentorum pedum C. 5, 2, 5.

Trichiasis Veg. 3, 45, 4.

Trichilis dependens cucumis C. 40, 378. sub trichila repens C. 40, 394.

Tricies triceni C. 5, 2, 40.

Triclinaria aestiva et hiberna V. 4, 43, 7. alias triclinia, graece τρι-
κλινον, erat locus excelsus ubi triclinio posito V. 3, 43, 2. i. e. tribus lectis. Apud Nonium Varro apothecas tricliniarias dicit in vocabulo obba libro 2 et 45. sed priore loco Editio Merceri prior trielineares habet; quæ si vera lectio est, locus de re rustica noster inde erit corrigendus.

Trictiores utuntur aleta Veg. 3, 49, 2. not.

Triens medicaminis C. 42, 20, 7. iugeri C. 5, 4, 40. 5, 2, 2 et 5.

Trifolium montanum C. 6, 47, 2. not. Veg. 4, 21, 2. not.

Trifurci ausculi C. 5, 44, 3. trifurca stirps C. 5, 40, 7. semina C. Arb. 20, 2.

Trigemino partu C. 3, 40, 46. trigemini C. 3, 8, 4.

Trigemmis malleolus C. 3, 49, 2. Trigonitis myrrha Veg. 4, 44, 6. 4, 46, 5. vid. Troglodytis.

in Trigonum statuere C. Arb. 22, 2.

Trimatum exarserunt C. 8, 5, 24. trimatu expleto C. 8, 44, 5.

Trimestris fructus C. 2, 40, 9. idem trimestre (tritium) C. 2, 6, 2. trimestre semen quod dicitur halicacstrum C. 2, 6, 3. nullum natura C. 2, 9, 8. trimestris satio C. 2, 4, 9, 2, 9, 7. P. 4, 6, 46. C. 42, 4, 4. trimestris usus C. 2, 6, 2. trimestrium satio C. 44, 2, 20. P. F. 3. Τριμήνου πυρρός et χρυσός Graeci dicunt; quæ frumenta hibernis (χειμερινός) non solum minus radicum minoresque numero et crassitudine calamos agere, sed etiam in minore spica grana pauciora et minus gravia reddere monet Theophr. C. P. IV, 42.

Trimodiae satoriae C. 2, 9, 9, 42, 50, 8. trimodiis aptanda lora C. 42, 48, 2.

Trimus, post trimum, postquam trimus fuit equalis V. 2, 7, 44. ita ad trimum V. 2, 4, 8. trima aetas P. Mar. 44, 5. trimae plantae P. F. 25, 2.

Trina vasa V. 4, 22, 4. trinis radicibus V. 4, 44. trini boves, tria iuga bonum Ca. 40, 4. not.

Tribulum Ca. 427, 2.

Tripartito divisi V. 5, 4, 7. C. Arb. 4, 2. C. 3, 4, 2.

Tripedali fenestra V. 3, 9, 6.

Tripedaneæ vites C. 3, 2, 2. fossulae C. 42, 44, 3. taleae Ca. 45, 4. tripedaneus acrobs C. 5, 5, 2. tripedaneum spatium C. 4, 32, 2. 3, 5, 3, 44, 3, 4.

Tripedare. v. trepidare.

Triptolemi bos minister C. 6 pr. 7. prudentia in molitione soli C. 4 pr. 32.

Triquetra forma C. 5, 2, 4 et 5.

Triisago vid. Triisago.

Tristis cupressi C. 6, 4, 1.

Trisoleus ramus P. Mar. 10, 24. ubi legd. trifurcus. Vide Addenda.

Tritavi nostri V. 3, 3, 2.

Triticaceae paleae Ca. 54, 2.

Tritici satio P. S. 2, O. 4, 1. ubi serendum Ca. 34, 2. solum, quod requirat C. 2, 9, 5. quando sarriendum C. 2, 12, 4. quot generum? C. 2, 6, 4. Appulum praestantissimum V. 4, 2, 6. ut condatur V. 4, 5, 7. in siliginem degenerat C. 2, 9, 13. tritici moliti farina C. 6, 5, 2.

Triturne praeparatur area C. 11, 2, 47. add. V. 4, 51 et 52. C. 2, 20, 4 seq. de re ipsa nempe. nomen enim non habet. ad trituram satis habilis terrena C. 2, 19, 1. triturae tempore P. 4, 36, 1.

Tribum lateritium C. 6, 14, 7. figurare C. 7, 5, 9. not.

Triumphale epulum V. 3, 2, 16. 3, 5, 8.

Triisago Veg. 4, 17, 12. 2, 44, 4. 5, 23, 12. nigra 5, 49. cf. 6, 13, 3. not.

Trochiscus Veg. 3, 9, 7.

Trochleae Graecae Ca. 3, 5. trochleae sunt machinae tractoriae, in quas induuntur rotulae vel orbiculi aerei aut lignei, qui per axiolum versantur, traiectionis ductarii funibus nomen habent a τροχός, id est, rotulis: fiuntque ad similitudinem Graecae litterae Θ, autore Isidoro: unde fortassis Cato vocavit Trochleas Graecae: sicut Plautus in Poenulo eiusdem generis machinationes Graecae celones: quae dicta sunt a similitudine χελωνών, id est, tegumentis testudinibus animalis. A Popma. Locum Plauti in Poenulo nullum alium reperio, nisi V, 3, 49. ubi hodie vulgatur: Graece sunt haec columnae: Ar-

tificii exquisitoris opera lignaria vel punica vel graeca erant tum Romae. Orbiculos trochlearum μάγγανα vocat Hero Belopoint p. 128. Mathem. vet. qui locus digous est, qui comparatur; ait de polyspato ad detrahendum nervum adhibito: και ούτως συνίσταται τήν καταγωγήν, εύχρηστέραν γίνεσθαι, βραδυτέραν δέ, διὰ τὸ τὰ τοῦ πολυσπάτου καλά πείσονται ὄντα εἰς ἓνα τόπον τήν ἐπιλήσιν ποιῆσθαι, και διὰ τοῦτο ἐμβραβύοναι. Sucula ibidem ἄξιων et ὀνίτκος audit.

Τροχοὶ Παλλάδος post Palladium annot. p. 347.

Troglodytis murrhae uncia Veg. 3, 22, 5. troglitae erat 4, 10, 6. et alibi.

Trulla et Trullium Ca. 10, 2, 11, 2, 13, 2. ad apes recondendas in alveo adhibetur C. 9, 12, 2. trullis frequentetur inductio P. 4, 15. trulla aequibimus inspensam P. 4, 13, 2. Ab hac trulla est trullisare Vitruvii. Coquinaria trulla perforata erat. Hero Spirital. I. p. 104. τροπήματα ὅμοια τῶν ἐν τοῖς τρολλίωσι τοῖς μαγειρικῶς γενομένοις ἡθροισθῆ. Hinc Polybii igniferum κηρὸς XXI, 5. Livius 37. c. 11. interpretatus est trullas ferreas. ubi trullae formam omisit explicare nuperus Interpres.

Truncae arbores V. 4, 14, 2. — Subst. truncis melius quam plantis olivetum constituitur C. Arb. 17, 1. C. 5, 9, 10. nota in Add post Palladium. trunci prominentes C. 5, 6, 11. ubi legendum trunco prominentes ut docui in iisdem Addendis.

Trusatiles molae Ca. 10, 4, 11, 4. Τρυπητή vindemistor C. 11, 2, 24. Τρυπητή pro τρυπητή, cythis C. Arb. 28, 1.

Tuberculum cui subest vermiculus C. 7, 5, 11.

Tuberes quando serantur et inse-

rantur C. 11, 2, 11 et 96. P. F. 25, 32. not. inseruntur cydonio P. Ian. 15, 20. no. add. P. S. 14, 1. Nucipersica, Pêches-noix vocari a vulgo, observat Harduinus ad Plin. 15, 14. qui etiam ex Martiali 13, 42 et 43. ostendit, ex Africa in Italiam translata eam arborem. Gesner.

Tuberum, tubero pro tuber, tubero erat Veg. 3, 30, 1 et 2.

Tubulus scitilis P. Aug. 11, 2. V. 1, 8, 4. C. Arb. 9.

Tubus, tubi scitiles P. 1, 17, 4. 1, 48, 1.

Tudicula oleo conficiendo C. 12, 50, 70. rudicula al.

Tuor, tuemur tecta sumtu maiore V. 1, 11, 1. tueri armenta paleis C. 2, 17, 1. 6, 3, 3. — Pass. tuebantur cives a rusticis V. 3, 1, 4. vi. no.

Tuguria veterum V. 3, 1, 3. tuguriorum more C. 12, 45, 1.

Tum etiam, praecedente praeter C. 4, 18, 1. tum deinde C. 4, 24, 16.

Tumentes gemmae C. 11, 2, 16. tumentia iam siculnea cacumina C. 11, 2, 26.

Tumor pastini subsidit P. Ian. 13, 8.

Tumultuosum canere C. 12, 2, 4.

Tunc in apodoti: praecedente si C. 9, 15, 9.

Tunica in trapeto Ca. 20, 2.

Tuusa axungia Veg. 3, 41, 2. grana C. 9, 13, 5. radia laseris Veg. 1, 10, 4. tunsae Caricae P. 1, 26, 2. 1, 30, 4. baccae P. O. 14, 5. tuoso allio C. 6, 8, 2. quibus in unum tunsis C. 6, 7, 2. tunsas pilulas Veg. 2, 62, 2. Apud Vegetium in prima syllaba fere non legebatur, ut et in verbo tundo, quod inde cum tondeo miscetur v. g. 1, 11, 1. 1, 13, 5. 3, 65, 12. — tusa Veg. 1, 46, 5. 2, 10, 6.

Turannius Niger, amicus Varronis, 2. Praef. 6. ubi Edd. primae Turanni

habent, et a. 11. sect. 12. Turannium Nigrum, ubi vide notam. denique 3, 1, 9. ubi Edd. primae Turannium. Turannium exactae diligentiae senem, cui post annum nonagesimum vacationem procuratoris C. Caesar ultro obtulit memorat Seneca de Brev. Vitae c. 20. ubi antea legebatur Tyrannus. D. Turranium et Turannium χριστομαδῆ Ciceronis et Attici amicum nominant Epistolae ad Attic. 1, 6. VI, 9. Turranium Gracilem, Hispanum (libri alii Cracculam nominant) laudat Plinius III. sect. 1. IX. sect. 4. XVIII. sect. 15. A Varroniano Turannio pira Turraniana vocata statuit temere Harduinus ad Plinium 15. s. 26. quae Macrobio sunt Turriniana. Hispanum Gracilem eundem facit cum tragico poeta apud Ovidium, IV, 16, 29. de Ponto, Harduinus, temere item; Caium Turranium annonae praefectum ad A. V. 767 et 801. nominat Tacitus Ann. I, 7. XI, 31. M' Turranium in Philippicis nominat Cicero. Equidem scripturam Turannius praefero, et ductum nomen ex graeco τὸραννος puto.

Turba saxorum P. Mai. 3, 3. ut populus spicarum P. Iun. 2, 2.

Turbatur mare V. 3, 17, 7.

Turduli natio V. 2, 10, 4.

de Turdis V. 3, 5. P. 1, 26. veniunt ternis denariis V. 3, 2, 15. ut alantur C. 8, 10. Glossa vetus ad Persii Satir. VI, 24. turdorum nosse salivam: Solent enim quidam gulae dediti tantae multitudinis habere palatum, ut dignoscant turdos, an cellarius, an terrarius sit, an masculus, an femina. — turdi pisces C. 8, 17, 8. 8, 16, 8.

Tureus. Tura vid. in Th.

Turgent lienes Ca. 157, 7. — nee dum turgent vineae P. F. 26, 5.

Turgescit valido caule C. 10, 325.

Turiones lauri C. 12, 48, 5.

Turrana pira C. 5, 10, 15.

Turranius Niger *vide* Turannius.
de Turturibus V. 3, 8. C. 8, 9. P.
1, 25. turtures advenae V. 3, 5, 7.

Turris lacus C. 10, 138. *not. Brasicam ex Lacuturrina valle in animadversione ex Plinio p. 524. posui, unde patet, capitatam intelligi. Itaque corrigendum est quod posui ibidem pag. 522. capitatum genus a Scriptoribus nostris nullibi fuisse commemoratum. Idem putabat Budaeus ad Trophr. p. 777. esse quod a Nicandro γαστήρ vocetur. Verum hic apud Athenaeum IX. p. 369. Boeotis cramben ait dici γαστήρα, cum Lacedaemonii teste Apollii ibidem rapum γαστήρα vocent. Assentitur huic Ilesychius in γαστήρις et γαστήρα. Equidem malim γαστήρα intelligere de brassica ea, quam Galli choux navet et rave nosque eos imitati Kohlrüben et Kohlrabi vocamus.*

Turundae e farina Ca. 89. hordeaceae V. 3, 9, 20. — turunda ad fistulam Ca. 157, 14.

Tus *vid.* Thus. *Sed sine adspiratione etiam MS. Medicus Ca. 70, 1.*

Tusca sacra, magicae operationes C. 10, 341.

Tusculanus ager V. 4, 14, 4. fuodius V. 3, 3, 8. Tusculanum Luculli V. 3, 4, 3.

Tussicos, faciunt Veg. 5, 64, 3. 6, 8, 1. forte phthisicos nisi tussicus est a tussis, ut ravicus, et inde raucus, a ravis. Tussiacos ex Firmico profert Elmenh. ad Apulei. p. 222, 38. Gesner.

Tussi pecus si laboret C. 6, 10 et 31. ad tussim veterem C. 12, 33, 1. tussis in bubus causae et genera V. 5, 60 sq.

Tute facere, pro tuto C. 5, 10, 22. *ita cite Scribo. 198. ubi vid. Rhod. p. 284. Gesner.*

Tutela pecudum C. 9 pr. 1. 6, 2, 15. tutelae exiguae animal asinus C. 7, 1, 2. — tutelam accepit Luculli Cato V. 3, 2, 17. — tutelaram, septorum, genera quatuor V. 1, 14, 1.

Tutus. tuta cubilia propter iniuriam P. N. 13, 5. tutissima valetudo C. 7, 2, 2.

Tybur pomosum C. 10, 138.

Tympanites sit equus Veg. 2, 15, 3.

Tympaniticus bos Veg. 5, 26.

Tympanum V. 3, 5, 15. rotas genus, ut Virg. Ge. 2, 444. Habet tympani musici, ut nomen ita et formam, veteris praesertim, non ita profundi. ut coria ab utroque latere intentata, prope sibi admoverentur: quae etiam cribrorum vulgare forma est, ut diameter ad altitudinem se habeat, ut 6 aut 7 ad 1. Nimirum pro radiis et abside, solidis tabulis tympanum est compactum. Multo iustius etiam tympana dicta, quae cava essent, qualia v. g. ad onera ope hominum intus caleantium molienda adhibentur. item ad aquas hauriendas e. i. g. a. Tympanum Varrouianum orbilis hoc est absidis radiis aptatum facit, ut eadem machina et rota radiata sit et tympanum. Gesner.

Typhlon enteron Veg. 2, 12, 2. *not.*

Τυπονόαζον V. 2, 1, 28.

V

Vacatio ab opere datur C. 6, 14, 3.

Vaccas quae prohentur C. 6, 24, 1. P. Mart. 11, 5. *vid.* Bos. tauris submittendae C. 6, 21. P. Jul. 4, 1. steriles deputandae aratri P. Mar. 11, 6. C. 6, 22, 1. nam vaccis etiam aratri V. 4, 20, 4. *hae sunt vaccas operariae C. 6, 24, 4.*

Vaccius interlocutor V. 2, 1, 27.

Vaccerae C. 6, 19, 2. quae sint 9, 4, 3. his circumdatum vivarium C. 9, 4, 9. *Festus*: *Vaccerram* Verrius et alii complures vocari dicunt stipitem, ad quem equos solebant religare. *Quem unam explicat locus Polybii apud Suidam in Iōion et Κιλτίζηρες. ubi est de equitibus Celtiberorum*: παρὰ καταβάντες ἀπολείπουσι τοὺς ἵππους ἐστῶτας ἐν τάξει. ἀκροὶς γὰρ τοῖς ἀγωνεῦσι τῶν ἵππων πασσαλίσκους μικροὺς ἔχοντες ἀπηρτημένους τούτους ἐπιμείδως πῆξαντες πεδάρχειν διδάσκουσι τοὺς ἵππους ἐν τάξει μύχρεις ἀνακάμψαντες ἀνασπάσσει τοὺς πατάλους.

Vaco. vacant a foetu matres C. 8, 15, 4. ab imbecillis valetudinaria C. 12, 3, 8. — vacare debet aqua lavacria P. 1, 17, 4. h. e. *adhiberi*. omnis cura vacabit Veg. Praef. sed *Codex* notabit.

Vacuum arboribus arvum C. 3, 11, 3. vacuae fructu vites C. 3, 2, 21. vacua foetu loca in vite C. 3, 10, 5. vacua tempora C. 12, 4, 1.

Vagina herba qua sublatent spicae V. 1, 48, 3. esse in vaginia Veg. 4, 32, 1.

Vagor. vagari latius quam oportuit V. 1, 2, 13. vagantibus animis apum P. lun. 7, 4.

Valenter sufferre ventos et imbres C. 3, 2, 15. crescere C. Arb. 3, 3.

Valentissima vineti pars C. 4, 23, 2.

Valeo. valebit nutriendis herbis P.

F. 4. valendi occulta feracitas P. Apr. 2, 2. — Valet necare, *potest* C. 6, 25. praebere C. 3, 2, 16. perennari C. 12, 19, 2. edere conceptum C. 2, 4, 3. pestilentiam facere C. 6, 5, 1. nihil valent agere C. 3, 10, 9. frigore non valebit adstringi P. 1, 20, 1. quo manna non valebit attingere P. N. 8, 1. — *ὠκίως* valet cito V. 1, 34, 4.

Valetudinarium pecus V. 2, 1, 15.

Valetudinarium, locus curandis aegris destinatus C. 11, 1, 18. 12, 3, 7 et 8. valetudinaria ut curanda C. 12, 3, 8.

Valetudinis tutissimae sunt oves C. 7, 2, 2. — valetudines, morbi Veg. 2, 11, 1, 3, 5, 3.

Validi loci Ca. 35, 1.

Vallis ai se interserat P. Aug. 11, 2. valle explicata *ibid.* valles fluminum alluvie et inundationibus concretæ C. 3, 11, 8. valles infimae villis non congruunt P. 1, 16.

Valli (*dimin.* a vannus ut villum a vino) sirpene, erateæ, ex viminibus V. 1, 23, 5. not. vallis subiacantur grana V. 1, 52, 2. not. *Vide etiam notam ad* Ca. 14, 4. in *Postumia Pontederæ*.

Valvulae fabarum C. 2, 12, 9. not. V. 2, 1, 19. C. 6, 10, 1. *item illud* evolutum furfure panicum C. 2, 9, 19. ervi C. 6, 4, 3. ervum aine corio Veg. 4, 14, 1. *interpretatur*. a valvulis separata lens C. 1, 31, 1. valvulis exemptæ lentæ C. 6, 10, 1.

Vanescunt sole diutino P. 1, 10, 2. ubi *Vitruvius* resolvuntur habet. *Vide* evanesco. *vanescendo* sanantur glandulae Veg. 3, 24, 1.

Vangae instrumentum rusticum P. 1, 43, 3.

Vannis expurgantur grana C. 2, 21, 4. not.

Vanum ac leve granum C. 2, 9, 13.

Vapidum vinum acre ut fiat C. 12, 5, 1.

Vapor flammæ V. 1, 2, 5. vapore liquor solvitur C. 1, 6, 18. vaporibus, *per aestum* C. 7, 5, 11. vapor foetidus ad tumores et dolores Veg. 3, 28, 5, 5, 6, 2.

Vaporata terra, *calefacta* P. Ang. 8, 7. solibus aestivis glebas C. 2, 16, 6. nebulae C. 1, 5, 4.

Vaporaee cellam sine nidore fumi P. 4, 20, 2. caput saccellationibus Veg. 3, 44, 3. loculum penicillo calido Veg. 3, 47, 3. *Multa de hoc usu Rhod. Lex. Scribo. Gesner.*

quae Vapulavit olea, maceacit V. 4, 55, 4.

Varam feceria h. e. furcam C. 5, 9, 2. Cf. Gesneri Thes. L. L. h. v.

Vario. ne variet maculis universalitas tergoris C. 7, 3, 2. variare enepertunt baccas C. 42, 50, 9. variari uvae C. Arb. 42, 4. variantibus adhuc et acerbis uvis C. 4, 20, 4. *Est Graeco παρῳάξεν, Gallorum tournier, nostrum sich farben.*

Varius sulcus Ca. 61, 4. not. C. 2, 4, 5. varia terra not. Varias s. belvolae vite. C. 3, 2, 23. Varias uvae coeperunt fieri Ca. 73. cum varia est oliva, legitur P. O. 10, 4. P. N. 4, 4. *Graece παρῳάξεν. Vide in Vario.*

Varis cruribus V. 2, 9, 4. Graeco βλαστός.

Vasa stictilia et vitrea, eaque vel picata, vel pura C. 42, 4, 4. aerea aeruginem in coctura remittunt C. 42, 20, 4.

Vasarium ad Ca. 445, 3.

Vasculum pro abveq apum P. Iun. 7, 8.

Vastitas scientiae rusticae C. 5, 4, 4. vocis C. 4, 9, 2. instantis laboris animos debilitat C. 4, 48, 2.

Vastitudinem prohibens Ca. 441, 2.

Vastus. vasta scientia C. 4 pr. 28. tempestas C. 2, 24, 5. vasti latratu canis C. 7, 42, 3. vastissimum flumen C. 4 pr. 30. vapores sideris aestivi C. 2, 24, 4. vastissimae spinae C. 44, 3, 4. inde ductum vastare derivare malim ex graeco vocabulo βλάξεν auferre.

Vates sidereus C. 40, 434. venerandus C. 40 pr. 3. optimus C. 44, 2, 4. omnia de Virgilio.

Vatilis cruribus V. 2, 9, 4.

Vbe pro ubi Cod. Polit. V. 4, 4, 4.

Vber pro tuberculo cellae regis apum P. Iun. 7, 9. uberis eductione pendent apes βρογυδόν P. Iun. 7, 6. — Vber soli feracia P. 4, 7, 4. herbarum P. 4, 33, 2. ubera campi, cumpus pinguis C. 40, 90. ubera musto distenta mortalibus demittit tellus C. 3, 24, 3. ubere suo gravato vitis, fructu C. 4, 27, 5. — Adiect. uberi solo diaponatur C. 5, 6, 44.

Vberati gemmis plurimis surculi P. P. 47, 4.

Vbero. uberat olea C. 5, 9, 44. uberantur arbores steriles P. O. 8, 3.

Vbique pro ubique MS. P. Iun. 45, 2. ut quadoque.

Vea, via V. 4, 2, 44.

Vectarius equus duplex, ad ephippium et ad rhedam V. 2, 7, 45. ubi Edd. vectorii, sed legd. vecturarii. not.

Vectigalia C. 4 pr. 27.

Vectes varii Ca. 49, 2, 34, 4. vectibus ligneis densetur structura P. Aug. 9, 2.

Vectorius vide in Vectarius.

Vectura dum genus V. 4, 46, 6. farci, pabulorum, stercorum Ca. 2, 43, 9.

Vecturarius vide in Vectarius.

Vegetior adpectus tauri C. 6, 20.

Vegrandes oves, male grandes, parvae V. 2, 2, 43 v. Bentl. ad Horat. Sat. 4, 2, 129. et Gesneri Thes. L. L. Ovidii Fastor. III. vegrandia farra coloni quae male creverunt. Itali nebbiata vocant teste Pontedera.

Vehemens vitis, valida C. 3, 4, 5, 4, 22, 4. 3, 40, 2. add. Horat. Epist. 2, 2, 420. palus C. 4, 42, 4. vehementiora statumina C. 4, 46, 2.

Vehes in roburibus et alia ad aedificandum materie, quae mensura?

C. 44, 2, 43. stercoris habet modios LXXX C. 44, 2, 86. denae vehes stercoris C. 2, 45, 8. add. 2, 16, 1. *vid.* Carpentum. vehes ligni *Cato apud Charisium* p. 55.

Veluculum, quo ad metendum utuntur Galli P. Iun. 2, 2.

Vehit equus commodius Veg. 2, 28, 39. si vasa acetum ante vexerunt P. N. 20, 3.

Veianii fratres V. 3, 46, 10.

Velamina corpori C. 7, 2, 4. scillae i. e. *tuicac bulbi* P. Iul. 6, 2.

Velata manu runcare C. 44, 3, 38.

Velinus lacus V. 3, 2, 3. C. 8, 46, 2. ad angulum Velini V. 3, 2, 9.

Vella, villa V. 4, 2, 44.

Vellaturam facere V. 4, 2, 44. *not.* Locum ex libris de L. L. laudatum vertit *Plutarch. Rom.* c. 5. τὴν δὲ πορθμείαν βηλατούραν κελούσιν.

Vellimina *vid.* Velum.

Vello, vellere cuneum C. 5, 42, 5. Arb. 26, 4. vellere lanam V. 2, 9, 44. *quod hodieque fieri in Asia testantur loca collecta a Ioh. Beckmanno Vorberci. zur Waarenkunde Vol. I. p. 476.* Adde Aristotelis locum Probl. X. 24. διὰ τί τῶν μὲν προβάτων μαλακώτεραι αἱ τρίχες ἀναφέρονται τὴν δὲ ἀνθρώπων σκληρότεραι ἢ ὅτι τῶν μὲν προβάτων ἐκ τοῦ ἐπιπολῆς περὶ κασι: διό καὶ ἄλλως ἐκσιπώνται μινούσης τῆς ἀρχῆς τῆς τροφῆς ἀδιαφθόρου, ἢ ἐστὶν ἐν σαρκί. Ibidem c. 25 sequitur: διὰ τί αἱ μὲν τῶν προβάτων τρίχες ὅσῳ ἀν μακρότεραι ὥσι. σκληρότεραι γίνονται, — τὰ γὰρ νεὰ πρόβατα τῶν καλαίων μαλακώτερα ἔχει τὰ ἔρια.

Vellus lanæ P. Aug. 8, 6. vellera unde dicta V. 2, 41, 9. vellera et lanæ *differtur* C. 42, 3, 9. *not.*

Velo, velare caput trunci luto et musco P. F. 48, 4.

Velocitas prona in facinus P. ins. pr. 2.

Velox animos C. 4, 9, 4.

Velumina, vellere V. 2, 44, 9. vellimina *Scaligeri probant Papma et Fasciolatus Gesner. Ovidius Fast.* 2, 340. fulvi leonis setis hirsuta vellera dixit, quæ postea versu 343. vellamina sunt.

Venæ vitales in ovīs aliquot dies incubatis V. 3, 9, 44. quæ animadverti possint laudantur in equo V. 2, 7, 5. venæ sufflatæ non perspirant Ca. 457, 7 *not.* vensrum enumeratio Veg. 6, 4. vena feritor sub cauda C. 7, 40, 2. verberatur ante, quam ad sanguinis emissionem solvatur C. 6, 44, 3. 7, 40, 2. venam pulsare h. e. secare Veg. 4, 22, 2 et 3. qui est locus de hac re *classicus*. percutere Veg. 4, 22, 5. percussa si claudi non possit Veg. 5, 43. pun gere Veg. 5, 44, 3. tangere Veg. 5, 76. rescindere C. 6, 30, 5. *vid.* Sanguis. — venæ tenues aque P. Aug. 8, 2. in vite C. 4, 24, 9.

Venaculo et sale perfricabis Veg. 5, 62. N. L.

Venafrum Ca. 435, 4, 436.

Venaliū greges, servorum V. 4, 2, 24.

Venaticus canis V. 2, 9, 2.

Venationis septum V. 3, 42, 2. C. 9 pr. 4.

Venatoris boni est feras quam plurimas capere C. 5, 4, 2.

Vendacem esse non emacem Ca. 2, 7.

Vendibilis ager V. 4, 4, 2.

Vendo, vendas quot assibus potes V. 4, 42, 2.

Veneno quaedam pecudes sunt culturae V. 4, 2, 48. venenum radicibus gelum V. 4, 45, 2. venenum triste de crucis C. 40, 335.

Veneo, venibit, vendetur Ca. 446, 4.

Venereti amores animum ab officio avocant C. 44, 4, 44. rebus veneretis operati perenni aqua se ablunnt, antequam penora contingant C. 42, 4, 3. i. e. coitu. *Ovidius Remed.* 434. a Veneris rebus surgente puella. Graece τὰ ἀρροδίσια sunt. — Veneria s. Veneria pira C. 5, 40, 48. 42, 10, 4.

Veneti equi *Viet. ad V.* 2, 4, 42.

Venio. cum visere venissemus ad V. 2, 4, 4. venit frumentum ad corbem V. 4, 52, 2. spicilegium, messe facta V. 4, 53. — veniunt, efficiuntur in summa colligenda, *komont Aeraus* C. 5, 4, 6. — cito veniunt ficus praecoquae P. Mar. 40, 27. veniunt tenues et vacuae fructu vites C. 3, 2, 21.

Venuculus vid. Venue.

Venter. ventris dolor ut aedetur in bubulo pecore C. 6, 7, 4. — si ventrem non facit h. e. *alvum deficit* Veg. 5, 56, 2. — ventrem perferunt vaccae C. 6, 24, 2. equae C. 6, 27, 7. fert XII menses equa V. 2, 4, 49. in ventre est huius menses XII V. 2, 8, 6. Venter inferior et superior ad Ca. 456. Plato Timaeo p. 394. ed. Bip. τὴν ἀνδρομετήν κάτω κοιλίαν. — Venter pro ipso animali praegnannte V. 2, 6, 4. ut in illo *ICtorum*, Fructus ventrem sequitur.

Ventilabra et ventilatores granorum C. 2, 40, 44. Graece πύον πλάτῃ *Iliad.* 43, 589. Cf. not. ad *Colum* p. 77. 122. 123. *Liber de natura rerum ap. Vincent, Spec. nat.* 4. c. 2. uode et vulgus ignem solent accendere cum a tritico paleas excutiant.

Ventilare oleam iactandu V. 4, 55, 6. vinum C. 42, 30, 4.

Ventositas Veg. 2, 41, 2.

Ventosi pedes Veg. 3, 50.

Ventus ventorum orbis V. 3, 5, 47. libramentum C. 4, 5, 8. iisdem

ventis constituere plantam h. e. ad eandem plagas C. Arb. 20, 2. ventos sedare furentes C. 40, 340. venti feraces clementer agitant oleas P. N. 5. vento separentur paleae a frumento C. 2, 24, 5. e vento concipientes equae V. 2, 4, 49. C. 6, 27, 4. — ventos emittit ventr C. 6, 30, 8. donec ventum reddat equus Veg. 2, 24, 4. — ventum in armum mitito, *infuso* Veg. 3, 45, 4.

Venuculum far s. vennaculum C. 2, 6, 3. not. 44, 2, 9. no. — vites C. 3, 2, 2. 3, 2, 27. 42, 43, 9. not. a ve *augendi* et nucleis derivat *Schol. Horat. Sat.* 2, 4, 74. quo loco unus est *primum Beroaldus* ad venuculam vitem constabiltendam. *Plinio* est Venicula vitis 44, 2. s. 4. n. 6. eandem quae scirpula et quae aticula, putat *Linda, Sch. Med.* 40, 99. Gesner.

Venus. eius procuratio hortorum V. 4, 4, 6. — Dum satiata Venus foecundos compleat artus C. 40, 242. nec Venus pastoralis longius quid quaerit V. 2, 40, 6. permittenda C. 7, 42, 44. Veneris lasciviam amant vaccae P. Iul. 4, 4. in Venerem excitantur admissarii C. 6, 27, 40.

Venustas disposita pomorum V. 4, 59, 2.

Vepriticæ spinæ C. 7, 4, 4. not.

Vepres consitis spinis ut efficiantur C. 44, 3, 3. veprem hunc interim non posse C. 44, 3, 7.

Ver, genitale mundi tempus C. 40, 496. quod initium, quot dies habet V. 4, 28, 4. veris principium rustico ut observandum C. 44, 2, 2. vere novo C. 44, 2, 4. vera quae facienda Ca. 40, 50, 4. V. 4, 27, 2 4, 28, 4.

Veratrum C. 6, 38, 3. *Gallo-Provincialibus* Varaire teste *Garidel* p. 450.

- Verba divina de ea re fiant Ca. 14, 3. not.
- Verbena herba Veg. 4, 4, 8, 5, 17, 2. aqua in qua verbenae coctae Cf. 5, 21, 3.
- Verbenacea calida, aqua in qua verbenae cocta est, Veg. 5, 18, 3. et 6 coll. 2. 2. Gallis verveine, *Provinciae Gallicae varveino teste Garidel. Verbena communis C. Bauhini Pinax 269. officinalis Linnaei*. Sed latine verbenae latissime patet, et ad varium herbarum et arborum genus sacris deputatum pertinet, ut egregie demonstravit Pontedera Postumor. T. I. p. 1—8. Verbenae autem penultimae stirpem significat. Celsus V. e. 28. calida aqua fovet, in qua aliquae verbenae ex reprimentibus coctae sint. Iterum 6. c. 18. desiderare iubet in aqua ex verbenis, ubi Pontedera l. c. p. 7. fasciculum ramorum intelligit ex stirpibus sempervirentibus ut myrto, olea, buxo, rore marino, lentisco, lauro, cupressu decerptorum, quae stirpes omnes nomine verbenarum continentur. verbenae algae sunt in Codd. Col. 8, 17, 6.
- Verberare paviculis Ca. 91. verberari tempestatibus C. Arb. 16, 3.
- uo Verbo, omnia sana faciet Ca. 137, 7. ut Gr. ἐν λόγῳ. Seta.
- Verendae partes equi Veg. 1, 7, 1.
- Verentes plagarum boves C. 6, 2, 11.
- Veretrum iumentum Veg. 5, 14, 2 et 6. stat prae dolore Veg. 5, 80.
- Vergiliarum exortus V. 1, 28, 2. C. 9, 11, 1 et 4. 11, 2, 36. occasus V. 1, 28, 2. C. 2, 8, 2. a Vergiliis vernis usque ad aestivas V. 2, 11, 4. Vergiliae velantur C. 11, 2, 31.
- Vergo. vergere aequabiliter in unam partem V. 1, 6, 6.
- Verricatae falces C. 2, 21, 3. not. ea Veroticulo apes C. 9, 11, 5.
- Vermiculum far ad Vennoculum? C. 2, 6, 3. vi. no.
- Vermibus pro vermibus Ca. 6, 16, 2. ex Sang. dedi.
- Vernaculus buius soli fructus C. 3, 8, 5. veroculum a. nostras genus ulmorum C. 5, 6, 2. cicer C. 9, 1, 8. pecus peregrino utilis C. 7, 3, 13. vernaculae aves V. 3, 5, 7. gallinae C. 8, 2, 5. vernacula examina C. 9, 9, 1. 9, 12, 1. semina peregrina meliora C. 3, 4, 1.
- Vernant apes C. 9, 9, 1.
- Vernantia lilia C. 10, 270.
- per Vernum P. S. 13, 1. verni principio MS. Lips. C. 4, 33, 5. veroo Cat. 50, 2. P. F. 26, 3. et al. P. Apr. 8, 6. Mai. 7, 1. vid. ad C. 6, 26, 2. C. 9, 9, 1. ita hiberno; ita contra auctum interdu adiective ponitur. ita Vespertina. Gesner.
- Vettes V. 2, 4, 4. P. F. 26, 1.
- Verrum castratio V. 2, 4, 21. vid. Sus. Porcus.
- Verricatae falces C. 2, 21, 3. not.
- Verruculae binae sub maxillis capri C. 7, 6, 2. not. P. N. 13, 7.
- Versari i. n. se versare, C. 8, 7, 1.
- Vernicoloribus pomis C. 3, 21, 3. non foetibus C. 10, 256.
- Versificationis nostrae gustum praebere C. 11, 1, 2.
- Versura foliorum V. 1, 46. diversa species, immutata pro temporibus anni. G. — in arando C. 2, 2, 27 et 28, 2, 18, 4.
- Versus agri V. 1, 10, 1. versus, autus C. 2, 2, 25. alterois versus sulcare. — ab septentrione versus V. 1, 26. ad exorientem versus V. 3, 9, 6.
- Vertex, vertice muodi C. 10, 53. h. e. vertigine et revolutione, qua efficiuntur vices annuae. Gesner.
- Vertibuli commissura Veg. 5, 21,

2. in ipso vertibulo *ibid.* sect. 4. vertibula in cervice iuueoti Veg. 3, 41, 4. Verticulas Lucilius articulos dixit anctore Festo in verriculas, ubi recte Turnebus Adv. 28, 9. spondylos interpretatur.

Verto. vertere lupinum in flore, inarare, cum floret, ad stercorandum C. 11, 2, 81. solum hidentibus C. 4, 5. vid. Convertere. vertendus in quatuor pedes collis C. 3, 13, 8. Plinius pala vertere dixit.

Vertumnus vid. Vort.

Vervactor,

Vervactum et

Vervagare simul explicabimus. Vervagete igitur verbum rusticorum fuisse videtur, restituendum Columello 11, 2, 8. cuius vix ex derivato vervactum optime intelligitur. Est autem vervactum, quod ex Varr. 1, 41, 2. discimus, terra, quae interdum requiescit, et restibili opponitur. idem ergo, quod novale vel ager novalis, s. terra praecitata (quod animadversum iam video a Salmasio ad Soli. p. 510. a A). Omnes autem hae appellationes interdum etiam intelliguntur de terra, quae plene ex incultis primum aratur. Vervactum eo, quo diximus, intellectu ponit Columella 2, 4, 2 bis et 5. it. 2, 10, 5 et 11, 2, 52. itemque 2, 12, 2. ubi duas operas postulat in vervacto, in restibili agro usam. Quod enim veteretum hic est in editione Commeliniana, de eo deinde videbimus. Porro Servius ad Georg. 1, 50. explicaturus Virgilii versum, At prius ignotum ferro quam scindimus sequor. id est, inquit, antequam faciasmas VERVACTUM. Apud eundem Servium ad Ge. 1, 21. locus Fabii Pictoris laudatur, ubi primum locum inter munera rustica habet, Vervactor, quem suo diuineps ordine sequuntur, Reparator (quidam Reda-

rator? quin video a Fossio ita laudatum hanc locum in Etymologico, v. Vervactor; et Redarator iam placuisse Salmasio ad Soli. p. 509. b F.). Imporcitor, Insitor, Obarator, Occator, Sarritor, Subruncinator, Messor, Convector, Conditor, Promitor. Quodsi igitur Vervactor Deus locum tuctur, quidni verbum antiquum et bonae uotae, quamquam rusticae, esse potuerit vervagere, a quo vervactor inclinatur, uti reliqua Deorum nomina, quae laulavimus, a reparando (s. redarando) importando (quod et ipsum fugitivum verbum, quasi lacinia nobis retrahere veteres glossae) inserendo, oceando, sarriendo, subruncando, metendo, convolvendo, condendo, promovendo, descendunt haud dubie. Quid? quod totidem literis in Mediceo codice quamquam divisim legit Politianus, veru agendi. Adde quod agere per se vix significat, vertere vel arare; quod ver vestrati non subnecitatus videtur fuisse Columella; quod pro vereve habent Icus. et Bon. non: ut nusquam consistere tutius liceat, quam in aperta Codicis Medicei lectione, vervagendi. Ceterum de etymologia huius verbi, non audiendus mihi videtur Plinius, qui 18, 19. sect. 49. quod vere, inquit, semel aratum est a temporis argumento vervactum vocetur. Columella hoc ipso capite sect. 32. ad hunc ipsum locum, de quo disputamus, respiciens quae mense Ianuario (qui certe ad ver non pertinet) vervacta fecimus. Si licuit Furror de L. L. 4. p. 32, 4. veru a versando derivare, quidni et vervagere sit vertendo et versando terram, quae quieverat vel semper vel aliquamdiu, agere et proscindere. Vertere enim in hoc argumento dici, notum est. Vertuntur cespites ita ut radices caelum spectent etc. Vnum superat, ut uno loco di-

canus, quae ad hoc verbum pertinent omnia. Scaliger ad *Varr. l. e. sect. 1, 41, 2*, videtur ex toto Columella expunctam velle vervacti vocem, et veteretum ex *MSS.* substitui. Sed deseritur auctoritate editionum omnium et *MSS.*orum, de quibus nobis aliquid innuit, nisi quod 2, 13, 2. Medicus unus, observante Poliano, veteretum habet, quam lectionem etiam solum Commelinus recepit, itemque 1, 3, 40 et 2, 10, 5. ubi vide varias lectiones. *MSS.* Lipsiensis vervactum aemper fere; semel C. 2, 10⁹, 4. veteratum et mox sect. 5. veteretum. Aliis in locis omnibus, vervactum omnes agnoscunt: praeterquam quod observavi Robertum Stephanum in fine editionis suae monere ex vetusto codice legendum 2, 10, 5. veteretum. Caeterum vervacti, praeter loca iam laudata, mentio etiam fit Cat. 27. vervactum crudum C. 2, 4, 3. mense Julio vervacta subigantur 2, 4, 5. vervacta repetere P. Mart. 2. Gesner. in Catone variat scriptura; ed. Cal. 1, 3, 40. p. 31. ad C. 2, 10, 5. p. 85. ad C. 11, 2, 8. et 11, 2, 54. p. 571.

Veruculatus vid. vericul.

Vervexis ventriculus P. 1, 35, 13. Varro L. L. 4. Aries quod eum dicebant ares veteres nostri Arviga; hinc arvignus. Illae sunt quarum in sacrificiis exta in olla non in veru coquantur; quas et Atticis scribit et in Pontificiis libris bidentis. In hostiis eam dicunt arvigena, quae cornua habeat; quoniam is, cui ovi-mari testiculi dempti, ei nomeu ut natura versa, vervex declinatur. Ita enim locum ex libro correxit Rotgerius *V. L.* p. 228.

Vesicae indignatio et eius causae et genera Veg. 5, 14. — pro mar-supio V. 3, 17, 2. not. — in genibus, et suffusiones Veg. 6, 14, 2.

Vespa ex equis V. 3, 16, 4. earum forma V. 3, 16, 19.

Vespere exoritur C. 11, 2, 45 et 51. occidit C. 11, 2, 94. se celat C. 11, 2, 36. de ortu et occasu acronycho. vesperi V. 1, 31, 6.

Vespertinis, vesperis V. 3, 16, 29. ad V. 2, 2, 11.

Vestiariae arcae Cat. 11, 3. Sed in Vestiaris iniuriose tractare servos, C. 1, 8, 17. not.

Vestibulum evadit apia C. 9, 12, 1. vestibula in gallinariis C. 8, 3, 5. et columbariis C. 8, 8, 3. sunt parvula spatia ante ipsos nidos, quae advolantem avem excipiant, ne cum impetu in nidum delata ova frangat. Paulo aliter C. 8, 4, 6. Gesner.

Vestigio uno allevatur plaga C. 4, 25, 2. h. e. uno ductu ferri. Quod in fossore est Gradus, hic est vestigium. Gesner.

Vestimenta familiae Cat. 59. forensia C. 12, 45, 5. ne a timeis infestentur Cat. 98.

Vestio. vestire oves pellibus C. 2, 22, 4. vineis agrum C. 3, 4, 1. pedamenta C. 4, 1, 4. 15, 1. statumina propaginibus C. 4, 22, 6. vestit ulmum vitis C. 5, 6, 19. venterint se vites frondibus et uvis C. 4, 27, 1.

Vestitissimum pecus oves C. 7, 3, 8.

Vesuvia rura C. 10, 133. Procop. B. G. 2, 4. cinerem a Vesuvio electum fertilem agrum reddere memorat: ἐπειδὴν τῷ βεβύλῳ ταύτης ἐρεῦξενθαι τὴν κοινὴν ὑμβαίην εὐθηνῶν ἀνάγκη τοὺς καρποὺς κατὰ τὴν ἐκείνην χώραν ἀπασαν, ἅπρ δὲ λιπύτατός ἐστιν καὶ πρὸς ὕγειαν ἐκκνὸς πεφυκώς ἐν τῷ ὄρει τοῦτον πάντων μάλιστ' ἐς τοῦτο ἀμείλει τοὺς ἥδη ἀλόντας ἐκ τῶν ἀνωθεν χωρῶν ἰατροὶ πίμπουσι.

Vesuvii loca quod leviora, salubriora V. 4, 6, 3. colles C. 3, 2, 40.

Veterani boves V. 4, 20, 2. veteranae gallinae C. 8, 5, 6. vineae C. 3, 21, 4, 4, 22, 11, 2, 44. vites C. 3, 45, 3.

Veterensis Paridius C. 4, 3, 6.

Vetereta C. 4, 3, 40. 2, 43, 2, 2, 10, 4 et 5. not. vid. Vervacta.

Veterinarii ac. medicus C. 6, 8, 4, 7, 5, 44. 14, 4, 12. veterinaria medicina ad oves quoque pertinet C. 7, 3, 46. Veg. 2, 41, 2.

Veterinae ceterae V. 4, 38, 3. not.

Veterno pressum pecus C. 7, 40, 4. consensescere C. 7, 5, 3.

Vetulae columbae V. 3, 7, 8. vetulo vino C. 40, 428.

Vetus aetas turturum minus idonea ad saginandum quam novella C. 8, 9, 4. ex vetere arbusto C. 42, 38, 2. materia C. 7, 3, 45. veteri rancore P. 4, 20, 2. etiam M.S. Styl. Veteres Romani C. 6 pr. 3.

Vetustatem vinum patitur C. 3, 2, 49. in vetustatem reponere C. 42, 44, 4. C. 42, 44, 7. servare Cat. 44, 2. C. 42, 28, 4. vetustate corruptis apibus C. 6, 22, 4. 9, 43, 9.

Vetustescere C. 4, 6, 20.

Vetustior pix melior C. 42, 20, 6. 42, 23, 4. ne vetustiora sint quam derem dierum ova C. 8, 5, 4. vetustiores favi deteriores C. 9, 45, 11. ex vetustissimis vineis C. 42, 38, 2.

Via militaris C. 4, 5, 6. sacra V. 4, 2, 40. 3, 46, 23. not. salaria via V. 4, 44, 3. 3, 4, 6. 3, 2, 44. viae malitia P. 4, 6, 8.

Viatores C. 4 pr. 49.

Viatorium medicamentum et semper paratum Veg. 2, 33, 4. it. 5, 64, 12.

Vicarius mese diligentiae succedit C. 44, 4, 5.

Vicenaria fistula P. Aug. 42.

Vicia unde dicta V. 4, 34, 5. ubi serenda Cat. 35, 4. C. 2, 44, 6. P. Ian. 6. satio prima P. S. 8, 4. pabularis viciae natura C. 2, 44, 4. P. 4, 6, 44. sativa C. 7, 3, 22.

Vicialia ut fabalia C. 6, 30, 5. no.

Viciarium cribrum C. 8, 5, 46.

Vicies et semel ducentos C. 5, 3, 3.

Vicinitatis cura quae nobis esse debeat Cat. 4, 2. C. 4, 13, 3 et 5. vicinitas domini suspecta, metuitur domibus in proximo agens P. 4, 36, 4. vicinijatis praedia V. 4, 48, 7.

Vicinus. Vicini anniversarii V. 4, 46, 4. ex vicino Africae Gaditanum municipium C. 7, 2, 4. 9, 8, 8. not.

Vicis. in vicem vivradiciae conseritur malleolus C. 3, 14, 3. in vicem novellam sobolem substituat C. 5, 3, 6, 4. eorum in vicem reponenda C. 44, 26, 2. ad eius vicem Pall. P. 28, 4. ad vicem solis Pall. Mart. 40, 35. vicem stramenti obtinet foenum Col. 2, 49, 4. vice defrutii Colum. 12, 49, 4. temonis vice trahitur C. 6, 2, 7. — vice annua, singulis annis C. 3, 21, 3. vicibus annorum requietum, et alternis agitatum arvum C. 2, 9, 4. vice alterna annorum C. 3, 2, 49. cacuminum C. 4, 47, 2. mutua C. 4, 46, 3. vice pari C. 4, 22, 9. vicibus inter se mistae qualitates C. 2, 2, 2. — omnes vices ministeriorum C. 3, 40, 9. — prima vice agros proscindemus P. S. 7. tertia vice arabitur P. S. 4, 4. tribus vicibus per annum foetus edunt P. 4, 28, 3. tribus per diem vicibus P. 4, 30, 4.

Vicissitudinem cepis reddunt nuces P. Ian. 45, 49.

Victoriatu munus Cat. 45 et 445, 3. not. Quinarium munus hoc vocabulo designari nuperrime docuit in *Moneta Romanorum* Ios. Eckhel, atque

inde illustravit Plinium 33. *sect.* 43. *et Livium* Vol. V. p. 20, 21.

Victum tolerare C. 40; pr. 4.

Videl fructus dolium ac modium V. 4, 37, 4. vos videritis, qui Aristotelem legitis V. 2, 5, 43. videntum haec quatuor V. 4, 6, 4.

Viduata corpore materia C. 40 pr. 4. pristino alimento vltis C. Arb. 4, 4.

Viduatatem prohibessis Cat. 444, 2.

Viduo. viduantur duu statumina C. 4, 2, 4. *vid. not.*

Viduus pecudibus ager C. 2, 45, 6. mortalibus orlis C. 40, 65. viduum arboribus solum C. 2, 2, 5. ramum maritare C. 5, 6, 31. vidua fructibus membra C. 3, 40, 42. statumina C. 4, 22, 6. spinis uoalia C. 7, 3, 9. viduae pecudibus pabulationes C. 9, 4, 4.

Vieo. vimina unde viendo quid facias V. 4, 23, 5. *not.*

Viesco pro aresco *ex Codd. deli* C. 42, 46, 4 *et* 45. *unde*

Vieta poma V. 4, 59, 4. ficus C. 42, 45, 4. *Cio. de Senect.* 2. necesse fuit aliquid esse extremum, et tanquam in arborum bacis terraeque fructibus maturitate tempestiva quasi vietum et caducum.

Vigena et quina iugera C. 4, 30, 3.

Vigent pretia C. 8, 47, 8. vigenitis sensus adolescentulus C. 44, 4, 6.

Vigilaces in custodia esnes C. 7, 42, 5. galli C. 8, 2, 44, 3, 9, 10. *not.*

Vigintivir s. xx vir ad agros dividendos V. 4, 2, 40.

Viginti una pars C. 5, 3, 5.

Vigor experregus C. 4 pr. 42. cum vigore et alacritate C. 44, 4, 47.

Villicus pro villico in veteribus libris v. g. Cat. 2, 4. ut vila pro villa.

Vilis gustus C. 3, 2, 5. — vile et

utile confunduntur P. F. 24, 8. villitas et utilitas *ibid.* 46. *Vide in utilis.*

Vilissime constat C. 9, 4, 6.

Vilitatem proventus facit C. 6, 3, 5.

Villa quae dicatur V. 3, 2, 7. ut aedificata et instructa esse debeat Ca. 3, 2. C. 42, 2. C. 4, 5, 4 *et* 9. ubi ponenda V. 4, 42. C. 4, 4, 8, 4, 5, 4. quem modum habere debeant V. 4, 44, 4. aedificanda si locetur Cat. 44. ut aedificanda *et* disponenda C. 4, 4, 6, 4, 6, 4. V. 4, 43, 4. in villa *et* circum eam ali pascive quae possint V. 3, 3. circa villam esse quae debeant C. 4, 6, 24. villa a quibus rebus olim laudaretur V. 4, 43, 6. perpolita V. 3, 2, 3. rusticae villae olim maioris erant, quam urbanae V. 4, 43, 7. ut aedificanda urbana Cat. 4, 4. — publica Romae V. 3, 2, 4 *et* 4.

Villaticus canis C. 4, 42, 3. villatici greges V. 2, 9, 46. villaticum pecus V. 3, 2, 48. mel C. 9, 4, 7. pastio V. 2 pr. 5. 3, 4, 8. 3, 2, 43. de villaticis pastionibus V. 4, 4, 44. C. 8, 4. villaticae gallinae V. 3, 9, 3. C. 8, 2, 2.

Villicus qui *et* unde dictus V. 4, 2, 44. *unde exstiterit* C. 42 pr. 8. qualis esse debeat C. 8, 4, 4. 44, 4, 3. 42, 4, 2. eius officia Cat. 5 *et* 442. cella V. 4, 43, 2. C. 4, 6, 7. quid potissimum in eius magisterio C. 44, 4, 7. in officio ut contineatur C. 4, 2, 4. perfectus ut fiat C. 44, 4, 42. villicus Columellae liber xi ab ipso vocatur C. 42, 48, 4.

Villicae officia Ca. 443. C. 42, 4.

Villicationis officium C. 44, 4, 43 *et* 27.

Vimen, *salix* C. 4, 30, 3. vimine testum sirpiculum C. 40, 304. viminum satio V. 4, 23, 5. saligna P. 4, 38, 4. de vimine ulmi *vide Addenda* ad C. Arb. 8, 2.

Viminales salices C. 4, 30, 2 et 3. not.

Vimineos qualos C. 8, 3, 4. C. 42, 48, 2.

Vinaceus, *a, um*. videtur sua natura adiectivum nomen fuisse. Ac vinaceos puto dixisse primum, deinde intellexisse folliculos acinorum uvae expressos quidem, et suo sibi succo privatos, comprehensus tamen etiam gravis. Totum hoc Graeci vocant *στεινυλῶν*, quo non in vis tantum, sed in olea etiam utuntur. Eodem intellectu dicuntur vinaceae int. barcae. Denique vinaceum (granum) *γίγαρον*, sed ita ut quomododam Graeci haec ipsa *γίγαρτις*, (c. g. Geop. 6, 43.) ita latinorum vinacea pro *στεινυλῶν*; novumquam sunantur. Ita Gesner h. l. et in *Thes. L. L.* Haec ianu exemplis nostrorum firmabuntur. Habet igitur

Vinaceos recentes Ca. 25. illutos Ca. 147. calcare C. 42, 39, 2. dolia quo vinaceos condant Ca. 40, 2. ollae in vinaceis conduntur Ca. 7, 2.

Vinaceae hemina C. Arb. 4, 5. vinaceam stercori mistam P. F. 9, 44. vinaceae condensantur C. 42, 43, 44. cibus agnorum V. 2, 2, 49. sed vinaceae cibo sterilescent gallinae P. 4, 27, 4. sed add. C. 8, 4, 2. 8, 5, 25.

Vinacea quae acinis celantur C. 41, 2, 69. P. S. 41, 4. uvae passae distractis vinaceis C. 42, 75, 5. sine vinaceis uvae quomodo creentur C. Arb. 9, 2. — vinacea conspissata C. 42, 43, 42. eluta et siccata, quae de lora eximuntur, bolus dantur C. 6, 3, 4.

Vinalia rustica V. 4, 4, 6.

Vinarij lacus C. 42, 48, 3. cellae C. 4, 6, 9. vasa Ca. 49, 4.

Vincire foenum C. 2, 22, 4. manipulos C. 2, 49, 2. dolia plumbo Ca. 39, 4. not. vinciri virgas Ca. 2, 4.

vinctura papavera somnos profugos C. 40, 104. alii victura aut iutura.

Vinco. victi sumus opere C. 44, 2, 46.

Vinctus, quod cestum vocabant antiqui V. 4, 8, 6. not. — vinctus et iunctus confidunt librarii C. 6, 37, 4. Vinculis quibus et quomodo religandae vites C. 4, 43, 2. vinculi genus ad insitionem diversum C. 4, 29, 40. ex rubro C. 4, 34, 4. ut vinculum extet C. 42, 32. — vinculis in terram defigere vites Ca. 41, 4. ubi *foreillis* interpretatur Gesner in *Indice*.

Vindemiae quae opus sunt, uti parentur Ca. 23. C. 42, 48. P. S. 41, matura esse unde cognoscatur C. 44, 2, 67. P. S. 41, 4. quando et quomodo facienda V. 4, 54. C. 44, 2, 61 et 67. vindemia facta quae facienda Ca. 26. — dolia ubi V vindemiae esse possunt Ca. 44, 4. vindemias condinus C. 4 pr. 20. V. 2 pr. 3. vindemiam videt cella V. 3, 2, 6. ita messis et foenicis ibid. vindemiis Liberi exuberare C. 4, 4, 5. — vindemia mellis C. 9, 45, 4.

Vindemiarum aleam subire C. 3, 21, 6. — vindemialor, *sidus* *τρυνήρ* C. 41, 2, 24 et 58.

Vindemintoria vasa V. 3, 2, 8.

Vindemio vinum C. 42, 33, 4.

Vindemitor in C. 4, 47, 8 et 4, 48, 2. *Codd. et Edd.*

Vindicant rustici cibarium partem, h. e. servau, compendii faciunt C. 42, 44. ita *pulgatam* interpretatur Gesner. Sed rusticis dedi ex *Cod.* vindicandum a sole sterquilinum V. 4, 43, 4. iuste dolentes vindicamus C. 4, 8, 48.

Vindicta pinguitudinis lux V. 3, 9, 49.

Vineae et veteti discrimen vid. not. ad C. 3, 9, 8. vineae utiles an sint

V. 4, 8, 1. C. 3, 3. *int.* quoniam agro serendae Ca. 6, 4. V. 4, 25. quale solum postulent C. 3, 4, 8. 3, 42. C. Arb. 3, 4 et 6. P. 4, 5. quale solum et coelum P. Ian. 43, 4 et 2. quam caeli regionem spectare C. 3, 42, 5. quibus rebus instruetur esse debeant Ca. 44. V. 4, 48, 1. *huc pertinet* vinearum dos C. 3, 3, 8. earum species multae V. 4, 8, 5. tria genera C. Arb. 4, 4. anse vel laxius vel angustius consistae C. Arb. 4, 3. novellae ut frequentandae C. 4, 45. quos operarios requirant C. 4, 9, 4. ut constitiui et institui debeant C. Arb. 4, 3. C. 3, 4. in hortulos ut dividendae C. 4, 48. tabulae sunt P. Ian. 44. in constitutis quae servanda, quae vitanda C. 4, 24—27. ut cursari debeant Ca. 33. *add.* C. 4, 3. cito ut crescant Ca. 33, 2. putandae C. 4, 24. P. F. 42. putari, inseri, pangi ut possint P. Mar. 4. pedari C. 4, 42. adminiculari et iugari C. 4, 26. fodiendae in aestu quibus horis C. 44, 2, 55. occari quando soleant P. Aug. 4 et 2, ut pampinari et quot fossuris excoli C. 4, 28. 44, 2, 44. repastinatae C. 3, 48, 1. pulverari ut soleant P. Mar. 7, 4. vinea miserior ut recreetur P. Aug. 2. veterana ut restituantur C. 4, 22. P. Mar. 7, 3. uti transferatur Ca. 49, 4 et 2. ut resecanda et propaganda C. Arb. 6 et 7. C. 4, 2, 2. vineae conseminales C. 42, 45, 6. provinciales ut fiant, et ut colantur C. 5, 4. P. F. 44, 44. — vinea pro vite C. 4, 40, 2, 4, 22, 5 et 6. 4, 26, 4 cet.

Vinealis terra C. 3, 42, 4.

Vinearii coles C. 5, 6, 36.

Vineaticos cultus C. 4, 33, 6. vineaticae falculae Ca. 44, 5. vineaticus fructus C. 7, 3, 44. semina C. 4, 4, 4.

Vineta varii generis C. 3, 20, 3.

scribibus ut ponantur C. 3, 43, 2. novellae C. 4, 5.

in Vineta factum accepi V. 2, 4, 42.

Vinitor qualis esse debeat C. 3, 3, 8.

Vinitoria falx C. 4, 25, 4.

Vinius fluv. V. 3, 5, 9.

Vinum quod quoque loco gaudet Ca. 6, 4 et 5. *ubi pro vite poni videtur; et in universum hic observandum* vinum, vitem, uvae, vinam cognata vocabula synonymis interdum usurari, ita vinum Amineum, et alia deinde vid. Ca. 25. V. 4, 25. C. 6, 5. pendens qua lege veniat Ca. 49. in dolis Ca. 448. *ubi etiam de degustando de admittendo autem* Ca. 454. vino inferiori macte esto Ca. 432, 2. vini optima nota C. 42, 49, 2. natura colore discreta P. O. 44, 4. duraturum sit nec ne, quomodo expeririis Ca. 408. ut cursari debeat C. 42, 30. quibus conditura adiuvetur ad firmitatem C. 42, 49 et 28. ut et quando promendum V. 4, 65. *not. p.* 384. *Cui adde locum Phalaris Q. Symp. VIII. 40. καὶ μὲν οἶνου τὸν νέον οἱ προκίττατα πίνοντες Ἀθηναῖοι πίνουσι μὲν μετὰ χειμῶνα καὶ τὴν ἡμέραν ἐκτείναν ἡμῖς μὲν (Dioscori) ἀγαθοῦ οἴνου, Ἀθηναῖοι δὲ πρὸ βίβλια προσαγορεύουσι.* — *Ad curationem et medicinam quasi vini ista:* condidum, s. album et fusco et limpidum et saeculento ut fiat P. O. 44, 9 sq. velut vetus et novello P. O. 44, 7. 4 et 43. picaturam ne referat P. O. 44, 7. accescens ut curetur C. 42, 26. asperum ut lenes ac suaves fiat Ca. 409. austerum ut optimum fiat P. O. 44, 42. dulce ut fiat C. 42, 27. suave et duro P. O. 44, 5 et 6. forte et molli P. O. 44, 44. odoratum Ca. 443. P. O. 44, 2. odore malo ut liberetur Ca. 440. — *Genera vini a patris,*

(*vid.* Vitis) colore etc. Aminum et Apicum Ca. 6, 5. V. 4, 25. atrum Ca. 156, 5. 157, 9. candidum Veg. 5, 42, 2. Eugeneum geminum Ca. 6, 5. V. 4, 25. Falernum V. 4, 2, 6. Helveolum minusculum, Lucanum et Murgentinum Ca. 6, 5. V. 4, 25. Tenetanum Veg. 6, 40, 2. — *Aliae differentiae vini a rebus externis*: anniculum, vetus V. 4, 65, 2. cibarium, sed sincerum Veg. 5, 51, 3. fmiliae Ca. 57 et 104. praeliganeum operarii Ca. 23, 2. tale enim videtur faecatum. — *Conditurae diversae notae*. Abrotonites et absinthites C. 42, 35. Coum Ca. 105, 2, 112. Cydonites s. Cydonite P. O. 20. Faecatum Ca. 153. Glichonites C. 42, 35. Graecum Ca. 24 et 105. Graeco simile C. 42, 35. idem est τριζαλαστομύλον, marina s. salsa conlittum P. O. 44, 2. Huc pertinet locus in Aristotelis Problem. 23. questio 26. Διὰ τὴν τῶν ὀφθαλμῶν τὸ ἀλμυροῦ ἐπὶ τοῖς γλῶσσι οὖν ἐπιπολεῖται μάλλον ἢ ἐπὶ τοῖς αὐστηροῖς. Hyssopites et Marathrites C. 42, 35. Marrubii C. 43, 32. Murteum Ca. 125. idem Myrtites vel myrtite C. 42, 39. P. Iun. 44. scillite s. scillites C. 42, 33. P. Iul. 6. stypticum fere convenit cum myrtite P. Iun. 47. et Oct. 14, 4. Thymites C. 42, 35. violaceum P. Apr. 6. — *Medicamentosa alia*: ut alvum bonam faciat Ca. 144. ad lotium Ca. 122. ischiacis utile Ca. 123. pestilentiae et stomacho conducens P. O. 44, 47. — *Succus aliorum pomorum etiam vinum vocatur*: e pomis P. O. 46. e malis P. F. 25, 49. e malis granatis P. Mar. 40, 40. de piris P. F. 26, 44. e sorbis et piris P. Iun. 45, 5.

Viola C. 40. 402. eius satio et cultura C. Arb. 30. P. F. 21, 3. agrestes apibus gratae P. 4, 37, 2. luteolae et Sarranae C. 9, 4, 4.

Violaceum oleum, vinum P. Apr. 6.

Violaria in fundo facere non est utile V. 4, 35, 4. *Aliter Ovidius Artis Amandi* 3, versu 67. hos ego qui canent frutices, violaria vidi.

Violatum conditum P. F. 32.

Violenter invadit appropinquantem canis C. 7, 42, 7.

Violentia hiemis assidua C. 4, 4, 5.

Viperæ morsui remed. C. 6, 47, 4. Veg. 5, 78.

Viri munia C. 42. pr. 4.

Virentia C. 4, 5, 8. C. 3, 8, 4. omne alimentum virentia C. 4, 40, 2. Cf. 9, 5, 6. dum virentia lacteant. Palladius de subis.

Vires oleae in radices abibunt Ca. 64, 1.

Virescere in uvis an signum maturitatis C. 41, 2, 67.

Virgae cum bacis ut servantur Ca. 401. in sua virga haerentia mala V. 4, 59, 4.

Virgea sepes C. 44, 3, 7. area eod. fere intellectu C. 7, 3, 48. crates C. 4, 6, 22. ut in Senecae Epistol. 90.

Virgines promae C. 42, 4, 3. Illyricae succumbunt quibus volunt V. 2, 40, 7. — Virgo equa P. 4, 35, 46.

Virgineum solum dant Codd. Col. 9, 4, 4. vide notas Ponted. postumas.

Virgulas dabis caute Veg. 5, 40, 3. lineas vocat 4, 28, 4. in ciconia C. 3, 43, 41. Palladius 2, 40, 4.

Virgulta de vitibus C. 4, 23, 3.

Viride edere Ca. 54, 5. pabulum C. 7, 9, 9. virides rosae P. Mai. 17, vid. not. viridia aquae familiaria C. 8, 45, 4. — viridis aetas C. 4 pr. 42.

Virilitate omni adempta C. 6, 26, 3. virilitatis robore subducto P. Mai. 7, 2.

de Virore aliquid superest hordeo P. Iun. 42.

Virosi ne fiant loci mulieris Ca. 157, 4.

Vitus noxium humoris P. Ian. 45, 14. et caries vetustatis C. 3, 14, 2. inest terrae post sementim hordei C. 2, 9, 15. ciceris et lini C. 2, 14, 3.

Via maior caeli C. 4, 7, 4.

Viscatae virgae V. 3, 7, 7.

Viscum insitioni adhibitum P. F. 47, 6. in remedijs Veg. 5, 4. visci Ital. unc. 3. Veg. 6, 14. 1. Campani Veg. 6, 14, 2. *not.* visci folin C. 6, 5, 5, Veg. 4, 3, 14. visco se oblinunt accipitres V. 3, 7, 7. Graece ἰξία, σκαλῖς (vel ἀστύλλῖς ap. Hesychium) et ὕψισον dicitur pro varia arborum, in quibus nascitur, natura, vel dialecto. Theophr. C. P. II. 23, addens: τοῦτοις καὶ τοῖς βοῦς καὶ τὰ ὑποζύγια ζῴοντες καὶ ἀνατρέφονται παρὰ τοῖς Στρίγμονες quae sic vertit Plinius 16. 16. sect. 93. *Hyphear ad saginanda pecora utilius. Vitis modo purgat prima, dein pinguefaciat, quae sufficere purgationi. Quibus sit aliqua tabes intus, negant durare. Ea medendi ratio aetatibus quadraginta diebus.* Male igitur Gaza Στρίγμονες messem convertit.

Visula vitis C. 3, 2, 21.

Vitae dunc, rustica et urbana V. 3, 1, 4. rustica antiquior *ibid.* 4. vitam longioris aevi sortitus est cervus C. 9, 4, 8.

Vitalibus vitiatia Veg. 5, 24, 4.

Viteus colliculus, caprealus V. 4, 31, 4.

Vitex. de Vitice muscus Veg. 3, 47, 4. *eodem arborenda, quae Agnus castus Dodonaeo.* Gesn.

Vitiorum Ca. 40, 4 et 47. V. 4, 31, 2. C. 3, 4 et 5. vitioria facienda C. 14, 2, 18. Arb. 4, 3. vitium seminarium vocat C. Arb. 4, 4.

Vitacula debilis roboranda P. F. 42, 1. viticulae uni superiecta pellis P. 1, 35, 15. pullulanti quot relinquuntur

materiae P. Mai. 2, 4. — viticula cucumeris P. Mar. 9, 8.

Vitiferarum arborum rami ut formentur P. F. 43, 2.

Vitiginei surculi Ca. 44, 3. vitigineis foliis contegant C. 42, 46, 3.

Vitilesalvi V. 3, 46, 44. vitilia cola Ca. 44, 2. Vitile dicitur, quidquid vitendo factum est.

Vitio. vitiat ova gallas crebriore initu C. 8, 14, 5. vitiat in opere instrumentum C. 12, 4, 20. ne vitientur boves aliqua offensa P. Mar. 42, 4.

Vitiosum pecus V. 2, 4, 24.

Vitis. De cultu eius tribus libris nempe III, IV et V cum praecipiat Columella, nemo expectat, credo, ut omnia loca huc referamus. Multa eum quae ad rem ipsam pertinent praeccepta sunt in Vineae. Persequamur tamen ordine, quantum licet, quae prae ceteris notanda videntur, tum ex Columella tum ex reliquis. Sulcens et propagans quales desideret Ca. 43, 2. quomodo serantur Ca. 28, 4. quot modis ponantur in provinciis et in Italia C. 3, 14. ponuntur pastinato solo melius quam novali C. 3, 15. poni, putari, propagari, reparari quando deb. P. O. 4. ablaqueari, C. 4: 8. P. Ian. 4. et O. 5. fodi C. Arb. 12. pastinari C. 3, 43, 2. putari Ca. 32. C. 4, 9 et 10. it. 23 et 24. *int.* Arb. 10. P. 4, 6, 4. P. F. 15. pampinari C. Arb. 11. C. 4, 47, 3. *it.* c. 27 *int.* et 28. *it.* 29, 42. pedari C. 4, 12. 1. palari P. F. 20. alligari C. 4, 43 et 20. P. Mar. 7, 2. iugari C. 4, 17. pulverari P. lul. 4, 2. propagari Ca. 433, 4. P. F. 16. P. O. 16. ex arbusto transferri P. F. 10, 6. inseri Ca. 44. C. Arb. 8. C. 4, 29. P. ins. 45. semina quae optima C. Arb. 3, 4. C. 3, 10. qualis malleolus legendus C. 3, 6. caput *vid.* h. v. Vitis arbutiva C. 5, 6. Arb. 46. vitis

capitata et brachiata C. 5, 5, 9. iugum superposita, aut arundinum statumibus per orbem connexa C. 5, 5, 15. sine adminiculis consistens C. 5, 5, 1. prostrata C. 5, 5, 17. — Vitis quae ferax C. 3, 6, 2. C. 3, 7. Arb. 2, 1. P. O. 3. prodigialiter feraces vites C. 3, 3, 3. Liferæ V. 1, 1, 6. tricenariae V. 1, 2, 7. vitis unius intra biennii tempus progenies duo iugera C. 3, 9, 6 et 7. oleri inimica V. 1, 16, 6. steriles ut curentur P. N. 10. C. Arb. 8. lacrimarum nimietate tabescentes P. F. 30. quarum fructus humore putrescit P. S. 18. macrae Ca. 37, 3. aegrae P. Mar. 7, 4. laesae P. Mar. 7, 5. ne a bestiolis infestentur vites P. 1, 35, 4. ne sine fruge luxurient P. N. 9. radices ut implicentur C. 3, 15, 2. ut fructum ad maturitatem perducant C. Arb. 8, 5. ut botryones et albus et niger ferant P. F. 33. cinis vitis vini colorem mutat P. O. 14, 10. — Vitis vel ad escant deponitur vel ad effusionem C. 3, 2, 1. quae ad escant utiles C. 3, 2, 7. *De reliquis generibus, speciebus, nominibus, ante omnia admonitio tenenda ipsius Columellae, qua longum catalogum claudit 3, 2, 30 et 31. His nomina vitium, uvarum, vinorum elementari ordine proponemus: loca auctorum nostrorum sub suis cuiusque literis indicuntur. Alba hic non pertinet, vid. mox separatim. Albulis, Allobrogica, Amethystos, Aminaea, Apiana, Apikia, Arcella, Arcellata vel Arcelata, Argitis, Avara, Basilica, Biturica, Bumamma s. Bumastus, Ceraunia, Cocolubis, Cydonitae, Dactyli, Duracinæ, Elvenacæ s. Helven, Emarci, Eugeniæ, Faeciniæ, Fereolæ, an Ferreolæ? Fregellanae nigrae, Gemellæ s. Geminæ, Germanæ, Graeculae, Helvenacæ, Helveulae s. Helvolæ, Ilirtiola s. Irtiola,*

Hispanica, Inerticula, Lanata, Libyæ Longa, Merica, Miscellæ, Murgentinae, Nomentanae, Numisiana, Oleagineae, Pompeiana, Praecox, Pretiæ, Psithiæ, Purpureæ, Rhaetica, Rhodica, Rubellianæ, Scantianæ, Scirpula, Sircitula, Sophortia, Spionia, Sticula, Thasiæ, Teriaca, Tripedaneæ, Variæ s. Helvolæ, Vennuculae aa Vermiculae? Vnciaræ. — Vitis ut, an diversorum generum ponendae? C. 3, 20, 2. P. F. 9, 11. quae quibus locis gaudeant? Ca. 6, 4 et 5. C. 3, 1. P. F. 9, 1 et 2. quae imprimis conserendae C. 3, 2, 31. per species digerendae in suos sibi hortos C. 3, 20, 4. 3, 21, 9. — Vitis vel flagellum est, vel palma V. 1, 31, 3. pro palmitibus etiam Ca. 41, 2. Quin — Vitis alba, propter qualemvis similitudinem est Bryonia alba, de qua C. 10, 347. it. 12, 7, 2. not. et P. 1, 35, 1. — vitis et viticula de ramis occurreris P. Mar. 9, 8 et 9. not. it. Mer. 10, 15.

Vitum tritici siligo C. 2, 9, 13.

Vitreus, a, um. vasa fictilia vel vitrea C. 12, 4, 4. fidelia vitrea C. 12, 56, 1. — in vitreo componere napa C. 12, 54, 3. ubi substantivè poni videtur.

Vitulus et vitula V. 2, 5, 6. vituli quando nasci, quomodo ali soleant P. Apr. 7. castrari C. 6, 26. P. Mai. 7, 1. Iun. 6. — Vitulus cognomen Pomponiorum V. 2, 1, 10. 2, 11, 12. — Vituli marini adeps C. 6, 32, 2. pellis P. 1, 35, 14 et 15.

Vivacitas siliois assumitur C. 2, 2, 13. vivacitatem suam prorogare in X annos C. 11, 3, 44.

Vivaria silvestrium pecudum, laxo-topogoniarum C. 8, 1, 4. ferarum C. 9, 1, 3. vivarium frequens piscibus C. 8, 16, 4. vivaria ab mari delata C. 8, 16, 5.

Vivax herba C. 10, 88. vivacior est cunila, quam ut C. 11, 3, 41. vivacissima arundo C. 4, 32, 1.

Vivido halitu calorisanimatae apes C. 9, 13, 4. — Vivida terra C. 3, 11, 9. pro uvida C. 5, 9, 6. not.

Viviradix praestat malleolo C. 3, 44, 2. ut ematur C. 3, 3, 14. 3, 4, 1. deponatur C. 3, 15, 2. educetur C. 4, 6. de pastinato eximatur C. 3, 3, 14. transferatur C. 4, 16. in provincialibus vineis ut tractetur C. 5, 5, 6. nobis Fächser, Gallis Marcottes plantas enracinées. — in rosa serenda adhibetur V. 1, 35, 1. not.

Vivo. Vivere prisci quibus rebus soliti fuerint V. 2, 1, 3. si utraque vixerint, h. e. comprehenderint, convalescerint, davon kommen C. Arb. 16, 2.

Vivolae glandulae ad Veg. pag. 51. not.

Vlcus telrum Ca. 157, 13. ut cera facta C. 6, 8, 1. ulceribus remedium Ca. 157, 3 et 13. C. 6, 13, 2.

Uginosus ab aquoso quid differat V. 1, 6, 6. sit locus, cum delapsum aquae non habet *ibid.* vide ad Col. 5, 9, 6. in Add. post Polladium.

Uligo. uligine redundat regio C. 1, 6, 16. uliginem dukem desiderat C. 11, 3, 37. salsa et amara C. 2, 9, 8. not. uliginem ab aquoso agro distinguit Ca. 31. not. — morbus pedum, qui et dulcedo Veg. 3, 52. 4, 24 not.

Ulmei folii callum P. Mar. 10, 28. i. e. tuber, folliculus, ubi habitare solent aphides Linnacanae. Pestem saepe ulmis ferre chrysomelam calmaricensem Linnaei, Gallorum galeruque, et bostrychum scolytum Fabricii monet Gallicus scriptor in *Bibliothèque Physico-économ.* année 1790. T. II. pag. 129.

Ulni ut serantur Ca. 28, 1. ulmus utraque Ca. 17, 2. not. ulmorum ge-

nera, satio, cultura C. 5, 6. generosissima Atinia C. Arb. 16, 1. ulmus apium ventrem solvit C. 9, 13, 2. ulmi utiles in finibus V. 1, 15. utilis arbor catenis P. N. 15, 2. semen ulmi samera C. 9, 13, 2. ulmi libro et vimine alligatur vitis. vide *Addenda ad Col. Arb.* 8, 2.

Ulpicum, Allium Puaicum, ἀποσπόμενον C. 11, 3, 20. Baeticum Veg. 1, 18. sed vid. no. ulpici caput Ca. 71. satio et cultura C. 11, 3, 20. P. N. 6, 1. Ulpica late olentia C. 10, 113.

Ultro citroque Ca. 33, 2.

Ulvā palustri figuratae spartae P. N. 7, 22. C. 4, 13. not.

Umbilicus persici P. N. 7, 8. not. ὀμφαλὸς ῥόδου Aristoteli Probl. 12, 7. qui Theophr. H. P. 6, 6. τὸ κέντρον τῶν ῥόδων *fici ὀμφαλὸς est in Geopon.* 10, 56.

Umbra villae publicae utamur V. 3, 2, 1. umbras compescere C. 4, 27, 2. qui sub umbra civitatis intra moenia desides eunctarentur C. 1. Praef. 17. intelligit moram umbratilem et sequeam quam dicit C. 1, 2, 1. Expressit graecum σκιντροπείσθαι, quo simili in sententia utitur Herodot. VI, 12. σκηνάς τι πηξάμενοι ἐν τῇ νύκτι ἐσκιντροπείοντο καὶ ἐπράνουν οὐκ ἐβλίσκον ἐς τὰς νύκτας. piscis C. 8, 16, 8. Gr. σκίασμα.

Umbraulis obiectis defendatur arbor P. N. 7, 4.

Umbraulis mora C. 4, 2, 1.

Umbrales boves C. 6, 1, 2. metendi ratio V. 1, 50, 1.

Umbrales ropes V. 2, 2, 11.

Umbra. umbrant virgae C. 5, 7, 2. umbrantes platanos P. ins. 145. umbrantibus arbutis tecta P. Aug. 8, 3.

Umeetus pro humectus in MSS. Ca. 9.

Vmmidius *vid.* Immidius.

Vncia iugeri C. 5, 1, 10. 5, 2, 6.

Vnciariae vites C. 3, 2, 2.

Vncinis aereis tolluntur vermes e fico P. Mar. 10, 29. Theophr. C. P. III, 2. ἐν τῇ διχαχθάρῳ τὰ μὲν σιδήροις, τὰ δὲ χυροῖς, τὰ δὲ ἀγκύραις τοῖς καλεῖσθαι ἀγκυαῖν. Ficos ipsas demi cum ἀγκύρᾳ annotavit Hesych.

Vnctioni quotidianae oleum secundarium C. 12, 52, 1.

Vnctum *pingue* Veg. 5, 70, 5.

Vocus, *a. um.* unca vitis C. 4, 13, 1. *curva.* uuco digito educere C. 7, 11, 2.

Vncus (*int.* clavus) infixus solo C. 3, 18, 2. unci ferrei Ca. 10, 1, 13, 1.

Voda supernatantis olei P. Ian. 19. undis duabus aut tribus fervere patieris, *aufieden* 2 oder 3 mahl P. N. 22, 4.

Vnde, *a quo* V. 1, 40, 6. 1, 44, 3.

Vndevigesimo die C. 8, 5, 14.

Vndo, undare coepit aqua calefacta P. F. 25, 40.

Vnedo arbuti fructus C. 8, 17, 13. *not. et ad Pallad.* p. 213.

Vngo *vel* unguo. unguito lectum fel bubulum pro felle bubulo, *Sa-serna apud* V. 1, 2, 25. unguere corpus V. 1, 2, 26. — *tingueri quasi ex ungueo* Veg. 5, 46, 9. *perunguebis* Veg. 5, 63, 2. *et alibi.*

Vnguen indere Ca. 79 et 80. unguine ceti linitur C. 6, 32, 1.

Vnguentarii quam habent palmani Ca. 114. 1. *μυρεῖν* graece.

Vnguentum (*ad*) oleum C. 12, 53. *not. et in* Oleum ad unguentum.

Vnguis. ad unguem quadrare C. 11, 2, 13. *dolare ibid.* *Ad perfectam absolutionem, translatio a marmorariis, qui iuncturas marmorum tum oleum perfectas ducunt, si unguis super-*

ductus non offendatur, unde iam quicunque perfectissima esse volumus significare, ad unguem facta esse dicimus. Horat. Ad unguem factus homo. Basso *lib.* Similiter ἐν τῇ ἀπο-τετηρημένῃ πρὸς ὄνυχᾳ Apollodorus in *Mathem. veter.* p. 16 τὰς γωνίας ἐν ὄνυχος συμβεβηκυίας Philo *ibidem* p. 16. *πινύσαντις* σὺς ὄνυχᾳ p. 70. — unguis duo bovis in ungula una V. 2, 5, 8. C. 6, 12, 2. *add.* Veg. 2, 28, 30. — unguis ferrei C. 12, 18, 2. — enclodam in vite C. 4, 24, 8. *not.* P. F. 12, 5. *vid.* ungula. — unguis marini Veg. 1, 20, 2. 6, 12, 3. *vid.* *Plin.* 9, 33 pr. *et ibi.* *Hard.*

Vngulae laesae remedia C. 6, 15. restituendae ratio Veg. 3, 56 et 57. de perna Ca. 158, 1. — ungulis similis refectio palmitis C. 4, 24, 15. *vid.* Unguis.

Unicolores perudes V. 2, 4, 3.

Vnio cepa simplex C. 12, 10, 4. *not.*

Unitas coloris apparet C. 7, 3, 2. dum unitas fiat C. 12, 22, 2. unitatem faciunt C. 11, 3, 43. 12, 24, 4.

Universitas nperis inchoati C. 9, 2, 2. rusticationis C. 1 pr. 33. tergoris C. 7, 3, 2.

Universi genitor C. 3, 10, 10.

Vnus ex multis, *exceptiva et cum praerogativa* C. 11, 1, 6. unae fibulae locum facito Ca. 49, 1. uno dati. V. 1, 18, 6. unae quadrigae V. 2, 1, 14. unās molas Ca. 13, 1. — unum et vigesimum diem C. 8, 5, 15. C. Arb. 26, 9. — unus et imus *confund.* *ubi vid.*

Vocabula sua mutare *h. e.* nomina C. 3, 2, 30.

Vocale instrumentum V. 1, 17, 1.

Vociferant galli V. 3, 9, 5. vociferatus est anser adventum Gallorum C. 8, 13, 2. *ubi vulgo adventu est.*

Vocificantes V. 3, 16, 8.

- Volatile pecus C. 8, 4, 3.
 Volatura coturnicum V. 3, 5, 7. a
 volatura capiuntur turtures C. 8, 9,
 4. — pro ipsis turdis C. 8, 10, 6.
 Volema pira Ca. 7, 3. C. 5, 10, 48.
 12, 10, 4. *volam implentia interpre-*
tatur etiam Rhod. ad Scribo. c. 104.
 p. 174. Gesner.
 Volo. velit dignari *pro dignetur* C.
 11, 1, 49. *ubi laudabat Schoettg. Rei-*
nesium et Burmannum ad Petro. c.
 70. volunt volucres purum locum V.
 3, 6, 5. volens propitius Ca. 134, 2.
 Ca. 139. volentibus divia Ca. 141, 1.
 Volsiniensis *vide* Vulsiniensis.
 Volve intimae, *χοπίων* V. 2, 4,
 19. no. p. 400.
 Volucra ne vites laedat C. Arb. 15.
vid. ad C. 10, 333. ubi volucres infe-
stae Baccho. not.
 Volucres duum generum V. 3, 5,
 7.
 L. Voluminus Senator V. 2, 4, 11.
 Voluntate eius *i. e. eo volente*, V.
 3, 17, 7.
 Voluptas delectationem quaerit V.
 1, 4, 1.
 L. Volusius C. 1, 7, 3.
 Volutationis utilitas Veg. 2, 28, 11.
 Voluto. volutare Caricas in massas
 P. 1, 30, 4. per terram volutari *de-*
bent vasa C. 12, 48, 4. — volutantur
 in pulvere gallinae V. 3, 9, 7. volu-
 tant se pulli V. 3, 9, 14. Volutari
 lacu gaudet sus C. 7, 10, 6. volutare
intransit. Veg. 2, 19, 1.
 Vomer si laeserit ungulam C. 6,
 15, 1. Veg. 4, 46, 4, 17. vomere levi
 summam terrae partem sanciare C.
 2, 2, 23.
 Vomeris *nomin. ad* Ca. 135, 2.
 Vomicae intus natæ Veg. 5, 52.
 Vomicosus Veg. 2, 3, 10. *ubi S*
Bl. ramucosus habet.
 Vomis indutilis Ca. 135, 2.
 Vomq. quaecumque vomit latrina C.
 10, 85. vomere uliginem C. 2, 9, 8.
 Vorsare rudibus Ca. 80.
 Vortere locum lipalio, et vnrsum
 Ca. 46, 1.
 Vortumnus C. 10, 308.
 Votum pro bubus Cs. 83.
 Vrbanus fundus *an pro suburbano?*
 Ca. 8, 2.
 Vrbis terminum taurus et vacca
 signavit aratro V. 2, 1, 10. C. 6 pr.
 7. circa urbem, *Romam* P. F. 25, 20.
 Vrceolaris herba Veg. 2, 6, 2 et 4.
 not. 5, 11, 2. parietaria eadem graece
ὑρκεῶν dicitur.
 Vrceum aheneum, quod Ca. 13, 1.
 Vrceus. Vrcei aquarii Ca. 10, 1.
 fictiles Ca. 13, 3. vrceis progeritur
 oleum C. 12, 50, 8. urceo fictili C.
 12, 44, 6. *Orcin plurali numero orcie*
hodieque Italici vasa vel dolia olearii
figlina dicuntur.
 Vredo est a frigore C. 3, 20, 1.
 not. et *Com. p. 395. Vredo et vulni-*
scula in elephautiis Veg. 1, 16, 1.
 not.
 Virgines in equis Veg. 2, 52, 1.
 not.
 Vrina si aegre fluat aut genitalia
 deurat C. 6, 30, 40. vrina hominis
 apta surculis C. 2, 15, 2. adversus
 vermes P. F. 25, 15. P. Mar. 10, 29.
 vrina pota reficiuntur apes coeliacae
 V. 3, 16, 22. vetus pomis et vitibus
 affunditur P. F. 8. Mar. 8, 1 et 10,
 3. P. N. 10. bubula adv. campas P.
 1, 35, 13. asini obviat vermibus P.
 Mar. 10, 4. bubulæ vel hominis C. 9,
 13, 6. *vid. Lotium.*
 Vrna quinquagenaria Ca. 10, 2. ur-
 nae sparteae Ca. 11, 2. not. *Vrna*
quatuor congiis habet. cf. C. 11, 2,
29. P. 4, 8, 1.
 Vrnales II Ca. 13, 3. *sorto ad ur-*
ceos refertur.
 Vro. uratur vi secuti algoris P. O.
 5, 1. *Graeci similiter verbo ὑρπε*

untur. *Egregia est observatio in Ety-
mol. M.* Συμμινον — καὶ παρὰ γλωσ-
σοῦς αἱ ὑποκαυμμένοι ὑπὸ πίχνης
ἀμπέλαι ἐντισυμμίναι καλοῦνται καὶ
τὸ καυῶσαι τῷ καπνῷ τοῦ πυρός τὰς
μυλίσσας Σύσαι (Σύφαι) λέγουσι οἱ
μυλωνργοί.

Vrpicem unum Ca. 40, 2. no.

Vrruncum V. 4, 48, 3. *Loco Ae-
lianī in notatione laudato similis est
alter Dioscor. de epithymo: Συμῦ
ἴστιν ἄνθος τοῦ σκληροτέρου καὶ Σῦμ-
βρα ἰσχυρότερος ἔχει δὲ κεφάλια λεπτά
ποῦρα οὐραχούς ἔχοντα ὡς τρίχας.
ubi Scaliger corrigebat ad Propert. p.
275. ed. Commel. οὐραχούς ἔχοντα
ὡς στοιχάς: i. e. mucronata cuspidē,
spicatum quali stoechadis: et comparat
οὐραχούς huiusmodi apud Homerum,
id est cuspidēs.*

Vrsini adipis vires P. 4, 35, 4. ur-
sinus sanguis C. Arb. 15.

Vrticae enecant anserculos C. 8,
44, 7. Vrticae genera duo breviter
notat Dioscor. IV, 94. semine seu
fructu lini, globuloso igitur. Igitur
globulifera Linn. esse videtur. Fem-
inam silvestrem vocat Plinius 24. s.
55. Vtramque pinxit Dodartius tab.
38. De sexu et figura fructus indi-
cium praebet locus in Scholiis ad
Aristoph. Lysist. 549. ubi μητρίδιον
ἀκαλήρων interpretantur, unde sua
dusit Suidas io Τήση. Ibi igitur est:
κνῖδη—ἐπὶ δὲ σελὶ τὰς μητέρας του-
τέστι τὰς τοῦ σπέρματος σφαίρας,
ἀκαλήρη λέγεται—μητρίδιος δ' ἐκά-
λεται τὰς ἐχούσας τὸ σπέρμα. Unde
apparet recte distinsisse olim vulgus
etiam amentia foeminea fructu glo-
boso iuduentia se, seiuncta a floscu-
lis masculis.

Vrvum ad V. 2, 4, 10. not.

Vsioni quae supererunt Ca. 38, 4.
suae quod satis sit Ca. 145, 3, 149, 2.

Vsque adeo quo praecaveris Ca.

40, 3. donec crassus erit Ca. 86 et
88. dum fiat Crassum Ca. 95, 4.
usque eo dum colliquescant C. 42,
22, 2. raduotur quoad eliciatur san-
guis C. 6, 34, 2. usque quoad erunt
lactentes, quam diu V. 2, 7, 42.
usque quo incipit esse P. Mar. 4, 4.
usque donec commadebit Ca. 156,
5. usque dum habebis dato Ca. 30.
usque in nostra tempora C. 42 pr. 7.
in LX annum C. 44, 4, 3. in annos
VII. P. F. 26, 2. in Kal. Octob. C.
4, 5. usque tunc P. Nov. 7, 48.

Vsura oe constringat medicamen-
tum Veg. 6, 8, 3.

Vsurarum semisses C. 3, 3, 9.
usura semissium C. 3, 3, 9 et 10.
Usuram adiciunt quaedam servata
diutius V. 4, 69, 4.

Vsurpare res urbanas agere V. 2
pr. 4. usurpatur haec iositio nestivo
tempore C. 5, 44, 2. haec non sunt
usurpaoda (facienda) continuis an-
nis C. 42, 41, 3. usurpant hoc no-
mine ramos agricolae C. 5, 6, 44.

Vsus magister C. 40, 339. C. 4,
44, 2. et experientia domioantur in
artibus C. 4, 4, 46. cum usus exigit
C. 42, 7, 5. in hoc usu pro ipso hunc
usum C. 42, 48, 5. usu continuo
gratia pascui exolescit C. 7, 3, 20.
io usu est post annum, adhibetur C.
42, 24, 4. siquid usus venerit Ca.
4, 2.

Vt ἐξβητικόν. eo conveniunt, ut
ipsi se necent curculioones V. 4, 63,
4. — conditionale est: ut Saserna di-
cat verum V. 4, 49, 4. ut haec scrip-
serit in agricultura V. 4, 2, 26. —
pro verbi gratia V. 2, 4, 22. 2, 2,
40. ut puta C. 5, 2, 4. — ut enim
ἄτε δὴ Scal. ad V. 2, 9, 4. vid.
Quod enim. — ut maxime C. Arb. 7,
4. — omisum, vel ἀπὸ τοῦ κοινοῦ
repetendum ex ne praemisso C. 8, 7,
4. — ut consideret vinitor pro con-

sideret vel opus est ut consideret C. 4, 24, 20. — ut accumbit, vix resurgit pro cum Veg. 5, 82. — ut quisque locus frigidus erit, is primus conseratur *rel.* C. 11, 2, 80.

Vtensilia, quibus aut alitur hominum genus aut excolitur C. 4, 3, 3, 2, 13, 19. 12, 1, 3. *ita* utensile far, vinum *rel.* V. 1, 2, 6. utensilibus collectis revolant apes C. 9, 5, 1.

Vterque. ea res utraque C. 1, 9, 1. quod utrumque usurpatur C. 3, 14, 2. utraque summae C. 5, 1, 6. quae utraque genera C. 5, 14, 1. *sic* C. 1, 7, 5, 1, 8, 6, 4, 1, 1.

Vterum i. e. conceptum, corrumpit in ovibus aqua varia tempore admixturae V. 2, 2, 14. in utero dolli C. 12, 4, 5. uterus pro ventre C. 6, 1 et 2.

Utilis sapor pomorum P. Mar. 10, 25. magis utilior nepotibus quam filiis C. 6, 37, 4. — utilissimus MS. P. Iul. 1, 1. S. 4, 1. N. 15, 1. — utile et vile confundunt librarii. Atque haud scio, an recte ubique viri docti vocabulum utile, ubi de pretio sermo est, mutarint in vile. Graeci non solum ὄψιον de pretio dicunt, sed etiam λυσισλίσ, ut Latine salubre etiam dicitur pretium. Aelianus H. A. X. 50. si δὲ ἐθλίου τοῦ θύοντος πρέσθους λυσισλίστηρον ubi frustra tentabat Gesnerus εὐτισλίστηρον corrigere.

ad Utilitatem adducere de bove domando V. 1, 20, 3. i. e. usum. vide V. D. ad Plauti Epidio. 5, 1, 28.

Utiliter redegit ad 6 libros V. 4, 2, 11. nota.

Vtique in concedendi significatione V. 2, 4, 4 et 21. 3, 7, 6. C. 1, 4, 8, 4, 7, 3. et utique apud Columellam saepe est, ubi et magis in Palladio et Col. 4, 24, 2.

Vtr. uti factoribus Ca. 13, 1. erit

qui utatur Ca. 7, 1. utenda rogat Ca. 5, 3. utilis pro utilis Ca. 96, 2. 107, 2. 123, 126. quam uti voles Ca. 118. vilicam uti Ca. 142. vicinus Ca. 143, 4. *vid.* Adusus. Quam rem utuntur Medici V. 3, 16, 23. ex altero loco, cisterna, ut homines, ex altero, lacu, ut pecus uti possit V. 1, 11, 2.

Vtrinque secus Ca. 21, 2.

Vtroque, ad maiores pariter atque ad minores V. 2, 10, 1.

Vtrum editis sine interrogat. V. 3, 2, 18.

Vtrumne consuevit C. 11, 1, 5.

Vvae his mille in uva vite C. 3, 3, 3. ut varii generis et coloris acinos ferant C. Arb. 9. sine granis ut nascatur P. F. 29. quod idem est, sine vinaceis C. Arb. 9, 3. si nimio imbre complutae sint, ut cognoscatur C. 11, 2, 67. ut servantur (ollares) C. 12, 43. P. S. 17. in vite ad veris initia P. N. 12. ut siccetur C. 12, 15, 4. coctae uti servantur Ca. 25. passae Ca. 7, 2. ut fiant C. 12, 16. et 39, 3. passae Graecae ut fiant P. O. 22. — silvestres P. Iun. 11. Labruscam alias vocant. — uvae marinae Veg. 1, 20, 2. not. 6, 12, 3. not.

Vulcanalia C. 11, 3, 18 et 47.

Vulgares equi C. 6, 27, 2.

Vulgo iacentes testae, passim, temere abiectae C. 9, 12, 2.

Vulneribus medentia C. 6, 32, 3.

Vulpibus communis viuea V. 1, 8, 5.

Vulsiniensis lacus C. 8, 16, 2. ubi dedi Volsiniensis. Lacum cum insulae ibi sitae castello memorat Procopius 6. Goth. 1, 4. λίμνη ἐν Τούσκῳ Βουλσίνῳ χαλκονύσῃ.

Vulsant iumenta, cum aliquid rupeunt Veg. 5, 41, 1. ut vulsi tussant. Cf. Gesneri Quadrup. p. 513.

Vulsura pecorum tonsura antiquior V. 2, 11, 9.

Vultus Veg. 2, 25, 4. not. 5, 64, 4. 5, 65. 5, 67, 4. Graece ῥήγματις Hippocrati.

Vulturnus, Eurus C. 5, 5, 15. 11, 2, 65.

Vultus. vultu eodem venit sestis aut hiems C. 1 pr. 23.

Vulva, volva ad V. 2, 1, 19. p. 400.

X

X decussis C. 3, 13, 12. — X pro ss. P. Mar. 1. extr. in *V. L.* ad h. l. et saepe codex Columellae Lips. Etiam sarpe apud Vegetium v. g. de lassia h. e. lassia 2, 10, 10 et 12. ita trisago, trixago cet.

Xylobalsamum C. 12, 5, 2.

Xystum, de eo obiter ad Var. III, 5. p. 509. Quae ibi tradidi, accuratius explicavit, qui Plinii Laurentinum descripsit et delineavit F. A. Krubnacijs, architectus, in *libello* edito Lipsiae 1760. p. 54, 55. ubi Gallico vocabulo Terrasse, vernaculo vero, primum a Sturmio attributo, Gartenaltan, vocandum censet. Idem in descriptione Pliniani Tusculani edita 1763. p. 33—36. multis suam opinionem confirmavit. Ambulationem docet p. 36. esse, quam nobis Heckengang, gestationem quam Baumgang vocare liceat. Quamquam in loco Columellae 1, 6. ambulationes potius tectae ante

acdes, quas porticus vicem gerunt, esse videntur.

Y

Υποτύπος vide στύπος et στύμμα.

Yricus Veg. 2, 10, 4. forte colore iridis. Gesner.

Yringion in Vegetio saepe erat pro Eryngio v. g. 1, 17, 14.

Yris saepe erat antea in Vegetio pro iride.

Z

Z pro S in MSS. *Viet.* Ca. 102.

Zeus piscis C. 8, 16, 9.

Zinziberis triiti P. O. 20, 2.

Ziziphus arbor apibus grisa P. 4, 37, 2. rutila et alba C. 9, 4, 3. not. satio et cultura P. Apr. 4, 1. not.

Zizipha ut servantur P. Apr. 4, 3. MS. Pal. et alii Codd. zizyphum. Officinae iunibas, Itali Giggiole vocant.

Zmurus pro Smyrna Victor. ad Ca. 102.

Zythi Pelusiaci pocula C. 10, 116. Graece ζύθος, τὸ ἐὶ. *Africani Cesti* p. 299. πίνουσι γοῦν ζυγόν Διγύπτιοι, κάλαμον Παίονες, Κέλτοι βερβησίαν, σίκερα Βαβυλώνιοι ubi recte corrigunt ζύθον—κερβησίαν i. e. cerevisiam. In margine praeterea est κάμον pro κάλαμον.

INDEX RERVM

QVAE IN HOC QVINTO VOLVME

CONTINENTVR.

<u>Praefatio ad Vegetium</u>	<u>pag. 5</u>
<u>Artis Veterinariae, sive Mulomedicinae Prae-</u>	
<u>fatio</u>	<u>» 29</u>
<u>Elenchus Titulorum</u>	<u>» 35</u>
<u>Artis Veterinariae Lib. I.</u>	<u>» 43</u>
— II.	» 88
— III.	» 135
— IV.	» 210
— V.	» 247
— VI.	» 351
<u>Index Auctorum</u>	<u>» 393</u>
<u>Index Rerum et Vocabulorum</u>	<u>» 402</u>

FINIS.

 Facultate obtenta.

1110-22064.16

